This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

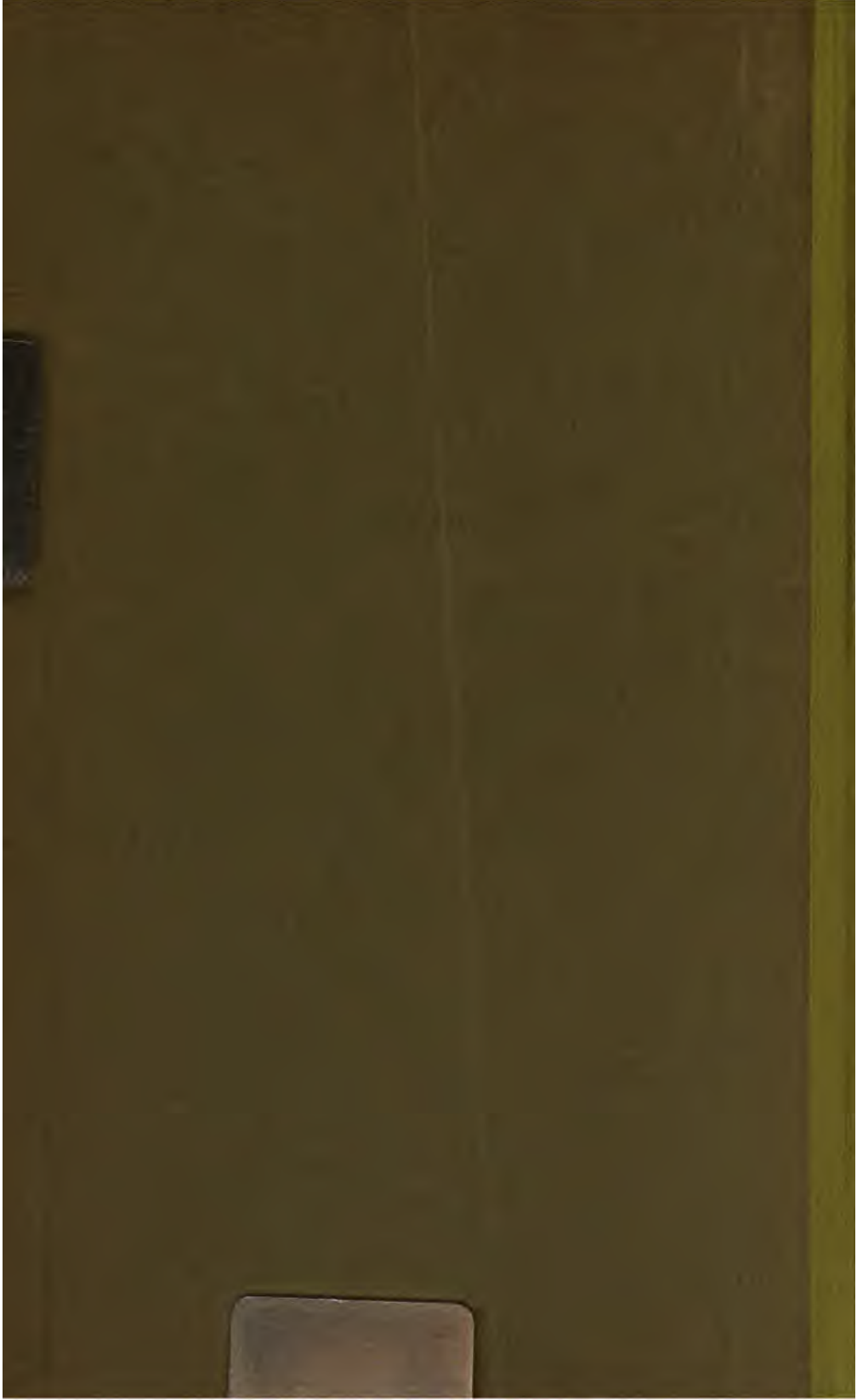

CHRESTOMATHIE ROUMAINE.

TEXTES IMPRIMÉS ET MANUSCRITS DU XVIme AU XIXme SIÈCLE;
SPÉCIMENS DIALECTALES ET DE LITTÉRATURE POPULAIRE

ACCOMPAGNÉS

D'UNE INTRODUCTION, D'UNE GRAMMAIRE
ET
D'UN GLOSSAIRE ROUMAIN-FRANÇAIS

DE

M. GASTER.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

TOME SECOND.

TEXTES. (1710—1830), DIALECTOLOGIE, LITTÉRATURE POPULAIRE, GLOSSAIRE.

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.
BUCAREST: SOCECŬ & Co.

1891.

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

CHRESTOMATHIE ROUMAINE.

TEXTES IMPRIMÉS ET MANUSCRITS DU XVIme AU XIXme SIÈCLE;
SPÉCIMENS DIALECTALES ET DE LITTÉRATURE POPULAIRE

ACCOMPAGNÉS

D'UNE INTRODUCTION, D'UNE GRAMMAIRE

ET

D'UN GLOSSAIRE ROUMAIN-FRANÇAIS

DE

M. GASTER.

TOME SECOND.

TEXTES (1710—1830), DIALECTOLOGIE, LITTÉRATURE POPULAIRE, GLOSSAIRE.

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.

BUCAREST: SOCECŬ & Co.

1891.

CHRESTOMATIE ROMÂNĂ.

TEXTE TIPĂRITE ŞI MANUSCRISE [SEC. XVI—XIX], DIALECTALE ŞI POPULARE

CU O

INTRODUCERE, GRAMATICĂ

ŞI UN

GLOSAR ROMÂNO-FRANCEZ

DE

M. GASTER.

Τόρνα, τόρνα φράτρε.
Theophanes.

VOL. II.

TEXTE [1710—1830], DIALECTOLOGIE, LITERATURĂ POPULARĂ, GLOSAR.

LEIPZIG:
F. A. BROCKHAUS.

BUCUREŞCI:
SOCECŬ & Co.

1891.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
730316 A
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R 1934 L

Toate drepturile reservate.

Tous droits réservés.

Imprimerie de F. A. Brockhaus à Leipzig.

SCARA.

		pag.
113.	1713. N. Costin, Letopiseț	1
114.	1713. Anthim, Pilde filosofești	4
115.	1714. N. Costin, Ceasornicul domnilor	8
116.	1715. Anthim, Ceasoslov	15
117.	1716. Acsinti, Letopiseț	18
118.	c. 1700—1725. Theofilact, Tâlcul Evangheliei	20
119.	1729. Muste, Letopiseț	24
120.	1733. Calendar	26
121.	1741. Anthim, Învățătură bisericească	27
122.	1742. Ilie Miniat Cazanii	30
123.	1742—1743. Neculce, Letopiseț	32
124.	1746. Evanghelia de Râmnic	35
125.	1747. Mihalcea, Comoara lui Damaschin	38
126.	1749. Mihaiu, Carte de bucate	42
127.	1750. Oxisteri	46
128.	c. 1750. (Costin) Istoria Rușilor	49
129.	1757. Moartea lui Petru cel mate	53
130.	c. 1750—1775. Descoperirea liturghiei	55
131.	1750—1775. Tâlcul buchilor	57
132.	c. 1750. Zilele rele	58
133.	c. 1750. Colïadnic	58
134.	c. 1750. Întrebări și răspunsuri	60
135.	c. 1750. Zodiar	66
136.	c. 1760. Viața sf-lui Alexie	67
137.	1760. (Danovicïu) Hronograf	70
138.	1762. Gheorgache, Condică de obiceiuri	75
139.	1764. Boțulescu, Varlaam și Josafat	76
140.	1765. Simeon Thesalonicul	78
141.	1769. Canta, Letopiseț	81
142.	c. 1750—1780. Omir, Odisiea	82
143.	1773. Thoma, Învățături de condică	86
144.	1773. Iliodor	88
145.	1773. Întrebarea înțeleptului cu lumea	93
146.	1773. Istorie poamelor	97
147.	1774. Catehismul mic	99
148.	1774. Cogălniceanu, Letopiseț	102
149.	1775. (Macarie) Omilie	106
150.	1777. Physiologus	109
151.	1777. Cogălniceanu, Stihuri pentru Ghica Vodă	111
152.	1779. Bertoldo	118

Harv 5 May 1934 (vol 2)

pag.
153. 1779. Trepetnic 122
154. 1780. Ipsilanti, Pravila 124
155. 1782. Dumitrache, Cronica 126
156. 1783. Aravicon Mythologicon 128
157. 1784. Alicsăndrie 132
158. 1784. Archir, istoria lui Sanagrid 134
159. 1784. Descântece 137
160. 1784. Cântările stelii 139
161. 1785. Strilbeţchi, Fiziognomie 144
162. 1785. Alfavita sufletească 146
163. 1794. Critil şi Andronius 150
164. 1794. Fălcoianu, Pravoslavnica învăţătură 153
165. 1795. Clain, Biblia de Blaj 155
166. 1796. A. Văcărescu, Poezii 160
167. 1798. (Molnar) Retorica 162
168. 1799. Gromovnic 164
169. 1799. Alexandrie 166
170. 1799. Bertoldo 168
171. 1799. Avestiţa aripa Satanei 171
172. 1800. Barac, Arghir şi Elena 172
173. c. 1800. Erotocrit şi Aretusa 178
174. 1801. Clain, Acathist 183
175. 1802. Syndipa 188
176. 1802. V. Aaron, Patima 190
177. 1802. Zăbava fandasiei 195
178. 1808. Pateric 198
179. 1809. Maior, Didahii 201
180. 1809. Viţile Sfinţilor 203
181. 1810. Şincai, Hronica 205
182. 1812. Esop 207
183. 1814. Ţichindeal, fabule 212
184. 1815. Judecata cea de apoi 216
185. 1818. Aşezământul Basarabiei 219
186. 1818. Furdui, Verşul Cotroanţei 222
187. c. 1820. Colinde 228
188. 1821. Loga, Chiemare la tipărire 234
189. 1821. Barac, Risipirea Jerusalimului 235
190. 1821. Beldiman, Eteria 242
191. 1825. Mumuleanu, Caractere 246
192. 1826. Grigorie, Loghica 250
193. c. 1830. Golescu, Pilde 255
Dialectică . . . . . 258—287
1. Muntenia 258
2. Haţegul 262
3. Macedonia 263
4. Istria 282
Literatura populară . . . . . 287—376
Cântec de leagân 287
Balade 287

pag.
Doine 304
Hore 308
Oraţii la nuntele ţărăneşti 310
Cântic de nuntă 320
Cântecul Paparudelor 320
Cântecul cununei la secerat 320
Cântece de stea 321
Colinde 324
Irozi 332
Plugul 333
Descântece 338
Bocete 344
A norocului Oglindă 346
Basme 348
Snoave şi poveşti 357
Ghicitori 368
Proverbe şi zicători 373
Glosar . . . . . 377—562

CXIII.

1713.

(Ms. bibl. centr. No. 11 din 1723 v. 1675.)

Лѣтопи́сец ал цѣ́рый Мѡлдо́вей ..... ѧ анѫл дела зидирѣ лѫмїй ,зска . тар дела на́церѣ лѫй хс̃тос . ,а҃ψгї . ѡкт . к̃ . де Ми́рон' (! l. Некѫлае) Костин, ка́реле лѫ фост лѡгф . ма́ре ѧ Молдо́ва.

Predoslovie. (Fol. 24b—25b.)

Предосло́вїе.

..... Де ерѣ́ме да́ръ че ам арѣтат лаѫда ши ро́дѫл исторїей, сокоти́т-ам, прѣ лѫмина́те доа́мне, къ шй а́йчѣ ѧ ца́ра ноа́стръ ман мѫлт фоло́с ва фа́че скрисоа́рѣ де лѫкрѫриле цѣ́рый ноа́стре, арѣтынд дескълекѣтоа́рѣ цѣ́рьи ноа́стре дин чи́не с'ѧ фъкѫ́т ши пе че ерѣ́ме ѧ немери́т' Траїан ѧпъра́тѫл Ро́мей ѧтр'ачѣ́сте пърци де лок, шй дин чѣ́ причи́нъ ши кѫм с'ѧ ѡшъза́т . ѡшиждерѣ ман нанте де ачѣ́м вом арѣтà дескълекáрѣ цѣ́рый де Траїан ѧпъра́тѫл, чи́не ши чѣ́ нѣ́м лъкѫи́съ пе ачѣ́сте ло́кѫри, ши кѫм съ кіемà, ши де ѫнде ѧ немери́т' пре ачѣ́сте ло́кѫри, кѫ ка́ре вом арѣтà семниціле шй алтор нороа́де че сънт де дѫпъ пото́п'; ши вом спѫ́не ши чѣ́ сте́мъ ѧ авѫ́т' ман нанте де дескълекáрѣ ей де Траян, кѫ мѫлтъ шстенѣ́клъ афла́тъ . къ нѫ пѫци́н лѫкрѫ ѡсте а лѫà шстенѣ́клъ де кѣте-ва сѫ́те де ани трекѫ́ц' пѣ́сте міе, ѧ ка́рїи ни́мини н'ѧ ѡмелица́т' кѫ скрисоа́рѣ; фъръ ѡ са́мъ де ва́сне а ѫнѫи Мисаил къла́ѫгър, шй а оунѫй Симеѡн, дѫпре ка́рій с'ѧ фо́ст' лѫнека́т шй съра́кѫл Оурѣ́кіе ворникѫл; ѡръ май пре оурмъ Ми́рон Костин че ѧ фост логофѣ́т' ма́ре а́йчѣ ѧ ца́ръ, кѫ мѫ́лтъ шстенѣ́клъ, ши къц-ва ани ѧчепѫ́се а скрїе дескълекáрѣ цѣ́рый де Траїан ѧпъра́тѫл Рѣмѫлѫй, пре скѫрт, де кѫм ей

афлă ачест лѣтопи́сец ал но́стрŭ; къч врѣ́мя нŭ л'аŭ лъса́т' май пе ларг' а скрие. ѧсъ де ла дънсŭл авем ачепътŭ́ръ ши лŭ́й шаŭ фо́ст' ми́лъ а арътă шкъ́ръле, кă пре ни́це ба́сне, але лŭ́й Мисаил ши а лŭ́й Симеwн. ши дŭпъ че вом арътă дескълека́рѣ църьй ноастре де Траian ѧпъра́тŭл Ромей, вом арътă, кѣтъ врѣ́ме аŭ тръи́т' ца́ра дескълека́тъ де Траian; шй пе оурмъ чи́не w аŭ пŭсти́т', ши пе че врѣ́ме; ши де аŭ ман тръит пре ачѣ́сте ло́кŭри вре ŭи нѣ́м', дŭпъ рьси́па дескълекъ́рий лŭ́й Траian. ши ашă арътънд ла че врѣ́ме с'аŭ тъмплат, вом пŭрчѣ́де а арътă дескълека́рѣ а до́аw, дѐ Дра́гош' вод, скрис де Оурѣ́кие ворникŭл, пънъ ла домниа лŭ́й Ѧрwн вод; ѧсъ май пе ларг' вом скрие, поменинд шй алте стъпьний мецишаш', ши че с'аŭ лŭкрат ла пърциле мецишилор но́цри. шй дела Ѧрон вод де оунде аŭ ачепŭт а скрие Мирон логофѣтŭл: [ашă де не ва лŭпцй дмнзеŭ врѣ́мя ши ві́аца]; шар ам помени́т' де ни́це лѣтописе́цѣле пре оурмъ скоа́съ а w са́мъ де боя́ри де ца́рь. нŭ сокоте́ск' алта, фăр де кът wка́ръ ли с'ар фа́че де шар помени; къ ши ла истории а л(е) скрие деплин, шй пре ла́рг', трéбŭе шй авъцътŭ́ра шн цинца алтор цъ́ри, карн шй ачѐ́м нŭ w аŭ авŭ́т'. ашă дăр че ам пŭтŭт, нŭ кŭ пŭци́нъ wстенѣ́лъ, чи къц-ва ани, ам ѧпреунá́т' тоа́те, ши дин тоа́те ŭнŭл ачѐ́ста лѣтопи́сец'. нич съ сокотѣ́ск чинева, къ шсте пŭцини лŭ́крŭ а скрие, ши а лъса вакŭрилор скрисоа́ре кŭ фа́птеле а стъпьней лŭ́р'. шй де вей читй мърша тă, лѣтописѣ́целе алтора, шн оуйтьндŭ-те ши ла ачеста ŭнŭл, ши ѧтрŭ ŭнŭл тоа́те, вей кŭноа́це мърша тă пре ларг' wстенѣ́ла ноастръ, шн ка пентр'w шглиндъ вен прнвй, ши а мецишилор лŭ́крŭри. прінмѣ́це дар, прѣ лŭмина́те доамне, ачастъ wстенѣ́лъ а ноастръ кŭ вѣ́сел ши домнѣ́ск фрŭите, адŭкьндŭ-ц аминте мърша тă, де Ѧртаѯерѯ ѧпъра́тŭл Персŭлй, кърŭа апъ л пŭмни ша́ре ка́ре лъкŭинто́рю дин прінца нинмій са́ле кътръ домнŭл съŭ, шй ал до́йлѣ ŭн мѣ́р' аŭ дŭс лŭ́й, кŭноскŭ́ръ амьндон кŭвїшасе хъръзирйле де ла ѧпърац; нŭ пентрŭ къ ар фи фост врѣ́дниче дарŭриле ачѐ́лор ша́менн про́ци адŭс, чи пентрŭ бŭна прийнцъ, ши плека́тъ вóе ачѐ́лора кътръ стъпьни, аŭ фо́ст' прінми́т. прінмѣ́це дар ши мърша тă ка ачѐй вести́ц' ши прѣ пŭтѣ́рнинч ѧпъра́ц, ка́рѣ w ѧкин мърией та́ле кŭ бŭнъ прийнцъ, ши вóе плека́тъ, ачастъ wстенѣ́лъ а ноастръ ѧ норочи́т' нŭмеле мърией та́ле арътá́т; пре лънгъ ка́ре ка дмнзеŭ хъръзито́рюл де ми́леле са́ле, съ те хъръза́скъ пре мърша тă кŭ ві́аца ѧделŭнга́тъ ши прѣ фери-

чи́тъ, ѧтрѫ пр҃ѣ фе́ричи́та ши лѫмноа́са стѣпъни́р҃ѣ мъріей тале, а҆дѫна́т кѫ мѫлтъ ѥкѫрие поѫте́ск' ши прие́ск'.

Pentru portul popoarelor acestor ţări. (Fol. 54b—55a.)

Пентрѫ н҃ѣмѫриле нѫ́мелѫй ачестор ц҃ѣри, ши пентрѫ портѫл лѫр.

Зач. г҃. Шѝ аша́ доведи́нд нѫ́меле н҃ѣмѫлѫй ачестор ц҃ѣрй кѫм ве́зи, дни исто́рнч ма́ри ши мартѫри ц҃ѣрьлѫр ѧпрецюр, не тра́це ра́ндѫл а помени́ де порт'; ка́ре акѫм портѫл стѣтъто́рю ка́ нѫ́меле ши ка ли́мба нѫ ѥсте, чи нѫ н҃ѣм' дела н҃ѣм по́ртѫриле кѫ вре́ми; ла ка́ре скимба́ре а ханнелор а҆дѫче ши ло́кѫл де ле каѫтъ а фа́че ѧбръкъминте трѫ́пѫлѫи прекѫм ѥсте ши фи́р҃ѣ че́рюлѫи шѝ пе соа́ре а вре ѫнии пърц де лѫк. къ ѧтъй ач҃ѣсте пърци де лѫме, оу́нде тръе́ск' Моска́лій, Ро́сии, Тътарьи, съ фие шмѫл ѧбръкат ѧ ха́йне франзо́зѣци, ар перй де фри́г; шѝ мъка́ръ ши пре ай҃ч҃ѣ пре ла но́й че ерни сѫнт, ца́ра Ита́лией ерни ка ач҃ѣстѫ нѫ аре нич' ѡ да́тъ, чѝ фоарте кльнде ерни; нич ва́ра нъдѫша́ле аша́ ма́ри, чи кѫвшу́се къладѫри. лѣ́ѫ къѫта́т да́ръ ач҃е́стора ша́мен' мѫта́ци пре ач҃ѣсте ло́кѫрн, а-ш мѫта́ шн портѫл ха́йнелѫр дѫпъ вр҃ѣма ач҃е́стор ло́кѫрн. къторъ ач҃ѣстѫ тоа́те, каѫ́тъ че скрие де портѫл Ромьнилор искѫсит исторнк Лаврентіе Топелтин дин Медиша́ш. кѫвинтеле ци ле изводеск': Ромьній де Пра҃ѣл, ан но́ци́ри, поартъ ха́йне дела ѫмере пънъ песте тот трѫ́пѫл ѧбръка́ц; не фа́к ма́ре ѧвъцъто́ръ портѫлѫи, дин ва́кѫриле ч҃ѣле ве́ки, ка́ре а҆ѫ цинѫт пърциле ач҃ѣстѫ, дела Септемтрі҃ѡн [а҆деа́къ пърциле че сѫнт апроапе де мі҃а́зъ ноа́п'те] тот трѫ́пѫл акоперит; ка́ре ф҃ѣ́лю де ха́йне поменѣ́це оу́и да́скал ань́ме Марцналис, ши съ кіема́ ендроми́да ве́кю порт, немьндрѫ, ыр кѫн де лѫна лѫй декемвріе; шли́че а҆ѫ де пи́слъ, пе лимба ноа́стръ дъца́скъ: кѫ́глъ, поа́те фѝ ки́вере, каре нѫ де мѫлт ера́ ачест ф҃ѣ́лю де ки́вере ла боа́ри ай҃ч҃ѣ ѧ ца́ръ. ыръ пентрѫ ѡпинч' каѫтъ че зи́че то́т' ач҃е́л' исторнк Топелтин, ши нѫ дела си́не, чи́ пѫ́не кѫвинтеле ман ве́ки де сние истори́ч', ань́ме Алфонсѫ, шѝ Плавт' шѝ Ѧгел, ка́рїй а҆ѫ скрис кърцн де портѫл чел векю (ал) ли́мбилѫр. ф҃ѣ́люл ѧкълцъминтелор Ромьнилор, ѥсте кѫ пи́але кръ́дъ фіеце де че́ добиток, ѥсте пичор ѧвълѫнт би́не ѧ шпи́але де лѣнъ ѧкълца́ци, ши апои пи́ал҃ѣ ач҃ѣа ѡ лѣ́гъ кѫ кър҃ѣ ѥсте пичор, де ѧф҃ѣшъръ пичо́рѫл

тот, дела дѣцете пънъ сѫс тоатъ глезна. шй ачеста ѥсте портѫл а Рѣмлѣнилор челор вёки стрѣмошилор лор, карии пѫртà ѧ ѡщи ачест фёлю де ѧкълцѣминте, а слѫжитóрилор ѡщѣни ерà ла Рѣмлѣни; иѫман атѣта ѡсевйре ведем прекѫм читим ѧ истóриле чѣле вёки, къ ѡщѣний Рѣмлѫй нѫ ѧвълїà ѧ ѡвшале, чи гол пичóрѫл ѧкълцà кѫ пшале шн кѫ легътѫри ѧ крѫчйш', къ ачём ѧ шпинчи нѫмай кѣт' цинѣ пичóрѫл ѧ къликю легà. ачѣстѫ сънт кѫвнителе ачёлѫи историк ден кѫвѣи'т ѧ кѫвѣнт'. ла нóй де чйнсте ѥсте ачёст' фел де ѧкълцѣминте акѫм ла ачест вáкѫ, кáре ерà де чинсте ла Рѣмлѣни, шй де витежіе порт; ведем акѫм ла черкéжи, къ ачест пóрт' де ѧкълцѣминте пентрѫ спринтеніа цин.

CXIV.

1713.

(8⁰, mic. defect, 135 fol paginate.)

Пйлде Философéцій.

Д ѫпъ лймба чѣ прóастъ гречáскъ тѫлмъцйте рѫмѫнѣще (..... ѧ Тѫрговище).

(Fol. 1a—6a.) 1. Фрйка лѫй дмнезéѫ ѥсте ла шмь съвѫршйрѣ чѣ май мáре, шй нетѣмерѣ, чѣ май мáре грешала.

2. Фрйка лѫй дмнезéѫ кѫръцѣще иним.

3. Ѳѫ мъ тéмь де дмнезéѫ, шн дѫпъ дмнезéѫ нѫ мъ тém' де алтѫль, фъръ нѫмай де чéла че нѫ съ тѣме де дмнезéѫ.

4. Ѯлтъ скъпáре фъръ де сминтѣлъ нѫ ѥсте, де кѫтъ фрйка лѫй дмнезéѫ.

5. Креминътáтѣ ѥсте ѧцелепчюнѣ чѣ май мáре, шн пъгѫнътáтѣ ѥсте небѫнíа чѣ май мáре.

6. Ѧкинъчюнѣ че съ фáче къторъ дмнезéѫ, шмóаръ пóфтеле чѣле рѣле.

7. Ѧкинъчюнѣ че съ дѣ дракѫлѫй, адѫче пїерзáре; ѩръ ѧкинъчюнѣ че съ дѣ лѫй дмнезéѫ, ѥсте máре добѫндъ.

8. Нѫмай шдáтъ съ пъкътѫáскъ шмѫль, ѧкъ ѥсте мѫлтъ. ѩрь пентрѫ ка съ-шй ѧ дмнезéѫ къзѫта чинсте шй мѫлцъмйтъ, нѫ сѫнть динь дестѫле ѧмїйте кѫнътѣцй.

9. Нѫ нечинстѝ пре дмнезе́ѫ, жѫржи́нде пре нѣ́меле лѫ́й чел сфи́нт, пентрѫ ка съ нѫ рѫмѫ́й шѝ тѫ́ де ель нечинсти́т.

10. Чи́не дѫ́ш ла́сѫ креминъта́т ся, пентрѫ дешъртъчѡ́ниле лѫ́мїй, небѫни́це съ дѫша́лъ.

11. Нѫ по́ате съ кѫноаскъ чинева́ пре си́не-шѝ би́не, де нѫ ва кѫно́аце дтѫ́ж пре зиднто́рюль сѫ́.

12. Чи́не сѫпѫ́не ми́нт ся по́фтелшѫ чѣ́лшѫ рѣ́ле, пїа́ре.

13. Де аръ сокоти́ шмѫ́ль сфършѝтѫ́ль лѫ́й, шѝ трѣ́чѫрѣ ачѣцїй кїѣ́цй, кѫ адевъра́тъ аръ ведѣ́ кѫм дль кѫтре́мѫръ фа́птеле лѫ́й, шѝ мѫ́лта лу́ѫ дшъльчѡ́не.

14. Бїа́ца шсте оунь со́мнь, динтрѫ ка́реле нѫ́ не пѫтѣ́мь децептъ, фъръ нѫ́май ла ча́сѫль мо́рцїй.

15. Бїа́ца шмѫлѫ́й шсте оунь дрѫ́мь, ка́реле дль дѫ́чь спре мо́арте.

16. Май би́не оурмѣ́мь шбичѣ́елшѫ чѣ́лшѫ дестрѫма́те але ачѣ́стѫй вѣ́кь, декѫ́т фа́птелшѫ чѣ́лшѫ бѫ́не, шѝ пи́лделшѫ стрѫмо́шилшѫ но́цири.

17. Бѫнъта́т, мецешѫ́гѫль, шѝ бѫ́на дѣцътѫ́рѫ, ачѣ́ст сѫнт нѫ́май лѫ́крѫрй, че не фа́кь врѣ́дничй чинстїй.

18. Нѫ шсте съра́кь чела че н'а́ре та́тъ, чѝ чѣ́ла че н'а́ре дѣцътѫ́рѫ, шѝ бѫ́нъ педѣ́псъ.

19. Липси́т ми́ницїй чѣ́їй бѫ́не, шсте май рѣ́ декѫ́т то́ате съръчи́нле.

20. Ни́чй оун' лѫ́крѫ нѫ́ аскѫ́нде май бине ачѣ́м че ещ', декѫ́т тъчѣ́рѣ.

21. Истечю́нѣ шсте май бога́тъ, декѫ́т то́атъ къцига́т.

22. Кѫ вѫ́рбеле чѣ́ле дѫ́лчй, съ къци́гъ мѫ́лцй прїа́тнй.

23. Омѫль кѫ кѫ́т' аре ми́нте май пѫцинти́къ, кѫ атѫ́та аре май мѫ́лтъ трѫфїе.

24. Ръсплъти́т нѫ́ шсте ма́ре дсѫфлеци́ре.

25. Дѣцътѫ́ра ла оунь тѫ́нъръ шсте кѫнѫ́нъ, шѝ дцелепчю́нѣ оунь енго́лпїѫ де дѫ́рь.

26. Чи́не ласъ ненорочи́рнле съ-л сѫпѫ́е, рѫмѫ́не десъвѫршѝ́т ненорочи́т.

27. Чѣ́й че юбе́ск бѫнъта́т, нѫ́ ѡ лѫкрѣ́зъ пѫ́рѫрѣ, шѝ чѣ́й че ѡ лѫкрѣ́зъ, нѫ́ ѡ фа́кь кѫ къзѫ́та съвѫршѝ́рѣ.

28. Непричѣ́перѣ, шѝ нетребничи́м на́скь дпърекїе́рй шѝ дтре рѫдѣнїй.

29. Небѫ́нѫль аре и́инма лѫ́й дѣ гѫ́ръ, шѝ дцеле́птѫль аре ли́мба лѫ́й дѣ и́инмъ.

30. Чи́не алѣ́ргъ не.фрижна́тъ, шй аре повъцзнто́рю нъдѣ́ждѣ, .ртимпинъ ча́сѹлъ че́лъ дзпъ оурмъ алъ вїе́цїй са́ле, шй ка́де.

31. Завистїа нз аре шдихнъ.

32. Кжнды вей лзда вре ш фа́чере де би́не дела чинева, нз те арѣта́ невре́дникъ кз немзлцъми́та.

33. Пофта ръсплътиріи сте ш .лпїедека́ре ма́ре, ка́рѣ нз ла́съ съ тръа́скъ чинева норочи́тъ, ши кз ли́нище.

34. Кжнды те ве́зй май ма́ре декжт връжма́шзлъ тъ́з, тартъ-й грешала, шй мзлцъмѣ́ще лзй дмнезе́з пентрз ача́стъ добжндъ че ай къцига́тъ.

35. Прътжнды фа́ца та́ посоморжтъ кѣ́трѣ прїа́тензлъ тъ́з че би́не съ те ва́зъ, те липсе́щй де чи́нстѣ че ай дела ела.

36. Нз съ ка́де съ пзй ла сокотѣ́лъ квви́нтеле оунзй шмъ сзпъра́лникъ шй .рѣштъцй́тъ.

37. Кжнды ещй вѣ́сель, нз съ квви́не съ че́рчй алтъ ръсплътйре .л проти́ва че́лзи че те завистзи́це, къ-й ажзнце .ртристъчю́нѣ че аре пентрз бзкзрі́а та́.

38. Ѡ кжтъ сте .лвъцътзра де фолосито́аре ла че́ла че ш аре, де врѣ́ме че сте фъръ де пре́цъ, къ ни́менѣ нз ш по́а те винде пре ба́нй.

39. Трей лзкрзрй, аз кзржндъ, аз кз зъба́въ, мижлоче́ска стрикъчю́нѣ шмзлзй : мзма́рѣ лзй, кжнды .лшй ва да нимма ей ла алтзлъ; шапеле, че лъкзи́це .л каса лзй; ши прїа́тензлъ, че н'аре сокотѣ́лъ.

40. Нз сте алт' лзкрз ка съ по́атъ лза́ май .л прйпъ ертъчю́не, декжтъ покъ́инца.

41. Ма́ре небзнїе сте а алерга .лнайнтѣ оунзи, че нз те кїа́мъ; шй май ма́ре небзнїе сте а ръспзнде, фъръ де а те .ртреба чинева; шй .лдойтъ май ма́ре сте, кжнды те ла́взй къ ещй .лвъца́тъ, фъръ де а авѣ .лвъцътзръ.

42. Нз сте бо́алъ май примеждзша́съ, де кжтъ ли́ша ми́нцїй.

43. .Лтре чѣ́ле-л'а́лте грешъ́лй, трзфі́а шй юбирѣ де .лпърекїе́рй, сжнтъ ѣ ръштъцй, ка́реле, кз невое съ по́тъ .лдрептa.

44. Динъ во́рбе съ тра́це шй бинеле, шй рѣ́зле, че не би́не.

45. Й те .лпрезна кз чинева, нз сте лзкрз рѣ́з, цар нз съ ка́де съ ш фа́чй аша адѣ́се, пентрз ка съ нз съ .лдѣ́мне че́ле .лпрезна́тъ съ-цй зи́къ, ажзнце.

46. Чи́не дожънѣ́циле пре чинева́ де фа́цъ, ѧ́лъ нечинстѣ́циле.

47. Чине ворбѣ́циле пъци́нь, ара́тъ се́мнь къ ысте ѧцелѣ́пть.

48. Смере́нїѧ ысте ѡ мнжлочи́ре пътиничо́асъ, пентрѹ ка съ ыи́ ачѣ́ѧ че пофте́цй.

49. Ѣдевъра́та крецннъта́те къторъ ѯмнезе́ѹ ла оунь до́мнь, съ .ѧкїѧ́ ѧтрѹ ачѣ́стѣ, адекъ, съ стѣ .ѧ хотарѣле са́ле : съ пъзѣ́скъ легътѹ́риле, съ фіе мѹлцъми́ть ѧтрѹ чѣ́ле че аре, ши съ сѹ́фере кѹ ръведа́ре ли́ѱа ачелѹ́й лѹ́крѹ че н'а́ре.

50. .Ѧдемнжнды пре чинева́ съ-цй ча́ръ шй адо́аш шаре ертъчю́не грешале́й лѹ́й, .ѧноецй адѹ́чере ами́нте а сѹдѣлмїй че ай лѹа́ть.

(Fol. 65a—67a.) 550. Мѹлци́мѣ стреи́нилшрь ла ма́са та, ысте благослове́нїа ка́сїй та́ле.

551. Чи́нчй лѹ́крѹрй сжнть нефолосито́аре, кжнды нѹ́ сжнть .ѧсоци́те кѹ алте чи́нчй : кѹвжнтѹль, фъръ де испра́вѣ; богъцїнле, фъръ кивернисѣ́лѣ; цїи́нца, фъръ нъра́вѹрй бѹ́не; мнлостѣ́нїа, фъръ гжндь бѹ́нь; шй вїа́ца, фъръ сънъта́те.

552. Де вей врѣ съ нѹ́-цй афле врѣжма́шѹль тѣ́ѹ та́йна, нѹ́ ѡ арѣта́ ла прїа́тенѹль тѣ́ѹ.

553. Скѹмпѣ́тѣ, шй по́фта, шй юбй́рѣ де си́не, сжнгь трей лѹ́крѹрй каре́ле скѹртѣ́зъ вїа́ца.

554. Чель де бѹ́нь нѣ́мь де ва тръй фъръ вре ѡ дрегъторїе, нѹ́ съ ка́де съ се пѹ́е .ѧ нѹ́мърѹль че́лшр вій.

555. Де вей съ трѣе́ци фъръ де тѹрбѹра́ре .ѧ дрегъторїа та, фъ лѹ́крѹрй врѣ́дниче де шбра́зѹль тѣ́ѹ.

556. Кжндь чей сѹпѹ́шй пътимéскь стржмбъта́те де слѹжиле домне́цй, шй нѹ́ по́тъ съ дѣ́ цй́ре до́мнѹлѹй лй́рь, .ѧпїедекжндѹ-й пѹтѣ́рѣ чѣ́ ма́ре а боѧ́рилшрь, норо́кѹль ачелшра ысте асѣ́менѣ оунѹй шм' че-и съ сѹпъръ де сѣ́те, ши апропїи́ндѹ-се де ржѹль Ни́лѹлѹй съ вѣ́, афлъ акол ѡ оунь коркоде́ль, шн ведѣ́рѣ ачелѹа .ѧй а по́фта ка́рѣ авѣ́ ка съ а апъ.

557. Нѹ́май мормжнтѹль по́ате съ бирѹ́скъ пе по́фтъ.

558. Ысте май би́не съ мо́рй де фо́аме, декжт съ ыи пита съра́чилшрь.

559. Бѹка́теле сжнть хра́на трѹ́пѹлѹй, шрь во́рбеле чѣ́ле бѹ́не сжнт' хра́на сѹ́флетѹлѹй.

560. Чѣ́м че фа́кь лѫ́кръриле чѣ́ле май некъвїи́лсе, сѫ́нть ѧ шаре ка́ре кипь май сѫферѝцй, декѫ́ть кѫнд' аръ фи оунь съра́кь трѫ́фашь.

561. Минчю́на цине нѫ́май ѧтр'ѡ чи́ртъ, шаь адевъ́рѫль ръмѫ́не пѫ́нъ ла зі́ша жѫдекѣцїй.

562. До́мнїй сѫ́нть ка фрѫмсе́цише; дечѝ прекѫ́мь ѡ фрѫмсе́це кѫ кѫ́т' аре май мѫ́лцй неко́внич', кѫ атѫ́та аре май ма́ре сла́въ, ѧтр'ачѣ́сташй ки́пь шѝ до́мнѫль, декѫ́т ште кѫ май мѫ́лцй шамений кѫ́рть лѫ́й, шѝ май плинъ де коа́рй, де атѫ́та ште май чинсти́ть шѝ май слъвѝт' до́мнѫль.

563. Рѫши́нѣ чѣ́ май ма́ре че петрѣ́че шмѫль ште, кѫ́ндь чѣ́м че дѫ́ гръ́ить, съ кѫно́аце ла́кѣ къ ште минчѫ́нъ.

564. Ръштатѣ́ чѣ́ май маре ште, а пѫтѣ́ съ фа́чй би́не шмѫлѫ́й лиѱи́ть, шѝ а нѫ́ врѣ́.

CXV.

1714.

(Ms. bibl. centr. Jaşi, No. 6, folio, V foĭ nepaginate + 278 paginate.)

Ка́ртѣ че съ́ кѣ́амѫ часо́рникѫл' до́мнилѡ́рь . де рѫпѫсса́тѫл Некѫлаи́ Костин ч'дѫ фо́ст вел . лог . с'дѫ скри́сь ѧ шра́шь ѧ Ишь . ѧ анѫл дела зидѝрѫ лѫ́мїей ѯскѵ . шарѫ дела на́цѣрѫ лѫи ѯс . ѯѱ (! l. ѯѱдї) ѧн ал тре́иле ань, де адо́л домнїѫ а мъ́рїй са́ле . ѧ лѫ́на лѫи . шкт . sѝ . а.

Predoslovie. (Fol. 2a—5a.)

Прѣдосло́вїе къторѫ мърїѫ са во́дѫ.

. . . . . Динтрѫ акъро́ра рѡ́д шѝ ача́ста ка́ртѣ, ка́ре с'дѫ скѡ́с ѧтрѫ пре лѫмина́т нѫ́мѣле шн норшчи́рѫ мъ́рій та́ле, ѡ арѫтѫ́м ѧ лѫ́ме а съ ведѫ́ пода́тѫ (? l. тоа́тѫ!) невои́нца, шѝ гри́же шн шсѣрдїе ѧтрѫ афла́рѫ шн адъ́чѣрѫ мѫртъріи́лшр шн ѧвъцътъ́рилшр а мѫ́лци да́скали, шѝ истори́чн але́ши . а къ́рїѫ къръци нѫ́меле с'дѫ да́т : чѫсо́рникѫл до́мнилшр . къчи адевъра́ть ка пе ѫ́н чесорник ча́съ́рнле, съ ара́тѫ вїа́ца чѣ ѡкърмѫнто́рѫ ѧтрѫ але стъпѫнїей шн ачелшр пъзито́ри де

дирепта́тѣ. къ де вр҃ѣме чѣ чѧл маи́нтѣ де вачи монарχаχ дмн҃зъ́, ка́рѣ есте шглинда ши пи́лда тътъ́рор стъпжнѣ́йлор вакъ́лъи ачестъ́а, аз алѣ́с шѣ аз ашеза́т стъпжнѣ́йле ачестъ́и вакь, къ́м а бесарічѣ́й, аша а полнтѣ́и лъме́ци, фжрж ка́ре че алта немѣ́кж, фържъ ръси́пи, нетокмѣ́ле, тра́юри добнточе́ци дтрѣ оа́мени ар фѣ, прѣкъ́м съ вѣ́де ла вѣ́кнле исторі́й, пѣ́нж а нъ́ съ съппъ́нѣ лъ́мя ъздаце́лор, ши стъпжнѣ́йлор са́ле; къ ка́лѣ аз фо́ст а сж шстени́ пре лжнгъ ачѣ́ле че с'а́ри къвени́ стъпжни́рі́й полнті́й лъме́ци, лъсжнд а бесарічѣ́й ла а́лци скрийтѫ́ри бесарѣче́ци. ача́ста да́рж ка́рта ѡ акѣ́н мърі́й та́ле, ка́рѣ есте нъми́тж: чесо́рникъл, ка́рѣ чесѫ́рник асте а до́мнилор, ма́й алѣ́с декѫ́т алтор ча́съри чесо́рничиле. къчн чесо́рникъл де ча́съри ара́тж къ́рсъл соа́релъи а съ́, ши а лъ́ні́й де ноа́пте; ларъ ачѣ́ста ара́тж лъкрърнле, вї́аца, шкжрмъ́йра ши ад҃ѣтюриле, ши къторж дѣ́ниі́й ши алто́рь испра́вничи ши дирегътѫ́рн асъ́пра дирептжці́й. аши́ждаре прекъ́м ча́съл асте адънса́т дни па́трѫ чфе́ртърн, ши фі́ице ка́рѣ·чфе́рт къ клипа́лнл(е) са́ле, ашѣ ачѣ́ст чесо́рник ал но́стрѫ дни па́трѫ пѣ́рци асте адънса́т къ ка́петмл(е) са́ле; фі́ице ка́рѣ па́рта ва аржта́ дѣѣцътъ́ра дтрѫ шкърмъ́йрѣ. а па́ртѣ днитжй̀ ва аржта́ вї́аца дпъра́тъ́лъи Роа́мен а лъ́й Ма́рко Пвре́лї́е, ши дѣѣцътъ́риле лъ́й ка́рѣ съ къ́ви́н до́мнилор ла къ́рма обцї́й; аржтжнд де-ато́кма дирепта́та ши ми́жлочиле къ ка́рѣ ва фѣ домнъ́л дтрѫ ала́церъ людекъто́рилор ши испра́вничилор пре ла шла́тъ́риле са́ле, пре ка́рі́й снит дато́ри къ ма́ре сжргъ́ла́ж а-й але́це ла фа́чарѣ дирептжці́й, де ка́ре спжнзърж то́т би́неле стъпжнѣ́йлор, аржтжнд къ́тж де ма́ре скъдѣ́рм асте лъкоми́а, ка́рѣ ши лъ́й дмн҃зъ́ асте ържтж, аша лъкоми́а, къ́м ши ла́комъл . . . . . а па́рта а до́а, дтжй̀ де оунъ́л дъ́мн҃зъ́ чел адевжра́т апотри́ва пъгжнилор, де дчепъто́ра тира́нилор, пе чѣ вр҃ѣме с'а́ъ ацица́т, ши де стъпжні́а че ра́зжмж де дмн҃зъ́ ши де поръ́нка лъ́й; аши́ждѣрм де вакъ́л чел ферични́т, ши де ли́ѱа ша́менилор къ ка́ре не дѣѣлжтъ́чи́м а лъ́мѣ ачѣ́ста. зи́че-съ-ва ши де фръ́мсѣ́це тръ́пъ́лъи, къ ка́ре нъ́ асте датwрі́а дѫ́мнилор, ши ачелwр ма́ре, а съ лжъда́, ши а съ трѣ́фи́, арътжнд мъ́лтѣ кипъ́ри ма́ри, къ́м нъ́ дни фръмъсѣ́целе тръ́пъ́лъи, чѣ дни фа́птмле са́ле испржви́те къ сж ла́ъдж . . . . . зи́че-съ-ва шѣ де адѣ́тюл до́мнилор, къ́м ли́ съ ка́дѣ а фѣ ла скриси́ри ла́рци ши ла апъка́т скъ́рци, оунѣ́ съ ва аржта́ ши вї́аца ши моа́ртѣ а лъ́й Периандръ́, ши че фмл де пра́виле аз дат, оунѣ́ ши ферічі́а вакъ-

лѣи ачастѣ҃ че ар фи, аратж . пѣне-съ-ва хотарѣл ши фъришитѣл слѫжбей домнилор, съ сж кѣноаскж ..... л партѧ а трїѧ, де късътѫрїѧ кѣм кѫт есте лѣкрѣ чинстеш, ши де шѣце, кѣ атѫта маи де фолѫс домнилор, ши чѣлор мари . ашиждѣрѧ легътѣра прїатешѣгѣлѣи лтрѣ непрїатини кѣ кѣскрїйле маи де мѣлтѧ wри къ с'аѣ испржвйт . ши даторїѧ фъмѣйлор марй ши де чинстѧ аратж, ши алес доамнелор кътржь бърбацїй сѣи; ши де паза доамнелор, ши алтор фжмѣй алѣсѧ, ка съ нѣ кажь л хѫлж . зиче-съ-ва де рѫгъминтѧ Фавстинїй лпъръцѣсей лѣй Маркѫ Аврелїе пеѫр слобозенїе фатїй сале Лѣкиллии, ши де бънатѣл а лпъратѣлѣи пре Фавстина ..... л партѣ а патра съ ва арътѣ вороава а прѧ лцелептѣлѣи Гарамантилор кътржь мариле Алеѫандрѫ, аржтжндѫ скимбъриле норокѣлѣи; ши аратж прекѣм кѣ авцїйле ши кѣ мѣлцимѧ банилор, нѣ съ поатѧ фаче вїаца лделѣнгатж . ашиждерѧ де Вїас философѣл чине аѫ фост, ши де стжторїѧ лѣй, ла скимбъриле врѣмиле (!); ши де зѣчѧ правиле ч'аѫ дат; ши де вїаца лѣи Брѫтйл, ши де сокотала лѣй пентрѫ дмнзѣи пъгжнецин . картѣ Леннейлор кътржь сфатѣл Лакедемонилwр . ашиждѣрѧ прѣкѣм домнилор нѫ съ кадѣ а авѣ драгостѧ спре цимбжшій ши пехливънїй . ши картѧ лѣи Марко Аврелїе кътржь Пирамѫн прїатинѣл сѣѫ . ши прекѣм домнилор трѣбѣ а лѣа аминтѧ фирѣ чѫ мишалж wаменѣскж . ши де прнмѣждїѧ ненорочитж а петрекъторнлwрь л лѣмѣ ачаста . аратж ши феричїйле лѣмїй ачацїѧ л че ари стѧ . ашиждерѧ де моартѧ чѣ бѫнж, кѣмь ар фи маи де фолѫс декѫт вїаца . пе ѣрмж съ ва зиче де моартѧ лѣи Марко Аврелїе лпъратѣл Рѫмѣлѣй; шй апроапе де моарте че вороавж аѫ авѣт кътрѣ сфетникѣл сѣѫ Панѣкїе; ши пе ѣрмж кътржь фечорѣл сѣѫ Коммѫд, ши че тестамент ѫѫ лъсат ла моарте сѧ . ачѣстѣ даржь тоатѣ лкизжндѫ-съ лтр'ачест чесорник л лкинѫм мърїй тале . прѣ картѣ съ-л прїймеци кѣ wкн милостиви, кѣ плекъчѫнѣ мъ рѫг.

Cap. VI: Despre lacomul. (Fol. 52a—53b.)

Кáпъ ал шѣсѧле . съ арáтѫ зйче, кѣте де мѹлте фáче лáкомѹл фъръ кáле.

*) Кѹ чѣ лѹкрѹ съ арáтѫ дмнзъйска привѣдáре мйжлокѹл шткърмѹйрей сáле, ноáѫ некѹноскѹт мсте; шй ачáста мсте, че ведáм де съ дъ де ачѣ дмнзъйскѫ приведáре, мйнте шмѹлѹн а кѹноáцѫ авériле, дѫ пѹтáре а черкá, кѹцет а невой, ѧцелепчюнá а стрѫнцѫ, інімá а апърá, трáю вїéцїй а моценй, де ш дáтѫ ши пѹтѣре а лѣ стъпѫнй, пре дѫнсъле а нѣ лъсá; къ дин слобозéнїе лѹй дмнзѣ, ачѣла че ав стътѹт фър дерептáте стъпѫн челйр стрейне, пе дерептáте мсте, съ с(ъ) фáкѫ рйбь алйр сáле . дин чѧ съ .ѧцелѣце, кѹ кѫт мáи вѹнѫ мсте, чѧ кѹ чйнсте съръчíе, декѣт рѫпйта лъкомíѧ; къ челѹи сърáк, дмнзъ иннмѫ .ѧдестѹлáтѫ кѹ пъцйне дързѹáце; шръ челѹи богáт инема ши .ѧтрѹ мáре .ѧдестѹлáре, .ѧн ѧ . ашѧ кѣт челѹй лáком .ѧ тоáте чáсѹриле, сѹпърърй, шръ добѫнзи, нѹмай .ѧ тоáте шрмароáчѣле кресѫ.

Кѹ мáре грійжѣ ши кѹ невойнцѫ а фй, сокотмскѹ чéй лáкоми, съ нѹ ли съ .ѧнѣче мóриле де апѫ невáрникѫ, съ нѹ пáскѫ тѹрмѣле, ши хергелїйле шрба, шн съ нѹ .ѧмбле ла вѫнáт вѫнъторій; съ нѹ съ шцетѣскъ вйнѹл шезѫнд мѹлтѹ, сав съ нѹ съ ръсѹфле; съ нѹ фѹгѫ датóрничїй кѹ агшнисйта; съ нѹ роáзѫ шоáричїй пѫйниле; съ нѹ фѹре немйкѫ фѹрїй дин къмѣри; че немърѹѫ маи кѹ .ѧдерептничїѫ декѫт лóр сйнгѹри, лѹкришоáриле сáле нѹ .ѧкйд . къ алтóра сав май кѹрѹнд, сав мáй де сйргѹ ли съ дъ врѣмѫ пѹрѹре а аскѹнде кътé шáре чѧ; шръ лакомѹлѹи ничѣ дънѫшáрѫ нѹ-й липсѣце кѹцѣтѹл, а нѹ гъндй ла бани.

**) Врѣдникь мсте декѫт лáкомѹл, кáреле дин врѣре, нѹ дин невое, чáркъ пáюл скѹтѹрáт, чйзмеле фъръ потколе, кърѣлиле нерáсъ, брѫѹл фъръ фрѫнги, хáйна рѣптѫ, ковóр вéкю, чинтїéне дескосѹтѣ, шлйкѹл гróс, ши къмѣша фъръ мѫнчи . ашйждѣре мѹлци дин чáці ненорокóш, съ арáтѫ мѫхнйци пентрѹ жѣлѫ, кáрїй нѹ пентрѹ жѣле .ѧблѫ прóст, чé пентрѹ съ нѹ кѹмпѣре мáй скѹмпѹ постáв маи бѹн, .ѧблѫ. че нѹ май фáче лáкомѹл? къ пентрѹ съ нѹ келтѹйскъ ничѣ атѫта, ѧш ласѫ бáр'ба нерáсъ кѫте . в . лѹни . шръ макар къ

*) Note marginale: Лáкомѹл ман дтáю де че агонісѣце, съ пїрдѫ пре сінѫ, зиче Пвгвстин. **) штръвнт лѣкрѹ мсте съ с(ъ) стрѫжѹйскъ пе сине, зиче Фавіѹс.

лáкомїй рѣ̀ съ чинстескѹ̀ пре сúне; шарѣ̀ кáселе лѣ̀ цúн грижúте бúне . кѣ̀ ѧ кѹ̀рциле лор вéй вѣ̀дѫ̀ къмѣ̀риле плúне де пáйн'жúнѣ, ѹ̀шиле ешúте дин цúцiн, фересúтриле спáрте, шгрѣ̀зиле стрúкате, пнтѣрїйле микшѹ̀рáте, рогожúнниле чѣ̀ле ацернѹ̀те ръстѹ̀риáте, акоперемѫ̀нтѹ̀рнле де плóй пѹ̀трéде, лáвицеле скоáсе, тнизнле скѣ̀рнаве, сóбеле кѣ̀зѹ̀те пентрѹ̀ съ нѹ̀ прїймáскѣ ѧ гáздж пре вечúнѹл сáѹ прїѧ̀тенѹл сѣ̀ѹ, сáѹ съ чéрчѫ пре апроáпеле сѣ̀ѹ, ка съ-л прїимáскж, сáѹ че ар фи де трѣ̀бж съ чáрж, дин силж съ фáкѣ, нѹ̀ дин вóе.

*) Чѝ лѣсѫ̀нд ѧнерѣкъмúнтѧ кáре поáртж, ши кáса ѧ кáре трѣмáце, съ ведáм мáса кѣтѹ̀-й де фрѹ̀моáсж, аѹ чѝ áсте адевърáт . кѣ̀ дин помéцiн сéй мънѫ̀нкѣ поáме пѹ̀трѣ̀де, стрѹ̀ѹ̀ри де вíе, пѹ̀трези, дин тѹ̀рмж мънѫ̀нкѣ кáрне мортъчѹ́нж, грж̀ѹ̀ кáре пѹ̀тѧ сáѹ мѹ̀чид, вúн кáре-и стрúкáт сáѹ шцъцж̀т, врѫ̀нзж каре ѡ аѹ̀ рѡс шоáречїй, кашкавáли кáре сúнт рѫ̀нчезы, лапте сáрѣ̀д . ман пе оѹ̀рмж, че пѹ̀н ла мѫ̀нкáре, ачѣ̀ѧ, норочúре кѣ̀ ари стрѫ̀нце, чей лáкоми сшкотѣ̀ческѹ̀ . ѡ ненорокóшїн маргїѹ́ли! ѡ ненорокóшїн лáкомїн! кѣ̀ дѹ̀лчáца ачéлѡр бецївн, ѧтрѹ̀ ачѣ̀ѧ че съ слобоáде пе грѹ̀мази, шарѣ̀ ачéстора, норочúре че съ ѧкúде ѧ съкрїю, áсте . ашúждѣ̀ре, макáр кѣ̀ чéн лáкшми съ ѧбрáкж, стрѫ̀нгѹ̀, вїецѹ̀ческѹ̀, петрек прост; шарж̀ чѝ сокштѣ̀клж аѹ̀ алцiй де дѫ̀ншїи? де ари авѫ̀ съráчїй оурѫ̀ки дешкúсѧ, съ аскѹ̀лте, кѫ̀т сúнт де кѹ̀ нúма снргѹ̀нтóаре спрѫ̀ а стрѫ̀нцѧ ши аскѹ̀нде, ѧтр'о клипáлж ари аѹ̀зѝ, кѣ̀-й нѹ̀мѣ̀ческѹ̀ : мншéй, къмѣтáри, лáкоми, липсúцi, слѹ̀ги, доѫ̀ндитѹ́ри, кѹ̀мплúци, ѹ̀итжтѹ́ри, немѹ̀лцемiтѹ́ри, цѹ̀рътѹ́ри пе стрѫ̀мбѹ̀л ши непрїйтóрi . чѣ̀ требѹ̀це ман мѹ̀лт? ашѫ̀ сунт де оурѫ̀ци шрѣшѣ̀нілѡр, кѫ̀т ман бúне ей, трѹ̀пѹ̀риле лѹ́р кѹ̀ мѫ̀на съ лѣ̀ бáтж, декжт съ-й чинстúаскж ашѫ̀ кѹ̀ лúмба, ари пофтѝ.

Cap. XX: De 12 întrebărĭ ce s'au pus luĭ Thales, şi răspunsurile ce a dat. (Fol. 123a—124a.)

Кáпѣ . к̃ . де вї̃ . ѧтребѫ̀ри, че с'аѹ̀ зис де дѫ̀нсѹ̀л, ши че аѹ̀ ръспѹ̀нсѹ̀ ла тоáте.

Фóст'аѹ̀ ачéст филóсоф, ка ѡ оглúндж ѧтре тóцiи а цѣ̀ржен гречéци, чей прѫ̀ ѧцелéпци, ши де тóци крáни Їсѣ̀й чин-

*) Notă marginală: Лáкшмiи моцéнескѹ̀ пентрѹ̀ ачѣ̀ѧ, ка съ нѹ̀ мшцéнаскѣ алцiи, зичи Кипрiан.

стѝт ши кѹноскѹ́т; ашѝждѣрѫ нѹмѧле лѹи ши ѧ Рѫ́м ерѫ̀ прѧвестѝт, къ ѧтрѣ̀ лѣцътѹ́ри ашѧ̀ ерѫ̀ десъвръшѝт, къ̀т ла тоа́те ѧтребе́риле незъткнѝндѹ-съ немѝкѫ, ръспѹндѧ̀. къ ерѫ̀ фоа́рте аскѹцит ла мѝнтѧ, ши вре́дник де мираре, къ ман мѹ́лци дин оа́менїй мѹритóри, нѝче а лѣцѧ̀ вóр, нѝче а ѧтребѫ̀ сѧ̀ а ръспѹ́нде н'ѧ̀ лѣцат.

Фїѝнд да́рѫ мѹлте ши фа́люри де ѧтребъри де Θа́лес, прекѹм спѹ́не Дїогѝнес Ла́ертїе, ѧтреба́те кѹ ръспѹ́нсѹриле лѹй, ши пре богáта прѧ̀ ѧцелепчѹ́на, ши цинѣ́рѫ мѝнтѧ, ши прѧ̀ аскѹцитѫ̀, аѹ арътат. — ѧтѫ́й фѹ̀ ѧтреба́т: чѣ ар фѝ дмѣнсъ́ѹ? дмѣнсъ́ѹ, зѝче, асте чел ман прѧ̀ ве́кю. ачѣ́лора ка́ре сѫ́нт а лѹй дмѣнсъ́ѹ, нич чѣ́м ч'ѧ̀ фост, ѧчепѹ́тѹл н'ѧ̀ ѣзѹ́т, нѝче ка́рин вор фѝ, фѫршѝтѹл нѹ вор ведѣ̀*). — ашнждѧре фѹ̀ ѧтреба́т: чѣ ар фѝ ман фрѹмю́с? лѹ́ма, зѝче; къ тоа́тѫ̀, шри къ̀т де мецершѹгѹѝтѫ̀ зѹгръвнтѹ́рѫ̀, нѝче ѡ па́рта къ̀т де мѝкѫ̀ де а ен, прекѹм аѹ фъкѹ́т'о фѝрѫ, а ѡ ацѹ́нце нѹ поа́те**). — шръш фѹ̀ ѧтреба́т: чѣ ар фѝ ман ма́ре? ло́кѹл, зѝче; къ ло́кѹл ка́ре тоа́те ле кѹпрѝнде, асте ман ма́ре декъ̀т тоа́те. — ашѝждѣ́рѫ ѧтребѫ́ндѹ-л, че ар фѝ маѝ прѧ̀ ѧцелѐпт? немѝкѫ, зиче, ма́н ѧцелѐпт декъ̀т врѣ́мѧ нѹ-й, къ нѹ́ман врѣ́мѧ, ши чѣ́лѫ ноа́ѫ̀ ле афлѫ̀, шѝ чѣ́лѫ трекѹ́те ле лноа́це. — ашѝждѣ́рѫ ѧтребѫ́ндѹ-л: че ар фѝ ман ютe? мѝнтѧ, зѝче, къ мнѝнѣ́ нѝче шстена́це алергѫ́нд пе пъмѫ́нт, сѧ̀ ѧкѹнцѹрѫ́ндѹ, нич грѝжѫ аре, трекъ́нд ма́рѣ. — шръш фїѝнд ѧтреба́т: чѣ ар фѝ маѝ та́ре? шмѹ́л, зѝче, кѣндѹ аре апѫ́с де невó́е, асте прѧ̀ та́ре; къ невóм аскѹ́те ѧцелéсъл челѹ́й нелѣцатѣ [ши про́сте], ши пре чѫ́л небѹ́нь ѧтърѫ́це ла грѝжѣ***). — ашнждѣ́рѫ ѧтребѫ́ндѹ-л: че ар фѝ ман кѹ грéѹ? аѹ ръспѹ́нсѹ: а съ кѹноа́цѫ пе сѝне сѝнгѹр; къ нич ѡ прѝче ѧ лѹ́ма н'ар фѝ, де с'ар кѹноа́цѫ омѹ́л пе сѝне сѫ́нгѹр†). — ашнждѣ́рѫ ѧтребѫ́ндѹ-л: чѣ ар фѝ ман дѹ́лчѫ? ачела, зѝче, лѹкрѹ́ каре ръхнѫ́ци съ-л дгонесѣ́ци, къ ма́ре десфътáре аре адѹ́чарѫ амѝнтѧ де дѹрѣ́рѫ трекѹ́тѫ̀. — ман ѧтребѫ́ндѹ-л ашѝждера: кѹ чѫ́ токма́лѫ̀ фїѧце ка́ре ари пѹ́тѫ̀ пре лѫ́сне сѹфéрѝ нъвѫ́лнле норóкѹлѹи челѹ́й ѧпотрíвник? де вѫ̀ вѣ́дѫ̀, зѝче, пре непрїѧ́тенїи, сѧ̀ стѫ́нши, сѧ̀ рѣ́ѹ ацѹ́нши; къ адѐ-

*) Note marginale: Ѩ дичепѹтѹлѹи въртаж а съ причепе, нѹ съ поате; дин афар(ъ) де дичепѹт немкъ нѹ съ афлъ, зиче Назиазѹ. **) Тот лѹкрѹ́л асте ман чос де мацерѹ́л съ́ѹ, зиче Тертѹлиан. ***) Де чѣ нѹ по́чю кѹ трѹ́пѹл, кѹ мѝнтѣ сѹфъръ, зич(е) Окидѐѕс. †) Фоарте лѹкрѹ́ грéѹ асте, а не кѹноацце пре ниш сингѹри, зиче Цицерѹ́.

въ́рат, ферични́ре непрїа́тенꙋлꙋи, аскꙋци́тж са́вїе жсте нніи́й чен мъхни́те*) . — аши́ждаре ѧтребж́ндꙋ-л : кꙋм аре вїецꙋ́й ма́менїй ман бине, шн ма́н кꙋ дрептатѫ? че вор ведѣ, зи́че, де хꙋ́лж ѧтрꙋ алцій, ей съ нꙋ фа́кж, къ ѧтрꙋ ача́ста то́ци мꙋритóрін грешéскꙋ; къ ѧдестꙋлж́ндꙋ-съ ѧтрꙋ сфа́тꙋри, ка́ре поа́те алтора, ши ей оу́нь лꙋ́крꙋ бꙋ́нь, ѧ ка́ре аре петрѫче, н'а́ꙋ . — ма́й ѧтребж́ндꙋ-сж : че лꙋ́крꙋ бꙋ́н аре авѣ ачéла, ка́рѫ нꙋ-и ла́кшм? ачéст фа́л де би́не, зи́че, къ есте слóбод ши де мꙋ́нчнле лъкомїей, ши прїа́тен шїе ѧш фа́че; къ пре чéл ла́ком ши гжндꙋриле ѧл мꙋнческꙋ, къч нꙋ не(?) стржнци; шн оа́менїй ѧл сꙋ́пържж, къчи нꙋ келтꙋ́ѧце . — ашíждѣ́рѫ ѧтребж́ндꙋ-сж : кꙋм с'а́рі къдѫ съ фіе домиꙋлꙋй шткжрмꙋнтóрю чéлора-л'а́лци? ѧтжи зи́че, пре сине сжнгꙋр, апóй пре а́лцїй съ шткжрмꙋ́искж; къ нꙋ поа́тѫ фи, съ фіе оумбра дирѣ́птж, де ва фи стржмеꙋ́ лéмнꙋл, че арꙋ́нкж ꙋмбра**) . пентрꙋ ръспꙋнсꙋ́л ачест де пе ꙋрмж, ми с'а́ꙋ пърꙋ́т а скрíе тоа́тѣ ѧтребѣ́риле, пентрꙋ съ ва́sж дꙋ́мнїй, ши чéй ма́рі, къ фіеце ка́ре динтр'жнсмле сжнт ка ꙋ́н арѣтѣтóрю де дирептáтѫ; ши немúкж нꙋ-и алта репꙋ́блика, фържж оумбра ачѫ арꙋнка́тж де ачéл лéмнꙋ арѣтжтóрю де оумбржж, ка́рѫ трéвꙋе съ фіе пре дирéпт; къ ѧдáтж дúнтрꙋ оумбра репꙋ́бликъй, съ вѣ́де де жсте дерептáтѫ, шн вїаца дирегѣторюлꙋи де есте ѧтоáржж.***)

Ꙗшѫ да́ржж пентрꙋ съ ѧкúдем тоа́тѣ кѣ́тѣ с'а́ꙋ зи́с пън акмꙋ, де мъ вѫ ѧтребѫ пре ми́не вр'ꙋн до́миꙋ : къч(е) ар фѝ домнь? кꙋ оун кꙋвж́нт ѧл ръспꙋ́нсꙋ : ачѣ́ла ка́ре жсте адевъра́т домнь, тѣ́кꙋ пꙋс пе ти́не до́ми' ачéцій лꙋ́мні ка съ фіѝ : ръсипитóрю еретúчілор, чертáре тирáнілор, плътитóрю чéлор кꙋ́ни, бичю чéлор рѣ́й, пітроп шн̀ акоперемж́нт ши апържтóрю бесѣричїй, шн̀ пре юбитóрю де цáржж, шн декът тоа́тѣ съ фіѝ десъвръшѝт ѧтрꙋ фа́чаре дерептж́цїй, ѧчепѧ́нд ѧтжи дни ка́са ши кúпꙋл тѣ́кꙋ . нꙋ ѧ тоа́тѣ лꙋ́крꙋриле съ поа́тѫ сꙋферѝ съ фіе ман де вїецж дóмнїй, фържж кѣ́т ѧтрꙋ сжнгꙋра дерептáтѫ, ка́рѫ де тóт съ ка́де ши трéвꙋе съ фіе ѧтрѣ̀ дꙋ́мнꙋ, шн̀ ѧтрѣ̀ репꙋ́блика.

---

*) Note marginale: Ферічит шдихмши, шрі чіне пре чен че-н брацре дн сꙋппꙋне . зиче Сенека. **) Домнꙋ съ фіе шгланда тѣтꙋрꙋр. ***) Ꙗшѣ тоа́тѣ ле ва кивернисѝ домнѣа дирепт. де съ ка ѧдерептѣ ѧнтъи пре сине сѧнгꙋр, зиче Плáтархꙋ.

CXVI.

1715.

(4°, III foĭ nepaginate + 532 paginĭ paginate.)

Часосло́вь а҃кѳ́мь ѧтѣ́й тѣлмѣчи́ть ѧ лимба рѳмѫнѣ́скѣ ..... де ..... Кѵ́рь Їѡа҃нъ Івирѣ́нѳль ..... с'дѳ тѵпѣри́ть ѧ с҃фнта митрополіе́ дінь скѧ́нѳль Тѫргѡ́вицей . ла дінѳль ,ѕскг.

Rugăcĭune când se scoală omul din somn. (pag. 3.)

Рѳгъчѳ́не (кънд се скоалъ дин сомнь).

Мъри́ре ці́е ѧпъра́те, д҃мнзе́ле а тѡ́т' пѳтрі́ниче; ка́реле кѳ пѳрта́рѣ тѣ дe гри́жъ чѣ д҃мнезеа́скъ ши де шамени юбнтѡ́аре, м'ай ѧвредничи́ть пре ми́не, пъкътѡ́сѳль ши невѣ́дникѳл', дінь со́мнь а мъ скѳла́, ши а доѫжндѝ ѧтра́ре ѧ с҃фнтъ ка́са тѣ . прїи́мѣце д҃мне ши гла́сѳль рѳгъчѳ́нїй мѣ́ле, ка ши аль с҃фнтелшрь ши ѧцелегътѡ́арелшр' та́ле пѳтѐри . ши би́не воѣ́ще ка кѳ и́нимъ кѳра́тъ, ши кѳ дх҃ъ де смере́нїе съ ци́-съ адѳ́къ ці́е ла́ѳдъ дінь спѳрка́те бѳзеле мѣ́ле; ка ши ѳ҃ съ мъ фак пърта́шь фѣ́телшрь (! l. чѣ́телшрь) че́лшрь ѧцелѣ́пте кѳ лѳмина́тъ фъкліа́ сѳ́флетѳлѳй мі́ѳ, ши съ те мъре́ск' пре ти́не д҃мнезе́ѳ, кѳ кѫ́нтѳл' че́ль слъви́ть ѧ та́тъль ши ѧ дх҃ѳль. ами́нь.

Tropare din tretiĭ ceas. (pag. 106—107.)

Трети́и часъ.

Гра́бникъ ши та́ре мѫнгѫ́ре дъ дѣ́ ро́билшль (! l. ро́билшрь) тѣ́й І҃се, кѫ́индь съ мѫхне́скь дх҃ѳриле но́астре; нѳ́ те оусибѝ де сѳ́флетиле но́астре ѧтрѳ некаѕѳри; нѳ́ те дъпъртà де гѫ́ндѳриле но́астре ѧтрѳ ѧкѳнцѳрѣ́й; чѝ пѳ́рѳрѣ не ѧтѝмпинъ пре но́й . апро́пїе-те де но́й, апро́пїе-те че́ла че ецй претѳтѝндень . прекѳ́мь ши кѳ апстолїй тѣ́й ай фо́сть пѳ́рѳрѣ, ашà ши кѳ чѣ́й че дорéскь де ти́не те оуне́ще пре ти́не, ши съ слъви́мь пре дх҃ѳль тѣ́ѳ чел ѧтрѳ тѡ́т' с҃фнт'.

Нъдѣ́ждѣ ши фолоси́рѣ ши скъпа́рѣ креци́нилшр', зи́дь небирѳ́ить, че́лшрь сла́би лима́нь невінфора́т', тѳ́ ецй нъскъ-

тот, дела дѣцете пънъ сѫс тоатъ глезна. шй ачеста ѥсте портѫл а Рѣмлѣнилор челор вѣки стрѣмошилор лор, карии пѫртѫ ѧ ѫщи ачест фѣлю де ѧкълцъминте, а слѫжиторилор ѫщѣни ерѫ ла Рѣмлѣни; нѫмаи атѣта ѫсебире ведем прекѫм читим ѧ историнле чѣле вѣки, къ ѫщѣній Рѣмѫлѫй нѫ ѧкъліѣ ѧ ѫбшале, чи гол пичорѫл ѧкълцѫ кѫ пшале ши кѫ легътѫри ѧ крѫчйш', къ ачѣм ѧ ѫпинчи нѫмай кѣт' цинѣ пичорѫл ѧ кълкѣю легѫ. ачѣстѫ сънт кѫвинтеле ачѣлѫи историк ден кѫвѣн'т ѧ кѫвѣнт'. ла нѫй де чйнсте ѥсте ачѣст' фел де ѧкълцъминте акѫм ла ачест вакѫ, каре ерѫ де чинсте ла Рѣмлѣни, шй де витежие порт; ведем акѫм ла черкежи, къ ачест пѫрт' де ѧкълцъминте пентрѫ спринтеніа цин.

CXIV.

1713.

(8⁰, mic. defect, 135 fol paginate.)

Пйлде Философѣцйй.

Д ѫпъ лймба чѣ пробастъ гречаскъ тѫлмъцйте рѫмѫнѣще (..... ѧ Тѫрговище).

(Fol. 1a—6a.) 1. Фрйка лѫй дмнезѣѫ ѥсте ла шмь съвѫршйрѣ чѣ май маре, шй нетѣкмерѣ, чѣ май маре грешала.

2. Фрйка лѫй дмнезѣѫ кѫръцѣще иннма.

3. Ѳѫ мъ тѣмь де дмнезѣѫ, ши дѫпъ дмнезѣѫ нѫ мъ тѣм' де алтѫль, фъръ нѫмай де чѣла че нѫ съ тѣме де дмнезѣѫ.

4. Плтъ скъпаре фъръ де смнтѣлъ нѫ ѥсте, де кѫтъ фрйка лѫй дмнезѣѫ.

5. Крецинътатѣ ѥсте ѧцелепчюнѣ чѣ май маре, шй пъгжнътатѣ ѥсте небѫнїа чѣ май маре.

6. Ѧкинъчюнѣ че съ фаче къторъ дмнезѣѫ, шмбаръ пофтеле чѣле рѣле.

7. Ѧкинъчюнѣ че съ дѣ дракѫлѫй, адѫче пїерзаре; ѫръ ѧкинъчюнѣ че съ дѣ лѫй дмнезѣѫ, ѥсте маре добѫндъ.

8. Нѫмай шдатъ съ пъкътѫскъ шмѫль, ѧкъ ѥсте мѫлтъ. ѫрь пентрѫ ка съ-шй ѫ дмнезѣѫ къзѫта чинсте шй мѫлцъмйтъ, нѫ сѫнтъ динь дестѫль ѧмїйте кѫнътѣцй.

9. Нѫ нечинстѣ пре дм҃незе́ѫ, жѫрѫ́ндь пре нѫ́меле лу́й чел сф҃нть, пентрѫ ка съ нѫ́ рѫмѫ́й шѝ тѫ́ де ель нечинсти́ть.

10. Чи́не лѫш ла́съ креминъта́тѣ сѧ, пентрѫ дешъртъчѝ́ниле лу́мїй, небѫ́нѣците съ лѫша́лъ.

11. Нѫ по́ате съ кѫноаскъ чинева́ пре си́не-шѝ би́не, де нѫ́ ва кѫно́аце лтѫ́ю пре зиднто́рюль сѣ́ѫ.

12. Чи́не сѫпу́не ми́нтѣ сѧ по́фтелшрь че́лшрь рѣ́ле, пїа́ре.

13. Де арь сокоті́ шмѫ́ль сфѫршѝ́тѫль лу́й, шѝ трѣ́чѣрѣ ачѐцїй вїе́цй, кѫ адевъра́тѣ арь ведѣ кѫм лль кѫтре́мѫръ фа́птеле лу́й, шѝ мѫ́лта лѫ́рь лшълъчю́не.

14. Бїа́ца шсте оунь со́мнь, диптрѫ ка́реле нѫ́ не пѫте́мь децепта́, фъръ нѫ́май ла ча́сѫль мо́рцїй.

15. Бїа́ца шмѫлу́й шсте оунь дрѫ́мь, ка́реле лль дѫ́че спре мо́дрте.

16. Май би́не оурмѣ́мь шбичѣ́елшрь че́лшрь дестръма́те але ачѐстѫй вѣ́кь, декѫ́тѣ фа́птелшрь че́лшрь бѫ́не, шѝ пи́лделшрь стръмо́шилшрь но́цри.

17. Бѫнъта́тѣ, мецешѫ́гѫль, шѝ бѫ́на лъцъто́ръ, ачѣ́стѣ сѫнтъ нѫмай лѫкрѫ́рй, че не фа́кь врѣ́дничй чинстїй.

18. Нѫ шсте съра́кь чела че н'а́ре та́тъ, чѝ че́ла че н'а́ре лъцъто́ръ, шѝ бѫ́нъ педѣпсъ.

19. Липси́рѣ ми́нцїй че́їй бѫ́не, шсте май рѣ́ декѫ́тѣ то́ате съръчѝ́нле.

20. Ни́чй оун' лѫ́крѫ нѫ́ аскѫ́нде май бине ачѣ́ѧ че еци, декѫт тъчѣ́крѣ.

21. Истечю́нѣ шсте май бога́тъ, декѫт то́атъ къцига́рѣ.

22. Кѫ во́рбеле чѣ́ле дѫ́лчй, съ къцѝ́гъ мѫ́лцй прїа́тинй.

23. Омѫль кѫ кѫт' аре ми́нте май пѫцинтѝ́къ, кѫ атѫ́та аре май мѫ́лтъ трѫфїе.

24. Ръсплътѝ́рѣ нѫ́ шсте ма́ре лсѫфлецѝ́ре.

25. Лъцъто́ра ла оунь тѫнъръ шсте кѫнѫ́нъ, шѝ лцелепчю́нѣ оунь енго́лпїѫ де аѫръ.

26. Чи́не лась ненорочѝ́риле съ-л сѫпу́е, рѫмѫ́не десъвѫршѝ́тѫ ненорочѝ́тѫ.

27. Че́й че юбе́ска бѫнъта́тѣ, нѫ́ ѡ лѫкрѣ́зъ по́рѫрѣ, шѝ чей че ѡ лѫкрѣ́зъ, нѫ́ ѡ фа́кь кѫ къзу́та съвѫршѝ́ре.

28. Непричѣ́перѣ, шѝ нетребничѝ́м на́скь лпъреке́рй шѝ лтре рѫде́нїй.

29. Невѫ́нѫль аре и́нима лу́й л гу́ръ, шѝ лцеле́птѫль аре ли́мба лу́й л и́нимъ.

30. Чи́не алѣ́ргъ недрѫжна́ть, шй аре повъцѫнто́рѣ нъдѣ́ждѣ, ѧтѷмпнъ ча́сѹлъ че́лъ дѫпъ оурмъ алъ вїе́цїй са́ле, шй ка́де.

31. Завѝстїѧ нѫ аре шдѝхнъ.

32. Кѫ́нды вей лѫ́ аре ѡ фа́чере де би́не дела чинева, нѫ те арѣта́ невре́дникъ кѫ немѹлцъми́та.

33. Пофта ръсплъти́рїй сте ѡ ѧпїедека́ре ма́ре, ка́рѣ нѫ ла́съ съ трѣ́ска чинева норочи́ть, шн кѫ ли́нище.

34. Кѫ́нды те ве́зй май ма́ре декѫ́т врѣжма́шѹлъ тѣ́ѫ, шртъ-й грешала, шй мѹлцъмѣ́ще лѫй дмнезе́ѫ пентрѫ ача́стъ довѫ́ндъ че ай къцига́ть.

35. Ѧрътѫ́нды фа́ца та посоморѫ́тъ кѣ́тръ прїа́тенѫлъ тѣ́ѫ че би́не съ те ва́зъ, те липсе́цй де чи́нстѣ че цй дела ель.

36. Нѫ съ ка́де съ пѫ́й ла сокотѣ́лъ кѫви́нтеле оунѫ́й шмъ сѫпъра́ника шй ѧръштъцѝть.

37. Кѫ́нды ецй вѣ́сель, нѫ съ кѫви́не съ че́рчй алтъ ръсплъти́ре ѧ проти́ва че́лѫ че те завнстѫ́це, къ-й ажѫ́нце ѧтристъчю́нѣ че аре пентрѫ бѫкѫрі́а та.

38. Ѡ кѫ́тъ сте ѧвъцъто́ра де фолосито́аре ла че́ла че ѡ аре, де врѣ́ме че сте фъръ де пре́ць, къ ни́менѣ нѫ ѡ по́а те винде пре ба́нй.

39. Трей лѫ́крѫрй, ав кѫ́ржнды, ав кѫ зъба́въ, мнжлоче́ска стрнкъчю́нѣ шмѹлѫ́й : мѹ́ржѣ лѫ́й, кѫ́нды ѧшй ва да нннма ей ла алтѹ́ль; ша́рпеле, че лъкѫ́це ѧ каса лѫ́й; шн прїа́тенѫль, че н'аре сокотѣ́лъ.

40. Нѫ сте алт' лѫ́крѫ ка съ по́атъ лѫ́ май ѧ прѝпъ ертъчю́не, декѫ́тъ покъ́ница.

41. Ма́ре небѹні́е сте а алерга ѧнаѝнтѣ оунѫ́, че нѫ́ те кїа́мъ; шй май ма́ре небѹні́е сте а ръспѫ́нде, фъръ де а те ѧтреба чинева; шй ѧдоѝтъ май ма́ре сте, кѫ́нды те ла́ѫй къ ецй ѧвъца́тъ, фъръ де а авѣ ѧвъцъто́ръ.

42. Нѫ сте бо́алъ май примеждюа́съ, де кѫ́тъ лѝѱа мѝнцїй.

43. Ѧтре чѣ́ле-л'а́лте грешъ́лй, трѫфі́а шй юбѝрѣ де ѧпърекїе́рй, сѫ́нтъ ѣ ръштъцй, ка́реле, кѫ нево́е съ по́тъ ѧдрепта.

44. Динъ во́рбе съ тра́це шй бѝнеле, шй рѣ́ѫль, че не би́не.

45. Й те ѧпрезна кѫ чинева, нѫ сте лѫ́крѫ рѣ́ѫ, шрь нѫ съ ка́де съ ѡ фа́чй ашà адѣ́се, пентрѫ ка съ нѫ́ съ ѧдѣ́мне че́ле ѧпрезна́тъ съ-цй зѝкъ, ажѫнце.

46. Чи́ине дожъне́ціе пре чиневѣ де фа́цъ, ѧлъ нечинсте́ціе.

47. Чине ворбе́ціе пъці́нь, ара́тъ се́мнь къ исте ѧцелепте́ь.

48. Смерені́ѧ исте ѡ мижлочи́ре пътинчо́асъ, пентръ ка съ ши́ ачѣ́ѧ че пофте́ціи.

49. Ѧдевъра́та креминъта́те кътръ дмиезе́ѹ ла оунь до́мнь, съ ѧкїѧ́е ѧтръ ачѣ́стѣ, адекъ, съ стѣ ѧ хота́ръле са́ле: съ пъзѣ́скъ легъто́рнле, съ фіе мѹлцъмѝтъ ѧтръ чѣ́ле че аре, ши съ сѹфере кѹ ръвда́ре ли́ѱа ачелѹ́и лѹ́кръ че н'а́ре.

50. Ѧдемнжндь пре чиневѣ съ-цй ча́ръ ши́ адо́аш шаре ертъчю́ине грешалей лѹ́й, ѧноецй адѹ́чере ами́нте а сѹдъѧлмїй че ай лѹа́тъ.

(Fol. 65a—67a.) 550. Мѹлци́мѣ стреи́нилшрь ла ма́са та, исте благословені́а ка́сїй та́ле.

551. Чи́нчй лѹ́кръ́й сжнтъ нефолосито́аре, кжндь нѹ́ сжнтъ ѧсоци́те кѹ алте чи́нчй: кѹвжнтѹль, фъръ де испра́въ; богъці́нле, фъръ киверниске́лъ; ці́и́нца, фъръ нъра́вѹ́рй бѹ́не; милосте́нїѧ, фъръ гжндь бѹ́нь; ши вїѧ́ца, фъръ сънъта́те.

552. Де вей вре съ нѹ́-цй афле врѣжмашѹль тѣѹ та́йна, нѹ́ ѡ арътъ ла прїѧ́тенѹль тѣѹ.

553. Скѹмпе́тѣ, ши́ по́фта, ши юбѝрѣ де си́не, сжнтъ трей лѹ́кръ́й каре́ле скѹрте́кзъ вїа́ца.

554. Чель де бѹ́нь нѣ́мь де ва трѣ́й фъръ вре ѡ дрегъторіе, нѹ́ съ ка́де съ се пѹ́е ѧ нѹ́мъръль че́лшр вїй.

555. Де вей съ тръе́ци фъръ де тѹрбѹра́ре ѧ дрегъторіѧ тѣ, фъ лѹ́кръ́й врѣ́дниче де шбра́зѹль тѣѹ.

556. Кжндь чей сѹпѹ́шй пътиме́скь стржмбъта́те де слѹжиле домне́ці', ши нѹ́ по́тъ съ дѣ́ ши́ре до́мнѹлѹй лѹ́ѡк, ѧпїедекжндѹ-й пъте́рѣ чѣ́ ма́ре а боѧ́рилшрь, норо́кѹль ачѣ́лшра исте асѣ́мене́ѣ оунѹй шм' че-и съ сѹпъръ де сѣ́те, ши апропїи́ндѹ-се де ржѹль Ни́лѹлѹй съ вѣ́, афлъ аколи́ѡ оунь коркоде́ль, ши ведѣ́рѣ ачѣ́лѧ ай ѧ по́фта ка́рѣ авѣ́ ка съ ѧ апъ.

557. Нѹ́май мормжнтѹль по́ате съ бирѹ́ескъ пе по́фтъ.

558. Ѥсте май бѝне съ мо́рй де фо́аме, декжт съ ши пита съра́чнлшрь.

559. Бѹка́теле сжнтъ хра́на трѹ́пѹлѹй, шрь во́рбеле чѣ́ле бѹ́не сжнт' хра́на сѹфлетѹлѹй.

560. Чѣм че фъкѣ лъкръриле чѣле май некъвїъсе, сжнтѣ л шаре кáре кипѣ май съферицй, декжтѣ кжнд' арѣ фи оунѣ съракѣ тръфашѣ.

561. Минчюна цине нъмай лтр'ѡ чиртѣ, шарѣ адевѣрѣлѣ ръмжне пжнѣ ла зїша жъдекѣцїй.

562. Домнїй сжнтѣ ка фръмсéциле; дечй прекъмѣ ѡ фръмсéце къ кжт' арé май мълцй небóвнич', къ атжта арé май мáре слáвѣ, лтр'ачéсташй кипѣ шй домнѣлѣ, декжт шсте къ май мълцй шаменй къртѣ лъй, шй май плинѣ де боáрй, де атжта шсте май чинстúтѣ шй май слъвúт' домнѣлѣ.

563. Рѣшúнѣ чѣ май мáре че петрéче шмѣлѣ шсте, кжндѣ чѣм че лъ грѣúтѣ, съ кънóаце лáвѣ къ шсте мнинчънѣ.

564. Рѣштáтѣ чѣ май маре шсте, а пътѣ съ фáчй бúне шмѣлъй линшúтѣ, шй а нъ врѣ.

CXV.

1714.

(Ms. bibl. centr. Jaşi, No. 6, folio, V foĭ nepaginate + 278 paginate.)

Кáртѣ че съ кíамѫ часóрникѫл' домнилúрь . де рѫпѫсáтѫл Некѫлáй Костин ч'аѫ фóст вел . лог . с'аѫ скрúсь л врáшь л Ишь . л анѫл дела зидúрѫ лѫмїей ѕскв . царѫ дела нáцїѣрѫ лѫи хс . аѱ (! l. аѱдї) лн ал трéиле ань, де адóа домнїѫ а мѫрїй сáле . л лѫна лѫи . wкт . sи . а.

Predoslovie. (Fol. 2a—5a.)

Прѣдослóвїе къторѫ мърїѫ са вóдѫ.

. . . . . Динторѫ акърóра рѫд шй ачáста кáртѣ, кáре с'аѫ скúс лторѫ пре лъмінáт нъмѣле ши норшчúрѫ мърій тáле, ѡ аржтжм л лъме а съ ведѫ поáта (? l. тоáта!) невоúница, шї грúже ши шсърдїе лторѫ афлáрѫ ши адъчѣрѫ мжртърїилор ши лѣъцътърилор а мълци дáскали, шй историчи алéши . а кърíѫ кърци нъмеле с'аѫ дáт : часóрникѫл домнилор . кънчи адевърáтѣ ка пе ън чесорник чáсъриле, съ арáтѫ вїáца чѣ ѡкърмънтоáрѫ лторѫ але стъпжнїей ши ачелор пъзитóри де

дирептáтѣ . къ де врѣме чѣ чáл маинтѣ де вачи монархáх дмнзъ, кáрѣ есте шглúнда ши пúлда тътършр стъпжнúйлор вакълън ачестъм, аў алéс ший аў ашезáт стъпжнúйле ачестъй вакь, кúм а бесáричúй, ашà а политíен лъмéцин, фжрж кáре че алта немúкж, фърж ръсúпи, нетокмѣле, траюри добинточéцин .атрѣ оáмени ар фи, прѣкúм съ вѣде ла вékиле исторíй, пънж а нъ съ сúппúнѣ лъмà цъдáцелор, ши стъпжнúйлор сáле; къ кáлѣ аў фóст а сж шстенй пре лжнгъ ачѣле че с'áри кúвенй стъпжнúрíй политíй лъмéцин, лъсжнд а бесáричúй ла álцн скрúтúри бесарѣчéцин . ачáста дáрж кáртà ш лкúн мърíй тáле, кáрѣ есте нъмúтж : чесóрникъл, кáрѣ чесúрник есте а дóмнилор, маú алéс декжт алтор чáсъри чесóрничиле . къчи чесóрникъл де чáсъри арáтж кúрсъл соáрелън л sй, ши а лúнíй де ноáптѣ; ар ачѣста арáтж лъкръриле, вíáца, шкжрмúйрà ши адѣтюрнле, ши къторж дъншíй ши алтóрь испрáвничи ши дирегътúри асúпра дирептжцíй . ашйждаре прекúм чáсъл есте адънáт дин пáтръ чфѣртъри, ши фíмце кáрѣ·чфѣрт къ клипáлил(е) сáле, ашѣ ачѣст чесóрник ал нóстръ дин пáтръ пърци есте адънáт къ капетáл(е) сáле; фíмце кáрѣ пáртà ва аржтà лъцътúра атрѣ шкърмúйрѣ . л пáртѣ днитжй ва аржтà вíáца лпърáтълън Роáмен а лúй Márко Перелíе, ши лъцътúрнле лúй кáрѣ съ кънúн дóмнилор ла кжрма обцíй; аржтжнд де-атóкма дирептáтà ши мúжлочнле къ кáрѣ ва фи домнъл атръ алáцерѣ людекътóрилор ши испрáвничилор пре ла шлáтърнле сáле, пре кáрíй снит датóри къ мáре сжргъáлж а-й алéце ла фáчарѣ дирептжцíй, де кáре спжнзържж тóт бúнеле стъпжнúйлор, аржтжнд кѣтж де мáре скъдѣрà есте лъкомíà, кáрѣ ши лúй дмнзъ есте ържтж, ашà лъкомíà, кúм ши лáкомъл . . . . . л пáртà а дóа, атжй де оунъл дúмнзъ чел адевжрáт лпотрúва пъгжнилор, де лчепътóра тирáнилор, пе чѣ врѣме с'áў ацнцáт, ши де стъпжнíà че рáзжмж де дмнзъ ши де порúнка лúй; ашйждѣрà де вакъл чел феричúт, ши де лúпа шáменилор къ кáре не лължтъчúм л лúмѣ ачáста . súче-съ-ва ши де фрúмсáце трúпълън, къ кáре нъ есте датwрíà дúмнилор, шн ачелор мáре, а съ лжзда, ш а съ трúфи, арътжнд мúлтѣ кúпърн мáрн, кúм нъ днн фрúмсѣцеле трúпълън, чѣ дин фáптале сáле испржкúте къ сж лáздж . . . . . súче-съ-ва ший де адѣтюл дóмнилор, кúм лúсъ кáдѣ а фи ла скрисúри лáрци ши ла апúкáт скúрцн, оундѣ съ ва аржтà ш вíáца шн моártѣ а лúй Периандрú, ш че фал де прáвиле аў дат, оундѣ ши феричíà вакъ-

лѹи ачастѹ́м че ар фи, арáтѫ. пѹне-съ-вà хотáрѹл ши фърши́тѹл слѹ́жбей дóмнилор, съ сѫ кѹноáскѫ . . . . . л пáртѧ а трí, де късътѹ́рí кѹм кѹ́т есте лѹ́крѹ́ чи́нстеш, ши де шецие, кѹ атѫ́та мáй де фолѡ́с дóмнилор, ши чéлор мáри. ашиждéрѧ легътѹ́ра прïатешѹ́гѹлѹи ѧтрѹ непрïáтини кѹ кѹскрïйле мали де мѹ́лтѧ wри къ с'аѹ испрáвйт. ши даторí фъмкйлор мáрй ши де чи́нстѧ арáтѫ, ши алéс доáмнелор къторѫ бърбáцïй сéй; ши де пáза доáмнелор, ши алтор фѫмкéй алтéса, ка съ нѹ кáсѫ л хѹ́лѫ. сѝче-съ-вà де рѹгъми́нтѧ Фавстúнïй ѧпъръткéсей лѹ́й Márкѹ Врéлïе пецѹ́р слобозéнïе фáтïй сáле Лѹкиллии, ши де бънáтѹл а ѧпърáтѹлѹи пре Фавсти́на . . . . . л пáртк а пáтра съ вà арътà вороáва а прѫ ѧцелéптѹлѹи Гарамáнтилор къторѫ мáрнле Алеѯáндрѹ, арѫтѫндѹ скимбърнле норóкѹлѹи; ши арáтѫ прекѹм кѹ авцïйле ши кѹ мѹлцúмѧ бáнилор, нѹ́ съ поáтѧ фáче вïáца ѧделѹнгáтѫ. ашúждерѧ де Бïас филосóфѹл чúне аѹ фост, ши де стѫторíѧ лѹ́й, ла скимбъриле врéмиле(!); ши де сéчѧ прáвиле ч'аѹ дáт; ши де вïáца лѹи Брѹ́тúл, ши де сокотúла лѹ́й пентрѹ дмнезéи пъгѫнéцни. кáртк Пенúнéйлор къторѫ сфáтѹл Лакедемóнилѡр. ашúждерѧ прéкѹм дóмнилор нѹ́ съ кáдк а авк дрáгостѧ спре цимбѫшúй ши пехливънúй. ши кáртѧ лѹи Márко Врéлïе къторѫ Пирамúи прïáтинѹл сéѹ. ши прекѹм дóмнилор трéбѹ а лѹа амúнтѧ фúрк чúа мишáлѫ wаменéскѫ. ши де примéждíѧ ненорочúтѫ а петрекътóрилѡрь л лѹ́мк ачáста. арáтѫ ши ферничúйле лѹ́мïй ачáцíѧ л че ари стà. ашúждерѧ де моáртѧ чѣ бѹнѫ, кѹ́мь ар фи мáй де фолѡ́с декѫ́т вïáца. пе ѹ́рмѫ съ вà сѝче де моáртѧ лѹи Márко Врéлïе ѧпърáтѹл Рѫмѹлѹй; шúй апроáпе де моáрте че вороáвѫ аѹ авѹт къторѣ сфетникѹл сéѹ Панѹ́кïе; ши пе ѹ́рмѫ къторѫ фечóрѹл сéѹ Коммѡд, ши че тестамент ѣѹ лъсáт ла моáрте сà. ачéстк дáрѫ тоáте ѧкизѫндѹ-съ ѧтр'ачест чесóрник л ѧкинѫ́м мърïй тáле. прк кáрк съ-л прïймéцни кѹ шки милостúви, кѹ плекъчѹ́нк мъ рúг.

Cap. VI: Despre lacomul. (Fol. 52a—53b.)

Кáпъ ал шѣсале . съ арáтѫ зи́че, кѣте де мѹ́лте фáче лáкомѹл фъръ кáле.

*) Кѹ чѣ лѹ́крѹ съ арáтѫ дмнзъи́ска привѣдáре ми́жлокѹл шткърмѹ́йрей сáле, ноáѫ некѹноскѹт мсте; шй ачáста мсте, че ведáм де съ дъ де ачѣ дмнзъи́скѫ приведáре, ми́нте шмѹлдѹ а кѹноáцѫ авéриле, дѫ пѹтáре а черкà, кѹцет а невой, ѧцелепчю́на а стрѫнцѫ, ініма а апърà, трáю ві́ецїй а мощений, де ш дáтѫ шй пѹтѣре а лѣ стъпѫ́ний, пре дѫнсъле а нѹ лъсà; къ дин слобозе́нїе лѹ́й дмнзѣ́, ачѣ́кла че дѹ стъту́т фър дерептáте стъпѫ́н челю́р стрейне, пе дерептáте мсте, съ с(ъ) фáкѫ рю́бь алю́р сáле . дин чà съ ѧцелѣ́це, кѹ кѫт мáи бу́нѫ мсте, чà кѹ чи́нсте съръчі́е, декѣт ржпи́та лъкомі́а; къ челѹ́и сърáк, дмнзъѹ́ иннмѫ ѧдестѹлáтѫ кѹ пѹци́не дързмцре; шръ челѹ́и богáт инема шй ѧтрѹ́ мáре ѧдестѹлáре, ѧи ѧ . ашà кѣт челѹ́й лáком ѧ тоáте чáсѹриле, сѹпърѣ́ри, шръ добѫнзи, нѹ́май ѧ тоáте шрмароáчѣле кресѣ.

Кѹ мáре гри́жѣ шй кѹ невои́нцѫ а фй, сокотѫскѹ чéй лáкомй, съ нѹ́ ли съ ѧнѣче мо́риле де апѫ невáрникѫ, съ нѹ́ пáскѫ тѹ́рмѣле, шй хергелїйле шрба, шй съ нѹ́ ѧмбле ла вжнáт вжнътóрій; съ нѹ́ съ шцетѣ́скъ ви́нѹл шезѫнд мѹлтѹ, сáѹ съ нѹ́ съ ръсѹ́фле; съ нѹ́ фѹ́гѫ датóрничїй кѹ агшнси́та; съ нѹ́ родзѫ шоáричїй пжи́ниле; съ нѹ́ фѹ́ре немі́кѫ фѹ́рїй дин къмѣ́ри; че немърѹ́м ман кѹ ѧдерептничі́м декѫт лóр сѝнгѹри, лѹкришоáриле сáле нѹ́ ѧкѝд . къ алтóра сáѹ май кѹрѹ́нд, сáѹ мáй де сѝргѹ ли съ дъ врѣ́мя пѹ́рѹрѧ а аскѹ́нде кѣтѣ́ шáре чà; шръ лакомѹлѹи ничѣ́ дънжшáрѫ нѹ́-й липсѣ́це кѹцѣтѹл, а нѹ́ гъндй́ ла бани.

**) Врѣ́дникъ мсте декѫт лáкомѹл, кáреле дин врѣ́ѧ, нѹ́ дин невое, чáркъ пáюл скѹтѹрáт, чѝзмеле фъръ потколве, кѹрѣ́лиле нерáсъ, брѫ́зл фъръ фрѫнги, хáйна рѹ́птѫ, ковóр' вéкю, чинтїéне дескосѹ́тѣ, шлѝкѹл гро́с, ши къмѣ́шѧ фъръ мжничн . ашѝждѣре мѹлци дин чáщи ненорокó́ш, съ арáтѫ мжхни́ци пентрѹ жѣ́ѧ, кáрїй нѹ́ пентрѹ жѣ́ле ѧблѫ прóст, чѣ пентрѹ съ нѹ́ кѹ́мпѣре мáй скѹ́мпѹ постáв ман бу́н, ѧблѫ. че нѹ́ май фáче лáкомѹл? къ пентрѹ съ нѹ́ келтѹи́скъ ни́че атѫ́та, ѧш ласѫ бáр'ба нерáсъ кѫте . ѣ . лѹ́нн . шръ макар къ

*) Note marginale: Лáкомѹл ман дтжю де че агонисѣще, съ пїердѧ пре сина, зиче Иегѣстин. **) штръинт лѹкрѹ мсте съ с(ъ) стръжѣ́ыскъ пе сине, зиче Фавіѣс.

лáкомїй рѣ́ съ чинстескѫ пре сúне; шръ кáселе лѐ цúн грижúте бúне . къ ѧ кѫ́рциле лор вéй вѣ́дѫ къмѣ́риле плине де плúн'жинъ, ѳшиле ешúте дин цúцін, фересúриле спáрте, шгрѣ́ѕиле стрикáте, питърїйле минкшѫрáте, рогожúниле чѣ́ле ацернѫ́те ръстѫрнáте, акоперемѫ́нтѫриле де плóй пѫ́треде, лáвицеле скоáсе, тúнѕиле скѣ́рнаве, сóбеле къѕѫ́те пентрѫ̆ съ нѫ̆ прїймáскъ ѧ гáздѫ пре вечúнѫл сáѫ̆ прїѧ́тенѫл сѣ́ѫ̆, сáѫ̆ съ чéрчѫ пре апроáпеле сѣ́ѫ̆, ка съ-л прїимáскѫ, сáѫ̆ че ар фи де трѣ́бѫ съ чáрѫ, дин снлѫ съ фáкъ, нѫ̆ дин вóе.

*) Чѐ лъсѫ́нд ѧнеръкъмúнтѧ кáре поáртѫ, ши кáса ѧ кáре тръмúце, съ ведѫ́м мáса кътѫ̆-й де фрѫмоáсѫ, аѫ̆ чѐ мсте адевърáт . къ дин помéцiи сéй мънѫ́нкъ поáме пѫ́трѣде, стрѫ̆ѕѫрн де вíе, пѫ́трѣѕи, дин тѫ́рмѫ мънѫ́нкъ кáрне мортъчѫ́нѫ, грѫ́ѫ̆ кáре пѫ́тѧ сáѫ̆ мѫ̆чúнд, вúн кáре-н стрикáт сáѫ̆ шцъцѫ́т, врѫ́нѕѫ кare ѡ аѫ̆ рwс шоáречїй, кашкавáли кáре сúнт рѫ́нчеѕы, лапте сáрѣъд . мáи пе оѫ́рмѫ, че пѫ̆н ла мѫ́нкáре, ачѣ́ѧ, норочúре къ арн стрѫ́нце, чей лáкомн сшкотѣ́скѫ̆ . ѡ ненорокóшїи маргїѫ́лн! ѡ ненорокóшїи лáкомїн! къ дѫ̆лчáца ачéлшр бецївн, ѧтрѫ̆ ачѣ́ѧ че съ слобоáде пе грѫ̆маѕи, шръ ачéстора, норочúре че съ ѧкúде ѧ съкрїю, мсте . ашúждѣ́ре, макáр къ чéи лáкшмн съ ѧбрáкѫ, стрѫ́нгѫ̆, вїецѫ̆éскѫ̆, петрек прост; шрѫ чѐ сокштѣ́лѫ аѫ̆ алцúй де дѫ́ншїи? де арі авѧ̀ сърáчїй оѫрáки дешкúсѧ, съ аскѫ́лте, кѫ́т сúнт де кѫ̆ нніма сиргѫ̆итóаре спрѧ̀ ѧ стрѫ́нцѧ ши аскѫ́нде, ѧтр'о клипáлѫ арі аѫ̆ѕѫ̆, къ-й нѫ̆мѣ́скѫ̆: мншéй, къмътáри, лáкомн, липсúці, слѫ̆цн, доѫ́ндтѫ́рн, кѫ̆мплúцн, ѳнтѫ́жтѫ́рн, немѫ̆лцемітѫ́рн, цѫ̆рътѫ́рн пе стрѫ́мбѫ̆л шн непрїйтóрі . чѐ требѫ́це ман мѫ̆лт? ашѧ̀ сннт де оѫрѫцн шръшѣ́нілшр, кѫ́т ман бúне ей, трѫ̆пѫ̆рнле лúр кѫ̆ мѫ́нд съ лѐ бáтѫ, декѫ́т съ-й чннстúскѫ ашѧ̀ кѫ̆ лúмба, арн пофтѝ.

Cap. XX: De 12 întrebărĭ ce s'au pus luĭ Thales, şi răspunsurile ce a dat. (Fol. 123a—124a.)

Кáпѣ . к̃ . де ві̃ . ѧтребѫ́рн, че с'аѫ̆ ѕнс де дѫ́нсѫ̆л, ши че аѫ̆ ръспѫ́нсѫ̆ ла тоáте.

Фóст'аѫ̆ ачéст филóсоф, ка ѡ оглúндѫ ѧтре тóцн а цѣрѫ́ен гречéцн, чей прѧ̀ ѧцелéпцн, ши де тóцн крáнн Їсїей чнн-

*) Notă marginală: Лáкшмн моценескѫ̆ пентрѫ̆ ачѣ́ѧ, ка съ нѫ̆ мшценѣскъ алцн, ѕнчн Кнрнан.

стѝт шин кѹноскѹ́т; ашиждарѧ нѹмале лѹи шин л Рѫм ерà правестѝт, къ ѧтрѣ́ лѣцъто́ри ашà ерà десъвръшѝт, кѣт ла тоáте ѧтребѣриле незътникиндѹ-съ немѝкѫ, ръспѹндà. къ ерà фоáртѧ аскѹцит ла мѝнтѧ, шин врѣ́дник де мирáре, къ ман мѹ́лци дин оáменій мѹритóри, нѝче а лѣцà вóр, нѝче а ѧтребà сѧ́ а ръспѹ́нде н'а́ѹ лѣцат.

Фѣ́инд дáрѫ мѹлте шин фáлюри де ѧтребъри де Θáлес, прекѹм спѹ́не Дїогíнес Лаéртїе, ѧтребáте кѹ ръспѹ́нсѹриле лѹ́й, ш пре богáта прà ѧцелепчѹ́на, шин цинѣ́рѧ мѝнтѧ, шин прà аскѹцитѫ, а́ѹ арътат. — ѧтѫ́й фѣ́ ѧтребáт: чѣ́ ар фѝ дмнъ́ѹ? дмнъ́ѹ, зѝче, мсте чел ман прà вéкю. ачéлора кáре сѫ́нт а лѹ́й дмнъ́ѹ, нич чéм ч'а́ѹ фост, ѧчепѹ́тѹл н'а́ѹ ѣъзѹ́т, нѝче кáрін вор фѝ, фѫршѝтѹл нѹ вор ведà*). — ашиждарѧ фѣ́ ѧтребáт: чѣ́ áр фѝ ман фрѹмю́с? лѹ́ма, зѝче; къ тоáтѫ, шн кът де мецершѹгѹ́тѫ зѹгръвинтѹ́рѫ, нѝче ѡ пáртѧ кът де мѝкѫ де а ен, прекѹм а́ѹ фъкѹ́т'о фѝрѧ, а ѡ ацѹ́нце нѹ поáте**). — шръш фѣ́ ѧтребáт: чѣ́ ар фѝ ман мáре? лóкѹл, зѝче; къ лóкѹл кáре тоáте ле кѹпрѝнде, мсте ман мáре декът тоáте. — ашиждѣ́рѧ ѧтребѫ́ндѹ-л, чѣ ар фѝ мáй прà ацелéпт? немѝкѫ, зѝче, мáи ацелéпт декѣ́т врѣ́кѧ нѹ-й, къ нѹ́ман врѣ́кѧ, шин чѣ́лѧ ноáѫ лѣ́ афлѫ, шѝ чѣ́лѧ трекѹ́те ле днóáце. — ашиждѣ́рѧ ѧтребѫ́ндѹ-л: чѣ ар фѝ ман ютѣ? мѝнтѧ, зѝче, къ минтѣ́ нѝче шстенáце алергѫнд пе пѫмѫ́нт, сѧ́ лкѹнцѹрѫ́ндѹ, нич грíжѧ áре, трекъ́ънд мáрѣ́. — шръш фѣ́инд ѧтребáт: чѣ́ ар фѝ мáй тáре? шмѹл, зѝче, кѣ́ндѹ áре апѫ́с де невóе, мсте прà тáре; къ невóм аскѹ́те ацелéсѹл челѹ́й недрѣ́цáтъ [шн прóсть], шн пре чáл небѹ́нь ѧтрáце ла грíжѣ́***). — ашиждѣ́рѧ ѧтребѫ́ндѹ-л: чѣ ар фѝ ман кѹ грéѹ? а́ѹ ръспѹ́нсѹ: а съ кѹноáцѧ пе сѝне сѝнгѹр; къ нич ѡ прѝче л лѹ́ма н'ар фѝ, де с'áр кѹноáцѧ омѹ́л пе сѝне сѫ́нгѹр†). — ашиждѣ́рѧ ѧтребѫ́ндѹ-л: чѣ́ ар фѝ ман дѹ́лчѧ? ачела, зѝче, лѹ́крѹ́ каре ръхнáци съ-л агонесѣ́ци, къ мáре десфътáре аре адѹ́чаре амѝнтѧ де дѹрѣ́рѧ трекѹ́тѫ. — ман ѧтребѫ́ндѹ-л ашиждерѧ: кѹ чѧ́ токмáлѫ фѣ́ци кáре ари пѹ́тѧ пре лáсне сѹфердѝ нъвѫ́злле норóкѹлѹи челѹ́и ѧпотрíвник? де вà вѣ́дà, зѝче, пре непрїáтени, сѧ́ стѫ́ши, сѧ́ рѣ́ ацѹ́ши; къ адѐ-

*) Note marginale: ѩ дичепѹтѹлѹи къртаж а съ причепе, нѹ съ поáте; дин аéар(ъ) де дичепѹ́т немѝкъ нѹ съ афлъ, зѝче Назианзѹ. **) Тот лѹ́крѹ мсте ман цос де мецерѹ съ́ѹ, зѝч(е) Тертѹлиан. ***) Де чѣ́ нѹ по́че кѹ трѹ́пѹ, кѹ мѝнтѣ́ сѹ́фър, зѝч(е) Окидѐс. †) Фоарте лѹ́крѹ грéѹ мсте, а не кѹноацце пре нѣмѣ сингѹр, зѝче Цицерѹ.

въра́т, ферични́ре непрїа́тенъ҃ви, аскъци́тъ сắвїе а҃сте нн҃їмїй чен мъхни́те*) . — аши́ждаре а҃требъ́нд҃ъ-л : къ́м ари вїецъ́й ва́менїй мăи би́не, ши ма́и къ́ дрепта́та? че вор ведà, зи́че, де хъ́лъ а҃тръ́ алцій, ей съ нъ́ фа́къ, къ а҃тръ́ ача́ста то́ци мъ́рито́рїн грешéскъ; къ а҃дестъла́нд҃ъ-съ а҃тръ́ сфа́търи, ка́ре поа́те алтора, ши ей оу҃нь лъ́кръ бъ́нь, а ка́ре ари петрáче, н'а́ъ . — ма́й а҃требъ́нд҃ъ-съ : че лъ́кръ бъ́н ари авà ачéла, ка́ра нъ-н ла́кшм? ачéст фа́л де би́не, зи́че, къ есте сло́бод ши де мъ́нчиле лъкомїей, ши прїа́тен шїе а҃ш фа́че; къ пре чéл ла́ком ши гъ́нд҃ърисе а҃л мъ́нческъ, къч нъ не(?) стръ́нци; ши оа́менїй а҃л съ́пърă, къчи нъ келтъ́а҃це . — аши́ждъ́ра а҃требъ́нд҃ъ-сă : къ́м с'а́ри къда́ съ фíе домнъ́вїй шткърмъ́нто́рю чéлора-л'а́лци? а҃тъ́и зи́че, пре си́не сắнгър, апо́й пре а́лцїй съ шткърмъ́ндскă; къ́ нъ поа́та фи, съ фíе оумбра дирéптă, де ва фй́ стръ́мбъ лéмнъл, че арънкă ъ́мбра**) . пентръ ръспу́нсъл ачест де пе ърмă, ми с'а́ъ пъръ́т а скрíе тоа́те а҃требъ́рисе, пентръ съ ва́să дю́мнїй, ши чéй мáри, къ фíеце ка́ре днитр'ắнсăле сắнт ка ъ́н арътътто́рю де дирéптắта; ши неми́кă нъ-н алта репъ́блика, фърă оу҃мбра ачà арънка́тă де ачéл лéмнъ арътăто́рю де оу҃мбръ, ка́ра трéбъ съ фíе пре днрéпт; къ а҃дда́тă дúнтръ оу҃мбра репъ́бликъ́й, съ вкъ́де де а҃сте дерепта́та, ши вїаца днрегъторюлъ де есте а҃тоа́рсă.***)

Ашà да́рă пентръ съ а҃кúдем тоа́те къ́те с'а́ъ зи́с пъ́н акмъ́, де мъ ва҃требà пре ми́не вр'ъ́н до́мнъ : къч(е) ар фй́ домнь? къ́ оу҃н къвắнт а҃н ръспу́нсъ : ачéла ка́ре асте адевъра́т домнь, тъ́къ пъ́с пе ти́не до́мн' ачéцій лъ́мни ка съ фíй : ръспинто́рю еретúчилор, черта́ре тира́нилор, плътито́рю чéлор въ́ни, бичю чéлор рắй, пітроп шй́ акоперемắнт ши апъръто́рю бесъ́ричїй, шй́ пре ювито́рю де ца́рă, шн декът тоа́те съ фíй десъвръшúт а҃тръ́ фа́чаре дерепта́цїй, ачепа́нд а҃тắи дни ка́са ши кúпъл тъ́къ . нъ а҃ тоа́те лъ́кръ́рисе съ поа́та сфери́ съ фíе мăи де вíцă до́мнїй, фърă къ́т а҃тръ́ сắнгъра дерепта́та, ка́ра де то́т съ ка́де ши трéбъ съ фíе а҃трè дю́мнъ, шй́ а҃трè репъ́блика.

---

*) Note marginale: Ферични шдиxиацн, шрі чíне пре чен че-н ърацне дн сънпъне . зиче Сенека. **) Домнъ съ фíе шглында тътърю́р. ***) Ашà тоа́те ле ва кивернисй домнъла дирепт, де съ ва дерепта́ дитъи пре сине сắнгър, зиче Плътархъ.

CXVI.

1715.

(4⁰, III foĭ nepaginate + 532 paginĭ paginate.)

Часосло́вь а҃кѹ́мь а҃тѫ́й тѫлмѧ́чи́ть ѧ лимва рѹ́мѫнѣ́скѫ ..... де ..... Кѵ́рь Їнеѡ́мь Івирѣ́нѹ́ль ..... с'а҃ѕ тѵпѫри́ть ѧ сф҃нта митрополі́е дінь скаѕ́нѹ́ль Тѫрго́вицией . ла а҃нѹ́ль ,ѕскг.

Rugăcĭune când se scoală omul din somn. (pag. 3.)

Рѹгѣчѹ́не (кѣнд се скоалѣ дин сомнь).

Мѣри́ре ці́е а҃пѣра́те, а҃мнзе́ѹле а҃ тот' пѹт҃кр'инче; ка́реле кѹ пѹрта́рѣ҃ тѣ҃ де гри́жѣ чѣ҃ а҃мнезе́аскѣ ши де шамени юбито́аре, м'ай а҃вредничи́ть пре ми́не, пѣкѣто́сѹль шй҃ невр҃кдникѹл', дінь со́мнь а҃ мѣ скѹла́, шй҃ а҃ доѫнда́й а҃тра́ре ѧ сф҃нтѣ ка́са тѣ҃ . прїи́мѣ҃це а҃мне шй҃ гла́сѹль рѹгѣчѹ́нїй мѣ҃ле, ка шй҃ аль сф҃нтелшрь шн ѧцелегѣто́арелшр' та́ле пѹте́ри . шй҃ би́не воа́це ка кѹ и́нимѣ кѹра́тѣ, шй҃ кѹ а҃ѵь де смере́нїе сѣ ци-сѣ адѹ́кѣ ці́е ла́ѹдѣ дінь спѹркате́ кѹзеле мѣ҃ле; ка шй҃ кѹ сѣ мѣ фак пѣрта́ш фѣ҃телшрь (! l. чѣ҃телшрь) че́лшрь ѧцелѣ҃пте кѹ лѹмнина́тѣ фѣклі́а сѹ́флетѹлѹй мїе́ѹ, шй҃ сѣ те мѣре́ск' пре ти́не а҃мнезе́ѹ, кѹ кѫнтѹл' че́ль слъвѝть ѧ та́тъль шй҃ ѧ а҃ѵѹль. амѝнь.

Tropare din tretiĭ ceas. (pag. 106—107.)

Третїи чась.

Гра́бникѣ шй҃ та́ре мѫнгѫ́ре дѣ҃ дѣ҃ ро́бнлшль (! l. ро́билшрь) тѣ҃й Їсе, кѫнде сѣ мѫхнѣ́ске а҃ѵѹрнле но́астре; нѹ́ те оу҃снѣй де сѹ́флетнле но́астре а҃трѹ нека́ѕѹри; нѹ́ те дѣпъртѣ҃ де гѫндѹрнле но́астре а҃трѹ а҃кѹнцѹрѣрй; чй҃ пѹрѹрѣ҃ не а҃тѝмпинѣ҃ пре но́й҃ . апро́пїе-те де но́й҃, апро́пїе-те че́ла че ецй҃ претѹтѝнденѣ҃ . прекѹ́мь шй҃ кѹ а҃постолїй тѣ҃й ай фо́сть пѹрѹрѣ҃, аша́ шй҃ кѹ чей҃ че доре́скь де ти́не те оуѣ҃це пре ти́не, шй҃ сѣ слъвѝмь пре а҃ѵѹль тѣ҃ѹ чел а҃трѹ тот' сф҃нт'.

Нъдѣ҃ждѣ҃ шй҃ фолоси́рѣ҃ шй҃ скъпа́рѣ҃ крещи́нилшр', зи́дь небирѹ́ть, че́лшрь сла́бн лима́нь невнфора́т', тѹ҃ ецн нъскѣ-

тоáре де дмнезéѹ прѣ кѹрáтъ . чи прекѹмь лѹмѣ ш мжнтѹéцій кѹ недчетáтъ рѹгъчѹнѣ тà, поменѣцие-не ши пре ной, фечóаръ, ѧтрѹ тот лъѹдáтъ.

Rugăciunea a mareluĭ Vasilie. (pag. 140—141.)

Деветїй часъ.

Рѹгъчѹнѣ а мáрелѹй Василїе.

Стъпжне дмне Їсе Хсе дмнезéѹле нóстрѹ, чела че ѧделѹнгъ ай ръѣдáтъ пентрѹ грешáлеле нóастре, ши пжнъ ла ачéстъ часъ де акѹмь нѣй адѹсъ пре нóй; ѧтрѹ кáреле пре лéмнѹле чéле де вїáцъ-фъкътóрю фїінд' ръстигнít', тжлхáрюлѹй чéлѹй бине кѹноскътóрю ѧтрáре ѧ рáю ай фъкѹ́тъ, ши кѹ мóарте пре мóарте ай сфържмáтъ; кѹръцѣцие-не пре ной пъкътóшїй ши невръ́дничїй робїй тъ́й . къ амь грешúтъ ши фър де лѣцие амь фъкѹ́тъ, ши нѹ сжнтемь врѣдничи съ рждикъ́м' úкїй ноцри, ши съ привúмь ла ѧнълцúмь черюлѹй; пентрѹ къ амь лъсáтъ кáлѣ дрептъ́цїй тáле, ши амь оумблáтъ ѧ вóиле инимилшрь ноáстре . чи не рѹгъ́мь недесемънáтїй бѹнътъ́цїй тáле, шртъ-не пре ной дмне дѹпъ мѣлцúмь мúлїй тáле, ши не мжнтѹ́ѧце пре нóй пентрѹ нѹмеле тъ́ѹ чéль сфънтъ; къ с'ѧ стинсь ѧтрѹ дъшъртъчѹ́не зúлеле ноáстре . скоате-не пре нóй днúь мжна протúвникѹлѹй, ши не шртъ ноáш пъкáтеле, ши шмóаръ гжндѹле нóстрѹ чéле трѹпéскь . ка лепъджндь пре шмѹле чéле вéкю, ѧтрѹ чель нóѹ съ не ѧбръкъмь, ши цíе съ вїецѹúмь, стъпжнѹлѹй нóстрѹ ши фъкътóрюлѹй де бúне . ши ашà оурмжндь порѹ́нчилшрь тáле, ла шдúхна чѣ вѣчинкъ съ ажѹнцемь, оуиде шсте лъкáшѹле тѹ́тѹршрь чéлшр' че съ веселéскь . къ тѹ ешй дѹпъ адевъ́рь веселúа чѣ адевърáтъ, ши бѹкѹрúм чéлшрь че те юбéск', Хсе дмнезеѹле нóстрѹ . ши цíе мърúре ѧнълцѣмь ѧпреѹ́нъ кѹ пърúнтеле тъ́ѹ чéль фъръ ѧчепѹ́тъ, ши кѹ прѣ сфънтѹле ши бѹнѹле, ши де вїáцъ-фъкътóрюле дѹхѹле тъ́ѹ, акѹмь ши пѹрѹрѣ, ши ѧ вѣкїй кѣчнлшрь . амин.

Psalm 69. (pag. 194—195.)

Ѱа́лмь ѯ҃θ.

2. Дмнезе́ѹле спре ажѹто́рюль мїе́ѹ ш амѝнте; дмне ка сѣ-мь ажѹ́цій мїе грѣ́бѫще. 3. съ се рѹшинѣ́зе, шѝ съ се ѳфрѹнтѣ́зе чей че каѹтъ сѹфлетѹль мїе́ѹ; съ се ѵтоа́ркъ ѵнапо́й, шѝ съ се рѹшинѣ́зе че́й че-мь коѣ́скь мїе рѣ́ле. 4. ѵтоа́ркъ-се ѵда́тъ ши рѹшинжи́дѹ-се, чей че-мь грѣ́ескь мїе : ѥ́ине ѥ, ѥ́ине ѥ. 5. съ се ѹ́кѹре шѝ съ се весели́ескъ де ти́не, то́ци чей че те ка́ѹтъ пре ти́не дмнезе́ѹле; шѝ съ зи́къ пѹ́рѹрѣ : мъри́ескъ-се дмнѹль, чей че юѣ́ескь мжнтѹи́рѣ тѧ. 6. ѵръ ѥ́ѹ съракь сжнтъ шѝ мишѧ́, дмнезе́ѹле ажѹ́тъ-мь . ажѹто́рюль мїе́ѹ шѝ изѣъкинто́рюль мїе́ѹ ещй тѹ́, дмне, нѹ́ зъѣовй.

Irmos. (pag. 462—463.)

Ірмо́сь.

Ѵтѹнѣ́речиле тжлха́рилшрь че́лшрь неѣъзѹ́ѫщи, че ка́дь ѵпрежѹрь асѹ́пра мѣ́, каріи́ ка́ѹтъ съ тра́гъ шѝ съ ржпѣ́скъ сѹ́флетѹль мїе́ѹ; нѹ́ липси гони́ндѹ-ле кѹ савїа́ тѧ чѣ́ де фю́кь, ка оунь пѹтѣ́рникь, ажѹтѣто́рюль мїе́ѹ.

Кжндь ва врѣ́ съ мъ жѹдече жѹдекѣто́рюль, шѝ дмнезе́ѹль мїе́ѹ, ши съ мъ шсжндѣ́скъ пре ми́не че́л шсжнди́ть динь кѹноцѝнцъ, май нѝинте де жѹдека́та ачѣ́ѫ, нѹ́ мъ оунѣ́тѧ пре ми́не ро́бѹль тѣ́ѹ, покѣцѹнто́рюль мїе́ѹ.

Пежи́дѹ-ми ѥ́ѹ трѹ́пѹль мѹ́мъ, шѝ ти́на та́тъ, шѝ цържи́на стръмо́ши, пентрѹ ѵпрїйтени́рѣ ачѐстора ѧ пъмжнть кѹ то́тѹль ка́ѹтъ; чѝ дѣ́-мн, ажѹтѣто́рюль мїе́ѹ, фъръ фрю́къ съ мъ оунѣ́ть вре-ш-да́тъ шѝ ѧ сѣ́сь ла фрѹмсѣцѣ́ чѐрюлѹй.

Ка че́ла че ещй фрѹмо́сь кѹ подо́ба, шѝ дѹ́лче, шѝ ми́нте вѣ́селъ ѧ кѝпѹль соа́релѹй, лѹмина́ть съ-мй стай ѵнаѝнте, кѹ вѣ́селъ фа́цъ, шѝ кѹ ведѣ́ре де ѥ́ѹкѹріе, кжндь мъ вой лѹ́а де пре пъмжнть, ѧдрептъторюль мїе́ѹ.

CXVII.

1716.

(M. Kogălniceanŭ: Letopisiciле цări Moldovei II, Miш 1845, pag. 133—192.)

Ѧ дѡа домніе а лŭі Некŭлаі Александрŭ Маврокордат ѧн Молдова де Ѧксінті Ѫрікарŭл.

Prinderea luĭ Carol XII. (pag. 164—165.)

Ѧтŭнчеа аŭ порончіт паша де с'аŭ стрінс тоці Чіорбаціĭ ші Інічерій ші тоатъ оастеа, ші аŭ пŭс де аŭ погоріт дін четате а веке тŭнŭрі де ле-аŭ токміт съ батъ асŭпра касіĭ краіŭлŭі (швезеск); ші а доа зі съмбътъ аŭ ешіт Ханŭл Девлет Герей кŭ Тътарі ші ѧнчінс кŭ съхаідачеле, ші паша кŭ пістоале ла кал, ші кŭ тоатъ оастеа кълъріме че ера ла Тігінеа, ші аŭ ѧнчепŭт а да дін тŭнŭрі асŭпра касіĭ, ŭнде ера ка ла 700 де оамені кŭ краіŭл; дар нŭ кредеа нічі ѧнтр'ŭн кіп краіŭл къ'і вор фаче пъпъ ѧнтр'аттъта . ші аŭ порончіт паша Інічерілор съ деа нъвалъ асŭпра Швезілор ші съ ле деа ръзбоіŭ кŭ фок; ей аŭ ръспŭнс, къ ла оамені че нŭ ръдікъ арме асŭпра лор, нічі ей н'ор ръдіка арме; ші аŭ ѧнчепŭт а зіче: алаҳ, алаҳ, ші с'аŭ ѧнторс Інічерій спре четате, ші с'аŭ дŭс пе ла газделе лор . Ръмас-аŭ Ханŭл кŭ Тътарій, ші паша нŭмаі кŭ Чіоходарій, ші кŭ пŭцінъ кълъріме, пліні де мъніе амъндоі; апоі с'аŭ ѧнторс ші ей ѧн четате . ачеаста че аŭ фъкŭт Інічерій ші н'аŭ врŭт съ деа ръзбоіŭ Швезілор, аŭ фъкŭт'о орі къ нŭ(!) се ѧндŭра де краіŭл, къчі ле да мŭлт бакшіш, орі къ аџŭнсъсе краіŭл кŭ дарŭрі ла капетеле Інічерілор, ші пентрŭ ачеа н'аŭ врŭт ѧнтр'ачеа зі съ'і деа ръзбоіŭ.

Ѧ доа зі дŭмінікъ Февръріе ѧнтъі деседемінеаџъ кіемат-аŭ паша еаръ пе Чіорбаціĭ, ші пе Інічері, ші пе тоці бътръній Інічерілор, ші пе Інічері-Ягасі, ші аŭ скос хатішеріфŭл де н'аŭ (! l. л'аŭ) четіт, ші л'аŭ аŭзіт тоці; ръспŭнс-аŭ ші ей къ ачеа че аŭ фъкŭт-о съмбътъ де н'аŭ врŭт съ деа ръзбоіŭ краіŭлŭі, нŭ с'аŭ погоріт де ла дъншіі, ші нŭ есте віна лор, че есте а Ємачілор, къ н'аŭ врŭт съ се батъ, ші аŭ зіс съ меаргъ ші ей ла краіŭл съ'і гръеаскъ, доаръ ѧі ва креде пе дъншіі, съ еасъ, ші-л вор лŭа ей асŭпра лор, ші-і вор фаче запіс, кŭм къ нŭ ва

авеа нічі о невое, ші съ-л дъкъ пънъ ънде есте поронка ампъратъвъі. ші і-ав позволіт паша, ші ав мерс тоці Чіорбаџіі ші Одобашіі ші ав гръіт краіъвъі, към къ-л іав асъпра лор, прекъм с'ав зіс маі със; еаръ краіъл ле-ав ръспъне, къ нъ-і креде нічі пе дъніші, факъ че ор вреа, къ н'а еші. авзінд ші я ачест ръспъне с'ав мъніат, ші ав ешіт днапої тоці Інічері ші ав лъсат тънъріле каре адъсъсе днтъіъ, ші ав адъс ші маі марі баліемезърі ші къмбарале, ші ав мерс асъпра краіъвъі. краіъл днкъ токміс Швезіі ші ста съпъші ла локъріле че токміс, мъкар къ краіъл авеа маре недежде ла Інічері, къ нъ-і вор да ръзбоіъ, къ-і амплъсе пе тоці къ даръріле, дар тот ал токміс пе ді съі, съ се дпере.

Даръ Інічерії към с'ав стрінс ла ън лок, ндатъ ав слобозіт къте-ва тънърі ші ав дрънкат ші къмбарале; дар нічі ъна н'ав немеріт каса краіъвъі, че о ковършіа пе де асъпра, орі къ нъ вреа съ-і омодре, орі къ нъ ера мецері бъні ла ачеле требі. дъпъ ачеа ндатъ ав дат ізвъш, ші ав днтрат пе о фереастръ дн касъ ші ав днчепът а жъкъі ші а скоате пре Швезі афаръ, къте доі ші къте треі. краіъл шедеа днтр'о касъ маі дн лъънтръ, къ чеі маі алеші, ші се бътеа ші се дпъра де аколо, ші нъ авеа пътере съ-і факъ німікъ. възънд Търчіі къ н'ав пътере съ-і стріче ші се дпъръ дін касъ, ав порончіт съ дея фок касеі; еар Швезіі че ера дн лъънтръ пъзіа де стінцеа; ші ачеаста с'ав фъкът къте-ва чеасърі, пънъ ав лъат самъ Інічерії пе ънде есе Швезіі пестє акоперемънт де стінг фокъл, ші пъзіа ачел лок аколо, ші кът се івіа вре ън Швед съ стінгъ фокъл, да днтр'ънсъл къ съцецеле; ші аша с'ав пъръсіт Швезіі де а ешіре съ стінгъ фокъл, ші с'ав апрінс акоперемънтъл ші ав днчепът а арде каса, ші краіъл тот шедеа ші нъ вреа съ еасъ, пънъ ав мерс ніціе генералі де ді лъі, ші л'ав амбінс афаръ, зікъндъ-і: че шеде, съ ардъ дн касъ? ші ав ешіт афаръ къ арме, ші ав днчепът а се бате къ Търчіі, ші л'ав ръніт ън Търк ла о мънъ пъцінтел. възънд Търчіі къ се дпъръ с'ав стрінс мълці, ші аколо л'ор фі істовіт, де н'ар фі стригат ън генерал, къ есте краіъл; ші атънчеа ав дат нъвалъ Інічерії ші л'ав прінсъл (!) ші л'ав лъат; нъмаі хаініле ді ера крънте, ші л'ав маі сгъріеат ън Търк лънгъ нас къ о съліцъ. ші днтр'ачел чеас с'ав стрігат ла мечетърі езанъл, че се кіамъ шіцъ, ла доъ чеасърі де ноапте. дечі аша към ав фост л'ав дъс ачеі Інічері ла паша, карele към ав възът пре паша, різънд ав днчепът а-і зіче: аферім, аферім, адекъ біне

м'аци ківерніcіт . ши аша л'ав тріміс ънтр'о одае ън сараіл паши, дънд бакшиш къте зече галбіні ши къте доъзечі ачелор Інічері че л'ав адвс.

CXVIII.

ca. 1700—1725.

(Ms. Seminar. centr. Bucureşti, No. 18/91. Folio, IV nepag. + 492 foĭ paginate.)

Я лвй Θеwфилáкт' архїепскóпвл Вал'гарĭей тлл'квйре евгліи.

Mateiu cap. I, v. 1. (Fol. 1a.)

Кáпь а̃ . кввънт де нѣмвль лвй хс.

Евгліа . сх̃ . а̃. (К)áртѣ нѣмвлвй . тлкь : пентрв че н'ав зúс' : видéніа, сав квънтвл преквм пророчĭй? къ ачéа аша скріа ътѣю : видéніа кáрѣ w ав къзвт' Ісаіа, ши квънтвл' че с'ав фъквт къторъ Ісаіа . пентрв че, ътреб', съ те дéц'; пентрв къ пророчĭй къторъ чéй ънпĭетрúц' ла иннмъ, ши нéасквлтътóр'*) ав гръúт' . ши пентрв ачѣа ав зис, къ виденіа исте дмнезеáскъ, ши квлжнтвл исте дела дмнезéв, ка съ се тѣмъ норóдвл' ши съ нв дефъимѣзе чѣле зúсе . шр Матеéй ав грúт' къторъ wаменĭй чей креднчóш' ши прĭймитóр' ши асквлтътóри, шн пентрв ачáста нимúка де ачест фéл' н'ав зис ътѣю, преквм пророчĭй . шръ пóцн зúче ши алт' чева : къ пророчĭй кв минтѣ ведѣ чѣле че ведѣ, арътлндв-ли-съ лор ачѣла прин дхвл' сфнт', пентрв ачѣа ши ведéнĭй, ачѣла ле кĭема . шръ Матеéй, нв кв мúнтѣ ав възвт' пре хс, ши л'ав нълвчúт' пре ел, чн трвпѣце кв дънсвл ав фóст', ши прин симúцире л'ав авзúт', възлндв-л пре ел ѧ трвп . деч пентрв ачáста н'ав зúс : виденіа, кáрѣ w ав възвт, адекъ арътáрѣ, чн кáртѣ нѣмвлви. Евгліа : лвй Іс . тлкь : Іс . нвмеле, нв исте елленéск', чн жидовéск', шн съ тълквáце мънтвнтóрю; къ Іаw, млнтвйре ла жúдови съ зúче. Евгліа : Хрстúс' . тлл'кь : Хрстош' съ зичѣ ънпъраціĭй, ши прéвщĭй, пентрв къ съ оунцѣ кв сфнтъ оунт де лемнъ, тврнáт' фĭнд ден кóрн' че съ пвнѣ де сéпра пре кап; зúче-съ дрепт ачѣа дмнвл' : Хс, ши ка оун ънпърáт', пентрв къ ав ънпъръцúт' преете пъкáт', ши ка оун

*) Glosă marginală: сав : неплекаці.

прѣшт', пентрѫ къ с'аѫ адѫс пре сине ѧсѫш' жъртвъ пентрѫ ной, шй с'аѫ оунс' шй ел дѫпъ адевър' къ оунтѫл де лемн' чл адевърат', адекъ къ дх҃ѫл сф҃нт'. къ чйне алтѫл аѫ авѫт дх҃ѫл, прекѫм дмнѫл'; къ ътрѫ сф҃нцн дарѫл дх҃ѫлѫй сф҃нт' аѫ лѫкрат', шр ѧ х҃с н'аѫ лѫкрат' дарѫл дх҃ѫлѫй, чн х҃с, къ дх҃ѫл' де ѡ фйнцъ фйнд, аѫ лѫкрат' мнѫниле.

Mateiu cap. XXII, v. 34—40. (Fol. 73a.)

Дин Матеен кап'. кѳ. зачало чѳ.

Єнтлїа. 34. Йръ фарнсеїи, аѫзинд', къ аѫ астѫпат' гѫриле садѫкеилор с'аѫ адѫнат' ѧпрѣѫнъ. 35. ши л'аѫ ътребат оунѫл днтр'ънш҃й, цй҃стѡрюле(!) де лѣце, испитиндѫ-л пре ел, ши зикънд: 36. дѣцъстѡрюле! каре порѫнкъ ште ман маре ѧ лѣце? 37. шръ їс. аѫ зис лѫй: съ юбеці пре дмнѫл дмнезѣѫл тѣѫ къ тоатъ инима та, шй къ тот' сѫфлетѫл тѣѫ, шй къ тот' кѫцетѫл тѣѫ. 38. ачастъ е ѧтъю ши ман маре порѫнкъ. 39. шй адѡѫа асѣменѣ ачеіа: съ юбеці' пре вечинѫл тѣѫ ка пре тине ѧсѫц'. 40. ътрѫ ачѣстѣ доаѡ порѫнчи, тоатъ лѣцѣ шй проро҃чй съ цнн.

Тѫлкь: дин немъсѫрата пзмъ аѫ веннт испитиндѫ-л. къ де ерѣме че възѫсе пре сад'дѫкей рѫшинаці', ши пре дмнѫл лъѫдат' пен'трѫ ѧцелепчюнѣ, аѫ венит' ей испитиндѫ-л, ка де ва адаѡце чева ла порѫнка чѣ динтѣю, ка към ар ѧдрептъ лѣцѣ, съ афле прнчйнъ ѧпотрйва лѫй. шр' дмнѫл въдинд рѣътата лор, към къ нѫ, ка съ се дѣвѣце вейнсе, чн към' къ нѫ авѣ драгосте, ши пзмѫа ман въртwс, ши завйстнич' ерд, аѫ арътат, къ юбйрѣ ште ман пресѫс декът порѫнчиле; ши аѫ дѣцат, къ нѫ съ каде днн парте а юбй пре дмнезѣѫ, чн пре нѫй де тот' съ не дъм' лѫй дмнезѣ. къ ачѣсте трей оусевйр' ѧ сѫфлетѫл шмѫлѫй кѫноацем: чѣ вййтоаре, чѣ ѧсѫфлецитоаре [саѫ добиточаскъ], чѣ кѫвънтътоаре. къ ътрѫ кът' крѣцне, ши съ хрънѣцне, шй асѣмене родѣцне, копачилор' съ асамънъ; шр' ътрѫ кът' съ мънѣ ши похтѣцне, добитоачелор'; шр' ътрѫ кът прнчѣпе, кѫвънтътор и съ зйче. вез' дар ли́чи ачѣсте трей ѧсемнате: съ юбеци пре дмнезѣѫл тѣѫ къ тоатъ инима та, ачастъ е партѣ шмѫлѫи чѣ ѧсѫфлецитоаре. [саѫ добиточаскъ]; ши къ тот сѫфлетѫл тъѫ, ачаста е чѣ вїцѫнтоаре, къ вїй [саѫ ѧсѫфлецинц'] сънт' копачїй; ши къ тот кѫцетѫл тъѫ, ачаста е чѣ кѫвънтътоаре. шй ашà съ каде

а юбй пре дмнезе́ѹ кѹ тот' сѹфлетѹл, адекъ прин тоа́те пъ-
циле сѹфлетѹлѹй, шй пѹте́риле, а съ липй де джисѹл; ача́ста
е ѧтъю ши ман ма́ре порѹнкъ, ка́рк не ѧва́цъ пре но́й спре
тк̀мерк де дмнезе́ѹ, ши адоу́а аскменк ачѣщїа, карк не ѧ-
дк̀мнъ съ фа́чем шаменилор чк̀ле дрк̀п'те . къ доа́ш сънт',
ка́ре не дѹк' пре но́й ѧ пейре : ѧвъцъто́ра чѣ рѣ, ши вїа́ца чѣ
стрика́тъ . де́ч' ка съ нѹ къде́м' ѧтрѹ до́гмъ некрецинтк̀скъ,
требѹа́цие съ юбим' пре дмнезе́ѹ; шй ка съ нѹ аве́м' вїа́цъ
стрика́тъ, съ ка́де, съ юби́м' пре вечи́нѹл . къ чел че юбк̀цие
пре вечи́нѹл, тоа́те порѹнчиле плинк̀цие, ши чел че плинк̀цие
порѹнчиле, юбк̀цие пре дмнезе́ѹ . шй аша́ ачк̀сте до́аш порѹнчи,
оуна кѹ алта съ ѧбинк̀зъ ши ѧпреѹнъ ста, ши копринд ѧ
сїне пре тоа́те чк̀ле-л'а́лте порѹнчи . къ чи́не, ка́реле юбк̀цие
пре дмнезе́ѹ ши пре вечи́нѹл съѹ, ва фѹра́? саѹ ва цинк̀ минте
ръзѹл? саѹ ва прк̀кѹрвй? саѹ ва оучи́де? саѹ ва кѹрвй? шй ачест
цїѹто́рю де лк̀це, динтк̀ю вениѕе испити́нд', апо́й дин ръспѹн-
сѹл лѹй Хс . май бѹн фъкъндѹ-се, аѹ фо́ст' лъѹда́т', прекѹ́м' шй
Ма́рко зи́че къ : къѹтънд спре дънсѹл Іс . л'аѹ юбит' пре ел,
шй аѹ зис лѹй : нѹ ещй депа́рте де ѧпъръцїа лѹй дмнезе́ѹ.

Luca cap. XXI, v. 20—27. (Fol. 269b—270a.)

Дин Лѹка . кап . ка . к.

Єѵгліа: 20. Ир̀ къндъ вец' ведк̀ Іерсли́мѹл ѧкѹнжѹрат де
wсташ', атѹнче съ ци́ц' къ с'аѹ апропїат' пѹстїи́рк. 21. атѹнче
чей дин Іѹде́а съ фу́гъ ла мѹнц', шй чей дин мнжлокѹл лѹй
съ се дѣ ѧ ла́тѹри, шй чей дин цинѹтѹри съ нѹ ѧтре ѧтр'ънсѹл. 22. къ зиле́ле избъндирїи сънт ачк̀ста, ка съ се плинк̀скъ
то́ате чк̀ле скри́се. 23. ѹръ ваи де чк̀ле, че вор авѣ ѧ пънтече,
шй де чк̀ле че вор аплека ѧ зиле́ле ачк̀ла; къ ва фй невое́
маре́ пре пъмънт', шй мънїе ѧтрѹ норо́дѹл ачёста. 24. ши вор
къдѣ ѧ гу́ра са́бїей*); шн съ вор лѹа роби ѧ то́ате нк̀мѹ-
риле; ши Іерсли́мѹл ва фй кълка́т' де пъгъни, пънъ че съ вор плини вре́миле пъгънилор. 25. ши вор фй сѣмне ѧ соа́ре, ши
ѧ лѹ́нъ, шн ѧ стк̀ле, шн пре пъмънт ѧбѹзк̀лъ**) пъгънилор
ѧтрѹ недомири́ре, сѹньнд ма́рк ши ва́лѹл. 26. май мѹринд шаме-
нїй де фри́къ шй де ацепта́рк че́лор че вор съ вїе ѧ лѹме.
къ пѹте́риле че́рюрилор съ вор' клъти́. 27. шй атѹнче вор

*) Glose marginale: саѹ : ѧ аскѹцитѹл са́бїей. **) саѹ : нека́з.

ведѣ пре фiюл wменéск' вiинд ѧ но́р' кѫ пѫтѣре ши кѫ слáвъ мѫлт~ъ.

Тѫл'кь : мáй лѫминат акѫм де робiа Iер~слимѫлѫй копринде, де оунде сокотéскъ, къ ашà съ кѫвiине а съ ѧцелѣце . къ ман наинте де ачѣста тóате, адекъ ман наинте де фоáмец', ши де чю́ме, ши декът алте невóй, карè вор съ се ѧтъмплѣзе ѧ врѣмѣ сфършинтѫлѫй, гониц' вéц' съ фиц' вóй апостолй, ши алтеле, апóй ши Iер~слимѫлѫи рѣлеле вор съ-и сосéскъ асýпръ *) . къ де врѣме че ачéа сокотïà, къ ѧ врѣмѣ сфършиитѫлѫй съ вор сърпа зидитýрile бесéричïи, кѫ(м) аѫ зис ел: къ ѧ врѣмѣ сфършиитѫлѫй пророчи минчинóши вор авѣ, ши фоáмец' ши чю́ме дин нелчетáтеле wцирi, карè пентрѫ ръчáлъ драгостïй вор съ вiе асýпръ; шаръ вóй ман наинте де врѣмѣ сфършиитѫлѫй, гониц' вец' съ фици, ши Iер~слимѫл съ ва робй; ши пïетриле ачѣста съ вор сърпà . кáч' кынд' вец' ведѣ четáтà де wцирле рѣмленéци ѧкѫнжýрáтъ, атѫнчѣ пѫстïйрѣ ей съ w цúци . ѧсъ кѫ жáле аѫ спѫс чѣле рѣле, кáре атѫнче ерà съ ѧкѫнжýре четáтà; къ чéй дин Iѫдéа съ фýгъ ла мѫнц' [зúче], ши чеи дин цинѫтýри съ нѫ сокотéскъ, къ четáтà ѧтърúтъ фïинд, ѧй ва пъзй пре ей, чи съ се дѣ ѧ лáтýр', ши чéй дни мнжлокѫл четъцïй; къ зилéле избѫндúрïи сынт', ка съ се плинтéскъ чѣле че-с скрúсе ла Данïил . ман вьртwс ван де чѣле че вор авѣ ѧ пынтече, къ нѫ вор пѫтѣ съ фýгъ пентрѫ сарчина пынтечелѫй; ши де чѣла че вор аплекà, пентрѫ драгостѣ чѣ спре копïй, ничи пѫтынд съ-и лáсе фъръ грúжъ, ничи кѫ сúне съ-и поáрте . шаръ оунïй ѧтрѫ ачѣста зúк', съ фïе ѧсемнáт' дм~нѫл', мънкáрѣ ачѣа де копил, де кáреле Iѡсúп' повестѣце; ши Iереміа ман наинте аѫ спѫс . ши Iер~слимѫл' [зúче] ва фи кълкáт' де пъгѣни, пынъ аúчѣ де робiе . апой шаръшин чѣле де сфършúт', къ вор фй [зúче] сѣмне ѧ соáре, ши ѧ лýнъ ши ѧ стѣле . пентрѫ къ фънтýра скимбынд-се, кѫ адевърат стúхиле съ вор дной . ши ѧбѫлзѣлъ пъгѣнилор, адекъ неказ тѫтѫрор недомирúрѣ аместекынд-се, ши мáрѣ кѫ сýнете гроазниче ва вжжьй, ши вал ва фй, ши тѫрбѫрáре, атѣта кът шáменй ман мѫринд де сингѫръ фрúка, ши де ацептáрѣ челор че вор съ вiе ѧ лýме . вéзи къ лѫминáт аúчѣ де сфършúт' грѣáце; къ ман сѫс аѫ зис, къ Iер~слимѫл ва фй ѧкѫнжýрат ши кълкáт' де wстáшïи пъгѣнилор; шарь аúчѣ, кѫм къ асýпра лýмии ръзтѣц' вор съ вiе . дéчи де

*) Glosă marginală: вор съ-и стѣ асýпра.

сфършитъл лъмїй исте кънєнтъл' лъй аичѣ . къ пътєрнле чєрюрилор съ вор клътй, шй чѣ грѣєск, зйче, къ шаменїй съ вор търебъ, фъптъра тоатъ скимбандъ-се; къ шй сйнгър' дерїй, шй пътєрнле чѣле маи деитѣю съ вор търебъ, шй съ вор спъпимънтъ де аша де афрнкошате скимбър' а тот' . шй атъиче вор ведѣ пре фїюл шменєск' . чйне? тоц' чєй че кред шй чєй че нъ кред; шй вінд л норн ка оун дмнезъ, адекъ къ пътєре шй къ славъ мълтъ, пентръ къ маи пре сус де кът соареле ва стрълучй, шй ел, шй кръчѣ лъй, шй де тоц' съ ва къноаще.

CXIX.

1729.

(M. Когълничеанъ: Летописиле църи Молдови III, Яши 1846, pag. 7—82.)

Летописіцъл църіи Молдовіи .... атрібъат лъі Некулаі Мъсте діак стари де діван.

(1662—1729.)

Secetă; Desetină îndoită a stupilor; Apă mare. (pag. 77—78.)

Єаръ ла анъл дъпъ че с'ау гътит кърциле деспре доамна, с'ау апъкат Міхаі Водъ кум с'ау лъат омътъл де кърциле челе-л'алте, че сънт деспре апъс, шй ау стрікат лнтъі тоате челе векі : діванъріле, спътъріа пънъ ln пъмънт; нъмаі доъ касе че сънт де Василіе Водъ фъкъте ле-ау лъсат шй ле-ау токміт лнтъі ачеле, єаръ алтеле ле-ау фъкът дін темеліе къ фрумосъ орънданалъ прекум се въдъ . мъкар къ ачеі домні че ау фъкът кърциле ачесте маі ln трекъте зіле ау фост, шй маі пътінчіоші дін акъціе, шй креме ау авът маі пе коіе, нъ къ атъте съпърърі деспре Търчі; дар орі къ ле-ау фост ъріт а келтъі, орі къ нъ ле-ау дат къноцінца, прса ъріт шй чіъдат ера фъкъте каселе ачесте домнещі . даръ Міхаі Водъ ле-ау фъкът фоарте фрумосе шй дескісе прекум се въдъ . лтр'ачест ан 7232 фост'ау съчетъ маре, пънеле продсте, моарте ln добітоаче, стъпі ln скъдере; шй песте тоате ачесте скос-ау десътіна де стъпі лндоітъ, де ау дат къ тоці шй боіері шй мънъстірі къте 48 де бані пе стъпі . къ маре съпър ера боіерілор шй църи; шй с'ау лмпъцінат стъпі де пе ла тоці; къ

ноа́пте, шй вь зи́че лю́й : прїа́тене, дъ́-мн апрюмю́ть трей пъйний. 6. пентрю къчй ав вени́т' дин ка́ле оуни прїа́тен' ла ми́не, шй ню́ амь че́ пю́не анайнтѣ лю́й. 7. шй ачела дин лъюнтрю ръспюнзѫнд, ва зи́че : ню́-м фа́че встенѣклъ, къ ытъ оушиле сѫнть акюа́те, шй копи́й мїей сѫнть атр'ацерню́т' кю ми́не, ню́ по́чй съ мъ ско́л' съ-цй да́ цїе. 8. шръ грѣе́ск воаш : мъка́рь де ню́ шр да лю́й скюлѫндю-съ, пентрю къчй исте лю́й прїа́тень, да́рь пентрю аколисѝрѣ лю́й скюлѫндю-съ ва да лю́й кѫте апй во́рь требю́й. 9. шй ю зи́к воаш, чѣрецй шй съ ва да во́аш, къюта́цй шй ве́цй афла́, ба́тецй шй съ ва дешки́де во́аш. 10. къ то́ть че́ла че чѣре ва лю́а, шй че́ла че ка́ютъ ва афла́, шй че́люм че ба́те и съ ва дешки́де.

Marcu cap. II, v. 1—12. (Fol. 91a.)

Дела Ма́рко ка́п' ѣ. зача́ль. з.

1. А врѣмѣ ачѣа, атра́т-ав Іс. а Капернаю́мь, шй с'ав авзи́ть, къ исте а ка́съ. 2. шй ачі́мць с'ав адюна́ть мю́лцй, кѫть ню́ май пютѣ акъпѣ ни́чй пре лѫнгъ оушъ. шй ле грѣї́м лорь кювѫнт'. 3. шй ав вени́ть ла ель, адюкѫнд оуни слъбъно́гь, че съ пюрта́ де па́трю. 4. шй непютѫнд-се апропїа́ де ель пе́нтрю норо́дь, ав дескоперѝть ка́са оуиде ера́, шй спъргѫнд, ав слобози́ть па́тюл', а каре зъчѣ слъбъно́гюл'. 5. шръ Іс. възѫнд кредѝнца люрь, зи́с-ав слъбъно́гюлюй : фі́юле, иртъ-съ цїе пъка́теле та́ле. 6. шй ера́ аколѡ оунїй динь къртюра́рй шъзѫнд, шй кѣцетѫнд атрю инимиле са́ле : 7. чѣ грѣ́ѫце ачѐста лшта́ хю́ле? чи́не по́ате ерта́ пъка́теле. фъръ ню́май оуньль дмнезе́ю? 8. шй адя́тъш кюноскѫнд Іс. кю дхюл' сѣ́ю, къ лшта́ кѣцета́ ачѣ́а атрю си́не, лѣю зи́сь лю́рь : чѣ кѣцета́цй ачѣстѣ атрю инимиле ювастре? 9. че исте май ле́сне, а зи́че слъбъно́гюлюй : иртъ-съ цїе пъка́теле; ав а зи́че : ско́алъ шй-ц' ржди́къ па́тюль тъ́ю, шй оумблъ? 10. чй ка съ цй́цй, къ аре фі́юль шменѐск пютѣре а ерта́ пъка́теле пре пъмѫнть! шй ав зи́сь слъбъно́гюлюй: 11. цїе грѣе́ск : ско́алъ шй-ци ржди́къ па́тюл' тъ́ю, шй па́сь а ка́са та́. 12. шй с'ав скюла́ть ада́ть, шй рждикѫнд-шй па́тюль, ав ешѝть анайнтѣ тютюрю́рь, кѫть с'ав мира́ть то́цй ши лъюда́ пре дмнезе́ю, зикѫнд' : къ ни́чи ю да́тъ лшта́ н'ам' възю́т'.

CXX.

1733.

Календари . акъмь ѧтъй рѹмънескь . . . . ѧ Брашовъ ѧѱлг . фев . к.

(8⁰, mic. 75 paginĭ nepaginate.)

Planeta Saturnus. (pag. 5—7.)

Ѧтъѧ планета ѥсте сатърнѹс . шй ачастъ планетъ є фърь норокь [секти жидовѣскъ] . оаменїи карїи съ наскь ѧтр'ачастъ планитъ, сънтъ мѹнчитори, лакоми, завистнич, викленни ла ворѣ, гънditори, плини ла трѹпь, мълкомиш', недирепцн, юбитори де авѹцїе, ѧпончишац', мънишѹш, адѹкъторн амините де рѣѕ, неюбитори де мѹерн, съръкъчос, скѹмпъ, пъзитори де тайнъ, юбитори де арцинитъ . тот' ачастъ планетъ фаче рънидѹмлъ ла оурѣка днрѣптъ шй шаселе марн', ла сплинъ мелахонїе, де ла каре съ скорнѣцне боалъ, оурдинаре ла стомах', подагрне, тъсе, оумфлътъръ; стрикъ аерѹ, фрингърн де а д зй, шолдинъ . анѹл ѧ каре ѥсте ачѣ планетъ, фрингърос, плоїѽс, иеродитори . примъвара фрингъроасъ, ѧфлоритъра шн арба тънзъѣ, гриндине . вара фрингъроасъ, тиноасъ, неродитоаре, вънтъроасъ, плоае рѣ . ла юлїе калд шй фрѹмос . тоамна фрингъроасъ, тиноасъ . ноем . май калд' . арна ла ѧчепът плоае, ла минжлок де мъсъръ, фъръ ънъдѣжде зъпадъ мълтъ, шн ла апр(н)л . примъвара нѹ требѹе съмънат кънънд' ла лок грас шрз мълт . ла напн, ла нн', ла кънепъ бине . вин' пѹцин . кълесѹ тимпѹрїѹ . тънет, фѹлцере . пѣцне примъвара ефтни, вара скѹмпь . копїи примъвара, върсат, тъсе, фрингърн, ловитърн, оурдинаре.

Arătare pentru seminţe şi casnice. (pag. 52—54.)

Пентрѹ семинце арътаре.

Кънднь ѥсте крѣцнерѣ лѹней, съмънца вънртоась съ самине ла пъмънтъ оускат'; шрь кънднь скаде лѹна, съмъ(н)ца чѣ моале кѹм ѥсте инѹл', кънепа инроч . съ ѽ самине ѧ пъмънтъ моале . инѹл, кънепа де съ вѧ съмънѧ кънднь крѣцне

лѹна, съ вѣ фáче прѣ днáлтъ, шръ де съ вѣ съмжнá кжндь скáде лѹна, съ вѣ фáче ман скѹртъ шй дéсь. съмжца кáре съ сáмжнъ де тóамна, сжнть ачѣсте зйле мáи бѹне: ла септéмврїе де ла є. S. З. н. Ві. Дї. к. кв. кѳ шй лá шктóмврїе г. д. Ві. кв. кS. кЗ.

Семйнцеле кáре фáкь рóдь л пъмжнть: чáпа, риднкѣ, нпроч. съ съ сáмине л сфжршйтѹ лѹнїи. шръ кжндь шсте лѹнъ нóш съ съ сáмине, кáре фáкь рóдь де сѹпра пъмжнтѹлѹи, кѹм' шсте, грѣѹ, шкѣсъ, кóбѹ, мáзъре, нпроч. пентрѹ лѣмне де кáсъ шсте бйне съ тáе ла авгѹстъ, ла септемврїе, ноемврїе, декéмврїе л сфжршйтѹ ачéстор' лѹни. пентрѹ тъмтѹ пѣрѹлѹи ка съ крѣскъ, шсте бйне съ съ тáе ла лѹнъ нóш. пентрѹ лцъркáтѹл копїилорь, ла мáи, авгѹстъ, ноéмврїе, генáрїе сáѹ днайнтѣ плнйтѹлѹй лѹнен кѹ ѡ зѝ сáѹ дѹпъ плнйт' кѹ ѡ зѝ. пентрѹ лжсáтѹл сжнцелѹи, ла шфѣртѹль лѹнилор' чел' диньтжн; ла шáменн тйнери сжнцерóши ла ачѣсте лѹни: апрнл, авгѹстъ, декемврїе; шръ ла шаменн юцн, мжнйши, съ съ лáсе сжнце адóш пáрте а лѹней мáй, септéмврїе, генáрїе; шръ ла шáменн мѹлть гжндитóри, шй плйни де ани, съ лáсе де ла плнйтѹл лѹнен пънъ ла а г шфѣртъ дин' лѹна юнїе, шктóм', февроáрїе; шръ ла шмѹл' кѹ флегьмъ мѹлтъ шй бътрѣн', съ лáсе сжнце ла сфжршйтѹ лѹней. адирептáре де шпце: шмѹль тжнърь, съ нѹ-ш' лáсе сжнце фѣръ де невóе.

CXXI.

1741.

Лѣцѣтѹрѣ бесерічáскѣ а влѣдйкѣй Йнѳїмь. адóа шарѣ тѵпѣрйтѣ л шрáшѹль Бѹкѹрéщилшрь. л тѵпографїа шкóалїей Бѣкѣрещилшрь. ла днѹл' дела Хс. ,аѱма.

(4⁰, VI + 34 foi nepaginate.)

Carte pastorală. (Fol. IIa—IVb.)

Картѣ пъсторюлѹй кътрѣ прешцн.

Ла ачáстъ степéнь дналтъ а арχїерїей, лтрѹ кáре аѹ врѹтъ дмнезеескѹл дáр' съ не сѹе, грйжа чѣ мáй мáре, шй

маи алѣсъ че авемь нѫ иисте алта, фъръ нѫмаи кнверниси́рѣ бесѣрничїй, шѝ спъсенїа сѫфлетелшрь шйлшрь ноастре чѣлшр' кѫвжнтътоаре . пентрѫ кареле авем' даторіе съ привигемь зиша шѝ ноаптѣ, къ авемь съ дѣмь сѣма дѫпъ кѫмь зиче Павель апостолѫль . шѝ дѫпъ асъмънарѣ дчепътóрюлѫй пъстóрилшрь Іс . Хс . кареле ш-аѫ пѫсь сѫфлетѫль пентрѫ шй, съ не дѣм' шѝ ной вїаца пентрѫ пáза тѫрмей ноастре . . . . . шѝ пентрѫ дчѣ мѫлтъ простіе а воастръ (sc. а прешцилор) шѝ нецїйнцъ ла сфнта кáрте, м'ам' ѧдемнáть, фїйнд' кѫпринс' де фрúка дмнезеáскъ, а въ ѧцїинца кѫ дчáстъ мúкъ къртичѣ, кáрѣ ш ам' ѧпърцúт' ѧ трéй пърци.

А пáртѣ чѣ днн'тжй с'аѫ пѫс' фóарте пе скѫрт' шáре кáреле дин чѣле маи треѫйнчоáсе шн маи де фолос' але сфнтей бесѣрич' шн але сфнтелшрь тайни, кáреле сжнтецн датори съ ле цинц шн съ ле пъзúци нѫ нѫмаи вóй, чѣ шѝ вїéцїй крецинн прин мижлокѫл вóстрѫ . ѧ пáртѣ адóаш с'аѫ пѫс' ѧвъцътѫръ асѫпра исповедáнїей, ка съ цїе фїецне кáре дховник' кѫм' съ кáде съ ѧдрептѣзе, шѝ кѫ чѣ мúжлокь трéѫе съ исповедѫáскъ пре чéй че вóрь вени ла джнсѫль.

А пáртѣ а трéа, с'аѫ пѫс' ѧвъцътѫр' пентрѫ кжте лѫкрѫри с'аѫ пътѫтъ афла пжнь ѧтрѫ дчéсть чáсь, кáреле съ фáкь кѫ некѫвинúнцъ шѝ фъръ де кáле, шѝ трéѫе ка де акѫмь ѧнаинте съ нѫ съ ман фáкъ . каре ш пѫю ѧнайнтѣ кѫчернничíей вóастре ка ш мáсъ дхов'ничáскъ фъръ дѣ плáтъ, ѧ лúк' де блгословéнїе, сокотúндь кѫмь къ кѫ дчѣсте пѫцúне ѧвъцътѫр' вéц' пътѣ съ въ съторáц' де лѫмúна кѫноцúнцей, шн съ ажѫторáцн шѝ пре крецúнїй чéй липсúцн . . . . .

Cele noao poruncĭ marĭ ale bisericeĭ. (Fol. 14a—15b.)

Нóаш порѫнчи мáрй але бесѣрничїй.

а. Къ съ кѫвúне а не рѫгà лѫи дмнзéѫ, кѫ ѧфржицере де нимъ, шѝ кѫ оумилúнцъ.

в. Съ пъзúм' чѣле д . пóстѫри че сжнть порѫнчúте шѝ легáте : але нáцерїй лѫй Хс, ал' пáцнлшрь, ал' сфнцилшр' апостоли, шн ал майкъй прѣчистїй.

г. Я чинстѝ пре пърúнцїй чей дховничéцн, кáрїи съ рóагъ пентрѫ нóй ла дмнезѫ, ка нúце слѫй ай лѫй дмнзéѫ, шѝ трéѫе съ не сфътѫúмь кѫ джншїн пентрѫ чѣле сѫфлетéцн.

҃д. Пе не исповедꙋи пъкателе ноастре де ҃д wрй атр'ꙋн' ни' а вр҃ме де пость, анаинтѣ пърынтелꙋй чѣлꙋй дꙋховничѣск', кареле ва фй хр҃отонитъ пре лѣце креминѣце; шъ чей маи кꙋ еклавїе де кр҃ wри; шъ чей маи проци мъкарь w дать атр'ынь ань . шй карїи кwрь фй болнави съ съ исповедꙋиск маи адѣсе, фъкжндꙋ-ши шй маслꙋ шй съ съ кꙋминече адѣсе, шй апа съ кwрь фаче пърташи вїецїй чей де вѣчн.

҃е. Съ ноу съ читѣск кѣрцнле еретичилwрь, ничь' дъскълиле шй авъцътора лwрь чѣ хꙋлитоаре съ ноу се аскꙋлте де чей че ноу-с' авъцаци, ничи цїꙋ сжита скриптѣрѣ, ничь' съ се амѣстече кꙋ ей, нич съ се атрѣбе кꙋ ей.

҃s. Съ се факъ рꙋгъчꙋни пентрꙋ атемеаторѣ тꙋтꙋрwр' wаменилwрь, атжй пентрꙋ чей че сжнть атрꙋ степена прешцией шй а клиросꙋлꙋи, адоаш пентрꙋ чей че съ афлъ а вредничиле чѣле лꙋмеци, шй але политїей, шй шсташилwр'; апой пентрꙋ чей че фак бине ла бесѣричи а спорй шй а крѣце съборничаска шй дрѣпта крединицъ.

҃з. Съ се пъзѣск постꙋриле шй рꙋгъчꙋниле кареле съ кwр порꙋнчй де архїерѣꙋль локꙋлꙋй, съ се факъ а епархїа лꙋй, кжнды с'ар атжмпла вр҃ме де невое, ка съ атоаркъ мжнїа лꙋй дмнезеꙋ дꙋпъ нородь, ши съ съ мжнтꙋиск вѣри де чѣ невое шй скжрбъ с'ар атжмпла.

҃и. Нꙋ исте ертать мнрѣнилwрь съ а нимик де але бесѣричїй а сил, шй съ се лꙋкрѣзе кꙋ але дꙋпъ кꙋмь кwрь вр҃, че нꙋмай съ фіе де трѣба прешцилwрь, шй ачелора че слꙋжѣскь ла бесѣрикъ а съ хрънй, шй а да ла сърачи шй ла стрейни.

҃ѳ. Съ ноу съ факъ нꙋнте а зилеле чѣле че сжнть wприте де бесѣрикъ . ничь' съ каде крещинїй съ факъ жокꙋри атр'ачѣле зиле дꙋпъ кꙋм' факь пъгжнїй; че дꙋпъ кжть ва фй пътиницъ, съ се ферѣск де ачѣст.

CXXII.

1742.

Казанїй де пръзнуйре .... але луй Илїе Минїать .... Л тип . чѣ нолш а сфнтей митроп(о)лїй . Ла ануль дела зид . лум . ,зсн.

(Folio, IV foi nepaginate + 267 paginate.)

Precuvântare. (Fol. IIa—IIb.)

Неуфить, кѫ мила луй дмнезеѫ архїеп(и)скупь, шй митрополить а тоатъ оуггровлахїа . прѣ чинстить шй еѫархъ плаюрилшрь.

Православникулуй шй юбитюрюлуй де дмнезеѫ чититурю милъ, паче, спъсенїе дела дмнезеѫ чель кѫ тотуль еуне, похтимь.

.... Шй прекумь тоатъ флуарѣ, че ръсаре динь ръдъчина ей, крѣцие кѫ тулпина, шй съ лналцъ дела пъмънть л сусь, аша шй ачастъ минунатъ шй дмнезеаскъ флуаре фоарте аре крѣцерѣ ей кѫ лнълциме, пре карѣ миросиндь, адекъ читиндуш кѫ лцелѣцере, не оумплемь де прѣ скумпуль ей мирюсь, ка де ш дмнезеаскъ мирѣзмъ, шй лналцъ сфлетеле ноастре . кѣчи ръдикънды шкїй ноцри динь ръвнъ дмнезеаскъ, шн прнвиндь ла флюриле гръдинїй ачѣцїм ка съ ведемь, шаре сънть крескуте лтр'жнса чѣле че цимь къ сънть де требуинца дохторіеи сфлетѣци, шн възындь кумь къ лтре алтеле липсѣцие шй ачастъ минунатъ флоаре, че исте де сфлете фолоситоаре : адекъ казанїиле сау дидахїйле луй Илїе Миниатъ че с'ау фъкуть акумь л зилеле ноастре л сфнта висѣрнка луй хс . чѣ маре а црградуруй, каре сънть лподобите кѫ кунинте дмнезеѣци, шн кѫ меѣшуръ риторичѣскь, шй кѫ пилде философѣцин, шй кѫ бгословїе адъпатѣ, шй кѫ мъртурій динь сфнта скриптуръ, каре вінь ла адевъръ . кѫ мултъ дшрире дин къладурюсь сфлеть амь пусь де с'ау тжлмъчить дупре лимба гречаскъ пре лимба румънѣскъ . шй кѫ келтуяла ноастръ с'ау дать л тупарю, л типографїа чѣ ноаш а сфнтей митрополій, пентрѫ фолюсуль тутурор де wбще, спре адъпарѣ шй лекуирѣ сфлетелшръ ачѣлшръ че ш вюръ читѝ кѫ еуне лцелѣцере, шй але челшръ че крѣскь лтрѫ еуна крединцъ

а православнѣй патріей ачѣцїа шй алцїи дѹпре апрежѹрь православнічи, карїи грѣескь тотъ кѹ ачастъ лимбъ рѹмжнѣскъ.

Duminica I a postului. (Fol. 79a—79b.)

Казанїа дин дѹминека атжю а сфинтѹлѹй пость. Партѣ а дѹаш.

Крединца исте адрептарѣ вїецїй. ной прекѹмь крѣдемь, аша съ каде съ шй вїецѹимь; кѣчи атр'алть кипь де нѹ съ потрикѣцие вїаца кѹ крединца, ш крединцъ ка ачаста исте моартъ, шй нимика нѹ фолосѣце. че фолось е фрацїй мїей, [зиче дмнезеѣскѹль Іаковь], съборничаскъ кап. в: де ва зиче чине-ва кѹмь аре крединцъ, шй фапте вѹне съ нѹ айбъ; аѹ доарь потте крединца съ мжнтѹиескъ пре ель? кѣчи прекѹмь трѹпѹль фър де сѹфлеть морть исте, аший̆дерѣ шй крединца фър де фапте моартъ исте. шй Златоѹстъ тълкѹиндь чѣа че аѹ грѣить Хс: [нѹ тотъ чѣла чѣ-мь зиче мїе дмне, дмне, ва атра атрѹ апърѣцїа лѹй дмнезѹ, чй чѣла (че) фаче вѹа пърінтелѹй мїѹ] зиче: ва айче дмнезѹ съ арате кѹмь къ крединца нѹ потте нимика фър де фапте. кare ва съ зикъ аша, крединца фър де фапте исте ка оунь трѹпь морть алъ крединцей, нѹ-й лѹкрѣзъ нимика, шй шмѹль ачѣла че крѣде ка оунь крецинь, шрь нѹ вїецѹаце ка оунь крецинь, съ н'айбъ нъдѣжде де мжнтѹире. айчи требѹаце шй крединцъ адевъратъ шй вїацъ бѹнъ, кѹ ачѣсте дѹаш потте шмѹль съ съ мжнтѹаскъ, кѹ ачѣсте дѹаш арипи потте съ збоаре ла рай. нѹй амь възѹтъ чѣ фелю исте крединца крецинилшрь, съ ведемь дарь акѹма че фелю исте вїаца крецинилшрь. крединца крецинилшрь ла ачепѹть, ла адашцире, ла атърире, исте тоатъ дмнезеѣскъ, ла дъскълїе исте тоатъ адевъратъ, ла лѣце исте тоатъ кѹ сфинценїе. шре шаре чѣ фелю исте вїаца крецинилшрь, а крецинилшрь а крѣмїи ачѣцїа, шаре чѣ фелю исте? айчѣ нѹ сжнть кѹвинте день дъстѹль пентрѹ ка съ ш скріемь апрежѹрь, айчѣ требѹеск лакръми ка съ ш плжнцемь. кипѹль ачѣль че аѹ възѹть а виденїа лѹй, апъратѹль Навохѹдоносѹрь (Данїиль. кап'. в.) цимь чѣ асемна. авѣмь сокотѣла шй тжлкѹирѣ лѹй ла ачастъ сфинтъ скриптѹрь, ас съ потрикѣцие шй ла причина нѹастрь. кипѹл' ачѣла авѣ капѹль де аѹрь кѹрать, авѣ мжйниле шй пїептѹль де арцинть, пжнтѣчиле шин кѹапселе де арамъ, пичѹареле ш парте де хїерь,

ѡ пáрте де лѹ́тѣ. ай вѣзѹ́тѣ ѧпъра́те шѝ ѥтѣ ки́пь, але кѣ-рѹ́а ка́пѹле ера̀ де а҃ѹрь, мѫ́ниле шѝ пїе́птѹле де арци́нтѣ, пѫ́нтечнле шѝ ко́апселе де ара́мъ, пичо́ареле ѡ пáрте де хїе́р шѝ ѡ пáрте де лѹ́тѣ. ачáстѣ съ мѣ крѣ́децн къ ѥсте ки́-пѹле че́ле адевъра́тѣ але вїе́цїй крецѝнилѡрь. ки́пѹле ачéла авѣ́ ка́пѹле де а҃ѹрь кѹра́тѣ, шѝ вїáца крецѝнилѡр' ѧ врѣ́мѣ чѣ́ диньтѫ́й а крецинѣтѣцїй авѣ́ ѧчепѹ́тѹле ей де а҃ѹрь кѹ-ратѣ ла фáпте бѹ́не шѝ ла сфнцéнїе. архїерéїй, шѝ прéѡцїй, дїáконїй, шѝ ѵподїáконїй, шѝ монáшїй, то́ци прéѡцїй де ѡбще ера̀ а҃ѹрь кѹра́тѣ ла петрѣ́черѣ чѣ бѹ́нъ шѝ ла ѕр'ма́ре, а҃ѹрь кѹра́тѣ ла дъскѣлíе шѝ ла фи́ре, а҃ѹрь кѹра́тѣ ла трѹ́пь шѝ ла сѹ́флеть.

CXXIII.

ca. 1743.

(M. Когълничеанѹ: Летописиле II, pag. 195—464.)

Лeатопісцѹл цѣрїі Молдовїі де Іоан Некѹлче.

Legende. (pag. 197.)

О самъ де кѹвінте че сънт а҃ѹзите дін ом ѧн ом, де оа-мені векі ші бътръні ші ѧн летописеце нѹ сънт скріс; че с'а҃ѹ скріс аіче дѹпъ домніе а лѹі Стефъницъ Водъ ѧнаінте а домніеі Дабіжеі Водъ.

(No. 3.) Стефан Водъ чел бѹн кънд с'а҃ѹ апѹкат съ факъ мънъстірea Пѹтна, а҃ѹ трас кѹ аркѹл Стефан Водъ дінтр'ѹн въревѹ де мѹнте, че есте лънгъ мънъстіре, ші ѹнде а҃ѹ аџіѹнс съџеата, аколо а҃ѹ фъкѹт прістолѹл ѧн олтар, ші есте мѹлт лок де ѹнде а҃ѹ трас пънъ ѧн мънъстіре. пѹс-а҃ѹ ші пре трі боіерінаші де а҃ѹ трас, пре вътавѹл де копіі ші пре доі копіі дін касъ; дечі ѹнде а҃ѹ къзѹт съџеата вътавѹлѹі де копіі а҃ѹ фъкѹт поарта; еаръ ѹнде а҃ѹ къзѹт съџеата ѹнѹі копіл дін касъ а҃ѹ фъкѹт клопотніца; еар ѹн копіл дін касъ зікѹ съ фі ѧнтрекѹт пе Стефан Водъ ші съ-і фі къзѹт съџеата дінтр'ѹн делѹшел че се кіамъ Сіон, че есте лънгъ мънъстіре. ші есте съмн ѹн стълп де пеатръ, ші зікѹ съ-і фіе тъіат капѹл аколо, дар ѧнтрѹ адекър нѹ се ціе; нѹмаі оамені аша повестескѹ. фост-а҃ѹ ші бісерікѹцъ де лемн ѧнтрѹ ачел делѹшел, ші с'а҃ѹ ръсіпіт фіінд де лемн. ші аша а҃ѹ фост фъкѹт мънъстірea де фрѹмосъ тот кѹ а҃ѹр полінтъ зѹгръвалъ, маі мѹлт а҃ѹр

вінъл де дшаш ѡри зїшл. дечїи фїарбе-л лнтр'ѡ ълчѣ змъцъйтъ къ н де драм шцет бън, къ ки де драм захар, къ ън тѣнкю де кънишѡаре лнтреци, ши къ в драм де скѡрцишѡарѣ лнтрѣкатъ; акоперйтъ ълчѣша бйне съ нъ ръсъфле пънъ че ва скъдѣ а трѣка парте.

Ostropiel de erburi. (pag. 94.)

Ѳстрѡпїел де ербъри мнѡшентшаре.

Съ ши бъстинйк, пътрънжѣи ана драм(ъ)ри д, кѫкъндрн къра̀ци шн писа̀ци драм н, в фъліи де пъние прѣжъте ши мъйте лн шцет де трандафир ши стѡарсе де шцетъл ачѣла. писказъ-ле тѡате лн пизлйце пъинд захар албъ драм н, тѡпит къ пъцинтел шцет ши къ мъстъ де лъмѣе.

Vin doftoresc. (pag. 104.)

Бин дѡфтшрескъ ши кръеск.

Ин ръдъчйнъ де анделйнъ драм зї, галанга, кардамшмш (какълѣ) амѡмш, ъдага̀ч, ана драм г, кѡжи де лъмѣе, кѡжи де нарамзъ, съмъцъ де кшландрѫ ана драм д, грънънце де ценепрш драм н, скѡрцишо́арѣ драм вї, къншѡаре драм в, тша́те ачѣстѣ ле писказъ грмс ши ле пъне лнтр'ън съкълец де пънзъ съпцйре ра́сѣ, ши-л лѣагъ слаб ла гъръ. дечїи лл спѣнзърѣ лнтр'ън бърнѫ къ мъстѫ де вѣд. ї. ши-л лась съ стѣ пѣнъ лн примъвара̀ръ, кънд съ приточескъ вінъриле, ши атъйнчѣ съ скоци съкълѣцъл. шрѣ де бъът съ съ бѣ ка шй алте вінъри нѡаш.

Алтъ фел.

Съ ши стръгъри шї-н пъне съ съ звинтѣзе ла сѡаре д, е, зйле, къръцинд ершбѡанеле чѣле пътреде. дечїи мъстѣцїї-и де-н фѣ мъстѫ, шй ѡ де ачестъ мъстъ вѣд ї вин де-л баг лнтр'ън бърнѫ шй пъне лн лъънтрѫ лн бърнъл къ мъстъл ачѣстѣ анделйкъ тъйтъ бъкъци драм п, кшландрѫ лнтрег драм м, къншѡаре драм г, ши ласъ-ле лн лъънтрѫ съ фїарбѣ мъстъл къ дънселе.

A face cerneală de scris. (pag. 119.)

Дневъцътъ́ръ де а фа́че чернѣ́лъ де скрис вънъ . дневъцъ-тъ́ра лъи Фїшр Йванти.

Съ ши гъгуши де чернѣ́лъ, съ ле писѣзи грус, ши съ ле пъи а мю́ю дн а́пъ съ стѣ́ ча́съри кд̃ . дечїи съ ле фїерби пънъ че вур скъдѣ́ а трѣ́ми парте; ши дъпре ачѣ́ми ла фїеш че́ ли́търъ де а́пъ съ пъи пїатра канлур драм з̃ї, кумид драм д̃, ши фїиърбе пъинъ че съ ва тупи ши пїатра ши кумидъл; апои стрекю́рн къ шасте фъкъ́тъ . ир фїинд грува́съ пъне а́пъ де трандафир.

A spăla arginturĭ. (pag. 121.)

Дневъцътъ́ръ де а спъла́ арцинтъ́риле и васе де куситур и де алам̆ъ и ди чню́ле.

Арцинтъ́рн.

Ий са́ре съпци́ре писа́тъ ши къ држдїи ъска́те дъпре бъ́те, шн ю амѣстекъ бине, фъ праф съпци́ре, ши къ ачестъ праф фрѣ́къ бине арцинтъ́риле, апои ле цѣ́рце бине къ ю кѣ́рпъ ъска́тъ аъ аба ман бине.

CXXVII.

1750.

(*a*. Ms. Eminescu, copie din 1779, defect, foaia întâia cu titlu lipseşte, V nepaginate + 228 paginĭ paginate — *b*. Ms. Gaster, folio, sec. XVIII defect, 274 paginĭ paginate.)

Ѳксистери.

Vorba trupuluĭ cu sufletul. (*a*. pag. 94—97; *b*. pag. 106—110.)

Кюрба трѣ́пъюлуи къ съ́флетъюл.

Трѣ́пюл:

Ба́, ба, ев ив мъ вою съпъ́не ни́чн ю да́тъ ла невъни́ле съ́флетъюли . кум ам вою да стъпъни́рѣ, ка́ре ам пътът съ ю пъзѣ́скъ атр'атѣ́цѣ ани? пе́нтрю чѣ, дъпе чѣ с'аъ съпъ́съ юр-бе́це ле́цнлюр мѣ́ле, съ вошскъ акъм съ мъ съпъ́е ла але са́ле, юпри́ндъ-мъ де то́ате ачѣ́лѣ че-м пла́к, шй сили́ндъ-мъ ка с(ъ) анбръцишъз то́ате ачѣ́лѣ, пентрю ка́ре мъ съмтъ а авѣ ю

де чисте ши маі сѣс дѣпъ кѣм се скріѣ домніі акѣм; еаръ аша ера : Сѣнінатѣл домн ал църеі Молдовіі, Самодержец [адекъ, сингѣр стъпънітор] ши Колегатор [адекъ, пріетін] църеі Москічещі; еар нѣ роб сѣпѣс, каре ачест нѣме есте пѣцін оареч маі де ціос декът а ѣнѣі краіѣ, каре се кіамъ лътінеще Serenissimus, еар словенеще Предсфѣлнише, еар лешеще Сѣнціосфінцѣніі; аша і-аѣ дат тітъ ампъратѣл, днтр'ачест кіп, ка съ се скріе домніі Молдовіі. — Ішіждере нічі декѣм паче Москѣл кѣ Тѣркѣл съ нѣ факъ; еар де с'ар тъмпла съ факъ паче, съ ръмъіе Молдова еар сѣпт стъпъніреа тѣрчеаскъ, атѣнче съ аібъ ампъратѣл Москіческ а да лѣі Дімітрашко Ходъ, доъ пърекі де кѣрці дн Століцъ, ші моші пентрѣ мошіле дін Молдова, ші келтѣеалъ пре зі дн тоатъ віеацъ лѣі, ші оамені лѣі съ нѣ-і ліпсеаскъ; ші де нѣ і-ар плъче аколо, ші с'ар траце днтр'алтъ царъ креціпеаскъ, волнік съ фіе а мерце; ші алтеле мѣлте ка ачесте. ші пре ачесте понктѣрі аѣ ціврат таре ампъръціеа Москѣлѣі ші аѣ ші іскълит маі ціос, ші і ле-аѣ трімес пре Лѣка вістерніковъл, ші аѣ скріс лѣі Дімітрашко Ходъ съ се гътезе, ші съ васъ днтрѣ днтімпінареа оцій Москічещі ла Ністрѣ; еаръ де н'а еші ла Ністрѣ днаінтеа оцій, ші ва дціепта пънъ с'а бате кѣ Тѣрчіі ші і-а бірѣі, атѣнче ері съ се днкіне ері съ нѣ се маі днкіне, къ атѣнче мѣлці домні се вор афла.

CXXIV.

1746.

(Folio, IV nepaginate + 164 foi paginate.)

Сфнтá ши дмнезеáска евангелїе .... Л сфнта епископіе а Рѣ́мникѹлѹй . ла днїй дела фáчерѣ лѹ́мїй : ,зснд . карѣ дела хс . ,дѱms.

Joan cap. I, v. 1—17. (Fol. 1a—1b.*)

Л сфнта ши мáрѣ дѹмúнекъ а пацилор . ла лутѣргїе . сфнта евгліе дела Іоáнъ кáпъ а . зач . а.

1. Ла ачепѣтъ ера кѹвѣнтѹл, ши кѹвѣнтѹл ера ла дмнезéѹ, ши дмнезéѹ ера кѹвѣнтѹл. 2. ачеста ера ла ачепѣтъ ла

*) cf. vol. I, pag. 20 şi pag. 308.

дмнезе́в. 3. тоа́те приньтр'же́нѣль с'а́в фъкоу́ть, шй фъръ де дже́нѣль нимі́ка нѣ с'а́в фъкоу́ть, че с'а́в фъкоу́ть. 4. ѧтрѣ дже́нѣль вїа́ца ерѧ, шй вїа́ца ерѧ лѣмі́на шаменнлшр. 5. шй лѣмі́на ѧтрѣ ѧтѣнѣ́рекь лѣмнѣ́кзъ, шй ѧтѣнѣ́рекѣль нѣ ѡ а́в кѣпринсь. 6. фо́ст-а́в шмь тримі́сь дела дмнезе́в, нѣ́меле лѣй Іѡа́ннь. 7. ачѐста а́в вени́т' ѧтрѣ мъртѣрїе, кѧ съ мъртѣрнсте́скъ де лѣмі́нъ, ка то́ци съ кръ́кзъ прінь ель. 8. нѣ ерѧ ель лѣмі́на, чй ка́ съ мъртѣрнсте́скъ де лѣмі́нъ. 9. ерѧ лѣмі́на чѣ адевъра́тъ ка́рѣ лѣмнѣ́кзъ пре то́тъ шмѣль че ві́не ѧ лѣ́ме. 10. ѧ лѣ́ме ерѧ (шй лѣмѣ прињтр'же́)нѣль с'а́в фъкоу́ть, шй лѣ́мѣ пре ель нѣ л'а́в кѣноскоу́ть. 11. ѧтрѣ але са́ле а́в вени́ть, шй ай сѣ́й пре дже́нѣль нѣ л'а́в прїими́ть. 12. шръ кѫ́цй л'а́в прїйми́ть пре дже́нѣль, лѣ́в да́ть лю́рь пѣтѣ́ре ка съ фїе фі́й лѣй дмнезе́в, че́лшрь че кре́дь ѧтрѣ нѣ́меле лѣй. 13. ка́рїй нѣ дінь сѫ́нце, ні́чй дни по́фтъ трѣпѣ́скъ, ні́чй ді́нь по́фтъ бърбътѣ́скъ, чй де ла дмнезе́в с'а́в нъскоу́ть. 14. шй кѣвѫ́нтѣль трѣ́пь с'а́в фъкоу́ть, шй с'а́в съ-лъшлѣйть ѧтрѣ но́й [шй амь възоу́ть сла́ва лѣ́й, сла́ва кѧ а́нѣѫ нъскоу́ть дела та́тѣль] пли́нь де да́рь шй де адевѣ́рь. 15. Іѡа́ннь мъртѣрісїѧ де дже́нѣл' шй стрнгѧ грѣ́ндь : ачѐста ерѧ де ка́рѣле амь зи́сь : ка́рѣле дѣпъ ми́не ві́не, май наінте де ми́не а́в фо́сть, кѣ май ѧтѫ́ѣ де ми́не ерѧ. 16. шй ді́ньтрѣ плнні́рѣ лѣй но́й то́цй амь лѣа́ть, шй да́рь пентрѣ да́рь. 17. кѣ лѣцѣ прінь Мшусѣ а́в фо́ст' да́тъ, шръ да́рѣль шй адевѣ́рѣль прі́нь Іс . Хс . а́в фѡ́сть.

Luca cap. XI, v. 1—10. (Fol. 59b—60a.)

Дела Лѣка ка́пь аї . зач . не.

1. Ѧ врѣмѣ ачѣ́ѧ, фо́ст-а́в кѫ́ндь ерѧ Іс . ла оуні ло́к' рѣгѫ́ндѣ-съ, шй дѣ́ка а́в ѧчета́ть, зи́с-а́в оуноль динтрѣ оучени́чїй лѣй кѣтрѣ дже́нѣль : дмне, ѧва́цъ-не съ не рѣгѣ́мь, ко́мь а́в ѧвъцат шй Іѡаннь пре оучени́чїй сѣ́й. 2. шй лѣ́в зи́сь лю́рь : кѫ́ндь въ рѣга́цй съ зи́чецй : та́тѣль но́стрѣ, ка́рѣле ецй ѧ че́рюрй, сфнцѣ́скъ нѣ́меле тѣ́в, ві́е ѧпъръцїѧ тѧ, фі́е во́ѧ тѧ, прекѣм ѧ че́рѣ шй пре пѣмѫ́нть. 3. пѫ́йнѣ но́астрѣ чѣ де пѣ́рѣрѣ дъ-не но́аш ѧ то́ате зи́ле; 4. шй не шртъ но́аш пъка́теле ноастре; кѣ шй но́й ертѣ́мь тѣтѣрю́рь дато́рничилшрь но́црй; шй нѣ́ не дѣ́че пре но́й ѧтрѣ испи́тъ, чи не избъвѣ́це пре но́й де че́ль рѣ́в. 5. шй а́в зи́сь кѣтрѣ ей : чи́не динтрѣ во́й аре прїѧ́тень, шй вл мѣ́рце кѣтрѣ дже́нѣль ла мїе́зь де

ноапте, шй вл зи́че лв́й : прїа́тене, дѣ́-ми дпрвмв́ть тре́й пъ́ний. 6. пентрв кѣ́чй ав вени́т' дінь ка́ле оуне прїа́тен' ла ми́не, шй нв́ амъ че́ пв́не дналинтѣ́ лв́й. 7. шй ачела дінь лъ́битрв ръспвнзжндь, вл зи́че : нв́-м фа́че шстенѣ́лъ, къ штъ оушиле сжнть дквате, шй копи́їй мїей сжнть дтр'адерне́т' кв ми́не, нв́ по́чй съ мъ скол' съ-цй да́в цїе. 8. царъ грѣ́ескъ во́лш : мъка́рь де нв́ цр дл лв́й скължндв-съ, пентрв кѣ́чй шсте лв́й прїа́тень, да́рь пентрв аколисирѣ́ лв́й скължндв-съ вл дл лв́й кжте дй во́рь требв́и. 9. шй ев зи́кь волш, чѣ́рецй шй съ вл дл во́лш, къвта́цй шй ве́цй афлл, ба́тецй шй съ вл дешки́де во́лш. 10. кѣ то́тъ че́ла че чѣ́ре вл лвл, шй че́ла че ка́втъ вл афлл, шй че́лма че ба́те и съ вл дешки́де.

— — —

Marcu cap. II, v. 1—12. (Fol. 91a.)

Дела Ма́рко кап' ѳ. зачаль. з.

1. Л врѣмѣ ачѣ́л, дтра́т-ав Іс. л Капернаѣ́мь, шй с'ав ази́тъ, къ шсте л ка́съ. 2. шй ачі́мшь с'ав адвна́тъ мв́лцй, кжтъ нв́ май пвтѣ́ лкъпѣ́ ни́чй пре лжнгъ оушъ. шй ле грїа́ лорь квжнт'. 3. шй ав вени́тъ ла ел, адвкжндь оуне слъбъно́гь, че съ пвртл де па́трв. 4. шй непвтжндв-се апропїа́ де ел пе́нтрв норо́дь, ав дескопери́тъ ка́са оунде ерл, шй спъргжндь, ав слобози́тъ па́твл', л ка́ре зъчѣ́ слъбъно́гвлй'. 5. царъ Іс. къзжндь кредѝнца лврь, зи́с-ав слъбъно́гвлвй : фіюле, шртъ-съ цїе пъка́теле та́ле. 6. шй ерл аколѡ оунїй дінь къртврарй шзжндь, шй квцетжндь дтрв нинмиле са́ле : 7. чѣ грѣ́ще ачѣ́ста ашл хв́ле? чи́не по́ате ертл пъка́теле. фъръ нв́май оунвл дмнезе́в? 8. шй лда́тъш квноскжндь Іс. кв дхвл' сѣ́в, къ ашл квцетл ачѣ́м дтрв си́не, лѣ́в зи́сь лв́рь : чѣ квцета́цй ачѣ́стѣ дтрв нинмиле во́астре? 9. че шсте май ле́сне, а зи́че слъбъно́гвлвй : шртъ-съ цїе пъка́теле; ав а зи́че : ско́алъ шй-ц' ржди́къ па́твлъ тѣ́в, шй оумблъ? 10. чй ка съ цй́цй, къ аре фіюль шмене́ск пвтѣ́ре а ертл пъка́теле пре пъмжнть! шй ав зи́сь слъбъно́гвлвй: 11. цїе грѣ́ескъ : ско́алъ шй-ци ржди́къ па́твл' тѣ́в, шй па́съ л ка́са тл. 12. шй с'ав скълта́тъ лда́тъ, шй рждикжндь-шй па́твль, ав еши́тъ лнаинтѣ́ тътврв́рь, кжтъ с'ав мира́тъ то́цй ши лъвдл пре дмнезе́в, зикжнд' : къ ни́чи ш да́тъ ашл н'ам' къзв́т'.

Mateiu cap. X, v. 16—22. (Fol. 124a.)

Дела Матеи капъ . і . зачалъ лѕ.

16. Зіс-лѫ дмнѫлъ оученичилшръ сѣй : шттъ ѥѫ въ тримѣцъ пре вой, ка пре нищѣ ѡй ѧ мижлокѫлъ лѫпилшръ; дечй фицй ѧцелепцй ка шѣрпїй, шй невнклѣкни ка порѫмбїй. 17. шй въ пъзицй де шамений, къ въ вор' да пре вой ла съвоаръ, шй ѧ сунагѡгѫрнле лѡръ ворь бате пре вой. 18. шй ла ѧпъраць вецй фй дѫшн, пентрѫ мине, ѧтрѫ мъртѫрїе лѡръ шй лимбилшръ; 19. шръ кѫнда въ вор' да пре вой, съ нѫ въ грижицй, кѫм' сѫ ще вецй гръй; къ съ ва да волш ѧтрѫ ачел' часъ ще вецй гръй. 20. къ нѫ вецн фй вой чей ще вецй гръй, чй дѫхлъ пърінтелѫй вострѫ, карле грълице ѧтрѫ вой 21. шй ва да фрате пре фрате спре моарте, шй тътъл' пре фій; шй съ ворь скѫла фечорїй асупра пърінцилшр, шї-й вор' шморѫ пре дѫншїй. 22. шй вецй фй оурѫцй де тоцй, пентрѫ нѫмеле мїѫ; шръ чела ще ва ръбда пънъ ѧ сфършйть, ачела съ ва мънтуй.

CXXV.

1747.

(Ms. bibl. centr. folio, 847 pagini paginate.)

Комоара луи Дамаскин тълмъчит де пе лимба гречѣскъ пе лимба румънѣскъ ..... де Михалчѣ Логофѣтул . Л анул дела фачерѣ лумїи : ,зсне . шр' дела мънтуирѣ лумїи . ,аѱмз.

Cuvânt la buna-vestire. (pag. 7—8.)

Луна луи Мартїе . ѧн кѣ де зиле.

Кувънтъ историчѣскъ, ѧнпреунъ шй повеститоарю ла думнезеѣска бѫна вестире а прѣблгословитен стъпънен ноастре де думнезеѫ нъскъторен, шй пѫрѫрѣ фечоарен Марїен . [адунат дела мулци карїи ал скрис] шй с'ал тълмъчит пе лимбъ проастъ, де ман миклл ѧнтрѫ Іеромонаши, Дамаскин уподїаконул, ши Стѫдитул.

Квѣнтъ : ѧ.

Лнинте квѣнтáре тълкѹнтоáре.

Обичѣю аѹ лпъраціи кънд вóр съ мѣргъ лà ѹн лок ѹнде вшр врѣ, лнтъи съ тримúцъ слѹциле сáле съ гътѣскъ, ши съ лподобѣскъ локѹл ачéла, аѹ лà палат де вор мѣрце, аѹ ла гръднинъ асѣмене фак; пентрѹ къ де врѣме че сънт лмпърац, нич ла фїеце чѣ лок нѹ съ шдихнéскѹ, ка фїеце кáреле ден чéи-л'алци шáмени. мъкарѹ ѧн ръзбóю де ва врѣ съ мѣргъ лмпъратѹл, тримúте лнаинтѣ сà шáстѣ тоáтъ, апои дѹпъ дънса съ дѹче ши лмпъратѹл съ фїе лнпрѹнъ. лнтр'ачéсташ кип дар аѹ фъкѹт шй máреле лмпърат ал тѣтѹрор лмпъраціилшр, де врѣме че ерà съ вїе лà ръзбóю кѹ ѹчигáшѹл де шáмени, дшколѹл, аѹ тримис лнтъи пре дѹмнезéціи ши сфѣнціи пророчи, кáрїи аѹ проповедѹит маи наинте, аѹ лисеминат, аѹ вестѹит (!) де венúрѣ лѹи Хс. аѹ пророчит къ вà съ вїе лмпъратѹл чел máре ши тáре, дар н'аѹ аскѹлтат прилъстиціи, шй амъціціи шáмени, нич аѹ крезѹт квинтелшр лшр, нич ден пъкáтеле лшр чѣле мѹлте нѹ с'аѹ лторсѹ съ съ покъиск, чй пѹрѹрѣ шй тот дѣѹна, спре маи ръѹ мерцѣ шáменїи. сѣмне мѹлте съ фъчѣ ли врѣмѣ ачѣа, четъц ардѣ ден преѹнъ кѹ шáменїи, зúдѹриле четъцилшр съ сѹрпà, потоп с'аѹ фъкѹт де аѹ лнекат тоáтъ лѹмѣ. Сѹдшма ши Гѹмора с'аѹ кѹфѹндат, ши с'аѹ арсѹ, шй алте лнфрнкошéри съ фъчѣ дела дѹмнезѹ, дар нич ашà нѹ с'аѹ литорсъ ден пъкáтеле сале шáменїи. лѣце шръш аѹ дат, пророчи аѹ тримис, днрéпци áѹ арътат, сфѣнци аѹ лѹминат, ши нич ла квинтеле лшр нѹ с'áѹ лнторсъ. кѹрвїи ши прѣкѹрвїи шй ѹчúдери шй адѹчери амúнте де ръѹтъц, шй тоате ръѹтѣциле къте сънт ли лѹме, ле фъчѣ, шй чѣ маи рѣ де кът тоате ерà лникнáрѣ ла идоли; къ лъса де а съ лникинà лѹи дѹмнезѹ, чи фїеце кáре шм дѹпъ фáптеле сале съ нѹмѣскъ ѹн дѹмнезѹ. плѹгаріи (!), пъмънтѹл, адекъ пе дѹмнезѹúа Дúмитра. пъскáріи ши коръбїáріи, пре дѹмнезѹл Посидшн, адекъ пе máре. кѹрвáріи шй прѣкѹрвáріи пре дѹмнезѹúа Афродúта. лнцелéщіи, пре Пейна. хóціи, шй ѹчигáшіи пре Арин. витѣжїи пре Ира. вецúвїи пре Дїѹнис. минчинóшіи пре Ермú. клеветитóріи пре Ирин. чен кълдѹроши ши лѹминац шй лмпъráціи пре Апѹлшн. вънътóріи пре Артемин. ши маи пе скѹртъ [ворѣ] фїеце кáре шм акѣ ши къте ѹн дѹмнезѹ. шй нѹ ден фъп-

тъ̀рнле чѣ̀ле марѝ але лъ̀и дъ̀мнезѐѫ, чи ден чѣ̀ле прѣ̀ нечѝнстите авѣ̀ ѧн лок де дъ̀мнезѐѫ.

Cuvânt XVIII:
Minunea sf-ţilor Arhanghelĭ Mihail şi Gavriil. (pag. 410—412.)

Кѫвънт иї.

Ѧнпотрива С҃фнтагорен де чѣ̀ма парте ка ла шасезеч де мѝлъ̀ри, каре ъ̀н ѫстров че съ кїа̀мъ Логгос. деч ѧнтр'ачел ѫстров авѣ̀ мънъстѝрѣ̀ метоҳ, шѝ лънгъ метоҳ ста̀ ъ̀н стълпъ̀ дрепт ден врѐмиле чѣ̀ле де демъ̀лт, шн скрїа десъ̀пра лъ̀и ашà: чѝне мъ ва ловѝ ѧн кап, вà афлà мъ̀лцѝме де галбени де аъ̀р. деч мъ̀лци ша̀мени арънкà пїѐтрн ѧн въ̀рфъ̀л стѣ̀лпъ̀лъ̀и, шн нимик нъ̀ афлà; шѝ ачѣ̀ма ерà сокотѣ̀лъ, къ ла ъ̀мбра въ̀рфъ̀лъ̀и стълпъ̀лъ̀и, ера аскъ̀нсъ ѿ комоа̀ръ ѧн пъмѣ̀нт. ѿр кънд аз врѣ̀т дъ̀мнезѐѫ съ съ ара̀те комоа̀ра ачѣ̀ма, аз фъкъ̀т пъртà̀ре де грижъ шѝ де ъ̀н лъ̀кръ̀ ка ачеста. къ ла метоҳъ̀л мънъстѝрїи ерà ъ̀н воиник кà де доашзеч де ани, аргат кѫ̀ симврїе, шѝ дѐ мъ̀лте ѿри мерцѣ̀ шѝ ел лà стѣ̀лпъ̀л ачѐла, шн съ мнрà де лъ̀кръ̀л ачѐла. ѿр ѧнтр'ъ̀на де зѝле ръсъринд соа̀реле, с'аз̀ воиникъ̀л лà стѣ̀лпъ̀л ачѐла, шѝ аз̀ къ̀тат ъ̀нде ловѣ̀кше ъ̀мбра стѣ̀лпъ̀лъ̀и, шѝ лъ̀нд сѣ̀ма аз̀ съпат пъцинтел ѧн пъмѣ̀нт, шѝ аз̀ дат де ѿ пї̀атръ̀ ма̀рмъ̀ръ, шѝ съ̀пт пї̀атръ ѿ къладà̀ре ма̀ре де ара̀мъ плѝнъ дѐ га̀лбени де аъ̀р. шѝ кѫ̀м аз̀ въ̀зът с'аз̀ кътремъ̀рат, шѝ нъ̀ман де кът аз̀ астъ̀пат локъ̀л ъ̀нде съпа̀се, шн аз̀ алергат ла мънъстѝре де аз̀ спъ̀с игъ̀менъ̀лъ̀и Неоф҃ит зникънд: пъринте сф҃нте! авъ̀цїе мъ̀лтъ ам афла̀т ла метоҳъ̀л ностръ̀, чи съ-м дан къло̀гъри съ мѣ̀ргъ кѫ̀ мѝне, съ ѿ адъ̀чем ѧн мънъстѝре. атъ̀нче аз̀ алес игъ̀менъ̀л трен къло̀гъри, карен и съ пърѣ̀ а фѝ ман де трѣ̀бъ шѝ ман крединчо̀ши, шн ш҃ трнмнс кѫ̀ кора̀бїа мънъстѝрїи съ адъ̀къ комоа̀ра ачѣ̀ма. деч мергънд ѿ аз̀ афлат шѝ ѿ аз̀ лъат кѫ̀ къладà̀рѣ кѫ̀м ерà, шѝ кѫ̀ ма̀рмъ̀ра ка̀ре ерà акоперѝтъ; шѝ вїинд пе ма̀ре с'аз̀ амъцит дѐ авъ̀цїе тнкъло̀шїи къло̀гър, шѝ аз̀ пъс сфат съ и̑ ен авъ̀цїа, шѝ съ апъка̀ръ де легà̀ръ пї̀атра де гътъ̀л фечо̀рълъ̀и, шѝ л'аз̀ арънкат ѧн ма̀ре; шѝ ерà тъ̀рзїѫ ла ча̀съл кънд ешїà кълогъ̀рїи дела вечернїе. шѝ воинникъ̀л къзънд ѧн ма̀ре, аз̀ кемат ѧнтр'ажъто̀рю пре сф҃ниїи воивозн, шн нъ̀ман декът сф҃нцїи ѧнцери амъндон Михаил шѝ Гаврїил, с'аз̀ арътат

дѧнинтѣ лѹн ка нице вѹлтѹри кѹ арипи де аѹр, шин л'аѹ рѣпит дентрѹ адѣнкѹл мѣрїи, шѝ дитр'о мѝкъ де час л'аѹ дѹс тѹкма дн мижлокѹл бисѣричїн лѹн Дохїаріе. шр кълѹгърїи ачѣа аѹ дмпърцинт авѹцїа дитре дъншїи, апон с'аѹ дѹс де ѡ аѹ аскѹнсѹ афáръ де мънъстѝре, шѝ ѕи аѹ мас ла арсанá жос, адекъ ла пристáнице ѹнде ста коръбїиле. шр фечóрѹл де тремѹр шѝ де фрѝкъ аѹ адормѝт дн бисѣрикъ.

Шѝ диминѣца с'аѹ скѹлат кандилáрюл, съ апринзъ кандѝлеле бисѣричїи съ фáкъ слѹжба димнинéцїи, шѝ аѹ възѹт ѹн воиник дн лъѹнтрѹ дорминд; шѝ кѹм л'аѹ възѹт, аѹ гъндит къ ѕисте нълѹкъ, шѝ с'аѹ диторсѹ дн напон, шѝ шр аѹ възѹт пе воинѝкѹл ачѣла дорминд. атѹнчѣ с'аѹ дѹс ла игѹменѹл де шѹ зис: пъринте сфинте, нълѹкъ ѕисте дн бисѣрикъ шѝ мъ тем съ дитрѹ. зѝсе лѹи игѹменѹл: чѣ те тѣми, фъ-ц крѹче, шѝ те дѹ кѹ дндръзнѣлъ. шѝ шр с'аѹ дѹс, шѝ шр аѹ възѹт пе фечор дорминд шѝ с'аѹ дитóрсѹ шръш ла игѹменѹл де шѹ спѹс. шѝ кѹм аѹ аѹзит игѹменѹл, с'аѹ скѹлáт де с'аѹ дѹс кѹ еклисїархѹл ла бисѣрикъ, ши аѹ възѹт кѹрáт, къ ерà фечóрѹл ачѣла кѹ адевърат каре дормїа пе лѣспези, шѝ н ерà шѝ пїáтра легáтъ де гът. атѹнчѣ л'аѹ дибóлднт кѹ тоѝгѹл де л'аѹ дециптат, шѝ шѹ зис: войниче! ел аѹ зис: спѹнеци-м, фрацилшр, ѹнде сънт? пáре-ми-съ къ сънт дн фѹндѹл мѣрїи, декънд м'аѹ арѹнкат кълѹгърїи. зѝсе лѹи игѹменѹл: дар нѹ кѹнóци ѹнде ѥши? ѥтъ мънъстѝрѣ, ѥтъ бисѣрика а лѹи Дохїáріе, ѥтъ-мъ шѝ ѕи игѹменѹл Неóфит, чѝ спѹне-не дар кѹм тѣи афлат аич? атѹнчѣ зисе фечóрѹл: лъсáци-мъ пѹцинтел час, съ-м вїе минтѣ ла лок. шѝ дѹп(ъ) кът-ва час аѹ повестит тоате къте аѹ пъцит дела кълѹгърїи ачѣа. атѹнчѣ зѝсе игѹменѹл: тѹ шез аколѣ пънъ съ ва фáче зїѡ, ши нон вом чети слѹжба афáръ, пънъ кънд вор вени ей дела арсанá дн мънъстѝре, къте трей кълѹгърїи съ вáзъ минѹнѣ. ши диминѣца дака с'аѹ фъкѹт зїѡ, аѹ порѹнчит игѹменѹл ла кълѹгърїи ачѣа де аѹ вениѝт ла мънъстѝре. дѣчїи лѣ зѝс: дн че фелю ац фъкѹт пъринци пентрѹ комоáра ачѣа? зѝсеръ кътръ игѹмен кълѹгърїи: минчѹнъ аѹ фост, пъринте, ворба лѹи; чи нѹман кът нѣ пѹс ла шстенѣлъ фечóрѹл, ши дифрикошíндѹ-л нон къ-л вем бáте, аѹ фѹцит. зѝсе кътръ дъншїи игѹменѹл: славъ цїе дѹмнезѣѹл нóстрѹ; венинц дар дн бесѣрикъ съ дъм мѹлцъмитъ лѹи дѹмнезѣѹ. ши кѹм аѹ дитрат дн бисѣрикъ, възѹръ пе воинѝкѹл ачѣла кѹ пїáтра де гът спънзърат. шѝ кѹм аѹ възѹт къте трей кълѹгърїи, де máре минѹне аѹ ръмас фъръ де глас.

атѫнчѣ шѫ ѧнфрикошат пе кълѫгъріи игѫменѫл, шй ѫ фъкѫт де ѫ ѧдѫс тоатъ авѫцїа ла мънъстйре, ши нѫман декът шѫ гонит дин мънъстйре. шй игѫменѫл Неофит ѫ фъкѫт кълѫгър пе коинйкѫл ачѣла, ши ѫ зѫгъвит ши мънъстйрѣ, шй ѡ ѫ нѫмит пе нѫмела архистратнзилѡр Михаил ши Гаврїил.

CXXVI.

1749.

(Ms. Gaster, 4°, 124 paginĭ paginate.)

Кáрте де бѫкáте.

Карте ѧнтрѫ кáре съ скриѫ мънкѣриле де пѣцие и рáчи, стрйдїи, мелчи, легѫми, ербѫри, ши алте мънкъри де сек ши де дѫлче дѫпре ѡръндѫйала лѡр.

Mâncărĭ de peşte. (pag. 1.)

Мънкѣри де пѣцие, крап.

Дѫпре чѣ вéи грижй пѣциле, съ-л фáчи ѧн пáтрѫ пърци ѫ ѧн мáи мѫлте кѫм ѧц ва плъчѣ. ши-л пѫне ѧн тинцйре, пѫйндѫ-н ѫнтѫ де лемнѫ, сáре, пипер, пѫцинтѣле нѫкшѡáре, ербѫри мнрѡсинтѡáре тѡкáте, шй ѡ чáпъ тѡкáтъ мърѫнцéл, шй апѡи ѧл фїérбе; дéчи кънд ва фй апрóапе де фїértѫ сѣ-н пѫн пѫцинтéл мїезѫ де пѣнне фрекат, шй кáпере, шй къндѫ ѧл вéи тѫрнà сѣ-н пѫн пе дѣсѫпра пѫцинтйкъ нѫкшѡáръ, ѕаръ де вен ведѣ къ ѥсте мънкáре земѡáсъ, сѣ-н пѫн пе де десѫптѫ фъли де пѣнне пръжѣтъ.

(pag. 5.) Съ ѧн пѣциле грижит шн тъят, съ-л пѫн ѧн тинцири, дéч съ-н пѫи прѫне ѫскáте де-ц ѥвр плъчѣ ѧ кѫкѫнáрн, ши ейшнне ѫскáте, чáпъ тѡкáтъ мърѫнцéл ши пръжѣтъ, вин албѫ, ши агѫридъ ѧ ѡцет, пипер, скѡрцишѡáръ, кѫнишѡáре, сáре де ажѫнсѫ, ши пѫцинтйкъ апъ въпситъ кѫ шѡфран; ши-л фїарбе.

Plăcintă de icre. (pag. 26.)

Пентрѫ ка съ фачи плъчинтъ де икре де инсѣтрѫ шин де пострѫгъ и де мѫрѫи.

Ѭ ѡ литръ дъ икре прѫаспете, мїезѫ де пъне, врѣѫрн тѫкате, пѫцинтѣкъ чѣпъ мърѫит тѫкатъ, сăре, пипĕр, скѫрцишоаръ ши пѫцинтѣкъ ăпъ, ши ле амѣстекъ бине. тѫате дин прѣѫнъ, ши ле фѫ плъчинтъ, ши ле пръжаще пѫндѫ-ле пе дѣсѫпра, дѫпре че ле вей ашъзà ын типсїе, заχар ши скорцишоаръ.

Piftie. (pag. 30.)

Пифтїе.

Ѭ рăчїи, пѫне-и а мїю ын ѫцет съ стѣ к҃г чăсѫрн, апѫи скоате-и де-и пѫне ынтр'ѫ тинцире, пѫндѫ-ле ѫцет ѡ парте ши ѣ пърцн де ăпъ ши ѡ чапъ маре ынтрѣгъ ши и фїербе. дечин пѫне-ле ши чимбнр кърат ши тъят мърѫнт, сăре ши пипер. дичи дѫпре че вор фїербе бине, скоате-и де-и ашăзъ ын типсїе, ши де изнóвѣ ын фїербе зѣма, апѫи скоате чăпа шї-и стрикоаръ зѣма пентр'ѡ сѫтъ дѫ пен аба, ши ѡ пѫне ла рѣчѣлъ ка съ съ принзъ пифтїе.

Stridiĭ. (pag. 30.)

Стридїи.

Съ ей стрѫдїиле дѫпре чé ле вей спълà бине, съ ле пѫи пе грътăр съ ле фрѫци, дечїи скоате-ле коажа чѣ де дсѫпра, ши ѡ дъзлѫпѣце дѫпрѣ ын де сѫптѫ, дечїи пѫне-и пипер, зѣма де нърамзъ акръ, ши кѫ ăпа лор че-ш лăсъ, калде ле дѫ ла măсъ.

Pătlăgele. (pag. 38.)

Патлаџѣне.

Съ ей патлаџѣнеле съ ле кѫрн де коажа лор чѣ мѫχорѫтъ сѫпцирел, апѫи съ ле дан ѫндъ, ши дѫпре че ле вей да ѫндъ съ ле скѫрн де ăпъ бине, ши съ ле тăн мърѫнтѫ; апѫи ле пръжăце кѫ ѫнтѫ де лемнѫ ши кѫ чăпъ тѫкатъ мърѫнтѫ

ѧнтр'ѡ тинцѝре, дечїи пѫне-ле а́пъ, сáре, пипер, скѡрцишѡáръ, ѡ мънъ де ерѣ́ри тѡкáте, пѫцинтел лапте де нѫчи ши агѫрѝдъ де-и ва фи врѣ́мѣ, шаръ де нѫ зѣ́мъ де лъмѣ́е тѡт ѧн тинцѝрѣ ѧн кáре лѣ́ки прѫжъ́т. ши апѡ́и ле фїи́рбе, ши кънднѫ ле вей тѫрнá, съ пресѣ́рн пе дѣ́сѫпра скѡрцишѡáръ.

Tigve. (pag. 43.)

Тигве.

Тъинд тигва фъ́лиѫ ѡ пресáръ кѫ сáре шѝ ѡ лáсъ съ стѣ́ пъ ѡ скѣ́ндѫръ съ-ш лáсе бѝне а́па, апѡи ле скѫ́ръ апъ бѝне ши дѫпре чѐ ле вей ѧнфъ́ѝнá ле прѫжáцие. дечии ле пѫне ѧн тнпсїе шѝ ле пѫ́не пе дѣ́сѫпра ѫн шестрѡпїел фъкѫ́т де въръфѫ́ри де вѫсїѡшк, кѫ мшлѡ́тръ ши кѫ алѫ́не писáте шѝ аместекáте тѡ́ате бине кѫ́ агѫрѝдъ, аѫ зѣ́мъ де лъмѣ́е ши дáте пен сѝтъ.

Mâncare de oae. (pag. 67.)

Мънкаре де ѡ́ае, къпъцѣ́на.

Дѫпре чѐ ѡ вей гриж ъ бѝне кѫ апъ ѧндезáтъ, съ-и скѡци креїрїи бинишѡр ши съ-и фїерби кѫ апъ ши кѫ сáре; дечїи съ-и лáши съ съ ръчѣ́скъ ши дѫпре чѐ съ вѡр ръчи, съ-и тѡ́чи мърѫ́нтѫ, аместекѣ́ндѫ-и кѫ фѡ́и де пътрънжъл тѡкáте, чимбрѫ́, измъ; ши кѫ тѡ́ате дин прѣ́ѫнъ аместекъндѫ-и бѝне съ ѫмплн шар къпъцъна, ши съ-и пѫи васеле ла лѡк легънд-ѡ кѫ ѡ сфѡ́аръ съ нѫ съ дезлѣ́це. апѡи съ ѡ пѫи ѧн тинцѝре дин прѣ́ѫнъ кѫ пичѡ́ареле, пѫиндѫ-и зѣ́мъ де карне съ ѡ акшпере де ѳ̃. ѕ̃. дѣцете, ши сѣ-и пѫи ши дресѫ́рн, ши сáре, грѫ́нце де агреш аѫ агѫрѝдъ дѫпе врéми, шаръ шрна вѝшинне ѫекáте, чапъ прѫжѣ́тъ кѫ ѫнтѫ, ерѣ́ри тѡкáте, ши ѡ фїи́рбе.

Ostropiel de inuperĭ. (pag. 94.)

Ѳстрѡпїелѫл де грѫ́нце де генѫ́пери, каре съ мъиънкъ кѫ гънѫ́ши де пъдѫ́ре, кѫ стѫ́рзи, мїерле ши алте пъсърѫ́нчи.

Съ ши грѫ́нце де генѫ́пери драм ѳ̃, съ ле спѣ́ли бѝне кѫ вин алвѫ, ши ле пѫ́не апѡ́и съ стѣ́ ѧн вин ѳ̃ зѝле, мѫ́тънд

вінѹл де дшдш ѡри зїшд. дечїи фїиарбе-л лнтр'ѡ ѹлчѣ змъницѹи́тъ кѹ и де драм шцет бѹи, кѹ ки де драм заχар, кѹ ѹи тѣнкю де кѹнишѹаре лнтреци, ши кѹ е драм де скшрцншѹарѣ лнтрѣкагъ; акоперитъ ѹлчѣшд бине съ нѹ ръсѹфле пънъ чи ва скъдѣ а трѣи парте.

Ostropiel de erburi. (pag. 94.)

Ѳстрѹпїел де ербѹри мнрѹснтшаре.

Съ ши бѹсїнѹк, пътрънжѣи ана драм(ѹ)ри д, кѹкѹнари кѹраци ши писаци драм и, е фъліи де пъине пръжъте ши мѹите лн шцет де трандафир ши стѹарсе де шцетѹл ачела. писказъ-ле тѹате лн пиѹлице пѹинд заχар албѹ драм и, тѹпит кѹ пѹцинтел шцет ши кѹ мѹстѹ де лъмѣе.

Vin doftoresc. (pag. 104.)

Вин дѹфтшрескѹ ши кръескѹ.

Ѭ ръдъчїнъ де ангелїнъ драм зї, галанга, кардамѹмѹ (какѹлѣ) амѹмѹ, ѹдагач, ана драм г, кѹжи де лъмѣе, кѹжи де нарамзъ, съмънцъ де кѹлиандрѹ ана драм д, грънѹнце де ценепрѹ драм и, скшрцншоаръ драм вї, кѹнишѹаре драм е, тѹате ачѣстѣ ле писказъ грѹс ши ле пѹне лнтр'ѹн съкѹлец де пънзъ сѹпцире рас, ши-л лѣгъ слаб ла гѹръ. дечїи лл спѣнзѹръ лнтр'ѹн бѹрнѹ кѹ мѹстѹ де вѣд. ї. ши-л лас съ стѣ пѣнъ лн примъваръ, кънд съ приточескѹ вінѹриле, ши атѹнчѣ съ скоци съкѹлїцѹл. шръ де бѹт съ съ бѣ ка шї алте вінѹри нѹаш.

Ялтѹ фел.

Съ ши стрѹгѹри шї-и пѹне съ съ звинтѣзе ла сѹарѣ д, е, зїле, кѹръцинд ершбѹанеле чѣле пѹтреде. дечїи мѹстѣцї-и де-и фъ мѹстѹ, шї ѹ де ачѣстѹ мѹстѹ вѣд ї вин де-л бага лнтр'ѹн бѹрнѹ шї пѹне лн лъѹнтрѹ лн бѹрѹл кѹ мѹстѹл ачѣстѣ анделїкъ тъіатъ бѹкъци драм п, кѹлиандрѹ лнтреи драм м, кѹнишѹаре драм г, ши лас-ле лн лъѹнтрѹ съ фїиарбъ мѹстѹл кѹ дънселе.

A face cerneală de scris. (pag. 119.)

Дивъцътъ́ръ де а фа́че черне́лъ де скрис вы́нъ . дивъцъ-тъ́ра лъи Фїѡр Їванти.

Съ ши гъ́гѡши де черне́лъ, съ ле писе́зи грѡс, ши съ ле пъ́и а мїю́ дн а́пъ съ сте́ ча́съри к҃д . дечїи съ ле фїерби пънъ че вѡр скъдѣ́ а трѣ́ї парте; ши дъ́пре ачѣ́ї ла фїеши че́ лі́търъ де а́пъ съ пъи пїа́тра канлѡр драм з҃ї, кѡмид драм а҃, ши фїербе пънъ че съ ва тѡпи́ ши пїатра ши кѡмі́дъл; апѡи стрекѡ́ри къ шесте фъкъ́тъ . ѡр фїинд грѡа́съ пъи́не а́пъ де трандафи́р.

A spăla arginturĭ. (pag. 121.)

Дивъцътъ́ръ де а спъла́ арцинтъ́риле и васе де кѡситѡр и де алам̆ъ и дн чиї́ле.

Арцинтъ́рн.

Ѡй са́ре сѫпцйре писа́тъ ши кѫ дрѡждїи ѫска́те дъ́пре бо́́те, ши ѡ амѣ́стекъ би́не, фъ праф сѫпцйре, ши кѫ ачестъ праф фрѣ́къ би́не арцйнтъ́риле, апѡи ле цѣ́кре би́не кѫ ѡ кѣ́рпъ ѫска́тъ лѫ аба ман би́не.

CXXVII.

1750.

(*a*. Ms. Eminescu, copie din 1779, defect, foaia întaia cu titlu lipsește, V nepaginate + 228 paginĭ paginate — *b*. Ms. Gaster, folio, sec. XVIII defect, 274 paginĭ paginate.)

Ѫксистери.

Vorba trupuluĭ cu sufletul. (*a*. pag. 94—97; *b*. pag. 106—110.)

Ѣворба трѫпълъи кѫ сѫфлетъл.

Трѫпъл:

Ба́, ва, ѫ нѫ мъ вою́ сѫпѫ́не ни́чи ѡ да́тъ ла невѫ́нїиле сѫ́флетъли . кѫм дм вою́ да́ стъпъни́рѣ, ка́ре ам пѫтѫт съ ѡ пъзѣ́кѫ дтр'дтѣ́цѣ ани? пе́нтрѫ че́, дъпе чѣ́ с'аѫ сѫпѫ́ѫ ѡрбе́ще ле́цилор мѣ́ле, съ вошскъ акѫм съ мъ сѫпѫ́е ла але са́ле, шприндѫ́-мъ де то́ате ачѣ́лѣ че-м пла́к, ши силиндѫ́-мъ ка с(ъ) дверъцишъз то́ате ачѣ́лѣ, пентрѫ ка́ре мъ съмтѫ́ а авѣ ѡ

вр҃ъчѹ́не дѣ мо́арте? ѣ̀, ѣ̀, ѥ̀ нѹ̀ ерóю съ ѳак нимѝкъ . ѧл нѹ̀ съ ѣ̀ дѣвредничѝй дѣ кътръ ми́не ни́чн ѡ да́тъ а мъ ѥнд҃ѣ ла сѳ҃ършѝтѹл кълъторѝй, съ ѥ̀ѹ̀ грѝжиле ми́нцѝн дн лшк дѣ дѣрентáр҃ѣ шкърмѹ́рѝй . кѹ́м ашн ав҃ѣ ат҃ѣта слъбъчѹ́не съ ѳак стълпѣ́н мїѣ пре слѹ́гъ, шѝ съ пр҃їнмéскѹ́ лéцѝле ачéлѹ́а, чѣ дин прѹ́нчїе с'дѹ́ акътѹ́т ла дрóмѹ́рнле сáле? немѹ́лцъмитóрюле! дѹ́пе че (b. те-й) дѣпъртъшѝт кѹ́ ми́не дн дезмїердъ́рнле чѣ́ле ман дѹ́лчи тѹ́ ѥ́н акѹ́м съ мъ фáчи лнѱѝт дѣ десфът҃ѣ́рнле ѣ̀цѝй, ка с(ъ) скап дѣ шерáзе (b. гроáзе) нелѹ́чнтóаре; ачáста шсте мѹ́лцъми́та кѹ́ кáре ем еци датóрю, сѣ́ те апѹ́чи съ стрѝчи кáса ѹнде тъм цинѹ́т ат҃ъц҃ѣ́ анн? шѝ съ коѝци а-м плът҃ѝ кирїѣ́ кѹ́ лáкръми, кѹ́ сѹ́спинъ́ри, кѹ́ пшстѹ́рн, кѹ́ сънгѹ́рът҃áте, кѹ́ неконѝнцъ, кѹ́ дефънмáре, шѝ лà чѣ́ дѹ́п(ъ) ѹрмъ съ мъ порцн пе тóате локѹ́рнле чѣ́ле ман съмцинтóаре? ѣ̀, ѣ̀, ѥ̀ ѧц ѥ́он стà лнпотрѝвъ кѹ́ тóате пѹ́тéрнле мѣ́ле, ла тóатъ мисанѳрѝпа тà . че ѥ̀т҃ъ-л къ съ апрóпїе, съ аскѹ́лтъм шѝ ач҃ѣ́а че ѣ̀ ав҃ѣ́ съ зѝкъ.

Сѹ́флетѹл'.

Кѹ́м, ѡ тнкълóасе трѹ́пѹ́ле, сáкѹ́ дe лѹ́т, мънкáр҃ѣ ѣ̀ермилшр, стърѣ́ѹ́ грозáѣѹ́, ѧдръзнéцн а къртѝ лпотрѝва лéцнлшр кáре цѣм пѣ́сѹ́, ѧ пѹ́цѝнъ врéме (b. каре) не ръмѣ́не а ман лъкѹ́й лнпреѹ́нъ? дѹ́пе чѣ шѝ ѥ̀ѹ̀ лнтр'ат҃ѣта лнделѹ́нгáтъ врéме, неѹ́мъráте дезмїердъ́ри динтро — ѡ тнкълóасъ — сѹ́пѹ́нере ам прнмѝт . пентрѹ́ чѣ, ѡ немѹ́цъмитóрюле, шѝ пънгърѝтѹ́ле, нѹ́ прїнмéцн шѝ тѹ́ акѹ́м къте-ѣ̀ лáкръми, дѹ́пе чѣ ѥ̀ѹ̀ ам прїнмѝт лнтр'áт҃ѣта мѹ́лте врéме шкърътнле десфът҃ѣ́ри? къте-ѣ̀ сѹ́спѝнѹ́ри, дѹ́пе ат҃ѣ́т҃ѣ́ кѹ́кѹ́ри; пѹ́цѝнъ постѝр҃ѣ, дѹ́пе ат҃ѣ́та десфънъ́ри; ѡ сънгѹ́рът҃óаре фолшсентóаре, дѹ́пѣ ѡ ат҃ѣ́та де лѹ́нгъ шѝ ашѣ́ дѣ кѹ́ смнитѣ́л(ъ) товъръшѣ́ кѹ́ лѹ́м҃ѣ; къте-ѣ̀ неконѝнце, дѹ́пе мїи дѣ дезмїердъ́ри дешáрте; шаре кáре пѹ́цѝнъ дефънмáре, дѹ́пе ат҃ѣ́та мъндрїе; ѧ скѹ́ртѹ́, ѡ врéме дѣ покъѝнцъ ат҃ѣ́та дѣ скѹ́рт҃ъ къ́т҃ъ кѣ фѝ, пентрѹ́ ат҃ъц҃ѣ́ анн метахнрисѝцн спрé а те мѹ́лцъмѝ, дѣ кáре ам даторїе шдннишáръ съ дав сáмъ лà прѣ́ лнѣлцáтѹ́л жѹ́декът҃ѹ́рю . лѹ́пт҃ъторюле! тѹ́ те фáчи кѹ́ ачáст҃ъ неаскѹ́лтáре ат҃ѣ́та дѣ невреднікѹ́ пѹ́рт҃ѣ́рнлшр мѣ́ле дѣ грнж(ъ), къ́ршра ѥ̀ѹ̀ ам хот҃ѣ́рът съ ле ѹрмéз, ка съ чéр дéла мнлшстнвѝр҃ѣ дмнезъѣ́ск҃ъ ърт҃áре дѣ чѣ́ле трекѹ́те . шѝ дѝн дáрѹл шѝ мѝла лѹи Іисѹс Христшс шкш мѣи акѹ́м дешкѝзъндѹ́-с(ъ) ка съ кѹ́шѹскѹ́ стъпънѝр҃ѣ чѣ мáре шѝ слóбодъ, кáре зндитóрюл мї-а дáт асѹ́пра тà, кóю

шй фър вом тѣ ка съ те плекѫ, съ фа́чи вре́ ѫн би́не, шй съ пъръсе́ци але та́ле рѫ́кле (!) пѫ́фте, пентрѫ ка́ре пѫ́ю гѣ́ндѫ съ фа́к ѡ жъртвѝре ка съ добъндéскѫ бѫ́нътѣциле вїе́цїи че́й вінто́аре. дрептѫ ачѣ́ка нѫ́ те май пѫ́не апотрѝва поршнчилшр мѣ́кле, шй нѫ́ ацептѣ де ла ми́не де акѫ́м динаѝнте фъръ нѫ́ман то́ате ачѣ́кѣ, ка́ре-ц по́тѫ фа́че стенахорie шй трѫ́дъ ѧ віа́ца ача́ста, шн ка́ре по́тѫ съ не фа́къ пре амъндѡи ферничи́ци ѧ че́м-л'а́нтъ. пе́нтрѫ ачѣ́ка ѧци поршнчéскѫ ка съ апѫ́чи кѫ рѫ́бда́ре [де врѣ́ме къ дела ти́не ѧсѫци нѫ́ пѫ́ци съ ле фа́чи кѫ дра́гюсте] то́ате ачѣ́кле прѣ ка́ре лѫ́мѣ ле аре ама́ръ, аднкъ кѫ але та́ле ла́кръми дѣ акѫ́м вои съ съ спе́ле шка́ра дезмїердѣ́рнлшр та́ле челшр трекѫ́те; кѫ пюстѫрнле та́ле, съ педепсе́ци по́фта та; кѫ смере́нїа тѣ, съ стѣпци поменѝрѣ мѣндрн та́ле; кѫ сѫспѝнѫрнле та́ле, съ ако́пери ачѣ́кле небѫне́ци весе́лій а тнпере́цилшр, шн кѫ невоѝнцеле та́ле чѣ́кле дѣ а пѫрѫрѣ нѣдъждѫе́скѫ съ редобъндѝм ертарѣ дезмїердѣ́рнлшр че́лшр кѫ пъка́те. ѧ скѫртѫ, кѫ покѣницъ вою съ мъртѫрнсе́скѫ ѫръчѫ́нѣ че ам пентрѫ тнкълѝѧса алианцїа че ам авѫ́т дипреѫ́н(ъ) де ам мъниѝт пре дѫмнезѣ́. нѫ́ май стѣ май мѫлт апотрѝва ѫнѫн сфа́т ашѣ де бѫ́н, че ман въртюс алшргъ дпреѫн(ъ) кѫ ми́не ка съ добъндѝм ми́лъ, фър де ка́ре кѫ те вои пъръсѝ шй де сѣлъ, непѫтъндѫ съ ман лъкѫ́ескѫ дитр'ѫн лъка́ш, ѫнде дїаволѫл шсте стѣ́пъи, шй акъ́рѫм чѣ́кле шапте пъка́те де мо́арте сѣ́нтѫ ѡргáнile.

Трѫ́пѫл.

Чѣ дисемназ(ъ) ача́стъ? дѫпъ сокотѝл(ъ) че сѫ́флетѫл дм грѣ́ѝце, ми съ па́ре къ то́ате пѫтѐрнле мѣ́кле мъ пъръсѣ́скѫ, симцирнле слъбъскѫ, шй нѫ́ ѡшр сѣ́ мъ ман слѫжа́скъ кѫ ачѣ́еш порнѝре дѫп(ъ) кѫм дитр'алтъ да́тъ; ѫ́ съмтѫ ѡ слъбъчѫне шй то́атъ пѫтѐрѣ мѣ́ дм липсе́ци. чѣ с'аѫ фъкѫ́т депрѝндирѣ? ачел юбѝт това́ръш, ка́ре дм стѣпънім пофтиле мѣ́кле, шн ѫнде аѫ фѫци́т прилѣжѫрнле чѣ́кле кѫ прнѝнцъ пентрѫ дъзмїердѣ́рнле вїе́цій? че шсте, ка́рнѣ мѣ́? тѫ́ те фа́чи несимцитоаре ла мъдѫлѣ́рнле фандасій, шн съмтѫ ѡ ѫръчѫ́не пентрѫ то́ате кѣте алтъ да́тъ дми ера́ кѝпѫл че́лшр ман дѫлчи дезмїердѣ́рн; шкій мїей съ ѫмплѫ де ла́кръми, шй гѫ́ра мѣ́ съ мѫлцъме́ци кѫ пѣне нѫман шн кѫ апъ. шкін мїен нѫ́ съ рѣди́кѣ кѣтръ чір, фѣ́ръ нѫман кѫ спа́нмъ, шй пентрѫ ка с(ъ) дитовъръшѣскѫ сѫспѝнѫрнле мѣ́кле пѣн ла нѫ́рн, шн

ѫръшин де ѡ да́тъ съ плакъ кѣ́тръ пъмѣ́нтѹ, пътрѹ́ншн де рѹшине, пе́нтрѹ къ де ат'ѣ́т'ѣ ѡри м'а́ѹ ѧнишълá́т шй м'а́ѹ нѹртá́тъ лà фаптиле чѣ́ле де рѹшине. пичоа́рнле мѣ́ле нѹ́ ешр съ ман маргъ, фър нѹ́ман лà енсе́рикъ, шн мѣ́нпле мѣ́ле нѹ ешр съ съ ръдѝче, фър нѹ́ман кѣтръ че́рю, пентрѹ ка съ чѣ́ мѝлъ. ѕѹ м'ам фъкѹ́т сѹ́рдѣ лà мъгѹлѝрѣ чѣ́ ѧнишълътоа́ре а лѹ́мн, шй нѹ́ сънтѹ, фър нѹман сѹпъръ́рнле ка́ре мъ децѝптъ дѝн сомнѹл пъка́телшр мѣ́ле. а фй кѹлка́т пе ченѹ́шъ ѧмн па́ре десфътá́ре, шй ра́са ѧмн па́ре ѡ подо́абъ. ѡ сѹ́флете ал мieѕ! акѹм кѹноскѹ стъпънѝрѣ тà, шй вѝю съ мъ сѹпѹ́ю лá́ лѣцнле че́ле мънтѹнтоа́ре каре тѹ ѧм спѹ́н; шй мъ ршг съ нѹ́ контенѣцн. то́т ачáстъ пѹртá́ре де грйж(ъ) съ днеи пентрѹ мйне пън лà чáсѹл деспърцйрни но́астре, ка съ съ фак(ъ) кѹ лйнице, шй съ по́атъ фй слъвѝтъ а но́астръ адо́ан ѧнпреѹнá́ре ѧн чен-л'алтъ вiа́цъ.

Сѹ́флетѹл.

Ѳ съра́че пѹ́м (*b.* пѹмн) де пъмѣ́нтѹ! тѹ кѹно́цн дар лà сфършѝт, къ фър де мйне нѹ́ ецн фър нѹман пра́ф, шй кѹм къ ал тъѹ хаинлѣ́к де ман ѧнайнте, нѹ́ по́атс фър нѹ́ман съ не дѹ́къ лà мѹ́ника де ве́чн. шн-н (l. мн-н) мѝлъ де а та тнкълоа́с(ъ) ста́ре, шн дѹп(ъ) кѹ́м дра́гюсте чѣ́ дни лъѹнтрѹ мъ ѧдаторе́цне ка с(ъ) грѣжъцскѹ де то́атс ачѣ́ле кѣ́тс нѹ́ (! l. не) сънтѹ де фолюс, кою ка съ-ц скрнѹ ѹн фел де ешцъ, ка́ре съ не по́атъ ѧнкредницà къ не ешм кѹкѹрà ѧнтр'о зъ ѧнпреѹ́нъ, дѹп(ъ) че мо́артѣ не вà деспърцй. трéбѹе да́р ка съ те гътéцн а те вндѣ́ адѹ́сѹ жъртвъ дрептѣ́цнн лѹ́н дѹмнезѣ́ѹ, шй съ те фа́чн пъкътóшнлшр пи́лдъ, нѹ́ман пентрѹ ка съ-н адѹ́чн ла покъннцъ. нѹ́ мъ дъзнъдъждѹеск ѡ дар, пентрѹ кѣ ачѣ́м че ѹн час мѹнчéцне, ѧн вечн десфътá́ре гътéцне.

CXXVIII.

ca. 1750.

(Ms. Gaster, 4⁰, 60 foi paginate.)

Istoria Rosilor.

Inceputul neamului slovenesc. (Fol. 1a—1b.)

Де ѧчѣперѣ вékюлѹй нѣм словенеск, шй де нѹмнрѣ лѹ́й.

Ма́реле ѧтрѹ патрнарши Но́е, плъкѹ́тѹл ал та́тълѹи че-
лѹи фъръ ѧчепѹт шн фъкътóрюлѹи а тоатъ фъптѹра, ръдъ-

чина дъпъ трѫп, ши стръмошѫл нѣмѫлѫи шменеск', дъпъ потоп спре трей стáтѫри лпърцинд фечорилор съи вецѫирѣ л лѫмѣ ачáста, деосéбй фецце кѣрѫа аѫ лсемнат, ши аѫ хотърѫт лѫи Сим', дерегътоpїа пръщіеи, лѫи Хам, жѫгѫл робіеи, лѫи Іафет вредничіа лпърътѣскъ, витежіа л шасте, ши лъцимѣ нѣмѫлѫи дъпъ нѫмеле лѫй . къ Іáфет съ тълкѫмаце : лъцúме . ашиждерѣ ши пъмжнтѫл' л'аѫ лпърцинт лор л трéй пърци, дин кáре чѣ динтжи съ кіамъ Áсіа, адоаш Áфрика, атрéа Éвропа . лѫй Сим и с'аѫ венит пърциле че каѫтъ спре ръсърит л Áсіа чѣ мáре, ѫнде сжнт акѫм Персій ши Áленрїанíй (!) . лѫй Хам и с'аѫ къзѫт содрта спре амíазъ-зѝ, оунде шасте акѫм Éгúпетѫл л цáра арапéскъ . шръ лѫй Іафет шѫ ръмас пърциле чѣле деспре апѫс, ши деспре амїазъ-ноапте, л Éвропа . лсъ Іафет шасте стръмош, ши тáтъ тѫтѫрор крещúнилор, ман въртос чéлора че лъкѫеск л Éвропа, дъпъ благословéніа тътúни-съѫ лѫи Нóе . аша дин нѣмѫл съѫ чел норочит, спре мѫлтъ лмѫлцирѣ нѣмѫлѫи съѫ аѫ крескѫт, кжт иѫ нѫман прин пърциле чѣле деспре амíазъ-ноаг'те, ши деспре апѫс с'аѫ лъцит, чи ши прин чѣле деспре ръсърит . ши нѣмѫл лѫй Іáфет пре тоате пре чѣла-л'алте, кѫ пѫтѣрѣ, кѫ бърбъція, кѫ витежіа аѫ лтрекѫт; лфрикошат ши слъвúтъ ла тоатъ лѫмѣ фъкжндѫ-съ : [прекѫм тоц чен веки ши врѣднич де крединиц истóричій мъртѫрисéскъ:] къ кѫ нимик алтѫ, фъръ нѫман кѫ лѫкрѫ де шасте съ цинѣ, ши де аколо хрáна, ши тоате требѫинцеле сáле ши ле плиниа . ши дин лѫкрѫрúле сáле чѣле слъвúте, ман въртос дин чѣле витежéщи, Словáній адекъ Слъвиціи аѫ лчепѫт а съ кіемà . ашиждерѣ лимба слóвенéскъ оуна дин чѣле ѡѫ дела фáчерѣ тѫрнѫлѫи, дъпъ аместекáрѣ лимбилор, аѫ ешнт лѫи Іафет, ши дин славá нѫмелѫи, словенеск' с'аѫ нѫмит . пентрѫ ачáста спре поменúрѣ нѣмѫлѫи слóвенеск' ши чей де демѫлт кнѣзій рѫсéщій пѫнѣ нѫмеле фінлор съи, лнпиндѫ-и лжнгъ славъ, адекъ : Сватослáв, Ярослáв, Метислáв адекъ избъндитор' пентрѫ славъ, Мечислáв, къ слъвит ерà прин сáвіе . ши алте асéминѣ ачéстора.

Despre idolii slovenești. (Fol. 20b—23a.)

Де ндолй.

Лтжй аѫ рúдикат ѫні ндол' май мáре анѫме Перѫн, дѫмнезъѫл' тѫнéтѫлѫй, ал' фѫл'церѫлѫй, шй ал' норилор челор де плоáе;

атр'ън дѣлъ алалтъ лън'гъ рѫзл' Бѫрюл, дѫпъ асъмѫнарѣ шмѫлѫй . трѫпѫл' лѫй ерл върсáтъ де арцинтъ, ѫрекилѣ де лѫр, пичоáреле де фѣер, шй л мѫйнй цйнѣ ш пiатръ асѣмéне кѫ пiáтра трѣснетѫлѫй, кѫ робинѫрн шй кѫ анфраѯ [чѣ исте пiáтръ л кипѫл фóкѫлѫй] лподобитъ . ши лнаинтѣ лѫй прърѣ ардѣ фóкъ . ширъ де съ лтѫмпла пентрѫ непѫртáрѣ де грúже л жиртвинторюлѫй съ съ стингъ фóкѫл, атѫнча пентрѫ ачѣла пре жиртвинторюл ачéла, ка пре ѫн връжмáш ал дмнезъѫлѫй сѣ кѫ моарте лл пéдеψïм.

Ял дойлѣ идол лѫ фост Колос, дѫмнезъѫл добúтоáчелор.

Ял трúлѣ : Позвиздь, пре кареле ѫнïй лл кïема Похвинть, алцïй Бнхор, мъртѫрнсиндѫ-л пре джисѫл л фй дѫмнезъѫл' въздѫхѫлѫй, ал времïй бѫне шй ал врéмïн рѣле.

Ял пáтрѫлѣ идол, Лáдо, шй пре ачéла лл авѣ дѫмнезъѫл' нѫнцилор, шй л тоáтъ норóчнрѣ, шї-и адѫчѣ лѫн жиртве чéл че сѣ гътïм съ съ лнсоáре, сокотинд къ кѫ ажѫторюл лѫй Лáдо, нѫнтъ бѫнъ шй вïицъ дръгѣстоáсъ вор добжндй. шй ачáста мѣскърнчюóне делл слѫжиторин идолилор челор дидемѫлт с'ѫ трас, кáрïи пре ѫнин днн идолй, Лелл ши Полéлл лй кïема, л кърора ѫрътѫл де дѫмнезеѫ нѫме, ши пънъ астъзи прин оаре-кáре лáтѫрй, прин адѫнѣри, шй прнн жóкѫрй кжнтжнд : Лелïо, Лелïо, Полелïо, прекѫм ши ла нон зик : Лелïо Лелïо, лл кiамъ . ашнждерѣ шй пре мѫмл лѫн Лелѣ, шн алѫй Полелл : Лáда о кжнтъ анѫме : Лáдо, Лáдо . шй ачáстъ лшелъчюóне вѣкïе дïеволѣскъ л ачестѫй идол тръгжндѫ-съ, ла веселïнле чѣле де нѫнтъ, л мжини плéснинд ши л мáсъ бътжнд, кжнтъ . де кáре прáвославникѫлѫй крéцнн л тотъ кúпѫл и съ кáде съ съ пъзѣскъ, ка съ нѫ фáкъ лтържтарѣ педѣψïи лѫй дмнезеѫ пре джисѫл.

Л чинчилѣ идол, Кѫпáло, пре кáреле сокотïм л фй дѫмнезъѫл родáделор пъмжнтѫлѫй, шй лѫй, челѫй лтѫнекат, кѫ лшелъчюóнѣ дръчáскъ адѫчѣ мѫлцъмúте шн жиртве, ла лчепѫтѫл сечерúшѫлѫи . л ачелѫмш дѫмнезъѫ Кѫпало, сáѫ ман адевърат драк нѫмнидѫ-л, помéнирѣ лѫй пънъ акѫм прнн ѫаре-каре пърцн рѫсецй лкъ съ цúне, мáй алес л сарл нáцерïи сфнтѫлѫй Іоан Ботезътюрюлѫи, адѫнжндѫ-съ сарл тúнери пáрте бърътъѣскъ шн мѫéрѣскъ, лш лпретескь кѫнѫнй лор, днитр'оаре кáре кѫрѫмнъ, шй ле пѫи пре кáпѫ-ш, шн съ шй лчинигъ кѫ джнселе; шй лкъ ла ачел жок дръческь фак ши фок, шй лпрежѫрѫл лѫй лѫжндѫ-съ де мжнъ, ѫмблъ ка нúце некѫрац шн жолкъ, шй кжнтѣри кжнтъ але спѫркатѫлѫй Кѫпáло . адѣсе

похторинд8-ле ши съринд преете жок (l. фок), пре сине сингърй ачел8ш драк К8пало жъртвъ съ ад8к, ши алте л8кр8рй дїеволецци м8лте л ад8нъриле чъле спъркате фак, каре а ле скрїе н8 ште къ пътинцъ. д8пъ празник8л ачеста ал сфънт8л8й Іоан Ботезът6рюл, лкъ ши ла празник8л сфънцилор апостолй, ал л8й Петр8 ши Павел, к8рса са дїаволъл о тинде прин лъцене; пентр8 къ челора че съ лъгънъ де м8лте ор8й, съ лтъмплъ де кад фъръ де въсте л пъмънть, ши м6рь, ши ръ8 фъръ де покънницъ сафлет8л ши-л дав. пентр8 ачъа ши де лъценеле ачъла ка де нице к8рсе дїеволецй, а съ фери фїеце кър8а ум крединчос и съ каде, ка съ н8 каз8 ши съ съ лк8рче лтр'ънселе.

Де 8дарк къ апъ ла паций.

Оаре карїй дни фъръ де лециле чъле де дем8лт, пен'тр8 лм8лцирк роаделор пъмънт8л8й, ад8чъ жиртве изворелор ши изерилор, ыр8 8не-орк ши пре оамени афънда л апъ. прин оаре-каре пърцй рсецй, лкъ ши пънъ ак8м а ачел8й л8кр8 нетръбник де дем8лт, и съ лноаще помениркъ. къ пе връмъ зилїи чен л8минате а лвїерїи л8и Хс, ад8нънд8-съ тинерй ши бътрънй, парте бърбътъск8 ши фъмеаск8, 8н8л пре алт8л д8пъ асемънаркъ 8нїи мънгъерй оаре-кърїа съ ар8нкъ л апъ; ши съ лтъмплъз8 чел8й ар8нкат л апъ, д8пъ л8краркъ дїеволъск8, де съ лов8це ад де піатр8, ад де лемн8, ши р8ъ лш дъ сафлет8л съ8. ыр8 алцїй мъкар къ н8-и ар8нкъ л апъ, дар8 ад8к апъ, лнонд жиртва ачел8ш драк д8пъ обичъ8нцеле сале чъле де дем8лт. мъкар къ фак спре обичаю де мънгъаре, ыр8 н8 жъртве идолилор; лсъ май бине ар фй, ши ачаста де н8 ар фй.

Ял шаселк идол, Колъда, д8мнезъ8л празничелор, кър8а празник маре л л8на л8й декемврїе л 24 де зиле фъчъ. лсъ мъкар къ нородъл рсеск8 с'ад ши л8минать къ сфънт8л ботез, ши идолїи ад8 сърпат; дар8 8нїи помениркъ ачел8и драк Колъда, ши пънъ ак8м н8 лчетъз8 а о лнои. лчепънд дела наицеркъ дмн8л8й ностр8 Іс. Хс. пентр8 тоате зилеле чъле сфънте, ад8нънд8-съ ла жок8рй 8ржте л8й дмнезъ8, кънтъ кънтърй, ши лтр'ънселе, мъкар къ шн де наицеркъ л8й Хс. фак поменире, дар8 ши пре Колъда, лшелъчю8нъ чъ въкїе дїеволъск8, де м8лте ори фъръ де лъце похторинд, ал лнпрев8нъ. лкъ-ш ла ачъле ад8нърй але сале кълкътоаре де лъце, ши пре 8н сатана: Търа оаре карале, ши алте мъскърич8нй 8ржте л8и дмне-

зъ́ изводинд поменескь . алцїи фѣцеле са́ле ши тоатъ подоа́ба омен҃ѣскъ, чѣ фъкъ́тъ дъ́пъ кипъ́л шиѝ дъ́пъ асемнжна́рѣ лъи дмне́зъ́, къ́ ни́ци ки́пъ́рй оаре карele гроазниче, токми́тe спре дки́пъ́ирѣ дїаволъ́лъи, лш акоа́пере фѣцеле, дгрозинд са́ ши веселинд пре оамени; царъ пре фъкъторюл ши зидиторюл съ́ окърнжнд, ка къ́м ар ъръ ши с'ар скнжрбй де фа́черѣ мжнилор лъи . каре датори́ исте тотъ кре́ци́нъ́л а о лъса, шиѝ дъ́пъ кипъ́л каре нѣ́къ́ фъкъ́т пре ной дмне́зъ́ а ъмбла, къ нъ́ ни съ́ ка́де алте ърнчио́ни про́тивнии́че лъи дмне́зъ́ а изводи́. афа́ръ де ачей идолй, ки́пъ́рй дръче́ци, дкъ ши алци идолй мъ́лц ера, анъ́ме : Усламд, Къ́рша са́ Хорсъ ипроч.

CXXIX.

1757.

(Ms. Gaster, 4°, 12 foĭ paginate.)

Дцїенца́ре пе́нтръ моа́рт҃ма́релъ́й Петръ Імпера́торъ́лъ́й а тоа́тъ Ръ́сїа.

Ка къ́ си́нгъ́ръ адеверинца, шиѝ къ́ тот дин адинсъ́л, съ арът҃ѣм моа́рт҃ма́релъ́й монархъ́лъ́й ностръ́ не похт҃ѣцие лъ́кръ́л ачѣ́ста . пентръ́ къ́ де ла лимбиле чѣ́ле стреине, мъ́лте исторїи типъри́тe ад ешит пентръ́ ачѣ́сташ лъ́кръ́, чѣ́ле че сънт фоа́рте депъртате де адевър . Пентръ́ ачаста тоа́тe прекъ́м с'ад дтъмпла́т' съ́ вор арътà.

Moartea luĭ Petru cel mare. (Fol. 4a—5b.)

Йръ кънд с'ад къ́носкъ́т, къ́ съ съвършаціе монархъ́л, шиѝ адзи́нд сена́торїи, гинъралите́тъ́л ши народъ́л де тоа́тъ орънда́ла, ад дчепът а дтра д пола́тъ шиѝ а съръ́та мѣна монархъ́лъ́й къ́ плѣнцере шиѝ къ́ съспина́ре. Йръ монархъ́л ера дтръ тъчѣ́ре, шиѝ спре то́ци чѣ́и че венїа къ́трж ел привїа, ка кънд ли привистъ́лъ́а . дъ́пъ ачаста, къ́ маре тръ́дъ ад зис пре ърмъ : избъвисъ-ва де скърба? пентръ́ къ́ пола́та ера плинъ де мъ́лци́мѣ норо́дъ́лъ́й . къ́ къ́къ́нтъ́л ачѣ́ла ад пофтит' пентръ́ врѣмѣ чѣ ърмътоа́ре, чѣ вїнтоа́ре а морцїи . съ фїе грънит' пентръ́ ачаста са́ пентръ́ алт че-ва нъ́ съ цїе, шиѝ аша то́ци дин пола́тъ ад ешит'. Да́ръ шиѝ атъ́нчи атѣта пътѣ́ре ад авът мо-

нáрхѹл, кът мъкар ѧ тоáтъ клипѣла, съ пърїѧ къ съ съвършáце, дар тот с'аѹ лѹптат пънъ ла трéи чáсѹри дѹп(ъ) прънз . шй мъкар къ нимнк нѹ грънa, даръ сѣспинă, шй мѣна чѣ дирѧптъ спре ѡ пáрте ѡ арѹнкă, пентрѹ къ мѣна чѣ стънгъ, ерă днн паралиш лѹшáтъ . шръ кънд ѧн адѹчѣ аминте архїерѣл пентрѹ феричúрѣ чѣ вїнтоáре вáчникъ, шй пентрѹ прецѹ кѹ кáре ачѣѧ съ кѹмпъръ, шй пентрѹ сѣнцеле фїюлѹй дзеск', съ силїѧ монáрхѹл ка съ съ ѧпреѹне кѹ пѹтѣрѣ, съ съ скоáле шй съ съ ѧкúне, шй спре чérю съ кáѹте; рндикѣнд жкїи съй спре ачáста, ѧпреѹнъ съ невоѧ, ка съ ѧтоáркъ сѣспинѹрнле сале ѧ глас де вѣкѹрїе, шй арътъндѹ-съ кѹ фáцъ вáселъ ка съ ѧброцнштѣзе пре архїерѣл . ѧтрѹ ачѣстѣ аѹ венúт' архимандрúтѹл дéла мънъстúрѣ сфúнтеи Трройце, шй аѹ ѧтребат пе монáрхѹл, ка съ порѹнчáскъ де адоара (l. адоа оара) съ-л' причестѹáскъ кѹ сфнптеле тáинн, шй де ва фи порѹнка, съ фáкъ монáрхѹл сéмн' кѹ рндикáрѣ мѣни; шй ашă рндкънд мѣна нѹмай декът монáрхѹл, с'аѹ ѧвредничúт' де дзеска евхаристїе . дѹпъ ачáста аѹ ѧчепѹт' архїерей пе рънд шй мáи тáре а-л мънгъă шй а-л ѧтърй . ашиждерѣ шй монáрхѹл н'аѹ ѧчетáт а арътă войнца сă пънъ ла ал пáтрѹлѣ час дѹпъ мїезѹл нопцїи, атѹнчи аѹ ѧчепѹт а ръчй.

Йръ архїерéѹл' дела Твéрска аѹ читúт рѹгъчѹнile, шй молúтвеле чѣле дéла ешúрѣ сѣфлетѹлѹй, ѧ врѣмѣ апропїérей монáрхѹлѹй спре моартe . шръ дѣка аѹ ѧчетáт' монáрхѹл де а сѣспинă шй а сѣфлă, тóци аѹ ѧчепѹт а съ ѧдой, мóрт' сáѹ вїѹ шсте монáрхѹл, шй н'аѹ пѹтѹт нѹман де кът а съ ѧцїенцă де сфършúрѣ монáрхѹлѹй кънд с'аѹ сфършит . шй ѧ часѹл ачела тóци кѣци с'аѹ афлáт аѹ рндикáт' тънгѹйре . шръ монархúна кѹ адѣнкѹл иннмїи атѣта с'аѹ фъръмат, кът ерă ѧдоáлъ де вїáца ей, шн де нѹ (ѡ) ар фи цинѹт' ар фи къзѹт'. атѹнчѣ тоáте полъциле кѹ глас де тънгѹйре аѹ ръсѹнат, кът нич ѹнѹл нѹ с'аѹ афлат ѧ полáтъ, ка съ съ поáтъ шпрй де плѣнцере.

CXXX.

ca. 1750.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell. defect, fol. 5 b — 19 a. — *b.* Ms. Gr. G. Tocilescu, ca. 1760, Codex miscell., fol. 94 a — 103 b. — *c.* Ms. Gaster, Codex miscell., 1777, fol. XVIIb — XXVIIb.)

Дископерире сфинтєи шин дѫмнезѣєциїи летѫргїи чи с'аѫ дископеритѫ лимбилор дин дѫмнезѣаска стрълѫчире пре кѫм скрїе Бароним.

Venirea luĭ Amfilog cu oaste la Jerusalim. (*a.* Fol. 5 b — 8 a, *b.* 94 a — 96 a, *c.* XVIIb — XIXb.)

Кънд дипъръцїе Имѫрат дипърат ла Бавилон, шъ Имфилог дипърат дипъръцїе ла Правїе. деч жїдовїи чен фъръ де лѣци шин спѫркацин авънд пѫрѫре пизмъ пентрѫ леце асѫпра креципинилор, съ прїчїе кѫ дъншїи дин Иерѫсалим пентрѫ дивїере домнѫлѫи нострѫ Исѫс Христос, шин пентрѫ дълцаре ла чѣрюри. апóи лѫндѫ мѫлте дарѫри жїдовїи аѫ мерсѫ ди лиѫ дѫс лѫи Имѫрат дипърат дин Бавилон, шин аѫ пърът пре крецинии зъкънд: дипъратє! дин веч съ тръецї дипъръцїе та! алта вен цин, къ с'аѫ сфътѫнитѫ крецинїи шин вор ка съ ей ей дипъръцїе дин Иерѫсалим. дéчи дипърáтѫл възѣндѫ ачесте де ла жидѫвеи, с'аѫ ѫмплѫт де мънїе ка ѫн леѫ сълбатек, шин аѫ порончит де аѫ гътит мѫлте ѫцин, шин аѫ тримес ла Имфилог дипърат дин ла Правїа, скринд литрѫ ачесташ кип:

Ей Имѫрат, дипърат Бавилóнѫлѫи шин а тоатъ лѫме, ам аѫзътѫ, къ с'аѫ сфътѫнт крецинїи съ съ скоале асѫпра ностръ шин вор съ ръдич(е) дипърат ла Іерѫсалим! скрнѫ цїе Имфилоаци, дипърат ал Правїеи, съ те ръдичи кѫ ѫцинле, съ мерци ла Иерѫсалим; шин ц'ам трималѫ шин ѫцин литрѫ аюторю. че съ арзи шин съ сфърми четате Иерѫсалимѫлѫи, шин съ сфърми бисърика крецинилор, каре есте дисѫпра гропїи лѫи Хс, ка съ нѫ ман поменаскъ нѫмиле ачелѫи дишълътóрю ди лѫме. шъ де нѫ вен фаче поронка мѣ, съ цїи, къ кѫ моартѣ амáръ вен мѫри. дечи Имфилог дипърат читѝ картє, шин аѫ гътит ѫцинле шин аѫ плекат ла Иерѫсалим кѫ аттъте мїи де ѫцин пъгъне. шъ дѫмнезъѫ, ка ачáла че есте кѫноскъторю тѫтѫрор иницинлор ѫминéци, н'аѫ лъсат локѫл чел сфънтѫ ал съѫ, ка съ фїе пре вше дїаволѫлѫи шин пре вше дїаволинлор жи-

дѫпъ рѫгъчю́нѣ їей, ѡ дѫ дъръ́ит дмнезе́ѫ, ши дѫ прїими́т' фѣ́т' ѧ пѫнтечиле ей; ши дѫ нъскѫт кѫкѫн. ши с'дѫ веселит Своимїа́н ши фъмѣ́ лѫи фоарте; ши мѫлцѫмїа́, дѫнд ла́ѫдъ ши сла́въ лѫи дмнезе́ѫ, пентрѫ да́рѫл че лѣ́ѫ дат дмнезе́ѫ. ши л'дѫ ботезат ши ѫѫ пѫс нѫ́меле Плеѣ́їе. ши крескѫ кѫконѫл пѫнъ ера де вѫрстъ; ши ѧл дѣ́леръ пъринци де авъцѣ ка́рте, ши авъцъ тоатъ ръндѫ́ала бесѣричи́й, ши тоа́те ѧцелесѫриле, ши тоа́тъ скриптѫ́ра. ши прѣ ѧцелепт' ера́ ши тѫкмит ла тоате лѫкрѫрнле ши ла фаптеле лѫи.

Ши дѣ́ка ажѫ́нсе ѧ вѫрста лѫй де ѧсѫра́т', дѫ зис' татъсъѫ къ́тръ фъмѣ́ лѫй: сѫцѫл мїеѫ, жѫпънѣ́съ, ѫни съ (фачем нѫнтъ) ши веселїе фїюлѫй нострѫ, ка съ не бѫкѫръм (ши съ) не веселим ши ѫни. ѫр' жѫпънѣ́са лѫи, дѣ́ка дѫзи́ ѫша́, фшѫ́рте съ бѫкѫръ́ де кѫвѫнтѫл сѫцѫлѫй ей, ши съ весели жѫпѫнѣ́са лѫи фоарте, ши зи́се къ́тръ ел': дѫмнезеѫ съ-ц ѧтърѣ́скъ кѫвѫ́нтѫл, ка́ре л'ай грѫи́т', дмнѫл мїеѫ; ши алергѫнд ѧ, ши къзѫнд ла пичо́арele дмнѫлѫй съѫ ле сърѫтъ, ши зичѣ́: ѫни съ фа́чем нѫнта фїюлѫй нострѫ, ка съ ведѣ́м' ши съ не веселим', ши съ ни́ съ веселѣ́ска (!) ннима ноастръ, ши съ се бѫ́кѫре сѫ́флетele ноа́стре, ши апой май мѫлт съ се сокотѣ́скъ сърачи́й ши мишѣ́й дин порѫнка лѫй дѫмнезеѫ. ши къѫта́ръ фа́тъ де рѫд де ѧпъра́т', ши фъкѫръ нѫнта, ши съ кѫнѫна́ръ ѧ мѫнъстирѣ́ сфѫнтѫлѫй Ѡннфа́тїе, мѫчени́кѫл, дин чинсте пре́ѫт' фїинд'. ши ѫѫ дѫ́с' ака́съ, ши ѫѫ бъга́т' ѧ къма́ръ; ши ѧ зїѫа ачѣ́ѫа тѫ́т' съ весели́ръ, пънъ че дѫ ѧсера́т'. ши зи́се татъ-съѫ Своимїа́н' фїюлѫй съѫ, лѫй Плеѣ́їе: пасъ фѣтѫл' мїеѫ, ши ѧц' кѫвѫтъ невáста ѧ къма́ръ, ши цї-ѡ кѫноа́цie. ѫр їел, ка съ нѫ ръмѫе кѫвѫнтѫл пърѝнтелѫй съѫ, мѣ́рсе ѧ къма́ръ, ши-шй афлъ невáста шезѣ́нд, ши ш'дѫ скис нне́лѫл' де дѫр' дин дѣ́цетѫл' лѫй, ши мъхра́ма чѣ́ ѧпѫдоби́тъ кѫ сѫ́рмъ, ши-и ле дѣ́де доамнїй лѫй, шї-й [зи́се]: прїимѣ́цie ачѣ́стѣ ши ле пъзѣ́цie, ши ка фѝ дѫмнезеѫ ѧтрѫ ми́не ши ѧтрѫ ти́не, пѫнъ не ва ѧдѫлчѝ дмнѫл дмнезе́ѫ; ши нѝцie тайне мѫлте ѫѫ зи́с', ши дѫ ншѝт дин къма́ръ афа́ръ; ши дѫ мерс' ла къма́ра лѫй, ши дѫ лѫа́т' авѫцїе мѫлтъ, кът' ѫѫ трекѫѝт', ши дѫ ешѝт' дин четáте дин Рѫма, ши дѫ афла́т' ѫн' ва́с', ши с'дѫ дѫ́с' ла четáтѣ Лешдѝкїа, ла Сирїа пáрте.

маре мъние . царъ домнезъу, чела че съ похтеци съ с(ъ) спъсаскъ тоту, тинзъндъ-ш мъниниле, индатъш ай (*b*. ан) цъпъниръ мъниниле ка ди хер, ши ну пъте съ ле антоаркъ кътръ дънсъл дупъ фире лор; атъунче ел нуман декът съ причепъ, ши кюноскънд крединца че дрептъ ши адневъратъ, нуман декът къзу ла пичоареле прекътъуюн чершинд ертъчюне . ши зъсъ прекътъул кътръ дънсъл : ~~хс~~ съ те ерте, фиюле! ши те дъ, де спъни стъпънъуюн тъу, съ ейе анче, ши маи минунате лукрури ван вид(е) . ши благословиндъ-л прекътъул, ан веннръ мъниниле ла лок.

CXXXI.

ca. 1750.

(Ms. Gaster, Codex miscellaneus.)

Tâlcul buchilor.

Тълкъл бъкилюр . кум:

(Fol. 38b—39a.)

~~а.~~ ку сънтъ луминя а тоатъ лумъ.
~~б.~~ домнезъу сънтъ маи инаинте де тоц вечіи.
~~в.~~ въз тоатъ тоана шменяскъ.
~~г.~~ гръескъ вюл фіилор шменещи.
~~д.~~ бине есте а креди антръ нуманле міеу.
~~е.~~ есте мъніе мъ спре пъкътошн.
~~ж.~~ віяцъ сънт а тоатъ лумъ.
~~s.~~ фоарте кълкъторилор.
~~з.~~ пъмънтъул ашериът пичоарелор мели.
~~і.~~ ши ну есте алтъ домнезъу фъръ де мине.
~~и.~~ чи есте скаунъл міеу ан черю.
~~к.~~ кум сфътъинръ асупра ме сфат ръу.
~~л.~~ шаменіи міеи, кълкъторіи де леце.
~~м.~~ гъндиръ спре мине ръу пентръ бине.
~~н.~~ пре крюче мъ ръстигниръ.
~~о.~~ ку ящът ши ку хіере мъ адъпаръ.
~~п.~~ дрептъ-и фіюл лъи домнезъу.
~~р.~~ анпърциръ вешминтеле меле лорюши.
~~с.~~ чіи че фак пъкате ръле.
~~т.~~ кънънъ де спини ан кап ам пъсъ

8. спалъ-ш Пилат мънините ши зъче : кърат сънтъ де сънините ачестъи дрепт .
ф. фарисъии стръга : и-л, и-л, ръстигнещи-л
х. врът-ам ши ам ръбдат тоатъ мънтънре воастръ .
ш. де ла чей недрепци ши фъръ де леце .
ц. шръ днпъръцїе в'аъ скрис вод словозънїе .
ч. къраци в'аъ адъс пре вон пъринтеле .
ш. шръ шоптириле челе дръчещи в'аъ слобозът .
щ. кръцїрїи тале доамне, чела че ещи юбиторю де шаменн.

Конец азбъкилор.

CXXXII.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 39b. — *b*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell., 1799, pag. 19—20.)

Zilele rele de peste an.

Съ съ цїе ши ачаста : дн тоате лъните сънт кътє . к . зъле рале, ши чине нащи дитр'ънсъле нъ тръещи, ши чине съ болнъве(щи) нъ тръещи, ши чине пърчеде дн кале нъ-и мерци бине . ши сънт ачесте зъле рале:

Март : д . к . апрнле : г . к . маю : s . к . юніе : г . ві . юлее : s . к . авгъстъ : д . ї . съптє : г . кд . шктовріе : г . ка . ноемвріе : є . аї . декевріе : s . дї . генар : в . дї . февръріе : а . кг . фїщин карнле съ ле пъзаскъ ачесте зъле; дн кале съ нъ пърчадъ.

CXXXIII.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 39b—41a. — *b*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell., 1799, pag. 124—127.)

Colïadnic.

Днсъмнаре трипелникъли (!) съ съ цїе.

Дъминекъ де ва фи нащерк лъи хс : шрна ва фи дндонтъ ши поасн (l. плоасн) . тоамна, вънтъроасъ, пре врємк

есте нъдежде ши адънáре тътóрор лимбилор, ка съ ле ѧтоаркъ спре дóмнезеíре, ши ка съ кúноаскъ нацеркъ ши моартъ ши ѧвíеркъ сфинцíи сáле . ши ш'алтеле мúлте пророчи Йков, пентрú фíю-съú, Йздá, ши-л благословí прекúм съ афлъ ман делúнгат скрис ѧ бнблíе . ши ман вени ши ал чинчкълкъ фечор ал съú, анúме Завúлон, шí-н зúсе : де врéме че похтéщи съ-ц фíе лъкáшúл лънгъ мáре, съ фíе ѧделúнгáтъ лъкúинца ши сълáшúл тъú, ши пънъ ла четате Сúндонúл . шр фечорúлúи ал а (!) шасале, лúи Исахар, зúсе-и : Исахар възънд пъмънтúл кú бúнъ роадъ, съ-и фíе дат съ-л лúкрézе, ши съ ва кíемá плúгар . шр фечорúлúи ал шаптъ, анúме Дан, зúсе-и : ачеста ва жúдекá нородолú съú, ка ши семинцíа чъ ѧпъръттъскъ, шú шръш ка ши Самúон . шр фечóрúлúи ал шптъле, анúме Гад, зúсе-и : семинцíа та тълхúинд ва тълхúи . шр челúи ал нолшле фечор анúме, анúм (!) Íсър, зисе-и : съ фíе богат де пúине, кът ши ла домни ши ла бошри съ дъ хранъ, ши съминцíа лúи съ фíе ѧсърчинац де гръú . шр фечорúлúи ал зъчеле, анúме Нефоалим, зисъ-и, къ съ ва асемънá ка úн стълпар ръсъднт ѧтр'о търíе ши ѧтр'о фрúмúсéце . шр фечóрúлúи ал úнспръзъче, анúме Вениамин, зисе-и : съ фíе ка úн лúп апúкътор, де дмининцъ де вá мънка ел; шр де кътръ сéръ ва дá алтора хранъ.

Intrebările Savelieĭ cu Solomon. (Fol. 60b—61a.)

Ши съ штешú инема Савелíй деспре тоáте лúкрúриле кътe aú ѧтребат пре Соломон . къч къ ши Савúла ера ѧцелъптъ, атъта кът ши алци ѧпърац де пре марценкъ пъмънтúлúи тремитъ де лúа сфат ши ѧвъцътóръ де ла дънса, атъта ера кú ѧцелепчúне мáре . шр Савúла дека aú възút аша, кúм ѧтрú нимик нú пútú принде кú (!) Соломон, ѧкъ врú съ-л ман испитъскъ ш дáтъ съ шú ман вазъ . ши адúсесе Савúла кú сúне фъте кúрате фоарте тúнере, ши адúсесе ши кокони шр тинери де ш потривъ кú фътеле . ши ѧвъцъ ѧпъръттъса Савúла съ ле рътъзе пърúл капúлúи тътóрор ѧтр'úн кип, ши фътелор ши кокоиилор, ши съ-и ѧбраче пре тоц ѧтр'úн порть . ши фъкóръ шаменíи Савилии аша кúм шú ѧвъцат, шн-и адúсеръ анаиитъ ѧпъратúлúи Соломон ши а тот сфатúл . ши зúсе Савúла кътръ Соломон : ѧпъráте! вою съ-м спúи, динтр'ачéщи кокони, кáрíи сънт бърбаци, ши кáрíи сънт фътe? шр Соломон мúлт с'aú чúдит де ачáста, ши зи(се) съ

CXXXIV.

ca. 1750.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 43b—54a. — *b.* Ms. Gaster, Codex miscell., 1777, fol. 174a—193b. — *c.* Ms. Gaster, Codex miscell., 1802, pag. 69—74. — *d.* Ms. bibl. centr., 4°, 1809, 21 paginí.)

Ынтребъри ши ръспунсури але благочстивълви ынпъратъ Кир Леунъ, к дескалъ съ дин еулогіе сфинцилор благучистиви.

Ынтребаре: де унде ф лъат лъ̆тъл ачéла дин каре зъдй дъмнезъ пре Ядам?

Ръспунс: дин пъмънтъл Мадіам.

Ы. ын че време ф зъдит Ядам?

Р. ын лъна лъи Мартіе ын дулзъч ши чинчи де зъле.

Ы. къть време ав тръит Ядам ын раю?

Р. мълци ын мълте кипъри зъкъ: унїи . л̃ . де ани, алціїи, трей ани . шъ ев зъкъ аша: къть ав фостъ домнъл Христос пре кръче, атъта ав фостъ ши Ядам ын раю, адйкъ, де ла ал трїиле час дин зї пънъ ла ал нолле час, кариле факъ, часъри шъсъ.

Ы. къци ани ав тръит Ядам пре пъмънт?

Р. р̃ча де ани.

Ы. чине ав дешкис раюл?

Р. тълхарюл къ съмнъл кръчїи.

Ы. чине ав лъат пре фїикъ-са мъери?

Р. Ядам пре Єва.

Ы. чи фатъ нъскъ, ши кресъ ынтр'ю зъ ши пънъ ын саръ съ мъритъ?

Р. Єва.

Ы. кънд ав перит а патра парте дин лъме?

Р. кънд ав ъчис Каин пре фратиле съъ Ївел.

Ы. ын къцї ани ав фъкът Ноє корабіе?

Р. ын . н̃ . де ани.

Ы. къть време ав цинът потопъл?

Р. ди ла Марти пънъ ла анъл шъ ла Мартіе.

Ы. къть ав кувършит апа дисъпра мънцїлор?

Р. де . н̃ . кщи с'ав ынълцат апа дисъпра мънцїлор.

Ы. пре чи мънци ав шъзът кюрабіе лъи Ноє?

Р. пре мънцїн лъи Прарат.

Л. чи къкуш аз кънтат, ши л'аз авзът тоатъ лъме?

Р. къкошъл дин корабїе лъи Нуе.

Л. чи фелю де хїаръ н'аз лъат Нуе ын корабїе?

Р. брашка ши пецинле ши алтинле ка ачесте, кърора ле есте вїаца ын апъ.

Л. чине аз нъскът ши моарте н'аз гъстат?

Р. Енох ши Илїе ши Іоанъ евангїлистъл ши пре сфънта нъскътоаре де дъмнезъ фїчоаръ Марїе.

Л. ын къци ани аз фост аскънс кръче домнълъи ностръ Исъс Христос?

Р. трї ани.

Л. чине черюл н'аз възът, ши пъмънтъл н'аз кълкат, ши лъи дъмнезъ аз кънтат?

Р. Іоан пръркъл дин пънтичиле манкъ-са Елисафтїн.

Л. къци ани аз фост де ла Адам пънъ ла потоп?

Р. ,есле де ани.

Л. кът аз фост корабїе лъи Ноє де лат, де лъиг, де иналт?

Р. де . н . де коци деналт, де . т . де коци де лъиг ши де . л . де коци де лат.

Л. чине аз грънт адивъръл ши аз перит, ши чине н'аз грънит адивъръл ши н'аз перит?

Р. Іъда вънзътъріул де дъмнезъ, ши Петре апостолъл.

Л. кът апе кърце дин рай?

Р. патръ: Фисон, Гион, Тигръ ши Ефратъл.

Л. пе унде кърце ачеле апе?

Р. Фисон инкънюръ тот пъмънтъл Филатълъи, ши пре ачест апъ съ афлъ аргинт ман кърат декът авръл, ши ш пїатръ (*b.* че съ кеамъ адраскъ) адинк кърбъне, ши алте пїетри верзи скъмпе. Гион, ачеста инкънюръ тоатъ Етиопїе, адинк цара арапаскъ, ши ын лъна лъи Августъ съ умфлъ ши ъдъ тот пъмънтъл Мисїрюлъи, къ плоае нъ плоаи интр'ачестъ парте де лук, ши де умезала лъи съ фак съмънътъриле. Тигръ, ачеста кърце аспра Есъріне, карле ш нъмъскъ унеи Дънъре. Ефраот, ачеста кърце аспра Индїен ши а Персъден.

Л. чине аз фост преотъл нехеротонит, дїакун лепъдатъ де дъмнезъ, кънтърецъ прекърварю?

Р. преотъл: Ион ботезътюрюл, дїакон: Петре апостолъл, кънтърецъ прекърварю: пророкъл Давид.

кат . шр ѧпърáтѫл, дек'аѫ аѫзит, къ съ жѫръ ши пре вїѣца лѫи пре стрѫмбѫл, скоасе мърѫл; шї-н-л арътъ де фáцъ . шр ѧпърътѣ́кса ѫнде възѫ́ мърѫл, нѫ́ман че ѧгълбенї ши ѧчепѫ́ а тремѫрà . ши нѫ-и зисе ѧпърáтѫл алт нимик, къ ѡ възѫ́ къ съ спéрїе, че аѫ ешит де аколѡ́, ши съ дѫсе шї аѫ ши тримис ман кѫрънд де а тъят кáпѫл лѫи Павлин, ши л'аѫ дѫс ла ѧпърáтѫл де л'аѫ възѫт . шї аѫ кїемат апон пре ѧпърътѣ́кса, ши ѡ аѫ хоропсит мѫлт, шї ѡ аѫ фъкѫт нехарникъ де ѧпъръцїе, ши динтр'ачéла час ѡ аѫ ѫрцисит, съ нѫ́ ман фїе волникъ а съ ман пѫртà ѧ пóртѫл ѧпърътеск . шр ѧпърътѣ́кса с'аѫ рѫшинат де къторъ тоц шаменнии ѧпърáтѫлѫи, ши нѫ аве шбраз съ мась нич ѧтр'о пáрте, че тот плънцѣ́ ши зїша ши ноаптѣ́ . ши фáца ѧпърáтѫлѫи нѫ́ ман пѫтѣ́ видѣ́; че аѫ скрис ѡ скрисоаре ши с'аѫ рѫгат ѧпърáтѫлѫи съ-и дѣ́ вое, съ с(ъ) дѫкъ ла Ерѫсалим . шї ма дат ѧпърáтѫл вое, ши с'аѫ гътит ѧпърътѣ́кса, ши ш'аѫ лѫат кѫ сúне аѫцїе фоарте мѫлтъ, ши с'аѫ дѫс ла Ерѫсалим . шн кѫм аѫ сосит, кѫм (?) с'аѫ дѫс де аѫ възѫт тоате локѫриле чѣ́ле сфинте, ши с'аѫ ѧкинат ла тоате . ши къте лѫ́крѫрй аѫ фост стрикáте де пре ла ѧпърътѣ́кса Ѥлéна мѫма лѫи Костантин ѧпърат, тоате лѣ́ѫ ѧнонт ѧпърътѣ́кса Ѥвдокїа . зидѫриле лѣ́ѫ ѧнонт де изноавъ ши трѫле де пре ла бисéричи че аѫ фост къзѫ́те, ши въшмънте мѫлте аѫ фъкѫт, ши евангéлїи скѫмпе тот кѫ аѫр полените, ши кѫ́ноте, ши къделници шн сфешиче, ши тот алтѫ че аѫ фост, тот аѫ ѧнонт . шн съ ѫмплѫ́ кѫвънтѫл лѫи Давид кѫм зиче ѧ ѱалтúрїе : „ѫблажи гдѣ бл(а)говолéнїем твоим Сїѡана, и да съзиждѫ́тсѧ сты́ни Ерѫсалимскїѣ“ : н . ѱалмй (ѱ. 51, v. 20) . ши с'аѫ съвършит ѧпърътѣ́кса Ѥвдокїѣ аколѡ́ ла Ерѫсалим . шї ѡ аѫ ѧгропат ѧ бисéрика лѫи сты́ Стéфан . шн кънд аѫ фост ла дáтѫл сѫ́флетѫлѫи съ аѫ спѫс ши аѫ мъртѫрисит ѧтр'аѫзѫл тѫтѫрор кѫ жѫръмънтѫ мáре, кѫм нѫ цїе нимик де нъпáстѣ́ кáре ѡ аѫ нъпъстѫнт ѧпърáтѫл кѫ Павлин столникѫл . шр къте вороáве кѫ тайнъ ам аѫѫт ла тоате пре дънсѫл л'аѫ кїемат ка пре ѫн фráте; къч кънд м'аѫ лѫат ѧпърáтѫл съ-и фїѫ ѧпърътѣ́ксъ, нѫ́ман че аѫ цїѫт сóра ѧпърáтѫлѫи Пѫлхéрїа ши кѫ Павлин . деч фїинд еѫ ѡ мѫ́ере стрéинъ, ам цїѫт нѫ́ман пре сóра ѧпърáтѫлѫи ши пре Пáвлин, пентрѫ ачаста л'ам цинѫт ка пре ѫн фráте ла тоáте тайниле мѣ́ле; ачáста цїѫ ши ачáста спѫю ѧнан(н)тѣ́ лѫи дѫмнезеѫ ши шаменилор . шн дек'аѫ спѫс ачесте кѫвинте, ш'аѫ дат сѫ́флетѫл ѧ мъна ѧнерѫлѫи ши с'аѫ съвършит.

Р. дтъю, юбире де стрении . а дшшш (!), търіе . а трїе, ръбдаре дн скърбе . а патра, блъндецъле . а чинче, фрюмсъцеле . а шъсъле, дницълепцїе . а шъпте, фрюмсъца трюпюри.

Л. дар маи пре юрмъ кюи лаю дъруйт дюмнезъю?

Р. юбире де стрении, люи Адам . фрюмсъца, люи Исуф . търіе, люи Самсон . блъндецъле люи, Давид . дницълепцїе, люи Соломон . пърул, люи Авесалон . ръбдаре дн скърбе, люи Іов.

Л. чи есте : ѣ . стаю, ѣ . алеаргъ, ѣ . съ скимбъ, ѣ . съ сфъдескю?

Р. чели . ѣ . че алеаргъ, есте содриле ши люна; шар чели . ѣ . че стаю, есте черюл кю пъмънтюл; шаръ чеде . ѣ . че съ скимбъ, есте зъуа кю нодпте; шаръ чели . ѣ . че съ сфъдескю, есте моарте кю віаца wмюлюи.

Л. чине аю фостю дитъю юудекъторю?

Р. дрептюл ши милостивюл дюмнезъю ши Енох, ши пентрю ачем ши пънъ акюм тръецин.

Л. чине аю фостю възътюрю (l. вънъ–) тътюрор хырълор?

Р. Каин фичорюл люи Адам.

Л. дн че фелю де лимбъ аю пророчит пророчїи?

Р. шврнецин.

Л. че ва съ зъкъ амин?

Р. съ зъче дюпъ лимба шврнюскъ : адивър.

Л. чи съ зъче аллилюиа?

Р. лъюдац пре дюмнезъю чел адивърат.

Л. дн че лимбъ гръе Адам ши Ева?

Р. а лимба съренюскъ, ши кю аче лимбъ ши африкошата жюдекатъ ва фи.

Л. юнде съ ва фаче днфрикошатъ а домнюлюи (жюдекатъ)?

Р. дн вале люи Исуф апрошпе де Іерюсалим.

Л. чине аю възют дитъи пре ѯс . кънд с'аю нъскют?

Р. пъзъторюл шилор.

Л. каре прюрюк аю постит . м̃ . де зъле неконтенитю?

Р. Мшисъ ши Илїе ши Хс . ши Петрю аю постит ши аю възют фаца люи Хс . кънд с'аю скимбатю дн мюнте.

Л. мюлци днпъраци ши прюрочи ши мюлци фїлософи ши wамени днвъцаци аю врют ва съ цїе, юнде есте раюл ши н'аю фостю лорю кю пътницъ . че съ фїе дн цире, къ юнде ва фи юудеката, лакомш ва фи ши раюл апрошпе, каре съ ва юмн : пъмънтюл люи Едем . шаръш днтребаре : къци ани аю петрекют ѯс . пре пъмънт?

Р. ѫг . де ани ши цър с'ав лнъълцат ла черю, ѵнде лнтъи ав фост.

Л. чине ав мѵрнт де трїи ори?

Р. пророкѵл Ионя . лнтъи ав мѵрнт, кънд ера пршнкѵ, ши ав лнвїетѵ пре ел Илїе прооршкѵл, а доа, кънд л'ав лнгнцнт кнтѵл, а трїе, кънд ав мѵрнт.

Л. кари пророк ав фост ман пре ормъ де тоци?

Р. Іоан ѣптезъторюл.

Л. каре пророкѵ ав лнчепѵт лнтъи а фачи постѵл?

Р. Мшнсъ пршпророкѵл.

Л. чине ав лнчепѵт лнтъи а фачи корабїе?

Р. Ное пршпророкѵл.

CXXXV.

ca. 1750.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 114a—127b. — *b.* Ms. Acad. Rom., Codex miscell. 1799, pag. 34—51.)

Zodiar.

Картѣ Zодїи лѵи Ѳракліе лнпърат, сколсѫ пе лѵни де доиспрезъчи фїлософи.

Luna luĭ Septemvrie. (Fol. 114a—115b.)

Лѵна лѵи съптемврїе . а капрїи зодїе.

Де ва наци фїчор ва фи чинстит . ши кънд ва фи де ѵн анѵ ши де дои ши де доазъчи ва боли ръѵ, ши де нѵ ва мѵри, норок ва авѣ ла ои ши ла тот дѵбитокѵл . ши о витъ ли ва шкимпа . ши ва фи ѵмблъторю ли кале, коровиторю кѵ ваменїи, ши ва фи грижиторю . ши ли лѵна че с'ав нъскѵт, съ нѵ мънънче каре де капръ . ши кънд ва тѵнѧ съ нѵ маргъ сѵпт копачи, къ ва перѝ де нѵ съ ва ферѝ . ши ва фї юбитóрю ла мѵери ши ла тоци ваменїи . ши ва фи къртѵрарю . ши ва фи лнцълепт . ши съ слѵжаскъ параклесѵл манчни пречнстїи тот дѵмнѧ . ши ва фи бърбат рѣвниторю . ши нѵман де дѵмнезѵ съ ва теми . ши къторъ бътрънецъ бѵне ли ва фи . ши ор кънд ва фи де чинчи-спрезъчи ани ва авѣ примеждїе де молартѣ, ши де ва трѣи о сѵтъ де ани . ши лѵкѵл ла боалъ ли есте : трїи грѫѵнцъ де дафїнѵ ши ѵнт де

Съ зи́че, къ мѫ́рѣ ачѣ́стѫи кра́ю, нѫ пѫтѣ́ съ а́йкъ фіи, ѫнде кра́юл авѣ́ ма́ре дѫрѣ́ре. шѝ де мѫлте ори порѫнчи́се а съ адѫна́ пре́ѫщии ідолилор лѫр шѝ ка́пиции, фъкъндѫ-ле лор ма́ри фъгъдѫе́ли шѝ да́рѫри, пентрѫ ка ей съ съ роаце дѫмнезе́илор лор шѝ ідоли, ка съ-и дѣ́ мілъ, пентрѫ ка съ поа́тъ авѣ́ фіи. дар нич кѫ мижлокѫл де атѣ́тѣ рѫгъчю́ни нѫ пѫтѣ́ ел авѣ́ фіи. дар апо́и фіинд вое́, ши плъчѣрѣ́ домнѫлѫи нострѫ Іс Хс, дѫпъ ѫ пѫцінъ врѣ́ме мѫ́рѣ кра́юлѫи аѫ фост ѧгрека́тъ; ѫнде кра́юл аѫ фъкѫт ма́ре веселіе, ши сърбъторе тѫтѫро́ра ідолілор сѣ́и, шѝ дѫмнезе́илор лѫр шѝ аѫ дат пре́ѫщилор ачѣ́лор ідоли доашъ сѫте де та́ѫри, шѝ доашъ сѫте де берве́чи, шѝ мѫлтъ пъине, шѝ вин, ши ма́ре веселіе, шѝ сърбъторе фъчѣ́ тот норо́дѫл, пентрѫ ѧгрекарѣ́ кръ́сен.

Pilda cu privighetoarea. (pag. 52—54.)

Дрепт ачѣ́а Варлаам аѫ зис аѫ Іωсафат: Юбѣ́ціе пе съра́чи, ши фіи мілостив кътръ пріа́тенїи аѫ дѫмнезе́ѫ. шѝ ачаста че акѫм еѫ ѧц зи́к, пъзѣ́ціе съ нѫ ѫници, шѝ ве́зи съ нѫ фа́чи кѫм аѫ фъкѫт ѫн сътѣ́кн, ка́реле аѫ принсѫ ѫ привегито́аре. ка́рѣ привигито́аре възъндѫсе принсъ, аѫ зис можікѫлѫи че ѫ принсѣ́се: ѫ пріа́тенѫл міеѫ! де вем тѫ съ мъ ла́ши сло́бодъ, съ мъ дѫк, еѫ ѧц фъгъдѫеск съ-ц даѫ трéи ѧнвъцътѫ́ри, къ вем фи́ феричит тѫ, де ле вем шѝ а ле цінѣ́, шѝ де ма́ре фолосинцъ ѧц ѫωр фи́. Ѩтѫнчи сътѣкнѫл аѫ зис: де тѫ ми ле ве́и спѫне, ѧц фъгъдѫеск, къ те воіу слобозѝ съ те дѫ́чи. Ѩша привигето́арѣ аѫ зи́с: ѧнвъцътѫ́ра чѣ дентѣ́ю ѥсте ачаста: ѫн лѫкрѫ че тѫ нѫ по́ци съ-л анѣи, нѫ-л черкà. Ѩл до́илѣ ѥсте ачаста: ѫн лѫкрѫ че тѫ ѧл ан, де-ц ѥсте де требѫинцъ, ціне-л ши-л пъзѣ́ціе бíне. Ѩтрѣ́ ѥсте ачаста: ѫн лѫкрѫ че нѫ по́ате фи́ съ фіе, нѫ тре́бѫе съ-л крези. Сътѣкнѫл ѧнцелегънд зи́селе ѧнвъцътѫ́ри, фо́арте аѫ плъкѫт, шѝ ѫ аѫ слобози́т съ съ дѫкъ. Привигето́арѣ аѫ зебрат дѣсѫпра ѫнѫи копач фоарте ѧнналт, шѝ аѫ кемат пе можик, шѝ аѫ зис: ѫ пріа́тене! ан па́гѫба тà м'ан лъсат съ мъ дѫк, къч еѫ ам ѧн гѫша ѫ піа́тръ скѫмпъ, ка́рѣ ѥсте ман ма́ре декът ѫн ѡѫ де гъскъ, ши плътѣ́ціе ѫ ма́ре комо́аръ. Сътѣкнѫл ѧнцелегънд зи́селе привїгето́реи, нѫман кът аѫ ѧнчепѫт à ѫмблà пе ѫрма еи пен тоате крънгѫриле ка съ ѫ принзъ. Ѩтѫнчѣ привігето́арѣ аѫ зис: ѫ можик небѫн! ашà де бíне ан цінѫт тѫ

дъпъ рѫгъчю́нѣ їей, ѡ дѫ дъръ́ит дмнезе́ѫ, ши дѫ прїими́т' фѣ́т' ѧ пжнтечиле ей; ши дѫ нъскѫ́т кѫкѫн. ши с'дѫ веселит Своимїа́н ши фъмѣ́ѣ лѫи фоарте; ши мѫлцѫмїа, дж̑нд ла́ѫдъ ши сла́въ лѫи дмнезе́ѫ, пентрѫ да́рѫл че лѣ́ѫ дат дмнезе́ѫ. ши л'дѫ ботезат ши ѫ пѫс нѫмеле Плеѣїе. ши кресѫ кѫконѫл пжнъ ерл де вжрстъ; ши ѧл дѣ́деръ пъринци де дѣ́ѫцѣ ка́рте, ши дѣ́ѫцъ тоатъ ръндѫ́ла бесѣ́кричїй, ши тоа́те ѧцелесѣ́риле, ши тоа́тъ скриптѫ́ра. ши прѣ ѧцелепт' ерѫ ши тѫкмит ла тоате лѫкрѫриле ши ла ѳаптеле лѫи.

Ши дѣ́ка ажѫ́нсе ѧ вжрста лѫй де ѧсѫра́т', дѫ зис' татъсъѫ къ́трѣ ѳъмѣ́ѣ лѫй: сѫцѫл мїеѫ, жѫпънѣ́съ, шни съ (ѳачем нѫнтъ) ши веселїе ѳїюлѫй нострѫ, ка съ не бѫкѫръм (ши съ) не веселим ши нѫи. ѩр' жѫпънѣ́са лѫи, дѣ́ка дѫзй ашѫ, ѳѫра́рте съ бѫкѫръ де кѫвжнтѫл сѫцѫлѫй ей, ши съ весели жѫпжнѣ́са лѫи фоарте, ши зи́се къ́трѣ ел': дѫмнезеѫ съ-ц ѧтърѣ́скѣ кѫвжнтѫл, ка́ре л'ай грѣ́ит', дмнѫл мїеѫ; ши алергжнд ѧ, ши къзжнд ла пичо́ареле дмнѫлѫй съѫ ле съръ́тѫ, ши зичѣ: шни съ ѳа́чем нѫнта ѳїюлѫй нострѫ, ка съ ведѣ́м' ши съ не веселим', ши съ ни́ съ веселѣ́ска (!) иними ноастрѫ, ши съ се бѫ́кѫре сѫ́ѳлетеле ноа́стре, апой май мѫлт съ се сокотѣ́скѣ съра́чїй ши мише́й дин порѫнка лѫй дѫмнезеѫ. ши къ́тарѣ ѳа́тѣ де рѫд де ѧпъра́т', ши ѳъкѫръ нѫнта, ши съ кѫнна́рѣ ѧ мжнъстирѣ сфинтѫлѫй Бонифа́тїе, мѫченикѫл, дин чинсте пре́ѫт' ѳїинд'. ши ѫ дѫ́с' ака́сѣ, ши ѫ бъга́т' ѧ къма́рѣ; ши ѧ зїѫа ачѣ́а тѫ́т' съ веселѝрѣ, пънъ че дѫ ѧсера́т'. ши зи́се татъ-съѫ Своимїа́н' ѳїюлѫй съѫ, лѫй Плеѣїе: пасѣ ѳѣ́тѫл' мїеѫ, ши ѧц' кавтъ неваста ѧ къма́рѣ, ши ц'-ѡ кѫноа́це. ѩр їел, ка съ нѫ ръмже кѫвжнтѫл пърѝнтелѫй съѫ, мѣ́рсе ѧ къма́рѣ, ши-шй афлъ нева́ста шезѣ́нд, ши ш'дѫ скис инѣ́лѫл' де дѫр' дин дѣ́цетѫл' лѫй, ши мъхра́ма чѣ́ ѧпѫдоки́тъ кѫ сѫ́рмъ, ши-и ле дѣ́кде доамнїй лѫй, шї-й [зи́се]: прїимѣ́ци ачѣ́стѣ ши ле пъзѣ́ци, ши ка ѳѝ дѫмнезеѫ ѧтрѫ ми́не ши ѧтрѫ ти́не, пжнъ не ва ѧдѫлчї дмнѫл дмнезе́ѫ; ши ни́ци тайне мѫлте ѫ зи́с', ши дѫ ишѝт дин къма́рѣ афа́рѣ; ши дѫ мерс' ла къма́ра лѫй, ши дѫ лѫа́т' авѫцїе мѫлтъ, кът' ѫ трекѫ́т', ши дѫ ешѝт' дин чета́те дин Ри́ма, ши дѫ афлат' ѫн' ва́с', ши с'дѫ дѫ́с' ла чета́тѣ Лешдѝкїа, ла Сирїа па́рте.

Intoarcerea Sf-luĭ Alexie în casa părintească. (Fol. 5a — 6a.)

Ши пъръчéсе а мерце ла кѫрциле пърінцилор . ши мерг҃ънд, ѫ҃ ѧтимпинат пе татъ-съ҃ вїінд' де ла кѫ́рть ѧпъра́тѫлѫй кѫ́ слѫ́циле лѫй, ши ера́ тѫц жалнич' . ши-и съ҃ ѧкинъ лѫи ши зисе : жѫпъне, факъ-ци-съ҃ ми́лъ де ѫи съ҃рак' ши мишъл ка ми́не, де мъ пріінмѣце ла ка́са та, ши дин фъръмитѫриле че вор къдѣ дин ма́са та, съ҃ мъ хрънеци' ши пе мине, ши де вей авѣ вре-ѫи стріінда́т', ѧмнезеѫ съ҃ ци-л дѣ, ши съ҃-ц ѫмпле во́а та . ар татъ-съ҃ некѫноскънд-л къ исте фїю-съ҃, ши помениндѫ-и де дънсѫл, ел ш'ад кїема́т' пре тѫц рѫсїй лѫй, ши лѣ зис лор ашà : ка́ре дин вои, съ ва афла а пѫтѣ слѫжѝ ачестѫй съра́к', ши съ-л каѫте пре дънсѫл' пънъ кънд ва мѫрй; ар ей, кїѫ е дмнѫл ѧмнезеѫ, съ фїе ертат ѧ тода́тъ вїаца мѣ, ши дѫпъ моартѣ мѣ, съ айбъ па́рте де тоа́те мошїиле мѣ́ле . ши съ-и фачеци ѡ колѝбъ ѧ кѫртѣ мѣ́, съ-л въз ѧ тоа́тъ врѣ́мѣ, ши кънд вои еши ши кънд вой ѧтрà; ши ѧтрѫ авѣ́рѣ мѣ съ҃ нѫ съ҃ желѣ́скъ . ши фѫ ашà ѧ тоа́тъ врѣ́мѣ . ар' мѫмъ-са съ҃ тот желїа́ ши съ҃ шбидїа ѧ тайнъ; ар неваста лѫи чѣ ѧ кипѫл тѫртѫрѣлїй, зичѣ къторъ соа́кръ-са : нѫ́ мъ вши ман дѫ́че де айчй ѧ вїа́ца мѣ, чи мъ вою ѧкипѫй тѫртѫлѣлїй (! l. —тѫрѣ—) къ нѫ-ш май ѫитъ сщїа їей, ничй кѫ ѧлтѫл нѫ съ҃ ман ѧпрезнъ, ши жа́лникъ исте де съ҃ пѫне тот пъ рамѫръ ѫска́тъ; ашà шн ей вою шедѣ тристъ ши мъхнитъ пѣнъ кънд вою авѫ́и де соцѫл мїей, че с'ад фъкѫ́т . ар' сѝцѫл е́й ши фїюл пърінцилор' шедѣ ѧ кѫртѣ лор некѫноскѫ́т, кѫ мѫлтъ доса́дъ ши батжо́кѫръ . къ дѣка дсерà, ѧш бѣтѣ жѝк' де дънсѫл; ѫнїй ѧл лвїа́ кѫ па́лмъ песте ѡбра́ѕ, ѧлцїй ѧл ѧпинцѣ ѧкоачй ши ѧколѣ, ар а́лцїй, спъ-лътѫриле блѝделор и ле арѫнкà ѧ ка́п . ар' ел фїінд' ѝмѫл лѫи дѫмнезеѫ, ведѣ къ исте лѫкрѫл ши ѧдемна́рѣ дїаволѫлѫй, каре нѫ юбѣ́це би́неле шаменилор' . ши шезѫ́ ѧ ка́са пърінци-лор' лѫй : зї҃ : ний, ши нѫ-л кѫноскѫ нимѣ́нѣ чине исте.

CXXXVII.

1760.

(Ms. Eminescu, folio, defect, 505 foĭ nepaginate.)

Hronograf.

Jacov blagosloveşte pe fii săĭ. (Fol. 21a—22a.)

Кѹм ш'аѕ благовнт Іыков фичо́рїи, ла да̀тѹл сѣ́флетѹлѹи. глав . аї.

Шн атѹичѣ дчепѹ̀ а кїемà пре тоц фечо́рїи съи пре рѫнд, деи чел динтъи пѣ́нъ ла чел ман де апои, шн ле зи́се, арътѣндѹ-ле лѣ́кровриле, карele менїѫ ка съ съ факъ . шн зи́се дтъи лѹи Рѹвим : кѹм тѹ е́ци търи́ѫ шн шн (!) дчепътѹ́ра а тѹтѹ́рор фрацилор тъи, шр тѣи пѹртат рѫѕ шн фъръ нич ѡ сїмлъ; къч къ тѣ(и) сѹнт дпа́тѹл тътѣне-тъѕ де л'аи спѹркат кѹ цїнтоаре тътѣне-тъѕ, кѹ Ва́ла . шї-и зи́се : де акѹм съ нѹ́ маи фїй дхїерѣъntат спре парте похтеи трѹпе́ци, шн съ-ц мѹлцъци цїе грешáлъ преете грешáлъ . ал донлѣ аѕ блъстъмат пре Симеѡн шн пре Ле́ви, шн ле зи́се : де пре вон мънїѫ шн скърба съ нѹ́ маи ѩ́съ, де врѣме че ѡморъц атѣца Сикимнтѣни кѹ инемъ тѹрбѹра́тъ, шн кѹ мънїе ю́те, ка пентрѹ съ ръскѹмпърац стръмбътатѣ сѹро́рїи воастре Ди́нен; пентрѹ къчи ѡ аѕ ръпит Сихем, шн вои ац ѡморът атъта нърод де ѡамени дрепци шн фъръ нич ѡ вйнъ . дѹпъ ачаста венй шн ла ал па́тръле фечор ал съѕ, ла Иѹ́да; шн дчепѹ̀ а-и благовецій лаѹде шн дкинъчѹни, шн бирѹинцъ спре връжмáшїи съи; пентрѹ къ динтрѹ ачест фечор ал съѕ, Иѹ́да, съ менисъ ка съ ръсáръ влъстáрюл дрептъцїи, Хс : адекъ дин семинцїа Иѹ́дїи. шн-л асемънъ ка пѹю́л лѣѹлѹи, зикъндѹ-и : къ съ ва кѹлкà шн ва адормй ка леѹл, шн ка пѹю́л лѣѹлѹи, шн чйне ва кѹтезà съ-л дѣцепте пре дънсѹл? дкнпѹинд кѹм нъскънд дпърац динтрѹ Иѹ́да, на́ше-ва шн прекѹра́та Пречистъ дел семинцїе дпъръткскъ, динтрѹ ка́ре съ ва дтрѹпà домнѹл но́стрѹ Іс. Хс . дечи лѣѹл съ дкнпѹще дпъраг, кѹм шн домнѹл Хс, фїинд дпъраг че́рюлѹи шн пъмънтѹлѹи, маи наинте де на́церѣ сà . шръш дтрѹ съминцїе дпъръткскъ, адекъ дин прекѹра́та, аѕ лѹат трѹп шн фѹ шн шм шн дѹмнезѹ деплни . деч фъръ атѣта дкъ маи проточй Израил, адекъ Іаков шн зи́се : нѹ вор липсй домни шн дпъра́цїи дин семинцїа Иѹ́дей ; пѣнъ ва вени шн чел прїймит шн нѹмит, адик(ъ) Хс, ка́ре

есте нъдежде шин адъна́ре тътърор лимбилор, ка съ ле дтоарк҃ъ спре дъмнезе́йре, шин ка съ къноаск҃ъ нацерк҃ шин моарт҃к шин дв҃ерк҃ сфинцїи са́ле. шин ш'алтеле мълте пророчи Йаков, пентръ фїю-съ́, Йу́да, шин-л благословй прекъм съ афлъ ман делъ́нгат скрис д библіе. шин ман вени шин ал чинч҃лк҃ фечор ал съ́, анъме Завълон, шї-н зи́се: де вр҃ме че похте́цин съ-ц фїе лъка́шъл лънгъ ма́ре, съ фїе дделъ́нга́тъ лъкъ́ница шин съла́шъл т҃ъ́, шин пънъ ла четате Съндонъл. шр фечорълъи ал а(!) шасале, лъи Исахар, зи́се-н: Исахар възънд пъмънтъл къ къ́нъ роадъ, съ-и фїе дат съ-л лъкр҃кзе, шин съ ва кїема плъгар. шр фечорълъи ал шапт҃к, анъ́ме Дан, зи́се-н: ачеста ва жъдека́ нородолъ съ́, ка шин семинцїм ч҃к дпърът҃ескъ, шй шръш ка шин Самψон. шр фечо́рълъи ал шпт҃ле, анъме Гад, зи́се-и: семинцїм та т҃лхънд ва т҃лхъи. шр челъи ал нодшле фечор анъме, анъм (!) Йсър, зисе-и: съ фїе богат де пъине, кът шин ла домни шин ла бошари съ д҃к хра́нъ, шин съминцїи лъи съ фїе дсърчинац де гръ́. шр фечорълъи ал з҃келе, анъ́ме Нефоалим, зисъ-и, къ съ ва асемъна ка ън стълпар ръсъдит дтр'о търіе шин дтр'о фрумусе́це. шр фечо́рълъи ал ънспръз҃че, анъ́ме Веніамин, зисе-и: съ фїе ка ън лъп апъкътор, де димин҃цъ де ва мънка ел; шр де кътръ се́ръ ва да́ алтора хра́нъ.

Intrebările Savelieĭ cu Solomon. (Fol. 60b—61a.)

Шн съ штешй инема Савелїй деспре тоа́те лъкрърile къте ав дтребат пре Соломон. къч къ шн Савила ера дцелепт҃ъ, ат҃ата кът шн алци дпърац де пре марцен҃к пъмънтълъи тремит҃к де лъа сфат шн дв҃ъцът҃ръ де ла дънса, ат҃ата ера къ дцелепчу́не ма́ре. шр Савйла дека ав възът аша, към дтрв нимик нв път҃в принде къ (!) Соломон, дкъ врв съ-л ман испит҃ескъ ш да́тъ съ шй ман вазъ. шн адъ́сесе Савйла къ сйне фк҃те къра́те фоарте тинере, шн адъсесе шн кокони шр тинери де ш потривъ къ фк҃теле. шн дв҃ъцъ дпърът҃ка Савйла съ ле рът҃кзе пъръл капълъи тът҃рор дтр'ън кип, шн фк҃телор шн кокончилор, шн съ-и дврече пре тоц дтр'ън порт҃ъ. шн фъкъ́ръ шаменїи Савилни аша́ към ав дв҃ъцат, шн-и адъ́серъ днаинт҃к дпъра́тълъи Соломон шн а тот сфатъл. шн зи́се Савйла къ́трък Соломон: дпъра́те! вою съ-м спън, динтр'ачёцин кокони, ка́рїи сънт бърбацн, шн ка́рїи сънт фк҃те? шр Соломон мълт с'ав чъдит де ача́ста, шн зи(се) съ

градъ, ши аѳ кѣцигат кѣтѣ-ва сомѣ пѳнци де бани. доамна-і аѳ мѳрит діче ши копіи нѳ-і аѳ рѣмас; аѳ ангропат-о ан мънъстіреа Голіа. ера о бісерікѣ де пеатрѣ ан Пъпъѳци ла Ботошені, фъкѳтѣ де Стефан Воевод чел кътрѣи, і аѳ дат тоате мошиле тътъні-съѳ, лѳі Міхаі Водѣ ши аѳ фъкѳт-о мънъстіре кѳ егѳмен ши кѳ собор, анкінъндѳ-о ла Патріархіа Антіохіеі, ѳнде есте храмѳл сфънтѳлѳі Ніколаі. аѳ дат ацѳтор ши ла мънъстіреа Пречіста ан Роман. фъкѳт-аѳ ши о бісерікѣ де лемн ан Фокшені; ши скімбъндѳ-се кѳ домніеа де діче, аѳ мерс ан цара Мѳнтенеаскѣ домн; еарѣ діче аѳ венит домн Матеі Гіка Воевод.

CXLII.

ca. 1750—1780.

(*a*. Ms. bibl. centr. No. 334, folio I, 543 paginī paginate. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 334b, 4⁰, 3 vol. nepaginate.)

Одисѣа лѳі Ѳмир, антрѳ кари съ кѳпріндѣ тѳатѣ ръзъчірилѣ лѳі Ѳдисеѳ де пе маре, тѳатѣ петрѣчѣрѣ съ дѳпѣ антоарчерѣ дин ръзбоюл Трѳадѳи, пѣрѣ кънд аѳ сосит ла чѣ де пре ѳрмѣ ан патріе са, ши аѳ фъкѳт ръсплътірѣ пригѳнніторилор Пінелѳпин фімеі сале.

Cartea III, v. 102—166. (*a*. pag. 52—55. *b*. I, fol. 44a—45b.)

Карте г̃.

Нистор ши ръспѳнс: стреине! тѳ мѣ силеци а-мі адѳче амінте де ненѳмърателе нъказѳрі че ам сѳферит аколо, кѳ атъте статорничі; атът петрекънд атъте мърі сѳпт повъцѳіре лѳі Ахілеѳ, пентрѳ ка съ дезръдъчінъм четатеа Трѳадеі, кът ши а бате ръзбѳю нелъчетат ан дрептѳл зидюрилор ачещтій вестіте четъцій. акѳлѳ сінт мормънтѳріле а челор май вестіцій ветежи ан ніщіри. аколо зače Ѯакси ветѳзѳл чел кѣстіт, кари съ асъмъна кѳ дѳмнезъѳл Меркѳрій. аколо зače Ахілеѳ. аколѳ зače Патрѳкле, каре съ асъмъна дѳмнезъілѳр антрѳ анцелепціюне сфатѳрілор сале. аколо зače юбітѳл мїеѳ фію, анцълептѳл Антілѳхіи, каре кѳ кът ера ѳшѳр антрѳ алергаре са, кѳ атъта ера ветѳз ши статорник антрѳ ръзбоюл чел де а мъна. тоате сѳпъръріле кътѣ ам сѳферит нѳй аколо, сънт антрѳ ѳн нѳмър аше де мари, кът нѳ крез къ ва фі ѳм, каре съ ле поатъ пѳвести; къц-ва ані ар тре-

бъи съ трыкъ, ши де абие ар пъте чине-ва съ спъе пре ларгъ тоате ачели че Гречии аъ съфирит ынтръ ачест wсиндит ръзбою; ши не маи пътънд съфери а-и аъзи сфършитъл, нереждаре тыр сили а w лъса несфършитъ, ши съ те торчи ын патриа та. ноы ани аъ трекът деспре парте нwастръ, ын кърциоа кърwоа неличетат къ тот кипъл не силиам спре ръсипире ми, ши де абие дъпъ нwы ани фиюл лъи Сатърнъ нуъ ынвредничит а не да ын сфършит феричит. ынтре тwатъ wасте нъ ера ънъл, кари съ ындръзнаскъ а съ асъмъна къ Одисеф. къчй пре тwцй ын ынтрече ынтръ ынцълепчюне ши искодири. еъ кънаск пре бине къ тъ еци фиюл съъ, тъ мъ адъч спре миларе, къч ми с(ъ) паре а аъзи ынсъши пре ел wрwвинд. къ непътинцъ а афла ын тънър кари съ поатъ wрwви къ аттата статорничи ка ел. ын кътъ време аъ цни(ъ)т ынкънцъраре, дъмнезъескъл Одисеф шн еъ, нич w дат ам фwст ын гындъри дешсъбитe, атът ынтръ адънърй, кът ши ынтръ сфатърй. дар амындwи ацицац twт де ачеш ынцълепчюне, ам арътат де апъръре Гречилор исправа, че съ пъте причинъи лъкъри лор. дъпъ че дар ам ръсипит вестита четате а Трwади, ам ынтрат ын корабиле нwастре, финд къ тъци гата а пърчеде; дар ын дмнезъъ ынпотривитърю аъ деспърцът пре Гречи. дин менътъл ачела ера къ леснире а кънwаце, къ Зефс не гъте w ынтwарчери фwарте къмплитъ; къч нъ ера къ twци ынцълепци ши дрепци. тът дар причина пентръ кари чии маи мълци аъ къзът ынтръ w сwартъ фwарте тикълwасъ; къч ен аъ причинъит лоръш. мъние финчии лъи Зефси, а дмнезъwаи Поина, кари аъ пъс ынвръжбире ынтре амындwи фини лъи Атреъ. ачеци дwи пренципи, фърь нич w требъинцъ ши невwе, ши ынпрwтива политичии, фъкънд адънаре де тоци Гречии, аъ венит къ twции плини де вин; дъпъ ачаста Агамемнwн ши Менелаъ аъ ынчепът а тълмъчи причина пентръ каре wъ адънат. Менелаъ афла къ кали, ка фърь а маи ацепта чева, съ пърчагъ къ twции; дар хотърыре ачаста н'аъ плъкът лъи Агамемнwн, къч ел вре ка съ wпрыскъ wасте пърь кънд вwр фачи жъртва че де w сът де вин; врънд ка съ астъмпере ынфрикошата мъние а дмнзъwаи Палас. Небън че ера! ел нъ цие къ нъ требъи а съ мъгъли къ ачастъ нъдежде, къ ва пъте пwтоли мънии дмнезъwаии, ши къ дмнезъи чеи немъритори, дъпъ дрептате мънишш, нъ съ вwр ындъплека къ аттата леснире пентръ жъртвели лwр. амындwи фини лъи Атреъ аъ къзът ла сфад ши ла вwрwаве

кат . шр ѧпъра́тъл, дек'аѕ аѕзит, къ съ жъръ ши пре вїица лъи пре стръмбъл, скоасе мъръ́л; шї-н-л арътъ де фа́цъ . шр ѧпъръттѣса ѕнде възѣ мъръл, нѣ́ман че ѧгълбенѣ ши ачепѣ а тремѫра . ши нѣ-и зисе ѧпъратъл алт нимик, къ ѡ възѣ къ съ спе́рїе, че аѕ ешит де аколо́, ши съ дѣсе шї аѕ ши тримис ман кърънд де а тъият ка́пъл лъи Павлин, ши л'аѕ дѣс ла ѧпъра́тъл де л'аѕ възѣт . шї аѕ кїемат апои пре ѧпъръттѣса, ши ѡ аѕ хоропсит мълт, шї ѡ аѕ фъкѣт нехарникъ де ѧпъръцїе, ши динтр'ачѣ́ла час ѡ аѕ ѕрдисит, съ нѣ́ ман фїе волиникъ а съ ман пѣртà ѧ по́ртъл ѧпърътеск . шр ѧпъръттѣса с'аѕ рѣшинат де къторъ тоц ѡаменнии ѧпъра́тълъи, ши нѣ аве ѡбраз съ ѩсъ нич ѧтр'о па́рте, че тот плънцѣ ши зїѡа ши ноапттѣ . ши фа́ца ѧпъра́тълъи нѣ́ ман пѣттѣ видѣ; че аѕ скрис ѡ скрисоаре ши с'аѕ рѣгат ѧпъра́тълъи съ-и дѣ вое, съ с(ъ) дѣкъ ла Иерѣсалим . шї ѩѕ дат ѧпъра́тъл вое, ши с'аѕ гътит ѧпъръттѣса, ши ш'аѕ лѣат кѣ сѷне аѕѣцїе фоарте мълтъ, ши с'аѕ дѣс ла Иерѣсалим . ши кѣм аѕ сосит, кѣм (?) с'аѕ дѣс де аѕ възѣт тоате локърнле чѣле сфинте, ши с'аѕ ѧкинат ла тоате . ши къте лѣкрърй аѕ фост стрика́те де пре ла ѧпъръттѣса Еле́на мѣма лъи Костантин ѧпърат, тоате лѣѕ ѧноит ѧпъръттѣса Евдокїѧ . зидъриле лѣѕ ѧноит де изноавъ ши трѣле де пре ла бисе́ричи че аѕ фост къзѣте, ши въшмънте мълте аѕ фъкѣт, ши евангелїи скѣмпе тот кѣ аѕр полинте, шн кѷворе, ши къделницъ ши сфешниче, ши тот алтѣ че аѕ фост, тот аѕ ѧноит . ши съ ѕмплѣ кѣвънтъл лъи Давид кѣм зиче ѧ ѱалти́рїе : „ѕблажи гд̃е бл(а)говоле́нїем твоим Сїѡана, и да съзиждѣтсѧ сты́ни Иерѣсалимскїѧ“ : н̃ . ѱаллмй (ѱ. 51, v. 20) . ши с'аѕ съвършит ѧпъръттѣса Евдокїѧ̃ аколо́ ла Иерѣсалим . шї ѡ аѕ ѧгропат ѧ бисе́рика лъи ст̃ы Сте́фан . ши кънд аѕ фост ла да́тъл сѣ́флетълъи съѣ аѕ спѣс ши аѕ мъртърисит ѧтр'аѕзъл тътърор кѣ жъръмънтѣ ма́ре, кѣм нѣ цїе нимик де нъпа́стѣ ка́ре ѡ аѕ нъпъстѣит ѧпъра́тъл кѣ Павлин столиникъл . шр къте вороа́ве кѣ таинъ ам аѕѣт ла тоате пре дънсъл л'аѕ кїемат ка пре ѕн фра́те; къч кънд м'аѕ лѣат ѧпъра́тъл съ-и фїѣ ѧпъръттѣсъ, нѣ́ман че аѕ цїѣт со́ра ѧпъра́тълъи Пѣлхе́рїа ши кѣ Павлин . деч фїинд еѕ ѡ мѣ́ре стреи́нъ, ам цїѣт нѣ́ман пре со́ра ѧпъра́тълъи ши пре Па́влин, пентрѣ ачаста л'ам цинѣт ка пре ѕн фра́те ла тоате таинле мѣле; ачаста цїѣ ши ачаста спѣю ѧнан(н)тѣ лъи дѣмнезѣ ши ѡаменилор . ши дек'аѕ спѣс ачесте кѣвинте, ш'аѕ дат сѣ́флетъл ѧ мѣна ѧнерълъи ши с'аѕ съвършит.

CXXXVIII.

1762.

(M. Kogălnicéanŭ: Letopisciile vol. III, Iași 1846, pag. 287—328.)

Кондікъ че аре мънтъ сіне обічеіурі векі ші ноуе а пред мъріцациілор домні . . . де . . . Георгакі ал доіле логофът, дічі мн орашъл Іашълуі ла анії 1762 ноемвріе 5.

Obiceiul și orînduiala Divanului. (pag. 321).

Обічеіъл ші оръндуеала Діванулуі мн че кіп се ормеазъ.

Кънд о зі маі наінтеа Діванулуі порончеще Домнъл въталуі де Ипрозі, съ факъ цінре Корнічілор де подртъ, ка съ мнцінцезе пе жълуіторі, къ есте съ се факъ Дівап; ші орі чіне дін лъкуіторі се ва траце ла Дівап, съ ле фіе ъша дескісъ. ear ънії дін Домні, ера обічнуіцї пънъ нъ ера амъндоъ пърціле довадії, че съ пъріа, фацъ, се да порункъ пе ънъл сингур ла Дівап съ нъ-л скоатъ [каре ачеастъ порункъ ші хотъріре ші мн времіле де акмъ ші маі таре се пъзеще, атът де къторъ Домні кът ші де къторъ Белціі боіері, карії сънт цъдекъторі.] Дічі въталъл де Ипрозі гътеще Діванул. ла Діванул чел маре есте обічеіъ съ се афле ші Мітрополітъл церії, ші боіерії тоцї пе ръндуеалъ, вел Ітъ, вел Ормаш, въталъл де Ипрозі. ~к. Ормаш. ~г. Ормаш, ворнічії де подртъ, Ізбашъ де Дівап; тоцї ачестії стаъ ла ръндуеала лор, ші къ семніле боіерієі лор пе амънъ; асемене ші Пічії ші Чіоходарії се афлъ зворіторі ла Дівап мнаінтеа Домнълуі, стънд ші еі мн рънд, ші ла локъл лор. дін белціі боіері мазълії пе карії ва Домнъл, ле порончеще съ шадъ ла Дівап ампреунъ къ чеі-л'алці боіері къ боіерії, ла ръндуеала лор. ші пънъ ла домніа а доуа а лъі Міхаі Водъ, аъ фост векіъ обічеіъ де шъдеа ші . ~к. Логофът ла Дівап пе ърма алтор боіері; ear атъпчеа нъ с'аъ маі обічнуіт а шъдеа, дар ла Дівап мнаінтеа Домнълуй зворітор се афлъ. ънії дін Домнії чеі векі че аъ фост молдовені ера обічнуіцї а цъдека норода маі мълт мн спътъріе, авънд ъшіле лор дескісе; ші фъчеа Дівап ші ла време де кіндіе, четінд ~г. Логофът жалбіле оаменілор ші алте скрісорі, че сънт съ ле аскълте, ші съ ле аъзъ Діванул. ера обічеіъ векіъ каре с'аъ ші ормат ла Домнії чеі трекуцї ші пънъ ла Кантемір Водъ: Логофът ал треілеа се фъчеа къ ачеастъ алецере: съ фіе ом мнвъцат ла

CXLIII.

1773.

(4⁰, IV foĭ nepaginate + pag. 239 paginate, 655 §§.)

Лѣѣцѣтѹ́рѣ а лсѹши стѣпѫнитодреи мѫрири Екатерини . е . кѣтрѣ wрѫндѹ́йта епитропіе престе алкѣтѹ́рѣ арѣтѣ́рїй а оуніи но́дw леѹ́витодре Кондикѣ . Тѣлмѣчи́тѣ пре лимба Молдовенѣ́скѣ ..... Карѣ с'ѧ́ѕ тѣлмѣчи́ть де Ѳомѧ̀ е . логофеть . Ла анїй дела Хрїсто́сь ,ѧ̏ог авгѹ́сть sї.

Predoslovie. (Fol. III a — IV a.)

Слъвѝтѹлѹй Генера́ль Фелдма́ршаль ..... Графь Петрѹ Алеѯандровичь Рѹмѧнцовь.

..... **Ддръзне́скь нѹ́май а арѣтѧ̀ дплини́рѣ даторіе́й мѣ́ле че́й нелпъра́те, шй а рдемнѣрїй чей кѹ мѹ́лтъ рѣвнъ а слъвѝрїй та́ле пентрѹ типъри́тѹль кѣрцїй рлимба молдовенѣ́скъ, ка́ре принь мѹ́лта силѝнцъ де изно́дѣ тѫлмъчи́ндѹ-съ де пре лимба грека́скъ пре кѫть ѧ́ѕ фо́сть кѹ пѹтѝницъ май кѹ кѹра́тъ рцъльцере, шатъ къ с'ѧ́ѕ съвѫршѝт' . па́трїѡцїи мїе́й вwрь нѹ́мърѧ ача́ста дтре алте бѹ́не лѹкрѣри а слъвѝрїи та́ле чѣ май дтѫ́й, ши ма́й ковѫршито́аре . фїѝндь би́не дкрединца́ци, къ де вwрь вїецѹ́й сѹ́пть ачѣ́сте фолосито́аре пра́виле, дтрѹ ста́рѣ чѣ неклътѝтъ а прономѝнлwрь ве́ки, съ вwрь фа́че фо́арте норочѝци ла политическа дпъртъшѝре, ка шаменїи вакѹлѹй че́лѹй рлѹрѝть ..... ѕ ркъ кѹ смере́ніе амь съвѫршѝть лѹкрѹль че ми с'ѧ́ѕ дкрединца́ть де кътрѣ слъвѝрѣ тѧ̀, кѹ тѣлмъчѝтѹль ши типъри́тѹль кѣрцїй . дѹпъ ка́ре рдръзне́скь а зѝче : ферничѝте норо́аделе ачѣ́клѣ, престе ка́ре вwрь съ дпъръцѣ́скь ачѣ́сте пра́виле, че сѹ́флъ кѹ тотѹль дрепта́тѣ политичѣцїй дпъртъшѝрй, бѹ́на кѹвїѝнцъ, чѝнстѣ кътрѣ дмнезе́ѹ, ши дра́гостѣ кътрѣ чел де апроапе . але слъвѝрїй та́ле, кътрѣ дмнезе́ѹ фїербинте рѹгъто́рь, Гаврїиль Митрополитъ Молда́вїен.

Pentru pedepse. (pag. 26 — 27, §. 80 — 84.)

(п) **Пентрѹ педѣ́ψе.** (па) **Дра́гостѣ патрїен, рѹши́нѣ шй фри́ка нечинстїй, шй попрескь шй ѧ́ѕ пѹтѣ́ре а попрй мѹ́лте гре-**

Съ зи́че, къ мѫ́рѣ ачéстѫи крáю, нѫ пѫтѣ́ съ аи́бъ фи, ѫинде крáюл авѣ́ мáре дѫрѣ́ре. шѝ де мѫлте ори порѫнчи́се а съ адѫна́ пре́ѫщии ідолилор лор шѝ кáпиции, фъкъндѫ-ле лор мáри фъгъдѫéли шѝ дáрѫри, пентрѫ ка ей съ съ родце дѫмнезе́илор лор шѝ ідоли, ка съ-и дѣ́ мілъ, пентрѫ ка съ поáтъ авѣ́ фи. дар ничь кѫ мижлокѫл де лтѣ́тѣ рѫгъчю́ни нѫ пѫтѣ́ ел авѣ́ фи. дар апóи фиинд вóм, ши плъчѣрѣ́ домнѫлѫи нострѫ Іс Хс, дѫпъ ѫ пѫцинъ врѣ́ме мѫ́рѣ крáюлѫи ѫ фост лгрекáтъ; ѫинде крáюл ѫ фъкѫт мáре веселіе, шѝ сърбътодре тѫтѫрóра ідолілор сѣи, шѝ дѫмнезе́илор лшр шѝ ѫ дат пре́ѫщилор ачéлор ідоли доашъ сѫте де тáѫри, шѝ доашъ сѫте де верве́чи, шѝ мѫлтъ пъине, шѝ вин, ши мáре веселіе, шѝ сърбътодре фъчѣ́ тот норóдѫл, пентрѫ лгрекáрѣ кръцáсеи.

Pilda cu privighetoarea. (pag. 52—54.)

Дрепт ачѣ́а Варлаам ѫ зис ѫ Іосафат: Юбѣ́ције пе съráчи, ши фи́н мілостив кътрѣ́ пріáтенїи ѫ дѫмнезе́ѫ. шѝ ачаста че акѫм еѫ лц зи́к, пъзѣ́ције съ нѫ ѫници, шѝ ве́зи съ нѫ фáчи кѫм ѫ фъкѫт ѫн сътѣ́ни, кáреле ѫ принсѫ ѫ привегитóаре. кáрѣ привигитóаре възъндѫсе принсъ, ѫ зис можікѫлѫи че ѫ принсе́се: ѫ пріáтенѫл міеѫ! де вен тѫ съ мъ лáши слóбодъ, съ мъ дѫк, еѫ лц фъгъдѫéскѫ съ-ц дáѫ трéи лнвъцътѫ́ри, къ вен фи́ фернчит тѫ, де ле вен цѝ а ле цінѣ́, шѝ де мáре фолосинцъ лц ѫор фи́. Пътѫнчи сътѣ́нѫл ѫ зис: де тѫ ми ле вéи спѫ́не, лц фъгъдѫéскѫ, къ те вою слобозѝ съ те дѫ́чи. Пъша привигетóарѣ́ ѫ зи́с: лнвъцътѫ́ра чѣ́ дентѣ́ю исте ачаста: ѫн лѫ́крѫ че тѫ нѫ по́ци съ-л аиби, нѫ-л черкà. Пл дóилѣ́ исте ачаста: ѫн лѫ́крѫ че тѫ лл аи, де-ц исте де требѫинцъ, ціне-л ши-л пъзѣ́ције би́не. Пторѣ́ исте ачаста: ѫн лѫкрѫ че нѫ по́ате фи́ съ фіе, нѫ трéбѫе съ-л крéзи. Сътѣ́нѫл лнцелегънд зи́селе лнвъцътѫ́ри, фóарте ѫ плъкѫт, шѝ ѫ ѫ слобози́т съ съ дѫкъ. Привигетóарѣ́ ѫ зѣврат дѣсѫ́пра ѫнѫи копач фоарте лниалт, шѝ ѫ кемат пе можик, шѝ ѫ зис: ѫ пріáтеие! лн пáгѫба тà м'ан лъсат съ мъ дѫк, къч еѫ ам лн гѫша ѫ піáтръ скѫмпъ, кáрѣ исте ман мáре декът ѫн ѫ дe гъскъ, ши плътѣ́ције ѫ мáре комóаръ. Сътѣ́нѫл лнцелегънд зи́селе привїгетóрен, нѫман кът ѫ лнчепѫт à ѫмблà пе ѫрма ен пен тоате крънгѫриле ка съ ѫ принзъ. Пътѫнчѣ́ привигетóарѣ́ ѫ зис: ѫ можик небѫн! ашà де бине ан цінѫт тѫ

дн минтѣ дневѣцътоурилѣ чѣ ѣѕ цѣѫ дат? Ѳѕ цѣѫ зис: ѕи лоукрѫ чѣ тѣ дл ан, де-ц ѥстѣ дѣ требоуинцъ пъзѣкѫѣ-л ши-л цѣнѣ; алта дневѣцътоуръ аѕ фост, ѕи (лоукрѫ) чѣ нѣ поц съ-л аибѣ, нѣ ѕмѣлѣ а-л черкѣ; тѣ м'ан авѣт, дар н'ан цѣѕт съ мъ цѣи, шѣ акоум тѣ каоуцѣ, шѣ ѕмѣлѣ кѣ съ мъ принзѣ, дар тѣ нѣ поуцѣ съ мъ аибѣ. Ѧ трѣѫ дневѣцътоуръ аѕ фост: ѕи лоукрѫ чѣ нѣ поатѣ съ фіѣ, нѣ трѣбѫѣ съ-л крѣзѣ; ар тѣ крѣзѣ, кѣ ѣѕ ам дн гоушъ ѡ піатръ скѫмпъ, ман гроасъ декът ѕи оѫ дѣ гъскъ; ѕиндѣ сокотѣѫѣ акоум, коум поч ѣѕ съ аибѫ дн гоушъ, финд оѫл гѣѫіїн ѥстѣ ман маре декът мїѣ. Ши аѕ зис можїкоулѫи: дѫ-тѣ дар ла небоѧ, шѣ ръмъи кѫ рѣѫа дптъмпларѣ, кѣ ѣѕ нѫ вою съ-ц ман дѫ нич ѡ дневѣцътоуръ, къч нѫ цѣи съ ѡ цїи дн минтѣ.

CXL.

1765.

(Folio, III foĭ nepaginate + 564 paginĭ paginate.)

Сѵмеонь архїепископѫль Ѳесалоникѫлѫй ..... Бѫкѫрѣцій. Ла анѫл' дела зидирѣ лѫмїй лѣт' ,зсзг.

Predoslovie. (Fol. II b — III a.)

Предословїе кѣтре православнічїй четитори.

..... Шѣ аша ерѫ ка ѡ грѫдинъ акоумѣтъ, шѣ ка оуи' изворь печетлоуит' ла чѣй чѣ нѫ пѵтѣ съ ѡ причапъ, адекъ ла чѣй чѣ цїѧ нѫмай лимба роумжнѣскъ. дѣч' акоум тѫлмъчиндѫ-съ пре лимба роумжнѣскъ, с'аѕ дат' л стамѣъ, кѫ вѫна сокотинцъ шѣ кїелтоуалъ а прѣ сфнцїй сале, пърінтелоуй Мнтрополит' а тоатъ Оуггровлахїа, Кѵрїѕ Кѵр Григорїе, карele фаче тоатъ wсѫрдїа пентрѫ бинеле шѣ фолосоул' чѣл' де wѳце. дѣчѣй сфнцїа сѧ тѵпъриндѫ-ѡ, аѕ афїеросит-ѡ шѣ аѕ дъроуит-ѡ, ка оуи' дар' маре шѣ фоарте кѫѣінчос' ла майка чѣ де wѳце а тѵтѵроуь, сфнта бесѣрекъ а лоуй дмнезѣ. чи дар' тѫлмъчиндѫ-съ картѣ ачаста, де акоум' ка фѣ де wѳце ла тоци, прекоум' шѣ лѫмина, акѫт' ѡ ва причѣпе нѫ нѫмай чей чѣ цїѫ лимба еллинѣскъ, чи шѣ чей чѣ нѫ ѡ цїѫ, шѣ май вѫртос' нѣмоул' роумжнеск', фїинд' пре лимба лоуь тѫлмъчитъ ....

Шѣ де с'аѕ фъкѵт' ере ѡ грешалъ оунде-ваш' де мине, с'аѕ вѫ съ ва пърѣ, коум' къ нѫ с'аѕ тѫлмъчит' бине, мъ роуг'

съ мъ дрѣдничи́ци ертъчю́нїй. [кѣчи нѹмай оунѹл' дмнезе́ѹ по́ате а фа́че то́ате фъръ грешалъ, шр' шмѹл' фїи́нд' сѹпѹ́с' нацерїй шй стрикъчю́нїй, шй сѹпѹ́с' фїи́нд' ла атѫ́тѣ па́тними, шй по́ате фй недъфѣймат' ничи́й ѡ да́тъ, дѣ́кл съ ва ръдикѣ ачастъ ертъчю́не дела фи́рѣ шменѣ́скъ]. фи́ци съпътошй дмнѹл, чей че ецй четй, шй къ адѹчецй амѝнте ла рѹгъчю́нїле чѣ́ле че фа́чецй къторъ дмнезе́ѹ, шй де ми́не чел' че ам' тѫлмъчи́т' ачастъ ка́рте кѹ мѹ́лтъ шстенѣ́лъ шй фър де прѣцет' сѫргѹа́лъ, ди́н ли́мба еллинѣ́скъ пре ли́мба рѹмѫнѣ́скъ, дѹ́пъ дмнезе́ѹ фъкѫ́нд' мѹлцъми́ре шй че́лѹа че м'ав адемна́т шй мї-ав порѹнчи́т' мїе а съвѫршй ачастъ тѫлмъчи́ре, ка́реле ав шй да́т' ачастъ ка́рте дѡ тупа́рю кѹ а са келтѹа́лъ.

Й прѣ чинстѝтїй православа́вїей дѹмнѣвоастръ смери́т'

Кесарїѡ.

Cap. XI: Eresurile luĭ Manend Bogomil etc. (pag. 21—23.)

Капъ а҃ї.

Песпра лѹй Симон' връжито́рюл' шй а лѹй Манѐнд', шй ачелѡр' асѐмент' лѹ́р', шй асѹпра пъгѫнилѡр' Богоми́д' (!l. —мил) адекъ Кѹдѹгѐр'.

Прхїерѐѹль.

Дѹпъ ачѐцѣ чѣ́ле де ла дчепѹт ерѐсѹр', ка́реле пре х҃с. адекъ л'ав прїнми́т' шр' нѹ дрепт', ничи прекѹ́м' ав да́т' проповедѹ́рѣ апс҃толилѹ́р', чи шй пентрѹ арътаро́ѣ шй дтрѹпа́рѣ лѹй мѹ́лте фѣ́клюр' де кредѝнце ав прїнми́т; шр' дкъ шй кѹвѫнтѹл' чел' дрепт' ка́реле шсте пентрѹ сф҃нта тро҃цъ л'ав лепъда́т'. шр оунїй шй мѫнгѫито́ри ав нѹми́т' пре ей-ш' пъгѫнѣ́це, шй пѹтѣ́ре а лѹй дмнезе́ѹ, ка Симон връжито́рюл', гони́нд' пре ма́реле Сѹмон' Пе́тръ, шй Манѐнд' шаре-ка́реле спѹркат', ка́ре шй ма́й рѣ́й сф҃нт' декѫ́т' чей фъръ дмнезе́ѹ. дкъ шй Кири́но шаре карелє, шй Карпокра́тнс' спѹрка́цїй, дпротивничїй апс҃толилѡр лѹй х҃с. шй алц' мѹ́лц' връжмаш' ай адевъра́ѹй, ка́рїй шй недѹмнезе́ѣце ав дкъцат' до́ѡш стъпѫни́р', днтрѹ ка́рїй шй акѹ́м' сф҃нт' Богомилїй, шмшо́р' фър де лѣце, ка́рїй шй Кѹдѹгѐр' съ кїа́мъ. дре́пт' ачѐм дар' трева́ѣце во́ѡш а цй пентрѹ дфшїй, ка де оунїй чѐ сф҃нт' апро́апе кѹ ръвта́тѣ де кой. кѣч' кѹ мѹ́лтъ фъцърїе а съ рѹга съ фа́к', шй евг҃лїа дкъ фъцърничѣ́це а ѡ прїнмй, шй кѣрцїле шй фа́птеле апс҃толилѡр'. дсъ шй пре ачѣ́стѫ, шй пре

ачелѣ-л'алте скриптѹр' де ѡ дат҃ъ ле лѣпъдъ, ши нимик' чей фър де дмнезеѹ нѹ лѹкрѣзъ де чѣле евглецї ши апостолецї, чи май вжртос' чѣле дин' противъ, кѹ мѹлт҃ъ апротивире стжнд, апротива а тоате кѹвинителе ши лѹкрѹриле ши лецюйриле дмнезеѹй . ѡр май бине съ зик', къ сжнт' десъвжршит' кѹ гжндѹриле ши кѹ лѹкрѹриле пърцїй лѹй антихрист', ѡарекареле ешире дин фире, ши рѹгъчюн' атр'аскѹнс', ши кжнтър' спѹркате, ши алтеле фъръ дмнезеѹ, лѹкржнд' некѹрате ши прѣ спѹркате, кареле ничй съ кѹвине а ле да а скрисоаре . ши лѣпъдъ апреѹнъ кѹ крединца, тоате тайниле лѹй хс . ши спре ачѣстѫ хѹлеск', адекъ асѹпра сфинтѹлѹй ботез', ши асѹпра сфинтей кѹменекътѹр', ши асѹпра кипѹлѹй чинстйтей крѹч', асѹпра сфинтелжр' икоане, асѹпра чинстйтелжр' бескричи, асѹпра дмнезеецилжр' скриптѹри але лѣцїй, ши але пророчилжр', асѹпра дрепцилжр' ши мченичилжр, асѹпра архїерейлжр' ши преподобничилѡр' ; ши май пре скѹрт' : асѹпра тѹтѹрѡр' лѹкрѹрилжр' челжр' сфинте ; дѹпъ лепъдатѹл сатана, ши драчїй лѹй кѹ адемнарѣ ачестѫ спре оунѹл' а троцъ дмнезеѹ, ши спре атрѹпарѣ кѹвжнтѹлѹй, ши спре тоате чѣле дмнезеецї, сжнт хѹлинд спѹркацїй . мъкар' къ мжнтѹиторюл' иострѹ, ши сфинцїй апостол' нѣ кѹ лѣцат' пре ной кѹ лѹкрѹри, ши кѹ кѹвинте дмнезеескѹл' ботез', ши африкошата причащенїе а трѹпѹлѹй ши сжнцелѹй съ, ши лутѹргїа, ши чѣле-л'алте дмнезеецй таин' але лѹй . ши акъ нѹ нѹмай татъл' нострѹ, чи ши алте рѹгъчюн', прин кареле ши ел' кътре пърйинтеле съ рѹгà . ши а прїймйрѣ але лѣцїй ши але пророчилжр' челжр' че сжнт' проповедѹйте пентрѹ джнсѹл', ши а чинстй ѡръш' сфинтеле бискречй нѣ кѹ арътат' ачаста, дела ачѣ бескрйкъ вѣке, оунде аѹ гонит' кѹ бичюл' пре ачей прекѹпитор' де чѣле дмнезеецї, ши кась де рѹгъчюне, ши кась а пърйинтелѹй съ ѡ аѹ нѹмйт' пре джнса . ши нѹ лъсà [зиче] ка съ адѹкъ чине-ваш вре ѹн' вас' прин бискрич' . ши ѡръш' кипѹл' крѹчїй, семнѹл' съ, л'аѹ нѹмйт' мжнтѹиторюл', ши анайнтѣ а доаш венире а лѹй ѡ аѹ вестйт' май найнте, зикжнд' : атѹнчѣ съ вà арътà семнѹл' фюлѹй ѡменеск' а чѣрю адекъ крѹчѣ, карѣ ши апъратѹлѹй Кѡнстантин' ѡ аѹ арътат' де сѹс', ши кътре а сà крединцъ л'аѹ повъцѹйт', ши а зилеле лѹй Кѡнстантин' ла чѣрю ѡ аѹ арътат' ла амїазъ зи . ѡр ши Павел' атр'ачаст крѹче съ лѹдъ ши тоц' сфинцїй нѹ нѹмай кѹ минтѣ, чи ши кѹ трѹпѹл' ѡ чинстѣск ши ѡ сърѹтъ пре джнса . ши аѹш' Петръ ачаста аѹ къѹтат', а пътимй адекъ а съ ръстигнй, каре ши дела мжнтѹиторюл'

вестйре ѧнаинте аѳ лѣа́т', шй Ѧндре́й фра́теле ачѣстѣа, шй алцїй мѣ́лц' дин' а͡постоли шй дин' м͡чнйч' . шй печѣ́тє шй се́мн' ал' лѣй х͡с . ѡ аѳ нѣмй́т' пре ѧ . шр ѧфрнкоша́теле шй мѫнтѣнто́арєле шй де д͡мнезе́ѳ да́теле та́нне, шй ѧсѣш' Па́вел' лѣѳ да́т', лѣ́ѫнд' дела д͡мнѣл'; шр д͡мнѣл' нѣ нѣ́май рѣгъчю́нѣ, та́тъл' но́стрѣ ка́реле еци ѧ че́рюрй, нѣ́ѳ да́т', чи шй алтеле пре ка́реле ей лѣ́ѳ шкърѫ́т'.

CXLI.

1769.

(M. Когълничеанѹ: Летописцле vol. III, Яши 1846, pag. 175—188.)

Летопісіцѣл цѣрїй Молдовеи де спатарѣл Іоан Канта.

(1741—1769.)

Intăia domnie a luĭ Racoviță. (pag. 181.)

Ѧнтъїа домніе а лѣї Константін Чеѫан Раковіцъ Воевод.

Ѧчест домн лѣѫнд ѧнтъї домніеа прін міжлочіреа Грічілор, а лѣї Іордакі Ставаракі Спатар, каре ера кѣ тотѣл де поарта ѧмпъра́цієї Тѣрчещі, шї къте вра ел кѣ Манолакі Спатар сокѹѣл лѣї, ачеле фъчеа . де маре сѣпъраре че авеа домнїї шї боіерй църеї, аѳ пребеціт тоцї боіерй дін цар, ѹнїї ла Бѣцеаг ла Сѣлтанѣл тътъреск, алцїї ѧн цара Лешеаскъ, алцїї ѧн цара Ѹнгѹреаскъ, шї ѧнцінцъндѹ-се ѧмпъра́цієа Тѣрчеаскъ шї пашїї де пре ла четъцїле Молдовеї, шї де пре ла алте сарха́тѹрї де прін преџѹр, аѳ трімес бѹмбашірі ка съ прінзъ пре Ставаракі, съ-і таіе капѹл, съ-л дѹкъ ла Поартъ; шї прін міжлочіреа Хатманѹлѹї Костакі Разѹл аѳ скъпат шї аѳ фѹџит. шї мергънд ла Царіград, кѣ алтъ нѣ с'аѳ пѹтѹт містѹ, че с'аѳ ѧнкінат ла ортаоа Єнічерілор, шї аша шї-аѳ скъпат віеаца. Ставаракі маї пъцісъ ѹна ка ачеаста шї ѧн цара Мѹнтенеаскъ, кънд аѳ мерс Міхаі Раковіцъ Воевод. Константін Водъ кѣ мѹлтъ келтѹеалъ, шї кѣ міжлочіреа пашілор аѳ ѧнторс пе тоцї боіерй ла локѹріле лор. аѳ домнїт кѣ пачє 3 ані кѣ тоцї боіерй біне. де атъта ера страшнік, къ мънка афіон дімінеаца, шї ла време де кіндї беа пелін кѣ ѹлчіорѣл, шї преспе тоатъ зіѹа се афла тот весел; дар требіле шї ле къѹта кѣ тоатъ ръндѹеала; шї аѳ плътіт даторіле домніеї ла Царі-

сѫпцийри . пѫртѣ кѫ мѫ́на чѣ стѣ́нгъ ѫн арк полеит [преете ѫмъръл чел дрепт' авѣнд спѣнзъра́тѣ тѫлба] шар кѫ чем-л'анть ѡ фъкліе апринсе . ши аша фїинд', маи мѫлть лѫмѝнъ стрълѫчѣ дин ѡкии, де кът дин фъклїй.

Cartea IX: Impresurarea oraşului Siiniĭ. (*b*. Fol. 41a—42a.)

Ка́ртѣ ѳ.

Йръ Удасп, дѫпъ че аѫ нъвъли́т асѫпра Сїи́нїй, нъдеждѫи́нд, кѫм къ нѫмай кѫ стрнга́рѣ ръзбоюлѫй, ва ръпи́ де ѡ да́тъ четате кѫ асѫш зи́дѫриле, пѫци́н' с'аѫ афрѣнт де кътръ чей че съ лѫптѫ пе́нтрѫ джнса, ши прин фапта фѫарте ан ръсплътїѫ ан проти́въ; ши кѫ кѫвинте дефъимътѫра́ре, ши спре ѧтъртаре стрнгѫ ден четате, бътѫндѫ-ши жо́к де джнсъл'. къчи гъндїѫ къ нѫмай ла ачепѫ́т ва дѫ Идасп' нъвъли́ре, шар дѫпъ ачѣ́а възѫнд къ нѫ пѫате испръвѝ нимѝк, че ѧкъ съ ши дефа́нмъ де кътръ четъцѣни, съ ва дѫ́че кѫ рѫши́не. асъ ел' аѫ хотърѫ́т съ нѫ зъбовѣскъ кѫ ѡастѣ шезѫнд лънгъ четате, ни́чи съ испитѣскъ кѫ маи мѫлте мецешѫцири прии каре съ шѫ четъциле, ден каре ѫнїй пѫтѣ съ съ принзъ, шар алцїи пѫтѣ съ ши фѫ́гъ; чи кѫ полїѫркїй ма́ре лѣ лѫкра́ре, ши фѣ́ръ де скъпа́ре аѫ сокоти́т съ пїа́рзъ кѫ то́тѫл четате ши ѧ грабъ . дѣ́чи аша фъчѣ: ѧпърцийръ ѧ пѣрци рътѫнза́ла зидѫѫи, шн зъче стѫнжинй ла зъче бърба́цй ръндѫи́нд, ши хотърѫ́нд лърци́мѣ ши аджчи́мѣ прѣ мѫ́лтъ, аѫ порѫнчи́т ка съ са́пе ша́нцѫ; ши ачена съпѣ, алцїй скотѣ афа́ръ лѫ́тѫл, алцїй ѧл грѣмъдїѫ ѧтрѫ спрънчанъ*) спрѣ ѧнълци́ме; ръдикѫ́нд а́лт зи́д ѧ проти́ва че́лѫи ѧпрецѫра́т . шн ни́менѣ нѫ-н попрѣ ни́чи съ ѧпротивѣ; пе́нтрѫ кѣ-и ѧкидѣ кѫ зи́дѫл ши фъчѣ нетре́бниче зи́дѫриле лѫр, нелдръзни́нд а алерга афа́ръ ден четате, кътръ ѡ ѡасте кѫ мїй де мїй ла мѫлци́ме . шн възѫнд фѣ́ръ испра́въ съцетътѫриле че́ле де пре́сте та́бїй [фїи́нд кѣ Идасп аѫ сокоти́т ма́й ѧнаи́нте шн ача́ста, мъсърѣ́нд ло́кѫл че́л че ерѫ ѧтре чѣ́ле дѫ́ъ зи́дѫри, кѣт съ нѫ ацѫ́нгъ съцѣта пре чей че ѫвр лѫкрѫ]. дѫпъ че шн ача́ста с'аѫ съвършѝт ма́й де гра́бъ декът повести́рѣ, фїи́нд кѣ авѣ мѫ́лте мъйни де гръбѣ спре съвърши́рѣ лѫкрѫлѫй, ачепѣ алтъ мецешѫци́ре ка ача́ста: ѡ па́рте а кѫклѫлѫи ка цѫмъта́те де ѡдго́н**) лъсѫнд нѣтедъ шн фѣ́р де лѫ́т, ла ма́рцинѣ чѣ

*) Glose: адикъ, мовѝлъ. **) ѡ сѫ́тъ де па́ши, 68 де ко́ци, че съ нѫмѣце плѣориъ.

дéспре амжндоуаъ кáпетелѣ зни́нд пичоаре де лзт, ле дзчѣ спре лзници́ме кътръ Ни́л, ден чéле май де жос пзрзрѣ спре чѣле мáи де сзс шй май днаи́нте, адъогжнд пичоаре деспре амжндоуаъ пѣрциле . врѣ асъмънà чинева кз зи́дзри лзнци чѣа съ (!) фъчѣ жзмътатѣ чѣ де одгóн, пъзи́нд преств тóт лтóкма лъци́мѣ шй прїиминд лзнци́мѣ чѣ лтре Ни́л шй лтре Гїи́ний . ыръ дзпъ чé с'аз зни́т лзчзл кз цѣрмзриле, аи́чѣ тъи́нд апей о гзръ, аз мзтáт кзрцерѣ ей, ка при́нтрз жгѣе лъзнтрз ла къра́рѣ чѣ фъкзтъ де пичоаре . шй фїи́нд къ ден чѣле лнна́лте ла чѣле мáй де жос, шй ден лъци́мѣ чѣ немърцини́тъ а Ни́лзлзй ла стръмтоаре де гзръ къдѣ апа, шн съ стръмторѣ кз цѣрмзриле чѣле фъкзте де мжнъ, съвжршїà оаре каре влизе*) ла гзръ . ыр ла къра́рѣ прин ка́ре съ дзчѣ хзетзл, че съ аззїà шй ла чéй че ерà прѣ депáрте . ка́ре аззи́нд-ле шй възи́нд-ле акзм шй чéй делà Гїи́ний, ши кзноскжнд ла чѣ примеждїе ерà, шй кзм къ потóп ысте ско́посзл лкзнцзрѣрїй зидзрнилор (!); ни́чи а фзци пзтжнд ден четáте, фїи́нд къ ле лкидѣ еширѣ, лзтзл шй апа чѣ акзм съ апропїà, ни́чн а ръмънѣ л четáте сокоти́нд фър де примеждїе, ден чѣле че пзтѣ, съ гътїà спре ацзтóрюл лор . шй лтѣю скжндзриле чѣле де ла пóрцй, авжнд крепътзрй, ле астзпà кз феципъ шй кз смоалъ, дзпъ ачéа лтъръ зи́дзл спре стáре мáй темéйнекъ, алтзл лзт, алтзл пїétрй, алтзл лéмне шй фїеще-кáре чѣ гъсѣ адзчѣ, шй нз ерà ни́чи зизл стъмпърáт, чй асéменѣ мзérѣ, копи́зл, шй бътрѣнзл, съ апзкà де лзкрз; пéнтрз къ ни́чи пре зн ни́м, ни́чи пре о вжрстъ нз фáче съ сѣ сфїáскъ, сав съ съ рзшинézъ примѣждїà чѣ пéнтрз сзфлет.

CXLV.

1773.

(Ms. bibl. centr. mixt, nepaginat, copie din 1810. 8⁰, fol. 1a—7b.)

Intrebarea înțeleptului cu lumea.

Лтребарѣ лцълептзлзи кз лзме.

Лнцълептзл зисъ : чине еци дм̃та, дн еци аша фрзмоасъ шй лподобнтъ ?

*) Glosă: сѣнетзл лпей асéменѣ дзпъ нзмире, кжнд фълфълéце.

Лѣме зи́съ: ѳ сѫнт лѣме. фънтъ ши плъзмѣ́йре, ши гръ-динъ де помй родитори. ши вестерїи плинъ де тwатъ ѳ-пътатте.

•Ацълентѣл зи́съ: дар де чи́не ещи фъкѣ́тъ?

Лѣме зи́съ: де вечинѣл дмпъра́т.

•Ацълентѣл зи́съ: дар де мѣ́нат ещи фъкѣ́тъ, ши те порци дитр'аест фелй?

Лѣме зи́съ: сѫнт 7281 де къпд мъ порт дитр'аеста кип.

•Ацълентѣл зи́съ: де фрѣмо́дъ кре́з ши ѳ къ ещи плъз-мѣ́йре лѣи дмнезе́ѳ, ши гръдинъ плинъ де по́ме рwдинто́аре: дар мъ тем, съ нѳ фїе помїи тъи, ка ши помѣл чел че лѣ порѣнчит дмнезе́ѳ лѣи Ѣдам: съ нѳ мънънчи, ши недкѣлтъпд порѣнка лѣ мънка́т, ши ѳ моарте лѣ мѣрит.

Лѣме зи́съ: адикъ́рат лѣи Ѣдам лѣ порѣнчит дмнезе́ѳ аша. дар пентрѳ мине: ши лѣ порѣнчит дмнезе́ѳ аша, чи лѣ зис: крещци ши къ дпмѣлъцици. ши ѣмплецй пъмънтѣл, ши-л стъпънѣ́ци пре дънсѣл. пентрѳ ачѣа сѫнт аша фрѣмо́дъ ши дпподобѣ́тъ, прекѣм мъ вези.

•Ацълентѣл зи́съ: къ́ѳ-ци фрѣмсе́ци та ши подоаба та, дар ѳ w сикwтеск ка варка.

Лѣме зи́съ: w непрочепѣтѣле! дар нѣ́ѳ ещитъ прин мнж-локвл мѣ́ѳ дмпъра́цїи, патрнерѣїи ши клъдѝчїи, ши ле дѣ́ѳ [лwр] атъ́та нѣ́тере, кът фък ши дисфък ман ка нѣ́ще дмнезе́н.

•Ацълентѣл зи́съ: дар пъп къпд стъпънѣ́ци ачастъ пѣ-тери ши къ́лфъ а та?

Лѣме зи́съ: нѣ́ре сфършинт нѣ́чи хwтърре.

•Ацълентѣл зи́съ: дар нѣчи ѳ гъндѣл нѳ гъдеск (l. гънд-), къ сѫнт лпче де тѝне милѳ́йци (ши) тоате ле липсеск.

Лѣме зи́съ: ка цїе фци липсещи минте дин кап. лѣ нѣ́ан четит ла Плиѯъдрїи, пентрѳ Плеѯандрѳ дмпъра́т, къ лѣ сѳпѳс лѣме тоатъ ши атрѳ а са дмпъръцїи ѳ чинсти с'лѣ съвършит?

•Ацълентѣл зи́съ: ка ѳ, лѣме, ам четит ла истопїе пен-трѳ Плеѯандрѳ дмпъра́т, къ дни тоа́тъ мила та ши пѣтере лѣи, де w слѣгъ а лѣи ман мѝкъ фѳ адъпат дитрѳ пѳцѝнъ къѣто́ръ ши ман цнс декът с'лѣ съвършит, аднкъ дни вїѧцъ дп мwартс. дар аша исте къ́лфа та!

Лѣме зи́съ: пи семни wмѳле, тѳ ещи тѳрѳетник; дар ѳ нѳ зик, къ н'wр мѣри чен че стъпънѣ́ск бѣнѣриле мѣ́ле, чи де wр ши мѣри, шр нѣмеле лор нѳ́ моаре чн рѣмжне.

•Ацълѣ́пѣтѣл зи́съ: w лѣме! кѳ дѣлчици де мїере амес-текѣ́тъ ещи (?) кѳ штра́въ сълещи съ мъ лдѣлчещи, адик(ъ

кѫ слава богъцїи тале сълепи съ мъ ѫмфле ка ши Алеѯандрѫ ѧнпърат . дар Алеѯандрѫ ѧнпърат, къчи с'аѫ алат (!l. афлат) ѧнтрѫ ачастъ лѫме, адик(ъ) ѧн тине, аѫ нѫ ѫѫ стътѫт църна пре пїепт, шкїи ѫѫ астѫпат, фаца ѫ понегрит, граюл ѫѫ амърцит? ѧншълътоари лѫме! дар аша ѫсте слава та!

Лѫме зисъ: ѧсъ че-и де тине шмѫле! къ ничи мъ баци сямъ ѧнтрѫ нимикъ, дар нѫ-с фрѫмшасъ?

Анцълептѫл зисъ: ба фрѫмоасъ, дар мъ рог лѫи дмнезѣ, съ нѫ аибъ парте де фрѫмсѣца та.

Лѫме зисъ: аѫ доаръ нѫ сънт бѫнъ?

Анцълептѫл зисъ: ба бѫнъ, ди н'ар адѫче бѫнътътъ пре нїми ла рѫѫтате.

Лѫме зисъ: дар нѫ сънт анцълѣптъ?

Анцълептѫл зѣсъ: ба анцълѣптъ, ди н'ар небѫнї пре нїминѣ анцълепчѫне тѣ.

Лѫме зисъ: ѧнсъ че-и де тине шмѫле! чи фели де сшкштѣлъ аи тѫ де зичи, къ нѫ сънт фрѫмоасъ, нїчи бѫнъ, нїчи анцълѣптъ, ши апои сжнгѫр дмнезѣ дѫпъ чи м'аѫ фъкѫт, ѧндат(ъ) мі-аѫ зис, къ сжнт бѫнъ?

Анцълептѫл зисъ: аднвърат! къ дмнезѣ нимик ръѫ н'аѫ фъкѫт, пентрѫ ачем ц'аѫ зис къ ещи бѫнъ . шаръ тѫ лѫме ѧншълътоаре! кѫ дѫлчѣца помилор тъи аи амъцинт пре чел литѣю зидит, адикъ пре стрѣмошѫл нострѫ Адам, ши дѫлчѣца та ѫѫ къзѫт фоарте амаръ . пентрѫ ачем те ѫръск ши те шкъръск.

Лѫме зисъ: ѡ шм де нимнк! чи ещи тѫ? пшати фи н'ан читит ла сфънта скриптѫръ, кѫ(м) зиче ла сфънта евангелїи, къ атъта аѫ юбит лѫме, кът пре фюл съѫ ѫнѫл нъскѫт л'аѫ дат пентрѫ лѫме, адик(ъ) пентрѫ мине.

Анцълептѫл зисъ: ба ѣѫ, лѫми, ам четит ла сфънта скриптѫръ; шаръ ди с'аѫ дат пре сине пентрѫ тине, нѫ ка доар съ с(ъ) шбцѣскъ кѫ тини, чи ка съ алѣгъ пре аи сън дин тине: [ка нѫ кѫм-ва] де чен че ѫмблъ прен тине, потривиндѫ-съ цїе, съ моцинѣскъ лнтѫнерикѫл.

Лѫме зисъ: ѡ шм некѫноскъторю! ѧн (!) вине съ те шкъръск, къ ши тѫ ѧн мине петрѣчи шн прин лѫмина ме ѫмбле.

Анцълептѫл зисъ: ѡ лѫме! мъкар де ар фи кѫм зичи тѫ, ка съ фїѫ ѣѫ шм некѫноскъторю, ка ѫмблънд прин лѫмина та съ нѫ те кѫноск, нїчи съ фак кѫ тине прнетешѫг.

CXLIII.

1773.

(4°, IV foĭ nepaginate + pag. 239 paginate, 655 §§.)

Лѣѣцѧтъ́рѣ а лсѣши стѣпѫнитодреи мѫрири Екатерини . к̃ . кѫтрѣ wрѫндѣйта епитропіе преете алкѧтѣйрѣ арѧтѣрїй а оуніи нóлw леѣвитодре Кондикѣ . Тѫлмѫчи́тѣ пре лимба Молдовенѣскѣ ..... Карѣ с'лѣ тѫлмѫчи́ть де Ѳомѫ к̃ . логофеть . Ла лнїй дела Хрїстóсь ,ѧѱог авгѣсть s̃ї.

Predoslovie. (Fol. IIIa—IVa.)

Слъвитѣлѣй Генерáль Фелдмáршалъ ..... Графь Петрѣ Алеѯандровичь Рѣмънцовь.

..... **Лдръзнéскь нѣмай а арътà лплини́рѣ даторіей мѣле чéй неапърáте, шй а лдемнѣрїй чей кѣ мѣлтъ рѣвнъ а слъвиїй тáле пентрѣ типърúтѣль кѫрцїй л лúмба молдовенѣскъ, кáре принь мѣлта силúницъ де изнóавъ тѫлмѫчúндѣ-съ де пре лимба гречáскъ пре кѫть лѣ фóсть кѣ пѣтúницъ май кѣ кѣрáтъ лцълѣцере, шатъ къ с'лѣ съвѫршúт' . пáтрїѡцїи мїéй вwрь нѣмърà ачáста лтре алте бѣне лѣкрѣри а слъвиїри тáле чѣ мáй лтѫй, шн мáй ковѫршитóаре . фїйндь бúне лкредницáци, къ де вwрь вїецѣй сѣпть ачѣсте фолоситóаре прáвиле, лтрѣ стáрѣ чѣ неклътúтъ а проиóмїилwрь вéки, съ вwрь фáче фóарте норочúци ла политичáска лпъртъшúре, ка шаменїи вáкѣлѣй чéлѣй лаврúть ..... ѣ лкъ кѣ смерéніе амь съвѫршúть лѣкрѣль че ми с'лѣ лкредницáть де кътрѣ слъвиїрѣ тà, кѣ тълмъчúтѣль шн типърúтѣль кѫрцїй . дѣпъ кáре лдръзнéскь а зúче : феричúте нороáделе ачѣлѣ, преете кáре вwрь съ лпърѣцѣскь ачѣсте прáвиле, че сѣфлъ кѣ тотѣль дрептáтѣ политичéцїй лпъртъшúрй, бѣна кѣвїйнцъ, чúнстѣ кътрѣ дмнезéѣ, шн дрáгостѣ кътрѣ чель де апродпе . аль слъвиїрї тáле, кътрѣ дмнезéѣ фїербинте рѣгътóрь, Гаврїиль Митрополитъ Молдáвїен.

Pentru pedepse. (pag. 26—27, §. 80—84.)

(п) **Пентрѣ педѣѱе.** (па) **Драгостѣ патрїен, рѣшúнѣ шй фрúка нечинстїй, шй попрескь шй лѣ пѣтѣре а попрй мѣлте гре-**

шáле. (пв) Ла ѡ кърмѹи́ре блѫндъ ши кѹ мъсѹръ, чѣ май грѣ педѣ́ψъ а оуни́й фáпте шсте, а съ въдй кѹ тóтѹль, фъръ кѹвѫ́нтъ де ръспѹ́нсъ; прáвилиле чѣле политнчéци ѡшрь адѹ́че дрéптъ ачѣ́а май кѹ лесни́ре ѧдрептáре, ни́чи ле ва требѹй атѫ́та кѹмплúре. (пг) Ла ни́ще стъпънúри ка ачѣ́стѣ, мáй пѹци́нь ѡшрь лѹ́а сáма спре а педеψй грешáлиле, де кѫ́тъ спре а апѹка́ май ѧнаúнте ка съ ле попрѣ́скъ. съ ѡшрь зъбовй май мѹ́лтъ спре а ѧдрепта петрѣ́чернле, де кѫ́тъ спре а фáче нетрѣбнúче дѹ́хѹриле, пѹи́нде прсте джнселе мѹ́нчи шн кáзне. (пд) Ѧтр'ѹнь кѹвѫ́нть, ачѣ́а шри че съ ва ѧтѫмплá, кáрѣ прáвила ѡ иѹмѣ́це педѣ́ψъ, шсте кѹ лѹ́кѹль ѡ педѣ́ψъ.

Pentru pedeapsa de moarte. (pag. 85—86, §. 209—211.)

(сѳ) Педѣ́ψа чѣ́ де мóарте, шсте шаре фолоситóаре, шй неапърáтъ требѹинчóасъ, спре нетѣ́мерѣ́ шй бѹ́на рѫндѹиала а лъкѹнтóрилшрь чéлшрь де шбце? (сї) Испúта ѧвáцъ, кѹмь къ ѧмѹлцúрѣ́ ши ковѫршúрѣ́ педѣ́ψелорь, ничн шдъниша́ръ н'аѹ фъкѹ́тъ пре шаменн май бѹ́нн. дéчи еѹ де вою довéдй кѹмь къ: ла стáрѣ́ чѣ́ рѫндѹúтъ шй шбичнѹúтъ а лъкѹнтóрилшрь челшрь де шбце, мóарте́ оунѹй четъцѣ́нь нѹ шсте ни́чи фолоситóаре, ни́чи неапърáтъ требѹинчóасъ. еѹ вою бирѹй ажѹтѫ́нде жѹдекáта шмени́ї, зúкь: ла стáрѣ́ чѣ́ шбичнѹúтъ шй рѫндѹúтъ. де врѣ́ме че мóарте́ оунѹй четъцѣ́нь пóате съ фíе неапърáтъ требѹинчóасъ ла шаре кáрѣ́ стáре ѧпрежѹ́рь, атѹ́нчѣ́ адекъ, кѫ́нде линψúндѹ-съ ель де слобозéніе, аре ѧкъ шаре кáре плекъ́ри, шн пѹтѣ́ре, че пóть съ тѹ́рбѹре лúницѣ́ нѣ́мѹлѹй. шръ ачáстъ стáре ѧпрежѹ́рь нѹ пóате съ айбъ лѹ́кь, фъръ нѹ́май кѫ́нде оунь нѣ́мь пїáрде, сай кѫцúйгъ шръшн слобозéнїа, сай ѧ времиле нестъпѫнúї, кѫ́нде ѧсъши нешрѫндѹа́леле сѫ́нть ѧ лшкь де прáвиле. шрь ѧ кѫ́тъ врѣ́ме ѧпъръцéскь фъръ де тѹрбѹráре прáвилиле, шй ла оуи кúпь де шблъдѹúре пре кáрѣ́ аѹ черчетáт-о ши аѹ адеверúт-о оуни́те ла ачѣ́а ши инемиле а тоть нѣ́мѹль, ла ѡ ѧпъръцíе, карѣ́ съ апъръ ѧпротúва врѫжмáшилшрь чéлшрь дин афáръ шй съ ѧтърѣ́це ѧ лъѹ́нтрѹ динь пѹтѣ́рѣ шн динь ѵполиψúсь чѣ́ бѹ́нъ, оунде стъпѫнúрѣ́ съ афлъ ѧ мѫйниле монáрхѹлѹй; нѹ́ пóате съ фíе ни́чи ѡ невóе, ка съ невоáскъ стрикáрѣ́ вїéцїи а оунѹй четъцѣ́нь. (слї) Ни́чи търíм чѣ́ ковѫршитóаре а педѣ́ψїй, ни́чи пїерзáрѣ́ зидúрїй, нѹ причинѹéскь чѣ́ май мáре съвѫршúре ѧ сѹ́флетѹль четъцѣ́нѹлѹй, че прелѹнцúрѣ́ педѣ́ψїй.

Pentru meşterşug. (pag. 122—123, §. 311—312.)

(т҃аї) Ѳмѹль нѹ шсте съра́кь неавжндь нимі́ка, че не-лѹкржндь . че́ль че нимі́ка нѹ аре шй лѹкрѣ́зъ, тръ́мце кѹ ачѣ́мшь wдйхнъ, ка шй че́ль че аре вени́ть де w сѹ́тъ де рѹ́бле фъръ а нѹ лѹкра́. (т҃вї) Ме́церѹль че аѹ лъса́ть ла фі́їй сѣй мецершѹ́ѕѹль лѹй спре мощени́ре, аѹ лъса́ть ла джншїй w авѣ́ре, ка́рѣ с'аѹ ѧмѹлци́ть дѹ́пъ аналогі́а нѹмърѹлѹй лшрь.

CXLIV.

1773.

(*a*. Ms. Bibl. centr. No. 375, copie de pe la sfârşitul sec. XVIII, folio, 94 foĭ paginate = cap. I—V. — *b*. Ms. Eminescu, Codex miscell., copie din ca. 1813, folio, fol. 1—73 = cap. VI—X.)

Iliodor.

Ѧ лѹй Илиѡ́дшр історі́е еѳїопичѧ́скъ.

Cuvânt III: Descrierea jertfeĭ. (*a*. Fol. 44a—46a.)
Іліодшр . кѹвжнт' . г҃.

Ѩр ѕѹ вою пѹ́не пе скѹрт ѧнаі́нтѣ тѧ пшмба че с'аѹ фъ-кѹт нѹмі́ть ѧтрѹ пѹци́не ши пентрѹ мърі́мѣ ей, ши пентрѹ чѣ́ле че де ла дънса с'аѹ ѧтѧмплат' ман пре ѹрмѣ. — Мерцѣ ѧнаі́нте екатомва а бърба́цилор челор жертвѹинтѡ́рй, май кѹ простії тръгьнд вїаца ши ѧбрькьминтѣ, кръѹл фі́нце-кѣ́рѹѫ ѧнотѧ (! l. ѧнода) вешмьнтѹл чел албѹ престе мнжлок; шр мѫ́на чѣ драптъ ѧпрезнъ кѹ ѹмърѹл ши кѹ цѣца фїинд фърде ако-перемѫнт цинѣ клътинд ѹн топшр кѹ до́а аскѹцинтѹри . боїй то́ци нѣгри, гро́ши ла грѹма́зй ши кѹ плека́ре де мъсѹ́ръ ръдикьндѹ-й, аскѹцинд корнѹл чел дрепт ши фър де стримба́ре; w па́ртѣ фїинд полент, ши w па́ртѣ ѧплетит кѹ кѹнѹни де флори, плека́ци ла пѹ́лпь, ши бърбі́м спънзѹрьнд престе це-нѹнкю . шр нѹмърѹл кѹ тотѹл : екатѡмва*) ши ѧтрѹ адевър плинид нѹмі́ре . ѹрмѧ дѹпь ачѣ́це ши алть мѹлци́мѣ де алте жѹ́нгери, фїинд адѹ́с' wсъби ши кѹ рьндѹялъ, фїнце-ка́ре нѣм де добито́к . ѧчепьнд май ѧнаі́нтѣ флѹ́ерѹл ши тримбица w кьнта́ре де празнек ши вестито́арей жертвїй . дѹпь ачѣ́сте чи-резй, ши дѹпъ бърба́ции че мьнѧ бо́їи, вені́е фечо́аре ѳеталн-

*) Glosă: w сѹ́тъ.

чѣй, кѫ брѫ́е пр҃к стрълѫчи́те шн де мѫлт пре́цѫ, шн фоарт҃к ѧподобите кѫ косицле десплети́те, съ despърц҃к ѧ до́а чѣте, шн ѫнле пъртѧ пнне́рѫл [ча́та чѣ динтью] плѝне де флорѝ шн де по́амѣ; шр алтеле тиѱїй кѫ кондите, шн кѫ мнроде́нїй че ѫмплѣ локѫл де бѫн мнрнс . ѧсъ ничн кѫм нѫ-ш зъбовїѧ мѧнле ѧтрѫ ачѣсте, че преете кап пъртѧнд греѫта́те, сѧ цинѣ ѫна де алта ѧтрѫ хо́ръ кѫ бѫнь рѫндѫлъ шн пїезѣкш' *), ка съ по́атѣ съ шн ѫмбле шн съ шн жоачѣ; шр ѧчепътѫ́ра жо́кѫлѫн прнн кѣнта́рѣ ле арътѧ чѣ́м-л'антъ, пентрѫ къ ачѣм с'ѫ волнчи́т' съ кънте то́атъ кѣнта́ре . кѣнта́рѣ ерѧ ача́ста : съ лъѫдѧ Ѳе́ти шн Пилѳ, шн дѫпъ дъншїй фїнн лнр, шн шръ-шн фїюл лѫй . . . . . ѧтр'ачест кнп ерѧ кънтарѣ :

„Пре Ѳе́ти кѫ кънтѣрн ѡ лаѫд, ѡ Ѳе́ти! кѫ пр҃к стрълѫчи́те шн лѫмнноас(ѳ) косицъ!

Пре чѣ́м че с'ѫ мъритат дѫпъ Пилѳ, прнн порѫнка Дїей.

Подоаба мърїй, шн Ѧфроди́та ноастръ.

Каре пре чел че поартъ кѫ въртѫте сѫ́лнца, шн пре Прнс а ръзбоѣ́лнр.

Фѫлцерѫл Єладїн л'ѫ нъскѫт днн пънтече;

Пр҃к дѫмнезъескѫл Ѧхнлѳ, чел кѫ слáвъ черѝскъ.

Къръ́ѧ ла Пи́ра и с'ѫ нъскѫт фїю Неоптолѝм.

Пр҃к ръсипиторюл четъцїй Троадетенилнр, нзбъвиторюл четъцнй Данѧ́нлнр.

Милостнв фїн но́ѧш, ѡ ірояле Неоптолнме!

Ферични́тѫле, чел че ан ѧдормнт анч҃к ѧ пъмѣнтѫл лѫй Ѧполнн.

Прїнмѣце ача́стъ дѫмнезъѣскъ кънта́рѣ,

Шн ръсипѣце то́атъ фрѝка де ла четá́тѣ но́астръ.

Пре Ѳети кѫ кънтѣрн ѡ лаѫд, пре Ѳе́ти, кѫ пр҃к стрълѫчнте шн лѫмнноасе коси́це!“

Ѧтр'ачест кнп, ѡ Книмшн, ерѧ ѧлкътѫйтъ кѣнта́рѣ пе кът ѧм ѧдѫк ѧмѝнте . ѧсъ ѧтѣта дѫлчѧ́цъ ѧвѣ жо́кѫрнле, шн ѧтѫ́та мерцѣ кѫ рѫндѫлъ, ѫрмънд дѫпѣ кънтарѣ сѫнетѫл пашнлнр, кът съ бирѫ́ ѫкюл де къторъ аскѫлта́ре, а нѫ бъга ѧ са́мъ чѣле възѫ́те, шн ѧдемнѧ пре чей де фа́цъ а ѫрмѧ пъ́рърѣ ѧпреѫ́нъ дѫпъ фечо́арele че пъшїѣ днн лшк ѧ лшк кѫ жо́кѫл, ка кѫм ар траце гла́сѫл кънтърїй . пънъ кънд ѧ ѫрма лор стрълѫчинд ѡ кълърѝме де ти́нери шн май ма́рele лор ѫ арътá́т привѝрѣ челор фрѫмо́шн, май ѧналтъ де кът

*) Glosă: адикъ спате ла спáте.

тшт аѫзѫл. нѫмъръл алкътѫѧ ѧтръ чинчизъчй пре чей тѝнерй, шн шсьеїѧ чинчн шн доазъчн деспре ш партѣ шн деспре алта; кáреи ѧкѫнжѫрà ла мнжлок, ка нѝце пьзитóри а трѫпѫлѫй пре май мáреле привитóрилшр. ѧкълцьмѝнтеле лшр фїинд ѧплетѝте кѫ кѫрѣле рошїй, ерà стрънс легáте преете пичѡр, шн хламида чѣ албъ ерà ѧкїётъ ла пїепцн кѫ настѫри де аѫр, шр ла пóале ерà ѧкѫнжѫрáтъ кѫ шнретѫри внишнїй. кáи ерà тоцн ѳеталичéци кѫ вѣсьлъ къѫтътóръ, фїинд крескѫци ѧ къмпїй чей вéсълнтóрн а Ѳетáлїей. пентрѫ къ фрѫжѫл, ка пре ѫн стъпън авъндѫ-л, ѧл лепъда цѫпѝндѫ-л шн адѣсъ спѫмегънд, дар повецѫѝндѫ-съ де кътръ шкърмѫѝрѣ кълърѣцѫлѫй, съ попрїà. ерà ѧподобѝци кѫ хашеле шн кѫ рахтѫри де арцинт шн полеѝте; фъкънд ачáста тѝнерїн, ка кѫм с'ар ѧтрече ѫнѫл кѫ алтѫл ла подóабиле кáилор. ѧсь пре ачѣце, ш Кинмшн, фїинд ѧтр'ачеста кип, атъта шѫ трекѫт кѫ ведѣре привѝрѣ челор де фáцъ, шн кътръ Іппархѫл*) ш'ѫл ѧтшрс тóцн шкїн, кът с'ѫл пърѫт кѫм къ каде кътръ ѫн фѫлцер, с'ѫл ѧтѫнекат тóатѣ чѣле че сь ведѣ май ѧнаѝнтѣ; атѫта нѣѫ лѫминат кѫ тóтѫл дѫпъ че л'ам възѫт; фїинд шн ел кълърец шн ѧтр'армат, шн клътинд ш сѫлнцъ де лемнѫ, кѫ въръѫл де арамъ;**) павъза нѫ ш метахерисѣ, че кѫ капѫл гол съ афлà ла пшмбъ, фїинд ѧбръкат кѫ хламѝдъ внишнїе, а кѣрїà пърцнле чѣле-л'анѣ ерà ѧпистрѝте кѫ фир, ѧтр'армынд прѣ Лапнеѝни асѫпра Кентаврилшр; шр нáстѫрѫл ѧкѫнѫнà прѣ Ноинà чѣ де кихрибáрю, кáре, ѧ фаца зéлїи че пѫртà ла пїепт', авѣ ка ш пáвъзь, кáпѫл Горгóнїей. аѫ адашс шн шаре кáре дар, преете чѣле че сь фъчѣ, шн ш линъ сѫфлáрѣ де вжнт; пентрѫ къ дѫлчѣ сѫфлà, шаре кѫм кѫ лѝнницѣ, десквркжнд пжрѫл***) преете грѫмазй, шн шсъбинд кѫ сѫфлáрѣ пéрїи чей де льнгъ фрѫнтѣ, шр мáрценеле хламидей арѫнкъндѫ-ле преете пърцнле чѣле днн напшн, шн преете пѫлпеле пичóарелшр калѫлѫй. врѣй зѝче кѫм къ лсѫшн кáлѫл конóаце фрѫмѫсѣца стъпънѫлѫн, шн кѫм къ сжмте, къ пóартъ ка пре ѫн фрѫмос пре чел прѣ фрѫмос кълърéц, ѧтр'ачеста кип клътинд грѫмазїй шн ръдикънд ѧ сѫс кáпѫл шн ѳрéкиле, шн цѣнеле кѫ посоморъре адѣсъ ѧторкънд преете шкн, пѫртà шн съ пѫртà кѫ мáре кѫвїйицъ, пъшинд ѧнаѝнтѣ лѝн' шн кѫ бѫнъ шкърмѫѝре, шн кѫмпьнѝнд пре сѝне, кжнд ла ѫн нѫмър, кжнд ла алтѫл'; шн кѫ марцене копѝтїй ѫшшр' нзбѝнд ѧ пъмънт, спре лѝнъ мишкáре ѧдрептà пáсѫл. ѧспьй-

*) Glose: ман мареле кълърцнлшр. **) сав де фїер. ***) плѝтеле.

мънтѧ пре тоцѝ чѣле че съ ведѣ, ши хотърѣре чѣ енрѫнтóаре пентрѫ ентежíе ши фрѫмѫсѣца тънърѫлуй, тóци ѡ лпъртъшѧ дѫпъ даторíе. атѫнчѣ къте фимей ерѧ продсте ши непѫтинчóасъ, аскѫндѣ пáтема трѫпзлуй кѫ лфрънáре, лл ловíѧ кѫ флóри ши кѫ мѣре, тръгѫнд де къторъ дънсѫл', прекѫм ли съ пърѣ, ѡаре-каре линѳѡ; пентрѫ къ нѫ нѫмай ачáстъ хотърърe съ лтърѣ де къторъ тóци, кѫм къ ничн ѫи лѫкрѫ нѫ с'аѫ 'май възѫт де къторъ ѡаменѝ, каре съ ковършáскъ фрѫмѫсѣца лѫй Θеаген. „Птѫнчѣ ши чѣ дин зóри нъскѫтъ с'аѫ арътат прѣ стрълучíтъ зíѡ“ [врѣ зíче Омирѫл] дѫпъ че аѫ ешит дин кáпецѣ Пртемíн, чѣ фрѫмóасъ ши лцелѣптъ Харнклеѧ; кѫнд ам кѫноскѫт кѫм кь аѫ фшст кѫ пѫтинцъ а съ енрѫй ши Θеаген'; лсъ кѫ атѣта, кѫ кът кѫрáта фрѫмѫсѣце чѣ фечорáскъ ѣсте май кѫ линѳѡѣ ши май порнитóаре спре драгосте де кът чѣ днитъю фрѫмѫсѣце бърбътáскъ. ерѧ лтр'о каретъ, че ѡ трѣцѣ ѡ пърéки де кай алби,*) лбръкáтъ кѫ ѫн вешмънт еншинѫ прѣ лѫнг, ши кѫ тóтѫл лпистрит де рáзъ лаѫрíте, лчинцѣ прсте пѣепци ниџе пафтале; пре кáре, чел че лѣѫ лѫкрат, аѫ лкис лтр'ънсиле тот меџешѫгѫл лѫй, нефъкънд алтеле ка ачѣсте май лнайнтѣ, ши не май пѫтьнд фáче ничи дѫпъ ачѣле ѡрьшн; пентрѫ къ кóаделе а дой бълаѫри ерѧ легáте прсте пърциле чѣле дин напоѧ кáпѫлуй, ѡр грѫмáзíн сѫпт цíцъ петрекѫци, ши ка ѫн стръмѫѫ аркѫ лплетичíцн; кáпетеле слóбоде лѫнекѧ дин арк, ши ка ѡ присосíницъ а легътѫрíй, спьнзѫрѧ лтр'о партѣ шн лтр'алта. врѣки зíче кѫм къ шерпíн нѫ съ търѧ кѫ пърéре чи аѫвѣ, нѫ сѫпт кьѫтътѫрь посоморѫтъ шн кѫмплíтъ фíнд грозинчи, че ѡаре-кѫм лблънзíци прин дѫлче адормíре, ка кьнд с'ар лблънзѝ де кáтръ лíбовѫл чел дин пѣепцíй фечóарей. шерпíй ерѧ дѫпъ матерíе лаѫрíци, ѡр дѫпъ кип нѣгри; пентрѫ кь аѫрѫл съ лнегрѣ де къторъ меџешѫг, ка прин негрѣца чѣ аместекатъ кѫ галбéн съ арѣте лвъртошáрѣ ши скимбаре солзилор; лтр'ачест кíп' ерѧ брѫжѫл фечóарей; ѡр косициле нич кѫ тóтѫл лплетíте, нíчи десплетíте, че чѣле май мѫлте фíнд дѫпъ кап лвълѫрѧ прсте ѫмър ши прсте спáте, дар чѣле дин крѣцет шн дин фрѫнтѣ ле лкѫнѫнѧ тíнере стълпъри де дáфин, ши ка кѫм ле лплетѣ, фíнд стрълучíте ши лѫминóасъ, шн нѫ ле лъсѧ а збѫрлí прсте кѫвíинцъ дíн вѫнтѫриле чѣле

*) Glosă: ла чѣ елинѣск(ъ) зíче: къ ерѧ лтр'о кърѫцъ, че ѡ трѣцѣ ѡ пъреки де бои албй.

сѫпцийрн . пѫртѣ кѫ мѫ́на чѣ стѣ́нгъ ѫн арк полент [прсстс ѫмъ-рѫл чел дрéпт' авѣнд спьнзѫрáть тѫлба] шр кѫ чѣ-л'антъ ѡ фъ-клїе апрінсь . шн аша фїінд', ман мѫлть лѫмі́нъ стрьлѫчѣ́ дин шкнн, де кът дин фъклїй.

Cartea IX: Impresurarea oraşului Siinïĭ. (*b*. Fol. 41a—42a.)

Кáртѣ ѳ.

Йръ Vдáсп, дѫ́пъ чс ав нъвълúт асѫ́пра Сїúнїй, нъдеж-дѫ́инд, кѫм къ нѫмай кѫ стрнгáрѣ ръзбоюлѫй, ка ръпй де ѡ дáтъ четате кѫ лсѫш зúдѫриле, пѫцúн' с'ав лфрѣнт де кѣтръ чéй чс съ лѫптѫ пéнтрѫ джнса, шн прин фапта фшартс ли ръсплътїѫ лн протúвъ; шй кѫ кѫвинте дефъимътшáре, шй спрс лтъртарс стригѫ ден четáте, бътжндѫ-шй жóк де джисѫл'. къчи гъндїѫ къ нѫмай ла лчепѫ́т ва дѫ Идáсп' нъвълúре, шр дѫпъ ачéѫ възжнд къ нѫ пшатс испръвй нимúк, чс лкъ съ шй дефáнмъ де кътръ четъцéнн, съ вѫ дѫ́чс кѫ рѫшúне . лсъ ел' ав хотържт съ нѫ зъбовѣскъ кѫ шастѣ шезжнд лъигъ четáте, нúчн съ испитѣскъ кѫ ман мѫлтс мецешѫцири прин кáрс съ шѫ́ четъциле, ден карс ѫнїй пѫтѣ́ съ съ принзъ, шр алцїи пѫтѣ́ съ шй фѫ́гъ; чи кѫ полїѫркїй мáрс лѫ лѫкрáрс, шй фѣ́ръ де скъпáрс ав сокотúт съ пїáрзъ кѫ тóтѫл четáте шй л грабъ . дéчи ашѫ фъчѣ́: лпърцúръ л пѣрци рътѫизáла зи-дѫ́ѫри, шн зъче стжнжинй ла зъче бърбáцй ръндѫ́инд, шй хотържнд лърцúмѣ шй аджнчúмѣ прѣ мѫ́лтъ, ав порѫнчúт ка съ сáпс шáнцѫ; шй ачена съпà, алцїй скотѣ́ афáръ лѫ́тѫл, алцїй лл грѣмъдїѫ лтрѫ спрънчанъ*) спрѣ лнълцúме; рѣ-дикжнд áлт зúд л протúва чéлѫи лпрецѫрáт . шн нúменѣ нѫ-и попрѣ́ нúчн съ лпротивѣ́; пéнтрѫ кѣ-и лкидѣ́ кѫ зúдѫл шй фъчѣ́ нетрéбниче зúдѫриле лшр, нелдръзнúнд а алергà афáръ ден четáте, кѣтръ ѡ шастс кѫ мїй де мїй ла мѫлцúме . шй възжнд фѣръ испрáвъ съцетътѫриле чéле де прéсте тáвїй [фїúнд къ Идáсп ав сокотúт мáй лнаúнте шй ачáста, мъсѫ-рѣнд лóкѫл чéл че ерà лтре чѣ́ле дѫ́ѫ зúдѫри, кѣт съ нѫ ацѫ́нгъ съцѣта пре чéй че ѫшр лѫкрà] . дѫпъ че шй ачáста с'ав съвършúт мáй де грáбъ декът повестúрѣ́, фїúнд къ авѣ́ мѫ́лтс мъйнй де гръбѣ́ спрс съвършúрѣ́ лѫкрѫлѫй, лчепѣ́ алтъ мецешѫцúре ка ачáста: ѡ пáрте а кúклѫлѫи ка цѫмътáте де шдгóн**) лъсжнд нѣтедъ шй фѣр де лѫ́т, ла мáрцинѣ́ чѣ

*) Glose: адикъ, мовúлъ. **) ѡ сѫ́тъ де пáшй, 68 де кóци, че съ нѫмéщс плéорши.

дéспре амжндоуа кáпетелѣ оуни́нд пичоаре де лóт, ле дóчѣ спре лóциймє кѣтрѣ Ни́л, ден чéле май де жос пóрóрѣ спре чѣле мáи де сóс шй май днайнте, адъоугжнд пичоаре деспре амжндоуа пѣрциле. врѣ асъмънá чинева кý зи́дóри лóници чѣа съ (!) фъчѣ жóмътатѣ чѣ де одгóн, пъзи́нд преste тóт átокма лъциймѣ шй прїиминдъ лóциймѣ чѣ átре Ни́л шй átре Сїи́нй. шрѣ дóпъ чé с'áу оуни́т лóчóл кý цѣрмóриле, аи́чѣ тъи́нд апей о гóрѣ, аý мóтáт кóрцерѣ ей, ка прии́нтрó жгѣб алъóнтрó ла кърáрѣ чѣ фъкóтѣ де пичоаре. шй фїи́нд къ ден чѣле днáлте ла чѣле мáй де жос, шй ден лъциймѣ чѣ немърцини́тѣ а Ни́лóлúй ла стръмтоаре де гóрѣ къдѣ апа, шй съ стръмторѣ кý цѣрмóрнле чѣле фъкóте де мжнъ, съвжршїà шаре каре влизé*) ла гóрѣ. шр ла къráрѣ прин кáре съ дóчѣ хóетóл, че съ аózїà шй ла чéй че ерà прѣ депáрте. кáре аózи́нд-ле шй възи́нд-ле акóм шй чéй делà Сїи́нй, шй кóноскжнд ла чé примеждїе ерà, шй кóм къ потóп исте скóпосóл акóнцóрѣкрїй зидóриилор (!); ни́чи а фóцй пóтжнд ден четáте, фїи́нд къ ле акидѣ еширѣ, лóтóл шй апа чé акóм съ апропїà, ни́чи а ръмънѣ а четáте сокоти́нд фър де примеждїе, ден чѣле че пóтѣ, съ гътїà спре ацóтóрюл лор. шй átѣю скжндóриле чѣле де ла пóрцй, авжнд крепътóрй, ле астóпá кý фецилъ шй кý смоалъ, дóпъ ачéа átърѣ зи́дóл спре стáре май темéйнекъ, алтóл лóт, алтóл пїétрй, алтóл лéмне шй фїеце-кáре чé гъсѣ адóчѣ, шй нý ерà ни́чи óнóл стъмпърáт, чй асéменѣ мóérѣ, копи́óл, шй бътрѣнóл, съ апóкà де лóкрó; пéнтрó кѣ ни́чи пре óн нáм, ни́чи пре о вжрстъ нý фáче съ сѣ сфїáскѣ, сáу съ съ рóшинéзъ примѣждїà чѣ пéнтрó сóфлет.

CXLV.

1773.

(Ms. bibl. centr. mixt, nepaginat, copie din 1810. 8⁰, fol. 1a — 7b.)

Intrebarea înțeleptului cu lumea.

Атребарѣ ацѣлептóлúи кý лóме.

Ацѣлептóл зисѣ: чине еци дм̃та, дн еци аша фрóмоасъ шй подобитъ?

*) Glosă: сóнетóл апéй асéменѣ дóпъ нóмире, кжнд фълфъéци.

Лѹме зи́съ: ев сѫнт лѹме, фапта шин плъзмѹйре, шин гръдинъ де помн родитори, шин вестерїи плинъ де тwатъ бѹнътате.

Анцълептѹл зи́съ: дар де чи́не еци фъкѹ́тъ?

Лѹме зи́съ: де вечнникѹл анпърат.

Анцълептѹл зисъ: дар де мѹлт еци фъкѹтъ, шин те порци антр'ачест фели?

Лѹме зисъ: сѫнт 7281 де кънд мъ порт антр'ачеста кип.

Анцълептѹл зи́съ: де фрѹмо́асъ кре́з шин ев къ еци плъзмѹйре лѹи дмнзе́ѹ, шин гръдинъ плѝнъ де по́аме рwдито́аре; дар мъ тем, съ нѹ фїе помїн тъи, ка шин помѹл чел че аѹ порѹнчит дмнезе́ѹ лѹи Адам: съ нѹ мънънчи, шин неаскѹлтънд порѹнка аѹ мънка́т, шин кѹ моарте аѹ мѹрнт.

Лѹме зи́съ: адивърат лѹи Адам аѹ порѹнчит дмнезе́ѹ аша, дар пентрѹ ми́нъ (!) н'аѹ порѹнчит дмнезе́ѹ аша, чи аѹ зис: крещици шин въ анмѹлїцици, шин ѹмплецн пъмънтѹл, шин-л стъпънѝци пре дънсѹл. пентрѹ ачѣ́м сънт аша фрѹмо́асъ шин анподоби́тъ, прекѹм мъ везн.

Анцилептѹл зисъ: възѣ-цн фрѹмсе́ца та шин подоаба та, дар ев w сwкwтеск ка шрба.

Лѹме зисъ: w непричепѹтѹле! дар н'аѹ ешнтж прин мижлwкѹл мѹ анпърацїи, патриершїи шин влъди́чїи, шин ле дѹ [лwр] атъта пѹте́рн, кът фак шн дисфак ман ка ни́це дмнезе́н.

Анцълептѹл зи́съ: дар пъи кънд стъпънѣцїи ачастъ пѹтери шин къльфъ а та?

Лѹме зи́съ: н'аре сфършит ни́чн хwтъръре.

Анцълептѹл зи́съ: дар ничи кѹ гъндѹл нѹ гъдеск (l. гънд-), къ сънт анче де ти́не милѹ́йци (шн) тоате ле липсеск.

Лѹме зи́съ: ба цїе анцн липсещи минте дин кап. аѹ н'ан четит ла Алиѯъдрїи, пентрѹ Алеѯандрѹ анпърáт, къ аѹ сѹпѹс лѹме тоатъ шин атрѹ а са липъръцїи кѹ чинсти с'аѹ съвършит?

Анцълептѹл зи́съ: ба ев, лѹме, ам четит ла исторїе пентрѹ Алеѯандрѹ анпърат, къ дин тоáтъ мила та шин пѹтере лѹи, де w слѹгъ а лѹи ман ми́къ фѹ адъпат антрѹ пѹци́нъ бъѹтѹ́ръ шин ман цwс декът с'аѹ съвършит, адикъ дин вїѣцъ ан мwарте. дар аша ѣсте къльфа та!

Лѹ́ме зи́съ: пи семни wмѹле, тѹ еци тѹрѹетник; дар ев нѹ зик, къ н'wр мѹри чен че стъпънéск бѹнѹриле мѣ́ле, чи де wр шин мѹри, ѣр нѹмеле лор нѹ́ моаре чи ръмжне.

Анцълéптѹл зи́съ: w лѹме! кѹ дѹлчаци де мїере аместека́тъ еци (?) кѹ штра́въ сълецн съ мъ адѹлчецн, адик(ъ)

кѫ слава богъцїи тале сълецїи съ мъ ѫмфле ка ши Алеѯандрѫ дмпърат . дар Алеѯандрѫ дмпърат, къчи с'ѧ алат (!l. афлат) дитрѫ ачаст'ъ лѫме, адик(ъ) дн тине, ѧ нѫ ѫ стътѫт църна пре пїепт, шкїи ѫ астѫпат, фаца ѫ понегрит, граюл ѫ амѫрцит? дншълътоари лѫме! дар аша ѫсте слава та!

Лѫме зисъ: дсъ че-н де тине шмѫле! къ ничи мъ бацї сам дитрѫ нимикъ, дар нѫ-с фрѫмшасъ?

Анцълептѫл зисъ: ба фрѫмоасъ, дар мъ рог лѫи дмнезѫ, съ нѫ инбъ парте де фрѫмсеца та.

Лѫме зисъ: ѧ доаръ нѫ сънт бѫнъ?

Анцълептѫл зисъ: ба бѫнъ, ди н'ар адѫче бѫнътатѫ пре нимї ла ръѫтате.

Лѫме зисъ: дар нѫ сънт анцълѫптъ?

Анцълептѫл зѫсъ: ба анцълѫптъ, ди н'ар небѫнї пре нимнѫ анцълепчѫне тѫ.

Лѫме зисъ: дисъ че-н де тине шмѫле! чи фели де сшкштѫлъ ан тѫ де зичи, къ нѫ сънт фрѫмоасъ, нїчи бѫнъ, ничи анцълѫптъ, ши апои сжнгѫр дмнезѫ дѫпъ чи м'ѧ фъкѫт, ндат(ъ) мі-ѧ зис, къ сжнт бѫнъ?

Анцълептѫл зисъ: адивърат! къ дмнезѫ нимик ръѫ н'ѧ фъкѫт, пентрѫ ачеѫ ц'ѧ зис къ ецї бѫнъ. шръ тѫ лѫме аншълътоаре! кѫ дѫлчѫца помилор тъи ан амъцит пре чел дитїю зидит, адикъ пре стръмошѫл нострѫ Адам, ши дѫлча́ца та ѫ къзѫт фоарте амаръ. пентрѫ ачеѫ те ѫръск ши те шкъръск.

Лѫме зисъ: ѡ шм де нимик! чи ецї тѫ? пшати фи н'ан читит ла сфънта скриптѫръ, кѫ(м) зиче ла сфънта евангелїи, къ атъта ѧ юбит лѫме, кът пре фюл съѫ ѫнѫл ънскѫт л'ѧ дат пентрѫ лѫме, адик(ъ) пентрѫ мине.

Анцълептѫл зисъ: ба еѫ, лѫмн, ам четит ла сфънта скриптѫръ; шръ ди с'ѧ дат пре сине пентрѫ тине, нѫ ка доар съ с(ъ) шецтескъ кѫ тини, чи ка съ алѫгъ пре ан съи дин тине: [ка нѫ кѫм-ва] де чен че ѫмблъ преи тине, потривиндѫ-съ цїе, съ моцинѫскъ антѫнерикѫл.

Лѫме зисъ: ѡ шм некѫноскъторю! ан (!) вине съ те шкъръск, къ ши тѫ ан мине петриче ши прин лѫмина ме ѫмбле.

Анцълептѫл зисъ: ѡ лѫме! мъкар де ар фи кѫм зичи тѫ, ка съ фїѫ еѫ шм некѫноскъторю, ка ѫмблънд прин лѫмина та съ нѫ те кѫноск, ничи съ фак кѫ тине прнетешѫг.

Лѹме зи́съ: ев акѹ те въз къ ещи ѹн некѹн дин чен мари. пентрѹ ачем нѹ-мн ман требѹи съ стаѹ ла ворбъ кѹ тине.

Анцълептѹл зи́съ: хан лѹми, сшколанъ! нѹ те фаче а те мънїм пре мине, чи ман стъ ла ворбъ кѹ ми́не, ши-м спѹни пентрѹ чен чи-ци слѹжъск кѹм анцн плаче цїе, кѹ чи дар ан дърѹещи?

Лѹме зисъ: ев ан дърѹеск (!) кѹ чи пофтеск ен дела мине.

Анцълептѹл зи́съ: дар ев алт н'аш пофти, фър кът авере фъръ шстенѣлъ къцига́тъ.

Лѹме зи́съ: ацѣптъ пѹцнтел пън ан саръ, къ сикрїѹл тътъни-тъѹ шсте а колцѹ зидѹлѹи кѹ мѹлци бани мистѹит, шї-и вен лѹа ши те(-и) анбогъци.

Анцълептѹл зи́съ: ен бини лѹме! къ ев дар пофтеск ши весте де шм бшгат.

Лѹме зи́съ: фратиле тъѹ шсте бшгат фшарте, ши акѹм с'аѹ кам болнит, ацѹнци-те кѹ Тома спици́рюл съ-л штръвѣскъ, ши вен ръмънѣ мшщенитори авѹції лѹи, ши вен ан фоарте бшгат.

Анцълептѹл зи́съ: лѹми! дар къ пофтеск съ ам ши мошїи ши шдшаръ скѹмпе, кът съ нѹ фїе ла а́лтѹл.

Лѹме зи́съ: шатъ къ ц'ам дат бани мѹлци; чѣркъ времи пън кънд ва вени чине-ва ла вре ш невши, ши атѹнчи пе ѹшор вен кѹмпъра де чем чи пофте́ци.

Анцълептѹл зи́съ: лѹми! дар ев пофтеск вшившзїи, кръїи, ка съ стъпънеск лѹме мѹлтъ.

Лѹме зи́съ: шмѹле! тѹ фїинд вестит де богат, пас де те липе́ци де ѹшиле анпъръцещи, пъи те вор афла къ ещи богат ши те вор пѹне вшившд.

Анцълептѹл зисъ: мѹлцемъскѹ-ци лѹми, къ де къте ам пшфтит, де тоате мї-ам дърѹит. дар те пофтеск съ-м дан ши анпъръцїе черюлѹи съ моцинеск.

Лѹме зи́съ: ш дѹлчиле мїеѹ прїетин! дар нѹ-ци ажѹнци, къ де къте ам пофтит кѹ тоате тѣм дърѹит, ши фїинд антрѹ атъта бїелшѹг, аѹ гъндещи къ-и мѹрн?

Анцълептѹл зи́съ: дар ев цїѹ мѹлци пѹтерничи, дар нѹ цїѹ чи с'аѹ фъкѹт. ѹнде сънт анпъраці Пїерслор? ѹнде шсте Алиѯандрѹ анпърат? чи ман пе скѹрт: ѹнде сънт мошїи, стръмошїи ноцрїи?

Лѹме зи́съ: ш прїетини! чи-ци лѹкрѣзи минте де мъ атребаш пън ла атъта? дар ачещїа фїинд ни(це) шамени слабн де фи́ре, де м'аѹ пъръсит пре мине ши ш'аѹ скимбат вїаца

зикънд, къ ѡwр съ мѣргъ ла алтъ лѹме; чи ши ѥѹ ѧнкъ нѹ (ѡм) м'ан поприт.

Ѧнцълептѹл зисъ: кънд с'ав диспърцит де тине, кѹ че ши ѧнзъстрат?

Лѹме зи́съ: кѹ мѹлте ѡш фи ѧнзъстрат, дар ен алт и'ав пофтит дела ми́не нимик, нѹман . з . коци де пънзи, кѹ кариле ѧнвълиндѹ-съ ка ѧнтр'ѹи саран, съ се десфътези ѧнтрѹ мика гропилици.

Ѧнцълептѹл зи́съ: ѡ лѹме! ав акѹ те афлѹ, къ ецци дишъртътоаре диш(ър)тътѹрилор, ши чи́не съ потривецци цїе съ асамъ(нъ) кѹ чела, чи гоне́цци вънтѹл, ши съ ра́зимъ де ѹмеръ; пентрѹ ачеа нѹ те ѡwн.

Лѹме зи́съ: дакъ нѹ мъ вей, пас съитос, къ алцїи мъ рwагъ.

CXLVI.

1773.

(Ms. bibl. centr., mixt nepaginat copie din 1810, 8⁰, fol. 8a—11b.)

Istoria poamelor.

Истwрiе пwамелwр.

Кжнд ѧпъръцїе преслъви́та гѹтън, ши wклъдѹе чинститѹл кїедрѹ; ыр съборна родїи ера пъхарник ма́ре, мърѹл ера лwгwфѣт ма́ре, кwарна ера хатман ма́ре, ви́шина ера къмъраш ма́ре, чирѣша ера комис ма́ре, къпѹшѹна ера клѹчёрю ма́ре, скорѹша ера пwстелник ма́ре, за́рзара ера стольник ма́ре. ши мѣрсиръ стрѹгѹриле съ пъраскъ пре боерїи диванѹлѹи ѧнайнте ѧпъра́тѹлѹи, гѹтъи зикжнд: чинститѐ ѧпъра́те! фак цири ѧпъръцїи та́ле, къ ѧтъю кредничо́сѹл кипере, ши кимінѹл чел ма́ре, ши кѹ чимерѹ спъта́рюл чел ма́ре, ши кѹ цирѹл арма́шѹл чел ма́ре, ѧкъ ши нѹкѹшо́ара миросито́аре ши гъбинично́сѹл (! l. гълб—) шофран, ши алте мѹлте фи́вал (?) ѧпъра́те, ши кwмиждрѹл, ши дендрѹл, ши ливанѹл, ши тархунѹл, ши дин чие-л'анци ничи ѹнѹл нѹ аскѹлтъ де порѹнка ѧпъръцїи та́ле, чи кѹ виклешѹг ши кѹ скърбъ съ сфътѹеск асѹпра ѧпъръцїи та́ле. атѹнче ѧпъратѹл зи́съ: стрѹгѹри! ан тѹ мъртѹрїи съ пѹи де фа́ци, пентрѹ ачесте кѹвинте чи-м спѹсъш тѹ мїе? ыр стрѹгѹриле зисъ: ам, чинстѝте ѧпъра́те! мъртѹрїи фwарте кредничо́асъ: ѧтъю пе маслина́ дмна, ши пре ста́рица линте,

шн маика страфндъ къл8гърица, ноухтъл, бшебл, гїшнóле, шн мáзире кап фъръ де тр8п, шн бóбъл лнекътóрюл, шн пе лгимпосъл агриш, шн пе фрати-ме8 щцът, шн пре непóтъл ме8 ракїв, шн пре сшр8-ме алъмжн; лкъ шн пе нг8менъл фасóле шн лфлътóрюл де пънтече. пре ачеле ам мъртъріи фоарте кредничóасъ, чинстúте лпъратеⷧ атънче пр8нчи лпърáтъл и(с)правничилор л8н, челор чи шидѣ пре лънгъ дънсъл: н8чиле, ал8ниле, кастáлиле, рóшковиле, мигдáлиле, б8рецїи, мънът8рчиле шн прецълепт8л ликр8ще. ат8нче а8зинд шн б8нъл чáпа, прекóм къ а8 пърът стр8г8риле пре боéрїи днеáнъл8и, лдатъ съ лбръ(къ) л дшлш-спрезъчн хаине мохоръте, шн къ фїери лвенинатъ шн къ барбл търъндъ-съ пе пъмжнт, шн вен лнаинте лпърáт8л8и, шн лцен8нки цшс шн зúсъ: лпърáтеⷧ съ н'анс пáрте де фрáти-ме8 де ост8рш, шн де сшкр8-ме8 де хрѣн, де кóскръ-ме8 де праж, шн (де) сшр8-ме де ръдúке, шн де непóцїи мен де моркови, шн питрнижъл, шн постърнак, шн де неполтиле мéле кáпери, шн де кардамá, къ минч8ни а8 грънт стр8г8риле лнаинте лпърацїи тáле. ат8нче пор8нчи шн чапа исправничилор ен, челор чн шидѣ пре лънгъ дънса, пре прѣслъвита л8мбиница, шн кастравéтил8и, шн дендр8л8и, шн ангенáрюл8и, шн ч8лини, шн молóтр8л8и, шн т8 шъзътоаре ла мáси чинститъ лъпт8гъ, шн т8 лдест8латъ варзи, шн т8 бшгáтъ сфекл, дшрицїи мен спараги, шн ацимацкїи, дешкúнди-ци-ѣ кърциле шн грънци к8 дрептáте. ат8нче шн дмнезъческ8 зъмос ѣїнд шн ел ман пе 8рмъ, шн де скърбъ мáре а8 слъбънщцит шн а8 крънат. ат8нче а8зинд шн пїерсика дела Персúда, прекóм къ а8 пърът пре бшерїи днеан8л8и, вен шн е лнаинте лпърат8л8и зикжнд: чинстúте лпърáтеⷧ фак цúри лпърацїи тáле, къ вúне зарзара дела Индїа к8 ак8л аскцит, съ-л лфнмгъ (!) л гр8мáзїи тъи. ат8нче съ 8мпл8 лпърат8л де мжнїи, шн съ ск8л л пичоáре шн лчеп8 а блъстъмъ пре стр8г8ри зикънд: съ фїн, стр8г8рн блестемат, де леми стръмб спънз8рат, де к8цит кърн (!) тъáт, де вшниничи тинери кълкат. сънциле тъ8 съ-л бѣ бърбацїи, минте съ лúи съ лвъл8ескъ, фецile съ ли съ р8минѣскъ, шкїи съ ли съ панижънѣскъ, дин пичоáре съ ш8въескъ; пърéцїи съ бáтъ шн лтр'ш пáрте шн лтр'алта, шн л тинъ съ с(ъ) тъвълѣскъ. барбиле съ-ш м8р8ескъ, кънїи съ ле линг. шръ фименле съ-ш киши поáлиле вине(ри)ле (?) прекóм ли есте шбичеюл чел ръ8 шн скърнав. ат8нче съ ск8л тоци бшерїи чен маре л пичшáре, шн зисър(ъ): амин, съ фїе к8вънт8л деплин.

CXLVII.

1774.

(8°, 331 paginĭ, în 3 limbĭ: sărbește, rumânește și nemțește.)

Катихи́сїсъ ми́кь .... пентрѫ тр҃ѣба прѫнчилѡрь челѡ́рь неѵни́ци рѫмънє́цій .... тѵлъ́рить .... л Бе́чь.

Introducere. (pag. 4—10.)

Лтра́ре : вени́цій фїйлорь, аскѫлта́ци-мъ пре ми́не, фри́ка дмнѫлъ́й вою́ лъ́ца пре во́й . ѱал . лг҃ . сх҃ . вї.

1. Л. чѣ́ вое́цій съ не лъ́е́цій пре но́й, кънд не кїе́мій аша́?

Р. ѣ сокоте́скь а въ лъ́ца пре во́й, ка съ фи́цій кре-цини́й вѣ́ній, шій ша́меній де оменіе.

2. Л. ача́ста но́й дори́мь, шій вои́мь а аскѫлта́.

Р. дѣ́кѣ дори́цій, шій въ ве́цій лъ́ца, ши ве́цій фа́че аша́, вецій фій пе ача́стъ лѣ́ме вѣ́ній-нороко́ший, шъръ пе чѣ-л'а́лтъ лѣ́ме ферничи́цій.

3. Л. л чѣ́ съ кѫпри́нде ачѣ́ а но́астръ вѣ́нъ-норочи́ре, шій ферничи́ре?

Р. лтрѫ дрѣ́пта креди́нцъ, шій адевъра́та дра́госте, ши лтрѫ вѣ́на нъдѣ́жде.

4. Л. аша́ да́ръ ачѣ́сте трей вѣ́нътѣцій сънтъ но́аѡ де требѫи́нцъ а ле цій ши а ѵрма дѫ́пъ дѣ́нселе?

Р. аша́ ѣсте; кѣ́чій фъръ креди́нцъ нѫ́ е кѫ пѫти́нцъ а пла́чѣ лъ́й дмнезе́ѫ, ши шъръ́ш' креди́нца фъръ де фа́птеле дра́гостей ѣсте мо́артъ, шъръ ди́нь креди́нцъ ши дра́госте съ на́це нъдѣ́ждѣ, шъръ дин' тѣ́стреле : вѣ́на-норочи́ре ши ферничи́ре.

5. Л. кѣ́мь съ кїа́мъ ачѣ́ лъ́цътѫ́рь, лтрѫ ка́ре съ кѫпри́ндѣ вѣ́на-норочи́ре, шій ферничи́ре ноастръ?

Р. съ кїа́мъ ачѣ́а, лаптеле крецинътѣцїй, шъръ дѫ́пъ во́рба де шѣце, катихі́смь.

6. Л. чѣ́ ѣсте ача́ста, катихі́смь?

Р. ѣсте лъ́цътѫ́рь скѫрта́тъ пе́нтрѫ лтрѣ́гъ крецинъта́тѣ, ши чѣ́ тре́бѫе а крѣ́де, шій чѣ́ а фа́че, шій дин' чѣ́ а нъдъждѫ́й мънтѫи́ре фїе́це-къро́а крецини.

7. Л. чѣ́ пѫ́й л ло́кь де темѣ́ю лă ачѣ́сть катихі́смь?

Р. ачѣ́ле трей ма́й сѫ́сь зи́се вѣ́нътѣцій . май лтѣ́й креди́нца, шъръ дѫ́пъ дѣ́нса дра́гостѣ, ши пе ѵрма ачѣ́а нъдѣ́ждѣ.

8. Л. л че съ лкїе креди́нца?

730316 A

Р. ѧ сѣ̑нтъ҃лъ сѵмволъ ѧ собо́рꙋлꙋй дѝнтѣ҃ю ѧ тоа́тъ лꙋ́мѣ҃ дѐ ла Ничѐа.

Pentru dragostea cătră Dumnezeu. (pag. 174—178.)

Пентрꙋ драго́стѧ кѣ҃тръ дм҃незе́ꙋ.

Ѧтѣ҃ѧ порꙋ́нкъ.

1. Л. ка́рѐ ѥсте порꙋ́нка дѝньтѣ҃ю?

Р. ев҃ сѣ́нтъ дм҃ꙋлъ дм҃незе́ꙋлъ тѣ҃ѣ, съ нꙋ҃ фі́ѥ ці́ѥ алци дм҃незе́й афа́ръ дѐ ми́нѐ. (Єшѝр. 20, 2.)

2. Л. чѐ порꙋ́нчѣ҃цѝ дм҃незе́ꙋ ѧ ачѧ́стъ порꙋ́нкъ?

Р. порꙋнчѐ́цѝ ачѧ́ста, ка ѧдевъра́тѣ съ кꙋноа́скъ прѐ ель ши ѧтр'ѣ҃нсꙋлъ сѣ҃ крѣ҃дъ, ши афа́ръ дѐ то́атѐ сѣ҃-ль юбѣ҃ско҃ъ, сѣ҃-ль чинстѣ҃ско҃ъ, шꙋ́ сѣ҃ и сѐ ѧкѝнѐ, шꙋ́ съ-й слꙋжа́скъ, ши съ съ тѣ҃мъ кꙋ ѧдевъра́тъ кꙋчѐрничѝѥ.

3. Л. дѣ҃къ порꙋнчѐ́цѝ ачѧ́ста, да́ръ чѐ опрѣ҃цѝ?

Р. опрѣ҃цѝ ель чѣ҃ гроа́съ недм҃незе́йрѐ, шꙋ́ ѧ лѝмбилорь мꙋ́лтъ дм҃незе́йрѐ, шꙋ́ ѧкнна́рѣ҃ дѐ ндолѝ, дешѧ́рта кредѝнцъ, ѧдекъ, недрѣ҃пта чинстѝрѧ дѐ дм҃незе́ꙋ; ѧкъ маѝ опрѣ҃цѝ врѫжъторі́а, шꙋ́ то́тъ фе́люль дѐ фермекъторі́ѥ.

Ѧ доа́ѡ порꙋ́нкъ.

4. Л. ка́рѐ ѥсте ѧ доа́ѡ порꙋ́нкъ?

Р. съ нꙋ҃ фачи ці́ѥ кѝпь чоплѝ́тъ, ничѐ тоа́тъ асемънарѣ҃, съ нꙋ́ те ѧкнинь лорь, шꙋ́ съ нꙋ҃ слꙋжѐ́цѝй лорь. (Єшѝр. 20, 4. 5.)

5. Л. че опрѣ҃цѝ дм҃незе́ꙋ ѝчѣ҃?

Р. опрѣ҃цѝ ачѧ́ста, ка крецѝни, чѝнстѧ ши ѧкинъчꙋ́нѧ ка́рѐ съ ка́дѐ ꙋнꙋ҃ дм҃незе́ꙋ, нѝче ꙋнꙋ҃ фъптꙋ́рѝй нѝчь ѧтр'ꙋ́н' кѝпь съ нꙋ́ ѡ дѣ҃ѥ, чѝ лꙋ́й ꙋнꙋ҃ съ слꙋжа́скъ. ѧ скꙋ́рть; опрѣ҃цѝ съ нꙋ҃ фа́чемь кѝпꙋ́рѝй ідолѐ́цѝй, шꙋ́ съ нꙋ҃ нѝ ѧкинѣ҃мь лорь, кѧ ла дм҃незе́ꙋ.

Pentru rugăcĭune de obște. (pag. 252—260.)

Пѐнтрꙋ рꙋгъчꙋ́нѐ дѐ обцѝѥ.

1. Л. чѐ ѥсте да́ръ рꙋгъчꙋ́нѧ?

Р. ѥсте ачѣ҃ѧ ворбѝрѐ дінь лъꙋ́нтрꙋ кꙋ дм҃незе́ꙋ ѧ сꙋ́флетꙋлꙋй ши ѧ мѝнцѝй.

2. Л. чѝне ѥсте датѐ́рю ѧ съ рꙋгѧ́?

Р. тóтъ крецийнѫлъ, кáре аре ѧ хр̃стосъ ѧдръзнúре а съ апропїа кѣтръ тáтъл.

3. Л. пéнтрѫ чè è елъ датóрю а съ рѫгà?

Р. пéнтрѫ къ 1) ашà порѫничѣцие мънтѫнтóрюлъ, зикѣндъ: неѧчетáтъ въ рѫгáцій. 2) кѣчй нóй дè лá нóй нимúка нѫ авéмъ, нѫмай тоáте ацептѣмъ дè лà дм̃незéѫ.

4. Л. че сѣнтемъ датóрй а чѣре де лà дм̃незéѫ?

Р. май найнте, тоáте лѫкрѫриле чѣле дховничéцій, ыръ дѫпъ ачѣа шй лѫкрѫриле чѣле трѫпéцій.

5. Л. кѫмъ съ кáде а съ рѫгà лѫй дм̃незéѫ?

Р. кѫ тáре крединцъ ѧ нѫмеле фiюлѫй лѫй дм̃незéѫ. ашà кóмъ фй аскѫлтáцій.

6. Л. дáръ пентрѫ чúне авéмъ а нè рѫгà?

Р. пéнтрѫ тóцій оáменїй, шй пéнтрѫ тóцій крецийнїй, кѣчй шй ѧтрѫ ачѣа съ арáтъ дрáгоста кътръ апроáпеле.

7. Л. ѧкъ пéнтрѫ чúне трéбѫе а не рѫгà?

Р. мáй мѫлтъ пéнтрѫ ѧпърáтъ, шй ѧпърѣцíе, шй пéнтрѫ тоáтъ стѣпънúрѣ миренѣскъ, шй дховничáскъ.

8. Л. дáръ пéптрѫ непрїáтинїи нóцри, оáре трéбѫе съ не рѫгѣмъ?

Р. сúнгѫръ мънтѫнтóрюлъ ашà порѫничѣцие: юбúцій пè врѣжмáшїи вóцри, шй въ рѫгáцій пéнтрѫ чéй че въ фáкъ обúдъ.

9. Л. кѫндъ è бúне а нè рѫгà?

Р. ѧ тóтъ чáсѫлъ, шй ѧ тоáтъ врѣмя, кѣчй дмнезéѫ грѣмúце: неѧчетáтъ въ рѫгáцій.

10. Л. оѫнде съ кѫвúне а нè рѫгà?

Р. ѧ тотъ лóкѫлъ, прекѫмъ порѫничѣцие апóстолѫлъ.

11. Л. чè фолóсъ цисте де лà рѫгъчѫúне?

Р. рѫгъчѫúна чѣ кѫ крединцъ шн кѫчерничíе фáче пре дм̃незéѫ милостúвъ, шй елъ дѣ ноѩ тóтъ чè чѣремъ дѫпъ вóя сà.

CXLVIII.

1774.

(M. Когълничеанѫ: Летописиле vol. III, Яши 1846, pag. 189—286.)

Летописіцѫл домнілор Молдовеі де Ѳнакі Когълничеанѫ.

Satira slugilor domneşti la Ţarigrad. (pag. 282.)

Їнче вроім съ арътъм пентрѫ маре ши мѫлтъ скъдере че аѫ кѫрс неамѫлуі крецінеск ын Царіград, алес челора че се ръзъма ын домніле църілор Молдовеі ши а църій Ромънещі, каре ачесте църіле ера тоатъ ківрінісеала ши агонісірея. ши фінд къ дін причіна оцірілор че аѫ цънѫт песте чінчі ані, нѫмаі пънъ ла 1773 декемвріе 30 каре с'аѫ скріс, аѫ фост ръмас ла маре скъпъчіѫне атът домніі мазілі, кът ши Беѕеделеле ши Капікіхаеле ши алці боіері мѫлці ши де чінсте, каре нѫ пѫтем ка съ ле арътъм нѫмеле ши боіеріле лор, къчі нѫ се кадe. ear o самъ де слѫці а лор, оамені дін цара Ромънеаскъ, възънд ын къте се афлъ стъпъніі лор, тръгънд ши ei оаре каре ліпсъ дін чеде че ле требѫіа, къ пе семне нѫ ле аміѫнцеа атът дін рънданл мънкатѫлуі кът ши дін рънданл пѫртатѫлуі, фінданѫ-ле ши къіле анкісе, непѫтънд ка съ се дѫкъ де ла локѫріле ачесте, тръцеа ши ei маре ліпсъ ла тоате кѫ стъпъніі лор; пънъ ръмъсесе де лѫасе ши мѫлт образ, де фъчеа че ле ера воіеа, грънд ши кът ле веніа ла гѫръ, зікънд къ кѫ ачесте аши ръкорескѫ ініміле. ши лънгъ алте мѫлте че лехъіа, аѫ анчепѫт а ле фаче стіхѫрі ын скріс, кѫ каре ai хѫлескѫ, фінд къ с'аѫ скъпат дін міла ачелор църоі анфрѫмѫсецате; карele възъданѫ-ле ши ноі ачесте, ле ам ансемнат дѫпъ скрісоріле лор, арътънданѫ-ле антр'ачест кіп:

Історіе че аѫ скос домнілор ши боіерілор.

Ох! лѫме аншълътоаре
Де 'мпъраці анвръжбітоаре;
Кѫм ера де дѫлче мірея,
Якѫм ест 'амаръ фірея.
Ши кѫ тоате 'мподобітъ
Якѫм те-аръці пре адрітъ.

Ăndestŭlat'eți de toate,
Și domni n'avŭrĭ parte,
Kă de ce nu s'aŭ temŭt,
Ăcela akŭm le aŭ sosit.
Kăzămîntŭl boierilor
Este ka vai de kapŭl lor;
Kă dintr'înșiși sînt periți,
Kŭ sărăcie 'mpodobiți,
Și de năkaz și de sŭdori,
Ăs bolnavi pe zi de chinuri.
Nŭmai le e pe dreptate,
Că le pat'aceste toate.
Nu-i kŭ kale să grăim
Ka să nu-i mai pedepsim;
Să scrim tot de domnie
K'aŭ rămas la grea ŭrgie.
Din bezăndele kŭm văd eŭ,
Or să rămîe-n halŭl meŭ;
Măkar kă eŭ sînt o slŭgă,
Slŭjesk, mănînk, pŭn ăn pînză;
Ei ștind deprinși la bine
Ă să le kade rŭșine.
Kînd n'or avea om să-i slŭjească,
Ătunchi-o să se pedepsească.
Kă n'or pŭtea să fie slŭgă
K'apoi pănea n'a să aibînză.
Veste toat'or să se facă
Ceva vreme să mai trează.
Keltŭiala aŭ sfîrșit,
K'aŭ fost bani de fŭmărit.
Blăstămŭl celor sărace
Nu le va fi lor ăn pace.
Ce și casa celŭi ce-o are,
Ă să rămîie la vînzare.
De kînd s'aŭ deskis ochile,
Ei și-aŭ perdŭt mînzile;
Tot ămblînd din kasă 'n kasă,
Kŭ inima fripță, arsă,
Și să afle pentrŭ pace,
Ka doar Moldova s'a 'ntoarce!
Kŭm s'arată, nu se 'ntoarce,

Пекъм въз д'аіче-и коаче
Єі вор съ се-нглендіческъ,
Ка съ нъ се небъческъ;
Ші тоці де-о ворбъ съ фіе,
Пе даторнічі съ-і мънгъіе;
Фіінд къ стрігъ 'н гъра маре,
Къ-і вор пъне ла 'нкісоаре.
Ші де воіе ръ че аъ
Славіле одіхнъ н'аъ.
Нъ маі авем сънътате,
Де ле пътем ръбда тоате.
Стъпъніі лас съ гръческъ
Ка съ се маі ръкореаскъ;
Къ аъ ініма амаръ.
Кънд, Молдово, бънъ царъ,
Стаъ ла тіне де гжиндескъ
Ініміле лі се топескъ!
Де зефкіъріі че аъ фъкът,
Прімблъндъ-се пе ла Прът
Къ бътка, къ патръ кай,
Фъкънд зефкіъ ка ніще край;
Лъътаріі ле кънта,
Гріжа църіі нъ пърта.
Дъмнезеъ аша възънд,
Ді лъсъ дін веак плънгънд;
Плънгъндъ-ші пъкателе,
Ка съ-ші ціе фаптеле;
Фаптеле че-н цар' аъ фъкът
Пкъм тоате лор аъ сосіт.
Къ зефкіъріле че аъ трас,
Пкъм ле варсъ пе нас.
Н'ор сфжріі ініма реа,
Къте зіле вор авea.
Унде аміндъ дші адъче,
Пънea нъ поате с'о мънънче.
Къці оамені аъде трекънд,
Тот кълъраші ді паре-н гънд;
Ші се скоалъ де ла масъ,
Къ ініма фріптъ, арсъ;
Ші тот стъ, де се гжндеще,
Ші дін гър' аша грънеще:

„Молдова къ ни-аў липсіт,
Маі біне ам фі мўріт;
Съ нў маі трăім к'окаръ
Маі мўлт кў інім' амаръ!
Де пе-акўм дичепе лўме
Я нў къўта ла нўме.
Пе каре н'авем препўс
Якўм с'аў-нълцат маі сўс.
Ăі дăм бўнъ діміневцъ,
Ел нў вра съ не маі вазъ.
Ясте нў-с німікъ, фрате;
Ор съ віе реле фоарте;
К'о съ мерцем ла бърбіерie,
Съ не разъ пе даторіе.
Ші вор съ не амъреаскъ,
Пентрў цара Ромънеаскъ;
Бътънд кў кўвінтеле:
Че ам фъкўт пўнцеле!
Дар ноі че ръспўнс съ дăм
Ка съ нў не рўшінăм?
К'аў фост пўнці пе недрептате
Ші н'ам авўт де еле парте.
Ей дисъ тот н'о съ креадъ,
Зікънд, къ ле-авем дин лаз,
Ші ле цінем тот аскўнсе,
Пін гевгірўрі сънт сўпўсе.
Ші нў ців къ дин съндўче
Н'аў содречі че с'апўче."
Съ вінім дар ла черчетаре,
Ла че де пе ўрмъ старе,
Къ боіеріл де діван
Я с'ацўнгъ бакчеван,
Ші съ стріце пе сокак,
Вънзънд тот пражі ші спънак.
Ячеаста де нў ле віне
Ші вор съ тръеаскъ біне,
Япўче с' де бъкъліе
Къ-і маі маре боіерie.
Ш'ачеаста де нў ле плаче,
Пе хамал вазъ че фаче,
Къ къть дин зіоа де маре

Карѣ лемне ѧн спинаре.
Сѫнт ш'алте мансѹпѹрі мѹлте,
Де нѹ пот съ-мі віе аміnте.
Нічі тот съ ле повістеск
Къ мъ тем съ нѹ ръческ.

Ші с'ѧ сфършіт халтѹріле Мѹнтенілор пънъ аіче.

CXLIX.

1775.

(Folio, II foĭ + 5 + 211 paginĭ paginate.)

Омілііі . адекѣ кѹвінтеле .... пѣрінтелѹй нóстрѹ Макáріе челѹй мáре .... ѧ Бѹкѹрéцій . ѧ анѹл дела Хс . ѧѱое.

Cuvânt I: Tâlcul proorocieĭ din Ezechiel. (pag. 1—2.)

Кѹвънт . а.

Дѹховничáскъ тлкѹйре а веденіеĭ чéĭи скрúсе ла пророкѹл Іезекіíл'.

Кап . а.

Пророкѹл' Іезекіíл' веденіе шѝ кедѣре дѹмнезеѧскъ шѝ прѣслъвítъ възѫнд', ѡ дѹ повестúт, ѡ дѹ скрúс веденіѧ чѣ плúнъ де тáйне негръíте . пéнтрѹ къ дѹ възѹт ѧ кѫмп' кърѹцъ де херѹвімúй, пáтрѹ вíте дѹховничéцій, ѧтрѹ фіеце кáрѣ вítъ пáтрѹ образе лѫнд', о фáцъ а лéѹлѹй, шѝ о фáцъ а вѹлтѹрѹлѹй, шѝ чѣ-л'áлтъ а вицéлѹлѹй, шѝ алт'ъ фáцъ а ѡмѹлѹй . ши арипи ѧтрѹ фіеце-кáреле образ', кѫт' а нѹ съ ѧцелѣце де чиневаúш ѧнаúнициле сѹ дóсѹриле . спáтеле лúр' ерà плúне де окúй, шѝ пѫнтечеле ашúждерѣ ерà плúн' де окúй . шѝ нѹ ерà шáреш кáреле лóк', кáреле съ нѹ фіе плúн' де окúй . шѝ рóате ѧтрѹ фіеце-кáреле образ трéй кà ѧ рóатъ, ши ѧ рóате ерà дѹх'. шѝ дѹ възѹт ка о асемънáре де ѡм, шѝ чѣле десѹпт' пичóареле лѹй кà лѹкрѹл сапфірѹлѹй . шѝ ѡ пѹртà кърѹца херѹвімúй, шѝ вítеле пре стъпѫнѹл' чél' ѧкълекáт', ор' оúнде врѣ а мѣрце ѧ фáцъ ерà . шѝ дѹ възѹт' сѹпт' херѹвімúй ка ѡ мѫнъ де ѡм цѫúндѹ-ѡ шѝ пѹртѫндѹ-ѡ.

Кап. ѕ.

Шй ачáста че аѕ възѣ́т' прорóкѹл' ѧтрѹ оуймúре, адевърáтъ аѕ фóст' шй кѣ довáдъ, арътá ѧсъ алт-чевáши ши май-найнте ѧкипѹá лѹкрѹ тайник ши дѹмнезéеск, тáйнъ кѣ адевърáт' аскѹнсъ дин' нѣмѹри, ши ѧтрѹ аиїн чéцй май де прѣ ѣрмъ арътáтъ ѧтрѹ ївúрѣ лѹй Хрїстóс'. пéнтрѹ къ ѡ аѕ възѣ́т тáйна сѣ́фletѹлѹй чéлѹа че прѣ дóмнѹл' съѹ врѣ а-л' прїнмй ши скáѹнѹл мърúрїй ачéстѹа а и съ фáче; къ сѣ́фletѹл кареле с'аѕ ѧвредничúт' а съ ѧпъртъшй кѣ дѣ́хѹл' лѹмíней лѹй, шй с'аѕ стрълѹчúт дела фрѹмѹсѣ́цѣ негръúтей слáвей лѹй, гътúндѹ-л прѣ ачéста лѹиший спрѣ скáѹн' шй спрѣ лъкáш, лѹмúнъ съ фáче кѣ тóтѹл, шй кѣ тóтѹл обráз, шй окю кѣ тóтѹл'; шй нѣ è нúчй о пáрте а лѹй кáрѣ съ нѣ фíе плúнъ де дѹховничéцїй окїй лѹмúней; адекъ нѣ е нúчй оуна ѧтѹнекáтъ, чй тóт кѣ тóтѹл лѹмúнъ шй дѣ́х' лѹкрѫндѹ-се. шй де окй фїйнд' плúн' кѣ тóтѹл, шй неавѫнд' ѧнапóю саѕ ѧ дóс врѣ о пáрте, чй кѣ тóтѹл ѧ фáцъ ерá фїйнд', ѧкълекáтъ фїйнд' шй шъзѫнд прѣ дѫнсѹл' негръúта фрѹмѹсѣ́цѣ слáвей лѹмíней лѹй Хрїстóс. шй дѹпрѣ кѣ́м сóареле кѣ тóтѹл асѣ́менѣ исте, неавѫнд' врѣ о пáрте ѧ дóс саѕ кѣ лípсъ, чй тóт кѣ тóтѹл' с'аѕ прослъвúт кѣ лѹмíна, шй тóт' лѹмúнъ исте кѣ пърциле фїйнд' асѣ́менѣ; саѕ прекѣ́м фóкѹл, лѹмúна ачáста а фóкѹлѹй тóатъ асѣ́менѣ исте еїний, шй нѣ аре ѧтрѹ сúнеший кáп' саѕ мáрцине, саѕ май мáре ши май мúкъ, ашá шй сѣ́фletѹл чéл стрълѹчúт', десъвѫршúт, де негръúта фрѹмѹсѣ́цѣ слáвей лѹмíней фѣ́цїй лѹй Хс, шй ѧпрѣднáт' кѣ дѣ́хѹл сфѫнт' десъвѫршúт', шй кáреле, лъкáш с'аѕ ѧвредничúт а съ фáче шй скáѹн а лѹи дѹмнезéѹ, тóт' окю, шй тóт' лѹмúнъ, шй тóт' обráз, шй тóт' слáвъ, шй тóт' дѣ́х' съ фáче, ашá прѣ ел алкътúндѹ-л Хс, кáреле ѧл адѣ́че шй-л' дѣ́че, шй-л' цине, шй-л' пóартъ прѣ ел'. шй ашá ѧл' гътѣ́це, шй-л' ѧподобѣ́це кѣ подóабъ дѹховничáскъ, пéнтрѹ къ зйче: мѫнъ де ѡм ерá сѣ́пт' хервúмй, къ ел' исте кáреле съ пóартъ ѧтр'ѫнсѹл', шй-л покъцѹáце прѣ дѫнсѹл.

Cuvânt VIII: Dumnezeu prin sfinţiĭ face minunile. (Fol. 210—211.)

Квъвънт и.

Дꙋмнезе́ꙋ шсте кáрелe прин сфинцїй сы́й лe фáчe минꙋнилe.

Кап. д.

Дéчй дѣкa ѧтрꙋ оумбрa aтжтъ съ ръвърсъ дꙋхꙋл чел сфжнт, кꙋ кжт май вжртóс ѧтрꙋ ашезъмжнтꙋл чéст нóꙋ: ѧтрꙋ крꙋчe, ѧтрꙋ венúрѣ лꙋй Хрїстóс, оунде съ фъкꙋ ръвърсáрѣ шй ѧвътáрѣ дꙋхꙋлꙋй; пéнтрꙋ къ вóю върсá, зúчe дин дꙋхꙋл мїéꙋ престe тóт трꙋпꙋл. Ячáста мстe чѣлa чe aꙋ зúс сжнгꙋр домнꙋл, кꙋм къ ѧпрeꙋнъ кꙋ вóй вою фй, пънъ лa сфжршúтꙋл вѣкꙋлꙋй. Пéнтрꙋ къ тóт чéлa чe кáꙋтъ, афлъ. Пентрꙋ къ дѣкa зúчe: вóй рѣй фїúнд, цúцй a лe дa дѣрй вóне фínлор вóцрїй, кꙋ кжт май вжртóс пърíнтелe вострꙋ чéл черéск лe ва дa дꙋх сфжнт, чéлора чe чéр делa джнсꙋл кꙋ пꙋтѣрe шй кꙋ адеверúрe мꙋлтъ дꙋпрe кꙋм гръмúцe Ѧпóстолꙋл. Дéчй оунелe кa ачѣстѣ, шй кꙋ мъсꙋръ, шй кꙋ дꙋрѣрe, шй кꙋ шстенѣлъ мꙋлтъ, шй кꙋ ръбдáрe, шй кꙋ претенímѣ чѣ кътръ ачéста съ афлъ. Снмцúрилe сꙋфлетꙋлꙋй дꙋпрe чѣ гръйтъ нескꙋíндꙋ-се, шй прúн вꙋнътáтe, шй прúн ръотáтe, адекъ, шй прúн мъестрíнле, шй прúн връжмъшínле, шй прúн ѧкꙋнжꙋрѣрилe чѣлe де мꙋлтe кípꙋрй, шй прúн пжидитꙋрилe ръотѣцїй. Шй ашіждерѣ шй прúн фѣлюрилe де дáрꙋрй, шй прúн сприжинúрилe чѣлe прúн фѣлюрй де кípꙋрй але лꙋкрѣрїй шй пꙋтéрїи дꙋхꙋлꙋй. Пéнтрꙋ къ ачела чe ѡ кꙋнóаце, згáйба ръотѣцїй, кáрѣ прúн пáтимй ѧл спꙋркъ пре ѡмꙋл чéл дин лъꙋнтрꙋ, шй нꙋ ѡ кꙋнóаце ѧтрꙋ джнсꙋл сприжинúрѣ сфжнтꙋлꙋй дꙋхꙋлꙋй адевърꙋлꙋй, кáрѣ ѡ ѧпꙋтерúнчѣцце непꙋтínца лꙋй шй сꙋфлетꙋл ѧл ѧноáце ѧтрꙋ веселíа иннмей, оунꙋл кa ачéста ѧтрꙋ несокотínцъ оумблъ, некꙋноскжндꙋ-ѡ, орждꙋлáла чѣ прúн мꙋлтe кípꙋрй a дáрꙋлꙋй шй a пѣчїй лꙋй дꙋмнезе́. Шй ѡръшй шй чела чe съ ажторѣкъ делa дóмнꙋл шй съ афлъ ѧтрꙋ веселíе дꙋховничáскъ шй ѧтрꙋ дáрꙋрй черéцій, дѣ ва сокотй a нꙋ май фй май мꙋлт мишкáт деспрѣ пъкáт, фꙋржндꙋ-се съ амъцѣцце, сꙋпцїретáтѣ ръотѣцїй несокотíндꙋ-ѡ, шй не 'нцелегжндꙋ-ѡ крѣцерѣ прꙋнчímей, кáрѣ дꙋпрe пáрте съ фъкꙋ шй десъвжршúрѣ ѧтрꙋ Хс. къ прúн дáрѣ сфжнтꙋлꙋй шй дꙋмнезеéскꙋлꙋн дꙋхꙋлꙋй ѧл прослъвúм, пре пърíнтеле шй прѣ фíюл шй прѣ дꙋхꙋл сфжнт ѧ вѣчй.

Ямúн.

Сфжршúтꙋл чéлор чínзечй де омїлíи.

CL.

1777.

(Ms. Gaster, Codex miscell., 4°, foia 145b—160a.)

Physiologus.

Cap. I: Pentru Finix şi pentru vultur. (Fol. 145b—146b.)

Пилделе пасърилор. Кап. а.

Ѩскѹлтаци чеѧ че нѹ кредеци ѧнвїерѣ лѹи Хс. пентрѹ ѡ пасире, че съ кѣмъ финиѫѹ. къ финиѫѹл есте маре кап. ши есте маи маре декът пъѹнѹл, ши маре ла шбраз. ши спѹне де дънсѹл, къ есте ѳръх соцїе. ши тръеще чинчи сѹте де ани. дѹпъ ачеѧ съ дѹче спре ръсъритѹл соарелѹи, ши (а)дѹче мѹлцимѣ мѹлт(ъ) де мирезме бѹне; ши цининд де молартѣ са, къ дѹпъ чинчи сѹте де ани ва съ моарх. дечи (ѧ) скорцишиѹаре ши кѹнишоаре деи мѹнтеле Гавалиѹлѹи, ши съ сѹе ла ѹн лок ѧнидлт спре ръсърнт, ши ѧнтинде арипиле сале ши стъ; ши де разеле соарелѹи съ апринде ши арде де тот, ши съ ѳаче праѳ. дѹп'ачеѧ дин ченѹша лѹи съ ѳаче ѹн вїерме; ыр дин вїермеле ачела съ ѳаче ыр финиѫѹ пасъре, ка ши ѧнтъю, ши зборъ ѧн Ѩравїѧ.

Ѩшиждерѣ зиче, къ ши вѹлтѹрѹл тръеще ѡ сѹтъ де ани; дѹпъ ачеѧ ѧмбътрънеще ши ѡрбеще, ши де арипи съ ѧнгреѹѫъх. дѹпъ ачеѧ съ дѹче ла ѡаре-каре извор, ши съ кѹѳѹндъ аколѡ, ши аша зборъ спре въздѹх, ши де разиле соарелѹи съ апринде; ши възънд извърюл лимпеде, ыр съ [съ!] ѧнтоарче ѧнтр'ънсѹл, ши съ кѹѳѹндъ де трей ѡри, ши съ ѧиноеще ыръши къ (l. ка) ши ѧнтъю. — Пентрѹ ачѣста зиче Давид прѡрокѹл: ѧинои-се-вор к'алѣ вѹлтѹрѹлѹи тинерециле тале.

Ѩша ши ѡмѹл чел пъкътос, дакъ съ ѧнтоарче ши съ кѹръцъще кѹ есповеданїе, адевърат съ кѹръцъще, ши съ ѧноеще ка ши ѧнтъю.

Cap. X: Pentru zâmbru. (Fol. 151a—151b.)

Пилда а зъчѣ. пентрѹ зъмбрѹ.

Зъмбрѹл есте хїаръ маи маре, декът тоате хїаръле, авънд ѳрѹмѹсеце ши ѳоарте ѧнѳрикошатъ. перии лѹи чѹдаци, ѳрѹнтѣ лѹи чѹдатъ, ши маи страшникъ декът тоате хїаръ-

ле . минѫнатъ ла привирѣ . ши кънд съ липеще де вре ѫн лемнѫ, бате кѫ коарнеле, ши ничи ѡ хїаръ нѫ стъпънеще пре дънсѫл . ши рабдъ сете мѫлтъ, стънд лънгъ апъ ши тот миросеще пъмънтѫл; шр дакъ бѣ апъ съ нъбатъ, ши съ весълеще, ши съ плѣкъ ла пъмънт, ка ѫн боѫ . дечи афлъндѫ лемнѫ нцемънърат, ши фиинд весел, съ принде кѫ капѫл ши кѫ коастеле (! l. коарнеле) нтре цемънъри . дечи виинд вънътóрюл ал афлъ нкѫркат ши аша ал бирѫеще ши-л ѫчиде.

Дечи аша ши тѫ ѡмѫле, фър де минте ѫмблънд, ѧ аминте, къ корнѫ ц'аѫ дат цїе дѫмнезеѫ крѫчѣ ши леѣ, ка съ нѫ съ апропїе де тине връжмашѫл . къ зиче пророкѫл Давид : пре крѫжмашии ноцрни кѫ корнѫл вом нпѫнце . адѫ-ци аминте де нкѫркарѣ хѣрин ачецїѧ, ши де вънъторюл чел че вине, адикъ днѧволѫл; къ виинд съ нѫ те афле ли валѫриле лѫмни чеде ншелътшаре . къ есте зис де дѫмнезеѫ, къ тоатъ лѫмѣ зачели ръѫ, фѫцн ден лѫме ши те вей мънтѫи, ка ѡ къпришаръ ден кѫрсъ, каре стъ нтинсе асѫпръ-ци.

Cap. XI: Pentru Idrop. (Fol. 151b—152a.)

Пилда а ѫнспрезече . Пентрѫ идроп.

Ѥдропѫл есте ли марѣ ка ши фарѣшлѫ, ши есте фоарте фрѫмос; шр дин жѫмътате спре коадъ есте ка пецинле . ши аре кѫвиницъ нтѫнекодсе (?) ши кѫнжѫръ тоатъ марѣ ка ѫн витѣз ал мърни ши ал пецинлор . ши ман есте ѫн пеще де аѫр нтр'о царъ, ши зачели нтр'ѫн лок, шн мерце едропѫл кѫ тоцн пецини, ши съ нкнинъ лѫи ка ла ѫн лнпърат, нтр'ѫн ан ѡ датъ . ши шр съ нтоарче фїеще-че пеще ла локѫл лѫи, мергънд партѣ бърбътшескъ лнанте лши лѣпъдъ икреле, ши мергънд дѫпъ дъншии парте фемеишскъ, лѣ адѫнъ ачеле икре, ши ле мънънкъ; апои съ плодеск.

Ѥдропѫл съ кѣмъ лнвъцъторни бесеричин, шр пецини съ кѣмъ ѡаменнн, шр пецеле чел де аѫр се кѣмъ леѣ крецинѣскъ . шн виинд ѡаменнн съ нкинъ бесерични, нѫ нтр'ѫн ан ѡ датъ, че ли тоате знлеле . пентрѫ ачеѧ съ каде зїша ши ноапѣ съ рѫгъм пре дѫмнезеѫ . къ аѫ зис дѫмнезеѫ : съ нѫ въ темеци де чен че ѫчиг трѫпѫл, шр сѫфлетѫл нѫ поате съ-л ѫчнгъ; чн ман въртос въ темеци де чел че ѫчиде шн трѫпѫл шн сѫфлетѫл . къ чел че ѫчиде трѫпѫл сънгѫр, нѫ ватъ(мъ) сѫфлетѫл.

Cap. XVIII: Pentru stărcu. (Fol. 155 b.)

Пилда а шптъспрезъче . шр пентрѫ стъркѫ.

Стъркѫл дакъ ѧнбътрънеще ле каде пенинле ши нѫ ман пот а въна ши а съ хръни; атѫнчѣ съ стрънгѫ пѫни лор, ши-и акопере кѫ арипиле лор, ши-и ѧнкълъщще, ши ле даѫ хранъ, пънѣ че ле кресѫ пенеле, ши-ши вины ѧн фире.

Ѣша ши тѫ шмѫле, чинстеще пре пърнници тъи ла бътрънецъ ши ла тинерецъ, ши бине те вор кѫвънта, ши вен тръи ани мѫлци; шр де те вор блестема, блестемѫл те ва ажѫнце . къ блестемѫл пърициилор, дезръдъчиннѣзъ пънъ ла а трейлѣ нѣм.

Cap. XXIV: Pentru sgripsor. (Fol. 159 a — 159 b.)

Пилда а доазечи ши патрѫ . пентрѫ сгрипсор.

Сгрипсорѫл есте пасъре ман маре декът тоате пъсъриле чеде зѣврътоаре, ши тръеще ѧн пъмънтѫл а лѫи Ѣвнал, пре ръѫл Ѣкїанѫлѫи . шр кънд ръсаре соареле дентрѫ адънкѫл апїи, ши-ши варсъ разиле сале, дечи ѧнтинзиндѫ-ши арипиле ажѫнце разиле соарелѫи; ши бине алт грипсор ла дънсѫл, ши стъ ѧнаинтѣ лѫ(и), гръиид амъндои ши зъкънд : дътъторѫле де лѫминъ! вин-о ши дъ лѫмина та . дечи кът стъ грипсорѫл, атъта стъ арханделѫл Михаил ши Прѣчиста рѫгънд пре милостивѫл дѫмнезѣ, кътръ пачѣ креціннилор.

Пентрѫ ачеїа ши тѫ шмѫле, съ кѫноіщи де ла чине ѧщи есте вїаца, ка съ дан лаѫдъ ши мѫлцъмитъ лѫи дѫмнезѣ ѧн тоате зилиле вїецни тале.

CLI.

1777.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4°, fol. 204—207, copie de pe la 1800. — *b*. M. Kogălniceanu: Cronicele Românieĭ, Tom III, Bucurescĭ 1874, pag. 275—280.)

Стихѫрй ѧ версѫри, пентрѫ Григорїе Гика Водъ (*b*. де Єндакї Когълничеанѫ).

Ерънд съ арет, ши съ гръескѫ
Де мираре мъ ѫнмъскѫ;

Я грѣи нѫ мѣ причепѫ,
Нѫ цїѫ, де ѫнде съ лнчепѫ.
Съ фак ѡ жалникѣ ѣврѣ,
Пентрѫ Григорн Гнка Бодъ
Гнка Ѣвдъ*) чел вестит,
Ла че сфършит лѫ венит.
Ѳ лимѣ ритѫрнчаскъ,
Яр требѫи съ грѣяскъ;
Съ арът ачастъ лнтъмпларн,
Грѫзникъ, ши де мирари.
Ла каре ли кѫноскѫт фоарте,
Халѫл лѫмїи чен дншарте;
Кѣчи кѣ н'аре ниче ѫн бине
Лѫме, статорникъ ли сине.
Съ жѫдече ѫри че шмѫ,
Лнтъмпларе ачестѫи домнѫ,
Ка съ вазъ, лналтъ старе
Ѳ, че примеждїи грее аре!

Ѳра плин де бѫкѫрїе,
Лѫлнд а трѣе дѫмнїе.
Де време кънд лѫ дѫмнитѫ,
Кѫ маре недежде с'лѫ хрънитѫ;
Дар непѫтѫндѫ, ка съ цїе,
Ла че сфършитѫ ва съ вїе,
Непѫтѫндѫ, съ с(ъ) пъзаскъ,
Де ѫрцїе лмпъръткскъ.
Кѣчи фър ди вести ал ацѫнсъ,
Примеждїе че неспѫсъ.
Примеждїе гре де моарте,
Кѫ каре лѫ пернт тоате.
Шн нѫ де моарте фираскъ,
Че де сакїе тѫрчаскъ.
С'лѫ вестит ли цара тоатъ
Кѫм къ вине де ла поартъ,
Ѫн капецїѫ рѫндѫнит.
Кѫначе и с'лѫ рѫндѫнт

---

*) De adoua mână: чел пѫторник шн — = *b*.

Дар нѫ цїе нимене вине,
Кѫ че гънд ши трабъ вйне;
Нѫмаи Ешдъ аѫ зъс, къ цїе,
Ръспѫнзъндѫ дн спътърїе.
Финнд ешериме тоатъ
Че шбишнѫнтъ глбатъ.
Кѫ ш съптъмън(ъ) днианнте,
Йѫ зъс ачесте кѫвинте:
„Йчестѫ капецїѫ че вине,
Йсти приетин кѫ мине,
Шн-и трнмис, ка съ вестяскъ
Дни пшршнка дмпъръцтяскъ,
Къ нѫ-н гриж(е) ди ръзбшн,
Йнче дн царъ ла нон.“
Шн дндатъ че аѫ аѫзит,
Къ ла Шанта аѫ сшсит,
Йѫ трнмес днианнте,
Съ-л днти(м)пене кѫ чинсте;
Ка съ-и факъ днти(м)пинари,
Финнд бею ши агъ мари.
Ши кѫ чинсте съ-л прїнмаскъ,
Ка пе ш слѫгъ дмпъръцтаскъ.
Шн аша дntръндѫ дн шраш,
Йчестѫ прїетин ѫчигаш,
Нѫмаи кѫ ал съѫ аргалъкѫ
Ла касъле ди бенлнкѫ.
Йр съмбътъ дак 'аѫ сшсит,
Бязи, че виклешѫгѫ аѫ фъкѫт:
С'аѫ фъкѫт, къ-и бшлнавѫ фоарте,
Ши аѫ черѫт дшфторѫл съ-л каѫте;
Трнмицъндѫ лѫи Ешдъ цире,
Къ-и болнав преете фире,
Ши ар вре съ вїе ла кѫрте,
Къ аре съ ворбаскъ мѫлте
Требн мари ши лѫкрѫри дниалте,
Шн ферман съ-н арътс;
Йр нѫ подъ пентрѫ боалъ,
Къчи дин пат нѫ с(ъ) скоалъ.
Йр Ешдъ аѫзинд аша, аѫ крезѫт,
Ка кънд л'ар фи ши възѫт.

Неавѣндѫ ниче ѫн препѫс
Ши тримесѫ ачестѫ ръспѫнсѫ:
„Съ нѫ фак ъ щстинал ъ
Фининдѫ бен ши аг ъ мари, ши сѫпърат
Къ ва мерџи Мъріе-са [де боал ъ.
Яколщ ла газда са.“
Ши дар ѫн спѫс Фштакн,
Прекѫм ші спѫс Гаврилакн,
Тоате ар ѫи пѫтѫт препѫне,
Яче аскѫнсъ ѫншелъчѫне.
Дар че с(ъ) зичем ман мѫлт?
Часѫл морџїн н'аѫ џїѫт.
Дечи дѫминека ѫн десар ъ,
Ѳх! че час ши зн амар ъ!
Пщронџн ка съ-н гътаск ъ,
Карѣта са че дщмиаск ъ,
Кѫ атѣта гръбире мари,
Ка кѣндѫ ар мерџи ла прнмблари;
Ши адес зиче ши ѫнтребл:
Че нѫ-и адѫкѫ карѣта,
Ман ѫн граб ъ?
Ка време съ нѫ съ трак ъ.
Ешдъ ѫндатъ пѫрчегѣнд,
Яѫ ръмас дщамна плънгѣнд;
Кѣчн ші зъс, съ нѫ пѫрчагъ,
Пѣн нѫ ва черчета съ вазъ.
Ячестѫ аше нѫмнт,
Кѫ че пщрщнкъ аѫ веннт;
Дар фининдѫ къ ш(и) ман ѫннаннте,
Ла нимнк ъ нѫ вре съ щ аскѫлте,
Нниче атѫнче н'аѫ аскѫлтат,
Ла ачел фшлщситори сфат.
Ши кѣндѫ аѫ врѫт съ пѫрчагъ,
Ятѫнче тѫфиџи-баша л'аѫ ѫнтребат:
„Ѳн, афендн, ар ѫи бини,
Съ ман ен щаменн кѫ тнни;
Мъкар дон, трън тѫфиџии
Финнд къ мъргѫ нѫман дон копїи,
Ши дон, трън бонрнмш,
Ял донле къмъраш.“

Пътънче Ешдъ аѫ ръспънсѫ:
„Нѫ требѫе, къ сънт де аџънсѫ!
Нѫман ѫнѫл шн кѫ тине;
Къ н'ам съ мъ бат кѫ ниме.“
Пша ла време де нопте,
Мерџе ел сънгѫрел ла моарте;
Сатѫл (?) фър ди калабалъкѫ
Ла касъле ди бенлъкѫ.
Пр бустанџїн съ гътис(ъ)
Прекѫм ли съ пшрънчис(ъ),
Шн ешиндѫ-н лниинте,
Л'аѫ лнти(м)пинат кѫ чинсте.
Шн сѫи(н)дѫ-съ пре скаръ
Ал сприжине де сѫпт сисишаръ;
Пр алцїн ла цине де поале,
Плцїн ли фъче тинпинале.
Шн дакъ с'аѫ сѫнт сѫс,
Ла капецн-баша с'аѫ дѫс
Шн аѫ фъкѫт дестѫл крам (!)
Пчестѫ прнетин викман;
Прниминдѫ-л кѫ бѫкѫріе,
Пръткндѫ прнитенїне.
Пр кефѫл лѫи ера-н адинсѫл,
Пентрѫ къ л'аѫ принсѫ-л.
Фъкънд мѫлтъ вое бѫнъ,
Пентрѫ къ л'аѫ принсѫ ла мънъ,
Шн лесне л'аѫ амъџит,
Прекѫм н'аѫ нъдъждѫит.
Пр пе копїн тѫфиџїн,
Пѫ лѫат ла кафиџїн,
Пдекъ, ка съ-н чинстискъ
Дѫпъ ръндѫшла тѫрчаскъ:
Кѫ чѫбѫчн, кѫ кафеле,
Ка съ нѫ сте пе ла зъбреле.
Ка де съ ва лѫзи стригарн,
Съ нѫ факъ тѫлбѫрари.
Пр ѫнїн тѫрчи шнде ла ѫш
Пр алцїн пе-н къмъри аскѫнш,
Прекѫм ле ера пшрончици,
Де кѫ време шръндѫиц.

Ятъче антрарѫ ан касѫ,
Ячи че с(ѫ) армасѫ;
Ши ъшиле анкизънд
Ъс стътът къ тоцїи рънд.
Къзънд Гика аче стримтоари,
Л'ас къпринс ш фрикъ маре;
Къчи атъиче ас къноскът,
Сълинца а кари ас анкъпът,
Де каре а скъпа нъ поате,
Фїинд ши сфършит апроапе.
Дечи фъкънд пъцинъ ворбѫ,
Капецїи кътрѫ Ешдѫ,
Че ыс зъс, към л'ас мъстрат
Нъ цїи, къ нъ м'ам антъмплат,
Яколш, ънде ворше
Ыс антинс табакере,
Ши кънд Ешдѫ с'ас плекат,
Ядекѫ, ка съ ен тъбак,
Фъкъ съмнъ лъи хазнатарял,
Съ-л лъваскѫ къ хамцерял.
Ши андатѫ ал лъви ан спате,
Ши фъкъ рани де моарте.
Ятъче Ешдѫ ас къзът пре пат,
„Яман! афенди! ас стръгат
Фїн-ц милѫ, нъ мѫ перди,
Къ нъ ам алтѫ нъдежди;
Скоате-м(ѫ) де ла врцїе,
Нъ-м лъса каса пъстїе.“
Дар чине вре съ-л аскълтѫ?
Сас съ вїе съ-и ацътe?
Къчи андатѫ чее-л'анци
Ешстанцїи, че ста антр'анци (?)
Нъвълнинд ка нице ферѫ
Ан къците ал лъарѫ.
Ешдѫ пъцин с'ас лъптат,
Ши фераста ас стрькат,
Брънд съ ыс(ѫ) съ скапе,
Де аче къмплитѫ моарте.
Ши кънд връ съ ман стрцe,
Ъи търкъ де гръмаз ал стрънце.

Тъфнуї-баша ав авзит,
Ун глас слабъ ши аморцнт,
Ши алергъ съ днтре дн кас(ъ);
Йр търчїи дела ъш(ъ) нъ-л лас(ъ).
Дечи къътъ, съ съ днтоаркъ,
Къ сънгърелъ че ере съ факъ?
Йр Ешдъ къ атъте мъячи,
Прекъм спън ши де мъчеинч(н),
Дъпъ че ав слъбит де тот,
Съ лъсъ ка ън морт.
Ши дндатъ ав венит целат,
Де ав тъет капъл;
Цининдъ-л, мишкъндъ дн мънъ,
Ла капеци-баша дл дикинъ.
Фъкъндъ дчестъ кърбан
Дн време де ръимъзан.
Йр трънъл лъи чел мълт тръдит,
Ши де къците ръзбит
Стъндъ ди фаца касан днтинсъ,
Извърындъ дентр'инсъ сънце;
Ши съ бате ка ън пеци,
Дн сънце съ тъвълеци.
Дъпъ че л'ав дизбръкат,
Пе ферастъ афаръ л'ав арънкат.
Ши шезънд лепъдат цис,
Дн парте касъи дей дис;
Бустануїи пъцнн съпаръ,
Ши аколо дл днгрънпаръ.
Ши дни аверие лъи тоате,
Неавънд ла а са моарте,
Мъкар трън коци де пънзъ,
Пре пїептъ-и съ-н днтинзъ.
Йр капъл лъи дл пъсъръ днтр'о кътїе
Ши-л тримн-с(ъ) ла дмпъръцїе.
Кум ши авере лъи тоатъ,
С'ав фъкът теслим ла тоате.
Ка кънокът съ фїе,
Дмпърътяска врїе.
Ши аша с'ав съвършит
Ешдъ Гика, чел вестит,

Кѫ ѡ моарте аше кѫмплитъ
Кът нѫман дѫшманилор ан плътитъ.
Анче с'аѫ съвършит патима лѫи Гика Вѫдъ.*)

CLII.

1779.

(Ms. Gaster, Codex miscell., folio, nepaginat, fol. 40a—76b.)

Bertold.

Inceputul vieţiĭ luĭ Bertold. (Fol. 40a.)

Анчепѫтѫл вїеции ши а фаптелор лѫи Бертолд, де че аѫ фъкѫт ши лѫкрат ан вїица лѫи.

Ан зи́лиле лѫи Амбон, анпъратѫл Логоба́тѫлѫи, карнле аѫ стъпънит тоатъ Ита́лиа, ера скаѫнѫл анпъратѫлѫи ла Верона. афлатѫ-с'аѫ ан кѫрте лѫи ѫн мѫжик, пе карнле ал кїема́ Бертолд; ѡм грозав ши ѫрът ла кипѫл лѫи, кът нѫ ера алтѫл асѣмнне лѫи ан тоатъ лѫмѣ. дар финнд къ-и липсна фрѫмсъца кнпѫлѫи, ан присосїа аскѫцире минцин ши а истечѫнин, къ ера ѭте шн гата ла ръспѫнсѫри; ши афа́рь дин искѫси́ре минцин ера ши маргнил ши внклан. фире, прекѫм ан парте мѫжич(н)лор аше съ афла; ѣарь фъптѫра трѫпѫлѫи ера ера (!) аша́, прекѫм съ веди арътат ан ѭос.

Chipul luĭ Bertold. (Fol. 40a.)

Ачестѫ Бертолд ера антр'ачест кип: мик ла ѡбраз, къпъцинос, гогоне́цѫ ка ѡ бъши́кь, фрѫнте згърчитъ, ѡкии роши ка фокѫл, спрънчениле лѫнци ши сълбатиче ка пърѫл де поркѫ, ѫрекилѣ лѫнци ка де мъгарю, гѫра маре шн стрънгъ, бѫзиле лъсате ан ѭос ка де кал, барба да́съ ши фоарте пе ѭос пе сѫпт бърбїа ка де цап, насѫл стрънгѫ ши ръдикат ан сѫс, кѫ нъриле ла́тѣ, кѫ динцин афарь ка де ръмъторю сълбатик, кѫ . г̃ . д̃ . днцн грош де де сѫпт; шн кънд ворбїа, съ пърїа къ фїерѫ къти-ва ша́ле ла фок, пичо́ариле ан ера ка але цапѫлѫи, ши тот трѫпѫл флокос, ши чо́рапии де арнич грош ши кърпицн.

*) cf. asemenea: Convorbirĭ Literare 1877 (an. XI), pag. 461—464.

Vicleşugul luĭ Bertold. (Fol. 51a.)

Виклешȣгȣл лȣн Бертолд, че аȣ фъкȣт де аȣ мерс ла лнпъратȣл нич гол нич лнбрькат. дȣп(ъ) кȣм ли зи́съсъ.

Ядшша зи́, съ скȣлъ Бертолд ши гъси ш мрежи, ши дезбрькындȣ-с(ъ) де хаинеле лȣи, с'аȣ лнфъшȣрат кȣ аче мрежи, шн с'аȣ дȣс ла лнпъратȣа. деч лнпъратȣл дакъ л'аȣ възȣт аша ли зисъ:

Л. пентрȣ че тши а́рътат лнндинте мъ аша?

Б. нȣ мши зис тȣ лнсȣ́ци астъз деминицъ, съ вин ла ти́не, съ нȣ фин нич гол нич лнбрькат.

Л. адевъ́рат, аша ц'ам зис.

Б. шатъ дар къ ши еȣ лнтрȣ ачест кнп ам ȣрмат, къ м'ам лнвълит лнтрȣ ачастъ мрежи, ши ш парте де мъдȣлърилъ мелъ съ вьд, ши ш парте сънт акоперитъ.

Л. ȣнде ли фост пън акȣм?

Б. аколо ȣнде еȣ ам стътȣт, ман мȣлт нȣ вою ста, ши аколо ȣнде стаȣ еȣ, алцин нȣ пот ста фърь нȣман еȣ.

Л. че фа́че та́тȣл-тȣ, мȣмъ-та, фрате-тȣ, ши сорȣ-та?

Б. та́тȣл мїеȣ динтр'о пагубь фа́че до.л. мȣ́ма мъ фаче ȣнии вечиие а сали ачее, каре алт(ъ) дат(ъ) нȣ ш ва ман фач(е). фрате-мїеȣ кьци гьсьци, атьцн ȣчиде. сшрȣ-мъ плънче (!) чем че аȣ рьс тот анȣл ачест(а).

Л. дескȣркъ-м ачест тълкȣ.

Б. татъл мїеȣ пофтинд съ лнкизь ш кале ла кьмпȣ аȣ пȣс мърьчȣни пе ȣрмъ; ачеи карии аве шбичею съ мыргъ пре аче кале, трекынд ши пе де ш парте де ачеи мърьчȣни ши пе алть парте, атьта кът ȣнде ера ȣн дрȣм аȣ фькȣт. ѫ. дрȣмȣри. мȣмъ-мъ лнкиде шкии ȣнии махалацницоеи, каре мȣри́съ; лȣкрȣл че нȣ-л ва ман фа́че алть датъ. фа́рате (!)-мїеȣ шезынд ла соа́ре, ȣчинди кьци пьдȣки гьсеци ли кьмеши. сшрȣме ли анȣл ачест(а) с'аȣ дезмердат кȣ ȣн ибовник ал ей, ши аȣ пȣрчес гре; шарь акȣм плъцци дȣрере нацинрии са́ле, внинд време съ наскь прȣнкȣл.

Л. ка́ре ести ман маре зи, декът ар пȣте фи?

Б. ачем ли каре шедн шмȣл немънкат.

Л. ка́ре ести ман маре небȣнине а шмȣлȣи?

Б. а съ цине чинева лнцелептȣ.

Л. пентрȣ каре причинь албеци ман лнтьи барба ши мȣстяца, де(къ)т пърȣ капȣлȣи?

Б. пентрѫ къ кика съ фаче ман ѧнтѣн декѣт барба.

Л. каре ести ачел копил че змѫлци барба тѣтѣни-съѫ?

Б. фѫсѫл, че сѫчецин фимеѧ тортѫл.

Л. каре ести аче царѣ че ѡ кѫноскѫ шин ѡрбин?

Б. ѫрзика.

Л. каре ести аче парте фимеѧскѣ че ѧнбѣ тоть пиѧ апѣ шин нич ѡ датъ пичоариле нѫ-ш спалъ?

Б. лѫнтрѣ.

Л. каре естн ачела че съ ѧнкидѣ ѧнсѫш пре сине?

Б. вїермиле каре фаче мътаса.

Л. каре естн миросала каре ести ман мѫлт декѣт алта?

Б. ачеѧ каре есн дин бѫти, дѫп(ъ) че еси вннѫл.

Л. каре ести ман фър де рѫшине декѣт поати фи?

Б. вѣнтѫл, пентрѫ къ ѧнтрѣ пър сѫпт поалнле фимеилор.

Л. каре ести ачеѧ че нимне нѫ ѡ ва съ ѡ анбѣ ѧн кась-ш?

(Răspunsul lipseşte.)

Л. каре ести ачел стрѣмбѫ че тан пичоариле тѫтѫрор дрепцилор?

Б. сечире, каре сѣчирѣ сѣмѣнѣтѫриле . шин царѣш ѧл ѧнтребѣ ѧнпѣратѫл.

Л. кѣци анн ан тѫ, пѣн ѧн вѣрста ачаст(ъ)?

Б. чине ѧш нѫмѣрѣ анин, фаче сокотѣл(ъ) кѫ моарте.

Л. каре лѫкрѫ ести ман албѫ, декѣт ар пѫте фи?

Б. зиѡа.

Л. ман албѫ шн декѣт лаптилѣ?

Б. ман мѫлт декѣт тоате кѣте сѣнт.

Învăţăturile lui Bertold. (Fol. 73 a — 73 b.)

Чели че аѫ ѧнвѣцат Бертолд финнд болнав ман ѧннаинти морцин, кариле лаѫ дат челор че ера поѫтнци де дѣисѫл.

Бѣзынд Бертолд кѣ съ афлъ ла кѫмпѣн(ъ) де моарте аѫ тримис ка съ вни ѧнпъратъ шин ѧнпъръткса шн чеи ман мари ан кѫрцнн; шин дѫпѣ че аѫ венит тоцн, аѫ ѧнчепѫт а да ѧнвѣцѣтѫри ѧнтрѫ ачест кип, знкынд:

Чине ести ѧнвѣцат ла кап, съ нѫ мѣнѣнче карне.

Чине ести ѧнвѣцат ла сапъ, съ нѫ с(ъ) апѫче де сѫлици.

Чине естн ѧнвѣцат ла кѣмпѫ, съ нѫ маргъ ла пѣдѫри.

Чине-ш бнрѹецин пофта, маре кѣпитан ва фи.

Чине нѹ (?) мъѣнѣнкѣ дин тоате, нѹ ести маи бѹн де кът момица.

Чине каѹтъ асѹпра содрелѹи ши нѹ стрънѹти, ести феричит.

Чине съ лнноецин лн тоате зилиле, съ чартъ кѹ контора лн тоатѹ (!) часѹл.

Чине скаркнитъ рѣа алтѹа, рѣкореци а лѹи.

Чине фъгъдѹецин лн пъдѹри, требѹи съ цни кѹвънтѹ лн четате.

Чине съ теми де пасъри, нѹ самънѣ мъѣлаю.

Чине ести кѣл(ъ)тóрю, фоарти съ с(ъ) пъзаск(ъ) съ аибѣ пѣине лн сън ши бъцѹ лн мъини.

Чине креди содрелѹи, ли ести минте лн нѹwри.

Чине-ш лась лѹкрѹл пентрѹ алтѹл, небѹн ести.

Чине ва съ чинстѣск(ъ) пре тоци, кѹрѹнд и съ спарце шликѹл.

Чине-ш бате мѹере, лндѣмнѣ мецнешни съ-н такѣ.

Чине-ш нѹмъръ бании адесъ, нѹ съръчецин.

Чине съ нъдъждѹецин пъмънтѹлѹи, съ депъртѣзъ де черю.

Чине ести лениш де мѣнѣ, (съ) нѹ шазъ ла маскѣ.

Чине те лндѣмнѣ ши нѹ-ц ацѹтъ, нѹ-ци ести принетин бѹн.

Чине дъ фъръмѹ́шиле кѣиннлор стренни, гонецин кѣинии лѹи.

Чине фа́че вара ка фѹрника, нѹ а пѣине лн даторин царна.

Чине арѹнкъ пътра лн сѹс, лл лове́цин лн кап пре ел, лнторкѣндѹ-се лн цос.

Чине лнтръ лн данцѹ, требѹи съ цнѣ цѹкъ.

Чине-ш а авѹцне пентрѹ мѹерн (!) лш кѹмпъръ стъп(ъ)нире.

Чине-ш ласи грижа касъи асѹ́пра мѹе́рин, фър де минти ести.

Чине лн вѣцци нѹ с(ъ) пъстрѣзъ, кънд моаре съ кѣецин.

Чине дъ пънне лѹи ла алци кѣини, кѹрѹнд лл латръ кѣини лѹи.

Чине нѹ плътецин слѹцилор сале, нѹ ести шм дрепт.

Чине мъѣнѣнкъ дѹп(ъ) пофта алтѹа, ннмик(ъ) нѹ съ фолосѣцие.

Чине зи́че кѣ нѹ цне немикѣ, ачела ести маи лнвѣцат.

Чине вра съ лндрептез(ъ) пре алцин, съ факъ лнтъи ел бинѣ.

Чине фъци де пофтиле пъмънтълъи, добъндеци помиле черюлъи.

Чине есть фър де прїетин, исте ка ън трън фър де съфлет.

Чине каса дин каси ши нъ сокотеци че ва сь факъ, сь ынтоарче фър де испрăвь.

Чине дь кърънд ч'ал фъгъдуит, дь де воă лъи.

Чине нъ есть вредник пентрь дънсул, нъ есть нич пентрь алци.

Чине юбéци бъньтăте, требуи сь гонеск ръутăте.

Чине аре вин бън ын каса-ш, тот дуна стă ълчоариле ла уши.

Чине алци армиле, ва съ съ бать къ алции.

Чине съ ынтрестиз(ъ) де биниле алтуя, алцин рьд ла невóе лъи.

CLIII.

1779.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1779. Folio, nepaginat, fol. 121a—123b, necomplect la sfârşit. — *b*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1777. 4º, fol. 7a—12b. — *c*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell. 1799, pag. 10—18.)

Trepetnic.

Трепетникь : адекъ тълкуйрè де съмни че клътеск пе трун ымълъи.

a. fol. 121a—121b, *b*. fol. 7a—8b, *c*. pag. 10—12.

Де съ ва клъти вървъл кăпълън ва добъндì, сă де-и ва дъръи думинезеу ън кукон, фоарти ынцелепт вà фì.

Кика де съ ва клътì, ын уасте вїи мерци ши мърыш сънытос те вїи ынтоарче.

Крецинтъл де съ вà клъти, ницин уамнин нецинъци вор венì ши вор адъче у добъндъ.

Тъмпла друптъ де съ ва клъти, цъдекъторю де уамени вїи еши.

Тъмпла стънгъ де съ ва клъти (*b*. ынтр'о весълїе вей петрече).

Грумазїи денапон де съ вор клъти, вени-ц-ва вести рè, сă вїи пъци пагубъ.

Грумазїи дин нонтрь де съ вор клъти, спре у царъ вїи мерце ши мълци ци съ вор ынкина.

Чафа де съ ва клъти, ѡ вести рѣ вїи авзй шн те вїи
антреста шн шрьш те вїи бѣкѹра.

Фрѹнте де съ ва клъти, кѹвинти рьле вїи авзй шн не-
микъ нѹ ва фи.

Фрѹнте антре шки де съ ва (клъти, антр)'о кале сав ла
ръзбою де вини мерци пре лесне (*b.* вїи ѹмбла).

Тъмпла дисѹпра шкюлѹи (*b.* дрепт) де съ ва клъти, ѡ
помалъ вини фаче.

Тъмпла дисѹпра шкюлѹи стънгѹ де съ ва клъти, че ва
гънди шмѹл съ факъ ва шн испръвн.

Ѹреке дрипт(ъ) де съ ва клъти, ѹн кѹвънт бѹн де ла
ѹн прїетин ан ва вени ши те вїи бѣкѹра.

Ѹреке стънгъ де съ ва клъти, ѹн кѹвънт рьѹ вїи авзи.

Ѯгърчѹл ѹрекин дрепти де съ ва клъти, чартъ сав гъл-
чавъ вин авѣ.

Ѯгърчѹл ѹрекии стънцин де съ ва клъти, ѹн прїетии де
вине те ва грьи.

Спрьнчана дрипт(ъ) де съ ва клъти, ѹн кѹконѹ вїи до-
бънди.

Спрьнчана стънгъ де съ ва клъти, сацѹ де бѹкате спѹни.

Спрьнчениле амъндоа ѡ дат(ъ) де съ вор клъти, весълїе
вїи авѣ.

Антре спрьнчени де съ ва клъти, ѹн прїетинѹ ац ва вени
ши те вен бѹкѹра.

Окюл дрептѹ де съ ва клъти, че вни гънди пре вои ац
ва фи.

Окюл стънгѹ ши спрьнчана стънгъ де съ вор клъти
амьндоа ѡ датъ, ѡ мънїе деспре ѡ парти вени-ц-ва шн апои
шрьш те вни потолн.

Кшада шкюлѹи дрептѹ де съ ва клъти, добьндъ аратъ.

Кшада шкюлѹи дрепт деспре нас де съ ва клъти, кѹконѹ
ва нащи.

Кшада шкюлѹи стънгѹ де съ ва клъти, бѹкѹрїе де кѹконѹ
сав де вїнци кѹ ньрок спѹни.

Цана дриптъ де съ ва клъти, ѹн прїетинѹ че нѹ л'аи
цинѹт вени-ц-ва шн те вїи анпрїетени кѹ дънсѹл.

Цана дрипт(ъ) де десѹпт де съ ва клъти, ѡ добъндъ
де ла ѹн пѹтернк вїи авѣ.

Цана стънгъ де съ ва клъти, гълчедавъ вїи авѣ.

Цана стънгъ де (десѹпт де съ ва) клъти, шареш-чини
де рьѹ те ва г(рьи.).

CLIV.

1780.

(Folio mic., 48 paginĭ paginate, greceşte şi româneşte.)

Pravila luĭ Ipsilante.

Συνταγμάτιον Νομικον . . . . . κυρίου Ιωαννου Αλεξανδρου Ιωαννου Υψηλαντη Βοεβοδα . . . . .'Εν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Ουγγροβλαχίας. ᾳ͡ψπ.

Predoslovie. (Fol. 1b—2a.)

Дрéпть ачѣ́ѧ мнлꙋ́ндꙋ-не дм҃незеꙋ кꙋ домнíѧ ачéстꙋй принципáть, пе лѫ́нгъ чѣ́ле-л'алте фáчери де ви́не че нѣ́мь стрѣдꙋ́ить съ арѣтѣмь ла тóцй де шбцие, шй дешсебúть ла фíцие-кáре, ам' сокотúт' домнíѧ мѣ, къ ачáста исте чѣ май де фолóсь, нꙋ́ нꙋмай пентрꙋ́ бꙋ́на петрéчерѣ лъкꙋитóрилшрь, чй шй пентрꙋ́ чúнстѣ лшрь; пентрꙋ́ къ алтъ май мꙋ́лтъ дефѣймáре нꙋ́ поáте а фй ла оунь норóд', шй май вѫртóс' ла чел де бꙋ́нъ кредúнцъ, декѫ́ть а вїецꙋй фъръ де прáвилй, адекъ сáꙋ съ нꙋ́ днбъ прáвилй, сáꙋ съ нꙋ́ оурмéзе дꙋпъ прáвилй. ѧтр'ачéсташ' кúп амь афлáть домнíѧ мѣ пре лъкꙋитóрїй Балáхїй, кáрїй мъкáрь къ оунй-врй оурмá ѧпърътéцилшрь прáвилй чéлшрь де шбцие, шй алте-врй шбичéюрилшрь челшрь пѣмѫнтéцй, кáре шбичюрй кꙋ кꙋвѫ́нт' къ сѫ́нть дúнь векúме съ сѫргꙋ́а спре а авѣ ѧтърúре. дáръ кꙋ тоáте ачéстѣ нúчи правúлиле пꙋ́рѣ ѧтр'ꙋ́н' кúп' пъзѣ, нúчй векúмѣ шбичéюрилшрь незминтúт' цинѣ; чи кѫ́ндь кꙋ прáвилиле стрикá шбичѣ́юриле, кѫ́ндь ѫръшь кꙋ шбичѣ́юриле съ ѧпотривїá прáвилилшрь. дрéпть ачѣ́ѧ днь ѧчепꙋ́тꙋль домнíй мѣ́ле, дин мꙋ́лтеле грúжй кáре пꙋ́рѣ не копрúндꙋ, пѫрлежинд врéме кꙋ не.ачетáте шстенéлй амь стрѫ́нсꙋ домнíѧ мѣ; ѧнсъ, дин' прáвили, чѣ́ле че сънт мари трибꙋ́инчóасе спре повáца жꙋдекъцилшрь, ѫръ днь шбичéюрй, амь алéсь чѣ́ле май адéсѣ оурмáте ѧ цáрь, асемънѫндꙋ-се шареш-кꙋмь шй кꙋ прáвилиле; пе лѫ́нгъ ачѣ́стѣ шй алтеле шареш'-кáре повѣцй де ѧншине алкътꙋ́индь домнíѧ мѣ днь жѣ́лбиле шй прúчини, чѐ пе тоáте зúлиле съ адꙋ́к' ла аꙋзꙋ́ль нóстрꙋ, акꙋ́мь ла аль шáселѣ дань аль домнíй мѣ́ле [чѐ кꙋ мúла лꙋй дм҃незеꙋ кꙋ́рце], амь ашъзáть нóаш алкътꙋ́йтъ прáвилъ, ка оунь извóдь шн ѧдрептáре тꙋтꙋ́ршрь чéлшра, че съ вшрь афлá жꙋдекѫ́ндь кꙋ сфáть де

шеще шн къ адеверѝрѣ прѣ сфнцїй сале Мѝтрополѝтулуй, и а юбитóрилорь де дмнезéу епѝскопй шн а велѝцилурь боерилурь домнѝй мѣле.

Pentru divanul domnesc. (Fol. 3a.)

Пентрў дивáнуль гдъ.

а. Дивáнул гдъ. съ се фáкъ де трéй урй пе съптъмáнъ, адекъ лўнѣ, мїеркўрѣ шн сѫмбъта. дисъ лўнѣ шн мїеркўрѣ съ съ кáуте прѝчини чéлур че с'ай жўдекáт ла департаментўри сай ла велѝци боéрй шн нў с'ай мулцъмит пе а лур хотъръре, шн ай черўт' къ апелáцїе съ мсъ ла дивáн'; сай прѝчиниле че вóмь порўнчй съ се кáуте ла дивáнул нóстрў фъръ де а нў се урждўй май найнте ла алтъ жўдекáтъ. Пръ сѫмбъта съ се кáуте прѝчинииле виновъцéци але пўшкърїй, шн ѡсѫнделе, шн хотърърнле лор.

в. Жўдекътóрїи, хотъръръ че вурь фáче дўпъ прáвилъ, съ айбъ даторїе съ ѡ арáте де фáцъ аколи атѫтъ пъръшўлуй кѫтъ шн пърътўлуй, шн урждўйтул' запчѝў съ се сѫргўáскъ а луа фъръ де зъбáвъ анафорáша сай кáртѣ де жўдекáтъ, шн съ ѡ арáте чéлурь че съ причинўéскь. днитре кáре чель че нў с'ай мулцъмѝтъ хотърърїй, фъкѫндь апелáцїе прин ръзвáшь, съ вà урждўй сай ла велїцй боéрй, сай ла дивáнуль домнѝй мѣле пентрў а съ черчетà прѝчина де изнѝвъ.

Pentru părinţi şi copiĭ. (Fol. 36b.)

Пентрў пърѝнцй шн копїй.

а. Пърѝнцїй нў съ трáгь ла жўдекáтъ пентрў алишверѝшўрile копїнлурь лур, фър де нѫмай де съ вѫрь довéдй къ шн ей ай фóсть товáроши къ копїй лур, сай къ шй авўть ей урждўйцй ла негўцъторїй, шн алишверѝшўрй, фїйндь къ атўнчй съ виновéскь.

в. Пърѝнцїи нў съ виновéскь ла виновъцїиле копїнлурь лурь чéлурь де вѫрстъ, урй че фéль де виновъцїй вур фй; ларь де съ вѫрь кўноáцие къ шн ей ай фóст' пърташи къ копїи лур, шн съ вѫрь довéдй прин вўне довéзй, атўнчй съ виновéскь; ларь де вур фй копїи сўпт' укротѝрѣ пърѝнцилурь фїиндь инкъ невърстнечй, шн вѫрь грешй, атўнчй съ виновéскь пърѝнцїи пентрў непўртáрѣ де грѝжъ а фїилурь лўрь, сай шн пентрў рѣ крéцере шн неповъцўире.

CLV.

1782.

(Ms. bibl. centr. No. 335. 4⁰, 160 foi paginate + 7 foi nepaginate; la inceput defect, lipsesc vr'o 2—3 foi.)

Dumitrache: Chronică.

Din precuvântare.

.... дни де тот пъцинъ минте а мѣ лъминъндъ-съ симцирѣ дин алкътъириле кърнителор ачещии вредниче де лаудъ ши нетъгъдъите ла нич юниле истóрие, че есте фъкътъ динтрю 'нчепът ши скрúсъ кю лнсъш мъна дмисале бив. вел стольник Дмитраке; кум зик, нъ дин ведére чи лнтокман, дъп(ъ) копринсъл ман сюс арътатълъуи проимишн, м'ам лндемнат, ши дни кърънт лн кърънт ам трекът-о лнтр'ачаст карте кю мѣна мѣ; ка юри чине ар чити, нъ съ съ минънézе къ ам скрис'о, сав нъмаи съ-ш трѣкъ врéмѣ кю читáниа, чи де ва фи мите лнтрѣгъ, съ къноаскъ ши съ лнцелѣгъ дещéптъл кúет ал дъмнсале, ши перïергниа че аре ла юри че.

Де Николае Питицѣн, фив ръп(о)с(а)тълъи бив вл. комис Мáнъл Питицѣнъл.

1782. авг. кв.

Pentru cele întâmplate în ţară la anul 1769. (Fol. 17a—19a.)

Съ повестим ши дъ пáтимиле тнкълоасни патрни ноастре, цара румънѣскъ. лнтр'ачест ан 1769 домнѣ мърниа-са ал треилѣ Григóрие Гúка вв, финдъ-и датъ дъпъ мърниа-са чел лнтъю Александръ Гика ввод дел(а) Окт. 14 а анълъи трекът 1768. Йтъ пъ ла лнчепът лъи Октомврие, съ ивй дъспре Фокшани ън Ілïе Лепъшнѣнъл кю вре ѡ. н. з. де шамени, лнтре каре ерá ши чинчи, шáсе казачи, шр чен-л'алци молдовени аместекаци, тримис де ън подполковникъ Назáрие Каразни, че ман лнаинте ла 1767 ши ла .. 68 ав фост искодит аичѣ лн царъ.

Домнъл лнцининцъ визирълъи, кю нъме де мъскáли, ши черъ шáсте ка съ мѣргъ асъпръ-ле; ши вóе, ка съ тримúцъ пъ фин-съъ, вензадѣуа ла Цáриград. Чи везúръл ан ръспънсе, къ шáсте ан ва тримúте, шр пъ фин-съъ съ нъ-л ърнѣскъ,

нічи дисъш дин скаѵи съ нѫ съ клътѣскъ, ка съ дѣ цѣрѫи вре ѡ спаимъ.

Ѯисъл Лъпъшнѣи, ачѣ лъи дъплини ѵмблъ тот пъмънтѫ пънъ дн дмплинй ка ла 700. Пъѵнче соси ши де ла Ѻрдие ѵн агъ, анъме Кара Мъселим кѫ вре ѡ 800 нефіри, ши кѫ алтъ адѵнътъръ дни бешлѣцини църии кѫ нефери лор; пътѣ фи песте 1000. Пътъ ши дин къртѣ гспд. ешй дитр'о ноапте ѵн кънт(а)и че съ пороклѣ Ѯгъра́ли, кѫ вре ѡ 100 Прнъѵцн ши съ дъсеръ дрепт дн Бѫков-сѫдсаак (!) фъкѵндѫ-съ ѵна кѫ ман сѫс зисъл Лъпъшнѣи. дъ-и ера́ кѫ цире, сав фър д(е) цире, дѫмнезѣ цие.

Ноемврие. ѣ. вниери фнинд кам дъспре зи́ѡъ дн Бѫкѫреци не поменим кѫ ѵра́мът де стъпан, аместекат кѫ ваю, ши ѵн киломан дипъртъшит кѫ аман; чи Тѫрчи прѣ пѫцинии перинд, чи-л'алцн с'ав дѫс ла Цѫрцѵе.

Дѫп(ъ) че съ лѫминѣ дъ зи́ѡъ, че съ вез анчѣ? адѵнътѫрн мѫлци дисърчинаци кнп де армаци кѫ стрѫмѫъри де бои, кѫ лънчи дѫпъ ла ши [андац ион, линѱици вои] дипрезнац кѫ тълха́ри де Прнъѵцн, ши кѫ алтъ мѫлтъ стреинътате, кѫ Бѫкѫреценн аместекатъ, пръда́ръ тот иорода́л прии ханѫри ши мах(а)лале, ши ла ѵрмъ ман тоатъ цара, дитинзъндѫ-съ ши песте Ѻлт ла ла (!). г. жѫдѣце: Бълчѣ, Горжъ ши Мех(е) динци пърциле деспре мѫнте; ши ера сѫпт. г. повъцѫнтори, дни каре. в. ера парте бисеричѣскъ игмни арџеша́ѵ кир Дамаскин. и вироша́ѵл Софро́ніе; каре-и ав ши къларѫзлит дни Фокшани ши пън анчѣ дн Бѫкѫреци. Йр чел де ал трейлѣ Костанд Фълки фѫ ши песте Ѻлт пънъ ла ѡ вре́ме къпетє́ніе песте кътеваш стѣгѫри, че-ш адѵнасе чобани, въкари, пѫркари ши де тот фе́лѫл де хоцн, че дн сърнта лѫи де ла Сѫдиле (!) трекънд пъ ла мънъстѫрѣ Мърџинени, ман дитъи прѣдѣ пъ фрате-съѫ Дѫмитраке слѫџер.

Принсеръ ши пъ домнѫ диминѣца дн ханѫл лѫи Шърбан водъ. Йр сѣра дл дѫсеръ дн ханѫл лѫи сѫи Геѡрге, ши де акола́ ла. з. але лѫи Ноемвре дл порийръ кѫ етпанѫл мърии сале кътре граф Романцов марешалѫл, дн цара Лешаскъ, кѫм ши де акола́ л'ав тримис ла Петрѫбѫрг.

Нѫ не ажѫнѣ гроаза че пѫртам ка нѫ кѫм-ва Тѫрчи диторкъндѫ-съ съ не копринзъ дн Бѫкѫреци, че ши „стѫпан" не днфрикоша́, къ ѡри чине де лок съ ва клъти, дъ вицъ съ ва линѱи. Йр а патра зи ѡ фрикъ де Тѫрчи съ сфетй, ши ни тълха́ри чен ман мѫлци резмаръ пън тѫфиле Колинти́на.

Боѣрии ши норо́дъл ѫ̀ѫ̀ндъ-ш примеждїи ѧш нѫпъстъи́рѫ авѣ́търиле ши патриа, стрекъръндъ-сѫ кѫ маре фрикъ каре кѣм пѫтѣ, ши резмарѫ ѕнии ѧн цара Ѹнгрѣ́скъ, шр алции сѫ спри-жинии́рѫ прин мѣите деспре тоа́те пърциле кѫ маре фри́кѫ.

Трей дни боѣри . дѣмн . Михаю Кантакозино бнк . вел вист . и дѣми . Никола́е Брънковѣнь вел . лог . ши Ѭна́ке Бъкъ-рескъл вел . вист . дѣпъ че-ш порни́рѫ фами́лиле, плекарѫ ла Фокшани сѫ сѫ панофорисѣскъ (l l. пли-) де есте вре ѕн темею де wасте, ка сѫ с(ѫ) поатѫ апъра цара; ши де граб сѫ ѧнтоар-серѫ плини де ѧнтрнста́ре . чи вистнерѫл Бъкъреск кѫ дѣпъ дрѣм апѫкъ плаю пѫ ла Бълени ши трекѫ дѣпъ фамилие-ш ѧн Брашов . шр чен-л'алци . ѣ . боерн лѫѧнд дни Бѣкѫре́ци пѫ прѣ-сфиници́тѫл митрополи́тѫл цѣрии, кнр Григорие сѫ кълъто-ри́рѫ ѧн лѫ́на лѫи Дикеме . кѫ нъзѫниць кътре фелдмаршалѫл, ши де аколо ла Петрѫбѫрг; а кѣрора испра́вѣ сѫ ва ведѣ ѧнаинте, сав маи бине сѫ зи́чем : ѫрма ва алѣце.

Лѫ Ѫрхїереѫл кѫ сине-ш пѫ кнр Кнса́рие архимандри́тѫл, протосингелѫл, ши пѫ архимандритѫл Филарет.

CLVI.

1783.

(*a*. Ms. bibl. centr. No. 9. Folio, II nepaginate + 267 foĭ paginate, fol. 33—45 și 1—2 foĭ din urmă lipsesc. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 9a, 3 vol., 4º, nepaginat.)

Ѫравїкóнь Мηθολογηκον.

Călătoria a V^a a luĭ Sevah. (*a*. fol. 67b — 68b.)

Кълъторїа а ѣ . а лѫи Севах.

Дезмїердъриле шѝ wспѣцеле преств пѫцѝнъ врѣме м'ав фъкѫ́т' а оунтà то́ате ѧтѫмплъриле ши примéждїнле чѣ́ле трекѫ́те, дрéпт' ачѣ́а шръш' ам пофтѝт' кълъторїй но́й пентрѫ лъкомїа богъцїей . дéчй ам' хотърѫ́т' сѫ май кълъторéск' шѝ ам' гътит то́ате чѣ́ле требѫинчо́асе де дрѫ́м, лѫѧнд шѝ ма́рфъ де каре трече́ аколѡ . дар ка сѫ нѫ́ фíѫ сѫпѫ́с' ла коржѣ́рю, ам' кѫмпъра́т' дѝн' ба́нїй мїéй ѡ кора́бїе но́ш шѝ бѫ́нъ де дрѫ́м, шѝ ам токми́т' кѫ пла́тъ коръвїа́рю шѝ фе-чо́рй дестѫ́й . шѝ ѧкъркѧнд кора́бїа кѫ ма́рфа мѣ́ шѝ кѫ а алтор негѫцъто́р' карѣ́ дà кирíе, ам плекат' . преств до́ш

ши де зиле ам ажунс ла ун вэтров, ши аколо ам легат корабиа ка съ не вданхним пэцинтеле, пэртынд грижъ де апъ ши де лемне, ши чеале требуинчоасе. Ши мергынд ын вэтров май ынтынтрэ л'ам гэсит пэстиу, нелъкуит, дар възъръм де департе ун вэ де пэсъре, каре съ нумеще Рок, асемене ам мъриме ачелуя, каре в'ам повестит ла а доау кълъторие а мъ; ши апропиындъ-не аколо, възъръм къ авъ вэл пэю; неиндъ-и-се пэцинтеле ботэл. Негоцътоарий карий ерау апрэуне кэ мине, фъръ а ман пиарде врэме, ши фъръ а нэ мъ требуа, аз спарт вэл кэ топоарле, ши аз скос пэюл иэ; апои л'аз жунгиат, ши гътиндъ-л л'аз мынкат. Дар пынъ а нэ испръви прынзеле, с'аз ивит де департе дой норй марй, звърынд ын въздух. Коръбиарюл цииндъ кэ лэкраре ачеа че съ арътъ, кум къ ера пэсъре чи бъркътоскъ, ши чи мъерескъ; адекъ татъл ши мума ай пэюлуй каре съ вморжсе, ши вениа съ хрънеаскъ сау съ клочаскъ пэюл лор, нэ ындемнат съ ятрам де граб тоцй ын корабие, ши съ плекъм кърынд, ка съ скъпъм де примеждие каре ел в кибзуа. Ной ыдатъ ам ормат сфатул корабиарюлуй, ам апинс пынзеле ши ам плекат ын воан. Атр'ачи врэме апропиындъ-се ачеле доау пэсъри Рок, кэ глас маре ши гроазник, ын въздух, аз май ыдойт глэсъриле кынд аз възут вэл спарт, тот гъуаче, цар пэюл лор вморжат; ши кэ гынд ка съ факъ ръсплътире, с'аз яторс пре унде аз ши венит, ши преste пэцин час аз перит дин вкй кжт-ва. Дар кынд ной ам ятинс тоате пынзеле, ка съ не депъртъм де аколо; ятъ ведем къ съ яторк ачеле доау пэсъри, цйиндъ ын гиаруле лор кжте в пиатрэ маре фъръ де асемънаре, ман гроазникъ декжт корабиа ноастрэ, ши с'аз апропиат де ной. Ши кынд аз ажунс в пэсъре де ачеле прин въздух дрепт асупра корабией, аз слобозит ачел маре болован пре корабие; дар корабиарюл възынд май наинте прямеждиа, кэ в истецним аз трас корабиа ятр'в парте дин кърмъ юте, ши пиатра аз къзут ын маре аколо апроапе; цар маре с'аз десфъкут де мъримя пietрий ши де порнирь чи юте, ши с'аз фъкут в пръпастие акжт с'аз възут фундул мъриї. Чи-л'алтъ пэсъре Рок с'аз пус ын дрептул корабией аша де потривит, кжт арункынд пиатра чи маре, аз къзут пре корабие ши в аз кэфындат, фъкынд-в тот фъръме, де с'аз анекат тоцй чей дин корабие ши негоцътоарий ши корабиерий. Кэ дин кэнъ ятжмпларе, мъкар къ мъ афындай ын маре, дар цар м'аз скос афарэ апэкынд-мъ де ун лемн, каре гъсию

аколѡ дни спъртъ҃риле коръбїей. Шѝ цїи́нд би́не ле́мнѹл', кжнд кѹ мжи́ниле, кжнд кѹ пичо́арele ажъ҃тжндѹ-мъ ка кѹ нице вжсле, ашиждерѣ фїинд шѝ тала́зѹл' фо́арте ю҃те де вжнт, кѹ то́атe ачѣ́стѣ сѣ́ра ам ажънс' ла цѣрмъ҃риле оунѹй встров'; шѝ аколѡ м'ай арънка́т' афа́ръ тала́зѹл кѹ ле́мнѝ кѹ то́т', фїинд жъмъта́те мо́рт' де страда́нїа мѣрїй.

Peşterea şi tronul luĭ Solomon. (*a.* fol. 235a—236a.)

Шѝ ѧтра́ъм ѧтр'о кѹ́рте пардоси́тъ кѹ ма́рмѹръ але́съ. Ѩколѡ възѹ́ръм' дой ле́й гроазничй, ка́рїй ѧда́тъ кѹм нѣѹ възѹ́т ѧчепу́ръ а ръкни; ѩр' това́рошѹл мїѣѹ ли лови де wда́тъ кѹ оун глоиц', ши ръма́серъ немишка́цй. Госи́ръм ла а до́ам по́артъ де ара́мъ, че ерѫ ѧкйсъ кѹ оуи зъвор де ар-цйнт', ка́ре фѣ́ръ де ни́чй w ѧпротивйре с'ай дешкис ѧда́тъ, ши с'ай нвйт ѧнаинтѣ шкилѡр но́цри w ѧфрикоша́тъ ши фо́арте ла́ргъ пѣ́церъ, прин мижло́кѹл кѣрїа кѹрцѣ оун рѫѹ де апъ нѣгръ кѹ ма́ре порни́ре, шѝ ла марцинѣ апей ерѫ до́й бъла́ѹрй ма́рй ши гроазничй. Ѩчѣсте жига́нїй възжндѹ-не пре ной, ай дешки́с арипиле лѡр, шѝ ѧчепу́ръ а върса́ дин гу́риле лѡ́р' ненѹмъра́те шѝ ѧфрикоша́те въпъ́й де фо́к'. Ѩфрико́сѹл ѧда́тъ ай арънка́т шѝ ла ачецѣ до́ам гло́анце, шѝ ѧда́тъ смери́ндѹ-се ай ѧчета́т. Шѝ трекжндѹ-й шѝ пре ачѣ́цѣ вени́ръм' ла wкурте але кѣрїа зи́дурй съ аръта́ къ сжнт кѹ лѣспезй де ару́инт'; ѧ мижло́кѹл ей ерѫ оун тѹрн ѧна́лт', де ле́мн' ро́шѹ де Индїа, преете ша́се коло́ане де wце́л' де Ки́на, шѝ сѹ́пт' джнсѹл ерѫ оун жъцїѹ ма́ре де ай' кура́т'. Дъсѹ́пра ачѣ́стѹй жъцїѹ ерѫ фъкѹ́т' ка оун че́рю, алкътѹи́т' де цовале́рѹрй ка́ре скотѣ ра́зе лѹмино́асе, че-м ѧтънекѫ окїй. Кжнд но́й врѣм' съ не апропїем аколѡ, до́ам па́сърй ма́рй шѝ ѧфрикоша́те че стѫ ла оуша тѹрнѹлѹй ай венит асѹ́пра ноа́стръ, съ не фа́къ вѹкъцй, вѹкъци кѹ гїа́ръле лѡр, ѧсъ гло́анцеле лѣѹ wприт. Кѹ то́атe ачѣ́стѣ, фъръ нич w ѧпротивйре, възѹ́ръм ачѣ́м че ерѫ сѹ́пт' ачѣ́л че́рю. Ѩколѡ ерѫ оун' wм' кѹвїѡс ла кип, съ аръта́ къ ѧкъ тот ръсѹфла́; мо́артѣ ка́ре фа́че w ѧфрикоша́тъ ѧкипѹйре ла чѣ́ле май фрѹмо́асе wбра́зе але фи́рїи, съ аръта́ кѹм къ чинстѣцце wбра́зѹл', ка́реле съ ведѣ ѧнаинтѣ шкилѡр но́цри. Ѩвѣ да́ръ ачѣ́ста ѧтр'ѹн дѣцет' мѹ́лте инѣ́ле, шѝ ѧтре ачѣ́лѣ ерѫ оунѹл фо́арте ма́ре, пре ка́реле стѫ скрис нѹ́меле ма́релѹй дѹмнезѹ́. Ѩфрико́сѹл' ай ѧтинс' мжна лѹй ла ачѣ́л

нѣл, ка съ-л' скóацъ; шн ѧдáтъ с'ав погорѫт дни ѧнълциймѣ тѣрнѹлѹи оуи шáрпе фóарте мáре, кáреле сѹфлѫнд ѧ шбразѹл' змéѹлѹи ѧл ръстѹрнѣ ла пъмѫнт' фѣръ симциúре. Птѹнчи адѹкѫндѹ-мй амúнте ачѣа че мї-ав порѹнчúт, л'ам' ловúт кѹ оуи глóиц', шн ѧдáтъ прїнмн де изнóавъ симциúрнле лѹй, шн-м' зúсе: фóарте бúне ай фъкѹт! ачаста шсте слѹжба кáрѣ ам требѹà де ла тúне, дéч' оурмѣзъ а фáче асѣмене кѫнд' ва фй требѹницъ. Дѹпъ че испръвй ачѣсте кѹвинте, шръш' ачепѹ а съ невой съ скóацъ инéлѹл, шáрпеле кѹ сѹфлáрѣ лѹй шр' ѧл тржнтй пре пъмѫнт; шн ей ѧл' мáй лвїáю шн а дóаш шаръ кѹ глоицѹл' ка шн мáй найнте. Шй Пфрикóѹл ѧм' зúсе: О мѹсѹлмане, прїáтене! ѧцй мъртѹрисéск' ш мáре даторіе; вей цн къ мортѹл' че вézй сѹпт' ачест чéрю, шсте пророкѹл' Соломон, кѣрѹа вóю съ-й стъпѫнеск' печѣтѣ; къч' кѹ ачастъ мнжлочúре мъ вóю фáче домн' а тóатъ лѹмѣ, шн цїе прé оурмъ ѧцй вою ръсплътй слѹжба тà фóарте бúне. Ей ѧн зисéю: дáр' пентрѹ чé нѹ те слѹжѣцй кѹ глóаицеле тáле, ка съ бирѹéцй пре шáрпеле ачéста, прекѹм ай бирѹúт шн пре чѣле-л'алте жигáнїй? Нимик нѹ пóчю фáче ѧпротúва лѹи, ѧм ръспѹнсе, шн пентрѹ ачѣа авѣм требѹúницъ де ажѹтóрюл алтѹа. Дѹпъ ачѣсте кѹвинте ав черкáт шн пентрѹ а трéа шаръ де шѹ трас инéлѹл' пѫнъ ла мнжлóкѹл дѣцетѹлѹй пророкѹлѹи; дар шр ачéлаш шáрпе с'ав май ѧторс', шн кѹ сѹфлáрѣ лѹй ав тржнтúт пре Пфрикос шн а трéа шаръ. Ей шръш' мъ гътїáм', ка съ-л ловéск' кѹ глóицѹл'; шн кѫнд ржднкáю мѫна мѣ, шáрпеле ѧм гръй ашà: „стъй, ш мѹсѹлмане! нѹ ажѹтà ачéстѹй блестемáт' змéѹ. Ачéста шсте оунѹл дин чéй шáпте Пфричй, кáрій с'ав ржднкат ѧпротива лѹи Соломóн, шн ачéст пророк шѹ ѧкúс ѧ ѧдѫнчúмѣ пъмѫнтѹлѹй, ка съ педепсéскъ шбръзничїа лúр'. Ел' нѹ кáвтъ алт' чевà фъръ нѹмай съ стъпѫнéскъ ачест инéл', кѣрѹа кѹнóаце пѹтѣрѣ, шн де мѹлтъ врéме ацептà ла подлеле мѹнителѹй аколѡ оунде л'ай ѧтимпинат, ка съ трéкъ чине-ва, кáре ва пѹтѣ съ-й ажѹте, пентрѹ ка съ дóбѫндéскъ ачест инéл'. Чй ѧдешѣрт' с'ав шстенúт', нъдъждѹинд а кѣцигà ачѣстъ печѣте минѹнáтъ че стъ сѹпт пáза мѣ. Ей сѫнт оуи змéѹ кáре ам стътѹт тот дéѹна крединчос лѹй Соломон, шн пентрѹ ачѣа ѹ ам' май мѹлтъ пѹтѣре декѫт' ачест Пфрикóс' шн декѫт' ай лѹй шáсе товáрошй; дéч' лáсъ-л, ав оурмáт знкѫнд, ла стáрѣ че л'ам адѹс, шн съ стѣ ачїа пѫнъ ла сфѫршúтѹл вѣкѹрилѡр'. Шр' тѹ съ те депъртézй де ла мормѫнтѹл ачéста, шн

нѫ̀ май тѫрѣ́вѫ шдѝхна ачéстѫй пророк . Ѝр' дe нѫ̀, тe вóю прѫ̀пъдѝ, кáре аш' фи фъкѫт шѝ май нанинтe, дакъ нѫ̀ ай фи фост дe лѣ́цѣ лѫй Мшáмеѳ'." Ѳѫ аскѫлтáю кѫ фрúкъ кѫвúнтеле крeдинчóсѫлѫй змéѫ, шѝ мъ ѧторсéю ѧнапóй, шѝ дѫ̀пъ пѫцин, ажѫнсéю ла пóалеле мѫ́нтелѫй, фъръ а нѫ̀ мъ стрикà нúчи а мъ ѫтъмà дe ѧфрикошáтеле жигáиїй, фїинд къ лѣ́м' гъсúт' ла стáрѣ чe лѣ́ѫ лъсат Ѝфрикóсѫл'.

CLVII.

1784.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 2a—99b. — *b*. Ms. Acad., Codex miscell., 4⁰, 1799, 128 paginĭ. — *c*. Ms. bibl. centr., 4⁰, s. n. 1800, defect.)

Ѝликсѫндрїе, адикъ исторїе лѫи Ѝликсандрѫ Макидѫн, карe дѫ̀ бѫтѫт тоатъ лѫмe ши тоатe ѧмпѣрѫциилe, ши тоатe крѫиилe динѫ̀ тоатъ лѫмe, ши лѣѫ̀ сѫпѫс лѫи.

Intâlnirea cu furnicĭ şi cu piticĭ. (*a*. fol. 61a—62a, *b*. pag. 64—65.)

Ши пѫрчасъ Ѝликсандрѫ дe аколо спрe ръсърит; ши мѫлтe църи лѫаръ ши лe бѫтѫръ ши лe прѫдаръ . ши сосн ла марцинe църнлор, ши дe аколо нѫ̀ маи ера шамени дѫмесничи, ши ера гадени салбатечи . ши марсъръ зъчe зълe ши ацѫисъ ла лок сънътос; ши ера аколо фѫрничи, ши ишїа ноапте фѫрничилe ши лѫа пe шамени фѫрничилe, шї-и тръцe търъшѫ ѧн гропи . ши спѫсъ ди рѫндѫл ачиста лѫи Ѝликсандрѫ, шї-и ѧмвъцъ съ пѫѧ фън оускат ѧмпрецѫрѫл шцилшр, ши съ-и дe фок' . ши аша фъкѫръ, ши мѫлтe перинд дe ачестe фѫрничи, съ мънтѫи дн ачастъ негъиднтъ перирѣ.

Ши марсъръ маи ѧннаинтe ши дидеръ ла ѡ апъ мѫлтъ ши маре, ши фъкѫръ подѫри, ши трекѫръ апа ѧи ⁓ зилe . ши афларъ аколо ѡ царъ, кѫ ницe шамени кът котѫл . ши мърсъръ мѫлци шамени дe ачїа, ши съ ѧнкинаръ лѫи Ѝликсандрѫ, шї-и адѫсъ поклои мїерѣ ши финичe мѫлтe; ши съ жълѫиръ лѫи Ѝликсандрѫ, шн зъсъ : нои сънтем шамени мишъи, ши не рѫгъм съ нѫ̀ не стръчe шцилe ѧпъръцїи талe, къ авем ши нои ѧнтр'ѫн ан бѫтълїѧ ѡ датъ кѫ кѫкоарълe, не бѫтем кѫ дънсълe, ши пe мѫлци ни шмоаръ, ши не скот шкїи .

Аликсандръ зъсъ, съ ле факъ четатн, шн ле фъкъръ, шн амъцъ дн ле фъкъръ арче къ съцецн, шн съ ле арътє към с'юръ батє. шн ле пъсъ домнъ днитр'ъншнн. шн лъа мнерн шн фнниче, кът фъ шцнлор литр'ън ан дни дестъл. шн ле трекъръ цара лор ан. ȝ. зиле, шн ачїи шамени съ кнамъ: питичн.

Venirea luĭ Alexandru până aproape de raĭu și întoarcerea.
(*a*. fol. 69a—71b, *b*. pag. 73—76.)

Алиѫандръ съ ръдикъ къ тоатн шцнле сале спре шстрокълъ мъерилор, шн ан четатн нъ къътаръ, шн мїнрсъръ. ї. зиле шн дндеръ ла ън мънте, шн-л трекъръ; шн-ш' пъсъ аколо стълїĭ, шн-ш скрисъ житїа са, кънд аъ трекът пи аколо. шн марсъръ ман аннаинте шн ацънсъръ ла ш пецнръ марн шн литънникодсъ. шн зъсъ Алеѫандръ, съ стръце берчъл ла тоцн, шн съ-л аъдъ. шн стрнгъ аше шн зъсъ: чине чн ва гъсъ ам пецнръ тот съ скоатъ афаръ, шрн лемне, шрн пїатре; къ чела чн ва лъа мълт' кън-съ-ва, шн чела чн ва лъа пъцнн нр съ ва кън, пентръ че н'аъ лъат ман мълт. шн зъсъ, тот пї епе съ анкалече, шн съ леце мънзъи ла гъра пецерън. шн аша фъкъръ, шн литраръ ан пїецнръ, шн ера литънерик марн, шн лъаръ чине чн аъ гъсът. шн стригаръ берчъл, съ ласъ епиле пе вое лор, пе ънде шр врк съ нсъ, шн ле лъсаръ, шн-н скоасъръ афаръ епиле пентръ мънзъ(и), къ ен нъ цнм пе ънде вор еши. шн скоасъ тот аъръ шн мъргъритаръ, шн пїетре скъмпе; шн съ кънръ къчи н'аъ лъат' ман мълт'.

Шн мїнрсъръ Алиѫандръ ман аннаинте шн ацънсъ ла ън къ(м)п фръмос, шн мироснм ка змирна шн ка ливанълъ, шн ера ан тоатн флорнле. шн ста ачел къмпъ ман сък де. ї. миле де налт, шн съ веде фок ампрецъръл раюлън. шн ешнръ доі анцерн аннаинте, шн стригаръ: стъи Алиѫандре! нъ мерце, къ есте лок сфънт, къ вен пери, шн тъ шн ваете та! шн дакъ аъзнръ Аликсандръ аша, стътъръ пи лок, шн зндн ън стълп' ан аъръ, шн скрисъ слови: „еъ Алиѫандръ ампърат а тоатъ лъме, венит-ам пънъ анче, шн-м ешнръ аннаинте доі сфинцн анцерн, шн мъ чертаръ съ нъ мергъ ман аннаинте, къ воіу пери шн еъ шн ваете ме, шн чине ва вени пънъ анче, ман аннаинте съ нъ маргъ". шн антребъ Аликсандръ пе анцерн: дар пе ънде, вон еши ла лъмъ? анцерїн зъсъ: пе ачести патръ пъръе че къргъ дни раю: Фнсон,

Гион, Тигръ, Ефраѳл', ши пе ачесте вей еши ла лѫмѣ. ачéсте грѣи дицерїи кътръ Алиѯандрѳ.

Ши съ дитоарсъ Алиѯандр' дпърат ла лѫме спре дрептѳл ръсъритѳлѳи. ши мїнарсъръ шасъ зиле, ши ажѫнсъ ла ѳн езър. ши зъсъ Алиѯандрѳ, съ съ wдихнѣскъ wцинле аколо. ши мїнарсъръ бѫкътарѳл чел дмпърътеск, съ спеле ѳи' пеще ѳс'кат дн езъръ; шр кѫм бъгъръ пеще дн апъ, ел дмвнсъ ши съ дѳсъ дн езър. ши мїнарсъръ бѫкътарѳл, ши спѫсъ лѳи Алиѯандрѳ, ши зъсъ Алиѯандрѳ: тот wмѳл съ съ скалде, ши еи, ши каии; ши аше фъкѫръ. ши съ фъкѫръ тоци сънътош, шри дн чи боалъ аѳ фост болнави.

Ши мїнарсъръ Алиѯандрѳ мai динаните ши ажѫнсъръ ла ѳн езър кѫ инце апъ дѳлче ши лимпеде. ши врѫръ Алиѯандрѳ съ съ скалде; шр ѳн пеще маре нъвъли съ-л мънънче; шр Алиѯандрѳ фѫци афаръ, ши съри пеще дѫпъ Алиѯандрѳ пънъ афаръ ла ѳскат. ши съ дитоарсъръ Алиѯандрѳ ши дикълекъ пе пеще, ши wцинле длъ ѳчисъръ; ши-л спинтекаръ, ши гъсъръ w пїатръ скѫмпъ дитр'ънсѳл; ши солзїи лѳи ера ди аѳръ. ши дитр'аче ноапте еширъ инце фете чѫдате, ши кѫ пърѳл пънъ дм бръѳ, ши кѫ кѫнѳни ди аѳръ дн кап, ши ѳмбла прин прецѫрѳл wцинлор плъингънд, ши кънта инце кънт'ъри минѳнате, кът' н'аѳ аѳзит' нимене пе лѫме ачеле гласѳри кѫ жале. ши зъче: w драгѳл нострѳ ши домнѳл нострѳ! кѫм те ѳчисъ Алиѯандрѳ дмпърат! ши-л кънта кѫ мѳлтъ жали.

CLVIII.

1784.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 100a—108b. — *b*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1777, fol. 137b—145b.)

Исторїа лѳи Санагрид дпърат, чи стъпъне цара Дорѳлѳи.

Invăţăturile luĭ Archir. (*a*. fol. 100a—101a, *b*. fol. 137b—139b.)

Фост-аю (! l. -аѳ) дн зилиле веки ѳн дмпърат, чи стъпъне цара Дърюлѳи; нѳмеле лѳи ера Санагрид. ши аве лънгъ дънсѳл ѳн сфетник ши пѳртъторю де гриж(ъ) ла тоате, пе ѳн боерю мари, нѳмеле лѳи ера Йркнри. ши ера фоарте дм'ъ-

цат, ши нстецъ ла амвъцътъръ; ши ера богат фоарти . ши недвънд фичори дин тръпъл лъи, аз лъат пе ън копил мик, ши ера фичор ди съфлет', фиинд непот ди сорь, ал цине ши-л хрънѣ антокма ка пе ън фичорь а лор, пъръ л'аз фъкът мари; ши амвъцъндъ-л карти, фоарти бине л'аз амвъцат, ши тоатъ анцълепчъне лъи кът аз цинът', зъкънд антр'ачесташи кип:

Фътъл меу, Ынадами! кът ейи фи тъ нигъцитор ю, кь боерїи съ нь фачи; нічи съ фачи, нічи съ къмпири марфъ ди фърат, къ-ци вей перди бъкатиле тале.

Фътъл меу! пре татъ-тъу ши пре мъмъ-та съ-и чинстещи, ши съ-и мїлъещи, съ нь те бластъми; къ нь ва да дъмнезъу фичорял съ аибъ, нічи аш вор лъса бъкатиле лор кь благословенїа а ти хръни.

Фътъл меу! чине ва гръи цїа ръу, тъ кь блъндецъ съ гръещи бине; къ шмъла нъпрасник ди граб' ръспънди, шр апон пе ърмъ ти къещи.

Фътъл меу! кънд вей слъжи ла ън дшмнь ши ва фи дшмиял тъу небън, тъ съ нь зъчи, къ есте домнял' тъу небъи, чи съ фачи към ци ва порончи ел; къ-и ва фи милъ ди тини.

Фътъл меу! съ нь фїи фоарте ворбитор ю линаинте ампъратълъи тъу, нічи фоарти глъмаш, къ ейи греши.

Фътъл меу! ла зъле мари съ пъзъщи сфънта бисерика, ши ман въртос сфънта дъмиекъ съ ш чинстещи.

Фътъл меу! ънди-и виде жалник мари плънгъндь, мерци съ-л' мънгъи, адъкъндъ-и аминте къ ва мъри ши ел, ши тъ.

Фътъл меу! ейи фи шм мари, шр тъ ла тоци ти плакъ; къ тъ кь минте та, ман ди грабъ ши мари чинсте ейи аве.

Фътъл меу, Ынадами! мънїа нь ш върса кърънд; къ апон пе ърмъ ц'а пъре ръу.

Фътъл меу! цине-ц мъиъле де фъртъшаг ши де ъчиндерѣ де шамени, ши-лъ бати кь кьвънтъл.

Фътъл меу! аскълтъ ди шмъл анцълепт ши де бътрън чи те амвацъ; къ кьвънтъл' фїиндъ-ци ди амвъцътъра че де требинцъ, ка къндъ ан бе апъ динтр'ш фънтънъ ръчи.

Isprăvile luĭ Archir în Egipt. (*a*. fol. 106 b — 108 a, *b*. fol. 143 b — 144 b.)

Ши дакъ с'аз дизмитичнит Ыркирна ши марсъръ ла ампърат, шї-и спъсъ ампърат(ял) тоатъ причина ди ла Фараон ампърат . Ыркири зъсъ : пентръ ачаста съ фїи фър ди

гржѣ; ши чєрѫ дн ла ѧмпъратъ дї-и деди . к̃ . кѫлтѫрн дн чїн мари, ши алтеле чї ѫ трєбѫнт . ши лѫндѫ-ш зїwа кѫнъ ши пѫрчасъ кѫ мецерън ла Фарашн ѧмпъратъ ал Єгїпетѫлѫи; ѧнсъ пе мецерн дн ѧмбръкасъ кѫ нице колоачи . шї-н арътъ лѫи Фарашн ѧмпъратъ, дн ла Санагрнд ѧмпъратъ . Фарашн ѧмпъратъ ѧнтрєбъ пї Ѩркїрїѧ : чине єци тѫ? Ѩркїрїѧ ръспѫнсъ : єѫ сънт сол трнмис дн ла Санагрнд ѧмпъратъ, дн ла цара Дwрѫлѫи, съ фак ѧмпъръцїи тале четати, нич дн чєрѫ, нич пре пъмънт . Фарашн аѫ зъс' : дар ка пе ѫи гънскари ка тине, аѫ трнмъсъ съ-м фачи ачастъ слѫжбъ? Ѩркїрїѧ зъсъ : чине слѫжещи дwмнѫлѫи съѫ кѫ дрептате twт ва фн . Фарашн аѫ зъс : кѫм ан венит? Ѩркнрн аѫ зъс : нич къларн, нични педестрѫ . Фарашн зъсъ : дар мецерїн? нични ѧмбръкаци нич дизбръкаци . Фарашн аѫ зъс : мъни съ фїи гата, съ ѧнчепим а зиди ла четати . Ѩркїрїѧ зъсъ : кѫкѫрос . ши марсъръ Ѩркїрїѧ де дниинѣцъ де лѫ w ракл̃ ши пѫсъръ ѧнтр'о фрнгари карне, ши ѧнхъмъ ла ракл̃ к̃ кѫлтѫрн мари, ши пѫсъ ѧи' ракл̃ ѫи копїл мик, ши зъсъ, съ ръдиче фрнгаре дрепт ѧн сѫс, ка съ съ ръпазъ кѫлтѫрїи дѫпъ дънса; тѫ атѫнче съ стръци : вар ши къръмидъ, къ мецерїи н'аѫ чи лѫкра, ши шъд фър ди лѫкрѫ . ши фъкънд аша, марсъръ Ѩркїрїѧ ла Фарашн' ѧмпъратъ, ши зъсъ, съ порончаскъ армашѫлѫи, ка съ трнматъ съ адѫкъ цара вар ши къръмидъ, къ н'аѫ мецерїи чн лѫкра . ши ѫнтъндѫ-съ ѧмпъратъ(ѫл), адзїѧ пе копїл стръгънд, ши зъсъ : дар, ди ачаста аша фѫ; ѧм есте вое ка съ-м фачи w фѫнїѧ ди нъсъп . ѩр Ѩркїрїѧ съ принсъ кѫкѫрось, ши деди кѫ фредилѫ w бортъ пинтр'ѫн пърети ди ракл̃, ѧн дрептѫл содрилѫи; ши пѫсъръ нъсъп ѧн ракл̃ ди кѫрце пе бортъ, ши аръта ка w фѫнїѧ ди нъсъп' . ши зъсъръ Ѩркїрїѧ : пас ѧмпъратє, де-ци стръниче фѫнїѧ; ѩр ши дакъ ва трєбѫи, фаче-вою ши алта . Фарашн ѧмпъратъ ал ѧнтрєбъ : кѫм' ти кямъ? ел зъсъ : Ѩгїмон' . Фарашн зъсъ : дар пї мине кѫм мъ кямъ? Ѩркїрїѧ зъсъ : самини (а) содреле.

Че есте копачѫл кѫ ѩ рамѫри, ши ѧнтр'ѫн рам къте патрѫ кѫюкѫри, ши ѧнтр'ѫн кѫюк' къте шасъ(?) wаw, ѫнѫл негрѫ, алтѫл алкѫ? ѩр Ѩркїрїѧ зъсъ : копачѫл ести ѫнѫл (l l. аиѫл); ѩр ѩ рамѫри, сънт' ѩ лѫни ѧнтр'ѫн ан; ѩр патрѫ кѫюкѫри, сънт патрѫ съптъмъни ѧнтр'о лѫнъ; ѩр з̃ wаw сънт з̃ зиле ѧнтр'о съптъмъни; ѫнѫл негрѫ, ѫнѫл алкѫ, алкъ есте зїwа, нѣгръ есте ноапте . Фарашн ѧпъратъ кѫноскѫ, ши зъсъ : благословит съ фїи Ѩркїрїѧ!

CLIX.

1784.

(Ms. Gaster, Codex miscell., 4°, fol. 109b—112b.)

Descântece.

Descântec de fapt. (Fol. 109b—110b.)

Чине м'ă фъкăт лăни, ам дисфак' марци; чине м'ă фъкăт меркăри, ам десфак цои; чине м'а фъкăт винери, ам дисфак съмбътъ.

* * *

Сфънтъ дръгълѣнъ, апъ спълътоари, шин кăръцитоари. ев м'ам мъникат, съ мъ спъл, съ мъ кăръцъск, ди фапт', ди дат, ди кнзмъ, де мънїа, де лăт ди ла токилъ, де смшл ди ла мори, ди фаптъ; дечи ди фапт' де вечин', де фапт' де фїнкъ кă манкъ, ди фапт ди манкъ кă фїнкъ, ди фаптъ ди бърбат, ди фапт' ди фатъ, ди фапт ди невастъ кă бърбат мъ спъл, мъ кăръцескă, ди тоате. чине м'ă фъкăт' кă ѡ мънъ ăскатъ, ев ам дисфак' кă доаѡ мъни верзи. шин пънъ ан ї ѡри съ зъкъ аша: ев мъ спъл, мъ кăръцъск, ди тоати датиле, ди тоати фаптиле.

Спълъидă-мъ, кăръцъндă-мъ, къătаи диспре ръсърит, възăи лăнтре ди арцинт; ди лăнтре ди арцинт драгăл кă драгостиле, юбăл кă юбостиле, фрăмосăл кă фрăмăсъциле. кăм мъ възăръ, бине ле пърăръ; драгăл кă драгостиле мъ ам-бръкаръ; юбăл' кă юбостиле мъ юбъскă; фрăмосăсăл (!) кă фрăмăсъциле м'ă амподобит. ам фацъ ам сăфларъ, лăна ди спате ам скрисъръ, ши ди ămери дон лăчефири, ши ам пептă соариле ам' скрисъръ, ростăлъ кă мери ăнсă-м'ă, глас де кăк ам гăръ пăсă-м'ă, кă чнзми ди арцинт анкълца-тă-м'ă, гăцăманъ дшмнескъ ам кап' пăсă-м'ă, спръничени ди драгосте скрисă-м'ă, шки дн шюмă (! l. шшюмă) ам кап пăсă-м'ă, мери ди дн ăръ ам сънă бъгатă-м'ă, нăме ди драгосте пăсă-м'ă, ам мъна драптъ стълп' дн бăсăшк пăсă-мă, ди мъна дръптъ лăатă-м'ă, пе къръръш(ъ) порнитă-м'ă: мерци. (ка ?) чел фрăмосă, съ зебăкнеск, съ ръсърск; кăм зебăкнецни шин ръсари сфънтăл соари, дни тоци новрїи шин дни' тоати чециле, дни тоате негăриле, кăм зебăкнецни шин ръсари сфънтăл соари ман фрăмос, шин ман лăминос, шин ман ведерос, шин ман дръгълаш, аша съ зебăкнеск ев. къци ам фацъ ам къăта, ка

ди азимъ де гръ8 съ съть8ра; чине к8 мине воровє, ка де вин в8н съ весъле; шр ши є8, к8 чине воровем, к8 боерн, к8 нигъстори, ка к8 нере ди диндълчем; ка мери ди а8р' ле дам; к8м ди алес мирос8 в8с8шкълъи, дин тоати флориле, аше съ фїе є8 ман алес, ши ман фр8мос дин тоатъ л8ме. тоате фаптиле съ съ дъкъ, пе капъл кън м'а8 фъкът; є8 съ ръмъи кърат, л8минат, ка дмиезъ8 сфънт8, че м'а8 лъсат. амин.

Descântec de şarpe, de distors. (Fol. 111a.)

Дискънтек пентр8 шарпи, ди дисторс8.

Єдици, престици, деди дн пелици, пелица ди карне, карне ди wс, wс8 ди фолос8, венинъл пе wс' дн цос', лакъл ла тїрїакъл; чини а8 ад8с весте, съ-и дъкъ повесте.

Бразд8, є8 те дн торкъ, к8 пъни ши к8 сари, шр т8 съ дторчи пи к(8тарє), нима ши гъндъл', лимба ши гъра, ши шкїи ши л8нинле, ши видериле, к8 гънд в8н, ши к8 кокънт в8н ши к8 милъ ас8пра ме.

Descântec de şarpe. (Scris pe o foae din 1809.)

Плекат-а кътарє, пъ кале, пъ кърарє. чанкъ нѣгръ дниданте ишинт8-мѣ, тарє спънмънтат8-л'а, де фълчи ап8кат8-л'а, фълчиле диклещат8-м; де ръники ап8кат8-л'а, ръники дикордат8-м; де мижлок ап8кат8-л'а, мижлок8л дикордат8-м; шъз8 жос, съ въета, съ шлъкъим. домн8л д8мнез8 дин чер дл а8зи, дон сфинци трнмесе: пъсаци сфинцилор, де ведеци, че съ а8де, шр и аргат фъръ снмбрие? шри є боа к8 бразд8 недиплиннтъ? шри є тат8 (!l. фатъ) шкърътъ? съ д8сер8 сфинци. — че те ванци, кътарє? — че съ мъ вет8, сфинцилор! ам плекат8 пъ кале, пъ кърарє, чанкъ нѣгръ дниданте ишинт8-мѣ, тарє спънмънтат8-м'а, де фълчи ап8кат8-м'а, ръни(кїи) диклещат8-мѣ, де мижлок ап8кат8-м'а, мижлок8л дикордат8-мѣ. съ д8сер8 сфинцїи ши зисе: домне! че съ фїе домне! н8 є аргат фъръ снмбрие, ничи є боа к8 бразда недиплиннтъ, ничи є фатъ шкърътъ, чи є кътарє; а8 плекат пъ кале, пъ кърарє, чѣнкъ нѣгръ дниданте ишинт8-мѣ, тарє спънмънтат8-л'а. — н8 съ ман ванте ши съ шлнкъиск, чи съ съ дъкъ ла ене (!) съ каът8 8нт8, дин тоате флорнле де пре пъ-

мънт, съ-н дескънтэ; шн ва ръмъне кърат, лъмнат, ка ан чкс маикъ че л'ас факът.

CLX.

1784.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 140b—147b. — *b*. Ms. Gaster, copie din 1821, 4⁰, 34 paginĭ.)

Кынтърилэ стелиĭ.

Treĭ craĭ de la răsărit. (*a*. No. I. fol. 140b—141b, *b*. No. III. pag. 10—11.)

Трiĭи край ди ла ръсърит,
Кс стъwа (*a*) кълъторит;
Кънд ан кале пърчеде,
Стъwа анданте мерце.
Кънд ста ди wдихне,
Стъwа тот ан дигъдъа.
Къндс ан кале ен антра,
Стъwа тот ан андрепта.
Ла Иерусалим дакъ ас ацънс,
Стъwа ларъш с'ас аскънс.
Дпче лас фост ан антребат,
Де нацере де анпърат.
Унде цици къ с'ас нъскът,
Анпърат тънър де кърънд?
Къ ам възът стъ,
Шн дъпъ дънса ам венит.
Ир Ирод анпърат,
Крани антр'аскънс ас кемат,
Шн кс таинъ ас антребат:
Дъчецi-въ де испитици
Пре ачел кънон, ди-л гъсъц;
Де с'а антъмпла съ-л афлаци,
Бон мĭа цире ди съ-м дац;
Съ мергс шн ес съ мъ анкин.
Крани афаръ дин четате дакъ ас ешит,
Стъwа ларъш с'ас инитъ.
Нс мерце спре скъпътаре
Спре амазъзи аке къраре.

Крани фоарте с'аѕ бѣкѣрат,
Ши дѣпъ дънса аѕ ѣрмат.
Стыша цос къ с'аѕ лъсат,
Ѫнде аѕ фост прѣникѣл дифъшат,
Ши аѕ къзѣт', ди с'аѕ дикинат,
Ла нашере де дмпърат.
Ши ☧с . ыѕ дмвъцат,
Пре алтъ кале с'аѕ дитѣриат',
Съ нѕ де ди вестѣ лѣи Иродѕ дмпърат'.
Нѕ дъдѣръ нічи ѡ вести,
Де ☧с . ѫнде естѣ.
Ѩр Ирод дмпърат,
Фоарте таре с'аѕ тѣрбѣрат',
Ши мѣлтъ ѡастѣ аѕ скѣлат,
Ши тоц прѣнчи ыѕ тъят.
Патрѣспрѣзѣчи мѩи де прѣнчи,
Дин дои ани дн цос ман мнчи.
Сокотинд чѣ-с мѣлци
Ка съ там пре Исѣс.
Ѳраш съ дитрѣста,
Бифлемѣл тот ципа;
Нѕ ера касъ фъръ плъцере,
Маикъ фъръ тънгѣре.
Рахила прѣникѣл дш плънце,
Ѩ мънгъе иѕ-л аве.

Глас дн Роман (!) с'аѕ аѣзит,
Де сѣнетѣ ши де ципетѣ;
Ши Ръмленни с'аѕ скѣлат,
Пре Имрѣсалим л'аѕ пѣстинт;
Ши пре жндови ыѕ ръскират,
Прин лѣме ди шкаръ ыѕ лъсат.
Ши де акѣм пънъ дн вечѩ,
Мила домнѣлѣи съ фѩ.

Aşa ne grăeşte domnul. (*a*. No. III. fol. 142b—143a, *b*. No. II. pag. 9—10.)

Ѩша нн грѣецни дѡмнѣл,
Ка съ-л аскѣлти тот ѡмѣл.
Съ-л аскѣлтѣ фър де прічѣ,
Съ дицълцъ чи не зичѣ:

Къ моарте дн лѫме есте маре,
Нѫ съ теми де дѫмнѫ маре.
Де бътрѣни нѫ-и рѫшине,
Ла чел тѣнѣр днкъ вїне.
Де витежи нѫ съ съеци,
Ла дмпъраць кѫ сѫла мерци.
Къ дмпърацїи шн кѫ крани,
Фак четъциле кѫ дни,
Шн днкъ съ мди инвоескѫ,
Кѫ шанцѫри ди ле днтъреск;
Кѫ шанцѫрнле гродсъ,
Кѫ тѫрнѫриле фрѫмосъ.
Ка днтр'ънсъле съ вецѫшскъ,
Шн де моарти съ нѫ гѣндѣскъ.
Ѳл къид бе шн съ весълеци,
Пѫтѫиче дн пъмънт къ мн-л трънтеци,
Шн-л а дин касъ лѫминосъ,
Шн-л багъ дн касъ днтѫнекосъ;
Шн дин къмпѫ вердн шн фрѫмосѫ,
Мн-л багъ дн къмпѫ днтѫнекос;
Шн дн ла лок мѣндрѫ шн дръгостнт,
Мн-л багъ дн негрѫ пъмънт.
Ѳмѫле! шмѫле! дар де ан вр'о богъцїа,
Съ нѫ стан дн съминцїа! (! l. сѫмецїа)
Шка векѫл съ сфършацїе,
Шн жѫдецѫ съ гътеце.
Татъл, фїѫл ва мъна,
Дицерїи вор тръмбнта,
Шн морцїи съ вор скѫла.
Кърциле съ ворѫ дескнде,
Маткъ де фок съ ва апринде.
Пъкателе съ вор веди,
Грешницїи съ вор всънди.
Тикълшсѫле! шмѫле!
Че нѫ те сколи кѫ трѫпѫл,
Съ-ци спъсъци ѯфлетѫл?
Стръиса кѫи дн пе лѫме?
Дар нѫ цн кѫи дн ръмъне.
Ѯъчи, къ дакъ дн мѫри,
Фичорїи т'ор помени.

Кѹм амѹ къзѹт шн пе мѹлци сърачи,
Кѹ нимнле ди драчи.
Дар тѹ wмѹле! дорми, те тръндъвецн,
Шн де дѹмнезъѹ нѹ гъндецн.
Де ла ѧнчепѹт, пънъ ла сфършнт,
Кѹ бѹкѹрїа, Ѧмнн.

No. II. Psalm 46. (*a.* No. IX. pag. 17—18, *b.* No. V. fol. 143b—144a.)

Лимбиле съ псалти, кѹ къntъри ѧналте,
Съ къnte ѧпъръцие, кѹ глас де бѹкѹрие.
Лъѹдъм пре домнѹл, съ стръце тот wмѹл.
Домнѹл ести тари, шн ѧнпърат мари.
Преste тот пъмънтѹл, чинеш кѹ кѹвънтѹл,
Сѹпѹсѹ-нѣѹ глоате, шн лимбиле тоате.
Дъне-л (!) сѹпт пнчоари, лимбиле сѹпт соари.
Ѧлеш-с'ѹ парте, парте дн мошиѧи
Цара че доритъ, кѹн (!) цюрѹитъ.
Лѹи Ѧкоѵ юбитѹл, че-ш цине кѹвънтѹл.
Мила съ-ш аратъ, ѧн сфънта четате,
Спре нон, тикълошни, прекѹм не спѹн мошни.
Спре върфѹри де мѹнте, съ аѹзим гласѹри мѹлте
Де бѹчими мари, кѹ ѧналтъ стригари;
Сѹитѹ-с'ѹ домнѹл, съ къзъ тот wмѹл.
Къntа кѹ алъѹтъ, шн ѧ зъкътѹръ мѹлтъ,
Къntа пре ѧнпъратѹл, къ нѹ-и ка дънсѹл алт(ѹл),
Къntа съ ѧцълѣгъ, преste лѹми ларгъ,
Къ дѹмнезъѹ глоwате (! *a.* поате), пре лимбиле тоате,
Де ле ѧнблънзъцн, ле шн ѧнпъръцъцн.
Скаѹнѹл лѹи ди разъ, ѹнди вра съ шазн,
Домнѹл днн а дрѣпта, съ-ш ѧнпарци глоата (! *a.* плата).
Пре боери, пре глоате, шн лимбиле тоате.
Шр чине съ ѧнналцн днн фире, нефиреск съ казъ.
Ѧ виде тот wмѹл, (*a.* кънд есте домнѹл.)

In Vifleim s'au născut Hristos. (*b.* No. X. pag. 18—19.)

Ѧн Енфлеим с'ѹ нъскѹт Христос,
Лѹмнн спре мари фолос.

Дин фичоарѣ с'аѕ иѣскѣт,
Ши кѕ трѣпѣл с'аѕ фѣкѣт.
Ди еслиле добитоачилор рѣсъринд,
Ши кѕ трѣпѣл лнфлорінд.
Христос с'аѕ иѣскѣт кѣрат,
Ди манкѣ фѣрѣ ди бърбат;
Фѣрѣ ди бърбат, невиноват.
Ирѣ магие ди ла рѣсърит,
Ѣзинд, кѕ дарѣри аѕ венит.
Христос с'аѕ иѣскѣт кѣрат,
Ирѣ Ірѡд с'аѕ тѣрбѣрат.
Ирѣ Ірѡд некрезинд ди вести
Христос с'аѕ иѣскѣт лн если.
Кѕ тоци съ не лнкинѣм
Ши съ-л лѣѕдѣм.

Auziţi aceste toate. (*b.* No. XII. pag. 21.)

Ѣзици ачесте тѡате,
Нѣмѣри ши нороадн ши глоѡте!
Ши лнцѣлеціци кѕ кѣвънтѣл,
Ѡмѣл диспре тот пѣмънтѣл;
Къ лѣме дин век съ сфършаціе,
Ши жѣдецѣл съ гътеци.
Татъл пре фиюл ва мъна,
Ши лѣме ва жюдека.
Къ аколо сънт кътате
Ди тот фелю ди пъкате,
Къмърнле неастъмпърате.
Тълхарилор сънт гътици,
Енермин чин неадормици.
Лимбиле невотезате,
Ѣрдѣ лн тартар, лнфокате.
Богацин чей немилостиви,
Шъд ли поми нелнфлорици;
Богацин чей милостиви,
Шъд лн помн лнфлорици.
Ши акѣм ѡ дѡамни сфинте,
Ац ман адѣчи де нон аминте,
Ши ди тот нѕ нн ѕита,

Фиинд ши ноі зндире та.
Ди пъкате не фереці,
Ши ан рао не съласъ.
Кз сфиници тъи диипрезиъ,
Ка съ фачим воа бзиъ.
Ши ди акзм пъиъ ан вечни,
Мила та, доамни, съ фии.
Кз дар ши кз бзкзрии,
Антрз мзлци ани съ въ фие.

CLXI.

1785.

(16⁰, III + 174 paginĭ.)

Кзрїозникъ .... арътаре .... диль Фїзіогномїе .... де попа Михаи Стрилбицкїи .... Ишз. 1785.

Pentru negel. (pag. 65—67.)

No. 21. Де ва авѣ пе фалка дрѣптъ нецель диль жосъ апротива капътзль насзлзи, асъмнѣзъ къ уна шмъ ка ачела съ ва авъца ла мзлте фѣлюрн де авъцътзри але искзсиниїи, ши пентрз ачѣа а пърциле чѣле стреине ва къцинга мзлтъ богъцїе; пе лънгъ ачестѣ, ва фи ши скзмпь. 22. Нецелзль де ва фи дѣсзпра фълчїи дрѣпте, и съ фъгъдзеще норочире атрз тоате лзкрзриле лзи, ши ва тръи мзлт. Йръ де ва фи дѣсзпра фълчїи стъници, аль агрозѣце нецелзль кз неноročнтъ асзръчзне ши кз съръчїе. 23. Нецелзль де ва фи сзпть фалка дрѣптъ, асъмнѣзъ норочири вїецїи ачелзи шмь. Йръ де ва фи ла фалка стънгъ де десзпть, аратъ ман нанте неноročире ши съръчїе, ши примеждїе де апе, уневри ши анекаре. 24. Нецелзль дѣсзпра насзлзи мъкарь ши ман сзсь а протива шкюлзи, сав жось а протива гзрїи, асеминѣзъ плекаре спре кзрвїе. 25. Нецелзль дѣсзпра насзлзи спре партѣ дрѣптъ, и съ фъгъдзеще моценире сав норокь ла асзръчзне ачестзи шмь. Йръ де ва фи ла мижлокзль насзлзи, аратъ сфъзи ши съръчїе. 26. Нецелзль де ва фи деспре партѣ дрѣптъ а гзрїи, аратъ минте фрзмось, ши моцениторою богъцїен дела асзръчзне. Йръ плѣма пе партѣ

стѣнгъ а гѣрїи, мъкаръ къ ѧсемнѣзъ шарѣшь ачелъ норокъ, шаръ маи ла ѵрмъ тот ва авѣ чѣ шбичнѣитъ досадъ деспре ѧсѣрѣчѣиѣ лѣи, ши боале.

Cap. XXVI: Pentru măinile întregi. (pag. 95—96.)

Капь а долозечи ши шлсе.
Пентрѣ мънѣле ѧтреци.

Мънѣле тари ши фрѣмолсъ алъкътѣинте, аратъ маи наинте вѣсель, ѧцелептъ, ши крединчось шмь. 2. Мънѣле фоарте гроасъ, аратъ глѣпавь, ши неѧцелептъ шмь. 3. Мънѣле кънды сънтъ фоарте лѣнци пънъ ла ценѣнке, ѧсъмнѣзъ зъдарникь шмь. 4. Мънѣле мичи ши слабе, маи наинте ѧль аратъ слабь фърь вьртѣте, ши тикъинтъ шмь. 5. Мънѣле кънды сънтъ пъроасъ, ѧль аратъ маи наинте пъзиторю ши некрединчось, ашиждерѣ ши чинститъ шмь. 6. Мънѣле фъръ де пърь, ѧсъмнѣзъ минчинось ши амъциторю шмъ.

Cap. XXXIV: Pentru coaste. (pag. 109.)

Капь а трензечи ши патрѣ.
Пентрѣ коасте.

1. Мари ши тари ши пъроасъ колпсе, ѧль аратъ вьртось ши некѣратъ шмь. 2. Мичи ши мон колпселе, аратъ слъкъчѣие, чилибїѣ ши фрикось шмь. 3. Ѣскѣците колпсе, съмнь де ветежїе, ши фрѣмось съладатъ.

Cap. XLII: Unghiile degetelor. (pag. 121—122.)

Капь а патрѵзечи ши доі, сколсе динь хромантіе.
Пентрѣ ѵнгїи ла дѣцетеле мъинилорь.

1. Ѵнгїиле лѣнци пе дѣцете, аратъ кѣ натѣрь фрѣмолсъ, мъкарь къ ѵнь шмь ка ачела нѣ вра съ крѣдъ, ши шсте тъниитъ ѧ лѣкрѣриле сале. 2. Де ворь фи ѵнгїиле лѣнци ши лате, ѧсънѣзъ (! l. ѧсъмнѣзъ) ѧпрѣщїиторю а мѣлте лѣкрѣри, пе лънгъ ачеа шсте шмь ши фрикось. 3. Де ворь фи ѵнгїиле лѣнци ши ѧгѣсте ка ла вѣлтѣрь, апои ѧль аратъ пе ачель шмь пе каре динь мърирѣ чѣ дешартъ вра съ фїе лѣатъ песте чѣле диньтъи. 4. Ѵнгїиле де минжлокь ши рь-

тѫнде, длѣ аратъ къ фрѫмосъ натѫръ, ашиждерѣ юбиторю де л дѣъца лѫкрѫри де таннъ. 5. Унгїиле мичи ши рътѫнде, дсъмнѣзъ, дпротивиторю мънїосѣ ши гѫндѣце ка съ фїе тоате сѫптъ стъпънирѣ лѫи.

(pag. 125—127.) 15. Де ворѣ фи сорочи албе, сав рѫндѫри, дсъмнѣзъ норокъ, нѣгре сав вѣцеде, сав галбене, сав камѣ негре сорочи, ши ва фи гропане адънчи; ши ларъшѣ де ва фи унгїе динѣ а ей фире къ тотѫлѣ нетокмитѣ, ши нѫ нѣтедѣ, апои дгрозѣце къ ненорочире. 16. Де ворѣ фи сорочи албе пе унгїе дѣцетѫлѫи челѫи маре, фъгъдѫице норокъ д шасте, сав лѣ дсѫръчѫне, ашиждерѣ аратъ д кале норокъ. Йръ сорочи нѣгре пе ачелѣ локъ аратъ д противъ. 17. Сѣмне албе пе дѣцетѫлѣ челѣ че аратъ, аратъ норокъ дела чей дѫховничещи, ши миренещи, чинсте ши богъцїе. Йръ чѣле нѣгре сѣмне, аратъ пагѫбъ ши ръѫтате, ши лѫкрѫри де жѫдекатъ. 18. Сѣмне албе пе дѣцетѫлѣ челѣ динѣ мижлокѣ, аратъ норокъ ла стъпънирѣ касїи. Йръ чѣле нѣгре дгрозъскѣ къдери д боале, ши молартѣ. 19. Сѣмне албе пе унгїе де лънгъ дѣцетѫлѣ челѣ микѣ, съ фъгъдѫице къ милъ дела стъпънїи чей мари чинсте ши богъцїе. Йръ нѣгре, дсъмнѣзъ д противъ. 20. Сѣмне албе пе дѣцетѫлѣ челѣ микѣ, дсъмнѣзъ шарече бине, ши кале къ норокъ, принѣ ръваше ши прин кърїозниче лѫкрѫри. Йръ чѣле нѣгре, дсъмнѣзъ чѣле дпротивиторе.

CLXII.

1785.

(Exemplarul bibl. centr. defect, începutul şi sfârşitul lipseşte, 8⁰, mic., 249—252 [?] foĭ paginate.)

Алфавита чѣ сѫфлетѣскъ .... (дн Ашь ѧѱпе.)

Din introducere. (Fol. 6a—8a.)

..... Тáтъ алѣ милостивйрилшрѣ, дмнезѣѫ а тóатъ мжнгжáрѣ. Я лѫй шсте чérюлѣ шй пъмжнтѫлѣ, мѫнцїй, дѣлѫриле, лемнеле, дѫмбрѣвиле. Йле лѫй сжнтъ фїáръле, добитóачеле, жигънїнле, пáсъриле чѣле зеврътóаре. Я лѫй шсте тоáтъ сѫфлáрѣ, шй тоáтъ фъптóра, чѣле възóте шй чѣле невъзóте, чѣле динѣ чérю шй чѣле де пре пъмжнтъ. Я лѫй шсте сóареле шй лѫна, стѣлеле чérюлѫй шй стїхíиле. Я лѫй апеле, ржѫриле,

мѣриле, ѕзериле, изво́аръле, гри́ндина, шме́цїй, пло́иле, вѫнтѵриле, фѵ́лцериле, тѵ́нетеле . Я лѵ́й то́ци шаменїй, то́ате нѣмѵриле пъмѫнтѣ́нилшрь . Я лѵ́й ѧцерїй, архáнгелїй, скáѵнеле, домни́ле, херѵвимїй, серафи́мїй, шй то́ате пѵтѣ́риле . Ла дѫнсѵль дрептáтѣ, ла дѫнсѵль дрептáтѣ (!) ла дѫнсѵль жѵдекáта чѣ нефѫцáринкъ, ла дѫнсѵль бѵнътáтѣ шй юбúрѣ де шамени, ла дѫнсѵль ѧцелепчю́нѣ, шй изво́рѵль ѧцелѣцерїй . Яколѡ лúницѣ, шдúхна, нетѣ́мерѣ, шй фъръ грúжъ . Яколѡ мърúрѣ, богъцíа, вистїерíа нелпѵцинáтъ, шй десфътáре вѣ́чникъ . Яколѡ бѵкѵрíа, лѵмúнъ, рáзъ, фрѵмсѣ́це, бѵ́нъ кѵїницъ, дѵлчáцъ, веселíе, шй то́атъ мѫнгѫ́рѣ . Яколѡ волничíа, дезмїердáрѣ, ѧдестѵлáрѣ шй вѣ́кѵл чéл' нескимбáть : Ори чe шсте ѧтрѵ шамени май юбúть, яколѡ то́ате сѫ́нть . Нѵ́май те липсѣ́це кътръ дмнѵль дмнезѣ́ѵль тѣ́ѵ, кѵ то́ть сѵ́флетѵль; шй нѵ́май де дѫнсѵль кѵ бѵкѵрíе съ те бѵ́кѵри, шй кѵ веселíе те веселѣ́це . Бѵ́кѵръ-те ѧтрѵ дмнѵль, шí-и дъ лѵ́й мѵлцъмúть; кѣчи тѣ́ѵ фъкѵ́ть пре тúне дѵ́пъ кúпѵль шй асемънáрѣ сà, днь нефїúницъ ла фїúницъ тѣ́ѵ адѵ́сь . Кѵ мърúре ши чúнсте тѣ́ѵ ѧквѵнáть; нѵ́ тѣ́ѵ фъкѵ́ть пре тúне фїáръ, нúчи кúть, нúчи алтъ шаре кáре живúнъ; чй шм', фъптѵ́ръ ѧцелегъто́аре, немѵрито́рю, шй сѵ́флетѵль тѣ́ѵ л'ѵ чинстúть кѵ сѫ́нгѵръ стъпѫнúрѣ . Мъкáрь де не шй деспърциме де трѵ́пѵль чéль времéлникь, дáрь спре май бѵ́нъ сълъшлѵ́йре трѣ́чемь, шй кѵ сѵ́флетѵль петрѣ́чемь ѧ вѣ́кчи; нѵ́ спре ѡ мíе сáѵ дóаш, сáѵ трéй мíй де ани, чй ѧ вѣ́кїи вѣ́чилшрь, че н'ѵ сфършúть . Бѵ́кѵръ-те ѧтрѵ дмнѵл', шí-й дѣ лѵ́й мѵлцъмúть; къ то́ате пентрѵ тúне ѧ дáрь лѣ́ѵ фъкѵ́ть . Пентрѵ тúне чéрюль ши пъмѫнтѵл', пентрѵ тúне сóареле шй лѵ́на, шй то́атъ подóаба чéрюлѵй кѵ стѣ́ле ѵ фъкѵ́ть . Пентрѵ тúне фїáръле ши добито́челе, пáсъриле чѣ́ле звѵрто́аре, шй то́атъ живúна . Пентрѵ тúне мѣриле, рѫ́ѵриле, изво́аръле, ѕзериле, фéлюри де пéщи, кúцій чéй мáрй . Пентрѵ тúне пъдѵ́риле, ко́дрїй, дѵмбрѣ́виле, фѣ́люри де пѵстíй . Пентрѵ тúне чѣ́ле възѵ́те шй чѣ́ле невъзѵ́те сѫнть фъкѵ́те . Бѵ́кѵръ-те ѧтрѵ дмнѵль, шí-й дѣ лѵ́й мѵлцъмúть; къ то́ате пентрѵ тúне дрѣ́пте шй милостúве ѵ ашезáт, шй нефчетáть по́артъ грúжъ пентрѵ сѵ́флетѵль тѣ́ѵ, те фолосѣ́це, те апъръ, те акопере, ѧтърѣ́це сѵ́флетѵль тѣ́ѵ дѫндь цíе търíе, сънътáте, вїѫцъ, те ѧцълепцѣ́це, те лѵмнѣ́зъ спре то́ть лѵ́крѵль бѵ́нь.

Să nu fim ѵubitorĭ de argint. (Fol. 152a — 154a.)

Пáрт҃ѣ а трéм҃а . Кáпь а҃.

Пентрȣ ка съ нȣ́ фимь ювитóри де арцúнтъ, чи съ авéмь нъдѣ́жде нȣ́май спре сѫ́нгȣрь дм҃незѣ́ȣ.

а҃. Богъцíа де арь кȣ́рце, нȣ́ въ липúрець íнима, грѣ́ѫце проро́кȣль . мáре неберúе ѥсте а липй инима спре пȣ́трежȣне шй а нъдъждȣй спре жъфȣ́ирѣ чѣ́м҃ че пї́áре, нȣ́ те нъдъждȣй дáрь спре богъцíа чѣ стрикъчóасъ, нúчи ръвнй лесȣ́пра áврȣлȣй [къ зúче : чéль че юбѣ́це áврȣль, нȣ съ ва ѧдрепта.] Чй ѧцй пȣ́не нъдѣ́ждѣ тр҃ спре дм҃незѣ́ȣ чéль вíй, кáреле тóате ав фъкȣ́ть; къ áврȣль шй арцúнтȣль сѫнть лȣ́крȣри де мѫ́йни ѡменéци, май де грáбь пї́áре, декѫ́ть кȣ́мь л'ай адȣнáть пре ель.

в҃. Нȣ́ фїй скȣ́мпь, легáть фїúндь кȣ юбúрѣ де арцúнтъ, спре дáрѣ чéлврь че ле требȣéск, кă съ нȣ́ фíй стъпѫнúть де некредúнцъ . Нȣ́ те тѣ́мe тȣ́, чéль че фáчи бúнеле, къ дóаръ ѧци вă липсй чевă ѧ лȣ́ме, къ лȣ́мѣ ѧкъ стъ, шн нимúкь ѧкъ днитрȣ дѫ́нса пънъ акȣ́мь нȣ́ липсѣ́це : нúчи сóареле с'ав скимбáть, нúчи рѫ́ȣриле дин' кȣ́рцере н'ав ѧчетáть, нúчи пъмѫ́нтȣл' н'ав пъръсúть а нȣ нáце чѣ́ле требȣинчóасе : къ ѧкъ пре áврь шй пре арцúнтъ ѧлъ нáце, шй нúчи ва ѧчетă вре ѡ дáтъ а нȣ́-лъ нáце, пѣнъ кѫ́ндь ва стă лȣ́мѣ ачáста; къ оуна ѧ пъмѫ́нть съ погóарь, шрь алта диньтр'ѫ́нса съ нáце, прекȣ́мь áврȣль шй арцúнтȣль, ашă шй тóате чѣ́ле требȣинчóасе але вїéцїй нóастре.

г҃. Нȣ́ те тѣ́мe де лúпсъ ѧтрȣ чевă; къ май наúнте де ачѣ́стѣ нȣ́ ай авѣ́ть нимúкъ, шрь астъзи ай, шй мъкáр де н'áй авѣ́ фíй авѫ́ндь; къ чéль че ав зидит тóате, н'áв липсúть, нúчи ва липсй кѫ́нд-ва, ачéстȣа крѣ́де кȣ търíе; н'áв лисписúть чéль че лѣ́ȣ адȣ́сь тóате динтрȣ нефїúнцъ ѧтрȣ фїúнцъ . чéл' че дъ хранъ чéлврь флъмѫ́нзи, шн сáтȣрь тóатъ живúна, де тóате ѥсте ѧдестȣ́ль . Нȣ́ фїй скȣ́мпь спре дáрѣ челврь че чéрь, шй нȣ́ те ѧтóарче деспре чéла че-ци чѣ́ре пре нȣ́ме . Дъ челȣй че цѣ́ȣ дáть цíе тóате, ка съ ай дела дѫнсȣль лесȣтúть.

д҃. Нȣ лъкомй спре лȣ́крȣри стреúне, къ шй але тáле тóате ѧ скȣ́ртъ врѣ́ме вей съ ле лáши; нȣ́ лъкомй спре жъфȣ́ирѣ чѣ дешáртъ ла шри чѣ фéлю де лȣ́крȣ, кѣчи кѫ́ндь те вéй дȣ́че де лúчѣ, нимúкъ нȣ́ вей лȣă кȣ тúне . Голь ай кенúть ѧ лȣ́ме, гóль вéй съ те дȣ́чи : къ мȣлци мȣ́лть авѣ́, ѧсъ лъсѫ́ндь тóате, с'áв дȣ́сь де лúче кȣ мѫ́йнеле дешáрте, шй кȣ сȣфлетȣль гóль . Нȣ дорй нúчи нъдъждȣй спре стрѫн-

со́дре мѫлтъ, ка съ нѫ те аскѣмени богатѫлѫй чѣлѫй, че аѫ стрикатъ жи́тница чѣ ми́къ, ши май ма́ре ѡ аѫ зидит, шѝ аѫ зи́сь : сѫфлете! ай мѫлте лѣѫцій стътътто́дре спре мѫлци ани, ѡдихнѣцие-те, мънжнкъ, ѣ, веселѣцие-те; шѝ аѫ аѫзи́ть : небѫнѫле! дтрѫ ачастъ но́апте вѡр' съ чѣръ сѫфлетѫль тъѫ дела тине, да́ръ чѣле че ай гътить, кѫй вѡр фи? зи́че Дмнѫль.

Rugăciuni către Dumnezeu. (Fol. 239b, 241a—241b.)

Рѫгъшй къторъ Дмнезѣѫ стри́гъ кѫ невойницъ.

ѳ. Пѫ нѫ исте би́не пикътѫрїи лжнгъ изво́рь? ки́цій лжнгъ ръдъчи́нъ, мъдѫлѣрилѡръ кѫ ка́пѫль? адевъра́т' исте би́не! аша шн лжигъ ти́не дмне дмнезѣѫль мїѣѫ, аѫ нѫ исте май би́не? къ тѫ дсѫцй дм' ецй мі́е дмнь, скъпа́рѣ мѣ ши мжнгжа́рѣ, тѫ дмь ецй нъдѣждѣ, ши нъдъждѫйрѣ . Пре алтѫль лима́нь ши мжигжа́рѣ нѫ амь, алтъ нъдѣжде шѝ нъдъждѫйре нѫ кѫно́скь, афа́ръ де ти́не дмнезѣѫль мїѣѫ, тѫ ецн мїе акоперито́рю шѝ сприжинито́рю, тѫ ецн мърйрѣ мѣ ши цинѣрѣ, шн бѫкѫрі́а чѣ вѣчникъ.

Рѫгъшй стри́гъ фъръ тъчѣре къторъ дмнезе́ѫ.

г. Нимене съ нѫ мъ рѫмпъ, ни́мене съ нѫ мъ шсъба́скъ де дра́гостѣ тѫ чѣ дмнезъма́скъ, ѡ дмнезѣѫль мїѣѫ! ни́мене съ нѫ мъ шпрѣскъ, ни́менѣ съ нѫ мъ деспа́рцъ*), ничи фо́кѫль, ни́чи са́бїа, ни́чи фо́лметѣ, ни́чи го́ана, ни́чи аджнкѫль, ни́чи днълци́мѣ, ни́чй чѣле стътътто́дре, ни́чи чѣле вїито́дре, нѫмай дсѫшй ачаста пѫрѫрѣ съ петрѣкъ л сѫфлетѫль мїѣѫ, де ни́мнкъ алтъ съ нѫ дорѣ́скь л вѣкѫль ачѣста дмне, чи зїѡа шн но́аптѣ съ те ка́ѫтъ пре ти́не дмнѫль мїѣѫ; шѝ афлжндѫ-те, съ аѫ комо́ара шн богъці́а чѣ вѣчникъ, шѝ тѫтѫрѡръ бѫнътъцилѡръ съ мъ дведничѣ́скь.

*) Glosă marginală: ржм . зач . чѳ.

CLXIII.

1794.

(Folio, II nepaginate + pag. 108 paginate.)

Критиль ши Ѧндроніѹсь .... с'ѧѕ дѧть ѧ тѵпа́рю ѧ Ишь . анѹль дела ѯс . ѧѱчд.

Predoslovie. (Fol. IIa—IIb.)

Прътаре ѧ скѹрть.

Критиль ши Ѧндроніѹсь, ка́ре съ тжлкѹе́це : цѹдека́та шй бърбъці́е, че кѹпри́нде ѧтрѹ си́не оунь ки́пь де исто́рїе фо́арте минѹна́тъ; ка кѹ́мь ачѣ цѹдека́тъ шй кѹ бърбъці́е ар фи фо́сть дой бърба́цй фо́арте ѧцеле́пцй, ка́рїй ѧтжлни́ндѹ-се ди́нь ѧтжмпла́ре, шй ѧвъцжндь ѧтжй ли́мбъ пе Ѧндро́ніѹсь де а цй, шй а ѧцъле це гра́юль шменѣ́скь, де вре́ме че ель ерѧ мѹ́тъ ка оунь добито́кь, шй фъръ нимі́къ кѹвжита́ре, ка́ре мъка́рь къ исто́рїе ѧлѣ ѧра́тъ де а фй ѧ вжрстъ шй ар фи фо́сть лъкѹи́нца лѹ́й кѹ фїа́ръле, дарь съ ѧцеле́це къ ѧѕ фо́сть ѧ вжрста прѹнчіе́й; ѧѕ ѧчепѹ́тъ оунѹль, адекъ Крити́ль, а истории примѣ́ждїѧ сѧ лѹ́й Ѧндро́ніѹсь, ка́реле съ сокотѣ́ къ есте нѹ́май шмь, ѕръ нѹ авжндь шй вре ѡ цѹдека́тъ ѧтр'жнсѹль . шй дѹпъ че с'ѧѕ ѧтій́нсь ѧтре джншїй воро́ва де исто́рїе, атѹ́нчѣ ѧтжй ѧѕ фъкѹ́тъ цѹдека́тъ кѹрцерїй вїе́цїй шменѣ́ци ди́нь ча́сѹль че съ зъмисле́це ѧ пжнтечеле ма́йчїй са́ле, ши прини кжте стжнчи шй ва́лѹрй примеждѹнчо́асе петрече ѧ то́атъ вїа́ца лѹ́й, ѧ ма́рѣ ачѧста а вїе́цїй, асемънжндѹ-се добиточі́ей, фїи́ндь нѹ́май сжнгѹръ шмени́ре, ѕрь нѹ авжндь шй цюдека́тъ са́ѧ ѧцъле́цере . шй кжндь Крити́ль, адекъ цюдека́та, ѧѕ дескопери́тъ шмени́рїй, адекъ лѹй Ѧ(н)дроніѹсь, къ ашѧ есте алкътѹи́рѣ а ѧсѹшй зиндто́рюлѹй; атѹнчѣ апо́й ѧѕ кѹноскѹ́тъ пре ачѣ́ль минѹна́тъ ме́церь, карнле ѧѕ фъкѹ́тъ пре шмь, кѹ́мь шй то́атъ ма́хина, адекъ мѹлци́мѣ ачѣ минѹна́тъ ши пре ѧподоби́тъ а лѹ́мїй, шй ѡ ѧѕ да́тъ сѹпѹ́съ шмѹлѹй : ка то́атѣ ро́дѹрнле са́ле съ айбъ а и ле дѧ де би́рь лѹ́й, ѕрь къ дела джнсѹль че́ре нѹ́май мѹлцъми́та, адекъ дела шмь . шй ашѧ при́нь ѧтинсо́аре де воро́авъ историчаскъ ѧтре джншїй, Крити́ль ачѣ́ла че съ зи́че цюдекаѓа, атжта ѧѕ фъкѹ́тъ пе Ѧндро́ніѹсь, адекъ пе шмени́ре, де а кѹно́аце шй а ѧцеле́це пре дмнезѣ́ѹ зиндто́рюль а то́атѣ, къ есте немърцини́тъ, неспѹ́сь,

некѹпри́нсь, пре маре ⁘целепчѹне, пре милости́вь, шй ⁘ скѹрть: нимѝкь нѹ-й лиѱе́це, ⁘кжть ⁘соци́ндѹ-се ⁘ кѹви́нте, ⁘й да́ѹ то́ате ла́ѹдиле пре кжть по́ате слѹжи ми́нтѣ шменѣскъ. Пча́ста да́рь минѹна́тъ ка́рте цѹдекжндѹ-ш но́й, къ есте вре́дникъ, де а съ да́ ла лѹми́нъ ⁘ ста́мбъ пре ли́мба но́астръ молдовенѣскъ, шй къ по́ате слѹжй ла дешки́дере, юбито́рилшрь де цїи́нцъ шн ⁘целегъто́рилшрь четито́рй, ш амь цѹдека́тъ а фй де требѹи́нцъ а съ да ла лѹми́нъ нѣмѹлѹй молдовине́скь.

Pentru tinerețea omului. (pag. 1—3.)

⁘тжа па́рте.

Пентрѹ тинерѣце, с'аѹ чѣ диньтжю вжрстъ а шмѹлѹй.

Ка́пь ⁘тжю.

Критѝль фїи́ндь арѹика́тъ ⁘тр'ѹнь шстровь, афлъ пе Индри́нїѹсь (!), ка́ре ⁘ни повестѣце а съ минѹна́тъ ⁘тжмпларе.

Фи́липь аль до́илѣ кра́й а Спа́нїен ⁘тинсѣсъ а са стъпжни́ре пънъ ла ни́а лѹ́ме, шй а съ коро́нъ съ пърѣ съ лйбъ пентрѹ ми́жлокь, оунь шстровь че пѹтѣ а съ нѹмй мъргърита́рюль мъ́рїй, шн змара́гдѹль пъмжнтѹлѹй: шстровѹль сфнтей Еле́нїй исте ачѐста, ка́ре слѹжѣ, пентрѹ ка съ зи́кь аша́, ска́рь дела ш лѹ́ме ла алта. Пчѐстъ шстровь аѹ фо́сть то́тъ дѣко́на ш тра́цере ⁘кредницатъ пентрѹ къла́то́ри, ши Спанїо́лїй ⁘ль сокоте́ск ка оунь ли́кь де скъпа́ре, че про́нїм лѣѹ дать пентрѹ а ръсѹфла́ де а ли́ра фло́те, ⁘ къла́торі́нле че ей фа́кь ла Індиле ръсъритѹлѹй.

Оунь шмь къзѹ́тъ ⁘ ма́ре апро́апе де ачѐсть ш́стровь, аѹ нъдъждѹи́тъ съ афле ⁘тр'жнсѹль оунь лима́нь ⁘кредницатъ, ⁘ три́ста ста́ре ⁘ каре ера́ некои́тъ.

Нѹ ера́ ръзима́тъ декжть де ш сла́бъ скжндѹръ, прии ажѹто́рюль кѣрїм, ель съ лѹпта́ ⁘ проти́ва вжнтѹрилшрь шй а ви́форѹлѹй, плѹти́ндь аша́ ⁘тре вїацъ шй мо́арте.

Ель нѹ́ пѹтѣ съ май ціе а са́ле плжнсѹрй, ши фъчѣ ачѣсте три́сте жа́лобе: ш вїа́цъ! пентрѹ че тѣй ⁘чепѹть? саѹ пентрѹ че фїиндѹ-мй да́тъ, врей съ те съвжршецй аша́ де ⁘грабъ? нѹ исте ⁘ лѹ́ме май фра́цидъ, ни́чи май пофти́тъ декжть ти́не. ⁘да́тъ че нецйне тѣѹ пїердѹть шда́тъ, ачаста исте пентрѹ дѣ пѹрѹрѣ, шй ачѐй кара́їй те кѹно́скь би́не, ли съ ка́де а съ сокоті́ де пе атѹ́ичѣ афа́рь динь лѹ́ме; фи́рѣ с'аѹ

аръта́тъ прѣ кро́дъ кътръ шмѣ ѧтр'ача́ста, адекъ: къ ла а сѣ на́цере шѝ ѧ вре́мѣ кѫ́тъ ель тръ́ще, а ни́-й дѣ кѣноцийнцеле, чѝ а ѧпъртъша́це кѫ́нде мо́аре, шѝ ни́-ль фа́че съ кѣно́аскъ адевъра́теле бѣнъта́ци че-и съ ка́де съ чѣ́рче, ни́чи рѣ́леле де ка́ре и съ ка́де съ фѣ́гъ, декѫ́тъ кѫ́нде нѣ май ѣсте врѣ́ме, ни́чи де а добѫ́ндѝ оуни́ле, ни́чѝ де а фѣцѝ де челе-л'а́лте.

Ѡ тикъло́асъ юби́ре де сла́въ! тира́на фи́рїй шмене́ци! ка́ре не силе́ци съ пѣ́немь ѧ приме́ждїе ашà де кѣ шбръзничі́е а но́астръ вїа́цъ, ла оуни елеме́нтъ ашà де нестато́рникъ, ши ашà де приме́ждѣнчо́съ; ѧль зѣгръвѣ́скъ ѧбръка́тъ де хїе́рь, даръ ѣ ѧль испите́скъ мѣ́лтъ май приме́ждѣнчо́съ декѫ́тъ щелѣ́ѧль. Ѣсте ѧ зада́рь къ про́нїѧ ѧ деспърци́тъ нѣмѣ́риле прінь мѣ́нци шѝ при́нь мѣ́ри, де врѣ́ме че шбръзничі́ѧ шаменилшрь ѣ фъкѣ́тъ съ ѧфле ни́ще по́дѣри шѝ ни́ще трекъто́ри претѣти́денѣ, пентрѣ а съ ѧпъртъшѝ, шѝ кл съ зи́кь май би́не, де а лшрь рѣ́тъцій декѫ́тъ де а лѝ́рь богъцій. Соа́рта шаменилшрь кѫ́тъ ѣсте де кѣмплѝ́тъ! де врѣ́ме че чѣ май врѣ́дникъ де скорни́тъ істечѣ́не, нѣ ѣсте декѫ́тъ пентрѣ а лѝ́рь ненорочи́ре, шѝ а лѝ́рь стрикъчѣ́не. Пра́вѣль нѣ ѣсте декѫ́тъ прѣпъцѣйрѣ вїе́цїй, шѝ че́ль май але́сь істрѣме́нтъ де а сѣ пїа́рдере. Кора́бїѧ нѣ ѣсте декѫ́тъ оуни сикрі́ѣ, ѧ каре съ ѧкѝ́дь чей мо́рцій. Моартѣ ѧ сокоти́тъ, къ пъмѫ́нтѣль ерѣ оуни теа́трѣ прѣ стрѫ́мтъ пентрѣ а сале трагѐдїй, а ѧ врѣ́тъ а-шь оуни́ ла ача́ста ши мѣ́риле, пентрѣ съ ѧтѝ́нзъ а сѣ ѧпъръцїе ѧ то́ате елеме́нтѣриле. Ѧтрѣ адевѣ́рь, че по́ате съ нъдъждѣ́скъ оуни ненорочи́тъ, дѣпъ че с'ѧ ѳъкѣ́тъ лъкѣнто́рю ѧтр'о кора́бїе, декѫ́тъ къ ѧфлъ оуни лю́кь де пїерза́ре, де оунде по́ате съ ва́зъ а сѣ шбръзничі́е педѣши́тъ? ерѣ пентрѣ ача́ста фъръ де ѧдоѧ́лъ, къ Ка́тонь пѣнѣ ѧ нѣмърѣль де а са́ле чѣ́ле май ма́ри грешà́ле, ачѣ́ѧ къ ѧ къѧторѝ́тъ пре ма́ре. ѡ со́артъ! ѡ че́рюле! ѡ норокь! по́чю ѣ а мъ сокоти́ ѧкъ чевà дѣ́пъ атѫ́тѣ го́ане? нѣ! май де фоло́сь ѧмѝ ѣсте съ мъ сокоте́скь ѧтре нефїинцъ. съ мъ жѣлѣ́скь ман пѣци́нь, шѝ съ мъ сѣпѣ́ю май мѣ́лтъ ла во́иле лѣ́й ѧмнезѣ́.

Ѧ вре́мѣ че ель фъчѣ́ то́ате ачѣ́сте сокотѣ́ле, шѝ пътрѣндѣ́ лерѣль де а са́ле стригъ́ри, ель ман ѧдоѧ́ а сѣ сили́нцъ, шѝ а са вѫртѣ́те ка съ деспи́че а́пеле съ ажѣнгъ ла оуска́тъ.

С'ари зи́че: къ шаменїи ла ка́ре приме́ждїе нѣ рѣди́къ ни́чѝ ѧдръзнѣ́кла, ни́чѝ дрѣ́пта сокотѣ́лъ, лсѣшѝ мо́артѣ

съ сфѣ́цие де дѫ́шиїи; а съ тѣ́ме де а къ́лкэ пе ачѣ́а, че мъри́мѣ сѫ́флетѫлуй ли протеѯу́еце. Шѣрпїй аѫ ертáтъ пе Ераклі́ѫ, шй фѫртѫ́ниле пе Кесáрюль, хі́рѫль пе Плеѯандрѫ, фо́кѫль пе Ка́роль але чи́нчилѣ.

CLXIV.

1794.

(4°, XI fol nepaginate + 138 paginate.)

Православникъ леѫцътѫ́ръ .... л Бѫкѫреци ла анѫл мънтѫи́рии „аѱчд.

Predoslovie. (Fol. VIIIa—IXa.)

Дре́пт ачѣ́ѳ ши прѣ́ сфѭци́тѫл нострѫ Архіепіскоп' ши Митрополі́т' а тоáтъ Ѳгрровлахі́а, ал кѣ́рѫѳ ферничи́т иѫ́ме съ пъстрѣ́зъ ши лн фрѫ́нтѣ кѣрціи ачѣ́ціа, лнгрижáт' финд де дѭнезѣ́ециле порѫ́чи чѣ́ сѫ́нт дáте асѫ́пра Архіерелор кътръ пáза чѣ́ кѫ дѣ́ дúнсѫл а тѫ́рмен чѣ́ін кѫвѫнтътóаре, шй аѫзи́нд де мѫ́лте ори прѣ́ чѣ́ле дé кѫрѫ́нд дежгинѣ́ри ший сѫрпъ́ри але ѳнор нѣ́мѫри, кáре пентрѫ нѣпáза чѣ́ дѣ́ апроáпе а пъстóрилор лор ши фъцáрника лингѫши́ре, аѫ ажѫ́нс лá чѣ́ десъвѫршúт рътъчи́ре шй тъгъдѫи́ре, чѣ́ грѣи́тъ де ѱалми́стѫл: „Зúс-аѫ чѣ́л небѫ́н' лнтрѫ нимá сá, нѫ́ исте дѭнезѣ́ѫ, стрикáтѫ-с'аѫ ший ѫрѫци с'áѫ фъкѫ́т лнтрѫ фъръдѣ́леци". С'áѫ сѫргѫ́ит а апѫкá мáи наи́нте кѫ мижлóк' лндъмѫжнáтек' лнвѫжничи́рѣ съмънътóрилор де негúни, шй а амѫці бѫ́зеле чѣ́ле лнпѫци́те але хѫлитóрилор чѣ́лор чѣ́ мѫшѫ́ск лн ѫрмеле лничетъторилор де дежгинѣ́ри, кáрїи кѫ коáда лор аѫ тѫрѫ́т дѫ́пъ сúне атѫ́тѣ мѫлци́ме. Шй дáр, ла черчетáрѣ чѣ́ аѫ фъкѫ́т кѣ́тръ афлáрѣ ѫнѫи мúжлок' кá ачѣ́ста незѣ́бавник', аѫ гъсúт извóдѫл ачѣ́ціїи къртичѣ́ле а оаре кѣ́рѫѳ дáскал' прокоѱи́т', дúнтр'ан бесѣ́ричїи нóастре чѣ́ін неклътúте, тълмъчи́т' дѫ́пъ лимбá чѣ́ дé рѫнд' гречáскъ, дé домнѣ́лѫи Димитráке Фълкоáнѫл, бúе вéл клъчéрю. Шй аѫ орѫндѫи́т-о дé с'áѫ тупърúт кá ѡ врѣ́дникъ дé фолóсѫл чéлор чé вóр четí-ѡ; кѣ́чи дé съ шй арáтъ мúкъ ла ведѣ́ре, лнсъ кѫпринде, ори чé лнвъцътѫ́ръ а кредúнцеи. Дре́пт ачѣ́ѳ сѣ́ кѫноáце къ исте пѫ́ргъ а лнáлтен сокотúнце а прѣ́ сфѭцїи сáле, шй а бѫ́нен кѫцетѣ́рн че áре, спрé а лнбогъци лúмба нѣ́мѫлѫи нóстрѫ

шй дѣ алте кѣрци апърътоаре де смінтѣле, шй лъптътоаре лнпротива вржцилор хълитори, кѫ а нѫ лничетà а негоцътори талантъл че и с'ав дат, спре лнмъліцире дѣ доважндъ. Ормжнд феричицилор пъстори, челор чѣ дъпъ времи ав стътът лн цара Рамжнѣскъ, кѫ неадормици оки, кътръ пъзирѣ ставаливи лор чѣлви лнкъпцърат' де пизмаши. къ мъкар дѣ с'ав шй фръмжнтат ачастъ цар кѫ скимбѣри дѣ стъпжнири стреине, шй ав ажънс ла грижъ дин причина à фѣлюрн де дежгинаци, лнсъ кѫ дарвл лви дмнезѣѫ, прин привегіерѣ ачѣлора, с'ав ржсипит фълничиле ачѣстора ка пъздерігле.... Ал тътърор смерит' шй осжрдник' Архімандр. : Григорїе Ржмничанвл'.

Pentru cunoştinţa luĭ Dumnezeu. (Fol. 1a—1b.)

Партѣ дінтъю.

Пентрв чѣ фирѣѣск кънощиницъ а лви дмнезѣѫ, кар не повъцвиаце ла кредінца евггѣліеи.

Я омвлви цінницъ съ лнчѣпе дѣла а съ кънóаце лнтжю прѣ сине.

§. а. Мáн тóци чѣн динтрв лнчепът сокотіà ачáста : адекъ, кънóаце-те прѣ сине-ц, а фй чѣ мáн лнтжю трѣптъ а лнцелепчънни . пентрв кáрѣ шй апóстолвл зиче ла чѣ кътръ Кориноѣни а . кáрте, кáп' . аі . стіх . ла : де нѣм фи жъдекат прѣ нóн лншине, нѫ нѣм фй осжндит'.

§. в. Дѣка кѫ силиницъ не вóм сокоти, вóм кънóаце лнтжю, кѫм къ дѣла нóи лншине нѫ ар фй фóст кѫ пътíницъ кá сѣ не зндим : (а) дéч' дáр кѫ требвíницъ съ лнцелѣцем, кѫм кѣ сѣ къдѣ сѣ фіе, шй кѫм къ ште ѫн ѫн адекъ чéа че ште дѣ първрѣ, атот пътѣриик' шй незидит', дéла кáре нóи лм лвáт кѫм ав лвáт шй чѣле-л'алте зидири, лнфїницáрѣ. (в.) шй кѫм къ ачéст ѫн съ лнцелѣце Дмнезѣѫ дъпъ причѣперѣ оаменилор.

(а) Лнтрв ачáстъ лѫме ори чѣ ште, ште кѫ лндоіалъ, адекъ, сѣ пътѣ съ фіе сав съ нѫ фіе, ори сѣ фіе дъпъ алт мижлок'. кжнд дáр ѫн лѣкрв с'ав фъкът динтрв нимíка, трéбве съ фй лвáт ачáстъ фиінцъ дéла алт чинева, дъпъ грáюл чѣл пророчéск' : ел [дмнезѣѫ] нѣѫ фъкът шй нѫ нóи . ѱáлм ѳ . стіх . г.

(в.) Пéнтрв ачáста съ нѫмéце омвл : лѫме мíкъ, кѫ а къръа черчетáре шй сокотѣлъ, дин трѣптъ лн трѣптъ ажънцем ла кънощиница дмнезейріи.

Pentru smerenia. (Fol. 113b—114b.)

§. ѳ. Й чи́нчѣ порѹ́нкъ чѣ́ре, кѧ но́и сѧ арѣтѣ́м смере́нїа, шй сѹппѹ́нерѣ ка́рѣ сѫ́нтем дато́ри кѣ́трѣ пърѝнци, ши ла́ ачáстѣ нѹмѝре кѣ́трѣ ко́ери, са́ѹ кѣ́трѣ че́и ⁀дховнічéци шй лѹме́ци стѣпѫ́нїто́ри, кѣ́трѣ да́скали, кѣ́трѣ фѣкѣто́рїи де би́не, кѣтрѣ стѣпѫ́ни, кѣ́трѣ бѣтрѫ́ни, шй сѧ авéм пе́нтрѹ дѫ́шїи ѡ дра́гостѣ кѹра́тѣ . ачáстѣ порѹ́нкъ стѣ .ѧн пѹци́не кѹви́нте, да́р кѹпри́нде мѹ́лте .ѧнцелѣ́цери . шй порѹнчѣ́це : а : кá сѧ се чинстѣ́скъ пърѝнцїи, шй ачáстѣ чи́нсте ѣсте пе́нтрѹ ка́ сѧ-н юбúм кѹ инúмъ кѹратѣ, сѣ не́ кѹчери́м ло́р, шй сѣ дѣ́м аскѹлта́ре ла́ врѣ́рѣ ло́р, шй съ нѹ́ не апѹкѣ́м де́ вре́-ѡ трѣ́бѣ фѣ́рѣ де бл҃гослове́нїа ло́р, съ ѡбикнúм кѹ рѣ́бда́ре грешáлеле ло́р, шй боáлеле ло́р, сѣ пъзúм чинстѣ́ ло́р .ѧн фїецечѣ́ врѣ́ме, съ ле мѹлцъмúм пѫ́нъ ла сфѫршúтѹл вїе́ции, пентрѹ крѣ́цере, шй фа́чериле лор де би́не; шй съ ле арѣтѣ́м ачéст фѣ́лю де́ мѹлцъмúре, кѹ то́т ажѹто́рюл, маи вѫртóс кѫ́нд съ афлъ .ѧн съръчúе, шй ла́ адѫ́нчи бѣтрѫнѣ́це . Пърѝнцїи, ѳаръши трéбѹе сѣ крѣ́скъ пре́ копии лор, сѣ ле подрте грúжа пентрѹ але сънъто́цїи лор, пѫ́нъ че́ вóр вени́ .ѧн вѫ́рстъ, сѣ-н крѣ́скъ .ѧнтрѹ фрúка лѹй ⁀дмнезéѹ, шй сѣ нѹ ле дѣ́ пи́лде рѣ́ле сѣ ка́де сѣ ле гъсѣ́скъ да́скали бѹ́ни, сѣ-н .ѧнвѣ́це лѣ́кѣ лѹ́и ⁀дмнезéѹ, шй чѣ́ле-л'а́лте цiйнце дѹ́пъ по́фта ши дра́гостѣ́ ло́р, шй сѣ-н пѹ́е ла́ оаре ка́ре ѹрмѣ́ри але вїецiи . Нѹ́ съ ка́де сѣ се подрте асѹ́пръ-ле кѹ аспри́ре, чи́ сѣ ле́ .ѧндрепттѣ́зе грешáлеле кѹ ми́жлок' кѹвiннчóс', пе́нтрѹ кѣ Па́ѵел зúче : „пърѝнцилор! нѹ .ѧнтърѫжта́ци пре копúии вóцири, ка́ сѣ нѹ́ сѣ мѫхнѣ́скъ.“ кѣтрѣ Колосéни . кап . ҃г . стіх . ҃кѳ . шй сѣ ка́де сѣ сфѣтѹúскъ дрéпт пре́ копúии лор, пѫ́нъ ла́ сфѫршúтѹл вїе́ции ло́р.

CLXV.

1795.

(Folio, VIII nepaginate + 894 + 246 paginī paginate.)

Бúблїа . . . . . .ѧ Бла́жь . . . . . анѹль дела на́церѣ лѹй ⁀Хс . ⁀аѱче.

Predoslovie. (Fol. Ia.)

Кѣтрѣ четитѹ́рю.

. . . . . Дéчй авѫ́нд кѣ .ѧделетнічúре м'ам .ѧдемна́т съ мъ апѹ́к де атѫ́та лѹкрѹ́ ши съ .ѧдрепте́з гра́юл бúблїей че́й

май динаи́нте рωмѫнѣ́ще тѵпърите́ъ; ѩръ май вѫртѡ́с ѧтрѳ́ адевѣ́р по́чю съ зи́к, къ май але́с тестамѫ́нтѳл че́л ве́кю май мѳ́лт де но́ѳ де пре че́л елине́ск а че́лωр шѣ́пте-зе́чи де Да́скалй л'а́м тълмъчи́тъ; ка́ре лѣ́кѳ ал мїе́ѳ Мърі́а са, прѣ лѳмина́тѳль, ши прѣ сфѣнци́тѳлъ дмнѣ Іѡа́ннъ Бѡ́гъ вла́дика а то́атъ ца́ра Прдѣ́клѳлѳй, шѝ але пърцилωрь цѣрїй оунгѳре́цій, шѝ ал Фъгъра́шѳлѳй епископ, ѩръ ал мїе́ѳ прѣ бѳ́н пъри́нте, нѳ́ нѳ́май л'а́ѳ ажѳта́т, шѝ л'а́ѳ wкроти́т, чѝ би́не а́ѳ войт шѝ ла си́не а-л лѳа́, шѝ ка оун бѳ́н пъстѡ́рю пѳ́ѳрѣ прнвегитѡ́рю ѧпрецѳ́рѳл тѳ́рмей, шѝ кѳ дѣдѝнсѳл стрѫдѳйтѡ́рю, шѝ грижитѡ́рю де мѫнтѳи́рѣ сѳ́флетелωрь че́лωрь дела ма́реле, шѝ ѧтѫ́юль архїерѣ́ѳ хс. дмнезѣ́ѳ лѳй ѧкрединца́те; би́не цїи́нд, къ чѣ май маре ши май ѧтѫ́м детωрі́е а пъстѡ́рюлѳй сѳ́флете́ск ѩсте пропωведѳи́рѣ кѳвѫ́нтѳлѳй лѳй дмнезѣ́ѳ. Пентрѳ ачѣ́м ши Мърі́а са прѣ сфѣнци́тѳл архїерѣ́ѳ, ка че́лѳй че нимѝкь май юбѝт шѝ май дори́т нѳ ѩсте, декѫ́т ѧмѳлцѝрѣ кѳноцѝнцъй дмнезе́ѣщій, шѝ мѫнтѳи́рѣ сѳ́флетелωрь, шѝ би́неле че́л де wбще ал бесѣ́кричїй, шѝ фолѡ́сѳль нѣ́мѳлѳй, шѝ ал па́трїей, а кърѳ́м темéюл шѝ крѣ́церѣ ѩсте адевъра́та кѳноцѝнцъ а лѳ́й дмнезѳ́ѳ, карѣ ѧ сфѣнта скрипто́рь съ кѳпри́нде, шѝ де аколѡ́ съ ѧвѳ́цъ. Де́чѝ врѫ́нд, ка май фїербѝнте, шѝ май десъвѫршѝт сѣ-ши плинѣ́скъ шѝ ачѳ́стъ ма́ре детωрі́е а кїемърїй са́ле, би́не а́ѳ войт, ка съ дѣ́ ла лѳмѝнъ ачѳ́стъ сфѣнтъ скрипто́рь, ка ашѣ́ ла тѡ́ци, шѝ претѳтѝнденѣ съ се вестѣ́ск, шѝ съ се пропωведѳ́ѩскъ кѳвѫ́нтѳл шѝ кѳноцѝнца лѳй дмнезѳ́ѳ . . . . .

. . . . . Чѝ тѳ кѳчѐрнче четитѡ́рюле, то́атѣ ле ѧ ѧ па́рте бѳ́нъ, шѝ те фолωсѣ́ще кѳ ачѳ́стъ а но́астрь wстенѣ́лъ спре май ма́ре ла́ѳдъ а лѳй дмнезѳ́ѳ, шѝ а сфѣнтей бесѣ́кричѝ крѣ́цере, шѝ а сѳ́флетѳлѳй тѣ́ѳ мѫнтѳи́рѣ, къ ачѐста ѩсте скѡ́пѳл wстенѣ́лїй мѣ́ле, карѣле сфѣнт ал тѣ́ѳ кѣ́тръ дмнезѳ́ѳ рѳгътѡ́рю, смери́тѳл ѧтрѣ Іеромѡна́шѝ. Самѳи́л Кла́йнь. дин мънъстѝрѣ сфѣнтей троѝцъ дела Блаж.

Genesis cap. I, v. 1—13. (pag. 1.)

Ка́ртѣ фа́черїй. капь а.

Деспре зидѝрѣ лѳ́мїй, wснѳи́рѣ, шѝ подѡ́ѳба фъптѳ́рилωрь, шѝ деспре зидѝрѣ wмѳлѳй, кѣрѳ́м ѳѳ сѳпѳ́сь дмнезѳ́ѳ то́атѣ, ка́ре зидѝсъ.

1. Ѧтрѫ ѧчепѫ́тъ (а) ав фъкѫ́тъ дм҃незе́ѫ че́рюль, шн пъмѫ́нтѫл. 2. Шѝ пъмѫ́нтѫль ерѧ невъзѫ́тъ, шѝ нетокми́т, шѝ ѧтѫнѣ́рек ерѧ дѣсѫ́пра адѫ́нкѫлѫй, шѝ а҃хѫль лѫ́й дм҃незе́ѫ съ пѫ́ртѧ пе дѣсѫ́пра апе́й. 3. Шѝ ав зи́сь дм҃незе́ѫ съ се фа́къ лѫми́нъ шѝ с'ав фъкѫ́тъ лѫми́нъ. 4. Шѝ ав възѫ́тъ дм҃незе́ѫ лѫми́на къ шсте кѫ́нъ, шѝ ав деспърци́тъ дм҃незе́ѫ ѧтре лѫми́нъ шѝ ѧтре ѧтѫнѣ́рекь (б). 5. Шѝ ав нѫми́тъ дм҃незе́ѫ лѫми́на зі҃ѡ, шѝ ѧтѫнѣ́рекѫль л'ав нѫми́тъ но́лптє, шн с'ав фъкѫ́тъ сѣ́ра, шѝ с'ав фъкѫ́тъ дмминѣ́ца, зѝ оуна (в). 6. Шѝ ав зи́сь дм҃незе́ѫ съ се фа́къ търі́е ѧтре апъ, ка́рѣ ерѧ сѫ́птъ търі́е, шн ѧтре апа каре ерѧ дѣсѫ́пра търі́ей. 8. Шѝ ав нѫми́тъ дм҃незе́ѫ търі́а (г) че́рю, шѝ ав възѫ́тъ дм҃незе́ѫ, къ шсте би́не, шѝ с'ав фъкѫ́тъ сѣ́ръ, шѝ с'ав фъкѫ́тъ дмминѣ́цъ, зі҃ѡа а до́ѡѡ. 9. Шѝ ав зи́сь дм҃незе́ѫ съ се адѫ́не апа чѣ́ де сѫ́птъ че́рю, ѧтрѫ ѡ адѫна́ре, шн съ се ара́те оуска́тѫль. шн с'ав фъкѫ́тъ ашѣ́, шѝ с'ав адѫна́тъ апа чѣ́ де сѫ́пт че́рю ѧтрѫ адѫнѣ́риле са́ле, шѝ с'ав аръта́тъ оуска́тѫль. 10. Шѝ ав нѫми́тъ дм҃незе́ѫ оуска́тѫль, пъмѫ́нть; шѝ адѫнѣ́риле апелшрь лѣ́ѫ нѫми́тъ мѣ́рй (д), шѝ ав възѫ́тъ дм҃незе́ѫ къ шсте би́не. 11. Шѝ ав зи́сь дм҃незе́ѫ, съ ръсáръ пъмѫ́нтѫль шрбъ вѣ́рде, ка́рѣ съ са́мене съмѫ́нцъ дѫ́пъ фѣ́лю, шѝ дѫ́пъ асемънáре, шѝ ле́мнь родитѡ́рю, ка́ре съ фа́къ ро́дь, къръ́м съ фі́е съмѫ́нца лѫ́й ѧтр'ѫнсѫ́ль дѫ́пъ фѣ́лю (е) пре пъмѫ́нт, шѝ с'ав фъкѫ́тъ ашѣ́. 12. Шѝ ав скóсь пъмѫ́нтѫль шрбъ вѣ́рде ка́рѣ са́мѫнъ съмѫ́нцъ дѫ́пъ фѣ́лю, шѝ дѫ́пъ асемънáре, шѝ ле́мн родитѡ́рю, ка́ре фа́че ро́дь, а къръ́м съмѫ́нца лѫ́й (ж) ѧтр'ѫнсѫ́ль дѫ́пъ фѣ́лю

а. Ѧтрѫ ѧчепѫ́тъ, адекъ, май ѧнаи́нте де а фа́че алте лѣ́кръ́рй, ка́ре съ вѣ́дь. сав ла ѧчепѫ́тѫл ере́мій. сав кѫ кѫ́нжнтѫл, адекъ прин фі́юль, ка́реле шсте кѫ́нжнтѫль лѫ́й дм҃незе́ѫ.

б. Ѧтръ лѫми́нъ, шѝ ѧтръ ѧтѫнѣ́рек, адекъ лѫми́на де ѧтѫнѣ́рек. ашѣ́ шѝ ѧ стíх з҃.

в. Ѧ лимба жидовѣ́скъ нѫ́ съ зи́че ѧтѫ́ю, ѧтѫ́е, чѝ ѧ ло́кь де а зи́че ѧтѫ́ю съ зи́че оуна́, шѝ ѧ лшкь де ѧтѫ́е съ зи́че оуна, прекѫ́мь шѝ ли́чй ар҃ь трекѫ́ѫ съ зи́чемь : зі҃ѡа ѧтѫ́е.

г. Търі́е съ зи́че ѣерѫ́ль, въздѫ́хѫль ка́ре шсте дела пъмѫ́нть ѧ сѫ́сь къ тръ че́рю пѫ́нъ ла апа чѣ́ дѣсѫ́пра; къ дм҃незе́ѫ дѣсѫ́пра търі́ей ачѣ́ціа ав пѫ́сь апъ, ка съ стѫ́мпере къдѫ́ра чѣ́ несфери́тъ а соарелѫ́й, шн ачáста шсте апа чѣ́ май пре сѫ́сь да че́рюрй, де карѣ́ съ зи́че ѧ ѱалм р҃мн.

д. Тѫ́тъ лѫкѫль шѝ тоатъ адѫна́рѣ ѣпелшрь съ нѫмéскь мѣ́рй. G. Іероними.

е. Би́блі́а гречѣ́скъ чѣ́ дела Алеѯандрі́а аре : дѫ́пъ фѣ́лю шѝ дѫ́пъ асемънáре

ж. Шсте.

пре пѣмѫ́нть, шй ѧ̆ вѣзѣ́ть дм҃незе́ѧ къ ѣсте ви́не. 13. Шй с'ѧ̆ фѣкѣ́ть сѣ́рѣ, шй с'ѧ̆ фѣкѣ́ть диминѣ́цѣ: зіѡл а тре́ѧ.*)

Jov cap. XXXVIII. (pag. 457.)

Іѡвь . ка́пь л҃и.

1. Шй дѣ́пѣ че ѧ̆ ѧчета́т Єлїѣсь а ворбй, зи́с-ѧ̆ дм҃нѣлѣ лѣ́й Іѡвь прии́нь ви́ѳѡр шй прин ни́ѡрь. 2. Чи́не ѣсте че́ль че аскѣ́нде де ми́не сфа́тѣлѣ, шй ци́не кѣвинтеле мѣ́ле ѧ ининмѣ, ши сокштѣ́ци съ ле аскѣ́нзѣ де ми́не? 3. Ѧ̆чи́нце ка оунь бѣрба́ть ми́ѫлшкѣлѣ тѣ́ѣ, шй те ві́ю ѧтребѣ, ѡрѣ тѣ́ съ-мй рѣспѣнзй! 4. Оунде ай фо́сть, кѫ́нд ѧмь ѧтемеѫ́ть пѣмѫ́нтѣлѣ? спѣ́не-мй де ай кѣноци́нцѣ? 5. Чи́не ѧ̆ пѣ́сь мѣсѣ́рнле лѣ́й, де ці́й? сѧ̆ чи́не е че́л че ѧ̆ ѧти́нсь фѣ́не прѣсте дѫ́нсѣль? 6. Пре чѐ с'ѧ̆ ѧтъри́ть стѫ́лпїй лѣй, шй чи́не ѐ че́ла че ѧ̆ пѣ́сь прѣсте дѫ́нсѣль пїѧ́тра чѣ̀ дінь ма́рцинѣ̀ оунгюлѣй? 7. Кѫ́нд с'ѧ̆ фѣкѣ́ть стѣ́клеле, лѣѣда́тѣ-м'ѧ̆ кѣ гла́сь ма́ре тѫ́ци ѧцерїй мїе́й! 8. Шй ам школи́т ма́рѣ̀ кѣ по́рцй, кѫ́нд съ вѣрсѣ̀ афа́рѣ, шй ешѣ̀ дин пѫ́нтечеле ма́йчїй са́ле. 9. Шй амь пѣ́сь ѧбрѣкъми́нтѣ̀ ей ни́ѡрь, шй ѡ амь ѧфъшѣ́ть пре ѧ кѣ не́гѣрѣ. 10. Шй ѫмь пѣ́сь ей хота́рь, ѧкѣнцѣрѫ́ндѣ-ѡ кѣ ѧкѣетѫ́рй, шй кѣ по́рцй. 11. Шй ѫм зи́с ей, пѫ́нъ лі́чй съ ві́й, шй съ нѣ̀ тре́чй, чй ѧтрѣ ти́не съ се сфа́рме ва́лѣриле та́ле. 12. Ѩ дѡ́ларѣ ѧ зи́леле та́ле амь токми́ть лѣми́на чѣ̀ де диминѣ́цѣ, шй лѣча́фърѣль шѣ̀ѣ̀ вѣзѣ́ть рѫ́ндѣль сѣ́ѣ? 13. Ѩпѣка́тѣ-тѣ́й де арипиле пѣмѫ́нтѣлѣй, ка съ скѣ́тѣрй пре чей некреднічѫ́шй де пре дѫ́нсѣл? 14. Ѩ тѣ ай лѣа́ть пѣмѫ́нть лѣ́ть, шй ай фѣкѣ́ть вїецѣнтѫ́рй, ши пѣ́сѣ-л'ай пре ель, ка съ поатѣ кѣвѫ́нтѫ̀, пре пѣмѫ́нть? 15. Ѩ тѣ ай лѣа́ть дела чей некреднічѫ́шй лѣми́на, шй бра́цѣл мѫ́ндрилѡр л'ай сфържма́ть. 16. Ѩ вени́т-ай ла изво́ѧрѣле мѣ́рїи, шй оурмеле адѫ́нкѣлѣй оумбла́тѣ-лѣ́й? 17. Ши дескѝѣ-ци-с'ѧ̆ ці́е де фри́кѣ по́рциле мо́рцїи, шй порта́рїй ѫдѣлѣй въѫ́ндѣ-те пре ти́не спъймѫ́нта́тѣ-с'ѧ̆? 18. Ѩ афла́т-ай лъцймѣ̀ чѣ̀ де сѣ́птѣ че́рю, спѣ́не-мй дарѣ кѣ́мь ѐ, шй кѫ́ть ѣсте? 19. Шй ѧ че пѣмѫ́нть лъкѣ́ци лѣми́на, шй ѧтѣнѣ́рекѣль чѐ ли́кь аре? 20. Де мѣ̀ ве́й дѣ́че ла хота́рѣле лѡрь? шй де ці́й кърѣриле ли́ѡрь? 21. Цій кѣ ате́нчй тѣ́й нъскѣ́т, ши

*) cf. vol. I, pag. 33, 264, 280.

нѹ́мъръ́лъ аннлшрь тъй ѣ мѹ́лтъ. 22. Ꙗ́ѕ до́аръ ай вени́тъ ла внстїері́нле зъпъ́зїй, шй внстїерійле гри́ндиней възѹ́тѹ-лъ́й? 23. Ꙗ́ѕ доа́ръ тѣ по́рцій гри́жъ де чѣ́свл кръжма́шилшр? сав де зі́ша ръзбо́юлѹ́й, шн а бътъ́їй? 24. Де оѹнде шсъ бръ́ма, ав съ ръсипѣ́цне ав́стрѹлъ сѹ́птъ че́рю? 25. Шй чи́не ав гътѝ́тъ пло́їй юцй кѹ́рцере, шй калѣ кѹ́рцерїй. 26. Ка съ пло́ае пре пъмж́нтъ оѹнде нѹ е бърба́тъ, шй л пѹстїе оѹнде нѹ шсте шмь? 27. Ка съ сатѹ́ре пъмж́нтѹлъ чель некълка́тъ, шй нелъкѹ́йтъ, шй съ фа́къ, съ ръса́ръ шрбъ де пъшѹ́не. 28. Чи́не шсте та́тъль плѝ́їй? Шй чи́не шсте че́ль че ав нъскѹ́тъ бѹ́лгърй де ро́аш? 29. Шй динтр'акѹ́й пж́нтече шсъ гїа́ца? шй брѹ́ма л че́рю чи́не ш ав нъскѹ́тъ? 30. Ꙗ́ѕ пшго́аръ-съ ка ш апъ кѹрж́нд? Фа́ца адж́нкѹлѹ́й чи́не ш ав ржндѹ́йтъ? 31. Шй кѹноскѹ́т-ай легътѹ́ра гъйнѹ́шїй? Шй лгръдйрѣ шрїѝ́нѹлѹ́й дешкйс-ай? 32. Ꙗ́ѕ дешкйде-вей зо́дїйле л врѣ́мѣ са, шн лѹча́фъръ́л де сѣ́ра де пъ́рь адѹ́че-л-вей.*)

Apocalipsul sf. Joan cap. XXII, v. 10—21. (pag. 245—246.)

Ꙗпшкалнѱ́ѹлъ . с . Іѡа́ннъ . Капь кѣ.

10. Шй мїа́ѕ зи́съ : съ нѕ печетлѹ́ецій кѹвйнтеле прорѡчі́ей кѣрцїй ачѐстїа, кѣ врѣ́мѣ апро́апе шсте. 11. Че́ль че фа́че стрж́мбътате́ майфа́къ стрж́мбътате́, шй чель че спѹ́рѣ́къ май спѹ́рче, шй че́ль дре́пть май фа́къ дрептате́, шй че́ль сф̑нть съ съ сф̑нца́ск. 12. Ꙗ̑тъ вѕ кѹрж́нд, шй пла́та мѣ кѹ мине, ка съ да́ѕ фі́еце-кѣрѹ́а дѹ́пъ кѹ́мъ ва фи фа́пта лѹ́й. 13. Ѥѕ сж́нть Ꙗлфа шй Ѡме́га, ачепѹ́тѹл шй сфършйтѹ́ль, че́л динѣтж́ю, шй чель де пре оѹрмъ. 14. Фернчи́ць чїей (!) че фа́къ порѹ́нчиле лѹ́й, ка съ фі́е пѹтѣ́рѣ лшрь л ле́мнѹль вїецїй, шй пре по́рцій съ лтре л четате́. 15. Ꙗ̑рь афа́рь кж́нїй, шй фермекѣтѡ́рїй, шй кѹрва́рїй, шн оучига́шїй, шй лкинѣтѡ́рїй йдолилшрь, шй тѡ́тъ че́ль че юбѣце шй фа́че минчѹ́нъ. 16. Ѥѕ Ꙗс . амь тримі́съ пре лцерѹ́ль мїѐѕ, ка съ мъртѹ́рисе́скъ во́аш ачѣ́стѣ, л бесѣ́ричй . Ѥѕ сж́нть ръдъчи́на, шй съмж́нца лѹ́й Давйдь, стѣ́ла чѣ стрълѹчито́аре де димінѣ́цъ . 17. Шй дѹ́хѹл, шй мирѣ́са зикь : ви́н-ѡ, шй че́л че а ѹ́де съ зи́кѣ : ви́н-ѡ, шй че́ль лсътшша́т вїе, шй чел че врѣ́, ме́ апа вїецїй л дарь. 18. Кѣ мъ мъртѹрисе́скь ла тѡ́тъ чель че а ѹ́де

*) cf. vol. I, pag. 267.

кѹвинтеле пророчіей кѣрцій ачестїа : де ва адаѹце нецине ла ачестѣ, ва пѣне дмнезеѹ преспе ель тоате бѣтѣйле чѣле скрисѣ ѧ картѣ ачаста. 19. Шй де ва скоате нецине динь кѹвинтеле пророчіей кѣрцій ачещїа, ва скоате дмнезеѹ партѣ лѹй динь картѣ віецій, шй дин четатѣ чѣ сфнтѣ, шй динь чѣле скрисѣ ѧ картѣ ачастѣ. 20. Зиче чел че мъртѹрисѣще ачестѣ, аше вій кѹржндь . Амінь . Ашѣ вин-ѡ Дмне Іисе. 21. Дарѹль Домнѹлѹй нострѹ Іс . Хс . кѹ вой кѹ тѹци. Амінь.

CLXVI.

1796.

(Ms. bibl. centr. No. 67, 8⁰, 20 foĭ nepaginate.)

Ал . Бъкъреск : Поезїй.

No. 4. (pag. 4—5.)

Оглинда, кжнд ци-ар арѣта
Ынтрѣгъ фрѹмѹсецѣ та ;
Атѹнчи ши тѹ ка мине,
Тѣи ынкина ла тине.

Н'ар фи мижлок, съ те привеци
Асемене дѹпъ кѹм еци ;
Ши їдолатріе,
Съ нѹ-ци адѹчи тѹ цїе.

Окїи ын ѧ кжнд цї-и арѹнчи,
Дъ тот съ 'нтѹнекъ атѹнчи ;
Ши дъ те ши аратъ,
Ар нѹ адевъратъ.

Д'ачеа нѹ да крезъмжнт
Оглинзїи, че кѹ скъзъмжнт
Ыци фаче 'ншелъчѹне,
Ши тот минчѹни ыци спѹне.

Чи кътъ еци, съ цїи де вей,
Дъ крезъмжнт окилор мїей .
Фїинд-къ нѹ те 'ншалъ,
Ничи фак вре-ѡ грешалъ.

Ан ей те кать съ те вези,
Антокма пъ кът ъминези;
Ши дъ 'нтр'а лор ведере,
Вези, къть ан пътере.

Креде-н сърачїн, кжид ац спън,
Къ нъман цїе съ съпън;
Ши къ ле ей ши дин фире
А лор дъмнезеире.

No. 15. (pag. 19—20.)

Дъ нъ мъ крези пъ мине,
Антрекъ пъ шри чине;
Ши везь кът пътимеще,
Ын съфлет, че юбеще!

Антрекъ 'ннан пъ ъме,
Ши везь къ нъ сжнт глъме,
Неказърнле меле,
Каре петрек къ еле.

Дъ лакръми въре пърае,
Къ гроазникъ въпае;
Ши съфлетъл ам есе,
Дъ охтътърн адесе.

Ын чес нъ въз одихнъ,
Нъ дорм вр'ш датъ ан тикнъ;
Дъврнле 'м сжнт хранъ,
Ши мжнгъерн ла рань

Мъ арз песте мъсъръ,
Слъбеск фъръ кълдъръ;
Сжнт болнав ан пичере,
Ши мор фъкжнд тъчере.

Кжид нъ те въз, ам кинърн,
Ши кжнд те въз, лешънърн;
Ш' ын чес нъ 'м присосеще
С' ацн спъю, че мъ тръдеще.

Ши тѫ 'н лок дъ ръпашс,
маи мѫлт лм фачи адашс,
де кинѫри кѫ воинцъ;
невръжнд съ 'м даи кредницъ.

Нѫ крези кѫм къ фиреще
съ дъзнъдъждѣеще,
ш'о иним 'нпїетритъ
кжнд нѫ е милѫитъ.

CLXVII.

1798.

(8⁰, 296 paginĭ.)

Ретóрикъ адекъ лѣцътѫ́ра ши лтокми́рѣ фрѫмóасеи кѫвънтърй акѫ́м лтѣ́ю изводи́тъ пе ли́мба ромънѣ́скъ . . . . . л Бѫ́да . . . . . 1798.

Predoslovie. (pag. 1.)

Тѫтѫрóр де алѣ́съ вредни́чїе, юбитóрн де цїи́нцъ, дела дмнезе́ѫ тóате да́рѫриле лдѫръ́рилор.

Йтъ юби́цилор къ пѫи лнаи́нтѣ вóастръ лѣцътѫ́ра гра́юлѫй фрѫмóс, ши л вóрбеи лподоби́те, че съ ивéще акѫ́м лтжм да́тъ л ли́мба ромънѣ́скъ, ка оун шдóр пѫртътóрю де фолóс пѣрцїй политичéцій, шй проповедѫитóрилор кѫвжнтѫлѫй лѫй дмнезе́ѫ, кл съ фїе пѫтéрничй л кѫвънтáре . лкжт шй Околáстичилор лѣцътóрй ле шсте де ли́псъ, къ прии канóанеле ей, тра́г и́ннмиле ти́нерилор спре лдрептáре, мъкáр де ар фй шй тáри ла и́ннмъ, ш мóле, шй кѫ шскрдїе ш дѫмеréще съ-ш плънгъ фáптеле грешáлелор сáле, чѣле нелкѫвїинцáте, ши-л дещѣптъ съ съ префáкъ лтр'ѫн шм нóѫ шй би́не плъкѫ́т лѫй дмнезе́ѫ . Къ чé поáте съ фїе мáй де фолóс декжт ачáста? дечй юби́цилор депри́ндеци-ѣ лтрѫ лѣцътѫ́рнле ей, шй спори́ци л мéрцерѣ лнаи́нте спре лáѫда пърй́нтелѫй л чéрюрй шй л крéцерїи би́нелѫй де шеще.

Йл тѫтѫрóр де би́не воитóрю.

Скрис л четáтѣ Сибиюлѫи л 13 зи́ле Ію́лїе 1797 . Йвтóрѫл.

Despre Alegorie. (pag. 183—186.)

Кап . ѩ.

Пе́нтрѫ Алигорїе.

Алигорїа ѥсте ѡ во́рѣ къ тѫ́тѫл метафорича́скъ, шй ка́рѣ аре алтъ лцелѣ́цере ѡсибѝтъ де ѯемна́рѣ зѝчерилор . Ачѐста ѥсте ѡбичнѫ́ѝтъ де ша́менїй че́й ма́й лцеле́пцй, ка́рїй съ слѫжѐск къ дж̑иса, шрй ка съ нѫ̀ лтѫнече шкїй че́лор ма́й про́цй къ стрѣлѫчѝрѣ лцелепчѫ́нїй лѝр, шрй ка съ оурмѣ́зе ѯѐшй лѫ́й ѯмнезе́ѫ, але къ́рѫа во́рбе сж̑нт лтѫнѣрек ма́ре шй аджничѝме мѫ́лтъ, шрй ма́й скѫ́рт, пентрѫ ка съ аскѫ́нзъ авѫцїнле авъцътѫ́рилор къ то́атѣ лтѫнѣречнле Алигорїей . Богослѡ́вѫл Григо́рїе аша́ ав аскѫ́нс сла́ва пърѝнтелѫй съ къ ачѣ́сте лтѫнѣрече алигоричѐци, арътж̑нд де ѡ да́тъ шй смере́нїа съ: „Н'ав фо́ст ша́е, чй ди́н шй че́л ма́й але́с, ѧсъ ди́н ѡ́й с'ав фъкѫ́т пъсто́рю, шн акѫ́м ѥсте пърѝнте ши пъсторю пъсто́рилор . Н'ав вени́т де днминѣцъ ла а́рїа чѣ мѫ́лт родито́аре, ѧсъ къ ѡстенѣ́леле ав лтрекѫ́т пре че́й, че вени́съ ма́й наѝнте.“

Де ар врѣ́ чѝнека, ка прѝн Алигорїе съ тжлкѫ́ѧскъ да́рѫл, ка́ре ав лѫа́т Іѡа́н Є҃вангели́стѫл, ка съ-ш ѡдихнѣ́скъ ка́пѫл пре сф҃нтѫл пї҃епт ал кѫкж̑итѫлѫй лѫ́й ѯмнезе́ѫ шй шмѫл, сѫгж̑нд ди́н ѧсъш вї҃а́ца доѳторїи лпроти́ва мо́рцїй, де оунде ма́й пре оурмъ адъпж̑ндѫ-съ къ шторѣ́вй н'ав лгици́т моа́рте, ар зѝче аша́ : ѫ́лтѫрѫл богословї҃е́й че́л зѣѫрътóрю ла лнъліцѝме, ка́реле небъгж̑нд л сѣ́мъ, лѫкрѫ́риле чѣле пъмж̑нтѐцй, ш'ав лтинс ариѝпиле къ́тръ че́рю, нѫ̀ нѫ́ма ав възѫ́т, шй къ неклипѝт ѡ́кю ав зъри́т пре со́аре че́л тѣ́йнѫ́ит, чй зѣѫрж̑нд шй ла ма́й ма́рй лнъліцѝмй, с'ав акѫ́йба́т шй лтр'ачѣ́ лѫмѝнъ слобозито́аре де ра́зе, шй л ѧсѫшй сж̑нѫл со́арелѫй.

Ла́ ачѐстъ алигорїе съ ада́к шй Іероглѝфика ачѣ́а, са́ѫ сѣ́мнеле їероглифичѐцй але Є҃гѝптѫлѫй че́лѫй ве́кю ши лцеле́пт, ка́ре нѫ̀ ці҃а грѫ́й лтр'а́лт кѝп, фъ́ръ нѫ́ма къ жига́нїй фъ́ръ гла́с, ка́ре ле зѡгрѫнї҃а, акж̑т пе́нтрѫ ка съ лцелѣ́гъ чѝнева но́ѝмеле са́ле чѣ́ле лна́лте, ерà требѫѝнцъ съ авѣ́цце бѫ́киле хї҃а́рълó́р . Ачѐсташ Є҃гѝпт скѫ́мп фї҃ѝнд ла авъцътѫ́риле лѫй, шй бъснѫнторю́ л недобж̑ндй алт чѝнева авѫцїнле лцелепчѫ́нїй са́ле, л ка́ре съ фълї҃а, шрй ле пѫнѣ ла ѵнгїнле ри́торилор, шй а сълба́течело́р па́сърй, ка съ ле пъзѣ́скъ къ а́рмеле ло́р чѣ́ле фире́цй шй къ зѣѫра́рѣ ариѝпилор, шрй лтре ше́рпй штръвито́рй, ка́рїй мѫшкж̑ндѫ-ш ко́аделе, лц мѫшка́ де фри́къ шй ѝнима, са́ѫ л скѫ́рт : типърї҃а ма́рй шй неадормѝцй шкй, ка́ре

тот дѣвна привегїѧ спре пáзъ . Ѧи́чй ѧкъ съ адꙋ́к шй гжчитóрнле чéлор вéкй, вóрбъ атжта ѧтꙋнекáтъ, кжт ысте кꙋ непꙋти́нцъ съ ѧцелѣгъ чи́нева, чѣ ѧсемнѣзъ, де нꙋ ва авѣ ажꙋтóрю wри пре оун Vди́т, wрй пре w Сфи́нгъ . Ѧц адꙋ́к пи́лдъ кжте-ва, кà съ ле четéцй пéнтрꙋ пóфтъ, шй пéнтрꙋ кà съ нꙋ те пїéрзй ѧтр'жнселе кà ѧтр'ꙋ́н Лавири́нѳ, ѧц вóй да апóй Дéдал шй Фисéвс, шй-ц вóй арътà дрꙋ́мꙋл, кà съ слобозéцый ми́нтѣ де чѣ мꙋ́лт ѧплети́тъ нелезни́ре, че ѧц ѧплетéск ачѣлѣ, тжлкꙋи́ндꙋ-цй чѣле, че ѧсемнѣзъ:

„Сдáла ысте пѣцце, шръ че фїáрбе ѧтр'жиса, ысте кáрне ѧсꙋфлеци́тъ, кꙋвжнтътóаре шй симцитóаре.“

Ѧлта:

„Йсте оун добитóк педéстрꙋ, ѧсъ шй де апъ, ысте ѧсꙋфлеци́т шй фѣръ сꙋфлет, кꙋ сꙋфлáре шй фѣръ сꙋфлáре; търъи́ндꙋ-съ оумблжнд, шй слꙋжи́ндꙋ-съ кꙋ ари́пй . аскꙋлтъ, шй те ми́ръ, ши гжчѣце.“

Тжлкꙋи́рѣ ло́р ысте, а чéїй динтжй : Іѡна, кáреле ерà ѧ пжнтечеле ки́тꙋлꙋй; шръ а чéїи де ал дóилѣ : кораїѧ.

CLXVIII.

1799.

(Ms. Acad., Codex miscell., pag. 107—123.)

Gromovnic al luĭ Iraclie Impărat.

Бербечиле. (pag. 112—114.)

Дъ ва тꙋна ѧ нꙋмър бербечелꙋи дъспре ръсърит, ва фи робїе ши пенре мꙋлтъ . фїарьле пьмънтꙋлꙋи вор фи сътꙋ́ле, ши спре стрикаре маре . ръзбоане ши ране, ши пагꙋбъ ва фи . пъинѣ, поамеле вор фи скꙋ́мпе . семънътꙋ́ра тързиїе нꙋ ва пери́ . ѧ прꙋнчи чен ти́нери ва фи пенре . челор че ꙋмблъ. пе маре, ва фи ѧниекаре . шр дъ ва фи кꙋтремꙋр, ѧнтре домни ва фи скимбаре ши фоамете, ши ръзболне . ши ва фи грештате ши невоие ѧнтре шамени . ши ѧн бърбаци чен тинери ва фи пенре, шр фїинд кꙋтремꙋр ноаптѣ, ва фи маре невойе ѧнтре шамени . ши боерн нꙋ съ вор плека домнꙋлꙋи съꙋ, ши вор фꙋри дъла дънсꙋл, кꙋцетъндꙋ-и мꙋлт ръꙋ . ши вор ѧнчепе á съ бате . ши ѧ воиничи нꙋ ва фи токмире . ши ѳи ѧнпърат дъспре апꙋс ва

мѹрн . шн вор фн плоп мѹлте . шн роадъ лн мълаю шн лнтр'алте семнице . шр лн цара Єгипетлѹн фоамете.

Ницéлѹ.

Дъ ва тѹна лн нѹмър ницелѹлѹи, лн Цариградѹ ва фн бѣкѹрїне маре . гръѹ ва пери пъ алóкѹрѣ; шр спре ръсърит ва фн грештате мáре шн тъере маре . шн ѹнѹл спре алтѹл съ (ва) скѹла . шн лакръмн ва фн лнпъратѹлѹи . шн плоп . шр де ва фн кѹтремѹр маре прнпек шн маре грештате ва фн . шр дъ ва фн нолптѣ кѹтремѹр, лнтрѹ тоате четъцнле ва фн зѣїераре шн грештъцн мáрн, шн мѹлте шраше вор къдѣ . шн дъспре апѹс бнсерничнле челе мари съ вор пѹстїн . шр ла ръсърит ва фн мѹлтъ боале шн скърбъ лнтре шамен; шн чен че вор фн лн къмпн, лн пъдѹрн, фїерн, добитоаче, жигáнни, пъсъри, шн лн апъ пецнни вор слъбúй . шн четъцнле съ вор лнфрнкоша . шн чем че вор фн ла шасте кѹ (?) бѣкѹрїе вор прнимн.

Цѣмънѹл.

Дъ ва тѹна лн нѹмърѹ цѣмънѹлѹи, лнтре шамени ва фн боале мари . шн чéлор че ѹмблъ пре мáре, сав пре алте апе ва фн перúре . шн шрна ва фн грѣ . грѣѹ мѹлт съ ва фáче . ѹнѹн бърбат маре ва фн арътáре . шн лн шамени мари ва фн скимбаре . пъсърнлор ва фн перире . шр дъ ва фн кѹтремѹр, о латѹре съ в(а) скѹлá шн оамени съ вор бѣкѹра . шр дъ ва тѹна лнтрѹ амнжъзи шн ва фн кѹтремѹр, лнтр'ачел лок воннични лш вор пъръсúй пре лнпъратѹл лор, шн съ ворѹ дѹче ла алт лнпърат . шр гáдиннлор челор сълбатече ва фн перире . шн съ вор спънмънта четъцнле . шр дъ ва тѹна нолптѣ, мѹернлор челор грелe ва фн перире . шн вор бирѹи алте лимбн. шн ва фн молрте грабникъ . шр кѹтремѹр дъ ва фн нолптѣ, ва фн ръзбоане, шн нѣмѹрнлор ва съ ле фне алтѹ лнпъратѹ . шн бнсерничнле челе мари съ вор пѹстнн . шн лн тоатъ партѣ ръсъритѹлѹи, пънне нѹ ва фн; шн ва фн фїаръ мѹлте.

CLXIX.

1799.

(Ms. Acad., Codex miscell. Alexandrie, 128 paginì.)

Кѫ врѣмѣ лѫи дѫмнезѣѫ ѧнчепѫю а скрие де вицаа ши повестѣ ши лѫкрѫриле марелѫи ѧнпъра́тѫ Але́ѯандрѫ македон . дин четатѣ лѫи Филип краю . кѫм фъкѫ ръзбоае кѫ тоате дихани́ниле пъмънтѫлѫи ши фѫ ѧнпъръц а тоатъ лѫмѣ.

Naşterea luĭ Alexandru. (pag. 5—6.)

Ѧнчепѫю дѣ на́церѣ лѫи Але́ѯандрѫ ѧнпъратѫ.

Чѣсѫл дѣ на́цере вени́, ши кемъ пре Нехтинав ши-и зисе: чѣсѫл дъ на́цере ѫ венит . ши къѫтъ Нехтинав пре сте́ле ши зи́се : съ цини пѫцинтел съ иѫ фачи, къ чѣсѫл есте ръѫ, ши планителе иѫ с'ѫ токмит пре ста́ре, ши крѫгѫл стъ пре лѫнъ, ши зодїиле н'ѫ пѫрчес, ши сте́леле стаѫ пре лок, ши дъ вени на́цие тѫ акѫ́м, веи фаче ом прост, ка ши алци шаменн дъ нимик . ши цинѫ пѫцинтел, пънъ стътѫ́ плани́тиле пре токмѣ́ла лор, ши фъкѫ кокóнѫл . ши-л лѫи Нехтинав ѧн бра́це, ши-л благословѝ ши зи́се : съ-и пѫнеци нѫмеле Але́ѯандр . ши нъскѫ Александр ѧн лѫна лѫи Мартїе ѧн . ѣ̃ . зи́ле, ши лѫшъ моаша копи́лѫл, ши-л дѫ́серь ла бисе́рика лѫи Ѫмон ши Ѫполон дѫмнезе́ѫ, ши-л благословѝрь попии, ши-и пѫсерь нѫмеле, Але́ѯандр . че съ кѣмъ гречеще, шр сърбеще : избран, шр рѫмлеще, ѧнлес (! l. ал-).

Ѫр Филип краю вениѫ дъла шсте, дъла Дарїе ши ѧнтр'о ноапте вьзѫ ѫн вис; ши еши́ дин кортѫ, ши шьзѫ ѧнаинтѣ ко́ртѫлѫи пъ ска́ѫн . ши кемъ пре Ѫристотел философ, ши спѫсе висѫл, аша спѫсе : даскале Ѫристотеле! вьзѫю астъ ноапте ѫн вис ѫнде-ми адѫсе Ѫполон дѫмнезѫ ѫн кокон мик, ши и(!) зисе: бѫкѫрь-те Фнлипе! къ ан добъндит ачест кокон дь ла Ѯлимбїѫда . ши повестинд ел аша, шр ѫн вѫлтѫр маре трекѫ преете Филип, ши шь ѧн поалъ-и . Филип съ прѣ сперие ши сърї дин склѫн, ши къзѫ шѫл жос, дин по́ала лѫи Фи́лип, ши крьпъ, ши еши́ дин оѫ ѫн шарпе мик . ши ѧнкѫнзѫрь(!)оѫл, ши къид фѫ ла гѫ́ра шѫлѫи ел мѫри . Ѫристотел зисе : краю Филипе! съ ции, къ висѫл тьѫ плин ва фи́; къ ачел шѫ, есте пъмънтѫл тот; шр ачестѫ шарпе мик, есте ми́кѫ копилѫ тѣѫ; ши ва лѫша то́атъ лѫмѣ ши ла мошиѫ лѫи иѫ съ ва маи ѧнтоарче . ши аша ворбинд, сосї весте ши спѫсе, къ аѫ фъкѫт Олимбиѫда

кокон . шин фоарте съ весели́ Филип краю шин кърынд пърчé-
съръ ла Македо́нине.

Călătoria luĭ Alexandru la raĭu. (pag. 73—75.*)

Шин еши́ Александръ дъла Нагомъдрине, шин мерсе ла та́-
къръ, шин спъсе тот че авзи́ шин тот че възъ ла Нагомъ́дрине ла
Невант . шин пърчесе къ оцинле шин мерсе пънъ ла четáтѣ мъ-
рѣскъ але Нагомъ́дрилор, шин възъ четáтѣ шин трекъ пъ лъни-
гъ дъниса шин нимини нъ́ съ бинъ дн четáте . шин мерсе 3
зиле шин ажънсерь ла бн къмпъ маре фъръ сфършѣнине, шин
ера пъ ачел къмп флóри фóарте фрумоáсе, шин мироѣ ка тъ-
мѣ́а шин ка змирна шин ка ливáнбн; шин ера бниле албе, алтеле
негре шин алтеле рóшини, верзи, мохорьте, галбене, албастре,
мирьн (?) алтеле дитр'алте кипъри . шин къътъ Александръ спре
рьсърит шин възъ въпане дъ фок, ешинд пъ пóарта рáюлъи,
шин дидáтъ дн стѣтъ . 2 . ангели пъ лóкъ дниайнтѣ лъи, шин
зи́се : стъи Алеѫандре! нъ́ ман кълка локъл сфънт, къ вен пери́
шин тъ, шин щинле тáле; че те дитоарче пъ ачесте патръ апе
че кърце дн раю : Ѳи́грь, Ефрáфтъ, Фисон, Геон . шин аколѣ
дъскълекъ Александръ ши фъкъ бн стълп де пиатръ, шин по-
лент, шин скри́се къ слове елинеци шин жидовеци : „еъ Алексан-
дръ македон, дитъра́т а тоатъ лъмѣ, ш лъю шин пънъ анчѣ
венит-ам шин анчѣ дм еширъ дниаинте . 2 . ангели шин мъ чер-
тáръ съ нъ ман мерг наинте, шин дъ анчѣ м'ам диторсъ ла
лъме; шин чине ва врѣ съ мѣ́ргъ ла раю, пънъ анчѣ съ
вине; къ чине ва мерце ман наинте, ва пери́." Шин дъ аколѣ
съ дитоарсе Александръ ла лъме, шин вени пънъ ла мъ́нителе
де фїер, шин възъ бн шмъ маре, дъ лънг 1000 дъ коци, шин
дъ грос 500 дъ коци, шин легат дъ ачел мънте къ верйци дъ
фїер; шин нъ́ къте́за нимени съ съ апропине дъ дънсъл . шин
ман мерсе ман наинте шин възъ ш мъ́ере, дъ алтъ мънте ле-
гáтъ, шин ерá шин ачéа дъ лънг 1000 коци шин грос 500 коци,
шин ерà бн шарпе дневъ́нит дъ пнчоареле ей ши-н цинѣ гъ́ра
къ диници шин плъцѣ, шин съ авзи́а глáсъл ей дъ 3 зиле кáле.
шин трекъ́рь шин ачéа . шин дитребъ Алеѫандръ пре филосо́фи,
чине фъ́рь ачеи шамени? ыр филосо́фи зи́серь : спъне-съ съ фїне
Ядам шин Ева, шин ка шъдѣ аша пънъ че ва на́ще Хс . шин
апои съ вор ертá шин съ вор слобозй́.

---

*) cf. mai sus vol. II, pag. 133—134. (1784.)

Ши дъ аколѣ мерсерь . 6 . зиле ши ажѹнсерь ла ѡ пещерѣ маре, ши ера ынтр'ънса ынтѹнерек маре; ши зисе Александрѹ, съ нкалече чине аре ыпъ кѹ мънзѹ, ши съ ласе мънжии афарѣ ла гѹра гропи, адика ла ѹша пещери ачеа . ши нитрь Александрѹ кѹ дъншии ын пещерѣ ши стринга : вѣри че ва гъси съ ѧ тот, ори лемнѹ, ори ѡс, орн пїатрѣ, тот съ лѹаци; къ чела че ва гъсѝ мѹлтѹ къи-съ-ва ши чела че ва гъсѝ пѹции къй-съ-ва . ши ѹмблаѓь ынтр'о зи ши ынтр'о ноапте, ши-и скоасерь епиле афарь ла мънжии . ши даѓъ ешиѓь, зисе Александрѹ, съ ынпъръцѣскъ тоци фрьцѣце; ши чине че скоасе ера тот пїетри скѹмпе, лѹр ши мъргъритарѹ ши ѡасе скѹмпе; дечи ѹнии лѹасе мѹлтѹ, алции нѹ лѹасе нимик . алци съ къѧ къчи н'аѹ скос ши ей.

Ши дъ аколѣ мѣрсерь . 4 . зиле ши ажѹнсерь ла ѹн ѣзер . ыр дакъ бъгъ пѣциле ѣскат ын апъ, съ-л спѣле, пециле ынвине ши фѹцѝ ын апъ, ши бъгъ ши алтѹл ши ынвине ши фѹцѝ ши ачела, ши спѹсерь лѹи Александрѹ . ел зисе лор, съ съ скаде (! l. складе) тоци ѡсташи ынтр'ачѣ апъ кѹ кан лор, ши ашѧ фъкѹрь ши фѹсерь тоци вии ши тѧри.

CLXX.

1799.

(8⁰, 41 paginï.)

Віаца лѹй Бертолдо, шї а лѹй Бертолдино фечорѹлѹй дінпреѹнъ ші а лѹй Какасіно непотѹлѹй лѹй. (Сибію 1799) ed. 2. 1836.*)

Chipul luĭ Bertoldo. (pag. 1—2.)

Романтѹл.

Ын сѹта а шаса де ани, стъпжнѣ ын Лонгобарда краюл Албоні, карелe авѣ резідѣнцїа са ын четатѣ Верона . Ачест домн ера бѹн, блжнд ши дрепт, ши тоатъ Італіа аѹ фост стъпжнірїї сале сѹпѹсъ . Пре ачѣ врѣме ын цінѹтѹл Вероней литр'ѹн сат Бретагнана, ера оун църан анѹме Бертолдо, нъскѹт кѹ ѡ статѹрь а трѹпѹлуї фоарте ѹржтъ, къ ера кѹ капѹл маре лѹнгърец ка ѹн ѡѹ, кѹ пърѹл рошѹ, ши рътѹнзат, оурдѹрос

*) cf. mai sus II, pag. 118—122. (1779.)

ла шкі, шін цѣнеле пре марціні роші . Нас авѣ маре, рошатек ка сфекла, нъріле ларці; гъра съ ведѣ ларгъ маі пънъ ла оурекі; ын фълчі дін наінте і съ ведѣ доі дінці стрѫмбі пе дін афаръ ка ніще колці; барба ера дѣсъ ші лѫнгъ ын котор . Ієѣменѣ скімосите, ші оурѫте ера ші чѣле-л'алте пърці але трѫпълві лві; къ пічоареле ера кам стрѫмбе, ші мѫніле скѫрте ші кам флокоасе.

Ішла ера статѫра ші кіпѫл лві Бертолдо, дін афаръ оурѫт, ші грозав ла ведѣре; ыр фірѣ кѫ атѫт і съ аръта а фі ынодобітъ кѫ дарѫл ынцелепчѫні . Ел ера шмѫл чел маі порніт спре веселіе ын сатѫл Бретагнана ын каре лъкѫя, вечіні маі кѫ дѣдінсѫл аскѫлта пілделе лві чѣле де ынкъцътъръ моралічещі, декѫт але алтор даскалі; ші кѫнд съ ынтѫмпла ынтре вечіні прічі сав жѫдекъці ел маі дірепт хотъра, декѫт маі марі ачелві лок.

Intălnirea luĭ Bertoldo cu craĭul. (pag. 2 – 6.)

Ынтр'о зі ші вені лві Бертолдо аміпте, съ мѣргъ съ вазъ ші ел четатѣ, ші кѫртѣ кръіскъ; ла ачаста нѫмаі кѫріозітатѣ л'ав ындъмнат . Дечі мергѫнд ын Верона, ші ажѫнгѫнд ын тѫргѫл чел маре, ав ынчепѫт а съ міра ла каса краіаскъ, сокотінд а фі о біскрікъ маре.

. . . . Бертолдо карале ынцелесѣсе кѫвінтеле слѫжіторюлві, кѫм къ краюл есте домн бѫн, мілостів, ші аскѫлтъ плѫнсъріле тѫтѫрор, ші съ сѫргѫміе съ ындрептѣзе причініле фіецекъроі сѫпѫс ал лві, ші възѫнд кѫм став порціле полъцій кръеці фіеще пентрѫ чіне дескісе, ші кѫм нѫ шпрѣеще стража пре німе, ав мерс ші ел ынлъѫнтрѫл късій Діванѫлві, оунде шедѣ краюл ын трон . Маі ера ші алте скаѫне ын рѫнд ашезате, пре каре ера съ шазъ бомбіі, ші сфѣтнічі, къ пънъ ынтр'ачѣ врѣме ей ста тоці ын пічоаре; ыръ Бертолдо німік сфіндѫ-се де краюл, нічі де чей че ста ынпрежѫр, кѫнд тоці ста кѫ смереніе аскѫлтѫнд, ел ав шезѫт пре скаѫнѫл чел маі апроапе . Оунѫл дін ей несѫферінд ачастъ ындрезніре фъръ шменіе, ші маі мѫлт міръндѫ-съ де кіпѫл лві, ынфрѫнтѫндѫ-л ші зіс : пентрѫ че ещи ашa де ѫбразнік ші шезі ынаінтѣ краюлві, фінд боерімѣ де фацъ? Бертолдо ръспѫнде : пентрѫ че съ нѫ шезѫ? дакъ ын біскрікъ оунде есте мареле Дѫмнезев, пѫтем шедѣ ла о-л'алтъ.

Краюл аѫзінд ачѣстъ кѫвінте че ръспѫнсѣсе Бертолдо, ав порѫнчіт съ вie ынаінтѣ краюлві маі апроапе, ші л'ав ынтребат краюл, чіне ещи?

Бертолдо аѫ зіс: еѫ сънт оун ом. Краюл л'аѫ ынтребат ымъ:

Даръ кънд ай вениt ын лѫме? Бертолдо и ръспѫнсъ:

Кънд біне аѫ воит Дѫмнезеѫ съ мъ ашкзе ынтр'ънса, ші съ мъ наск дін пърінці, къ еѫ де ачкстк нѫ ам авѫт гриже. Краюл л'аѫ ынтребат: каре есте патрїа та?

Бертолдо аѫ зіс: Лѫмк, къ че-м пасъ міе, ері чіне фіе домн преste ia, нѫмаі еѫ съ ам вое, съ мъ хрънеск дін рооада пъмънтѫлуі, стъпънкскъ-ш ері чіне ва врк, еѫ нічі воеск съ-л цінѫ кѫм ал ккмъ.

Якѫм шезѫ ынтр'ѫн сат нѫ департе де ічі, че съ ккмъ Бретагнана, ші ам авзіт, къ ші пърінцій міеі аѫ лъкѫіт аколк. Краюл аѫ ынтребат: даръ ай мѫаре ші прѫнчі, сав доаръ ші фрацї?

Ръспѫнде Бертолдо: адевърат, къ ам авѫт астъзі, кънд ам пѫрчес де акасъ, ші де сънт ei ын старк ын карк ым лъсат требѫе съ фіе тоцї морцї.

Ші пентрѫ че? пентрѫ къ, мергънд еѫ дела дъншіі, ei ера ын пат ші дормк.

Ячкстe ръспѫнсѫрі фъкѫсе пре краюл тот маі кѫріоз, ші ынтребъ ымъші:

Че есте маі ютe, декът оумблетѫл чел рѣпеде?

Гъндѫріле.

Спѫне-мі, зіче краюл, каре есте вінѫл чел маі бѫн?

Бертолдо лі спѫне:

Каре съ бк ла мкселе чкле ыналте домнещі, ші каре нѫ-л кѫмпері кѫ бані.

Чіне фаче мъгѫліре маі мѫлтъ?

Ячела, каре врк съ ыншале, сав нкѫ ыншелат, сав оумблъ съ не амъцаскъ.

Intrebările luĭ Bertoldo cu Fagotti. (pag. 19—20.)

Скріторіі аѫ семнат нѫмаі оунеле ынтребърі че Фаготті (мъскърічіѫл краюлуі Ълбоні) пѫсъ съ ле ръспѫнзъ Бертолдо, къ чкл'алте лкѫ афлат маі тоате простатече, ші невркдніче (ніче) де тилхарю. дестѫл къ Фаготті ынтркбъ:

Кѫм ай фаче съ адѫчі апъ ынтр'о сітъ? Бертолдо ръспѫнде: еѫ аші ащепта пънъ ар ынгеца.

Браво! стріга, карій аѫзісъ. Кѫм ai сокоті, неалергънд съ прінзі оун епure?

Єѫ аші ащепта, пънъ ар фі ын фрігаре. Брависімо!

Дар кѹм тѣі дрѣпъка съ нѹ фіі нічі дрѣпъкат, нічі дестрѣкат?

Ѳѹ м'аш въпѹі дптр'ѡ мрѣце каре прінде пещі. ші шаръ дптрѣкъ Фаготті, че бѣрбънъ есте, каре ѡ кѹноск ші ѡрбі? Бертолдо ръспѹнде:

Оурзічіле, къ оурзікжндѣсъ ѡрбѹл ѡрі ла мжні, сад ла пічоаре, ел сімте арсѹра кж-і де оурзікж.

CLXXI.

1799.

(*a.* Ms Gaster, Codex miscell., fol. 38b—39b. — *b.* Ms. Gaster, Codex miscell. 1777, fol. 38b—39a. — *c.* Ms. Gaster, Codex miscell. ca. 1800, fol. 12a—12b.)

Avestița aripa Sataneĭ.

Ѩднкъ еѹ сфънтѹ архангел Михаїл воєводѹл, погѡръ(н)дѹмъ дин мѹ(н)теле Іліѡнѹлѹи, възѹи пе ѹн $\widetilde{\text{дх}}$ никѹрат кѹ шкыле) ка стелиле, ші мънѹле ка де фѡк, ші ѹнгеле ка съчирнле, ші пърѹл капѹлѹи пънъ ла кълкъи, ші фаца ка кътаранѹ. Ѩр архангелѹ ѕі зъс: стъи сътанѡ! ші стътѹ. ші зъс(е) архангелѹл: ди ѹнди вни тѹ дѹх никѹрат, ші ѹнде мерце? кѹмѹ-ц есте нѹмеле тъѹ? ѕр е зъс(е): пе мини мъ кемъ Ѩвестеца, арипа сътани, арипа дпіпъратѹлѹи нѡстрѹ ѥшивѡдѹл Белзъвѹл; ші акѹм ам аѹзит ди ѡ фечѡръ анѹме, Марна, фата лѹи Іѡкним ші Ѩнни, кѹм къ вра съ наскъ прѹнк, пре Іс. Хс. назарінень, ші мъ дѹк кѹ але меле мецешѹгѹрн дневѡлеце, ка съ ѡ сминте(с)к ші съ ѡмѡр прѹнкѹл ен, дѹпъ кѹм ам сминтет ші пе алте фемеи пънъ астъзи, ші сминтеск. Ѩр еѹ архангелѹл Михаил, дакъ аѹзъи аша, ѡ принсъи де пърѹл капѹлѹи, ші ѡ леган, ші ѡ ферекан, ші дпчипѹю а ѡ бате фѡрте страшник кѹ бичѹл чел ди фѡк, ші-и пѹсъи палѡшѹл чел ди мѡрте дн кѡстеле-и; ѕр е цъпа фѡрте тари, ші съ рѹга зъкънд аша: рѡгѹ-мъ архангеле Михаиле, мѹнчитѡрюл драчнлѡр, маи слъбеце-мъ дни легътѹри. Ѩр еѹ архангелѹл Михаил ам зъс: тѹ дѹх ннкѹрат! спѹни-м, кѹм дптри тѹ дн касъле ѡмиинлѡр, ди фачи сминтеле фименлор кънд сънт греле, ші ли ѡмѡри прѹнкѹл? Ѩр а зъс(е): ѡх! ди мари дѹрѹри ші ѹстѹриме спѹни-ц-ѥѡи тѡте мецешѹгѹриле меле челе дѥшлеци пре амърѹ(н)тѹл къте ѹнѹ. Ѳѹ, архангеле Михаиле,

кънд ѧнтрѹ ѧн касъле шминилшр мъ ѳак ѧн мѹлте кипѹрн ди нъл8чири; мъ ѳак : шгар, гънинъ, мѹскъ, епѹри, паижън, мъщъ, ши ѧн тште кипѹриле чн ѧ8 д8х ди съинцъ шн ам 19 нѹмн . к8 нѹмеле меле ачеле ѳак тшт ѳелюл ди ръ8тъще; шр 8(н)ди съ вшр ѳафла нѹмеле меле скрис(е), е8 акшлш ла ачє кас(ъ) нѹ мъ пшт ѧпршпем кале ди шапте миле ди лшк . ши нѹмиле меле сънт ачесте : чнл динтъи, ѧкестеца; 2. брана; 3. зълинна; 4. нскара; 5. пихѧ; 6. нсправа; 7. линба; 8. мѹхѧ; 9. хѧе; 10. глѹбина; 11. ннкарда; 12. тем; 13. хѹл8ба; 14. техам; 15. неведерим . 16. темна . 17. гесна 18. ршта 19. зълъсамка . ши пентрѹ ачаста, миχаїли архангеле, д8 ѧн мънѹле тале ачистѹ запис ал мѹ, ка съ мъ слшбозъ дин легътѹри ши дин бътъи . шр е8 архангел8 ан (! l. ъи) зъсъи аша : штъ къ-ц пш(рѹн)ческ к8 нѹмиле татъл8и, ши а ѳеюл8и ши а сѳънтѹл8и д8х, съ нѹ те ман ѧпршпии ди робѹл л8и дмнезъ8 анѹме кѹтари ши ди ршба л8и д8мнезъѹ, нчи ди ѳичшрин лор, нчи ди припашни лшр, нчи ди дшбиточиле лор, ни (!) нчи ѹниле ди къте ле-8 дат лшр д8мнезъѹ; чи съ те д8чи, ѹнде цъ-и локѹл гътет ѧн тартар, ла ѳѹ(н)д8л безънии, ла татъл тъ8 везъ (!) верзѹвѹл, ши аколш съ шъз ѧн вечни вечилшр . амин.

CLXXII.

1800.

(Ed. 1a Сикію. *a.* ed. Сикію. 1868. 8⁰, 88 paginĭ. — *b.* un exemplar al meu, vechiu, defect la început. 8⁰, 104 paginĭ.)

Іон Барак : Істшрїа прѣ ѳрѹмосѹл8й Ѧргир ши а прѣ ѳрѹмоасей Єлена чѣ мѫмстръ, ши к8 пърѹл де ѧ8р.

Pomul minunat. (pag. 1 urm.)

Те висаю мижкѫнд дни бѹзъ
Ѡ прѣ дръгълаше Мѹзъ!
Ерший глас ѧцереск дин гѹръ,
Каре ннимиле ѳѹръ,
Ѳѹръ ши ле амъцѣціе
Дѹпъ че ле ѧдѹлчѣціе.
Те рог, Мѹзъ мѫнгъіосъ!
Карѣ кѫнцй кѫнтърй ѳрѹмоасъ,

Пикъ-м пъцинтникъ мїаре,
Дин мъмастрѫ та пътѣре,
Съ пот кѫнта кѫ симцире,
Лѫй Ургир принеципе.
Ургир аѫ фост кръншворѫл
Чел май педепсит кѫ дворѫл;
Фїюл чел май мик съ цїе,
[Ан хроника фирїй скріе:]
Я лѫй Иклетон анѫме,
Краюл чел богат дин лѫме.
Къ акъ н'ам дат а кале
Де нѫмеле църїй сале.
Съ зиче днитрѫ афлате,
Я фи авѫт ѡ четате,
Таре шин мецешѫцитъ,
Шн кѫ шанцѫрй атъритъ;
Атрѫ ѡ царъ фмастръ,
Дин лѫмѣ чѣ май мъмастръ.
Майкъ-са блѫнда кръмасъ,
Медена чѣ прѣ алѣсъ,
Трей фрацй кѫ ел съ нъскѫръ
Дин пъринтѣскъ калдѫръ;
Асъ ниче оунѫл н'аре,
Кѫ джнсѫл асъмънаре,
Атрѫ вѣстѣ шн мърирѣ,
Кѫт с'аѫ педепсит кѫ фирѣ.
А четатѣ пъринтѣскъ,
Съ афла ѡ прѣ фирѣскъ
Гръдинъ аподобитъ,
Пърѣ, къ-й асѫфлецитъ.
Ѥра плинъ де фрѫмсѣце
Де але флшрилшр фѣце,
Инчй рѫѫ, колѣ вълчникъ
Кѫрце лѫнгъ флшричникъ;
Динкоаче сѫпт помй вердѣцъ,
Съ те десфътезй де фацъ.
Атр'ш зи ачи краюл
Десфътѫндѫ-се кѫ траюл
Ла оун пом чѫдат сосѣце,
Шн-л вѣде кѫм аверзѣце,

Ълб ла флоаре ка арцинтъл,
Миросинд л' тот пъмжнтъл;
Пре каре некъноскжнд-л
Съ лдъплека къ гжндъл,
Ълцепта роада съ-й крѣскъ
Ка фѣклюл съ-й нимерѣскъ:
Къ 'нтр'ю зн лмъгърѣце,
Ши де трей шрй лфлшрѣце.
Ши пре грединарюл кіамъ
Ка съ дѣ де джисъл сѣмъ,
Че мжнъ аз съдит помъл?
Къ мълт съ миръ тот шмъл,
Към ел зїша лфлшрѣце,
Нолпте коаче, ши родѣце;
Лсъ зїша нз-л апъкъ,
Пънъ пер ка ю ънълъкъ.
Ир краюл съ лтристѣзъ,
Къчй нз поате съ ле вазъ.
Възжнд към лмъгърѣце,
Къ кѣр възжнд лфлшрѣце;
Ълз пъс преste нолпте пазъ,
Трей пъзитшрй ка съ вазъ,
Карій пъзѣ къ привире
Ал мѣрелшр ръменире.
Краюл димінѣца вине,
Къ гжнд съ ле вазь бине;
Лсъ [че ніче гжндѣце]
Пре тоцй дшрминд лй гъсѣце.
Ълз лтребат: „че възъръ?
Ши че дшрмй преste мъсъръ?“
Ей ръспъндѣ де ю датъ:
„Минъне лспъймънтатъ!
Къ сърлжнд ю датъ боарѣ
Ълз къзът жос тоатъ флоарѣ;
Ітъ ніце меришоаре,
Дар сърлжнд ю боаре лінъ,
Къ де сомн дълчацъ плінъ
Нъмай декжт не апъкъ
Къ невъзътъ нълъкъ
Де пърѣ пре дирептате
Къ сжнтем мшрцй жъмътате.“

Кроюл трист ѧ кась плѣкъ,
Шн нѫ пѫтѣ съ-й май трѣкъ,
Чи нѫмай декѫт пофтѣце
Ѫн пророк, ші-й порѫнчѣце
Съ-й спѫне, ши пророчаскъ:
Чине пѫтѫ съ-й съдѣскъ
Лѫй ачел пом ѧ гръдинъ,
Съ-й факъ вре-w причинъ?
Ші-й фъгъдѫн ѧдатъ
Де-й ва спѫне, бѫнъ платъ.
Пророк Филарет анѫме,
Маре врежиторю пре лѫме,
Трей зиле съ сокотѣце,
Ши апой ѧй пророчѣце
Zникжнд: „кроюле! пре шмѫл
Че ц'аѫ съдит ціе помѫл
Л'ам афлат, ѧсъ пѫтинцъ
Nѫ есте де кѫноцинцъ:
Къ е лѫкрѫ преспе фире,
Шн мъестріе сѫпцире;
Ши мжна чѣ съдитоаре
Єсте ши стъпжнитоаре,
Снигѫръ ле стъпжнѣце
Ле кѫлѣце, ши ръпѣце,
Ши прин алтѫл нѫ съ поате
Ла лѫминъ а съ скоате,
Фър' прин фюл тъѫ чел дѫлче
Каре сѫпт пом съ се кѫлче.
Къ пентрѫ ел сжнт съдинте
Ячѣле тоате ръпите.
Ка съ-л вазъ, къ-л юбѣце
Ши де фаца лѫй дорѣце,
Днитрѫ каре ка (! ва) съ шсъ
Маре скжрбъ ла кръмасъ;
Къ ел ва съ прибецѣскъ,
Ѧ лѫме съ рътъчѣскъ."

Grădina zânei. (pag. 51.)

Дечй съ скоалъ димина́ца
Ѧргир, шн ѧш спалъ фаца,
Съ ѧбракъ съ гътѣце
Ши ла гръднъ пѫрнѣце,*)
Ѧ карѣ ѧтрѫнд ѧш фаче
Кѫцетѫлѫй семн де пачє.**)
Ѧкипѫиндѫ-ш ѧ минте
Чє ва фи май ѧнаинте.
Ѧшѣ чѫдате фрѫмсѣце,
Каре плак ла тинерѣце.
Кѫт ѧѫ кълкат кѫ пичюрѫл,
Н'ѧѫ възѫт кръншѫрѫл
Кѫте флѫрй ѧподобите,
Кѫте рѫжѫрй лимпезите.
Оѫх! кѫцй трандафирй мироасъ
Кѫ фой рѫмене фрѫмоасъ.
Розмарини ѧѫ вердѣцъ,
Ши гароафеле рѫшѣцъ.***)
Ѧичй крини́л съ алѣце,
Колѣ нардѫл фрѫмос крѣце.
Кедрѫл рамѫриле 'ш тинде,
Каре мѫлт въздѫх кѫпринде.
Кипрѫл фрѫнзе ѧверзѣце,
Шн въздѫхѫл ле клътѣце.
Изводреле кѫрг ръчите
Ка кристалѫл лимпезите.
Скаѫне верзй доаш сѫте
Тот днн пажнце фъкѫте,
Кѫ ластре†) акоперите;
Толте кръмсей гътите.
Ѧргир съ кѫлка пре мле,
Съ-й трѣкъ де шстенѣле,
Ѧцептѫнд а са юбитъ
Кѫ иними шстенитъ;
Ѧр слѫга чѣ блестематъ
Де въдѫва ѧшелатъ††)

*) *b.* прнвѣце. **) *b.* ѧ каре дакъ сосѣце — пре фуш към лнн пжшѣце. ***) *b.* фѫнле рѫжїн, рѫшѣцъ. †) *b.* фѣкїол. ††) *b.* ыр слѫга фъръ креднцъ — ш блестематъ фїнцъ!

Кѫ лѣкѫриле гѣтите,
Шн де вѣдѫва врѣжите,
Л'аѫ адѫрмит таре фоарте
Кѫ ѡ пърѣре де моарте.
Апой шн крѣмса, шѣтѣ
Бине фрѫмос ѧбрѣкатѣ,
Ѧтр'ѡ врѣме кѣлдѫроасѣ,
Кѫ шасе роабе фрѫмоасѣ;
Прекѫм съ шѣнчѫпе.
Кѣтрѣ локѫл съѫ грѣбѣще.
Кжнд ѧчетншор съ дѫче
Пър ѧ аѫр ѧй стрѣлѫче,*)
Шн пре спате шн-л нѣтѣзѣ
Дин соаре фѣкжндѫ-шй разѣ,
Каре ла кжлкже бате
Нетезит ѧ жос пре спате.
Клѣтѣ хайне фрѫмѫшѣле
Шн трѣцѣ боаре кѫ ѧле.
Ѧ трѫп шаблѣ, шн сѫпцире,
Дрѣгѣлаше ла жигнире.**)
Пре кап діаманзй стрѣлѫче
Кѫ соареле ѧшй адѫче; ***)
Ба тоате стрѣлѫчитоаре,
Дела кап пѣн' ла пичоаре.
Дин папѫчи, пичоаре гоале
Ялбе, съ ведѣ прин поале.
Пажице вѣрде кам оудѣ,
Дѣсѫпра де роаш крѫдѣ,
Мергжнд и ле кам стропѣще
Кжнд кѣтрѣ Ярнор грѣбѣще.

*) *b.* пър аѫрйт стрѣлѫчеще — пре пъмжнт съ тжржйще. **) *b.* жингйре.
***) *b.* пре кап киеóр съ клѣтеще — каре пáжницѣ ловйще.

CLXXIII.

ca. 1800.

(*a*. Ms. Eminescu fragment 6 foĭ ca. 1800. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 325. Folio. II nepaginate + 88 foĭ paginate, copie din 1818.)

Ієрwтóкрит шй Ѧретоу́са.

Naşterea luĭ Erotocrit şi a Aretusiĭ. (*a*. fol. 1—2.)

Історїа Ѧретоу́сїй шй а лпъра́тwлwй Ірáклїе та́тъл сѣ́ . а лwй Ієрwтóкрит' шй а лwй Пезwстра́т' та́лълwи сѣ́ визи́рюлwй.

Ѧ полúтїе лwй Ерáклїе лнпъра́тwл, съ афлá ачéст' визи́р анwме Пезwстра́т; шй нw фъчѣ́ кwпїй нúчи визи́рюл, нúчи лпъра́тwл . Ѩр' фъкжнд рwгъчúоне мwлтъ шй wнwл шй алтwл, аw да́т дмнезéw шй й са́w нъскwт лнпъра́тwлwй w фечwаръ фwарте фрwмwасъ, шй ѡw пwс нwмеле ей Ѧретоу́са . Кwм шй визи́рюлwй й с'а́w нъскwт wн фнчwр, шй л'а́w нwмúт Ієротшкрит . Шй крескжнд ел' шй фúника лнпъра́тwлwй мърншwрй, ѡw да́т ла шкwалъ пе амжндwй, лнтр'wн лшк . Шй крескжнд Ієрwтокрит фїюл визи́рюлwй ма́ре, аw порwнчúт лнпъра́тwл дáскалwлwй, де аw скóс пе Ієрwтóкрит ден харéмwл лнпърътéск', де wнде съ афлá Ѧретоу́са, темжндw-се де кре-w ръwта́те . Ѩр Ієрwтóкрит дwпъ че с'а́w скóс дéн' харем, дwрїа фwарте пéнтрw Ѧретоу́са, шй не мáй пwтжнд лнкъ ръбда́ съцкта драгwстей с'аw дwс wда́тъ ка съ w ва́зъ, шй непwтжнд нúчй кw wн кúп а фа́че ка съ-й съ дешкúзъ wшиле харемwлwй, с'аw лнтúрс лннапой кw мwлтъ мъхничюне, шй де аколw аw лнчепwт' а плънце дè дóрwл шй драгwстѣ Ѧретоу́сїй, шй с'а́w дwс акáсъ сwспинжнд дентрw аджнк, неспwúнд нимърwй чè аре . Дечй лнтрẃ wна де зúле лнтржнд ла та́тъл сѣ́w, аw черwт баній, ка́ съ фа́къ wн кїóшк' де крицáл лн грwдúна чè авѣ́ . Ѩр та́тъл сѣ́w де драг чé-й ерà, л'а́w аскwлта́т, шй ѡw да́т вр'w кжтевà пwнцй де. ба́ній, де ѡw плинит чѣ́рерѣ лwй . Шй тwкмúнд ме́церй йскwсúцй, аw фъкwт wн кїошк' де крицáл фwа́рте фрwмwс, шй лнподобúт лн лъwнтрw кw фе́люрй де фе́люрй де ацернwтwрй цъсwте кw фúр, шй кw пїе́трй скwмпе; шй дwпъ че л'а́w гътúт кw тwатъ лнфрwмсецáрѣ, аw пwс лн ел скаwне, мáсъ де мwлт прéцw, шй тwате стра́еле шй тоа́те лwкрwриле чè авѣ́ ел . Ѩпúй аw лнчепwт а скрїе нúце стúхурй пéнтрw Ѧретоу́са, шй лѣ́w липúт дéн лъwнтрw пре пъре́те, ка wрй кжнд а ме́рце съ ле ва́зъ, шй съ се мжнгъе; шй дwпъ ачéстѣ аw зw-

гръи́т шй ки́пъл еїй къ въ҇ѣ́ле аместека́те къ сѫ́нце де а лъ́й, нецїи́нд мецешъгъл зъгръвїей [чй де ла фи́ре дневъца́т фїи́нд]; шй аша́ гътиндъ-ле тша́те, ав кїема́т' пре ън прїа́тен·ал лъ́й кредничо́с, че-л кїема Поли́дор, шй ав спъ́с тшате че́ле че ав фъкъ́т, шй къ́м' къ фшарте пътнме́це де дра́гостѣ Претъ́сїй, шй дъ́пъ тшате чѣ́ле че ав спъ́с чѣрѣ́ сфа́т дела ел'. Їр Поли́дор ав зи́с: Іерото́крите, да́къ ай принс пре ле́спезиле инимїй та́ле дра́гостѣ Претъ́сїй; ш-цй ка́лъл шй гътиндъ-те би́не съ ме́рцем' ла ца́ръ амъндо́й, дшаръ ве́й ма́и бинѣ шй те ва слъбй ахтъл че тѣ́ къприи́нс. Їр' Іеротѫ́крит ав ръспу́нс: юбите прїетене, мъка́р съ ме́рг' ла сфършити́л лъ́мїй, дра́гостѣ Претъ́сїй ав ѡ вою пътѣ́ бинтà, фїи́нд къ с'ав скри́с пре фръ́нзеле їнимїй ме́ле, шй къ грев ысте ка съ ысъ вре вдиневаръ дин къцетъл мїев. Къ тша́те ачестѣ́ ев сѣнт аскълтътѫ́рю, кѣ́чй цїв би́не къ ни́чй ѡ да́тъ, нъ м'ан дневъца́т ни́чи мъ вей дневъцà ра́в. Шй дъ́пъ ачёсте вшрве, ав дикъма́т ъ́ша кїо́шкълъ́й, шй мергънд ла ма́йкъ-са, ав да́т ке́а, жърънде-ѡ къ тшате жърътмѣнтъриле чѣ́ле ма́рй шй гре́ле, ка нъ към-ва съ дѣ́ ке́м лтжт та́тълъй сѣ́в, шй врй къй, да́р' ни́чи дисаш а съ нъ́ лнтре ан кїошкъ, пѣнъ кѫ́нд ва вени ел. Де́чй ав пърче́с ла ца́ръ лнпреъ́нъ къ прїа́тенъл сѣ́в Поли́дор; ар дъ́па ачаста та́тъл съ̀в внзи́рюл с'ав болнъви́т фшарте, шй ландатъ ав тринмнс шлъка́рй ан тша́те пѣрцй, ка съ гъскѣ́ск пе Іерѫ́тѫкрит шй съ-л адъ́кь, ка́рїй мъ́лт ъмблѫнд, нъ́ л'ав пътъ́т афла́; шй пънъ а съ лнтшарче тримѝшїи лнпапо́й съ спъе пе́нтрв е́л, визи́рюл с'ав лнсънътошат шй вїи́нд вестито́рїй, ав спъ́с към къ нъ́ л'ав афла́т никъюри. Їр ел ав зи́нд ачаста ма́й мъ́лт ав лнчепъ́т а боли́ къ інима пе́нтрв до́рвл фїюлъ́й сѣ́в Іерѫто́крит.

Plecarea luĭ Erotocrit de la părinţi. (*b*. fol. 42b—43a.)

Їв лчепът Ирштшкрит ачесте съ зѣкъ къ амаръ лакръми, сшкштинд а мънгъа пе ачёле фър де мънгъёрн инимн але пърѝнцилшр: Пре чинстѝцилшр шн юбѝцн пърѝнци! дрептати авёцн, пентрв непътѝнца шменѣскъ, съ плѣнициц къ атѣта жа́ле пентрв днспърцире ме. Дар кънд вёци пъне ан мѝнте сѣфлетѣска, бърбъцин шн дрептате че фа́к черюрнле а тшатъ вре́ме, шн ла тшцн шаменїй, къ кали ар фн, съ въ бъкъра́ц шн съ ацептаци а скъртъ време ръсплътире къ

ѧдѡнтъ бѫкѫрїе. Нѫ есте ѧ лѫме ачаста статѡрничїй ка съ нѫ съ скинби. Псѣмние шарѣш нѫ пѡати фѝ ѧтрестáре стáтѡрникъ, а нѫ съ скúнба кѫ бѫкѫрїе, че кѡнтениц де плъницере шн де лакрѣми; къ писте пѫцúнъ врéме авецн а мъ внде бнрѫнтѡр нѡрѡчнрилѡр, шн добъндаш невшúнцнн мéле, ман мѫлт нъдъждѫнт; шн шатъ ѧн лúкѫл мїеѫ, фню дв, ам лъсат пре юбúт фратиле мїеѫ, Полндѡр, карile ѧн тѡатъ време ад фѡст твкáрѣш пáтнмилѡр мéле; шн акѫм дѫпъ ешá са, есте кълътѡрн кѫ мúне, дар дѫпъ еѡм ме есте шъзътѡр лънгъ дв. Дéчн де ешю трън еѫ, ка фн фратиле мїеѫ шрн ѧ че време, шр де ешю мѫрн еѫ, ва фн ел Ерштѡкрнт ѧ лúкѫл мїеѫ; шн рѫмънец сънътѡшн. Чéрюрилѡр мъ рѡг, съ въ цїе пе дв сънътѡш, кѫ еїнцн, шн пе мúне, нѫман съ скимбаръ (!) ѧтрѫ бѫкѫрїе ачест пъхар де ѧнтрестáре, кáрile еѡю адъпа ѧ тънплáре ме. Кѫ ачесте трекънд мѫлте чáсѫрн, ад сѡсът време, каре трéбѫн съ пѫрчáгъ, шн аша съръ̀тънд мънниле пърницилѡр сън, ад ѧнкълекат пе армъсáрю, нѫман кѫ дѡаж слу̀цн, шн ад плекáт. Дáр кѫ че йнимъ съ дúче, нѫ есте требѫúнцъ а аръта; че нѫман атъта зик, къ ѡхтътѫ́рнле лѫн апрúндѣ анрѫл, шн лáкрѣмиле че върса ѧл стáнце. Дéчн дѫпъ че ад ешнт дéн' пѡлнтїе афáръ, ад стътѫт; шн ѧтѡркáндѫ-сѣ кѫ фáца спре сарáюрнле ѧпърътецн ад ѧчепѫт кѫ амáръ сѫспинáре а кънта ачесте кѫвинте:

Ѫх чéрюле! арѫ́нкъ фѡк кѫ пáръ,
Шн съ апрúндъ ачáстъ цáръ.
Съ ѡ арзъ кѫ тѡтѫл, съ ѡ кѫпрúнзъ,
Съ арзъ тѡцн, мáрн шн мнчн, кѫ тѡцїй съ съ стáнгъ.
Съ скáпн нѫман Ѫрнтѫ́са, де фѡк съ нѫ́ съ атúнгъ.
Ѫх стелилѡр! съ нѫ ръбдацн, шрн съ фáчецн ер'ѡ мнн́ѫне
Пе ачест тирúн шн пъгáн, кѫ тръснет съ-л детѫ́нн.
Сфинцїн тѡцн ан чéрюлѫн! мъ рѡг съ въ ѫницн,
Шн ѧпъращн! асѫпра лѫн кѫ ѡцн съ въ пѡрницн;
Съ-н еїй прáдъ ѧ цáра лѫй, шн стъпънúре стренни
Съ плáнгъ кѫ маре амáр, кънн м'ад гънет пе мúне.

Ѫх! мари деспърцúре,
Мѡарте кѫ съмцъре;
Мѡарте кѫ дѫрери,
Еѫцъ кѫ пенре.
Ѫх! мари пъгънътáте,

Че аѫ рънит дрептáти.
Че фък амн сусъ!
Че рѣѫ мъ гъси!
Съ ѫмелѫ пúн' цѣри стрине,
Рѣѫ, ка ван де мúне!
Вез къ сънт гинит,
Писти тут рънúт.
Съръкѫци їнимїшáръ,
Кѫм те арзи а пáръ?
Дѫ-те ла стъпънъ,
Кѫ сѫспúн те акúнъ;
Къ а трѫпѫл мїеѫ н'аѫ ръмас лик,
Съ фїе фъръ де фък;
Че ръмъи, ѫдур,
Ши ургáн кѫ дúр.

Jalea Aretusiï. (*b.* fol. 53b—54b.)

Ишъ африкшшъндѫ-съ чине-ва, аш пїерди ши чи ари, ши ашъ съ дъ ан невои, де кáре недежди нѫ ман аре, ши непричепѫции съ пердѫ ши нѫ съ ман фшлусъскѫ; дар ацълепцън, невоúнцъле де мѫлте ури ле бирѫеск, ши ацаптъ ла причина патимии. Къ атънплъндѫ-съ а аве бърбъцън, аш дѫбъндещи бѫна нуручúре. Дéчи, де есте ашъ, нѫ требѫéщи съ съ лéпинди, дар инчи пре мѫлт съ нѫ нъдъждѫискъ, чи кѫ сукутéлъ съ-ш еи чем че кѫнуáщи. Чи дар ашъждере, ши мърїе та, нѫ те лепъда де ачéсте; че те абърбътéзи кѫ бѫна ацълепцаска сукутéла, дáкъ еи съ те дѫфтурéщи. Дар де те еи дезнъдъждѫи, неацѫтъндѫ-те кѫ мúнте, еи съ-цн петречн вїеца кѫ мурте апреѫнъ; къúндѫ-те къ нѫ те-и абърбътат, ка съ скáпи. Къчи къ ши мáре, къндъ съ ѫнфлъ де бънт, фїинд плуан ши тръснит, атѫнче кърмáчѫл африкшшъндѫ-съ де вáлѫри, аш ласъ кърма, непѫтíндѫ-съ а съ ман абърбъта, спре а съ ман абърбъта мецешѫгѫл лѫи, ши пе плаве-и арѫникíндѫ-ш ш ръстъпещи, сав атрѫ адънкѫл мéрїи вáлѫриле бъгíндѫ-ш ш анéкъ; ши ватъ къ с'аѫ сфършúт недежде де вїеацъ. Пир фїинд кърмáчѫл бѫн ши чем-л'анци тиж, ничи кѫм нѫ ле есте фрúкъ, къ съ пѫн ла кърмъ бѫни, ши ла пуáца кургéбии, ши съ ацѫтъ ѫнѫл пе алтѫл; ши примеждїе лур че де мурте, ш атуркѫ антрѫ бѫкурїй.

Къчи пъзънд лемнѹл бине, адикъ кърма, ничи кѹм фрикъ нѹ ле есте; ши скъпънд съ шдихнеск. Пентрѹ ачаста дар, ши мърїм та, нѹ те перде, ши нѹ фии дезнъдъждѹитъ; къ бунавѹл че-ш ръмъне, адикъ лш лъпъдъ дшфтурѹл, ши ръмъни нетъмъдѹит, къчи кѹ врере нщрѹкѹлѹи, кѹрънд врей съ те избъвѣщи дин невои.

Пшѣтикѹл. палигурїм Фръсѣнїй, ш ав ман мѣнгъѣт-ш шариш-че. Дар ла пътимиле каре съ афла, мѹлтъ дѹрери ши жали кѹнѹаци дин парте нщрѹкѹлѹи ей, ши ла лкисшаре че съ афла, тремѹрà ши съ лфрикшъ ши ыръш лчѣпѹ съ-и зъкъ.

Притѹса. Оух! нщрок нестатщрник! кѹм дай тѹ де лѣк, шднхнъ. Дар ам зъс, къ ши пе акшлш, ка ш нимѹкъ ѹнбли, ши ничи пе дѣсѹпра нщастръ нѹ тречи, чи нѹман каѹци а ѹнбла; ши кънд не аръци а та милштивѹре, лндатъ не ши штръвѣщи. Фникъ де лпърат! мъ фачи, съ жѹдек ши ѹ неншрошчѹита де мине, ка кънд сънт алта де нѹ кѹншскѹ, ши ман бине м'аши фи нъскѹт динтрѹ ѹн шм пршт ши де цшс съ фїѹ юбитъ, съ нѹ траг ачесте невои, че ме-ѹ венит акѹм ла кап ши кѹ атъте цѹдекъци:

Стих:

Ах сшаре лѹминътшрю!
Мъ рш фїн-м лтр'ацѹтѹрю.
Ши чери лфрѹмѹсъцàти!
Ясквлтъ-мъ ши-м фъ дрептàти.
Нѹ мъ лъса, къ ш съ пен,
Ши милштивѹре чей.
Къ кѹ тштѹл сънт пердѹт;
Видецн ла че хал ам сосът.
Минжлочици, нѹ мъ лъсацн,
Ши ръсплътѹре съ-и дацн,
Челѹи, че м'ав ѹрцесът;
Де дрептате м'ав липсът.
Мъ рш време, съ минжлшници,
Ши челѹи стреин пѹтѣре съ-и дърѹнци,
Ка съ пшатъ лвъртежи,
Ши л ръзбшан а съ слѹжи.
Дѹпъ кѹм чер, съ съ фак,
Ка ѹрцїе съ прифàкъ.

Ѩх! мшарте, фър де съмцире,
Ла ръша ме пътимире.
Кѫ дчепѫт минѫнат,
Шн кѫ сфършит веннат.
Нѫ-м аџѫнце, къ сънт рънитъ,
Де драгюсте нстирисътъ,
Чн шн ѫрџїй дм сшсъ,
Шн ръѫл къ мъ гъсъ.
Зѝша лешйн шн шхтезн,
Нолпте сѫспйн, лъкръмезн.
Нѫман чел че џїе, креди,
Шн фшлйсѫл де амйрю крецн.

CLXXIV.

1801.

(16°, XVII paginate + 11 pagini nepaginate + 197 paginate + 2 nepaginate: scara.)

Acathist sáu cárte cu múlte rugatsúni ..... de.... Parintele Sámuil Kláin delá Szád ..... Sibii ..... 1801.

Catra cetitoriu. (Fol. III—IV.)

Ce Romanii chiáma litere, slovénnii zic slove. Literele dára, sáu slovele, cu quáre delá o vréme incoace se slugésc Romanii céi din Dàchia, sint slovenésti: Jár céle véchi parintesti litere ále Romanilor din Dáchia, precum ale Romanilor celor din Itáliea, sint cele latinésti. Deci voínd a urmá mái bine prè Parintzii, shi pre mái márii neámului nostru, de quat pre céi straíni, shi cu bun adevér cunoscend, que mare shi intru invatzatura spóriu, shi intru politíe folós, shi intra álte neámuri invatzáte láuda vom dobandi dintru áceásta', que eáresh vom luoa literele noastre céle véchi, shi parintesti, cu quáre toate neamurile [macár straíne de neámul Romanilor,] céle iscussíte, shi invatzáte se folosésc, am judecát, qua noi céi ce sintem Romani se púnem intra ceásta carticica literele noastre céle véchi, shi parintésti. Shi socotím, que fieste quarui adeverát Roman intzelept shi cu mínte búna, mai

placé-i-vá céle parintésti, dequat céle straine, quáre pre neámul nostru lá máre barbárie l'áu adus.

Rugatsúni de dimineátza. (pag. 1—3.)

Marire Tíe Dumnezéul nostru, Marire Tíe Imperáte cerésc Mangaitóriule, Dúhul adevérului, cárele pretutíndine esti, shi toáte le plinésti, vistiéariul bunatatzilor, shi Datatòriule de viéatza, vín-o, shi te salashluéste intru Nói, shi ne cúratza de tóata spurcatsúnea, shi mantue Bunule, súfletele noastre.

*) Tatal nóstru quárele ésti in cériuri, sfintzásca-se numele tau. Víe inperatíea ta, fíe voéa tá precúm in cseriu shi pre pament. Panea nóastra cea de tóate zilele da-ni-o noáo ástazi, shi ne earta greshálele noastre, cum shí nói ertam greshítzilor nostri; shi nu ne dúce pre nói in ispíta, ci ne izbavéste de cel reu. Qu'á tá éste imperatíea, shi putérea, shi marírea a Tátalui, shi a Fíiului, shi á sfantului Duh, acúm shi púrurea, shi in vécii vécilor, Amin.

Rugatsune catra prea sfanta de D(u)mnezéu nascatoárea. (pag. 33—35.)

Prea curáta Doamna, stepana, Nascatoare de D(u)mnezéu, quárea pótzi face tot bínele, priméste acéste cinstíte dáruri, quáre numái Tíe se cuvín de la míne, nevrédnicul, róbul tau, céea ce ésti aleása din toate neámurile, shi te ai aratát mai inálta dequat toate faptúrile cerésti shi pamentésti, que prin Tíne au fost cu nói D(o)mnul Puterilor, shi prin Tíne am cunoscut pre Fíul lui D(u)mnezéu, shi ne am invrednicít sfantului Trúpului lúi, shi prea curátului sangelui lúi. Pentru acéea fericíta ésti intru neamurile neamurilor, céea ce ésti de Dmnezéu fericíta, mái luminata, dequet cheruvímii, shi mái sfanta dequât seráfímii fiind. Shi acúm prea sfanta Nascatoare de D(u)mnezéu, cea cu tótul curáta, nu incetá a te ruga pentru nói, nevrednicii róbii tai, cá se ne izbavím nói de tot sfátul célui inshelatóriu, shi de toata primésdiea, shi se fím pazítzi nevatamátzi de toata lovírea cea vennináta a diavolului, shi pene lá sfarshitul viétzii cu rugatsúnile tále neosmidít (! l. neosindít) me pazéste, quâ cu páza' shi cu ajutóriul tau fiind mantuít, Marire, láuda, multzemíta, shi inchinatsúne pentru toate se

*) v. vol. I, pag. 9, 32, 41.

inaltzam lui Dmnezéu cel únul in Tróitza, shi Facatóriului tuturor. Acum, shi pururea, shi in vécii vécilor. Amin.

Psalm 6. (pag. 137—138.)

1. D(oa)mne, nu cu maniea tá se me místri, níci cu iutzimea tá se me certi. 2. Milueste-me Dmne, que neputintsos sint; vindeca-me Dmne, que s'áu turburát oássele méle. 3. Shi súfletul meu s'áu turburát foárte, shi Tu Dmne pene quand? 4. Intoárce-te Dmne, izbaveste súfletul meu, mantueste-me pentru milá tá. 5. Que nu éste intru moarte cel ce te pomenéste, shi in eád cine se vá marturissi Tíe? 6. Ostenit-ám intru suspinul méu, spelá-vóiu in toate noptzile pátul meu; cu lácramile méle ásternutul meu voiu udá. 7. Turburátu-s'áu de manie ochiul méu; invechítu-m'ám intru tótzi vrasmáshii méi. 8. Departátzi-va de lá míne tótzi cei ce lucrátzi fardelége; que au áuzít Dmnul glásul plangerii méle. 6. Auzit-áu Dmnul cérerea mea. Dmnul rugatsúnea mea au primít. 10. Se se rushinéze, shi se se túrbure tótzi vrasmásii mei; se se intoarca, shi se se rushinéze foarte de gráb.

Psálm 101. (pag. 143—146.)

1. Dmne, auzi rugatsúnea mea, shi strigárea mea lá Tíne se vie, se nu intórci fátzá tá delá míne. 2. Ori in ce zí me necazésc, pléáca catra míne uréchea tá. Ori in ce zi te vóiu chemá, de gráb me aúzi. 3. Que s'áu stins quá fumul zilele méle, shi oássele méle quá uscatsúnea s'áu uscát. 4. Rannit am fost quá eárbá shi s'áu uscát inimá mea; que mi-ám uitát á mancá panea mea. 5. De glásul suspinului meu, s'áu lipít ossul méu de cárnea mea. 6. Asemenátu-m'ám cu pelicánul de pustíe, facutu-m'ám cá corbul de noapte in loc nelacuit. 7. Priveghiat-ám shi m'ám facut quá o pássere ce éste ossibíta pre cása. 8. Toata zioa m'áu ocarît vrasmáshii mei, shi cei ce me laudá, asupré mea se juraa. 9. Que cenushe quá panea am mancát, shi beutura mea cu plangere am amestecát. 10. De catra fátzá iutzimei tále shi a maniei tále, que inaltzindu-me m'ám surpát. 11. Zilele méle qua umbrá s'áu plecát, shi eu qua earbá m'ám uscát. 12. Ear Tu Dmne in veác remâi, shi pomenirea tá in neam, shi in neam. 13. Tu sculandu-te véi miluí Siónul: qua vrémea ê á te milostivi spre el, que au venit vrémea. 14. Que

bine au voit robii tai pietrile lui, shi de tierena lui le vá fi mila. 15. Shi se vor téme neamurile de numele Dmnului, shi totzi Imperátzii pamentului de marirea tá. 16. Que vá zidí Dmnul Siónul, shi se va aratá intru marirea sá. 17. Cautát-áu spre rugatsúnea celor smeritzi, shi n'au defaimát cérerea lor. 18. Se se scrie aceástá intru ált neám, shi norodul ce se zidéste vá laudá pre Dmnul. 19. Que áu privít dintru naltzimea cea sfanta á lui, Dmnul din cériu spre pament s'áu uitát. 20. Quá se auza suspinul celor ferecátzi, se dezlége pre fiíi celor omoritzi. 21. Quá se vesteasca in Sión numele Dmnului, shi láuda lui in Ierusalim. 22. Quand se vor adúná noroadele dinpreuna, shi Imperátzii, quá se slusásca Dmnului. 23. Respuns-áu lui in cálea tariéi lui; imputzinárea zilelor méle spúne-mi. 24. Nu me duce pre mine intru jumatatzárea zilelor méle, in neamul neamurilor anii tai. 25. Intru incepút Tu Dmne pamentul ai intemeat, shi lucrurile manilor tále sint cériurile. 26. Acéle vor peri, eár Tu vei rémanea, shi tótzi quá o háina se vor invechi, shi qua un vestment vei inveli pre éi, shi se vor schímbá. 27. Ear Tu aceláshi ésti, shi anii tai nu se vor imputziná. 28. Fiíi robilor tai vor lacui, shi semintzá lor in veác se vá indreptá.

Cantáre jeálnica catra prea sfanta de Dmnezeu Nascatoárea.
(pag. 178—180.)

Stá Máica cu jele plangend,
langa cruce mult lacramend,
quand Fiiul se restignea.
Sufletul ei cel superát,
shi cu durére intristát,
i l'áu petruns Sábiea.
O trista, shi necazsita!
Tu ácea blagoslovita
maica' unuia nascuit (!)
Quárea plangea, shi mult jelea,
shi tremura quand Ea vedea
patima célui nascut.
Ce om ar fi netanguínd,
pre Máica' lui Isus vezind
intr'átata chin fiind?
Cine ár putea fí nejelínd,
pre Máica lui Hristos privínd

cu Fiul séu pathimind?
Péntru a omului pecát,
vezu-l pre El in chin bagát;
trupul lui de chin stricát.
Pre al séu prea dulce baeát
vezu-l murind, nemangaeát,
quand El sufletul sh'áu dat.
Máica, izvor de iubíre,
fa me se simtzu chinuíre,
se plang shi eu cu Tíne.
Fa se árze súfletul méu,
iubínd pre Hristos Dmnezéu;
qua sé-i pláca intru mine.
Máica te milostivéste,
rána lui Hristos sadéste
tare in ínima' mea.
A Fíiului tau cel rannit,
cel pentru mine chinuít,
chínul lui, fa-l pártea mea.
Fa me cu Tíne a tangui;
de cel rastignit mila-m fí
pana ce vóiu se traésc.
Langa crucea lui a fírea,
Tíe a me insotírea
in plans, bucuros voésc,
a Fetsoárelor Fetsoára!
Nu-mi fíi Tu mái mult amáre,
ci fa se pling cu Tíne;
se port a lui Hristos moarte,
shi a páthimíi lui soarte.
De ranne-i gandind bíne,
fa quá shi eu se pathimésc,
de cruce se nu me lipsesc.
Shi de scump Sangele lui,
aprins ferbinte, shi infocát,
prin Tíne se fíu aparát
in zioa judeczului.
Fa cu crucea se me pazésc,
cu Moartea lui se me intarésc;
shi cu a lui daruire,

quand mi vá muri trupul,
fa sé-mi capete sufletul
a raiului marire.

CLXXV.

1802.

(8⁰, 140 paginĭ.)

Iстwріа Сѵндипій философѫлѫй акѹма дин лимба Слинѣскъ префъкѹтъ л Рwмжнѣскъ .... Сибій 1802.

Syndipa se făgăduește de a învăța pre fiul înpăratului. (pag. 1—4.)

Фост-ѧ оѵн ѧпърат ла Пéрсїѧ, номеле лѫй Кѵ́ра, каре ѧвѣ шапте мѫéрй, даръ копій н'ѧ ѧвѫ́т, шй ѧ рѫгат пре Ѫмнезéѫ ка съ-й дѣ́ копїй, шр дѫпъ мѫлтъ рогъчѹ́нѣ ѧпъратѫлѫй л'ѧ аскѫлтат Ѫмнезéѫ, шй ѧ нъскѫ́т оѵн фечѡ́р, пре каре ѧл крецѣ ѧпърътѣкце, ши-л ѧвъцà . шй ѧвжнд по́фтъ ѧпъра́тѫл ка съ-л ѧвѣ́це пре фїюл сѣ́ѫ кѫ тот фѣ́клю де ѧвъцътѫ́ръ, шй филосо́фїе, шѫ гъси́т лѫй Да́скъл прѣ ѧцъле́пт, ка съ-л фа́къ ѧтрѫ ѧвъцътѫ́ра ѧцелепчѹ́нїй врѣдни́к, шй невойндѫ-съ трéй анй ла ѧвъцътѫ́ръ, нимѝ́к нѫ с'ѧ фолоси́т . Ѩшà възи́нд ѧпъра́тѫл пре фїюл сѣ́ѫ къ нимѝ́к нѫ ѧва́цъ, ѧ зи́с : фїюл мїéѫ л трéй а́нй нимѝ́к нѫ ѧвъцъ, ѧсъ ѧл вó́й дà пре ел Сѵндипéй филосо́фѫлѫй, къ ам ѧвзи́т дела мѫлцй, къ шасте врѣ́дник де филосо́фїе; шй зикжнд ачѣ́стѣ ѧда́тъ ѧ кема́т пре Сѵндипà, шй шѫ зи́с лѫй : вóю съ-цй дѫ́ пре фїюл мїéѫ съ-л ѧвéцй филосо́фїа' шр Сѵндипà ѧ зи́с : га́та сжнт ѧпъра́те л шасе лѫ́ни, съ-л ѧвѣц пре джисѫл, шй съ-л оѵмплѫ де то́атъ ѧцъле́пчѹ́нѣ, кѫ́т съ нѫ́ съ афле алтѫ декѫ́т кокó́нѫ ѧпъръцій та́ле май филосо́ф . Ѩръ де нѫ вó́ю да пре фїюл тѫ́ѫ ѧтр'атжта врѣ́ме филосо́ф але́с ла ѧпъръцїа тà, деспъръци́тъ съ фіе вїа́ца мѣ́, шй то́тъ ѧвѫцїа мѣ́ съ фіе а ѧпъръцій та́ле . Дéчй де врѣ́ме че [ѡ ѧпъра́те] прекѹ́м ѫ мъ фъгъдѫеск съ фа́к пре фїюл тѫ́ѫ филосо́ф десъвжршѝт, ашà шй ѧпъръцій тале съ ка́де ла требѹ́инцъ, съ те милостивéцй пре ми́не кѫ юбѝре де чи́нсте ѧпърътѣ́це . Ѩръ ѧпъра́тѫл ѧ зи́с къторъ ел : дé-мй ва фѝ прнн пѫтѝ́нцъ да́-ц-вою пре-

лѣзне цїе ачѣстѣ. Їръ де нѫ-м ва фї прин пѫтинцъ нѫ вóю авѣ съ-цй дáѫ. Їръ Сѵндипà аѫзинд ачáста, аѫ ръспѫнс лпъратѫлѫй ка лтр'адинс зикжнд: прекѫм лпъръцїм тà дела чинекшй нѫ-цй шсте а лѫà, нйче алтѫѣ шръшй нѫ-цй шсте а дà. Йтѫнчѣ лпъратѫл ачéстѫѣ кѫвжит плекжндѫ-съ кѫ марй нъдéждй шй кѫнътъцй аѫ адеверйт пре филосóф зикжнд: кѫм къ че вéй чѣре дела минe, цй съ ва дà. Шй пентрѫ ачѣстѣ сфáт фъкжнд амжндóй пентрѫ лтърйрѣ филосóфѫлѫй, кѫ скрнсóре аѫ фъгъдѫйт лпъратѫлѫй, кѫм къ дѫпъ шáсе лѫнй десъвжршйт двъцáт, шн филосóф де джнсѫл пре кокóн съ-л дѣ лпъратѫлѫй, шръ май мѫлт декжт врѣмѣ чѣ хотържтъ, де нѫ ва дà филосóфѫл пре фíюл лпъратѫлѫй, ла мѫнкъ де кáп съ фíе Сѵндипà. Спре ачѣсте кѫвйнте шй токмѣле лкрединцжндѫ-съ лпъратѫл, аѫ дáт пе фíюл съѫ Сѵндипéй филосóфѫлѫй, шръ филосóфѫл лѫжнд пе фíюл лпъратѫлѫй, л'аѫ дѫс ла кáса лѫй.

Pilda I a filosofului al cincilea. (pag. 58—60.)

Лтжа Пилдъ.

Йскѫлтъ дáръ ѡ лпъратe! ерà оун шстáшѫ пре кáре-л юбїà лпъратѫл шй боярїй, пентрѫ витежíа че фъчѣ; ачéста авѣ оун кжне де депáрте кжцингáт, шй кжте лй пшрѫнчѣ, атжтѣ фъчѣ причепжнд ка кжнд ар фй ѣврóѣ де кѫвжнт; пентрѫ ачáста лл фóарте юбíà. Їръ лтр'ѫна де зíле мѫрѣ шстáшѫлѫй аѫ мéрс ла пърйнцїй ей, шй пре копíл л'аѫ лъсáт ла тáтъл сѣѫ, шстáшѫл шедѣ л кáсъ, шй копíлѫл дормѣ. Дéчй лпъратѫл аѫ трнмíс пре алт шстáшѫ съ-л кѣме, шръ ел аѫ порѫнчйт кжнелѫй съ пъзáскъ кáса, шй пре копíл. Дѫпъ лтжмплáре венíнд оун шáрпе мáре асѫпра копíлѫлѫй, ка съ-й бѣ сжнцеле, лдáтъ кжнеле с'аѫ скѫлáт, шй аѫ фъкѫт ръзбóй асѫпра шáрпелѫй, шй мѫшкжндѫ-л, шй мѫлте фъкжндѫ-й л'аѫ ѡморжт. Їръ лтр'ачел чáс аѫ венйт шй шстáшѫл дела лпъратѫл, шй кжнеле възжнд пре стъпжнѫл съѫ, аѫ ешйт де л'аѫ лтжмпинáт. Дечй шстáшѫл възжнд гѫра кжнелѫй сжнцерáтъ, шѫ пърѫт къ аѫ мънкáт пре копíл, пентрѫ ачáста кѫ мънíе аѫ оучйс кжнеле кѫ сáбїа. Дѫпъ ачѣа лтржнд л кáсъ, вѣде пре копíл дормíнд невъзътъмáт, шй шáрпеле мóрт зъкжнд лжнгъ къпътжюл копíлѫлѫй; шй лдáтъ аѫ кѫноскѫт къ пре шáрпе аѫ ѡморжт кжнеле, шй кѫ амáр, шй кѫ жáле плжи-

цѣ пентрѫ кѫне, шй нйчй кѫм нѫ с'аѫ фолосйт нимйк стъпѫнѫл сѣѫ днитр'ачастъ къйре.

CLXXVI.

1802.

(8⁰, 373 paginï.)

(Васйлїе Ѣарон) Пътима шй мо́артѣ дмнѫлѫй шй мънтѫитѫ́рюлѫй но́стрѫ Іс҃с Хрістос. Сибію. ѧ тѵпографи́ѫ лѫй Іѡа́нн Ба́рт. 1829. (ed. 2ª?)

Isus în muntele Maslinilor. (pag. 1—8.)

Ка́п. 1. І҃с. съ сѫе ѧ мѫ́нтеле Ѡливе́тѫлѫй, ѧ̀ерѫл вестѣ́це ѧ Ли́мбе венйрѣ лѫй. І҃с. до́арме ѧ вале, ѧ̀ерѫл ѧй оумбрѣ́зъ.

Тѫ черіскѫле Пърйнте!
Ка́ре то́ате шй амйнте.
Че́ла че кѫ сф҃нта мѫ́нъ,
М'ай фъкѫт шм днн църъ́нъ,
Шн мі-ай да́т дѫ́х де вїа́цъ,
Дѫ́ндѫ-мъ лѫ́мїй ѧ бра́цъ;
Май апо́й пентрѫ къ фо́артє
Грешйсъ шмѫл де мо́артє,
Ѫй да́т пре фїюл тѣѫ мѫ́рцїй
Дѫ́пъ рѫндѫ́ла сѫ́рцїй,
Ка́ре аѫ дат лок ръбдъ́рїй
Пре крѫ́чѣ ръскѫмпъръ́рїй.
Тримйте-мй сф҃нтѫл дѫ́х мїе,
Съ-мй ръвѣ́рсе да́р а скрїе
Ѫ Дмнѫлѫй Хс҃. со́артє,
Па́тимъ, крѫ́че шй мо́артє.
Ѡх ма́йкъ! Ма́йкъ кѫра́тъ!
Демѫлт ла че́рю ѧнълца́тъ,
Ка́ре л'ай пѫрта́т ѧ бра́цъ,
Шй ай фост ла тоа́те фа́цъ,
Кѫте де І҃с. ръбда́те
Шн де тйне лъкръма́те.

Ѡх ча́тъ! ча́тъ черѣ́скъ!
Ѡбще сѫ́нтъ ѧерѣ́скъ.
Ѧжѳта́ци-мѝ де ѡ да́тъ,
Съ кѫ́нт кѫнта́ре кѳра́тъ;
Ка кѫ́те сѫ́нт да́те мі́е
Десъвѫршѝт съ по́чю скрі́е.
Шѝ аша́ фъкѫ́ндѳ-мѝ кро́чѣ
Ѧша́ во́ю а ѡ ада́чѣ.

* * *

Іерѳсали́м минѳна́тъ
Четя́те ѧ лѳ́мѣ то́атъ,
Мѳ́лт ера́ ѧподоби́тъ
Кѳ мѳ́лте лѳ́кроѳрѝ вести́тъ;
Ѝр ѡ бисѣ́рикъ ма́ре
Ера́ 'нтрѫ́нса, декѫ́т ка́ре
Ни́чѣ нѳ с'ав авзи́т,
Ни́чѣ нѳ с'ав помени́т
Съ фі́е фост вре ѡ да́тъ
Май ма́ре, май минѳна́тъ;
Де четя́те нѳ депа́рте,
Ера́ оуи дѣ́л ѧна́лт фо́арте;
Ѧ ка́ре нзбъвнтѡрюл
Ѧ лѳмїѝ мѫнтѳнти́рюл
Мѳ́лтъ врѣ́ме петрекѳ́съ,
Де мѳ́лте шри ачѝ фѳ́съ.
Ба́ шѝ си́нгѳр съ дѳ́чѣ,
Шѝ но́пцѝ ѧтре́ци петречѣ
Фъкѫ́нд мѳ́лтъ рѳгъчѳ́не
Прекѳм Скрипто́ра не спѳ́не.
Якѳ́м кѫ́нд врѣ́мѣ сосѝ
Врѣ́мѣ де а пътнмѝ,
Ка лѳ́мѣ съ нзбъвѣ́скъ
Дни робі́м връжмъша́скъ,
Гѫнди́нд мѳлте 'нтр'ал сѣ́ѳ гѫ́нд,
Нѳ́май пре Іѡа́нн лѳ́ѫнд.
Кътръ сѣ́ръ с'ав сѳи́т
Ѧ мѳ́нтеле помени́т;
Іѡа́нн ръмѫ́не май жо́с,
Їс . ѧ вѫ́рф нодѡро́с

Л вжрѳ нодврóс де мѹ́нте
Съ рóагъ кѹ лáкръмй крѹ́нте,
Лѹ́крѹ негръи́т де лúмбъ!
Фáца л фок шй-ш скúмбъ
Шй тóт л фóк съ префáче.
Іоáнн дин жóс май мúрт зáче.
Чáта херѹвимичáскъ,
Чáта албъ лцерéскъ,
Съ апрóпїе, шй кжнтъ
Кжнтáре фрѹмóасъ сфнтъ.
Лй слѹжéск тóцй кѹ търíе
Лй слѹжúск кѹ бѹкѹрíе;
Серафúмїй л мърéск,
Прхангелїй л слъвеск,
Кад ла пъмжнт, н съ 'нкúнъ
Кѹ ш глъсѹúре линъ;
Де а кърора сѹпцúре
Шн фрѹмóасъ глъсѹúре,
Іоáнн кáде ла пъмжнт
Непѹтжнд гръй кѹвжнт.
Глáсѹл Серафимичéск,
Глáсѹл Прхангеличéск
Прин пъмжнт л жос пътрѹ́нде
Пъи ла Лúмбе, ла локѹл, оунде
Тóцй дирéпцїй дин вечíе
Пцептà кѹ шсжрдíе,
Ка оунїй кѹ гжнд доїшс
Л стáтѹл чел лъкръмос,
Прин а лѹй Хс . венúре
Л сà дѣколѡ ешúре;
Сжмт кѹ мѹ́лтъ десфътáре,
Л пъмжнтѹлѹй мишкáре;
Сжмт кѹ мáре бѹкѹрíе,
Избъвúрѣ ч'ш съ фíе.
Въд сѣмнеле де мжнтѹúре
Дин лúкѹл де шсъндúре.
Прсте врѣме пѹцинтúкъ
Іс . мжниле-ш рндúкъ
Пша съ роáгъ фїербúнте,
Ла ал съѹ черéск пърúнте:

Пъри́нтє ато́т пѫтѣ́рник!
Ро́гѫ-мъ, ка оу̯н нємѣ́рник
Йтъ къ врѣ́мѣ сосѣ́кіє,
Пре ми́не мъ прослъвѣ́кіє,
Ви́не зїѡа пъчѫ́итъ
Де днре́пцій де мѫ́лт дѡри́тъ.
Фъкѫ́ш дин нимѝк пъмѫ́нтѫл
То́атє нѫ́май кѫ: кѫвѫ́нтѫл:
Со́арєле, дна́лта лу́нъ
Шѝ кѫ́тє сѫ́нт де 'нпрєю́нъ,
Фъкѫ́тѫ-лї-ам амѫ́ндо́й,
Чѝ май ма́рй сѫ́нт дна́по́й.
Ѧда́м кѫ́т пъкъ́тѫ́й
Шѝ дин Гра́ціїе ешѝ
Шѝ дин Ра́ю дѫ́ндѫ-л афа́ръ
Ци́-съ фъкѫ́ ми́лъ ѡръ
Ши́-мй зисѣ́шй : юби́тє фіѝ!
Йтъ ѫ, чє сокоті́к!
Ѧда́м а ноа́стръ зиди́рє
Ѥенѝ ла грѣ́ѡсѫ́ндирє,
Кѫ ѥл динпрєю́нъ то́цй
Ѧй сѣ́й ѥїнтѡ́рй непо́цй;
Къзѫ́ръ къдѣ́рє грѣ.
Ѡ неаскѫлта́рє рѣ!
Ми́лъ-м дѣ мѣ зиди́рє!
С'ѡ ла́с дѧ вє́чй ла пери́рє.
Ви́н-ѡ фіюлє юби́тє!
Ви́н-ѡ фіюлє дѡри́тє!
Вин-ѡ с'ѡ мѫ́нтѫ́им ѡръ
С'ѡ ско́атєм дин мѫ́нк' афа́ръ.
Ла дчѣ́стє дѫ́лчй кѫ́ви́нтє
Бѫкѫро́с ам фо́ст пъри́нтє!
Ѧ лѫ́ кип ѡмєне́ск,
Ѧ лѫ́ трѫ́п пъмѫ́нте́ск,
М'ам легѧ́т а фа́че то́атє,
Ка дин ѫд с'ѡ пѫ́тєм ско́атє.
М'ам легѧ́т, кѫ́м къ ши моа́рте,
Бо́ѭ сѫфѝрѝ три́стъ фоа́рте,
Мо́арте три́стъ де ѡка́ръ
Ка с'ѡ скоц дин ки́н афа́ръ.

Ѝтъ пѣса врѣме вѝне,
Прекѹ́м тѣ́ лсѣ́цѝ цíй вѝне.
Трейзечѝ де анѝ аѣ́ трекѹ́т
Де кѫ́нд сѫ́нт ѣ́ шм нъскѹ́т.
Оумблáт-áм днн сáт л сáт,
Пре ншрóд л'ам лѣъцáт;
Шѝ дин четáте 'н четáте
Лѣъцѫ́нд, прóастеле глóате,
Кáлѣ чѣ́ спре покъѝниць,
Кáлѣ ла бѣ́на кредѝниць.
Л бнсѣ́рикъ, ш' афáръ
Рѣъбдáт-ам кѝн шѝ шкáръ.
Шѝ л лóк де мѣлцъмѝре
Де мѣлте шрѝ изгонѝре
Шн блъстéмѣрѝ ам лѣáт,
Де ла нѣ́мѣл блъстемáт.
Рѣъбдá-вою бѣкѣрóс фóарте,
Шѝ трѝста пре крѣ́че мóарте.
Ѡ плáче-мѝ, къ м'ам нъскѹ́т!
Плáче-мѝ, къ шм м'ам фъкѹ́т,
Преете скѹ́рт ешр ешѝ тóцѝ
Бѣ́нїѝ лѣѝ Ѝдáм непóцѝ,
Дин лтѣнѣ́рек афáръ,
Шн дин пáра чѣ́ амáръ;
Шѝ дин лáнцѣрѝ изъѣвѝцѝ
Ла ш-л'áлтъ лсоцнцѝ,
Ешр кѫнтá цíе мърѝре
Шѝ лáѣдъ преете фѝре.
Іѣ́да Искарїштѣ́кнѣл
Ѣ́жнзътѝрюл, шѝ внклѣ́кнѣл,
Ѝкѣ́ма въз, къ съ гáтъ
Сѣ́-шѝ испръвѣ́скъ шдáтъ
Гѫ́ндѣл, че де мѣ́лт лл аре
Спре а мѣ́ л бáнѝ ѣжзáре.
Дéчѝ тѣ́, ш дрѣ́пте пърѝнте!
Ѝ ла ал мїеѣ кѝн амѝнте!
Фíѝ аспрѣ ръсплетитѝрю!
Фíѝ днрепт жѣдекътѝрю!
Фíе-цѝ мѝлъ де ншрóаде,
Че де мѣ́лт рáѣдъ досáде,

Дъ-ле дар съ се къ́скъ,
Шй лѣ́цѣ съ ѡ прїнмѣ́скъ.
Шй а мѣ́ тристъ ешйре
Съ айѣ́ѣ вѣ́нъ родйре.
Пчѣ́стѣ Хс. грѣй
Л чёрю сѣ́нет съ пѫрнй
Сѣ́нет Серафнмнчёск
Кѫ́нтек Прхангелнчёск:
Бѣ́кѫръ-те шй сълтѣ́зъ
Сїѫане! къ ма́ре ра́зъ
Преете тйне стръля́чѣце,
Оуи ля́чафър съ нвѣ́це,
Ка́ре ва ля́мнна то́ате
Нщро́аде нѣ́мѫрй шн гло́ате.

CLXXVII.

1802.

(*a*. Ms. Eminescu, Tom. I, 4⁰, VI nepaginate + 117 foĭ paginate + I scară. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 369, defect, 211 foĭ paginate.)

Ка́ртѣ че съ нѫме́це зъ́бава фандасїеи . . . . . л анни дела на́цертѣ ля́и ~~Хс~~ . 1802. J. D. K.

Predoslovie. (*a*. fol. IIa—IIb.)

Кѣ́трѫ юбито́рюл де лнвъцѣтѫ́рѫ четитѫр.

. . . . . Дрептѫ ачем дар шн ѳ́ акѫм афлънд ачастѣ къртичи́къ, каре адиверш(ъ) де ла сънеш, къ шсте фачере а шаре къ́рѫе динтре боерин Венецин, анѫме Франгиск Лавредан, лнтъи алкътѫ́нттъ пе лнмба нталїннщск(ъ); шр ди пе ачем пе лнмба гречщск(ъ) де шаре карелс негѫцитѫр Малакие Кастрисїе, шр ди пе лнмба гречщск(ъ) пе лнмба мшлдшвенѣ́скъ де медр Кшстандин Бърнав; шн лндѫлчнндѫ-съ лнмбѫцїнле кѫцетѫля мїеѫ, де вѫна лнмбѫцне шн ритшрїе а ачестѫн пре алес гънд ан Италнн, Франгиск Лавредан, зък, невойтѫ-м'ам а ѡ скрнн, авънд спре ачастъ ля́краре шн шстенѣ́лъ шн пе ѳн фрате шн прїетен кѫнщскѫт . шн лнтр'ачесташ кнп лнам шн скрнс, нѳ кѳ пѫцинъ шстенѣ́лъ шн лнам ладѫс ла съвършнт, дѫпъ кѫм съ въд лнтрачестѫ карте (? кнп!) пентрѫ ка съ лас

ла пѡмѣнире ѳрмашилѡр вре ѡ адѫчере амінте а шстенели мели. пѡфтеск дар юбитѡрилѡр де лнвъцъторъ воінд а въ (зъ)бови кѫ ачастъ къртичикъ, се ѡ принмиц кѫ драгусте, шн съ ѡ четиц кѫ лнцълецире. съ съ (!) фнц сънътшн.

J. D. K. 1802.

Ahile furios. (*a*. fol. IIIb—1b, *b*. fol. 1.)

Ахилевс лтрѫ небѫнїе. причина.

Сѫпт зйдѫрнле троадеи аѫ къзът тикълисѫл Патроклѫ бирѫнт, шн фър де сѫфларе, де бърбъцїе лѫи Ектѡр. фъцърничїнле армелѡр нѫ шѫ фшлусът спре алтъ, фъръ нѫман съ съ лнтърпскъ ман мѫлт пѡфтиле врѫжмашѫлѫи, пентрѫ къцингаре бирѫинцни; шн ка с(ъ) ѫнпскъ ман фїербинци пѫтерииле врѫжмъшещи лн потрива сфършитѫлѫи вїецїи сале. деч дѫпъ че с'аѫ лнцїинцат вестире морцни, Ахилеѫ аѫ шбосът, с'аѫ небѫнит де дѫрере; нетемнре інемїи лѫи с'аѫ арътат линѱитъ де пѫтере лн спре а стъ лнпотривъ ла ѫцйме патимїи, лндатъ аѫ стръгат: арме! ка съ алерци съ лнблънзаск(ъ) кѫ съницле ѫчигашѫлѫи, сѫфлетѫл ѫиѫи прїетен ка ачестѫе. лм паре кѫм къ атѫнче кѫ асемине кѫвинте съ фїе ръсѫфлат пшрнїре драгустен шн а мънїи лѫи:

Ѫнде ещи ѡ юбитѫле ал мїеѫ Патрокле? чинн тъѫ лнстреннат де вїецъ? чинн м'аѫ диспърцинт де фаца тъ? чинн аѫ дизрѫдъчиннат цѫмътате де парте а инемни меле? мшѫ ръпнт дар моарте пре ачела пре карале тоате пѫтериле лѫмни аѫ фшстѫ слаби лн спре а-л лѫа де ла мини! де ѳшн вре дар ка съ въд фаца тъ, съ каде съ ѡ черкѫ лнтрѫ лнтѫнеричи. кѫм шсте кѫ пѫтницъ а нѫ съ сфїи мирале*), лнкан де прїетенїи лѫи Ахилеѫ? ѡ пърниц'ъцни дѫмнезъни ли Елнинилѡр! кѫм де авеци ръбдаре ла хѫлиле чеде де а пѫрѫре а варварилѡр троадитени? арътацъ-мн лнкан кипѫл, ка съ лнблънзъскѫ кѫмплире дѫрерни мели, де време че нѫ въ гринжъци де мънтѫире ачелѫе, че лнкогъцъци де жъртиве капецииле ѳшастре. шн тѫ ѡ сѫфлете а прїетенѫлѫи челѫи атъта де юбнт! шртъмъ де нѫ вез шкин мїен [афтъндѫ-те (l. афлън-) рътъчнт анче лнпрецѫр] стънд шн (*b*. стжншн) лнтрѫ лакръми; шртъ-мъ де нѫ спъл съницеле раннлѡр тали кѫ пърде де лакръми; плънце ачела че нѫ цїе, саѫ нѫ поате ка съ с(ъ) ръсплътиск(ъ). Інема лѫи Ахилеѫ фїннд шбичнѫнтъ а жъртви ла мънїе ен мѫници де

*) Glosă marginală: ѳрсътори.

мшрц, кѫ аре моличюни ка съ плънгъ кѫ жали пагѫба а ѫнїи пїердери атъта де маре.

Zăbava a VII a. Marcul Antonie limbut (*a*. fol. 58a—58b; *b*. fol. 55.)

Причина.

С'аѫ арътат енрѫитоаре кѫ похвалъ тнрънїм сѫпт дшмнїе лѫи Маріе ши а лѫи Кнна; фїерѫл аѫ робит стъпънире фирен ши а морцин че авѣ ла вїяца шменяскъ, лисѫши мѫерили (*b*. с'аѫ фъкѫт) ленеше спре а цъсе ши а тъа ѫрзълиле лшр. Маркѫл Антонїе рнторѫл с'аѫ силит ши ел а испити дче фър де шменїе ши варваръ кѫмплире ннемни лѫи; лнсъ ман лнтъи кѫ кѫвинте ка ачесте, аѫ шприт мъниле шсташилшр че слѫж(ня) ла поронкъ:

Маркѫл Антонне лимбѫт. зебава а шаптѣ.

Ѫнде, ш пре внтежилшр ръзбоннич, лнтоарчец пѫтере ачестор мънни? Ѫнде лнтоарчец търіа внтежин воастре? Ѫнде арѫнкац детѫнътѫрнле сабинилшр воастре? Ѫнде лнгрешец въртѫте ловитѫрнилшр воастре? Преste Мартѫл (*b*. Маркѫл) Антоніе чел некъжът, чел гол ши вреднък де жалн, ал вострѫ лнпрежнъ патріѫт; ачеціе синтѫ финнчни енрѫинцилшр воастре челшр кѫ похвалъ? ачесте синтѫ кѫнѫнеле внтежнилшр воастре? ачести слѣве въ ешр сѫй ла капнтолиѫл? ачесте кнпарисѫри въ ешр къцнга дафнннн? шасте ръмленнилшр фїиндѫ шбичнѫнтъ а лнтъ(м)пина табере де шценн лнармате, акѫм испитѣци спре ѫчйдере пре ѫн неармат; шасте ръмленнилшр фїиндѫ шбичнѫнтъ а се спъла лн сънцеле стреннилшр, акѫм съ спѫркъ ла раннле челшр ли съи. шастре (! l. шасте) ръмленнилшр фїиндѫ шбичнѫнтъ а съ пѫрта енрѫитоаре кѫ похвалъ асѫпра челшр ман мъндре връжмаш, акѫм съ невоѣци ка се тае кѫ тотѫл пре ѫи тикълшс алшр лнпрежнъ патрнщт. фандасіе се потрнвѣци ла ачастъ кредницъ, инема съ лндоеце ка се [лндоеци ка се!] нѫ се амъцяскъ днн шки.

Esplicare. (*a*. Fol. 113a—113b; *b*. Fol. 199.)

Маркѫл Антоніе лимбѫт. (*b*. саѫ бине грънтор.)

Гнеѫ Маріѫ де нам простѫ фїинд ши стрени аѫ венит ла Рома, ши пентрѫ че алтъсъ а лѫи бърбъціе аѫ добъндит енрѫинце мнинате, ши чели ман мари чинсти а четъцни лчне, дѫпъ кѫм пре ларг повестеци ла вїяца лѫи чел мѫлт ла лн-

вѣцѣтѹрѣ Плѹтарх . ла че де пе ѹрмѣ аѹ кѣзѹт ла ѹн не-лнпѣкат рѣзбою кѹ Лѹкїи Корнилїи Сила, воевшд вестит ал Ромни, шн бирѹнт аѹ фѹцит ла Африка . де аколш дѹпѣ време царѣши кемат ла ацѹтор де Лѹкїе Кирилїа (*b.* Кина, карелє ера ѹн) боерю юбитор де тѹрбѹраре, аѹ бирѹит пре лнпротикник (! l. -тивник), шн кѹ шасте аѹ лнтрат лнпрєѹнѣ кѹ Кина пѹртѣтор де бирѹницѣ лн Рома, ѹнде аѹ шморѣт ман пре тоцн чен де бѹн нам, че аѹ стѣтѹт врѣжмаш лшр; лнтре ачещїе ера ши чел де бѹн нам ритор Маркѹл Индонїе, карелє ка съ скапе де моарте аратѣ скрїнторюл кѹм съ фн зъс кѹ кѹвинте ка ачесте.

Финичили ши дафениле ле метахрисѣ ла весѣлїи ши ла бирѹницѣли чеде кѹ лаѹде пѹртѣтоаре де бирѹинце, пентрѹ кѣ ле сокотѣ ка нице семни де норочире, дѹпѣ кѹм кипарисѹрнле дин потривѣ ка нїце семне де ненорочире.

CLXXVIII.

1808.

(Ms. bibl. centr. No. 370, 4°, 336 foi paginate.)

Патерїк ч (l. сиреч) граюриле сфи(н)цилор прекѹвиш-шилшр пѣрінци ши кѹвинтеле чеде де лдрептаре виецѣи ши фолосѹл сѹфлетеск.

Povestea părinteluĭ Antonie. (Fol. 1a—1b.)

Прекѹвїшсѹл пѣрінтеле ншстрѹ Антонїе чел маре, ла лнчепѹтѹл пѹстенечїи вїнецѣи сале, шезѣнд ла сѣнгѹрѣтате лн пѹстне аѹ лнчепѹт а-л сѹпѣра ши а-л лнгреѹе трѣндѣвїе пре ел, ши лнтѹнекаре гѣндѹрилор челшр мѹлте, ши съ мнра че ва фаче ши кѹм лш ва лнчепе внецѹире ши мѣнтѹире са; ши аѹ лнчепѹт а съ рѹга ши а грѣи кѣтрѣ дѹмнезѣѹ, лша : дшамне, еѹ вши съ мѣ мѣнтѹеск шн нѹ мѣ ласѣ трѣндѣвїне шн гѣндѹриле шѝ че вши фаче лн скѣрба мѐ, ши кѹм мѣ вши мѣнтѹй? Ши ачесте грѣннд лнтрѹ сане, ши примблѣндѹ-съ афарѣ дин килие, вѣзѹ пре ѹн шмѹ шари кариле (че) шнде жшс шн лнплетне ш фѹнїн, ши лнплетинд пѹцѣнтел лѣса, шн скѹлѣндѹ-съ лн пичоаре съ лнкнна пѹцѣнтел рѹгѣндѹ-съ лѹи дѹмнезѣѹ; шн ел царѣ ман шеде жшс шн лнплетнеа пѹ-

цънтел шн еар се скъла шн се ръгъ, шн еар май шнде жис шн дплетїе, шн ар съ скъла шн съ ръга дпкинъндъ-съ. Шн ачаста ера дцерь домнъльи трїимнс, пентрь повъцъире шн дндрептаре, шн дптърире прекъвншсълъй Пптшнїн. Шн възънд прекъвншсъл ачест лъкрь, съ минъна фшарте, шн аше стънд шн минънъндъ-съ, аъзи ън глас зъкъндъ-и: Пптшние, аше фъ шн тъ шн те вїи мънтъи. Йръ ел аъзънд мълтъ дндръзнире шн бъкърїн лъшънд дн иним са, аь дпчепът а фаче аше; шн аше с'аь мънтънт.

Vedenia părinteluĭ Antonie. (Fol. 2a—2b.)

Биденне прекъвїшсълън părинтелън нострь Пптонне чел маре.

Дптре алте дневъцътърн фолосптоаре каре грънеа нолш сфънтъл Пптонне, не аь спъс ншалш пентрь фолось шн ачаста веденн, зъкънд: фїлшрь! еь ън ан деплин м'ам ръгат лън дъмнезъь ка съ-м дескопире шн съ-м 'аръте мїне лъкърнле дрепцнлшр, шн але пъкътошнлшр. Йръ шдатъ дптр'ш ншапте ме-аь грънт мїне шаре-чине кїемънд-мъ афаръ зъкънд-мн (!): Пптонїе! скоалъ-те шн еш афаръ шн е амнптс че вї веде. Шн ешнн еь афаръ, къътан съ въз ч(и)не есте ачела че ме-аь грънт шн м'аь кемат афаръ; шн възън оун ърїеаш, негрь шн скъ(р)нав, оурът шн грозник, кариле стънд лиъпце кь капъл пънъ ла нщоурн, шръ мънпле лън ле цъне дптннсе спре въздъх; шръ съпт дънсъл ера оун шзър ка ш маре. Шй възън съфлетнле шамннплшрь ка нице пъсърн збърътшаре збърънд прнн въздъх. Шн кътс съфлетс трече пре де асупра мънилшрь ачелън оурнеш грозник, ачеле мерце кь пачс фъръ де гнжъ шн съмънтъс; шръ ел кь маре мъние скршние кь дницън асупра лшр. Йръ кътс съфлетс ле пътс ажънце, ле лшвне кь мънпле лън шн ле да дн езерь ачела. Йръ еь стънд шн минънъндъ-мъ, аъзън глас грънндъ-мн: Пптоніне! прнчепе шн кънолце ачаста че везн! везн челе че зборъ ман пре със де мънъле ачестън оурнеш, ачеле сънт съфлетнле дрепцилор, карнле мерг ла раюл лън дъмнезъь, къ нь с'аь съпъс връжмашълън. Шн съфлетнле пре карнле ле ажънцн шн ле ловеце кь мънпле сале, шн кад дн еазъръл (!) ачела, ачеле сънт съфлнтс ачелшр че с'аь съпъс връжмашълъй, оурмънд ешн шн похтилор трънълън съь; шн цїнд дн мнптс ръъл кари (л'аь фъкът) еатъ къ кад дн еазъръл еадълън.

Mila luĭ Dumnezeu. (Fol. 95a—95b.)

Оун старицъ аѳ тримис пре ѳ кълѳгъраш мик оученик ал съѳ ла оу фрате, карите аве гръдинъ кѳ пѫми ла Сънаѳ, пѫфтиндѳ-л ка съ-н тримицъ пѳцънтеле поаме. Ши мергънд кълѳкърашѳл(!) с'аѳ ѧкинат дѳпъ ѡбичеи зъкънд: пъринтеле ши старицѳл меѳ м'аѳ тримис, ши пѫфтиндѳ-те, де ан пѫаме ѧн ливадъ, съ-н тримиц пѳцънтеле. Ръспѳнс-аѳ ѳи: фїюле! сънт, мерци ѧи ливадъ, ши-ц ѧ де каре вои вре, ши къте вїи пѳте. Їѳр дѳпъ че ш'аѳ ѳѡат кълѳгърашѳл пѫаме, аѳ ѧнтребат пре фрателе зъкънд: пъринте есте аиче мила ѳѳи дѳмнезъѳ? ѳр фрателе аѳзънд ачаста аѳ тъкѳт, ши къѳтънд ѧи пъмънт гъндїе, ши съ минѳна де аче ѧнтребаре. Дѳпъ ачеѧ аѳ зъс ѳѳи: фїинле! че ан зъс? че ан ѧнтребат? къ н'ам ѧнцълес. Ζъс-аѳ ѳѳи кълѳгърашѳл: ам ѧнтребат пъринте, „ѣсте аиче мила ѳѳи дѳмнезъѳ?“ Їѳръ фрателе ѳръш аѳ тъкѳт ка ѳн час, гъндинд че ва ръспѳнде ѳѳи, ши нецининд че съ ръспѳнзъ, аѳ сѳспинат ши аѳ зъс: дѡмнѳл дѳмнезъѳ съ аждѳте фїюле! ши аше аѳ тримис пре кълѳгъраш кѳ пѫамеле ла старицѳл съѳ. Їѳръ ачел фрате ѧндатъ лъсъндѳ-ш ливада ш(и) книне са ши ѳѳ.ѧндѳ-ш стрѫю съѳ аѳ мерс ши аѳ ешит ла пѳстїе, зъкънд ѧнтрѳ съинѣ: де време че нѳ пѳтѳи да ѳѳ оун ръспѳнсѳ оунѳи кѡпил мик, че мъ ѧнтребъ; даръ кънд ва съ мъ ѧнтребе дѳмнезъѳ, че вон фачи? пентрѳ ачеѧ дар съ мерг ши съ каѳт мила ѳѳи дѳмнезъѳ.

Ispita luĭ Avva Zinon. (Fol. 138a—138b.)

Їѳва Ζинѡн аѳ пѳрчес ѡ датъ съ мергъ ла Палистина, ши мергънд пре дрѳм пре лънгъ ниште харѳѳзърїи, ши фїининд трѳдит ши ѡстѣннт де дрѳм ши де зъдѳхѳл содеѳѳи, аѳ шезѳт лънгъ харѳѳзърїе съ съ ѡдиχнеаскъ пѳцънтел. Ши възънд ел къ нѳ есте нимене ѡм съ пъзаскъ харѳѳзърїе, ѧи зъче ѳѳи гъндѳл ѧндемнъндѳ-л пре ел ка с(ъ-)ш ѧ ѳѳи ѳн харѳѳзѳ ка съ мънънче, съ съ маи ръкореаскъ де зъдѳх, зъкънд, къ нѳ есте маре лѳкрѳ ачеста. Їѳръ ел аѳ ръспѳнсѳ ачелѳи гънд ал съѳ аша зъкънд, дар аѳ нѳ цїи къ фѳрїи съ дѳк ѧи мѳнчи, че съ те испитеск аиче съ въз пѳте-вї ръѳда аиче мѳнчиле? Ши аша скѳлъндѳ-съ ѧи пичоарѣ, аѳ стътѳт кѳ фаца са спре содеѳе чинчи зъле ла оун лѡкѳ, пънъ че с'аѳ фрипт де содеѳе атъта, кът н'аѳ маи (пѳ)тѳт съ ръѳде маи мѳлт испита мѳнчилѡр. Їѳръ ел зъче гъндѳлѳи съѳ мѳстрън-

дъ-л, аша: дакъ нъ пъцн съ рабзн испита мънчилор, съ нъ ман диемнезн пре мине съ мънънк лъкръ де фърат щстенелъ стреннъ. Ши аша аъ пърчес де аколе, ши аъ мерс ын кале са мълцъмнид лъи дъмнезъъ, къ л'аъ избъвит де испита ачеа.

CLXXIX.

1809.

(4°, IV nepaginate + 139 paginĭ paginate.)

Дидахиĭ адекъ лецътърй пентръ крецерѣ фиилор ла дгропъчънѣ прънчилор морцй, кълесе де Петръ Маиор де Дичо Съмъртин. Парых Сас-Региълъй .... Ла Бъда ын Кръяска Типографіе а Оуниверситъциĭ Оуигърецй ын анъл 1809.

Predoslovie. (pag. I—II.)

Къвынт ынаинте.

Мъкар къ ын тръ чѣле май наинте къ лесе патръзечй проповедаиĭ спре а се зиче ла дгропъчънѣ шаменилор морцй ын токмиите, шин де ачѣлѣ, кяре аъ а се зиче ла дгропъчънѣ прънчилор, се къпринд; тотъшй пентръ ажътърюл прещилор, карiĭ де шесе маи мълцй дгроапъ прънчй ын попоарълe сале, де кът де чей ын вжрстъ, ам маи ын токмит ын тръ ачест кип ачѣсте чинчйспрезъче Дидахиĭ, пентръ крецерѣ фиилор. Кяръ титълъ нъ пентръ ачѣа ш поартъ ын фрънте ачѣсте дидахиĭ, къ доаръ шсебит лъкъиницате ар фи жалнничиĭ времй а дгропъчънiĭ прънчилор; чи пентръ къ ничй оун лок, ничй ш врѣме фиind скътитъ де лъцътъра чѣ пентръ крецерѣ фиилор, къ атжта маи вжртос е де липсъ ла астръкярѣ прънчилор а къвынтъ пентръ крецерѣ фиилор, къ фиind оумилиций къ инима тръ ачест тжмп, пъриицiĭ маи къ де адинс, аъзиnd дѣторiа, кярѣ ш аъ ей спре крецерѣ фиилор сѣй, се къiск пентръ грешѣлеле чѣле тръ крецерѣ фiилор сад къ цiинца, сад къ нецiинцa пънъ ачи фъкъте; шн къ ачѣа се дещептъ, шй се лърбатъ, спре датърника крецере а фiилор чилор ръмаш ын вiацъ.

Didahia a opta. (pag. 59—60.)

Пи́лда пре атѫ́та аре ма́й ма́ре вѫртѹ́те де а ѧдемна́ де кѫ́т кѹвинтеле, прекѫ́т май ле́сне сте а крѣ́де шкилшр съй, декѫ́т аѹ́зла́ѹй. Де нѹ вом врѣ ѧкъ а зи́че, къ кѹвинтеле нѹ сѫнт алта фъръ ш ико́анъ а лѹкрѣ́рїй, пилда сте ѧсъшй лѹкра́рѣ. Де оунде прекѫ́т е май кѹ трѣ́бъ кѫнд фа́че нецине оуи лѹ́крѹ прин си́не, декѫ́т кѫнд ѧл фа́че прин алцїй: пре атѫ́та е май кѹ трѣ́бъ, шй май кѹ пѹтѣ́ре кѫ́нд чи́не-ва фа́че ачѣ́м, ла ка́рѣ врѣ съ ѧдѣ́мне пре алтѹл, декѫ́т кѫнд ш зи́че. Беде́цй да́ръ кѫ́т е де пъгѹбенто́аре ш пи́лдъ рѣ́ мъка́р дела чи́не съ ви́нъ. Кѹ кѫ́т да́ръ май вѫртто́с де ва вени ачѣ́м дела пъри́нцй? Ѩфа́ръ де пѹтѣ́рѣ ачѣ́м, ка́рѣ ш аѹ де шбце фаптеле спре а не мишка́ ка съ ле оурмѣ́м, се каде а се сокоти́ пѹтѣ́рѣ, ка́рѣ май мѹ́лт ш аѹ фа́птеле пъри́нцилшр пентрѹ доаш при́чинй. Чѣ динтѫ́ѭ сте де́спре па́ртѣ пъри́нцилшр, ка́рїй, пе́нтрѹ чи́нстѣ ачѣ́м, ка́рѣ ш аѹ типъри́т дм҃неѕе́ѧтрѹ то́атѣ ро́дѹриле кѣ́тръ при́чина лшр, фо́арте сѫнт чинсти́цй де фі́й. Ѧдевъра́т, ти́нерїй аѹ́д нѹми́ндѹ-се аѽ́рѣ къпете́нїй, епископ, кра́й, ѧпъра́цй, да́ръ пе́нтрѹ къ нѹ-й ъд, нѹ́меле ачѣ́сте де чи́нсте нѹ дещѣ́пте ѧтр'ѫ́ншїй атѫ́та чинсти́ре, кѫ́тъ дещѣ́пте нѹ́меле чел де та́тъ, шй кѫ́тъ дещѣ́пте стъпѫни́рѣ ачѣ́м, карѣ ш аѹ ѧнаи́нтѣ шкилшр съй. Де оунде шрй че лѹкра́ре пъринца́скъ лшр ле сте ш лъ́це, кѹ шкїй ѧки́ший пр҃їнми́тъ ка бѹ́нъ, фъ́ръ де алтъ ншпити́ре. Чѣ́м-л'а́лтъ при́чинъ сте де́спре па́ртѣ фі́нлшр, ка́рїй сѫнт ми́чй, пентрѹ къ нѹ сѫнт дестойничй ѧкъ а жѹдека́, трѣ́ск кѹ оурма́рѣ, адекъ фа́к че ъ́д, прекѹм чѣ́й че ѧва́цъ а зѹгръвй, нѹ цѝѹ зѹгръвй фъръ де пре алтъ ико́анъ. Дрепт ачѣ́м нѹ се по́атѣ тѫлкѹй пѹтѣ́рѣ, ка́рѣ ш аре вїа́ца чѣ́ бѹ́нъ сав чѣ́ рѣ́ а пъри́нцилшр шй а ма́йчелшр, спре а фа́че пре нъскѹ́цїй лшр асѣ́менѣ шї́е ѧтрѹ нъра́вѹрй: атѫ́та кѫ́т май ле́сне сте а шїй асъмъна́ шї́е ѧтрѹ ки́пѹл тра́юлѹй, де кѫ́т а шїй асъмъна́ шї́е ѧтрѹ фъптѹ́ра шбра́зѹлѹй. Ѡ кѫ́т де адевъра́т сте гра́юл ѧцелѣ́птѹлѹй Сира́х ѧ трѣ́ба ача́ста, кѫ́нд зи́че ла кап. а҃і. стїх. л҃: „ѧ фи́їй съй съ ва кѹно́аще шмѹл.“

CLXXX.

1809.

(Folio, 12 volume.)

Вїецилє сфнцилwр..... Нѣмцѫл (,aw҃e).

Noemvrie 6. Părintele Luca. (Fol. 36b—37a.)

Лѫна лѫй Ноемврїе дн s зи́ле.

Дтрѫ ачѣ́ѧши зи́ поменирѣ кѫвїwсѫлѫи пърѝнтелѫи нострѫ Лѫкѧ́.*)

Ічѐсть ферични́тъ пърѝнтеле но́стрѫ Лѫкѧ́ с'ѧ́ нъскѫ́тъ д четѧ́тѣ Тавроменїе́й а епа́рхїей Сїкелі́ей. Шй тѫ́нърь де вързтъ фї́инд, ка де шптъспрезѣ́чє а́нй, кѫ ми́нте дцелѣ́птъ съ зъбовѣ́ д ка́селе лѫй дмнезе́ѫ, але дмнезеецилwрь кѫви́нте аскѫлтътто́рю шй фъкъто́рю фъкѫ́ндѫ-съ. Йрь кѫ́нд пърицїй лѫй с'ѧ́ сфътѫ́тъ ка съ-ль дсоцѣ́скъ пре ачѐста кѫ фъмѣ́е, ель но́аптѣ скѫлѫ́ндѫ-съ, шй дтрѫ оунь локь неоумблѧ́тъ дѫкѫ́ндѫ-сѫ, дпреѫ́нъ кѫ хїа́ръле с'ѧ́ съльшлѫ́тъ. Шй па́трѫзѣчи де зи́ле петрекѫ́нда немѫ́нкат, дмнезеецїй шй дереецїй ведѐрй ши дескоперѝрй с'ѧ́ дведничи́тъ. Шй дѫкѫ́ндѫ-съ ла шаре ка́рѣ мънъсти́ре, с'ѧ́ дбръкат д схі́ма дцерѣ́скъ. Шй ла май аспръ петрѣ́чере пре си́нешй сѫпѫ́ндѫ-съ [къ престе трéй шй па́трѫ зи́ле гѫстѫ́нда пѫ́йне шй апъ ши ни́чй де кѫ́ма трѫпѣ́це шднхни́ндѫ-съ] ѧ́ѫ петрекѫ́тъ шпспрезѣ́чє лѫнй. Де аколѡ ржднкѫ́ндѫ-съ, ѧ́ѫ ме́рсь кѫ шаре ка́реле мона́хъ д мѫнителе Сѣтнїи, дин ербѫ́риле чѣ́ле че съ афла́ аколѡ хрънѝндѫ-съ. Шй пентрѫ невоѡ́ фи́рїй, кѫлкѫ́ндѫ-съ дормїѧ́ пѫци́н, нѫ́май кѫ ѡ ха́йнъ фї́инд шй дескѫ́лць. Шй ш'ѧ́ пѫ́сь лѫ́ишь хотѧ́рь шй ржндѫ́ла́ кѫ дин адинси́тъ, ка съ нѫ́ шсь дни кили́е пѫ́нъ че вѧ́ сфѫршй то́атъ ѱалти́рѣ де четѝтъ. Ипо́й ржндѫ́ла́ ча́сѫлѫй але трéилѣ ѡ съвѫршїѧ́. Йрь д чѣ́л'а́лтъ парте а зи́лїй де лѫ́крѫ съ апѫ́кѧ, пѫ́нъ ар фй сосѝтъ врѣ́мѣ ча́сѫлѫй але шасе́лѣ, шй дѫпъ ча́сѫль ал шасе́лѣ, съ гриж҃а́ кѫ пѫци́нъ мѫнка́ре, шй де чѣ́м-л'а́лтъ пра́внлъ. Дтрѫ ачѣ́стѣ петрекѫ́нда, с'ѧ́ дведничи́тъ а прѣ ма́ре да́рѫ дела дмнезеѫ́, шй де дезлегѧ́рѣ кѫвѝнтелwрь че́лwрь грéѫ де дцелі́сь, кѫтъ шй шаре ка́рїи мнржндѫсе зичѣ: де оунде цїе ачѐста ка́рте, не.двъцѝндѫ-съ; шй дѫ́пъ ачѣ́стѣ прни д(н)скоперѝре с'ѧ́ дѫс ла шаре ка́реле ло́кь, ши до́йспрезѣ́чє мона́хи

*) Notă marginală: Йкѫ́м дин чѣ грічѣ́скъ с'ѧ́ скось.

адънжнд, съ лгрижа де ачѣщѣ. Пѣнтрѫ причина ачаста шѝ ла Кнзантїѫ с'ав дъсь, шѝ лкънжържндъ къшчоариле монахилшрь, шѝ къ пърѝнцїй лпъртъшиндъ-съ, лторкжндъ-съ с'ав дъсь пжнъ ла Коріне. Шѝ лтрѫ шаре каре сѫтъ лъкъѝнд нѫ май мълт де кжтъ шапте лѣни, къ паче ав адормитъ.

Noemvrie 19. Mucenicul Varlaam. (Fol. 159b—160a.)

Ноемврїе ѳї.

Лтрѫ ачѣмш зи пътимирѣ сфинтълъй мъченикъ Варлаамъ бътржнълъй.

Сфинтъль мъченикъ Варлаам ерà дин Лнтїохїа Сѵріей, бътржнъ къ вжрста. Шѝ ав фóстъ прѝнсъ пенторѫ мъртърисирѣ нѫмелъй лѣй Їс. Хс. Шѝ адъсь ла жъдекатъ къторъ пъгжнъль воевóдъ. Шѝ силѝтъ фїѝндъ ка съ адъкъ жъртвъ ідшлилшрь, дѫпъ чѐ нѫ с'ав плекáтъ, мълте рáне шѝ мънчѝ ав лъат пенторѫ Хс дмнъль сѣѫ. Май лтжй ав фóстъ бътѫтъ къ вине фъръ де мил, апóй ав фóстъ стрѫжитъ къ оѫнгїй де фїѐрь. Дѫпъ ачаста л'ав дъсь пре ель пъгжнїй л капицѣ їдшлѣскъ, шѝ аколѡ лтр'жнса, дѫпъ порѫнка мънчитóріолъй, лтинзѝндъ мжна лъй [преспе жъртвѣникъль кáреле авѣ фóкъ апрѝнсь] ав пъсь лтр'жнса къребнй апрѝнший къ тъмже, кà дóаръ шр фѝ арънкáтъ преспе жъртвѣникъль спъркáцилшрь лѝшрь дѫмнезѐй; къ сокотїà, къмь къ несъферѝндъ мъченикъл а цинѣ л мжнъ къребнїй чѐй апрѝнший, лй ва арънкà пре ей лпребнъ къ тъмжа лнаѝнтъ ідшлилшрь. Шѝ дѣкл ар фѝ фъкътъ ачаста, врѣ съ-й зѝкъ лъй: Їѫтъ акъмь ай адъсь жъртвъ дѫмнезѐилшрь нóцри. Дáрь н'ав възътъ чѣм че пофтїà тикълóшїй; пенторѫ къ мъченикъль лъй Хс. ав стътътъ ка оѫн стжлпь неклътѝтъ, цїѝндъ л мжна са фóкъль че ардѣ, шѝ с'ав арътáтъ май пътърникъ декжтъ арáма шѝ фѐръль; къ пжнъ лтрѫ атжта ав цинътъ фóкъль л мжнъ, пжнъ кжндъ ав арсъ дѣцетеле лъй, шѝ ав къзътъ пре тъмжнтъ лпребнъ къ фóкъль. Лсъ ель нѫ ш'ав клинтѝтъ мжна са, нѝчѝ ав арънкáтъ къребнїй лпребнъ къ тъмжа преспе шлтáрю лнаѝнтѣ їдшлилшр. Їшà с'ав арътáтъ де къ бърбъцїе шѝ небирѫѝтъ, пътимитóріолъ шѝ шстáшъль лъй Хс. чѐль тáре; шѝ лтрѫ бѫнъ мъртърисѝре ш'ав дáт сѫфлетъль сѣѫ л мжна Дмнълъй. Пре ачѐста шѝ дмнезеѐскъль Хрисостóмъ, шѝ сфинтъль Васїлїе чѐль мáре къ къвѝнте де лáдъ л'ав чинстѝтъ, кáре с'ав адъшгáтъ аѝчѝ прекъмь съ вѣдь.

CLXXXI.

1810.

(4°, vol. I, VIII + 398 paginï; II, 332 paginï; III, 296 paginï.)

Хроніка Рѹмънїлор ..... де Георгіе Шінкаі дін Шінка ..... Типъріть де пе манѹскріс ѹл. Іаші. ан 1853.

Portul solilor din Dacia. (vol. I, pag. 5.)

Анкътѹ-і деспре солїі Дакілор чі ла Рома трімішї, ші ан Сенат антраці анскѣмнъ, къ Сенатѹл де атѹнчі андатъ аѹ порѹнчіт, де лі с'аѹ чопліт тіпѹріле дін мармѹре, токма кѹм ера фъкѹці ла статѹръ, ла фісогноміе, ші ла хаіне, адекъ: образѹл, грѹмазїі, пептѹл, ші пічоареле кѹ чоареччі дін мармѹре албъ; шръ кѹпма, пърѹл ші цѹндра [сѹгманѹл] дін мармѹре нѣгръ. Глѹга шръш дін мармѹре албъ: токма кѹм есте портѹл Ромънілор челор, че лъкѹеск пре лънгъ Сібію. Кіпѹріле аѹ статѹріле ачесте анкъ дѣтѹнчѣ с'аѹ цінѹт ан Капітоіѹл Ромеі пънъ ла анюл 1775 лѹна лѹі Февръріе, кънд аѹ лѹат Патріархѹл Євлавіе ал шасілѣ моцеріѣ сфънтѹлѹі Петрѹ (il Possesso). Єѹ анкъ атѹнчі лѣм възѹт.

Moartea luï Constantin Cantacuzen. (vol. III, pag. 95—96.)

Історія бълъчінеаскъ аша скріе траџедіа ачеаста [а лѹі Константін Кантакѹзен]: „Яколо ан оастеа лѹі Грігоріе Водъ, прекѹм зікѹ ѹнїі, с'аѹ фъкѹт ніџе аместекътѹрі, адекъ: Шербан логофътѹл, фечіорѹл лѹі Константін Кантакѹзен постелнікѹлѹі, ші оаре-каре дін фрації лѹі че ера аколо, ші Мареш Крецѹлескѹл, кѹм къ ар фі амблатѹ пре ла къпітані ші пре ла слѹџіторі де-і андемна съ меаргъ съ пъреаскъ ла Єзіріѹ пе Грігоріе Водъ, къ есте віклеанѹ [пентрѹ къ Грігоріе се рѹмпеа де дѹрере кънд ведеа пре врѣџіі, спѹркаџіі ші съръ де леџе Ягарені, робінд пре креџіні ші сѹпѹнъндѹ-і сѹб џіѹгѹл лор чел греѹ, ші ера фоарте кѹ вѹнъ інімъ спре каса Нѹстріеі.] ші съ чеаръ де ла Єзіріѹ домніѹ пе Шербан логофътѹл; карета ворбъ дін ом ан ом мергънд, аѹ аџѹнс ші ла Домнѹл Грігоріе. Дечі се пъзеа съ-ші іа зіоа вѹнъ де ла Єзіріѹл ші съ вінъ ан џеаръ.

Порнінд даръ ші апропіндъ-се де цеара са, аў конъчіт ынтр'ўн локъ пентрў одіхна де аміазі ші аў порўнчіт лўі Георгіцъ Молдовеанў, карele era вътаф, съ адўкъ пре ачei боіері карі ымбла съ-лў пъреаскъ кў віклешўг; ші адўкъндъ-і, ынчепў а-і мўстра, пентрў че аў фъкўт ачеаста де аў врўт съ-лў пърцаскъ (! l. пъраскъ) ла Безіріў. Йаръ Марешў фіінд маі словенецъ ші маі ындръзнецъ респўнсе, къ нъ сънт віноваці. Григоріе Ходъ адўсе мъртўріле де фацъ ші пе къпітанії къторъ карі ворбісе, ынтре карі era ші Александрў фечіорўл лўі Георма Банўл, ші ынчепўръ а зіче: Йша е доамне! къ не аў зіс съ мерцемў, съ те пържм ла Безіріўл Тўрческў ші съ черем Домнў пе Шербан логофътўл. Іаръ Марешў ръспўнсе: Доамне! Александрў ачеста ын зілеле Міхнеі Ходъ фіінд постелнік маре, прea мўлтъ боіеріме аў оморжт фъръ де вінъ, акўма іаръші с'аў апўкат де ачеea, чі де-лў вei аскўлта Мъріа-та, фъ кў ноі че вei вреа, ші елў ва да самъ ындінтea лўі Дўмнезеў, іаръ ноі нў сънтем віноваці. Дін ачеea оаръ і-аў дат Григоріе Ходъ пре ei ын сама бътафўлўі де а-і пъзі, ші алтор слўціторі, де і-аў дўс кў пазъ пънъ ын цеаръ. Лънгъ ачестea ші дін цеаръ веніс пжръ де ла Строіа воріковл ші де ла Дўмітрашко вістіаріўл Кантакўзенўл, кўм къ аў ымблат оамені лўі пе марцінea тўрческъ хўлінд нўмеле Домнўлўі ші зікънд: къ е ръў ші трўфашў, ші зътіхнеще пре оамені цереі, де нў-і ласъ съ дea дъжділе ымпъръцеці, ші кўм къ се лаўдъ, къ ел аў потопіт пе Георгіе Гіка Ходъ ш. ч. Дечі ачесте довъ причіні, ўна дін табъръ, алта дін цеара ынцелегъндў-се, аціцаръ пе Григоріе Ходъ ла маре мъніе асупра касеі лўі Константін постелнікўл, карele аўзінд де венїреа Домнўлўі ші де опреала фечіорілор съі, аў ешіт ынтрў ынтъмпінаре къторъ Крайова, ші мергънд съ се ымпреўне кў Домнўл, л'аў пріміт де с'аў ымпреўнат; дар і-аў арътат о фацъ фоарте посоморжтъ, поносліндў-і пентрў фечіорі лўі, къ сънт ръі ші віклені, ші кўм къ аў ындемнат пе капітані съ-лў пъраскъ ла Безіріў ші съ пўнъ Домнў пе фіўл съў Шербан логофътўл. Ачестea аўзінд Константін постелнікўл тъгъдуіа а пътea фі, ші зічea къ сънт нўмаі мінчіўні, даръ съ нў ле кредаў Мъріа са, ші кў ачестea аў ешіт афаръ Константін постелнікўл. Венінд ла скаўнў Григоріе Ходъ пе ачеіа-л'алці боіері і-аў слобозіт, іаръ пе Шербан логофътўл л'аў тъіат ла нась де о парте, пентрў къ с'аў фост нўміт съ фіе Домн; іаръ пе Константін постелнікўл татъл лўі л'аў тріміс иоаптea прін дъръбанці де ла Унгўрі

ан мънъстіреа Снаговъвъ, унде мълт ни л'ав анътързіат, чі порънчіндъ-і съ съ къминече, л'ав адъс ан трапезаріе, ші легъндъ-л де стжлпъл чел маре, л'ав съгрълмат. Дечі жъпъниаса анцелегънд, ав венит, ші къ воіа Домнълъі л'ав ръдікат де аколо ші л'ав дъс ла Мърцінені де л'ав ангропат.

CLXXXII.

1812.

(8°, 160 [?] paginl.)

Вїаца шіи пи́лделе пр̀ѣ анцелéптълъй Сѣwп. прин ачéст тупáрю май адрептáте.

Isprăvile luĭ Esop la Nektenav, împăratul Eghiptului. (pag. 60—69.*)

Йпр̀ѣ дъ́пъ кжтъ-ва ер̀ѣме Нектенáв апъратъл Єгипт̀ѣнилшр авзинд, къ ав шморжт пре Есóп, адáтъ ав тримúс кáрте лъй Ликúр къ кáр̀ѣ пóрънч̀ѣ съ-й тримúцъ мéцерй архитéктй, съ зид̀ѣскъ търн, кáре нúчій черюл нúчій пъмжнтъл съ нъ-л атúнгъ, шіи съ-й ръспъ́нзъ чúне-ва ла тóате чé-л кóр атребá. Кáр̀ѣ де ва фáче съ ві дáре, ларъ де нъ, съ плът̀ѣскъ сжнгър. Йчѣст̀ѣ четúндъ-ле Ликúр с'ав атристáт, пентръ къ нúмен̀ѣ дин прїáтиній нъ път̀ѣ анцълкце атребáр̀ѣ, де търн. Йпр̀ѣ апъратъл зич̀ѣ, къ ав мърúт Есóп стжлпъл апърацїй сáле. Йпр̀ѣ Ермúп къноскжнд дър̀кр̀ѣ апъратълъй пентръ Есóп, с'ав дъс ла апъратъл, ші ві спъс, къ тръмце, шіи ав зúс къ пентръ джнсъл н'ав шморжт пре Есóп, къ ав шіът, къ шаре кжнд-ва ва пър̀ѣ ръ́ав апъратълъй пентръ хотърж́р̀ѣ ачáста. Йпр̀ѣ апъратъл фóарте с'ав бъкърáт де ачѣст̀ѣ, ші ав венúт Есóп апъцúт тóт шіи атинáт, ші към л'ав възът апъратъл ав лъкръмáт, ші ав порънчúт съ се спѣле шіи съ се скúмбе. Есóп дъ́пъ ачѣста ав арътáт де минчнóасе причúнле, пентръ кáре ав фóст пжржт, пентръ кáре апъратъл врънд съ шмóаръ пре Єни, Есóп ві черът ертъчúне. Дъ́пъ ачѣа апъратъл кáрт̀ѣ Єгипт̀ѣнълъй ш ав дáт лъй Есóп съ ш четѣскъ, ші ел адáтъ къноскжнд дезлегáр̀ѣ атребърїй, ав ржс, шіи ав порънчúт, съ скрїе, къ д̀ѣка ва тр̀ѣче шарна ва тримúте (мéцерй), кáрїй шіи търнъл вор зидй, ші ва ръспъ́нде чева ла

*) cf. mai sus vol. II, pag. 134—136.

трекѣрй. Шн ашѣ апъратъл пре соліи дела Єгипет, ш трими́с адъръпт. Йръ лъй Єсо́п ш да́т то́атъ акѣрѣ чѣ май диннайнте, джидъ-й ши пре Єни. Йръ Єсо́п лъжнд пре Єни, а нимі́ка нъ л'ас атриста́т, чй ка пре оун фію ръ лъжндъ-л, къ алте, шй къ ачѣсте кювінте л'ас авъца́т:

Фіюле! май анайнте де то́атє слъжѣціе лъй дмнезе́ъ; пре апъра́тъл чинстѣціе; връжма́шилор тѣй гро́азник те арата́ъ, ка съ нъ те нева́це а са́мъ; пріатинилор лезне шй ошо́р, ка май мълт сѣ-цй фіе воіто́рй де бине. Шн ръ пофтѣціле ка връжма́шилор съ фіе рѣ, ши съ фіе съра́чй, ка съ нъ те апѣдече пре тине; шй пріатинилор ле воеце, ка атръ то́атє, съ ле фіе бине. Пъзърѣ къ мъ́рѣ та бине те адестълѣзъ, ка съ нъ дай де невое, къ бърба́тъл алтіа. Къ ошо́р есте нѣмъл мъереск, шй лингушиндъ-те май пъцин рѣ гжндѣціе. Чѣлор че фак бине, нъ ле пизмъи, чй-цй па́ръ бине де ей, къ де ей пизмъй, май мълт пре тине асъцй те ей стрика. Де касничій тѣй по́артъ грије, ка съ нъ съ тѣмъ де тине, нъ-май ка де стъпжн, чй шй ка пре оун фъкъто́рю де бине съ те чинстѣскъ. Съ нъ-цй фіе ръшине а авъца то́т дѣна май бъне. Мъе́рій ничй ю да́тъ нъ-й акрединица аскънселе та́ле, къ пъзърѣ съ армѣзъ, към съ те стъпжнѣскъ пе тине. А то́атъ зіюа, пъне чева пре зіюа де мжйне; къ май бине есте кжнд ли мърй съ ла́шй ла връжма́шй, декжт пънъ ей тръй съ айбй ли́псъ де пріатній. Акинъ-те лезне че́лор че те атжмпинъ, ціінд, къ шй кжйнелъй кода ай капътъ пжйне. Нъцй па́ръ рѣ къ ецй бън. Пре ъмъл шопъкънто́рю ла́пъдъ-л дин каса та, къ чѣле че зи́чй шй фа́чй тъ, алто́ра ле ва спъне. Фъ, де каре съ нъ-цй па́ръ рѣ. Де чѣле че съ атжмплъ нъ те съпъра. Ничй де ла че́л рѣ нъ чѣре сфа́т ничй ю да́тъ, ничй оурма ъбичѣюрнле челор рѣй. Къ ачѣстѣ авъцжнд Єсо́п пре Єни, шй къ кювжнтъл, шй къ кюноцийница са, Єни, ка къ ю съцѣтъ пътрънзжндъ-съ сфлетъл лъй дъпъ пъцинѣле зиле ас мъри́т. Йръ Єсо́п пре то́цй пъсъраріи ш кема́т, шй ас порънчи́т съ прінзъ па́трѣ пъй де вълтъре, шй дъпъ че ш прине, аш ш хъни́т, към съ зи́че, ши ш авъца́т, [ка́ре лъкрѣ нъ-л прѣ крѣдем] кжт а ко́шницъ пре копій пъртжнд зъбра а със; шн ашѣ аскълта де копій, кжт ърй оунде врѣ ей, зъбра, ърй а със, ърй ла пъмжнт а цо́с.

Йръ дъпъ че трекъ ърна, шй ачепъ прнмъвара, Єсо́п гътинд то́атє де ка́ле, шй ас лъва́т копій, шй вълтъріі шн с'ас дъс а Єгипет, къ мълтъ акипъйре, ши сокотѣлъ фъ-

кѫнд де съ мирѧ шѧменїи ачѣ́ѧ . Їр҃ъ Нектенѧ́в ѧзи́нд къ ѧ венѝт Есо́п, зи́съ къ́тръ прїѧ́тин(н) : м'ам ѧшелѧ́т, къ ѧцълесѣ́сѣм къ Есо́п ѧ мѫри́т . Їр҃ъ а дѝа зѝ ѧ порѫнчѝт ѧпъра́тѫл ка то́цѝ воа́рїй съ се ѧбра́че ѧ хѧйне алѣе, шъръ ел с'ѧ ѧбръка́т ѧ Ерел, шѝ шѣ́ѫ пѫс кѫнѫнъ, шн дїѧдѝмъ ѧфрѫмсѣцѧ́тъ кѫ петрїй скѫ́мпе . Ши шезѫ́нд пре скѧ́ѫн ѧнѧ́лт, ѧ порѫнчѝт съ ѧдѫ́къ пре Есо́п . Шѝ ѧтрѫ́нд Есо́п ша зи́с ѧпъра́тѫл : кѫ́й мъ ѧсѣ́менѝ Есо́пе, шн пре чѣ́й че сѫ́нт кѫ ми́не? Ръспѫ́нде Есо́п : пре ти́не, со́арелѫ́й де примъва́ръ, шъръ пре чѣ́й че стаѫ ѧпрежѫрѫл тѣѫ, спи́челшр челшр ко́дпте . Шѝ ѧпъра́тѫл мирѫ́ндѫ-съ де ел, л'ѧѫ дъръ́ит кѫ мѫ́лте да́рѫрѝй . Ѧ чѣ́м-л'алтъ зѝ ѧпъра́тѫл с'ѧѫ ѧбръка́т ѧ въѫжмѫ́ит фрѫмо́с фо́арте, шѝ прїѧ́тнинлшр ѧѫ порѫнчѝт съ се ѧбра́че ѧ въѫжми́нте де порфи́ръ ро́шїе, шн ѧтрѫ́нд Есо́п, шъръ л'ѧѫ ѧтреѧ́т . Їр҃ъ Есо́п зи́се : пре ти́не те во́ю ѧсъмъна́ со́арелѫ́й, шъръ пре чѣ́й че стаѫ ѧпрежѫрѫл тѣѫ ра́зелшр со́арелѫ́й . Шѝ Нектенѧ́в зи́че : сокоте́ск къ нимѝк нѫ есте Ликѝр пре лѫ́игъ ѧпъръцїѧ мѣ̀ . Шѝ Есо́п жимбѝнд а рѫ́де, зи́че : нѫ ворѣ́й ашѣ̀ ле́зне де ел, ѡ ѧпъра́те! къ нѣмѫлѫ́й во́стрѫ ѧсъмъна́тъ ѧпъръцїѧ во́ѧстръ ка со́ареле стрълѫчѝце; шъръ де съ ва ѧсемъна́ лѫ́й Ликѝр, стрълѫчѝрѣ ачѣ́ста ѧтѫнѣ́рек съ ва пъръ̀ . Їр҃ъ Нектенѧ́в мирѫ́ндѫ-съ де ачѣ́ст ръспѫнс, ѧѫ зи́с: ѧдѫ́сѫ-нѣ́й чи́не съ зидѣ́скъ тѫ́ри? Есо́п зи́че : сѫ́нт га́та, нѫ́май ара́тъ ло́кѫл оунде . Дѫпъ ачѣ́ѧ ѧпъра́тѫл ешѝнд ѧфа́ръ дин четѧ́те ѧтр'ѫн ше́с, шѫ ѧрътѧ́т ло́кѫл . Де́чѝ Есо́п ѧдѫкѫ́нд ла па́трѫ оунгюрѝй але ло́кѫлѫ́й па́трѫ вѫлтѫ́рн ѧпреѫ́нъ кѫ копїѝ ѧ ко́шницъ спѫнзѫра́цѝ де вѫлтѫ́рѝй, шн ѧ мѫ́нile прѫнчилшр ѧѫ да́т оунѣ́лте де але зидарилшрь, шн ѧѫ порѫнчѝт съ збо́аре . Їр҃ъ ей ѧнълцѝндѫ-съ ѧ сѫ́с, стронгѧ́: да́ци-не пе́трїй, да́ци-не ва́р, да́ци-не лѣ́мне, шн алтеле че липсѝск ла зѝд . Да́р Нектенѧ́в възѫ́нд пре прѫ́нчи рѫдинка́цѝй сѫ́с де вѫлтѫ́рѝй, зи́съ : де оунде аѝ ѧдѫ́с мїе ша́менѝ звѫртото́рѝй? Їр҃ъ Есо́п ръспѫ́нде : да́р Ликѝр аре? шъръ фїѝнд къ ецѝй шм, врѣ́й съ те потривѣ́цѝй кѫ ѧпъра́тѫл чѣ́л че е ѧсѣ́менѣ дѫмнезѫ́илшр . Їр҃ъ Нектенѧ́в зи́че : Есо́пе! сѫ́нт ѧвинс; ѧсъ те вой ѧтребѧ́, шъръ тѫ̀ ѧмѝй ръспѫ́нде . . . . .

Дѫ́пъ ачѣ́стѣ фїѝнд кемѧ́цѝй дни Илїопол бърбѧ́цѝй цїѫцѝй ла ѧтребѣ́рѝй софисматецѝй шн ворбѝнд кѫ ей де Есо́п, шѫ кемѧ́т ѧпревѫ́нъ кѫ Есо́п ла шспъц . Де́чѝ шезѫ́нд ей, оунѫл де ла Илїопол зи́че лѫ́й Есо́п : м'ѧѫ тримѝс дмнезѫ́ѫл мїѣ̀ съ-цѝ спѫю ѡ ѧтребѧ́ре шн съ мї-ѡ дезлѣ́цѝй . Їр҃ Есо́п зи́съ : мѝнцѝ,

къ лъй дмнезеъ нъ е липсъ съ лъкце дела шм инмика . Йръ тъ нъ нъмай пе тине те виновъцещий, чй шй пре дмнезеъл тъъ . Алтъл ръ аъ зис : есте ѡ бискрикъ фоарте маре, ши атр'жнса оун стжлп, каре цине доашспрезъкче враше, каре фъеце-каре къ трейзъчй де гринзй съ проптеск, пре лжнгъ каре алкргъ апрежър доаш мъерй . Атънчй Есоп зиче : ачкстъ атребаре ла нъй ѡ ар дезлега шй прънчъй . Къ бискрика есте лъмк ачаста; стжлпъл, анъл; враше, лъниле; ши гринзиле, зилеле лъинлшр; ръ зъша ши нолптк, доаш мъерй, каре оурмкзъ оуна дъпъ алта . Я дъа зи пре тоцй прїатиній кемжнд Нектенав, зиче : пентръ Есоп ачеста требъе съ дъм бир апъратълъй Ликир . Йръ днитре ей оунъл, аъ зис : ай вом порънчй съ не спъе атребкрй, каре ничй н'ам възът, ничй н'ам аъзит . Йръ Есоп зисъ : мжйне де ачкста вою ръспънде . Дечй дъкжндъ-съ аъ фъкът скрисоаре а карк ерă : Нектенав мъртърискце, къ е даторю ѡ міе де талаицй лъй Ликир . Димиткца аторкжндъ-съ аъ дат скрисоарк апъратълъй . Йръ прїатниій апъратълъй май анайнте де че с'ар дескиде скрисоарк, тоцй аъ зис : ши ам възът ачкста, шй ам аъзит . Шй Есоп : къ мълцъмеск, пентръ къ мкцй аторс . Йръ Нектенав четинд мъртърисирк даторїй, зиче : ъ нимика нъ сжнт даторю лъй Ликир, вой тоцй сжнтецй мъртърїн; ши ей мътжндъ-съ аъ зис : ничй ам възът, ничй ам аъзит . Есоп зиче : дкка ачкстк ашк сжнт, есте дезлегатъ атребарк . Шй Нектенав ла ачкстк зиче : феричит есте Ликир, лъцътъръ ка ачкста аважнд а апъръцїм са . Шй ашк легътъра къ карк с'аъ легат ѡ аъ дат лъй Есоп, шй а пače л'аъ тримис . Шй Есоп венинд а Вавилон, аъ спъс лъй Ликир тоате към аъ петрекът а Египт, шй биръл л'аъ дат лъй Ликир . Йръ Ликир аъ порънчит де аъ анълцат лъй Есоп оун стжлп де аър.

Fab. 1. Vulturele şi Vulpea. (pag. 79—80.)
Вълтъреле шй Вълпк.

Вълтъреле шн вълпк фъкжнд атре сине прїетешъг, аъ ржндъит ка съ шкзъ апробапе, атърінд прїетешъгъл къ шбичкюл . Дрепт ачкм вълтъреле атр'ъи копач аналт ш'аъ пъс къйбъл, ръ вълпк а нице тъфе апробапе аъ нъскът фій . Дечй дъкжндъ-съ ѡ дат вълпк дъпъ мжнкаре, вълтъръл ажнд липсъ де бъкате; збърнд а тъфе, шй ръпинд фіій вълпей

ши мънкат апребънъ къ пъїй съй . Їпръ аторкъндъ-съ вълпѣ, ши къноскънд че с'ав фъкът, нъ атъта с'ав атристат пентрѫ моартѣ фїйлѫр, кът пентрѫ къ нъ-шй пътѣ избънди, къ фїинд ш фѣръ де пъмънт, пе пасерѣ нъ ѫ пътѣ гони . Дечй департе стънд, дъпъ кум фак шй чей че нъ пот алта, блъстъма пре връжмашй . Їпръ нъ дъпъ мълтъ врѣме ѫаре-чине прънзънд ѧ кънп ѫ капръ, ши жертвїиндъ-ѫ, збърънд вълтъреле, ав апъкат ѫ пърте де карне къ къребънй апринш, ши ав ѫ адъс ѧ кънѣ, ши съфлънд атъничй таре вънтъл с'ав апринс флъкъра, ши непътънд ѧкъ збъра, пъїй вълтърълъй фрицй ав къзът пре пъмънт . Їпръ вълпѣ алергънд анайнтѣ вълтърълъй пре тоцй нъ мънкат.

Авъцътъръ : Ічѣстъ пилдъ асъмнѣзъ, къ чей че стрйкъ пріетешъгъл, мъкар къ чел че н с'ав фъкът стрънбътъте нъ подте съ-шй избъндѣскъ, асъ де педѣпса лъй дънезѣ нъ вор скъпа.

Fab. 47. Doï bozï. (pag. 121—122.)

No. 47. Дъй бозй.

Зѣвс бозъл елинѣск, тримисе пре алт боз че-й зйк Ермйс, съ апарцъ къ кътпъниа мничънниле, пре ла тот фѣлюл де мецерй, дечй дѣте фїеце-кървѧ кѫте ѫ мъсъръ плйнъ; ѫар чоботарнлѫр ши чорогарнлѫр, ле присоси май мълт де съ върсе пе дѣсъпра.

Авъцътъръ : Ідевървл, ѫкърасе пре мецерїй чей минчиношй, карїй нъ съ цин де къвънт, ши скимбъ лъкрърнле чѣле бъне, пре чѣле рѣле, ши че е бъи траг кѣтрѫ джнсїй.

— — —

Fab. 66. Găina şi rândureaua. (pag. 137.)

No. 66. Гъйна ши ръндърава.

Ѳ гъйнъ клочїѧ нйце ѫаѫ де шарпе, къ тоатъ ѫсъръдїа . Їпръ ѫ ръндърѣ дынтр'ън копачй ѫ възъ шй-й зйсъ: ѫх! небънъ че ецй тъ, пентрѫ че клочецй лчѣце ѫлѫ, каре дѣка ле вей крѣце, ѧтъю пре тйне те вѫр мънка?

Авъцътъръ : Кум къ пре ѫмъл чел де фѣлю рѣ, шй де нѣм викленѣ, нъ-л вей ѧблънзй нйчй декум, мъкар кът вйне ай фаче, къ ачела нъ поцй авѣ паче.

CLXXXIII.

1814.

(8⁰, III nepaginate + 484 paginl.)

Цікіндѣл : філософичѣцій шѝ политичѣцій прин Фабѹле моралниче лѣцѣтѹри ..... Бѹда 1814.

Fab. 7. Leul şi Ursul. (pag. 25—26.)

Лѣѹл шѝ Оурсѹл.

Лѣѹл шѝ оурсѹл, аѹ порнѝт прин пъдѹре къѹтѫндѹ-шій чѣва лѣк пентрѹ фоаме; дѣчѝ аѹ ѧтимпинат амѫндой оун чѣрѣ тѫнър шѝ грас, пре карѣле оунѹл де ѡ пѧрте, шър алтѹл де алтъ пѧрте, лѣсне л'аѹ принс, шѝ ѡморѫт; дѹпъ ачѣѫ войнд съ-л ѧпартъ ѧ доаѡ, фїеще-карѣле сокотѣ дѹпъ фоалеле лѹй чел гол, къ жѹмътатѣ ѧй е пѹцин, кѣчѝ фїеще-карѣле воѫ съ-л анъ тот, саѹ ѧтрѣг. Ѩшѧ дѧр аѹ ѧчепѹт пре лѫнгъ дѫнсѹл а се дъпъра шѝ а се згърѫѫ пънъ че аѹ слъбѝт, шѝ аѹ къзѹт амѫндой жос ла пѫмѫнт. Ѩшър кѹлпѣ възѫндѹ-й пре ей ашѧ деспърцѝцій зъкѫнд, ѧчет, ѧчѣт аѹ трас чѣрѣѹл. Дсъ ей възѫнд ачѣста аѹ зѝс ѧтре сине, аїѫ мишкѫндѹ-се : хай! хай! ръѹ норокошїй, шѝ тикълошїй де ной! ѩтъ, къ пентрѹ вѹлпе пѹцин де нѹ пїердърѣм капетеле, шин вїѫца ноастръ; нѹ ам врѹт жѹмътатѣ, акѹма авѣм немика.

Лѣцѣтѹръ.

Несътѹрарѣ шин лъкомїл мїй де ръштѣцій адѹче асѹпра ѡаменилѡр, ачѣста сѣмънъ (! l. сѣмънъ) претѹтиндень деспърцирѣ шѝ незѹйрй, деспартѣ пре фрацїй чей днтр'ѹн трѹп шин пре прїятенїй чей юбицій. Чей неѹний! ничѝ къ цїѹ кѫт е май мѹлт де жѹмътатѣ, де кѫт тот. Стрингъ, желѹндѹ-се, бътрѫнѹл Ісїѡд, оун фернчит кѹвѫнт, кърѹм, де ѩр оурмѧ ѡаменїи, фоартѣ норокошѝ ар фѝ : жѹмътатѣ кѹ ѧцелѣцере, шѝ кѹ дрептатѣ, ѩсте май мѹлт шин май спорник, кѣчѝ е кѹ бине-кѹвѫнтарѣ лѹй дѹмнезѹ, де кѫт ѧтрѣгѹл, кѹ недрептатѣ шин кѹ блъстем. Farina de diavolo, va presto in semola. Кѹ ѧцелепчѹне грѫѫце чѹмелитѹра італїенѣскъ, зикѫнд : къ фърина дїаволѹлѹй де грабъ мѣрце ѧ тържце, шѝ ѩр : кѫре кѹ недрептатѣ агонисѣце, ачѣла кѹ дїаволѹл ресипѣце; шѝ : кѫреле кѹ сѹспинѹриле алтора зидѣце касъ, нѹ-й вѡр вїецѹй непоцїи ѧтр'жнса. Ачѣсте адевърърй ашѧ сѫнт арътатѣ шин коноскѹте, кѫт нѹ ѩсте де липсъ а грѫй мѹлт пентрѹ дѫнселе.

Fab. 67. Ceuca şi alte paseri. (pag. 154—155.)

Чѣ́вка шѝ алте па́сърй.

Плегѫ́нд8-шй па́сернле пре е8́лт8р кѫпете́нїе са8 ѧпъра́т, с'а8 сфътв́ит, ка ла зїwа чѣ́ н8ми́тъ съ се ад8́не то́ате, шѝ фїесче-ка́рѣ́ съ се ар̀ѣ́те де че е е8́нъ. Ни́ча чѣ́чей ѧй ера̀ рѣшйне а се ар̀ъта̀ ѧ мо́да са чѣ́ фир̀ѣ́скъ, пентр8 ачѣ́ма стржнгѫ́нд8-шй де то́атъ пла́са де пѣ́не, с'а8 ѧпестри́т, шѝ с'а8 ѧподоби́т; д8пъ ачѣ́ма а8 вени́т ашà ѧтръ чѣ́ле-л'а́лте па́сърй. Ма па́сърнле кѫноскѫнд виклешв́гѫл ей, а8 вени́т ла дѫ́нса, шѝ ѧчепѫ́нд л-шй змѣ́лце фїесче-ка́рѣ́ пѣ́неле, ръма́съ шръшй чѣ́къ.

Де ни́чѣ́ фїесче-ка́реле то́ате (! l. поате) ле́сне кѫно́аце ѧцеле́сѫл ачѐстїй фа́вѫлй че ва съ зи́къ, адекъ: а н8 се ар̀ъта̀ ачѣ́ма че н8 е, нимй а се фа́че къ аре, чѣ́ма че н8 аре. Къ чѣ́вка май де wменїе вр̀ѣ́ фѝ фо́ст, ар̀ътѫ́нд8-се ѧ фи́р̀ѣ́ са адекъ чѣ́вкъ, н8 а се фѝ ски́мбат кѫ пѣ́неле алтора.

Fab. 107. Şoarecii şi clopoţelele. (pag. 256—257.)

Шоа́речїй, шѝ клопоцѣ́леле.

Шоа́речїй а8 афла́т шаре-оунде до́аш клопоцѣ́ле, апо́й ад8нѫ́нд събор, с'а8 сфътв́ит, спре че лѣ́р п8тѣ́ ѧтреб8ница, ка съ ле фїе спре вре оун фолóс; оунѫл а8 зис: къ съ ле лѣ́це ла май ма́реле лшр ла гр8ма́зй, са8 де ко́адъ, съ-й фа́къ wменїе шѝ съ се́не. Чел май ма́ре да́ръ, адекъ въта́в8 лѣ́в мѫлцъми́т ла тоцй пентр8 ачѣ́ чи́нсте, шѝ шръшй ѧтр'ачѣ́ вр̀ѣ́ме а8 лъпъда́т де ла си́не ачѣ́ wменїе, кѫ ка́рѣ́ н8 ар п8тѣ́ съ се нѣ́скъ дин га́оръ афа́ръ, ка съ н8-л ле́дъ мѫ́ца. Май пре оурмъ лѣ́в вени́т ѧ гѫнд ка съ-л лѣ́це ла мото́кв касникѫлвй де гр8ма́зй. Ѧсъ шатъ алта май ма́ре невóе, къ н8 ва ни́менѣ́ съ се прѝнд'а де ачѣ́ минв́нда́тъ експедѝцїе: бътрѫ́нїй тримѝт пре чей май ти́нерй, шръ ачѐстѣ́ тоцй кѫ w гъ́ръ, шѝ кѫ жвръмѫ́нтврй ѧтъре́ск, къ ей д'ѣторїа къ̀тръ май ма́рїй лшр шѝ ѧна́лта чи́нсте ни́чй wда́тъ ни́чй де кѫм н8 w вшр пѝне ла спа́те, ни́чй н8 w вшр къ̀лкà, ни́чй ашà лѣ́кр8 ма́ре, ка́реле н8 съ ати́нце де дѫ́ншїй, пре си́не н8-л вшр лѣà. Шѝ ашà с'а8 лъса́т лѣ́кр8л пѫнъ ла алт собóр шн пѫнъ астъзй.

Fab. 126. Bătrânul, Ţapul, şi treĭ soldaţi. (pag. 347—350.)

Бътрънъл, Цапъл, шй трей Солдацй (Кътане съ пандурй).

Бътрънъл ас кумпърат л търг оун цап пентрў ка съ факъ празник, шй лъжиндў-л л спате, ас плекат кътръ каса; Пре ачеста възжиндў-л трей пандурй с'ас ворбит ътръ сине, съ лчелъе цапъл дела джнсъл, ас ешит дешсебй лнаинтя лъй; апой чел динтжю джиндў-й бън лтжиитў (! l. лтжлн-) лл лтребя ржзжинд : нане дар ецй тў кў минте! че дочй кънеле л спате? пъцин дъпъ ачаста лл лтжнцце (! l. лтжлн-) лл доилэ ши фъкжиндў-шй крече, ас лчепът ас (! l. а-й) гръй : Дмнезеў кў тине оункюле! че ай пъс кънеле ачела пре спателе тале? лкъ минуне ка ачаста нў възюю! Че кжне? шаменй бънй! че въ шсте астъзй? къ ачеста е цап! Цап? ха, ха, ха лчепў чела-л'алт, шй аша се деспърциръ. Нў трекў мълт, штъ шй ал трейлэ : бътржнъле, лй зисе, дар нў фаче батжокъръ пентрў Дмнезеў! лэгъ кънеле де грумаз, апой лл поартъ дъпъ тине, нў те фаче ла бътржнцце де рушине, къ пре чине ай май възът тў съ дъкъ кънеле л спате? Ѳ! ачаста е мълт, гжндй бътржнъл, де врэме че тоатъ лъмэ те кунощце а фй кжне, тў требъе съ фій кжне адевърат, фій кум вей фй, къ алтминтрэ нў поате фй. Ал лепъдъ де пре спате ътръ нище тъфе, апой се лтоарсе лнапой съ-шй кумпере алт-чевл. Ятъначэ пандурій дъпъ че се депъртъ бътржнъл, лжнд цапъл л'ас дъс, л'ас фрипт, шн л'ас мжнкат.

Двъцътора.

Ѳиглезў спре ачастъ матерїе аша зиче : (е фаалс ѳинк бїинг канфермд бай афти рипетишнет лест ис билїивд, енд пес фар е корент трѳѳе) Оун лъкрў минчинос фїйнд лтърйт адъсе шрй, май пре оурмъ се крэде, шй трэче ка оун адевър де алергат, адекъ де аша адевър, каре мерумще [е врэдник] съ се къноаскъ а фй адевър. Тоате скорнитурнле, лшелъчўниле, шн сокотинцеле чэле минчиноасе, каре пърчед, шй кърг дин нецїйнце, лесне ле пътем (! l. пътем) лъпъда, шй а не мжнтуи де джнселе; кэчй кум ас коноскът шмъл ачэа че шсте, ътрў ачэа шръ [час] лчэпе а цинэ де немика ачэа, че нў е; нумай требъе фъкът лъй бине коноскът ачэа че нў е, шй че е минчинос. Йръ минчўниле ачэлэ каре се наск дин виклешўг, оунеле се фак шй се зик кў бънъ сокотинцъ, шр алтеле кў рэ; дакъ майка пре прънкъл ей чел непачник, шй

плѫнгътóрю вомѣце ла ѧтѫнѣрек съ-л ѧпáче, знкѫндѫ-й : штъ лѫпѫ! штъ стржгóю! шй алтеле, фáче ачáста кѫ бѣнъ сокотѣнце, адекъ ка съ ѧпáче прѣнкѫл, нѣчй счѣ чѣ фѣлю де ръштѣцй дин ашà спайме пѫрчѣд шй чѣ нáск . Пръ кѫ сокотинцъ рѣле сѫнт атѫнча, кѫнд чел викл'ѣн пентрѫ добѫндà сà, пре чел май прóст ва съ-л ѧшáле . Прекѫм пандѫрїй фáкѫлей ачѣцїа пре бътржнѫ, ка съ-л ѧшáле шн кѫ ачѣа съ добѫнд'ѣскъ цáпѫл.

Fab. 150. Pitpălaca şi puiĭ eĭ (pag. 454—455.)

Питпълáка шй пѫїй ей.

Питпълáка ав скос пѫншорїй ей ѧ хóлдъ шй дѫпъ че ав крескѫт ачѣцѣ, шй холделе ѧкъ ерà май кóапте, питпълака май найнте пънъ а нѫ сѣрà оунде-ва, тот дѣѫна сфътѫà пре пѫншорїй ей, ка бѣне съ ѧ сáма че се лѫкръ пре лѫнгъ хóлдъ, шй съ аскѫлте че се ворбѣце ачѣ апрóапе пре лѫнгъ хóлдъ . Ѳдатъ ѧторкѫндѫ-се мáйка лур ѧнапой дела лóкѫрнле пре оунде сѣрáсе, ав афлáт пѫншорїй ей кѫ мáре фрúкъ шй кѫтрéмѫр кѫпрúнш, ѧй ѧтребъ : че ле шсте, шй де че с'ав ѧфрикошáт ашà? Спѫн ачѣцѣ, къ ав венúт аколѡ слѫцнле стъпѫнѫлѫй хóлдей, шй възѫнд къ грѫѫл е копт с'ав дѫс дѫпъ сѣчерй акáсъ, шй вор съ вúнъ, съ сѣчере хóлда; пентрѫ ачѣа, кѫт мáй ѧграбъ съ фѫцим ѧкътръ не вор дѫче wкїй . Ле зúсе мáйкъ-са : пънъ нѫ вéцй ведѣ, къ вúне стъпѫнѫл, шй пънъ нѫ вéцй ав зúс ел ачѣа, пънъ атѫнчѣ нѫ въ тѣмецй немúка.

Тот лѫкрѫл оунде стъпѫнѫл нѫ президирѫцце, ад'ѣсе wрй се пръпъд'ѣцце, нѫ мѣрце ѧнайнте, къ нѫ аре стъпѫнѫл мúнте . Лáптеле чѣл пѫстїю, ѧл мѫнкъ кѫнїй.

CLXXXIV.

1815.

(*a*. Ms. Eminescu, 4⁰, 48 pagini nepaginate. — *b*. Ms. Gaster, 8⁰, Codex miscell. ca. 1800, pag. 16—32. — cf. *c*. Ms. Acad. Rom. 1799. Codex miscell., pag. 1—9.)

Кѹвѣнт пéнтрѹ вїитwаре цѹдекáтъ ши пентрѹ сфършúтѹл лѹмїй, дин' скриптóра чѣ вѣкй ши чѣ нолѡ, шъ май алéс дин' апóкалипсúсѹл сфънтѹлѹй Іwан' Богóсловѹлѹй, ши а алтwр сфинцй пъринцй, дѹпъ кѹвънтѹл дѡмнѹлѹй нóстрѹ . Іс . Хс . кáреле аратъ, ши пéнтрѹ венире лѹй Антехрист.

Impărăţia luĭ Antihrist; semnele sfărşituluĭ. (*a*. pag. 1—13, *b*. pag. 16—25, *c*. pag. 3—9.)

**Кѹм къ ла сфършúтѹл лѹмїй, дѹпъ мѹлте ръѹтъцй а лѹй Антехрúст', атѹнче ва фй невой ши скърбъ мáре л тóатъ лѹме, каре н'аѹ май фшст дела лчепѹтѹл лѹмїи . Дар ничй атѹнчѣ нѹ ва вúта дѡмнезеѹ, пре алешїй съй, къ ва скѹрта зúлиле лѹи Антехрúст, ши лпъръцїе лѹй кѹрънд съ ва стрика; ши ачей трїй анй ши жѹмътáте вор трече фоарте дe грабъ, прекѹм зúче Іwан Богослwв, ла апóкалипсис кап . іѳ . ши май найнте ва трими дѡмнезеѹ пре Ѥнóх, пре Ілїй ши пре Іѡан' Бóгослов ши вор въдй виклешѹгѹриле лѹй Антехрúст; къчй ачещй трїй сфинцй сънт вїй лѹаць кѹ трѹпѹриле лор ла чер : Ѥнох' май наинте де пѡтwп; Ілїй дѹпъ пѡтwп, шъ Іwан' дѹпъ Хс . ши тръеск пънъ астъзй кѹ трѹпѹриле, оунде нѹмай дѡмнезеѹ цїй, ши вор вени атѹнче ши вwр аръта виклешѹгѹриле лѹй Антехрúст' . Апwи ле ва тъя капетеле кѹ сабїа Ієрѹсалимѹлѹи, шй атѹнче вwр лѹа моарте, ши вор шнде трѹпѹриле лwр мwарте трїй зúле ши жѹмътате; апѡй ва вени глас дин черй зикънд : скѹлацъ-въ, ши веницй ла мине! шй лдатъ вwр лвїѣ, шй съ вwр сѹи л новѹри ла черй, ши атѹнче де грабъ ва сосй сфършитѹл лѹмїй, ши ва фй прекѹм аѹ зис дѡмнѹл Хс . ла сфънтà евáнгелїе : атѹнче пѹтериле черюлѹй съ вwр клъти; шй лцерїй каре аѹ ачáстъ дрегътѡрїй дѡмнезеаскъ лтрѹ минѹне кѹ търїе, дe поартъ лѹкрѹрнле лѹй дѡмнезеѹ, атѹнче вwр лчепи а скúмба шн а тwкмй тоате лѹкрѹриле черюлѹй шн а пъмънтѹлѹй; шй кѹ грознúче лѹкрѹрй вwр л-грозй лѹме; ши ва фй маре жáле, ши дѹрерй wаменилwр; шй тóате ачѣстѣ вwр фй спре ръсплътирѣ wаменилwр челwр ръй, ши врѣжмаш лѹй дѡмнезеѹ . Къ л дї . зúле ва черта дѡм-

нѣзеѫ тоатъ лѫме, прекѫм аѫ зис сфинцїй пърйнц, дар н'аѫ
арътат', кѫм ешр фй ачéле ѳна дѫпъ алта, саѫ съ ешр деспър-
цй къте пѫцинѣ врѣмй, даръ дѫпъ кѫм скрїе апѫкалипсѝсѫл
сфънтѫлуй Іоан; ашà мй съ пáре къ с'а депъртат ѳнà де алта.

А зїса динтъй ва фи съмн, къ съ ешр лнълца апеле
мърїйлшр, шн а тѫтѫршр изеша(релшр) л сѫс, де патрѫзъчй
де кúцй, шн ешр ста ка ницй зндѫрй. Йръ а дшаш зй ва фй
съмън (! l. съмн) къ ешр скъде тóате апеле лтрѫ адънк
кът абїе съ ешр веде, шн де сѫнетѫл апелшр тóатъ лѫмѣ съ
ва лгрозй, шй кáре вор фй пре апрúапе де мáре, ешр мѫрй
де гроаза валѫрнлшр ей. Й трїа зй ва фи съмн, къ фїáръле шн
гáденйле мърїй челй спѫркате шн вéнинате ешр ешй лà цър-
мѫрнле мърїй, шй вор ѳрлà шн вор ципà кѫ глас мáре, кът
съ ешр спънмънтà тúцй шаменїй пре лѫме. Йръ а патра
зй ва фи съмн, къ апа мърилшр шй а тѫтѫршр апелшр съ
ешр апринде, шн ешр арде дин фѫнд пънъ дѣсѫпра, шн ешр
кшкотй кà пара де фшк, ка ш кълдаре, шн църмѫрїй съ
вор фаче де смóалъ шн де кáтран, шн ва фй мáре спáнмъ
шн жáле лà тóатъ лѫмѣ. А зїса а чúнче ва фй съмн, къ
маре шн извóаръле, шн тшт пъмънтѫл съ ешр ѳмпле де
сънце прекѫм аѫ зис Ісаїа прширкѫл кап. лд. шй Іоан ла
апокалипсис, шръ зиче: ам възѫт аѝѣ, къ ал трїнле лцер
аѫ ърсáт нъстрапà чѣ де аѫр, преste извóаръле апелшр, кѫ
мънниле лѫй дмнезеѫ, шн с'аѫ фъкѫт тóате сънце; атѫнче аѫ
зис лцерѫл апелшр: дрепт ещй дмне, шн дрепте сънт жѫде-
къцнле тáле; къ пентрѫ че ърсарѣ сънцеле прширчнлор шй
а мѫченичнлшр, лѣй дат' лшр съ бѣ. А зїса а шáсе ва фй ѳн
кѫтремѫр мáре преste тшт пъмънтѫл', атъта де грознк, каре
н'аѫ май фúст делà лчепѫтѫл лѫмїй; кът съ ешр сфърма
мѫнцїй шн съ вор топй ка чáра де фок, прекѫм зиче Давид
прширк ла ѱалм чѕ шн Михай прширк кáп. а. Йръ а шáпте
(зїса) шръш ва фй ѳн кѫтремѫр мáре преste тúт пъмънтѫл,
кът стънчéле шн пїетрнле съ ешр сфърма, шн съ вор лови
ѳна де алта, атѫнче шаменїй шн тóате добнтóачеле вор мѫрй
стрънченацъ (b. стрѫнчинате); шй май марїй ачецїй лѫмй лпъ-
рацїй шн домнїй ка ницн бѣцй съ ешр легънà, шн чúнеш де
ръѫл съѫ ва ста. Йръ л зїса а шпта, съ ешр адѫнà тóате пá-
сърнле черюлуй лà ѳн лóк, шн ешр ципа шн ешр пискѫй кѫ мáре
жáле, арътънд къ преste пѫцънъ времн, съ апропїи сфършин-
тѫл лшр. Йръ а ноуш зй, тóате хїаръле пъмънтѫлуй карéле-шй
дѫпъ фелюл лшр съ ешр адѫнà шн ешр стрингà фїеще-кáре л

гласѹл съѹ; шаръ лѹмїй ва фи жале шй спаймъ маре, аръ-тънд ши ачеле къ кѹрънд ва вени сфършитѹл лшр. Йпръ л зече зй вшр фй тѹцй шамений ѹн кип, адекъ лтр'он кип, ши де ш връстъ; атѹнче нѹ ва фи лпърат, нички домн, ничй съ ва кѹноащи боерюл дни църан, саѹ богат саѹ сърак; къ тѹцй лтрѹ ачелаш амар вшр фй, кът нимине нимърѹй нѹ ва фи май маре, ничй ва къѹтъ нимине де аѹр саѹ де арцинт; че ва фй лепъдат аѹрѹл ши арцинтѹл, мъргъритарюл ши пїетриле челй скѹмпе, ши алте шдшарь ка гѹною де пе дрѹмѹр; ши немърѹй нѹ ва требѹй. Атѹнче тоатъ пѹфта де ла шамений ва перй; ши фецъле вїелшр вшр фи, ка шй ачелшр мѹрцй. Атѹнче нѹ ва требѹй немърѹй фрѹмсеца мѹерѣскъ, че нѹ-май амар ши досадъ ва фй л тоатъ лѹме, де ш парте де гроаза стихїнлшр лѹмїй, шръ де алтъ парте де гроаза лѹй Антехрист'. Йпръ л зїша. аї. вшр ешй чинеш дни касъле сале, ши де ла лшкѹриле сале, чей че вшр фй аскѹнш ши съ вшр лбръцоша, чинеш кѹ нѣмѹриле сале; ши вшр плъще кѹ глас маре де аче маре досадъ; ши съ вор ѣска де фрикъ. Атѹнче лпърацїй, домнїй, воевозїй, боерїй шй шаменни вшр мѹрн де фрикъ, ши кѹ маре жале вшр стрига кѹ глас маре зикънд: ш вай мѹнцилшр ши дѣлѹрнлшр! къдецй дѣсѹпра ноастръ, ши не апѹкацй! къ нѹ май пѹтем ръбда скърбиле че нѣѹ ве-нит де ла дмнезеѹ. Атѹнче нѹ ва фи ничй сфат, ничй сфат-ничїи (!) ажѹтшр л потрива мънїй лѹй дмнезеѹ, че лкъ май мѹлт съ вор лгрози. Йпръ л. вї. зй фй-ва кѹвънтѹл че зиче хс. ла сфънта евангелїй: соареле съ ва лтѹнека, ши луна л съще съ ва лтоарче, ши стелиле черюлѹй вор къде. Ох! маре амар ва фй атѹнче, челшр че съ вор фи лкинат лѹи Антехрист'; атѹнчѣ вшр кѹноащи лшълечѹне лѹй; къ сънгѹр Антехрист кѹ тоате слѹциле лѹй съ ва лтриста, възндѹ-ш пейре са. Атѹнче ва плъще черюл ши пъмънтѹл де амарѹл ши де жале шаменнлшр, челшр че с'аѹ лшълат де с'аѹ лкинат лѹй Антехрист'. л зїша л. гї. атѹнче съ вшр ръшкира лцерїй, шщиле чели дмнезеещй, четеле чѣле де фок' преств фаца а тѹт пъмънтѹл, ши вшр прйнде пре тѹцй чей че аѹ фшст печетлѹйцй де Антехрист, шн-и вѹр' адѹче ка вънтѹл; ши кѹм спѹлбъръ вънтѹл, правѹл ши плѣва де пре фаца пъмънтѹлѹй, ашa вор лѹа пре Антехрист ши пре тоате слѹциле лѹй шї-й вшр арѹнка л язърѹл чел де фок' ла мѹнчелй чѣлй вѣчниче; лтрѹ ачастъ зй вшр мѹрй тѹцй шаменїй дин лѹме. Йпръ л зїша л. дї. атѹнче съ ва апринде

къ фóк черюл ши пъмънтъл, ши вwр арде мънцїй ши дѣлврíле, ши мъгърíле съ вwр топи ка чарà, ши съ ва фáче тóт шис, ши съ вá къръцъ де тóатъ спъркъчóне, ши вà ръмъне алб ка зъпадà ши кърáт ка стеклà, пентрв къ вà съ вїе пре дънсъл фъкътóрюл съв.

CLXXXV.

1818.

(Folio, II nepaginate + 208 pagini à 2 colum. ruseşte şi româneşte.)

Ашъзъмънтъль Образованіей Областеи Бассарабіей. (Кишинъу 1818.)

Pentru privilegiile locuitorilor. (pag. 16—21.)

Пентрв дрептъцили ши прономіле лълъиторилорь.

Лъкъиторій Областій Бассарабіей съ дпартy д стърили ормътоари: 1. Партѣ дъховничаскъ, але 2. Дворянства, але 3. Боерінашій, але 4. Мазилій, але 5. Рънташій, але 6. Негоціторій ши търговецій, але 7. Църаній сay сътенн лукъторй де пъмънтѣ, але 8. Цъганій Короній ши а помешчичилорь, ши але 9. Жидовій.

Дрептъцилн ши прономінле пърцій дъховничещй атингътоари де ачѣ д публикъ мъртврисири а креднцилорь, съ вorь пъзи дтрy деплина лорь търіе ши слобозеніе.

Партѣ дъховничаскъ а леціи стъпънитоари а греко-ръсъритyлyй, съ ва фолоси кy тоате ачелѣ привилегіи ши венитѣрй афіеросити стърій бисъричещй, че фелю д ay добъндить, дънъ хрисовнле Окърмyнрій Молдавіей, ши апой yниндy-съ областе Бассарабіей кътрѣ Имперіе Россіен, дела ддврарѣ дтрѣ тотъ милостивyлyй стъпънитоpюлyй дмпъратъ, дyпъ дналтили yказѣри. Орій чи авери чи ва фи дрѣптъ а бисъричилорь ши а мънъстирилорь динь Областѣ Бассарій (! l. —рабіей) а тyтyрорь де обще креднцилорь, адикъ: сатнли, сълицнли, кънлиле, пъскърнле ши алте акаретyрй, ашнждирѣ цъганій, капиталyрили де баній, ши алте афіеросирй дтърите прінь хрисовн сав запнсъ, вorь ръмъне д вечій а лорь авери ши съ вorь апъра пе дрептате аверилорь хазнелій.

Тагмей Дворенилорь съ ласъ дтрy деплънъ мъсврѣ дрептъцили ши прономінли кѣ мѣлтъ милостивири дърѣити

дворѣствій Россіей, ку пъзире пе лънгъ ачаста а челор векй привилегій а Молдавіей. Дрептъцили персонале а Двореннулуй Областій Бассарабій, асъмине дрептъ авѣрѣ чи ва авѣ фіецекари: мишкътоари ши нимишкътоари, ашнждирѣ ши цъганій, съ ътъреску луй ку де вечй дрептате дупъ хрисовави ши документурй, ши дупъ леџуитъ стъпънире асупра лорь; ничй о ръспундери персонали, сау вре о плинире динь авѣрѣ двореннулуй ну съ ва атинџи де джнсуль фъръ хотържре ціюдикъцій.

Супть нумн де Боеринаш, съ ацълеџи унь класъ каре ну съ траџи динь дворей ши каре ну ау ацюнсь ла челе май де сусь рангурй боереџій, че ау добжндить чинурй май мичй че сънту дела Белъ-шатрарю а лось. Ей съ вор фолоси ку дрептате уній евгеній персонали, цар урмашй лорь вор ътра а нумире Мазнлнлорь, фъръ а ле ръмжне прономіонь пърнициъску. Боеринаший нѳ сжнть супушй педепсій трупещій, ши дупъ купринднрѣ хрисовнлорь домнещій съ скутеску де обще де плата тутуроръ дърилорь хазнелій ши общещій. Ѣфаръ де ачаста ей, сау дупъ осъбите домнещій кърцій че ау де скутѣлъ, сау дупъ обичеюриле, че динь авеките съ пъзъску пентру ачастъ трѣптъ, вор фи скутиций пе одрешй кари хотържть нумъръ де букати, ла гоцинъ ши десътинъ пентру ой, ступй ши ръмъторй, асъмине ла въдръринть пе хотъръръть; ашнждере суммъ де ведре вину; дарь пентру кжть вор авс май мѳлть ой, ступй, ръмъторй ши вину сънту даторй а плъти дѳпъ ашъзъмжнтуль Окжрмуирій Молдавіей.

Мазилій, старе де лъкуиторй ку привилегій, ѣшй вор пъзи а вѣчи апреунъ ку урмашй лорь прономіле че ле сжнть дърунте дела Домній Молдавій. Ей ши родуль лорь ну потъ фи педепсиці трѳпеџе фъръ хотържрѣ цюднкъцій. Мазилій вор плъти ла хазнеоа апъръттескъ дари сѳпть нумири де даждіе ши съ вор апъртъши ла хабалелиле пъмжнтещій дупъ обичеюль де май нлинти а Молдавіей. Гоцинна, въдръритуль ши погонъритуль вор плъти ла хазне де о потривъ кѳ чей процій сътенй. Дарь ла плата десътиній Мазилій съ ѣдаторескуⁱ(!) пе атокма темеюль превилегіилорь, кари аре трѣпта ачаста.

Рупташій сжнту стари де лъкуиторй царъшй ку привилегій. Тагма лорь купринде а сжне ши пе урмашій пърцій дѳховничещій. Фичорій де протопереи ши де преоцій ътръ а ржндуяла рупташилорь. Класуль ачеста ну есте супусь пе-

дѣкѣтѣй трупецїи фъръ хотъръре юдикъцій. Рупташій вор плъти ла хазне даре лор супть нумири де даждїи; ши ла рындуѣла хаваделилор пъмынтецій ей сынть пърташій де о потринѣ ку Мазилій. Десятина съ ва луа дела джнишій ку ушураре, ачѣ рындуитъ пентрѳ джнишій, дѳпъ ашъзъмынтуль Окърмуирій Молдавіей; ши ла гоцинъ, въдърынтуі ши погонъритуі сынть даторіцій рѳпташій а плъти дтокма ка ши чей процій църаній.

Пърцій негуциторецій ши а търговецилор съ ласъ дрептъцили уній слободи негуциторій потривити ку ачели де обще правили а Имперіей; бируриле хазнелій ши хаваделиле обще съ пуну асупра лор, чели дтъю пе темеюль хрисовилор домнеці, че вор фи авѣнд, ши чели де пе урмъ дупъ диалогіе чей де обще д Области дпърцирій.

Църаній сау сътеній пе темеюль де май динаинти дшій вор плъзи дрептъцили а ну дтърна персоана лор дела стъпынїторій пъмынтулуй пе карие съ афлъ ей лъкуинды. Иерѣ лор ва фи апъратъ де тоть фелюль де аколисири супть привигіерѣ Кърмуирій Областій. Тоцій де обще лъкуиторій църаній че съ афлъ лъкуинды пе дрептн мошили лор, сау пе а хазнелій, сау пе мошиле алтор стъпъній, вор фи даторіцій а плъти ла хазне бируи ши а ръспунди хаваделі пъмынтецій, ачели кари съ ва ашъза дупъ обще дпърцире д области, прѣкумы пентру келтуелили оцилор, ачели дупъ лецюній хотъръти, пентру цънере канлор почтій, ши а станцилор де почтъ, ашнждире пентру цинере друмурилор челор публичи. Пентру къцингуриле ку кари съ фолосеску църаній пе пъмынтуль хазнелій, вор плъти ла хазне адетюль бънецій дупъ токмала, че осъбитъ съ ва дкие ку джнишій, кынды съ вор фаче търгуириле публикарисити тоати кондеиле де русуматурій а хазнелій, че съ дау д нъмалъ ла кари ва требуе а съ луа сынгур темею обичюль де май динаинте, че купринде: ~а. плата де фіеце-каре фамеліе д бані кът унь галбънъ, ар де бурлакь ціомътате галбънъ. ~б. дари дежмій сау а зъче парте динь пъній д грънунцъ, ашнждере ши динь фынуль че вор фаче шин вор адуна ей. ~в. плата гоцинній пе ой. ~г. плата десятинїи пе ступій шин рѫмъторій. ~д. плата въдъритуluй, дежма сау а зъче парте динь винуль че вор фачи динь вій ши динь поамеле че вор стрѫнцн динь ливезій ши ~е. плата погонъритуluй пе съмънътуриле де тутунь.

Църанин че съ афлъ кꙋ лъкꙋинца пе пъмжнтꙋрилe стъпжнилорь партикуларй, ворь фи ѧдаторицй а плъти хазнелій гоцина пе ой, десътина пе ступій шн рѫмъторй, въдръритуль пе вину, шн погонорituль пе съмънътурилe де тꙋтꙋнь; ѫрь пентрꙋ фолосꙋрили пъмжнтꙋлꙋй ей ворь фи даторій а ѧплини лꙋкруль шн ѧдаторирилe ѧ фолосꙋль стъпжнилорь ачелорь моший дупъ кꙋприндире ашъзъмжнтꙋрилорь Молдавіей.

Цъганій съ ѧпартꙋ ѧ доаъ, адикъ: ꙋній съ афлъ ѧ немижлочитъ стъпънирѣ хазнелій, шн съ шкѫрмꙋеску де къtръ лсꙋшй кѫрмꙋирѣ Областій, ѫрь алцій сжнть робій а пърцій Духовничецій, а Дворенилорь, а Боринашилорь, а Мазнилилорь, шн а Негꙋцitорилорь шн спънзꙋръ кꙋ десъвѫршири дила ачецие. Цъганій хазнелій ворь плъти ѧ веннтуль хазнелій бирь сутть нумири де даждін пе темеюль хрисовилорь че сжнть дати лорь. Йрь цъганій челорь партикуларй стъпънй, ворь фи слободзй де тоате де обще, атжть а хазнелій кжть шн ачеле общецй дърй, рѫндуеле шн хавалеле.

Жидовій ау съ фіе ѧпърцицй пинтре тагма негꙋцitорилорь, а тѫрговецилорь шн а лꙋкрътorилорь де пъмжнть, дупъ ѧдъмънърилe лорь спре ѧделетничирили потривити нумирилорь че с'ау поменитъ. Ла плата дърилорь хазнелій шн а хавалелнлорь пъмжнтецій, ей ворь принди де о потривъ кꙋ чеи-л'алцій негꙋцitорй, тѫрговецй шн лꙋкрътorй де пъмжнтъ. Привилегиили дати лорь дела Домній Молдавіей съ ворь пъзи ѧ токма.

CLXXXVI.

1818.

(Columna lui Traian, An. VIII, 1878, pag. 185—187.)

Vérsu Kotranczí in sztihurí álketuit de Petru Furdui déla Abrudfalva. lá Ánnul 1818. 18 zilé December.*)

Vérsu Kotranczi.

Oh bájé vérkésénészke
Dumnézéu té áldujáske,
Ke vesztéá csé cz'ái fekut
Toáte czárá sz'au umplut.

*) Ortografie ungurească: $a = o$; $á = a$; $e = ă$; $é = e$; $cz = ț$; $cs = č$; $j = ĭ$; $s = ș$; $sz = s$; $zs = j$.

Innáltá Thesáurárié
Inke pré biné té stié,
Ke tu Kotranczé vésztite
Lá mulczi oáméni ái dát píté,
Sí hájné noáo ái fekut,
Lá mulczi káré n'áu ávut.
Sí csínsztitá Tersézsié
Inké áu multé bukurié.
Csínszticzí Domni din Senát
Inké mult sz'áu bukurát;
Sí Damnélé dinpréune
Kuprínszé dé voé bune;
Arindási toczí vojosi
Ku inimá vészélosi,
Sí bejási káré lukre
Inké áu báni biné in punge;
Sí Hontári kind szkot ínke
Kité o Kotrancze ín brínke
Sí gindészk lá ínpérczit.
Foárté réu né-ám szokotit
Dé ám leszát bolfu csél maré
Dé-l szpárszéré sí-l áfláré.
Dáré tot nu-mi páré réu
K'ói áflá miné sí éu.
O Kotranczé csé-ái gindit
Ke multé cselé ái ínmoit?
Kité zíduri méurisi
Kité készi mái síndílis?
Bá készi dín nou áj fekut
Si ái dát báni si inprumut,
Si prídváre ái fekut,
Lá káré párté áu ávut
Péné áicsí dé cséi dé frunté.
Csiné vre paté szé ászkulté
Dé dé áicsi-m 'náínté,
Sze né mái vénim áminté
Sze szkriém si dé stémpári,
Si dé cséi mái ordinári,
Kitu-i stémpáriu dé réu
Mái félosz ká un Biréu,

Kárélé opíncsi kirpéá;
Akumá pínténí bétéá,
Si sze ínbráké légénesté
Zsoké sí béá sí trejesté,
Sí kumpere lá mosié.
Zitsé: mí szé kádé mié;
Dé áu foszt zélog lá tiné
Jáká báni toczí la míné.
Nu gindi ké-i masténí
Péné Kotranczé ó mái fi.
Acseszté csé éu greészku
Adéver merturiszészku,
Káré áicse intré noi
Stéu-j bíné éu sí voi.
Káré kásze n'au ávut
Kurté ku porté áu fekut,
Sí konyhé sí grázsd dé boi,
Sí-j mái félosz dekit noi.
Káré nícsi nu kutézá
In krismé á sze bégá,
Du-té in krismé undé-sz éi
Ké-sz dupé másze témeju,
Sí cseré vin ungurestě
Si kinte sí duhenesté.
Ado vin, ke báni vin
Ördög atta báni-sz gátá;
Si ku grabá dé n'áducse,
Zitsé lá krismárj dé krucsé.
Nu stí multé oménié
Numá Kotrancze sze fié.
Stémpériczá kit de re
Toáté kunoszk Kotranczá,
Sí o vindé pé lá vécsini
Pé gálbini kit dé puczini,
Akusi szé inbráké domnesté
Dé rusiné nu gindesté.
O Kotranczé mingéjászke (! l. -asze)
Kum stérszesi multé mukaszé!
K'ám vézut ku okí méi
Záké zméi in kosu éj

O uríte rotogale!
Ku rokié szkumpé ku poálé.
Dé mái stempéréá un ánu
O védéám si ku vigán;
Sí dín opincsi, ku pépucsi
Sii stéárszé frumosz dé mucsi.
Kotranczé! numé vésztit!
Mulczi oáméni ái miluit.
Csélá csé báni n'áu ávut
Akumá dé si înprumut.
Dá porcsí csé-i cziczojá
Pé déál ketré Rosia.
Porcsi de czárá Ruminéászké,
Kum or szé vé kinujászké!
Nu-iczí áve kidvélát
Lá cséí csé v'or kumperát.
Ké hézékéi cséí mái réi,
Inké áu véná ku éí.
Uni furé, álczi ászkund,
Kicz-vá duk dé lé sé vind,
Sí kápéte bénísori
Mái ká nésté Domnísori,
Toczí kápété, nu szé lászé
Féré hájné buné ákászé.
Toczí tréészku ku dészfétáré,
Ku tráktíru, ku pompe máré.
Dé falé ká sze-si pétréáké
Beu vinu ku ápé ákré.
O Kotranczé féricsité!
Dé Dumnézeu álduite.
Kité készi ái redikát?
Bá si koszitoriu lé-ái dát.
Sí hájné dé musulin
Szé lé fácsi voja déplin.
Meszé, szkauné féstuite,
Pusztí némczésti frumosz fekuté;
Sí peháre skumpe foárté,
Si dé ált cselé toáté;
Sí kolapé dé metászé
Undé szint bérbáczí ín kászé

Bundé szkurté forté multé,
Toczí áu luát pé intrékuté;
Sí szkurtejké dé métászé
Lá zsupinéászá frumaszé,
Kiszkinéu dé lévántinu
Szé le fácsi voja déplinu.
Rosia kitu-i dé máré
Bune ká Kotránczá n'áré.
Pé toczi j-au inbucurát,
Lá toczi báni biné lé-áu dát.
Bá sí kál áu kumpérát
Káré biné sz'áu purtát;
Si váké ku lápté buné
A fétá pészte o luné.
Numái míe, szingur mie,
N'ám lá tiné oménie;
Nicsi o dáté nu mi-ái dát
Báni de vin si de zsukát.
Báter sí éu mé trudésku,
Sí tot ká éi nu tréésku.
Ke sé mié mí-ár plácsé
A be vin bun sí á zsuká,
Sí á mé ínbréká ín bundé szkurté;
Dá mé tému ké nu-i kuszuté
Ké dáké nu-i viná bune (l. bíne)
Puczini báni ávém á míné.
Puczínu ám szkrisz dészpré míne
Dumnévoásztré védéczí biné.

Kétré Tersézsi.

Oh czínsztite Tersézsié!
Mulczi áni sz'ávéczi bukurié,
Zilé multé índélungáté,
Péháre szpré szénétáté;
Bukuriá nu vé újté
Lá mulczí áni möziczé multé.
Pruncsi bíné á-j invéczá
Czinszté lá Tiszturí á dá

Si lá mászé szé-i vídéczí
Sézind veszél si szuméczí.
Ká toczi szé vé vészéliczí.
Domnului sze mulczémicz.
Dé voi grési szkriind csé-vá
Tot me rog dé dumnéá-tá,
Fácséczí bíné sí értáczí
Un pehár dé vin szé-mí dáczí;
Sí m'ás rugá dé értáré
Szé fié peháru máré.
Dé ákum péné in vicsié
Kotranczá bune sze fié.

Ketre béjási kárí áu lukrát pé bir.

Tot szé nu vé méniáczí,
Káre ácseszta mé ászkultáczi.
Ké éu n'ám szkrisz pentru ácsejá
Ká szé vé lészáczi firéá,
Csi éu kínd n'ám cse lukrá
Imi plácsé á mé zsuká.
Dáré tot kínd poruncsesté
Hutmánu, sí ve grejesté
Szé nu ászkunzi dupé kurá.
Mái biné umplé sztrájczá
Dé-i védéá ké lé já;
Zi mái ám dupé kurá.
Sí dé ár mái zícsé csé-vá
Szpuné, ke ásá-mi zsuká.
Ké dáké n'oi képétá,
Ku bíru réu voj kusztá.
Sí ve dáu invéczéturé
Din tikéloászá me guré:
Dé-i képétá, puné biné,
Szé nu vázé toczi lá tiné;
Sí dé Hutmán té pezesté
Ke foárté táré pindesté.
Ké stiu, ké dé té vá áflá
Té vá báté, si té vá czipá.

Dé té-ár báté kit té-ár báté,
Pészté kur si pészté szpáté,
Numá dé nu té-ár czipá
Ké járé é máí képétá;
Dá nu umblá ku dészfétáré
Ká pászéréá zburétoré,
Nicsi táré nu té féli
Ke járé poczi szérécsi.
Dé ákum péné in vécsié
Putéczi szé-mí mulczémiczi mié.

CLXXXVII.

ca. 1820.

(Ms. A. Densușianu, 8⁰, 96 paginĭ.)

Colinde.

Oraţie la crăcĭun. (pag. 50—51.)

Орацже ла кръчѹн.

Ферн фрате л латѹрн,
Съ спѹн шн ев а мелє сфатѹрн;
Нѹ нѹман тѹ съ ворбецн
Пре ачест шм лъ (! l. съ-л) двеселецн;
Къ шн ев ам двъцат карте,
Ка шн дн̃к-та мінчѹн, фрате;
Ла школъ ам оумблат,
Ла оун даскал ам двъцат.
Даръ съ цнцн бине, крецнни,
Шн дн̃к-воастръ, вечнни;
Съ аскѹлтаци че вой спѹне,
Къ н'ам мжнкат астъзи прѹне.
Чн ам мжнкат колак кѹ кжрнац,
Къ цжне ман бине де сац.
Сан кокош дин под,
Пе катръ ла фок,
Съ те фрнжем л фригаре,
Съ те пресъръм кѹ сарє;
Кѹ хнрн̃кн съ те оунжем,
Кѹ фѹркѹца съ те лпѹнцем,

Пе масъ съ те рѫдикъм,
Ши де тот съ те мѫнкъм.
Ѧдъ ѡ цѫр де вин-арс
Съ не оунжем пе сѫпт нас.
Къ аш'к де р'кче бате вѫнтѫ,
Кѫт с'аѫ крепат пъмѫнтѫ.
Ѧдъ ши ферма де вин,
Съ фи чина деплин.
Ши бине н'кн ѡменит,
Ши лкъ н'ки чинстит;
Къ нои въ форте пофтим,
Ши не р'ккомъндъльѫим;
Пофтим съ ажѫнжи мѫлте,
Сърбътори д'кчеш'к сфинте;
Ши ка съ поц съвѫрши
Ор кѫте кѫте (!) вей сокоти,
Ши кѫте л гѫнд ц'ан пѫс
Кѫ ажѫторюл де сѫс.
Нашерк дѫмнѫзеѫ Хс,
Съ фие де фолос.

Versul luĭ Josif. (pag. 48—50.)

Версѫл лѫи Іосиф.

Кѫнд с'аѫ възѫт Іосиф легат
Кѫ амар с'аѫ сѫпърат,
Стригънд, дин гѫрк грънинд,
Ши де фрикъ тремѫрѫнд:
Таик' ал мнеѫ! чел кѫ дор мѫлт!
Нѫ те оуици прекѫм мъ дѫк.
Тирани чей фърк милъ
Мъ легарк пре ѡ къмилъ,
Съ мъ дѫкъ лтр'а лор царк,
Ка съ ле фѫѫ де шкарк;
Бин' акѫм таико, ла мине
Съ нѫ мъ дѫк де ла тине.
Кѫнд пре Іосиф л дѫч'к
Ши кѫ джнсѫл ажѫнг'к
Ла мормѫнтѫл манк'-са
Кѫ амар маре плѫнг'к,

Ши дин гъръ аша грѣѣ,
Кътръ дълче манкъ-са:
Аторче-ци, манкъ, шкн тъи,
Де везн че-м фак фрацъ мїеи,
Кум дор съ апотрнвиръ,
Тиранилор мъ кжндъръ.
Йр кжнд Йков ав авзит,
Къ Іосиф ар фи перит,
Кв жале с'ав аброкат,
Ка съ скапе де пъкат:
Ох! фюл миев чел прѣ дълче,
Пжнъ кжнд ев те вон плжнже?
Ох! фюл миев чел фрвмос,
Каре мі-ан фост де фолос!
Ох! фюл мїев чел дорит,
Оунде ецн акум пъръснт?
Ох! фюл мїев чел прѣ дълче,
Кум те адъри а те дъче?
Ши пре мине м'ан лъсат,
Тот кв жале, сѣпърат.
Ох! амар вїецъ мѣле!
Кум вой съ ш петрек кв жѣле.
Финд-къ н'ам ничи ш мжнгъѣре,
Мжнгъѣрѣ нним'и мѣле.
Къ чине м'ав мжнгъат,
Пре ел дзъв л'ав лват.
Ох! Іосифе, свфлетъл мїев,
Ев мори пентрв дорвл тъв.
Ишсифе, търинѣ мѣ,
Ох! вино, пвтѣрѣ мѣ.
Ох! дешкиде-ц брацъле,
Де-м примѣце жалиле.
Къ лвмѣ (е) ашълътоаре
Ши де шмени пїерзъторе.
Кжнд Іосиф ар фи перит,
Ятвнчи мвлт с'ав желвит.
Ши дин гъръ ав грънт,
Дивлви ав мвлцъмит.
Славъ дивлви съ фие
Къче ав врвт съ-м дѣ мїе.

Пре ачел че л'ам авът
Пре ачела л'ам пиердът.
Ши пре Иосиф л'ам арътат
Сфъдник оуиъи дпърат;
Форте бине кредничос,
Прекъм ав врът ши Хс.
Ши дпърат л'ав рждикат,
Форте таре дпълцат.
Ши пре анчи ва вени
Престъ фрац ва стъпжни,
Фиюл востръ чел фръмос,
Каре в'ав фост де фолос.
Ши дъкъм пжнъ д вечне
Мила дъвлъи съ фие.

Versul lui Adam. (pag. 31—33.)

Версъл лъи Адам.

Пжнъ н'ав грешит Адам
Д пъкат ив ерам.
Сэ! тикълоши де ной!
Іаръ Адам дакъ ав грешит,
Дъвл дин рай л'ав гонит. ш. т.!
Шезжид ла поа(р)тъ ши плжнгжнд,
Ши дин гъръ аша грънид: ш. т.!
Къ афаръ мъ афлаю
Динтръ тине, дълче раю. ш. т.!
Сэ! вои копачи родитори
Кжмп дподобит къ флори!
Сэ! вои къратє извъръ
Ши мънц къ вжнтъри оушоре!
Сэ! вои лъкръри де шдихнъ
Ши зъподе къ лъмнъ!
Сэ! вои ржъри де мълт бине,
Дзъв къ вои ръмжне!
Сэ! гръднинъ лъминшсъ
Къ лъмнинъ мжнгъшсъ!
Пръ дзъв ашъ грънид
Глас кътръ джнсъл зикжнд:

Ѧдаме! нѫ те аш҃ѣ желѫи
Къ ѥѫ те вои милѫи;
Ши че тѫ ан фост пиердѫт
Ѧръ-ц ва фи дърѫит:
Ѧчест лок де шдихиъ.
Дин нинмъ ел сѫспинъ;
[Дин каре дз̃ъѫ нѣѫ скос
Фъръ де нич оуи фолос.]
Джнсѫл, зиче форте таре
Кѫ плжнжеле (! l. -жере) форте маре:
Ѡ! тикълосѫл, дне, де мине!
Кѫм съ нѫ плжнг ѥѫ къръ тине?
Къ ѥѫ порѫнка ѡ ам кълкат
Каре ми ѡ ан фост дат;
Къ шарпеле аѫ ѧвитат,
Пре Ѥва ѡ аѫ ѧшълат,
Дин пом стръин аѫ мжнкат
Шѣмжндои голи нѣм афлат.
Пентрѫ а Ѥви неаскѫлтаре,
Нѣм липсит дин десфътаре.
Пентрѫ ѡ мънкаре амаръ,
Не сколъ днн ран афаръ.
Пентрѫ ѡ спрѣ (! l. рѣ) сфътѫире
Липсиц де атжта мърире!
Ѧръ раю аша гръи:
Ѧдаме! нѫ те желѫи!
Ман бине те аѫ дела мине,
Къ н'ан слѫжит мие бине.
Ѧдам дин сѫфлет жемжнд
Гръинд кѫ жале плжнгжнд:
Ѡ раюле! полатъ фрѫмшасъ,
Кѫ лѫминъ мжнгъшасъ.
Раюле! гръдинъ дѫлче,
Ѥѫ нѫ мъ ѧдѫр а мъ дѫче,
Де гласѫл ѧерилор,
Де ворба пасърилор,
Де миросѫл флорилор,
Де звонѫл албинелор
Де гомотѫл сф(и)ницжлор,
Де мърирѣ дрепцжлор;

Дар ѧкъ-ш де алт бине,
Че ам авѫт ѧтрѫ тине.
Бин' раюле, съ не ѧпъкъм,
Ямжндон мжна съ дъм,
Дѣкѫм пжнъ ла жѫдекатъ,
Нѫ не шм тжлни нич ш датъ;
Нои не дѫчем кѫ сфинѣлъ,
Пе калѣ ча де змнитѣлъ.
Ръмжи раюле, сънътос,
Дин каре дзъѫ нѣѫ скос.
Дзъѫ нѣѫ блъстъмат,
Ши дин ран нѣѫ лъпъдат,
Съ мжнкъм пжне кѫ шстънѣлъ
Пентрѫ а нштръ грешалъ.
Дар дзъѫ с'аѫ мнлостивит,
Ши ларъ нѣѫ милѫит.

Versul străinătăţii. (pag. 21—23.)

Версѫ стръинътъцж.

Съракъ стръинътате!
Мѫлт ецн фъръ дирептате.
Ѧкѫижѫран църиле тоате,
Ши де бине н'авѫи парте;
Къ де мнк ам прибежит,
Тот ѧ стренни ам трънт.
Никънри кът ам оумблат
Одихнъ н'ам къпътат.
Бине-м дорѫ кжте ш датъ,
Съ мъ сѫн ла мѫнц кѫ пжтръ,
Съ мъ оунт ѧ лѫмѣ тоатъ
Пе оунде ам ам (!) оумблат о датъ,
Финд кѫ манкъ, кѫ танкъ;
Нѫ стръин ка астъ датъ.
Бине-м дорѫ оуни-ори
Съ мъ сѫн ла мѫнц кѫ флори,
Съ мъ желѫеск кѫ хори,
Съ-мн ман трѣкъ дин фишри;
Де шбиндъ шн де дшри,
Ѧмн бине часѫл съ морю.

Dé té-ár báté kit té-ár báté,
Pészté kur si pészté szpáté,
Numá dé nu té-ár czipá
Ké járé é máí képétá;
Dá nu umblá ku dészfétáré
Ká pászéréá zburétoré,
Nicsi táré nu té félí
Ke járé poczi szérécsi.
Dé ákum péné in vécsié
Putéczi szé-mí mulczémiczi mié.

CLXXXVII.

ca. 1820.

(Ms. A. Densuşianu, 8⁰, 96 paginĭ.)

Colinde.

Oraţie la crăciun. (pag. 50—51.)

Орацѫе ла кръчѫн.

Ферн фрате л латѫрн,
Съ спѫн шн ѥѫ а мѣле сфатѫрн;
Нѫ нѫман тѫ съ ворбеци
Пре ачест шм лъ (! l. съ-л) дѣвеселеци;
Къ шн ѥѫ ам дѣвъцат карте,
Ка шн дн̃к-та мничѫн, фрате;
Ла школъ ам оумблат,
Ла оун даскал ам дѣвъцат.
Даръ съ цици бине, крецинн,
Шн дн̃к-воастръ, вечинн;
Съ аскѫлтаци че вой спѫне,
Къ н'ам мжнкат астъзн прѫне.
Чи ам мжнкат колак кѫ кжрнац,
Къ цжне маи бине де сац.
Сли кокош динн под,
Пе ватръ ла фок,
Съ те фрижем л фригаре,
Съ те пресъръм кѫ саре;
Кѫ хирк̃н съ те оунжем,
Кѫ фѫркѫца съ те лпѫнцем,

Съ те фрижем л фригаре,
Съ те пресъръм кѫ саре;
Кѫ хирк̃н съ те оунжем,
Кѫ фѫркѫца съ те лпѫнцем,

Пе масъ съ те рѫдикъм,
Ши де тот съ те мѫнкъм.
Ѣдъ ѡ цѫр де вин-арс
Съ не оунжем пе сѫпт нас.
Къ ашѣ де рѣче бате вѫнтѫ,
Кѫт с'аѫ крепат пъмѫнтѫ.
Ѣдъ шн ферм де вин,
Съ фи чинд деплин.
Ши бине нѣн ѡменит,
Ши дкъ нѣи чинстит;
Къ ноі въ форте пофтим,
Ши не рѫкомѫндѫлѫѫм;
Пофтим съ ажѫнжи мѫлте,
Сърбѫтори дѣчеце сфинте;
Ши ка съ поц съвѫрши
Ѫр кѫте кѫте (!) вен сокоти,
Ши кѫте ѧ гѫнд ц'ан пѫс
Кѫ ажѫторюл де сѫс.
Нашерѣ дѫмѫлѫи ꙗс,
Съ фие де фолос.

Verşul luĭ Josif. (pag. 48—50.)

Версѫл лѫи Іосиф.

Кѫнд с'аѫ възѫт Іосиф легат
Кѫ амар с'аѫ сѫпърат,
Стригѫнд, дин гѫрѫ грѫнинд,
Ши де фрикъ тремѫрѫнд:
Таик' ал мнеѫ! чел кѫ дор мѫлт!
Нѫ те оуици прекѫм мъ дѫк.
Тиранн чен фъръ милъ
Мъ легаръ пре ѡ къмилъ,
Съ мъ дѫкъ ѧтр'а лор царъ,
Ка съ ле фіѫ де шкаръ;
Бин' акѫм танко, ла мине
Съ нѫ мъ дѫк де ла тине.
Кѫнд пре Іосиф ѧл дѫчѣ
Ши кѫ джнсѫл ажѫнцѣ
Ла мормѫнтѫл манкъ-са
Кѫ амар маре плѫнцѣ,

Ши дин гъръ аша грэкѣ,
Кътръ дълче манкъ-са:
Аторче-ци, манкъ, шкн тън,
Де вези че-м фак фрацж мїен,
Кум дор съ апотрівиръ,
Тиранилор мъ вжндъръ.
Мр кжнд Мков ав авзит,
Къ Іосиф ар фи перит,
Кз жале с'ав авръкат,
Ка съ скапе де пъкат:
Ох! фюл мнез чел прѣ дълче,
Пжнъ кжнд ез те вои плжнже?
Ох! фюл мнез чел фръмос,
Каре мі-ан фост де фолос!
Ох! фюл мїез чел дорит,
Оунде ецин акум пъръсит?
Ох! фюл мїез чел прѣ дълче,
Кум те адърн а те дъче?
Ши пре мине м'ан лъсат,
Тот кз жале, сопърат.
Ох! амар вїецж мѣле!
Кум вой съ ш петрек кз жѣле.
Финд-къ н'ам нічи ш мжнгъѣре,
Мжнгъѣрѣ нимїн мѣле.
Къ чине м'аз мжнгъат,
Пре ел дзъз л'аз лъат.
Ох! Іосифе, сафлетъл мїез,
Єз морі пентрз дорзл тъз.
Иосифе, търіѣ мѣ,
Ох! вино, пътѣрѣ мѣ.
Ох! дешкиде-ц брацъле,
Де-м примѣціе жалиле.
Къ лъмѣ (е) ашълътоаре
Ши де шмени пїерзъторе.
Кжнд Іосиф ар фи перит,
Ятъничи мълт с'аз желъит.
Ши дин гъръ аз грънит,
Дъзлъи аз мълцъмит.
Славъ дъзлъи съ фие
Къче аз врът съ-м дѣ мїе.

Пре ачел че л'ам авът
Пре ачела л'ам пиердът.
Ши пре Иосиф л'ам арътат
Сфъдиник оунън лъпърат;
Форте бине крединичос,
Прекум ав врът ши Хс.
Ши лъпърат л'ав рждикат,
Форте таре лънълцат.
Ши пре анчи ва вени
Прест'ъ фрац ва стъпжни,
Фиюл востръ чел фръмос,
Каре в'ав фост де фолос.
Ши д'ъкъм пжин'ъ л вечне
Мила дъвъви съ фне.

Versul luĭ Adam. (pag. 31—33.)

Версъл лъи Ъдам.

Пжн'ъ н'ав грешит Ъдам
Л пъкат нъ ерам.
Ѳ! тнкълоши де нон!
Iаръ Ъдам дакъ ав грешит,
Дъвъл дин рай л'ав гонит. ш. т.!
Шезжнд ла поа(р)т'ъ ши плжнгжнд,
Ши дин гъръ аша грънинд: ш. т.!
Къ афаръ мъ афлаю
Динтръ тнне, дълче раю. ш. т.!
Ѳ! вон копачи родитори
Кжмп лподобит къ флори!
Ѳ! вои къратс извъръ
Ши мъниц къ вжнтъри оушоре!
Ѳ! вои лъкръри де шдихнъ
Ши зъподе къ лъминъ!
Ѳ! вои ржъри де мълт бине,
Дзъв къ вон ръмжне!
Ѳ! грънинъ лъминисъ
Къ лъминъ мжнгъисъ!
Йаръ дзъв ашъ грънинд
Глас къторъ джнсъл зикжнд:

Ѩдаме! нѫ те аш҃ѣ желѫи
Къ ѥѫ те вои милѫи;
Ши че тѫ ан фост пиердѫт
Ѩръ-ц ва фи дърѫит:
Ѩчест лок де шдихнъ.
Дии нимъ ел сѫспинъ;
[Дин каре дзъѫ нѣѫ скос
Фъръ де нич оун фолос.]
Джисѫл, зиче форте таре
Кѫ плжнжеле (! l. -жере) форте маре:
Ѡ! тикълосѫл, дне, де мине!
Кѫм съ нѫ плжнг ѥѫ къторъ тине?
Къ ѥѫ порѫнка ѡ ам къликат
Каре ми ѡ ан фост дат;
Къ шарпеле аѫ дѫитат,
Пре Ѥва ѡ аѫ дшълат,
Дни пом стрънин аѫ мжнкат
Шѣмжидои голи нѣм афлат.
Пентрѫ а Ѥви неаскѫлтаре,
Нѣм липсит дин десфътаре.
Пентрѫ ѡ мънкаре амаръ,
Не скоасъ дни рани афаръ.
Пентрѫ ѡ спрѣ (! l. рѣ) сфътѫире
Липсиц де атжта мърире!
Ѩръ раю аша гръи:
Ѩдаме! нѫ те желѫи!
Ман бине те дѫ дела мине,
Къ н'ан слѫжит мине бине.
Ѩдам дин сѫфлет жемжнд
Грънинд кѫ жале плжнгжинд:
Ѡ раюле! полатъ фрѫмшасъ,
Кѫ лѫминъ мжнгъшасъ.
Раюле! гръдинъ дѫлче,
Ѥѫ нѫ мъ ѧдѫр а мъ дѫче,
Де гласѫл ѧерилор,
Де ворба пасърилор,
Де миросѫл флорилор,
Де звонѫл албинелор
Де гомотѫл сф(н)ицжлор,
Де мърирѣ дрепцжлор;

Дар акъ-ш де алт бине,
Че ам авът атрă тине.
Бин' раюле, съ не апъкъм,
Имăндон мăна съ дъм,
Дĕкăм пăнъ ла жăдекатъ,
Нă не шм тăлни нич ш датъ;
Ноп не дăчем кă сфинĕлъ,
Пе калĕ ча де зминтĕлъ.
Ръмăи раюле, сънътос,
Дин каре дзъă нĕă скос.
Дзъă нĕă блъстъмат,
Ши дин ран нĕă лъпъдат,
Съ мăнкъм пăне кă шстънĕлъ
Пентрă а нштръ грешалъ.
Дар дзъă с'ă милостивит,
Ши ıаръ нĕă милăит.

Versul străinătăţii. (pag. 21—23.)

Версш стръинътъцăе.

Съракъ стръинътате!
Мълт ещи фъръ дирептате.
Акăнжăран църиле тоате,
Ши де бине н'авăн парте;
Къ де мик ам прибежит,
Тот а стрeини ам тръит.
Никънри кът ам оумблат
Одихнъ н'ам къпътат.
Бине-м дорă кăте ш датъ,
Съ мъ сăи ла мăнц кă пиатръ,
Съ мъ оунт а лăмĕ тоатъ
Пе оуиде ам ам (!) оумблат о датъ,
Финд кă маикъ, кă таикъ;
Нă стръин ка астъ датъ.
Бине-м дорă оуни-орп
Съ мъ сăи ла мăнц кă флорп,
Съ мъ желăеск кă хорп,
Съ-ми маи трĕкъ дин фнщрп;
Де шбндъ ши де дщрп,
Ами бине часăл съ морю.

Ши дторсън шки рштъ
Ши възи ши лъмѣ тоатъ;
Пе дѣсупра негъра,
Жос ста мълц ка табъра.
Желъи-м'аш мъницълор,
Де дорăл пъринцълор;
Желъи-м'аш бразълор,
Пентрă дорăл брацълор;
Желъи-м'аш флорилор,
Де дорăл сърорилор;
Желъи-м'аш петрилор,
Пентрă дорăл верилор.

CLXXXVIII.

1821.

(8°, 30 pagini.)

Кїемаре ла тъпъриреѣ кърцилор Романещи шй версърй пентрă дăрептареѣ тинерилор. фъкăте де Константин Дїаконович Лога ..... д Бăда кă тъпарюл крăещїй Оунївершїтъщй а Оунгарїей. 1821.

Pag. 17.

Нă минцй, къ шмăл минчинос никъйрй нă аре шменіе.

Фъцн де минчюнъ, къ-цй адăче оурă;
Д'ай трăс пъкатăл прин фаптă ай прни гъръ,
Чъре ертаре, къ пъкатă-цй пере
Прин дăрептаре.

Ла ш лингъръ де дъцътъръ требе оун кар де минте.

Чел че-шй адăнъ цинцеле формосе
Шй ле 'нкорънъ кă 'нцелепте фапте;
Трептъ аре налтъ, тоци-л лăдă форте
Ши дупъ морте.

Pag. 19.

Кѫноцѣ-цй ѧтжю шмѫл, апой тайнеле тале ѧй дескопере.

Пре 'тъѫ прїетен кѫноцѣ-л наинте,
Каѫт' атѫнчй бине, кѫй дескоперй тайне;
Деспре че нѫ ерѣй, ка съ се аѫдъ,
Лнмба ц'ѡ 'нфржнъ.

Pag. 20.

Тот лѫкрѫл ла ѧчепѫт е грѣѫ.

Де ш' ръдечина счїинцелѡр формосе
Диитрѫ 'нчепѫтѫ есте амържчоасъ;
Дар дѫпъ скѫрт тимп родѫрй къ ва дѫче
Бѫне шн дѫлче.

Pag. 21.

Одйхна дѫпъ лѫкрѫ гата, е дѫлче шн лъѫдатъ.

Ла лѫкрѫ жѫне, те сѫпѫне форте
Къ дѫлч' атѫнчѣ ѡдихнецй непоте,
Дечй дѫпъ лѫкрѫ, кжндѫ-цй шй ѡдихнъ
Тоцй адѫк лаѫдъ.

CLXXXIX.

1821.

(8⁰, 245 paginĭ.)

Рисипйрѣ чѣ де пре ѫрмъ а Іерѫсалймѫлѫй .... де Іѡа́нн Бара́к .... ѧ Бѫкѫре́цй . 1821.

Predoslovie. (pag. 3—6.)

Кѫвжнт ѧнайнте.

Іерѫсалймѫл аѫ вжна́т ѡкїй лѫмїй спре сйне атжт кѫ сла́ва са́, кжт шй кѫ па́тимиле са́ле чѣле де пре ѫрмъ. Ерѣдник есте шй астъзй де поменйре. По́ате афла́ шмѫл айчѣ ка

оун кáсник бѣн, шй ка оун крецúн бѣи нúце лъцътѣрй врѣдниче де а ле цинѣ. Пóате ведѣ айчѣ оун кáсник бѣи, кжте некáзърй, шй кжте примéждїй причинѣжце зáрва, шй ръскóала чѣ фъръ де кáле; дрéпт ачѣа пóате лъцà кжт трéбѣе а грижй пентрѣ пáчѣ де wбще шй кѣм съ кáде а депъртà зáрва кáрѣ с'аѣ wбичнѣйт а въпсй пъмжнтѣл кѣ сжнцеле а мѣлтwр кáсничй невиновáцй. Пóате ведѣ де айчѣ оун крецúн бѣн, къ с'аѣ ѧплинúт пророчúа ѧмнѣлѣй нóстрѣ Іис. Хс. кáре аѣ фóст пророчúт пéнтрѣ пáтимиле четѣцїй ачéцїа шй пентрѣ стрикáрѣ Евреúлwр; прин кáрѣ съ пóате ѧтърй ѧтрѣ лѣцѣ сà чѣ крецинéскъ, възжндѣ-й тóате адевърѣриле; съ пóате мирà де w дáтъ крецúнѣл де ѧцълéпта прóнїе а лѣй ѧмнезéѣ, кáре аѣ ѧгъдѣйт а съ пѣстїй бисéрика Іерѣсалúмѣлѣй пентрѣ пъкáтѣл Евреúлwр. Ѩръ фъкжнд сфжршúт лéцїй ачéїа, апóй аѣ дешкúс Іис кáлѣ сфѧнтей Евангелїй, спре а съ ѧпъртъшй тѣтърwр лъцътѣра чѣ черкéскъ.

Спре ачéст сфжршúт пофтéск а слобозй ачáстъ къртничúкъ ѧнаúнтѣ лѣмїй. Ѳ ам скрúс кѣ ржндѣàла ачѣа кѣ кáрѣ Iwсúф Флáвїе w аѣ скрúс. М'ам цинѣт де слобозéнїа ачѣа, де скрисориле лѣй чѣле май пре лáрг скрúсе, оунде с'аѣ къзѣт лѣм скѣртат; шй чѣле скѣрте, оунде аѣ фóст де лúпсъ лѣм май лѣминáт. Ѳ ам ѧпърцúт ѧ. ѳ. кжнтéрй, шй аша w ам лъкáт ѧтрѣ w фóрмъ де кѣвжнтáре ѧ стíхѣрй алкътѣйтъ. Ѧтжмплъриле, шй кѣрцерѣ ръскóалелwр нѣ лѣм скимбáт, чй аша лѣм арътáт ѧнаúнте тóате дѣпъ лóкѣл, врѣмѣ, шй дѣпъ кúпѣл лwр, кѣм аѣ фост; ка аша ѧ лóкѣл ржндѣàлїй кѣ тѣрбѣрѣлъ, ѧ лóкѣл адевърѣлѣй кѣ минчѣнй, шй ѧ лóкѣл адевърáтелwр ѧтжмплърй кѣ w ѧкипѣйре скорнúтъ а нездрáвенелwр мъестрíй пре нúменѣ съ нѣ ѧшъл.

Нъдъждѣéск, къ четитóрїй ачéа кáрїй вwр съ цíе пáтимиле Іерѣсалúмѣлѣй ѧ кúпѣл лwр чéл адевърáт, вwр мъртѣрисй кѣ нѣ лѣм тѣрбѣрáт ржндѣл лwр. Ядевърáт кѣ май темéйникъ, ши май кѣноскѣтъ ѧтжмплáре цсте ачáста, декжт съ сѣфере нúце жѣкърíй дин нездрáвънъ мъестрíе скорнúте.

Cântarea a treea. (pag. 68 urm.)

Кжнтáрѣ а трéа.

Пáгѣба лѣй Кест ръзбáте
Пжнъ ла Рwма четáте,

Л кáрѣ фóк де бътáе
С'ав апрúнс лтрв вънпáе.
Нéрон кáре-й стъпжнѣще
Дв́хвл сжицеле шрѣще,
Гжндѣ съ и съ ръстоáрне
Скáвнвл св́пт ел де кóарне.
Лсв́пра Ів́дїй с'апрúнде,
Пре свпв́шїй а-й лтúнде
Св́пт фржв, спре пúлдъ фъкжндв-й,
Шй св́пт жвг тáре легжндв-й.
Трнмúте кв шасте тáре
Пре Беспазїáн чéл мáре,
Ка кв армъ де избжндъ
Съ-й свпв́е ла шсжндъ.
Чéла чѣ л мв́лте фóкврй
Лв бирв́ит мв́лте лóкврй,
Л бржнка дрѣптъ стржнце
Фржвл бътѣи де сжице.
Ка кжнд кв́рце ржвл Лáка*)
Кв фóк догоржндв-ш слáва
Бърсжнд фóк кв máре пáръ,
Кжнд ажв́нце ла хотáръ,
Де фв́г шáменїй кв лóквл
Пжн'й съ стжмпъръ фóквл.
Лшà Беспазїáн лкъ
Пжнъ лй пвстїà дни бржнкъ,
Фвцѣ тоцй гонúндв-й фóарте,
Пвцинтéй скъпжнд де мóарте.
Мв́лте четѣцй сжнт лвáте,
Шй оунеле лкинáте.
Пжнъ ка кв оун бълáвр
Кв вв́лтврвл чéл де áвр,**)
Къвтà съ фáкъ пáче
Къ алта н'авѣ че фáче.
Тúт лкъ пре кáре фúрѣ
Л'ав нъскв́т спре педепсúрѣ

*) Лáка есте ш мáтерїе де фóк, кáрѣ кв́рце дни мв́нцїй, кáре вáрсъ фóк афáръ ка ш вáле.

**) Легіоанеле Рwмáне авѣ стема оун вв́лтвр де áвр сáв де арцúнт, жтр'вн кърп де св́ницъ, шй жфúпт л пъмáнт ла ръзбóю. Авѣ шй оун стѣг.

Лѡр, ѧнаи́нте порнѣ́це
Шѝ порѹ́нка ѧплинѣ́це.
Ѧрмеле лѹ́й шдихни́те
Шѝ шцинле лѹ́й порни́те,
Пре шáстѣ Ѧгри́ппїй ѧкъ
Ѡ аѕ лѹáт сѹ́пт а сѧ бржнкъ.
Шѝ плекжнд шáстѣ порни́тъ
Кѕ пѹтéре ѧтреи́тъ,
Ѧсѹ́пра сълѣ́тъчи́мїй
Шѝ тѹрбáтей Евреи́мїй,
Пръпъдéнїе ле дѹ́че
Кѕ пъкáтѹл дела крѹ́че.
Ѯѝдѹрнле ле ръстоáрнъ
Шѝ фок кѕ кътрáи ле тóарнъ.
Шѝ ашà съ ръсплътѣ́це,
Пáгѹба лѹ́й Кéст авѹ́тъ
Шѝ рѹши́нѣ чѣ дѹрѹ́тъ,
Кжт тремѹрà кѕ шкáръ
Я Іѹ́дїй пáтрѕ хотáръ.
Дéчй Евспазїáн чéл мáре
Кѕ тáбъра грѣ́ шѝ тáре,
Спре Галилéѧ порнѣ́це
Пре кáрѣ ѡ ѧгрозѣ́це.
Ка прѹ́нчїй де кжйне че мѹ́шкъ,
Ка пáсърнле де пѹ́шкъ;
Ѧшà фѹцѣ Евреи́мѣ
Тóцй кáсничй кѕ мѹлци́мѣ,
Бъзжнд сжнцеле тóт вáле
Кѕ спѹ́мъ, шѝ бѣлцй ѧ кáле.
Ѧтжю с'аѕ стрикáт Гадáра,
Кáрѣ с'аѕ топи́т ка чѣ́ра,
Къзжнд зи́дѹрнле тóате
Ченѹ́ше шѝ праф съ скóате.
Чéй че с'аѕ спѹркáт ѧ сжнце
Шѝ с'аѕ лѣцáт а фржнце,
Съ порнéск май мѹ́лт ка лéїй
Ѧ пѣрцинле Галилéїй,
Шѝ май тóате лóкѹрнле
Ле стинцѣ кѕ фóкѹрнле.
Шѝ тъà Еврей врѣ́це
Некрѹцáт шѝ тирънѣ́це

Кътрѫнй, тинерй, фецй шй фкте
Шй мѹерй тоате тъате.

Ерă ѡ четате таре
Іотапате фоарте маре
Сѹпт оуи мѹнте ашезатъ,
Шй де мѹнцй акѹнцѹратъ,
Кѹ къй фоарте аджнкате
Зидѹриле 'нкѹнцѹрате.
Оуинде мецешѹг лѹкрасъ
Шй фирк мѹлт ажѹтасъ,
Атъринд аша де таре
Пчкстъ четате маре;
Іусиф аичк фѹцисъ
Ла чей че амърмѹрнсъ,
Паичк ка тикълошій
С'ав адѹнат тоцй фрикошій.
Лкѹ сѹфлат Іусиф кїацъ
Иним май адръзнкцъ,
Дещептжндѹ-й мѹлт ла ежнъ
Лкѹ дат армеле а мжнъ
Шй инима ле рндикъ
Съ нѹ ле май фїе фрикъ.
Дечй Веспазїан сосеще
Шй кѹ Рѹма съ фълкще.
Джндѹ-й ачест нѹме маре
Адръзнклъ фоарте таре,
Пре четатк атъритъ
Кѹ табъръ атреитъ,
Ѳ акиде, шй пъдѹрк
Пѹ тъат-о кѹ съкорк.
Шй фъкжндѹ-шй шанцѹриле,
Май сѹс декат зидѹриле
Кѹ лкмнеле дни афаръ,
Тоцй кѹ фрикъ съ мираръ!
Тоатъ ферк е дещкптъ
Оуній избжндъ ащкптъ;
Пр Евреїй май нимика
Де абїа пот дѹче фрика.
Дечй фїиинд ѡ зй сънинъ
Де стрълѹчк кѹ лѹмина

Беспазїа́н къ гътӣ́ре
Ӣ́съ ла мейда́и къ фӣ́ре.
Ка тӧ́нетӧл съ порнӄице
Шӣ ръсӧ́нетӧл тръзнӄице;
Тӧ́нӧл че́л де ле́мн ръсӧ́нъ*)
Кӑ́т дин че́рю па́ре къ тӧ́нъ.
Съцецнле зеоа́ръ юте
Шӣ пїетрнле къ вӑртӧ́те,
Ка́д трӧ́пӧрӣ шӣ кӧ́рце сӑ́нце,
Пърӄ къ лӧ́мӄ съ стӑ́нце.
Ӣтӧ́нчӣ Іӧсӣ́ф витежа́це
Пре Евре́ӣ дӣ порнӄице,
Скоцӑ́ндӧ-й пре по́рцӣ афа́ръ
Пло́ае де съце́цӣ ръбда́ръ;
Шӣ де мӧ́лте ӧрӣ дӣ ба́те
Пре Ромъ́нӣ дела четя́те.
Ӣр еӣ де ноӧ къ вӑртӧ́те
Порнӣ́ндӧ-съ шӣ ма́й юте
Ӣӧ дкӣ́сь къ шанцӧрӣ грӄле
Къ копа́чӣ шӣ къ нӧ́ле;
Дин па́везе дшнрӑ́ндӧ-ш
Коперӣ́ш де фӣ́ер фъкӑ́ндӧ-ш,
Пӑнъ с'ӧ́ъ гътӣ́т май бине
Къ сӑ́нце съ ле дкӣ́не.
Възӑнд Евре́ӣ, кӄ-й стӑ́нце
Шӣ кӧ́м дно́атъ д сӑ́нце
Лӄӧ спа́рт коперӣ́шӧрнле
Шӣ лӄӧ апринс шанцӧрнле.
Беспазїа́н тар ле фа́че
Ле ридӣ́къ кӧ́м дӣ пла́че,
Шӣ де сӧс кътръ четя́те
Къ мо́арте кӧмплӣ́т дӣ ба́те.
Ӣр Іӧсӣ́ф лӧ́р спре шка́ръ
Лӄӧ ста́т дпотрӣ́въ търъ**)

---

*) Тӧ́н де ле́мн ам тълмъчи́т, оунӄлата Ромъ́нилор че о нӧмӄ Торми́нтӧм. Мъка́р къ ерӑ де ле́мн фъкӧ́т, да́р ма́рӣ пїетри пӧшкӑ дин ел, къ ка́ре фържма зидӧрнле. Ӣта́т арӧнкӑ де ръжмъ́ш, ка́т ловинд ато́нчӣ ка́пӧл оунӧй Евре́ӣ ано́ме Іозӣ́п пїа́тра динтр'ӑ́нсӧл, л'ӧ́ъ арӧнка́т прӣсте 375 де па́шӣ, прӧнкӧл дин пӑмънтеле оунӣ мӧ́рӣ ромъ́нӑндӧ-л л'ӧ́ъ арӧнка́т прӣсте 63 де пашӣ.

**) Фӣнд ша́нцӧрнле Ромъ́нилор май дналте де ка́т зи́дӧрнле Іотапа́ти, Іӧсӣ́ф а фъкӧ́т асӄменӄ; дсъ непӧта́нд де мӧлцӣ́мӄ съце́цилор шӣ а пїетрилор че

Шѝ мѫлт ѧн апо́й ѧй ба́тє
Гони́ндѫ-й дела четáтє,
Лсѫфлеци́нд Єврей́мѣ
Ѭр с'ăѕ порни́т кѫ мѫлци́мѣ.
Ѭр Беспазїа́н ѧдáтъ
Ѭръш кѫ фи́рє тѫрбáтъ,
Ѭѕ ѧки́с ѭр ѧ четáтє
Кѫ фóаметє дє а-й бáтє.
Лѣѕ лѫáт апа дѣфáръ
Съ ле дѣ́ сѣ́тє амáръ.
Ѭръ Іѡси́ф ле арáтъ
Ѳ апъ ѧдестѫлáтъ*)
Ка кжнд ар авѣ́ дє тоáтє
Шѝ тот сѫмеці́є скоáтє.
Ѭр дѣ́къ съ спъймжнтáръ
Лѣѕ грѫйт лѫр Іѡси́ф ѭръ:
„Фрáцилор! акѫ́м съ мѣ́рцем
Ѳрй дин лѫ́мє съ не цѣ́рцем,
Ѳрй съ бирѫйм пѫтѣ́рє;
Ѭкѫ́м мѫ́лтъ нн съ чѣ́рє
Декжт съ мѫри́м дѐ фóамє
Фъръ пжйнє, фъръ пóамє,
Май би́нє кѫ вінтезі́є
Шѝ кѫ мáрє нстеці́є;
Съ не жертфѫйм кѫ тóцїй
Съ не лаѫдє непóцїй,
Къ ам мѫри́т пе́нтрѫ цáръ;
Съ ешѝм дáръ афáръ,
Ценѝцй акѫ́м дѫпъ ми́нє
Съ не пѫртѣ́м фóартє би́нє
Съ спърцем тáбъръ фоартє
Шѝ съ-й ѧгрози́м дє мóартє.“

зєвѣ́ спрє ей ăѕ бътѫ́т църѫ́ш ажнгъ зи́д кѫ пíей дє бóѫ ѧтѝнсъ верзѝ, ѧ карє ѧонгжндѫ-съ съцицлє с'ăѕ грѫмъдйт шѝ с'ăѕ дицлцáт шанцѫл; шѝ ашà ăѕ ѧчепѫ́т Ρωмáній а-й бáтє.

*) Ка съ гжндѣ́скъ Ρωмáній къ Єврéй н'ăѕ лúпсъ дє апъ, Іѡси́ф ăѕ ти́нс тóт ѭйнє оудє прє зи́дѫрй: мъкáр къ дє мѫ́лт нѫ́май кѫ апъ дє плóаѕ трѫм ѧкиш. Ѭр сфжршиндѫ-ан-съ апа дє тот, ăѕ скрúс прин тайнъ Єврéилор дє афáръ, ка съ ле фѫ́рє апъ шѝ чѣ́ле трєбничоасъ ѧлъзнтрѫ́; шн ашà с'ăѕ ажѣ́тáт, къ съ ѧкръці кѫ пíéй, дє гжндѣ́ Ρωмáній къ сжнт кжйнй пжнъ лѣѕ прúнс дє вѣстє. Пѫтнчй с'ăѕ спъймжнтáт Іѡси́ф, кжт съ сфътѫ́л съ фѫ́ѕъ, дє нѫ л'ар фй рѫгáт Єврéй кѫ плжнс дє ăѕ ръмáс ла ей, пжнъ ла чѣ дє прє ѫрмъ.

Лѡр, ѧнаи́нтє порнѣ́цıє
Шѝ порѹ́нка ѧпланнѣ́цıє.
Ѩрмєлє лѹ́й wдихни́тє
Шѝ wцıнлє лѹ́й порни́тє,
Прє wа́стѣ Ѩгри́ппїй ѧкъ
Ѡ ѧѕ лѹа́т сѹ́пт а сѧ вржнкъ.
Шѝ плекжнд wа́стѣ порни́тъ
Кѕ пѹтє́рє ѧтрєи́тъ,
Ѩсѹ́пра сълѣ́тъчи́мїй
Шѝ тѹрба́тєй Єврєи́мїй,
Пръпъдє́нїє лє дѹ́чє
Кѕ пъка́тѹл дєла кро́чє.
Ζѝдѹрилє лє ръстоа́рнъ
Шѝ фок кѕ къта́рн лє то́арнъ.
Шѝ ашѧ съ ръсплътѣ́цıє,
Па́гѹба лѹ́й Кє́ст авѹ́тъ
Шѝ рѹши́нѣ чѣ дѹро́тъ,
Кжт тремѹрѧ кѕ wка́ръ
Ѧ Іѹ́дїй па́трѕ хота́ръ.
Дє́чй Єспазїа́н чє́л ма́рє
Кѕ та́ѣра грѣ шѝ та́рє,
Спрє Галилє́м порнѣ́цıє
Прє ка́рѣ w ѧгрозѣ́цıє.
Ка прѹ́нчїй дє кжйнє чє мѹ́шкъ,
Ка па́съриле дє пѹ́шкъ;
Ѩшѧ фѹцѣ Єврєи́мѣ
То́цй ка́снчй кѕ мѹлцıмѣ,
Ѣзжнд сжнцеле то́т ва́ле
Кѕ спѹ́мъ, шѝ ѣ́лцй ѧ ка́ле.
Ѧтжю с'ѧѕ стрика́т Гадда́ра,
Ка́рѣ с'ѧѕ топи́т ка чѣ́ра,
Къзжнд зи́дѹрилє то́атє
Ченѹ́шє шѝ пра́ф съ ско́атє.
Чє́й чє с'ѧѕ спѹркя́т ѧ сжнцє
Шѝ с'ѧѕ ѧвъця́т а фржнцє,
Съ порнє́ск май мѹ́лт ка лє́їй
Ѧ пѣрцилє Галилє́їй,
Шѝ май то́атє ло́кѹрилє
Лє стинцѣ кѕ фо́кѹрилє.
Шѝ тъѧ Єврє́й wрѣ́цıє
Нєкрѹця́т шѝ тнрънѣ́цıє

Бътрънй, тинерй, фецй шй фкте
Шй мъерй тоате тъате.

Єрă ѡ четате таре
Іотапате фоарте маре
Сопт оуи мънте ашезатъ,
Шй де мънцй акъинъратъ,
Къ въй фоарте аджнкате
Зидъриле 'нкъинъроте.
Оунде мецешъг лъкрасъ
Шй фйрк мълт ажътасъ,
Атърйнд ашă де таре
Пчкстъ четате маре;
Іусйф айчк фъйсъ
Ла чей че амърмърисъ,
Пйчк ка тнкълошїй
Сă аднат тоцй фрикошїй.
Лкъ съфлат Іусйф вїацъ
Иним май адръзнкцъ,
Децептжндй-й мълт ла вжнъ
Лкъ дат армеле а мжнъ
Шй нима ле ридйкъ
Съ нъ ле май фїе фрйкъ.
Дечй Еспазїан сосеце
Шй къ Рума съ фълкце.
Джндй-й ачест нъме маре
Адръзнклъ фоарте таре,
Пре четатк атърйтъ
Къ тăкъръ атрейтъ,
О акйде, шй пъдърк
Пă тъат-о къ съкърк.
Шй фъкжндй-шй шанцъриле,
Май сус декът зидъриле
Къ лкмнеле дин афаръ,
Тоцй къ фрйкъ съ мираръ!
Тоатъ фйрк е децкптъ
Оунїй избжндъ ацкптъ;
Ир Евреїй май нимйка
Де абїă пот дуче фрйка.
Дечй фїйнд ѡ зй сънйнъ
Де стрълучк къ лъмйна

Беспазїáн къ гътúре
Йсъ ла мейдáн къ фúре.
Ка тънетъл съ порнѣце
Шй ръсъ́нетъл тръзнѣце;
Тъ́ивл чéл де лéмн ръсъ́нъ*)
Кжт днн чéрю пáре къ тъ́нъ.
Съцецнле збóаръ юте
Шй пїетрнле къ вжртъ́те,
Кáд тръ́пърй шй къ́рце сжнце,
Пърѣ къ лъ́мѣ съ стжнце.
Йтъ́нчй Iwсúф витежáце
Пре Еврéй дй порнѣце,
Скоцжндз-й пре пóрцй афаръ
Плóае де съцéцй ръбдáръ;
Шй де мъ́лте wрй дй бáте
Пре Рwмáнй дела четáте.
Йр ей де нóз къ вжртъ́те
Порнúндз-съ шй мáй юте
Йз дкúсь къ шáнцърй грѣ́кле
Къ копáчй шй къ нъ́кле;
Дин пáвезе дшнржндз-ш
Коперúш де фїéр фъкжндз-ш,
Пжнъ с'аз гътúт май бúне
Къ сжнце съ ле дкúне.
Бъзжнд Еврéїй, кѣ-й стжнце
Шй къ́м днóатъ д сжнце
Лѣз спáрт коперúшърнле
Шй лѣз апрннс шáнцърнле.
Беспазїáн шр ле фáче
Ле рндúкъ къ́м дй плáче,
Шй де сзс къторъ четáте
Къ мóарте къмплúт дй бáте.
Йр Iwсúф лwр спре wкáръ
Лѣз стáт дпотрúвъ шръ**)

---

*) Тъ́н де лéмн ам тълмъчúт, оунѣлта Рwмáнилр че w нъ́мѣ Тормéнтъ. Мъкáр къ ерà де лéмн фъкъ́т, дáр мáрй пїетрн пъ́шкà днн ел, къ́ кáре вържы зндъ́рнле. Йтжт арънкà де връжмáш, кжт лоúнд атъ́нчй кáпъл оунéй Еврéѣ дкъ́м Iозúп пíáтра днитр'жнсъл, л'аз арънкáт прсстс 375 де пáшй, прънкъл днн пжнтрнш оунéй мъ́рй рънпжндз-л л'аз арънкáт прéстс 63 де пашй.

**) Фінд шáнцърнле Рwмáнилр май дналте де кжт зйдърнле Iотапáтн. Iwсúф а фъкът асѣменѣ; дсъ непътжнд де мълцúмѣ съцéцилр шй а пїетрнлр ч

чева бън, ѧ време че н'ам ѧвъцат цĭĭнцеле ши философĭа, ничи мълте лимби, ши къ ман де липсъ ера Ромжнилор акум ачĕстĕ, декът поезĭа шн версурile мĕле. Ла ачĕстĕ нничи ев нъ мъ ѧпротивеск, нъ мъ ласъ адевърул съ зик алт фел, де кът къ фнлософĭа ши цĭĭнцеле сжнт мълт ман требънчосе ши де липсъ ѧ вĭаца соцĭалъ, дар кжнд моралул липсĕще, Логика ши Метафизика нимик нъ не фолосеще, декът не аскъте минтĕ спре ръзътъцн, не ацерĕще дъхул спре десфрънаре, ши не дъ арме де нъскочнри къ каре съ ръним, ши съ не ръним; ачеста есте фолосул ѧвъцътърĭн фъръ морал. Пътъ дар ѧдрептарĕ мĕ де че ѧдемнъ ам фъкът ачĕсте сатире, сокотинд къ ман ѧтжи принтр'ачесте глъме, съ фак доаш фолосърн, адекъ ши съ-ши ман ѧдрептезе унĭи нъравърile лор, ши афлжнд плжчере съ се депринзъ ман мълт ла четит.

Cel marĭ. (pag. 81—85.)

Чей марй.

О че чъдъ, кът мъ мир,
Д'ал челор марй карактир!
Че скимбате ла ей фирй,
Че гъстърй, че диффернрй!
Прекъм черюл де пъмжнт,
Пша ей де чей мичй сжнт.
Тоцй тржндавй, тоцй леневошй,
Нестаторницй, фъртъношй,
Н'ав ей фапте бърбътецй,
Тоцй ав минцй копилърецй.
Тоцй де мититей юбеск,
Лякърй каре нъ-й чинстеск.
Тоцй, де кжнд сжнт бъецей,
Ѧнклинтезъ лжнгъ ей.
Оамений каре-й лингъшеск,
Каре-й лавд', шй-й слъвеск.
Тот деавна чей марй вор,
Съ айбъ 'н каселе лор,
Префъкъцй че ле ворбеск,
Тот чеде че ей воеск.
Вор' де мълцй фн 'нкънзърацй,
Съ ст-ĕ 'нтре ей жнгжфацй,

Ашà Евреїй съ скóалъ
Двїершѵ́наць ла ръскоáлъ
Спъргжнд шáнцѵ́риле фóарте
Бáт пре Рѡмáнїй кѵ́ мóарте.

CXC.

1822.

(8⁰, mare II + 143 pagini. — cf. Cronicele României ed. Cogălniceanu, vol. III, Bucureşti 1874, pag. 335—433.)

Етерие ..... де Корнікѵ́л Алекѵ́ Белдіманѵ́ ..... Іаши 1861.

Inceputul Eterieĭ. (pag. 1—3.)

Че неказѵ́, че осъндіре, вaĭ міе! че фокѵ́ амарѵ́,
Че трескнітѵ́ ши че ловіре, че отръвіторіѵ́ пахарѵ́!
Чіне аѵ́ сокотіт вр'о датъ, чіне аѵ́ пѵ́тѵ́т пѵ́не 'н гъндѵ́,
Жалніка церь стрікаре с'о вазъ аша кѵръндѵ́?
Ан че старе, амар міе! те кѵтремѵ́рь къндъ гъндещь,
Ал лакрімілор навалъ, кипѵ́ нѵ́ есте с'о опрець.
Тоатъ цара-ь ан пічоаре, омѵ́ песте омѵ́ дъ фѵгъндѵ́,
О сѵ́фларе нѵ́ антімпіні, ши съ н'о прівець плънгъндѵ́;
Сате, ораше, цінѵ́тѵ́рь, маь тоате пѵ́стіь ле везь
Ш'ѵ́нѵ́ нородѵ́ ан ангріжіре, атъта анкът нѵ́-л крезь.
Повъцѵ́іторіѵ́, нѵ́ креде; н'аскѵ́лтъ мънгъіторіѵ́.
Алеаргъ, не цінідѵ́ ѵ́нде? вор ліманѵ́, черѵ́ аціѵ́торіѵ́.
Чіне с'ь-л повъцѵ́еаскъ? къчі дрегъторь н'аѵ́ ръмас.
Чей маь андръзнець ши вреднічі, дін дрегъторіь с'аѵ́ трасѵ́.
Бъі, понорътѵ́рь, пръпъстіь, кодрь чей анфрікошаць
Цемѵ́ де дѵ́іоаса офтаре, ачелор анспъімънтаць.
Тоць алеаргъ, черѵ́ скъпаре, ан пѵ́стіѵ́рь нъвълескѵ́,
Къчі віаца, старея тоатъ ан прімеждіе-о прівескѵ́,
Мънеле ла черіѵ́ ръдікъ, аналць адънчі офтърь
Плънгѵ́ кѵ́ тънгѵ́ірь маре, прівіндѵ́ жаліче стърь.
Ніче ам требѵ́інць, пе Іраклідѵ́ съ адѵ́кѵ́
Старея Молдовеь съ плънгъ, саѵ́ съ пѵ́іѵ́ съ скріе Істр:
Дар анкътѵ́-ь прін пѵ́тінць, м'ь воіѵ́ невоь ши еѵ́
Осъндa церь а скріе, орь кътѵ́-мь ва фіе де требѵ́.

Ун нород асупріт фоарте, дар фалнік, неастъмпърат
Ынгънфат, к' аве одатъ стъпъніре ш' ынпърат,
Мулт фалнік къ ын Грекіа, ера окърмуіторіу
Ші се окротеа де сінеші, леуіт стъпъніторіу,
Дупъ требіре де време, де къці-ва ані с'ау търкат,
Ръвна ынтре ей с' апринде, де славъ кі тотъл батъ.
Се ръсврътеск ін сфат кымпътъ, інтригаріческ кът пот
Брънд съ адукъ Търкіей, ачел де історіе потопу.
Ілкътуеск Етеріе, врънд с' апрінзъ а лор фокі
Ші отрава лор съ версе, ші 'н чел маі де пъртат локі.
Смредуеск лумea маі тоатъ, прін апостолі ынадінши
Де ръвна елефтеріей, врънд пе тоці съ-і вазъ прінши;
Скопосъл се іспръвеціе, Грекіі се ръдікъ тоці
Кі атъта търкъчіуне ынкът а креде ну поці;
Планурі фак, даі хотъріре, фъръ де весте а лові
Пърціле Търкіей тоате, де одатъ а ръсвері;
Цариградул ын сърпаре, черу маі ынтъі а-л відеа,
Сокотінду къ чеде-л'алте, де ла сінеші вор къдеа.
Пъні сороку, хотъреск зіоа, ынтре ей с'алкътуеск,
Ші о грабнікъ ісправъ, кі тоці нъдъждуеск.
Де-алор планурі н'ам цінцъ, нічі потu а зіче чева
Дар лукрареа нічі де фрікъ, ні поате плъче ківа.
Проастъ, ші темеі нічі унул, маі ла урмъ съ відеці,
Мишкъріле ші урмареа, Грекілор челор істеці.
Дін ненорочіреа ноастръ, хотъръск ръскоі а да,
Ш'о ынпъръціе веке, де історіе а рестърна.
Векі, ынтру тоате таре, авері мулте, ші осташі мулці
Бреднічі ынтру о кліпалъ, съ рестоарне грознічі муніці;
Бреднічі, къ 'нтр' атъте рындурі ръсколе ау спріжініт,
Ла оці маре ші регулате, цінці кът с'ау ымпотрівіт.
Дін ніце мъні ка ачесте, Елада съ ія воеск,
Дін търкъчіуніеа чea маре, нічі кум нi се ындоеск.
Сарачі, ле плънгу де мілъ, дакъ мъна чea де сус
Ні ва фаче вр'о мінуне, декът се дъ маі пресус.
Пе прінчипул Іпсіланте Архістратіг ал нумеск
Ал смулгу дін сінул Русіей, ші кі дънсул се унеск.
Се унеск къ'л ціні къ есте кі цінцъ ші істецу,
Мъна дреaптa ал аратъ ынкътуі де ындрезнецу;
Пурчеде кі ръвнъ маре, де ръсплътире апринсе
Ші вине плін де въпае ліче ла Прутu ынтінсе.

Гътіръ пъ̀терea тоатъ, кът се поате ші кът врei
Дntръ о аша лъ̀краре, ера нъ̀маі доі лакеі,
Къчі пъ̀терea Ѳтеріеі, че пъ̀теа а се фълі
Прін локъ̀рі деосебіте, лъсасъ а нъ̀въ̀лі.
Пе домнъ̀л Міхаіл Водъ, а цереі стъпъ̀ніторіъ̀
С'аъ̀ сіліт дндат'а-л траџе, съ ле фіе аџіторіъ̀.
Ісправа дntръ ачеаста прекъ̀м въ̀зъ н'аъ̀ зъбовіт
Къчі къ̀ мъ̀лт маі дnаінте прін скрісорі с'аъ̀ воровіт;
Дндатъ пъ̀нъ̀ дн лъ̀краре, дnчепъ̀ а скріе осташі,
Маі дntъі тоџі арнъ̀ъџіі, дін слъ̀жба лор се ведъ̀ траші,
Нъ̀ нъ̀маі чеі дін оџеакъ̀рі, дар ші чеі дела боері,
Ка кънд віде ферічіреа, ші челе маі марі авері.
Ачеаста да о прічінъ де препъ̀съ̀, дntре боері,
Мерг, дntреабъ стъпъ̀ніреа, де доснічеле ъ̀рмъ̀рі.
Ръспъ̀нс іаъ̀, къ съ трімітъ ла Бъ̀къреџіі аџіторіъ̀,
Къ 'н Краіова се вестісъ ъ̀нъ̀ Тоадер ресвъ̀тіторіъ̀,
Кънчі ші 'н цара Ромънеаскъ осъндъ, неказъ̀, кътъ̀ врei;
Дар ачеастъ дngріжіре, вор авea а скріе еі.

Lupta de la Jijia. (pag. 51—53.)

Ѫфлъ Тъ̀рчіі къ̀м къ подъ̀л Жъжъеі есте стрікат,
Съ дndелетніческъ̀ къ̀ ръвнъ, се дпъ̀къ де лъ̀крат;
Дл гътеск дntр'аче ноапте, ші пъ̀н стражъ де 'л пъзъск.
Вінері дн патръ̀-спръ-зъче, със ла Стънкъ се іеск,
Педестре ші кълъріме, ші стаъ̀ къц-ва де прівеск.
Іаъ̀ сама, кіезъ̀еск локъ̀л, дntре еі се сфътъ̀еск,
Ші къ̀ бърбъџіе маре спре Жъжъеа порнеск.
Се погоаръ тоџі ла вале, къ̀ стража лор се 'нтълнеск.
Пеете Жъжъеа трече, німікъ нъ̀ се сфіеск.
Съ порнеск ші Ѳтерістіі, мерг спре а-і дntімпина
Ѧ дъ̀шманъ̀лъ̀і мъ̀лціме, німіка нъ̀-і дnфріка.
Нъ̀ пръпъдеск бърбъџіеа, дnкът пот съ 'нпротівеск,
Ъ̀н тръп ъ̀ън де кълъріме, се порнеџіе ші лovеск;
Погедъ̀л, а лор лovіре, мъ̀лт н'аъ̀ пъ̀тъ̀т прелъ̀ніі,
Кънчі дnнъдъ̀шіндъ-і Тъ̀рчіі, се дntоркъ̀, дnчеп а фъџі.
Ла табіе ліп къ̀ тоџіі, аколо съ дntъреск,
Дн търгъ̀шор, ші дн лъ̀нтръ̀, дnкът пот съ гръмъдеск.
Нъвълеск дъ̀пъ еі Тъ̀рчіі, къ̀ іъџалъ дн кът врei

Дар Балаш ші Кондогъні, фъчеа проашкъ ынтре ей;
Ятанасе тъфікчіъл, табіеа повъцъіе,
Ел ера порончіторіъ, ші към вре орындъе.
Ячесте трій къпітенії, аў ръмас чій маі алеші,
Къчі Васіле ші кў Спіръл, ера ла Сіретъ тріміші.
Делеанъл ші Пенде-дека, ка ніще леі ынфокаці
Прінеа дін карантінъ към съ бъте чіе-л'алці,
Ші ын ръшіне, дар одіхнъ, зікъ чіне ч'а воі
Вор афла ын кіп ла ормъ, а се пъте ынвоі.
Н'оі тъінъі бърбъціеа, ачелор че ам възът,
Къчі ам прівіт ындръзнеала, кът нў ера де крезът.
Скоцінд мішъій, ачіеа чі ера лъаці дін Ёші,
Чіе-л'алці, ынъл ші ынъл, і-ам възът осташі алеші,
Спріжънеск ръзбоіъл чінчі чеасърі, ші нічі декъм нў се да.
Чіне сокоте к'атъта Гречіі вор пъте ръбда?
Орі де каре парте Търкіі ле да ръзбоіў, ле ловіа
Кў о ындръзнеалъ одрбъ, веде-і къ се ынпротівіа;
Кънд, лъа пе Търкі де годнъ кънд, гоніці съ ынтърна;
Ста ын къмпънъ ръзбоіъл, нікъіърі нў атъріа.
Дін табіе доўе тънърі, слобозіа нелнчетат,
Дар фъръ фолос, де клакъ, ынде апъка некътат.
Кът аве, да кў картечі, дар дакъ с'аў мжнтъіт,
Даў де ціре Ётеріеі, кў ын кіп пре тъінъіт:
Дін Скълені съ ле трімеатъ, пре сънт къмпът, ынтр'а-
К'а маі спріжъні резбоіъл, ей ын старе маі мълт нў-с. [скънс
Ын лок де картече, кўе ші кіродане лі-аў трімес
Без хал, ші прівеще старе, ын че старе маі алес,
Кў ачест феліў де гътіре, че ісправъ маі ацепці?
Чі ынкапе бърбъціеа ачелор маі ындръзнеці?
Касе, дъгеніце, ханърі, магазале че ера
Ын търгъл де васта парте пе Ётерісті апъра.
Кжнд відеа вре-о невоіе, кжнд дін дос лі гръмъдеа,
Яколо ера скъпаре, аколо се ынгръде.
Търкіі възінд апъраре, нў перд време, нў перд час,
Ын мълте локърі джнд фокъл, търгъшоръл аў арс.
Ынтр'ачел фок о мълціме де мърфърі с'аў пръпъдіт.
Къчі сърачіі бежънарі, н'аў сокотіт, н'аў гъндіт,
О аша ненорочіре, нічі кўм лі-аў трекът прін гжнд.
Къчі ацепта съ се ынтоаркъ ынапоі кът де кърънд.
Де аве аў пътът кў тръпъл, ка съ трекъ песте Прът,
Кў фрікъ ші гроазъ маре ші кў неказ фоарте мълт.

CXCI.

1825.

(8⁰, mic, 172 pagini.)

Парис Мѫмѫлѣнѫ . Карактерѫри . компѫсе де .... Бѫкѫреци 1825.

Din Predoslovie. (pag. 30—35.)

Прокѫвънтаре.

. . . Ачестѫ (лѫкѫл, липсъ де дѣъцътѫръ) ши алтеле асеменѫ ачестора, стънджѫ-м ка о оглиндъ дананте, ле привеск дѧ тоате зилеле, тристъ ши диосъ(!) привелице, а ведѫ ънеле ка ачестѫ дѧ патріа ноастръ, боалъ че нѫ съ поате прин алт а съ тъмъдѫи, декът прин дофторіа дѣъцътѫріи ши а бѫнелор сфатѫри; ачестѫ сокотиндѫ-ле еѫ де липсъ ши требѫинчосе, де мѫлте ори ам хотърът съ скріѫ чева спре а дплини даторіа кътре патріе ши кътръ нѣм, дар фііинд непѫтинчос д'о аша дтреприндере грѫ нѫ ддръзнѣм, апон пар сокотиндѫ къ тот дин кът аре ши дъ жъртфъ и съ примеце май бине декът челѫи че дъ дин присос, ам лѫат ддръзнѣлъ де ам скріс ачесте обіектѫри, сатере, прин каре арът осебите карактерѫри ши реле нъравѫри, нѫ дефъимънд нѣмѫл ши персоанеле оаменилор, чи деферителе карактерѫри; пентрѫ къ еѫ нѫ зик къ есте Константин, Александрѫ, Фридерик, Еланкѫ, сай Маріа, чи нѫман пе сингѫръ патимъ о дефаим; кѫ тоате ачестѫ тот мъ тем де жѫдеката оаменилор, ши ціѫ бине къ мѫлци читинд с'ор апринде, ши дм вор дпѫта, ѫнїи залѫзи де вре о капрнціе ши алціи рѫшинаци де вре о патимъ : чен рѫшинаци де патимъ мъ вор дефъима ши мъ вор поносліи, зикънд, кѫм къ нѫман еѫ ѫнѫл м'ам афлат, карале вои съ дай сфатѫри ши съ ддрептез пе оамени днитр'атъта лѫме ши оамени мари, пентрѫ къ ла ноі сънт оамени мари нѫман богаціи ши чен кѫ старе, пар чен че ціѫ чева ш'ай талантѫри, неавънд ачестѫ нѫ сънт оамени мари . Ачестѫ ле вор зиче чеи проци каріи с'атинг, ши каріи сънт етъпънници кѫ тотѫл де вр'о асеменѫ патимъ, пентрѫ къ келѫл дѫпъ провербл ч'авем дѧ лимба ноастръ, ори че пар зиче нецине, нѫ съ мънїе, пар де-н ва зиче кел, съ апринде, съ тѫрѣзъ де мънїе . Йр чеи залѫжи де капрнціе, вор зиче къче ам скрис, ши кѫм почю скріе

чева бън, ѧ време че н'ам ѧвъцат цĭинцеле ши философĭа, ничи мълте лимби, ши къ ман де липсъ ера Рѫмжнилор акум ачĕстĕ, декът поезĭа ши версъриле мĕле. Ла ачĕстĕ ничи ев нѫ мъ ѧпротивеск, нѫ мъ ласъ адевърăл съ зик алт фел, де кжт къ философĭа шн цĭинцеле сжнт мълт ман требъинчосе ши де липсъ ѧ вĭаца соцĭалъ, дар кжнд моралъл липсĕще, Логика ши Метафизика нимик нѫ не фолосеще, декжт не аскъте минтĕ спре ръътъцн, не дерĕпе дъхъл спре десфрънаре, шн не дъ арме де нъскочири кѫ каре съ рънim, ши съ не рънim; ачеста есте фолосъл двъцътърĭи фъръ морал. Ĭĭтъ дар ѧдрептарĕ мĕ де че ѧдемнѫ ам фъкът ачĕсте сатнре, сокотинд къ ман ѧтжи принтр'ачесте глъме, съ фак доаш фолосъри, адекъ шн съ-шн ман ѧдрептĕзе вниĭ нъравърile лор, ши афлжнд плжчере съ се депринзъ ман мълт ла четит.

Cel marĭ. (pag. 81—85.)

Чей марĭ.

О че чъдъ, кжт мъ мир,
Д'ал челор марĭ карактир!
Че скнмбате ла ей фирĭ,
Че гъсторĭ, че диффĕрирĭ!
Прекъм черюл де пъмжнт,
Ĭшa ей де чей мичĭ сжнт.
Тоцĭ трѫндавĭ, тоцĭ леневошĭ,
Нестаторницĭ, фъртъношĭ,
Н'ав ей фапте бърбътецĭĭ,
Тоцĭ ав минцĭ копилърецĭĭ.
Тоцĭ де мититей юбеск,
Лъкрърĭ каре нѫ-ĭ чинстеск.
Тоцĭ, де кжнд сжнт бъецĭ,
Ѧнклинĕзъ лжнгъ ей.
Оаменĭ каре-ĭ линг'шеск,
Каре-ĭ лаѫ', шĭ-ĭ слъвеск.
Тот деадна чей марĭ вор,
Съ айбъ 'н каселе лор,
Префъкъцĭ че ле ворбеск,
Тот челе че ей воеск.
Вор' де мълцĭ фи 'нкънцърацĭ,
Съ стĕ 'нтре ей жнгжмфацĭ,

Съ ле дѣ жнкинъчѹнй,
Съ ле спѹе ла минчѹнй.
Єй адевър' нѹ воеск,
Нѹ ле плаче, нничй юбеск.
Сокотеск' къ кжте фак'
Шн ла алцй оамений ле плак.
Шн д'ар греши кжт де мѹлт,
Єй жндрептърй нѹ аскѹлт.
Єй ди сине сокотеск
Къ ла нимик нѹ грешеск.
Нѹ ле плак' а фн 'ндрептацй
Вор а фи тот лъѹдацй.
Фак месе марй, келтѹеск,
Кем оаспецй, че-й лингѹшеск,
Съ-й лаѹде къ-с галанцй
Сжнт нобилй, сжнт фингѹранцй;
Шй кѹ меселе че дао
Шй май марй дефънмърй ао;
Къ сатѹръ шн хръеск (! l. хрънеск)
Пе корбй че-й пъгѹбеск
Йр нѹ дао ла чей липсицй,
Ла чей сърачй шн смерницй,
Чй ла вжрфаший че ле спѹн
Басне ла ей кжнд с' адѹн.
Тоате чей марй кжте фак,
Пентрѹ фалъ къ ле плак.
Нѹ фак пентрѹ ажѹтор,
Сао гжндинд ла вйитор.
Фак с'аѹзъ къ-й слъвеск
Бъснаший че-й лингѹшеск.
Ла кѹрте кжид плек шн вин,
Вор съ вазъ кѹм съ 'нкин
Оамений мѹлцй каре-й ацепт
Кѹ мжйннле стржнший ла пїепт.
Єй гжндеск къ нѹ-с нъскѹцй,
Чи дин чер де сѹс къзѹцй,
Де а фи порѹнчиторй,
Челор мичй стъпжниторй;
Йр ачей мичй сжнт нъскѹцй,
Нѹмай пентрѹ ей фъкѹцй.

Пе чей мичĭ жĭ сокотеск
Кĭермĭ, нъ оамений че тръеск.
Зик към къ ле сжнт даторĭ,
Ĭ ле фи лор слъжторĭ.
Къ нъмеле къ-с де нĕм бън,
Към вор, пе чей мичĭ съпън.
Фĭе кът де не 'нжцаць,
Кът негĭобĭ, кът десфрънаць,
Л'е дестъл къ-с нĕм мърит
Днитр'ън сжнце стрълъчит,
Д'ън Маркез, Граф лъдат,
Дин вр'ън принцип лъминат,
Шн н'алерг, нъ остенеск;
Чей мичĭ пентръ ей мъческ.
Ничĭ дъпъ цĭинцĭ алерг,
Нĭчĭ ла шкоалъ 'ндестъл мерг,
Зик къ и'ал' че остени,
Лор л'е 'ндестъл а четн,
Н'ал атжтĕ требънцĭ
Ка чей мичĭ де мълте цĭинцĭ,
Ĭл вениторĭ, пот тръи,
Фъръ д'а май остени,
Ш' днтр'аместе фъмърĭ фак
Къ чей мичĭ, орĭ че ле плак.

Defăimătorul. (pag. 137—140.)

Дефъймъторъл.

Че лъкръ съпърътор
Ĕ омъл дефъймътор!
Де нимений нъ е юбит,
Ĕ ла тоцĭ несъферит.
Парк' ар фи 'нтр'адинс нъскъцĭ
Нъмай пентръ ръс фъкъцĭ.
Унде мерг, поносъеск,
Метахнĭ алтора гъсеск.
Паркъ сжнт фъкъцĭ де мом
Ка съ ръзъ д'ор че ом.
Трĕба лор есте змелжнд,
Борбе пжн касе пъртжнд.

Ла о касъ кжнд съ дѫк,
Д'ъй де нѫ-с фацъ с' апѫк.
Ай латръ, ай понословеск,
Ржд де ей, шн кихѫеск.
Апой кѫм фѫг д'аколо,
Ши съ дѫче джнколо,
Дчеп нѫмай де бжрфнт,
Ржд де каса ч'а фѫцнт.
Л'ал тренлѣ цар кжнд мерг,
Пъ ржс гѫра 'н граб ш'алерг.
Бжрфеск п'ъй дъ ц лъсат
Дин каса каре а плекат.
Ѫнде мерг нпчй кѫм нѫ спѫн
Де вр'ѫн ом вр'ѫн кѫвжнт бѫн,
Чи ла тоцй гъсеск чева
Ш' жнчепе а дефъїма.
Ѯик кѫтаре къ-й ѫржт,
Кѫтаре посоморжт.
Кѫтаре е маїмѫцоѫ
Бърбацнлор пъпѫшоѫ.
Кѫтаре е 'ншелътор,
Кѫтаре асѫпнтор,
Кѫтаре е нътъръѫ.
Кѫтаре барбар ши ръѫ.
Кѫтаре е нечнпстит,
Кѫтаре есте сгжрчит.
Шн нпменѣ 'нтр'ѫн кѫвжнт
Фъръ метахне нѫ сжнт.
Ла марй, мпчй, бътржнй, фъмей,
Ши ла прѫнчй мититей,
Мїй де грешелй ле гъсеск,
Ши дп'нтрег жй клефетеск.
Нѫмай ей сжнт тоцй фрѫмошй,
Чпнстицй, ши политикошй.
Тоци с' асѣмън кѫ Ѫдон,
Ши ла дѫх кѫ Соломон.
Н'аѫ нпчй метахне трѫпецй
Нпчй патиме сѫфлетецй.
Тоцй ш'аѫ спарт оглпнда лор,
Саѫ съ се вазъ нѫ вор.

Нѫмай п'алцій ѣд, привеск,
Латрѣ дѣ ей шин бжрфеск.
Зїоа, ноапт'ѣ не 'нчетат,
Ка кжній ла лѫнѣ 'н сат.
Ей прин дефѣймаре вор,
Сѣ-шй арате дѫхѫл лор,
Сѣ-й лаѫде тоцій кѣ цїѫ,
Кѫноск п'алцій де-й дескрїѫ,
Шн кѫ елоквенцїй аѫ,
Дефиниціїй ла тоцій даѫ.
Ямар лор дака гжндеск,
Шн кѣ дѫх се сокотеск.
Естѣ женїе а лор
Л'есте рѣѫ вѣтѣмѣтор.
Фѫг тоцій дѣ ей, околинд,
Кжнд жй ѣд ла джнший вннд.
Прїетений пѣ нимений н'аѫ
Ничй ѣѫнѣ зїоа ле даѫ,
Ничй жн адѫнѣрй нѫ-й вор,
Тоцій фѫг де внзита лор;
Кѣ тоцій че п'алцій осжндеск,
Сингѫрй сжнт кѫм жй бжрфеск.
Ир челор чинстиц нѫ плак
Сѣ вазѣ п'алцій че фак.

CXCII.

1826.

(8⁰, 304 pagini.)

Лóгїкѣ . . . . . с'аѫ тѵпѣрúт де Кѵр Григóрїе, де кáреле сте шн тжлмѣчúтѣ . Л Бѫкѫрéцій . . . . Л анѫл мжнтѫúрїи . ѧwкѕ.

Procuvântare.

Прокѵвжнтáре дин пáртѣ тжлмѣчитóрюлѫй ачéцїй Лóгїче.

. . . . (pag. 4—8.) Ир Лтрѫ ачáстѣ вжрстѣ де врѣме, кжнд чéй де ѫѣн нѣм боéрй ай пáтрїéй рѫмжнéцій мишкáцій фїúнд де

юбирѣ къминѫлѫй стрѣмошеск, аѫ бине войт де а съ фаче преданїе шй цїйинцелор фїлософицй ⁊ лимба рѫмжнѣскъ. Кжнд пѫртарѣ де грийже а лѫй дѫмнезеѫ аѫ дърѫйт нощъ пре оун бине крединичос домн, шй стъпжниторю дрепт, шй блжнд, кареле ⁊ фаптъ аѫ арътат дрептатѣ са, кѫ а рждикъ ⁊ пъсторескѫл скаѫи ал Ѹгровлахїей пре оунѫл дин чей адевъраць патрїшць, пре прѣ сфнцитѫл Митрополит Григорїе. Кжнд рѫвна ачестѫй рждикат пъсторю спре апърарѣ православнїей тѫрмей сале аѫ тълмъчйт атжтѣ кърцй. Якѫм, зик, ⁊трѫ ачастъ кжрстъ де врѣме, с'аѫ ивйт шй ачастъ Логїкъ а сфнтѫлѫй Ішанн Дамаскйн, тълмъчйтъ дин лимба Елинѣскъ, де мине чел май жос нѫмйт патрїйт, кареле шй де нѫ м'ам кѫноскѫт ⁊ депринderѣ алтур дестоиничій, дар ⁊ трѫдирѣ кърцилор лимбїй патрїей, кѫ сацїѫ ам петрекѫт. Дечй ѣкъ май денайнте цїйинд еѫ, къ оунїй дин дъскълїй алтур лимбй, поате де вре ѡ патимъ ръпиндѫ-се, нѫ линїеск а зиче, къ кѫ непѫтиницъ ѣсте а съ мѫтъ фїлософїа шй ⁊ лимба рѫмжнѣскъ, пентрѫ съръчїа зичерилор шй а нѫмирилор, ам пѫс тоатъ wсжрдїа де ам тълмъчйт шй пре чѣле май нелесничоасе граюрй шй нѫме, пъзинд де апроапе пре ѧцелѣ-церѣ тълмъчирїй, пентрѫ ка съ ръмже грешитъ шй дешартъ пърѣрѣ ачелора, шй съ се арате прин лѫкрѫ доведит, кѫм къ тоате лимбиле фъръ wсебире сжит ѧдъмжнатече ла тоате цїйинцеле. Къ май мѫлт плаче Мѫселор а ворбй ⁊ фїеце каре нѣм кѫ лимба лѫй, декжт кѫ алта стрейнъ, фїйинд къ нѫмай лимбл патрїей ѣсте дестѫлъ а ѧвитъ пре чей че дорѣск а ле цй, спре а ле ѧвъца кѫ деслѫшире, шй кѫм къ фъръ лимба патрїей нѫ нѫмай пѫцин фолоситоаре с'аѫ арътат школеле шй кърциле, чй шй фъръ нйчй оун спорю. Нѫ ѣсте дар ѧдоѧлъ а нѫ фй лша. Кѣчй ⁊ кжтъ врѣме нѣмѫриле Еѵрѡпїй нѫ бъгъ ⁊ сѣмъ лимба са чѣм че съ ворбїѧ, ерѫ Мѫселе ѧкисе ⁊ мънъстирй шй ⁊ палатѫрй, нѫмай ла ачѣа карїй авѣ врѣме шй мижлоаче, ка прин лимба латїнѣскъ съ ле къцйце. Пр дѫпъ че аѫ кѫноскѫт пагѫба, карѣ оурмъ ла wбце дин причина ачаста, аѫ ѧчепѫт фїеце каре нѣм а-ш ⁊подоби лимба са чѣ ворбитоаре, шй а съ апропїѧ де фїлософїе. Дечй динтрѫ лчастъ оурмаре с'аѫ фъкѫт акѫм аколѡ цїйинцеле де wбце, шй съ фълеск прин тжргърй, прин прѣвъліи, принтре мецери, прин табере, шй прин тоате врѣселе. Ачетѣкзе дар де акѫм ѧнайнте сфѣмла ачѣа, карѣ съ причинѫ ноашъ, саѫ дела дъскълїи алтур лимбй, карїй прекѫм ам май

зи́с, не ѧдъръкнѣ пентрѫ кѫцинѓѫл лѫр, са́ѫ дела чѣй че ѧва́ц ка́тѣ чи́нчй шасе францозецй, са́ѫ ша́пте шпт еллини́цй, шй ѧда́тъ съ оумфлъ, къскѫнд гѫриле спре а-ш дефънима́ ли́мба са́ чѣ де па́трїе, фъръ а сокоти́ къ пре шрй чѣ мецешѫг шй пре шрй чѣ цїи́нцъ, врѣмѣ ае крѣцие шй ле мъръцие, кѫнд некѫрма́т съ пѫн ѧ лѫкра́ре.

(pag. 11—14.) Къръ ачѣстѣ трѣбѫе съ цим, къ нѫмеле, Ло́гїка, шсте гла́с еллинѣск ка́ре мъка́р къ аре шн алте ѧсемнѣрй, ѧсъ до́аш сѫнт май алѣсе, адекъ гѫнди́рѣ, шй спѫнерѣ. Шй пре амѫндо́аш ле ѧдрептѣзъ Логїка, кѫ а фа́че ачаста, ка гѫнди́рѣ но́астръ съ се потривѣскъ кѫ лѫкрѫриле, шр спѫнерѣ, са́ѫ кѫвѫнтѫл че́л де афа́ръ съ се потривѣскъ кѫ гѫнди́рѣ. Де́чй Ло́гїка шсте мецешѫг че ѧва́цъ пре ми́жлокѫл де а ѧдрепта́ ми́нтѣ дин ли́ѱе, пре лѫкрѣриле са́ле чѣле ѧчепъто́аре, шн аша съ се съвѫршаскъ, ка съ по́атъ а съ сѫй ла кѫноцинца чѣ адевъра́тъ а лѫкрѫрилор, шй ла ѧпъртъши́рѣ лор. Чй фїи́нд къ ѧчепъто́ареле лѫкрѣрй чѣле май алѣсе але ми́нцїй сѫнт па́трѫ кѫ нѫмърѫл, дре́пт ачѣа пентрѫ ѧторсъто́риле ла ачѣсте па́трѫ лѫкрѣрй але ми́нцїй, ка́ре сѫнт а съ фа́че де дѫиса, атѫтѣ пѣрцй пот а съ ѧсемна́ дре́пт. Ѧ чѣ дин-тѫю днитр'ачѣстѣ съ кѫпри́инде пентрѫ идей, са́ѫ ѧкипѫрй, адекъ, пе́нтрѫ го́ала кѫпри́ндере а ми́нцїй. Ѧ чѣ де адо́аш пентрѫ ачѣлѣ, ка́ре фа́к ла жѫдека́тъ. Ѧ чѣ де а трѣ́а, пе́нтрѫ ачѣлѣ, ка́ре ка́ѫтъ ла кѫрсѫл жѫдекѣцїй. Ѧ чѣ де а па́тра, пентрѫ ачѣлѣ, ка́ре ка́ѫтъ ла шржндѫи́рѣ кѫноци́цилор; де оунде алтъ но́аш хотържре ръса́ре ла Ло́гикъ, адекъ, шсте мецешѫг, ка́ре дъ ре́гѫле кѫ деслѫши́ре, шй де а причѣпе кѫ алѣцере, де а жѫдека́ дре́пт, де а сокоти кѫм съ ка́де шй а ѧподоби кѫноци́нциле кѫм съ кѫви́не. Пкѫм да́р кѫцй ѫшр фй ѧцеле́пци шй кѫ дрѣптъ сокотѣлъ а минцїй, нѫ мъ ѫшр мѫстра́, къчй н'ам тълмъчи́т вре ѡ Ло́гїкъ дин чѣле кѫ адъѫци́рй але че́лор но́й, цїи́нд къ шй ачѣцй но́й, де нѫ-ш аскуцїа́ ми́нтѣ кѫ арчѣреле че́лор векй, нѫ ар фй изводи́т афлъриле че аѫ ско́с. Ли съ дъ ѧкъ а цй къ дѫпъ ржвна чѣ кѫнъ а прѣ сфинцїи-са́ле пъринтелѫй Митрополи́тълѫй че аѫ арътта́т спре а съ депри́инде пре́ѫцїй ѧ до́гмеле правосла́вничїй но́астре крединце, алтъ Ло́гїкъ май кѫвїинчо́асъ шй май кѫ кѫн нѫме ла Θеѫлогїе, декѫт а сфинтѫлѫй Іѡа́нн Дамаски́н, н'ам гъси́т. Шй пентрѫ ачѣа ам шй тълмъчи́т-ѡ, рѫгѫндѫ-мъ тѫтѫрор кѫ кѫчерїе, ка шрй че грешалъ ѫшр гъсй ѧтр'жнса, са́ѫ ла кѫвинте, са́ѫ ла нѫми́рй, са́ѫ ла зи-

чер҃й съ ѧдрепт҃кзе кѫ нним҃ъ блѫндъ, цїїнд къ нѫмай оунѫл дмнезе́ѫ шсте фъръ грешалъ.

(pag. 15.) Ѧтр'ачест нѫмър де шапте адекъ ѧ е҃кѫл ал шапт҃елѣ сѫ ѧ сѫта а шапт҃ѣ, с'ѫ лѫат фрѫжеле шелъдѫйрїй църїй но́астре днн мѫйниле стреи́нилор, ши с'ѫ да́т пъмѫнте́нилор, де къторъ пр҃ѣ пѫте́рника ѧпъръцїе а Цариградѫлѫй де акѫм, ѧкредницѫндѫ-се ачесте фрѫже ѧ мѫйниле пр҃ѣ ѧнълцатѫлѫй нострѫ домн, бине кредничо́сѫл, шй юбнторюл де х҃с. Григо́рїе Гика Воевод, оунѫл дин чей але́шй ай ѧширѫйрей вести́тѫлѫй н҃ам ал векилор до́мий Гикѫле́цй, лѫкрѫ кѫ адевъра́т вре́дник де бъга́ре де с҃кмъ, каре мъ ѧд҃кмнъ а асемъна́ цара ачаста, кѫ оун пѫю де па́съре, каре фъкѫнд неѫмъра́те ѧвѫрколирй, ѧ минкшо́ара сфе́ръ а зъмисли́рїи са́ле, ѧ ч҃ѣ де пе ѫрмъ съ спа́рце геѫвач҃ѣ ей, ши есе пѫюл ла лѫми́нъ, шй ла траце́рѣ а аерѫлѫй че́лѫй сло́бод, шй причинѫнто́рю де ѣ҃ѫцъ, шй кѫ ачѣтѫл, ачѣтѫл крескѫнд съ ѣ҃кѫръ, шн чрнкъе́це ѧпрежѫрѫл ма́йчїй са́ле. Съ май ас҃кмънъ Цара Рѫмънѣскъ, шй кѫ па́сър҃ѣ, каре съ нѫме́це Фи́ниѯ, каре дѫпъ че́ съ ѧвеке́це, шй вое́це а съ май ѧтинерй, адѫнъ грѫма́дъ де гът҃кже оуска́те, шй стѫнд д҃ѣспра лѫр ѧ прй́пекѫл со́арелѫй, фѫлфѫже кѫ арипиле са́ле пѫнъ съ-шй апри́ндъ фла́къръ, шй ардѐ ѧпре́нъ кѫ гът҃е́жнле пѫнъ ръмѫне ченѫша, апо́й дин ченѫша ач҃ѣа зъмисли́ндѫ-съ съ фа́че ѫръш кѫм ѫ фост, шй кѫ кѫрста ѧнойт҃ъ. Ѧша с'ѫ ѧтѫмплат шн Църїи но́астре ѧтр'а ша́пт҃ѣ сѫ́тъ де ани а нач҃лничїей До́мнилор. Къ дѫпъ, ѧтѫта прѫпъдене́й шй фо́кѫрй, шй ѧто́арчере ѧ ченѫша сѫ, ѫръш с'ѫ зъмнслит дин ѧсъшй ченѫша е҃й, шй фъръ нъд҃кжде скѫтѫрѫндѫ-шй гїѫач҃ѣ, ѫ ешйт ла аер сло́бод. Треѫѫ дар ка ѧтр'ач҃ѣстъ а ша́пт҃ѣ сѫ́тъ де ань, съ мъ ла лѫми́нъ, шй оун лѫкрѫ но́ѫ каре н'ѫ ав҃ѫт лймба Рѫмънѣскъ пѫнъ акѫма. Де́чй ачест лѫкрѫ, шсте Логїка ачаста, ка́р҃ ка ѡ фѫнтѫнъ кѫ дѫлче шн лймпеде шн ръкорнто́ар ап҃ъ, с'ѫ деспетлѫйт (!l. -печет-) шй с'ѫ пѫс ѧнайнт҃ѣ че́лѫр че ѣѫр е҃йневон а съ ѧдъпа динтр'ѫнса. Прїнмйцї-ѡ дар кѫ драгосте, шй вецн кѫно́ацне ѧ фа́пт҃ъ фолосѫрнле ·еи. Къ кѫ сѫнт ал тѫтѫрѫр шсѫрдник аскѫлтъто́рю:

Григо́рїе смерйтѫл Єпіскоп ал Ѫрешѫлѫи.

CXCIII.

ca. 1830.

(Ms. Acad. Rom. Folio, II nepaginate + 854 paginĭ paginate.)

Пилде, повецѹ́рі, і кѹ́вінте адевъ́рате, шѫ повеці адѹ́нате дѫ дѹмнеа́ѹ дебо́рнікѹл Іордакє Голескѹл, фі́ѹл ръносатѹлѹі банѹл Радѹл Голе́скѹл.

Prietenul cel adevărat. (pag. 797—798.)

Повесте де жнеъцътѹ́ръ.

Ѹн пърінте врѫнд съ жнеа́це пъ копілѹл съѹ́, пъ лѫ́нгъ чі́ле л'алте, съ кѹноаскъ шѫ ла прієтені, ъі дете слобозе́ніе съ съ плі́мбе прін ора́ш, шѫ съ фа́къ кѹноцінцъ кѹ то́цій, ка съ подъ добѫндí мъкар ѹн прїєтен нѹмаі. Дѹ́пъ кѫ́тъ-ва вре́ме, врѹ́ съ а́фле да́ка фі́ѹл съѹ́ а пътѹ́т добѫндí вре ѹн прієтен; ъл кемъ́ шѫ-л жнтребъ́, дъ а добѫндíт вре ѹн прие́тен. Копілѹл ъі зі́се: маі мѹлт дъкѫ́т кѹ́ чінзечі м'ам жмпрієтенит. Пърінтеле ъі зі́се: „тъ́кі фъкѹ́т прие́тен ал лор, оаре вре ѹнѹл дін вої с'а фъкѹ́т прієтен ал тъѹ́?“ Ѥл непрічепѫнд че-л жнтрѣ́бъ татъ-съѹ́, зі́се: „ам къцігá́т пі́сте чінзе́чі дъ прие́тені, кѹ́ кáрі зі́ла шѫ ноáптѣ́ мѫнкам ші бѣ́м кѹ́ вої.“ Татъ-съѹ́ жм (! l. жі) маі зі́се: „кѹ́м фътѹ́л міѹ́! вої жнеътрѫні́, шѫ нѹ́ пътѹ́ю добѫндí маі мѹ́лці прієтені, дъкѫ́т ѹнѹ́л, шѫ тѹ́ аша дъ кѹ́рѫнд пътѹ́ші добѫндí атѫ́цѣ́ прие́тені? нѹ́ кѹ́м-ва вор фі́ прієтені дъ ма́съ, пентрѹ́ къ ле даі ме́се, кам адéсе орі?“ Ка нѹ́, ръспѹ́нсе копілѹл, ъм сѫнт прієтені вѹні, адъвъра́ці шѫ кредінчо́ші. „Ѳі бі́не, зі́се пърінтеле, ві съ-і жнчеркъм“. Шѫ нѹмаі жнда́тъ тъвѣ́ ѹн порк шѫ-л пѹ́се жнтр'ѹн сак шѫ зі́се: „ві ачéст сак ла спина́ре, шѫ дѹ́-те а́стъ сѣ́кръ пъ ла тоці прієтенії тъі, ла кѫ́те ѹнѹл, ѹнѹл, шѫ зí-ле, къ гъльчевіндѹ́-те кѹ́ ѹн фечо́р дъ боіе́р ма́ре, тѣ́ лѹ́ат мъніа, шѫ лове́ндѹ́-л л'аі омо́рѫт, шѫ л'аі пѹ́с жнтр'ачест сак, шѫ те родъ съ-ці ажѹ́те, ка съ аскѹ́нзъ шѫ пе морт шѫ пе тíне, пѫнъ ва трече че-ва вре́ме съ нѹ́ те а́фле татъл копілѹ́лѹі. Копілѹл лѹ́ъ сакѹл ла спина́ре, шѫ съ дѹ́се ла ѹнѹл дін прієтенії лѹі, че-л сокотѣ́ маі кредінчос, шѫ-і спе́се, кѹ́м ъл жнеъцáсе татъ-съѹ́“. Прієтенѹл ъі зі́се: „фѹ́ці д'ачí небѹ́нѹле, шѫ блестематѹ́ле, че вої, пентрѹ́ ѹнѹл ка тíне,

съ íнтрѫ шѫ юѫ жи фок? кѫм аі фъкѫт аша съ шѫ паці". Копілѫл фѫці дъла ел, жнтрістáт шѫ кѫ маре мѫхнíре, шѫ съ дѫсе ла ал дóілѣ, дар шѫ дела ачéла асéмене. гонíре добѫндí, кѫ маі мари жнфрікошърі; пъ тоці д'аржндѫ ъі жнчеркѣ, шѫ ла нічі ѫнѫл нѫ гъсí скъпáре. Шѫ жнторкжндѫ-съ жи апою спѫсе тътжне-съѫ. Тáтъ-съѫ ъі зíсе: „він-о акѫм кѫ мíне, съ мерцем шѫ ла прінéтенѫл міеѫ. Съ дѫсеръ шъ спѫсеръ прінетенѫлуі съѫ, жнтжмплáрѣ че-і с'а жнтжмплат, дъла фíѫл съѫ, рѫгжндѫ-съ съ-і ажѫте а скъпа дъ педéψъ. Прінéтенѫл жндатъ ле зíсе: „лъсаці пъ морт аічі, шѫ-л вою жнгропа юѫ прін аскѫнс, шар вої дѫчéці-къ ла мошѫ мѣ, шѫ шъдеці аколó, пжнъ съ ва потолí ачéстъ вóрбъ". Пѫнчі пърíнтеле дъскоперí прінетенѫлуі съѫ, жѫкърея че а фъкѫт, ка съ жнчérче пъ прінетенí фíюлуі съѫ; шѫ зíсе къторе фíюл съѫ: „астфел дъ прінетені, съ те сілеці съ добжндéці". [кѫноаце-ці акѫм прінетешюгѫл чел адъвърат.]

Politarul cel înțelept. (pag. 798.)

Ѫн негѫцътóр мергжнд ла ѫн тжрг, шѫ непѫтжнд лѫá асѫпра лѫі тоці бани че авѣ кѫ ел, лъсѣ бани жнтр'о пѫнгъ ла ѫн прінéтен, пжнъ съ ва жнтоарче дін тжрг. Жнторкжндѫ-съ черѫ бани дъла прінетен; ел тъгъдуí, къ нѫ ѫі дат нічі ѫн бан, шѫ жнчепѫ а шѫ-л окърѫ шѫ а-л черта згорніндѫ-л (!) афаръ. Негѫцъторѫл мерсе жндáтъ ла поліцíне, шѫ арътъ чеа че і с'а жнтжмплат; поліцáрѫл ъл жнтребѣ, дъ а лѫáт дъла ачéла вре ѫн жнскріс, саѫ дъ аре вре ѫн мáртѫр? Ел ръспѫнсе, къ нічі жнскріс н'а лѫат, пентрѫ къ с'а жнкредінцат жн прінетешюгѫл лѫі, шѫ нічі мáртѫр áре, къ жн кáсъ нѫ маі ера німені алтѫл. Поліцáрѫл трімісъ дъ граб шѫ кемѣ пъ ачéл прінéтен, шѫ жнтребжндѫ-л, че а фъкѫт бани? ел тъгъдуí кѫ тóтѫл, зікжнд, къ нічі ѫн бан нѫ ѫі дат. Поліцарѫл ъі зíсе: „дака нѫ цѣ дáт німíк, скріе ла невáстъта акáсъ, съ-ці тріміцъ пѫнга кѫ бáни, че цѣ дат ачést ом". Ел нѫ врѣ съ скріе. Пѫнчі жнцълегжндѫ-съ кѣ (є) бънѫáлъ, ъл сілí дъ вóіе дъ невóіе шѫ скрíсе скрісоарѣ. Кѫм о трімíсе ла невáста лѫі, невáста нѫмаі де кжт ъі дете бѫнга (! l. пѫн-) кѫ бáни. Шѫ аша съ дъскоперí фѫртішагѫл. [ведеці міжлоаче дъ поліцáр фъръ нічі о бътáіе.]

Orbul cel isteț. (pag. 827.)

Istoriоarе.

Ун орб акэ́нд чінчі сэ́тє дъ га́лбені, шэ́ недакэ́нд э́ндє съ-і пъстрézє, ш жнгропат жнтр'ун колц ал гръдінеі. вечінзл съз къзжидз-л, а вені́т иоа́пт'к шэ́ ш лза́т. О́рбзл а до́оа зі черчетэ́нд аколо́, нз гъсі́ бани, шэ́ бънзі́нд пъ вечінзл съз, съ сокот'к кз че мецешюг ар пзт'к съ-ш гъсі́скъ бани. Пша́ кем'к пъ вечін, шэ́-і зісе: „Дра́гъ! а́ш вр'к съ ві́не воецн съ-м даі ун сфат. Ям о мі́є дъ галбені, карі дзпъ моа́рт'к м'к, воеск съ-і лас дзмі-тале, дін каре чінчі сэ́тє ш жнгропа́т аі́чі жн ко́лцзл гръдінеі, ш чеі-л'алці чінчі сэ́тє, зндє зічі дзмн'к-та́ съ-і пзю, ка съ нз не-і ш чіне ва?" Вечінзл сокотінд къ адевъ́р ъі спзне, шэ́ гжндінд ка съ-і фзре, шэ́ пъ ачеа́, ъі зісе: „Маі ві́не съ-і пзі тот зндє аі пзс шэ́ пъ чеі-л'алці". Шэ́ аша ме́рсерз ла ло́кзл зндє ъі жнгропа́се. Вечінзл жндатъ пзсе ачеі чінчі-сэ́тє дъ галбені, ла локзл дъ зндє ъі лза́се, ка съ жнша́ле пъ орб, къ дъ аколо́, німені нз-і ш. О́рбзл кзм къзт'к, шэ́ гъсі́ бани ла лок, ъі лз'к зікэнд: „Бо́гда-про́сте! къ кз о мінчюнъ ъм гъсію бани че міеі фзрасе."

DIALECTICA.

1. Muntenia. (Vălenĭ de Munte.)

GLIGORE M. JIPESCU: Opincaru cum ĭeste şi cum tribuĭe sĕ hiĭe săteanu. Scriĭere 'n limba ţĕranuluĭ muntĭean dă .... Bucureştĭ. A. Grecescu. 1881.

(8°, 161 paginĭ.)

(pag. 48—51.) Hine, prăseşte soĭurĭ bune, hărăneşte ţeapăn, însănătoşază-le şi nu-ţĭ maĭ bate ghitili cum am prins dă veste că facĭ. Tu le chinuĭ şi ele te scot din hârtoapă. Este? Ce aĭ tu cu dobitoacili? Nu doar că ele au minte şi graĭu? Ce ştiĭe ghiţelu, junicea, mânzatu, tauru, gonitori, juncani, vacili, buhaĭu şi boi, dă beldiea ta! Nu cumva cârlani, mânji, armăsari, telegari, jugani şi măcar uţupinili din lumea lu Dumnezeu, cu d'adinsu te dau dă şugubină? Ce-ţĭ pare maĭ blând, maĭ plăpând ca oiţili, berbeci, mĭeoarili, batali, târţii, cârlănaşi, mĭei, mĭelili tărcuşi şi tărcuşe, mărgelaţĭ şi mărgelate, buzaţĭ, buzate, oachĭeşĭ, oachĭeşe, plăghiţĭ, plăghiţe, pistruieţĭ, pistruĭeţe, rucărelĭ, rucărele, bucălăĭ, bucăliţe, cĭuţĭ, cĭute, cornuţĭ şi cornute, belĭ şi bele? Păĭ, cum aşa, nicĭ mânzărili, nicĭ fătătoarili, nicĭ sterpili nu-ţĭ plac? Ce urăştĭ plecătorili, sugari şi sugărili? Da lâna stogoşă, ţurcană, seină, neagră, albă, târcavă, miţili şi codina; mulsoarea, sugăritu, 'nţărcatu şi aplecatu, nu-ţĭ aduc nicĭ un căştig? Da brânza lor, laptili, caşcavalu, janţu, colastra, jântiţa (cocârţa), urda, caşu dulce şi salamura ce foloase nu ţĭ-ar da, d'aĭ cunoaşte bine cum să 'mprăsileşte oaĭa? Căşăria, bacĭu, hĭerbătoarea, 'nchĭegătoarea, crinta, răvar, mânători, sterpari, mânzărari, cârlănari, stricurătoarea, găleţili, cupili, comarnicu, târla, strunga, toţĭ şi toate ar hi 'nsufleţite dă ighirea tea, când te-ar zări vinindă la stână pă munte, mititeluţ, cu plosca la oblâncu caluluĭ, cu gluga pă după gât şi cu legume 'n dăsagĭ, suindă

haĭdea, haĭdea pă coastă, dând dă vale pân bungeturĭ, pântre colțĭ și ĭeară ișindă la ochĭurĭ dă poĭeniță, înainte apoĭ pân pădurili bătrâne ca stana de pĭeatră a dăpă crestili colților muntoșĭ! E dă mare laudă și trebuința cere să aĭbă rumânu la bătătura luĭ și armăsar dă sămânță pĭetros, vânos, voĭnic, și taur la vacĭ marĭ, cĭolănoase și alese de prăsilă, și berbecĭ bunĭ dă lână, cu coada lungă ne 'ntorșĭ și lunganĭ la trup, bunĭ la 'mpărechĭerea cu mutili lor oițe. Acuma aĭ numa nește boambe, boaĭte dă boĭ, la jug. Sâmbotin o hi dă șapte ghițeĭ și zorilă dă v'o nouo. Miĭe mĭ-ar plăcea să te văz cu cireadă de ghite, să le daĭ nume dă țară ca: bolocan, mărtin, lunaĭu, mĭercurea, joĭea, vinerea, duma, plăvan, ghĭorea, oprin, grosu, măgurean, codalb, codălbĭel, tărzĭea, mocan, murgocĭu, galben, pădurean, rușețu, rusu, găitin, porumbĭel, boĭean, cercel, balan, mândrilă, brebea, medelea, cerbu, prĭea, buzilă, țintea, breazu, floriean; și vacilor să le zicĭ: cercelica, mândrița, furnica, frumoasa, lunăĭca, mărtina, mĭercureana, mĭercana, joĭeana, vinerica, -sâmbotina, dumana, bălaĭca, brânduța, rușita, codălbița, murgana, ghiorica, pădurica, prĭeana, ĭepura, florĭea, mĭerlița ș'altele. Și să-mĭ urcĭ și să-mĭ plimbĭ turma și cireada, cum fac mocani, pă munți dornicĭ dă omŭ și dă ghite, de la Sân-Ghĭeorghĭe până 'ntre Stă-Mărĭ, unde dându-le sare la timp, adăpost și mâncare la soroc, să mi le porneștĭ dă vale, pepene dă grase. Eară plugu, nou, ușor, lucrat în hĭer rumânesc să hiĭe gata la arătura luĭ, și sămânța plină pentru bucate și s'aĭ aratu, la timp să-l facĭ. Dacă d'astea nu să poate căpătui hiĭe-care rumân, atuncĭ stăpânirea să 'ndatoreze satu, plasa, plaĭu și județu a-'șĭ căpui și căpăta prăsitorĭ și sămânța, pântru ghitili și holdile satilor. Dulceața adunată dă la ghite, lâna și carnea lor, vere Moțăilă, țĭ-ar umfla buca feți, și țiĭe și tutulor sătenilor ĭubitorĭ dă ghite și dă pasărĭ, și chimiru tău ar găfui întesat, dă sute și dă miĭ dă galbinĭ din vinitu dobitoacilor marĭ și frumoase, din lâna țesută, din pĭeĭ, din opincili argăsite și din rodu osteneli. Că ghita, hĭara sălbatică, pasărea, leu, pisica, câĭni, peștili, gângăniile toate, tot hiințe sânt ca și omu. Dobitocu simte, 'l doare, să 'ntristează, să posomorește și vorbĭește 'n limba luĭ, da n'o cunoaștem noĭ. Ghita ĭubĭește, fată, ărănește, o ustură d'o baț̆ĭ, să bolnăghĭește, 'mbătrănĭește, să usucă: adică umblă, mănâncă, doarme, dăpune, ține 'n burtă, toate le face ca omu. La ce dar le bajocorim, le omorâm și le stingem din bătaĭe? Uni 'nvățațĭ marĭ au scris, că nu e bine să mănânce omu carne;

cum şi fac mulţĭ. Adăvăru e, că multă carne n'aduce sănătate. Da la boală, la o bătăliĭe, la lucrătorii marĭ, la foamete, la 'nchiderea oamenilor în cetăţĭ, cum trăĭeştĭ, dă n'o hi nicĭ carne? Bună hire aĭ, hine, că ţii la ghită ca şi la copii tăĭ şi te aĭ îndrăci, când ţi-ar zice un căscăund: moară-ţĭ bouleni! — Dă ţĭ-o ajuta sfăntu, s'aĭ târlă, cireadă şi turme, să facĭ ca ardeleni trecătorĭ pă la noĭ; dânşi au măgarĭ încărcaţĭ cu târhatu pă eĭ, au dichisurĭ şi ghitili ocolite dă câĭnĭ, ăĭ maĭ curaţĭ prietenĭ aĭ turmilor, păzitorĭ şi duşmanĭ juraţĭ aĭ hĭarilor sălbatice. Câĭnilor, căţelilor să le puĭ nume ca la aĭ mĭeĭ: pârjol, ghiocel, breazu, lăbuş, urseĭu, corbea, leu, pinţa, zalinca, cĭesara, braĭca, lupeĭ, lucea, grivu, dudaş, haĭducu, roşca, bălanu, bucălău, dolfa, căruntu, grozea, gruĭu, gândacu, scurtu, urechĭatu, tămădău, scânteĭe, moşoroĭu, griveĭu, puĭca, ghidan, cazac, luĭcă, vidra, burcoj, ş'altele numirĭ dă drăguleţŭ.

(pag. 114—116.) Năşicule, mĭ-e cam ruşine, da te-aş întreba d'o vorbă: să hiĭe ghĭavolu pă pământ? Aşĭ, hine, tacĭ că te râd şi copiĭ, dă te or auzi! Necuratuluĭ ĭ maĭ zic rumâni, îl policresc: naĭba, aghĭuţă, dracu, ucigă-l-viderea, cornea, ucigă-l-toaca, diavolu, idolu, ucigă-l-tămâia, satana, spurcatu, ucigă-l-crucea, întunicatu, nodea şi codea. Închipuire numa este că ar hi diavolu pă lume hine. Nu crede toate alea. Rumânu 'şĭ 'nchipuĭe că hiĭe-care om poartă pă umere un înger ş'un drac. Dracu — hiĭe dăparte d'ăst loc — dă pă umăru stâng, învaţă pă omu dă rău, ca să intre în ĭad pă lume ailantă; îngeru dă pă umăru drept, sfătuĭe pă rumânu dă bine, să intre la raĭu cu mâĭnile 'n şolduri. Că dracu crapă, când facĭ bine. Că un rumân e slab dă înger. Că e dă bine să hĭ stângaciu, ca să 'mpuşcĭ pă dracu. Că necuratu umblă cu tichiĭe şi că să te păzeştĭ d'a te juca cu tichiĭa draculuĭ. — Raĭu, fătu mĭeu, şi ĭadu sânt numa pă lumea astă. Domniĭea sufletuluĭ omuluĭ netulburat, nemâhnit, şi sufletu dă fămeĭe aleasă şi cu simţirĭ înalte: asta ţĭ-e raĭu; afundarea 'n nelegĭuirĭ groaznice şi negre, ĭeacă-ţĭ ĭadu! — Că dracu nu face nicĭ pomenĭ, nicĭ punţĭ, nicĭ uşĭ dă biserică. Că uni l'a văzut şi că p'un drac îl creştea o cocoană în sticlă şi-ĭ da lapte dă mânca. Că d'o va Domnu cu omu, dracu ĭ ĭese 'nainte cu colacĭ. Că dracu ĭe spărgător dă case. Că un rumân are pă dracu. Altu dă dra-

cilor pă om. Că ĭe, cine ĭe spânu, a mâncat din pomana draculuĭ. Că l'a dus unde a 'nţărcat dracu copii. Dracu ştiĭe, da el nu. Că muĭerea a 'mbătrânit pă dracu cu dăscreţirea unuĭ hir dă păr. Că dracu să dă 'nlăturĭ din calea fărmecătoari. Că pă dracu l'au zărit oamini ca o năluc㠹 ba ca o mogândeaţă, ba că ĭera cu coarne, ba că şedea în casă pustiĭe cu spahiili (! l. stah-), cu muma păduri, cu joĭmăriţa: toate baţagoniili astea sânt scoase dă ăl dă n'are dă lucru! Da pântru aducerea aminte dă ĭele ĭe dă folosŭ a să păstra, ca să să vază copilăriĭea vacurilor trecute.

Miĭe încă-mĭ spunea un hătru dă moş, c'a auzit şi el pă străbunu luĭ, că ar hi jucat la nunta draculuĭ. Adicăti-le că dracu şĭ-aduse aminte într'o zi dăpă ploaĭe, să să 'nsoară, să-şĭ ĭea o muĭere şi să facă fete, să le mărite şi pă gineri luĭ să'ĭ ducă în pustiu loc împreună cu dânsa. Aşa îşĭ luă pe nedreptatea dă fămeĭe cu care făcu şapte fetişcane; şi ălĭi d'întâĭ i ĭera numili: trufiĭea şi o măritâ dăpă oameni ăĭ marĭ. A d'a doua ĭera scumpetea şi p'aĭa o dete dăpă poporu dă rând. A d'a treĭa ĭera 'nşelăcĭunea şi o căsători cu ţăranĭ. A d'a patra ĭera pizma şi o măritâ dăpă meşterĭ. A d'a cincĭea ĭera făţăriĭea şi o măritâ dăpă feţili bisericeştĭ. A d'a şasea ĭera 'nălţarea şi o trimise 'n muĭerĭ. A şaptea ĭera curviĭea şi p'asta nu vru s'o însoţĭească, ci o ţinu 'n casa dânsuluĭ şi căruĭa ĭ tribuĭe, intre acolo şi-ĭ ĭeste ginere moştenitor. Asta n'am maĭ auzit'o. Drac flăcău, drac însurat, drac socru, drac bătrân. Vorba ăluĭa: fă cruce mare, hine, că ĭe dracu bătrân! Ca să să ducă pomina maĭ va să scoaţă rumânu vorbă că dracu s'a popit! Sânt multe credinţe fără temeĭu, dăşarte dă adăvăr, rămase rătăcite pân mintea noastră, dân vechime.

(pag. 117.) Uni băznesc, hine, că ursu a fost fecĭor dă popă, şi că vrând să speriĭe pă Maĭca-Domnuluĭ, când trecea p'o punte, s'a pus în labe; dânsa văzându-l s'a cutremurat şĭ-a scăpat vorbili astea: aşa să rămâĭ, adică în patru picĭoare şi că d'atuncĭ aşa ĭe. Că aricĭu ĭera voĭnic cu barba mare, când urzĭea Dumnezeu pământu şi chĭemându-l să-ĭ ţiĭe dă ghemurĭ unu dă urzĭeală ş'altu dă bătătură, aricĭu s'a 'nhĭorat dă faţa Domnuluĭ, ş'a scăpat un ghĭem dân mână; din astă pricină dân lat şi şes ce ĭera să hiĭe, s'a scovârdat şi s'a prefăcut în măluşteanurĭ, văĭ, văgăunĭ, colnice, piscurĭ, munţĭ, râpĭ, mătcĭ şi Dumnezeu ş'a necăjit şi l'a blestemat să rămâĭe ghĭem, ş'aşa stă d'atuncĭ. Că

pă păĭanjăn să 'l omorĭ, dacă ţĭ ĭe voĭea să-ţĭ ĭerte Marĭĭea-Fecĭoară 7 păcate, pântru că s'a prins, care dân doĭ o ţese maĭ subţire, şi a ţesut secu dă păĭanjăn o pânză (mreajă) d'o maramă, dă nu te saturĭ, mirându-te. Astea ş'altili sânt poveştĭ bune la şezătoare, seara; sânt vorbă dă clacă — să vorbim, să n'adormim — istorĭĭ dă glumă şi parascovenĭĭ, pântru ca să treacă timpu şi urâtu.

---

2. Ţara Haţegului.

(Comunicat de D-nu Ar. Densuşianu.)

Vulpea firoscoasă.

Intr'o viĭniă părăjinită îşĭ făcusă culcuşul o vulpe. Acolo fătasă şâ crescusă maĭ multĭe rândurĭ ghe puĭ. Stăpânul viĭnĭĭ ĭera un perghe-vară, care aştepta să-ĭ dăĭe şineva mură în gură. În totĭe verile să tot socotĭa, cum să-şĭ lucre viĭnĭa, dară nu puĭĭa mâna să facă ĭimic. Viĭnĭa să părăşiĭnia ghin şe în şe.

Şeĭ ghin urmă puĭ aĭ vulpeĭ să făcusă căţălandri, şâ înşepusără şâ ĭeĭ a sări ghin culcuş. Într'o zâ unul ghin puiĭ ghe vulpe zâsă mumiĭ lor: Mamă! nu-ĭ biĭĭe ghe noĭ. — Dară ghe şe mă? întrĭabă mumă-sa. — Auzâĭ pă stăpânul viĭnĭĭ, răspunsă căţălandru ghe vulpe, zăcând: mă! da şe mare a crescut dudalu hăsta! Săptămâna veĭitorie, pun să-l săpe.

Taşeţĭ ghin gură, şâ căutaţâ-vă ghe trĭabă, zâsă vulpea ha bătrână, cunosc ieu biĭĭe, şe sculă-ĭ stăpânu viĭnĭĭ.

Vara trecu şă nu să săpă nişĭ o portată ghin viĭniă.

În vara următorie, căţălandri îşĭ feceră şi ĭeĭ fie-care căţie un culcuş. — Ieşând la vânat, fie-care încătr'o putĭa, auzâră ĭarăşĭ pă stăpânul viĭnĭĭ, care veĭnia ghin când în când să-şĭ vadă viĭnia, că are ghe gând să-şĭ-o săpe.

— Mamă, zâsă unulŭ, după şe să adunară cu toţiĭ împrejurul bătrâneĭ vulpă, am auzât azĭ pă stăpânul viĭnĭĭ, că are să pună să smulgă cu mânile burueĭnile ghin viĭniă, şă să-ĭ dăĭe o săpătură ţepenă, căşĭ prea s'a înţălinit pământul. — En căutaţâ-vă ghe trĭabă, vă spun ĭeu, şă n'ascultaţĭ ghe fleanca luĭ, zâsă bătrâna.

Trecu şi vara asta şă ĭnişĭ o buruĭană nu să clinti ghin loc.

În şeia-l'altă vara şe sosi, căţălandri ghe vulpe să făcusă vulpĭ cum să caghe, şă fie-care ghin ĭeĭ avea căţălandri.

Într'o zâ să adunasă toţĭ vulpoiĭ şâ vulpile cu căţălandriĭ lor la vulpea ha bătrână şi-ĭ spusără:

— Mamă, am auzât azĭ pă stăpânul viñiĭ că ghe s'ar usca maĭ biñie buruĭana, căşĭ are ghe gând să dăĭe pârjol viñiĭ la toamnă, căşĭ şâ aşia nu-ĭ aduse nişĭ un folos, şâ apoĭ vrea să limpezască locul.

Eĭ dragiĭ mĭeĭ, acum să vă luaţĭ hele fuĭoare, şâ să vă răsăpiţĭ ca puiĭ ghe potărnitĭe, care încătr'o va veghea cu otĭĭ; căşĭ, ñebunul, ĭeste în stare să facă o aşĭa beşisnişiă.

---

3. Macedonia.

M. G. Bojadschi: Γραμματικη Ρωμανικη ητοι Μακεδονο-Βλαχικη .... Wien, 1816.

(Bucureştĭ 1863 identic şi pe paginĭ. 8⁰, XVIII + 208 paginate + 4 nepaginate.)

Fabule icâ paramithe shi istorii alepte.*)

Dicumu jinu ashi se ducu. (pag. 192.)

Luplu ariki di in stungâ unâ oae, shi u purta tru peshtereao şi u macâ cu pake. Acolo iu imna lji ese leulu in cale, shi lji arake oaia; atuncea statundu luplu di diparte, lji zice: cu neindreptate nji-u loshi; nu va si u inkerdiseshti. E leulu arisendalui lji zise: nacâ shi tu u ai meashire di la oaspile a teu?

Nunquam est fidelis societas cum potente. (ibidem.)

Leulu, gumarlu shi vulpea fecerâ socilje shi eshirâ a avinare, ma cu ahtare ligare, icido ci si acaçâ si u impartâ njizâ elji. Cara avinarâ multu, zice leulu a gomarlui: lja shi le inparte cu minte. Ashi le face gomarlu trei egali pârci, shi le bagâ di inainte zicandu: Loaci-vâ care-cido acea ci lu ariseashte. Atuncea leulu se niraeashte pre nedukirea a gomarlui, lu bagâ in gjosu, shi lji vearsâ macile. Dupâ aista zice a vulpilji si le inpartâ, e ia le lja shi le face unu stogu shi trâ ia cenu vrtosu pucinu. Vizundu leulu aista, lji zice: care te inviçâ si inparci ashi cu minte? Shi ia lji respune: pacirea a gumarlui.

*) *ç* înainte de *e* şi *i* se pronunţă: *ţ*; *j* = *ž*; *cs* = *č*; *sh* = *š*; *ĵ* = *j* (francez).

Luplu mutâ perlu, ma nu mintea. (pag. 192—193.)

Luplu cazu in csarcu, shi tra si scapâ di periclu rugâ cu juratu si lu ljartâ, câ tru bana lui nu va si macâ carne, ma ergji shi radicini, icâ mâ peshti; shi cu aista condicione lu lasarâ. Cara intra tru unâ padure, macatu vizu unu porcu ci se intevalea tru muzga unei barâ, zise: aista n-adeveru va si hibâ pescu; shi tru oarâ lu csucuti.

Nu minduescu tuci ashi, dicumu grescu. (pag. 193.)

Luplu alaga fumitosu si aflâ iuva hranâ. Vine un' oarâ la unâ caliva, shi avde câ planze sarmaniça, shi muma ci u fricusha câ s'este câ nu se acumtinâ di plangu, tr'oarâ va si te dau a luplui. Luplu avzindu aista, shezu multâ oarâ afoarâ shi ashteptâ cu gurâ cascatâ. Ma cara intunicâ shi sarmaniça si acumtinâ, incipu muma si u disnjardâ, shi si lji zicâ: nu ai fricâ dashuru a meu, câ s'este câ jine luplu, va si lu vatamâmu cu sula aista di heru. Cara avdi luplu ahtare greaurâ, fuzi invirinatu zicându: tru aista calivâ alte minduescu shi alte facu.

Acea ci è tru manâ nu è mencsunâ. (pag. 193—194.)

Trecundu unu cane unu riu cu carne in gurâ, shi vizundu tru apa umbra a lui mindui, câ bucata acea ci lji se vedea in gjosu este ma mare dicatu acea ci avea in gurâ; ashi lasându acea ci avea in gurâ tra si lja acea ci se lji vedea, aremase fârâ di daule.

Indârlu cu dâma a lui bagâ minte. (pag. 194.)

Corbulu ariki unâ bucatâ di carne; shi asburâ pre unu arbure si u mancâ. Vulpea ci lu vizu shi avea mare apetitu si u mancâ; se duce curundu sub arbure, shi incipu si alavdâ corbulu zisenda-lui: O ci mushatu pulju eshti! Aharzai si hii amire a puilor s'era aveai boace; ma pecatu ahtare mushatu pulju si nu aibâ boace! Corbulu avzindu aiste alavdacsuni se umflâ, shi tra si nu minduiascâ vulpea câ este fârâ boace, dishcljide gura tra si spunâ boacea, shi carnea lji cade di in gurâ in gjosu, tr'oarâ u ariki vulpea, shi arisenda-lui pre sub buzâ lji zise: tute le ai, corbe, ma minte ce lipseashte.

Ficsorlji acelji cu minte plangu ma inainte di ci lji lja foamea. (pag. 195.)

Porculu agrulu shedea unâ zuâ sub arbure, shi intruxea dincilji. E vulpea ci trecea pre acolo lu vizu sub unu arbure. Catrâ ci fârâ ver-unâ lipsire ce intruxeshti dincilji? Shi acelu respuse: nu u facu incotu, câ s'este câ nji jine neapandaxita ver-unâ lipsire si lji amu indrepci, tra si nu shedu atuncea si lji intruxescu, cându si me lipseascâ.

Acelu ci va si facâ reu, aflâ ocasione. (pag. 196.)

Luplu vizundu njellu iu bea apâ di unu isvoru, vrea si lu csucuteascâ. Trâ acea statu in susu shi injurâ njellu, câ canda lji cuturbura apa di nu lu lasa si bea; e njellu zicea, câ nu este putere si cuturburâ apa, câ cura di in susu in gjosu. Cara se rushinâ luplu cu aistu respunsu lji zise: ma anlu ci trecu nji injurashi parincilji. Shi njellu face, câ anu nu era neci faptu. Atuncea zise luplu: eu vedu câ gjinc shti si dai greau a greilui, shi ashi lu acaçâ di lu fece bucâci.

Care-cido shtie iu lu strânze shtifla. (pag. 198.)

Pavlu Emiliulu Conzulu a Romilji se disparci di muljeri sa. Oaspiçlji a lui avea inima rao pre elu shi se ducea di lji zicea: nu este muljere ta intreagâ tru minte? nu este mushatâ? Dicara catrâ ci si u lashi? Ma aistu ci lji shtia stepsulu, tra si spunâ câ nu prindu scopolu a lui, câftâ di lji aduserâ shtifla, ashi londalui u tru manâ lâ zise: nu este aista shtiflâ mushatâ? nu este cu mastorie faptâ? ma cineva di voi nu shtie, iu nji stranze csicsorlu, afoarâ di mine ci u portu.

Mastorie a unui orbu. (pag. 200.*)

Unu orbu avea tru unâ cohe di gradinâ a lui 100 di taliri ingrupatâ. Vicinlu a lui ci lu vizu se duce unâ noapte, lji disgroapâ shi lji lja. Dupâ pucine zile se duce n-apoi orbulu si veadâ, suntu talirlji nica acolo iu lji apuse, ma cara se duse civa nu aflâ. Ashi tru oarâ lji trecu pretu minte pre vicinlu a lui,

*) cf. mai sus II pag. 257.

ma tora nu shtie cum si li scoata di la elu. Acolo iu shâ minduia lji cade aistu dolu tru minte. Se duce la vicinlu di lji zice ashi: Avzi vicine bune, eu vinju si te intrebu trâ unâ symvulie: Eu amu 200 di taliri, jumitate di aishci suntu tru siguru locu ingrupaci, shi tora nu shtiu si ingropu shi alanci tru acelu locu? — E vicinlu lji zice, acolo, s'este câ este loclu di aljumtra siguru. Tora ci face vicinlu. Curundu, duce suta di taliri tru loclu di iu lji disgrupâ, cu minduirea, câ dupâ pucinâ oarâ va si aflâ 200 di taliri. Ma cara aflâ orbulu 'napoi suta di taliri shi lji lo, cljimâ vicinlu di lji zise: cu tut' acea ci eu escu orbu, ma eu tora ma gjine vizui di tine ci eshti cu doi oclji.

Fracească unire. (pag. 203.)

Scilurlu amirelu a Scythlor vizundu câ lji aproake oara a moartilji, caftâ di lji aduserâ unâ ligaturâ di verzi strinte ligate, shi u dede a optuzâçlor hilji si u frangâ; ma cara neci unu di elji nu putu, u lja elu tru manâ, shi cara u dislegâ, nishoru putu si frangâ unâ cate unâ. Atuncea lâ zise parintile: videci hilji, ligatura ligatâ câtu este fortâ, e disligatâ cu ci nishureaçâ se frangu? Ashi shi voi s'este câ banaci tuci di adunu cu fracească vrere, neci unu neoaspe nu va si vâ poatâ, e si furi câ vâ disparcici, atuncea icido neoaspe va si vâ poatâ.

Shtirea scapâ di morte. (pag. 204.*)

Dionysiulu tyranu eshi un'oarâ in piaçâ. Shi cara trecu tote bolcile, vizundu njizâ alantâ shi unu filosofu care shedea tru unâ boltâ, lu intribâ: tu ci vinzi? e filosflu respuse: eu vindu inveçlu. Câtu lu dai, lu intreabâ Donysiulu? 600 di florinte, face filosoflu. Cara lji plati Dionysiulu câftâ si lji lu da. Pre aista lji zice filosoflu: Quid quid agis, prudenter agas et respice finem, acea è: icido ci faci, fâ u cu minte shi minduia ce scolusma. Aiste greaiurâ intrarâ la Dionysiulu tru zaconu di le zicea tutu di unu, câ le cunparâ scunpe. Se agudi un' oarâ trâ mare tyrania shi neindreptatea a lui si shâ sburascâ nescânci si lu omoarâ, shi bagarâ si facâ aista vatamare barberlu cando si lu surseascâ si lji talje grumaçlu. Cara vine barberlu si lu surseascâ,

*) cf. maĭ sus vol. I, pag. 342.

lji zice Dionysiulu greaiurâ ci cunparâ, di care ahtantu se aspare, càtu di tremurare nu putea se cenâ surafea, ma lji cazu di tru mani. Elu shâ mindui câ lji zise engastenu, shi canda shtia minduirea shi sburirea ci shâ avea faptâ, shi lji spune tute cumu shâ bagarâ tru minte. Atuncea vizu Dionysiulu câ nu è scunpu inveçlu ci cunparâ, catrâ ci lji scâpâ bana.

(Comunicat de D-nu Ar. Densușianu.)

Zicu dicara, câ tru zilele acellui deântâniu amirâ di Chipru, dupâ ce sântulu locu fù luatu de Gospida Bulione, se agudi ca unâ mare Doamnâ din Gasconia se se ducâ la hăgilichie, la sântulu mormintu; și cându se turna agiungându-lui la Chipru, fù ingiuratâ fârâ arușine de niște oameni blâstemați; și cara nu putea se se pârigoriseascâ de aistâ doreare, se mintui se se ducâ ca se se plângă la amirâlu; ma unu omu li zise câ copuslu va li hibâ chirutu, câ ellu era de unâ banâ ahântu cacorizicâ, și de ahântu pucinâ giuneață ți lassâ câ nu pedepsia cu dreptate ingiurârile fapte altui, ma și multe ingiurâri fapte lui insu, le arâvda cu unâ ruținoasâ chiutiliche; și ași care ți avea vâr'nâ cârtire și versa foclu fàcându-lui a lui altâ ingiurare i ruține. Doamna, avzându-lui aistâ și știindalui câ nu poate se-și scoatâ râulu ca se se pârigoriseascâ pucinu de cârtirea a liei și bâgâ tru minte se-și pezueascâ de lâeața a zisului amirâ; și cara se duse plângându-lui dinaintea lui, li zâse: Doamne! eu nu jinu la facia tea trâ pedepsirea, ce nu o așteptu, a ingiurareliei ce mi se feace (foarâ ca satisfacțiune) te pârâcâlisescu se me inveți cumu aravzi tine ingiurârile, ce invețai câ țâ se feacerâ; ca invețându-lui de la tine, se potu și eu se portu cu arâvdare a mea (ingiurare), care (știe Domnulu va se potu se facu) cu tutâ inima vrea s'ți-o dau, cându știi se le porți ahântu ghine. Amirâlu, care pânâ atuncia era alăsatu, canda câ se deșteptâ di tru somnu, și acâțându-lui de la ingiurarea faptâ aistei Doamne, care (ingiurare) o pedepsi fârâ milâ, se feace acellu cama gione agonitoru a cui-cido ce facea de atumcia și inclò ceva in contra timieliei ali coroanâ a lui.

(Notă: *m* înainte de *i* se pronunță ca *gni* în franțuzește. *l* înainte de *i* ca *l* moale precum *l* în: bataille; *ce, ci* = *țe, ți.*)

VANGELIU PETRESCU (Cruşoveanu): Mostre de dialectul Macedo-romanu. Partea I. Basmul cu Fetu-frumosu. Bucurescĭ 1880. II. Basme şi poesiĭ populare, ibid. 1882.

(8°. I, 47; II, 160 paginĭ.)

Basme.*)

Ficiorŭ-muşatŭ cu perlu de chrissafe. (I, pag. 8–11.)

Fù un'oară ca nicĭ un'oară, cara 's nu erà nu se spunea; că nu himŭ de când cu părmithele, ci himŭ de când cu minciuñile: de când s' incălţa puriclu la unŭ ciciorŭ cu noauă-zecĭ şi noauă de ocaz de hier, şi călcâñĭlu tot aremănea golŭ şi s'arŭca până în cerŭ şi toti se părea că éste lişiorŭ. De când scriea musca pe mur. Maĭ mincinos care pistipseaşte.

Fù un'oară tr'unà erñie mare unŭ aşkiti. Elŭ trecea singur, singurat. Veciñiĭ aluĭ erau pricile a pădurilorŭ. Şi aşi era de bunŭ la Dumnizeŭ, in câte toate prăvzele i se înclinau, când se aflau în calle cu năssu.

Tr'unà de zillele se duse aşkitiulŭ la marginea arâuluĭ care curà p'aproape de căliva aluĭ; şi ia vezu că vhine pe apă unà cănestră pisusită ghine, şi auzi unŭ urlet eşindŭ dit năsă. Stătŭ puçinŭ de minduitŭ şi dupe ce zise câte-vru graie de pâlâcărie, intră tru apă, şi cu unŭ parŭ trapse cănestra la margine. Când o deschise, ce să veadă tru ea? Unŭ natŭ ca de vâr'nà doui meşi; îlŭ scoase ditu cănestră, şi cum îlŭ luă în braçiă natlu tăcu. Natlu avea ceva legat de guşe. Şi cândŭ luă baerulŭ dela guşea natluĭ, văzu că tru năssu era unà scriitură; uă ghiuvăsi şi află că natlu easte arucatŭ de 'nă feată mare de amiră, care avea aruchişat şi ea tru dalgurile lumiĭ şi care de frica părinţilorŭ aleĭ, arucându natlu îlŭ avea bâgat tru cănestră şi li avea dat callea pe arâu, lăsându'lŭ tru ştirea Dumnezeului.

Aşkitiulŭ vrea de tută inima se crească natlu, ce li avea pitricut Dumnczeŭ, ma când se mindui că n'are cu ce să 'lŭ hrănească, l'apucă unŭ plângu ce nu se mai putea să pâpsească. Şizù pe genuche şi se pâlâkârsi alŭ Dumnezeŭ. O ciudie mare! de un'oară arăsări ditr' unà cohe a chiliile a lui unà avhită şi numaĭ decât crescu şi s' anălţă până la chicuta a casălei.

---

*) Notă: *ce, ci* se pronunţă maĭ tot deauna ca: *ţe, ţi; vh* = γ neo grecesc. *ñ, m̃* ca *gn* francez; *th* = θ; *dh* = δ.

Aşkitiulŭ căftă la năssă şi văzù auâ niscânte coapte, alte jumătate-coapte, alte aguridă şi alte tu lilice, de un'oară luă şi deade a natluĭ şi văzându că le mănâncă, se hărăssi de totŭ sufletlu şi efharistissi la Dumnezeŭ. Cu vhin dulce de avhită crescu natlu până ce ahurhi se mănânce şi câte alte-ceva. Ma cara cama mări natlu, se apucă şi 'lŭ învaţă se ghiuvăsească, să adună arădăcinĭ tea se se hranească şi se imne l'avinatŭ. Ma t'ună zio climă aşkitiulŭ natlu şi ilĭ zise: Ficiorlu ameu! sâmţu că slăbescŭ de cât pe cât; escu bătârnu! ca-cum me vezĭ, şi află că de azâ tru treĭ zile me ducŭ tu lumea alantă. Eu nu escu tatălŭ ateŭ acelŭ de dialihia, ci te am acăţat pe arâŭ, iu erai datu şi băgatŭ t'ună cănestră de mumă-ta, tea se nu se dukiască făpturalei acea neleagiuită, cu tută ce era feată de amiră.

Cara va să dormu somnulŭ acelŭ ietoslu, care va să'lŭ cunoşti după arăcimea şi amorţirea ce va se vezĭ pe totŭ trupulŭ ameŭ, se muntreşti, ca va se vhină unŭ aslanŭ. Să nu te asparĭĭ, vrutlu a tatăluĭ, aslanlu va îmĭ facă groapa şi tine va se tragi locu peste mine.

De miraze n'amŭ ce se ţi alasu de cât unŭ frân de calu. După ce va se aremâni singur să te aliĭni stri-tăvane, să lieĭ frânlu, să 'lŭ scuturĭ şi de un'oară va se vhină unŭ calŭ la aistă climare, şi va să te inveaţă ce să facĭ. Dupâ cum avea zisu auşlu aşi să feace.

A treea zi aşkitiulŭ luându-şi ziua bună de la hiil-su acelŭ de sufletŭ, se culcă şi durñi somnul acelŭ lungŭ.

Apoia de un'oară vinne unŭ aslanŭ fricosŭ nevoiă mare, şi vinne urlând, şi cum vezu pe auşŭ mort, ilĭ săpă groapa cu unghile aluĭ; şi hiilu ilŭ ingropă, şi aremase aclo trei zile şi trei nopţi plângându la mormântŭ.

Părimithŭlu, şoriclu cu aslanlu. (II, pag. 3—12.)

Ce 'şĭ era, ce nu 'şĭ era; era unŭ arbure stri 'nă zeană; stri zeana aceea era 'nă pădure; ditu pădurea aceea să dipunea unŭ aslan.

Aclo ĭu imna acelŭ aslan stri zeană de sum pădure, 'li inşi unŭ şoricŭ şi 'lĭ astâlliă callea; tu astâlliarea a calleleĭ, aslanlu să nâiri mult a şoaricluĭ şi se hiumusi cu mare asplimsire şi nâirire tea să mâncă şoariclu.

Ma şoariclu cara să află tu astare strimtură şi nivolie, ca lişoară price ce era, în vhie arsări arâp de arupăzână şi cu puţin arstrisărmintu ajunse sum arburîle ce era tu zeana de sum pădure.

De cara vinne şoariclu aspăriat şi înfricoşatŭ sum arburîle acelŭ, îşĭ şuçâ caplu tea să muntrească de 'năpoi să veadă ce face aslanlu; ma cara vâzu că aslanlu allagă după elŭ cu mare vhie, a doauă oară şoariclu să aspărie şi să înfricoşă mai multŭ de mai nainte, şi muntri d'amvârliga napŭ află vâr' nu locŭ ti ascăpare şi ti avegliare.

De cara nu putu s'află un loc ti ascundeare, nevoliea 'lu învăţă să 'ngărlimă peste arbure, şi aşi cu mare vhie şi avhoñusire s'alină stri arbure, şezu pe ună lumache goafă.

Cum îşĭ văzu vetea băgată tu locŭ avegliat, şuçâ să muntrească ce să feace aslanlu.

Aslanlu cu asplimsirea ce vhinea nu muntrea iu călca, şi cara vinne până la arbure, sculă ocli şi muntri în sus, ĭu văzu şoariclu şezând arâhătipsit tu lumachea goafă, şi aşi aslanlu ahâtŭ multu nâiritŭ era, ce cara se putea cu ocli vrea 'lŭ sorbea şoariclu.

Şoariclu de stri arbure ilĭ zicea: „Hei! Aslan mare şi minte n'are. Ce 'ţĭ feçĭu eu de 'mĭ avinaşĭ, de ahâtŭ multŭ te curmaşĭ?“ — Eu de hrana a ta nu 'ţĭ luaĭ, apa a ta nu ţi-uă vărsaĭ, eştĭ gione şi sănătos, ma şi de tine are maĭ vârtos.

Aslanlu cara avzi că ilĭ zise: Are şi de tine maĭ vârtos, să nâiri a doauă oară maĭ multŭ denainte şi 'lĭ zise: Morlaĭ, şoaricŭ, să teĭ acâţăriş, sârme va să te facŭ.“

„Ma ce 'ţĭ feçĭu mine oaspe aslane?“ ilĭ apândisi şoariclu.

„Nică mă întreghĭ?“ zise aslanlu. „Tine callea 'mĭ uă astălliaşĭ, şi pe arbure te alinaşĭ, şi tora şezĭ de te şupărezĭ de mine şi 'mĭ zicĭ: Aslan mare şi minte n'are. Eu de cara escŭ unŭ amirŭ sti pricili tute şi sti agriñile tute; şi eara tine 'mĭ zicĭ: eştĭ gione şi sănătos, de cât şi de tine are maĭ vârtos. Avzi, şoaricŭ, eu să 'ţĭ zicŭ: Aistŭ graiŭ să nu 'mĭ lu ziceaĭ, va 'mĭ luam calea să 'mĭ fugiam; decât maca 'mĭ zicĭ, că de mine are altu maĭ vârtos, voĭu să 'mĭ spuñĭ care easte maĭ vârtos de mine?“

Şoariclu ilĭ zise: maĭ vârtos de tine easte hillu al Adam.

Aslanlu nu duchi ce să cliamă hillu al Adam şi aşi ilĭ zice: „până s'nu treacă hillu al Adam şi eu de aoaçe nu am să fugŭ.“ Şi şedea tu arădăcina a arbureluĭ şi aştepta să treacă hillu al Adam, cândŭ de cândŭ să 'l veadă. Şi cara ilĭ zice a şoariclui cu imereaţă: „eu hillu al Adam nu 'lŭ cunoscŭ, ma când va să treacă să 'mĭ lu spunĭ.“

Şoariclu stircsi şi ilĭ deade graiul, că ma să treacă va ilĭ lu spună.

Şi aşi după puţin chero ia iu treace un tarŭ golŭ, fără de sumarŭ; şi aşi aslanlu văzânda-luĭ tarlu, întreabă şoariclu: „Ho şoaric! Napŭ easte aistu hillu al Adam?“

„Nu e aslane, nu e, ilĭ zise şoariclu, nu easte hillu al Adam, că aistu easte tarŭ; ştiĭ ce pate aistu tărŭ de hillu al Adam?“

Aslanlu apândisi: „nu ştiu.“ „Eu să 'ţĭ spun, macă nu ştiĭ.“

„Spune 'mĭ“ ilĭ zise.

Şoariclu spune: „Aistu tarŭ se afeată de mă-sa golŭ golişanŭ ca cum ilĭ vezi, şi de cara creaşte de să face de la unŭ anŭ şi jumitate, pâna la duoĭ, easte sălighitŭ şi arespândit pe vrearea luĭ. Când umple duoĭ añĭ ilŭ liea hillu al Adam şi ilĭ bagă sumar sti schinirat, şi 'lŭ stringe cu vhingâlă sum pântică şi apoia 'lŭ încarcă de la 80 pâná la 100 de ocazĭ greaţă şi 'lŭ liea 'nintea aluĭ cu unâ pârjină şi cu înţepare, şi 'lŭ duce ĭu să va.“

Avzândaluĭ aslanlu că pe ahâtă mare pravdă are puteare hillu al Adam, de face icĭ cum va, maĭ multŭ ilĭ creştea merachia, şi adăsta minută din minută cândă să treacă hillu al Adam, tea să 'lŭ veadă ce lugurie easte. — Pe acea adăstare a aslanluĭ ĭa ĭu treace unŭ boŭ cu sverca julită şi sânginată de trâgearea a pluguluĭ şi a aratluĭ. Văzândŭ aslanlu acelŭ boŭ, strigă a şoaricluĭ: „Şoaricŭ, şoaricŭ, napŭ easte aistu hillu al Adam?“

Şoariclu ilĭ zise: „aista cliamă boŭ.“

Eara aslanlu întrebă şoariclu, çe uă are sverca julită şi sânginată?

„De mâñile şi de lucrulu de hillu al Adam“ li apândisi şoariclu.

„Ma cum şi aistui li uă poate hillu al Adam?“ întrebă eara aslanlu.

„Aşi şi a lui li uă poate, şi aţia ţi' uă poate, şi a câte prăvzi se află peste ietă, a tutulor lă uă poate; ma scoală de fugĭ, cama avhoñia să nu paţĭ nepăţitile.“

Câtŭ aslanlu avzia aiste graie, altŭ ahâtŭ să asplimsea şi se năirea ahâtŭ câtŭ chiealea nu 'lŭ încăpea, şi de inate ce ilĭ vhinea, dinţili 'şi li cicutea, şi ocli ca scântellĭ li scăpărea tu adăstarea ce făcea.

Unŭ auşŭ din sus vhinea, şoariclu dupe lumachea ce şedea: „Aslan mare şi minte n'are, li striga, ia şuçâ-te de muntrea că ma' işĭ vhine hillu al Adam.“

Aslanlu îşĭ şuçâ de 'lŭ muntri, şi cu fricos graiŭ a auşluĭ ilĭ gri:

„Tine eştĭ hillu al Adam?“

Atuncea auşlu ilĭ apândisi: „eu escŭ hillu al Adam.“

„Ma eştĭ tine hillu al Adam, avzĭĭ că eştĭ maĭ sănătos de mine, şi de dimineaţă te aştept tea să ne alumptămŭ.“

Auşlu ilĭ zise: „ghine, decât eu, vârtutea cu mine nu uă am.“

Aslanlu lu 'ntrebă: „iu uă aĭ vârtutea?“

Auşlu ilĭ apândisi: „uă alăsaĭ acasă, că nu ştiam că va să ne alumptăm tea s' uă lieau cu mine.“

Aslanlu ilĭ zise: „macă 'i aşi, du-te liea 'ţĭ vârtutea de acasă şi vhinu să ne alumptăm maĭ 'n vhie, că te aşteptŭ.“

Auşlu ilĭ zise: „ghine; decât până să mĩergu şi să vhinŭ poate să fugĭ tine.“

Aslanlu ilĭ apândisi: „Eu nu fugŭ, că te aşteptŭ.“

Auşlu zice: „de iu ştiu mine că nu fugĭ; eu nu pot să te alas tu vrearea a ta şi să fugŭ, că 'mĩ frică să napu fugĭ, de vhinŭ şi nu te aflu; decât tea să ştiu că va să te aflu când să vhinŭ, lipseaşte să stai tea să te legŭ pe arădăcina de aistuĭ arbure până să mă ducŭ să lieau vârtutea şi să vhinŭ, şi apoia să te deslegŭ tea să ne alumptămŭ.“

Aslanlu ca pravdă şi ca glarŭ ce era, stricsi pe sboarile auşluĭ şi stătu de 'lŭ legă pe paturle cicioare.

Şoariclŭ ma 'lŭ văzu că 'lŭ legă de cicioare, ilĭ zise: „Aslan mare şi minte n'are; tora va să vezĭ ce aĭ să paţi.“

După aceea, ia iu vhine auşlu cu unâ fortotire de copaciŭ, mea cara lĭ-uă întră de 'lŭ acăţă să 'lŭ bată până ilĭ feace truplu ca urzicĭ chisate, şi 'lŭ alăsă legatŭ, şi fugi.

De cara fugi auşlu, şoariclu zise a aslanluĭ: „Eh! oaspe aslane, văzuşĭ ce păţâşĭ de hillu al Adam?“

Aslanlu li apândisi: „văzuĭ, şoaricu frate.“

Şoariclu ilĭ zice: „ma 'ninte 'ţĭ eram maĭ urât hasmu de altu cine-va; şi tora cum poate să 'ţĭ escŭ frate?“

Aslanlu ilĭ zise: „trecutile să le agreşim, că acelŭ ce nu să minduieaşte multu să pedipseaşte, şi tu aistă oară te pâlăcârsescŭ din pade până în cer să me ascachĭ şi să me deslegĭ de pe nevolia ce me aflu, că altu de tine nu se află tu aistu locŭ, cae să 'mĭ da ajutor.“

Şoariclu strigă cu boace analtă muntrinda-luĭ în cerŭ şi zise: „Ho! Doamne Dumnezeale, vinne oara că caftă ajutor amirăŭlu a pravzilor şi a pricilor tute de sti lume, de la mine anaxiŭ şoaricŭ?“ Şi aşi după aiste graie ce zise soariclu, ilŭ luă mĩla şi liertăcĭunea şi să dispuse 'ngârlimânda-luĭ de sti arbure, agiunse

până la funea, iu era legat aslanlu, şi discăcinda-luĭ funea puţin câte puţin cu dinţîi, ilĭ deade eleftheria a aslanluĭ.

Aslanlu fugi la lucrulŭ aluĭ şi şoariclu 'şĭ să duse la lucrulŭ aluĭ.

Părmithu 'mi ştiam, şi părmithŭ vă spuşŭ; nu ştiu cum fecĭu, ma nu vă arâşŭ.

Cae simţeaşte, duchiseaşte şi cunoaşte părmithlu a unuĭ aslan ca ce păţi de hillu al Adam.

Cântice populare.

(Caragiani: Convorbirĭ literare II [1869] pag. 381—388)

Cântec de amor.

Dóili s'ne luămŭ, dóili s'ne vremŭ
dóili 'nă inimă să avemŭ
şi-a mumelor s' nu le spunemŭ;
că mumele ştiŭ sboare multe,
şi depunŭ frunzele din munte,
surpă şi gióuli di pri punte.
S' fugimŭ departe de-aestă lume
să se-agărşească şi-a nostru nume;
văliură se-alègemŭ cu ape curate
i păduri cari sunŭ necălcate,
şi iu luluzile sunŭ neadunate;
şi-aclò calyvă se ne facèmu,
şi bana singuri să ne o trecèmu,
şi de văr'nu aminte s' nu ne aducèmu;
Şi care s' perimu, care s' murimu
dóili, dóili să ne fimu.

Fata logodită fără voea eĭ.

Mĭ este feată lângedă,
lângedă şi vestedă.
Ce ai leà feată, de nu 'mi poţi?
Nu 'mi dădeşi, dado, bunu soţu.
Cùscrili vinu tra se te lià.
Dâ-le, dado, s' măcă s' beà,

Bagă şi măna 'n gepea mea
şi-află scoate cleaia mea,
se desclizi sendùchia mea,
tra să scoţi şi pèia mea,
şi 'mi indreage soră-mea
se le-o dai tra să o lià.
Ţie, soru, iţi căntă n'vestele,
mie, soru, îmi căntă bătărnele;
Ţie, soru, iţi bagă veri,
mie, soru, mi-adàră ceri;
Tine, soru, te cingu cu brănu,
mie, soru, imi herbu grănu;
Tine, soru, te-aşteaptă callu,
mine, soru, me-aşteaptă scamnulu;
Tine, soru, te-aşteaptă soacra
mine, soru, me-aşteaptă groapa;
Tine, soru, te-aşteaptă socrulu,
mine, soru, me-aşteaptă loculu.

Insuratul intorsu din străinătate.

Lea Marino, lea marată!
Ce 'mi stai inverinată?
Lea Marino, năveasta mică!
vezĭ măndila-ţĭ se dimică;
ce o porţi tutŭ lerosită?
Portŭ mandila lerosită
că mi-am gionele tu cseane.
Căţi anĭ are ce-i tu cseane?
Are nóue anĭ tu cseane;
trei anĭ ninga va s' lŭ-aşteptu
va s' ţinŭ dorlu a meu tu cheptu.
Şĭ-care earŭ va nu se vină,
ninga treĭ va să me ţină.
De pre-apoĭ láiamĭ de laie,
láie, corbe, negre stranie,
va 'mĭ alegŭ s' me ducŭ se cherŭ
tr' unŭ laiŭ corbu Manasterŭ!
Marino neveasta mea mică!
mine escŭ gionele tâŭ.

Trece-ţi calea cea venită
că mi-am inim'amarită.
Care eştĭ gionele meŭ
ce semne are casa mea?
Merŭ, luluzĭ ca faţa ta,
pergulă tu cale da.
Care eşti gionele meŭ
ce semne are cheptulŭ meŭ?
Masne lai ca ocli tăĭ.
Tine eşti, gioneale, stâĭ.

Cânticŭ. (Mostre II, pag. 48—50.)

La 'mĭ me şi spelaĭ 'mĭ me
la şioputlu din chiare.
Laĭ 'mĭ me şi douăle braçiă;
Şi 'mĭ arŭcaĭ tu douăle façiă;
şi 'mĭ arŭcai ocli 'n sus,
şi 'mĭ văzuĭ unŭ gione
cu 'nel curat tu mână.
— Gione, ah, bre gione
multu 'mĭ te alăvdară
protŭ chrisicŭ în hoară;
sărţĭ daŭ unŭ duiarŭ
să 'mĭ adarĭ unŭ 'nel ca a tăŭ;
şi de çe să arămână
să 'mĭ adarĭ şiună clişuţă.
— Feată, alea, feată!
multu 'mĭ te alăvdară,
la văltorlu din hoară;
bună şi lucrătoară
ună protă 'n hoară;
să 'ţĭ dau unŭ fullior
să 'mĭ adarĭună cămeaşe;
şi de çe să arămână
să adarĭ 'nă distimelle.

Cânticlu a puntileĭ de Narta. (Mostre II, pag. 84–94.)

Featele a Arŭmâñilorŭ,
Gioñilĭ a tătăñilorŭ!
Ia înveşteţĭ-vă cu giupile,
giupile cu nasturli,
să vă arisească maisturli! . . . .
Maisturli cu tehne areauă,
'şĭ luară Şcodra şi cu Moreauă.

* * *

'Şĭ erà treĭ maĭsturĭ alăvdaţĭ,
şi amântreile 'şi eraŭ fraţĭ,
pe masturiă multŭ 'nveţaţĭ;
şi amântreile 'şĭ eraŭ 'nsuraţĭ.
De multŭ maisturi çe erà
la toţĭ numa-lă s'avzia;
câte lucre grealle erà,
ellĭ putea de le adărà.
Un om vinne de 'lĭ climà,
că amirăŭlu lă strigà;
şi 'nchisiră depreună
tută noptea imnà pe lună.
L' amirăŭlu se 'nclinară,
cu dor mare lu 'ntrebară:
— „Çe urseştĭ tu de la noĭ?
noĭ himŭ oamenĭ sclavhĭ a teĭ."
— „Eu am avzită ti voĭ
că hiţĭ maisturĭ multu arăĭ.
De la mine çe căftaţĭ
puntea de Narta s'uă adăraţĭ?
Ma să nu puteţĭ s'uă adăraţĭ,
să ştiţĭ că vhiĭ nu ascăpaţĭ.
— „Doamne, te pălăcărsim,
treĭ zâlle să ne minduim."
După ce 'şĭ se minduiră,
l' amirăŭlu apăndisiră:
— „Puntea aista s'uă adărăm
şeapte añĭ chero căftăm.
Icĭ să hibă şi să lipsească,
amirălia să hărgiuească,

Noĭ sclavhĭ aĭ teĭ să himŭ,
s' nu ne alasĭ tea să ne jilimŭ,
tu xenea aistă çe himŭ;
Fumeille vrem să nă le aducem,
pe ningă noĭ să nă le avem."
— „Tute aiste çe căftat,
eŭ, vă le dau cu giurat.
Punte sănătoasă voĭu,
că vă talliŭ treilli ca oĭ!"
Se sculară, şi amântreĭ,
se duseră să liea a lor fumellĭ.
Fumeille lă crau de Nănta,
le luară şi le duseră 'n Narta.
Fumeille lă erau dit munte,
le duseră în Narta la punte;
şi ahurhiră de lucrà
loclu a puntileĭ 'ndregea.
Themeallile le săpa,
chieţirĭle le arădipsea.
Tută zâua çe lucrà
apa noaptea l'uă 'necà.
Şease añĭ ma 'şĭ se curmà,
şi puntea nu lă se adărà.
Ma 'şĭ şedea şi se minduia,
şi cu lacârmĭ lăĭ plângea,
că cheroulu lă aprochia,
şi puntea nu lă se adărà.
Ună zâuă de dimineaţă
măĭmarlu cându 'şĭ la' façia,
iu se primna pitu ubor,
vizu pullĭu asburător.
Pullĭlu aclo iu 'şĭ asburà
pe lumachie 'şĭ se discurmà,
pe măĭmarlu ma 'şĭ muntrea,
şi cu dor mare piridea;
a măĭmarlu ma' lĭ zâçea:
— „Maĭmare, să nu te jileştĭ
mă' să vreĭ lucru să bitiseştĭ,
a ñicluĭ frate n'veastă să luaţĭ,
tu themeallie s'uă băgaţĭ.

învhie, învhie s'uă anveliţĭ
jeale şi mĩlă să nu muntriţĭ."
Măĭmarlu cându 'şĭ avzia
pullĭlu aista çe 'lĭ zâçea,
ditu hicate suschirà,
inima îlĭ se dimicà;
de multŭ çe avea mare dor,
pe açea cama mĩcă nor.
Năsă 'şĭ avea un mĩcŭ natŭ
pe cicioare ne 'mprustatŭ.
De mă-sa nu se despărţia,
Constantinu 'şĭ lu climà.
Măĭmarlu 'şĭ se minduia,
şi multŭ arău ilĭ vhinea.
Tu margine se mindui
că Dumnezăŭ aşi ursi:
Puntea aista tea s'uă adară
lipsia nor ma' mĩcă să moară.
Acasă, el dimândă,
prânzu bun lă s'adară.
Nor ma' mĩcă să' şĭ se 'ndreagă,
prânzul cu ea să' l pitreacă.
Măĭmarlu çe dimândă
nor ma mĩcă' şĭ l' ascultă.
Constantinlu' şĭ lu sculă,
de iu durmĩa' şĭ lu deşteptă.
De ţâţc' şĭ lu sutură
şi 'năpoĭ pe somnu'l băgă.
S' adără, s' armătusi
la punte să s' ducă închisi.
Cu mare harauă erà
prânzul cându' şi lu duçea.
Ma la punte când agiumse
a maisturlor, ea lă zăse:
— „Voĭ, maisturĭ, ah! voĭ măraţĭ!
cu 'mbăreaţă çe lucraţĭ!
Iu e puntea çe adărat,
şease añĭ întregĭ çe lucrat?"
— „Doamnă, şi noi ne ciudisimŭ;
puntea deanda uă ahurhimŭ.

zîuă şi noapte toţĭ lucrămmŭ (!)
şi nu putem tea s'uă 'mprustăm.
Măĭmarlu nă dimândă
cu giurat nă spregiură:
Astăzi prânzu cae s'aducă,
să nu' l' alăsăm tea să' şĭ fugă.
Tu themeallie s'lu băgăm,
puntea să putem s'uă adărăm."
— Ea, laia, nu' şĭ se duchià
maisturli çe' lĭ sburà.
Pe bărbat-su ma' şĭ muntrea,
şi 'l videa că tot plângea.
Cu dor mare lu 'ntrebà,
cât videa că lăcrămà:
— „Vrutlu a meŭ gione şi bărbat,
voiŭ s' mĭ spuĭ 'ndrept şi curat,
ti çe plângĭ şi lăcărmezĭ?
Spune 'mĭ 'ndrept, aşi 'mĭ bănezĭ!"
— „Vrută, suschirarea a mea,
nu easte ti altu çeva;
îmĭ căzù 'nelu vruta a mea,
tu açea groapă, şi trecĭ de 'l lica!"
— Tu groapă năsă' şĭ intră,
cum bărbat-su li dimândă.
Ahurhi 'nelu 'şĭ lu caftă,
făr să ştibă çe va să pată.
Maisturli 'şĭ hiumusiră,
cu vhie, fără de mĭlă.
Tu themeallie uă arăcutiră,
şi cu chieţirĭ s'uă stismusiră.
Ea, laĭa, ma 'lă strigà,
cu mĭlă îlĭ pălăcărsea.
Cărnile' şĭ le dipirà,
perli din cap 'şĭ arupea.
De cât vâr' nu nu uă avzia;
boacea a leĭ nu' lĭ s' ascultà.
Eară năsă lă zâçea,
şi căt putea îlĭ pălăcărsea:
„Voĭ maisturĭ, ah! voĭ măraţĭ!
pe un graiu s' m' ascultaţĭ,

va să vă zâcŭ ninga 'nă oară
ţâţa să 'mĭ alăsaţĭ 'nafară,
Natlu de foame s' nu 'mĭ moară.
Ia pitriçetĭ să 'mĭ 'l aducă
tea să 'l bagŭ pe ţâţă să sugă.
Că e mĭcŭ şi necrescut,
n'emprustat, multu minut.
Cum treambur mine, mărata,
să treambură şi puntea de Narta!
Căţĭ călletorĭ va si' şĭ treacă
cama mulţĭ să' şĭ sc' neacă;
câţĭ perĭ 'n cap mine 'mĭ am,
ahâţĭ oamenĭ se s' neacă tr'an!.....

Tascu Iliescu: L'Escriveta, traduite en dialecte macédo-roumain de ..... Munpellie MDCCCLXXXII.

(3 paginĭ de 2 orĭ.)

Ascăparea ali Dincea di mânile Turceştĭ.

Mărĭtară Dincea mică, ş'di muşuteţa llieĭ
Toţĭ gionĭ-lli o cllimară „lilicea lumi-llieĭ".
Di multu mică Dincea ş'minută çi erà,
Să 'şĭ leagă duvaleta ş'să 'nvească nu ştià.
Bărbat-su, gione tiner şi multu muşutic,
A doŭa-zâ dimneaţa 'şĭ sc duse la bătic.
Lunĭ îşĭ feçiră numpta, şi marţă dipărtă,
Ş'a lumi-llieĭ lilice să 'llĭ crească o alăsă.
După şeapte anĭ de zâlle a casă 'şĭ se turnă,
— „Tac! tac!" bătu pi uşe, — „mulliére, moĭ, disfă!"
Mumă-sa îllĭ se spusc: — „Dincea nu ieste aŭà,
Am pitrecut' o 'ntre apă, ş'n'ar să vhină" 'llĭ zâcca,
„Năsă Turçi-llĭ mĭ o luară!" — „Şi iu o dusiră?"
„Nu ştiŭ, n'o vizuĭ, ma, cum mi spusiră,
Çin' sprăçĭ de zâlle calle, şi poate maĭ diparte,
O luară, ş'o tricură d'amare în a parte!"
— „Va 'mĭ fac ună căiche subţire ca pergam,
Şi va s'me duc s'o caftu, tu trup sufflit pân'am.
S'allag amarea tòtă, loc-lu a tutulor
S'o ved nica' nă òră, i cama ghine s'mor!"

El, de açea minută, tu căiche intră,
Şi şeapte anĭ de zâlle, tu amare imnâ.
S'duse tu multe locurĭ, şi mulţi întrebă,
Ma di la vâr'nu n'află, ş'çi-va nu învităă.
După şeapte anĭ de zâlle agiumse tu un loc;
Acolo erà sultan-lu turçescu din Maroc.
Avnanghia de palate stătù, şi s'minduia,
Ş'pi tu firizĭ-le tòte, el laĭ-lu ma 'şĭ muntrià.
Açi află 'nă mòşe, în calle iu 'şĭ şidea,
Şi s'apruchiè de năsă 'ntribând'o 'llĭ zâçea:
— „Çi iéste cula aistă, şi aistu palat?"
— „E palat-lu a sultan-luĭ, laĭ gione mărat."
— „Şi cum se clliamă feata çi iéste 'nellis aclo
Çi sunt şeapte anĭ de zâlle sultan-lu çi o lo?"
— „Macă mi 'ntreghĭ ti disă şi ti numa a llieĭ,
Năsă o clliamă Dince, lilicea loc-luĭ llieĭ."
— „Tu palat-lu turçescu, cum s'intru, cum s'm'alin?"
— „I ca dervis turçescu, i ciritor crăştin."
Se învescù tu stranie, se feaçe ciritor,
Şi fără fricà intră tu a palat-luĭ ubor.
El scòse bòçe adilliòsă şi cu mare dor:
— „Daţi-mi ti numa'l Dumnizeŭ agiutor!"
Husmechiara luă pâne a òrfan-luĭ să 'lli da.
— „Dă 'lli tine Dince aistuĭ om, cu mâna ta,
Eleĭmosine, că par' că 'i di tu hòra ta."
— „Caĭ pòte tea să ştibă că e dit hòra mea,
Când nu pot ni puĭ-lli s'asbòră pân' aŭà.
Naforă maşĭ de lânduri, altu dit hòra mea?"
— „Disi m'asculţi, feată, daŭă sbòră să 'ţĭ grescu:
Disi că vhinĭ cu mine, s'alaşĭ loc-lu turçescu?"
— „Moĭ Dafce, husmechiară, bagă measă s'mâcămŭ,
Şi òrfan-lu aistu cu noi va să'l çinămŭ."
Pi measă pânà furà, pâne pânà mâca,
Ali Dincea arâs-lu din gură nu-llĭ păpsea.
— „Di caĭ-ţĭ arâzĭ aşiçe, di caĭ îţĭ şupurezĭ,
Voiŭ să te 'ntreb, a Dòmnă, spune 'mĭ, aşi 'mĭ bănezĭ!"
— „Ieu nu 'mĭ arâd di tine, că hiĭ bărbat-lu a mieu;
Ma di hilliu sultan-luĭ çi trémburà ti ieŭ!"
Fugirà dit palatu, pit culă ellĭ tricură,
Şi galbine scularà, cât doi-lli puturà;

Se duserĕ tu ahure, iu erà caĭ-lli legaţĭ,
Ş'aleapsirĕ maĭ gionĭ-lli, ma tinirĭ, ma muşaţĭ.
El acăţă duriŭ-lu, şi açel albul ca;
Imnânda-luĭ 'ncălare, ca luna lumbrisca.
Agĭumsirĕ la 'mare; când vrea s'discălicà,
Avzârĕ unà bòçe; sultan-lu 'llĭ avina.
— „Sultan-lu nă avinĕ, sultan-lu iéste aŭà!"
Sultan-lu tot strigându, a gione-luĭ zâçea:
— „Amalama çi 'mĭ luaşi, amarea o afumà,
Caĭ-lli çi 'mĭ arăchişi, loc-lu'l cutrimburà.
Cu vhin, cu pâne caldă, şeapte anĭ feata hrănirĭ,
Tu sirmă, s'tu atlaze ieŭ o armătusirĭ,
Şi nor di hilliŭ tu minte aveam să o făçeam;
S'erà s'o agĭungeareşĭ, cap-lu vrea să 'llĭ tălliam! . . . ."
— „Cara cu vhin, cu pâne, năsă o hrănişĭ,
Cara tu atlaze ş'sirmă, o armătusişĭ,
Ş'cara aveaĭ tu minte a hillĭ-tuĭ s'llĭ o daĭ,
A mea mullieare erà, şi ĭeŭ iara 'mĭ o luaĭ! . . . ."

(Notă: On prononce *vh* comme le γ des grecs modernes; on prononce *ll* comme l' *l* mouillé français ou *gli* italien.)

---

4. Istria.

F. Miklosich: Die slavischen Elemente im Rumunischen, pag. 59 urm.

*) Doi omir ămnat-au en ra se calle; ur de jegl aflat-a o secură, cglăma: oh! veri, ca am jo afflat. N'am afflat moresti sice, sice cella ato, ma aremo afflat. Salec pocle verit-a cegli, car gli secura pglierdut, e vesut-a secura en mera lu cella, carle vo afflat; poçnit a maltrate il sa tato (?): o morz esmo, cglămat a jeigl tunce. Compagnu a lui: nu smo moresti sice, ma jessam. S'az c'ai tu secura afflat cglămat ai, j'on vo, e no, noi amo vo afflat.

**) Jarna fost'a e cruto race. Fruniga cara avut neberito en vero, çuda hrana stat-a smirom en ră să cassa. Cercecu se

*) *ce, ci* = *ţe, ţi*; *j* = *ĭ*; *gli* = italien *gli*, francez *l* mouillé.
**) Idem; *x* = *j* francez, *j* = *ĭ*.

bodit su pamint, patit-a de home e de race. Rogat-a donche fruniga, neca egl du je salec munca sa xivi. E fruniga sice: juva ai tu fost, en jirima de vera? Saç che n'ai tu tunce a te xivglenge prepravit? En vera siss-a cercecu, cantat-am, mi divertit-am, car gli trecut. E fruniga ersuch: s'ai tu en vera cantat, avinoce, che i jarna e tu xoca.

---

*Tatăl nostru.**)

Čače nostru carle šti en čer, neka se spunè volja a te, kum en čer aša ši pre pemint. Pera nostre, saka zi de nam astez. Odprostè nam dužan, ka ši noi odprostim a lu nostru dužnič. Neka nu na tu vezi en napastovanje, neka na sbavešt dezvaka slabè. Amen.

---

*Credo.**)

Jo kred en Domnu čače, karle pote tot, karle fakut čeru ši pemintu. Ši en Isu-kerst filju a lui ensnaskut Domnu a nostru, karle fost zečnit de sveti Duh, naskut de Maria fete, karle fost munčit su Poncie Pilatu, mort zekopejt, mesav in čer sede na desne čače, karle pote tot, dende are verí za sendi čeli vii ši čeli morci. Jo kred en sveti Duh, svete maja baserike kerstjanske, svete kompanije. Odprosté nam a nostru pekat živitu uživí. Življenje za vavek. Amen.

F. Miklosich: Ueber die Wanderungen der Rumunen in den dalmatinischen Alpen und den Karpaten. Wien, 1879. (pag. 9.)

De la maja lu sveti Petru, che vire fara din pkè toc anj opt zile.*)

Sveti Petru avut-a ura (o) maje, kar a fost kativa muljčre, fost avara, grumbo-kuvintaja, čnvidiosa (nenavidna), aveja toc šapte mar pekac (pekaci de morte), n'av fakavejt ničur bire (ničur bur lucru); nu lj-a fost ža de ničur, ši n'a davejt niš lu ničur. En tot sae življenje (pir a vijut) n'a fakut ata lemozina, se nu o (ura) šbula dat-a lu un pekljar. Ši ja murit-a. Morta kèn (kn) a fost, gospodinu (šijoru) vo pus en pkè. Si čestu ljej filju, karle

*) Ortografie slavică: $č = ce, ci$; $š = ş$; $c = ţ$; $è = ă$.

fost en čer, avut-a mare pašion, zač (perke) luj maje fost-a ėn pkė, si vavik rugat-a gospodinu (šijoru), si prirugat-a, neka lj fače ča bire, serae vo levei din pkė, si pure vo en ur kantun de čer, ali serae vo provej, čire stije, se nu saera si revedej ėn sire veri. Sijoru (gospodinu) zis-a: ma kum ver tu ke vo bavu fara kėn nigdar n'a fakut bur lukru, ke n'av (n'a) nigdar fakut lemozina, ši niš de bire ėn lume. Zis-a sveti Petru: ma pur avut-a de fače karle bur lukru? n'a fakut nanka ur, jo kmoce voj turna kavta ėn melj libri. Si kolae (kolo) kavtat-a pre ur mare libru, si vaede, ka častata maja lu sv. Petru en tota vraema (pir-a vije fost) n'a ato fakut de bire, si ke n'a nič-ura lemozina fakut, far de k'av (ke av) o šbula lu ur (un) brizė nu dat (poveretu). Zis-a gospodinu sijoru: beni din casta šbula elj voj akordej, ke potė verī sus netezendo-se pre časta šbula; ma ver vedaė, ke ši anč va avae sae invidia. Ši gospodinu (sijoru) kalejt-a casta šbula, si ja se rempigae (potezae). Atornu de ja s'a kacat kita ate suflete, e ja trupae ku .... tica ur, cela atu, (ura ča ata), si treile si toc zičendo: emnac, tja ke voj alje nu klaema. Zis-a gospinu (sijor) lu sv. Petru: vezut-aj tu, aj tu vezut, ke am jo pravo račun, ke-j semprovavik isteša, e ke ara isteša kativeria. Si tunce gospodinu (sijor) mulejt-a šbula ku ja, si mes-a ėn fundu de pkė. Pre kavtatu pak (riguardu) de svet Petru lj-a lasat, ke un trat de saki anj kėn je zija lu sveti Petru, neka vire fara, e ke steje opt (osėm) zile oč si kolo, si se remena pre lume. Infati vire fara toc anj, si ėn ceste opt zile, ke staje fara, face de tote sortile, si ne face akėta si akėta pati.

F. Miklosich: Rumunische Untersuchungen. I. Istro- und macedo-rumunische Sprachdenkmäler. Wien, 1881. (I. Abtheilung.)

Tatăl nostru. (pag. 2.)

Ćaće nostru, karle ješti (šti) ėn ćer, neka se posveta lúmele tev; neka vire taĕ kraljestvo; fia taĕ volja ka ši ėn ćer aša ši pre pemint. Pâra nostra de saka zi daé a noi ásteze; ši las a noi nostre dúgurle, ka ši noi lasam lu nostri duznić; şi nu n'a traže ėn tentaciun, ma liberaé noi de rev.

Decalog. (pag. 3.)

Zaće zapovid lu domnu.

1. (Mánćele.) Jo saém gospodinu (šijoru) domni tev, nu ver avaé at domnu entru mire.
2. (Dójle.) Nu ver klaémá lúmele mev èn taštje.
3. (Tréjle.) Ver posveti dumíreka.
4. (Pátrele.) Askuta ćaće şi maja şi tot maj betér de tire, se'r (se ver) lungo viju fi pre pemint.
5. (Ćínćele.) Nu ućíde.
6. (Šástele.) Nu faće grumb pekat. (nu faé).
7. (Šáptele.) Nu furá.
8. (Óptele.) Nu lenži (svidoči krivo) de te frate (iskrnju).
9. (Nóptele.) Nu desideréj ata muljera ni at om.
10. (Zaéćele.) Nu desideréj niš de altzĭ.

(pag. 4.) Èn kasa mia n'am ni sviča, ni ulje, ni speglju, ni čaptiru, ni krisu, ni skrigna, ni karta, ni paćna, ni kalemaru, za piséj; ni kantrida, za sedaé; n'am ni patu, za durmí; ni anka mezolu, za baé; ni skodela din će munká; ni skándu, pre karle munká; ni pirunu ku će munká; ni kutzitu, ku će tajá; ni lúngura ku će súrbí; ni kupitzu ku će vadí; ni pugnava, ku će me raškoprí; ni lanzulu n'am ku će patu koprí; ni stramasu, pre karle raszača.

Proverbe. (pag. 7—16.)

Apetitu vire munkându.
Ásteze mire, mâre tzie.
Bate fijeru, pira-j kad.
Breku ke latra, nu mućka.
Bura laémna, faće bur foku.
Ćaće şi maja marânku krćkele, şi lu fečori legu dintzĭ.
Časta lume fakut ie ku skálele: uri mergu èn žos, uri èn šus.
Domnu faće raće dupa roba.
Draku nu aude predíkele.
Dupa ploja, vire mušata vraćma; dupa pust, vire korisma.
Faće şi taće.
Foku de slama zalik dure.
Galjira betéra faće bura žema.

Galjira ke kanta, fakut-a ovu.
Glasu lu asiru nu maére èn ćeru.
Karle are kapu de stekla, neka nu se bate ku (e)rpa.
Karle ćere, afla.
Karle ânse faće, faće za trej.
Karle faće računa far dc ostaru, el faće do vote.
Karle kavta èn karta, nu marânka de vitze.
Karle-j sgorít de apa kada, are frika şi de raće.
Karle maére ku lupu, urlaé ka şi lupu.
Karle se faće oia, lupu'l poidaé.
Kând ie roišu de saéra, mušata vraeme se spaéra.
Kând kokotu kânta, va fi zi.
Kând nu se pote bate kalu, se bate sedla.
Kodri stau (fermi) en lok, ómiri se kontresku.
Limba n'are osu, ma faće resbí dosu.
Limba traže, juva díntele dore.
Maj bire ásteze ovu, nego mâre galjira.
Ničur mestru nu se naste.
Nu-j rosa far de spire.
O rosa nu faće proliču.
Saki šarpe are sev otrov.
Sângele traže.
Tote lâmnele nu sku za foku.
Totzĭ žažete nu sku jednak.
Zi-m, ku ćire maéri, şi voj spure, ćire ješti.

Tréi frats. (pag. 78.*)

O vótę fošt-a tréi frats: dói orb, si ur n'a vežút . si tseštsi tréi frats mes-a 'n loŭ; vut-a tréi púkse: do spárte si úrę vár de kanélę . ćapę́it-a tréi lyépur: dói ly-a skapát, si ur n'a potút katsá . tórnu názat; védu o máre úše, si bátu k'uñ kuž de slámę. Tséla tse n'a fošt le zitse (: „tsire mę́re koló?“ — yely zíku: „smo tréi frats: dói orb, si ur nu vę́de, áren tréi púkse, do spárte si úrę vár de kanélę; mes an n lóŭ, ćapę́it an trei lyépur: doi a skapát si ur n'an potut katsá“. tséla tse n'a fošt le zítse:) „yo'm trei óle: do spárte si úrlę vár de funt: dóñkve, zítse, talyátsme, muñkátsme, beyétsme skúpa“. tályę, maráñkę, vávik fólele prá-

*) Ortografie slavică: insâ $ę = ă$; $ę = â$; $ñ = n$ gutural $= \gamma\gamma$ (grecesc).

zęn . si yo, karl' am fošt koló — nu my-a vru' da ni ur kuš, si ku ur peχ ñ kap m'a (fakút sedę).

LITERATURA POPULARĂ.

Cântec de leagăn.

(V. Alecsandri, Poesiĭ populare ale Românilor. Bucur. 1866. pag. 381.)

Nani-nani copilaș
dragul mameĭ fecĭoraș!
că mama te-a legăna
și mama te-a căuta,
ca pe-o floare drăgălașă
ca pe-un îngerel în fașă.

Nani-nani cu mama
că mama te-a descânta!
să te facĭ un viteaz mare
ca Domnul Stefan cel mare,
să fiĭ verde la resboĭ
să scapĭ țara de nevoĭ!

Nani-nani puĭul meu
fericite-ar Dumnezeu!
să fiĭ oacheș și frumos
ca un soare luminos.
Fetele să te 'ndrăgească
florĭ în calea ta să crească.

Balade.

(Alecsandri, pag. 186 — 192.)

Mânăstirea Argeșuluĭ.

Pe Argeș în gĭos
pe un mal frumos,
Negru Vodă trece
cu tovarășĭ zece:
Noă meșterĭ marĭ
calfe și zidarĭ,
și Manoli zece,
care-ĭ și întrece.
Merg cu toțĭ pe cale
să aleagă 'n vale
loc de mânăstire
și de pomenire.
Eată cum mergea
că 'n drum agĭungea
pe un bĭet cĭobănaș
din fluer doĭnaș;
și cum îl videa
Domnul îĭ zicea:
„mândre cĭobănaș
din fluer doĭnaș!
Pe Argeș în sus,
cu turma te-aĭ dus,
pe Argeș în gĭos
cu turma aĭ fost.
Nu cumva-i văzut
pe unde-aĭ trecut
un zid părăsit
și neisprăvit

la loc de grindiș
la verde aluniș?“
„Ba Doamne, am văzut
pe unde-am trecut
un zid părăsit
și neisprăvit.
Câniĭ cum îl ved
la el se răped
și latră-a pustĭu
și urlă-a morțiu.“
Cât îl auzĭa
Domnu 'nveselĭa
și curând pleca,
spre zid apuca
cu noă zidarĭ,
noă meșterĭ marĭ
și Manoli zece
care-ĭ și întrece.

„Eată zidul meu!
aicĭ aleg eu
loc de mânăstire
și de pomenire.
Decĭ voĭ, meșterĭ marĭ
calfe și zidarĭ
curând vă siliți
lucrul de'l porniți
ca să' mĭ rădicați
aicĭ să' mĭ duați
mânăstire naltă
cum n'a maĭ fost altă,
că v'oĭu da averĭ
v'oĭu face boerĭ,
ear de nu, apoĭ
v'oĭu zidi pe voĭ,
v'oĭu zidi de viĭ
chĭar în temeliĭ!“

II.

Meșterĭ grăbĭa
sferile 'ntindea,
locul măsura,
șanțurĭ largĭ săpa
și mereu lucra,
zidul rădica;
dar orĭ ce lucra
noaptea se surpa!
A doa zi ear
a treia zi ear;
a patra zi ear
lucra în zadar!
Domnul se mira
ș'apoĭ îĭ mustra,
ș'apoĭ se 'ncrunta
și 'ĭ amenința
să 'ĭ pue de viĭ
chĭar în temeliĭ!
Meșterĭ ceĭ marĭ
calfe și zidarĭ,
tremura lucrând,

zi lungă de vară
zioa pân' în seară.
Ear Manoli sta,
nicĭ că maĭ lucra,
ci mi se culca
și un vis visa,
apoĭ se scula
ș' astfel cuvânta:
„Noă meșterĭ marĭ,
calfe și zidarĭ!
știțĭ ce am visat
de când m'am culcat?
O șoaptă de sus
aevea mĭ-a spus,
că orĭ ce-am lucra
noaptea s'a surpa,
pân'om hotări
în zid de-a zidi
cea 'nteĭ soțĭoară
cea 'nteĭ sorĭoară,
care s'a ivi

mânĭ în zĭorĭ de zi
aducând bucate
la soț orĭ la frate.
Decĭ daca vroițĭ
ca să isprăvițĭ
sfânta mânăstire
pentru pomenire,
noĭ să ne-apucâm
cu toțĭ să gĭurăm
și să ne legăm
taĭna s'o păstrăm;
ș'orĭ ce soțĭoară
orĭ ce sorĭoară
mânĭ în zĭorĭ de zi
întreĭ s'a ivi
pe ea s'o jertfim
în zid s'o zidim!"

III.

Eată 'n zĭorĭ de zi
Manea se trezi,
s'apoĭ se sui
pe gard de nuele
și maĭ sus, pe schele
și 'n câmp se uita
drumul cerceta.
Când, vaĭ! ce zărĭa?
Cine că venĭa?
Soțĭoara luĭ
floarea câmpuluĭ!
Ea s' apropiea
și ĭĭ aducea
prânz de mâncătură
vin de beutură.
Cât el o zărĭa
inima-ĭ sărĭa,
în genuchĭ cădea
și plângând zicea:
„Dă, Doamne, pe lume
o ploae cu spume,
să facă pârae
să curgă șiroae,
apele să crească
mândra să 'mĭ oprească,
s'o oprească 'n vale
s'o 'ntoarcă din cale!"
Domnul se 'ndura
ruga 'ĭ asculta
norĭĭ aduna
cerĭu 'ntuneca.
Și curgea de-o dată
ploae spumegată,
ce face pârae
și umfla șiroae.
Dar orĭ cât cădea
mândra n'o oprĭa,
ci ea tot venĭa
și s' apropia.
Manea mĭ-o videa
inima-ĭ plângea
și ear se 'nchina
și ear se ruga:
„Suflă, Doamne-un vânt
suflă 'l pe pământ
brazĭĭ să-ĭ despoae
paltinĭ să îndoae
munțĭĭ să răstoarne
mândra să'mĭ întoarne,
să mĭ-o întoarne 'n cale
s'o ducă de vale!"
Domnul se 'ndura
ruga-ĭ asculta
și sufla un vânt,
un vânt pre pământ,
paltinĭ că 'ndoĭa,
brazĭ că despoĭa
munțĭĭ răsturna;
eară pe Ana
nicĭ c'o înturna!

Ea mereu venĭa
pe drum șovăĭa,
și s' apropia;
și amar de ea
eată c'agĭungea!

IV.

Meșterĭ ceĭ marĭ
calfe și zidarĭ,
mult înveselĭa
dacă o videa;
ear Manea turba
mândra 'șĭ săruta
în brațe-o lua,
pe schele-o urca,
pe zid o punea
și glumind, zicea:
„Stăĭ mândruța mea
nu te spăriea
că vrem să glumim
și să te zidim!“
Ana se 'ncredea
și vesel râdea.
Ear Manea ofta
și se apuca
zidul de zidit,
visul de 'mplinit.
Zidul se suĭa
și o cuprindea,
pân la gleznișoare,
pân la pulpișoare.
Ear ea, vaĭ de ea!
nicĭ că maĭ ridea
ci mereu zicea:
„Manoli, Manoli,
meștere Manoli!
Agĭungă-țĭ de șagă
că nu 'ĭ bună, dragă.
Manoli, Manoli,
meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge
trupușoru'mĭ frânge!“
Ear Manea tăcea
și mereu zidea,
zidul se suĭa
și o cuprindea
pân la gleznișoare,
pân la pulpișoare,
pân la costișoare,
pân la țâțișoare.
Dar ea, vaĭ de ea
tot mereu plângea
și mereu zicea:
„Manoli, Manoli,
meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge
țâțișoara'mĭ plânge
copilașu'mĭ frânge!“
Manoli turba
și mereu lucra.
Zidul se suĭa
și o cuprindea
pân la costișoare,
pân la țâțișoare,
pân la buzișoare,
pân la ochișorĭ,
în cât, vaĭ de ea!
nu se maĭ videa,
ci se auzĭa
din zid că zicea;
„Manoli, Manoli
meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge
vĭața mi se stinge!

V.

Pe Argeș în gios
pe un mal frumos,
Negru vodă vine
ca să se închine
la cea mânăstire,
falnica zidire;
mânăstire naltă
cum n'a mai fost altă.
Domnul o privia
și se 'nveselia
și ast-fel grăia:
„Voi, meșteri zidari
zece meșteri mari!
spuneți'mi cu drept
cu mâna la pept,
de-aveți meșterie
ca să' mi faceți mie
altă mânăstire
pentru pomenire
mult mai luminoasă
și mult mai frumoasă?“
Ear ceĭ meșteri mari
calfe și zidari
cum sta pe grindiș
sus pe coperiș,
vesel se mândria
ș' apoi răspundea:
„Ca noi, meșteri mari
calfe și zidari
alți nici că sânt
pe acest pământ!
Află, că noi știm
ori când se zidim
altă mânăstire
pentru pomenire,
mult mai luminoasă
și mult mai frumoasă!“
Domnu-i asculta
și pe gânduri sta,
apoi poronci'a,
schelele să strice
scări să le rădice;
ear pe ceĭ zidari
zece meșteri mari
să mi-i părăsească
ca să putrezească,
colo pe grindiș
sus pe coperiș.
Meșteri gândea
și ei își făcea,
aripi sburătoare
de șindrili ușoare,
apoi le 'ntindea
și 'n văsduh sărĭa;
dar pe loc cădea
și unde pica
trupu' și despica.
Ear bĭetul Manoli
meșterul Manoli
când se încerca
de a se arunca,
eată c'auzĭa
din zid că eșĭa
un glas nădușit,
un glas mult ĭubit,
care greu gemea
și mereu zicea:
„Manoli, Manoli
meștere Manoli!
Zidul rău ma strânge
țâțișoara'mi plânge
copilașu'mi frânge
viața mi se stinge!“
Cum o auzĭa
Manea se perdea
ochi-i se 'nvelĭa;
lumea se 'ntorcea
norĭi se 'nvârtea,
și de pe grindiș
de pe coperiș

mort bĭetul cădea!
Ear unde cădea
ce se maĭ făcea?
O fontână lină
cu apă puţină,
cu apă sărată
cu lacrimĭ udată!

MIRON POMPILIU: Balade populare române. Jaşĭ 1870.

Marcu şi Turcu. (pag. 21—24.)

Colo 'n jos pe Nistru 'n jos
peste plaĭul cel frumos,
unde Nistru se coteşte;
la masă de solzi de peşte,
beu voiniciĭ călăreşte,
şi be Marcu
săracu
şi cu Turcu
păgănu,
şi cu muma Marculuĭ
ibovnica Turculuĭ.
Turcul be şi nu prea be
şi be bere de ce rè;
el berea cu viclenie
să n'ajungă la beţie;
Dară Marcu
săracu
el bea vinu
de cel mai bunu,
tot copul
şi galbenul,
şi felea şi talerul,
picătura şi zlotul.
Multe copurĭ el sfărşea
negura ochi'ĭ prindea,
şi de-odată ameţea,
pe masă capul punea
şi în grabă adurmea.
Eară Turcu
păgănu
om fricos la vetejie
dar meşter în viclenie,
ĭute paloşul trăgea
într' un picĭor se 'nvărtea
capul Marculuĭ să 'l ĭea.
Dară sluga Marculuĭ,
credincĭosu stăpânuluĭ
cuvântă păgânuluĭ:
— „Turcule,
boĭerĭule!
Ien dă' mĭ vreme puţintel
ca să m' apropiu de el,
să mă plec şi să 'l sărut
căcĭ nu l'oĭu vedea maĭ mult.
L' am slujit de mititel
şi sămbria m'i la el.“
— Dânsul nu l'o sărutat
ce cu dinţiĭ l'o muşcat,
Marcu de s'o deşteptat:
— „Aleĭ slugă, fătul meu,
ce me muşcĭ tu aşè rău
doar' nu te-aĭ făcut dulău?
de micuţ eu te-am avut
şi tu asta n'aĭ făcut!“
— „Scoală Marcule, stăpâne
că 'ĭ amar şi vaĭ de tine,
uĭtă Turcul
păgânul
că el paloşul trăgea,
într' un picĭor se 'nvărtea
Marcule, capul să-ţĭ ĭea.“
Atuncĭ Marcu
voĭnicu
aşa mult nu se gândea,

paloș de argint scotea
într' un picior se 'nvârtea
și da una de cea grea:
capul Turculuĭ sărea,
și de-adura se ducea
în albia Nistruluĭ
lângă pĭatra Corbuluĭ.

Gheorghiță și mireasa luĭ. (pag. 27—28.)

Pe drumul Orăziiĭ
merg carăle Gheorghițiĭ,
ducu-se după nevastă
colo 'n țara ungurească;
cel cu sare
me maĭ tare,
cel cu vin
me maĭ lin;
când Gheorghiță andălĭa
maică-sa din graĭu grăĭa:
— „Gheorghiță, binele meu
bagă 'n samă, ce 'ți spun eu:
Nu 'ntra 'n casă nechemat
nu be păhar ne 'nchinat!"
Dar Gheorghiță baĭu n'avea;
când la socri ajungea
întra 'n casă nechemat
berea păhar ne 'nchinaĭ.
După masă se punea
și pe când se veselea
frigurĭ grele mi'l prindea;
când era la miază-noapte
Gheorghiță trăgea de moarte;
când de zuă se crepa
Gheorghiță sufletu-și da;
ear nevasta luĭ ofta:
— „Bată-te focu, nănaș
cu cine mă cununași?
cu cununa ruguluĭ
să n'am traĭul prunculuĭ:
asară fuseĭ fecĭoară,
mĭază-noapte nevestĭoară,
ear acum în zorĭ de zuă
eacătă-mă și văduă."

Simeon Fl. Marian: Poesiĭ poporale române I. Cernăuțĭ 1873.

(Balade. Cântece bătrânești.)

Iovițăși moșul său Balaban. (pag. 71—86.)

I.

Frunză verde, lemn dubit,
Iașul nostru cel vestit
a rămas negru pârlit . . . .
Este-o masă 'nrotilată
mândră, galbănă de peatră,
toată din cĭocan lucrată,
de boerĭ încunjurată.
Beu boerĭ, se cintesc (! l. cinmânâncă și sfătuesc. [stesc),
Dar' cine se veselește
maĭ cu samă cin' mesește?
Balaban și cu Iovițăă,
ce'i este nepot de viță
și fecĭor de Novăciță!

Şi nepotul său Ioviţă
bea păharul neurat
sta la masă ne 'mbiat.
Eară moşul Balaban,
care-ĭ bun de eartagan,
spre Ioviţă se 'ntorcea
şi din gur' aşa 'i zicea:
„Aleĭ nepoate Ioviţă!
măĭ Ioviţă, măĭ bădiţă,
fecĭoraş de Novăciţă!
Spune'mĭ mie adevărat
ce beĭ păhar neurat,
şezĭ la masă ne 'mbiat!
n'aĭ strae de primineală,
ori n'aĭ banĭ de cheltuĭală?!"
Ear' Ioviţă asculta
şi din gură 'i cuvânta:
„Am strae de priminĭală,
c'aş putea 'mbrăcă o ţară;
şi am banĭ de cheltuĭală
c'aş putea hrâni o ţară! . . .
Mie vremea mi-a venit
vremea de căsătorit,
potrivnică n'am găsit
orĭ şi cât m'am ostenit:
noauă aĭ
pe noauă caĭ,
pe toţĭ noauă i-am spetit
şi pe toţĭ i-am cĭumpăvit,
potrivnică n'am găsit
nicĭ la stat, nicĭ la purtat,
nicĭ la păpuc de 'ncălţat,
nicĭ pe pusul struţuluĭ
nicĭ pe mersul drumuluĭ;
dară eu când mi-am venit
şi în nuntru m'am vârât
în târgul Odriuluĭ
la curtea Subasuluĭ,
mândră zână mĭ-am zărit,
bună mĭ-ar fi de răpit
şi n'am cal de isbândit!"
Moşul său când auzĭa
se sculă şi-apoĭ zicea:
„Aleĭ nepoate Ioviţă,
măĭ Ioviţă, măĭ bădiţă
fecĭoraş de Novăciţă!
pe min' de me'i asculta
de'i voi şi de mi'i da:
tot pe anĭ
burduv de banĭ,
şi pe lună
pungă plină,
pe tot şfertul
galbănul,
cal pe gândul tău ţi-oĭu da
de ţi'i face dobânda!"
Ioviţă când auzĭa
mântaua jos întindeá
de treĭ orĭ cu banĭ o 'mplea
moşuluĭ său că mi-o da.
Balaban, cum mi-o lua
în pivniţă se băga
pe Negrul că mi'l scotea,
pe Negrul
pe Besnicul.
La Ioviţă se duceá
luĭ în mână că i'l da;
dimpreună cu dânsul
cu Negrul, cu Besnicul
i-a dat încă şi-un bicĭuţ
carele-avea în vârvuţ
o litră de argintuţ.
Ioviţă se întindea
la Negrul mi se ducea
de dărlog că mi'l prindea
şi pe el se arunca,
bicĭu 'n mână'l apuca
şi de-acolo purcedea . . . .
Mi'l strângea dintr' un dârlog
şi sărĭa câte-un prilog,
mi 'l plesnea peste ĭoie
şi sărĭa câte-o moşie.

Mi'l plesnea peste spinare,
sărĭa doauă, treĭ hotare . . .
Şi s'a dus Ioviţă dus
pân la curte ce-a ajuns,
la curtea Subasuluĭ
în târgul Odriuluĭ.

II.

La curte când a ajuns
se primblá în jos şi 'n sus
prin târgul Odriuluĭ,
pe marginea drumuluĭ,
Negrul ostoindu-şi'l,
de spume stergendu-şi'l.
Negrul mi se ostoea
de spume se curăţĭa.
El tot una se uĭta
şi tot una îmĭ ochĭa
la curtea Subasuluĭ,
prin fereasta curţiĭ luĭ,
doară zina mĭ-a zări
doară mĭ-o poate-amăgi
şi cu dânsa a fugi.
Şi pe când se preumbla
fetişoara mi'l zărĭa,
mult de el se minuna
căcĭ ea nu mi'l cunoştea,
şi în minte'şĭ socotĭa:
ce voĭnic e acestá
cu ochĭ negrĭ ca mura,
cu părul
ca corbul;
ce voĭnic
pe cal murg,
aşa creţ
şi isteţ,
de priveşte
şi'mĭ ocheşte
l'a mea mică
ferestuĭcă?
Astfelĭu după ce gândi
din curte-afară eşi,
şi 'n grădină se ivi
acea mândră fetişoară
rumănă şi sprinteneoară,
privind străsturelele
cum cresc micşunelele;
privind floricelele
cum îsĭ dau miroasele.
Ioviţă, când mi-o vedea
de dânsa s' apropiea
şi din gur' aşa'i zicea:
„Aleleĭ, tu zinişoară,
zinişoară, verişoară!
tatăl tău
cu tatăl meu
eĭ au fost doĭ frăţiorĭ
şi noĭ sântem verişorĭ,
şi tu 'mĭ eştĭ o verişoară
tocma ca şi-o sorioară,
ĭan întinde-o garofeoară
s'o miros în astă oară,
să 'mĭ alin cea inimĭoară,
s'o alin să nu mă doară.
Ian intinde-o garofiţă
din a ta dalbă mânuţă!"
Fetiţa când 'l auzĭa
de el mult se minuna
şi din gură mi'i zicea:
„Măĭ voĭnice, voĭnicele
măĭ bădiţă, fărtăţele!
cum de-ajungĭ la floricele
să aĭbĭ din mânele mele?"
Şi cum zise acestea
maĭ mult nu se cugeta
ci pe loc că mi se da,
floricele aduna
şi-un struţuşor îĭ făcea

la zăplaz mi se ducea
luĭ Ioviță'l întindea.
Dar Ioviță cel viclean,
nepotul luĭ Balaban
samă florilor nu da,
mâna pe dânsa punea
și pe murg mi-o asvârlĭa,
pintenĭ Negruluĭ dădea
și de-acoalea purcedea
și spre casă se 'ntorcea,
de nime nu 'l cunoștea
și nime nu mi'l vedea.

III.

Subasul când auzĭa
ceea ce-i se 'ntîmpla,
că Ioviță voĭnicul
voĭnicul și vicleanul,
fetișoara i-a furat
și cu dânsa a plecat,
a 'nceput a lăcrăma
a plânge și-a suspina
veste luĭ Dârvicĭu a da.
Ear' Dârvicĭu când auzĭa
un ochĭu îĭ plângea
altul îĭ râdea.
Apoĭ ce 'mĭ făcea? . . .
Mi se socotĭa
și în grajdĭ mergea
pe Neagra scotea:
pe Neagra,
pe Besnica,
nicĭ cu frâu
nicĭ fără frâu,
ci c' un căpestrel
slab și suptirel;
cu pedică 'n gură
ce n'avea măsură,
și cu scărĭ la șea,
carile era
așa de frumoase,
ca și doauă broscĭ țâstoase.
Și cum mi-o scotea
pe ea s' asvârlea
și-apoĭ purcedea,
și mergea ca vântul
ne-atingând pământul.
Și mi-o strângea de dârlog
și sărea câte-un prilog;
mi-o plesnea peste ĭoie
și sărĭa câte-o moșie.
Și o pălea peste spinare
și sărea peste hotare.
Pământul se resuna
pe unde Neagra câlca.
Și, zău, mult că nu era
pe voĭnic maĭ ajungea.
Ioviță când mi'l vedea
amarnic se spăriea
că 'și-a perde mândruța;
decĭ din gur' așa strigá:
„Moșule hăĭ, Balaban!
ce eștĭ bun de eartagan
și taĭ boeri 'n divan,
saĭ fuga și vin' aicĭ,
că m' ajunge cel Dârvicĭu,
și Dârvicĭu de m'a ajunge
sufletul de loc mi'l stânge,
și capul mi l'a tăea
și puĭcuța mi-a lua."

IV.

Balaban când auzĭa
în pivință că intra,
pe Galbăna mi-o scotea
nicĭ cu frâu

nicĭ fără frâu,
ci c' un căpăstrel
slab şi subţirel.
Şi cum mi-o scotea
pe ea s' asvârlea
şi-apoĭ purcedea,
şi mergea ca vântul
ne-atingând pământul;
căcĭ când mi-o plesnĭa
Galbăna sărea
ca şi pasărea ....
Şi s'a dus, s'a dus
la Ioviţ' ajuns.
Şi cum ajungea
şi Dârvicĭu sosia,
şi Dârvicĭu pufuea
şi mi se roşĭa
şi-apoĭ se rostĭa,
cătră tânărul Ioviţă
fecĭoraş de Novăciţă
nepotul luĭ Balaban,
ce'i voĭnic de eartagan
şi bagă frică 'n duşman.
Balaban cum mi'l vedea
că astfelĭu se încĭudea
de dânsul mereu râdea
căcĭ de el frică n'avea,
şi spre el se întorcea
şi din gură mi'i ziceá:
„Ho! ho! voĭnic Dârvice!
nu face vrajbe pe-aice!
tineriĭ fac vrăjbile
noĭ bătrâniĭ păcile! ....“
Ear' Dârvicĭu aşa zicea:
„Balabane, viţă rea!
pe min' de me'i mânia
capul mi ţi-l'oĭu tăea
şi la corbĭ te-oĭu arunca!“
Balaban când l'auzĭa
amarnic se mâniea,
paloşul că mi'l scotea
pe palmă mi'l învârtea,
la musteţe mi'l cerca
la musteţe că prindea,
şi-apoĭ de loc mi'l titea
în faţa buriculuĭ
pe la furca peptuluĭ
unde-i greu voĭniculuĭ.
Şi de loc că mi'l pălĭa
sângele mi'l năbuşĭa
jos de pe cal că pica
şi calul alăturea.

V.

Balaban încălica
şi de-acolea purcedea
cu nepotul său Ioviţă
şi cu mândra copiliţă.
Eară 'n urma lor venĭa,
venĭa Turcĭĭ ca ploaea,
Tătariĭ ca năsipul
de-acoperĭau pământul.
Ear' voĭnicul Balaban,
care-i bun de eartagan,
de nime nu se temea
„vie! vie!“ tot zicea.
Şi orĭ care cum venĭa
orĭ care s' apropiea
Balaban pe eĭ sărĭa
dimpreună cu Ioviţă,
fecĭoraş de Novăciţă,
şi de zile'i mântuĭa,
capurile le tăea,
nu'i tăea cum se tăea,
ci mi'i tăea ca grâul
şi mi'i clădĭa ca stogul.
Şi după ce mi'i tăea
corbilor mi'i asvârlea ....

Eară eĭ se întorcea
spre casă tustreĭ mergea:
Balaban şi cu Ioviţă
şi cu tânăra fetiţă.

Maĭ ziceţĭ boerĭ „amin,“
v'am cântat cântec deplin,
şi voĭ maĭ zice una
maĭ pe sus decât asta,
dacă şi mie mi'ţĭ da
un păhar de vin pelin
gâtul să mi'l maĭ alin!....

Teodor T. Burada: O Călĕtorie in Dobrogia. Jaşi 1880.

Maĭca bătrână. (pag. 113—118.)

Primblă-mi-se primblă
pe cel mal de gărlă,
cea maĭcă bătrână
cu brăul de lână
de lână seină,
de păr de cămilă;
din drug îndrugând,
din furcă torcând
din gură 'ntrebând:
„Dunăre, Dunăre,
drum făr' de pulbere!
şi făr' de hăugaş,
trup mult drăgălaş!
De aĭ fi vorbitoare
şi 'ndatoritoare
eu că te-aş ruga
şi te-aş întreba
de-un drahĭu al meu,
ce l'am perdut eu;
tu nu l'aĭ văzut
de valurĭ bătut,
de malurĭ izbit,
de coscaĭ scobit?
De l'aĭ fi văzut
l'aĭ fi cunoscut:
un flăcău înalt,
nalt şi sprăncenat;
feţişoara luĭ
spuma lapteluĭ,
coala de hărtie
de la prăvălie,
chiculiţa luĭ
spicul orzuluĭ,
când e revărsat
la vreme de plouat,
creşte 'n foae lat;
mustecĭoara luĭ
spicul grăuluĭ,
când se părgueşte
lumea-l îndrăgeşte;
sprincenele luĭ
pana corbuluĭ,
pană neboită
nesulemenită;
ochişorĭ luĭ
mura cămpuluĭ,
coaptă la rezoare
ferită de soare,
coaptă la pământ
ferită de vânt.“
— Dunărea privea
şi aşa grăea:
„măĭcuţă bătrână
cu brăul de lână

de lână seină,
de păr de cămilă!
și de l'am văzut
nu l'am cunoscut.
Dar tu să te ducĭ
în colo s'apucĭ,
la sora mea ceață
ce acum se 'nalță,
că e maĭ mare
maĭ înecătoare
și 'ntunecătoare;
poate l'a văzut
și l'a cunoscut."
— Cea maĭcă bătrână
cu brățul de lână
în genunchĭ cădea
și la cerĭu privea,
și mi se ruga:
„De s'ar îndura,
eu m'aș bucura,
Domnul să mă facă
o neagră corboaĭcă,
din aripĭ să sbor
colo să scobor."
— Domnul auzea
corboaĭcă-o făcea,
Dunărea trecea
și se ducea
de întâlnea,
cea ceață
negureață.
Cum a întâlnit-o
în drum a oprit-o,
din gură-a 'ntrebat-o:
„Tu ceață
negureață!
de aĭ fi vorbitoare
și 'ndatoritoare,
eu te-aș întreba:
n'aĭ văzut cum-va
un drahĭu de-al meu,
mândru nalt flăcău,
munțiĭ ocolind
din gură cântând?
De nu l'aĭ văzut
de valurĭ bătut,
de malurĭ izbit
de coscăĭ scobit?
că tu eștĭ maĭ mare
și 'ntunecătoare!"
— Cea ceață
negureață
din gur'ăĭ grăea
și așa-i zicea:
„Măĭcuță bătrână
cu brățul de lână
de lână seină
de păr de cămilă:
ba eu l'am văzut
și l'am cunoscut;
la malul măriĭ,
în marginea țărĭĭ,
la umbra de perĭ,
de perĭ și de merĭ,
de păgânĭ gonit,
de gloanțe rânit
la pământ trântit!"
— Ea mereu mergea
până ajungea
în vârfurĭ de perĭ
de perĭ și de merĭ.
Colo se punea
și în jos privea,
pe el mi'l zărea
și mi'l cunoștea,
și ea începea
de mi'l cloncăea.
Dar el ce-mĭ făcea?
arcul mi'l lua
și îl încorda
Atuncĭ ea grăea:
„nu mă săgeta

că sânt maĭca ta!
Nu te cloncăesc,
ci eu te jălesc."
— Dar el ce 'mĭ făcea?
Din gură grăea:.
„De eştĭ maĭca mea,
du-te tu în grabă
leacurĭ de îmĭ adă,
la rănile marĭ
nişte erburĭ tarĭ,
la rănile micĭ
nişte erburĭ dulcĭ,
ca să mă vindecĭ."
— Şi ea se ducea
în grabă venea,
erburĭ aducea,
erburĭ dulcĭ lăsa,
erburĭ tarĭ lua.
In grabă să-ĭ treacă
acasă să'l ducă.
Dar nu-l vindeca
ci îl omorea.
Şi ea se scărbea
lângă el murea!

Mihnea Vodă. (pag. 205—210.)

In şesul Scăenilor,
lunca Măgurenilor,
Mihnea Vodă cel vestit
cu-a luĭ oaste-a tăbărit,
multe corturĭ me-a făcut
multe multe
şi mărunte,
tot corturĭ de ipingele,
maĭ marĭ şi maĭ mărunţele.
Dar maĭ multe-s tătăreştĭ
care 'n lume nu găseştĭ.
La mijloc de corturele
maĭ marĭ şi maĭ mărunţele,
este-un cort mare rotat
cu creştetul naramzat,
cu sforile de matasă
împletite toate 'n şese,
cu ţeruşiĭ de argint
cum n'a fost niciĭ că maĭ
cu maĭugĭ de acioĭ [sânt;
cum nu se află pe la noĭ.
Pe pământ ce-i aşternut
şi cu ce ăĭ învălit?
covor verde de matasă,
de matasă tot aleasă,
peste covor chiroţica
de cea mândră picătică,
peste tot ăs mese întinse,
jur imprejur maĭ sânt puse,
pernişoare mititele
stau boeriĭ tot pe ele,
pe la patru colţurele
tot cu scumpe petricele,
petricele nestimate
care 'n lume nu se poate.
La masă cine se vede?
Domnul Mihnea Vodă şede
cu căte treĭ fraţĭ Bujeştĭ
şi cu amândoĭ Capleştĭ.
Ear colo la capul meseĭ,
lângă cel stâlp gros a uşeĭ
şede Neda părcălabul
înţeleptul, chibzuitul,
temeĭul rezboailor
şi nădejdea oştilor
şi fruntea boerilor.
Mihnea Vodă se sculă
de departe se uĭtă,
pe drumul Tabanuluĭ
pe şleahul Tataruluĭ.
Calea Bucureştilor,
asupra Scăenilor

mare pulbere zărea
și la masă ear intra,
și din gură așa grăia:
„Aleĭ! voĭ ostașilor
sfetnicĭ marĭ, boerilor,
voĭ beți și vă veseliți
nicăĭurea nu gândiți.
Eu afară am eșit
mare pulbere-am zărit.“
— Boerĭĭ atuncĭ grăia:
„Aleĭ! tu Vodă Mihnea,
șezĭ la masă și mănâncă
și nu te scula tu încă,
vr'un vârtej din cer lasat
poate peste drum a dat,
pulberea de-a ridicat
câmpul că l'a apucat.
Ear de-a fi vr'o oaste grea,
Doamne, pe la noĭ să dea,
și'i sta Doamne te-ĭ uita,
și'i vide noĭ ce-om lucra.“
— Vorba bine n'o sfârșea,
eată mări că sosea,
Radu din Calonfireștĭ,
cum ăl vezĭ încremeneștĭ:
de trĭĭ orĭ ăĭ ocolea
bună zĭoa le dădea,
și eĭ că îĭ mulțămea.
Frate cu Mihnea era
și eĭ că nu se știea.
Radu din gură-i grăĭa:
„Știi tu Doamne, orĭ nu știĭ?
ân țar'a 'ntrat Tatarĭĭ!
Pe maĭca me-a robit
pe copiĭ me-au omorit.
In Bucureștĭ a intrat
bisericele a pradat!
Prin ele că au trecut
grajdĭ de caĭ le-au făcut!
Maĭca precistă cea sfântă
între căĭ ămĭ stă zvârlită!
Să-mĭ daĭ pe treĭ frațĭ Bujeștĭ
și pe amândoĭ Capleștĭ
și pe Neda părcălabul
înțeleptul, chibzuitul
temeĭul rezboailor
și nădejdea oștilor,
și fruntea boerilor.“
— Domnul Mihnea că'i grăĭa:
„Eu Bujeștiĭ nu ți-oĭ da,
că Bujeștiĭ viclenĭ sânt,
cum nu găseștĭ pe pământ;
la pomană
dau năvală,
la rezboĭ
dau 'napoĭ.
Radule eu ție da-voĭ
pe Capleștiĭ amândoĭ,
și pe Neda părcălabul
înțeleptul, chibzuitul.“
Eĭ atuncĭ încălecau
și 'nainte eĭ plecau.
— Radu din gură grăĭa:
„Aleĭ! voĭ Capleștilor,
inima voĭnicilor,
bățeți voĭ mijloacele,
ĭară eu marginile.
De la voĭ ce va scapa
de la noĭ nu s'a 'nturna.“
— Capleștiĭ că respundea:
„Unde Doamne s'a văzut,
unde s'a maĭ pomenit,
slugĭ să bată mijlocul,
marginile stăpânul.“
Paloșu 'n mână luau
și 'n Tătarĭ eĭ năvăleau,
mare drum că eĭ făceau,
cu pământ ăĭ mestecau.
Păn' era soare 'n chindie
remasă Tatarĭ o mie.
Nicĭ soarele n'asfințea
și Tatariĭ se sfârșia.

Gruea fiul luĭ Baba Novac, căpitanul luĭ Mihaĭu.

P'acea lungă Dunăriță
merge, merge-o șaĭculiță,
cu postav verde învelită
pe dinăuntru zugrăvită.
Dar în ea
cine 'mĭ ședea
cu sluga nevrednica?
Gruea, fiul luĭ Novac
luĭ Novac,
Baba Novac.
Turcĭĭ stau pe zidurile
ca cĭorile în prunturile.
Vântul mare vapora,
chica Gruelĭ s'înfoca.
Turcĭĭ când vedea, fugeau
și 'napoĭ nu maĭ priveau.
Iar sluga nevrednica
către Turcĭĭ s'adresa,
de necaz foc se făcea
și așea le răspundea:
„Turcilor! nevestelor
ce fugiți voĭ blesmelor?
Asta-e Gruea luĭ Novac
luĭ Novac
Baba Novac.
El acuma este beat
este beat, câĭne turbat;
spune-ți mie înadins
ce 'mĭ dați ca să vi'l dau prins
și legat și ferecat
să nu maĭ fie de scăpat?"
— Turcĭĭ luĭ ĭĭ răspundeau
ș'ast fel ĭĭ făgăduĭau:
„Ți-om da galbenĭ, șaĭca plină
numaĭ să ni'l daĭ în mână."
Iar sluga nevrednica
pe el mâna îșĭ punea,
îl lega și'l fereca
așa cum Gruea dormea,
tot cu sârma de mătase
ce pătrunde pân' la oase.
Turcĭĭ șaĭca o umplea
cu cărbunĭ o îndesea,
cu galbenĭ o pospoĭa
pre d'asupra și ĭĭ da.
Turcĭĭ mâna când puneau
pe Gruea îl pâlmueau
ĭar alțiĭ îl judecau
și alți țeapa ĭĭ pregăteau.
Gruea se desmetecĭa
tare ca un leu răcnea,
legăturile îșĭ plesnea.
Turcĭĭ se înfiorau,
dar sârma de mătase
tae carnea pân la oase.
Gruea capu' șĭ ridica
un corb croncânind vedea,
către el s'adresa
și din gură așa-i grăĭa:
„Corbe, corbe, frate corbe!
spune 'mĭ ce sânt aste vorbe?
spune 'mĭ ce tot croncănești
or de mine te gătești?
Ține inelușul meu
și du 'l unde voesc eu:
în munțiĭ Catrinuluĭ
în pădurea Pinuluĭ,
la ceardacu luĭ Novac
luĭ Novac
Baba Novac;
și-ți voĭu face s'aĭ mâncare
multe lunĭ de săturare."
— Corbul inelul lua
în acel munte îl ducea;
Novac la masă ședea
supt un pom s'adăposta.
Corbul pe sus croncânea,
ĭar Novac îl asculta;

către nepot s'adresa
cu care se ospăta:
„Măĭ nepoate! măĭ Ioviţe!
Ĭa maĭ adu o plosciţă,
şi ĭa flinta mea din cuĭu
şi dă 'n îl corb să'l răpuĭ;
căcĭ el bine nu gândeşte
ci de rău nouă cobeşte.“
— Corbul când aşa auzĭa
d'asupra meseĭ sbura
şi inelul îl lăsa
în farfurie a cădea,
pe care Novac mânca.
Şi 'ncepu a se mira.
Dar Novac când îl văzu
îndată 'l recunoscu
de la masă se sculă
haĭnele sale îşĭ schimbă;
lasă gugĭuman domnesc,
şi potcap călugăresc
îşĭ puse 'n capul luĭ,
în faţa nepotuluĭ;
lepădând haĭne domneştĭ,
şi rase călugăreştĭ
îmbrăcă şi se gătea,
desagĭ cu galbenĭ umplea;
la primejdiĭ nu gândea
ci la Ţarigrad pornĭa.
El pe la fântânĭ trecând
văzu pânze înalbind
multe fete şi neveste;
şi întrebându-le de veste
către ele s'adresa
şi din gură le grăĭa:
„Fetelor, nevestelor!
mândre, frumuşelelor!
spuneţi-mĭ adevărat
ce veste la Ţarigrad?
De 'mĭ veţĭ spune voĭ drept
pânzele c'asta hărtiă
întocmaĭ să se 'nalbească
şi frumos se 'nvioreasc㠖;
ĭar dacă'ţĭ tăgădui
ş'adevărul ne'ţĭ grăi
pânza voastră să 'negrească
ca rasa 'mĭ călugărească!“
— Iar ele răspundea:
„Veste-ĭ bună, nu-e rea,
moşule călugăre
sfinte cuvioase!
Veste-ĭ, e în Ţarigrad
prins Gruea luĭ Novac.
Turcĭĭ mi ţi'l judecă
şi mi ţi'l purecă;
unĭĭ ţeapai-o gătesc
şi alţĭĭ îl pălmuesc.“
— Când asta Novac auzĭa
de necaz se aprindea
se repezea haĭduceşte
şi mergea păşirĭ lupeşte.
La Ţarigrad ajungea
către başĭ aşa zicea:
„Turcilor, agalelor!
Sultanĭ şi Sultanelor!
Voă-ĭ robul de vânzare
sau e robul de pierzare?“
— Cel-maĭ bătrân răspundea:
„fugĭ, călugăr, plază rea!
perĭ dinaintea mea
orĭ ţi-aĭ urât viaţa!“
Când Novac aşa auzĭa
se făcea că s'înpĭedica
desagĭĭ de fulg lua
şi galbeni-ĭ risipea;
Turcĭĭ în galbenĭ năvălea.
El la Gruea alerga,
legăturile îĭ tăĭa
sabiă 'n mână îĭ punea,
peste ochĭ palme îĭ ştergea
ş'apoĭ ast fel îĭ grăĭa:
„Bate tu marginile,
să bat eu mijlocile,

că le ştiu sorocile
ca şi popiĭ tocile;
unul dacă va scăpa
tu mie nu 'mĭ veĭ scăpa."

D'amiazĭ până în chindie
taĭă Novac şapte mie,
când soarele scăpăta
Novac n'avea ce tăĭa.

Doĭne.

Doĭna. (Moldova; Alecsandri, pag. 224.)

Doĭnă, doĭnă, cântic dulce!
când te-aud nu m'aş maĭ duce.
Doĭnă, doĭnă, vĭers cu foc
când resunĭ eu stau în loc.
Bată vânt de primăvară
eu cânt Doĭnă pe afară,
de me 'ngân cu florile
şi privighitorile.
Vine earna viscoloasă
eu cânt Doĭna 'nchis în casă,
de'mĭ maĭ mângăĭu zilele
zilele şi nopţile.
Frunza 'n codru cât învie
doĭna cânt de voĭnicie.
Cade frunza gĭos în vale
eu cânt Doĭna cea de jale.
Doĭna zic, doĭna suspin
tot cu doĭna mă maĭ ţin.
Doĭna cânt, Doĭna şoptesc
tot cu Doĭna vieţuesc!

Străinul. (Alecsandri, pag. 240.)

Frunză verde rozmarin,
reu e de voĭnic străin!
Numaĭ luna că 'l ĭubeşte
şi soarele 'l încălzeşte.
Trece 'n gĭos, se duce 'n sus
nime nu 'i dă un răspuns,
nici îĭ zice: bun agĭuns!
Sue 'n deal, coboară 'n vale,
nicĭ o mândră nu'i stă 'n cale,
trece sate 'n curmeziş
şi dumbrăvile 'n lungiş,
vede-o mândră fetişoară
ca un puĭu de căprioară.
El îĭ zice: dragă, stă!
Ea în laturĭ tot se dă.
El îĭ zice: vină 'n coace!
Ea-ĭ respunde: n' am ce face.

Burueană de leac. (Muntenia; Alecsandri, pag. 270.)

Aoleo! mamă Ileană!
cată 'mĭ vre-o burueană
şi cu mine-ţĭ fă pomană.
Mergĭ în câmp de-alege-un smoc
tot de mac şi busuĭoc,
să'mĭ stingĭ inima de foc.

C'a fi azĭ o septemână
am văzut pe la fântână
o puĭcuță de Română,
și de-atuncĭ dorul mă frânge,
soarele din cer mi 'l stinge,
și la groapă mă împinge.
Dragostele tinerele
nu se fac din viorele,
ci din buze subțirele.

Blăstemat să fie locul
unde mi s'a aprins focul
de 'mĭ tot plâng acum norocul.
Blăstemat să fie ceasul,
când ĭ-am urmărit eu pasul
și ĭ-am auzit eu glasul.
Cu pasul m'au rătăcit,
cu glasul m'au amețit;
liniștea mĭ-am prăpădit.

Dorul de țeară. (Ardeal; Alecsandri, pag. 295.)

Plânge-mă mamă cu dor
că ți-am fost voĭnic fecĭor,
și de grijă ți-am purtat
ogorul ți l' am lucrat.
Ear de când m'am cătănit
vĭeața mi s'a otrăvit.
Că tângesc în țărĭ străine
și tot plâng gândind la tine.
Mult mĭ-e dor, mămucă dor
de cel codru frățior

și de stâna cea cu oĭ,
și de cântic de cimpoĭ!
Mult mĭ-e dor, mămucă mea
de cea mândră viorea
care mă ĭubĭam cu ea!
Mult mĭ-e dorul ne 'mpăcat
și mă 'ndeamnă la păcat,
să mă las de cătănie
și să fug la cĭobănie.
Orĭ ce-a fi cu mine, fie!

(Basarabia; Alecsandri, pag. 410.)

Fă-mă, doamne, ce me'ĭ face
sufletul să mi se 'mpace;
fă-mă hulubaș de-argint
cu aripele de vânt,
să maĭ sbor de pe pământ

pân la maĭca pe mormânt,
și să stau, să m' odihnesc,
să plâng și să mă jălesc,
și de bune și de rele
de aleanul vĭețiĭ mele.

Simeon Fl. Marian: Poesiĭ poporale române II. Cernăuțĭ 1875.

Doină haiducească. (Bucovina, pag. 7—8.)

Așa'mĭ vine câte-o dină
să'mĭ fac casa toată țină,
să'ĭ dau foc, să arză spuză,

să mă suĭ la munțĭ cu frunze.
Așa'mĭ vine une-orĭ
să las frațĭ, să las surorĭ,

să mă suĭ la munţĭ cu florĭ,
să'mĭ fac ochiĭ rotungĭorĭ
să privesc mândrele zorĭ,
să şed pintre floricele
s' ascult vers de păserele.
Pe pat de florĭ să mă pun
durerea mea să li-o spun.
Aşa'mĭ vine câte-odată
să las mamă, să las tată,
să mă suĭ la munţĭ cu peatră,
să-mĭ fac ochişorĭ roată,
să mă uĭt în lumea toată
unde am trăit eu odată.
Aşa'mĭ vine câte-un gând
să duc boiĭ să mi'ĭ vând,
eară plugul să 'l aprind:
din coarnele pluguluĭ
să fac şauă murguluĭ,
murguluĭ voĭniculuĭ;
şi din ferul cel maĭ mare
să fac teacă la pistoale;
şi din ferul cel maĭ lat
cel maĭ lat şi 'ncovăeat,
să fac teacă la băltag
şi băltagu 'n ea să 'l bag.
Şi din ferul cel maĭ lung
să fac potcoave la murg,
să 'l încalic să mă duc
către sinul munţilor
la umbra molizilor,
la cântecul mĭerlelor,
la mugetul cerbilor,
către sinul codruluĭ
la umbra fagetuluĭ
unde-ĭ drag voĭniculuĭ
şi-ĭ place fărtatuluĭ.

Steaua. (pag. 129.)

Nu departe de-acolea
a picat din cerĭu o stea,
şi-a aflat 'o mândra mea
şi s'a 'mpodobit cu ea . . . .

Cântec de amor. (Regin din Transilvania.*)

După nor vine senin,
după dulcea venin.
Amar mie si suspin!
lacremile vale'm vin.
Ce văd, nemica nu'm place;
ce văd, în zadar, nu'm place.
Sudorĭ de pe mine pică,
inima mi-să despică.
Săracĭ ochĭ nevinovaţĭ,
vale de lacrămĭ vărsaţĭ;
dacă seama nu'm băgaţĭ
cu cine vă 'npreunaţĭ.
Voĭ îm sânteţĭ mie de vină
că aţĭ ĭubit fată străină,
tocmaĭ din străină ţară,
arde-ar flacăra şi para.
Cât soarele încălzeşte
în lung şi în lat luceşte
nu-i doftor leacurĭ se'm deĭe
boala din trup să mi-o ĭeĭe.
Căţĭ preoţĭ blagosloviţĭ
ba şi călugărĭ sfinţiţĭ
toţĭ să vie se'm cetească
tot nu pot să mă mântuească.

*) Textele din Regin din Transilvania, comunicate de d. J. Biann.

Câte muïerï vrăjitoare
şi babe descântătoare,
toate vie să'm descânte
tot nu voï fi ca maï 'nainte.
Vie moartea să mă spaïe
că m'a duce la văpaïe.
Vie ceate într'armate
cu săbiï şi puscï gătate
şi să zică că mă omoară,
tot nu m'or scoate din boală.
Când apa de înjos în sus,
soarele de la apus
la răsărit ar pleca,
şi apa în cerïu ar sta,
nice atuncï nu te-oï uïta,
Mariuţa pre D-ta!

Cântec popular. (Regin.)

Spune'm dragă Marioară
de ce plângï de ce oftezï
că eştï tristă porumbioară,
pentru ce cam turturezï?
Orï nu vezï a mea ïubire
de mult te-au încunjurat.
Ieu te rog cu umilinţă
lasă-te de suspinat.
Au nu vezï în lăcrimïoare
ochi tăï cum pătimesc?
când să văz suspinire
lumea vreau să o părăsesc.
Dragosta de fată mare,
ca şi floarea din cărare.
Fă-mă D-ne ce m'ï face
numa nu'm da ce nu'm place;
fă-mă D-ne şi pământ,
numa nu'm da om urât.
Că omul cel uricïos
şi ziua e întunecos.
Dară omul cel frumos
şi noaptea e luminos.

Altă cântare. (Regin.)

De când mândră te-am văzut
foarte dragă me-aï căzut.
Dacă am văst că nice-o-dată
nu putem fi la-olaltă,
apoï dar a mea ïubită
nu te fac nefericită.
Făr de mână orï cu cine
batăr maï voïnic ca mine.
Făr las cu limbă de moarte
lâng' olaltă să ne'ngroape;
să ne'ngroape lângă cruce
unde a fost dragoste dulce.
De voïu muri ïeu maï întiï
la mormântul meu să viï
şi să zicï câtră mormânt
din inimă vre-un cuvânt:
„Mormintule! groapă săpată!
lasă-mă să văd o dată
pe acela ce m'au ïubit
pre mine neosebit.“
Şi din noï ce a răsări?
Răsări-va viţï de vie.
Pre biserica se întindă
şi pre noï să ne cuprindă.
Ieu am fost june şi tu fată
şi ne-am ïubit la-olaltă;
n'avem nice o judecată
că ne-am ïubit la-olaltă.

Copilul orfan. (Dobrogea; Burada, pag. 227—228.)

Foaĭe verde, foaĭe lată
vaĭ de copiĭ făr de tată!
par'că sânt născuțĭ din peatră!
Crescuțĭ în țară streină
fără tată, fără mumă!
Făr de frațĭ, făr de surorĭ
par'că sânt născuțĭ din florĭ.
Copiĭ marĭ că se făceau
la 'mpăratul se duceau
și din gur' așa grăĭau:
— „Să trăeștĭ Măria-ta!
spune 'mĭ tu care 'i tata?
spune 'mĭ tu pe maĭca mea?“
Mă căzniĭu eu întreg anul
zahar ca să fac pelinul,
și pelinul tot amar
nu s'a maĭ făcut zahar!
Mă munciĭu o vară toată
ca se fac streinul tată,
și streinul
ca pelinul!
Mă urcaĭ pe munțĭ de peatră
să văd maĭca, să văd tata.
Mă urcaĭu pe munțĭ de florĭ
să văd frațĭ, să văd surorĭ.
Dar părințiĭ me-au murit
și frațiĭ s'au prăpădit,
și mila s'a isprăvit!

Vara vine, earna trece
n' am cu cine maĭ petrece,
și cu cine am avut
vaĭ de mine l' am perdut!
L'a mâncat negru pământ
la biserica 'n mormânt.

Hore.

(Moldova; Alecsandri, pag. 339.)

Fugĭ încolo, vină 'ncoace;
șezĭ binișor, nu 'mĭ dă pace.
Lasă-mĭ mâna, nu mĭ-o frânge
ĭe-mă 'n brațe de mă strânge.
Vreĭ o floare, nu-țĭ dau floare
na 'țĭ gurița 'ndulcitoare.
Vreĭ ce vreĭ, eu vreu nu vreu
și-țĭ dau tot sufletul meu!

Sultana. (Alecsandri, pag. 344.)

Frunză verde cardama
Sultănico fa!
Orĭ tu mĭ-aĭ făcut ceva
Sultănico fa!
De nu te maĭ pot uita?
Când mă uĭt la casa ta
mi se rupe inima.
Alunica-țĭ de la gât
m'au aprins, m'au omorât;
alunica-țĭ de pe brațe
a să mă scoață din vĭeață.
Leliț o cu aluneĭ
nu căta la doĭ, la treĭ
și cată la ochiĭ meĭ

că 's albastri ca şi-aĭ teĭ.
Haĭ, leliţă, la prisacă
timpul dulce să ne treacă
să mâncâm mĭere de roĭ,
să ne ĭubim amândoĭ;
să bem apă dintr' un loc
şi să ne ĭubim cu foc.

Nevasta harnică. (Muntenia; Alecsandri, pag. 353.)

Eacă mândra de pe vale!
cu rochiţa 'n paftale
cum mă 'ntâmpină în cale.
Of, of, of şi aoleu,
arde sufleţelul meu!
Ea aleargă 'n fuga mare
seceră orz de prânzare,
şi 'l usucă 'ntr'o căldare.
Of, of, of şi aoleu
arde sufleţelul meu!
Până un copil să sugă
se asvârle ca vârlugă,
şi râşneşte tot în fugă.
Of, of, of şi aoleu
arde sufleţelul meu!
Intr'o clipă ea frământă,
se roşeşte, se 'nferbântă
şi de bucurie cântă.
Of, of, of şi aoleu
arde sufleţelul meu!

Insura-m'aş .... (Ardeal; Alecsandri, pag. 363.)

Insura-m'aş însura
nu ştiu soacra ce mi-a da?
coşarca cu fusele
costreţul cu mâţele?
Insura-m'aş însura,
nu ştĭu ce fată-aş lua?
Să fie de om bogat,
reu mĭ-e teamă de-un păcat!
Ea mĭ-a cere lumea toată
făr 'a se gândi la plată,
şi mĭ-a cere pĭeĭ de zmeu
să 'ncalţe picĭorul său,
că de capră, lesne crapă
şi de oae, să despoae
şi de ţap, îţĭ sare 'n cap!
Aş luao de Bărgău
mă tem c'a fi lucru rău.
Oĭ lua o sermăncuţă
care poartă opincuţă,
şi cămeşă cu altiţă,
şi pe şolduri o catrinţă.

Fetele din satul nostru. (Bucovina; Marian II, pag. 217.)

Câte sate-s pe sub munte
ca la noĭ nu-s fete multe.
Câte sate am umblat
fete mândre n'am aflat
ca la noĭ în acest sat.
Dar' fetele de la noĭ
toate se mărită, măĭ!
Se mărită mândrele
şi remân urâtele.
Şi remân cele urâte
dracu să le maĭ sărute.
Şi remân cele buzate
dracu să le aĭbă parte!

Fata rumenită. (Marian II, pag. 222.)

Care fată-ĭ rumenită
trebe bine ocărâtă
cu ocară ţigănească
să nu se maĭ rumenească.

(Marian II, pag. 232.)

Vaĭ de mine ce să fac
care-mĭ place, eu nu-ĭ plac.
Vaĭ de mine ce să fie,
cuĭ plac eu, nu-mĭ place mie.

(Dobrogea; Burada, pag. 246.)

Foaĭe verde de dudău
aduci-te-ar Dumnezeu,
pe la bordeĭaşul meu,
să te miluesc şi eu;
cu-o năframă 'n patru iţă
şi-o copae de tărâţă,
pe de-asupra cărbunaşĭ
să vezĭ cum ĭubeştĭ şi laşĭ.

(Burada, pag. 256.)

Foaĭe verde mărăcine
s'a dus puĭul de la mine,
cine 'mĭ zice puĭul vine,
are-o lră de la mine.
Tuturor le pare bine,
numaĭ mie-mĭ pare reu
c'a fost puĭuşorul meu.

Oraţie la nuntele ţărăneştĭ.

(Sibiiu 1867; Bucur. 1879; Fundescu, Basme, Bucur. 1870, pag. 113—122.)

Colăcărit.

I.

— Bună dimineaţă,
cinstiţĭ socri marĭ!
— Mulţămim D-voastră
băieţĭ militarĭ!
Dar' ce umblaţĭ?
ce căutaţĭ?
— Şi oraşe şi sate
depărtate
am colindat,
şi niminĭ seamă nu ne-au luat!
Cine sânteţĭ Dumnia-voastră
să ne luaţĭ seama noastră?
Ce umblăm?
ce căutăm?
la niminĭ n'avem
seamă să dăm.
Multe marĭ am trecut,
multe ţărĭ am bătut;
Dar fiind-că ne 'ntrebaţĭ
să ne lăsaţĭ

cu încetul cu încetişorul,
să ne dăm cuvântul cu adevărul;
că de multe ce sânt şi dese
nu le vom putea spune alese.

II.

Tânărul nostru împărat,
de dimineaţa s'au sculat,
faţă albă au spălat
chică neagră au peptenat
cu strae noĭ s'au îmbrăcat
murgul său au înşelat
cu trâmbiţa au sunat,
mare oaste au adunat:
doue sute de grăniceri,
o sută feciorĭ de boĭeri;
din ceĭ maĭ marĭ
nepoţĭ de ghinărarĭ;
şi pe la răsărit de soare
a plecat la vânătoare.
Şi au vânat ţara de sus
despre apus,
până juganiĭ ne au stătut
şi potcoavele au pierdut.
Atunci ne lăsarăm maĭ jos
p'un deal frumos
şi alergarăm
de vânarăm:
munţiĭ cu braziĭ
şi cu fagiĭ,
cerĭul cu stelele,
cămpiĭ cu florile,
dealul cu podgorile,
văicelele
cu viorelele
şi satele cu fetele.

III.

Când dete soarele 'n deseară
eşirăm la drumul cel mare
şi deterăm d'o urmă de feară;
stătu toată oastea în mirare!
Uniĭ ziseră, că e urmă de zână!
să fie împăratuluĭ cununa.
Aşa se maĭ chibzuiră
şi se găsiră
alţiĭ vânătoriĭ
maĭ cunoscătoriĭ
şi ziseră, că e urmă de căprioară
să fie împăratuluĭ soţioară.
Dar nunul cel mare
cu grija 'n spinare,
călare p'un cal
ca un Ducipal,
se ridică în scăriĭ
se umflă în năriĭ
şi făcu ochiĭ roată
preste oştirea toată.
Şi când încoace privi
aicea zări:
o floricică frumoasă
şi drăgăstoasă,
şi vazând că nu 'nfloreşte
nicĭ nu rodeşte,
nicĭ locul nu-ĭ prieşte
şi maĭ mult se ofileşte,
ne trimise pre noĭ şese lipaniĭ
călăriĭ pe şese juganiĭ,
cu coamele cănite,
cu frânele zugrăvite,
cu unghiele custorite,
şi cu coadele 'mpletite,
ca cu toţiĭ să pornim
şi la curţile D-voastră să venim,
ca floricica să luăm
şi la împăratul s'o ducem.

IV.

Pornirăm
şi venirăm,
pe faţa pământuluĭ,
pe aburiĭ vântuluĭ,
bând şi chĭuind
din pistoale trăsnind,
caiĭ încurând
pe nărĭ flacărĭ lăsând
rânchĭezând,
şi din unghiĭ scăpărând;
păn'am sosit
şi v'am găsit.

Acum orĭ floricica să ne daţĭ
orĭ de unde nu, nu scăpaţĭ;
căcĭ am venit cu tărnăcoape de [argint
să scoatem floricica din pământ,
s'o scoatem cu rădăcină
s'o sădim la împăratul în grădină,
ca acolo să 'nflorească
să rodească,
locul să'ĭ priească
şi să nu se ofilească.

V.

Daca D-voastră, socriĭ marĭ
ne credeţĭ nescaĭ tălharĭ,
avem şi ferman cu peceţie
dela împărăţie;
cine ştie carte lătinească
să vie să ni'l citească,
ear cine nu ştie
să nu vie,
ci ca de foc să se păzească.
Să ne aduceţĭ, socriĭ marĭ
oamenĭ cărturarĭ;
vr'un popă cu barba deasă
să ne citească cartea aleasă;
să nu fie cu barba cănită
să rămăĭe cartea necetită;
orĭ vr'unul cu barba rară
să ne ţie până 'n seară,
ci unul cu barba ca fusul
să ne dea curând răspunsul.
Răspunsul nostru este:
şase păhare de vin,
şase măhrame de in
de care se găsesc p'aicĭ,
cusute cu fluturĭ şi cu arnicĭ;
fie şi cu strămătură
numaĭ să fie cu voie bună;
să fie şi de mătasă
numaĭ să fie de aicĭ din casă,
dela cinstita mireasă
să nu fie de pe la vecine
să păţim vr'o ruşine,
că atuncĭ va fi cinstea noastră
şi ocara D-voastră!

Oraţia colăcerilor de la nuntă. (Obicĭnuită la Urziceni.)

(G. Rafailă: Albina Pinduluĭ, An. II, pag. 11.)

Bună dimineaţă cinstiţĭ socri [marĭ!
(Zice cel ce voeşte a spune [oraţiile.)

Mulţumim noĭ voă, tinerĭ voi- [nicerĭ!
Cu ce treabă mare aţĭ venit la [noĭ? (Intreabă socru:)

Acum dară, soacre mare
că ne-aţĭ făcut întrebare,
de ce adică venirăm
şi la uşă ne oprirăm;
ne vom da răspunsul, însă
să vă ţineţĭ gura strânsă,
şi să tăceţĭ ca pământul
ca să ne-auziţĭ cuvântul.
Ce 'ntrebaţĭ Dumnia-voastră
în grab de venirea noastră?
Ce-ĭ această tinerime?
Ce-e această mulţime?
Ceste fete, urşĭ văzură
că ţint ochiĭ şi casc gură?
N'au maĭ văzut oameni âncă
şi se tem că le mănâncă?
Noĭ am maĭ umblat ş' alt' dată
pe airea ca ş' ast' dată,
şi aşa nu se mirară
nicĭ ce cătăm ne 'ntrebară.
Acum toţĭ v'aţĭ strâns grămadă
ca cum aţĭ căuta sfadă.
Oare voiţĭ noĭ de teamă
să stăm şi să vă dăm seamă?
Dar nicĭ prin gând să vă treacă
o aşa părere seacă!
Nu ne speriem de lume,
căcĭ purtăm de voĭnicĭ nume;
nicĭ ne îngrozeşte vântul
că ştim să vă dăm cuvântul.
Dacă voiţĭ şi vă place
ca să răspundem cu pace,
o luaţĭ cu 'ncetişorul,
să vorbim cu binişorul;
că orĭ-ce cu 'ngăduĭală
se face cu rânduĭală.
Iar răpede când se cere
nu se face cu plăcere.
De aceea lăsând gluma
ascultaţĭ la noĭ acuma.
Junele 'mpăratul nostru
într'o zi de dimineaţă
dup'a norilor roşĭaţă
vrând să plece 'n vânătoare
cu tinerĭ şi pompă mare
s'a sculat, s'a gătit bine
s'a armat cum se cuvine,
şi luând bucĭumu 'n dată
bucĭumă cu el o dată;
strânse el ostaşĭ mulţime,
tot voĭnicĭ de călărime,
şi agerĭ cu măĭestrie
la arc şi vânătorie.
Apoĭ cu eĭ pe răcoare
a plecat la vânătoare
să 'ncureze, să vâneze
munţiĭ cu dealurile,
pădurile cu umbrile,
şi văile cu luncile;
ast-fel umblând zioa toată
ocolit-a locul roată,
până la amĭazĭ spre seară
fără a vâna vr'o feară,
şi atât se desgustase
în cât era să se lase,
dar păre că o nălucă
îĭ zicea tot să se ducă.
El cu arc, săgeata 'n mână
ajunse la o fântână
şi văzând urma de feară
aci toţĭ descălecară
să se uite, să privĭască,
ce urmă e să ghicească.
Stând dar ast-fel fie-care
şi privind-o cu mirare,
uni au zis că e de zână,
aĭb'o 'mpăratul de mână;
alţĭ că 'ĭ floare crăĭasă
aib'o 'mpăratul mireasă.
Decĭ cu această cuvintare
pe 'mpăratul aţiţară
şi făcură 'n gând să 'ĭ vie

să hotărască, să ştie
din ce parte acea zână
a venit pe la fântână,
şi cu inima 'ntocată
plecă spre urmă 'ı̈ îndată.
După dânsa se tot duse
până văzu că 'l aduse
cu toată oştirea noastră
drept curţile Domnïa-voastră:
unde-a zărit o floare
ca o stea strălucitoare,
care de crescut tot creşte
de 'nflorit tot înfloreşte,
ïar de rodiţ nu rodeşte
căcï pământul nu'ı̈ primeşte.
De aceea împăratul
făcu întru sine sfatul:
că acea frumoasă floare
şi dulce mirositoare
să o ïa să strălucïască
la curtea împărătïască,
unde locul să 'ı̈ primïască,
să crească, să înflorïască,
odrasle să odrăslïască,
să-şï dea rodul la ivïală
şi tuturor la privïală.
Aşa împăratul june
în gând după ce îşï pune,
se uïtă, locu 'nsemnează
după-a stelelor rază,
şi se întoarce îndată
cu inima ne 'mpăcată
şi cu gândurï doritoare
pentru rumena floare.
Adoa zi de dimineaţă
la a norilor roşïaţă
se îmbracă, se încalţă
pe scărï de argint se 'nalţă
şi pe cal alb voïniceşte
încălecând, se opreşte;
şi peste oştirea toată
întorcându 'şï ochi roată,
pe noï, colăcerï, ne-alese:
cu mustăţile sumese
pe ataţï caï ïuţï ca smeï,
cu capetile toţï ca leï,
cu coamele poleite,
cu unghiile zugrăvite,
cari când încep să sae
din nărï aruncă văpae.
Dară după ce ne alese
el cu vorbă ne trimese
după ïubita luï floare
şi foarte mirositoare,
s'o ducem să strălucïască
la curtea împărătească.
Am plecat noï toţï îndată
după vorba luï cea dată,
nu ştiurăm seamă bine
să venim pe drumurï line,
ci ne-am îndreptat pe stele
ş' am venit tot după ele,
peste munţï şi peste şghïaburï
şi peste sute de dïalurï,
măncând şi bând împreună
cu cântărï, cu voe bună,
şi 'ntrebând în calea noastră
de curtea Domnieï-voastră;
şi aşa steaua dorită
împăratuluï ïubită,
aci din ochï o perdurăm
şi că s' a pitit văzurăm.
Să ne daţï dar acea floare
acea stea strălucitoare.
Cu răspunsul împreună
vă poftim şi voe bună.
Nu răspundeţï vorbe rele
că apoï vă vin maï grele.
Noï nu suntem bunioară
să îndrugăm ca la moară

ci dăm vorba mireluĭ
ĭeacă şi firmanul luĭ: (arătând
este carte lătinească [plosca)
puneţĭ ca să v'o citească;
de nu ştiţĭ, ca de cărbune
vă feriţĭ mâna a pune,
şi chĭămaţĭ popa să vie
că el latineşte ştie;
dar nu vr'un cu barba lungă
treĭ zile să nu'ĭ ajungă;
nicĭ vre un cu barba rară
să ne ţie pân' de seară;
dar nicĭ vr'un cu barba deasă
s'o citească ne 'nţeleasă;
ci de ceĭ ce ştiu să sugă
ca s'o citĭască pe fugă;
că nu'ĭ carte latinească,
ci cum vedeţĭ e o ploscă
cu vin dela Dealul Mare
(când beţĭ, căcĭula vă sare)
cu vin dela Valea Lungă
(când beţĭ, faceţĭ gura pungă).
Poftiţĭ, închinaţĭ odată
vă udaţĭ gura căscată,
luaţĭ-o toţĭ voĭ prin mână
şi ne daţĭ pe acea zână,
ca s'o ducem la 'mpăratul
şi să continâm tot sfatul.
Nu gândiţĭ că vorbim glume
orĭ niscaĭ basmurĭ din lume,
ci vă gătiţĭ cât maĭ tare
cu cele de ospătare;
aduceţĭ voĭ fân cu care
s'aĭbă cai de mâncare;
tăceţĭ juncĭ cu carne grasă
să daţĭ ostaşilor masă.
Strângeţĭ fete frumuşele
ca să dăm hore cu ele.
Apoĭ maĭ gătiţĭ şi case
îmbrăcate cu mătase,
şi pentru ostaşĭ umbrare
cu loc de 'ncăpere mare.
Intindeţĭ maĭ multe mese
puneţĭ bucate alese,
şi cofeturĭ lângă-aceste
c' aşa obiceĭul este;
ĭar cum-va de nu se poate
să le împliniţĭ pe toate,
nicĭ să staţĭ să maĭ răspundeţĭ
ci căutaţĭ loc să v'ascundeţĭ,
că ostaşi nu ştĭu glumă
ş'o să fie vaĭ de mumă.
Şi apoĭ să maĭ ştiţĭ bine
că şi împăratul vine
cu căpitanĭ, cu catane
şi cu maĭ multe răsvane
zugrăvite, poleite
în ele Doamne gătite;
vine şi un răsvan mare
cu lăute, cu cântare,
în el stând mărita nună
ţiind în mânĭ o cunună
strălucită, luminată
cu petre scumpe lucrată,
pentru rumena mireasă
cea de împărat aleasă.
Scoateţĭ dar acum colacul
că ne-am deşertat tot sacul,
şi să ne maĭ daţĭ, se ştie
şi căte-o sangulie,
de in supţire ţesută
şi cu florĭ de fir cusută;
puteţĭ da şi de mătase
d'aveţĭ inimĭ să vă lase,
ĭar de nu, şi d'arnicĭu fie
cum veţĭ avea omenie,
căcĭ noĭ priimim de toate
numaĭ curând a le scoate,
ca să ne stergem la gură
că 'ĭ udă de băutură.
Iar astor fete venite
ca cĭorile grămădite,

ce vă stau cam pe la spate
tot cu gurile căscate,
muĭaţĭ în lapte cojiţă
şi le daţĭ să înghiţă,
să nu stea cu gura seacă
ci de dor să le maĭ treacă,
să' şĭ maĭ potolească jindul
pân' le-o veni şi lor rândul.
— Insă nu descălicaţĭ? (întreabă socru.)
Vrem răspunsul să ne daţĭ! (răspunde cel ce a spus oraţia)
apoĭ am descălica
dară n'e c' om însera
ş'a să trecem văĭ adâncĭ
cu prăpastiĭ şi cu stâncĭ,
munţĭ înalţĭ cu brazĭ umbroşĭ!
Daţĭ răspunsul sănătoşĭ!

Urmarea colacărieĭ.

(Melchisedec: Convorbirĭ literare, An. XIV. pag. 295—297.)

Mulţămim dumi-tale cucoane mire
şi dumi-tale cucoană mireasă.
Cum m'aţĭ văzut Dumnea-voastră cu acest păhar,
milostivul Dumnezeu să vă vază din cerĭu cu dar.
Cu darul său să vă dăruească
numele să vă mărească,
aniĭ să vă sporească,
zilele să vă' mulţească.
Să vă trămită din cerĭurĭ
ale sale patru darurĭ:
stema împărătească,
corona crăească,
scaun domnesc,
toĭag stăpânesc.
Milostivul D-zeu să vă povăţuească cu sfatul
ca să vă bucuraţĭ unul de altul,
cum s'a bucurat Aron proorocul
când i-a odrăslit în mână toĭagul,
ne udat, nerourat
de doĭsprezece anĭ uscat,
şi Dumnezeu când l'a blagoslovit
îndată a odrăslit şi-a înfrunzit.
Să vă maĭ bucuraţĭ cu acea bucurie nespusă,
când fericita Elena a găsit cinstita cruce,
şi earăş, să vă învrednicească Dumnezeu sfântul
să vă bucuraţĭ unul de altul

cum s' a bucurat cinstitul Noe proroc,
când s'a isbăvit de potop,
şi a sărit din corabie pe uscat,
şi din poame a gustat şi s'a săturat,
şi a băut şi vin,
de a făcut chef deplin;
şi de atuncĭ s'a făcut vin,
cu care şi eu la feţele dumilor-voastre închin.
Această cale a dumilor-voastre şi împreunare,
să fie cu ştirea Sfinţieĭ sale;
să vă îndrepteze spre loc
cu mare noroc,
spre vĭaţă
cu dulceaţă,
spre lauda părinţilor şi a fraţilor
şi spre pomană săracilor.
Şi earăş milostivul Dumnezeu să vă miluească
şi încă să vă maĭ dăruească
multă avuţie
şi întreaga bogăţie:
turme de oĭ,
pluguriĭ de boĭ,
herghelĭĭ de caĭ şi pungĭ de banĭ
ca la boerĭĭ ceĭ marĭ.
Şi încă să vă miluească
şi să vă maĭ dăruească:
mult cu mult
ca apa din Prut;
măcar şi ca Siretĭu
că aşa este adetĭu.
Mulţămesc şi dumi-tale, jupâne vornicele!
trupuşor de viorele
face-te-ar fetele mănunchele
să te bage 'n sin la pele!
Mulţămesc dumi-tale de acest păhar cu zahar
ca şi sfântuluĭ duh pentru dar.
Pentru acest păhar mândrişor şi gălbior
ca din suc de păltior.
Darul sfinţieĭ-sale
să fie în casa dumi-tale.
Precum aĭ ajuns vornicel de această gloată

să dea Dumnezeu să ajungĭ și vornic de poartă,
și pe noĭ să ne bagĭ în samă măcar căte un păhar
că noĭ toțĭ îțĭ mulțămim. [de vin
După toate aceste ca un voitor de bine
sfântul Dumnezeu să nu mă uĭte nicĭ pe mine,
să'mĭ dăruească o copilă tinerică
frumușică, ochișică,
măcar ca cea de colea
dacă și ea o vrea,
să fie soțioara mea.
Eară dacă n'a vrea
Elele să o ia,
să facă cimpoĭu din ea
să cânte și la nunta mea,
că eu oĭu face pe icĭ pe colea,
ș' oĭu găsi pe care m'a vrea.
De a fi maĭ mare
va merge maĭ tare;
de a fi maĭ mică
n' oĭu zice nimică;
Eară de a fi maĭ frumușea
maĭ mult îmĭ va plăcea
și se va chĭema că este a mea
și voĭu ține casă cu ea.
Inchin și la gurița mea
că ea știe cum a bea.
Și voĭu face buzele leĭcuță
și pântecele balercuță,
și n'a curge nicĭ o lecuță.
Ear tu guriță nu te bucura
că de acest păhar te veĭ sătura;
că nu te veĭ satura nicĭ cu altul
cum se satură ĭadul
de boerĭ de divan,
de vornic și vătăman.
Și beu acest păhar de băutură
pentru multă voe bună;
pentru mare mila dreptăților
pentru bunătatea bunătăților,
pentru irul iruluĭ
ca izvorul vinuluĭ;

pentru roada câmpuluĭ,
care când înfloreşte
toată lumea se veseleşte.
Unul cu altul, când ne vom întâlni,
să nu avem a ne feri.
Când ne vom întâmpina
să avem a ne săruta;
când ne vom întâlni
să avem a ne cinsti
cu cuvinte bune
cu păhare pline;
ear când ne vom înfăţişa
să avem a ne îmbrăţişa.
Pace între fraţĭ
şi între împăraţĭ.
Boerĭĭ ceĭ marĭ
să rămâe jitarĭ;
boerĭĭ ceĭ maĭ micĭ
să rămâe calicĭ.
Eară noĭ ţăranĭĭ
să 'nflorim ca şofranĭĭ.
Eară mazilĭĭ
să-ĭ tragă cânĭĭ;
âncă şi măţele
să le roază opincile.
Şi eu zic Dumilor-voastre: amin!
şi beu acest păhar de vin,
şi îl beu tot
ca să trăiţĭ cu noroc.
Şi eu aşĭ maĭ lăsa
dar mă tem că nu mi'ţĭ maĭ da.
Aşĭ maĭ da şi pe la fete
dar mă tem să nu se 'mbete.
Şi mamele nu le vor găsi lor vină
ci'mĭ vor căta mie pricină,
şi mă vor face pe mine vinovat
şi vor zice că eu le-am îmbătat.

Cântic de nuntă.

(Alecsandri, pag. 383.)

Lado.

Frunză verde lăcrimĭoară
lado, lado sorioară!
Dute 'n haĭne de mireasă
la bărbatul tău acasă.
Lasă mamă, lasă tată
că de acum eştĭ măritată,
lasă fraţĭ, lasă surorĭ
lasă grădina cu florĭ,
că tu singură-aĭ să fiĭ
o grădină de copiĭ.

Lado, lado, nu maĭ plânge
mijlocelul nu'ţĭ maĭ frânge,
că acasă te-ĭ întoarce
când pe strat inul s'a toarce,
şi la maică-ta te-ĭ duce
chĭar atuncĭ şi nicĭ atunce
când bondariu-a face mĭere,
când a face plopul pere
şi răchita vişinele
să-ţĭ alinĭ pofta cu ele.

Cântecul Paparudelor.

(G. D. Teodorescu: Incercărĭ critice etc., Bucur. 1874, pag. 128.)

Paparudă, rudă
vino de te udă,
ca să cază ploile
cu găleţile.
Să dea porumburile
cât gardurile,
şi să crească spicele
cât vrabiele,
să sporească grânele
să împle pătulele
paparudele!
Să deşchizĭ cerĭurile
să pornească ploile
şi să fereştĭ holdele
de toate mălurile;
să goneştĭ tăcĭunele,
din toate ogoarele
paparudele!

Cântecul cununeĭ la secerat.

(Din Reşinarĭ Transilvania. Burada: Convorbirĭ literare, An. XIV, pag. 307.)

Stăpâne, stăpâne
gata-mi-te bine,
de vin şi de pâne
că cununa'ţi vine.
Şi nu te 'ntristare
că 's holdele rare,
da la spic ăs mare.
Şi domnu-ţĭ va dare
stogul cât casa,
snopul ferdela,
claĭa găleata,
pita cât masa,

mănunchĭul copul,
ca earb' ovăsul.
Stăpăneasa noastră
tănără frumoasă
pune cina 'n masă
și roagă pe taĭca
roagă și pe maica,
ca să nu mă dare
după ăl din din(!) deal,
că-ĭ cu grăul rar,
cu earba podbeal.
Ci ca să mă dare
ne rugăm noĭ tare,
după ăl din șes
că-ĭ cu grăul des.
Tu soare râtund
trecĭ dealul curând,
și nu te-or blăstemare
și nu te-or chemare,
robiĭ câmpilor
ĭobagiĭ domnilor.
De cătră cergău
vine-un nour greu;
dar nu-ĭ nour greu
ci-i bădiță meu,
pe lângă cel râu
cu secerea 'n brău.
Grău a secerat
în clăĭ l'a cărat.
Stăpâne, stăpâne!
multumimu-ți bine
de vin și de pâne.
Să fiĭ sănătos,
ne rugâm frumos!

Cântece de stea.

Anton Pann: Cântece de stea sau Versurĭ ce să cântă la Nașterea Domnuluĭ nostru Is. Hs. ed. 4ª. Bucureștĭ 1848.

Cântarea VIII. (pag. 11—13.)

La nunta ce s'a 'ntâmplat
în Cana Galileĭ
fost'au și Iisus chĭemat
în Cana Galileĭ
și vrând triștĭ a nu 'ĭ lăsa —
a venit cu maĭca sa, [și c. l.
șezând la masă și bând,
băutura ne-ajungând,
și din câțĭ la masă sta
în tăcere să uĭta,
necutezând a 'ntreba
de maĭ este vin, au ba.
Iar muma luĭ Iisus
văzând ca n'au vin d'ajuns
zise: fiul meu ĭubit!
vinul li s'a isprăvit.
Iară Isus s'au sculat
și slugile au chĭemat,
șase vase ap'au pus
și le-au umplut până sus.
Hristos le-a bin' cuvântat,
apa în vin s'a schimbat;
ș'a zis să dea 'ntâĭu la nun
să guste vinul de-ĭ bun;
ĭar nunul dac'a gustat
cu glas mare a strigat:
ceĭa ce fac mese marĭ
dau întâĭŭ vinurĭ maĭ tarĭ,
și dacă să 'nveselesc
și de cel prost priimesc.

Iar noĭ cel prost am băut · Atuncĭ toţĭ au cunoscut
şi pre cel bun am ţinut. cum că Hristos s'au născut.

Cântarea IX. (pag. 13—14.)

Moĭsi şi Aaron Iar prin legea 'ceastă nouă
amândoĭ ţinea d'un tron, cânta-voĭ maĭ ales voă,
de tronul făgăduit, c'a venit Domnul Hristos,
cel prin lege dăruit. Mesia, cap luminos
Moĭsi şi Aaron din neamul luĭ Avraam.
în vremea luĭ Faraon, Ş'a mântuit pre Adam
pre Israil cel ĭubit de osânditul blestem
Din Eghipt l'au slobozit. ce'l luase 'n Edem.
din Eghiptul cel amar Ş'acum noĭ aĭ luĭ nepoţĭ
prin dumnezeescul dar, câţĭ credem în Hristos toţi.
marea pedestru trecând cântăm şi ne bucurăm
pre Faraon înnecând. şi naşterea luĭ sărbăm.

Cântarea XX. (pag. 31—38.)

Acum ceasul mĭ-a sosit dar de dânsa n'aĭ scăpat.
şi lumea am părăsit. Că ĭată ĭa s'a pripit
Inger stă 'naintea mea şi din lume te-a răpit,
din lume ca să mă ĭa. când trăĭaĭ maĭ cu zahar
Astăzĭ mă călătoresc vaĭ! amar, amar, amar!
la părintele ceresc Ingerul morţiĭ acum
unde m'a chemat Hristos mă însoţeşte la drum
la oraşul cel frumos. şi mă trece pe la ĭad,
Rele sau bune să ĭau, unde păcătoşiĭ ard;
seamă de toate să dau, vaĭ! la el cum mă uĭtaĭu
pentru câte le-am urmat, ce văzuĭu mă spăimântaĭu!
pân' la cel maĭ mic păcat. Văzuĭu bălaur căscând
O suflete ticălos, şi din gură foc vărsând,
negru şi întunecos! curgând ca un râu întins
In lume cât aĭ trăit, îmflăcărat şi nestins,
în rele te-aĭ tăvălit. şi în fruntea-ĭ un drac şedea
Ingrijeaĭ numaĭ de traĭu cu Iuda 'n braţ şi ardea.
negândind de ĭad şi raĭu. De acolo la alt vad
La moarte n'aĭ cugetat, tot la ĭad, la ĭad, la ĭad.

O! vaĭ! când ĭar mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭ popĭ mulțĭ ereticĭ
cu dascălĭ și grămăticĭ
aruncațĭ cu capu 'n jos
în focul cel flăcăros,
și draciĭ îĭ împingea
cu sulițĭ ș'îĭ împungea.
De acolo la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
ochiĭ când îmĭ aruncaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭ împărațĭ tiranĭ
de gâturĭ cu bolovanĭ
în văpaea cea de foc,
dracĭ bătându-șĭ de eĭ joc.
De aci ĭar la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
cu ochiĭ când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭ tâlharĭ, ucigașĭ
hoțĭ, răpitorĭ și pungașĭ,
văĭtându-se amărât
în văpae până 'n gât.
D'acolo ĭar la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad;
d'o dată cum mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu un cârd de mueriĭ
tânguindu-se 'n dureriĭ
și dracĭ strigând:
aste sânt
care fermec și descânt.
Apoĭ d'aci la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
ĭarăș dacă mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu alt cârd de bărbațĭ
de bețivĭ și desfrânațĭ,
toțĭ în flacără unda
și draciĭ îĭ afundea.
Maĭ 'nainte la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
mergând, dacă mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu dracĭ cu cângĭ trăgând
niște mueriĭ și strigând:
aste tot mincĭunĭ spunea
pe mulțĭ în belea punea.
D'aci mergând la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
în flacărĭ când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu negustorĭ în rând
cari 'nșel și lipsă vând,
uniĭ cu măsurĭ de gât
se tânguea amărât,
alțiĭ cu cântare 'n nas
se văita cu mare glas,
alțiĭ cu foarfecĭ și cot
îĭ ducea para în not.
Mergând d'aci la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
spre țipăt când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu ĭar mueriĭ în muncĭ
care 'șĭ leapăd aĭ lor pruncĭ;
sau fără milă și dor
în pântece îĭ omor.
Decĭ la cel din urmă vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
când stătuĭu și mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu arzând în vâlvorĭ
bogațĭ ne 'ndurătorĭ,
cariĭ tot s'au veselit
și săracĭ n'au miluit.
Decĭ acea cale lăsând
și maĭ 'nainte mergând
în dreapta, când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă bucuraĭu!
Văzuĭu raĭul cel frumos

ca soarele luminos,
și mese 'ntinse de rând
pe ele făclii arzând,
unde 'mprejur drepții sta
și bucurie gusta,
împreună dănțuind
și pre Dumnezeu slăvind.
Intr'alt loc ïar mă uïtaïu
tot la raïu, la raïu, la raïu,
văzuïu sfinții prea luminoșï
apostolï și cuvioșï,
și cete de mucenicï,
de tinerï, bătrânï și micï,
împreună dânțuind
și pre Dumnezeu slăvind.
Intr'alt loc ïar mă uïtaïu
tot la raïu, la raïu, la raïu,
văzuïu și sfinte mueri
petrecând în mângăeri,
cu cununi de diamant
și podoabe de berlant,
împreună dânțuind
și pre Dumnezeu slăvind.
Decï d'acolo ïar plecaïu
tot la raïu, la raïu, la raïu.
La poartă când mă uïtaïu
ce văzuïu mă întristaïu.
Văzuïu raïul încuïat
poate pentr'al meu păcat
pân la vreme de județ,
când va sta Hristos în jeț,
ca să judece pre toți
pre ceï vii și pre ceï morți.
Ci o doamne! mila ta,
de noï nu o depărta.
Tu ne-aï zidit, tu ne știi,
ïartă-ne ca niște fii.
Ție Doamne am greșit,
dar ție am și slujit.
Pre alt Dumnezeu nu știm
pre tine toți te mărim.

Colinde.

G. D. Teodorescu: Noțiunï despre colindele române. Bucurescï 1879.

(pag. 47—49).

D'aï lerom, d'aï lerom Doamne.
Icea măre 'n ceaste curți
ceaste curți, ceaste domniï
crescutu-mï-au doï merï nalți,
doï merï nalți și minunați
la vărfurï amestecați.
Sus în merï
în dalbe florï
ardu 'mï două lumânărï;
și din două lumânărï
pică 'mï treï din picăturï.
Ear din treï din picăturï
ruptu-mi-s'a,
faptu-mi-s'a
râu de vin
și râu de mir,
râu de apă
limpede.
('n) râu de vin cin' mi se scal-
Icea bunul Dumnezeu: [dă?
scaldă-se,
băïază-se
în apă se limpezește,
('n) veștmânt alb se premenește.

cu mir că se mirueşte.
Maĭ din jos de vadul luĭ
e Ioan
sfântul Ioan
şi bătrânul de Crăcĭun
scaldă-se,
baĭază-se,
('n) apă limpezescu-se,
('n) vestmânt premenescu-se,
cu miru miruescu-se.
Maĭ din jos de vadul lor
scaldă-se sfinţiĭ de rând;
scaldă-se,
băĭază-se,
în apă se limpezesc
('n) vestmânt alb se premenesc.
Maĭ din jos de vadul lor
scaldă-se icĭ cest om bun
cest om bun, jupân [cutare]
scaldă-se,
băĭază-se,
în apă se limpezeşte
cu vestmânt se premeneşte.
Grăi bunul Dumnezeu:
cuĭ, om bun, te potriveştĭ?
Au mie, au sfinţilor?
au luĭ Ioan?
Sfântu Ioan?
au bătrânuluĭ Crăcĭun?
Grăi icea cest om bun:
nu me, doamne, potrivesc
nicĭ ţie, nicĭ sfinţilor,
nicĭ luĭ Ioan
Sfântu Ioan
nicĭ bătrânuluĭ Crăcĭun.
De tânăr m'am însurat
fapt-am casă
lângă drum,
'ntins-am masă
peste drum;
câţĭ pe drum că mi' şĭ treceau
toţĭ la masă că şedeau,
şi toţĭ beau şi ospătau
toţĭ mie că 'mĭ mulţămĭau.
Fapt-am, Doamne, ĭar am fapt
podurele
'n locurĭ rele;
cine pe pod c'a trecut
tot mie 'mĭ-a mulţămit.
Fapt-am, Doamne, ĭar am fapt
puţurele
'n câmpurĭ rele,
cine apă c'a băut
tot mie 'mĭ-a mulţămit.
Atuncĭ Domnul îĭ graĭa:
fie bine
dar de tine.
Fapt-aĭ bine 'n astă lume
'n ceaĭ-l-altă-ĭ găsi bine,
mergĭ la raĭu nejudecat
şezĭ la masă nechĭemat,
să beĭ pahar ne 'nchinat.
Sânătate 'n ceaste case
'n ceaste case
'n crucĭ frumoase,
şi cu noĭ cu voĭă bună;
la anul
şi la mulţĭ anĭ.

(pag. 95—97.)

Ler-oĭ-leo, Doamne-le!
Oştile purcesu-mĭ-au
dar pe unde datu-mĭ-au?
Pe la muma luĭ [cutare].
Eară muma luĭ [cutare]
ea de veste prinsu-şĭ-a

'nainte eșitu-le-a,
c'un clondir
plin de rachiu,
cu clondirul d'a stânga
cu paharul d'a dreapta,
din pahar numindu-le
din gură graindu-le:
— „Lin, mai lin oștirile
pân 'oiu găti pe [cutare]
că-i gata, ca și gătit;
căci i-am croit
d'un vestmânt,
vestmânt lung
până 'n pământ;
croitor croitu-l'a
zugrav zugrăvitu-l'a,
scris mi'e 'n spate
scris mi'e 'n piept,
scris e 'n șeale
scris e 'n poale:
d' amândouă părțile,
scris câmpul cu florile,
ear în ceĭ doi umerei
scris ceĭ doi luceferei.

Jur-prejurul poalelor
scrisă 'i marea turbure,
cam cu nouă vădurele;
ear în nouă vădurele
sânt cam nouă corăbiele,
și stegarii cu stegărele,
căpitanii cu băltăcele,
și 'mi așteaptă pe [cutare]
să 'l rădice la rang mare,
la rang mare al oștilor
mai mare-al călarilor:
el să 'mparță lefile
să dea lefi la lefegii,
gălbiori
la tinerimi,
postav roșiu
la fustași,
gălbinași
la boiernași.“
Ear [cutare] tânărul
el să 'mi fie sânătos,
și cu mumă
și cu tată
și cu noi toți d'a 'mpreună.

(Transilvania.)

AT. MARIANU MARIENESCU: Colinde culese și corectate. Bucurescĭ 1861.

Drumarii. (pag. 1—3.)

Doi boieri de-i mari
Leru-mi Doamne!
ca și doi drumari
vin din Rusalim
la Vitleem țin!
Dar cine sânt?
E Iosif cel sfânt
și Maria sfântă
care-așea cuvântă:
— „Iosife mi-e greu
de drumul cest reu,
vin să odinim
și să ne umbrim.“
— De un plop dedură
și aci stătură
de a se recori.

Plopul se clăti
umbra şi-o trăgea
soarele-ĭ ardea.
— „Plop afurisit
să nu fiĭ rodit!
să creştĭ tot în sus
căcĭ umbra mĭ-aĭ dus!“
— Iară maĭ plecară
şi un măr aflară.
Şi eĭ odinea
mărul îĭ umbrea
umbra se lăţea
soarele perea.
— „Mărule înflorit
să fiĭ tot rodit!
să creştĭ tot în lăturĭ
să sporeştĭ cu roduriĭ!“
— Dar Iosif grăĭa:
„Drumul de-om lua
către Vitleem
până maĭ vedem.
Iaca-e 'ndeseară
şi 'noptăm prin ţară!“
— Şi eĭ se sculă
ĭară maĭ plecă
către Vitleem
frumosul Edem.
O 'nchinăm spre sânătate!

Rândunelile. (pag. 27—29.)

Lă trupina de mâr păr
Leru-ĭ Domnul!
străluceşte-un luceafăr,
dar sub măr păr, pat de brad
de mulţĭ măestri e lucrat,
pe la fund cu tunete
la fusteĭ cu fulgere,
frembele de ceară sfântă
tot topită şi învârtită.
Oare 'n pat, cine-ĭ culcat?
de 'şĭ zace minunat
şi 'mĭ doarme somnul greu?
E culcat un Dumnezeu!
mititel şi beluşel (!)
şi la faţă curăţel,
faşiat de-o împărătească
în faşioare de mătase.
Comanacu-ĭ de bumbac
cu treĭ florĭ în comanac,
una-ĭ floarea miruluĭ,
alta-e viţa vinuluĭ,
una spicul grăuluĭ!
Iată veniră rândunele
negrişoare, frumuşele,
tot cântară, colindară,
dar pe fiu nu 'l deşteptară.
Rândunelele sburară
către mare se lăsară,
ele toate apucară
stropuleţĭ pe aripele,
petricele în penicele,
ĭară la fiu că au venit
cu aripele l' au stropit
cu petrele au asvârlit!
Fiul sfânt s'a deşteptat
şi atuncĭ le-a blestemat:
„Rândunea! fă-ţĭ cuĭbul tău
unde-o fi locul maĭ rău:
prin podul săracilor,
la grinda streşinelor,
să le bată fumurile
ca pe feciorĭ cugetele,
cugetele de însurat
pe fete de măritat!“
O închinăm spre sănătate!

Cuĭbul și puiĭ șoĭmilor. (pag. 42—45.)

Maĭca sfânta șeade,
Doamneĭ Doamne!
pe plaĭul cel verde,
în poala cerului
în poarta raĭului,
și din căĭerel
lăsa fir aurel.
Firul firuĭa
și se subția.
Când îl încorda
tocmaĭ se lăsa
șoĭmiĭ vânătorĭ
soĭmiĭ răpitorĭ;
firul apuca
sus cu el sbura
într'o depărtare
către țărm de mare.
Când se înălța,
șoĭmiĭ strălucĭa,
firul eĭ sclipea
ca și niște zorĭ
pe la cântătorĭ.
Ion atuncĭ venea
Maĭca îĭ grăĭa:
— „Unde te-am mânat
bine aĭ ascultat,
de m'aĭ asculta,
unde te-așĭ mâna!
Fiĭ gata de dus
sus colo în sus
într'o depărtare,
către țărm de mare.
De sbor să te apucĭ
și azĭ să 'mĭ aducĭ
cuĭbul șoĭmilor
și al puilor,
cuibul mi-l dă mie
puiĭ ține ție,
că șoĭmiĭ au răpit
firul aurit,
când m'am căstigat (!)
și mult am lucrat
la un scump veșmânt
pentru fiul sfânt!"
— „Maică! eu așĭ face
tot ce ție 'țĭ place,
dar asta n'oĭ putea
nu e în puterea mea!
Șoĭmiĭ au răpit
firul aurit;
firul, eĭ l'au dus
până la cer în sus,
din el au țesut
cuĭbul prea plăcut:
Luna aurită
fața-ĭ strălucită!
Puiĭ nu-s maĭ mult
căcĭ s'au prefăcut
stele mărunțele
și luceferele;
toate strălucesc
lumea o înfrumusețesc,
în noaptea senină
cum zioa în grădină
florile frumoase,
și care miroase
sunt spre înzestrare
și spre desfătare!"
O închinăm spre sănătate!

Pecurariul și marea. (pag. 157—160.)

Acest păcurarĭu,
Domnu-luĭ Doamne!
mână al său trunziarul (! l. frun-
zice 'n lauda mare:

cum-că 'n turmă are
oĭ atăt de multe
câte florĭ pe munte,
atâte miorele
câte viorele,
niște berbecĭ
ca și vulturiĭ!
Păcurariul meu
nicĭ când dă de rău:
el în primăvara
le păștea la țară,
vara le văra
și sus le mâna,
pe vârful de munte
împrejur de curte,
toamna le aduna
și-aci le tomna,
ĭarna le mâna
de a le ĭărna
pe țermurĭ de mare
colo 'n depărtare!
Marea'ĭ grăĭa:
— „Oacheș păcurar!
du-ți al tău frunziar
de la vânturĭ multe
pe picĭor de munte,
că de rău veĭ da
de eĭ m'oĭ mănia,
că m'oĭ turbura
și m'oĭ învolba
turma-oĭu apuca
și-o voĭu înneca!“
— Păcurarĭul meu
drese graĭul său:
„Vină! vină mare!
nu 'mĭ eștĭ spre stricare,
că eu nu-s de an,
și poțĭ ști că am
noă câĭnĭ bătrânĭ
ca nește păgânĭ,
noă cățeleĭ
ca și noă smeĭ,
noă lănțurele
ca și stenurele.
Tu, de veĭ bui
tu veĭ ujui,
câĭnĭĭ te-or simți
te vor blehoti,
și eu voĭu sări
lanțĭu voĭu sdrâncăni
și voĭu apuca
de a sdrumica,
cel fluer de soc
cu răstoc de foc,
și voĭu fulgera
și voĭ detuna,
și când voĭu holi
oile-or porni
pe picĭor de munte
sau 'nprejur de curte!“
— Marea s'a 'nvolbat
tare a vărsat.
Dar el a pornit
turma și-a suit
sus pe munte 'n sus
și marea n'a ajuns!
Domnule! fiĭ sănătos
o 'nchinăm prea bucuros!

(Reșinarĭ.)

Colindă de Țigani.

(Tot rândul de două orĭ repetat și zis: haĭ-lér domnu!)

Pe-un picĭor de munte verde.
Paște-să o turmă de oĭ.
Da la oĭ cine-îm unblă?
Da un sor cu un frățior.

Dar anume cine'm unblă?
Dar N. N. cu N. N.
— Sora din graĭ grăi:
„Da Soră măĭ tare oĭ!
Că grei nori de ploaĭe vin.“
— „Soră! soră! dragă soră
Mare eștĭ, puțin pricepĭ!
Că âĭa nu sânt norĭ de ploaĭe,
Că ăĭa îs ție peținorĭ
Și'ncă mie prădătorĭ.
Vin la mine, cer pe tine
Pre lănga tine, multe cer:
Ceru-m boĭ cu coarne moĭ;
Ceru-m juncĭ cu coarne lungĭ,
Ceru-m vacĭ cu coarne largĭ,
Ceru-m zecĭurĭ de berbecĭ,
Ceru-m sute de oĭ ștute
Și încă miĭ de miorele!“

Colindă copilărească.

De când Domnul s'a născut
Și pământu l'a făcut
Și cerĭul l'a rădicat
Pe treĭ stâlpurĭ de argint,
Tot frumos l'a 'npodobit
Tot cu stele, mărunțiele;
Soarele cu razele,
Și luna cu lumina.
Rază rază, unde rază?
La jupână gazda 'n casă,
Intr'o cruce de fereastă.
Se-m fi gazda sănătoasă!
Se ne plăteștĭ colinda noastră
Cu un colac de grâu frumos
Ca și fața luĭ Hristos!

(Dobrogea.)

TEODOR T. BURADA: O Călĕtorie etc. pag. 43 — 46.

Sub poalele cerĭuluĭ
Florile dalbe!
la umbra nouruluĭ,
mândră masă e gătită
pe earba cea înverzită.
Dar la masă cine șede?
Dumnezeu, ce toate vede;
și Crăcĭun
cel bătrân,
și Ioan
Sfânt Ioan,
și Ilie
Sfânt Ilie
și toți sfinții dimpreună
se aflau în voe bună;
beau de-a rândul și cinsteau
și frumos se 'nveseleau.
Dar când ochiĭ 'și aruncau
de departe eĭ zădeau (! l. zăarhanghelul Mihailă [reau)
ce vinea cu mare silă,
ĭute alergând
pe un cal spumegând,
la Domnul îngenunchea.
Când de el s'apropia,
el din gură
așa-ĭ grăĭa:
— „Beĭ Doamne, te veselești
și cu sfinții toți grăești,
cu idoliĭ m'am bătut
și în luptă am căzut,
raĭul sfânt că l'am perdut.

Sfânt Petru a adormit
idoli cheĭa i-a răpit
şi în raĭu eĭ au intrat
şi din el tot au prădat.
Luat-au luna
şi lumina,
zorile şi razele,
stelele şi soarele,
cel toĭag de judecată
ce judecă lumea toată;
toate 'nbraţe le cara
şi în ĭad le aşeza.
Rău în raĭu se 'ntuneca
tare 'n ĭad se lumina.
Raĭul plângea
ĭadul ridea.
Pe Ioan şi pe Ilie
ajutor, dă-mĭ Doamne mie,
din raĭu ca să-ĭ alungăm
şi în ĭad să mi-i băgăm,
înapoĭ să le luăm
lucrurile ce-au luat
şi în ĭad le-au aşezat."

— Luat-au pe Ioan botezând
şi pe Ilie tot trăsnind
tot trăsnind şi fulgerând
şi pe idoli prăpădind.
Ioan botezând ocolea,
Ilie trăsnind prăpădea,
în tot cerĭul se 'nvârtea
drept' în ĭad că ajungea,
luat-au luna
şi lumina,
zorile şi razele,
stelele şi soarele,
cel toĭag de judecată
ce judecă lumea toată,
toate 'n braţe le lua
şi în raĭu le aşeza.
Frumos raĭul lumina
rău în ĭad se 'ntuneca.
Raĭul îmĭ ridea
ĭadul că plângea.
Maĭ rămăĭ dar sânătos
şi în voca luĭ Hristos!

(pag. 69—71.)

Icĭ în ceste curţĭ,
Leru-mĭ Doamne Leru-mĭ!
crescutu-me-au
născutu-me-au
doĭ merĭ împletiţĭ
din toamnă săditĭ
din vară 'nfloriţĭ.
Jos la rădăcină,
la verdea tulpină
frumos danţ se trage
mândru că maĭ merge.
Mihaĭ dănţueşte,
toĭag resuceşte
sus ăl asvârleşte
în mănĭ ăl primeşte;

şi să fericeşte:
ferice de mine
că ămĭ merge bine,
de când m'am născut
parte me-am avut
de taĭca,
de maĭca,
de doamn'ănţăleaptă
cu minte, cinstită.
De când m'a luat
bine m'a purtat
cu cămeşĭ de in
cu guler de fir
de fir chear baş-fir.
Şi-apoĭ mă maĭ poartă

ziulica toată
cu dalb zăbun
tot de cel bun,
cu nasturĭ cutaţĭ
pe pept revărsaţĭ.
— Ear nevasta luĭ
fericituluĭ,
aşa se mândrea
şi aşa grăĭa:
ferice de mine
că tare mi-i bine,
de când m'am născut
parte c'am avut
de taĭca,
de maĭca,
de domn tinerel
tănăr, frumuşel.
De când m'a luat
bine m'a purtat
cu dalbă rochiţă
de cea 'n patru iţă,
dalbă de matasă
mândră şi aleasă;
şi apoĭ mă maĭ poartă
ziulica toată
cu rochiţa 'n ţinte,
cu brâu cu cuţite,
cuţite cu zale
lasate pe şale,
cuţite cu bolduri
lasate pe şolduri.
Remăĭ jupân sânătos
cam în vestea luĭ Hristos!

Irozĭ.

ANTON PANN: Cântece de stea. ed. 4ª. 1848. pag. 55—56.

Întrebarea luĭ Irod şi răspunsul Maghilor.

Irod. — Cine sânteţĭ voĭ? de unde veniţĭ şi unde vă călătoriţĭ?

Melhior. — Eu sânt craĭul Melhior de la răsărit, şi după steaoa ce s'au arătat, cunoscând că s'au născut împărat mare pre pământ, merg pân' la Vitleem să mă închin luĭ.

Valtasar. — Eu sânt craĭul Valtasar de la Persida, carele prin steaoa ce s'au arătat şi prin Prorocĭ înţelegând că s'au născut împăratul Hristos, merg ca să mă închin şi eu luĭ.

Gaşpar. — Eu sânt craĭul Gaşpar de la răsărit; şi văzând steaoa cea arătată pă cer, am ispitit Prorociĭ şi scripturile şi am cunoscut că s'a născut Hristos, Domnul Domnilor, craĭul crailor şi împăratul împăraţilor şi merg până la Vitleem ca să mă închin şi eu luĭ.

Dar tu ce împărat mare eştĭ?

Irod. — Eu sânt Irod împărat, care pre cal am încălicat, sabia în mână am luat, în Vitleem am intrat, patu-spre-ce miĭ de coconĭ micĭ am tăĭat, şi tot pământul s'a cutremurat.

Plugul.

(Cules de mine în Moldova de sus jud. Iași.)

Aho! Aho! a purces jupânul
întru'n Sf. Joĭ [gazda
cu plug cu 12 boĭ
la arat
și la gropat
la cămp durat;
unde a găsit loc de arat
și a arat cât a arat
brazdă neagră a răsturnat,
grâu de vară a sămânat.
Staț mâĭ și nu araț
și de chiotorĭ vă alăturaț,
și brazda în urmă să nu stricaț.
Indemnaț măĭ! aho! aho!
— Și jupânul gazda a încăle-
cat pe un cal graur
cu șeaua de aur
și cu frâul de mărgărint;
bătea bine la pământ,
care de când sânt n'am văzut.
Staț măĭ și nu araț
și de chiotorĭ vă alăturaț
și brazda în urmă să nu stricaț.
Indemnaț măĭ! aho! aho!
— Și în suliță s'a rezemat
și un cal a încălicat
și la Târgu-frumos a plecat
și 'și-a cumpârat fier și oțel
și a făcut secerele mărunțele
cu mărunchĭ de geaurele.
Babele secerau,
și moșnegiĭ la aria cărau.
Staț măĭ și nu araț
lângă chiotorĭ va alăturaț
etc. etc. aho! aho!
— Și a făcut aria în gelistea-
vântuluĭ
unde e drag voĭniculuĭ,
și treera cu 12 duhan, duhaniț
negriĭ ca corbul,
ĭuțĭ ca focul,
pe unde călca
scântee verzĭ vărsa.
Staț măĭ și nu araț
etc. etc. aho! aho!
— Și a încărcat
12 care mocănești,
la moară la toănești,
carele scârție
galbenĭ curge
și jupânul cu căcĭula 'mi stringea
și jupâneseĭ gazda în poale 'mi
Staț măĭ și nu araț [turna.
etc. etc. aho! aho!
— Și când a ajuns la moară,
curva de moară când a văzut
atâta care cu pohoare,
a pus coada pe spinare
și-a apucat pe lunca mare.
Staț măĭ și nu araț
etc. etc. aho! aho!
— Ear morariĭ
meșterĭ marĭ
cu brâu de lână
cu cĭocanul în mână,
de meșter ce era
nicĭ oboroace
nu putea întoarce;
dar avea un băet
slut și părpălit
cu ochiĭ beliț
și cu lulea în dinț.
Staț măĭ și nu araț
etc. etc. aho! aho!

— Şi a luat un cĭocănaşĭ
mult mititel,
de 12 ocă de fer
şi-a dat cioc! boc!
întrun fund de poloboc,
şi-a dat moara la loc;
şi nu măcina grău
ci aur şi mărgarintarĭ
pe la curţile D-voastre boĭerĭ
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ [marĭ.
etc. etc. aho! aho!
— Noĭ am maĭ ura
dar ne temem că-om înseră
pe la curţile Dumni-voastre
aste nalte sprincenate
cu bosioc încordate.
Maĭ bine pe la borduşele nostre
cu posdeĭe de cănipă acoperite
şi cu căcărează de vrabie încre-
Am maĭ ura [stite.
dar ne temem că-om insera;
avem să trecem nişte parăe glo-
la nişte fete frumoase. [doase
— Şi ni-aşĭ ruga la D-voastre
să băgaţĭ mână în bozunar,
să scoateţĭ un galben de ceĭ marĭ
ca să cumpărăm un boldişor,
să împungem boĭ la curişorĭ
să meargă maĭ tarişorĭ.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Şede, şede jupânul gasda şi
gândeşte
şi scoate o săgeată împănată
de 12 meşterĭ lucrată
şi trasă în jos
şi trasă în sus,
a tras întru'n corn de porumb,
porumbelul unul căte unul
doĭ căte doĭ, 3–3, 4–4, 5–5, 6–
7–7, 8–8, 9–9, 10–10, până la 1
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Sf. Vasile să vă fie de spor,
şi de ajutor;
şi între mulţĭ anĭ
cu sănătate.
Când voĭ veni la an
să vă găsesc înfloriţĭ
ca mere
ca pere
în mijlocul vereĭ,
ca toamna cea bogată
de toate îndestulată.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!

(Bucovina.)

(Marian: Albina Carpaţilor, vol. II. 1878. pag. 446—448.)

Hohaho! seara 'nserat,
la Domnul N. n'am urat.
— Ear' Domnul N. s'a sculat
într'o joĭ de dimineaţă
când băteau zorile 'n faţă,
pe ochĭ negrĭ s'a spălat
luĭ Dumnezeŭ s'a închinat.
Ear' nevasta luĭ frumoasă
un ştir alb pe mânĭ ĭ-a dat.
Domnul N. s'a şters curat
şi la ocol a plecat,
şi din ocol a luat
doĭ-spre-zece boĭ boureĭ,
în coadă cudălbeĭ
în frunte ţintăţeĭ
în trup de o mie de leĭ.

Mânaţĭ băeţeĭ! hăĭ! hăĭ!
— Şi cu plugul Dumnĭĭ-seale
s'a dus Domnul N. să are
dealul Galileuluĭ
care-ĭ place grâuruluĭ.
Şi a arat tot în lungiş
şi 'n curmeziş.
Şi-a arat de demineaţă până 'n seară.
şĭ-a răsturnat un corn de ţeară.
Ear' de la ameaz şi până 'n seară
s'a aninat plugul într'un coş de [râmă
şi s'a făcut tot fărâmă.
Ia maĭ ziceţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Domnul N. s'a supărat
că plugul i s'a sfărămat,
pe-un cal alb a 'ncălicat
şi la oraş a plecat,
şĭ-a căutat cât a căutat
dar meşter bun n'a aflat.
Şi când era maĭ scărbit
atuncĭ eată c'a eşit
Faraon cel mare
cu barosul în spinare
şi cu foile 'n picĭoare,
şi s'a dat ĭute a foi
fearele-a le oţeli,
şi foi şi oţeli
plugu 'ndată mi'l tocmi.
Mânaţĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Domnul N. se bucură
plugul ĭute şi'l luă
şi cu dânsul se 'nturnâ
şi 'n brasdă earà'l băgâ.
Brasdă neagră răsturnâ
şi grâu roşu sămănâ:
grâu de veară
să răsară
până 'n seară,
până mâne să se coacă,
colac mândru ca să facă
şi s'aducă mâne
luĭ Dumnezeŭ pâne.
Mănaţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Şi când soarele-a sfinţit
Domnul N. din câmp s'a pornit
şi acasă mĭ-a venit
foarte bucuros
şi voĭos,
şi s'a culcat
pe-un pat
de diamant . . . .
Pocniţĭ copiĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Intr'o joĭ de dimineaţă
Când băteau zorile 'n faţă
Domnul N. ear s'a sculat
pe ochĭ negrĭĭ s'a spălat
luĭ Dumnezeu s'a 'nchinat.
Ear' soţia Dumnĭĭ-seale
un ştir alb pe mânĭ ĭ-a daĭ.
Domnul N. s'a şters curat
şi la grajdĭŭ a alergat
şi pe-un cal a 'ncălicat,
pe-un cal graur
cu şea de aur
cu potcoave de argint
ce prind bine la pământ;
unde călca
balta seca,
broasca striga:
oacaca! oacaca!
fugĭ, lele, că te-a mânca!
Pocniţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Şi-a mers la lună
la săptămână
să vează grâul de-ĭ copt.

Eară grâul era copt
răscopt:
în paiŭ ca trestia
în spic ca vrabia
în grăunț ca mărgăritarul...
Mânați flăcăi!
Hăi! Hăi!
— Domnul N. s'a bucurat
și pe loc mi-a și plecat
în țeara cea ungurească
secerele s'arvunească,
și s'a dus
și-a adus
secerele
mărunțele,
cu mănunchi de viorele
pentru fete tinerele
de sama drăguții mele.
Și-acasă cum a sosit
secerători a tocmit
la secerat i-a pornit.
Unii secerau,
unii snopi legau,
unii 'n eară aruncau
și la arie plecau.
Plesniți flăcăi!
Hăi! Hăi!
— Și-a scos Domnul N.
din grajdiul Domnii-seale
două-spre-zece epe
sirepe
cu cozile călăcănite
cu copitele zugrăvite.
Cu copitele trierau,
cu nările strănutau
grâul că mi-l vânturaŭ,
cu urechile 'n saci îl puneau
de nici căuș nu trebuiau.
Ia mai mânați măi!
Hăi! Hăi!
— Și după ce mi-a gătat
tot grâul de trierat
Domnul N. a încărcat
două-spre-zece eară
de povoară,
și-a pornit la moară.
Dar ce fel de eară?
Eară de cele mocănite,
de buni meșteri alcătuite:
cu butuci de scai
cu spițele de putregaiŭ
cu ciolani de obadă....
că de când sânt și m'am făcut
așa grea povoară încă n'am vă-
Ia mai mișcați băeței! [zut.
Hăi! Hăi!
— Eară hoața de pe moară
când a văzut atâtea eară
cu povoară
a pus coada pe spinare
și-a fugit pe drum la vale
togmai ca și-o fată mare.
Mânați băeței!
Hăi! Hăi!
— Ear morariul meșter mare
mămulica cui îl are!
Cu brâul de lână
cu ciocanu 'n mână,
c'o cojiță de mălaiu
uscată de nouă ai,
într'un picior că sărea
moara că mi-o amăgea
și pe loc că mi-o prindea,
pe căpătâiu mi-o punea.
Moara să pornia
galbeni curgea
Domnul N. se repezia
cu polonicu 'i strângea.
Mânați băeței!
Hăi! Hăi!
— Și-a 'ncărcat eară
două-spre-zece eară

de povoară
și s'a întors de la moară
și-a mers la curtea D-seale.
Ear soția Dumnii-seale
pe zebrele se punea
și la Dumnialuĭ privĭa.
Și-apoĭ îndată s'a dat
mânicele-a suflicat,
niște mânĭ poleite
ca niște tânjelĭ părlite.
Și-a întrat din casă
în casă,
după sita deasă
de mătasă
pentru Dumnialor din casă,
și din cămară
în cămară,
după sita rară
de năgară
pentru slugile de-afară.
Mânațĭ băețeĭ
Hăĭ! Hăĭ!
Și-a cernut în sită
și 'n covată,
și-a cernut făina toată;
și-a făcut un colăcel,
de-a dragul să caț̦ĭ la el,
colac mândru și frumos
ca și fața luĭ Christos,
tot în patru împletit
pentru noĭ plugarĭ gătit.
Trageț̦ĭ fecĭoraș̦ĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
Dar noĭ Domnule N.
Noĭ ne rugăm Dumnii-tale
să ne daĭ vr'o treĭ parale
să ne cumpărăm mântale,
că pe cea vale
este viscol mare
și ne frige la spinare.
Ear de nu, un bănișor
să'l punem în boldișor,
său vr'o câț̦i-va puișorĭ
să 'npungem în boișorĭ,
să meargă maĭ tărișor
că-ĭ noapte și-ĭ târzior.
Mânațĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
Noĭ de-urat am maĭ ura
da ni-ĭ că vom însera,
și de cât vom însera
pe la curț̦ile Dumnilor-voastre
cele 'nalte,
șindilite
și cu aur aurite,
tot maĭ bine să plecăm
s'ajungem și să 'nserăm
pe la bordcele noastre
cele micĭ și tupilate
și cu baligă lipite,
și cu stele
acoperite.
Mânațĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
De urat am maĭ ura
ne temem c'om însera
și cărările ni's încurcate
ne-or apuca lupiĭ de spate
și-or rămânea copilele nesăru-
Ia maĭ trageț̦ĭ băețeĭ! |tate.
Hăĭ! Hăĭ!
Am maĭ ura, ura, ura
da ni-ĭ că vom însera
și nu sântem de-acolea,
că sântem din Budavechĭe
unde mâța strechĭe,
de la Buda noauă
unde mâța oauă
și motocul mĭorlăește,
sare N. și-îl plesnește.
Mânațĭ măĭ!
Hăĭ! Hăĭ!

Am mai ura, ura, ura
da ni-i că vom însera
și nu sântem de-acolea
ci sântem din Cămpulung
unde trag fetele 'n plug,
și-o babă bătrână
dinapoi le mână
cu un bicîu de lână,
și când le plesnește
sângele țîșnește.
Mai mânați băețel
Hăi! Hăi!
Am mai ura, ura, ura
da ni-i că vom însera
și nu sântem de-acolea
ci din munți întunecoși.
Să fiți boeri sănătoși!
seara sfântului Vasile,
să vă fie tot spre bine.
Opriți fecîori
Hăi! Hăi!

Descântece.

(Alecsandri: Poesii populare etc., pag. 10.)

(Moldova.)

De diochiu.

Fugi diochi — dintre ochi — că te-agiungeo vacă neagră — cu coarnele să te spargă. — Să te-asvârle peste mare — în pustelu, în depărtare. — Acolo să pieri — ca ziua de ieri, — ca roua de floare — ca spuma la soare. — Ear capul cel diochiat — să rămâe luminat — curat, de boală scăpat. — Ochii cei vătămători — și de foc săgetători — înveliți să fie cu perdele albe — să nu mai privească la obraze dalbe.

Descântic de Iele. (ibid.)

Voi Ielelor măestrelor — dușmane oamenilor! — stăpânele vântului — doamnele pământului, — ce prin văzduh sburați — pe earba lunecați — și pe valuri călcați — vă duceți în locuri depărtate — în baltă, trestie, pustietate, — unde popa nu toacă — unde fata nu gioacă, — vă duceți în gura vântului — să vă loviți de toarta pământului. — Eșiți din mână, trup, picior — și să periți sus într'un nor. — Dați omului sănătate — că sabie de foc vă bate!

Descântic de pocitură. (ibid. pag. 271.)

Păserică dalbă — cu aripa albă! — Din peatră-ai crescut — cu nori te-ai bătut — trei picături din tine-au căzut. — Una

de lapte, una de vin — și una de venin. — Cel ce-a băut laptele s'a săturat, — cel ce-a bâut vinul s'a îmbătat, — ear cel cu veninul a crăpat. — Așa să pearĕ pocitura din pocit, — pân' într'o clipă să fie lecuit — și să remâe ca pomul înflorit.

Descântic de mușcatul șerpilor. (ibid.)

Sub o tufă 'n poeniță — este-o fântâniță — și 'n fântână-o petricică — rece, vinețică — și sub peatră — un șerpurel — cu dinți de oțel. — Dinții apuc de pele, pelea de carne, carnea de os — și pin trup trece un fulger veninos. — Dar cum ese dintre norĭ — fulgerĭi strelucitorĭ — așa să easă din os, din carne, din pele — mușcăturele rele — de dinți de oțel — celuĭ șerpurel — ce stă sub petricică — în fântână mică — sub tufă selbățică.

Descântic de săgetătură. (ibid.)

Plecat-au noă fete fecĭoare — pe cale, pe cărare. — Și 'ntr'o mândră vale — la mijloc de cale — maĭca Domnuluĭ le-au întâlnit — și din carul eĭ de aur astfel le-au grâit: — „Unde mergeți pe recoare — voĭ noă fete fecĭoare?“ — Mergem la biserica cea mare — cu treĭ altare. — Ne-am luat năframele — să ștergem icoanele, — ne-am luat ștergarele — să curățim stranele, — ne-am luat măturile — să măturăm scările. — Voĭ, noă fete fecĭoare — luați toate câte-o floare — de sub a mele picĭoare — și vă duceți colo 'n sat — la cel bolnav săgetat, — cu ochiĭ să'l mângăeți — ca florile să'l ștergeți — de gĭunghĭeturĭ — de săgetăturĭ, — ca să remâe curat, luminat — cum Dumnezeu l'a lăsat.

(Muntenia.)

(Columna luĭ Traĭan 1876, pag. 524.)

Descântec de buba rea.

Amin, amin, Cosma de mir! — Mă duseĭ pe cale pe cărare — și când la mijloc de cale — îmĭ eșiĭ o bubă neagră — una mohorâtă — de noăzecĭ și noă de felurĭ de bube rele. — Cum maĭ de grabă țipaĭ — și mă văĭcăraĭ — și pe Maica Precista cea mare o chemaĭ, — cum maĭ de grabă pe scara de argint s'a coborât — și de mână m'a luat — și ast-fel m'a întrebat: — „Ce plângĭ și

ce te văĭcăreştĭ?“ — Cum să nu plâng — şi cum să nu mă văĭcărez — dacă mĭ-a eşit o bubă neagră, — una mohorâtă — de noăzecĭ şi noă de felurĭ de bube rele. — Nu maĭ plânge — şi nu te maĭ văĭcăra — c'om trimete la N. descântătoarea; — cu gura te-o descânta — cu peţeca arsă te-o afuma — şi va eşi buba cea rea — din creerĭĭ capuluĭ, — din luminele ochilor, — din sgârcĭul nasuluĭ, — din umerĭĭ obrazuluĭ — şi veĭ remânea curat — şi strecurat — ca argintul cel viu lămurit.

(Regin. Transilvania.)

Descântec de bubă.

N. N. s'a luat, pe cale, pe cărare. — Când a fost în mĭez de cale, — s'au întâlnit cu o fată ţĭuţĭălată; — n'au fost fata ţĭuţĭălată, — c'au fost bubă înveninată, — bubă înferbintată, — bubă de 9 felĭurĭ, — bubă de 9 neamurĭ. — Nime nu o aude, căntându-să — şi glăsuindu-să din poarta cerĭuluĭ — şi se roagă la Maĭca preceste. — Maĭca preceste scoborindu-să — pe scară de cĭară şi întinsă — mâna albă, şi-o 'ntrĭabă: — „Ce te vaerĭ, şi ce te căntĭ?“ — O maĭca mea prea sfântă — m'am luat pe cale, pe cărare — şi apuca-m'oĭ şi descânta-oĭ — şi bine alege şi bine culege, — din creeri capuluĭ, — şi din faţa obrazuluĭ, — şi din lungu trupuluĭ — şi din latu pieptuluĭ; — din carne moale — şi din oase vărtoase — şi în ţiermure ţipa-oĭ, — acolo să peĭe — şi să se răsipească — ca roa de dimineaţă — ca scuĭpit din cărare. — Şi omu să rămâĭe curat şi luminat — cum Maĭca preceste l'a lăsat.

Descântec dinde soare.

Eşi soare dinde soare, din capu lui N. N. că te apucă alt sfânt soare maĭ frumos, maĭ luminos, ca pasărea cerĭuluĭ, cu clonţu de oţĭel, cu aripĭ de fĭer, in capu luĭ N. s'a coborit, cu unghiile a uciit, cu clonţu a strinsu junghĭurile şi săgeţile acestuĭa.

Descântec de şerpe.

Peĭ muşcatură de la (Seicea Virag Bodor Iambor) şi te du în mare, şi eşĭ afară la soare, să te uscĭ ca o cicoare, şi să crepĭ ca on fir de mac în patru crepat.

Descântare dintru ĭele.

In haină albă s'a înbrăcat — şi pre cale s'a luat, — cu Irodia cea mare s'a întâlnit, — şi puterea i-o luat; — şi a rămas N. plângând şi tânguind. — Nime în lume nu l'a auzit, — numa Maĭca D-luĭ, — din poarta cerĭuluĭ, — şi din graĭu aş'a grăit: — „Ce plângĭ N. şi te tângueştĭ?“ — Cum n'oĭ plânge şi nu m'oĭ tângui, — că pe cale m'am luat, — şi cu Irodia cea mare m'am întâlnit — şi puterea mi-o luat. — Nu plânge nu te tângui, — că ĭeu sânt maĭca D-luĭ — din poarta cerĭuluĭ, — şi ĭeu pre cale m'oĭ lua — şi cu Irodia m'oĭ întâlni, — cu secerea oĭ secera-o, — cu ginţi oĭ stringe-o — şi cu spata oĭ închiri-o (?); — stincele le-oĭ răsipi — petrile le-oĭ zdrobi, — copacĭ din pământ i voĭ întoarce — şi cu vârvul i voĭ băga — şi ţie sănătate îţĭ voĭ da, — în oasele tale — şi în vinele tale, — şi te voĭ face sănătos, cum te-a lăsat D-l Hristos.

(Bucovina.)

(Marian: Albina Carpaţilor, An. III, pag. 347.)

De beşica cea rea.

Purces-a N. pe cale, — pe cale, pe cărare. — Când a fost la mez de cale — de cale şi cărare, — l'au întâmpinat — şi l'au apucat: — beşica rusească, — beşica nemţească, — beşica turcească, — beşica ungurească, — beşica ţigănească, — beşica lipovenească, — beşica armenească, — beşica tătărească, — beşica jidovească. — Beşică albă — beşică neagră — beşică albastră — beşică ghĭurghĭulie — beşică naragie — beşică ghivizie — beşică verzie — beşică galbenă — beşică vânătă; — beşică îmflată — beşică înfocată, — beşică beşicată, — beşică orbălţată — beşică obrintită — beşică odrăslită — beşică căţelită, — beşică dogorită — beşică opărită; — beşică cu pocitură — beşică cu săgetătură, — beşică cu răchnitură — beşică cu usturime — beşică cu mâncărime, — beşică cu pocitură de zi — şi cu pocitură de noapte ..... — beşică prin însetare — beşică prin nemâncare — beşică prin diochĭare — beşică prin căscare — beşică prin junghĭare — beşică prin săbĭare — beşică prin săgetare — beşică prin strigare — beşică prin văĭetare; — beşică de nouă neamurĭ — beşică de nouă felurĭ — beşică de nouă chipurĭ — beşică de nouă soĭurĭ! — Nu junghĭa — nu săbĭa — nu ustura — nu săgeta! — ci sabia ta — prindă-a săbĭa

— şi-a junghĭa — şi-a săgeta — şi-a ustura; — când ursul — şi cu lupul — în pădure — lângă mure — vor şedea — şĭ-or ospăta — şi s'or veseli — şĭ-or benchetui, — când la o masă vor sta — şi 'mpreună vor ospăta, — atuncĭ să săbĭiezĭ — şi să junghĭezĭ. — Numaĭ atuncĭ — şi nicĭ atuncĭ! — N. să rămăĭe curat — curat şi luminat — ca argintul strecurat — ca Dumnezeu ce l'a dat — ca maică-sa ce l'a născut — ca D-zeu ce l'a ţinut. — De la mine descântecul — de la D-zeu sfântul, leacul!

(Banat.)

(Mangĭucă: Columna luĭ Traĭan, an. VII, 1877, pag. 335.)

Bună seară Mătrăgună, doamnă şi mamă bună, care umbli cu capetele tale pe cerurĭ, cu rădăcinele pe sub pământurĭ, ear cu poalele pe vânătărĭ şi vânturĭ, care eştĭ doamna cerurilor şi-a viforurilor, tu care eştĭ doamna florilor, căcĭ înaintea ta se închină şi pe tine te măresc toate florile; la tine mă rog, şi ţie mă 'nchin eu cu coatele goale şi cu genunchiĭ goĭ şi cu fruntea plecată până la pământ, că tu să bine-voeştĭ să aducĭ putere, snagă şi sănătate, adecă să aducĭ leac pentru bolnavul acesta N. N.; tu să te ducĭ peste noapte, să umbli pe dealul Sterideal şi pe munţiĭ Semeniculuĭ, şi de nu veĭ afla leacul acolo, să'l cauţĭ prin cărăule, cărşiĭ şi stâncĭ, să te ducĭ să umbli peste toată faţa pământuluĭ prin munţĭ şi pădurĭ, prin poĭene de ĭederă, de semenic de foĭofiu şi de priboĭu, prin tisă, prin mărăcine şi mătăcine; să'l cauţĭ la izvoare, la râurĭ şi sub petrele pământuluĭ, să cauţĭ în adâncul mărilor, să cauţĭ în vânturĭ şi pe aripele vântuluĭ, în vânătările ceruluĭ, şi pe marginile pământuluĭ; şi de veĭ afla leacul să'l aducĭ şi să'l puĭ aci în acest păhar de apă, ca să'l vază dimineaţa bolnavul bine şi maĭ bine, şi prin acel leac să aducĭ luĭ N. N. puterea luĭ, snaga luĭ, vârtutea luĭ şi îndemnul luĭ, capul luĭ, inima luĭ, rânza luĭ, picĭoarele luĭ, mâĭnile luĭ etc. cu un cuvânt să'ĭ aducĭ earăşĭ sănătatea luĭ, căcĭ eu cu bun dar te dăruesc, ear tu să'ĭ puĭ luĭ N. N. cap la cap, ochĭ la ochĭ, mânĭ la mânĭ, pept la pept, inimă la inimă, rânză la rânză, şele la şele, picĭoare la picĭoare, os la os, putere la putere, vârtute la vârtute, îndemn la îndemn etc. şi sănătate la sănătate, şi aşa te las, mamă Mătrăgună, peste noapte curată, luminată, ca argintul spălată şi ca aurul străcurată.

(Dobrogea.)

(Teodor T. Burada: O Călătorie etc. pag. 270—276.)

Descântec de beşică cea rea. (pag. 270.)

Amin, amin — de la mine descântecul — de la maĭca Domnuluĭ leacul. — Beşică albă — beşică neagră — beşică verzie — beşică ghivizie — beşică naramgie, — beşică de nouă felĭurĭ — beşică de nouă soĭurĭ. — Venit-au Ilie — şi cu Pailie, — cu tunetul — cu fulgerul — a tunat, tunatu-te-au — a fulgerat, fulgeratu-te-au — la rădăcină secatu-te-au — şi n'a remas de leac — cât un fir de mac — în patru despicat — în mare înecat. — Să rămăe N. curat — luminat — ca argintul strecurat — ca soarele 'n senin. — Ptĭu, amin.

Descântec de obrintit. (ibid. pag. 272.)

Păcurarĭu şueră — răs-şueră, — pe dincolo de mare; — oaĭa zbeară — res-zbeară — dincoace de mare. — O stinchit oaĭe de zberat — şi pecurarĭul de şuerat. — Astă lănă lae — de la cea oaĭe — mult a nins-o — gerul a strins-o — mult a maĭ ploat-o — vântul a bătut-o — dar nicĭ n'a durut-o — nicĭ n'a usturat-o. Aşa să stee durerile — şi săgeţile — şi umflăturile — şi N. să remăe curat — luminat — ca Domnul ce l'a lăsat — când popa l'a botezat. — Descântecul dela mine — leacul dela maĭca Domnuluĭ.

Descântec de vermĭ la vite. (ibid. pag. 276.)

Cum nu poate să stee — nicĭ să remăe — praful în drum — de care şi dobitoace — ce merg în colo, şi în coace. — Aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăe — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ! — Cum nu poate să stee — nicĭ să remăe — duhovnicul satuluĭ — în fundul raĭuluĭ, — aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăe — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ! — Şi cum nu poate să stee — nicĭ să remăe — parcalabul satuluĭ — în fundul ĭaduluĭ — aşa să nu poată să stee — 'nicĭ să remăe — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ!

Bocete.

TEODOR T. BURADA: Datinele poporuluĭ român la înmorměntărĭ. Iassy 1882.

(8⁰, 158 paginĭ.)

(Muntenia, pag. 122—123.)

Bucură-te mănăstire
că ce puișor ățĭ vine,
da nu vine să 'nfloreascâ,
ci vine să vestejească.
Garofiță drăgălașă,
aoleu cea maĭ frumoasă,
când umblașĭ să 'nfloreștĭ
te pornișĭ să putrezeștĭ;
a dat vânt și te-a pălit
și moartea te-a amăgit.
Veniță fraț, veniță surorĭ
tot cu mănunche de florĭ,
cu făcliĭ și luminărĭ
și mă plângețĭ cu sudorĭ.
Vă uĭtațĭ și peste groapă,
vedețĭ moartea 'ntunecată.
Roagă-te neĭcă de popă
clopotul tot să ți'l tragă,
să resune văile
să s'adune rudele,
că tu astăzĭ te porneștĭ
și pe toțĭ ne părăseștĭ,
pe o cale 'ndelungată
unde nu-i mamă niciĭ tată,
ci cântărĭ dumnezeeștĭ
și cu cete îngerești.
Nu-i niciĭ val și niciĭ durere,
ci ĭubită mângâere!

(Banat, ibid. pag. 150—151.)

Harangu mereu trăgea
și nimene nu știea,
c'un voĭnic acum murea!
Toată lumea se mira
și cu toțĭ la el cura.
Doamne ce rău ți-a făcut
tu de aicĭ de l'aĭ răpit!
In coparșiu el stă pus
și de la noĭ ni s'a dus.
Cu toțiĭ la el căta,
ș'apoĭ cu jale'l cânta:
Doamne ție ne rugăm
și la tine 'ngenunchĭem
să nu grăbeștĭ
să'l putrezeștĭ.
Du'l în poarta raĭuluĭ
și'ĭ dă slava cerĭuluĭ!
Din a luĭ guriță
va crește-o vioriță,
din doĭ ochișorĭ
de tot mândre florĭ,
și din perișor
mândru pomușor.
Din doĭ umerĕĭ
doĭ luceferĕĭ,
din a luĭ trupiță
floare de lupiță,
și din picĭoruțe
doue lăstăruțe;
din a luĭ mănuțe
doue pelinuțe!
Plângețĭ uși, plângețĭ ferești
că de acum lor le lipsești!

(Transilvania, ibid. pag. 144—145.)

Bucură-te mănăstire,
că ce garofiţă'ţĭ vine,
da nu vine să 'nflorească
ci vine să putrezească.
Fost-aĭ şi tu floricică
tănără şi frumuşică,
dar acum ne-aĭ părăsit
şi rău ne-aĭ maĭ amărit,
moartea mi te-a amăgit.
Aĭ lăsat cămpul cu florĭ
şi cerĭul fără de norĭ,
tu merĭ acum în cea lume
unde tu nu aĭ pe nime.
Uĭte Doamne pe pământ
uĭte şi la cel mormânt
şi vezĭ moartea ce-a făcut!
Maĭ priveşte cele florĭ
roagă-te la 'ngropătorĭ
ca să-ţĭ lese treĭ fereştĭ
tu prin ele să priveştĭ
şi pe una ca să'ţĭ vie
mirosul de la tămâe,
pe alta glas de măĭculiţă
care-a fost a ta drăguţă.
Pe alta raza soareluĭ
de pe bolta cerĭuluĭ,
ca să mi te 'ncălzească,
faţa să nu'ţĭ vestejească;
Spune îngeraşule
unde'ţĭ este mirele?
In loc de vorniceĭ
ţĭ-aducem prăpureĭ;
în loc de lăutarĭ
plătit-am clopotarĭ!
De val şi de păcat
pe-astă lume aĭ scăpat!

(Dobrogea, ibid. pag. 127—129.)

Drăguţul meu bărbăţel
drăguţul meu sufleţel,
când ţi-a veni dorul
să ieĭ drumuşorul
să'mĭ stingĭ focuşorul.
Astă primăvară
când eşĭaĭ afară
în revărsatul zorilor,
în cântatul paserilor,
în şuerul vânturilor,
plugușorul înjugaĭ
neagră brazdă resturnaĭ
şi din gura tu ziceaĭ:
Ţa plevan
şi haĭs Joĭan,
haĭ cu tata, nu vă daţĭ
şi la greu nu mă lăsaţĭ,
brazda toat'o resturnaţĭ.
Eu când te auzeam
cu gura nu grăĭam,
mă luam,
mă sculam,
şi 'n grădină mă duceam,
floricele sămănam
să le poarte fetele,
fetele, nevestele.
Florile au înflorit
bărbatul mi-a putrezit;
timpul coaseĭ c'a sosit
şi la cămp când am eşit,
pe rezoare m'am uĭtat
sufleţelul mi-am strigat:
spune-mĭ dragă un cuvânt
să pot trăi pe pământ.
Am rămas fără de sprijin
singurică făr de razim.

Valurĭ marĭ mă 'nvăluesc ca vântul de dealurĭ
n'am cum să mă sprijinesc. ca apa de malurĭ!
Bătută-s de gândurĭ

A noroculuĭ şi a nenoroculuĭ Oglindă pentru răsfăţul ĭubitorilor de petrecanie tălmăcită după limba franţozască. Tipărit acuma.

(32⁰, 2 foĭ nepaginate + 29 foĭ paginate.)

Prefaţa.

Aşteptând norocul
în toate zilele
el vine ca racul
de-a îndăratele.
Iară nenorocul
să culcă şi scoală
cu noĭ în tot cĭasul
o rujină goală.
Vreamea rea aduce
prea multe cu sine,
greutăţĭ necazurĭ
departe de bine.
Singură nădeajdea
îţ maĭ dă picĭoare,
ca să maĭ ispiteştĭ
ceale viitoare.

Aşa dar deşchideţĭ
cu puteare mică
acĭastă de noroc
crudă cărticică.
Să vedeţĭ ce noroc
vă făgăduieaşte;
după întâmplare
ce noroc gâceaşte?
Deşchideţĭ cu sula
sau măcar cu acul,
unde va nimeri
ca peatecul sacul,
Acolo să cetiţĭ
slova carea vine
şi vă va arăta
un rău, sau un bine.

A.

(Astă)zĭ ţi să spune
(Ac)vea minune.
Avea-veĭ cunună
Aur împreună.
Apoĭ veĭ şi face
Acum cum îţĭ place.
Aĭbĭ inimă bună

Astăzĭ împreună.
Arată'ţĭ cu fire
Acea fericire
A'ţ fi rânduită
Anilor sfinţită
Acĭasta.

G.

Gândurile tale
Gândesc la parale.

Găteaşte-te pungă!
Groşĭ banii la dungă.

Galbenĭ caragroşĭ
Groşĭ şi groşĭ pă groşĭ.
Grăbeaşte să'ĭ ĭaĭ
Gata cu alaĭ.
Gândul să'ţĭ aline
Galbeniĭ cu bine.
Grămadă să fie
Gata bucurie.
Grăbeaşte-te.

J.

Judecăta lungă
Jaf este la pungă.
Jalba să preface
Jurământ să face
Jelbile sporite
Jertfe poftorite.
Judecata care
Jeluieştĭ prea tare
Joacă jucărie
Jos spre sărăcie.
Jurĭ pre socoteală
Jertveştĭ cheltueală
Judecă-te.

C.

Cucul bine cântă
Că te înfierbântă.
Căruţa gătindu-ţĭ
Cheful îndoindu-ţĭ,
Că la veselie
Cu o bucurie
Cu toată gătirea
Cu toată ĭubirea
Chemat eştĭ şi pasă
Ca să şezĭ la masă,
Că e nuntă mare
Cu frumoasă stare
Ca să jocĭ.

R.

Ruşinea ce'ţĭ va veni
Rău te va batjocori
Rabdă că n'aĭ încătrău,
Rău aduce şi maĭ rău.
Rabdând te veĭ mângăea
Ruşinea se va tăea.
Rabdă.

F.

Floare fericită
Fi-veĭ înflorită.
Fi-veĭ lumiĭ floare
Foarte 'nfloritoare.
Florile te are
Folosinţă mare.
Floare înflorită
Frumos mirosită
Face-te-veĭ una
Florilor cununa
Frumoasa.

Gĭ.

Gĭana ţi să bate
Geame-veĭ fărtate!
Gĭngaşe puteare
Geaba mângăeare,
Geaba puĭ cuvânt
Genunchĭ la pământ,
Geaba'ţĭ facĭ tu cruce
Gemând te veĭ duce.

Epilog.

Să ĭaĭ în bine
acĭastă carte
şi de la mine
noroc şi parte,
că nu'ĭ departe.
Petreaceţĭ dară
vreamea cu jocul
să capeţĭ ĭară
bun pre norocul,
Vine sorocul.

Basme.

(Creanga: Convorbirĭ literare XI, 1878, pag. 212 urm.)

(Moldova.)

Fata babeĭ şi fata moşneaguluĭ.

Ci-că era odată un vădăoĭu bătrân, care avea o fată; el s'a însurat a doua oară şi-a luat o babă văduvă, care şi ea avea o fată. Fata babeĭ era slută, ţifnoasă şi rea la inimă; dar pentru că era fata mameĭ, se alintă cum s'alintă cĭoara 'n laţ, lăsând tot greul pe fata moşneaguluĭ. Fata moşneaguluĭ însă era frumoasă, harnică, ascultătoare şi bună la inimă. Dumnezeu o împodobise cu toate darurile cele bune şi frumoase. Dar această fată bună era horopsită şi de sora cea de scoarţă şi de mama cea de vitrigă; noroc de la D-zeu că era o fată robace şi răbdătoare, căcĭ altfel ar fi fost vaĭ ş'amar de pĭelea eĭ.

Fata moşneaguluĭ la deal, fata moşneaguluĭ la vale, ea după găteje prin pădure, ea cu tăbueţul în spate la moară, ea însfârşit în toate părţile după treabă. Cât era ziulica de mare nu'şĭ maĭ stringea picĭoarele; dintr'o parte venea şi 'n alta se ducea. Ş'apoĭ baba şi cu odorul de fiică-sa tot cărtitoare şi nemulţumitoare erau. Pentru babă, fata moşneaguluĭ era peatră de moară în casă; ear fata eĭ, busuĭoc de pus la icoane.

Când se duceau amândouă fetele în sat la şezătoare sara, fata moşneaguluĭ nu se încurca ci torcea câte-un cĭur plin de fuse; ear fata babeĭ îndruga şi ea cu mare-ce câte un fus; ş'apoĭ când veneau amândouă fetele acasă noaptea târzĭu, fata babeĭ

sărea lute peste părlaz și zicea fetei moșneagului să-i de cîrul cu fusele ca să-l ție până va sări și ea. Atunci fata babei, vicleană cum era, lua cîrul și fuga în casă la babă și la moșneag spuind că ea a tors acele fuse. In zadar fata moșneagului spunea în urmă că acela este lucrul mănelor sale; căci îndată o apucau de obraz baba și cu fiică-sa și trebuea numai decât să remăe pe-a lor. Când venea Duminica și sărbătorile, fata babei era împopoțată și netezită pe cap, de par'c'o linsese viței. Nu era joc, nu era clacă în sat, la care să nu se ducă fata babei, ear fata moșneagului era oprită cu asprime de la toate aceste. — Ș'apoi când venea moșneagul de pe unde era dus, gura babei umbla, cum umblă melița: că fata lui nu ascultă, că-i ușernică, că-i leneșă, că-i soiu rău ..... că-i lae, că-i bălae, și că s'o alunge de la casă; s'o trimită la slujbă, unde știe, că nu-i de chip s'o mai ție, pentru că poate să înnărăvească și pe fata ei.

Moșneagul fiind un gură cască sau cum iți vre să-i ziceți, se uita în coarnele ei și ce-i spunea ea, sfânt era. — Din inimă bietul moșneag poate c'ar fi mai zis câte ce-va; dar acum apucase a cânta găina la casa lui și cucoșul nu mai avea nici o trecere, ș'apoi ia să-l fi pus păcatul să se întreacă cu didiochiul; căci baba și cu fiică-sa îl umplea de bogda-prosti. Intr'una din zile moșneagul fiind foarte amărit de câte-i spunea baba, chemâ fata și-i zise:

Draga tatei, eaca ce'mi tot spune mă-ta de tine: că n'o asculți, că ești rea de gură și înnărăvită și că nu este de chip să mai stăi la casa mea; de aceea du-te și tu încotro te-a îndrepta Dumnezeu, ca să nu se mai facă atâta gălceavă la casa asta, din pricina ta. Dar te sfătuesc, ca un tată ce-ți sunt, că or și unde te-i duce, să fii supusă, blajină și harnică; căci la casa mea tot ai dus-o cum ai dus-o: c'a mai fost și mila părintească la mijloc! .... dar prin străini Dumnezeu știe peste ce soiu de sămânță de oameni ăi da; și nu ți-or pute răbda, câte ți-am răbdat noi.

Atunci biata fată, văzând că baba și cu fiică-sa voesc cu ori ce chip s'o alunge, sărută mâna tată-său și cu lacrimi în ochi, pornește în toată lumea, depărtându-se de casa părintească fără nici o nădejde de întoarcere! Și merse ea cât merse pe-un drum, până ce din întâmplare ăi eși înainte o cățeluță bolnavă ca vai de capul ei, și slabă de-i numărai coastele; și cum văzu pe fată, ăi zise:

Fată frumoasă și harnică, fie-ți milă de mine și mă grijește, că ți-oĭu prinde și eu bine vr'o dată. Atunci fetei i se făcu milă; și luând cățelușa o spălă și-o griji foarte bine. Apoi o lăsă acolo și'și căută de drum, mulțămită fiind în suflet că a putut săvărși o faptă bună. Nu merse ea tocmai mult și numai eacă ce vede un păr frumos și înflorit, dar plin de omizi în toate părțile. Părul cum vede pe fată, zice:

Fată frumoasă și harnică, grijește-mă și curăță-mă de omizi, că ți-oĭu prinde și eu bine vr'o dată.

Fata, harnică cum era, curăți părul de uscături și de omizi cu mare îngrijire și apoi se tot duse înainte să'și caute stăpân. Și mergând ea mai departe numai eacă ce vede o fântână mălită și părăsită. Fântâna atunci zice:

Fată frumoasă și harnică! îngrijește-mă, că ți-oĭu prinde și eu bine vr'o dată.

Fata rănește fântâna și o grijește foarte bine; apoi o lasă și 'și caută de drum. Și tot mergând mai departe, numai eacă ce dă de un cuptior nelipit și mai mai să se risipească. Cuptiorul cum vede pe fată, zice:

Fată frumoasă și harnică! lipește-mă și grijește-mă, că ți-oĭu prinde și eu bine vr'o dată.

Fata care știea, că de făcut treabă nu mai cade coada nimărui, își suflecă mănicile, călca lut și lipi cuptiorul, îl humui și-l griji de ți era mai mare dragul să-l privești! Apoi își spălă frumușel mânile de lut și porni earăși la drum. Și mergând ea acum și zi și noapte, nu știu ce făcu, că se rătăci; cu toate aceste nu'și pierdu nădejdea în Dumnezeu, ci merse tot înainte până ce într'una din zile desdimineață trecând printr'un codru întunecos, dă de-o poeană foarte frumoasă și în poeană vede o căsuță umbrită de niște lozii pletoase; și când s'apropie de acea casă numai eacă o babă întimpina pe fată cu blândeță și-i zice:

Da ce cauți prin aceste locuri, copilă, și cine ești?

Cine să fiu mătușă? Ia o fată săracă, fără mamă și fără tată pot zice; și numai cel de sus știe cât am tras, decând mama care m'a făcut, a pus mânile pe piept! — Stăpân caut; și necunoscând pe nime și umblând din loc în loc m'am rătăcit. D-zeu însă m'a povățuit de-am nimerit la casa d-tale și te rog să'mi dai sălășluire!

Sermană fată! zise bătrâna. Cu adevărat numai D-zeu te-a îndreptat la mine și te-a scăpat de primejdii. Eu sânt sfânta Duminică. Slujește la mine astăzi și fii încredințată că mâne n'ai să eși cu mânile goale de la casa mea.

Bine, măĭcuță, dar nu știu ce trebĭ am să fac?

Ia să'mĭ laĭ copilașiĭ, care dorm acuma și să-ĭ hrănești; apoĭ să'mĭ facĭ bucate; și când m'oĭu întoarce eu de la biserică, să le găsesc nicĭ recĭ nicĭ fierbințĭ, ci cum ăs mai bune de mâncat. Și cum zice, bătrâna pornește la biserică, eară fata suflică mănicile și s'apucă de treabă. Intăĭ și 'ntăĭ face lăutoare; apoĭ ese afară și începe a striga:

„Copiĭ, copiĭ, copiĭ! veniți la mamă să vă lee!“ Și când se uĭtă fata, ce să vadă? Ograda se umpluse și pădurea fojgăĭa de-o mulțime de bălaurĭ și de tot soĭul de jivine micĭ și marĭ! Insă tare în credință și cu nădejdea la D-zeu, fata nu se sparie; ci le ĭa pe câte una și le lă și le îngrijește cât nu se poate maĭ bine. Apoĭ s'apucă de făcut bucate, și când a venit sfânta Duminică de la biserică și a văzut copiĭ lăuți frumos și toate trebile bine făcute, s'a umplut de bucurie; și după ce-a șezut la masă, a zis feteĭ să se suĭe în pod și să'șĭ aleagă de-acolo o ladă care-a vre ea și să'șĭ o ĭee ca simbrie; dar să n'o deschidă păn' acasă la tată-său. Fata se sue în pod și vede acolo o mulțime de lăzĭ; unele maĭ vechĭ și maĭ urite, altele mai nouă și maĭ frumoase. Ea însă, nefiind lacomă, s'alege pe cea maĭ veche și maĭ urită dintre toate. Și când se dă cu dânsa jos, sfânta Duminică cam încrețește din sprincene, dar n'are încotro. Ci bine-cuvintează pe fată, care îșĭ ĭe lada în spate și se întoarnă spre casa părintească cu bucurie, tot pe drumul pe unde venise. Când pe drum eacă cuptĭorul grijit de dânsa era plin de plăcinte crescute și rumenite .... Și mănâncă fata la plăcinte și mănâncă, hăt bine; apoĭ îșĭ maĭ ĭe câte-va la drum și pornește. Când maĭ încolo numaĭ eacă fântâna grijită de dânsa era plină până 'n gură cu apă limpede cum ăĭ lacrima, dulce și rece cum ăĭ ghĭață. Și pe colacul fântâneĭ erau doue pahare de argint, cu care a băut la apă până s'a recorit. Apoĭ a luat un păhărel cu sine și a pornit înainte. Și mergând maĭ departe, eacă părul grijit de dânsa era incărcat de pere galbene ca ceara de coapte ce erau, și dulci ca mĭerea. Părul văzând pe fată și-a plecat crengile 'n jos; și ea a mâncat la pere și s'a luat la drum câte i-a trebuit. Deacolo mergând maĭ departe, eacă se întâlnește și cu cățeluța, care acum era voĭnică și frumoasă, eară la gât purta o salbă de galbenĭ pe care a dat-o feteĭ, ca mulțămită pentru că a căutat-o la boală. — Și de aicĭ fata mergând tot înainte, a ajuns acasă la tată-său. Moșneagul, când a văzut-o, i s'a umplut ochiĭ de lacrimĭ și inima de bucurie. Fata atuncĭ scoate salba și paharele

cele de argint și le dă tătâne-său, apoĭ deschizând lada împreună, nenumărate herghelĭ de caĭ, cirezĭ de vite și turme de oĭ ese din ea, încât moșneagul pe loc a întinerit văzând atâte bogățiĭ! Eară baba a rămas opărită și nu știea ce să facă de cĭudă. Fata babeĭ atuncĭ și-a luat inima 'n dințĭ și a zis:

Las' mamă că nu-i pradată lumea de bogățiĭ; mă duc să'ți aduc eu și maĭ multe. Și cum zice, pornește cu cĭudă, trăsnind și plesnind. Merge și ea cât merge tot pe acest drum, pe unde fusese fata moșneaguluĭ; se întâlnește și ea cu cățeluța cea slabă și bolnavă; dă și ea de părul cel ticsit de omide, de fântâna cea mălită și seacă și părăsită, de cuptĭorul cel nelipit și aproape să se risipească; dar când o roagă și cățeluța, și părul și fântâna și cuptĭorul, ca să ingrijească de dânsele, ea le răspundea cu cĭudă și în batae-de-joc:

Da cum nu! că nu mĭ-oĭu feșteli eu mănuțele tătucuțeĭ și a mămucuțeĭ! Multe slugĭ ațĭ avut ca mine?

Atuncĭ cu toatele știind că maĭ ușor ar pute căpăta cine-va lapte de la o vacă stearpă, decât să te îndatorească o fată alintată și leneșă, au lăsat-o să'șĭ urmeze drumul în pace și n'au maĭ cerut de la dânsa nicĭ un ajutor. Și mergând ea tot înainte au ajuns apoĭ și ea la sfânta Duminică; dar și aicĭ s'a purtat tot hursuz, cu obrăznicie și prostește. In loc să facă bucatele bune și potrivite și să lee copiĭ sf. Duminicĭ cum i-a lăut fata moșneaguluĭ de bine, că i-a opărit pe toțĭ, de țipau și fugeau nebunĭ de usturime și de durere. Apoĭ bucatele le-au făcut afumate, arse și sleite de nu maĭ era de chip să le poată lua cine-va în gură .... și când a venit sf. Duminică de la biserică, îșĭ-a pus mânile 'n cap de ceea ce a găsit acasă. Dar sf. Duminică blândă și 'ngăduitoare, n'a vrut să'șĭ pue mintea c'o sturlubatecă și c'o leneșă de fată ca aceasta; ci i-a spus să se sue în pod, să'șĭ aleagă de acolo o ladă, care i-a plăcea și să se ducă în plata luĭ D-zeu. Fata atuncĭ s'a suit și ș'a ales lada cea maĭ nouă și maĭ frumoasă; căcĭ îĭ plăcea să ĭee cât de mult și ce-ĭ maĭ bun și maĭ frumos, dar să facă slujbă bună nu-ĭ plăcea. Apoĭ cum se dă jos din pod cu lada, nu se maĭ duce să'șĭ ĭee zioa bună și bine-cuvântare de la sf. Duminică, ci pornește ca de la o casă pustie și se tot duce înainte; și mergea de-i părăĭau călcâele de frică să nu se resgândească sf. Duminică să pornească după dânsa, s'o ajungă și să-ĭ ĭee lada. Și când ajunge la cuptĭor, frumoase plăcinte erau într'ânsul! Dar când s'apropie să ĭee dintr'ânsele și să'șĭ prindă pofta, focul o arde și nu poate

lua. La fântână așijderea păhărușele de argint, nu-i vorbă, erau, și fântâna plină cu apă până 'n gură; dar când a vrut fata să pue mâna pe pahar și să ție apă, paharele pe loc s'au cufundat, apa din fântână intr'o clipă s'a secat și fata de sete s'a uscat! ..... Când prin dreptul părului, nu-i vorbă, că par'că era bătut cu lopata de pere multe ce avea; dar credeți c'a avut fata parte să guste vr'o una? — Nu! căci părul s'a făcut de-o mie de ori mai nalt de cum era; de'i ajunsese crengile în nouri! Ș'atunci ..... scobește-te fata babei în dinți! Mergând mai înainte, cu cățelușa încă s'a întâlnit; salbă de galbeni avea și acum la gât; dar când a vrut fata să'i-o ție, cățelușa a mușcat-o de i-a rupt degetele și n'a lăsat-o să pue mâna pe dânsa. Își mușca acum fata degețelele mămucuței și ale tătucuței de ciudă și de rușine, dar n'avea ce face. Insfirșit cu mare-ce a ajuns ea și acasă la mă-sa, dar și aici nu le-au ticnit bogățiа. Căci deschizând lada, o mulțime de bălauri au eșit dintr'ânsa și pe loc au mâncat pe babă cu fată cu tot, de par'că n'au mai fost pe lumea asta și apoi s'au făcut bălauriі nevăzuți cu ladă cu tot.

Ear moșneagul a rămas liniștit din partea babei și avea nenumărate bogății; el a măritat pe fiica-sa după un om bun și harnic. Cucoșii cântau acum pe stilpii porților în prag și în toate părțile; ear găinile nu mai cântau cucoșește la casa moșneagului să mai facă a rău; c'apoi atunci nici zile multe nu mai aveau. Numai atâta că moșneagul a remas pleșuv și spetit, de mult ce'l netezise baba pe cap și de cercat în spatele lui cu cocîorva, dacă-i copt malaiul.

Un culegător tipographu (P. Ispirescu): Legende și basmele Romaniloru ..... adunate din gura poporului scrise și date la lumină de ..... Ed. 3ª. Partea I. Bucurescĭ 1872.

(8⁰, 180 paginĭ.)

(Muntenia.)

Impăratul șerpilor. (pag. 113—118.)

A fost o dată, ca nici o dată; că de n'ar fi nu s'ar mai povesti. etc.

A fost un unchiaș și o mătușă. Ei ajunseseră la sărăcie, cheltuind tot ce aveau după sufletul lor, spre a dobândi un fiu,

dar în deşert. Acum, la vreme de bătrâneţe, se hotărâră şi eĭ să ĭasă pe câmpie, şi or ce va găsi, să'l ĭa şi să'l crească ca pe fiul lor. Deci într'o dimineaţă, porniră amândoĭ pentru acest sfârşit: atât de mare era dorul lor să aĭbă un copil. Găsiră un puĭu micuţ de şearpe, îl luară, îl aduseră acasă, îl puseră într'o ţeavă de trestie şi îl culcară între dânşiĭ. Tot ce puteau, bĭet, agonisi şi dânşiĭ, cheltuĭau pentru hrana fiuluĭ lor. Şearpele crescu până ce într'o zi crepă ţeava. Il puseră într'un mosor. Ingrijirea şi hrana cea bună ce'ĭ da făcură pe şearpe să crească repede, şi plesni şi mosorul. Il puseră într'un putineĭu şi aşa nu lipseau a'l culca între dânşiĭ. După ce maĭ trecu cât-va timp, într'o dimineaţă, auziră crepând şi putineĭul. Atunci unde eşi din el şearpele şi le zise: Vă mulţumesc tată şi mamă, de îngrijirea cea bună ce mi-aţĭ dat. Fără voĭ poate aşĭ fi perit. Acum să faceţĭ bunătate să mă duceţĭ de unde m'aţĭ luat. Bătrâniĭ nu se cam îndura de el. Se făcuse un şearpe aşa de frumos cum nu maĭ văzuseră eĭ. Solziĭ luĭ erau ca de aur. Ochiĭ străluceau în capul luĭ ca nişte pĭetre de rubin; îl sărutară şi pe o parte, şi pe alta, şi îĭ răspunseră: Dar bine dragul nostru fiu, tocmaĭ când credeam să avem şi noĭ o mângâere la bătrâneţele noastre, tocmaĭ atunci ne părăseştĭ? Noĭ credeam că numaĭ moartea ne va despărţi de tine. — De aceea vă zic să mă duceţĭ de unde m'aţĭ luat, ca să vă pot fi de folos. Şezând aici cu voĭ vĭaţa mea este în joc. Cuvintele luĭ erau aşa de mĭeroase încât nu se putură opri de a nu'l asculta. Il duseră deci, de unde l'au luat, moşul ţiindu'l de cap şi baba de coadă. — Cum îl puseră jos, se ridică în coadă fluieră o dată cu aşa putere încât răsuna câmpiile, apoĭ plesni din coadă. Şi întorcându-se către unchĭaş şi babă, le zise: să nu vă speriaţĭ de ce veţĭ vedea. N'apucă să sfârşească bine vorba, şi unde se porniră din toate părţile şerpiĭ ca frunza şi ca ĭarba, care venĭau la chemarea împăratuluĭ lor şi i se închinară. Daca văzu însă că moşul şi baba se cam perd cu firea, făcu un semn, şi toţĭ şerpiĭ porniră de pe unde veniseră. Atunci el zise bătrânilor: luaţĭ ogarul acesta, care venise o dată cu şerpiĭ, şi'l culcaţĭ între voĭ şi îngrijiţi'l tocmaĭ cum mi-aţĭ făcut mie. Până acasă să nu-ĭ ziceţĭ: Ogar, fă treaba a mare. Şi când veţĭ fi în vre-o nevoe, veniţĭ aice, fluieraţĭ şi îndată voĭu veni să vă dau orĭ ce ajutor. După ce se maĭ sărutară şi plânseră, se despărţiră. Bătrâniĭ se bucurară oarecum, dacă văzu că a să aĭbă cu ce să se maĭ mângâe. Pe drum când se întorceau nu se putu ţine de a nu încerca ce putere va

avea asupra ogarului vorbele ce li le spusese șearpele. Se opriră și ziseră: Ogar! fă treaba cea mare. Unde mi'ți începu ogarul a lăsa dintr'ânsul la galbenĭ, de nu mai știau unde să'ĭ pue. Luară cât putură, și ce nu mai putură lua, lăsară acolo, și plecară acasă plinĭ de bucurie pentru darul ce căpătaseră. Dacă ajunseră acasă îl îngrijiră și'l culcară între eĭ în pat, cum le zisese șearpele. Apoĭ a doa zi, se duseră la un argintar, și se tocmiră să îmbrace pe ogar în argint. Ziseră și eĭ argintarului, cum le spusese și lor șearpele. Argintarul vru să cerce și el, ca și dânșiĭ, ce însemna vorbele alea. Și daca văzu minunea cea mai nepomenită, se duse de cumpără un alt ogar pe care îl îmbrăcă în argint, și la ziua otărâtă li'l dete. Unchiașul plăti ca un om de treabă, aduse ogarul acasă și'l culcă între dânșiĭ cu dragostea cu care culcase și pe șearpe. După ce sfârșiră și baniĭ și ĭ zise și ogarului ăstuĭa cum zisese celuĭ-l'alt, el nicĭ nu se tulbură. Iĭ mai zise o dată, nimic. Atuncĭ se hotărâră a se duce la șearpe să'ĭ spue că ogarul nu'ĭ mai asculte. Șearpele cum auzi de una ca asta, le dete o puĭcă, și le zise să o îngrijească ca și pe ogar și să o culce cu dânșiĭ. Se întoarseră acasă, și a doa zi, când se sculară, găsiră în așternut un ou de aur. Găina oase. Se bucurară eĭ și de acest dar; apoĭ vândură oul cu preț și își târguiră cele trebuincĭoase. In toată dimineața, când se sculau, găseau câte un ou de aur în așternut. După câte-va zile se duseră ĭarăși la argintar, ca să le îmbrace găina în argint. După ce se tocmiră, îĭ zisese să nu o culce între eĭ. Argintarul dacă văzu că găina face ouă de aur, fiind că el o culcase în pat, tocmaĭ cum zisese moșul cu baba să nu facă, cumpără o altă găină, la fel cu aceea, și le-o dete îmbrăcată în argint. Unchiașul și de astă dată plăti asemenea, luă găina ce'ĭ dete argintarul și o duse acasă. A doua zi în loc de ou de aur, găsiră alt ceva. Se duseră ĭar la șearpe. Iĭ spuseră cum că de marea dragoste ce aveau pentru darurile luĭ, se dusese și cu ogarul și cu găina la un argintar să le îmbrace în argint, și cum că, după ce le a îmbrăcat, ogarul nu'ĭ mai ascultă și găina nu mai făcu oă de aur. Șearpele pricepu ce drăcie se joacă aci. Le dete un reteveĭaș și le zise: Na, această bâtă mică, să o duceți să o îmbrace și pe aceasta în argint. Dar să nu'ĭ ziceți: Sărĭ măcĭucă, dă, borbolino! Insă dacă la vre-o întâmplare de'ĭ veți zice și veți voi să nu să mai simță de dânsa, să'ĭ strigați: oprea nebuno! Unchĭașul și mătușa n'avură răbdare până acasă, ci chiar pe drum vrură să încerce ca ce minune va face și măcĭuchița

când i-o zice cum i-a învățat șearpele. N'apucară să sfârșească bine vorbele și unde începu să'ĭ croĭască cum se cuvine. Atunci eĭ îndată o domoliră prin cele-l'alte vorbe ce îĭ învățase șarpele, și tocmaĭ atunci cam începură a pricepe și eĭ, că cu argintarul nu e lucru curat. Ajungând acasă și odihnindu-se puțin, se duseră îndată la argintar să le îmbrace reteveĭul în argint. După ce se tocmiră ca și de alte dățĭ îĭ ziseră: Noĭ îțĭ plătim cât neaĭ cerut, jupâne argintar, dară ne rugâm să nu'ĭ zicĭ: Sărĭ măcĭucă, dă borbolino! Vaĭ de mine! Cât despre asta n'avețĭ grije. Noĭ ne cunoaștem mușterĭĭ. N'avem noĭ a face pentru întâĭa oară cu D-voastră. N'apucară să facă zece pașĭ după ce eșiră, și argintarul, nerăbdător să vază ce minune o maĭ face și bâta, îĭ zise: Sărĭ măcĭucă, dă borbolino! Abĭa sfârși de zis, și unde începu reteveĭul a le 'nmuĭa ale oase de'ĭ băgă în năbădăĭ. Sărea pe spinările tutulor câțĭ se aflau în casă, ca o altă aĭa năsdrăvană. Da într'ânșiĭ ca la fasole. Iĭ pisăgea și îĭ cotonogea de nu știau unde se maĭ aflau. Chilomane, țipete, de voe, și reteveĭul să stea, ba. Iĭ resbise în bătăĭ. Dau să easă din casă să alerge după unchĭaș; dară unde putea cine-va să pue mâna pe clanța ușeĭ, căcĭ în vipia amețeleĭ uĭtaseră că ferestrele sânt deschise. In cele după urmă, un ucenic d'abĭa isbuti a eși pe fereastră, dete fuga după unchĭaș și mătușe pe care îĭ ajunse după urmă, le spuse șiritenia și tot ce pățiră, și îĭ rugară să se întoarcă înapoĭ și să'ĭ mântuĭască din nevoĭe. Cum îĭ văzu argintarĭul, le zise: veniți maĭ ĭute, oamenĭ bunĭ, de ne scăpați de pacostea asta, care ne a dăulat în bătăĭ, că vă vom da ce ne-țĭ cere. Noĭ nu'țĭ cerem alta decât ceea ce ne-ațĭ luat cu nedrept. Vă dau, vă dau, săracul de mine, numaĭ scăpați-ne de urgia asta ce căzu pe capul nostru. Atunci unchĭașul zise încet: oprea, nebuno! Indată măcĭuchița se opri și veni de se puse în mâna bătrânuluĭ. Iar argintarĭul, bătut făcut măr, îĭ dete ogarul și puĭca. Unchĭașul plăti și de astă dată omenește, cât tocmise ca să'ĭ îmbrace reteveĭul cu argint. Dar o luă a casă împreună cu ogar și cu găină. Măcĭuchița rămase însă neîmbrăcată, căcĭ nu maĭ voĭ moșul să o dea; ĭar el îĭ întoarse ogarul și găina ce-i le dase argintarĭul schimbate. A mai trăit multă vreme unchĭașul și baba în fericire, și maĭ în toate zilele se duceau în câmp de vedeau pe șearpe. Nu'ĭ se maĭ întâmplă însă nimic. Incălecaĭu p'o șea (*etc*), și vă spuseiu dumneavoastră așa.

Snoave şi poveştĭ.

Călindariŭ, aşăzat pă şapte planete în care să cuprinde 140 de anĭ, începându-să de la anul 1816 şi slujaşte până la viitoriul an 1956 .... 1847 Julie 20 ....

(8⁰, V nepaginate + 181 paginĭ + scară.)

Omul şi anĭĭ vieţiĭ luĭ. (pag. 177.)

După ce au făcut Dumnezeu lumea şi toate ce sânt într'ânsa, şi au văzut că ĭaste bine, chĭemă pre om şi toate făpturile ceale vĭĭ la sine, ca să le hotărească anĭĭ vĭeţiĭ şi soartea sa, a fieşte căruea, după care să vĭeţuească pre pământ. Chĭemă maĭ întâĭu pre om înainte, şi'ĭ zisă: tu omule să fiĭ împăratul pământuluĭ, tu să umbliĭ pe picĭoarele tale oblu în sus, să priveştĭ la cerĭu; ţie îţĭ dau statura aleasă, te dăruesc cu puteare de a gândi, şi a judeca şi puteare de a'ţĭ descoperi gândurile şi simţirile tale ceale din lăuntru prin vorbă, ţie să'ţĭ fie subpusă toate ceale sălbatece ale câmpuluĭ, şi a dumbrăvilor, ceale zburătoare din aer, şi ceale din apă, şi de sub pământ, tu să stăpâneştĭ tot ce ĭaste vĭu; rodurile câmpuluĭ şi ale pomilor să fie ale tale, şi anĭĭ tăĭ pre pământ să fie 30. Atuncĭa să deade omul de o parte nemulţămit cu soartea sa, şi zisă: ce har îmĭ ĭaste să fiu impăratul pământuluĭ şi să trăesc în desfătare de pământ, dacă vĭeaţa mea ĭaste aşa scurtă şi numaĭ de 30 de anĭ? Aşa cârtea şi pizmuea celora-l'alte dobitoace, pre carele dărui Făcătorĭul cu vĭeaţă maĭ lungă. Ajunsă şi la măgarĭu rândul, şi stătu şi acesta înaintea Făcătorĭuluĭ, să'ş ĭac şi el soartea sa. Zisă şi cătră măgarĭu Ziditorĭul: tu să pătimeştĭ osteneală şi trudă, să porţĭ povările ceale maĭ greale, şi să suferĭ bătae, şi lovĭturĭ multe, să auzĭ(!) şi să aĭ puţină odihnă, mâncarea ta să fie slabă, de spinĭ şi polomidă, şi anĭĭ tăĭ pre pământ să fie 50. Atuncea căzu bĭetul măgarĭu în genunchĭ înaintea Ziditorĭuluĭ şi să rugă zicând: milostive Făcătorĭule! aşa ticăloasă vĭeaţă să duc eu? să trăesc cu hrana cea maĭ slabă, să lucru lucrul cel maĭ greu, să port sarcinile ceale maĭ marĭ şi apoĭ tot să trăesc aşa lung? milostiveaşte-te şi 'mĭ maĭ trage 20 de anĭ din vĭeaţă. Atuncĭa omul poftitorĭul de vĭeaţă lungă păşi înaintea luĭ Dumnezeu, şi pofti pentru sine ceĭ 20 de anĭ, ce nu'ĭ primi măgarĭul, şi Dumnezeu ascultă pre om şi'ĭ dădu ce lăpădă dobitocul. Acum veni şi cânele înainte, şi cătră acesta zise Făcătorĭul: tu să păzeştĭ casa, şi

comorile stăpânu-tău, să stai lângă dânsele, ca când ai fi legat de eale, să latri încă și la lună și la umbră pentru grijea cea multă, să rozi numai oasă, și să mănânci împuțiciuni, și vieața ta să fie de 40 de ani. Milostive Ziditoriule! dacă să fie vieața mea așa de nimica, ticăloasă și defăimată; să roz numai oase și putrejuni, fie-ți milă și 'mi mai cioantă din vreamea vieții 20 de ani; iară omul nesățios de viață să ivi iarăși înaintea lui Dumnezeu, și cerșu și acești 20 de ani, ce nu'i primi câinele, și Dumnezeu îl ascultă, și'i îndelungă viața încă cu 20 de ani. Acum veni înaintea Ziditoriului și măemuța, și Făcătorîul zisă către dânsa: tu să ai bi numai chip ca omul, dară să nu fii om, să fii hăbăucă și proastă, să fii copilăreață, și spinarea ta gârbovită, să fii de joc pruncilor și spre desfătarea nebunilor, iară viața ta pre pământ să fie de 60 de ani. Atuncia căzu ticăloasa măemuță înaintea Făcătoriului în genunchi jos și să rugă: milostive Făcătoriule! dacă m'ai făcut numai ca de batere de joc omului, fie-ți milă de mine, și 'mi împuținează viața cu 30 de ani; iară omul cel doritoriu de viață lungă stătu înaintea celui prea înalt, și cerșu și acești 30 de ani, cari'i lăpădă maemuță, și Dumnezeu ascultă pre om și de astă dată.

După acîasta să depărtară toate dobitoacele de la fața Făcătoriului, ca să trăiască fiește-care după soartea care luasă, și vieții omul ca un împărat al tuturor făpturilor ceî 30 de ani, cari i-au fost dat Făcătorîul lui, în veselie fără grije și gânduri multe. După aceaea veniră anii de la 30 până la 50, și aceștea fură plini de ostenelî, și trudă, cu lucru mult pe lângă hrană puțină și slabă, ca să 'și adune ce-va pe vreamea viitoare, nice nu putu fi altmintrinea, pentru că acești ani au fost să fie ai măgariului, și i-au cerut omul șieș. Iară după 50 de ani șade omul acasă și păzește cu mare grije ceale căștigate, trăiește slab, ca să'i ajungă, și să teame de toată umbra, să nu'i răpească ceale strânsă, și latră asupra tuturor celor ce vreau să să atingă de averile lui; și aceștea sânt anii câneluî. Și de trăiește omul preste 70 de ani, își pierde mintea, vine la minte copiilor, și să hăbăucește, i să gârbovește spinarea, și să face de batere de joc copiilor, și nebunilor și aceștea sânt anii priimiți de la măemuță.

(Ms. bibl. centr., 8°, mic. ca. 1830.)

Istorii di un părinte și di al său fii.

Un om la Aftina ș'au lipădat pre fičorul său di la moștinirê părințască, ĭară fičorul au mers la ariopag, adică la maghistrat, și au chemat pre tatăl său la gĭudecată să răspundă pentru ci l'au scos di la moștinire. Deci din poronca maghistratuluĭ, viind tatăl fičoruluĭ la maghistrat au răspuns, pentru că fičorul esti beţăv și cu năravuri răle. Răspundi fičorul și ceri di la maghistrat ca să nu fii lipsit di moștinire, și ca tatăl său stricarê și ninorocirê lui să o plătească, pentru că a lui di datorii au fost ca încă în pruncĭ să'l fi certat și să'l fi bătut spre a nu căde într'aceli răli năravuri, nu si'l lasă di capul lui disfrănat căt acum s'au făcut ninorocit. La aceastea maghistratul au judicat, ca pănă va trăi tatăl, fičorul să fii lipsit di parte avuţăi părinţăștĭ. Iar după moarte tătăni-său toati căti vor rămăne di la tatăl său, să li moștinească. Iar pre tatăl său pentru că nu l'au pedeppsit (!) ci l'au lăsat disfrănat, fără di toată cinste îngropăcĭuniĭ, ca pre un dobitocu, să'l îngroapi. Di s'ar ţănè astăz această gĭudecată mulţĭ părinţi făr de cinste s'ar îngropa.

Istorii di un domn și di o slugă.

Un domn ș'au mănat sluga la tărg să'ĭ cumperi un cal foarte frumos și mari. Sluga mergănd în tărg au cumpărat un măgari; cari văzăndu'l domnul său au zâs: pentru ci ai cumpărat o fară așa urâtă, căcĭ eu ţ'am zăs să cumperi un cal mari și frumos? Răspundi sluga și zăci: Domnule! di va crești mănzul acista după măsura urechile (l. -lor) în toată ţara aceasta nu va fi cal ca acista.

Di un bărbat și di o mueare.

A unuĭ om s'au înnecat muearea întru un rău, el o căută pre rău în sus. Il întreabă alt om: ci cauţă? el răspundi: caut muearê că s'au înnecat acolo di în gĭos. Zăci omul către el: pentru ci dar o cauţi pre apă în sus, caut-o pre apă în ğos că în ğos o va fi dus apa. Răspundi cel ci caută muearê: nu crez să fi mers în ğos pi apă, că căt au trăit tot îndărăpt au făcut, și crez că și moartă îndărăpt pi apă s'au dus.

Pildă di un crai.

La un crai oari-undi vinit-au um (l. un) om şi au laudat înaintea craiuluĭ caii din Araviea; ĭară craiul îndemnat fiind şi aprinzându-s(ă) di pofta unor cai ca aciea, au dat omului aceluea şasăzăcĭ di mii di galbini, ca să'ĭ aducă din Araviea; carili luând banii s'au dus. După aceea odată craiul au zăs către măscăreţul, către cioful său: auzi tu! scrii'mi pre toţi nebunii căţi sănt în cetate. Carile după ce e-au scris pre toţ nebunii, mai întâi întri *nebuni* au pus pre crai, şi aşa ĭ-au dat craiului. Craiul văzându-s(ă) pre săni cel mai întâi întri nebuni au zăs: dar eu sănt cel mai întâi întri nebuni? Răspundi măscăreţul aşa: craiule! zăci pentru ce? răspundi măscăreţul, pentru că la un om nicunoscut cari într'o ţară aşa diparti să duci e-ai dat az atăta mulţămi di bani, cari poati faci să nu mai vii nici cu cai nici făr cai. Craiul zăci: dar di va vini? Răspundi măscăreţul: di va vini, atunce ti şterg pre tini craiule şi pre eal în locul tău îl voi puni.

ANTON PANN: Fabule şi istorioare auzite şi versificate de .... Tipărirea întâia. I—II. Bucureştĭ 1841.

(8⁰, I. 128 paginĭ, II. 128 paginĭ.)

Planul simigiuluĭ. (I. pag. 75—77.)

Un simigĭu oare-când
covrigĭ, simigĭ încărcând
a umblat din sat, în sat
şi schimbând pe oau ĭ-a dat.
Decĭ tabla 'n cap dacă ĭa
cu acele oau pe ea,
să întorcea la oraş
ca şi un negustoraş;
dar pe drum când să ducea
să gândea şi plan făcea
cum sânt, zise, aste oau
tot bune, proaspete, noau
care 's cincĭ sute, să zic,
de vor prisosi nu stric,
d'oĭ sta la cloşcă să le puĭu
tot oul o să 'mĭ dea puĭu.
Să zic acum c'a crescut
şi găinĭ marĭ s'au făcut,
aste 'ntr'o zi peste tot
cincĭ sute de oau îmĭ scot.
Să le vânz, ca un sărac,
ceva părăluţe fac.
Cincĭ sute de găinĭ dar
clocind, o să 'mĭ dea puĭ ĭar
fie care doăzecĭ.
Ho! ho! Stane unde plecĭ?
Stăĭ să vedem câte fac.
Apoĭ cum o să mă 'mbrac!
socoteală prea nu au;
cincĭ sute de cloşcĭ îmĭ dau
o sută de sute 'ncap.
Hait! de sărăcie scap.

Când zise hait! bucurat,
Își uită că e 'ncărcat,
Și sărind sus ca un țap
Dete tabla peste cap.

Oule pe jos turti
Și planul îșĭ izbuti.
Mulțĭ, marĭ lucrurĭ socotesc
Și nicĭ micĭ nu isprăvesc.

ANTON PANN: Culegere de proverburĭ sau: Povestea vorbiĭ. De prin lume adunate — și ĭarășĭ la lume date de .... I—III. Bucureștĭ 1852—1853.

(I. 175 paginĭ; II. ibid. 1853, 166 paginĭ; III. ibid. 1853, 168 paginĭ.)

(I. pag. 53—59.)

A fost o 'nsoțire ce trăĭa 'n ĭubire — îm pace, în ticnă ș'în mare unire. — Eĭ nu știa cĭartă vr'odată 'n vĭață -- ci 'și da unul altuĭ vorbe cu dulcĭață. — In scurt, într'atâtă trăĭa aceștĭ bine — încât de poveste era la or cine. — Dracul însă care 'n casnicĭ coada 'și vâră — și face să 'nceapă 'ntră eĭ gâră, mâră, — să sili p'aceștea cu neîncetare — după a sa voe să'ĭ aducă 'n stare. — Intinzând el dară cursele luĭ toate — și ca să'ĭ supue văzând că nu poate — căută o băbă, auzind că ele — îl întrec pe dânsul la drăcĭĭ și rele. — Ș'a găsit pe una Vișana anume — întâĭa drăcoaĭă dracilor din lume. — Se duce la dânsa, pricina ĭĭ spune — că n'a fost putință pe eĭ a supune, — zicând: „știĭ că este un graĭu de când vacu — că 'și sparge cu vreme opincile și dracu“ — ĭa numaĭ privește opincile mele — că să trențuiră în micĭ peticele — și tot nu pocĭu încă să bag între dânșiĭ — o intrigă mică și să 'mĭ râz de dânșiĭ; — dacă dar poțĭ face maĭ mult decât mine — arată-ți puterea, te rog fămĭ un bine. — Ea clăti cu capul ș'între rănjitură — își arată colțiĭ ceĭ pociți din gură, — zicând: eĭ copile! vezĭ că e pricina — că nu știĭ pe unde se udă găina. — Iți trebue încă să înveți la școală — de și eștĭ diavol, dar ț'e tigva goală. — O bătrână asfel cum mă vezĭ pe mine — nicĭ la degetu'mĭ ăl mic nu te puĭu pe tine. — Zise el: să poate, pe vorba'ți să vede — dar pân' nu văz c'ochiĭ, nu 'mĭ vine a crede. — Eĭ bine, dar ce 'mĭ daĭ? bătrâna întreabă — că pe capul tati nu mă duc de glabă. — Bucuros, răspunde, pe loc voĭu fi gata — să'ți dau o pereche papucĭ galbenĭ plată. — Nu m'așĭ fi dus, zise, dar cu aste toate — merg ca să vezĭ numaĭ Vișana ce poate. — Decĭ începu baba adese să meargă — la acea femee căștoara să'ĭ

spargă. — Găsi ea mijloace s'o 'nprietenească — cu una cu alta ca să o momească. — Şi precum pescarul undiţa 'şĭ întinde — şi cu râmă 'nşală peştele de'l prinde, — aşa îşĭ întinse planurile sale — spre ĭa ca s'o tragă cu vorbe morale; — până când văzu că prinse ĭa putere — şi are mijloace, ac să bage 'n mĭere. — Aşa 'ntr'o zi începe femei să zică: — of fetica mami! cum eştĭ frumuşică — cum îţĭ văz purtarea, cum te văz cinstită — şi cum eştĭ de blândă, cu firea ticnită — trăeştĭ încaĭ bine şi cu bărbăţelul? — or ca pisicuţa (gâr, mâr) cu căţelul? — dar să nu'ţi prea pese, că toate 'şĭ au leacul — eu am meşteşugurĭ să 'mblânzesc pe dracul, — să ţi'l fac să fie blândişor ca mielul, — şi să'l jocĭ cum joacă mâţa şoricelul. — Nu 'mĭ trebue mamă! tânăra îĭ zise — soarta mea un prea bun bărbat îmĭ trimise — drag mĭ-a fost şi 'mĭ este, el ĭar mă ĭubeşte, — şi ca noĭ 'mi pare că alt nu trăeşte. — De ceva de'l supăr îmĭ crede, mă ĭartă — căcĭ maţele 'n om tot să ceartă, — sânt prea mulţămită cum trăesc în vĭaţă — numaĭ sănătate sfântul să trimeaţă. — Or şi cum fetico! îĭ răspunse baba — când îl veĭ suppune, alt-fel merge treaba, — că usturoĭu dulce şi bărbat ĭar moale — nu să poate 'n lume, el nu poartă poale. — Cât de bun să'ţĭ pară, tot el cĭocan este — că aşa l'e ursita bĭetelor neveste: — n'aĭ să'ţi deschizĭ gura să'ĭ daĭ vr'o poruncă — că 'ndată asupra 'ţĭ ura îşĭ aruncă; — numaĭ a luĭ vorbă 'n seamă să se ţie, — el ca un-de-lemnul d'asupra să fie; — să'ţĭ fac eu un lucru, ascultă la mine — să trăeştĭ cu dânsul încă şi maĭ bine — îl îmbrobodeşti. ştiĭ, chĭar ca p'o muere — îĭ puĭ în cap ţestul, şi rabdă 'n tăcere. — Tânăra aceste auzind să pleacă, — ş'ascultaţi pe baba ce 'mvaţă să'ĭ facă: — na, ăst bricĭu, îĭ zice, că-ĭ vrăjit de mine — şi la prânz bărbatu'ţĭ când vine — şi când după masă o vrea să se culce — tu du-te la dânsul cu firea'ţĭ cea dulce — prefate că îl eĭ, în cap a'ĭ ucide — şi când vezĭ c'adoarme şi ochiĭ închide — atuncĭ scoate bricĭul (vaĭ ce amăgire!) — şi cruciş din păru'ĭ tae patru fire — şi maĭ către seară firele acele — mi le veĭ da mie să le puĭu la stele; — apoĭ să vezĭ vĭaţă, să vezĭ fericire — să vezĭ traĭu atuncea, şi să vezĭ unire! — Proastă tinerică bricĭul în sân bagă — dorind să se facă soţuluĭ maĭ dragă. — Baba d'altă parte la bărbatu'ĭ merge — întră 'n prăvăliea'ĭ, sudoarea îşĭ şterge — din ochĭ îĭ clipeşte, îl mişcă de haĭnă — să face că are să'ĭ spue o taĭnă. — El vrând ĭar să afle ce-o să'ĭ vorbească — se puse să'ĭ spue şi ĭa să'ĭ şoptească — zicând: dragul mamiĭ! of ce te aşteaptă! — ce nenorocire ţi

s'a pus în faptă! — Soția ta astăzĭ, perechea 'țĭ ĭubită — o să te răpue cu moarte cumplită: — că ĭa cu un tânăr are înclinare — pe care 'l ĭubește maĭ de mult îmĭ pare — și el un bricĭu dându'ĭ o 'nvață dușmanul — ca să'țĭ tae capul, asfel dându'ĭ planul: — Astăzĭ când veĭ merge să prânzeștĭ acasă — o să ĭa să'țĭ cate în cap, după masă, — și viindu'ĭ bine, mâna o să 'șĭ pue — ca să'țĭ tae gâtul și să te răpue, — și dac'a mea vorbă necrezută'țĭ pare — prefă-te că nu știĭ de nicĭ o urmare — ș'eĭ vedea cu ochiĭ gândul cum îĭ este — să zicĭ bogda-proste că îțĭ dedeĭu veste. — Omul cum aude, speriat peste fire — stă la îndoĭală, ș'în nedomirire — se muncea cu gândul, cum a luĭ soție — într'atât tirană asupră'ĭ să fie! — și cum să 'ndrăznească la o așa faptă — cu totu 'mprotivă și neînțeleaptă! — Nu gândește urma! nu gândește răul! — și acel ibovnic al eĭ, nătărăul, — cum putu s'o 'mvețe ca să mă omoare! — nu știe că-ĭ ocnă și spânzurătoare! — și ĭa ticăloasa nu putea să 'mĭ spue — căcĭ dragoste 'n silă nicĭ odată nu e. — Să 'mĭ fie zis, eu, frate mă duc de la tine, — că nu eștĭ pe gustu'mĭ, n'aĭ nimic cu mine. — Ș'îĭ dam voe însumĭ să meargă îm pace — cu el să trăĭască pe unde îĭ place; — pe semne păcatul și ața îĭ trage — amândoĭ vĭața în nevoĭ să 'șĭ bage. — Ce zic nicĭ eu nu știu, așa e se vede: — „vorba de rău, omul prea lesne o crede.“ — Decĭ dar mă voĭu duce și mă voĭu preface — că nu știu nimica, să văz ce se face. — Judecând aceste se duse acasă — ca și altă dată se puse la masă: — mâncând în tăcere ș'întristat cu totul — se dete p'o pernă, răzimându'șĭ cotul — de necaz și cĭudă foc eșea dintr'ânsul; — ĭată și nevasta veni lângă dânsul — îĭ aplecă însașĭ capul pe genuche — stăĭ să văz, zicându'ĭ, aĭ vre un păduche? — Așa el se lasă să vază cĭ'o face — și ca când adoarme mijind să preface. — Ea atuncĭa bricĭul încet din sân scoate — ș'asupra'șĭ pornește urgiile toate: — că el cum o vede, în picĭoare sare — îĭ ĭa din mâĭnĭ bricĭul, zicând cu strigare: — tirana muere, asta'țĭ este dorul! — asta'țĭ-e credința, asta'țĭ-e amorul! — asta'țĭ-e virtutea cea nelegĭuită! — asta'țĭ-e morala cea afurisită! — Cum din cer nu cade fulger să te arză, — să te mistuĭască, tresnet să te pĭarză — cum nu să despică locul ce te ține — și să te înghițe de vie pe tine! — fugĭ! pleĭ nemilostivo! nu 'mĭ sta înainte — nu 'ncape 'ndreptare, nu ascult cuvinte! — du-te de trăește cu cine îțĭ place — dintr'această clipă, pleacă d'aci drace. — Că mĭ-aĭ voit răul nu'țĭ fac răsplătire — bogda-proste babiĭ, că mĭ-a dat de știre! — Ar fi vrut săraca

să'l încredințeze, — dar cine'ĭ da pas eĭ ca să se 'ndrepteze; — gĭaba ĭa acuma făcea jurăminte — că cutare babă a scos-o din minte. — Ș'a pĭerdut credința ca și Eva raĭul — și ca păn' aicea nu le-au maĭ fost traĭul. — Care săvârșire văzându-o dracul — s'a speriat cu totul de baba, sărăcul! — Atât îĭ fu frică de acea bătrână — încât nicĭ papuciĭ nu'ĭ dete în mână — ci'i le intinse c'o prăjină lungă — ca nicĭ răsuflarea'ĭ la el să ajungă, — și ca d'o aspidă să se otrăvească, — să'l facă în lume să se pedepsească. — Iată dar mincĭuna ce face în lume — d'a căriĭ pricină istoriĭ sânt sume.

(vol. III., pag. 64.)

Oare care meșteraș — a trimis un băețaș — cu un taler rudăresc — cu două fețe, prostesc — ca să ĭa de la băcan — icre roșiĭ de un ban. — Iĭ maĭ dete și alțĭ doĭ — să ĭa icre negre moĭ. — Băĭatul cam prosticel — cerând icre de un fel — le-a pus pe taler aci — și altele porunci. — Băcanul dacă-ĭ-a dat — unde le puĭ? l'a întrebat; — el talerul întorcând — și icrele răsturnând — pune-le aicĭ, a zis — ș'a mers de unde l'a trimis. — Acolo când s'a arătat — stăpânul său l'a 'ntrebat: — cele-l'alte unde sânt? — or nu 'nțelegĭ de cuvânt? — Copilul ĭar întorcând — și, ĭacăte-le, zicând — căzură ș'acele jos — nimica fiind din dos. — Stăpânul său necăjit — îndată l'a pălmuit, — zicând: vezĭ minte să țiĭ — și păzește să nu fiĭ — cu două fețe și tu — c'as-taler ce te bătu.

ANTON PANN: Năsdrăvăniile luĭ Nastratin Hogea culese și versificate de .... Ed. 1ª. Bucureștĭ 1853.

(8⁰, 87 paginĭ.)

Cine fură ază o ceapă, mâine fură și o ĭapă; dar or în temnĭță plânge, or picĭoarele îșĭ frânge. (pag. 27.)

Nastratin Hogea 'ntr'o vreme nicĭ un câștig neavând — și în cea maĭ de pre urmă sărăcie ajungând — hotărâ să fură ceapă dela un al său vecin — ce avea destulă 'n casă și nu da la vr'un strein. — Dar văzând Nastratin Hogea că el ușa o 'ncuĭa — plan făcu pe coș să între noaptea și ceva să ĭa. — Decĭ

suindu-se pe casă și privind pe coș în jos — se ivi 'n el umbra luniĭ în chip de stâlp luminos — și lăsându-se la vale p'acea umbră, amăgit — de o dată fără veste se pomeni jos trântit, — rămâind, ca vaĭ de dânsul, cu picĭorul rupt în loc — având mică norocire că n'a fost în vatră foc. — Deșteptându-se vecinul, de bufnirea'ĭ când căzu — se sculă tot de o dată, nicĭ o clipă nu șezu — strigă, cere la nevasta, lumânarea 'ngrab să'ĭ dea, — maĭ curând să prinză hoțul, și cine e a'l vedea. — Iar Hogea zise: vecine! atât să nu te grăbeștĭ — că ce am pățit, și mâĭne tot aicea mă găsești.

Cornicea satelor sau culegere de maĭ multe anecdote inedite glume scornite de poporul Român în pofida altora. Bucureștĭ 1870.

(8⁰, 54 paginĭ.)

No. VI. (pag. 5—6.)

Niște Sârbĭ trecând pân țara Românească și aflându-se lângă o ocnă de sare, se mirară cum resare sarea din pământul nostru. Să luăm și noĭ ca să semănăm în țara noastră când ne-om întoarce, zise unul din eĭ. — Așa să facem, respunseră ceĭ-l'alțĭ.

Cumpărară Sârbiĭ câțĭ-va bulgărĭ de sare și viind în țara lor, închiriară câte-va pogoane de pământ și'l semănară cu sare. Când la toamnă, unde era să culeagă ce au semănat, ploaĭa topise toată sarea și nu maĭ rămăsese nimica. — Bre! cine să ne fi furat noă semânța, urlară Sârbiĭ plinĭ de mâniă! Știțĭ ce? zise unul din eĭ, la primăvară să semănăm d'al doilea și să păzim cu toțĭ armațĭ până om prinde pe hoțĭ, și pe care'ĭ om găsĭ să'ĭ culcâm la pământ cu puscile noastre. — Ama cap la tine, bre! ziseră ceĭ-(l')alțĭ Sârbĭ; așa să facem. Așa și făcură. In primăvara fiitoare semănară eĭ sare din nou și păziră cu pușca la umăr pe hoțiĭ cari le furau sarea. D'o dată eată niște lăcuste grămădindu-se pe o parte din acea arătură, ear una din ele se puse pe peptul unuĭ Sârb. Acesta văzând-o, o arată unuĭa din soțiĭ luĭ: Eată hoțul, zise el, trage cu pușca în ea până a nu fugi. — Un alt Sârb întinse pușca și făcând foc, omorâ și pe lăcusta și pe bĭetul Sârb. Atuncĭ el întorcându-se necăjit către lăcusta care zăcea moartă, zise: Ha! și unul d'aĭ noștri, dar și unul d'aĭ voștri.

Din viața vestitului Cacavela. (pag. 47—49.)

A doa zi, ce se gândi și se resgândi hogea și se duse ĭară la Sultanul zicându'ĭ, să'l maĭ puĭă o dată față cu Cacavela, căcĭ avea să'ĭ facă alte întrebărĭ. Intr'o clipă fu Cacavela adus la palat. Vizirul și o mulțime de pașĭ stau împrejurul Sultanuluĭ privind cu toțĭ la hogea cel mare, care era să se ĭa din nou la întreacăt cu Cacavela. Toțĭ credeau astă-dată că bĭetul diacon era să 'șĭ dè ortul popiĭ, căcĭ întrebările ce erau să'ĭ se facă erau așa de grele, încât nu era cu putință să răspunză la ele. Apoĭ afară de aceasta, Sultanul îĭ zisese, că dacă nu va ști să răspunză cu gura la ceea ce era să fiă întrebat, urma negreșit să răspunză cu capul său.

Când toțĭ fură așezațĭ la locul lor, Sultanul dete voiă hogiĭ să vorbească. Hogea înaintă sumeț către Cacavela și apropiându-se de el, i zise mai întăĭu cu glas încet:

Astă-dată roagă-te de dracu să te scape de ce te așteaptă, căcĭ am pus ghĭarele pe tine.

Om vedea, răspunse Cacavela. Atuncĭ hogea făcu aste treĭ întrebărĭ luĭ Cacavela în auzul tuturor: Câte stele sânt pe cer? — Câtă e adâncimea măriĭ? — Unde e buricul pământuluĭ?

Ce e maĭ lesne, respunse Cacavela. Toate stelele de pe cer sânt în număr de treĭ milĭoane treĭ sute de miĭ treĭ sute treĭ zecĭ și treĭ. Adâncimea măriĭ cea maĭ mare e de noă sute noăzecĭ și noă de stânjinĭ, ear buricul pământuluĭ e tocmaĭ în mijlocul curțiĭ acesteĭa împărătești. Și cum poțĭ să ne dovedeștĭ aceasta? zise hogea spumând de turbare. Măsurațĭ, numărațĭ și dacă nu va fi așa, eu puĭu capul în mâĭnile cuĭ mĭ'a dovedi că e altfel. Toțĭ ceĭ de față bătură în palme lăudând agerimea mințiĭ luĭ Cacavela.

J. C. Fundescu: Basme etc. Ed. 2ª. Bucureștĭ 1870.

(8⁰, XIV, 156 paginĭ, pag. 129—142.)

XI. Cum a rămas țiganul de râs și de ocară. (pag. 136.)

Un român, un turc ș'un țigan se duseră la Dumnezeu să ceară câte-ceva. Intră maĭ întăiu turcul. „Ce vreĭ turcule?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine Doamne!“ „De bine să fiĭ.“ Intră românul. „Ce vreĭ române?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine Doamne!“ „Binele l'a luat turcul.“ „Dar eu?“ „Darnic să fiĭ.“ Intră țiganul. „Ce vreĭ țigane?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine,

Doamne!“ „Binele l'a luat turcul.“ „Dar eu?“ „Darul l'a luat românul.“ „Ce râs şi ocară o maĭ fi şi asta Doamne?“ zise ţiganul, după ce se gândi puţin şi se scărpina în cap. „De râs şi de ocară să fiĭ.“

XIII. Tocmaĭ pe tocmaĭ. (pag. 137—138.)

Se încinse o dată o bătălie între o sută de ţiganĭ şi o sută de tătarĭ; tătariĭ dau cu puşcele şi ţiganiĭ cu măcĭucile. Cum se 'ntâmplă că un ţigan aruncă o măcĭucă şi omoră un tătar. Tătariĭ se 'nfuriară maĭ rău şi omorâră nouă-zecĭ şi nouă de ţiganĭ. Al o sutelea se făcu şi el mort şi scăpă. Ducându-se într'un sat, un român îl întrebă: Ce aţĭ făcut cu tătariĭ, ţigane? Ia ce să facem? Nicĭ eĭ nicĭ noĭ! Tocmaĭ pe tocmaĭ, românico: de eĭ a murit unul şi de la noĭ a rămas unul.

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Snóve sau poveştĭ populare adunate din gura poporuluĭ de . . . . . Ed. 2ª cu multe adause. Bucureştĭ 1879.

(12⁰, 118 paginĭ.)

Vulpea firoscoasă. (pag. 48—50.*)

Intr'o vie paragină îşĭ făcuse culcuşul o vulpe. Acolo fătase, şi crescuse maĭ multe rândurĭ de puĭ. Stăpânul vieĭ era un perde-vară, care aştepta să'ĭ dea cine-va mură în gură. In toate verile croĭa la planurĭ cum să 'şĭ lucreze via; dară nu punea mâna să facă nimic. Via din ce în ce se părăginea.

Ceĭ din urmă puĭ aĭ vulpeĭ se făcuse căţelandri. Incepuseră şi eĭ a sări din cuĭb. Intr'una din zile unul din puiĭ de vulpe zise mameĭ lor: „Mamă! nu e bine de noĭ.“ „Dară de ce mă?“ întrebă mumă-sa. Am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ, respunse căţelandrul de vulpe, zicând: „mă, da ce mare a crescut bălăriile astea. Septămâna viitoare am să puĭu s'o sape.“ Tăceţĭ din gură şi căutaţi-vă de treabă, le zise vulpea bătrână, cunosc eu cine este stăpânul vieĭ. — Vara trecu şi nicĭ o postaţă de pământ nu fu ridicată din vie. In vara următoare căţelandriĭ îşĭ făcuseră şi eĭ fie-care câte un culcuşĭŭ. Eşind la vânătoare, fie-care în cotro putea, auziră ĭarăşĭ pe stăpânul vieĭ, care venea din când în când

*) cf. maĭ sus II, pag. 262—263.

să 'şĭ vază via; că are de gând să 'şĭ o sape. „Mamă! zise unul după ce se adunară cu toţiĭ împregĭurul bătrâneĭ vulpĭ, am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ, că are să pue să smulgă cu mânele burianul din vie, şi să'ĭ dea o săpătură ţeapănă, căcĭ prea s'a înţelenit pământul.“

Ia căutaţi-vă de treabă, vă spuĭu eu, şi n'ascultaţĭ la fleoaca luĭ, zise bătrâna. Trecu şi vara asta şi nicĭ un buruean nu se clinti din loc. In cea-l'altă vară ce sosi, căţelandri de vulpe se făcuse vulpĭ cum se cade şi fie care din eĭ avea căţelandri. Intr'una din zile se adunaseră toţĭ vulpoĭ şi vulpile cu căţelandrii lor la vulpea bătrână şi'ĭ spuseră: „Mamă! am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ că de s'ar usca maĭ bine burianul, căcĭ are de gând să dea pârjol vieĭ la toamnă, căcĭ şi aşa nu'ĭ aduce nicĭ un folos, şi apoĭ vrea să limpezească locul.“

Eĭ, dragiĭ meĭ, acum să vă luaţĭ ale treĭ fuĭoare şi să vă risipiţĭ ca puiĭ de potârniche care în cotro va vedea cu ochiĭ: căcĭ, nebunul, este în stare să facă o aşa becisnicie.

Ghicitorĭ (cimilituri).

T. Stamati: Pepelea seau tradiciunĭ năcĭunare românești. Jaşĭ 1851. pag. 8—12.

Cimel, cimel; ce-i: — nalt ca casa — verde ca matasa — amar ca fierea — dulce ca mierea? (nucul.)

Cĭugurele, mugurele — merg pe drum 'nşirăţele; — ĭară cĭucur mugur, — pe brăncĭ tupilat — s'au pus la vănat. (oile şi lupul.)

Eu am o lădiţă — cu o porombiţă; — dacă sboară porombiţa — ce ţi-i maĭ bună lădiţa? (omul şi sufletul.)

Ştiĭ tu poate — ce-i în toate? (numele.)

Am o găină, c'o aripă albă şi cu una neagră; cu cea albă împrăştie, şi cu cea neagră adună. (zioa şi noaptea.)

Am un lucru: suflet n'are, suflet duce, de pământ nu s'atinge. (corabiea.)

Gânganie fără suflare — umblă făr'astâmpărare — n'are duh nicĭ nu viază — toată lumea îndreptează. (ceasornicul.)

Am un măr de aur, joacă pe o pele de taur. (soarele.)

Scurtă groasă, un-te ducĭ? — Arsă 'n fund la ce mă 'ntrebĭ? (cofa şi căldarea.)

De la noĭ — pân la voĭ — totu's zale — şi parale. (stelele.)

Am un sac cu mac şi şede cu gura în jos şi nu se varsă. (hornul.)

Am un copacĭu cu doĭ-spre-zece cracĭ şi în tot cracul câte 4 cuĭburĭ, şi 'n tot cuĭbul câte 7 ouă. (anul, lunele, septămânele şi zilele.)

(Regin Transilvania.)

La picĭoare roĭca boĭca — la pântece soviltoĭca — la gura paharniceşte — de'i găci 'ţĭ voĭu frige un peşte. (plosca.)

La cap pĭeptine — la trup pepene — la coadă secere — cocoşĭu, boule, precep-te. (cocoşĭul.)

Am o grebliţă — cu cincĭ dinţişoriĭ — pre zi îm trebe — de o mie de orĭ. (mâna.)

Inaltu ca casa — verde ca matasa — amaru ce (! l. ca) fierea — dulce ca mĭerea. (nucu.)

Am o găină pestriţă — duce vestea în Bistriţă. (epistola.)

In pădure naşte — în pădure creşte — vine în sat şi lărmueşte. (meliţa.)

Am patru surorĭ — tot fug una dupa alta — şi nu se maĭ ajung. (roatele de la car.)

Hurdugu — burdugu — la apa de musteţă îl duce. (fideluşul.)

Mihailu sfircĭogu — şede la focu — unge curelile — suge mustetele. (miţa.)

Patru mergu — patru stau — patru vama dau. (vaca cu urechele şi coarnele, picĭoarele şi ţiţile.)

Am o casă văruită — nicairĭ nu-i găurită. (ou.)

Mititica vaĭ de ĭe — şede pre un vârv de nue — nu se teme că cade. (aluna.)

Boţu de aur — în pĭele de taur. (soarele.)

Cuzma fărtatuluĭ — pe de-asupra satuluĭ. (luna.)

Am un copil — daca'l ĭeu în braţe plinge — daca'l puĭ jos tace. (lanţu.)

Ustură-mă rău mă doare — dacă'm bagă bine'm pare. (cercelu.)

Sute nevăzute — mi nenumărate — capete zdrobindu'şĭ — nomele 'nschimbindu'şĭ. (bucatele la moară.)

Omu pipiligos — mănă porci 'n jos. (pĭeptenele.)

Am un om mititel — face gardul cuĭășăl. (acu.)

Minte are — suflet n'are — umblă fară stămpărare — ce nu ști te 'nvață — d'i gâci 'ți voĭ frige o rață. (cĭasul.)

ANTON PANN: O șezătoare la țară; sau: Povestea luĭ Moș Albu. Partea I. Bucureștĭ 1851. pag. 17 urm.

Spuneți'mĭ acum anume — ce pom e acel în lume — care rămurile sale — toate le are la vale — și vinele, rădăcina — îĭ stau în sus cu tulpina? (omul.)

Ghicĭ ghicitoarea mea: — Ce nod cu gura se 'nnoadă — și cu mâĭnĭ nu se desnoadă? (cununia.)

In pădure m'am născut — în pădure am crescut — și în oraș cum m'au adus — judecător am fost pus? (bățul.)

Sânt albă sulemnită — și urâtă și ĭubită — vara nu vor să mă vază — și ĭarna mă 'nbrățișază? (soaba.)

Ce e dulce și maĭ dulce — și nu poate să se 'nbuce; — dar din el gustă tot omul — și argatul ca și domnul? (somnul.)

Buturugută uscată — o rădică încărcată — și o dă jos descărcată? (lingura.)

FUNDESCU: Basme etc. Bucureștĭ 1870. pag. 145 urm.

Pe podurĭ ferecate — trec miĭ nenumărate — și le taĭe capetele — și le schimbă numele? (moara.)

Șervețel învărgat — peste mare aruncat? (curcubeul.)

M'a trimes doamna de sus la cea de jos — să țeasă pânza făr de rost? (grămul.)

Este un moș bătrân tare — duce o miă aracĭ în spinare? (aricĭul.)

La margine de crâng — două blănĭ de blid; — lângă două blănĭ de blid — doĭ luceferĭ; — lângă doĭ luceferĭ — o moară ferecată? (sprâncenele, ochiĭ și gura.)

Ce nu sânt treĭ în lume? (scară la cer; punte peste mare; și fierul măduvă n'are.)

Uite-o; nu-e! (scânteĭa.)

Căcĭula fărtatuluĭ — pe marginea satuluĭ? (soarele.)

Biserică într'un picĭor — ghicĭ cĭupercă ce-e? (cĭuperca.)

La cap pajere — la spate seceră — cocoș e nătărăule — aĭ priceput măĭ boule? (cocoș.)

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Legende și basmele Romaniloru, ghicitorĭ și proverburĭ .... Partea I. Bucurescĭ 1872. pag. 154 urm.

Ghicĭ ghicitoarea mea: — Moară ferecată; cĭoară spărcăetoare; doĭ luceferețĭ; două brasde trase pe o poeniță; ș'o clae dărămată? (capul.)

Cu coarne ca boul, cu șea ca un cal, se urcă pe copacĭu ca un șearpe? (melcul.)

Reteveĭu de teĭu — limbă de balaur? (sabia.)

Două merge, două stau — două judecată n'au. (soarele și luna, cerul și pământul, focul și apa.)

O mie înnodate — o mie desnodate — o mie să zicĭ — o mie nu ghicești. (plasa.)

Am un car cu fân, și merge pe patru restee. (oaea.)

Ce e mic mititel — îngrădește frumușel? (acul.)

Șase drepte, două strâmbe. (sania.)

La cap peptene — la mijloc peptene, la coada seceră — și la picĭoare — rișchitoare? (cocoșul.)

Patru frați într'un cojoc. (nuca.)

Românulŭ glumețŭ (A. Jarcu). Partea I: Proverburĭ și ghicitorĭ. Bucurescĭ 1874. pag. 60—112.

Cine nu s'a născut și a murit? (Adam.)

Cine la moartea luĭ a intrat în pântecile maĭcă-sĭĭ? (Adam.)

Ce cocoș a cântat și s'a auzit în toată lumea? (cocoșul luĭ Noe, care a cântat în corabie.)

Câmpul alb — oile negre, — cin'le paște — le cunoaște! (cartea.)

De ĭute ce sânt, treĭ abĭa mă ţin — din nasu 'mĭ curge mĭere şi venin — glas nu am; dar să strig când voĭu fi pus — mă aude răsăritu şi apus; — eu lumea o 'mpăcĭuesc şi o 'nvrăjbesc — eu pe toţĭ îĭ bucur şi întristez? (condeĭul.)

Cine s'a născut — şi încă n'a murit? (Eu.)

Cine s'a născut de două orĭ şi a murit o dată. (Iona.)

In sus pădure — în jos prescure. (ceapa.)

De ce latră căinele? (căcĭ nu poate vorbi.)

Cine de vĭu s'a îngropat, mormântul a umblat şi mortul a cântat? (Iona.)

Ce sfânt n'a avut suflet şi face minunĭ? (crucea.)

Ce vĭeţuitoare umblă dimineaţa în patru picere, la prânz în două şi seara în treĭ? (omul; când este mic umblă d'a buşele, când este mare în două, şi la bătrâneţe ĭa un băţ.)

Unul întrând în casă a zis: bună seară patru-zecĭ de fete! O fată îĭ respunse: nu sântem patru-zecĭ, ci de am maĭ fi pe cât sântem şi pe jumătate, atuncĭ am fi patru-zecĭ! (şease-spre-zece.)

Unul trecând pe drum şi văzând o femee şi un bărbat că lucra împreună, şi le zise: bună zĭuă om cu omoaĭe! Iar nevasta mi-a răspuns: nu e om cu omoaĭe, cu ochiĭ nu ne aĭ pătruns, ci te uĭtă şi ĭa seamă, că muma acestuĭ om, este soacra mumeĭ mele? (Tatăl cu fiica sa.)

Prea slăvite împărate! cel ce şezĭ pre nenăscut şi te porţĭ pre a sa maĭcă, care nu şi'l-a crescut? (Impăratul şezând călare pe eapă, avea drept valtrap pĭelea mânzuluĭ stărpit al aceliĭ ĭepe.)

A vorbit un împerator c'un alt împerator s'adune la pădure copacĭ uscaţĭ şi cu frunză verde? (vĭĭe.)

Am doĭ umereĭ, — doĭ luceferĭ, — până unde'ĭ arunc — până acolo ajung. (ochiĭ.)

Proverbe şi zicătorĭ.

ANTON PANN: Povestea vorbiĭ. Ed. Iª. 1847.

(8⁰, 192 paginĭ.)

Nu e om fără cusur.

Râde om de om şi dracu de toţĭ.

Gura lumiĭ, numaĭ pământul o astupă.

Din vorbă în vorbă, vorbă se deșchide.

Cuvântul e ca vântul, nu să ajunge nicĭ cu armăsarul, nicĭ cu ogarul.

Boul se leagă de coarne și omul de limbă.

Vorba dulce, mult aduce.

Toată pasărea pe limba eĭ pere.

Cu o mincĭună boerească trecĭ peste granița nemțească.

Iși mănâncă credința, ca țiganu biserica.

Tivga nu merge de multe orĭ la apă, că or să sparge or crapă.

Gura păcătosuluĭ adevărul vorbește.

Mincĭuna sparge și case de pĭatră.

Năravul din fire, n'are lecuire.

Ce a făcut mama și tata, o să facă fiul și fata.

Fuge de ploae și dă în noroae.

Dumnezeu nu răsplătește ca dușmanul, ci gonește cu anul.

Nu linge unde aĭ scuĭpat.

Nimene nu e ușă de biserică.

Unde e înțelepcĭune multă, e și nebunie multă.

Pe lângă lemnul uscat, arde și cel verde.

Cu nebunul să nu'țĭ puĭ nicĭ în clin nicĭ în mânică.

Puĭca pe creasta se cunoaște ce neam o să ĭasă.

Din coada pisicĭĭ sită de mătase nu să face.

Iĭ pare că: câte sbor să mănâncă.

Ce învețĭ la tinerețe, aceĭa știĭ la bătrânețe.

Meșteșugul la om e brățară de aur.

Cine știe carte are patru ochĭ.

Omul cât trăește, învață, și tot moare neînvățat.

Unde nu e cap, vaĭ de picĭoare.

Toată lumea este școală.

Copilul răzgăĭat, rămâne neînvățat.

Cine pleacă de dimineață, departe ajunge.

De multe orĭ nu aduce anul, ce aduce ceasul.

Vorbă lungă e sărăcia omuluĭ.

Maĭ bine ceva, decât nimic.

Ascultă din zece vorbe și una a mueriĭ.

Lenea e cocoană mare.

Vĭață cârpită cu ață. (sărăcie.)

Bogatul mănâncă când ('i-)e foame, și săracul când găsește.

Pântecele omuluĭ n'are fereastră, ca să'i să vază ce a mâncat.

Omul nu trăește să mănânce, ci mănâncă să trăĭască.

Flămândul codri visează.

Cine bea în cinste or în dator, să îmbată de două ori.

Apa nu e bună nici în cizmă.

Arama omului la beție s'arată.

Cum îți vei așterne, așa vei dormi.

Cum e țara și obiceiul.

Cum e sfântul și tămâia.

Brânză bună în burduf de câine.

Anevoe să câștigă, lesne să cheltuește.

Sătul la flămând nu crede.

Până vine cheful bogatului, ese sufletul săracului.

Banul muncit nu să prăpădește.

Cine nu cruță paraoa, nici de galbin nu-i milă.

Omul nu trebue să fie prea prea, nici foarte foarte.

Dac'o socoti cineva câte foi intră în plăcintă, nici o dată nu mănâncă.

Lăcomia de multe ori strică omenia.

Cine îmbrățișază multe, puține adună.

Doi pepeni într'o mână nu să pot ținea.

Nemulțămitul trăește nefericit.

Inghite la răbdări prăjite.

Ajunge de la moară la răsniță.

Pune'ți căciula înainte și te judecă singur.

Mai bine o îmvoială strâmbă, decât o judecată dreaptă.

Țiganul când a ajuns împărat, mai întâiu pe tată-său l-a spânzurat.

Fă-te tovaroș cu dracu, până trecî cu el lacu.

Pricea nu ajută.

Capul face, capul trage.

Banul e ochiul draculuî.

Nici salcia pom, nici mojicul om.

De unde știe cîobanul, ce este șofranul?

Dumnezeu să te păzească de bătae cerească, de urgie împărătească și de pără mojicească.

Mâța blândă zgârie rău.

Taler cu doue fețe.

In gură cu Dumnezeu și în inimă cu dracu.

In cuibul smerituluî lăcuește dracu.

Tu umbli după el cu mila, și el după tine cu pila.

Cămașa e mai aproape de piele.

Câinele îmbătrânește de drum și nebunul de grija altora.

Datoria nu moare nici o dată.

Cât eștĭ năcovală suferă, cât eștĭ cĭocan lovește.

Te laș̆ĭ moale, te bagă în foale.

Milueșt̆e câĭnele, de veĭ să'ț̆ĭ fâț̆âe coada.

Cine să face oae, îl mănâncă lupiĭ.

Să fiĭ bun până unde să poate.

Maĭ bine cu un vrednic la pagubă, decât cu un nevoĭaș la câștig.

Graba strică treaba.

Cu încetul se face oțetul.

Fă-mă mumă cu noroc, și m'aruncă în gunoĭu.

Caută soț̆ie să'ț̆ĭ placă ț̆ie, ĭar nu altora.

Milă de silă și dor de zor nu să poate.

Cincĭ deș̆t̆e sânt la o mână și unul cu altul nu să potrivește.

Nevastă bună e bărbatuluĭ cununa.

Tot d'a una gâra mâra, și traĭu cu vătraĭu.

Bărbatul să aducă cu sacul, muerea să scoață cu acul, tot să isprăvește.

Unde nu e bărbat în casă, nicĭ mămăligă pe masă.

Cine să bucură la avere, ĭa fără plăcere.

Uită-te la mumă-sa și cunoaș̆t̆e pe fie-sa.

După războĭu mulț̆ĭ viteji să găsesc.

Lesne a erta, dar anevoe a uĭta.

Cine ce face, lui'șĭ face.

Decât slugă mare, maĭ bine stăpân mic.

Ț̆'a trecut baba cu colaciĭ.

La copacĭul căzut toț̆ĭ alerg să tae crângĭ.

Capul să trăĭască, belelele curg.

Maĭ bine sărac și curat.

Munca e comoară.

Nepoftitul scaun n'are.

Tot ț̆iganul îșĭ laudă cĭocanul.

Ce e în mână nu e mincĭună.

Tragĭ nădejde, ca spânul de barbă.

Pe unde ese cuvântul, ese și sufletul

Măgarul de dar nu să caută pă dinț̆ĭ.

Cine împarte, parte 'șĭ face.

Omul are și viață și moarte.

Paza bună trece primejdia rea.

Unde sânt moașe multe, rămâne copilul cu buricul netăĭat.

Sfătueș̆t̆e-te cu cel mic și cu cel maĭ mare, și pe urmă hotăraș̆t̆e tu însuț̆ĭ.

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Basme etc. I. Bucureștĭ 1872. pag. 164—180.

Muerea a îmbătrânit pe dracu.
Tocmeală țigânească, dar plată omenească.
Cu o floare nu se face vara.
Bate șeaua să priceapă eapa.
Soarele de e soare, și tot nu poate încălzi lumea toată.
Interesul poartă fesul.
Spune 'mĭ cum te chĭamă, să'țĭ spuĭu cine eștĭ.
Zĭua bună se vede de dimineață.
Scump la tărâțe și eftin la făină.
Poale lungĭ și minte scurtă.
Maĭ bine azĭ un ou, decât la an un bou.
Până la Dumnezeu te mănâncă sfânțiĭ.
Ce naște din pisicĭ, șoarecĭ mănâncă.
Poama nu cade departe de tulpina.
Maĭ bine un dram de minte, decât o oca de noroc.
Omul nu poate scăpa de ce îĭ este scris în frunte.
Și-a găsit tingirea capacul.
Să'șĭ pue pofta în cuĭu.
Se potrivește ca nuca în părete.
Leagă sacul la gură până e plin.
Cine se frige la cĭoarbă, suflă și în ĭaurt.
Cât ți-e plapoma te întinde.
Corb la corb nu scoate ochiĭ.
Arde moara, dar și soarecĭi se prăpădesc.
Nu știĭ de unde sare epurele.
Caută nod în papură.
Cine se pripește, se pârlește.
Este cu musca pe căcĭulă.
Munte cu munte nu se întâlnește, dar om cu om se întâlnește
E trecut și prin cĭur și prin dârmon.
Popa nu toacă de două orĭ pentru o babă surdă.
Cine tace, merge în pace.
Gura bate spatele.
Apa trece, pĭetrele rămân.
Să nu dea Dumnezeu omuluĭ cât poate să rabde.
Găina de e pasăre, când bea apă tot se uită și ea la Dumnezeu.

Sfârștul alege.

A (Ă).*

a article 1,2 . . 4,2. 5,2 etc.; *b.* 151. 152,2. *mr.* 263,2. 267,3. 276,2 etc.; prép. devant l'infinitif 5* . . passim. *mr. b.* 277,3; —, **à**, 8*, 2. **a**, av. mais 152, 2; **a ce**, pourquoi; parce que 54,2. 256. 258,2. 259. **a**, pr. dém. f. cette 10*. *b.* 18. 23,3. 259. 261,2; celle-là *mr. b.* 269, 2. 280,3. **a**, vb. v. gram. **a**, av. comme 2*.

Aaron, v. Aron.

abá, sf. (le) bure *b.* 43,2. 46,2.

abát, vr. 2 (abătui) dévier 198,2; *b.* 47.

abiá, av. à peine, presque pas 203,3; *b.* 356. 372. *abê, de-* 361. *abiea* 251,3. *b.* 212,2. *dêbiea* 178. *de* — 239,3; *de -iè, b.* 59,3. 63,3. 64. 83. 217. *abè, b.* 245,3.

Abrudfalva, Nl. *b.* 222,3.

abur, sm. (rĭ) vapeur *b.* 64,2. 312.

ac, sn. (e) aiguillon, épingle 233,3 . . 338,2; *b.* 98,2. 362. 370.

ăcăla, pr. dém. *b.* 55,3. 56,3 (v. gram. acel).

acarét, sn. (urĭ) immeuble *b.* 219,3.

acásă, av. à la maison 25,3. 73,2. 89,3. 235,2. 364; *b.* 355,2,3. *-ă-şi*, chez soi 59,2 (v. casă).

ăcasta, pr. dém. v. gram. acest.

acăta, av. tant, *istr. b* 284,2.

acaţ, (acăţaĭ) -ândaluĭ va. 1. *mr.* attraper, saisir; *b.* 263,3. 265,2. 269. 270,2. 272,2. 282. —, commencer *mr. b.* 267,3. —, vr. se cramponner *istr. b.* 284,2.

acathistŭ, sn. livre des hymnes à la Ste. Vierge 214,2; *b.* 183,2.

acea, aceasta, aceea, aceeaşĭ v. acel, acest, acela, acelaşĭ.

acel, acea, aceĭ, acele; pr. dém. celui, celle, ceux, celles, passim. v. gram.

acela, aceea, aceĭa, acelea; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-là; passim. v. gram.

acelaşĭ, aceeaşĭ, aceĭaşĭ, aceleaşĭ; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-là même; le même 51,2 . . 89,2. 316,3 . .; *b.* 25, 2. 131,2. 186,2; *acê-* 329; *b.* 88. 203. 204. *acêeş, b.* 48,3; *aceeş b.* 83,2.

acest, -a, -aşĭ; această, -ta, -taşĭ; aceştĭ, -tĭa, -aşĭ; aceste, -tea, -aşĭ; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-ci même; le même, passim. v. gram.

achieanul, sm. râulŭ -uĭ, l'Océan *b.* 111,2.

Achirie, sm. Np. 37,2.

ací, av. ici *b.* 173,3. 191,2. 215,2. 255,3. 363,3; *aciĭ* 139. 355 (v. aicĭ).

acícea, av. 6*. ici 26,1-3. 31. 56,2. 84,2. 85 . . 187,3. 230. 231.

acíea, av. là 8*,1,2. 10*,2. 17,3. 29. 37; —, ici 18. 31. 61,2. 254,3. 267,2. *de* —, depuis ce moment 21. *acie*, ici 2*,3. **acieáşĭ**, av. aussitôt *b.* 37,2; *-eşi* 3*,3. 5*,3. 7,3. 67,3. —, alors 271,3; *-iişĭ* 112,3.

acioáe, sf. bronze, airain (oĭ) *b.* 300,3.

acista, v. acest.

Acleton, sm. Np. *b.* 173.

acló, *mr.* v. acolo.

acmu, av. maintenant, à présent, 2*, 1,2. 3*. 4*,3. 6*,3. 7*,2. 8*,3. 9* . . 12*,3. 16*,3. 7. 12. 19,2 . . 23. 27,2. 29. 31. 46. 48,3. 50,3. 52,2. 62,3. 65, 3. 71,3. 77,2. 79. 80,2. 83. 86,3. 99,2. 107 . . 108,2. 113,3. 119,2. 137,2. 139,2. 177,3. 190. 196,3. 209,2. 211,3. 227. 229. 235,3. 243. 272. 298,3. 362. 366; *b.* 14,2. 75,2; *acŭmu* 48; **-uş**, av. bientôt 360 (v. acu, acum).

acólea, v. acolo.

acolisire, sf. (rĭ) importunité *b.* 37. 221,2.

* Numerile 2, 3 după virgulă însemnează a *doua* sau a *treĭa* treime din pagină, resp. îndurile 15—28 şi 29—41 de sus în jos. (. . după ele) = de mai multe orĭ.

acólo, av. là, par là, de ce côté-là 1. 2. 24,3 . . 25. 44,2. 57,3. 85 . . 165,2; *b.* 50,2. 114. 182; *-ló*, 31. 114,3. 149 . .; *b.* 147 . . 156,2. 257,2; *acló*, *mr.* *b.* 269, 3. 273,2. 281. *acólea*, 58,2. 119,3. 120; *-lè* 62. 130,3. 342,3; *-lè* 6,3. 7,2. 73,2; *b.* 201; *acoalea*, *b.* 296.

acóper, (rĭ) va. 3. couvrir, voiler, abriter 7. 13. 17. 71,2. 82. 149. 161,2. 167. 185. 244,3. 247,1,3. 254,3. 255. 276,2. 303,3. 365,2,3. 366,2; *b.* 44,3. 56,2. 111,3. 147,3. 293,2; *acoaper* 113; *b.* 53, endommager 7,2 (v. coper): **-emânt**, sn. (urĭ) couverture 247. 276,2; *b.* 88,3; *acoperi-*, id. 244,2. 3 . .; —, toit 172,3; *b.* 12. 19,2,3; —, abri 257,2; *b.* 14,2; **-íre**, sf. voilè, couverture 237; **-ít**, s. aj. couvert, voilé, caché, 30,2. 94,2; *b.* 3,3. 33. 40,3. 45; — hypocrite 7*,3. 28,3; **-ítĕ**, pl. f. *b.* 119,2; **-itórĭu**, sm. couvreur *b.* 149,2.

acord, va. 1. accorder, permettre; *istr.* *b.* 284,2.

Acsínti, sm. Np. *b.* 18.

actinaméa, sf. (mêle) diplôme d'investiture 335,3.

acú, av. maintenant, sur le champ, 136,3; *b.* 96. 97; **acúm**, av. maintenant, à présent, 3. 58,2. 65,3. 74. 95,2. 110,3. 134,2. 136,2 . . 166. 184. 290,3. 306,2. 314,2. 317,3. 318; *b.* 4,2 . . 16, 2. 33,2. 48. 50. 77,2. 93,2 . . 144; *-a*, av. id. 261. 288. 315; *b.* 188. 346. 364; *-u* 220 (v. acmu, amu).

acumtin, vr. 1. *mr.* s'arrêter, *b.* 264, 2 . . (v. dcr. contenesc).

acúşĭ, av. à l'instant *b.* 224,3.

ád, sm. enfer 14*,3. 85,2. 182,2. 366,3.

Adám, sm. Np. 12*. 8. 43. 49,3. 56. 59,2. 63,3 . . 65. 163. 166. 281,3. 315, 2 . .; *b.* 60,3. 94,2. 231. 232. 371,3.

adamánt, sn. (urĭ) diamant 253,3.

adânc, aj. profond, épais 108. 148,2. 243,3; *b.* 146. 155,2. 242,3. 316,2; —, sc. (urĭ) l'abîme, la profondeur; le sens profond 34. 60,2. 78,3. 79. 318,3; *b.* 149,3. 157. 159. 183,3. 217; *-mărĭ* 127, 2. 156 . . 224,3 . . 289,2. 303,3. 349; *b.* 41. 111,2. 181,3; *addîncurile*, sn. pl. les mystères profonds; *adîncul*, profondité 209,2; *dentru* —, profondement *b.* 178,3; **-át**, aj. profond *b.* 239; **-ătură**, sf. (rĭ) enfoncement 130; **-ez**, va. 3. se creuser (se -ează ochiĭ, les yeux se creusent) 292; **-íme**, sf. (mĭ) profondeur 343,2; *b.* 92,2. 131,3. 163. 366,2 . .

adânsĭuşĭ, pr. prs. dans lui-même 171 (v. îns).

adáog, (oseĭ) va. 2. joindre, ajouter 51,3. 128. 292. 329. 351,2. 362,3; *b.* 21, 2. 93. 160; *adăog*, (aĭ) va. 1. 98,3; *b.* 204,3; *adaug* 2*,2. 8*,2. 23. 31; *b.* 90, 2 continuer; 248,3. 266,2; 365,2; —, augmenter, grośsir 69. 79,2. 158. 163,2. 326,2. 327 . .; *adăog*, 131. 354,2; **adaogérĕ**, sf. (ĭ) accroissement 346 . .; *-gire*, *b.* 31,3; *adăogire*, *cu* —, détaillé *b.* 253, 3; **adáos**, sn. (e) addition 290,2; *b.* 162; *-aus b.* 367,2; —, accroissement, surcroît 68,3; **adăosătură**, sf. (rĭ) grossissement 214,2.

adap, (adăpaĭ) va. 1. abreuver 15*,3. 9. 16,3. 18,2,3 . . 57. 104 . . 118,2. 193. 237,3. 299,2,3; *b.* 57,3. 94,3. 163,2. 180,2. 254, 3; **adăpárĕ**, sf. (ărĭ) abreuvage *b.* 30,3; **-ătór**, aj. abreuvé 100; *b.* 30,3; **-ătór**, aj. *apă—toare*, eau qui abreuve 98,2.

adăpóst, sn. (urĭ) abri, réfuge 29,2; **-ésc**, va. vr. 3. s'abriter; 9*,3. *b.* 302, 3; **-úră**, sf. (rĭ) abri 29,2.

adár, va. 1. *mr.* confectionner, faire *b.* 274. 275,2,3. 276,3. 277,2. 278,2,3.

adăst, vn. 1. *mr.* attendre *b.* 271,3; **-área**, sf. attente *b.* 271,3.

adaug, -aus, v. -aog.

adăul, sm. —lu ţărĭĭ, contribution, contingent 218.

adăvâsésc, va. 3. disperser 35,3.

ádecă, av. c'est-à-dire, savoir 67. 92,3. 315. 321,2. 357,2; *b.* 7. 35. 78. 205,2 pass.; —, voilà 254,3. 255,2; *-că*, 9*,3. 12*. 105. 162,3 . .; *adăcă*, 135; *adicĭ*, *b.* 48. 61,3. 95,2. 168. 313; **adecăte**, id. 344,2; *adicătile*, id. *b.* 261,2.

adés, av. souvent 242,3; *b.* 114,2; *-ĕ*, *b.* 124,3; *-e*, 279,3. 293; *b.* 6,3. 161, 2. 214,3. 215,2. 361,3; *-e orĭ*, maintefois *b.* 255,3; *adêsă*, *b.* 90; *-se*, *b.* 29. 51,3; *adeseă*, *b.* 121,2.

adétiu, sn. (urĭ) règle, obligation, *b.* 221,3. 317,3; *adê-*, *b.* 9,2.

adevăr, sn. (urĭ) vérité; vrai, positif 20,2,3; *-vârŭ*, 48. 69. 286. 309; *b.* 53, 2. 212,3. 214,3 . . 236,2; *adivăr*, *b.* 61,2; **adevăr**, av. amen, sûrement, véritablement 18,3. 50,3. 127. 104,2. 126,3. 309, 3. 310 . .; *-vărŭ*, 3. 29,2. 184,2,3 . . 185,2,3 . .; *-vârŭ*, 48,2; *adeverŭ*, 194,3;

adĭvĕr, *b.* 65,2; *cu adevĕr*, en vérité, vraiment 3. 37,2. 50,3. 57. 101,2. 108, 3. 153; *de* —, vraiment 4*,3. 11; *după* —, id. *b.* 16,3. 21; *întru* —, id. *b.* 152, 2; *'n adeveru*, id. *mr. b.* 264; *adeverĭ*, pl. les vrais 108,2; **adevăra**, sf. vérité, fidélité 48. 51. 249; —, aj. f. vrai, véritable; **credinţă -ră, învăţătură -ră**, 47,3.

adevărat, aj. vrai, véritable, sincère 16*. 70,2. 92. 115. 122,2,3 . . 123. 262, 3. 343,2. 347,3; *b.* 7. 31,2. 156,2. 236, 2; *mai* —, *b.* 51,3; *adevăratŭ*, 109; *adivărat*, *b.* 56. 57. 65,2. 94. 95,2; —, av. véritablement, en vérité 72,2. 94,2. 232,2. 287,3; *b.* 8,3. 149. 202, 2. 236,3; *adă-*, 7; *cu* —, id. 108,2. 109,2. 114,2. 117,2. 123,2,3. 297,2; *b.* 5. 41,2. 350, 3; —, assurément 349,3; **-rătură**, sf. (urĭ) témoignage, preuve 15*,3. 37,3. 124; **adevărez**, (aĭ) va. 1. confirmer, avérer 23. 39,3. 143,2. 263,2; *adeverez*, 15*; *adĭ-*, *b.* 195,3; *adeveresc*, (iĭ) va. 3. confirmer, certifier 104,3. 307,3; *b.* 87,3. 189; —, vr. constater, avérer 51, 3. 331; être convaincu 138,2; **-verátu**, av. clair 25; **adeverinţă**, sf. affirmation, témoignage 270,3; *b.* 53,2; **adeverire**, sf. (rĭ) attestation *b.* 108. 125; **-rit**, s. aj. prouvé, avéré 20,3. 34,2. 97,3. 109, 3. 163,2. 186,2. *mai* —, plus clair 326,3.

ădică, v. adecă.

adilĭoasă, aj. f. *mr.* plaintive *b.* 281,2 (cf. duioasă).

adineul, v. adănc.

adíns, av. exprès, à dessein; — *mineş tubitorĭu*, aimant seulement soi-même 94,2; même, (ipse) 12*,1,2 . . *în* —, clair *b.* 302,3; *în -ul*, vrai *b.* 115,2; *în -nşi*, id. *b.* 243; *într' adins*, exprès *b.* 249,3; *cu de* —, id. 104,3. 360,3; *b.* 156. 201,3; *cu de -ul*, spécialement 266, 2; —, attentivement 270,3 . .; *b.* 153, 2. 169; *cu d' -su*, id. *b.* 258,2; *cu din -ită*, av. tout de bon *b.* 302,3; *adĭinsul*, id. 86; *cu tot din -ul*, avec intention *b.* 53,2.

adivăr, -at, v. ade-.

adoalĕge, sf. Deutéronome 281,2.

adoára, numer. (a doua oară) deuxièmement 23.

Adón, sm. Np. Adonis *b.* 250,3.

Adonái, sm. Np. 215.

adórm, (iĭu) vn. va. 3. endormir, faire dormir; s'endormir 10,2. 81. 148,3. 149. 183. 187,1,2. 255. 298,3; *b.* 41. 70,3. 177. 362; —, mourir 187,2. 233,3. 315, 3 . .; *b.* 89,2. 204. *adurm*, 14*,2. **-írea**, sf. l'action d'endormir 138,2. 187,2; *b.* 91,2. **-mit**, sm. mort 316.

adrăscu, sm. une pierre; — adică cărbune *b.* 61,3; *(anthrax)* (?).

adreséz, (aĭ) vr. 1. s'adresser *b.* 302,2.

aduc, (-uşu; uséĭ) va. 2. apporter, amener, transporter 2*,3. 4*. 5*,3. 1. 2. 4. 39. 58,3. 66,3. 76. 82. 100. 132, 3. 162,2. 225,2. 238,3. 286,3. 305; *b.* 33,3 . . 37,2. 62. 71,3. 132,3. 209,2. 265,3; —, prononcer, citer 49,3. 153; —, emmener 284; —, tourner (la parole) *b.* 191; *mă — la*, vr. se rapporter à *b.* 163,3. 164; *îmĭ* —, ressembler *b.* 177,2; *îmĭ — aminte de*, se rappeler 16*,2,3. 31. 42. 49,2. 64. 82,2. 96. 107. 129. 148. 180,3. 231,3. 314,3 . .; *b.* 143, 3; — *înnainte*, citer 154; — *înapoĭ*, ramener 36,2; **aducătoare**, sf. qui apporte 345,3; **-cătórĭ aminte**, se souvenant *b.* 26,2; **adúcere aminte**, sf. souvenir, mémoire 131; *b.* 7. 13,3.

adun, (aĭ) va. 1. réunir, rassembler 8*,2. 5. 8. 15,3. 16,2. 23. 24. 35,2 . . 59,2. 62. 106,2. 161,2. 163. 261,3. 264,2 . . 347,2; *b.* 21. 51,3. 148. 234, 3; —, ramasser 109; —, serrer 271,2; —, être recueilli, mourir 36,3. 37; — *împreună*, rallier 45,3; *adur*, 1*,3; **di -u**, av. *mr.* ensemble *b.* 266,2; **-áre**, sf. (ărĭ) assemblée, réunion 35,2. 281. 284, 2. 332,3; *b.* 51,2. 83,2. 251,2; *-rè b.* 71; *-area apelor*, l'amas des eaux *b.* 157,2,3; **-át**, s. aj. ramassé, rassemblé 60,2. 310; *b.* 9,2 . .; **-ătură**, sf. (rĭ) ramassis, agglomération 265,2; *b.* 127, 1,2.

adurm, v. ado-.

aeave, v. alevea.

áer, sm. l'air 245. 260. 324,3. 339. 361,3; *b.* 26,2. 152,3. 157,3. 254,3; air *b.* 180,2.

aer, sm. suaire de J.-Christ, baldaquin 244,3 . . .

aéstă, *mr.* v. acest.

afară, av. dehors, à l'extérieur 4. 6. 46,2. 140,2 . . 282,3. 364; *b.* 25,2. 159, 3. 194,2. 231,3; *-ră*, 16. 18. 40. 91. 157. 188,3. 233. 255,2; — *de*, excepté, outre 329,2; *b.* 149,2; *den* —, de dehors 199. 335,3; *din — de*, excepté *b.* 13,3; *pe din* —, par dehors 361,2; *afoară*, *mr.*

b. 264,2 . .; — *di, b.* 265,3. *'n* —, excepté *b.* 281,2.

aféndi, seigneur *b.* 114,3. 116,2.

aferím, intjct. bravo, très bien 326,3; *b.* 19,3.

afet, vr. 1. mettre bas; *mr.* se afeată, est né *b.* 271.

afflu, *istr.* v. aflu.

afierosesc, va. 3. consacrer, dédier *b.* 78,3. **-síre,** sf. (rĭ) dédication *b.* 219, 3. **-sít,** aj. dédié *b.* 219,2.

aflon, sm. opium *b.* 81,3.

aflare, sf. (ări) résultat *b.* 253,3.

aflat, s. aj. **dintru —te,** d'après ce qu'on dit *b.* 173. **aflătór,** sm. (ĭ) inventeur 13*.

aflu, (laĭ) va. 1. trouver, découvrir 2*,3. 16*,3. 2. 3. 8. 17,3. 21. 30,3. 33,2. 37,2. 47,3 . . 57. 68,3. 81,3. 85,3. 95,3. 138,3. 252,3. 299,3 . . 312,3; *b.* 149,3. 223,2; —, apprendre, entendre 59,2; *b.* 7,2. 28,2. 103,3; —, inventer 363,3; *b.* 13, 2; —, vr. se trouver 27. 72. 231,3; *afflu, istr.* id. *b.* 282,2 . .

afoară, *mr.* v. afară.

Africa, Nl. Afrique *b.* 50. 198.

Africos, sm. (cĭ) génie, démon *b.* 130, 2,3 . . 131,2,3 . .

Afrodita, sf. Np. Aphrodite *b.* 39,3. 89,2; *-tă,* id. 57,2.

Aftina, sf. Nl. Athènes *b.* 359.

afum, (ái) va. 1. enfumer *b.* 340; —, étourdir 203,2; *mr.* —, dorer *b.* 282; **-at,** aj. bucate —te, mets brûlés.

afúnd, (ái) va. 1. enfoncer, abîmer, couler à fond 7. 110,3 . . 213,3. 223,2. 224,3; —, plonger *b.* 52,2. 129,3. 323,3; *-dŭ,* av. profondément en bas; **-áre,** sf. enfoncement *b.* 260,3; **afunzíme,** sf. abîme 36,3.

afurisánie, sf. excommunication 171, 2; **-sít,** s. aj. excommunié 122 . .; *b.* 327. 363,3 . .

agá, sm. (agĭ) préfet 173,3. 332,3. 333; *b.* 127; Ieniceri **agasi,** commandants des Janissaires *b.* 18,3; —, (ale) *b.* 303,2; *vel* —, — *mare,* noble *b.* 75,2. 113,2. 114.

Agamémnon, sm. Np. *b.* 83,2,3. 84,2,3.

Agapitŭ, sm. Np. 287,2.3. 288.

agareán, sm. (enĭ) agaréen, Turc 303; *b.* 205,3.

agărşesc, va. 3. *mr.* oublier; să se -şească *b.* 273,2 *agreşesc* 272,3. (cf. dcr. greşesc).

Agathonŭ, sm. Np. 159,3. 321.

áger, aj. av. vif, agile, adroit 36,2; *b.* 313; **-esc,** va. 3. aiguiser *b.* 247; **-ímea mínţiĭ,** sagacité *b.* 366,2.

Aghel, sm. Np. *b.* 3,3.

Ághimon, sm. Np. *b.* 136,3.

aghĭúţă, sm. diable *b.* 260,2.

agĭung, ağung, v. ajung.

agĭut, ağut, v. ajut.

Aglásica, sf. Np. *b.* 67,3.

Aglichéria, sfânta —, sf. Nl. 78.

ágneţ, sm. hostie, agnus 161,1,2.

agonisésc, (sít) va. 3. acquérir, gagner 3*,3. 206. 281,3. 285. 362; *b.* 11, 3; —, désirer 11; *-nesesc,* id. 313,2; *b.* 13,3. —, vr. gagner 146,3. 211,3. 326; **-síre,** sf. gain *b.* 102,2; **-sítă,** sf. acquisition, gain 237; —, argent *b.* 11,2.

agonitóru, sm. *mr.* persécuteur *b.* 267,3 (cf. gon-).

ágreş, v. -riş.

agreşésc, v. agărşesc.

agrímă, sf. *mr.* (inĭle), bête sauvage *b.* 270,3.

Agrípa, sm. Np. 148,2,3. 360; *-ppa* 149. 254,3. 256; *b.* 238.

ágriş, sm. groseille *b.* 98; *-reş,* 44,3.

ágru, sm. champ 17,1,2 . . *mr.* **porculu -lu,** sanglier *b.* 265.

agudesc, vr. 3. *mr.* arriver *b.* 266, 3. 267.

agurídă, sf. verjus *b.* 42,3. 44; *mr. b.* 269.

ah, interjct. *b.* 180,2,3 . . 182,2.

Aháia, sf. Nl. Achaïe 47,3; *-iea,* 262,3 . .

ahántu, av. *mr.* tant *b.* 267,2,3 (v. ahtantu).

ahâtŭ, av. *mr.* tant, autant *b.* 270,2; altŭ —, d'autant plus *b.* 271,3; (cf. dcr. atât).

aharzaĭ, *mr.* tu mériterais (?) *b.* 264,3.

Ahileu, sm. Np. Achille *b.* 82,3. 83,2. 196,2; *-levsu,* id. *b.* 196; *-illa,* id. 259, 2; *-ilie,* 320.

Ahmat, sm. Np. 149. 150,2; *-metŭ,* 332,3; **-iea,** Nl. 149,3.

aho, interjct. *b.* 333,1,2,3 . .

aht, sm. souci, peine *b.* 179.

ahtantu, av. *mr.* tant *b.* 267 (v. ahântu).

ahtare, aj. *mr.* tel, pareil *b.* 263,3. 264,2,3; (dcr. atare).

ahure, sf. *mr.* écurie *b.* 282.

ahurhese, va. 3. *mr.* commencer *b.* 269. 277. 278,3.

aĭa, pr. dém. f. celle-là *b.* 261,2. 356,2 (v. aceea).

aĭasta, pr. dém. f. celle-ci 45 (aceasta).

aĭave, v. aievea.

aiciĭ, av. ici 339,3; *b.* 21,3. 69,2. 173,3; *-ič,* 132. 291,2. 329. 331,3; *-ča,* 332,3; *-ce,* 139,2. 150,2. 299,3. 305; *b.* 32,3. 85. 94,2. 148,3 . . 200; *-cea,* 1. 181,3. 185; *tot* —, toujours ici *b.* 365; *-cê,* 23. 25. 96,2,3 . . 105,2. 108,2. 140, 2. 310,3. 355,3; *b.* 1,2. 3,2. 23,3. 93. 167,2 . . 236; *-cè, b.* 133,3. 196,3; *de aicê,* d'ici 274,3; *dêicê,* 36,2; (v. aci, ančaoaţe).

aĭdaţĭ, interjct. -noĭ! en avant nous! *b.* 127,2.

aĭestĭ, pr. dém. v. acest.

aĭévea, av. en réalité, clair, effectivement, réellement, public; *aevea, b.* 288, 3; *aeáve,* 8*. 54. 67,3. 330; *-vea,* 245; *-vê, b.* 8. 91,2; *aĭáve,* 2*,2. 111,2. 112. 166,3; *-vê,* 29. 163,3; *b.* 217,2.

aĭlantă, v. alt.

aĭnte, prép. av. avant, devant 5*. 8. 54,2,3 . .; au commencement 8; *dêi-,* 117,2 (v. înainte, dinainte) *aite,* 54.

aire, v. aiure.

aist, -ă; aiştĭ, -ste, pr. dém. *mr.* celui-ci etc. *b.* 263,3. 264,3. 265, 2. 266. 267, 2,3. 271,3. 278,2; *acestă,* f. *b.* 273,2 (v. acest).

aite, v. ainte.

aiure, av. ailleurs, autre part 246,2; într'—, d'une autre manière 54; *aiurê,* 139. *airê, b.* 313,2.

ajun, sm. jeûne 222.

ajung, (nseĭu) vn. 2. arriver, parvenir 4. 29,2 . . 57. 98,3. 110,2. 131. 294,2. 351; *b.* 68. 132. 152. 167,2. 168. 229,3; *agĭung, ağung,* id. 36. 114,3 . . 155,3. 189,3. 199. 277,2. 297,2. 312; *b.* 84. 133,2,3. 139. 290; *mr. b.* 267. 272, 3. 278,3. 281. 282; *ajuîng,* 83; —, atteindre, survenir, toucher, attraper 113,3. 165,2. 166,3. 262. 289,2; *b.* 13,2. 111,2. 353; *să -nji,* atteindre *b.* 229; *agĭu-, ağu-,* 273,2. 362; *b.* 32,3. 92,3. 199,2,3. 205,3; *mr. b.* 282; *neağungându,* borné, limité 79; —, suffire, être assez *b.* 6,3. 96,3. 127,3. 289,2; *agĭu-, b.* 102,2. 103,2. 105,3; *ağ-, b.* 183; *-ge!* assez! *b.* 6,3; *-ă-ţi de şagă,* trève de plaisanterie *b.* 290,3; *ajuînge-ţi!* assez! 86,2; —, vr. convenir, tomber d'accord *b.* 96,2; **ajuns,** s. aj. *de* —, assez, à suffisance *b.* 42,3. 225,3. 321,3; *de ağ-,* 69,2; *b.* 115; *rău ağuns,* malheureux *b.* 13,3; *bun ajuns,* soyez le bienvenu! *b.* 304,2.

ajut, (aĭ) va. 1. aider, secourir, appuyer, protéger 16,2. 26,2. 27 . . 96,3. 130,3. 317,2. 330,3; *b.* 17. 130. 241,3; *agĭut,* 71; *ağut,* 123,2. 363,2; *b.* 116, 3. 121,2. 181,3; **ajutătorĭu,** aide *b.* 17,2 . .; **ajutor,** sn. (oare) secours, défenseur, aide 69,3. 70; *b.* 51,2; *ajutorĭu,* id. 13. 37. 59,3. 70,2. 80,2. 98,2. 110. 279,2. 344,2; *b.* 164; *agĭu-,* 3. 36, 3. 38. 54,2. 55,3. 71. 73. 141. 191. 229. 286,2. 312,3; *b.* 82. 93,2; *ağu-,* 42. 197, 3; *într'aj-,* en aide *b.* 40,3; *întru agĭu-, b.* 55,3. **ajutorese,** (rĭi) va. 3. venir en aide, secourir 110,2. 330,3; *agĭu-,* 47, 3. 190,3. 230,3; *-rez,* id. *b.* 28,2. 108, 3; *agĭutoreḑ, să'l -rêḑe,* 240,3.

al, a, aĭ, ale, article, v. gram.

ăl, a, ăĭ, ale, pr. dém. ce, cette, ces, celles *b.* 250. 261,2. 321. 355. 361,3; *ăla, aĭa,* id. *b.* 260,2. 261,2. 330.

alag, *mr.* vn. 1. courir *b.* 264,3; *allag, b.* 270. 280,3 (dcr. alerg).

alah! interjct. Allah! *b.* 18,2.

alalagmón, sm. cri de réjouissance 249; *-mun,* ibid.

alái, sn. (ĭurĭ) convoi, cortège 334, 2,3; *b.* 347.

alámă, sf. laiton *b.* 46,2.

alămâe, sf. limon; *-âi, b.* 98.

alăs, (aĭ) va. 1. *mr.* laisser, délaisser *b.* 269,2. 272,1,2. 277; **-satu** aj. mou, doux *b.* 267,3 (dcr. las).

alătură, av. à côté, près de; *-rê,* 176,3. 334,2; *b.* 73,2; *-rea, b.* 297, 2; *ala-,* 201,2; —, voisin 335; **-ez,** va. 1. rapprocher 11*,2 280; *b.* 333,1—3.

alaută, sf. (te) violon 181,2; *ală-, b.* 142,2.

alavd, alăvd, (aĭ) va. 1. *mr.* louer *b.* 275,2,3; —, vr. se vanter *b.* 264,3; **-dačune,** sf. (nĭ) louange *b.* 264,3; **-dat,** aj. loué *b.* 276 (dcr. laud).

alb, aj. blanc 36. 165,3. 172,3. 230. 300,3; *b.* 42,3. 136,3 . . *maĭ* —, plus blanc 85,3; *b.* 120,2 . .

Alba Julia, sf. Nl. Belgrad en Transilvanie 176.

albástru, aj. bleu, azure 107,2. 173; *b.* 167. 309. 341,2.

albáță, sf. taie (leucoma) 300.

albesc, va. 3. blanchir, grisonner 107, 2; *b.* 119,3. 176,2 (v. înal-).

albínă, sf. (ne) abeille 201,3; *b.* 232,3.

álbie, sf. -ia (Nistrului), le lit *b.* 293.

Albirt, sm. Np. Albert 177,2.

Alboni, sm. Np. *b.* 168,3. 170,3.

alcă, sf. course de bagues 61,3.

alcătuesc, (uí) va. 3. composer, faire, écrire 237,2. 359,2. 363; *b.* 107,3. 243; **-uire**, sf. (irĭ) composition, combinaison *b.* 85. 86. 126; —, création *b.* 150,3; **-uit**, aj. composé, fait, combiné 169; *b.* 89,3. 124,3. 130,3. 195,3. 222,3. 336.

alduesc, va. 3. bénir *b.* 222,3; **-uĭală**, sf. bénédiction 270,3; **-uit**, aj. béni *b.* 225,3.

alean, sm. ressentiment, rancune, opiniâtreté; *alên*, 4. 5,1,2,3 . .; *-nul vieții*, chagrin *b.* 305,3; *în alean*, contre 270,3.

Alecsa, sm. Np. Alexis 103.

Alecs . . ., v. **Alex . . . .**

Alecu, sm. Np. *b.* 242,2.

aleg, (eseĭ) va. 2. choisir, élire 9. 18 . . 87. 104,3. 158. 163. 169. 331,2; *b.* 34,2. 72. 95,3. 142,2. 213; —, décider 360,2; —, distinguer, 120,3; (—, employer 346,2); —, contenir 69; —, vr. résulter 11*. 38,3. 45. 53. 103; —, trier 178,2; **-ere**, sf. (rĭ) élection, choix; triage *b.* 75,3; *alê-*, 132. 158,3. 333; *b.* 253,3; *aleag-*, *b.* 9,2; **ales**, s. aj. élu, unique; exquis, notable 37. 49. 56,3. 133. 171. 280. 318,2; *b.* 19,2. 72,2. 184, 2. 245 . .; *alêsă*, f. 77,2. 223,3. 330,3; *-să*, 76,2 . . 77; pl. *-să*, *b.* 10; *alăsă*, f. *b.* 84,3. 197,3; **ales**, av. surtout, principalement 150,2. 312; *b.* 10. 25,2. 102; *mai* —, id. 143,2. 200,2. 298. 343,3; *b.* 51,3. 59; —, mieux *b.* 9.

alegoricése, aj. allégorique *b.* 163.

aleĭ, interjct. *mr.* hé *b.* 275,3. 292,2. 294. 301.

Aleirieani, pl. Np. d'un peuple (sans doute corruption) *b.* 50.

aleleĭ, interjct. *b.* 295,2.

alept, aj. *mr.* choisi *b.* 263,2.

alerg, (aĭ) va. 1. courir, accourir 15*,3. 6. 7. 12,3. 61,3. 84,3. 210. 306. 320,3. 351,3; *b.* 6. 13,2. 48,2. 196,2. 210. 249; *allag*, *mr. b.* 270. 280,3; — parcourir 154,2; —, arriver 258,2; **-are**, sf. course *b.* 82,3; **-ătorĭu**, *înainte* —, sm. précurseur, St. Jean 183,2; **-ătură**, sf. course 257,2.

Alexandrean, sm. (ĭ) d'Alexandrie, Alexandrin 284; **-drĭa**, *-ie*, sf. légende d'Alexandre, Alexandreïs 198. 358,3; *Alixăndrie*, *b.* 132,2; *-rĭĭ*, sgl. *b.* 94,2; **-drĭea**, sf. Nl. Alexandrie 256,3. 304,2. 350; *b.* 157,3; **-dru**, sm. Np. Alexandre 70. 146. 150. 198. 203,3. 312,2. 314; *b.* 18, 126. 133,3. 166 . . 206,2; *Alê-*, 132,2,3 . . 133,2,3. 134,2,3. 142,3. **-droviciŭ**, Np. *b.* 86,2.

Alexe, sm. Np. 93,2; *-xie*, 159; *b.* 67,3. 68 . . 69 . .

alfa, sf. alpha *b.* 159,2.

alfavíta, f. alphabet *b.* 146,3.

Alfonsu, sm. Np. *b.* 3,3.

alianțiea, sf. alliance *b.* 48,2.

Alfeu, sm. Np. 194,2.

alíe, pr. dém. *istr.* plur. ceux-là *b.* 284,2.

alifie, sf. onguent 304,3.

aligorie, sf. (rĭĭ) allégorie, parabole *b.* 163,2,3 . .

alin, (aĭ) va. *mr.* monter *b.* 269,2. 270, 1,2. 281,2.

alin, (aĭ) va. 1. alléger, apaiser; —, vr. *b.* 295,2,3. 320; —, humecter *b.* 298.

alint, (aĭ) vr. 1. se délicater, caresser *b.* 348,2 . .; **-tată**, aj. f. délicatée, gâtée *b.* 352,2.

aliș-veris, sn. (urĭ) affaire, vente *b.* 125,2.

aliumtra, av. *mr.* autrement *b.* 266,2 (v. dcr. altmintre).

allag, v. *mr.* v. **alerg**.

allilúĭa, interjct. alléluia 318,3. 368; *-iea*, *b.* 65,2.

alócurĕ, av. quelque part; par ci; par là 178,2. *b.* 59,3. 165; *pre* —, id. 178,2; *pe -rĭ*, id. *b.* 59,1,3.

alt, aj. pr. autre 4*,2. 12*,2. 14* . . 1. 5. 6. 17. 21,2. 31,3. 69. 78,2,3. 79,1. 109,2 . . 169,3. 364,2 . .; *b.* 208,2; *mr.* 264,2. 271,3; *-ul-ul*, l'un, l'autre *mr. b.* 93,2; *-ă*, f. 24,3. 27,2. 36,2. 58. 161; *alŭță*, pl. m. 2; —, autre chose *b.* 246, 2. 292,2; *-a eră*, avant-hier 185,2; **alalt**, pr. l'autre-ci 14*. 18,2. 19,3. 27, 2. 29,3. 38. 45,3. 64. 128,3. 219; **alantă**, al-anți, *mr. b.* 266,1,3. 269; **al-**

lantă, f. dcr. id. *b.* 260,3; **cel-alt** id. *cĕea-l-altă*, f. sg. 181,3; *b.* 209; *ţeĭa-*, *b.* 262,3; *ceĭ-l-altă*, f. *b.* 49,2; *cie-l-alţi*, m. *b.* 245 . .; *ceea-l-alţi*, m. 308; *ceĭa-l-alţi*, *b.* 222,2; *cêlê-l-alte*, f. 308; *ceea-l-antă*, f. *b.* 48; *cea-l-anţi*, m. pl. 297,2. 298; *cĕa-* —, 307; **la o-l-altă**, av. ensemble *b.* 169,3. 194,2; **într'alt**, dans un autre 83,2; — **-ceva**, pr. autre chose *b.* 214,2; *-şĭ*, id. *b.* 107; — **-mintrelê**, av. autrement *b.* 214,2; — *mintrinea* id. *b.* 358,2; — *mintrê*, *b.* 214,2 (v. alĭumtra, amintrile).

altár, sn. (e) autel *b.* 339,2 (v. oltar).

altíţă, sf. épaulette brodée sur les chemises des paysannes roumaines *b.* 309,2.

alumpt, va. 1. *mr.* lutter *b.* 272,1, 2 . . (v. lupt).

alună, sf. (ne) noisette *b.* 44,2. 98. 369,3.

alunéa, sf. (eĭ) envie, tache (signe de beauté) *b.* 308,3.

alung, va. 1. chasser, éloigner *b.* 331. 2. 349,2.

alunícă, sf. envie, tache *b.* 308,3 (v. alunea).

alunís, sn. coudraie *b.* 288.

am, avui, -ut, a avea, v. auxiliaire avoir, v. gram.

ama, interjct. en vérité *b.* 365,3.

amăgesc, (gĭĭ) va. 3. séduire, tromper 70,2. 71,2. 117,2. 166,2. 205. 274, 3. 324,3; *b.* 95,3. 115,2. 170,2. 197,3; —, vr. se leurrer, tromper *b.* 40,3. 108, 3; **-geálă**, sf. tromperie 171,2; *-gĭală*, 324,2; **-git**, aj. trompée, enchanté *b.* 39, 2; **-gitorĭu**, s. aj. séducteur, trompeur 323,3. 324,2 . .; *b.* 145,2.

amalama, sf. *mr.* or. *b.* 282.

Amalic, sm. Np. Amaléc *b.* 62,2.

amân, (aĭ) va. 1. ajourner 7.

aman! interjct. pardon! *b.* 116,2. 127.

a mână, à portée 65,3.

amândói, m. -doao f. num. tous deux 4*,2. 31,2. 32. 98. 148. 157. 308,2. 341,3 . . 352,3; *b.* 189; *amă-*, 191. 222. 3. 287,3. 331,2. 351,2; *b.* 2,3. 18,2. 33,2. 40,3. 83,2. 111,2; *amândoadă*, f. 158,2; *b.* 93; *-doĭ*, f. 306,2; *b.* 75,2; *-doĭ*, *b.* 123,3; *-doud*, 72,2; *într' -doĭ*, dans tous deux 362,2.

amântrei, num. *mr.* tous trois *b.* 277; *-treĭlĭ*, id. *b.* 276,2,3.

amănunt, s. aj. de -ul, en détail 197 (v. amărunt).

amár, aj. amer, triste, pénible 10*,2. 16. 35,2. 54,3. 60,2. 67,2. 169,3. 363, 3; *b.* 102,3. 114. 179,3. 242,2; —, av. malheur 11*,3. 49,3. 64,2. 89. 289; *b.* 242,2. 251; *cu* —, amèrement 106,2. 148; *b.* 229,2; —, sn. malheur, tristesse 10*. 106,2; *b.* 189,3. 218. 229,3; —, amertume 141; **amărăcĭune**, sf. (i) amertume, chagrin 98. 289,3. 338,3; —, fiel 364,3; **amărăčoasă**, aj. f. amère *b.* 235,2; **amârâsc**, (rîĭ) va. 1. rendre amer; chagriner, affliger 15,2. 182,2 . . 282; *-resc*, va. 3. id. 107,3; *b.* 105,2; **-rât**, aj. attristé, affligé, malheureux 106,3. 131,3. 269. 364,2; —, av. amèrement *b.* 323,2; *-rit*, *b.* 349,2.

amare, sf. *mr.* mer *b.* 280,3 . . 282 . . (v. mare).

amárnic, av. amèrement *b.* 296,2.

Amartolon sotirie, Salut des pêcheurs (Titre d'un livre) 295.

amărúntul, s. détail, ménu 300; *cu* —, en détail, en particulier 340,2 (v. amăn-).

ămbe, num. les deux 72,2; *â-*, 209,2.

Ambon, sm. Np. *b.* 118,2.

ameaz, amęḑâ, v. amĭaz.

amelițez, va. 1. n'au amelițat cu scrisoarê, n'ont rien mentionné par écrit *b.* 1,3.

amenințez, va. 1. menacer *b.* 288,3; *amerinț* id. 288,3.

amente, v. minte.

amestec, (aĭ) va. 1. mêler, embrouiller 46. 59. 90,2 . .; *b.* 23,3. 44,2; *amê-*, *b.* 29. 43; *-estic*, *b.* 34,3. 67; **-ăcĭune**, sf. (nĭ) *-de sânge*, inceste 90,2; **-are**, mélange, bouleversement 83; *b.* 50,2; *-de singe*, inceste 303,3; **-at**, aj. mêlé, bouleversé, confondu 46,2. 79,3. 172,3. 260,3; *b.* 85. 91,3. 127. 324,3 . . **-ătură**, sf. (urĭ) embrouillage, confusion *b.* 205,3.

ameţeală, sf. étourdissement *b.* 356,2; **-ţesc**, vr. 3. s'étourdir, s'égarer 192; *b.* 292,3. 305.

Amfilog, sm. Np. *b.* 55,2. 56; *-loage*, vocativ *b.* 55,3.

amĭazi, sf. midi *b.* 206. 304. 313,3; *ameaz*, *b.* 335; **amĭază-zi**, sf. midi 82. 177,1,2. 357,3; *b.* 80,3. 139,3. 165,2; *-ḑâḑ*, 306,3; *-aḑâḑi*, 2*,3. 149. 286,2; *-aḑâḑi*, 201,2; *amieazâ-zi*, *b.* 50; *amê-*

ḑăḑi, 366,3; **-noapte,** Nord *b.* 50,1,2 (v. mîază-zi, -noapte).

amin, av. amen 12*,3. 7; *b.* 65,2. 98,3 etc.; *-nŭ* 28. 65. 77,2. 107. 147. 150,2. 182,3. 229,2. 230,3. 337,2.

aminte, a aduce —, souvenir, v. aduc. *a fi —,* garder dans la mémoire, ne pas oublier 148 . .; *a lua —,* être attentif v. ĭau; *a veni —,* se souvenir, rappeler *b.* 169,2.

amintrile, av. autrement 219,3 (v. altmin-).

Amir, sm. Np. 224; **-a,** id. 192,2.

amirălia, sf. *mr.* empire *b.* 276,3; **-răulu,** sm. *mr.* empereur *b.* 276,3 . .; *-re,* id. 264,3. 266,2.

amistuesc, va. 3. consumer, dévorer 155,2. 166,2 (v. mistuesc).

Amlaș, sm. Nl. une province de la Transylvanie 189,2. 190.

ămn, va. 1. *istr.* aller *b.* 282,2 (v. imn, umblu).

amomo, s. amome (une plante) *b.* 45,2.

Amon, sm. Np. *b.* 166,2.

amórĭu, sm. amour *b.* 183; *-ru b.* 363,3.

Amoriea, sf. Nl. Morée 350,3.

amorțit, aj. glas —, voix éteinte *b.* 117.

âmplu, v. umplu.

Amstelodam, sm. Nl. Amsterdam 216.

amu, conj. car (γάρ, ubo, slavon.) 4*,3. 14*,3. 3. 17,2. 19,2,3. 20. 21,3. 31 . .; —, donc 21. 28,3. 29. 30,2. 54,2 . . 132. 200; —, mais 25. 29,3 . .; —, av. alors 8*,2,3 . . 16*,3 . . 21; —, déjà 109; —, maintenant 11*,3 . . 201. 254, 2 (v. acum).

Amulie, sm. Np. Amulius 59.

Amurat, sm. Np. *b.* 55,2. 56,2.

amurțesc, vn. 3. amortir; se taire 184,3; *b.* 95; *-țâsc,* id. 212.

amuțesc, vn. 3. devenir muet, rendre muet 85,2; *b.* 153,3.

amvon, sm. chaire 358,2.

an, sm. (anĭ) an, année 6*,3. 6. 15. 34,2. 62,2 . . 68,3. 90,3. 95,2. 111. 122, 2. 150. 201. 250. 261,2,3. 267,3; *b.* 29. 60,2. 61,2,3; *annŭ* 44; —, (aĭ) 15*,3. 23,2. 43. 57,1,2. 59,2. 82,2. 90,1,2 . . 104,3. 116,1—3. 117. 120,3. 141. 146, 3. 149, 1—3. 176,2. 180,3 . . 186,2. 199, 3. 252, 3. 255,1,3. 314; *b.* 141. 294,2. 336,3; *an, mr.* (aĭĭ) *b.* 265,2. 271,2. 276,3; *istr.* 284,2; *de an,* d'un an *b.* 329; *cu -ul,* après des années *b.* 373,2; *la -ul,* dans un an d'ici 95,3; *b.* 60,3; *la -ul și la mulți anĭ,* à des longues années *b.* 325,3; *în mulți anĭ,* id. 70,3.

Ana, sf. Np. 303,2; *b.* 171,2. 289,3. *Anna,* 240,3; *-nĕ,* 245.

ana, av. à; par *b.* 45,1,2,3 . . 46.

anacsiu, aj. *mr.* indigne *b.* 272,3.

Anadam, sm. Np. *b.* 135,1,2.

anáfură, sf. pain béni 181,3.

anaforá, sf. — sau cartê de judecată, rapport, sentence *b.* 125,2.

analoghíe, sf. analogie *b.* 88. 221.

analț, vr. 1. *mr.* s'élever *b.* 268,3. *analță,* aj. f. *mr.* haute *b.* 272,3.

Anania, sm. Np. 3*. 6*. 287,2.

Anastasie, sm. Np. 355.

anathimatisesc, va. 3. anathématiser 320.

anĕ, av. *istr.* ici *b.* 284,2 (v. aici).

anca, av. *istr.* même; *ni—,* ni même *b.* 285,2.

Anchira, sf. Nl. 162,3.

andălesc, vn. 3. partir, aller *b.* 293,2.

Andrea, sm. Np. 227,2. *-reĭ,* 135,2; *b.* 81; *-reĭu,* 194,2. 329,3; *-reĭca,* 45. 53,2; **-ronic,** sm. Np. 151 . .

anecdotă, sf. (te) anecdote *b.* 365,2.

anevóe, sf. *cu —,* difficilement, à peine 200,2 . . *b.* 374; —, av. id. *b.* 375,2.

anfrax, sm. (anthrax) rubin *b.* 51.

âng- . . ., v. îng-.

Anghelu, sm. Np. 92,2; **-lina,** sf. Np. 45; *-lena,* 74,3.

anghelícă, sf. angélique (plante) *b.* 45,3.

anghelínă, sf. primevère officinale (primula veris offic.) *b.* 45,2.

anghenárĭu, sn. artichaut *b.* 98,2.

Anghira, sf. Nl. 116,2.

Anianosŭ, sm. Np. 257.

anin, sm. aulne 356,3.

anín, vr. 1. s'attacher *b.* 335.

Anna, v. Ana.

ânse, pron. dém. *istr.* lui-même, seul *b.* 286,2.

Antehrist, sm. (riști) antéchrist *b.* 216,2,3 . .; *-ti-,* 48; *b.* 80.

Anthimŭ, sm. Np. 348,2; *b.* 15. 27,3.

Antilohli, sm. Np. *-lohos b.* 82,3.

antimís, sm. autel portatif (ἀντιμίνσιον) 244. 245 . .

Antióhŭ, sm. Np. 322,3; -óhie, Np. 173,3; *-hie,* Nl. 16*,2. *b.* 56; *-iea,* 78, 2. 153,3; *-ia, b.* 82. 204; **-hênŭ,** d'Antiochie 283,3.

Antipatrida, sf. Nl. 5*,3.

Anthológhion, sm. anthologie 357,2.

Antón, sm. Np. 45; *-ónie* 158,2. 251, 2. *b.* 198,3. 199 . .

ântru, v. în-.

anúme, av. nommément 33,2. 38,2. 53,2. 59,3. 66,3. 88. 92,2. 143,3. 270,2. 355; *b.* 50,3. 51,2. 71,1-3 . . 127. 175. 370; *-mea* 200.

anvelesc, va. 3. *mr.* couvrir, ensevelir *b.* 278 (v. înv-).

aoaţe, av. *mr.* ici *b.* 270,3 (v. aicĭ).

aoleó! interjct. oh! ah (expression de douleur) *b.* 304,3. 309 . .; *-leu b.* 344.

aórĕ, av. souvent, de temps en temps *b.* 202,2.

apă, sf. (ape) eau 1*,2. 9. 34,2. 35, 2. 43,3. 57,2. 79,2. 107,2. 108. 169,3 . . 239,2,3 . . 325,2; *b.* 43,3 . . 146,3. 217, 2,3 . .; *apâ* 15. 31. 68. 90. 157,2; —, rivière, ruisseau, eaux 38,2. 72,2.3 . . 148. 152. 189,2. 254,2. 347,3; *b.* 61,2 . . 217,1—3 . .; — *acrĭ,* eau acide, horvis *b.* 225,2; — *dulce,* eau douce, potable 98,2; — *polĭtă,* eau aurifère 176,2,3.

Apafi, sm. Np. 268,3.

Apaheĭu, sm. Np. Apafi 219,2.

apândisesc, va. 3. *mr.* répondre *b.* 270,2. 271. 272,1-3. 276,3.

ápâr, (aĭ) va. 1. défendre, protéger 62. 161,3. 229. 362,2; *b.* 11. 19,2 . . 128. 147,3. 219,3; —, empêcher 7*. 9*,2. 19,3; **-are,** sf. défense *b.* 252; **-at,** aj. défendu, abrité, protégé 364; *b.* 187, 3. 221,2; **-ătorĭu,** sm. défenseur; *b.* 14, 3; **-ătoare,** aj. f. pl. défensives.

apâs, (saĭ) va. 1. presser, opprimer 13,2; —, sm. oppression *b.* 13,2; **-at,** av. énergiquement *b.* 72.

apelăţie, sf. appel *b.* 125,2 . .

apetítu, sm. *mr.*, appétit *b.* 264,3. *istr. b.* 285,3.

aplec, (aĭ) va. 1. incliner *b.* 363,2. (v. plec); —, allaiter *b.* 22,3. 23,2.

apocalípsis, sm. apocalypse 129. 308,2; *b.* 159,2. 216,1,2. 217,2.

apoĭ, av. puis, ensuite, après 15,3. 28 . . 59. 68,3. 88,2. 140,2. 227. 301; *b.* 41. 216,2. 236,2; *cel, cea de* —, le dernier, la dernière, 14*,2,3. 129,2. 155, 3. 181 . .; *b.* 70; *ĕa* — —, en dernier lien 110,3; *ziua* — —, *vremea cea* — —, le dernier jugement 12*,2. 76,2. 187, 3; *cele* — —, les choses à venir 313,2; *apoĭa, mr.* 269,2. 271,2. 272,2; *în apoĭu,* en retour *b.* 256; *maĭ apoĭ,* plus tard 70. 105,3. 337,3; —, le dernier 42,2.

Apolonŭ, sm. Np. 85,2,3. 320,3; *b.* 39,3. 89,2. 166,2.

apostol, sm. (lĭ) apôtre 12*,2. 15*, 2 . . 1. 24,3. 32,3. 50. 77,3. 111,3. 116, 3. 131. 183,2,3. 317. 330,2. 358,3 . .; *b.* 52. 101,3. *apostŭl,* id. 363,3; **-ul,** les Actes des apôtres 260; **-esc,** aj. apostolique 98; **-eaşte,** av. apostoliquement 257; **-icesc,** aj. apostolique 261.

aprându, sm. midi 201,3 . . (v. prânz).

Aprilie, sf. Avril 75. 92,2. 284,2. 319. 332; *-ril, b.* 27,2; *-rile, b.* 58,2; *-rillie* 358,3.

aprind, (nsel -nzând) (partic.) va. 2. allumer, embraser 10*. 15,3 . . 58,3. 224,3. 289,3. 304,2. 349,3; *b.* 64,2. 180,2; —, vr. s'allumer, prendre feu; s'emporter, s'échauffer 46. 98,2. 102 . . 113,2. 142,2. 364,3; *b.* 19,3. 109,2. 211. 217,2. 237. 246,3. 306; **-ere,** sf. ardeur 142 . .; **aprins,** aj. allumé 64,3. 110,3. 147,3; *b.* 92; —, brûlant, ardent 33,2. 142. 320,3; *b.* 204,3 . . 211; —, enflammé 187,3; *b.* 243,3.

aproáche, *mr.* v. aproápe.

aproápe, av. près, proche 15*,2. 16, 2. 21,2. 64,3. 82,2. 299,2; *b.* 34,2 etc. — *de,* dans le voisinage; sur le point 60,2; *b.* 3,3. 10,3. 65,3. 151,3; *aci* —, ici près *b.* 215,2; *de* —, près 361,3; *cel de* —, le prochain *b.* 86,3; *pre* —, de près *b.* 217; *mr. aproache,* près *b.* 266,2; **-ele,** sm. le prochain *b.* 12. 101; *dêproapele,* id. 119,3. 265,3.

aprochiu, *mr.* v. -opiu.

aprod, sm. (ózt) huissier 43,3; *b.* 33 . . 75,2,3 . .; *-zĭĭ domneştĭ,* pages *b.* 33,2; *-oḑi* 199,2 . .

aprópiu, (iaĭ) vr. 1; s'approcher 2*, 3. 5*,2. 10,3. 13,2. 17,2. 19. 29. 64,3. 83,2. 86. 116,2 . . 127. 168. 184. 231, 2 . . 300,3. 316,2. 366; *b.* 7,3. 15,3 . . 62. 101 etc.; *-peĭu, b.* 172; *-piez,* id. 130; *-pieḑŭ* 259; *mr. aprochiu, b.* 277, 2. 281.

apúc, (aĭ) va. 1. saisir, prendre; empoigner, occuper 50,2. 65. 70. 95,3. 143. 144,3. 184,3. 190,2,3 . . 223. 267,3.

284. 296,2; *b.* 48. 105,3. 174,3. 129,3. 218,2; —, commencer 199,2. 353; —, se diriger vers *b.* 84,2. 128. 332,2; —, attraper *b.* 25,3. 174,2; —, tenir 174, 2; *b.* 33; —, prévenir 120; — *mai înainte,* id. *b.* 87. 153,2; *n'-,* n'avoir pas le temps, à peine commencé 306,3. 351,3; *b.* 84. 354,3; —, vr. se saisir, s'attacher 165, 2. 223, 2. 266. 349,3; *b.* 158,2. 250; — *de,* s'occuper, commencer, entreprendre 73. 74. 79. 236,2. 351. 360; *b.* 24,2. 32,2. 40,3. 47. 93,2. 105, 3 . . 120,3. 206; **-at,** sm. prise *b.* 9,3; **-ător,** sm. ravisseur 46,1,3; —, dévorant *b.* 71,9.

apun (apusel), vn. 2. se coucher (le soleil) 1,2; —, s'obscurcir 184,3; —, *mr.* mettre *b.* 265,3; **apus,** sm. couchant, Occident, Ouest 58,2. 64,2. 80,3. 130,3. 304. 328; *b.* 24,2. 50,1,2. 164,3.

ar, (aĭ) va. 1. labourer, défricher 114, 2. 119,3. 120,2,3 . .; *b.* 33,3. 333,1-3.

ără, av. de nouveau, une seconde fois 5 . . (v. iară).

arac, sm. (i) échalas, paisseau *b.* 370,3.

arăchesc, (arichi) va. 3. *mr.* enlever, ravir *b.* 263,2 . . 264,3. 282 (cf. dcr. răpesc).

arăcutesc, (ti) va. 3. *mr.* y jeter *b.* 279,3.

arâd, (âșŭ) va. 1. *mr.* se moquer, rire *b.* 273. 281,3 . .; *arid, b.* 261,3 . . 264,3 (cf. dcr. râd).

arădăţina, sf. *mr.* racine *b.* 272,2 (cf. dcr. rădăcină).

arădipsesc (sil) va. 3. *mr.* ranger *b.* 277,2.

arăhătipsit, aj. *mr.* tranquille *b.* 270,2.

arămă, sf. airain, cuivre 4. 362,3. *b.* 31,3, 32. 40,2. 90,2. 130. 204,3; *-mâ,* 228,2; *-me,* sgl. 178,2; —, monnaie 194,3; *-a omuluĭ,* le caractère *b.* 374.

arămân, *mr.* v. are-.

ărănésc, va. 3. nourrir *b.* 259,3 (v. hră-).

arăp, sm. (i) nègre, arabe *b.* 64,3.

Arápul, sm. Np. 152.

arâp de arupăzeană, av. *mr.* en haut et en bas *b.* 270.

arăpesc, aj. arabe 146,2. 367,2,3; *b.* 50. 61,3.

Ararat, sm. Nl. *b.* 61.

arâs-lu, sm. *mr.* le rire *b.* 281,3 (dcr. râs).

arăsar, vn. 3. *mr.* pousser, se lever *b.* 268,3 (dcr. răsar).

arat, sm. *mr.* coutre, fer de charrue *b.* 271,2; —, dcr. le labourage *b.* 259,2.

arăt, (aĭ) va. 1. montrer, indiquer; prouver, enseigner 10*,2. 3. 31,2,3. 34, 2. 55,3. 60,2 . . 67,3. 73. 77. 99,3. 113. 122,1,2. 123 . . 126. 286,3 . . 354; *b.* 1,2 . . 9,2,3. 80,3 . . 91,3. 160,2. 199,2; *aret, b.* 111,3; —, **paraître** *b.* 136,3; —, vr. se présenter, **paraître**; se révéler, se manifester 48,2,3 . . 57. 64,2. 84,2. 106 . . 112,1,3. 130. 137,3. 184,3. 230,2. 294. 358,2,3; *b.* 20,2. 84, 2. 112. 129. 157,2,3 . .; **-áre,** sf. (ări) apparition, manifestation, vision 30. 51. 66. 232; *b.* 20,3. 165,2; —, indication, démonstration 157. 302,2; *b.* 26,3. 86. 118,3. 144,2; **-at,** aj. montré, prouvé, apparent 166,3. 348; *b.* 7. 118,2. 145, 2,3 . . 212,3; —, manifeste 289; —, s. δειγμα (visibilité?) 11*,3; *mai sus -tul,* le susdit *b.* 126,2; **-ătorĭu,** aj. indicateur *b.* 14,2 . .; **-ătură,** sf. indication 252.

arătură, sf. labourage 120; —, champ labouré 119,3; *b.* 365,3; —, temps du labourage *b.* 259,2.

arăţimea, sf. *mr.* froideur *b.* 269,2 (dcr. răcime).

arâu, sm. *mr.* rivière, fleuve *b.* 268, 2,3 (dcr. râu).

arău, (areauă, arăi) aj. *mr.* mal *b.* 276,2,3. 278,2 (dcr. rău).

arăvd (aĭ) vn. 1. *mr.* endurer, supporter *b.* 267,2,3; **-are,** sf. *mr.* patience *b.* 267,3 (dcr. rabd, -are).

Aravía, sf. Nl. Arabie 367,2,3; *-vie,* id. *b.* 55,2,3. 109,2. 360,2; **-vĭconŭ,** aj. arabe *b.* 128,2.

arbure, sm. arbre *b.* 264,3.

arc, sn. (e) arc 36,2. 171. 212,3. 250; *b.* 32,3. 92. 133; —, cintre *b.* 91,2.

Arcadii, sm. Np. 246.

arcâr, sm. fusil à aiguiser *b.* 253,3.

Archiri, *-rie, -riea,* sm. Np. *b.* 134, 3. 135,3. 136,1—3.

ard, (arsel, ars) va. 2. brûler, incendier 9*,3.15,3. 17,2. 60,3. 104,3. 117,3. 142 . . 221,3. 232,2. 245,3. 247. 289, 2 . . 296,2. 355,2. 361,3; *b.* 19,2. 39, 2 . . 143,3; *ard,* 117,3. 120,3. 121. 303, 3; *arz,* 141,2. 218,2. 331,3. 352,2; *b.*

180,2; —, vr. *b.* 161,3; **-ere**, sf. embrasement 289,3; —, chaleur 281,3.

Ardêl, sm. Nl. Transylvanie 37,2,3. 88. 124,2. 125,2. 175,3. 177,2,3 . . 197, 2. 333,3; *b.* 3,2. 156,2; *-deal* 234,2; *-del* 37,3; **Ardelean** (lenl) sm. habitant de Tr. 334. 335; *b.* 260.

ăremă, *istr.* v. inimă.

Areníaș, Arieaș, sm. Nl. 176,2,3.

aremăn, (ăsel) vn. 2. *mr.* rester *b.* 264,2. 268. 269,2.3; *arĕ-*, *b.* 275, 2 (dcr. *rĕ-*).

arespândit, aj. *mr.* libre 271.

aret, v. **arăt**.

Aretúsa, sf. Np. 178. 182,2,3 . .

argalâc, sm. bagage *b.* 113,2.

argăsít, aj. tanné *b.* 259,3.

argát, sm. (țl) valet, domestique *b.* 10,2. 138,3. 370,2.

Árgeș, sm. Nl. et nom de fleuve 172,2. 189,3. 190; *b.* 254,3. 287,3; **-an**, habitant d'Argesch *b.* 127,2.

Arghír, sm. Np. *b.* 172. 173—176; *-rie* 75.

argínt, sm. argent 94,3. 176,2. 194,3; *b.* 61,3. 137,2,3 . . 148,2,3; —, monnaie *b.* 26,2; — *viu*, mercure 178,2; *b.* 340; —, (urĭ) vases d'argent *b.* 46,2 . .; **-ar**, orfèvre *b.* 355 . . 356 . .; **-uț**, argent *b.* 294, 3.

arhánghel, sm. (ĭ) archange 9. 64, 3. 245,3. 171,2.3. 172,2,3. 363,2; *b.* 111,2. 147. 167,2 . . 171,3; *-ngghel* 11*. 316; **-icese**, aj. archangélique *b.* 192,2. 195.

arhidiacon, sm. (nĭ) archidiacre 158, 2. 209,2.

arhiepíscóp, sm. (ĭ) archevêque 87, 3. 88. 98,2. 114,3. 125. 157,2. 240,2; *b.* 20. 30. 153,2.

arhiereú, sm. (eĭ) grand-prêtre, pontife 76,3. 114,3. 159,2 . . 161 . . 193,2. 333; *b.* 29,2. 32. 79,2. 128. 156,2 . .; —, principal sacrificateur 310,2; *-hir-*, 317,2; *-hireii*, 4* . . 6*; **-resc**, aj. 157, 2. 158,3; **-rie**, sf. dignité, position de grand-prêtre *b.* 27,3.

arhimandrít, sm. archimandrite 237; *b.* 54,2. 128,2 . . 154.

arhimitropolít, sm. métropolitain primas 33,2.

arhitéct, sm. (țĭ) architecte *b.* 207,2.

arhistratíg, sm. (izĭ) général, archange *b.* 42. 243,3.

aríeĭu, sm. (eĭ) hérisson 90,3; *b.* 261,3 . . 370,3.

Aríčoc, sf. Np. 44,3. 45.

arid, vn. 2. *mr.* v. arâd.

árie, sf. aire, grange 264,2; *b.* 163. 333,3.

Árie, sm. Np. 303,2. 320.

Arimatei, s. Nl. Arimathie 100,3.

Arin, sm. un dieu de la mythologie grecque; Ares? *b.* 39,3 (v. Aris).

arindáș, sm. (ĭ) fermier *b.* 223.

ariopág, sm. aréopage *b.* 359 . .

árlpă, sf. (pl) aile 200,2. 203,3. 242, 3. 245,2. 282. 293,2; *b.* 41. 106,3. 111. 171,2; *-pile pământului*, les marges de la terre 267,3; *b.* 158,2; *arípă*, *b.* 163, 2,3. 164; *árepă* 12. 15,2. 58,3. 247. 286. 366,2.

Áris, sm. Np. Ares 57,2; *b.* 89,2 (v. Arin).

arisése, vn. 3. *mr.* plaire *b.* 263,3. 276.

Arlstotél, sm. Np. *b.* 106,3 . .

ármă, sf. (me) arme; défense 4. 5. 11. 12,2. 29,3. 81,3. 85,3. 161,3. 286,2. 348; *b.* 18,2,3 . . 196,2 . . 237; —, (mile) *b.* 122.

armăsárĭu, sm. (sarĭ) étalon, cheval entier *b.* 180,2. 258,2. 373.

armáș, sm. (ĭ) prévôt 73,2. 151. 171. 199,2; *b.* 136,2; — *mare*, *vel* —, grand prévôt 173,2; *b.* 33,2. 75,2 . . 97,3.

armát, aj. armé *b.* 127,2. 365,3.

armătusése, (sĭt) va. 3. *mr.* équiper, habiller *b.* 278,3. 282,1,2.

armenése, aj. arménien *b.* 341,2.

Armenópulŭ, sm. Np. 78,2,3.

arméz, (aĭ) va. 1. armer *b.* 116. 313.

arnăút, sm. (țl) Albanais *b.* 127,2 . . 244.

arnieĭ, sm. fil de coton teint, laine filée, -te, *b.* 118,3. 312,2. 315,3.

aromát, sn. aromates 231.

Aron, sm. Np. 277. 316; *Aar-*, 272, 3. *b.* 190. 322 . . — *vodă* 73. 196,3. 197,3 . .; *b.* 2.

ars, aj. brûlé, embrasé, 85. 103,3. 211,2; *b.* 340. 352,2. 368,3.

arsaná, sf. abord, lieu du débarquement *b.* 41,1,3.

arsăr, vn. 3. *mr.* sauter *b.* 270 (dcr. sar).

arstrisărmintu, sm. *mr.* l'action de courir çà et là *b.* 270.

arsúră, sf. brûlure 243 *b.* 171.

Artaxérx, sm. Np. *b.* 2,3; *-xis* 203,3.

Artavazdŭ, sm. Np. 59,3.

Ártemi, sf. *b.* 91; *-in,* id. *b.* 39,3.

artícŭ, sm. pétition, réclamation 123.

arúc, va. 1. *mr.* v. arunc.

aruchişéz, (şat) va. 1. *mr.* glisser, faire un faux-pas *b.* 268,3.

arŭmăn, sm. (ñi) *mr.* Roumain *b.* 276.

arumêlă, sf. engourdissement 222.

arúnc, (aĭ) va. 1. jeter, lancer 8*,3. 7. 17,3. 18. 21,3. 64,2. 66,3. 120. 121,3. 148,2,3. 208,3. 218,2. 224. 249,3. 254,2. 366,3; *b.* 14,2. 40. 52,2. 117,2. 151,2. 180,2. 204,2. 240,3; — *ochiĭ,* lorgner *b.* 160,2; — *cu plumbĭ,* jeter des graines de plomb (sorte d'oracle) 116; *arúînc,* 16*, 3. 5. 85; *arŭc, mr.* id. *b.* 268,1,3 . . 275,2 . .; **-at,** aj. s. jeté 18. 221,2; *b.* 52,2.

arup, va. 2. *mr.* rompre *b.* 279,3 (dcr. rup).

aruşíne, sf. *mr.* honte *b.* 267 (dcr. ruş-).

arvúnă, sf. arrhes 296; **-nesc,** va. 3. arrher *b.* 336.

Asáf, sm. Np. 212,3.

asămăn, (aĭ) va. 2. comparer 128,2; —, vr. égaler, ressembler 155,2,3. 317, 2. 323,2. 348; *b.* 21,3. 82,3. 83. 93. 97. 202,3; **-are,** sf. ressemblance, image 281 . .; *b.* 51. 147,2. 173,2; **-at,** aj. comparé *b.* 209,2; **-mine,** av. aj. pareillement, égal, également *b.* 84,3. 118,2. 220,1,2 (v. asemăn, asemene).

asăn, v. asín; **Asăr,** -rie, v. Asi-.

asáră, av. la nuit passée *b.* 293,2.

Asath = Asaf 364,2.

asbór, (uraĭ) va. 2. *mr.* voler *b.* 264, 2. 281,2; **-ător,** volant *b.* 277,3 (dcr. sbor).

Ascánie, sm. Np. 59.

ascap, va. vn. 1. *mr.* sauver, échapper *b.* 272,3. 276,3; **ascăpare,** sf. fuite, échappée *b.* 270. 280,2 (dcr. sc-).

Asclipiĭ, sm. Np. Asclépias 85,3.

ascult, (aĭ) va. 1. écouter, entendre, obéir 2*,2. 3*,2. 5*,3. 15*,3. 4. 8. 19. 31 . . 42,2. 51. 59,2. 83. 95,2. 128,3. 131. 140,2. 147. 178. 188,2. 254,2. 283, 3. 327,3. 328,2 . .; *b.* 12,2. 29. 75,3. 114,3 . . 132. 135,2. 188,2. 215,2; **-are,** sf. obéissance, soumission 145,2. 208, 3. 279,3. 298. 319,2. 329,2; *b.* 155; **-ător,** s. aj. auditeur; soumis 24,3. 145. 265,3. 291. 292. 308,2. 346,3; *b.* 20,2. 179,2. 254,3. 348,2; *ascut, istr. b.* 285.

ascund, (nseĭ, -ns) va. 2. cacher 8*. 12,3. 29 . . 79,2. 80,2. 95. 112 . . 134. 154,2. 158,2. 166,3. 222,2. 241,3. 247,3. 279,3. 305. 351,2. 360,2; *b.* 5,2. 11,2. 41. 158 . . 227,2. 255,3; *ti — deare, mr.* pour cacher; *b.* 270; **ascuns,** aj. caché, dérobé 17,3. 98. 158,2. 243,2. 331. 358; *b.* 40,2 . . 61. 105,2; —, sm. secret; lieu secret, mystère 14*,2. 100,3. 137. 247,3. 297,2; *b.* 218,2; *ascunsă,* sf. (se) mystère, cachette dissimulée 12,2. 13. 17,2. 154,3. 179,2; *b.* 208,2; —, provision 247,2; *în-, într* —, av. secrètement, furtivement, à la dérobée 8*. 364, 3; *b.* 80. 139,3. 245,2; *prin* —, id. *b.* 256.

ascút, (ţiĭ) va. 3. aiguiser, repasser 16,2; *b.* 13,2. 247. 253,3; **ascuţind** cornul, à la corne pointue *b.* 88,3; **-ţire,** sf. sagacité *b.* 118,2; **-ţit,** aj. pointu, aiguisé, tranchant 350,3; *b.* 14. 64,2. 98,3. 145,3; —, sagace, ingénieux 143, 3; *b.* 13 . .; *-ul sabieĭ,* sm. le tranchant de l'épée.

ascut, *istr.* v. ascult.

asemăn, (aĭ) va. vr. 1. ressembler; être semblable, comparer 68, 3; *b.* 70,3. 71. 150,2. 165,2. 209,2 . . 250,3; *-men* 341. *b.* 185,3; *-măr* 54; **-are,** sf. ressemblance, similitude, image 330; *b.* 52, 2. 53. 100,2. 106,3. 129,2. 157,2 . . **asemene,** aj. av. semblable, analogue, pareillement, également, du même *b.* 160,2. 256; *-enĕ,* id. *b.* 79,2. 93,2. 246; *asêmene* 66. 159,2. 163,2. 260,2,3; *-nê* 48,3. 185,2; *b.* 21,2. 22. 51. 107,2. 202,3; *asêmeane,* similis 366,3; *de aseamenea,* av. même 268,2; *aseminê* 362, 3; *b.* 50; *-ne, b.* 196,2. 180; *asê-,* 35 (v. asămăn).

asfel, av. ainsi, de la sorte *b.* 361,3 (= ast-fel).

asfinţesc, vn. 3. coucher (soleil) *b.* 301,3. 335 2.

Asía, sf. Nl. Asie 307,3. 308,2; *b.* 12,3; *-iea,* 7*. 153,3. 284; *b.* 50 . .; *-iĭa* 204.

asin, sm. (ĭ) âne 33. 36. 63,3. 65,3. 136,3; *asăn, b.* 63,3. 64; *istr. asir b.* 286,2; **-ă,** sf. 36. 232,3. 233 . .

Asir, sm. Np. 36,2. *Asăr,* id. *b.* 71, 2; *-iĭe,* sf. Nl. Assyrie *b.* 61,3.

aslám, sn. (urĭ) usure 46,3; —, fraude 366,2. 367,3.

aslán, sm. *mr.* lion *b.* 270,2. 269—273 . .

aspăriát, aj. *mr.* épouvanté *b.* 270; —, vr. 1. *mr.* s'épouvanter, s'effrayer *b.* 267. 269,2 (dcr. speriu).

aspídă, sf. aspic, ceraste 16,2. 36,2. 60. 165,3. 166,2. 168,2 . . 171. 286,2; *b.* 364.

asplimsésc, vr. 3. *mr.* s'enrager *b.* 271,3; **-síre,** sf. furie *b.* 269,3. 270,2.

aspru, sm. (ri) monnaie 87.

aspru, aj. sévère, aspre 253; *b.* 194, 3. 203,2; **-ríme,** sf. sévérité *b.* 349; **-ríre,** id. *b.* 155,2.

aspúm, va. 1. écumer 12*. 49,3.

ăst, asta, ăşti, aste, pr. dém. celui-ci etc. *b.* 251. 255,3. 260,2. 261. 315,3. 323,3. 355,2 . .3. 360,3. 362,2. 366,3 . . (v. acest).

astâlliu, va. 1. *mr.* couper *b.* 269,3. 270,2; **-iare,** sf. coupe *b.* 269,3 (dcr. taiu).

astâmpăr, va. 1. calmer *b.* 83,3; **-are,** sf. repos *b.* 368,3.

astáre, *mr.* pr. indef. tel *b.* 270 (dcr. atare).

ástăzi, av. aujourd'hui 8*,3. 9. 23. 30,2. 39. 41,3. 71,3. 83 . . 111,3. 153, 3. 223,2. 362,3; *b.* 51,2. 170; *-ăz,* 205, 2; *b.* 119; *-ăḑĭ* 2*,2. 55,2. 179,2 . . 327; *-ăḑĭ* 2*. 105,3. 197,2. 232; *-ăḑ* 255,2,3; *astez, istr. b.* 283,1,3; *-ze, istr. b.* 284,3. 285,3.

ást-fel, av. de la sorte, ainsi *b.* 256,2 (v. asfel).

astronóm, sm. (ĭ) astronome 201. 322,3.

astrúc, (aĭ) va. 1. enterrer, ensevelir 259,3. 319,3; **-úre,** sf. enterrement *b.* 201,3.

astúp, (aĭ) va. 1. boucher 171. 244, 3. 275,2; *b.* 21. 93,2; —, clore *b.* 95. 372,3; **-at,** aj. bouché 79,2.

asúpra, prép. sur 67,2. 70. 106. 132, 2. 148,2. 215,2 . . 330,2; *b* 17,2. 23. 110,3. 138,2. 153,2. 363,2,3; —, contre 213,3. 266. 283. 351,3. 357,3; *b.* 76,3. 90,2. 180,3. 189,3. 238; —, vers *b.* 61,3; *— de,* sur 54,2; *— de acêâ,* outre cela 4; *cu* —, abondant, riche *b.* 64; *mai cu* —, plus fortement 305; *de* —, dessus 172,2,3 . .; *b.* 43,3. 144,3; *di* —, id. *b.* 60,3 . . 123,2; *d'* —, *b.* 362,2; pe de —, par dessus, à la surface *b.* 19,3. 199,2; *asupre, b.* 185,3.

asuprealĕ, sf. (ele) oppression, violence 97,3. 119. 285,2; *b.* 25; **-résc,** va. 3. oppresser, violenter 106,2; **-ríciunĕ,** sf. oppression 29,3; **-rít,** aj. opprimé 38,2. 53. 87; *b.* 243; **ritór,** sm. oppresseur *b.* 250,2.

asurzésc, va. 3. devenir sourd 184,3.

asvărl, va. 3. lancer, jeter *b.* 296. 309. 327,3; *-lesc,* id. *b.* 331,3.

aşá, av. ainsi, comme ça, vraiment 6*,3. 8*,3. 14*. 1. 3. 5. 6. 9. 17,2 etc.; *aşă, b.* 181,2 . .; *aşai* 179,2; *aşea* 52,2. 63,3 . . 105. 107,3; *aşê* 46,3. 52. 285, 2,3. 362,2; *b.* 156,2. 208,1,3 . . 229. 232; *aşè* 136,2,3. 141,2. 217,3. 218,2. 220,2. 363,2; *b.* 82,3. 84,2 . . 114,2. 118,1,2. 133,2. 134. 138. 160. 199 . . 200,2. 292,2; *aşi, mr. b.* 263,2,3. 264, 2,3 . . 269,2. 272 . .; *aşiţe, mr.* id. 281,3.

aşăjdire, v. aşij-.

aşăz, v. aşez.

áşchie, sf. (ĭi) cale, esquille 24.

aşchitĭu, sm. *mr.* anachorète *b.* 268—269 . .

aşéz, (aĭ) va. 1. arranger, placer; mettre en ordre 70,3. 236,3; *b.* 43,2. 170. 331,1,2; *aşeḑ b.* 9; *aşăz,* 261. 343,3; *b.* 43. 124,3. 221,2; *aşăḑ* 146. 148; —, vr. s'installer, se ranger, s'établir 73,2. 143,3. 323,2. *b.* 1,2 . .; **-ământ,** sn. (urĭ) institution, règlement 217. 221. 222; — *cel nou,* le nouveau Testament *b.* 108; *aşăzăt-; b.* 219. 220, 2; **-áre,** sf. position 339,2; —, paix 10*, 2; **-at,** aj. arrangé *b.* 169, 3; situé, *b.* 339; *aşă-, b.* 357.

áşĭ! interjct. jamais de la vie! *b.* 260,2.

aşíjdere, conj. aussi, de même 45,3. 47,2 . . 51,3. 78,2. 116,2 . . 218; *b.* 221,3. 353; *-rê* 9*,2. 13*. 15*,2. 19,3. 23. 26. 31. 90. 91. 99. 145,3 . . 291,2. 311,3. 344. 346,2; *b.* 31. 50,1,2. 108, 2. 109,2; *-rea* 153,2,3. 157,2. 324; *-deare, b.* 9,1,2; *-dearea, b.* 13; *-dire* 296,2. 300,3; *-dirê* 335,3; *b.* 219,3; *aşiḑere* 43. 63. 220; *aşăj-, b.* 181,2; *-dire* 103.

aşiţe, av. *mr.* ainsi *b.* 281,3 (v. aşa).

aştépt, (a) va. 1. attendre; espérer 6*,3. 12*,2. 14,3. 20 . . 32,3. 36,2. 67,2. 73. 95,3. 96. 133,2. 138. 205,2.

216. 304,3. 306. 366,2; *b.* 35,2. 170,3. *mr. b.* 274,3; **-áre,** sf. attente, espérance 36. 51; *b.* 22,3. 23,3.

aştérn, (ui) va. 2. étendre, déplier 233 . . 258. 311 . .; —, faire le lit *b.* 374; **-ut,** aj. étendu, étalé *b.* 12; —, sn. (urĭ) lit, coucher 30. 62. 258. 338,2; *b.* 37. 178,3. 355,2; *-ul pičoarelor,* marchepied 263; *b.* 57,3.

at, -o, -ă, pr. *istr.* autre *b.* 282,2. 283,3. 284. 285 (v. dcr. alt).

Atanáse, sm. Np. *b.* 245.

atârn va. 1. pendre *b.* 245,2; —, dépendre *b.* 221,2.

atât, pr. av. tant 165,3. 199,3. 262, 3. 324,2. 352. 361,2; *b.* 70,2. 72,3. 82,2. 155,3. 180,2. 255,2; *-a căt,* tellement, au point que 97,3. 131,2. 334, 3; *b.* 23,3. 95,3. 119,2. 202,2,3; — *de,* tant, si *b.* 471,2,3 . .; *cu -a,* autant *b.* 8 . .; *de* —, id. *b.* 81,3. *într'* —, tellement 5. 106,2 . .; *b.* 363,2; *fără* —, sauf, hormis *b.* 70,3; *pre* —, tant plus *b.* 202,1,2 . . *(mr.* ahât, ahtantu).

Athína, sf. Np. Athène (Pallas-) *b.* 39,3. 90,2; *-neŭ,* (eĭ) sm. Athénien *b.* 10,2.

Athón, sm. Nl. le mont Athos 340,2.

ating, (nseĭ) vr. 2. atteindre, se heurter, toucher 58. 108. 210. 293,3. 358,2; *b.* 180,3. 207,2. 358,3; —, blesser *b.* 246,3; *atîng,* toucher 45,3; — *de,* concerner *b.* 213,3; **-ătór,** aj. relatif à *b.* 219,2; **atíns,** aj. chipure -e, formes palpables, saisissables 115.

atlaze, s. *mr.* satin *b.* 282,1,2.

a tornu, av. *istr.* à côté *b.* 284,2.

atotţiitórul, sm. Dieu, tout-soutien 94. 169. 286,3.

Atréu, sm. Np. *b.* 83,2.

atumţîa, *mr.* alors, v. atuncĭ.

atúncĭ, av. alors, lors 47. 106,2,3; *b.* 158,3. 211. 320; *-ce* 1*,3. 14*,3. 5 . . 13. 17,2. 18,2. 26,3. 70,3. 106. 161,2,3 . . 182. 209,2. 299,3. 342,3; *b.* 22,2. 33,2. 127. 216,2. 218,3; *-cê* 190,3. 349,3; *b.* 45,3; *b.* 45,3; *-cea* 63,3. 64,1,3; *b.* 18; *-ča,* 332,3; *b.* 51; *-čŭ,* 267,3; *-ceş,* à l'instant, dans le moment 61,2. 364; *atumţea, mr.* id. *b.* 265.

aţă, sf. fil 202,2; *b.* 363,2. 373,3.

aţăpesc, (iŭ) vn. 3. s'assoupir 256; *aţi-,* 10,2. 149.

aţâţ, (aĭ) va. 1. exciter, agiter; embraser 282,2. 283,2. 345; *aţiţ,* 58,3. 355; *b.* 206,2. 313,3; —, commencer *b.* 9,3; **-at,** aj. excité, instigé *b.* 83,2.

aţel, pr. dém. *mr.* celui, le *b.* 265. 267,2,3 (dcr. v. acel).

aţimaţuchiŭ, (iĭ) sm. cerfeuil *b.* 98,2.

aţipesc, v. aţă-, aţiţ, v. aţâţ.

au, conj. ou 25,2 . . 62,3. 112,2 . . 153,2,3. 275 . . 287,3. 310. 318,2; *b.* 12. 37,3. 42,3. 321,3. 325,2; —, est-ce que? donc; ou bien 51,2. 88,3. 109. 140 . . 188,2. 232. 262. 325; *b.* 94,3. 96,3. 149. 158,3. 200,3. 307,2; —, si 130,2; — *dorâ,* ou bien 46,2,3; — *doarâ* 10*. 47,3. 139,3. 243,3. 267,3 . .; *b.* 31. 158,2. 159; — —, ou-ou (aut-aut) 69,3. 123,2. 126,2 . . 364,2 . .; *b.* 6,2. 39 . . 52,2.

aŭa, *mr.* av. ici *b.* 280,3. 281,2.

aud, v. auz.

auo, (genit. aoiel) raisin, grappe 15, 2. 36; *aud, mr. b.* 269.

aur, sm. or, 12,2. 44,2. 53,2. 60. 75,2. 96,2. 106. 154,2. 178,2. 367,3; *b.* 5,3. 32 . . 91,3. 148 . . 210,3; *în* —, en or *b.* 177; **-it,** aj. doré, d'or *b.* 177,3. 328,2.

Aústria, sf. Nl. Autriche *b.* 205,3.

aústru, sm. vent du Midi, auster 249,2. 357; *b.* 159.

aúş, sm. *mr.* vieillard *b.* 269,2. 271 . . 272 . .

aúz, (iĭ) va. 3. entendre, ouïr 9*. 10,2. 14,3. 17,3. 19,3. 21. 48. 64,2. 83,2. 113,2. 129,2. 131,2. 134. 156 . . 270. 281,2. 316; *b.* 32,2. 93,2. 143, 2. 167,3. 201,3. 260,2; —, *(ăĭ) b.* 55, 3. 61. 171,2. 199,1,3. 200. 262,2,3. 263; *aud,* id. v. gram; *auḑ,* (iĭ) 2*,2, 3 . . 3*. 6*. 66,2. 79,2. 105,3. 107,3. 109. 147,3. 174,3. 192,2. 233. 247. 306, 2. 296,3. 363,3. 365,2. 366,3; *b.* 12,2; **aúz,** sn. ouïe, bruit 100; *b.* 64,2. 74,3. 90. 124,3. 202. 366,2; *auḑ,* 368,2; **-ire,** sf. id. 225,2. 335. 338,3; *b.* 72; *auḑit,* aj. écouté 54; **auzit,** -e, ouïe; *b.* 360,2; *avd,* (avzii) *mr.* va. 3; *b.* 264,2,3. 266. 272. 276,2.

Avacom, sm. Np. (Habakuk) 224.

avalma, av. dêv—, tout ensemble 346,2.

avára, aj. f. *istr.* avare. *b.* 283,3.

avd, v. *mr.* v. dcr. auz.

avegliat, aj. *mr.* à l'abri, abrité *b.* 270,2; **-liare,** va. 1. *mr.* guetter *b.* 270 (v. dcr. veghiere).

Ável, sm. Np. 63,3. 65. 342; *b.* 60,3. 63,2.

Avemeleh, sm. Np. 147—149. *Avi-,* 254—256 . .

Avenérĭu, sm. Np. *b.* 76,3; *-nir,* 130.

avére, sf. (rĭ) avoir, fortune, bien, richesse 304,2; *b.* 11. 96. 117,3. 219,3. 358,3; *avê-* 33,2. 44,2. 94,3. 143,3. 144,2. 206. 305; *b.* 88. 208. 220 . .; *avearea* 212.

Avesalómŭ, sm. Np. 10. 105,3; *Avi-, b.* 65.

Avestéţa, sf. Np. *b.* 171,2. 172.

avgár, sn. (e) amulet 116,2 . .

Avgúst, sm. Np. et mois Auguste 204; *b.* 27,1,2. 61,3. 86; **-tinŭ,** sm. Np. 341,3. 363,3; *b.* 11,3.

avhítă, sf. *mr.* vigne, cep de vigne *b.* 268,3. 269 (dcr. viţă).

avhoũla, av. *mr.* vite, précipitamment *b.* 271,3; **-isire,** sf. précipitation *b.* 270.

Avial, s. Nl. *b.* 111,2.

Avimeleh, v. Ave-.

avîn, (aĭ) va. 1. *mr.* chasser, pourchasser *b.* 270,2. 282; **-are,** sf. chasse *b.* 263,3; **-atŭ,** sm. chasse *b.* 269 (dcr. vânez).

avnanghia, av. *mr.* en face, vis-à-vis *b.* 281.

avmoce, av. *istr.* maintenant *b* 283.

Avraamŭ, sm. Np. 15*,3 . . 30,3. 37. 65,3. 68. 145,3. 186,2. 237,3. 273, 3. 322; *b.* 65; *-ram,* 45. 65,3. 66,2,3. 67,2,3. 75,3.

avút, aj. riche 198,3. 344,2; —, sm. (urĭ) richesse 344,2; *b.* 128.

avuţíe, sf. (iĭ) fortune, richesse, bien 12*,3. 27,3 . . 56,3. 95. 96. 172. 205. 206. 324,2; *b.* 10,2. 40,3. 149. 163; *-iea,* 107. 143,3. 144,2 . . 179,3. 278,3. 325,3; *b.* 188,3; *-iĭa* 44,2; *-iè* 307.

Avva, sm. pater, père *b.* 200,2.

axion, sm. chant d'église (l'axion) 333,2.

axon (ἄξων), axe 323.

az, pr. pers. moi 102,3.

az, av. aujourd'hui *b.* 360 *azĭ, mr.* id. *b.* 269; *azĭ, b.* 364,3. 367,3. 368 . .

azbuche, s. alphabet *b.* 58.

ázimă, sf (e) pain des pâques, sans levain 330—332; —, gâteau *b.* 138.

B (Б).

ba, av. non, oui, négation de ce que précède 31. 62,3. 112,3. 113,2. 288. 305; *b.* 46,3. 47. 94,3. 95 . . 177,2, 255, 3. 261; —, même *b.* 191,2. 225,3; *-şi,* id. *b.* 306,3.

bábă, sf. (e), vieille femme *b.* 307. 333,3. 338. 348—351 . . 362,2,3. 363,3. 364.

Bába Novác, sm. Np. *b.* 302—303.

băcălíe, sf. épicerie *b.* 105,3.

băcán, sm. (ĭ) épicier *b.* 364,2.

bacceván, sm. jardinier *b.* 105,3.

bácĭu, sm. (ĭ) fromager *b.* 258,3.

bacşíş, sn. (urĭ) pour-boire, cadeau *b.* 18,3. 20.

Bad (?), sm. Nl. 45,2.

bădíţă, sm. chéri *b.* 294 . . 295,3; *-ţul,* id. *b.* 321.

báe, sf. (băĭ) bain 351,2; —, mine, (v. baia).

báeră, sf. (e) amulet 162,2 . . 291,3; *-rul,* sm. *mr.* cordon *b.* 268,2.

băeţaş, sm. (şĭ) petit garçon *b.* 364; **-ţél,** sm. (eĭ) id. *b.* 247,3. 335—337.

bag, (băgaĭ) va. 1. mettre, placer; fourrer 3*,2. 9*,3. 23. 58,3. 59. 96 . . 148,2. 158,3. 308. 321. 359; *b.* 45,3. 134. 137,3. 141,2 . . 168. 361,3. 362; —, entrer *b.* 224,2; —, faire entrer, 61. 70. 215,3; *b.* 68,2; — *în seamă,* observer, faire attention, se soucier, prendre garde 128,3. 131,2,3. 209,2. 259. 289,2. 300,2; *b.* 89,3. 95. 163,2. 252,3. 293,2; —, *mr.* mettre *b.* 263,3. 268,3; —, changer *b.* 264,3. 266,3; — *tru minte,* avoir l'intention *b.* 267; — *measa,* servir la table *b.* 281,3; — *in ghios,* abattre, renverser *b.* 263,3.

Băgoc, sm. Np. 62.

baĭa, sf. (băĭ) mine 177,2. 178; *b.* 222,3; **băĭáş,** sm. (şĭ) mineur *b.* 223. 227.

băĭat, sm. (ieţĭ) jeune homme *b.* 310, 3.

Baico, sm. Np. 62,2.

băĭéz, (ĭaĭ) va. 1. baigner *b.* 324,3. 325,1,2 . .

báĭu, sm. souci *b.* 293,2.

bajocoresc, va. 3. tourmenter *b.* 259, 3. v. batj-.

Balabán, sm. Np. *b.* 293—298.

bălăcenésc, aj. appartenant à la famille Balacean *b.* 205,2.

băláe, aj. f. blonde, blanche *b.* 349,2.

Bălan, sm. Np. 91,3.

balamuţésc, vn. 3. radoter 163,2.

bălăríe, sf. (ii) mauvaise herbe, ivraie *b.* 367,3. 368 . .

Balaş, sm. Np. *b.* 245.

bălăur, sm. (i) dragon 228,2. 286,2; *b.* 91,2. 130,2. 237,3. 322,3. 351. 353,2; *ba-, b.* 371,2.

balercúţă, sf. petit baril *b.* 318,2.

Bălgrad, v. Bel-.

balleméz, sn. (uri) gros canon *b.* 19,2.

báligă, sf. fiente *b.* 337,2.

báltă, sf. (bălţi) marais, lac, étang 291,3. 359,3. 360,2; *b.* 238,3. 335,3. 338,3.

băltác, sn. (ce) hallebarde, hache d'armes *b.* 326; *-tag,* id. *b.* 306 . .

balvanioş, sm. idole 177 . .

ban, sm. Ban *b.* 206.

ban, sm. (i) denier, centime; monnaie, argent 46,3. 74. 87. 95,2,3 . . 107. 126, 3 . . 144,2. 208 . . 218,2. 295,3. 337; *b.* 6,2. 10,2. 24,3. 34,2. 128,3. 194,3. 224,2 . . 374,2; *-ĭ bunĭ,* argent bon, vrai 91,3; *-ĭ gata,* argent comptant 38,3. 134,2. 135,2,3; *-ĭ bătuţĭ,* argent monnayé (v. bat).

bana, sf. *mr.* vie *b.* 264. 267,1,2. 273,2.

bănat, sm. réprimande *b.* 10.

Banco, sm. Np. 208.

băneşte, av. *-ti,* en argent comptant *b.* 221,2.

bănez, (aĭ) vn. 1. *mr.* vivre *b.* 266,2. 279,2. 281,3.

bănişór, sm. (i) petite monnaie, argent *b.* 225,2. 337,3.

Banovţi, sm. Np. 171,2.

bănuésc, (ii) va. 3. soupçonner, douter *b.* 257; **-ueálă,** sf. soupçon 159,2; *-ĭálă,* id. *b.* 256,3.

Barŭ, sm. Nl. 201,2.

barâ, sf. *mr.* marais *b.* 264.

Barac, sm. Np. *b.* 172,3. 235,3.

bárbă, sf. (bărbi) barbe 66. 272,3; *b.* 11,3. 98. 118,3. 169.

barbár, aj. barbare *b.* 250,2; **-íe,** sf. barbarie *b.* 184.

bârbát, sm. (ţi) homme; époux, mari 9,3.* 11. 13. 27,2. 35. 46 . . 52,3. 64. 77,3. 108,2 . . 164. 224,2. 306,3 . . 362; *b.* 137,2; *bărŭ-,* id. 1. 45,3; —, aj. s. vaillant, vigoureux 61,2. 267; *brbat,* **-â** 312,3. 313,2,3; **-ătése,** aj. énergique, courageux, viril; masculin 20,2. 169,3. 245,3. 309. 276,3; *b.* 36, 2. 52,2. 110,3. 129,2. 247,3; **-ăţél,** sm. petit mari *b.* 345,2. 362; **-ăţíe,** sf. (ii) virilité, énergie, vigueur, courage, valeur 192,2. 291,2; *b.* 50,2. 150. 196. 197,3. 204,3. 244,3; *-ĭĭ,* sgl. id. *b.* 179,3.

barbér, *mr. b.* 266,3 (dcr. bărbiear).

bărbíe, sf. menton, barbe *b.* 88,3. 118,3; **-ieárlul,** *-ĭĭá-,* sm. barbier 342, 2,3; **-ieríe,** sf. boutique de barbier *b.* 105.

bărfáş, sm. (i) bavardeur; *b.* 248,2; **-élă,** sf. (le) bavardage, radotage 85,2. 163,2; **-ésc,** (ii) vn. 3. blaguer, bavarder 163,2 . .; *b.* 250. 251,1,2.

bărgău, sm. bourgeois *b.* 309,2.

Bârlád, sm. Nl. 71,2; —, rivière 72,3. 191,3; **-lădênu,** sm. Np. 173,2.

bărlóg, sn. (oáge) repaire de bêtes fauves 247,3.

báros, sm. marteau de forge *b.* 335,2.

Bărsa, sf. Nl. *Bră-* 33,2; **-an,** sm. Np. 91,3.

Bart, sm. Np. *b.* 190.

băsăduésc, vn. 3. parler, converser 7*,2.

Basarab, sm. Np. 98,2. 110. 159. 279. 332,3. 336,3. 347,2; *-a* 340; *Băsărab* 260. 347,2; **-ie,** sf. Nl. *b.* 219, 2 . .; **Băsărăbeştíĭ,** la famille de Bassarab 171. 189,3. 260,2.

bâsău, sm. rancune 5.

basérieke, istr. sf. église *b.* 283,2; *băsêrecă* 6*,3. 7* (v. beserecă, bis-).

basm, sn. (e) conte, fable *b.* 353,3; —, (uri) *b.* 315,3.

básnă, sf. (e) conte, fable 69,2. 198. 360,1,2. 363; *b.* 1,3. 248,2.

básnáş, sm. (i) farceur, railleur *b.* 248,3; **-nuitór,** sm. (i) fabuliste, conteur 359,3. 360.

baş, aj. — *fir,* fil d'or pur *b.* 331,3.

báşa, sm. (şi) pacha *b.* 303,2.

Başotă, sm. Np. 75,3.

băşícă, sf. (ci) vessie; pustule *b.* 118,3 (v. be-).

Băşinişti, sm. Nl. 87,1,2.

bat, (bătut) va. 2. battre, frapper; vaincre, heurter; toucher 3*,3. 4*. 4. 7. 9. 59. 71,3. 121,3. 169,3. 180. 199,2. 306. 320,3. 351,3. 352,2 . .; *b.* 37 . . 51,2. 105,2. 110. 132,2,3. 177,2. 240,3. 301, 2; *istr. b.* 285,3; — *războiu,* lutter,

livrer bataille 102. 251,3. 292,3; *b.* 82, 3; — *cu arepile,* remuer les ailes 58,3; — *în tiparîu,* imprimer 290,3; — *ţărușĭ,* piloter; *b.* 241,3; — *ţărĭ,* parcourrir; *b.* 310,3; — *tunu,* bombarder *b.* 18; v. imp. *bate vântu,* souffler 224,3. 225; *b.* 229; —, vr. lutter, combattre 191,2; *b.* 19,2,3. 33. 35,2. 115. 132,3. 133; — *ca un peşte,* frétiller *b.* 117,2; — *geana,* palpiter *b.* 348; *a şĭ -e joc,* se moquer 272,3; *b.* 92; — *ğĭuc* 1*,3.

bat, v. beat.

bâtă, sf. (e) gourdin, bâton *b.* 355, 3. 356.

bătáie, sf. (ăi) volée, coups 4. 81,3. 121,3. 212; *b.* 172,2. 356,2 . .; —, plaie 286,2; —, guerre, combat *b.* 237,1,2; — *de joc,* persifflage *b.* 352; — *vântului,* souffle 225; *-áie, b.* 159. 160. 256,3. 259,3.

bătălíe, sf. (ii) bataille, combat *b.* 132,3. 367; *-liĭe, b.* 260.

Batărŭ, sm. Np. Bathori 37,3. 43.

bátăr, av. quoique *b.* 226; —, du moins *b.* 307,3.

bătârnu, -nă s. aj. *mr.* vieux, vieillard *b.* 269. 274 (dcr. bătrân).

bătătúră, sf. trame *b.* 261,3; —, cour *b.* 259.

bátere de joc sf. dérision *b.* 358,2.

Bátie, sm. Np. 360—363 . .

bătie, sm. *mr.* guerre *b.* 280,3.

batjócură, sf. (re) dérision, outrage *b.* 69,2. 214,2; *de* —, ridicule 291,3; *-ţĭo-* id. 303 . .; **-jocurése** (rii) va. 3. outrager, persiffler, se moquer 205. 283; *b.* 347,3; *-ğo-* 182,2. 245. 272,3 . .; **-ğocuríe,** sf. raillerie 205; *-jocurĭt,* aj. persiflé 88,2; **-ğocorítor,** sm. (i) railleur 265,3; *bătjocurítor,* id. 12*,2.

bătrân, aj. s. vieil, vieux, ancien, vieillard, chef 38,2. 60. 74. 87,2. 93, 1.2. 153,3. 164. 174. 177,3. 201. 264. 306,3; *b.* 27,2. 52,2; *-ân,* 15. 16. 20, 3. 243,3. 255,3 . . 264. 265,3. 305, 2 . . 329,3. 361,2; *b.* 204. 214,2 . .3 . . 250,2; —, sénateur 310,2; *din -nĭ,* de toute antiquité 252; *bătrânîru* 4*,3; *bătrâri,* pl. 2*,3. 6*; *(mr. bătârnu, istr. beter).*

bătrănéţă, sf. (éţeţă) vieillesse *b.* 63, 2. 66,3. 111. 373,2; *-ânéţe,* pl. 133,3. 179,3. 180,2.3; *-âneţe, b.* 354,1.2; *-ânéţe* 292; *b.* 155,2. 214,2.

bătút, aj. talerĭ -t, -ţĭ, (écus) monnayés 38,3. 45.

băţ, sn. bâton *b.* 121. 370,2. 372,2.

baţagónie, sf. (ii) monstre *b.* 261.

băutórĭu, sm. buveur 294; *beu-* 285, 3 . .; **-túră,** sf. (i) boisson 167,2; *b.* 34. 94,3. 321,3; —, breuvage *b.* 315,3; *beu-, b.* 185,3. 289,2.

băznesc, va. 3. conter des fables *b.* 261,3 (v. basnă).

bdénie, sf. office nocturne 225,3.

beat, aj. ivre. *bĕt* 61,3; *b.* 217,3; *bet* 217,3; *bat, b.* 243.

beáu (băút), vn. 2. boire 15,2. 23. 52. 66. 68. 91. 100. 171,3. 271,2. 282. 294, 3. 351,3; *b.* 7,3. 81,3. 98,3. 189,3. 255, 2. 312; *beu, b.* 319,2 . .3 . .; *istr. b.* 285,2. 286,3.

becísnic, s. (i) misérable 294,2; **-íe,** sf. lâcheté, misère 116,3; *b.* 368,2; *-izn-* 354; *beşisnişie,* lâcheté *b.* 263.

Béčŭ, sm. Nl. Vienne *b.* 99.

béĭ, sm. bey *b.* 113,2. 114; **-lăc,** sn. palais princier *b.* 115; *-lic, b.* 113,2; **-zadea,** sm. (ele) prince *b.* 76,2. 126,3; *bezăde, b.* 103,2; *bezedea, b.* 102,2.

bejănár, sm. (i) réfugié *b.* 245,3.

Beldiman, sm. Np. *b.* 242,2.

beleá, sf. (ele) embarras, malheur *b.* 323. 375,3.

belésc, (ii) va. 3. écorcher 321.

Belgrad, sm. Nl. Alba Julia (en Transylvanie) 124,2. 125. 152. 217. 284, 2. 333,3; *Băl-* 176,3.

belít, aj. *ochĭ -ţĭ,* yeux écarquillés *b.* 333,3.

beluşél, aj. joli (néologisme) *b.* 327,2.

Bélzu, sm. Nl. 191.

benchetuésc, vn. 3. banqueter *b.* 342.

beni, av. *istr.* bien *b.* 284 (v. bine).

Bertóld, sm. Np. *b.* 118. 119 . .; **-ino,** Np. *b.* 168,2; **-o,** Np. *b.* 168—170 . .

berbéc, -ce, sm. (i) bélier 15,2; *b.* 164,3. 175. 258,2. 282; **-el,** dimint. (cel) *b.* 329.

berĭu, sm. crieur, héraut *b.* 133,2 . .

bére, sf. l'action be boire 61,2; —, bière *b.* 292,2.

berlánt, sm. brillant (diamant) *b.* 324,2.

besĕrecă, sf. (ci) église, temple 3*, 2. 6*,2. 7. 9. 11. 24,3. 25,2.3 . . 33,2. 41,2. 44,2. 47. 60 . . 61 . . 98. 107. 114. 129,2. 148,2. 156 . . 176. 224,2. 271,

3. 286,3. 308,2 . . 320; *b.* 78,3; *-ricâ* 78. 121 . . 131. 163,3. 189. 193 . . 280, 2. 317,2. 328,2.3. 358,3; *b.* 14,3. 23. 28. 29,2.3. 56,2. 156,2; *besereca* 25,2. 124,2. 220. 314,3; *beserică* 217,1-3 . . 218,2. 219. 363,3; *b.* 33,2.3. 110,3 . .; *besearicâ* 208,3. 209 . . 240. 247,3. 254, 2.3 . . 257,3 . . 264; *b.* 9 . .; *besâricâ* 257, 2; **besêricésc,** aj. ecclésiastique 344, 3; *beserecésc, -časca,* aj. d'église, réligieux 260,3; *-ri-* 345. 348; *b.* 27,3. *besearêcéşti,* pl. *b.* 9 (v. băs-, bisă-).

bésnic, s. aj. noir comme du jais (cheval) *b.* 294,3. 296,2.

beşică, sf. (cI) pustule *b.* 341,1.2. 3 . . 343,1-3 . .; **-cát,** aj. enflé *b.* 341,3.

beşisnişíe, v. becisnic.

beşlêgíĭ, sm. pl. commandants *b.* 127.

bêt, v. beat.

betêg, aj. infirme, malade 25,3. 122,3.

betér, -a, aj. *istr.* vieux *b.* 285,1.3 (dcr. bătrân).

beteşúg, sn. (urI) infirmité 26.

Betfaghiea, sf. Nl. 232,3.

beţâe, sf. v. -ţie; -ţâv, v. -ţiv.

beţíe, sf. ivresse, ébriété 30 . . 54,3. 271,3. 285; *b.* 292,2. 374; *-ţâe,* 256,2; **-ţív,** s. aj. ivrogne 46,2. 88,3. 291; *b.* 12,2. 39,3. 323,3; *-ţâv, b.* 359.

beutórĭu, v. băutor.

bev, v. biv.

bezădè, v. bei-.

bezúnă, sf. gouffre, enfer *b.* 172,2.

biblie, sf. la Bible 221,2 . . 270,3. 279. 290. 348,2; *b.* 71. 155,3 . . 157,3; *blibie, b.* 62,3.

bibór, sm. voile (de pourpre) *b.* 177,3.

bícĭu, sn. fouet *b.* 14,2. 80,3. 171,3. 294,3. 338; **-úţ,** sn. dim. *b.* 294,3.

bidivíu, sm. cheval arabe 61,2.

Bielschii, sm. Np. 70,2. 143.

bĭelşúg, sn. abondance *b.* 96,3 (v. biu-).

bĭet, aj. pauvre, infortuné 212; *b.* 25,3. 28,2. 287,3. 349,2.3. 362,2.

Bilăeştĭ, sm. Nl. 43,3.

bine, av. bien 9*. 19,2. 31,2. 34,1. 2 . . 45,3. 46. 79,2 . . 108,2; *b.* 5,2. 6 . . 7 . . 123,2; *bĭînre* 3*,3; -, sm. bien, bonté, bonheur 25. 27,2.3. 28,2 . . 51. 77. 106. 110,3 . . 111. 132. 141,3. 324. 341 . .; *b.* 14. 103,2. 162,3. 233. 293,2; *-nê,* id. 141,3; *bĭînrele,* id.; *bini,* av. 191; *b.* 114,3; *-ñie, b.* 262,2. 263; **binişór,** av. assez bien; avec précaution *b.* 44,2. 308,3; *cu binişorul,* tout doucement *b.* 313,3. *(mr. ghĭine) istr. bire,* s. *b.* 283,3. 284; **bine-cuvântez** (aI) va. 1. bénir 81; *b.* 111; — **cuvântáre,** sf. bénédiction *b.* 212,3; **binevoésc,** va. 3. bien vouloir, daigner *b.* 156. 186.

bintătuesc, va. 3. punir 219,3. 220 . .; **-uĭală,** sf. punition 219,3.

bir, sn. (urI) tribut, impôt *b.* 25. 34, 2. 150,3. 210,2 . . 221,1.2. 227,2.3; **-ari,** sm. percepteur 74.

birău, sm. propriétaire *b.* 223,3.

bire, s. *istr.* v. bine.

biruésc, (iI) va. 3. vaincre, maîtriser, assujetir, triompher 14*,3. 6. 35. 45,3 . . 58,3. 64. 66,2. 71. 72. 81,3. 85,2. 100. 132. 142,3. 182,3. 193. 251,2.3. 318,3. 364,3. 365; *b.* 7,3. 35,2. 62,2. 89,3. 91. 110; **-uínţă,** sf. (ţe) victoire 192,2. 224. 228,3. 251,3. 361,2; *b.* 70,2. 196,2. 197,2.3; *în* —, pour toujours 233,3; **-ire,** sf. l'action de vaincre, victoire 182,3. 233,3; **-itor,** *-rĭu,* s. aj. vainqueur, maître; victorieux 83. 110. 118, 3. 138. 168,2. 192. 279; *b.* 91. 180. 197.

bisăricâ, sf. (cI) église, temple *b.* 55,3. 56,1-3 . . 64,1.2. 80,2. 219,3; *-sêrecă* 89,3. 91 . . 311,2. 334,2.3. 335; *-sêricâ,* 83,3. 84,2. 85,3. 87,3. 297 . . 299,2.3. 333; *b.* 30,3. 41,1.2 . . 80,2. 169,2. 191,2. 210; *-sericâ* 72,1.3. 73. 168. 172,2 . .; *b.* 73,2. 82 . . 135,2; **biserícúţă,** sf. dim. petite église *b.* 32,3 (v. băse-, bese-).

Bístriţă, sf. Nl. 177,2. 178; —, rivière 177,2.

bítie, sf. Genèse, le premier livre du Pentateuque 37,3. 264,3. 266,2; *bytie* 275,2 . . 276,2 . .

bitisésc, va. 3. *mr.* finir *b.* 277,3.

bíu, sm. abondance; *să vor de* — *vărsa,* regorgeront 264,2; **-şúg,** sn. id. 268,3 (v. bĭelş-).

biv, av. ex 75,3. 102,3; *b.* 126,1.2; *bev* 134,3; *byv* 76,2. 79,3. 119,2.

bizuit, av. certes, sans doute 136,3.

blădnica, sf. l'impudique 241,2.

blagocestív, s. aj. pieux, religieux 94. 159. 251,2. 320. 321,2. 322; *b.* 60.

blagoród, aj. noble 345; **-ródnic** 279,2.

blagoslovénie, sf. (iI) bénédiction, consécration 10,2. 36,3 . . 84,3. 98,2. 157,2. 263,3. 346,3; *b.* 7,2. 28,2. 135. 155; **-vesc** (viI) va. 3. bénir, consacrer

7. 11. 23,3. 28 . . 34,3. 37,3. 42,3. 65, 3. 66. 232,2. 262. 292,2. 313,2.3. 367, 3; *b.* 57. 136,3; **-it,** s. aj. béni, fortuné 9*,1,3. 18,2. 19,3. 105,3. 255,2 . . 311; **blagovecne,** piété, mémoire 44,2; **-veștése,** va. 3. annoncer *b.* 70,2; **-veșteníĭ,** sf. annonciation 218,3.

blagovónie, sf. bonne odeur, parfum 158,2.

blaîndéțe, v. blând.

blăînzie, v. blănzie.

Blaj, sm. Nl. *b.* 155,3. 156,3.

blajín, aj. affable *b.* 349,3.

blăm, vn. 1. irreg. allez! va! 351,2; *blămaț́ĭ,* allons! 136,3. 137,3; *blemaț́i* 187,1.2; *blaț́ĭ,* allons! 187,2.

blănă, sf. (ănĭ) planche *b.* 370,3.

blând (nzĭ), aj. doux, affable, modéré, débonnaire 47. 149,3 . . 232,3; *b.* 3,2. 87. 168,3. 173,2. 252. 254; **blândéță,** sf. (ț́e) affabilité, clémence, douceur, indulgence 313,3; *b.* 65. 135, 2. 350,3; *-éțe,* pl. id. 10*,2. 198,3. 285, 2. 337. 340,3 . .; *-deațe* 140,3; *blăîndéțe* 6*,3; **blândișor,** aj. doucereux *b.* 362; **blânzia,** sf. affabilité 10*,2; *blăîn-* 112.

blăstâm (aĭ), va. 1. maudire, anathématiser; blasphémer 9. 64,2. 79,3. 183,3. 271,3; *b.* 70,2. 98,3. 106,2. 135. 211. 266,2; *blăstem* 9*. 10*. 6. 9. 19,3. 56,2. 98,3. 113,3; *b.* 305 . . 321; —, vr. jurer 4*,3; *blestem* 313,2; *b.* 98,3; 111, 3; **blăstâm,** sn. malédiction; blasphémie; anathème *b.* 25,2. 103,3; *blăstem* (e) 10*. 13*. 102,2. 113,2.3. 364,3; — (urĭ) *b.* 194,2. 212,3; *blestem* 284,2; *b.* 111. 322,2; **blăstâmát,** aj. s. maudit 272; *blăstemat* 18,3. 35,3. 102,2. 113,3; *b.* 194,2; *blestemat* 351,2; *b.* 131,2. 176, 3 . . 255,3; —, *mr.* impertinent; *b.* 267; **blăstâmăție,** sf. infamie 359,3.

blehotése, vn. 3. aboyer *b.* 329,2.

blesm, aj. s. stupide *b.* 302,2.

blestem, v. blăstâm.

blíbie, v. biblie.

blíd, sn. (e) plat, écuelle 331,3; *b.* 69,3. 370,2.3.

blojitúră, sf. (ĭ) diffamation 359,3.

blosticăese, vn. 3. errer, s'égarer 360,2.

boa, Np. (?) 44,3.

boácet, sn. (e) lamentation 263,3; *bocet, b.* 344.

boálă, sf. (e) maladie 26. 44. 64,1. 2 . . 97,3. 133,3. 137,3. 164. 187. 194,2. 206,3. 211,2. 248,2 . . 350; *b.* 6,3. 66,3. 72,2. 134. 246,2.

boáre, sf. borée; souffle léger *b.* 174, 3 . . 177,2.

boáțe, sf. *mr.* voix *b.* 264,3 . . 272,3. 281,2 (dcr. voace).

bób, sn. fève 356,2; *b.* 27; —, grain *b.* 98.

Bobei, sm. Np. 151,2.

bobonașág, sn. (urĭ) magie 218.

bobotêză, sf. épiphanie 161.

Bobŭ, sm. Np. *b.* 156.

bocése, (ĭ) va. 3. lamenter, pleurer 258,2 (v. boacet).

bodesc, vr. 3. *istr.* se cacher *b.* 383.

boḑ, v. boz.

boeárĭu, sm. (rĭ) boyard, noble, seigneur 1*,3. 67 . . 70,3. 98,3. 198,3 . . 265,3. 266,2. 328,3. 341,2 . .3. 355. 362,3; *boer* 134,3. 169,2. 170. 198,3 . . 199,2. 300,2 . .; *b.* 97,3. 98,3. 142,3; *boĭer, (tarĭ)* 61,3. 75,3. 81. 110. 114,3. 136. 155. 235,2.3 . . 334,3; *b.* 33,2. 71,2; —, *(terĭ)* 72,2; **boerése,** va. 3. anoblir 198,3. 199; **boerése,** aj. seigneurial 70; **boearíe,** sf. (ĭ) noblesse; titre, dignité de boyard 193; *boerie* 60. 198,3. 199, 1.2 . . 293,2; *boĭerie* 34, 3. 75,2. 105,3; **boerímę,** sf. noblesse 213, 2; *boĭer-, b.* 25; *boerimea* (è) les nobles 189,3. 332,3. 333,2. 358,2; *b.* 169,3. 206; *-imè,* id. *b.* 113; **boerín,** sm. boyard 44,2. 198,2; *boĭarin* 59,3. 61,2 . . 75,3; **boerináș,** sm. (ĭ) petit boyard, hobereau *b.* 219 – 222 . .; *boĭer-, b.* 32,3; *boĭernaș, b.* 326,2; *boĭrinaș, b.* 114,3; **boĭarski,** aj. de boyard 173,3.

bog, sm. (slav.) Dieu 63,2.

bogát, s. aj. riche 9*. 19,2. 30,2.3. 31,3. 86. 95. 96,2. 100,3. 114,3. 129,2. 155. 158,3. 169,3. 176,2. 250,2. 300, 1-3. 324,3; *b.* 5,2. 13. 71,2. 96,2 . .; **-ătáte,** sf. (tăț́ĭ) richesse 13*, 155,1.2; **-ățíe,** sf. (ĭ) richesse 131,3. 133. 205,3. 250,3. 271. 313,1.2; *b.* 7,2. 95. 128,3. 141,2. 148,2 . .3 . .

Bogdán, sm. Np. *b.* 34.

bogdaprόste, intj. merci *b.* 257,2. 363,1.3. *-ti, b.* 349,2.

bogoevlénie, sf. épiphanie *b.* 73,2.

bogoslóv, sm. (ĭ) théologien 129. 159. 311,2. 312,2; *b.* 163; **-slovie,** sf. théologie, *b.* 30,3. 163,2.

Bohóș, sm. Np. 43,3; *-ești,* Nl. 43,3 (v. Bu-).

boĭarín, boĭér, v. boeariu.

Boisă, s. Np. 44,3.

boișór, sm. (i) petit bœuf *b.* 337.

bojiță, sf. Mère de Dieu 94,2.

bold, sn. (uri) aiguillon *b.* 332; *-ul cerĭuluĭ,* pole 347,3; **-ésc,** va. 3. stimuler 132; **-ișór,** sm. aiguillon *b.* 334,2. 337.

Bolĕ, sm. Np. 75,3.

bolêri, sm. pl. slavon. les boyards 62, 2. 173,3 (v. boeariu).

bolesc, (ii) vn. 3. être, tomber malade 44. 64. 186,3. 187. 214,3. 240,3. 306; *b.* 66,3. 67. 179,3 (v. boală).

bólf, sn. canal, percement *b.* 223,2.

bolnăghĭesc, v. -ăvesc.

bolnáv, s. aj. malade, souffrant 19. 52,2. 64,2. 84,3. 104,1.2 . . 115. 148,2. 218,2. 230,3. 300,3 . . 363,3; *b.* 29. 59,3. 103. 120,3. 134. 161,3. 182; **bolnesc,** vn. 3. tomber malade *b.* 96,2; *-năvésc* (ii), vr. 3. devenir, tomber malade 149,2; *b.* 58,2. 73,3. 179,2; *-năghiesc, mnt. b.* 259,3; **-nicérĭu,** sm. infirmier *b.* 63,3. 64; **-niță,** sf. hôpital *b.* 63,3. 64.

bolován, sm. (i) bloc *b.* 129,3. 323.

bóltă, sf. (te) coupole, 172,3; *-cerĭuluĭ,* calotte des cieux *b.* 345; —, (ți) *mr.* boutique *b.* 266,3 . .; **boltit,** aj. voûté 172,3.

bondárĭu, sm. faux-bourdon *b.* 320.

bonitate, v. bunătate.

booteț, *-țêgĭurê,* v. botez.

borătură, sf. ce qui a été vomi, vomiture 285,2.

borbolínă, sf. rondin *b.* 355,3. 356 . .

bordéĭu, sn. (eie) hutte, chaumière *b.* 337,2; **-deĭáș,** sn. (e) dimin. *b.* 310, 2; *-dúțele,* pl. *b.* 334,2.

borésc, va. 3. vomir, rendre 7,1.2 . .; *-răsc,* 351,3.

bórtă, sf. trou *b.* 136,2.

bosióc, v. busuioc.

bostangíu, sm. (ii) fusilier, soldat de la garde impériale turque à pied *b.* 115. 116,3. 117,2.

botéz, (ai) va. 1. baptiser, convertir 2. 42,3. 130,3. 261,3 . .; *b.* 68. 331, 2.3; —, vr. se faire baptiser 13*,2 . . 9. 39,3. 238,3. 239 . . 315,2. 362,2; *botéț* 180,3. 230,2; *booteț* 3*; **botez,** sn. baptême 32,3. 40. 41,2 . . 131. 218,2. 238,2. 239,1-3. 243,2. 310,2. 358; *b.* 52, 3. 64. 80; *-eț,* 2. 115; *bootêgiurĭ,* id. 54,3. 55,1.3; **botezat,** s. aj. baptisé, converti 2. 42,3; *-țat,* 47. 54,2. 179.3; **botezătorĭu,** sm. saint Jean Baptiste 89,3. 272; *-zi-,* id. 183,2.

Botoșéni, sm. Nl. *b.* 82.

bót, sm. bec *b.* 129.

boț, sm. *-u de aur,* boule, masse d'or *b.* 369,3 . .

Boțulescu, sm. Np. *b.* 76,3.

bou, sm. (boĭ) bœuf 11,2. 33. 40,2. 45. 66. 74,3. 136,3. 177,3. 296,3; *b.* 33,3 . . 110. 138,3 . .; **bouleán,** sm. (léni) bouvillon *b.* 260; **bourél,** sm. (eĭ) taureau *b.* 334,3.

Bou, sm. Np. 173,2.

boz, sm. (i) faux dieu, idole; *boț,* id. 46,1.2. 66,2. 67,3; *boza,* B.ptiste (?) 137,3.

bózĭu, sm. hièble (Sambucus ebulus) 356.

bozovschi, aj. de Buzău 110.

bozunár, sm. poche *b.* 334,2.

braad, v. brad.

brad, sn. (zi) pin *b.* 234. 289,2.3. 311. 316; *-aad* 356,3.

Brăila, sf. Nl. 189,3.

Brăn, sm. Np. 178,2; *-a,* id. *b.* 172.

brănca, sf. (ci) main *b.* 237,2 . . 238; —, patte *b.* 368,2; *brînca b.* 223,2.

Brancovên, sm. Np. *b.* 128.

brăniște, sf. bois 93.

brănu, sn. *mr.* ceinture *b.* 274 (dcr. brâu).

brânză, sf. fromage *b.* 85,2. 258,3. 374; *-țâ, b.* 12,2; *lăsata de* —, jeûne, carême 111,2.

Brăsa, sf. Np. 33 (v. Băr-).

brásdă, sf. v. brazdă.

Brașóv, sm. Nl. (Kronstadt) 28,2. 33,2. 178 . .; *b.* 26. 128.

brát, sm. frère 135,2.

Brátul, sm. Np. 87,2. 135,3. 136 . .

brâț, sn. (e) bras 7. 36,2. 249. 267,3. 313. 347,3. 365; *b.* 158,3. 166,2. 190, 2.3. 230,3. 331.

brățáră, sf. bracelet *b.* 373,2.

brău, sn. (ăne) ceinture 172,3. 313,2; *b.* 88,2. 134. 298,2. 299,1.2. 321. 332; *-âu* (ne) 194,3; *b.* 11,3. 91,3; —, (âe) *b.* 89; (v. *mr. brănu*).

bravísimo, intj. *b.* 170,3; *bravo,* id. *b.* 170,3.

brázdă, sf. sillon, rayon *b.* 138,2.3 .. 333. 345,3; *-as-, b.* 335,3 .. 371,2; **brăzdez,** va. 1. sillonner 320,3.

brbat, -tâ, v. băr-.

bré, intj. hé! ouais! *b.* 275,2. 365,2.

breáslă, sf. (le) *brê-,* corporation *b.* 252,3.

brécu, sm. *istr.* chien *b.* 285,3.

Bretagnana, sf. Nl. *b.* 168,3. 170 ..

brieĭu, sm. rasoir 65,3; *b.* 362,2.3. 363,2 ..

brînca, v. bră-.

brizè (nu), s. *istr.* pauvre *b.* 284.

broáscă, sf. (oaşte) grenouille 117; *b.* 61. 335,3; — *ţestoasă,* tortue 90,3; *broşci ţăstoase,* id. pl. *b.* 296,3.

broboánă, sf. (ne) grain *b.* 45,3.

brodése, va. 3. arranger 95; —, radoter 163,2.

brúmă, sf. bruine *b.* 159 ..

brustur, sm. bardane 355,3. 356,2.

Bruxil, sm. Np. *b.* 10,2.

búăr, sm. taureau sauvage 250,3. 251.

búbă, sf. (e) abscès, tumeur 339,3 .. 340,1-3 ..

búcă, sf. joue 9*,2. 19,3; *b.* 259,3.

bucátă, sf. (căţi) pièce, morceau, bout 201,2. 222,2; 45,3. 130,3; *mr. b.* 264,2. 265,2; *bucáte,* pl. céréales 97. 161,3 .. 162 .. 193,3. 264,2. 266,2; *b.* 123,2. 259,2. 369,3; *-ati, b.* 220,2; *-âte,* pl. mets, vivres 82. 108,1.3. 109. 285,3. 293,3. 313. 366,3; *b.* 7,3. 42,2. 210,3; —, moyens 75,2; *b.* 135 ..; **bucăţê,** sf. dim. petit morceau 9*,3. 258,2; **bucătár,** sm. cuisinier *b.* 134.

Bučéţchi, sm. Np. 71.

buche, sf. (i) lettre (caractère) *b.* 57,2. 163,3.

bucim, v. bucĭum.

búcin, sm. (i) trompette 14,2. 59,2. 100. 105,2. 264; —, son 249; *-ĭ,* sf. (e) id. 249 ..; **-ez,** va. 1. sonner de la trompette 106. 255. 264 (v. bucĭum).

bucĭúm, sm. cep de vigne, tronçon 36.

bucĭúm, sn. (e) trompette 192; *b.* 313; *bucim* 147,3; —, (i) *b.* 142,3; *bucĭun* (e) 71,2 ..; **bucĭumez,** va. 3. sonner *b.* 313.

Bucov, sud sarac Nl. (?) *b.* 127,2.

búcur (aĭ), va. faire plaisir *b.* 372; —, vr. se réjouir; jouir 2*. 9*. 3. 11. 12,3. 14 .. 19,2. 30. 52,2. 61,3. 83 .. 94,3. 99. 109. 118,2. 136,3. 138,2 .. 139,3. 141. 264,2. 306,2. 340,3; *b.* 147, 2 ..3 .. 354,3. 355,3; **-át,** av. gaiement *b.* 361.

Bucuréşti, sm. Nl. 92,3. 135,2. 236. 260. 279. 280,2. 290. 347; *b.* 27,3. 106,2. 127. 153. 246; **-teán,** sm. (teni) habitant de B. *b.* 127,2.

bucurîe, sf. (ii) joie, gaieté 12*,2. 13,2. 17,3. 29,2. 41. 50,2. 55. 72. 83, 2 .. 102,2. 179,2.3 .. 211. 326,3; *b.* 6,2. 17,3. 47,2. 144; *-iie, b.* 165; **bucurós,** av. volontiers, avec joie 16*,2. 113,2. 290,2; *b.* 136,2. 187,2. 193,2.

Búda, sf. Nl. *b.* 162,2 201,2. 212. 234,2. 337,3.

buése, vr. 3. se glisser *b.* 329,2.

bufnîre, sf. bruit sourd *b.* 365.

Bugeág, sm. Nl. *b.* 34,2. 81,2.

buhálu, sm. taureau *b.* 258,2.

Buhóĕ, sm. Np. 38,2.

Buhúş, sm. Np. 75,3. 91,3. 92. 173, 3; *-él,* id. 91,3 (v. Bohoş).

buĭác, aj. féroce 251.

buĭguiclúne, sf. délire 255,3. 256,2; **-íre,** sf. délire, rêve 255,2.3.

buînru, *buînrătate,* v. bun, bunăt-.

Bujeşti, sm. Np. (de la famille Bujescu) *b.* 300,2. 301,1-3.

bujor, sm. pivoine *b.* 67,2.

Buldujárĭu, sm. Np. Balthasar 43.

búlgăre, sf. (rl) bloc, tas *b.* 159. 365,2.

bulgărésc, aj. bulgare 360,2. 361. 362,3.

Bulione, sm. *mr.* Np. Bouillon *b.* 267.

bumbác, sm. coton *b.* 327,3.

bumbaşiri, pl. soldats qui gardent la frontière (?) *b.* 81,2.

bumi = sŭ bogomŭ, avec Dieu (?) 62.

bun, s. aj. bon, doux, bienveillant 5. 17,2 .. 18 .. 24,2. 25,3. 30. 35. 45 .. 94,3. 116,3. 271 .. 351. 368,2; *b.* 22,2; *buînru* 3*. 4*. 6*,2; *bur* 54,3. 55 ..; —, *istr. b.* 283,3. 285,3; — *de,* capable, habile 144,2; *b.* 294,2; *bune,* pl. f. bonnes œuvres 31,3; *b.* 208,2; *bunul,* sm. vertu 27,3 ..; *bunurĭ,* pl. les biens 248. 324, 2 ..; *b.* 94,3; *bună-cuvîntare,* sf. bénédiction 211; *bună-norocire,* sf. béatitude *b.* 99,2; *bun-norocos,* heureux *b.* 99,2.

Bună, sm. Np. 134,3.

bunătáte, sf. (ăţi) bonté; bonheur, salut 11*,2. 16*,3. 51. 94,2. 112,2 .. 117. 165. 185,3. 243. 343,2; *b.* 48. 94. 95. 108,2. 147. 149,3. 354,2; —, vertu; bienfait, mérite 30. 131. 158. 168. 296,3.

298. 300,2. 321,2. 327; *b.* 4,3. 5,2 . . 98,2.3 . . 152. 189; —, biens 271,2; —, bonne qualité 170,2; *bonĭtate* 226,3; *buĭnrătate* 56.

bunavestíre, sf. annonciation *b.* 38,3.

buncredincĭos, aj. ôrthodoxe 190. 287,2.

búndă, sf. (e) fourrure de paysan *b.* 226,1.2.

bunéţă, sf. (ţi) bienfait 38.

bungét, sn. (urĭ) épaisseur d'un bois *b.* 259.

bunioară, av. par exemple *b.* 314,3.

Buorêni, sm. Nl. 53,2 (v. buâr).

bur, v. bun.

búră, sf. borée 29,2 . . (v. boare).

burdúf, sm. panse, outre *b.* 374; *-dúgu,* sm. *b.* 369,2; *-dúv, b.* 294.

burête, sm. (eţĭ) éponge 244. 245; —, champignon *b.* 98.

burian, v. burueană.

buríc, sm. nombril *b.* 297,2. 366,2. 375,3.

buríu, sm. tonne *b.* 45,2.3 . .

Burĭul, sm. Nl. *b.* 51.

burlác, sm. garçon, non marié *b.* 221,3.

Burlănişti, sm. Nl. 87.

bursucós, aj. ventru 350,3.

búrtă, sf. panse *b.* 259,3.

burueánă, sf. (e) mauvaise herbe; herbe verte 128,2. 266,3. 283; *b.* 51,3. 171. 304,3 . .; *-uĭană* (ieni) 265,2 . . 281,2 . .; *b.* 262,3. 263; *burian, b.* 368 . .

busiĭoc, sm. basilic *b.* 44,2. 45; *-suioc, b.* 304,3. 348,3; *-suoc, b.* 137,3. 138; *bosioc, b.* 334,2.

Busurman, sm. (ı) Tartar, Musulman 361,2. 362,2.

búşă, *d'a -şele,* à quatre pattes *b.* 372,2.

bútcă, sf. carosse *b.* 104,2.

búte, sf. (ţĭ) tonneau 171,3; *b.* 46, 2; *-ti, b.* 120.

Butnăreşti, sm. Nl. 135.

butúc, sm. (ı) moyeu *b.* 336.

buturugúţă, sf. petit tronc *b.* 370,2.

buză, sf. (e) lèvre 171; *b.* 15,2. 153, 3. 172,3; 318,2; *mr.* 264,3; —, (zĭ) 350, 3; —, (zĭ) *b.* 118,3; *buţă,* (e) 241. 313, 2 . .; **-zát,** aj. lévreux *b.* 258,2. 309,3.

Buzău, sm. Nl. 319. 343.

Buzescul, sm. Np. 44; *-zevschi,* de Buzău 98,2 (v. Bozovschi).

buzişoáră, sf. (re) petite lèvre *b.* 290,3.

buzdugán, sn. (e) masse d'armes 7.

bytie, v. bitie.

byv, v. biv.

C (К, Ч).

ca, av. cj. comme, pour, en; que 15*,3. 16*,2. 2. 4. 6. 16,2. 24. 26. 29. 54. 56. 100; *b.* 12,3; —, parce que 3*, 1.3. 15*; —, si, en cas que 23. 55,3 . .; —, *istr.* que *b.* 284; — *ce,* quel *b.* 355,3; — *cum,* comme, quasi *b.* 21,2; — *de,* environ, à peu près *b.* 40,1.2; — *la,* id. 21,2. 288.

că, cj. que 1,2 . . 29,2.3 . . etc.; —, car, parce que 3*,2. 8* . . 1,2 . . 3. 4. 8. 20,2. 21,2. 28. 36,2. 52,3 etc.; —, *istr.* quand *b.* 282,3; —, (slav.) envers 208,2; en, dans 12* (v. cŭ).

ča, pron. dém. f. v. cel (gram.) 198; *istr. b.* 284.

cábaniţă, sf. (ţe, ţâ) espèce de pelisse 199,2; *b.* 33,2.

căĭ, v. căce.

căcăreáză, sf. crotte *b.* 334,2.

Cacasino, sm. Np. *b.* 168,2.

Cacavéla, sm. Np. *b.* 366 . .

čače, sm. *istr.* père *b.* 283 (dcr. tată).

căce, cj. parce que, car, en effet 5. 27,2. 31,3. 64,3. 79,3. 95. 96,2. 104. 111. 159,3. 226,2.3 . . 282,2. 316,2. 354; *b.* 230,3; —, quoique 211. 350,3; —, pourquoi 13*,2. 136,3. 243,2. 351,2; *b.* 246,3; *căč* 46,2. 223. 351,2; *căcĭ,* car 119,3. 292,3 . . 337 . .; *b.* 9. 23,2. 31. 95. 101. 212,3. 262,3; —, pourquoi 155; *b.* 14. 168. 253,3; *căşi, b.* 262,3. 263; *căce că,* car 23,2. 49. 137,3. 138. 187. 272,2; *căcĭ că* 238; *pentru căcĭ* pourquoi 106,2. 328,2; *b.* 37 . .; — *căĭ,* parce que 296,2. 329,2; *căcĭu!* combien! 11,2.

căcĭúlă, sf. chaperon, bonnet *b.* 315, 2. 333. 370,3. 374,2. 376,3.

cacorizică, aj. f. *mr.* misérable *b.* 267,2.

cad, *istr.* v. cald.

cad, (căzul) vn. 2. tomber, déchoir, succomber, s'écrouler 10,2. 11. 27. 30,3. 31,2.3. 56 . . 58,2. 81,3. 84,3. 86,3. 88. 110,2. 113,3. 199,3. 201,3 . . 206,3. 286,2. 341,2. 349,3; *b.* 6. 32,3. 50. 52. 54,3. 63,3. 68,2. 218,2. 320,2; — *la*

sfade, se quereller *b.* 83,3; *cad (căḑut)* 2*,3. 8. 47,1.2. 56. 66,3. 182,2. 192. 210,3. 247,3. 296,2. 299,2. 366,2; *b.* 10; *caz* 81,2; *mr. b.* 284,2; —, vr. falloir, devoir 3*,2. 10⁴. 14*,3. 24,1.3. 30. 45,3. 46,2. 47 . . 50. 55,3. 76,3. 83,2. 89,3. 95,2.3. 99,2. 110,2 . . 119,3. 132,3. 153,2. 159,2.3 . . 232. 323,3; *b.* 9,3. 152 . . 236,2. 262,3 *(cughe);* **căḑător,** *-oare,* aj. pl. f. qui tombent 324; **-ḑut,** aj. écroulé *b.* 12.

cădélniță, sf. encensoir 64,3; *b.* 74,2.

cădére, sf. chute 199,3 . .; *b.* 193,2; —, péché 13. 130,2; —, l'action de s'abattre 201,3; —, position 89.

cădese, va. 3. encenser 64,3.

cae, pr. rél. *mr.* qui, que *b.* 272,3. 273. 279; *cai, b.* 281,3 (dcr. care).

căese (ii), vr. 3. pardonner 263,3 . .; —, se repentir, regretter 355; *b.* 121,3. 133,2 . . 168 . . 181,3. 195. 201,3; —, faire pénitence 90.

čafă, v. cea-.

café, sf. (éle) café *b.* 34. 115,3; **cafigíu** (ii) cafetier *b.* 115,3.

caft (căftaĭ), va. 1 *mr.* demander *b.* 265,2. 266,2. 272,3. 276,3. 277; —, chercher *b.* 279,2; —, regarder *b.* 269 (dcr. caut).

caftán, sm. caftan, robe d'honneur 333. 334,2. 335,3.

cai, v. cae.

Caĭáfa, sm. Np. 245. 303,2.

caíc, sm. canot 327; *căiche, mr.* id. *b.* 280,3.

căĭerél, sm. petite quenouille *b.* 328.

Cáin, sm. Np. 11*,3. 49,3. 63,3. 342; *b.* 60,3. 63,2. 65,2.

căĭne, sm. (nĭ) chien 30,3. 90,3. 160,3. 301; *b.* 84,3. 121,2 . . 208,2; *căne* 258,1.2; *b.* 98,3. 159,3. 189,2. 214 . . 215,3. 251; *cane, mr. b.* 264,2.

căînfi, s. pl. (?) pourpre 30,3.

căînp, v. cămp.

căíre, sf. regret *b.* 190.

cal, sm. (caĭ) cheval 9*, 3. 6. 13. 36,2. 40,2. 61,2.3. 74,2 . . 178. 200,2. 289,2. 333. 361,2; *b.* 18,2. 33. 72,3. 118,3.

calabalăc, sm. cohue *b.* 115.

călăcănít (te), aj. teint *b.* 336,3.

Calapod, sm. Np. 53.

călár, sm. (arĭ) cavalier 5*,3; *b.* 326; **călăráș,** sm. (șĭ) id. 5*,3. 39,2 . .; *b.* 104,3; **călăre,** aj. av. à cheval 213. 222,2. 362,3; *b.* 136. 311,3. 372,2; **călărește,** av. cavalièrement *b.* 292; **călărét,** sm. cavalier *b.* 90,1.2.3; *oaste călăreață,* cavalerie 191,3; **călăríme,** sf. id. *b.* 18,2. 244,2; —, cavalcade *b.* 89,3; —, chevauchement *b.* 313.

călătór, sm. (i) voyageur 84,2. 237, 3; *b.* 151,2. 180; *-riu* 274,2; *b.* 121; **-ésc** (ii), vn. 3. voyager 240,3; *b.* 139,2; —, vr. id. *b.* 128,1.3. 322,2. 332,3; **-íe,** sf. (ii) voyage 201,3. 261; *b.* 47. 84. 128,3. 151,2.

călăuzésc (zĭi), va. 3. guider *b.* 127,2.

cále (călcaĭ), va. 1. marcher, fouler 2. 85,2. 161,2. 186. 228,3. 286,2. 348; *b.* 22,3. 23,2. 72. 98,3. 167,2. 176,2; —, violer, enfreindre 80. 289,2. 324; *b.* 213,3. 232; —, empiéter sur 119,3; —, envahir 204,3; *b.* 153; —, toucher *b.* 61.

călcăĭu, sn. (ăe) talon 155; *b.* 4. 177,2. 352,3; —, paturon du cheval 36,2; — (ăĭ) *b.* 171,2; *călcăĭtlu, mr. b.* 268.

călcáre, sf. transgression, violation 50. 110,2. 263,2; **-cătór,** sm. (i) violateur, infracteur 10,3. 89,2. 248,3; *b.* 52,3. 57,2.3. 209,2; —, parjure 172; —, pressoir 264,2; **-cătúră,** sf. (rĭ) pas 12.

cáld, aj. chaud 351,3; *b.* 26,2 . . 43,3; *istr. cad, b.* 285,3. 286.

căldáre, sf. chaudron *b.* 40,2.3. 217, 2. 309,2. 368,3.

Căldăruse, sf. Np. 53; **-șoac,** sf. Np. 62,2.3 . . 63.

căldișór, aj. tiède 136,3; **căldúră,** sf. (rĭ) chaleur; zèle; ferveur 12,3. 154,2. 168,2. 242,2.3. 299,2. 349,3; *b.* 3,2. 64,3. 161,3; *culdure* 114,3; **căldurós,** aj. chaud, brûlant; ardent *b.* 30,3. 39,3. 59,3. 177.

cále, sf. (căĭ) chemin, route; voyage 11*,3. 11. 12,1.3. 15. 26. 36,2. 44,2. 49,3. 76,2. 79,2. 88. 107,3. 115,3. 155, 2. 194,2.3. 247. 257,2. 274,2.3 . . 281, 2. 364,3; *b.* 16,2. 37. 63,3. 102,2. 146,2. 194 . . 201; *mr. b.* 269,3 . .; —, trajet *b.* 172; *cu* —, juste *b.* 9. 25. 83,3. 103. 179,3; *fără de* —, faux, incorrectement *b.* 11. 28,2. 236,2; *pre* —, droit, juste 198,2. 273; —, de la manière 122; *a da* —, laisser champ libre 190,2, *a da în* —, rencontrer *b.* 173.

caleĭu, (?) -leita, *istr.* lui a tendu *b.* 284,2.

calemar, *istr.* encrier *b.* 285,2.

calendári, v. căli-.

cálfă, sf. (e) ouvrier *b.* 287—291.

calíc, sm. (i) pauvre, misérable *b.* 319,2.

Calin, sm. Np. 92,3.

călindarĭu, sn. calendrier *b.* 357; *cale- b.* 26.

călivă, sf. *mr.* chaumière, hutte *b.* 264,1.2. 268,1.2; *-ly-, b.* 273,2 (dcr. colibă).

Calonfiréștĭ, sm. Np. les gens de Calonfirescu *b.* 301,2.

Calotaĭ, sm. Np. 177.

Călpan, sm. Np. 53,2.

călúgăr, sm. (i) moine 8. 60,2. 62, 2.3 . . 70,3. 78. 131. 297,2. 301,3. 321, 2; *b.* 1,3. 40—42 . . 56,2.3; **-áș,** sm. id. 253,1.2; *b.* 200,2.3 . .; **-ésc,** vr. 3. se faire moine, nonne 60. 253. 319,2; **-ésc,** aj. monacal 253,2. 321,2; **-íe,** sf. monachisme 180,2; **-íță,** sf. (țe) nonne 319,2; *b.* 98.

calvinésc, aj. calviniste 290,2.

cam, av. aliquam, à peu près, presque, un peu 169; *b.* 127. 146,2. 176,3. 177,2. 255,3. 260,2. 307,2. 316. 354,2; *can* 305,3; *b.* 59,2. 73.

cama, av. *mr.* sert à former le superlatif; — *(gĭone),* le plus (vaillant); *b.* 267,3; — *(avhonĭa),* le plus (vite); *b.* 271,3; *b.* 269. 278. 280; — *ghine,* plutôt; *b.* 280,3.

camaĭ, av. jamais plus, davantage 85,3. 90. 264.

cămără, sf. (ără) chambre 80,3. 133, 3. 154,2. 222,2. 228,2. 264,2 . . 282,2. 351,2; *b.* 11,2. 12. 68,2 . .3 . . 115,3. 143,3. 337,2 . .; **-ăráș,** sm. chambellan *b.* 97,2. 114,3.

cămășă, sf. (ășĭ) chemise 9*,2. 12*, 2. 19,3. 29,3; *b.* 374,3; *cămeșă, b.* 309, 2. 331,3; *-și,* sg. *b.* 119,3; *cămeașe* 253; —, *mr.* id. *b.* 275,3; *cămișe, b.* 11,3.

cámătă, sf. usure, 29,3.

cămătar, sm. (rĭ) usurier *b.* 12,2.

cămílă, sf. chameau *b.* 229,3. 298,2. 299,1.2.

cămín, sm. foyer *b.* 252.

Camisu, sm. Np. 53,2.

cămp, sm. (i) champ, pays plat 11,2. 36,3. 38,3. 43,3. 58,2 . . 61. 96,3. 215. 264,2. 325,2; *b.* 90. 103. 106,3. 120,3. 165,2. 167 . . 211; *căinp* 4. 107,2; **câmpíe,** sf. (ii) campagne *b.* 354,1.3.

Cămpullung, sm. Nl. 189,3; *-pulung, b.* 338.

can, v. cam.

cân, v. când.

Cana Galilei, s. Nl. 317,3. 318; *b.* 321,2.

Canaan, sm. Nl. 37; *-nanitul,* sm. habitant de C. 194,2.

čancă, sf. vipère *b.* 138,2 . . 3; *cè-,* id. ibid.

când, nv. quand, alors, lorsque, puisque; comme 2*. 7*,3. 1. 2. 4. 5. 10. 13,2. 18,3. 19,2 . . 26,2.3. 28,3. 42. 70,2. 104. 139,2; *b.* 7,2. 13,2. 26, 3 . . 44. 60,2.3 . .; *istr. b.* 286; *cînd* 363,3; *cândo, mr.* av. quand, alors *b.* 265. 266. 3; *-du,* id. *b.* 267,3; *canda, mr.* av. comme, parce que *b.* 265. 267,1.3; — —, tantôt *b.* 90,3. 245,2; — *cu,* du temps de 151; — *va,* autre fois 85. 302, 2; *b.* 148,3; *căn-va* 2*; *ca* —, comme *b.* 113,3. 135,3. 241. 244,2; *de* —, depuis que 323,3 . .; *b.* 194; *nicĭ* —, jamais 141,2; *b.* 329; *oare* — *va,* jadis *b.* 207,3; *orĭ* —, toujours *b.* 291,3; *până* —, tant que *b.* 148,2; *cân* 209; *istr. b.* 284,2; *ca* —, comme 324,3.

cândai, av. alors, après 79,2. 191. 263,3. 283. 299,2.

cándilă, sf. (le) petite lampe *b.* 41; **-lárĭu,** sm. allumeur des lampes *b.* 41 . .

căne, v. călne.

canelă, sf. *istr.* canon, fusil *b.* 286,3 . .

cănepă, sf. chanvre *b.* 26,3 . .; *-ni-, b.* 334,2.

cănestră, sf. *mr.* boîte *b.* 268,2 . .

cánge, sf. (cângĭ) crochet *b.* 323.

cânít, aj. noirci *b.* 311,3. 312,3 (v. călăc-).

canon, sn. (noane) loi, canon 78,2. 158,3.2. 162,2. 344; *b.* 162,3; —, pénitence 116,3. 161 . .; **-ésc,** va. 3. punir, imposer une pénitence 161. 162,2.

cânt (aĭ), vn. 1. chanter 13,3. 26,3. 83,2 . . 91. 184. 202,2. 216. 229. 291,3. 314,3 . . 317,2. 333,2. 364,2; *b.* 51,2 . . 61. 134,2 . . 191. 192 . . 267,2. 353,2; —, plaindre *b.* 340,2 . . 344,3; *cant istr. b.* 283.

Canta, sm. Np. *b.* 81,2.

Cantacuzino, sm. Np. 251,2. 343,2. 344,3; *b.* 128; *-zen, b.* 205,3 . . 206 . .;

-zinéştĭ, la famille de C. 260,3; *Cata-*, 260. 279.

cântáre, sf. (ări) chant, psaume 1*. 80. 83. 106,3. 132,3. 152,2. 225,3. 297,2. 314,3. 335; *b.* 51,3. 52,3. 89 . . 139. 192. 236,2.3. 323,2; *ca-*, *b.* 186,2; *cî-* 363,3; **cântăréţ**, sm. (i) chantre 335; *b.* 61,3 . .; **cântát**, sm. chant *b.* 346,3; **cântătór**, sm. chanteur 154; **cântătórĭ**, pl. point du jour *b.* 328,2.

cântec, sn. (e) chanson, psaume, cantique, chant 1*. 10. 13,3. 30. 83. 136. 181,2. 249. 363,3; *b.* 195. 321; *cî-* 211,2.

Cantemir, sm. Np. 359,2; *b.* 75,3.

cantrida, sf. *istr.* siége *b.* 285,2.

cantun, sm. *istr.* coin *b.* 284.

cănva, v. cănd.

caot, v. caut.

cáp, sn. (ete) tête 6. 7. 9. 10,2. 16,3. 29. 49,3. 55 . . 64,2.3. 89,3. 107. 134,2. 149. 165,3. 166,2. 254. 307,3. 320,3; *b.* 40 . . 57,3. 91,2. 93. 212,2. 216,3. 314. 342,2. 369,3; —, chef 328,3; *b.* 18,3; —, bout, fin, extrémité 153,3. 209,2. 273,2. 336,2; *b.* 107,2. 300,2; —, chapitre, paragraphe 41. 42,2. 68,3. 77,3. 78,2 . . 103,3. 107,2. 116. 126 . . 129. 141,3. 158,2. 197,3. 236,2. 260,3. 337,3. 338 . .; *b.* 9,2. 35—38. 145 . .; — (urĭ) *b.* 297,3 . .

capul mort (terme alchimiste), caput mortuum, résidu dans l'alambic 360,2.

čapa, v. cea-.

capác, sm. couvercle *b.* 376,2.

Capadochiea, sf. Nl. 153,3.

căpăt (căpătáiu), vn. 1. obtenir, gagner *b.* 188. 208,2. 225,2 . . 227,3 . . 233,3. 348. 352,2. 355; —, sm. bout *b.* 144,2.

căpătăĭu, sm. oreiller, chevet 128,3; *b.* 189,3; *a pune pe* —, régler *b.* 336,3.

căpăţână, sf. crâne *b.* 44,2 . .; **-ţinós**, aj. gros de tête *b.* 118,3.

căpătuese, vr. 3. —, se pourvoir *b.* 259,2.

capegĭú, sm. chambellan *b.* 112,3. 113. 116; **capegíbaşa** (un titre) *b.* 115, 2. 117,2; *capigí-* 332,3. 333 . . 335,3 . .

Capernaum, sm. Nl. *b.* 37,2.

caperă, sf. (re) capre *b.* 42,2; — (rĭ) *b.* 98,2.

čapese, vb. *istr.* *-peĭ -a, -an*, attraper, saisir *b.* 286,3 . .

căpestrél, sm. licol, bridon *b.* 296,3. 297.

capeşte, v. capi-.

căpeténie, sf. (ĭi) chef, prince, commandant 258,2. 334,3; *b.* 127,3. 202,2. 213; *-pi-*, *b.* 245.

capichihaĭá, sm. (iele) les agents des Principautés auprès de la Porte *b.* 102,2.

capigi, v. -pe-.

căpişte, sf. (te, tĭ) temple païen 85,2. 131. 132,3. 320; *b.* 77. 204; *-pe-*, *b.* 91. 196,3.

capitál, sn. (urĭ) capital *b.* 219,3.

căpitán, sm. (i) capitaine 70,3. 176; *b.* 121. 127. 205,3. 206. 315,2.

Capitóĭul, sm. Nl. Capitole *b.* 205,2; *-olĭul*, *b.* 197,2.

Capleştĭ, sm. Np. pl. famille de Caplescu *b.* 300,1 . .

căpră, sf. (re) chèvre 18,2 . . 103, 3 . .; *b.* 66,3. 211. 309; —, constellation du zodiaque, capricorne *b.* 66,2.

căprioáră, sf. chevrette *b.* 110,2. 304,3.

capríţie, sf. caprice *b.* 246,3.

čaptiru, sm. *istr.* peigne *b.* 285,2 (dcr. plepten).

căptuşit, aj. doublé 335,3.

căpuésc, vr. 3. —, caser *b.* 259,2.

car, sn. (e, ă) charriot, char 176,3. 296,2; *b.* 234,3. 293. 315,3. 333. 339,2. 343; —, (căraĭ) va. 1. charrier, transporter *b.* 106. 321. 331. 333,3. 336 . .

car, pr. *istr.* laquelle *b.* 283,3.

cara, cj. *mr.* si, pourvu que *b.* 263, 3. 264,1.2 . . 266. 282,2 . .; *-re*, id. *b.* 273,2 . . 275 . .

čară, v. cea-.

Carabăĭ, sm. Np. 173,2.

cărăbúş, sm. (i) grillon 264,2.

Carachezel, sm. Np. 43,3.

caractér, sn. (urĭ) caractère *b.* 246, 2 . .; *-tir*, *b.* 247,2.

caragroşĭ, galbenĭ —, ducats pesants (?) *b.* 347.

Cărâimanlĭ, sm. Np. 61,2.

cărămídă, sf. brique, *b.* 136,2 . .

Cara Muselim, sm. Np. *b.* 127.

carantínă, sf. quarantaine *b.* 245.

cărare, sf. (ări) sentier, chemin 5. 11,2. 12. 247. 248. 266,2. 267,3. 274,2; *b.* 93. 138,2. 139,3. 158,3. 307,2; **cărărúşă**, sf. dim. petit sentier *b.* 137,3.

carătă, sf. carosse *b.* 72. 73 . . 114, 2 . .; *-re-*, *b.* 91,2.

cărăúlă, sf. (le) sentinelle *b.* 342,2.

cărăúș, sm. charretier 296,2.

Carazin, sm. Np. *b.* 126,3.

cărbunárĭu, sm. charbonnier 353,2; **-náș**, sm. (ĭ) dim. petit charbon *b.* 310,2.

carbunculuș, sm. escarboucle 270,3.

cărbúne, sf. (ĭ) charbon *b.* 61,3. 211.

čarcu, sm. *mr.* lacet *b.* 264.

cârd, sm. multitude *b.* 323,3.

Cardaghenŭ, sm. Nl. Carthagène 89,2.

cardamá, sf. cresson *b.* 98,2. 308, 3; *-momo*, sf. cardamome *b.* 45,2.

care, cj. *mr.* si, v. cara.

cáre, pr. rel. intrg. qui, que, lequel, laquelle v. gram.; *cari*, *b.* 82,2. 200; *-țido*, *mr.* chacun *b.* 263,3. 265,2; **carele**, id. 96. 286. 348,3; *-ele -ele*, l'un, l'autre 97 . .; *carle*, *istr.* *b.* 282,2. 283, 2 . . 286 . .; *careleș*, chacun *b.* 217,3; *cari-* 46; *carêș*, id. 45,3. 57,3.

carétă, v. -ră-.

Carídi, sm. Np. 158,3.

cari, v. -re.

cârlán, sm. (ĭ) poulain de deux ans *b.* 258,2; **-lănáș**, sm. (ĭ) dim. *b.* 258,2.

cărlíg, sm. crochet 301; **-ătúră**, sf. Nl. 73,2.

cârmă, sf. gouvernail 110,3; *b.* 129, 3. 181,3 . .; —, direction, gouvernement 69; *b.* 9,2; **-máclu**, timonier 84, 2; *b.* 181,3 . .; **-miță**, *crămiță*, sf. petit gouvernail 9*,3; **-muíre**, sf. gouvernement *b.* 87. 221,2.

cărn, aj. *cuțit* —, serpette, couteau falciforme *b.* 98,3.

cârnáț, sm. saucisse *b.* 228,3.

cárne, sf. (cárnĭ) chair, viande 14*. 5. 16,3. 90,3. 103,3. 215,1.2 . . 242. 247,3. 266,2. 296,2. 325,2; *b.* 12,2. 44,3. 120,3. 138 . . 211,2; *mr.* *b.* 279,3.

Cărne, sf. Np. 53.

Carol, sm. Np. *b.* 153.

cărpă, sf. chiffon *b.* 46,2; **-pése**, va. 3. raccommoder *b.* 224; **-pít**, aj. rapiécé *b.* 118,3. 373,3.

Carpocratis, sm. Np. *b.* 79,3.

Cărstieanul, sm. Nl. 333,3. 334; *-iĭanul*, 336.

cărșíe, sf. (iĭ) talus *b.* 342,2.

cărșmă, sf. (e) cabaret 217,3 (v. crăcime, crișmă).

čarta, v. cea-.

carta, sf. *istr.* papier *b.* 285,2. 286 (dcr. hărtie).

cárte, sf. (cărțĭ, -ță) livre 8 . . 24. 25. 28,2. 33,2. 37,2 . . 43. 57. 60,2.3. 77,3. 78,2. 88. 98,3. 110. 158,3. 217,2. 236,3. 251,2 . .3. 260,2 . . 325. 363,2; *b.* 42, 2 . . 82,2. 160 . . 195,2; —, écrit, lettre, épître 2*,3. 5*,2. 73,2. 74. 171,2. 174, 2. 199,2. 220,3. 237,3. 262,1.2. 322,3. 335,2; *b.* 10,2. 55,3. 62 : . 207,2. 312, 2 . .3. 315; *carŭte*, id. 46; —, carte à jouer 295,3. 296,2; *cartĕ besĕrecĭĭ*, Ecclésiaste 271; — *nĕmuluĭ*, livre de généalogie *b.* 20,2; — *cântecilor*, Cantique des cantiques 238,3; *a ști* —, savoir lire et écrire *b.* 373,2.

carteca, sf. (-ce, -cĭ) mitraille *b.* 245,2.3.

cărtése, vn. 3. murmurer, gronder 259; *b.* 47,2. 357,2.

cărticĕ, sf. (ĕle) petit livre, livret 340,2; *b.* 28. 153,3; **-cícă**, sf. id. *b.* 183,3. 195,3. 236,2. 346,2.

Cărtĭían, sm. Np. 87,2.

cârtíre, sf. *mr.* mécontentement *b.* 267,2 . .; **-títor**, s. grondeur *b.* 348,3.

cărtulár, sm. (arĭ) lettré, scribe 4*, 2. 18. 78. 125,1.3. 233; *cărturár* (ĭ), id. 146,2. 284; *b.* 37,2. 66,3. 312,2; *cărtulăríța*, sf. érudition 51,2.

cărțulíe, sf. livret 337,2.

cărúță, sf. chariot, char *b.* 91,3. 106, 3. 347,2.

čas, v. ceas.

cásă, sf. (se, să) maison, demeure, chambre 11. 13,3. 16. 31. 40,2. 47,2. 51,2. 53. 61. 97. 112,2. 133,3. 139. 148. 194,2.3 . . 260. 291,2. 333,2. 351 . . 354,2; *b.* 25,2.3 . . 56,3. 62,3. 80,3 . . 117,2. 146,2. 171,3. 218,2; *mr.* *b.* 268, 3; —, (căsĭ) 223,2.3 . . 225,3; — *di beilicu*, maison princier *b.* 113,2. 115; *case domnești*, palais 72,3; *a casă*, à la maison *b.* 170,2. 178,2. 215,2; *în -ă*, dans sa maison *b.* 120,2; *a ține* —, se mettre en ménage *b.* 67.

căsătorése, va. 3. marier *b.* 261,2; —, vr. se marier 217,3; **-ríe**, sf. (iĭ) mariage 217,3. 277,2.3. 278,3; *b.* 10; *omul -óriu*, père de famille 18; **-rít**, aj. marié 218,2.

cáse (căscái), vn. 1. bâiller, ouvrir 206,2; *b.* 253. 313,2. 322,3; **căscáre**, sf. bâillement *b.* 341,3; **căscát**, aj. ouvert, béant 165,3. 210,3; *mr.* *b.* 264,2; **câșcăúnd**, sm. nigaud *b.* 260.

cásnic, sm. (cĭ) gens de la maison; ménager, hôte *b.* 208,2. 213,3. 236 .. 238,2. 361,2.

căsornic, v. cea-; *časoslov*, v. cea-; *castă*, v. cea-.

castálă, sf. (li) châtaigne *b.* 98.

căstáta, sf. *istr.* vénérable *b.* 284 (dcr. **cinstita**).

castél, sn. (urĭ) château *b.* 76,3.

căstig, vr. 1. —, se travailler *b.* 328 (v. **căştig**).

castravét, sm. concombre *b.* 98,2.

Castrísie, s. Np. *b.* 195,3.

căsúţă, sf. maisonnette *b.* 350,3.

căş, sm. fromage à la pie *b.* 258,3; **căşăríe**, sf. fromagerie *b.* 258,3.

caşcavál, sm. (ĭ) fromage, gruyère *b.* 12,2. 258,3.

căşcĭoáră, sf. (cĭórĭ) maisonnette *b.* 204. 361,3.

căşĭ, v. căcĭ.

Caşin, sm. Nl. *b.* 33.

căşlă, sf. (le) métairie *b.* 219,3.

căşlegile crăcĭunuluĭ, réveillon de Noël 234,3.

căşnic, sm. *vel* —, premier échanson 173,2.

căştíg (aĭ), —, vr. se soucier 8*,2; —, va. 1. gagner; tirer profit; triompher 194,3. 290,3. 345; *b.* 5,2. 6 .. 82. 87, 3. 144,2. 197,2. 252,3. 255,2; —, s. (urĭ) gain, profit 292. 313; *b.* 221,2. 253. 364,3; **căştiga**, s. id. 55,2; **căştigaré**, sf. l'action de gagner; gain, victoire *b.* 5,2. 196,2; **-at**, aj. s. gagné, gain *b.* 96. 189,2. 358,3; *chiştig* 30.

cat, **cătaĭ**, v. caut.

cât, pr. quel, combien de; tant 1*, 2. 6*,3. 9*,3. 3. 9. 31,2. 39,3. 42. 51. 58. 60,3. 85,3. 110,2. 133. 136,3. 164,3. 216. 359,3; *b.* 12. 60. 119,2.3. 160,3. 167,1 ..2. 366,2 ..; *bnt.* *cătĭe*, *b.* 262,3; —, tout ce que 17,3. 20,2; —, av. tant que 3. 92,2; *b.* 87,3. 252, 3. 306,3. 320,2. 375; —, que 71,2. 105,3. 128,2. 131. 140,3. 165,3. 297,2. 321. 361,2; *b.* 11,2. 13. 25,2. 37,2.3. 50,2. 56,2. 73,2. 82,3. 89,3. 92,3. 106, 3. 188,3. 203,3. 208,3. 217,2. 240. 359; *mr.* *b.* 267 (= încăt); —, aussitôt que, dès que *b.* 193. 289,2. 304,2; — *de*, si .. que, autant que *b.* 13,2 .. 224,3. 245,3; *cu* —, plus *b.* 8 ..; *de* —, tant que 57; —, que 134; *după* —, autant que *b.* 29,3; *în* —, id. *b.* 244,3 ..; *numaĭ* —, seulement, tant que *b.* 4; —, aussitôt que *b.* 19,2; *numaĭ de* —, à l'instant 126,3; *pre* —, autant que *b.* 151; *pe* —, id. *b.* 89,3; *de* — *pe* —, *mr.* de plus en plus *b.* 269.

cătă, v. ceată.

Catacozino, v. Canta-.

cătănă, sf. (ne) soldat *b.* 214. 315, 2; **cătănesc**, vr. 3. s'engager soldat *b.* 305,2; **-íe**, sf. service militaire *b.* 305,2.

catăr, sm. mulet 304,3.

cătaranu, v. cătran.

cătărígă, sf. adolescent 164.

catastáni, s. pl. châtaignes.

catastíh, sn. (íşe) registre 144,2.3.

cătát, lisez: gă-, préparé *b.* 143,3.

căte, av. à, par 87. 95,3 .. 177,2.3. 183,3. 317,3; *b.* 24,2; —, *unu*, *doĭ*, *treĭ* etc. un à un, par un, deux etc. 67. 334,2; *b.* 19,2. 39,3. 129,2. 136,3. 211,2; — *ceva*, quelque chose 158,3. 355,2; — *o dată*, quelque fois *b.* 233,3; *mr.* *cate*, à *b.* 266,2.

catechismus, sm. catéchisme 124; *-chismo* 226; *catihísmŭ*, *b.* 99,3 ..; *catihísisŭ* *b.* 99.

cătínţă, sf. — *cerĭuluĭ* (κοσοτης) étendue 323,1.2.

catíva, aj. f. *istr.* vilaine *b.* 283,3; **cativería**, sf. méchanceté *b.* 284,2.3.

Cátonŭ, sm. Np. *b.* 152,3.

cătră, prép. vers, envers; sur, contre 1*,3. 12*,3. 1,2.3. 2 .. 6. 10,3. 11. 17,2 .. 18,2. 20 .. 24,3. 26 .. 29. 30,2. 31. 36. 40,3. 67 .. 77. 88,2. 109. 184; *-ră* 7*. 9*. 45,2. 87,3. 140,2. 262,1.2. 317,2. 338; *b.* 6. 48,3. 66,3. 71,2. 156, 3. 191,3. 214; *-re*, *b.* 80,3. 127,3; *cătrea* 1; *mr.* *cătrâ-ţi*, pourquoi *b.* 265,1.2; —, parceque *b.* 267.

cătrán, sm. poix *b.* 217,2. 238; *-tar-*, *b.* 171,2.

Catrín, sm. Nl. *b.* 302,2.

catrínţă, sf. tablier *b.* 309,3.

căt-va, pr. quelqu'un, peu 37,2. 45,3. 161. 305. 360,2. 362; *b.* 2,2. 19,2. 47,2.3 .. 129,2. 178,3. 225,2; *căt-vaş*, id. *b.* 127,3; *mr.* *căt-vru*, id. *b.* 268,2.

caţ, va. 1. *istr.* attraper, saisir *b.* 286,3 ..

căţéa, sf. (ele) chienne *b.* 260; **căţél**, sm. (eĭ) petit chien *b.* 362; *-eleĭ*, pl. dim. *b.* 329; **-ándru** sm. (rĭĭ) petit, grand (d'un animal) *b.* 367,3 .. 368; **căţă-**

landru, *b.* 262,2.3. 263; **căţelit,** aj. épanoui, enflé *b.* 341,3; **căţelúșă,** sf. petite chienne *b.* 349—352 . .

căúș, sm. baquet à puiser *b.* 336,3.

căut (căntái), va. 1. chercher, exiger, tenter 16*,3. 18. 19. 21. 23. 25,3. 33,2. 81,3. 82. 88,3. 100 . . 125. 126 . . 138,3. 165,3. 168. 218 . . 278,3. 314. 340,2. 352; *b.* 3. 17. 37. 68,2. 80,3. 117. 149,3. 212. 313,2; —, rechercher *b.* 125; —, regarder, voir (rechercher) 3*. 4*. 8*,2. 2 . . 8. 61,3 . . 64,3. 67,3. 86,2. 101, 1.3. 116,2. 141,3 . . 156. 165,3. 199, 2. 204,1.3. 237,2. 298. 324,2. 368,2; *b.* 22,2. 50. 64,2. 73 . . 105. 121. 137, 2.3. 186; —, garder, soigner 4. 80,3. 161,3. 262. 349; *b.* 68,2. 69. 113,3; 287; —, vr. *îmĭ — de treabă,* s'occuper de ses affaires 171,3; *b.* 262,2.3. 367, 3; — — *de drum,* poursuivre son chemin *b.* 350; *cáot* chercher 108,3; *cat (cătái)* id. *b.* 161. 304,3. 313,2. 315. 319,3. 363; —, *b.* 308,3. 337,3. 367,3. 368 (v. *mr.* caft, *istr.* cavt).

căutáre, sf. traitement 97,3. 100; **-tát,** sm. aspect 36,2; **-tâtúră,** sf. autorité, regard 15*,3. 16*. 198,2. 210. 212,3; *b.* 90.

Căvâran-Şebeşu, sm. Nl. 37,2.

cavt, (ai) va. 1. *istr.* chercher *b.* 284 . .; —, regarder *b.* 286; **-atu,** sm. considération *b.* 284,2 (*mr.* caft, *dcr.* caut).

caz (căzuĭ), v. 2. tomber 81,2; *mr. b.* 264 (v. cad).

căzác, sm. (i) cosaque 151. 200,3; *b.* 126,3; **-ésc,** aj. 201.

Cazal, sm. Np. 44,3.

Căzălbaş, sm. (i) Np. 130.

căzămánt, sm. chute *b.* 103.

căzánie, sf. (ii) prêche (livre des sermons) 111,2 . .; *ca-* 237,2. 238. 244,3; *b.* 30. 31.

Cazimir, sm. Np. 69,3. 70 . . 190,3. 191 . .

căznă, sf. (-ne, -ni) peine, torture 73. 171. 338,2. 339; *b.* 64. 87; **căznésc,** vr. 3. se tourmenter *b.* 308,2.

căzut, aj. s. tombé, écroulé *b.* 74,2. 248,3; *-a cinste,* l'honneur dû *b.* 4,3.

ce, pr. rel. dém. qui, que 1,2.3. 6. 9. 13,2.3 . . 17,1.3. 25. 31. 51,2; *b.* 5,3. 65 etc.; *bnt. ţe, b.* 262,2 . . 3 . .; —, pourquoi 2*,3. 9; *din — în —,* de mieux en mieux *b.* 367,2; *fie-,* beaucoup 349,3; *ci,* 9. 10. 43,3. 142,3. 221, 3. 222,2. 332,2. 345,2.3 . .; *b.* 55. 60, 3 . . 63. 65. 95,2 . . 96. 98. 133,2 . . 134,1.3. 181,2. 359; *cie,* 226,2.

ce, cj. v. ci.

cĕ, ča, cĕ, cea, cĭa pr. dém. la, v. gram.

cĕ-, v. cea-, ce-.

ceáfă, sf. nuque; *ča-* 350,3; *b.* 123.

ceápă, sf. oignon *b.* 364,3 . . 372; *cêpă, b.* 43; *cĕa-* 356; *ča-* 356,2; *b.* 27. 42,2.3. 98 (*istr.* jbulă).

ceără, sf. cire *b.* 351,3; *cĕ-,* 162,2; *b.* 238,3; *ča-* 95. 116. 293,3. 338; *b.* 217,3. 219.

ceardác, sm. tente *b.* 302,3.

ceártă, sf, (te) querelle, démêlé; *cĕ-* 4*,2. 171; *ča-, b.* 123,3; —, réprimande, *cĕ-* 29,2; *cĭa-, b.* 361,2.

ceás, sn. (uri) heure; *cĕs* 164,3; *b.* 139. 166,1.2; *-ul dĕpoĭ,* dernière heure 48; *čas* 3*. 13*,2. 15*. 1. 2,3. 9. 21,2. 54,2. 67,3. 80,2. 88,2. 89,3 . . 96,2. 97,3. 107,3. 127. 147,3. 167,2. 180,2 . . 185,3. 201,3. 274,2 . . 311. 342,3; *b.* 41 . . 2 . . 60,2 . . 101,2. 200. 214,3. 233,3; —, hora (du bréviaire) *b.* 203,3; *cĭas,* horloge *b.* 370.

ceasórnic, sm. montre, horloge *b.* 8, 2. 368,3; *ces-, b.* 8,2. 9 . . 10,2; *ča-, b.* 8,2.

ceasoslóv, sm. bréviaire; *ča-, b.* 15.

ceástă, cĕ-, ča-, pr. dém. f. celle-ci, v. gram.

ceátă, sf. (te) troupe, bande 179,3; *b.* 218,3. 307; *cĕ-* 98. 130,3. 329,3 . . 330,2 . .; *b.* 15; *ča-* 62. 179,3. 288,3 . .; *b.* 192 . .; —, l'armée céleste 106,3. 245,2.3; *b.* 64,3; *cĕ-* 288,3; *ča-, b.* 89 . . 191; —, brigade, *cĕ-* 221,3 . .

ceáteră, sf. (re) harpe 249 . .; —, (ri) 14,1.2 . .; —, *(ceteri)* 14.

ceáţă, sf. (ceţe) brouillard *b.* 137,3. 299,1.2.

Cehan, sm. Np. *b.* 81,2.

cehluesc, va. 3. voiler, envelopper 234,3.

ceĭnreşĭ, v. cine.

celĭu, v. cer.

cel, (a) pr. dém. celui, v. gram.

celárĭu, sm. chambre, cellule 12,3.54.

cempoi, cene, censte, v. ci-.

cenúșă, sf. cendre 205,2 . . 246,2. 292,2 . .; *b.* 49. 109,2. 254,2 . .; *-ţe, b.* 185,3. 238,3.

cer (úl) va. 2. demander, solliciter, exiger 2*. 9*,2. 19,3. 23,2. 27 . . 42, 1.2. 55. 82. 100,3. 108. 138,3. 169. 239,3. 271,2. 283. 296 . . 300,3. 301,3. 304,2. 326,2. 341,2 . . 342,3. 343,3; *b.* 7. 12. 37 . . 47,3. 101. 125. 149. 150,3. 189. 234,3. 241,2; —, vr. demander pardon 9; —, mendier 195; —, chercher 255, 2; *cerîu* 81,2. 82,3; *ceiu* 288; *b.* 49,2. 182,3; *istr.* 286.

cerb, sm. (l) cerf 36,2. 158,5; *b.* 212,2.3.

cerbíce, sm. nuque 35,3.

cere (aĭ), va. 1. chercher 52,2 . . 77. 78,2. 108,2. 119. 143,2. 183,2. 187. 209,2. 214,3. 230. 231. 248 . . 267 . . 270,3. 360. 365; *b.* 6,2. 11,2.3. 12. 77, 2. 152. 196,2; —, rechercher, examiner, éprouver 11,2.3. 69. 80,1.3. 118, 2.3. 200,2. 204,2. 291,2 . . 328,2; *b.* 72. 297,2. 353,2; —, essayer, tenter 70,3; *b.* 96,2. 131,2. 355 (v. încerc); **cercát,** aj. examiné 76,2; **cercătór,** sm. (l) explorateur 100,2.

cercecu, sm. *istr.* cigale *b.* 282,3. 283 . .

cercél, sm. boucle d'oreille *b.* 369,3.

cercetáre, sf. (ări) examen, enquête 236,3. 291,2; *b.* 105,3. 153,3. 154,3; —, soins 214,3; **cercetez** (ái) va. 1. examiner, scruter, s'informer 84,3. 194, 3. 247. 297. 364,3; *b.* 114,2. 125,2; *-teț* 77. 306; —, chercher 365; *b.* 257.

Cerchiaz, sm. Circassien 93,2; *-chejĭ,* pl. *b.* 4.

cerdăcél, sm. vestibule 172,3. 173.

cérere, sf. (ri) demande, prière *b.* 185,2; *cê-* 25. 42,2 . . 293,2; *b.* 178,2; —, vœu 67,3.

cerése, aj. s. divin, céleste 66,2. 81. 83. 106,3. 130. 298. 316,3; *b.* 108,3. 190,2 . . 192,3. 236,2.

Cergău, s. Nl. *b.* 321.

cérîu, sn. (lure) ciel 1*,3. 9*. 1,2.3. 3. 7. 9. 11,2. 14,3. 16,3. 19,2. 23,3. 28,3 . . 34 . . 54,2 . . 57 . . 82. 107. 127. 147,3. 262,3. 276. 309,2. 310 . .; —, voûte, baldaquin *b.* 130,3; —, (lurĭ) 83. 154. 183,3. 250,2. 263. 311,3. 329. 2 . . 349,2; *b.* 22,3. 36,3. 121. 179,3. 180 . .; *ceri* 7*,3. 14*,2. 9. 32,1.2. 67, 3 . .; *b.* 182,2; *cer,* 3. 4. 124.

cern (ut), va. 2. bluter *b.* 337,1.2 . .

Cernat, sm. Np. 92,2.

Cernăuți, sm. Nl. 173,3. 174.

cernélă, sf. encre *b.* 46 . .

Cernigov, sm. Nl. 237.

cerșése (șúi), va. 3. demander, solliciter 60. 192,3. 234,2. 235,2. 247,3. 296. 298,2. 351; *b.* 57. 358,2 . .; **cerșétul,** sm. supplication 54.

cert (aĭ) va. 1. réprimander, punir 31,2. 50,2. 90. 105,2 . .3 . . 113,2. 120, 3. 121. 122,2 . . 123,2 . . 127,3. 128,3. 141,3. 161,3. 213,2. 276,2. 281,3; *b.* 185. 216,3; —, interdire *b.* 133,2. 167, 2; —, gronder *b.* 256,2; —, vr. se quereller, disputer 284; *b.* 121. 362,2; —, s'instruire 283,2; **certáre,** sf. (ări) réprimande 50,2; —, punition, châtiment 120,3. 121. 122,1 . .3 . . 123,2. 145,3. 153. 161,3 . . 212. 269,3. 270. 346,2; *b.* 14,2; *-rĭt-,* peine 49,2.

cést, (a) pr. dém. celui-ci, v. gram.; *cist* 207,2.

cestése, va. 3. honorer 9; *ci-* 101 (v. cinstesc).

cetáș, sm. partisan, membre d'une troupe 44. 81.

cetáte, sf. (tăți) forteresse, ville fortifiée 2*,2. 11*,3. 1,3. 175,2. 176,1.2. 3 . . 177,1.2. 178. 240,3. 360,3. 361, 2.3 . .; *cetati, b.* 133; —, ville 9. 21,2. 33,2 . . 38. 49,2. 58,2.3. 67,3 . . 72,2. 78,2.3. 107,3 . . 115,3. 124,2. 150,2. 324,2. 360,3; *b.* 23,2. 39,2. 55,3. 76. 167 . .; *ca-* 8; —, droit de citoyen 3*,3; *cetate de scaun,* siége 177; — *Albă,* Nl. 58,3; — *Sărată,* Nl. 287,3; **cetățéan,** sm. (eni) citoyen *b.* 92,2; *-țénŭ, b.* 87, 2 . .; —, *(țeani)* 258; —, *(țéni)* 362,3.

ceténie, sf. lecture 146,2; **cetése** (ii) vn. 3. lire 21,2. 35,3. 37,2. 38. 68,3. 79,3. 105. 110. 111,2. 118. 142,3. 297. 335; *b.* 41,3. 76 . . 153,3. 164; **cetíre,** sf. *-rê stêlelor,* astrologie 133,2; **cetit,** sm. lecture 146,2 . .; *b.* 203,3; **cetitórĭu,** aj. s. lecteur 97,2 . . 109,3. 125, 2 . . 146,2. 251,3; *b.* 156,2; — *de stêle,* astrologue 132,2.3. 133,1.2. 134 (v. citanie).

céucă, sf. chouette *b.* 213,1 . .2 . .

ceuș, sm. huissier 135,2.

cevá, pron. quelque chose 11,2. 37,3. 42; *b.* 21,2. 208,2. 246,2; *căte* —, id. *b.* 84,3; *cevaș,* id. 313,3; —, quelque part 323,2; *alt -aș,* autre chose 287,3. 338,3 . .

čfert, sn. (urĭ) quart (d'heure) *b.* 9,2.

che, cj. *istr.* que *b.* 284; —, pr. rel. qui, que *b.* 285,3.

cheaculê, sf. nigella, nielle *b.* 45,2.

chear, v. chĭar.

Chedrinó, sm. Np. 246.

chedru, sm. cèdre 357,2; *b.* 97,2. 176,2; *chie-* 171,2.

chée, sf. (ei) clef 148,2 . .3. 255; *b.* 179,2 . . 330,3; *chêe* 236; *cheae* 363,2; *(mr.* cleale).

chef, sm. amusement, humeur *b.* 115, 2. 317. 347,2; —, bonne disposition *b.* 374.

chel, sm. teigneux *b.* 246,3 . .

chelĕúg, sm. frais, dépense, vivre 125. 270; *-súg* 125,2; **cheltueálă,** sf. *-ueale,* 176. 261,2. 290,2. 347,3. 348,2; *b.* 30,3. 35. 78,3. 79. 81,3. 103,3; *-tuĕálă* 38. 94,2. 118,2. 144,2.3. 237. 240. 280. 291. 294. 344,3; —, *(uĕlĭ) b.* 221,2; —, *(-tĕel)* 208; **-tuésc,** va. 3. dépenser, dilapider, faire des frais 208. 277. 293,3; *b.* 248. 374.

chem, v. chiem.

chen, av. *istr.* quand *b.* 283,3. 284.

chéndru, sm. centre 323,1.2 . . 347,3.

chentávru, sm. (ri) centaure *b.* 90,2.

chept, sm. *mr.* poitrine, sein *b.* 274, 3. 275 (dcr. piept).

cheró, sm. *mr.* temps, terme *b.* 271. 276,3. 277,2.

cherstĭanske, aj. f. *istr.* chrétienne *b.* 283,2.

cheruvim, v. he-.

Chesár, sm. César, empereur 21. 204. 251,3. 358,3; *b.* 153; *-rie, b.* 79; *Chisarie, b.* 128.

Chést, sm. Np. Quistus *b.* 236,3.

chezáș, sm. garant 74,2. 162.

chĭár, av. même, aussi, pendant *b.* 288,2. 320. 355,3. 362,2; *chêr, b.* 174, 2; *chear, b.* 336,3; —, clairement 330; *chêrŭ* 31,3. 166,3.

chĭáre, sf. *mr.* ombre *b.* 275,2.

chĭátră, sf. *mr.* (chĭeţire) pierre *b.* 277,2. 279,3 (dcr. piatră).

chibzueálă, sf. (le) méditation, délibération 236,2; *chipz-* 110,2. 260,2; **chibzuésc** *(-uĭĭ),* vn. 3. présumer, réfléchir; délibérer 57. 236,2; *b.* 129,2. 244, 3. 311,2; **-uít,** sm. raisonné *b.* 300,3; **-uitórĭu,** sm. prudent 265,3.

chic, sn. (urĭ) cri de joie 179,2.

chícă, sf. chignon, toupet, chevelure *b.* 120. 122,3. 302.

Chicera, sf. Nl. 151.

chiculíţă, sf. petite chevelure *b.* 298,2.

chicuta, sf. *mr.* toît *b.* 268,3.

Chidar, sm. Np. 238,3.

chidvelat, sm. aise *b.* 225,2.

chĭeále, sf. *mr.* peau *b.* 271,3 (ptele).

chĭém *(chem)* (aĭ), va. 1. appeler, crier 1*,3. 12. 13. 14,3. 28,1.2. 34. 35, 2. 42. 78. 83. 100. 176,2. 218,2. 225. 295,3. 318,2. 342,2; *b.* 40,3. 171,2. 189,3; —, vr. s'appeler, se nommer 21,2. 27,2. 34,3. 37,2. 39,3. 48,3. 58, 2. 59,3. 61,2. 71,3. 89,3. 107,3. 116 . . 121 . . 131 . . 153,2. 313,3. 351,2; *b.* 50,2. 136,3. 170. 321; **chĭemáre,** sf., *chem-,* appel 10*,3. 10,3. 329,3; *b.* 234, 2. 354,3; —, vocation 100; *b.* 156,2; **chĭemat,** s. invité 80,3 (*istr.* claem, *mr.* clĭim).

Chiesariea, sf. Nl. Caesaraea 5*,3; *-rĭa* 5*,2.

Chifa, sm. Np. 16*.

Chihnea, sm. Np. 38.

chihribárĭu, sm. ambre *b.* 90,2.

chihuésc, vn. 3. rire aux éclats *b.* 250.

Chilichiea, sf. Nl. Cilicie 284. 320, 2; **-esc,** Cilicien 2*,2.

chilíe, sf. (íi) cellule 253. 297. 304, 3. 305,1.2.3 . .; *b.* 198,3. 200,2. 203,3; *mr. b.* 268,3.

chilóm, sm. crochet 301.

chilomán, sm. vacarme *b.* 127. 356,2.

chimín, sm. cumin *b.* 97,3.

chimír, sm. ceinture *b.* 259,3.

chín, sm. (urĭ) peine, tourment 29,3. 84,2. 182. 212. 214,2. 365,3; *b.* 161,3. 186,3. 187 . . 193,3.

China, sf. Nl. *b.* 130,2; —, sm. Np. Cinna *b.* 197,1.3 . . 198 . .

chíndie, sf. vêpres *b.* 75,3. 81,3. 301,3. 304.

chinuésc (íi), va. 3. tourmenter, torturer 19. 31. 32. 41,2. 85,3. 153,2. 222. 247; *b.* 225; **-uíre,** sf. tourment *b.* 187; **-uít,** aj. *b.* 187,2.

chiósc, sm. pavillon *b.* 178,3 . . 179,2..

chiotór, sm. (i) qui pousse des cris de joie *b.* 333,1.2.3 . .

chíp, sm. (urĭ) image, figure, aspect, visage 10*. 13*,3. 5 . . 8. 34,3. 47,3. 58. 112,2. 166,3. 179. 184,3. 208,3 . . 226,2 . . 267. 282,2. 288,3. 318,2. 324. 330,3. 357,3; *b.* 9,3. 14,3. 31,3 . . 53 . .

80,3 . . 118,3. 169,3. 205,2; —, (ure) 10*,3. 97,3. 115; —, modèle 262,3; —, (urĭ) façon, manière 30. 32. 46 . . 79,3. 107,2. 117,1,2 . . 121 . . 138,2. 270,2. 331,3 . .; *b.* 8. 31. 66. 94. 100,3. 108, 2. 127,2. 196,3. 341,3; *în* —, à la manière 49,2. 72; *b.* 17,3. 51. 69,2; *în* — *scris*, peint 176,2; *după* —, à ses dehors *b.* 91,3. 236,2; *în ce* —, comment, de quelle manière 2. 23,2. 24. 25 . . 77. 84,3. 95; *în tot -ul*, de toute sorte 362,2; *b.* 172; *cu tot* —, avec tous les moyens possibles *b.* 83; *într'un* —, uniformément 80,3 . . 84. 126,2 . .; *într'alt* —, d'ailleurs 88,2; —, autrement 126, 3 . .; *într'acela* —, de même 96,3; *ún* —, uniformément *b.* 218; *un* — *de*, une manière de *b.* 87,3. 150; —, moyen *b.* 245; *nu e* —, impossible *b.* 242,2. 349, 2 . . 352,2; *nece cu un* —, aucunement 54,3.

chiparís, sm. (urĭ) cyprès *b.* 197, 2.3. 198,2; *chipru*, *b.* 167,2.

chípere, s. poivre (?) *b.* 97,3 (piper).

chipeş, aj. modeste 47.

Chiprián, sm. Np. 246,2; *b.* 12,3; **-ru**, sm. Nl. 140,3; *mr. b.* 267,1.3; —, (v. chiparis).

chipuésc, vr. 3. ressembler 84.

chipzuéală, v. chib-.

chir, sm. monsieur, monseigneur 98, 2 . . 110 . . 170,3. 279,2. 280,2; *b.* 60. 127,2; *chyr* 157—159. 209,2. 236,3. 336,3; *b.* 15. 251,3; *chyrĭu*, *b.* 78,3.

Chira, sm. Np. Cyre *b.* 72,3. 73 . .; *-ros* 204,2; *Chy-* 188,2; *Chyrŭ* 337.

chiríe, sf. loyer *b.* 47. 128,3.

Chiríl, sm. Np. 290,2.

Chiríni, sm. Nl. Cyrène 358,3; *Chirinéu*, sm. (eĭ) Cyrénéen 284.

Chirinth, sm. Np. 307,3; *b.* 79,3.

chirón, sm. clou *b.* 245,2 (v. piron).

chiroţícă, sf. toile *b.* 300,3.

chisát (te), aj. *mr.* broyé, pilonné *b.* 272,2 (v. dcr. pi-).

chischinéu, sm. un habit (?) *b.* 266.

Chişinău, sm. Nl. *b.* 219,2.

chit, sm. (ţĭ) baleine 34,3; *b.* 62. 66. 147,2.3. 164; *chyt* 156.

chita ate, *istr.* tant d'autres, beaucoup *b.* 284,2 (cf. dcr. câte alte).

Chitea, sm. Nl. 141.

chitése (ĭĭ), va. 3. viser, *titesc*, *b.* 297, 2; **chitít**, aj. orné 136,2.

chĭuesc, va. 3. pousser des cris de joie *b.* 312.

chĭutiliche, sf. *mr.* lâcheté *b.* 267,2.

chĭuzd, aj. universel 124,2.

chíveră, sf. (re) schako *b.* 3,3.

chiverniseálă, sf. subsistance *b.* 102; *-sélă* 191; *-sĕlă*, administration *b.* 7,2; **-sésc**, va. 3. administrer, diriger 246. 326; *b.* 14,3; —, soigner *b.* 20. 25; **-síre**, sf. direction *b.* 28.

chívot, sn. (e) tabernacle 148,3; —, reliquaire *b.* 74,2.

chizeşíe, sf. garantie 74,2.

chizmă, sf. *b.* 137,2 (v. pi-).

chizmít, aj. copié, abrégé (?) 143,2.

chrisícŭ, sm. *mr.* orfèvre *b.* 275,2 . .

chy-, v. chi-.

ci, cj. mais 168,2. 330,3. 331. 351, 3; *b.* 2,2. 15,3. 20,3. 36 . . etc.; *ci-că*, mais (on raconte) que *b.* 348,2; *ce* 1*. 10*,3. 13,2. 19,3. 20,2. 23,2. 26,2. 29. 31,3. 37,3. 44,2. 46. 48. 52,2. 55.3. 60. 65,3. 77. 80,3. 86. 106. 113,2. 123,3. 138. 141,2. 153,2. 161. 187,3. 194,2. 200. 220,2. 255,2. 277,2. 293,3. 305,2. 316,3 . . 329,2. 338,3 . . 358. 362; *b.* 9,3. 12. 19,2. 28,2. 47,2. 88. 92,2. 110,3. 167,2. 218. 220.

ci, pr. rel. v. ce.

ciă, *b.* 10,2, v. cea.

cibótă, v. cĭob-.

cícea, av. ici 7; *-cĕ* 26,3. 31; *de cice*, c'est pourquoi 365,3 (v. acicea).

cicĭór, sn. (oare) *mr.* pied *b.* 265,3. 268. 272,2 . . 278 (dcr. pi-).

cicoáre, sf. chicorée 331,2; *b.* 340,3.

cicutesc, va. *mr. dinţlĭi ţĭ lĭi -tea*, grincer les dents *b.* 271,3; *cuc-*, déchirer *b.* 264,2. 265.

cíincĭ, v. cinci, *cĭnre*, v. cine.

cilibíu, aj. délicat *b.* 145,2.

cimbir, sm. thym *b.* 43,2; *cimbru*, *b.* 44,2. 97,3.

cimel, **cimel**, s. énigme, énigme! *b.* 368,2; **cimilitúră**, sf. (rĭ) id. *b.* 368,2; *cĭum-* 209; *čume-*, proverbe *b.* 212,3.

cimpóĭu, sm. (oĭ) cornemuse *b.* 305, 2. 318; *cem-* 181,2.

cín, sn. (urĭ) troupe 304; —, ordre 321,2; —, position *b.* 220.

cin, sm. canot 59.

cínă, sf. souper; cène 42,2. 43. 52. 218,2. 330,3 . . 331,1.3 . . 332; *b.* 229. 321.

cincĭ, num. cinq 6. 31. 42,2; *b.* 7,2; *cîncĭ* 6*; — **sprezĕce**, quinze *b.* 201,3; — *-zăcĭ*, *b.* 66,3; **cincĭ şi doazăcĭ**, vingt-cinq *b.* 90; **cincĭ zecĭ**, cinquante 195,2; — *ḑeč* 312,3; — *zăcĭ* 38,3; *b.* 90; *cinzečŭ* 187,3; *cinzecĭ*, *b.* 108,3. 255, 2 . .; *cinḑăcĭ* 91,3; **cinḑăcearĭu**, sm. cinquantenier 265,3; **a cincĕ**, f. la cinquième 33. 34,3. 107,2; —, m. le cinquième 40; *al* — *cilĕ*, id. 163,3.

cíne, pr. qui 9*,2. 7. 13. 16,2.; 21, 3. 28,2. 30,2. 36. 79,2. 83,2. 88. 128,2; *b.* 5 . . 149. 209; *cîmre* 2*,3 . .; *cini*, *b.* 196 . .; *cire* 54,2; *istr.* *b.* 284. 286,2 . .; *ciri* 43; *cene* 28. 93,2; —, celui qui 12. 19,3. 39,2; —, chacun, 34,2. 132,3. 286,2. 336,2.3; *cineşi*, chacun 13*,3. 21,3. 44,2. 115,3. 120,2. 150. 288,3. 334,3; *b.* 142,2. 217,3. 218,2; *cêmreşi*, id. 9,2; *cine-vá*, quelqu'un 31 . . 96,3. 111. 310,3; *b.* 6,2.3. 243,2; *bnt. ţine-va*, *b.* 262,2; *cineváş*, id. *b.* 80, 3. 106,3. 189.

cinéz, va. 1. souper 223.

cínste, sf. honneur, respect, vénération 14*. 11,2. 29,2. 30. 39. 45,3. 51. 88. 106. 114,3 . . 146,2.3 . . 155,2. 276, 2. 293 . . 343. 348,2 . .; *b.* 5,2. 6. 72, 2. 100,2. 188,3. 226,3; *-ti*, *b.* 94,2. 197,3; *censte* 184; *ciste* 61,2; —, dignité 49,2. 122,2. 131,3. 132,3. 163,2. 251,3. 259. 321,2; *b.* 25; *cu* —, honorable *b.* 11,2; *de* —, digne, honoré; honorable 83,3. 101. 143,2. 190. 198, 2. 265,3; *b.* 4 . . 10; —, honnête 122; *mai de* —, plus digne d'honneur *b.* 35. 76; *fără* —, misérable 265,3; *am la* —, honorer 198,2.3; *beau în* —, trinquer, *b.* 374; **cinstésc**, (tĭ) va. 3. honorer, respecter, vénérer 12*. 25. 33. 40,2. 76,2. 89,3. 145,2. 164,2. 181,1.2. 218. 277,2. 319,3. 334,3. 350. 367,3; *b.* 12. 28,3. 100. 111. 147,2. 155. 204,3. 247,3; *cînstesc* 9; —, gratifier, présenter *b.* 132, 3, 229; —, saluer *b.* 121; —, trinquer *b.* 293,3. 330,3; **cínsteş**, aj. honnête 256,3; *b.* 10; **cinstíre**, sf. respect *b.* 202,2; **cinstít**, aj. honoré; vénéré, révérend 7. 30. 78,2. 79. 84. 85,2. 89,3. 90. 98,3. 120,3. 124,3. 240,2.3. 244,2. 308. 344,2. 357,3. 358,2; *b.* 56. 80 . . 97,2. 179,3. 223 . . 226,3. 310,3, *censtit* 183,2; —, pur 1,2. 7; *b.* 184,2; —, clair 29,2; —, honnête *b.* 66,2. 145,2. 251,3. 331,2. 362.

cintiene, s. une sorte d'habit (?) *b.* 11,3.

cĭoáe, sf. airain *b.* 46,2 (v. ac-).

cĭoáră, sf. (cĭort) corneille *b.* 302. 315,3. 348,2 . . 371; *čo-* 91.

cĭoarecĭ, pl. chausses; *čo-*, *b.* 205,2.

cĭorbă, sf. soupe *b.* 376,2.

cĭobán, sm. (i) berger *b.* 374,3; *čo-*, *b.* 127,2; **cĭobănáş**, s. dim. *b.* 287,3. 288; **cĭobănie**, sf. métier de berger *b.* 305,2.

cĭobótă, sf. (te) botte; *čo-* 331,3; *cib-*, *b.* 34; **čobotár**, sm. (i) cordonnier *b.* 211,2.

cĭoc! boc! son du coup de marteau *b.* 334.

cĭocán, sm. (e) marteau *b.* 333,3. 362,2. 375; *din* — *lucrată*, travaillé à coup de marteau; **cĭocănáşĭu**, sm. dim. *b.* 334,1.2.

cĭof, sm. bouffon *b.* 360.

cĭohodár, sm. (i) laquais, suite *b.* 18,2. 75,2.

cĭolán, sm. (i) trumeau *b.* 336; *čolane*, pl. 215,2; **cĭolănos**, aj. qui a des gros os *b.* 259.

ciontésc, va. 3. retrancher *b.* 358.

cĭoplesc, va. 3. sculpter *b.* 205,2; **-lít**, aj. taillé, sculpté 172,2; *čo-* 172, 2.3; *b.* 72,2. 100,2.

cĭoráp, sm. (i) bas; *čo-*, *b.* 118,3.

cĭorbagĭu, sm. (it) colonel des Janissaires *b.* 18,1.3. 19.

cĭorogár, sm. (i) savetier; *čo-*, *b.* 211,2.

cĭovrăncă, sf. **čovraîncă** hibou 91.

cire, -ri, *istr.* v. cine.

cireádă, sf. (ézĭ) troupeau de bétail *b.* 88,3. 259,2.3. 352; *cîrdă*, id. 66,2.

ciréaşă, sf. cerisier *-rê-*, *b.* 97,2.

ciricăesc, vn. 3. gazouiller *b.* 254,2.

círtă, sf. moment *b.* 8.

círslă, sf. nombre (numéro de la constellation) 175,1.2. 211,2.

ciste, v. cinste.

cistu, v. cest.

citániłe, sf. lecture *b.* 126,2; **citátełĭu**, sm. lecteur 208,2; *citénie*, péricope, lecture 252,3; *čte-* 215. 261,2. 262,1.2. 263. 268; *čŭt-* 9*,3. 265,3; **citésc**, va. 3. lire 121. 162,2. 199,2. 337,3; *b.* 29. 95,2; **citeţ**, sm. lecteur; *čiteţ* 255,3; **cititór**, sm. lecteur 157,3. 196,2 . .; *b.* 30,2 (v. cet-).

cîubúc, sm. (cî) *ču-,* pipe à tabac *b.* 115,3.

cîúdă, sf. (de) miracle 84,3. 223,2. 233,2; *ču-, b.* 247,2; —, dépit, colère *b.* 352 . . 353,2. 363,2; **cîudát,** aj. étrange, singulier 102. 363,2; *b.* 24,3; *ču-, b.* 109,3. 134,2. 173,3. 176; —, miraculeusement 130,2; **cîudeșă,** sf. (ese) miracle 51,2. 139,2. 221,2. 222, 2. 319,3; —, (esi) 138,2; **cîudesc,** vr. 3. s'étonner 3. 223,2; *b.* 71,3; *cîudiésc, mr.* vr. 3. id. *b.* 278,3; **cîudíe,** sf. *mr.* miracle *b.* 268,3.

cîugur, sn. (e) houppe, pompon; *b.* 368,2.

cîulínă, sf. bardane *ču-, b.* 98,2.

cîumă, sf. (me) peste 5. 354,2.3; *b.* 23,1.2.

čumelitură, v. cim-.

cîumpăvésc, va. 3. courbaturer *b.* 294,3.

cîúng, aj. manchot, 127,2. 349.

cîupércă, sf. champignon *b.* 371 . .

cîúr, sm. crible *b.* 348,3. 349 . . 376,3.

cîurda, v. cireadă.

cîút, aj. sans cornes *b.* 258,3; *pîută, b.* 330.

cízmă, sf. (me) botte *b.* 11,3. 374; —, (mi) *b.* 137,3.

clácă, sf. réunion de corvée *b.* 349; *de* —, en vain *b.* 245,2; *vorbă de* —, babillement *b.* 262.

clădesc (dí), va. 3. — *ca stogul,* mettre en meule *b.* 297,3.

cláe, sf. (clăi) meule *b.* 320,3. 321. 371.

claem, va. 1. *istr.* appeler *b.* 284,3; —, invoquer *b.* 285; *clîăm, b.* 282,2 . . (v. chiem).

Cláin, sm. Np. *b.* 156,3. 183,2.

clánță, sf. loquet *b.* 356,2.

clás, sm. classe *b.* 220.

clătésc (ĭi) vr. 3. se remuer, mouvoir, agiter, ébranler 34,3. 81. 112,2. 129. 244,3. 249. 364,3. 368,2; *b.* 22,3. 24. 127. 177,2.3; —, chanceler, vaciller, balancer 247. 303. 323,2; *b.* 88,3. 90,2.3. 176,2. 216,3. 327. 361,3; —, palpiter *b.* 122—123 . .

clătin, va. 1. chanceler, vaciller 169,3.

Clauzenburg, sm. Nl. 177; *-zumburg* 178.

Clavdie, sm. Np. Claudius 5*,2.

cleaíe, sf. *mr.* clef *b.* 274 (dcr. chee).

clefetésc, v. clev-.

Cleopŭ, sm. Np. Cléopas 231,3.

clevetésc (ĭi) va. 3. calomnier 4*. 24, 2. 211. 301,3 . .; **-tă,** sf. (te) calomnie 30; **-tíre,** sf. id. 301,3; **-titórĭu,** sm. (ĭi) calomniateur *b.* 39,3; **-tnic,** sm. (i) médisant 5*,3. 6*. 12*,3. 50,3. 367,2.

clĭăm, v. 1. *istr.* v. claem; *-ĭim (ai), mr.* va. 1. appeler *b.* 266. 269. 276,2. 280,2; **-áre,** sf. appel *b.* 269,2 (dcr. chiem).

clĭĭșúță, sf. mr. agrafe *b.* 275, 2.

clín, sm. *nicĭ în — nicĭ în mâneca,* rien de commun avec *b.* 373,2.

clintesc, vr. 3. se remuer, mouvoir *b.* 204,3. 262,3. 368.

clípă, sf. moment, instant *b.* 363,3; *într'o* —, en un instant *b.* 309. 339. 353; **clipálă,** sf. clignement, clin d'œil 233,3; *b.* 12,2; *într-o* — 243,3; *-pealâ,* sf. (peli) minute *b.* 9,2; *în toată -pêlă,* à chaque instant *b.* 54; **clipésc,** va. 3. cligner *b.* 362,3; **clipitură,** clin 14*,3.

clír, sm. clergé 240,3; **cliric,** sm. (i) clerc, prêtre 160. 358,3; **cliros,** sm. clergé 78,2. 193; *b.* 29,2.

clĭucêr, v. clu-.

clocésc, va. 3. couver 167,3; *b.* 129, 2. 211,3. 360,3.

clocotésc, vn. 3. bouillonner *b.* 217,2.

cloncănesc, vn. 3. croasser *b.* 299, 3. 300.

clondír, sm. bouteille *b.* 326 . .

clónțĭu, sm. bec *b.* 340,3 . .

clópot, sn. (e) cloche *b.* 33. 344; — *e bune glasure,* cymbales retentissantes 14,2; — *cu strigare,* cymbale de triomphe 14,2; **clopotár,** sm. (i) sonneur *b.* 345, 2; **clopótniță,** clocher *b.* 32,3; **clopoțél,** sn. (țêle) dim. sonnette *b.* 213,2.

clóșcă, sf. (cî) couveuse *b.* 360,3 . .

clucérĭu, sm. sommelier princier *b.* 153,3; *vel -cear* 173,2; *clĭucêr* 44.

Cluj, sm. Nl. 176,2.3. 178.

cl͡ce = celovece (slav.) homme 65, 3 . .

cmóce, av. maintenant *istr. b.* 284 (v. avmoce).

cnêz, sm. (zi) prince *b.* 50,3.

Cnimon, sm. Np. *b.* 89,3.

co, v. cu.

čo . . ., v. clo . . .

coace, av. *d'aice 'n* —, dorénavant *b.* 104 (v. înc-).

coádă, sf. (de) queue 58,3. 200,3; *b.* 91,2. 110,2. 153,3. 163,3. 208,2. 213, 2. 259. 311,3. 333,2. 354,2 . .; —, (cozi) *b.* 84,3. 336,3; — *de topor,* manche 361, 2; — *ochiuluĭ,* coin de l'œil *b.* 123,3 .

coáją, sf. (cojĭ) peau, écorce, coquille *b.* 43,3 . . 45,2 . .

coálă, sf. — *de hărtie,* feuille de papier *b.* 298.

coámă, sf. (me) chevelure, crinière *b.* 85,2. 311,3.

coápsă, sf. (se) hanche, cuisse *b.* 31, 3. 32. 145,2 . .

coárnă, sf. cornouille *b.* 97,2.

coásă, sf. *timpul -seĭ,* fauchaison *b.* 345,3.

coástă, sf. (te) côte, flanc 9. 145,2. 244,2. 293,3. 322. 341; *b.* 110,2. 171, 3. 349,3; —, penchant, versant 176,2; *b.* 259.

cobésc, va. 3. mal augurer *b.* 303.

cobór, va. 1. (râĭ) descendre 203,2. 361,3; **-ât,** aj. descendu 361,3.

coc (copt), va. 2. cuire 5; —, mûrir *b.* 174. 298,3 . . 335,1.3.

cocĭórvă, sf. râble *b.* 353,2.

cocoánă, sf. (ne) madame, dame *b.* 260,3. 373,3; *cuc-, b.* 316,2 . .; **cocón,** sm. (i) enfant 4. 6. 59. 61. 64. 67,2 . . 93. 132,2.3 . . 135,3. 238. 287,3 . . 288 . . 317,2. 337,2; *b.* 68. 71,3 . . 72 . . 166,2.3 . . 188,3; —, *(cocoani)* 313,2; —, petit enfant 164; *de* —, dès l'enfance 180,2; *cucon* 38,3. 75,3. 209,2 . . 229. 233. 244,2. 250. 264,2. 278 . . 303; *b.* 122,3. 123,2. 139,3.

cocóș, sm. (i) coq *b.* 228,3. 369. 371 . .; *cu-, b.* 61 . . 349,2. 353,2. 371, 3 . .; **cucoșéște,** av. en coq *b.* 353,2 (*istr.* cocot).

cocoșát, aj. bossu, gibbeux 350,3.

Cocoșca, sm. Np. 45.

cocótu, sm. *istr.* coq *b.* 286 (v. -coș).

códea, sm. diable (caudé) *b.* 260,2.

codínă, sf. laine de la queue *b.* 258,3.

códru, sm. (rĭ) mont 14. 15,3. 107, 2; *istr. b.* 286,2; —, forêt 57,2. 70; *b.* 147. 242,3. 305,2. 350,3; —, bribe de pain *b.* 373,3.

cófă, sf. seau *b.* 368,3.

cofétură, pl. bonbon *b.* 315.

Cogălniceánu, sm. Np. *b.* 102. 111,3.

Čogolĕ, sm. Np. 53,2 . . 150,3 . . 152 . . 173,2; *-leáșți,* les gens de Čog- 200.

cohe, sf. *mr.* angle, coin *b.* 265,3. 268,3.

cojíță, sf. croustille *b.* 316. 336,2.

cojóc, sm. pelisse, vêtement fourré 335,3; *b.* 371,2.

Cojoghĕ, sm. Np. 75.

colác, sm. (i) gâteau, petit pain 218, 2; *b.* 228,3. 260,3. 315,2. 330,2. 375, 2; —, margelle *b.* 351,3; **-lăcél,** sm. dim. *b.* 337,2.

colăcăríe, sf. l'invitation, oraison rimée aux noces *b.* 316,2; **colăcărit,** sm. id. *b.* 310,3; **colăcér,** sm. (i) celui qui convie aux noces *b.* 312,3. 314.

colae, *istr.* v. -lea.

coláp, sn. (e) chapeau, bonnet *b.* 225,3.

Colascan, sm. (seni) Np. *b.* 155,2.

colástră, sf. colastre, premier lait après la délivrance *b.* 258,3; *cora-* 91.

coléa, av. là, de ce côté 290,2; *b.* 318; *-lĕ, b.* 173,3. 176,2; *istr. -lae, b.* 284; *-lo, b.* 284.

Colĕdă, sf. Np. d'une divinité de la mythologie slave *b.* 52,3 . .

colegátor, sm. ami, collègue *b.* 35.

coliándru, sm. coriandre *b.* 45,2.3; *comieadru, b.* 97,3.

colíbă, sf. (bi) chaumière, cabane 58,2; *b.* 69,2 (*mr.* călivă).

colíndă, sf. (de) cantique de Noël *b.* 324,2. 326,3. 330,2.3; **-déz,** va. 1. parcourir *b.* 327,2.

Colintína, sf. Nl. *b.* 127,3.

cólnic, sm. sentier 36,2; —, (ce) colline *b.* 261,3.

coloánă, sf. (ne) colonne *b.* 130,2.

Colomâea, sf. Nl. 191.

Colașt, sm. Nl. (?) 176,3.

cólț, sm. (i) angle, coin *b.* 96. 257, 2; —, roche *b.* 259 . .; —, dent, défense 206,2; *b.* 169. 361,3.

colțún, sm. (i) bas, chausse *b.* 34.

com, sm. homme 226,3 (v. om).

comu, av. v. cum.

comanác, sm. chaperon *b.* 327,3.

cométă, sf. comète *b.* 200,3.

comíd, sm. gomme *b.* 46 . .

comieadru, v. coliandru.

cómis, sm. écuyer, titre de noblesse 61,2. 91,3. 150,3; *b.* 126,2; — *mare,* grand équipier 61; *b.* 97,2; *vel* —, id. *b.* 76,2.

Commod, sm. Np. *b.* 10,3.

Comnín, sm. Np. 159.

comoáră, sf. (orĭ) repaire 12; —, trésor 8* .. 17,3. 23 .. 29 .. 112,2 .. 158. 271,2. 275,2; *b.* 38,2. 40—42 .. 77,3. 149,3. 358.

compagnu, sm. *istr.* compagnon *b.* 282,3; **-anïíe**, sf. *istr.* société, assemblée; *b.* 283,2.

compăr, v. cu-.

compus, aj. fait *b.* 246.

conác, sn. (e) relais; auberge 333, 3; *b.* 112,3; **-ăcésc**, va. 3. descendre, gîter *b.* 206.

condéĭu, sn. plume 363. 364,2 ..; *b.* 372; *-déĭu*, *b.* 342; —, article (?) *b.* 221,3.

cóndică, sf. registre; code *b.* 75. 86.

condíte, sf. pl. dragées *b.* 89,2.

condiţióne, sf. *mr.* condition *b.* 264.

Condoguni, sm. Np. *b.* 245.

Condrĕ, sm. Np. 38,2.

conéţ, sm. fin 150,2. 229,3; *b.* 58.

conîhe, sf. cuisine *b.* 224,2.

conosc, v. cu-.

Constandín, sm. Np. 336,3. 340. 347,2. 357,3; *b.* 246,2; *-ntín*, 38,3. 78, 2. 91,3. 92. 320; *b.* 80,3. 81,2; *mr. b.* 278,2; *Costandin* 92,2. 332,3 .. 334,2; *b.* 195,3; *-tin* 93,2. 146. 150,3. 152. 178,3. 257,3. 287,2; *b.* 74,2.

Contăş, sm. Np. 175.

contenesc, va. 3. abolir, faire cesser, cesser 16. 25,2. 202,3. 308. 335; *b.* 49. 180; *-tinesc*, finir *b.* 315,2; *cunte-*.

contrésc, vr. 3. rencontrer *b.* 286,2.

conzulu, sm. *mr.* consul *b.* 265,2.

cóp, sm. ruche, baquet *b.* 292,3 .. 321.

copácĭu, sm. (cĭ) arbre 70. 114,2. 165,3 .. 199,3. 255. 311. 356,3; *b.* 21, 3. 66,3. 77,3. 136,3 .. 210,3; *mr. b.* 272,2.

copáe, sf. jale *b.* 310,2.

copárşĭu, sm. cercueil *b.* 344,3.

cóper (rĭ) va. 3. couvrir 6. 12. 15,2; *istr. copresc*, *b.* 285,2 ..; **coperemânt**, abri 12. 286,2; **coperíş**, sn. (urĭ) toit, couverture *b.* 240,2 .. 291,2.3 ..; **coperitór**, sm. (ĭ) abri 16,2 (v. aco-).

cópie, sf. couteau à deux tranchants 244. 245.

copíl, sm. (ĭi) enfant 164. 265,3. 292. 348,3 ..; *b.* 23,2 .. 37. 93,2. 125, 3 .. 135. 155,3. 200,2. 208,3 .. 361,3; —, page 171,3. 200,2; *b.* 32,3 .. 114, 3. 115,2; *cópil*, bâtard 122; **copílă**, fille 207,3; *b.* 318. 350,3; **-ărésc**, aj. enfantin *b.* 247,3; **-ăreáţă**, aj. *f.* id. *b.* 358; **-ărie**, sf. enfance *b.* 261; *din* —, dès le berceau 198,3; **-áş**, sm. dim. petit enfant *b.* 287. 290,2; **-íţă**, sf. petite fille *b.* 297,3; *cupíĭ*, pl. 207,2.

copîtă, sf. (te) sabot 6; *b.* 90,3. 336,3 ..

coprínd, v. cu-.

copt, aj. mûr 157; *b.* 209. 215,2 .. 3 .. 336. 351,3; *mr. b.* 269 ..; —, cuit *b.* 353,2.

copús, sm. *mr.* effort *b.* 267,2.

corábie, sf. (ábĭĭ) navire, vaisseau 9*,3. 36. 110,3. 128,3 .. 130. 224,2 .. 286,3. 313; *b.* 40,3. 60,3 .. 61. 66. 83, 2. 129,2. 164,2. 317. 368,3; —, *(ábĭĭ)* *b.* 41. 84,1.2 .. 129,3 .. 326; **corăbieárĭu**, sm. (eárĭ) nautonnier, matelot 224, 2. 225; *b.* 39,3. 128,3. 129,2 .. 3.

corastră, v. col-.

corb, sm. (ĭ) corbeau 28. 60,2. 91; *b.* 185,3. 248,2. 302,2. 303; *mr. b.* 264,3 ..

corbán, sm. sacrifice *b.* 117,2.

corboáică, sf. femelle du corbeau *b.* 299,2 ..

corcodél, sm. crocodile *b.* 7,3.

Coréĭu, sm. Np. 364,2; *-reo* 11*,3; *-reu* 49,3; *-ríe* 155.

Corenschi, sm. Np. 74 ..

Coresi, sm. Np. 33,2; *-ríe*, v. Coreĭu.

Corínth, sm. Nl. 253,2; *b.* 204; **-têni**, pl. habitants de C. 13*,2. 24,3. 262. 316,3.

corisma, sf. *istr.* carême, quadragesima *b.* 285,3.

corn, sn. (coarne) corne 14. 83,2. 249,3. 250,2. 357. 361,2. 368,2; *b.* 20, 3. 110 .. 237; —, angle, coin *b.* 334, 2. 335; —, manche de la charrue *b.* 306,2; —, *(cornurĭ)* pl. coin 149,2; **Cornea**, sm. le diable (cornu) *b.* 260,2.

cornícea, sf. espiègle, farceur *b.* 365,2.

Cornilie, sm. Np. 360; *-lii*, *b.* 198.

cornut, aj. cornu *b.* 258,3.

coroánă, sf. *mr.* couronne *b.* 267,3; *corónă* 129,2; *b.* 151. 219,2; —, Nl. 178; *corúnă* 178,2; **corunáţie**, sf. couronnement 333,3. 334,2; **-runéz**, va. 1. couronner 177,3 (v. cunună).

córt, sn. (urĭ) tente 195,2. 239,1 .. 2. 247,3. 334; *b.* 166,3 .. 300,2.3; —,

pavillon 154,2; *-ul ştiinţeĭ*, tabernacle 238,3..

corúĭu, sm. épervier 91.

coscáĭu, sm. (aĭ) corbeau *b.* 298,3. 299.

cositórĭu, sm. étain 162,3. 172,3; *b.* 46,2. 225,3.

cosíţă, sf. (ţe, ţă) tresse, mèche de cheveux *b.* 89,1.2. 91,3.

cost, v. cust.

Costache, sm. Np. *b.* 81,3.

Costand, sm. Np. 127,2; *-ă*, sf. monnaie *(ducatulŭ taste căte 5 -e*, le ducat vaut 5 costandes) 95,3; *-din*, v. Con-.

Coste, sm. Np. 62. 72. 173,2.

Costín, sm. Np. 45,2. 196,2. 202; *b.* 1. 8,2.

costişoáră, sf. (re) dim. petite colline; *b.* 290,1.3.

costréţ, sm. étable de pourceaux *b.* 309,2.

coş, sn. poitrine *b.* 224,3; —, cheminée *b.* 364,3. 365; — *de rîmă*, étable de pourceaux *b.* 335; **coşárcă**, sf. hotte, bourriche *b.* 309,2.

coşcĭug, sm. corbillon 254,3. 255,1.2.

cóşniţă, sf. pannier, corbeille 148, 2.3. 149. 255,3; *b.* 208,3. 209,2.

cot, sn. (coate) coude 313,2; *b.* 342, 2. 363,2; — (coţi) pl. coudée, aune 8*, 2. 65,3. 201,3; *b.* 60,3. 61,2. 92,3. 97. 117,3. 132,3. 167,3.. 217. 323,2.

Cotiastu, sm. Nl. 221,3..

cotesc, vr. 3. serpenter *b.* 292.

Cotnár, sm. Nl. 62,2. 63..

cotonogésc, va. 3. rosser *b.* 365,2.

cotór, sm. manche; *barba în* —, barbe pointue *b.* 169.

Cotrónţa, sf. Nl. *b.* 222—25.

cotrémur, v. cu-.

Cotrucêni, sm. Nl. 333,2.

covărşésc, va. 3. surpasser, dépasser 84,2. 203. 300; *b.* 19,2. 60,3. 91; *covărşesc* 60,2. 99,2; **-şíre**, sf. comble *b.* 87,2; **-itór**, aj. important *b.* 86,2.

covăsêlă, sf. levain 17.

covátă, sf. jatte *b.* 337,2.

covór, sm. tapis *b.* 11,3. 300,3..

covríg, sm. (i) craquelin rond *b.* 360,2.

Cozma, sm. Np. 92,2.. 295.

crác, sm. (i) rameau *b.* 369..

Cracău, sm. Nl. 70.

crăcime, sf. cabaret 24,2; *-mă* 91 (v. cărşmă).

crăcĭún, sm. Noël 136,2. 161. 234, 3; *b.* 228,2; —, Np. *b.* 325,3. 330,3; **-na**, sf. Nl. 71,3. 72,3; *Creačunêni*, s. Nl. 151.

crăésc, aj. royal, princier 269,2. 276. 333,3. 335,2; *b.* 45,2. 169,2.. 201,2. 234,2. 315,2; *toiag* —, sceptre 36; —, va. 3. régner 360,3.

crăĭu, sm. (aĭ) roi, prince 36,2. 58, 2. 69,3. 70.. 73. 124,3. 146,3. 190,3.. 213,2. 268,3.. 276,3. 333,2; *b.* 12,3. 18.. 35. 104,2. 151,2. 202,2. 360,2. 3..; **crăĭásă**, sf. (ăése) princesse, reine *b.* 77. 173,2. 175,3. 313,3; **crăíe**, sf. (ii) royaume 200,3. 360,3; *b.* 76,3. 132, 2; *-ăţi*, sgl. *b.* 96,2; —, domination, règne 235,3; **crăíre**, sf. id. 268,3.

Craĭóva, sf. Nl. *b.* 206,3.

crăişór, sm. prince *b.* 173. 176.

Crălegătorie, sf. Nl. 43,3.

crallévstvo, sm. *istr.* règne *b.* 284, 3 (v. dcr. crăíe).

crám, sm. accueil d'honneur *b.* 115,2.

Crâm, sm. Nl. Crimée 235,2.

crămesc, -iţă, v. cărmesc, -iţă.

crâng, sn. (uri) taillis *b.* 77,3. 370, 3; —, (crângi) branche *b.* 375,2.

crăp, sm. carpe *b.* 42,2.

Crăstítelŭ, sm. Jean Baptiste 104,3.

Craveci, sm. Np. 92,3. 93.

creángă, sf. (crengi) branche, rameau *b.* 351,3; *cra-* 286,3.

creástă, sf. crête de coq *b.* 373,2; —, sommet *b.* 259.

creche, sf. *istr.* verjus *b.* 285,3.

cred, va. 2. croire 67,3. 124,1..2. 127,2. 227; *b.* 105. 206,3; *istr. b.* 283, 2.. (v. crez); **credéul**, sm. le Credo 220,2; **credinčos**, aj. s. croyant, fidèle 16*. 12,3. 15. 47,2. 52,2. 76,2. 82. 100. 109,3. 115. 143,3. 148,2. 163. 195,2.. 228,3. 281,2. 314,3. 326,3.. 341,2. 346, 3; *b.* 40,3. 56,3. 73,2. 97,3. 131,3. 145. 231; —, digne de foi 47; —, assuré 154,2; *bun* —, orthodoxe 164. 240,2; *credencios*, 227; **credínţa**, sf. (ţe) foi, croyance 8*,3. 10*,3. 11*. 15,3. 20,2. 26,3. 30,2. 41. 45,2. 53,2. 77. 104,3. 112,2..3.. 115,2.. 124. 141,2. 240, 3. 293,3. 359; *b.* 29,2. 31,1-3. 57. 162. 373; *crêdinţă* 142; *credînţă* 7*,2; *credenţă* 207,2; *cridinţă* 43,3; *credenţă* 15*,2. 226,2..; —, créance, légalisation 38,3. 76. 103.. 134.. 135.. 151,2; *b.* 76,1..2; —, le Credo 32,2. 41; *cre-*

denţă 75; *cridinţă* 87; *maĭ de* —, plus avéré *b.* 76.

créeri, sm. pl. cervelle *b.* 340; *creirii, b.* 44,2.

crémine, sf. pierre à fusil *b.* 64,2.

crep, (aĭ) va. 1. crever, se fendre *b.* 229. 260,3. 309,2. 340,3. 354. 373,2; — *de zuă,* poindre *b.* 293,2; *crăp, b.* 98,2. 166,3. 339; **crepătúră,** sf. (rĭ) fente *b.* 93,2.

cresc, (uĭ) vn: 2. croître, grandir, grossir 8*,2. 4. 17. 34,3. 35. 36,2. 59, 2. 65,1.3. 79,2. 83,3. 107,2.3. 131, 1.2. 158. 171,2. 206. 256,2. 266,3; *b.* 11,2. 21,3. 27. 30,2. 94,2. 183. 253. 359,2; —, se répandre 283,3; —, élever 257. 278,2.. 320; *b.* 90. 188,2; **-ut,** aj. levé *b.* 351,2; —, âge 131,2. 133,3.

cresteţél, sm. laitue scariole 355,3.

créştere, sf. (rĭ) croissance, accroissement *b.* 126,3; *crê-, b.* 26,3. 30,2. 156,2; —, éducation *b.* 108,3. 125,3. 155,2. 201.

créştet, sm. sommet *b.* 300,3; *crê-* 36,3. 157; *b.* 91,3; *-tit,* cerveau *b.* 122,3.

creştín, sm. (ĭ) chrétien 24. 25,2.3.. 39,2.. 42,3. 46,2. 60,2. 83. 90,3. 106.. 112,2. 138,2. 146.. 217.. 272. 357,3; *b.* 28,1.2. 50,2. 55.. 236,1-3; *-tir* 55; *crĭjteno* 226,1.2; *crăştin, mr. b.* 281,2; **-átate,** sf. chrétienté 39,3. 76,2. 86. 98. 118,3. 124,3. 292,3; *b.* 4,3. 5. 7. 99, 3; **-ése,** s. aj. chrétien 29,2. 32,2. 84, 2. 133,2. 280,2. 336,3. 347,3..; *b.* 35, 2. 56,3; *crĭistinesco* 226,1.2; *crĭptinască* 124; **-éşte,** av. chrétiennement 85,3; *b.* 29; **-éz,** vr. 1. se christianiser 362,2.

creţ, aj. crépu *b.* 295,3.

Creţuléscu, sm. Np. *b.* 205,3.

Creusa sf. Np. 59.

crez, (úĭ, a crede) vn. 2. croire, penser 3*,3. 10*,3. 15*,2. 8. 20,2. 32,2. 39, 3.. 42,3. 65. 108,2. 112,3. 139,2.3.. 148. 159,2. 179,3. 201.. 208. 288,3. 289. 308,3. 310,2.. 320,2. 324,1.3. 327,2.. 343,3. 347,2. 358; *b.* 18,2. 57, 2. 82,3. 94. 161,1.2. 183. 202. 245; *creḑ* 6*,3. 49,2. 53,2. 106. 109. 174,3. 200. 227,2. 230,2..3. 248 (v. cred); **crezământ,** sm. foi *b.* 160,3..

crín, sm. lis 8*,2. 325,2; *b.* 176,2; — *de apă,* iris pseudacorus 356,3.

crîntă, sf. jatte à fromage *b.* 258,3.

cristál, sm. cristal *b.* 176,2; *-iş-, b.* 178,3..

Crîstos, 227,2 (v. Hristos).

crîsu, sm. *istr.* croix *b.* 285,2 (dcr. cruce).

crîşmă, sf. cabaret *b.* 224,2 (v. cărşmă); **crîşmarĭ,** sm. cabaretier *b.* 224,2.

Crîtă, sm. Nl. 47,2. 224; *-tîn,* sm. originaire de C. 340,3; **-tíl,** sm. Np. *b.* 150—51..

crîvo, aj. *istr.* faux *b.* 285.

croése (ĭl), va. 3. tailler, faire *b.* 326,1.2; —, rosser *b.* 356; —, faire des projets *b.* 367,2; **croitór,** sm. tailleur *b.* 121. 326,2.

Cron, sm. Np. 57,2. 66,2.

croncănésc, vn. 3. crosser *b.* 302,2.3.

cronicárĭu, sm. chroniste 70,2. 143, 1..2. 192.

cruce, sf. (cĭ) croix 2. 21,2. 85,2. 90. 101,2.3. 106. 130,2. 182. 186,2. 192,2. 226,2. 314,3. 357,3.. 358,2..; *b.* 24. 60,2.. 80,3.. 186,2; —, (ce) 172, 3; —, carrefour *b.* 224,2 *(istr. criu);* **crucíş,** aj. av. croisé, en croix *b.* 4. 362,3.

crúd, aj. cruel *b.* 76,3. 152; *pĭtale -ă,* peau crue *b.* 3,3; *roao* —, rosée fraîche *b.* 177,2; *-ă cărticică,* petit livre, simple *b.* 346,2 *(istr.* crut).

crúg, sm. cycle 44; *b.* 166,2.

crúnt, aj. sanglant, ensanglanté 11. 176,2; *b.* 19,3. 129; —, sanguinaire 60,3.

cruto, av. *istr.* — *ráţe,* amèrement froid *b.* 282,3 (dcr. crud).

crúţ (áĭ) va. 1. ménager, préserver, épargner 11*. 13*,2. 33,2. 49,3. 59. 86, 2.. 237. 264,1.. 318,2. 367,2; *b.* 374, 2; —, ramasser 51; **-ţâ,** sf. ménagement 327,3; **cruţíre,** sf. id. *b.* 58.

cseána, sf. *mr.* pays étranger *b.* 274, 2.3.. (v. x-).

ctítor, sm. fondateur 44.

čténie, v. citanie.

čtu-, v. ciu-.

cu, prép. avec 8*,3. 1. 4. 16,3. 23, 2. 25.. 30.. 38.. 135.. etc.; *co* 43, 2. 151,3. 364.

cŭ, prép. slav. vers, envers 316,3. 317,2. 318 (v. că).

cubéle, sm. (ĭ) limaçon 117.

cuc, sm. coucou 91; *b.* 137,3. 347,2.

cuceréḑ, vr. 3. s'humilier 266,2 (οἱ ἀπαιτοῦντες); *-ésc, b.* 155; **-ríe,** sf. humilité, dévotion 157. 287,2. 288,3; *b.* 253,

3; **cucérnie**, aj. révérend *b.* 156,2; **-nicíe**, sf. piété, dévotion 274,3; *b.* 100, 2. 101,3; —, révérence (titre) *b.* 28,2.

cucon, v. co-.

cucór, sn. (coară) cicogne *b.* 132,3.

cucóş, v. co-.

cucunár, sm. (ĭ) pignon *b.* 42,3. 45.

cucur, vr. 1. flatter de la queue *b.* 84,3.

cucútă, sf. ciguë 355,3. 356,3.

cudălbél, sm. (eĭ) à la queue blanche *b.* 334,3.

Cudughér, sm. Np. *b.* 79,2.3.

cufúnd (ú), va. 1. plonger, abîmer 32; *b.* 129,3; —, vr. s'enfoncer, s'abîmer *b.* 39,2. 109,2.3. 353; **-áre**, sf. enfoncement 29,2.

cúget (aĭ), vn. 1. penser, songer, réfléchir 13*. 16. 44. 54. 88. 98. 113. 133,3. 171,2. 222,3. 223. 271,2. 310, 2; *b.* 37,2.3. 164,3. 295,3; —, projeter 282,3; —, sn. (te) pensée, réflexion, idée 11. 54. 81. 89,2. 97,2. 110,3. 147. 154,3. 164,3. 168,3. 170,2. 298. 312,2; *b.* 11. 21,2. 73,3. 126,2. 176,2. 179, 2. 195,3; —, intention 155,2.3; **-áre**, sf. id. *b.* 153,2.

cúglă, sf. cape *b.* 3,3.

cuğmă, v. cuzmă.

cuĭăşăl, sm. petit clou (?) *b.* 370.

cúĭb, sn. (urĭ) nid, nichée 15,2. 84, 2. 102. 341; *b.* 210,3. 327,3. 328.. 367,3. 369. 374,3; *cuĭúb* (urĭ) 282; *b.* 136,3..

cuînplit, v. cum-.

cuişoáre, sf. pl. clou de girofle *b.* 42,3. 45,1.3. 109,2.

cúĭu, sn. (ĭe) clou *b.* 245,2. 376,2.

cuj, sm. *istr.*; — *de slama*, brin de paille *b.* 286,3; *cuţ*, morceau *b.* 287.

cúla, sf. *mr.* tour *b.* 281.

cúlc, (aĭ) va. 1. coucher 36. 136,1-3; *b.* 354—55..; — *la pămînt*, tuer *b.* 365, 3; —, vr. se coucher, se reposer 149. 171. 253. 294,1.2; *b.* 49. 70,3. 175,2. 176,3. 327,2.3; **-áre**, sf. couchée, coucher 285,2.3; **-úş**, sm. terrier *b.* 262. 367,2.

culdura, v. căl-.

culég (eseĭ), va. 2. cueillir 24. 255, 1.2. 256.. 351; *b.* 175,2; **-ătór**, sm. compositeur *b.* 353,3. 367,2; **-ere**, sf. collection *b.* 361. 365,2; **eules**, aj. recueilli 236,3; *b.* 201,1.2. 364,3; —, sm. vendange *b.* 26,3.

cum, cumu, av. comme, comme si 2*,2. 4*,3. 12*,2. 1,2. 9. 10. 19,3. 23. 26,2. 32. 39,1.3. 41,3. 45,3. 46. 48. 50,2. 52,2.. 55,2. 59,3. 63,3. 76,3. 96,2. 105.. 115,3. 117. 122,1-3. 123.. 138,3. 290. 324,3..; *b.* 9,2. 171; —, dès que, aussitôt que 130,3. 149,3; *b.* 74,2. 137,2. 196,3. 214,3. 256,3; —, comment 13*,3. 14*,2; *b.* 46,3. 48..; —, cj. que, ainsi que (ut) 2*,3. 3*. 4*, 3.. 5*,1.2. 4,2.3. 5,1-3. 16. 23,1-3. 24,1-3. 26,3. 32. 34,2. 35,2. 37,2.3. 40,3.. 45,1.2. 47,3. 62,2. 74,1.2. 102, 3. 122. 123,1.2. 132,2. 133,2. 137. 141, 2. 151. 162. 220.. 268. 271,3. 276,2. 295,3. 318,3. 346. 350,3; *b.* 31. 70, 3.. 74,3..; — *că*, id. *b.* 18,3. 21,2. 28,2. 112,3. 162. 169,2. 179,2. 189. 204,2. 211,3. 322; *cumuş*, comme, tel que 44. 48,3. 128,3; *cumvá*, par hasard 160,3; *nu cumva*, d'aucune manière 66, 2. 82,2. 119,3. 134. 165,2. 167,2. 169, 3. 197. 286,2. 327,2; *b.* 95,3. 127,3. 179,2; *ca cum*, comme si 131,3..; *b.* 21,2. 150,2; *mr.* comme *b.* 269; *de cum*, que *b.* 353; *ničicum*, nullement 133,3; *b.* 89. 181,3. 182. 243,3. 245, 3. 250; *nicĭ de cum*, id. 347,3; *b.* 211, 3. 213,3. 245,2.

cumbará, sf. (le) grenade *b.* 19..

cumândez, va. 1. sacrifier 15,2; **-áre**, sf. (ărĭ) sacrifice 16,2.

cumâtru, sm. compère 90..

cuménec (aĭ) vr. 1. se communier 116,1.2. 181,3; *cumérec* 55,2; *cumínec* 89.. 117. 218,2.. 242,2; *b.* 29. 207; **cumenecătúră**, sf. communion 40. 42, 3. 115. 181,3; *b.* 80; *cuminecătúră* 25,2.

cumere, v. umere.

cumnát, sm. beau-frère 72. 207,2..

cúmpână, sf. balance; danger 79. 196,3. 211,2. 360; — *de moarte*, malade à la mort, danger de *b.* 120,3; *a sta în-*, être en balance, en danger *b.* 245, 2; **-nése**, va. 3. compenser, peser, équilibrer 64. 272,2. 360; *b.* 90,3.

cúmpăr (aĭ) va. 1. acheter 17,3. 18. 37. 100,3. 107,3. 134,2. 143,3. 229,3. 238. 241,3. 291. 313; *b.* 11,3. 34,3. 54. 96,2. 121,3. 128,3. 135. 170,2. 214, 1.2. 225,2; *compăr* 43,3; **cumpărătúră**, sf. (rĭ) achat 38,3. 45. 63. 74,3. 103. 151,3..

cúmpăt, sm. équilibre, mesure 149, 2; *pre supt* —, en secret *b.* 245,2; **-éz**,

va. 1. mesurer, modérer 118,2. 145,3. 146,3..

cumplíre, sf. dureté, cruauté *b.* 87. 196,3. 197; **-íță**, sf. (e) extrémité 13,3; **-ít**, sm. fin 18; **-ít**, s. aj. violent, cruel, dur, terrible, horrible 49,3. 60,3. 64. 166,2.3. 171. 196,3. 197,2. 201. 202, 2.3. 214,2. 266. 296,2. 354,2.3; *b.* 12, 2. 83,2. 91,2. 116,3. 118. 152,2. 240; *ḑuă -ită*, jour de calamité 248,2; *cuîmplit* 106,3.

cungĭur, va. 1. entourer 366,2; *cumjur*, parcourir *b.* 110,2 (v. în-).

cunóse, (uĭ) va. 2. connaître 13,2. 20,2. 26,1.3. 38. 40,3. 48,3. 57,2. 72, 3. 79. 81,2. 116,2. 117,2. 215,2.3.. 248,3. 254,2. 324,2. 355,2. 365,3; *b.* 11. 13,3.. 136,3. 235; —, reconnaître 2,2.3. 64,3. 102,2. 297,3; *b.* 207,3..; —, apprendre *b.* 2,3. 53,3; *conosc, b.* 90; **-ătór**, sm. (rĭ) connaisseur 295,2. 322,3; *b.* 55,3; **-út**, sm. (ţi) connu, connaissance 185,2. 255,2; *b.* 236,3..; **cunoştínță**, sf. (ţe) connaissance, instruction 76,2. 146,2. 216. 245,3. 273,2. 275,2; *b.* 17,2. 28,2. 152. 154,2. 156,2. 175,2. 208,3. 255,2; —, conscience 273, 2. 275,1.2..

cunpar, v. cum-; *cuntenesc*, v. con-.

cunún (ái), va. 1. couronner 11,2; —, marier 61,3. 217,3..; *b.* 68,2. 293, 2; **cunună**, sf. (ĭ) couronne 60. 61,3. 64, 3. 65.. 86. 106,3. 203. 257; *b.* 5,3. 57,3. 209. 324,2; *curúră* 56; —, guirlande *b.* 51,3. 88,3. 134,2. 197,2. 320, 3; **cununíe**, sf. mariage 115. 243,2; *b.* 370,2 (v. coroană).

cúpă, sf. (pe) coupe 151; —, (pi) *b.* 258,3.

Cupalo, s. nom d'une divinité de la mythologie slave *b.* 51,3..

cupárĭu, sm. échanson 38,2.. 102, 3; *cupărêscă*, aj. f. appartenant à l'échanson 38,2.

cupéţ, sm. négociant 93,2.

cupíţu, sm. *istr.* grande cuiller *b.* 285,2.

cuprínd (nsei), v. 2. enfermer, saisir, tenir, contenir, consister 42,2. 71,2. 118, 3. 124,2. 147,2. 214,2. 243,2. 245,2.. 259. 300,3. 303. 308,3. 323,2. 350. 357, 3. 363,3; *b.* 13,2. 28. 36. 82,2. 99,2. 116. 176,2. 180. 221. 253,2. 290,2..3..; —, lier 200; *co-, b.* 22. 23. 124,3. 127, 3; **-ere**, sf. l'action d'embrasser 101,3; —, étendue, contenance 323,2; *b.* 220, 2. 222; —, compréhension *b.* 253,2; **cuprins**, aj. contenu, saisi 230,2; *b.* 215, 2. 223,2; —, sm. contenu *b.* 126,2.

cuptórĭu, sm. fourneau 17,3. 18; *-tori* 8*,3; *-tĭór, b.* 350,2. 351,2. 352.

cur (sei), vn. 2. courir 6. 36,2, 231; —, vn. 1. couler 90,3. 99. 108. 176,2. 225. 255,2. 347; *mr. b.* 265,2. 268,2 (v. curg); —, nettoyer 293; *b.* 43,3.

curănd, av. vite, promptement 59,3. 61,2. 125,2. 288,3. 305,3; *b.* 6,2. 25,3. 26,2. 74. 129,2. 135,2. 159. 216,2; *de* —, récemment *b.* 139,2; *apa dă* —, si vite *b.* 255,2; *cu multŭ și mai* —, beaucoup plus vite 278,2; *curúnd*, av. vite 2*. 3*,2. 100,3. 147,2.. 216,2. 258, 2.. 324; *b.* 11,2. 121,2.3; *-dă vrême*, peu de temps 190,3; *mr. b.* 264,3. 266; *de* —, récemment 47.

curát, aj. propre, pur; chaste, sobre 15*,2. 9. 12,3. 44,2. 47,1.2. 48,3. 52, 3. 55,2. 79,3. 101,1.2.. 154,2.3. 211, 3. 241. 319,2.. 346,1.2; *b.* 31,2. 32.. 58.. 61,3. 70,3. 138. 184,2. 231,3. 343, 1-3; *pietri -te*, pierres précieuses 12,3; —, av. clairement, franchement *b.* 41,2. 219.

curătorĭu, aj. coulant 57,3. 98,2. 346,2.

curăţél, aj. dim. propret *b.* 327,3; **-ţénie**, sf. pureté 293,3; —, purification 317,3; **-ţése** (ţii) va. 3. nettoyer; purifier 13.. 16,3. 26,2.3. 27,3. 48,3. 81, 2. 84. 91. 107,1.3. 154,3. 194,2. 222. 241,3. 284,3; *b.* 4,2. 16,2. 45,3. 184. 350; *curăţăsc*, 242,3. 245,3; *b.* 109,3.. 137,1-3. 219; *curăţéz*, id. 317,2; **-ţíe**, sf. propreté; honnêteté, chasteté 10*,2. 9. 29,3. 45,2. 47. 79. 100. 165. 180; **-ţíre**, sf. nettoyage 346; **-ţitórĭu**, s. aj. qui nettoie 30; *b.* 137.

curcubéu, sm. arc-en-ciel *b.* 370,3.

curéa, sf. (ele) courroie *b.* 3,3. 369, 2; *curá, b.* 227,2..; —, (èle), *b.* 11, 3. 90.

cúrg (curséi) vn. 2. courir 344; —, couler, s'écouler 296,2; *b.* 61,2.3.. 102. 124,3. 130,2. 133,3. 136,3. 148. 167,2. 176,2. 237,2. 318,3. 333,2; —, sortir, découler *b.* 214,3 (v. cur); **-ere**, sf. écoulement 359,3; *b.* 148,2. 159; —, cours *b.* 93. 150,2; *-gire, b.* 83; —, marche *b.* 236,2.

curióz, aj. curieux *b.* 170,2; **-itáte**, sf. curiosité *b.* 169,2; **-nic**, aj. étrange *b.* 144,2. 146,2.

curişór, sm. dim. (rĭ) derrière *b.* 334,2.

curm (aĭ), va. 1. cesser, interrompre 9*. 19,2. 133,3; —, vr. *mr.* s'efforcer *b.* 270,2. 277,2.

curmezíş, av. *în* —, de travers *b.* 304,3. 335.

cúrs, sm. cours, marche 11. 133,2. 176,2. 177,2. 202,3.. 204,2.. 332; *b.* 9,2. 253,2; *-ul ţărâĭ*, événements 196,3.

cúrsă, sf. (se) piège 166. 172. 214. 354..; *b.* 52. 110,2.

Curşa, sm. nom d'une divinité de la mythologie slave *b.* 53.

cúrte, sf. (ţĭ) cour 14,2. 70,3. 75,2. 106,3. 152. 190,2. 218,3. 235,2. 277. 333,2. 337,2. 341,2; *b.* 8. 12. 69,2. 169, 2; —, palais 133,3. 189,3. 200; *b.* 69.. 113,3. 118,2. 224,2. 324,3. 331,2. 334, 2; **curtĭán**, sm. courtisan 198,2..

curund, v. -rând; **curură**, v. cunună.

cúrvă, sf. (ve) putaine, impudique 46. 122.. 242,3. 285,2. 291,2.3; **-várĭu**, sm. (rĭ) putassier, impudique 33. 40,2. 46. 242,3. 289,3; *b.* 39,3. 159,3; **-vesc**, va. 3. se prostituer *b.* 22,2; **-víe**, sf. (ĭi) impudicité, prostitution 11*,3. 12*,3. 2. 29,3. 47,2. 50. 275,2. 289,3. 291,3. 315,2; *b.* 39,3. 144,3. 261,2; *curŭvíe* 45,3; *corvíe* 54,3.

cuscríe, sf. (ĭi) alliance par mariage *b.* 10; **cuscru**, sm. (rĭ) beau-père, beau-frère *b.* 98,2; *mr. b.* 273,3.

cust, vn. 1. exister *b.* 227,3; *cost*, va. maintenir en vie 269,2.

custorít, aj. teint (?) *b.* 311,3.

cusúr, sm. défaut *b.* 372,3.

cusút, aj. cousu, brodé *b.* 226,2. 312, 2. 315,3.

cuş, *istr.* v. cuj.

cutáre, pr. indf. tel 122,3. 297,3. 298.. 307; *b.* 138,3. 250,1.3.. 326.. 364; *-ri*, *b.* 172,2..

cutát, aj. avec des rainures *b.* 331,3.

cutéz (aĭ), va. 1. oser 11*,3. 5. 6. 64,2.. 73. 293,3; *b.* 70,3. 167,3. 224, 2; *cuteţ* 4*,3. 46,2. 49,3. 241,3. 246, 3. 264,2; **cuteţáre**, sf. audace 242,3.

cutíe, sf. boîte *b.* 117,3.

cutrémur (aĭ) vr. 1. trembler, frémir 49,2. 68. 288,3. 293,2. 296. 303; *b.* 5. 40,2. 242,2; *-mor* 175,2; *cutrimbur*, va. *mr.* faire trembler *b.* 282; —, s. (ĭ) frémissement 2*. 215,2. 243. 259, 2. 283. 288,3. 366,2; *b.* 64,3. 215,2; —, tremblement de terre 4,2. 67,3; *b.* 164,3.. 165.. 217,2.3..

cutríer, va. 1. parcourir 253,2.

cutrimbur, v. cutremur.

cutúrbur, va. 1. *mr.* troubler *b.* 265..

cuţít, sn. (e) couteau 352,2; *b.* 98, 3. 117,2. 332..; *istr.* 285,2; *în -e îl luară*, déchirer à coups de couteau *b.* 116,3.

cuvânt, sn. (vínte) mot, parole; sermon, discours 3*,3. 9*,3. 11*,3. 1,2. 8. 12. 20.. 23,2. 24,3. 32. 36,2. 40,2.. 42,3. 44. 47. 51,2.. 69. 79,2. 80,2. 96,3. 98,2. 104,3. 109. 122. 126,2.3. 128. 137,2. 153,2. 186.. 211,2.3. 283, 3.. 291. 312.. 324,3; *b.* 4.. 6,2. 7, 2. 20,2.. 32,2. 143,2. 160.. 204,3; —, chapitre *b.* 216; —, réponse *b.* 313, 3; *cu* —, sous prétexte *b.* 124,2; *din* — *în* —, mot-à-mot 360,2. 362,3; —, (vinti), *b.* 123; —, (vîínte) 82,2; —, (vénte) 40,1.3. 50.. 51,3. 54. 198. 227. 350,3. 366,3. 368,2; —, (vânte) 37. 84, 3. 312,3; *cuvînt* 208,3.. 215.. 239,3; *cuvintele tocmitorĭ*, compositeurs 111,2; **-áre**, sf. oraison, parler 250; *b.* 162, 2.. 236,2; *înaínte* —, préface *b.* 39; *fără* —, muet, interdit *b.* 150,2; **-ătór**, s. aj. parlant 88. 260,2; *b.* 21,3.. 28. 153, 2. 164; **-éz**, va. 1. parler 201,3; *b.* 158,3. 292. 326,3; *bine -eţ*, bénir 211,2. 303. 364,3. 367,3.. (v. bine).

cuvlinčós, aj. digne, légitime, convenable *b.* 78,3. 155,2. 253,3; —, dû 335,3; *cuvlínţă*, sf. nécessité 31,2.3; —, convenance, bienséance *b.* 90,3. 110, 2; *bună* —, id. 313,2; *b.* 86,3. 147; *cu* —, comme il faut 76,3. *preste* —, inconvenant *b.* 91,3.

cuvin, vr. 3. convenir, appartenir, seoir 30. 125. 164,3. 218. 241. 276. 284,3. 343,2. 347,3; *b.* 6,2. 9. 23. 28, 3. 80. 101,3. 184,2. 253,3. 356.

cuvíos, aj. décent, beau; pieux, vénérable 129,3. 132,2. 157. 279,2. 284, 3. 297,2.3. 319.. 363,3; *b.* 2,3. 130, 3. 203. 303; —, propre 346,2; —, tempéré *b.* 3,2.

cúzmă, sf. chaperon, bonnet *b.* 369, 3; *cuşmă*, *b.* 205,2.

cyclu, sm. cercle *b.* 92,3.

D (Д).

da, v. dar.

dă, v. de.

Dabíjea, sm. Np. 173,2. 251,2; *b.* 32,2.

dáca, cj. si, en cas que, donc 73. 120,2; *b.* 115,2. 251; —, aussitôt que *b.* 171,3.. 231,2; *deca* 3*,3. 4*,3. 1. 3. 6. 166,3. 171,3. 224,3. 364; *b.* 73,3; *dêca* 18,2. 24,2.3. 27,2. 29. 40,3. 48, 2. 89,3. 100,2. 113; *b.* 36,3. 99,2. 100, 2. 108. 204,2. 207,3. 241,2.

Dáchia, sf. Nl. *b.* 183,2; **-chi**, sm. pl. Daces *b.* 205.

dáĕ, v. deci.

dádă, sf. *mr.* mère *b.* 273,3..

Dafce, sf. Np. *b.* 281,3.

dáfin, sm. laurier *b.* 66,3. 91,3. 197, 2; —, fenouil *b.* 198.

Dafni, sf. Np. Daphne 320,3.

dăhánie, sf. *toată* —, tout ce qui respire 14,2 (v. dih-).

DăIan, sm. Np. 74.

dăins, v. dăns; **dăîntăĭu**, v. dintăiu.

dájdie, sf. (ĭi) impôt 177,3; *b.* 206, 2. 220,3. 221.

dájnic, aj. s. tributaire 36,2.

dálb, aj. blanc *b.* 295,3. 324,3. 330, 2. 331,3. 332.. 338,2.3..

dalg, sn. (urĭ) *mr.* *-urile lumiĭ*, les orages de la vie 268,2.

dâmă, sf. *mr.* détriment *b.* 264,3.

Damaschín, sm. Np. 129,3. 152. 244,3. 345,3; *b.* 38,2. 127,2. 252; **-cu**, sm. Nl. 2*,3. 3*.

Dâmboviţa, sf. Nl. 189,2.

dăn, v. din.

Dan, sm. Np. 36,2; *b.* 71; *-ni*, id. 45.

Danái, sm. pl. Np. *b.* 89,2.

dănăoară, av. *nice* —, jamais 114, 3. 122,3. 137,2. 259..; *nič* — 297,3; *b.* 11,3; *nice dinior*, id. 141; *neč diniorŭ* 1,3; *dinioară* 3; *o* —, une fois, *dinioră* 41. 80,3.

Dánciu, sm. Np. 87; -č- 135. 207,3.

dâncolo, v. din-.

dánie, sf. leg 207,2.

Daniíl, sm. Np. 157,2. 271,3..; *b.* 23,2; —, le livre *b.* 31,3.

dâns pron. dém. il; lui-même 66.. 68. 105,2. 108. 116,2. 117,2. 120,1.2. 147,2. 198.. 231,2..3.. 267.. 286,1. 317.. 361,3; *b.* 132,3; *dîîns* 48,2; *dîns* 215; *dens* 287,2..; *dyns* 238.. 239, 2..; *dïins* 7*. 83,1.3. 86; *dins* 88,2. 95, 3. 96. 110. 112,2. 115,3. 158,3. 161,3. 176,2. 187. 188.. 255,2; *dişă*, f. *mr.* *b.* 281,2.

dánţ, sn. (urĭ) danse 300,3. 330,2; *b.* 121,2. 331,3; **dânţuésc**, va. 3. danser *b.* 324,1..2.. 331,3; **dânţuíre**, sf. danse 106,3.

dăpă, v. depe, după.

dăpăr, vr. 1. —, se prendre aux cheveux *b.* 212,2.

dăparte, dăplin, dăpe, dăpre, dăpun, dăspre, v. de-.

dar, sn. (urĭ) don, cadeau 46. 48. 51,2. 57. 67,3. 78,3. 84,2. 99,3. 105,2.. 108. 115,1.2. 132,3. 156,3. 170,2. 299, 3. 326,2. 340. 344,3; *b.* 18,3. 64,3. 96. 108,2.3. 203,3. 207. 241. 367; —, grâce 309,2; *b.* 90,2; —, (ure) 1,3. 35,2. 94, 2. 100. 367,2..; *de* —, donné, cadeau *b.* 375,3; *în* —, gratuitement 194,2. 355; *b.* 147,2. 159,3; *darrŭ*, don 83,3. 84. 86.

dar, cj. mais; alors, or, donc, cependant 61,2. 69,3; *b.* 2,3. 83,2. 94,2. 119. 154,3. 325,2. 364; *darrŭ* 83; *da*, id. *b.* 225. 226,2. 228. 258,3. 259,3. 329, 3.. 367,3; —, oui *b.* 136,2; *da cum nu*, sans doute *b.* 352,2; *dară*, cj. id. 24.. 27. 40,2. 41. 47. 95,2. 267,2.. 277,2; *b.* 13; *dară* 108. 138,3. 169,3. 255,3. 267, 3. 310,2. 323,2. 353; *b.* 21,3. 52, 2. 100,3. 152. 170. 200,2. 241,2.

dáre, sf. (dărĭ) l'action de donner 366,3; —, don, présent 62,3. 80,2. 97. 174; *b.* 207,2; —, impôt *b.* 34,3. 108. 220. 221. 222,2; *dari*, *b.* 220,3. 221,3; — *de plată*, récompense 263,2.

dărăbán, sm. (ĭ) garde, gendarme 73,2; —, (nţi) *b.* 206,3.

dărâm, va. démolir *b.* 371,2; —, vr. 1. se dilacérer 359..

Daríe, sm. Np. 173,2; *b.* 166,2.

dărlóg, sm. rêne *b.* 294,3.. 296,2.

Dărmăneşti, sm. Nl. 151.

dârmón, sm. grand crible *b.* 376,3; **-ésc**, (ĭi) va. 3. cribler 163.

dărnic, aj. libéral *b.* 366,3.

dărnire, sf. générosité 56,2.

dăruesc (ĭi), va. 3. donner, faire cadeau 33,2. 37,2. 38. 51,3. 58. 61,3. 77. 79. 81. 86,2. 135,2. 177,2. 207. 234,2. 239,3. 318,2. 337,2; *b.* 64,3. 65. 67,3. 72,2. 232; *du-*, *b.* 96; **-uíre**, sf. don 6*; —, l'action de donner 132,3; *b.* 187,3; **-uít**, s. aj. donné 240,3; *b.*

219,3. 220,3; **-uitór**, sm. (i) libéral 96,3..

Dárviclu, sm. Np. *b.* 296.. 297.

dăságĭ, v. desag.

dáscal, sm. (i) professeur, maître, docteur 37,2. 60,2. 76,3. 77,3. 78,1.2. 119. 133,3. 142,2. 155. 157. 236,3. 261. 280,2.. 288. 312. 363,3; *b.* 3,3. 8,3. 60. 156. 166,3. 178,2; *dascăl* (i) 216, 2; *b.* 252,2.

dăscâlíe, sf. (ii) enseignement 37,2. 110,2; *b.* 31,3. 32; —, doctrine *b.* 29.

dăscoper, dăscreţire, dăspre, dăstul, dăşchid, v. de-.

daşúru, s. aj. *mr.* cher *b.* 264,2.

dátă, sf. (te) *fois* 117,2. 196,3; — *(dăţi)*, *b.* 356; *altă* —, autrefois 297,3; *de altă* —, id. *b.* 25,2; *întâea* —, de prime abord *b.* 162,2; *în toate* —, toutes les fois 323,2; *o* —, une fois, jadis 61,3. 142,2. 288,2. 338,2; *b.* 110,3.. 151,3. 199,2. 243; —, ensemble, en même temps *b.* 25,2. 354,3; *de o* —, ensemble, tout à la fois 239,3; *b.* 11. 80. 92. 163. 191. 236; —, soudain *b.* 25,3. 49. 130. 323,2; *d'o* —, id. *b.* 365,3; *di o* —, 190,2; *tot de o* —, ensemble, à la fois *b.* 365; *de o cam* —, pour le moment 236,3; *nică o* —, jamais 167. 275; *b.* 3,2. 37,3. 46,3. 56. 64,3; *vre o* —, quelquefois *b.* 191,2.

dătătórĭu, sm. (rĭ) donateur 326,2. 337,2. 348,2; *b.* 111,2. 184; — *de vĭaţă*, vivifiant 242,2. 299,3.

dátină, sf. (ne) usage *b.* 344.

datórĭu, aj. redevable, obligé; *a fi* —, devoir 21. 75,2. 77,2. 85,3. 88,2.. 95,2.3. 195,1..2.. 274,3. 317,2. 338; *b.* 9,2. 47. 53. 100,3. 210,2. 220,2; *dĕtorĭu*, *b.* 201,3; *ditorĭu*, *b.* 359; *datoare*, pl. devoirs 30,2; *în* —, à crédit *b.* 374; **datoríe**, sf. (ii) devoir 279,3. 315, 2. 344,2.3..; *b.* 9,3. 28. 47,3. 86,2. 91. 125,2. 246,2; —, dette *b.* 81,3. 210,2; — *omenească*, mort 197,2; *în* —, à crédit 205; *b.* 121,2; *pe* —, id. *b.* 105; *detorie*, faute 39; —, devoir *b.* 156; *dĕtorie*, id. 74; *b.* 213,3; **datórnic**, sm. (i) débiteur 95,2. 96. 195; *b.* 11,2. 104; —, qui offense 39; *b.* 36,3; —, aj. obligé *b.* 201,3.

dát, sm., *-ul vieţiĭ*, donation de la vie 242,2; *-ul sufletuluĭ*, agonie *b.* 70. 74,3; *-ul de harŭ*, remercîment 28. 42..

dăţese, aj. *limba -ţască*, langue dace *b.* 3,3.

dau (dedĭu, dedeĭ, dat) va. 1. donner 2*. 5*,3. 9*,2. 12*,3. 16*.. 3.. 4. 5. 7.. 9.. 11,2. 15. 16,1.3.. 18,2.3. 19, 3. 20,3. 21. 23,2. 25,1.3. 27,1.3. 28. 29. 31,2. 33,2.. 35. 38. 39. 43.. 51,2. 54,3. 55,3. 59,2. 61,2. 66,2. 71,2. 75, 3. 79,2. 82,2. 90. 96,3. 102,2. 107,3. 108. 115. 117,2. 119,2. 120,2. 123,2. 182. 191. 207,3. 212. 218,2. 231,3. 264, 2. 281,2. 285. 302. 313,2.. 315,2. 346, 2. 347,2; *b.* 15,3. 18,3. 22,2. 28. 33, 3. 63,3. 68.. 71. 72,3. 84. 122. 138. 190,2. 232. 262. 356,2.3.. 357,3. 360, 3. 363; *mr.* *b.* 264,2. 266,2. 273,1.3; *istr.* 283,1.3. 284,3; — *afară*, publier 40,1.2; —, chasser *b.* 193,2; — *bun întâlnit*, saluer *b.* 214; — *cuvântul*, parler *b.* 311; — *dos*, s'esquiver 235; — *draculuĭ*, donner à tous les diables 113,2; — *foc*, mettre le feu *b.* 132,3; — *fuga*, fuir *b.* 356,2; — *harŭ*, remercier 27,2.. 42; — *învăţătură*, ordonner 120; — *mintĕ*, diriger l'attention 23; — *năvală*, faire un assaut 361,3; *b.* 18,2; — *pârjol*, id. *b.* 263; — *războĭu*, livrer bataille 72,2. 358; *b.* 18,2.3; — *să es*, vouloir sortir *b.* 356,2; — *sămă*, rendre compte, 88, 2. 174; — *sufletul*, rendre l'âme 65. 321; *b.* 52,2; — *ştire*, avertir 43,2. 151. 217, 3; *b.* 7,3. 245,2. 363,3; — *voe*, permettre 253,3. 254; — *cu măciucă*, frapper *b.* 367,3; — *cu tunurĭ*, bombarder 333,2. 335,3..; *b.* 18, 2; — *de*, aboutir, rencontrer *b.* 138. 208. 326,3. 329,1.2..; — *dupĕ*, marier 61,3; — *di veste*, id. *b.* 140; — *în apa*, se decharger dans 72,2; — *înainte*, publier 219,2.3..; — *îndărăt*, reculer 291,2; — *în nevoi*, tomber dans le malheur *b.* 181,2; — *la*, aboutir *b.* 133; — *la lumină*, publier *b.* 151. 353,3; — *pen sită*, cribler *b.* 44, 2; — *peste*, surprendre, trouver 360,2; *b.* 242,2; — *pe unde va*, prendre un chemin *b.* 325,3; —, vn. — *în de seară*, décliner *b.* 311,2; — *porumbu*, lever, pousser *b.* 320,2; *mr.* — *grâul*, promettre *b.* 271..; —, vr. se livrer 88, 2. 110,3; *b.* 38.. 245,2; —, fléchir *b.* 345,3; — *jos*, descendre *b.* 351,2; — *de o parte*, se mettre à l'écart *b.* 357, 2; — *în lăturĭ*, éviter *b.* 304,3; — *în voroavă*, s'entretenir 253,2; *îmĭ dă*, suffire *b.* 24,2.

dăulez, va. 1. harasser *b.* 356,2.

David, sm. Np. 26,2. 27,2. 77,2. 105, 3.. 145,3. 152,2. 154. 165. 202,3. 210—12. 246,3. 272,3. 275,3. 364,2; *b.* 61,3. 65. 159,3. 217,3.

dăzlupése, v. dezlipesc.

dăznădajduesc, v. dez-.

de, prép. de 1. 6. 46,2. 47. 48.. 52,2; etc. —, par 177,3; —, pour *b.* 182; etc. *dă,* id. 95,2. 157. 160,2.. 161. 163. 172,2.3.. 173..; *b.* 126.. 161, 2. 166,2.3. 167.. 250. 255—258; *dĕ* 1; —, que 9*,3. 1. 8. 9. 21,2. 24,3. 27. 68.. 222,3. 223.. 328,2; *b.* 209. 308,3. 355; —, si 9*,2. 11*..,2. 19,3. 29,3. 30,2.. 48,2. 52,2.. 129. 167,2. 188,2. 267,2. 291. 348,3. 351,2; *b.* 7,2. 51. 105,3. 132. 158,2. 225. 300. 337,3. 376,3; *dă,* id. 161; *b.* 126,2. 127. 160, 3.. 164,3. 165,1.3.. 255,2. 260; *ghe, banat. b.* 262,1-3..; *dĭ,* de, si 2.. 49, 3. 56,2. 78,2. 87. 103,3; *b.* 46,2. 55,2. 57. 60,3. 62,2. 93,3. 95.. 113. 133,3. 134.. 144.. 172. 287,3. 358—59..; *mr. b.* 263. 264.. 280.

deadevăr, av. amen, en vérité 7*,3. 15. 29. —, s. vérité, fidélité 10*,2. 13, 3. 14,2; *dĕdevĕre,* pl. vrai 12,3.

Deaj, sm. Nl. 177.

deál, sn. (urĭ) colline *b.* 225. 304,3; *dĕl* 62,2. 87,2. 176; *b.* 51. 146,3. 191, 2. 218,2. 219; —, (ure) 178,2..; —, Nl. 109,3; *b.* 315,2.

dealĕ, sf. œuvre; *dĕlă* 204,2.

dĕanie, sf. Actes des Apôtres 88,3. 153,2. 275,2.

de anda, av. *mr.* depuis quand *b.* 278,3.

deântânĭu, num. *mr.* premier *b.* 267 (v. dintâiu).

dĕca, v. dacă.

dĕdins, v. adins 168,3.

Decapolit, sm. Np. 158,2.

de cara, cj. *mr.* aussitôt que *b.* 270. 272,2.

decasutáș, sm. centenier 100,3.

Dechemvrie, s. *b.* 3,3. 27,1.2. 52, 3. 102,2.

decĭ, cj. donc, par conséquent, alors, puis, après 58,2. 166,3; *b.* 176. 196,2. 239,3; *dec* 45. 50,3. 99,2; *b.* 78,3; *dece* 54,3. 77. 95,2. 111. 121,2. 123. 183,2. 184; *decĭĭ* 139. 167; —, après *b.* 43, 2.3..; *dăc* 312,3; *dĕce* 2*,2; *dĕci* 2*,3. 3*,1.2. 46,2. 60; *dĕc* 50,2; *dĕcĭĭ,* puis 114,2; —, depuis 343. 353; *dĕcia* 163, 1.2. 164; *dĕciea* 11*.. 15*,2.. 58,2. 90. 222,3; *deciea* 89,3. 320,3; *dice, b.* 139,2; *dici, b.* 43,2.

decinde, av. passant de l'autre côté 176,3.

Dedál, sm. Np. *b.* 164.

dĕ doa lĕge = de a doa —, Deuteronomium 14,3.

defăĭm, va. 1. mépriser; diffamer 170,2. 300,2. 338,2; *b.* 92,2. 186. 246, 2..3. 250. 253. 283; **-ez,** *b.* 20,2; **-áre,** sf. (ărĭ) diffamation, action de dénigrer *b.* 47,1.3. 124,2. 248,2. 251; **-át,** aj. flétri *b.* 358; **-ătór,** aj. calomniateur *b.* 92. 249,3..

deferit, v. di-.

definiție, sf. (iĭ) définition *b.* 251.

déget, sn. (e) doigt 93,2. 135,2. 136; *dĕget* 11,2. 31. 271,3. 351,3; *b.* 44,3. 68,3. 130,3. 145,3.. 204,3; *dĕgite* 87, 2; —, orteil *b.* 4; — *(dĕște), b.* 375; **degețél,** sn. dim. petit doigt *b.* 353.

deîn, deîncoace, deîncolo, deîntălu, deîntru, v. din-.

deîncătŭ, av. en tant que 126,3.

deistvuésc, va. 3. faire (agere) 244,3.

dejghináre, v. desbinare.

delá, prép. de 1. 18,3. 39,3.. 43; passim. *dăla, b.* 164,3.

dĕlă, v. dealĕ.

Deleán, sm. Np. *b.* 245.

deletnicésc, vr. 3. se désaccoutumer 169,2.

delúng (aĭ), vr. 1. s'éloigner 15,2. 88,3; *deluîng* 3*,3. 85. 86,2. 112; **-át,** aj. éloigné 337,3; —, explicite *b.* 71; *deluîngat,* aj. long 83,2.

delurós, aj. couvert de collines 178; **deluşél,** sm. dim. monticule *b.* 32,3..

Dema, sm. Np. 73,3.

demăneață, demeneață, demeînrețe, v. dimineață.

demnáre, sf. encouragement 109,3; **demnătúră,** sf. id. 125 (v. înd-).

dempreĭur, prép. autour 60,3.

de múlt, av. depuis longtemps, autrefois; *de* —, id. 69,3. 213. 337. 355; *b.* 40. 50,3. 52,2; *di* —, *b.* 51,2.

dende, av. *istr.* d'où *b.* 283,3 (de unde).

dendru, sm. rosmarin *b.* 97,3. 98,2.

denpreuna, v. din-.

deosăbíre, sf. différence; séparation 323,1.2; **deosăbĭ**, av. séparément 305, 2; *deosebĭ*, *b.* 50. 214,2; **deosăbít**, aj. différent; séparé, spécial *b.* 83,2; *deosebit* 363; *b.* 124,2. 244.

departaméntu, sn. (urĭ) département *b.* 125.

depărtáre, sf. distance 323,1.2; *b.* 328,2; **-tát**, aj. éloigné 323,2; *b.* 53,3. 243.

depárte, av. loin 3*,2. 16*,3. 3. 12, 3. 30,3. 130. 306. 323,2. 364,3; *b.* 22, 2. 129. 189,2. 211; *de* —, de loin 313; *dă* —, *b.* 260,2; *nu* —, ci près *b.* 170. 191,2; *diparte*, *mr. b.* 263,2. 280,3; *-ti*, *b.* 360; **depărtéz**, vr. s'éloigner, s'écarter 73,2. 98. 126. 235,2. 261. 297. 345,3. 366,2; *b.* 121,2. 129,2. 185,2. 214,2. 236; *di-*, *mr. b.* 280,3; —, distancer *b.* 217; *-téț*, id. 115,3. 228,3; *dă-*, *b.* 15,3.

deplín, av. en plein, complétement, entièrement; parfait 38,3. 40,2. 58. 77, 2. 91,3. 104,3. 112,1.3. 123,2. 139. 142. 160,3. 199,3. 277,3; *b.* 2,2. 70,3. 98, 3. 199,2. 219,2; *deplăn*, *b.* 219,3; *dăplin*, *b.* 127.

dépre, av. après 126. 290,2; *dăpre* 157. 158,3. 161,2. 222,2; *dăpă*, *b.* 259. 261,1.3.. (v. după, dupre).

depreúnă, av. ensemble, à la fois 2. 12,3. 14. 16,3. 37. 86. 101,2. 109. 112,3. 152. 185,2. 220. 239,3. 248,3. 268. 273. 366,3; *mr. b.* 276,2; *deprinúnă* 43,3; *depreură* 7*,2 (v. dinpreună).

deprínd (nsei), vr. 2. s'accoutumer, s'habituer 88,3. 113,2. 276,3. 278,2.3. 295,3. 364; *b.* 162,3. 247,2. 253,3; *dăprind* 288; **-ere**, sf. exercice *b.* 252; *deprindire*, coutume *b.* 48,3; **deprins**, aj. habitué 78,3; *b.* 103,2.

depun, va. 2. *dă-*, s'éventrer *b.* 259,3.

dereg, deregătorie, derept, dereptate, v. dre-.

derepțíe, sf. équité 14.

derés, sn. (rêse) office, diplôme 74, 3. 151,2.

dervíș, sm. *mr.* derviche *b.* 281,2.

des, deásă, aj. épais, dense, serré; nombreux 178,2. 357; *b.* 27. 169. 311. 312,2. 315; *dîasă*, *b.* 118,3; —, av. souvent 7*,2. 293,2. 314,2; *b.* 73..

deság, sm. (i) besace *b.* 303,2.3. *dă-* 258,3.

desătínă, sf. (nĭ) dîme *b* 24,3. 25,1.2. 220,2.3. 221,1.3. 222; *desetină*, *b* 34,3.

desăvârșíre, sf. perfection *b.* 108; *cu* —, av. parfaitement *b.* 222,2; **-ít**, aj. av. parfait, complet 157,1.3. 165. 329. 354,3; *b.* 5,3. 13. 14,3. 80. 107,2. 153,2. 156,2. 188,3. 191; *desăvărșit* 57. 58. 77,2. 78,1.2. 147; *desăvrșit* 100; *desesfărșitu* 56; *desfrășitŭ* 9*,3.

desbináre, sf. (ărĭ) désaccord, séparation; *dejghináre* 328; *b.* 153,2.3. 154.

desbrac, v. dezb-.

descálec, va. 1. occuper un pays, coloniser 58,2. 69. 189,3. 190. 197,2. 235. 250. 274,2; —, descendre de cheval 67. 222,2. 334; *b.* 167,2; *descălic*, *b.* 316; **descălecáre**, sf. fondation, colonisation 146. 235,2; *b.* 1,2..3..; **descălecátul**, sm. id. 196,2.3; *b.* 76; **descălecătóare**, sf. id. *b.* 1,2.

descânt, va. 1. désenchanter, guérir *b.* 139. 287,2. 307. 323,3. 340; **-ec**, sn. (ce) formule de désensorcellement *b.* 338,2; *dis-*, *b.* 138; *descântic*, id. *b.* 339—343..; **-ătór**, s. aj. désenchanteur *b.* 307,2. 340.

descărcát, aj. déchargé *b.* 370,2.

deschid, desclĭd, v. deșchid.

descóper, va. 3. découvrir; révéler; dévoiler 51,3. 249. 255,2. 256. 266. 297; *b.* 37,2. 150,3. 199,2. 235.. 357, 2; *dăscoper*, *b.* 256; *discoper*, *b.* 55; *descopăr* 244; **descopérire**, sf. révélation *b.* 203,2; *discoperire*, *b.* 55.

descosút, aj. décousu *b.* 11,3.

descrețíre, sf. *dă-*, défrissement *b.* 261.

descríu, va. 2. décrire *b.* 251.

descúlț, aj. nu-pieds 253; *b.* 203,2.

descumpărătórĭu, sm. sauveur, rédempteur 137..

descúre, va. 1. démêler *b.* 90,3; —, éclaircir *b.* 119,2.

des demineáță, av. à la pointe du jour *b.* 18,3.

desetínă, v. desă-; *desesfărșit*, v. desăvărșit.

desfac, va. 2. entr'ouvrir *b.* 129,3; *desvac*, défaire 8,2; *disfac*, *b.* 94,2; *mr. b.* 280,3; —, désenchanter *b.* 137,1.3..

desfătáre, sf. (ărĭ) plaisir, délice, convoitise 106,3. 275. 298,2. 324,2..; *b.* 13,3. 47,2.. 49. 147. 192,3. 225,2; **-át**, aj. divertissant 57,3; **-ez**, vr. 1. se réjouir, divertir *b.* 72,3. 97. 173,3..

desfečorésc, v. 3. stériliser.

desfrănáre, sf. (ărĭ) débauche *b.* 47. 217; **-át,** aj. libertin *b.* 249. 323,3; —, effréné 202,2; *dis-, b.* 359,1.2.

desfrăşît, v. desăvărşit.

desgróp, v. dez-.

desgúst, vr. 1. se dégoûter *b.* 313,3.

desíder, va. *istr.* désirer *b.* 285..

desíme, sf. touffe 299,2; *dêsi-,* épaisseur 201,2.. 202.

desíş, sm. broussaille 299,2; *desúş,* id. 297,2.

deslobozése, va. 3. délivrer 58,2.

desluşíre, sf. explication *b.* 252,2. 253,2; **-ít,** av. clair 169,3.

desmetecése, v. dezmeticesc.

desne, s. *istr.* droite *b.* 283,2.

desnód, va. 1. dénouer *b.* 370,2; **-át,** aj. dénoué *b.* 371,2.

despárt (ărţit), va. 3. séparer, retrancher, différer, divorcer, distancer 9*, 2. 16*,2. 19,2. 34,1.2.. 72,2. 90,2. 106,2. 132. 163,2. 185,1.2. 261,3. 265. 1.2. 291. 323. 328,2; *b.* 49,2. 83,2. 89. 147,2. 149,2. 212,2. 217. 354,3; *dezpart* 84,3; *despărţésc,* id. *b.* 84,1.2; *disp-, b.* 97. 196,2; **despărţanie,** sf. (it) séparation 218; **despărţíre,** sf. id. 260,2. 323; *b.* 49. 180,3. 212,2; *despărţire, b.* 179,3; **despărţít,** aj. séparé, divisé, coupé *b.* 84. 188,3. 212,2.

despecetluése, va. 3. desceller *b.* 254,3.

despíe, va. 1. fendre 362,2; *b.* 152, 3. 291,2. 306,3. 363,3; **-át,** aj. fendu *b.* 343.

despletít, aj. denatté *b.* 89. 91,3.

despóĭu, va. 1. dépouiller; dénuder 291,3. 352,3; *b.* 289,2.3; —, ôter la peau *b.* 309,2; **despoeát,** aj. nu 352.

déspre, prép. vers, de côté, touchant à, pour 65,3. 71,2. 105,3. 125,2. 152, 2. 177,2.. 260,3.. 335,2. 358,3; *b.* 24, 2..3.. 50. 83. 108,3. 123,3. 156,3. 202,2. 226,2; *-rê* 142; *dăspre, b.* 126, 3. 127. 164,3; *dispre, b.* 137,2. 143,2.

despuitór, sm. maître, dominateur 49,2. 181. 185,2. 257,2. 300,3. 366, 3; **despuitoáre,** sf. (δεσποίνα) maîtresse, S. Vierge 183,2. 241. 298. 300,3; **despus,** sm. province 5*,3.

despuĭu, va. maîtriser 10*.

destólnic, aj. capable, digne, habile, apte 13*,3. 52. 150,2. 153. 237,3. 271. 284,3. 285; *b.* 202,2; *dostolnic* 5*,3. 2. 56. 194,3..; **-ése,** va. 3. rendre digne 298,1.2; **-íe,** sf. dignité 110,2. 124,3. 125. 153; *dostoinicie* 15; —, habileté *b.* 252,1.2.

destrămát, aj. revêche 281,2; *b.* 5.

destúl, aj. av. suffisant, assez, suffisamment 31,3. 280; *b.* 85,2. 128,3. 170, 3. 249. 252,2. 364,3; *den* —, id. 225, 3; *b.* 4,3. 133; *den dăstul* 168; *b.* 31, 3; *în* —, *b.* 249,2; *fac* —, satisfaire 302,2; **-éz,** va. 1. id. 281,3.

destupát, aj. débouché 206,2.

de supra, av. dessus 35,2. 71,3. 358, 2; *b.* 40; **de desupt,** dessous 265; *b.* 42,3. 43,3. 144,3.

desús, v. desíş; *desvac,* v. desfac.

deşăláre, sf. éreintement 282,3.

deşchíd (iseĭ), va. 2. ouvrir 6,2. 17, 2. 28. 29. 30,3. 64,2. 83,3. 105,3. 147, 2. 148. 155. 167,2. 169. 182,3. 232,2. 252. 256. 267,3. 276,2. 312,3. 319,2. 361,3; *b.* 37. 47,3. 60,2. 98,2. 178,2. 230,3; *dăşchíd* 222,2; *deschíd* 6; *b.* 85. 141,3. 158,3. 159,2. 210,2. 351,2; —, commencer *b.* 103,3; *deşchiz* 6; *dişclĭíd, mr. b.* 264,3; *desclĭíd, b.* 274; **deşchídere,** sf. ouverture 29,2; —, éclaircissement *b.* 151; **deşchís,** aj. av. ouvert, clair 11. 73,2. 77. 143..; *b.* 12,2; *deschís,* id. *b.* 24,3. 75,2. 169,2; *b.* 274.

deşért, aj. s. vain, futil, frivole, passager 15*. 2. 11. 23,2. 44. 54. 69. 102. 113,2. 132. 141,3. 156,2. 167,2. 210,3. 212,2. 282,3. 298,2. 315,2. 324,2; *b.* 47,3. 100,2. 145,3; *deşărt* 1*,3. 80,3. 168,2. 184—85.. 206; *dişert* 112; —, vr. cesser 15*,2..; *în* —, av. en vain, vide 10. 25,2. 33,3; *b.* 354; —, passager 186; *în deşărt* 152,3. 293,2; *întru* —, id. 180,2; **-ăcĭúne,** sf. (ĭ) vanité 80, 2. 89. 184,2.3. 185; *b.* 5. 16,2; **-áre,** sf. id. 112,2. 324,2. 360; *deşărtare* 202, 2..; *dişărtătoare,* sf. vanité *b.* 97; **-éz,** va. 1. détruire 315,2.. 317,2; —, vider *b.* 315,2 (—, vr. s'écouler?).

deşí, cj. quoique 302; *b.* 361,3.

deştept, va. 1. éveiller; ouvrir l'esprit 36. 61,2. 80,2. 106. 114,2. 128,3. 170. 187,2. 205,2. 255. 273,3; *b.* 5. 41,2. 49. 162,3. 201,3. 239,2. 365; —, aj. av. éveillé, intelligent *b.* 126,2. 239, 3; **-át,** aj. continu 275,2.

deştíng, vn. 2. (nseĭ) descendre 10*, 3. 14,3; *deştîng* 4*,3. 6*.

dêtorie, v. dato-.

detún, va. 1. foudroyer *b.* 180,3; —, tonner *b.* 329,2; *-ătură,* sf. coup *b.* 197,2.

dĕ una, tot-, v. una.

de unde, d'unde, lorsque, v. unde.

deuséoĭ, av. séparément 77,3. 133, 3; —, exempt 186.

Deva, sf. Nl. 37,3. 176.

devestŭvnie, aj. virginal 100.

devetĭĭ, num. slav. le neuvième *b.* 16.

Devlet Gherei, sm. Np. *b.* 18,2.

dezbrác, va. 1. déshabiller, ôter 29, 3. 67,2. 85,3. 171. 225. 258; *b.* 119; *diz-, b.* 117,2; **dezbrăcát,** aj. nu 18,2. 3; *b.* 171; *diz-, b.* 136.

dezgróp, va. 1. déterrer 117,2; *disgrop, mr. b.* 265,3.

dezhám, va. 1. dételer *b.* 73.

dezleg, va. 1. délier, détacher; absoudre 4*. 7*,2. 29,2. 52,2. 89,2. 99, 2. 183,3.. 188,3. 253,2. 310,3.. 328, 3; *b.* 44,2. 73. 186. 209,3. 210; **-áre,** sf. déliement, solution, explication 52, 2. 113; *b.* 203,3. 207,3.

dezlipésc, va. 3. détacher, séparer 167,3; *dăzlupesc, b.* 43,3.

dezmeticésc, v. 3. revenir à soi; *dizmi-, b.* 135,3; *desmetecesc, b.* 302.

dezmeţesc, vr. 3. revenir à soi 256,2.

dezmiérd, vr. 1. se délecter, réjouir 271,1.2.3.. 272; *dezmerd, b.* 119,3; *mr. dismĭerd,* cajoler *b.* 264,2; **-áclŭne,** sf. délectation, volupté 106,3. 271, 1.2. 272..; **-áre,** sf. (ărĭ) id. 324,2..; *b.* 47,1.2. 128,3. 147; **-át,** aj. agréable 272,3.

deznădăjduésc, vr. 3. désespérer *b.* 181,3; *dăz-, b.* 49,2. 162; **-uít,** aj. désespéré *b.* 182.

dezpart, v. des-.

dezrădăcinéz, va. 1. déraciner 163; *b.* 82,3. 111; *diz-, b.* 196,2.

dĭ, v. de.

Dia, sm. Np. Jupiter 84,2. 85,2.3; *b.* 89,2.

diác, sm. écrivain 93,2; *dieac, b.* 24, 2; *dĭac,* diacre 38..; **-on,** sm. diacre 33,2. 78. 90. 159. 300..; *b.* 32. 366,2; *dĭacon* 47,2.. 244; *b.* 61,3.. 63,3. 64; **-oníme,** sf. le corps de diacres 240, 2; **Diacónovĭč,** sm. Np. *b.* 234,2.

diadímă, sf. diadème *b.* 209.

diadóh, sm. successeur au trône 257, 1.2. 329.

di alihía, aj. *mr. aţel de* —, le vrai *b.* 269.

diamánd, sm. (nzĭ) diamant 177,2; *diamant, b.* 324,2. 335,2.

diávol, sm. (ĭ) diable 11*,1.3. 2. 47. 49,3. 83,3. 97,3. 116. 117. 186. 289,2. 295,3. 314,3; *b.* 39,2. 55,3.. 212,3, 361,3; *diea-, b.* 52. 53. 110; *dĭa-, b.* 63. 104. 180; *ghĭavol, mnt. b.* 260,2; **-ésc,** aj. diabolique 228,3. 291, 2; *die-, b.* 51,2. 52. 171,2.3.

dicára, *mr.* donc *b.* 265,2.

dicatu, *mr.* que *b.* 264,2.

dice, dici, v. decĭ.

Dichémvrie, sm. Décembre 87,2; *b.* 128, v. Dech-.

dichís, sn. (urĭ) le nécessaire, ajustement 291,2; *b.* 260.

Dičo Samartin, s. Nl. *b.* 201,2.

dicúm, cj. *mr.* comme *b.* 263,2. 264,2.

didáhie, sf. (ĭĭ) prêche *b.* 30,3. 201, 1.2.3..

Didimŭ, sm. Np. 163.

differíre, sf. (rĭ) différence *b.* 247,2.

dihánie, sf. (ĭĭ) monstre *b.* 166, v. dăh-.

dihnése, vn. 3. ébrouer 6,3.

dĭîn, v. din, *dĭîns,* v. dăns; *dĭîntăĭu,* v. dintăĭu; *dĭînte,* v. dinte; *dĭîntru,* v. dintru, *dim,* v. din.

Dima, sm. Np. 135,2.

dimând, va. 1. *mr.* ordonner *b.* 278. 279.

dimíc, va. 1. *mr.* dilacérer *b.* 274, 2. 278.

dimineáţă, sf. (ĕţe) matin, matinée 89,3.. 155,2. 265,1.2.. 331,3.. 338; *b.* 33,2. 127. 157. 174,2. 355,2..; *dimináţă, b.* 176; *dimenĕţă* 280,3. 281..; *mr. dimneaţă, b.* 280,2; *demânĕţă* 8*,3. 13*,3. 10,3.. 24,2. 34,1-3.. 35,2. 90; *demărĕţă* 3*,3. 4*,3. 5*,3; *demânrĕţă* 5*; *demenĕţă* 230,1.2. 231. 232; *deminĕţă* 36,3. 254,3. 267,2. 366,3; *deminĭaţă, b.* 119; *demênreţă* 9..; *de* —, de grand matin *b.* 41. 71,2. 136,2. 163; *des de* —, à la pointe du jour *b.* 350,2.

Dimitra, sf. Np. Démeter *b.* 39,3.

Dimitráche, sm. Np. *b.* 153,3; **-rášco,** sm. id. *b.* 34,2; **-rie,** sm. Np. 74,2. 251,2. 322,2. 359,2, v. Dumitru.

dímon, sm. (ĭ) démon 228,3..; — *dêmĕḑâḑi,* daemon meridianeus 229.

dimpreună, v. dinp-.

din, prép. de, d'après; dès, par. 2. 103 ..; *b.* 132 passim.; *di* 7*; *de în* 7*, 3. 10*. 12*. 4, 1. 3. 10, 2. 11, 2. 12, 3. 15, 2. 17, 2. 18, 1. 2. 20, 2 .. 25. 27, 2. 3 .. 30, 2 .. 3. 32, 2. 37, 3. 40, 3. 43, 3. 53, 2. 56. 59, 3. 73, 3. 81. 90, 3. 98. 100 .. 127, 3. 130, 2 .. 143, 3. 157, 3. 238, 3; *b.* 70, 3; *den* 2*. 8, 2. 46, 2. 56, 2. 68, 3. 78, 3; 91. 93, 1. 2. 110, 3. 118. 124 .. 142, 2 .. 153, 3. 192 .. 282. 287, 3. 309. 320, 1-3 .. 329, 2. 343, 2 .. 347. 363, 3; *b.* 4. 20, 3. 39, 1-3. 70. 85. 92. 110, 2 .. 179, 2; *dîn* 3*. 42, 2. 43. 44. 49, 2. 50, 2. 51, 3. 89, 3. 103, 3 .. 105, 2 .. 107, 2. 109. 115, 3. 137, 3. 153, 2 .. 364, 3; *dînr* 5*, 2; *dîn* 134, 2; *dân, b.* 261, 2; *ghin, mnt. b.* 262 ..

Dina, sf. Np. 35, 3; *b.* 70.

din ainte, prép. av. devant, avant; *de* — 53, 2 .. 80, 3; *b.* 85 (v. înainte).

dinăúntru, av. dedans *b.* 302; *dinlăuntru* 172, 2 (v. înăuntru).

Dincea, sf. Np. *b.* 280—282.

dincoace, av. deçà *b.* 173, 3. 343, 2; *deîncoace* 21, 2.

dincolo, av. au, de là *b.* 343, 2; *deîncolo* 21, 2; *dân-, b.* 250.

dinior, v. dănăoara.

dinpreună, prép. ensemble, également 144, 2. 169, 2. 173. 205, 3. 316. 336; *b.* 43. 44, 2. 144. 168, 2. 186, 2. 223, 2; *den-, b.* 39, 2. 95. 154, 2. 193. 245, 3. 272, 3. 346; *b.* 193; *dim-* 165. 266; *b.* 297, 3 (v. depreună, înpreună).

dins, v. dăns.

dintâĭu, num. premier, premièrement 125, 3. 342; *b.* 9, 2. 22, 2. 70. 100. 151; *dâîn-* 40, 3; *deîn-* 33. 40. 110, 2; *deîntâniu* 34. 37, 3; *dentâĭu* 56, 3. 57 .. 69, 2. 3. 110, 2 ..; *b.* 77, 2; *dentîĭu* 195; *dințâĭu* 48, 2. 49.

dínte, sm. (ți) dent 10, 2. 15, 3. 17, 3. 36. 54, 3. 64, 2. 165, 3. 214. 282, 3. 302, 2. 324, 2; *b.* 118, 3. 167, 3. 199, 3; *mr.* 265. 271, 3. 273; *dente* 9; *dînte* 81, 3; **dințișór,** sm. dim. *b.* 369, 2.

dintrég, av. entièrement 360 (v. întreg).

dintre, prép. d'entre, de *b.* 210; *dintru* 1. 179, 3. 317; *b.* 70, 2. 154, 2. 175, 3. 231, 3; *dinŭtru, b.* 36, 2; *deîntre* 4; *deîntru* 29. 34 .. 43. 110, 2. 130, 2. 238, 3; *dentru* 76, 2. 77, 3. 80. 84 .. 85. 88, 3. 98, 3. 118, 2. 262, 2. 309, 1. 2 .. 347, 3; *b.* 41. 111, 2. 178, 3; *dentri* 184, 2; *dîntru* 2*, 3. 46, 2. 48 .. 54, 2; *dit, ditu, mr. b.* 268, 2 .. 3. 269, 3. 277. 278.

dióchĭu, sm. fascination *b.* 338, 2 .. 349, 2 ..; **diochiez,** va. 1. fasciner *b.* 338, 2. 341, 3.

Dióghines, sm. Np. *b.* 13.

Dióma, sm. Np. 75.

Dionís, sm. Np. *b.* 39, 3; *-isiĭ* 245, 2. 3; *-isie* 296, 2; *-esie* 332, 3; *-ysie* 257; *mr. b.* 266, 2.

Dioscuri, sm. Np. 350.

dipărt, v. de-.

dipirez, va. 1. *mr.* dilacérer *b.* 279, 3.

dipún, vr. 2. *mr.* descendre *b.* 269, 3 (v. dispun).

díră, sf. fantaisie *b.* 305, 3.

direg, v. dreg; *dirept,* v. drept; *dires,* v. dres.

discățésc, va. 3. *mr.* dénouer, ronger *b.* 273.

díscos, sm. patène, disque 161, 2. 244, 1-3.

discúrm, vr. 1. *mr.* se reposer *b.* 277, 3.

disi, prép. *mr.* est-ce que *b.* 281, 3 ..

disnĭérd, v. dezmierd.

Dispot-Vodă, sm. Np. 142—144.

dispún, v. 2. *mr.* descendre *b.* 272, 3 (v. dipun).

disputáție, sf. disputation 146, 2.

distimélle, sf. *mr.* essuie-main *b.* 275, 3.

distóre, va. 2. détourner; *discântec di distors,* désenchantement pour détourner la fascination *b.* 138.

díșă, *mr.,* v. dăns; *dișclĭid,* v. deschid.

dit, *mr.* v. dintre.

div, sn. (urĭ) chant merveilleux 179, 2.

diván, sn. (urĭ) cour de justice, conseil 169, 1. 2. 333, 2; *b.* 24, 2. 75 .. 76. 97, 3. 125 .. 169, 3. 318, 3; —, procès 198, 2 .. 199, 2. 322, 2. 323, 3.

diverstese, v. 3. *istr.* se divertir *b.* 283.

dizmiticese, v. dezme-.

dizrădăcinez, v. dez-.

Dlŭgolopole, sf. Nl. Câmpulung 94; *-lsky,* aj. de Câmpulung 94, 3.

doă, doă, doao, v. doi.

doaăsprăzece, v. dois-.

doár, av. peut-être que, par hasard, est-ce que, sans doute *b.* 103, 3. 258, 2. 292, 2; *-ă* 10*. 48. 55, 2. 63, 3. 64. 77 .. 123, 2. 157. 187; *-ă* 108, 1. 3. 139, 3 .. 140. 167. 223, 2. 255, 2. 361, 2; *b.* 18,

3. 84,2. 95. 148,2. 158,3. 179. 201,3; *dor, b.* 230; *dorĕ* 46,2.

doăzécĭ, num. vingt *b.* 20. 360,3; *doazecĭ* 164..; *b.* 111,2; *doazăcĭ, b.* 90; *doazeč, b.* 40,2. 145; *doîzăci, b.* 66,1.2.

dóba, sf. (be) timbale, tambour 203; *b.* 192.

dobândă, sf. (nzl) gain, profit, revenu 10,3. 50. 98,2. 219,3. 278,3. 354, 3; *b.* 4,3. 6. 11,2. 122,3. 123,3. 154. 215; *dobîndă* 210,3; —, butin, dépouilles 36,3. 72,2. 73. 312,3; —, victoire *b.* 294,2; —, richesse 212,3; —, l'action de gagner 106,3; *dau în* —, prêter à intérêt 95,1.2..; **-ăş,** sm. maître *b.* 180; **-ésc,** va. 3. gagner, acquérir, obtenir 46,3. 54,2.3. 59,2. 60. 70. 77,2. 86. 107. 147,2.. 150,2. 167. 191,3. 272. 275,2. 293,2. 309,3; *b.* 48. 51,2. 122. 131,3. 152. 181,2. 215. 255,1-3..; —, vaincre 150; **-ítor,** sm. (ĭ) usurier *b.* 12,2.

dobitóc, sm. (oace) animal domestique 14*. 4. 34,3. 35. 49,3. 57,3. 67, 2. 90,3. 116,3. 121,3. 155,2. 218,2.3. 264. 316,3. 354; *b.* 3,3. 21,3. 51. 59, 1-3. 143. 172,2. 217,3; **-ésc,** aj. animal *b.* 21,3..; **-íe,** sf. vie animale *b.* 150,2.

Dobocai, sm. Nl. 177.

Dobre, sm. Np. 135,2.

dóctor, v. doftor.

documént, sn. (urĭ) document *b.* 220.

dodeitór, sm. (ĭ) vexatoire 10,2.

dóftor, sm. (ĭ) médecin, docteur *b.* 113,3. 182. 306,3; *dohtorŭ* 340,3; *doc-* 216,2; **-ésc,** aj. médical *b.* 45,2; —, va. 3. médicamenter *b.* 181,3; **-íe,** sf. (ĭi) médicament, remède *b.* 30,3. 163, 2. 246,2.

dógmă, sf. (me) dogme 328,3; *b.* 22. 253,3; —, (mate) 163; **-matisésc,** va. 3. dogmatiser 344.

dogór, va. 1. brûler *b.* 237,2; **-ít,** aj. *beşică* — *ă,* pustule provenue par brûlure *b.* 341,3.

Dohiárie, sm. Nl. *b.* 41.

dohtor, v. dof-.

dóĭ, num. m. deux 16. 21,2. 26,2. 69, 3. pass.; *doă,* f. *b.* 18. 35. 88,3; *doaâ* 95,2. 109. 149,3. 323; *b.* 92,3. 180,2; *doao* 9. 34,2. 36. 350,3; *b.* 31,2.. 45. 64. 129,2. 217. 247,2; *doaoă, b.* 77..; *doî, b.* 62. 63. 64.. 119,2; *doo* 6. 37, 3.. 40. 62,2. 63.. 151..; *dooâ* 120,3; *b.* 119; *doou* 62,2; *două, b.* 206,2; *mr. doili,* m., *doăle,* f. *b.* 273,2. 275,2; *dauă,* f. *b.* 281,3; *daule, b.* 264,2; *istr. do,* f. *b.* 286,2.3..; *a doara (= a doua oară)* l'autre fois 11*,2; **doisprezece,** num. m. douze; *-zăci, -zăce, b.* 62,3.. 66,2. 67; *-zêce, b.* 203,3; *doisprăzêce* 130, 3. 311; *doisprăqêce* 146,2; *doaâsprăqêce,* f. 107,2; *doaospreqêce* 36,3; *doaosprezăci, b.* 98; *doaosprăzêce, b.* 210; *doespreqece, doespredzce* 227..

dóĭnă, sf. (ne) chanson élégiaque champêtre *b.* 304..; **doináş,** sm. chanteur des doïnes *b.* 287,3..

doĭós, v. du-.

dojánă, sf. menace, réprimande 153. 269,3; **dojenésc,** va. 3. menacer, admonéter 23. 25,3. 141,2. 218,2. 219,2.3; *dojânesc, b.* 7.

dol, sm. *mr.* ruse *b.* 266.

Dolhéştĭ, Nl. 72.

dolnáĭa zemlĭa, la basse Moldavie 62. 173,2.

Doloman, sm. Np. 45.

Dometian, sm. Np. 308,2..

domn, sm. (ĭ), **doamnă** (ne), sf. Sieur, Dieu, prince, seigneur 2. 3. 10,2. 12.. 18. 23. 28. 44,2. 59. 68,2.. 147,2.. 158,2. 190—193. 240,3. 334,2; *b.* 8. 10. 14.. 24,2. 68,3. 82. 97,3. 114,2. 143,3. pass.; — *de stégŭ,* capitaine d'escadron 37,3; **-ésc,** va. 3. régner, gouverner, dominer 4. 35,1.2. 57. 70. 142, 3. 190. 191. 267; *b.* 126,3; —, aj. princier 45. 92. 103,2. 114. 189,3. 328; *b.* 2,3. 7,3. 114,2. 170,2; **-éşte,** av. princier *b.* 224,3; **-íre,** sf. (rĭ) maîtres (un rang des anges) 245,2; **-íe,** sf. (ĭi) domination, règne, gouvernement 11*,3. 59,2. 69,1.3. 82,3. 134,2. 142,3. 171. 189,2. 197,3. 200,3. 268,3.. 332,3; *b.* 147; *-iea-mê,* ma seigneurie *b.* 124,1-3..; — combiné avec le pr. poss. *dumnê-ta* vous 287,3. 352,3; *b.* 257,1.2; — *luĭ, — sa, il, lui* 38,3. 75,2.3.. 91,3. 93,1-3.. 102,3. 134,2. 135,3. 143. 207,2. 251,2; *b.* 126,2. 153,3. 337..; — *voastră,* vous 96,3. 97. 199. 238. 251. 252; *b.* 79. 317, 1.2..; **domnişor,** sm. (ĭ) jeune homme *b.* 225,2.

domolésc, va. 3. calmer *b.* 356; *-lêşte-te,* tais-toi 128,3; *domulesc* 184,2.

donche, cj. *istr.* donc *b.* 283,2; *doncve, b.* 286,3.

Dor, sm. Nl. *b.* 134,3.. 136.

dor, (durút, doare) vb. imps. avoir de la douleur *b.* 67,2. 259,3. 343,2. 369, 3; *istr. b.* 286,2.

dor, dorâ, v. doară.

dór, s. amour, désir, souhait *b.* 173. 178,2. 181,2. 229,3. 233,3. 234 .. 305 .. 375; *mr. b.* 274,3; **doreáre,** sf. *mr.* douleur *b.* 267 (v. durere); **dorése,** vn. 3. désirer, souhaiter, envier 64,2; *b.* 15, 3. 99,2. 148,3. 178,2; —, prendre plaisir 368; **doríre,** sf. (rĭ) souhait, désir 365,2. 368,2; *b.* 30,3; **dorít,** s. aj. désiré, envié, aimé 154,2; *b.* 98,2. 142, 2. 156,2. 193,2. 230,2. 314,3; **doritór,** aj. désireux, amoureux *b.* 314,3. 358,2.

dorm (durmí) vn. 3. dormir 4. 61, 1.2. 128,1.3. 136,3. 212,3. 255,1-3. 273, 3. 288,2; *b.* 41,2. 170,2. 189,2. 203,2; *mr. b.* 269,2 .. 278,2; *istr. b.* 285,2.

dórnic, aj. qui désire *b.* 259,2.

Dorohóĭu, sm. Nl. 53. 62,2. 74,3. 152.

dós, sn. (urĭ) dos, derrière, revers 264,2; *b.* 106,3; *istr. b.* 286,2; *în* —, derrière, à l'envers *b.* 107,2; *den* —, id. 192; *din* —, 71,2. 172,2; *b.* 245,3.

dosádă, sf. (de) affliction, oppression, outrage *b.* 69,2. 145. 194,3. 218; **dosădese,** va. 3. affliger, outrager, vexer 4*,3. 27. 36,2. 106,2. 305 ..; *b.* 72,3 ..; **dosădit,** s. aj. opprimé, tourmenté 84,2. 276,2; —, attaqué 82; **dosâditór,** sm. aj. médisant, outrageux 12*,3. 46,3. 50,3.

dosésc, v. 3. *se doseaṣte,* se prépare 9,2.

dósnic, aj. à l'insu *b.* 244,2.

Dosotheĭu, sm. Np. 205,3. 208,2. 209,2. 214,2. 239,3. 246,2. 263,2. 290,2.

dospésc, vn. 3. lever, accroître 1*, 2. 4,2. 17; **-ít,** aj. fermenté 330,3 .. 331,2 ..

dostóĭnic, v. dest-.

două, v. doi.

dovádă, sf. (vezĭ) témoignage *b.* 125, 3; *cu* —, témoigné *b.* 107.

dovagíu, sm. (ĭi) demandeur en justice *b.* 75,2.

dovedésc, va. 3. prouver, démontrer, constater 143,2. 308. 331; *b.* 3. 87,2. 125,3. 366,2; **-ít,** av. clair *b.* 252,2.

drác, sm. (ĭ) ennemi; diable, démon 9*. 3. 6 .. 7 .. 11,2. 12,2. 15,2. 16,3. 17,2. 18,3. 20. 26. 44,2. 54,3. 60. 83, 3. 84,3. 162,2. 182,3. 230,3. 282. 286, 2. 296 .. 364,2; *b.* 4,3. 51,3. 80,2. 142. 171,3. 260 ..; *dau -cului,* envoyer au diable 113,2; **Drace,** sm. Np. 171; **drăcésc,** aj. diabolique, démonique 10*, 2. 2. 81,2. 90. 131. 218,3; *b.* 51,3 .. 53; **drăcíe,** sf. (ĭi) diablerie 228; *b.* 355,3. 361,2; **drăcoáĭă,** sf. diable, démon féminin *b.* 361,2.

drag, s. aj. av. cher, chéri, agréable, bien-aimé 14*,2. 15*. 27,2. 35,3. 94,3. 101,2. 137. 140,3. 251,3. 262. 277,3; *b.* 178,3. 257. 290,3. 306,2. 333. 362, 2; *de a -ul,* ainsi qu'il fait plaisir *b.* 337,2; **drăgăláș,** s. aj. av. diminut. *b.* 137,3. 172,3. 177,2. 287. 344.

Drăgán, sm. Np. 38,3.

drăgăstós, aj. aimable, plein d'amour 181. 285,3; *b.* 51,2.

Drăghíc, sm. Np. 134,3.

drágoste, sf. amour; charité, piété 12*. 15*,2. 25,3. 29,2. 31,2. 37,2. 51. 96,3. 102,2 .. 118,3. 129. 181,3 .. 277, 3. 298. 304,2. 318,2.3; *b.* 10,2. 21,2. 48. 99,2. 137,3. 254,3. 305; —, déesse de l'amour, amouresse *b.* 137,2 ..; **drăgostít,** aj. favori *b.* 141,2.

Drágoș, sm. Np. *b.* 2; *-ṣe* 196,3. 197,2.

drăgulean, aj. chéri *b.* 137; *-léț, numirĭ dă* —, noms de caresse (allem. Kosenamen) *b.* 260; **drăgúț,** s. aimé, bon-ami *b.* 345,1.2; **Drăguțăscu,** sm. Np. 174,2.

drahíu, sm. fils *b.* 298,3. 299,3.

dráhmă, sf. drachme *b.* 64,2.

drám, sn. (urĭ) petit poids, un gramme (à peu près) *b.* 44 .. 45 .. 376,2.

dreáptă, sf. la main droite 130,3. 168,2; *b.* 237,2; *dereaptă* 16,2. 32. 41, 2. 43,3. 74,3. 129; *dêdereaptă,* à la droite 18,2 ..; *dirêaptă* 106,3. 248. 315. 316,2; *b.* 26,2; *dêdireaptă,* à la droite 103,3 .. 230,3. 286,2. 318,2; *deraptă* 227,3; —, juste, légitime (v. drept).

dreg (dresei), va. 2. diriger; raccommoder, rajuster; — *graĭul,* dresser la voix *b.* 329,3; *dereg* 11. 13,2. 27. 210,2. 224, 2. 244,2; **-ătór,** sm. (ĭ) magistrat, gouverneur, employé public, économe *b.* 242,3; *deregător* 276,2; *diregător* 119. 195,2 ..; *b.* 9,2. 14,2; **-ătorie,** sf. (ĭi) guide, charge; service *b.* 7,2 .. 216,3. 242,3; *deregătorie* 16*. 133. 218. 276, 1.3 .. 278,2; *b.* 50; *diregăt-,* administration 114,3. 195,2 ..

drépt, dreaptă, s. aj. juste, légitime, équitable, vrai, égal; droit, pouvoir 69, 2. 159,2. 163. 167.. 170,2. 303,3. 345, 2. 350,3; *b.* 57,3. 79,2. 194,3. 217, 2. 232,3; *derept* 1*,2.. 2*. 3*. 16*,3. 2.. 11. 13,2. 17,3. 19. 32,2. 40,3.. 41,2. 74,3. 138,2. 154,2. 183; *deraptă,* f. 216,2; *direpț* 2.. 38,3. 47,3.. 51. 63. 77. 78,3. 83,2. 99,2. 101,2. 104,2. 116,2. 150,2. 256,2. 314,3. 318,3. 366.. 368..; *b.* 39,3. 54. 169. 194,3; *dirêptă,* f. légitime 38,2. 45. 62,3. 112,2..3..; *dirĭáptă,* f. 142; *drĭaptă* 193,2; *b.* 122, 3; *draptă, b.* 88,3. 137,3; *direpț,* fidèle 290,3; *derêptă* 16*; —, sf. justice 12, 3..; —, main droite, v. dreapta; —, droit, vertical *b.* 120,2; *di-, b.* 14,2. 40; — *cumpănit,* équilibré 323,2; — *mijlocit,* exactement dans le milieu 323, 2; *derept-slăvitor,* bienloué 109,3; *direpț întru credință,* orthodoxe 118,3; **drept,** av. pour, à cause de, parce que, conformément 3*,3. 5*,3. 9*. 91, 3. 103. 130,2; *b.* 372,2; *derept* 1. 3. 8.. 11. 19,2. 20,3. 24,3. 26,2.3. 33, 2. 38,3. 41,2.. 45. 53. 61,3. 74. 92,2; *derêptu* 1,3; *derepto* 43,3; *derept,* contre 11,2; *direpț* 63; **drept-acéea,** par conséquent, conformément 76,3. 77. 79,2. 118,3. 168,3; *b.* 153,2. 210,3; *derept aceea* 1*,2. 8*,2. 13*. 15*. 5. 18. 21. 23,3. 27,2. 44,2. 55,3. 100. 111,3. 129. 274, 3. 283,2; *direpț* — 83. 89,3. 222. 291. 341,3; **drept-ce,** pourquoi 40,2.. 96,3; *derept* — 9; —, par conséquent, car, parce que; *derept* — 23,2; *derepce,* pourquoi, parce que 1*,3. 3*. 4*,2. 23,2. 25,2. 30. 54,3. 55,3. 252,2. 266,1.3; *cu drept,* en vérité, à bon droit *b.* 73,3; *cu direpț* 62,3; *în -ul,* vis-à-vis, en face *b.* 82,3. 136,3; *prin* —, id. *b.* 353; *spre* —, id. *b.* 134.

dreptáre, sm. (ărĭ) équité, justice; *direptare* 246,3. 249,2; *dereptarĭu,* règle 253.

dreptáte, sf. (ăți) justice, droit, équité 148,2. 168,3.. 326,2. 333,2. 355, 2; *b.* 14,2. 179,3. 221,1.2; *dereptate* 10*. 13*,1.3. 16*,3. 4.. 11,1.3. 13,3. 14. 23,2. 36,2. 153. 287. 367; *b.* 11,2.. 14,3; —, vérité 15*,3; *direptate* 48,2. 77. 79,2. 105,3. 119,2.3. 186. 246,3. 312,3; *b.* 9,2.. 233,2; **Direptate,** Nl. 70,2.3; *după* —, justement, à juste titre *b.* 83,3; *pe* —, id. *b.* 103; *pre direptate* 122,3; —, en réalité *b.* 174,3; *cu* —, *mr.* comme il fallait *b.* 267,2; **direptătór de lege,** règle, guide de la loi 87,3; **dreptez,** va. 1. guider, diriger v. înd-; *dereptez* 9*,3. 16*,3.

dres, sn. (se) office, document 92; *dires* 75,3. 144,3. 174,3; —, *(dresurĭ)* épices *b.* 44,3.

drójdie, sf. (ĭi) levain *b.* 46,2.

drucár, sm. imprimeur 78.

drúg, s. barre à filer *b.* 298,2.

drúm, sn. (urĭ) chemin, route, voie 70. 123,3. 257,2. 360,2; *b.* 5. 84,2. 119,2. 164. 200,3. 218. 221,2; —, voyage *b.* 128,3; **-ár,** sm. (ĭ) voyageur *b.* 326,3..; **-ușór,** s. dim. sentier *b.* 345,2.

Drusílica, sf. Np. 7*,2.

dsudek, v. judec.

dubít, aj., *lemn* —, bois tanné *b.* 293,3.

duc (duseĭ), va. 2. mèner, porter, apporter, conduire 3*,3. 5*. 1,2. 3. 6. 21,2. 25,2. 30,3. 59,2. 64,3. 73. 102, 2. 141. 204,2. 210. 255,3. 296,3. 351; *b.* 22. 38. 43,3. 68,2.3. 107,3. 158,3. 189,2. 307; —, supporter, vivre *b.* 349, 3; — *în ispită,* tenter 10. 31,2. 32. 41, 3; *b.* 36,3. 184,2; — *în casă,* recueillir 18,2.3. 19. 104..; — *în spate,* porter sur le dos *b.* 214; vn. — *viáță,* mener la vie *b.* 357,3; —, vr. s'en aller, se rendre quelque part 15*,3. 1. 6. 18,1.3. 26,3. 27. 54,3. 63,3. 66,2. 105. 107,3. 131. 140,2. 162,2. 306,2. 342,2. 365,3; *b.* 41,2. 72,2. 77,2.3. 127,2. 148,3. 191, 2. 256. 320. 328,3. 349. 355,2.3.. *mr. b.* 280,3.

Dúca, sm. Np. 239,3. 240. 251.

ducát, sm. (ĭ) ducat (monnaie) 95,3..

duchésc, vn. 3. *mr.* comprendre, savoir *b.* 270,3. 279; —, découvrir *b.* 269; *duchisésc,* id. 273.

Ducipál, sm. Np. Boucéphale *b.* 311,3.

dúd, sm. mûrier 356,3.

dudáĭu, sm. chardon *b.* 262,2; *dudău,* ciguë *b.* 310.

dúg, s. (urle) *istr.* faute *b.* 284,3.

duh, sn. (urĭ) esprit, souffle, âme 12*, 2. 1,2. 7. 32,2. 34. 51,3.. 86,1.3. 107. 109,3. 124,2. 157,2. 168. 215,1-3.. 261,2.3. 283,3. 311,3. 317; *b.* 15,3. 37, 2. 87. 106,3. 159,3. 237. 250,3; — *necurat,* esprit immonde, mauvais esprit

19. 84,2. 85,1.2. 194,2; — *slujitor,* suppôt 263,2; *dukul* 226,2.3.

duhan duhaniți, chevaux fumants *b.* 333; **duhânese,** va. 3. fumer *b.* 224,2.

duhnít, aj. empoisonné, infecté 102,2.

duhóvnic, sm. (i) père spirituel, confesseur 76,3. 87,3. 88,2.3. 180,3; *b.* 28,2. 343,3; **-ésc,** aj. spirituel, religieux 132,3. 279,3. 293,2. 317.. 330; *b.* 28, 2.3. 106,2. 108,3. 219,2..3.

duĭár, sm. *mr.* denier (monnaie) *b.* 275,2.

duĭós, aj. pénible *b.* 242,3. 246,2; *doĭos,* désireux *b.* 192,2.

dujân, s. *istr.* faute *b.* 283.

dujnic, sm. *istr.* qui fait du tort *b.* 283. 284,3 (v. dug).

Dúla, sm. Np. 320,2.

dulău, sm. gros chien *b.* 292,3.

dúlce, aj. s. doux, bon, agréable 10*. 13*,3. 1,3. 12,3. 14,2. 31,2. 98,2. 99, 2. 137. 169,3. 185,3. 322,3. 323; *b.* 5, 2. 13,3. 17,3. 72,2. 134. 306,3; *mâncare de* —, manger gras *b.* 42,2; **dulceáță,** sf. douceur, délice, bénignité, grâce, bien 166,2; *b.* 72,2.. 259; *dulcéță* 13*,2. 15*,2. 20,2.3. 29,2. 31,3. 86. 289,2.. 315; *b.* 95,2..; *dulčață* 1, 2.3. 2. 3. 9. 36,2.. 54,3. 57. 64,2. 98. 110,3. 131,3. 363,3; *b.* 89,3. 174, 3; *dulčați b.* 94,3; *dulčace* 212,3.

dumbrávă, sf. (ăvi) forêt, bois 57,2; *b.* 146,3. 304,2. 357,2.

Dumínică, sf. (ce) Dimanche *b.* 18, 3. 33,2.3..; —, Np. *b.* 350,3. 352; *Duminecă,* 2. 24. 89,3.. 99. 111,2. 219. 220. 237,3. 306. 308,3; *b.* 31. 35,3. 58,3. 114; — *florilor,* Pâques fleuries 286,3; *Duménecă* 33. 40. 103,3. 107,2. 111; *Dumênnecă, Domerecă* 9,1.2..; *Dumireca, istr. b.* 285.

dumerese, va. 3. humilier *b.* 162,3.

dumésnic, aj. apprivoisé *b.* 132,2; *dumestec,* aj. dompté 90,3; *duméstic,* s. locataire 266.

Dumitráche, sm. Np. *b.* 126. 127, 3; **-trașco,** Np. 38,2. 43,3. 152. 173,3. 174,2. 200; *b.* 206,2; **-tru,** Np. 62,2. 74. 87,2. 91,3. 135,2. 208 (v. Dimitrie).

Dumnezéu, sm. (eĭ) Dieu 8*,3. 16*, 3. 10,2.. 20.. 25.. 33. 70. 89,3. 98, 2.. 165,2.. 287; *b.* 17. 77. 94.. 100; pass. *mr. b.* 272,3; *pentru* —, au nom de Dieu *b.* 214,2; *Dumnezău* 64,3.. 155.. 273.. 350,3; *b.* 50,3. 51—52. 60—61. 82,3. 149,2. 196,3. 201; *-eďeu* 1,2.3. 6.. 46. 47. 49.. 50—52. 66.. 77,2. 79,2. 105,3.. 145,2.. 182. 197, 3. 295,3. 312,3.. 363,2; *b.* 9,3. 13..; —, *(-ďăi)* divinités *b.* 10,2; *Dumnădău* 299. 324; *Dumnizeu* 4; *mr. b.* 281,2; *Domneďeu* 33,3. 34.. 35.. 36,3. 37,3.. 53—54..; *Domnezeu* 40.. 41..; **Dumnezeoae,** sf. déesse *b.* 39,3..; *-ezăoae, b.* 83—85; **-ezeése,** s. aj. divin, céleste 44. 31,2. 98,3. 139. 288,3. 290,3. 355,2; *b.* 20,2. 30,2.3. 31. 35,3. 39,2. 203; *-ezăesc* 273,2. 278,2.3. 293,2; *b.* 55. 56,2. 83,2. 89,2. 98,2. 149,2; *-eďăesc* 52,3. 76,3. 77,2. 105. 107,3. 115,3. 239,3. 240. 245,3..; *-ăďăesc* 322,3; *domnezeesc* 111,2; *dumneďeresk* 226,2.3; **-ezăíre,** sf. divinité 101,2. 112,2. 154, 3. 168,2; *b.* 71. 161; *multă* —, polythéisme *b.* 100,2; *-eďăíre* 77. 78,3. 118, 2. 242,3. 303,2; — *eďerie* 226,2.3; **dumnăďătór,** aj. déifiant 242 (v. înd-).

dumnea-lui, -ta, -voastră, v. domn.

Dúnăre, sf. Danube 172. 189,3. 357, 3; *b.* 61,3; **Dunăríță,** id. dim. *b.* 302.

dúngă, sf. cordon (d'une monnaie) *b.* 346,3.

dúpă, prép. après, d'après, selon, suivant à 3. 4. 5. 11,2. 182. 274,2. 362; *b.* 4,2. 50,2.3. 63,3. 101. 216,2.. 227, 2. 236; *dupâ* 14*,3. 14,2. 20,2. 25,2.3. 28. 32,2. 34,3.. 36,3. 51. 59,2. 64,2. 77,3. 107,2. 123,2..; *dupa, istr. b.* 285,3..; *dupe, b.* 44,3; *dopă* 8. 54,3; *dupu* 366,2; **după,** de la, de sur 168; *b.* 29,2. 127,2; *dupe, mr. b.* 271,3; *dupâ acêea,* ainsi (κατὰ ταυτὰ) 9*,1.2. 19,2..; — —, puis 128,2; *după ce,* d'après ce que *b.* 95,2. 117,2. 214,2; *dupe ce, b.* 46,3. 47,2; *după cum,* comme, selon 68,3; *b.* 29,3. 160,2. 198; *după așteptare,* indulgence 13*. **dúpre,** d'après 44,2. 329. 344 355,2; *b.* 1,3. 30,3. 42,2.. 57. 108,2; — *ce,* d'après ce que *b.* 43,2; — *cum,* selon *b.* 107,2. 108,2; — *înprejúr,* d'alentour *b.* 31; — *úrmă,* dernier 317.. (v. depre).

duplecát, aj. courbé (σιμος) 350,3.

dur, vn. *istr.* durer *b.* 285,3.

dúra, s., *de a* —, roulant, en culbute *b.* 293.

dúrât, sm. fracas 199,3.

durére, sf. (rĭ) douleur, outrage 102, 2. 142. 164. 186; *b.* 59,2. 85,2. 119,3. 161,3. 196,2. 343,2.3; *dureri,* sg. *b.*

171,3. 180,3; *durêre* 301. 341,3. 364, 3; *b.* 13,3. 77. 108,2; *dureare* 102. 106,2. 211,2 (v. dor).

duréz, va. 1. construire, bâtir *b.* 288; *durát, la câmp* —, travail de la terre *b.* 333.

durîŭ-lu, sm. *mr.* le cheval bai *b.* 282.

durút, aj., *ruşinê cê -ă,* la honte soufferte *b.* 238,2.

duşmán, s. aj. ennemi *b.* 118. 244, 3. 338,3.

duvaleta, sf. *mr.* coiffe *b.* 280,2.

dužan, dužnic, v. dujan.

dŭ, v. dumnea-voastră.

dvor, sm. cour, (aula) 62,2; **-enín,** sm. noble *b.* 220; **-ésc,** va. 3. servir 293,2; **-éstvie,** sf. nobilité *b.* 220; **-ĭán,** sm. (enĭ) noble *b.* 219,3. 220; **-ĭánstva,** sf. les grands boyards; les boyards auliques *b.* 219,2; **-nic,** ministre, gouverneur 62. 76.. 91,3..; *b.* 255 (v. vornic).

dyhánie, sf., *toatâ -nia,* tout ce qui respire 14,3 (v. dăh-, dih-).

Ḑ (Ѕ, З).

Ḑeu, sm. Dieu 2*,2. 4*,2. 8. 55 (v. zeu).

ḑi, sf. (le) jour 1*,2. 66,2. 179.. 181,2 (v. zi).

ḑic, vn. 2. dire 1*,3. 2*,2.3.. 54, 3. 182. 364,3; *ḑâc* 241,2; *gice-ți-se-va* 3*; **ḑisă,** sf. (se, să) parole 1*,3. 3*, (v. zic).

ḑĭudeț, v. județ.

E (Є, Ѣ, Ꙗ).

e, cj. et 1*,3. 2*,3.. 7*,3. 10*. 11*, 2. 15*. 16*,3. 1,3. 6. 8. 9.. 14,1.2.. 15,2. 16. 17,2.. 21,3. 27,2. 28,3. 31. 33,3. 54,2; *mr. b.* 263,3. 265. 266; *istr. b.* 282,3. 283.. 284,2; —, mais 19. 21..

e, 3. p. sgl. est, v. sânt.

e, intjct. eh! voilà! *b.* 214,2.

eá, intjct. ça! allons! (age) 136,3; *eani,* id. 40,2; *en, b.* 262,3; *eni* 324,3 (v. ia! ianil).

ea, pron. pers. f., v. el.

ea-, v. ia-.

eácă, prép. voici, voilà *b.* 350; — *ce,* id. *b.* 350; — *tă mă,* me voici *b.* 293,2 (v. ia-).

Eácsi, sm. Np. Ajax *b.* 82,3.

ebrişín, sm. écarlate (πορφυρος) 313,2.

ecatómva, sf. hécatombe *b.* 88,3; *ectomva,* id. *b.* 88,2.

Ecaterína, sf. Np. *b.* 86.

eclisiárh, sm. ecclésiarque *b.* 41,2.

Eclisiastis, sm. le livre d'Ecclésiaste 202,2; *-stu* 325,2.

ecspedíție, sf. expédition *b.* 213,3.

ectomva, v. eca-.

Ector, sm. Np. Hector *b.* 196.

ecz, (= îțĭ), v. tu.

Edémŭ, sm. Nl. Eden 58; *b.* 65,3. 322,2. 327.

Edés, s. Nl. Edessa 224,2.

ediți prestiți, formule d'enchantement, corruption de mots slaves *b.* 138.

Edom, sm. Np. 315,2.

ee, v. ei.

Efés, sm. Nl. Ephèse 129. 308,2..; l'épître aux Epheséens 277,2.

efharistisésc, va. 3. *mr.* remercier *b.* 269.

Efrát, sm. Nl. 58; *b.* 61,2.3. 134; *Efraftu, b.* 167,2.

Efrémŭ, sm. Np. 37,2; *Efrón,* sm. Np. 36,3.

éftin, aj. à bon marché *b.* 26,3. 376.

egál, aj. *mr.* égal *b.* 263,3.

Eghipt, sm. Nl. Égypte 258,2; *b.* 322..; *-pat, b.* 64,3; *-pet* 130.. 145, 3; *b.* 136. 165. 208; *Eghypt, b.* 163,3; *Egypet* 11*,1.2. 131. 322. 348,2. 358, 3; *b.* 50; *Âghipet* 4; **Eghiptean,** sm. habitant d'Égypte 145,3; *b.* 62,2. 207,2.

egl, *istr.,* v. el.

egúmen, sm. abbé, prieur 157,2. 193. 279,2. 297,3; *b.* 41,2.3.. 82; *egumăn* 298.. (v. ieg-).

eh, intjct. *mr.* eh! *b.* 272,2.

ei, av. oui-da! 18; *ee* 3*,3; —, intjct. allons! *b.* 114,3; —, mais, *ee* 5*; — *bine,* eh bien! *b.* 255,3.

el, ea, ei, ele, pron. pers. il, v. gram.

Eláda, sf. Nl. 320; *b.* 89,2. 243,3.

Ele, sf. pl. esprits malins, fées *b.* 318.

elefteríe, sf. liberté *b.* 243; *mr. -theria, b.* 273.

eleĭmosíne, sf. *mr.* aumône *b.* 281,2.

elemént, sn. (urĭ) élément *b.* 152,2..

Eléna, sf. Np. 146; *b.* 74,2. 151,2. 172,3. 316,3.

Eleón, sm. Nl. 67,3..

élin, sm. grec, hellène 51. 283,2. 312; *b.* 196,3; **-ésc,** aj. hellénique, grec 60,2. 119. 146. 280.. 307,2. 348,2; *b.* 156. 167,2. 188; *elenésc* 78,3; *elli-*

nésc 157. 240. 260,2; *b.* 20,3. 78,3; *ellenesc* 85,2; **ellineşte** av. en grec 158, 3. 240. 251,2; *ellenépte,* 85,3; **elliníe,** sf. langue grecque 260,2.

Elisáfta, sf. Np. *b.* 61,2.

Eliúsŭ, sm. Np. *b.* 158.

Ellii, sm. pl. divinités 85.

elocvénţie, sf. éloquence *b.* 251.

emác, sm. (i) recrue des Janissaires *b.* 18,3.

emn, vn. 1. *istr.* aller *b.* 284,2 (v. imn).

emperecie, 216, v. împărăţie.

Emvionitên, sm. Ebionit 307,3.

en, en-, v. în, în-.

en, intjct., v. *ea.*

Enáchi, sm. Np. *b.* 102. 111,3.

endromída, sf. endromis *b.* 3,3.

engastenu, *mr.* intentionné *b.* 267.

engléz, sm. anglais *b.* 214,2.

engólpiu, sm. chaîne de poitrine, collier *b.* 5,3.

eni, v. *ea.*

Eni, sm. Np. *b.* 207,3. 208..; *Enia,* sm. Np. Aeneas 58,2; 59.

enicer, sm. (i) Janissaire *b.* 81,3; *-cări* 150.

Enóh, sm. Np. 12*. 49,3. 180,2; *b.* 61. 65. 216,2..

ensileg, v. înţeleg.

ensnascut, aj. *istr.* (unigenitus) fils unique *b.* 283,2.

entru, av. *istr.*, — *mire,* auprès de moi *b.* 285.

epácta, sf. épacte 44.

epăngé, sf. manteau 357,2.

epárhie, sf. (ii) diocèse 193; *b.* 29, 2. 203.

epigrama, sf. épigramme 205,3.

epirót, sm. (óţi) habitant d'Épire 200,2.

episcóp, sm. (i) évêque 87,3. 89.. 110. 141. 157,2. 235,2. 259,2. 295,3. 329,2.. 358,3; *b.* 125. 156; **-íe,** sf. évêché 176. 319. 321,2. 343. 357,2; *b.* 35,3.

epístolă, sf. lettre *b.* 369,2; **-líe,** sf. (ii) épitre 261. 308.

epitróp, sm. (i) tuteur, curateur 328, 3. 329; **-íe,** sf. administration *b.* 86.

épure, sm. lièvre *b.* 170,3. 172. 376,2.

eră, av. mais 175,2 (v. ără, iară).

Eráclie, sm. Np. 85,2; *b.* 66,2; *Ira-, b.* 178; *-cléu, b.* 153.

erarhíe, sf. hiérarchie 245,2. 246.

erel, s. manteau, pourpre royal *b.* 209.

erés, sn. (uri) hérésie 6*,2. 3. 163, 1.3; *b.* 79,2; **eresie,** sf. id. 290,2..; **eretíc,** s. aj. hérétique 98. 146. 158,3. 163,3. 246,2. 289. 307,3. 332; *b.* 14,2. 29. 323.

érĭ, av. hier, dernièrement 185,2. 223,2. 225. 297.

Erimíe, sm. Np. Jérémie 141,2 (v. Ie-).

Ermi, sm. Np. Hermes *b.* 39,3; *Ermia* 57,2; **Ermíp,** sm. Np. *b.* 207,2; **Ermís,** sm. Np. *b.* 211,2.

ermonáh, sm. hiéromonaque 78,2. 111,2. 125,2.

ernéz, va. 1. passer l'hiver 350; *b.* 329,2.

ernĭíe, sf. *mr.* désert *b.* 268,2.

Erónim, sm. Np. 125,3.

(e)rpă, sf. *istr.* pierre *b.* 286 (v. râpă).

ersuch, *istr.* après (?) *b.* 283.

ert, va. 1. pardonner, absoudre, grâcier, exempter 24,3. 30,2. 40,3. 96. 111,3. 113.. 122,1.2. 147,2. 180. 183, 2.. 313,3. 342,3. 345,3. 365,2.3; *b.* 16,2. 37,2.3. 153.. 167,3. 184,2. 227; **ertăcĭúne,** sf. pardon, dispense, grâce 30,2. 32,3. 39,3. 41. 111,3. 153,2. 257; *b.* 6,2. 57. 79; *-cune* 342,3; *b.* 207,3; **ertáre,** sf. (ări) id. 82,3. 146,2. 157,2. 182. 296. 313,3; *b.* 47,3. 234,3; **ertát,** aj. permis, licite, pardonné *b.* 29,2. 69, 2. 362,2 (v. Iert).

es (eşíi) vn. 3. sortir 3*,2. 10*. 1, 3.. 2. 11,3. 12,2. 18. 19,2. 21,2. 46, 2. 57,3. 58. 65,3. 71,3. 73,2. 95,3. 96, 2. 106,3. 108,3. 114. 119,3. 125. 137, 2. 140,2.. 147,2. 169,2. 178. 188,3.. 248,3. 253,3. 254,2.. 305,3. 331,2. 360. 364; *b.* 18,3. 19,2.3. 35,2. 94,2. 120. 158,2. 161,2. 199,2. 240. 350,3; —, provenir 118,2; *b.* 175,3; — *înainte,* aller à la rencontre 71; —, manquer *b.* 70,2; *işea, işit, işind* 165,3. 166,2; *b.* 68,3.. 132,2. 138,2.3.. 259.

Esóp, sm. Np. *b.* 207—209, v. Isop.

espovedanie, v. isp-.

Estfirŭ, sm. le livre d'Esther 277.

Eşi, sm. Nl. *b.* 245, v. Iaşi.

eşíre, sf. (ri) sortie, issue; départ 1, 2. 12,3. 154,2; *b.* 93,2. 192,3; — *din fire,* aliénation *b* 80; **cartê Eşirĭi,** Exode 331,2; **eşít,** aj., — *din ţiţină,* sorti des gonds *b.* 12; *-ul apeiĭ,* source 1*,2.

eşniosfinţúni, sérénissime *b.* 35.

Eteríe, sf. *b.* 242. 243. 245,2; **-ríst,** sm. partisan de l'E- *b.* 244,3.

Ethiópie, sf. Nl. *b.* 61,3; *istorie -piĕască,* Ethiopica (livre d'Héliodore) *b.* 88,2; **-plĕn,** sm. Éthiopien 367,2; **Ethióp,** id. 254,2.

ethnicése, aj. païen 344,2.

Etna, sf. Nl. 253; *b.* 203,2.

etpán, sm. suite, cortége *b.* 127,3.

eu, pron. pers. 1, v. gram.

euneciúne, unité 226,2.. (v. unitate).

Euriloc, sm. Np. *b.* 85,2..

Eva, sf. Np. *b.* 60,2.3.. 232,2.. 364; *Evva* 63,3. 64,2. 65.. 145,2; *b.* 167,3.

Evágrie, sm. Np. 163.

evanghélie, sf. (íi) évangile 15*,3. 37,2.. 42,3.. 90. 100,3. 103,3. 109, 2. 193,2. 261. 307,3. 347; *b.* 20.. 74, 2; — *învăţătoáre,* évangile commenté 98; *evagghelie* 348,3; *b.* 154,2; **evanghelicése,** aj. évangélique 337,3; *b.* 80; **evanghelíst,** sm. (iştí) évangéliste 26. 42,3. 126. 239. 257. 308. 331. 358,3; *b.* 62,3; *ievan-* 30,2; *evaghilest, b.* 61.

Evdóchie, sf. Np. 61,3; *b.* 74,2..3..

evghenie, sf. noblesse *b.* 220,2.

evharistíe, sf. st. communion 345; *evvh-, b.* 54,2.

evlávie, sf. piété, respect 354,3; *b.* 29; —, sm. Np. Pius *b.* 205,2.

Evlóghie, sm. Np. 304,2.. 305,2..

Evréu, sm. Np. (eĭ) Hébreu 283,2. 317; *b.* 236.. 239,3. 241,3..; **evreése,** aj. juif 2*,2; **Evreíme,** sf. totalité, masse des H. *b.* 238. 241 (v. Ov-).

Evrópa, sf. Nl. Europe *b.* 50,1..3..; *b.* 252,3.

Evstáfiĭ, sm. Np. Eustachius 243,3.

Evstrátie, sm. Np. 76,2. 79,3. 119, 2. 234. 251,2.

Evthimieán, sm. Np. *b.* 68,1.2.

exárh, sm. exarque 156,3. 157,2. 236; *b.* 30.

ezán, sm. invitation à la prière *b.* 19,3.

ézăr, sm. lac *b.* 134,2.3; *ezer, b.* 168 (v. lazer).

Ezechiil, sm. le livre d'Ézéchiel 277,2.

ézer, v. ezăr.

F (Ф).

fă, intj. fille! *b.* 308,3..

Fabius, sm. Np. *b.* 11,3.

fábulă, sf. (le) fable *b.* 212. 213. 215. 263,2. 360,2.

fac, (fecĭ, făcúĭ) va. 2. faire, créer. préparer, produire 4*,3. 9*.. 2.. 3.. 4. 6.. 7.. 9. 13,3. 14. 15,2. 18,3.. 19. 2..3. 21,3. 22,2. 23,2. 26,2.3. 32,2. 34,3. 43. 44,2. 47,3. 50,2. 51,2. 54,2. 56. 57,3. 60,3. 73. 80,3. 81. 91,3. 95. 3. 104,2. 115,3. 120,3. 121,2. 137. 162. 3. 195,2. 210. 235. 241. 249.. 258,2. 265.. 268.. 275,2. 283,3. 311.. 327. 3. 329,2. 331,3. 341,3. 344. 352; *b.* 7,2. 19. 32,3. 34,3. 37. 63,3. 66.. 75. 2. 103,2. 115,2. 117. 132. 159,2.. 170. 2.3. 193. 204,2. 262,3; *mr. b.* 263,3. 265,2.3. 266,3. 267,2.3.. 269,2.. 270. 2. 272,2. 273. 280,3.. 282,2; *istr. b.* 283,3. 285,2.3..; —, gagner 95,2; —, valoir 95,3..; — *lége,* observer la loi 51,2; — *judecată,* juger 169..; — *vorbe,* parler 167,2; — *într' una,* assembler 111,3; —, ensorceler *b.* 137,2.. 138; —, devenir *b.* 48,3. 69,2; —, vr. dissimuler *b.* 69. 214,2..; *mr.* répondre *b.* 265,2. 266,3.

făcătórĭu, sm. (rĭ) créateur 32,2. 41. 57. 66,2. 236,2. 288,3; *b.* 49,3. 53. 219. 357—358; *-ca-* 109; —, faiseur *b.* 203; — *fără lége,* qui fait l'iniquité 11. 17, 3; — *de bine,* bienfaiteur *b.* 16,2. 155. 208,2; — *de râu,* malfaiteur 40,3; — *de viĭaţă,* vivifiant 317.

fácere, sf. (rĭ) créature 77,2; —, œuvre 228,3; *b.* 195,3; *-cea-, b.* 14,3; —, Genèse 280,2; *b.* 156,3; — *lumiĭ,* création 279. 290; — *turnuluĭ,* construction de la tour de Babel *b.* 50,2; — *de bine,* bien-fait *b.* 6. 124. 155,2.

factele Apostolilor, sf. pl. les Actes des Apôtres 261,2.

făchiol, sm. voile *b.* 176,3.

făclíe, sf. (íi) flambeau, torche 147, 3. 148. 254,2; *b.* 15,2. 92.. 324. 344,2.

făeş, aj. admirable *b.* 73.

fag, sm. (i) hêtre 357..; *b.* 311.

făgădă, sf. (de) vœu 213,2. 246,3; *dau* —, remplir le désir 250; **făgădaş,** sm. vœu 273,3. 274..; **făgăduéală,** sf. (eli) promesse, engagement *b.* 77; **făgăduésc,** va. 3. promettre, vouer 42,2. 56,2. 59,3. 100,2. 112,3. 156,2. 234,2.

272. 273,3. 293,2. 335,2. 342,2; *b.* 77, 2 .. 121. 122. 146. 175; —, accepter, recevoir 11,3. 189; —, vr. id. 60; *b.* 144,2. 188,3; **făgăduínță**, sf. promesse 130,3. 197. 261,3; **-duítă**, sf. promesse, aj. promise 54,3. 55,3. 100,1.2; **-duitúră**, sf. id. 42,2.

Făgăraș, sm. Nl. 189,2. 190; *b.* 156.

faget, sm. bois des hêtres *b.* 306,2.

Fagotti, sm. Np. *b.* 170,3. 171.

fágur, sm. rayon de miel 154,2.

făină, sf. farine 17; *b.* 85,2. 337,2.

fálă, sf. éclat, splendeur 333,2; *b.* 248,2; —, orgueil *b.* 225,2.

falángă, sf. phalange 228, 3.

fálcă, sf. (fălcĭ) mâchoire, joue 320, 3 .. 366; *b.* 138,2.3 .. 144,2.3 .. 169; —, *(falci)* 13,2.

fálce, sf. (cĭ) mesure agraire 62,2. 63.

Fălchi, sm. Np. *b.* 127,2; **Fălcoĭanu**, sm. Np. *b.* 153,3. 163,3.

fălesc, vr. 3. s'enorgueillir, se vanter *b.* 228. 239,2. 252,3.

fălfăesc, vn. 3. flotter *b.* 93,3; —, s'agiter *b.* 254,2.

fălíe, sf. orgueil 275 (v. fală); —, tranche *b.* 42,3. 44. 45.

fálnic, aj. orgueilleux, somptueux 323, 3; *b.* 243. 291; **fălnicíe**, sf. orgueil *b.* 154; **fálós**, aj. orgueilleux 210; *b.* 223,3 ..; —, pompeux 276.

fămêe, sf. (eĭ) famille 24,3; —, femme 199,2. 204,2. 238,3. 300 .. 330, 2. 358,2; *b.* 10. 68 .. 203,2. 250,3. 260, 3. 261,2; **fămeése**, aj. féminin *b.* 52,2 (v. fe-); **famélie**, sf. famille *b.* 221,3; *-mi-*, *b.* 128.

făn, sm. foin 8*,3. 14,3. 136,3 ..; *b.* 132,3; *fân* 243. 325,2; *b.* 221,3. 315, 3. 371,2; **fănáță**, sf. (ţe) prairie, pré 75,2. 93; *b.* 25,2.

fandasie, v. fant-.

fântănă, sf. (nĭ) puits, source 10*; *b.* 135,3; *fântâ-*, *b.* 254,3. 303,3. 339 ..; **-nițĭă**, sf. dim. *b.* 339.

fantasíe, sf. fantaisie 260,2; *-ndasie*, *b.* 48,3. 195,2. 197,3.

fápt, sn. (e, urĭ) action, ouvrage 154; —, fait *b.* 234,3; —, attaque, ensorcellement 228; *b.* 137 .. 138; **faptă**, sf. (te) fait, œuvre 1 .. 2. 25,3. 40,3. 42. 129 .. 141,2. 204,3. 231,3. 274,2. 292, 3 .. 325,2; *b.* 2,2. 31 .. 68. 87. 92. 159,2. 202,2; — (urĭ) 115,3; —, créature 138,3. 236,2; —, occupation *b.* 39,3; — *lumiĭ*, création 41; *faptele apostolilor*, les Actes 349,2; *b.* 79,3 (v. fact-); *în —*, réellement *b.* 252. 254,3; *pun în —*, mettre en usage *b.* 363.

făptură, sf. (rĭ) création 12,2; *b.* 23,3. 24. 49,3; —, être, créature 10*. 14*,3 .. 34. 99. 230,2. 318,3; *b.* 100, 3. 146,3. 147,2. 156,3. 184,2. 357; —, façon, forme, configuration, structure 255,2.3. 276; *b.* 118,2. 202,3; —, *mr.* fait *b.* 269; *aduc în —*, représenter 289.

fără, prép. sans *b.* 48. 120. 360; — *căt*, ne .. que, seulement *b.* 96; — *de căt*, id. *b.* 20,2; — *de*, excepté *b.* 79. 307,3; — *numai*, seulement 301; *b.* 125,3; — *prin*, id. *b.* 175,2; *far de*, *istr.* *b.* 284. 286,2; *var de*, sans *b.* 286, 3 ..; **fără**, sans 46. 86,3. 238. 360,2. 364,2 ..; *b.* 6,3 .. 7,2 .. 28,2. 57,3. 129. 241,2; *-ră* 11*,3. 15. 49,3 .. 115, 2. 118,3. 127. 185,2 ..; *fără* 17; *-ră* 20. 66 ..; —, excepté; ne .. que, seulement 21,2. 27. 262; *b.* 1,3. 9 .. 202, 3; *istr.* *fara*, *b.* 284; — *căt*, id. 327. 363; — *numai*, id. 78,3. 101,3. 157. 161,3. 338,3. 348; *b.* 4,2. 28. 48. 50,2. 56,3. 119,2. 163,3; — *de lége*, crime, péché 2 .. 8 .. 48,3 .. 81,3. 365,2 .. 366,2; *b.* 52,3. 153,2; —, pécheur 102, 2; — *lége*, crime 10,3. 13; *fărlége* 96; — *de stare*, sans cesse 1; — *nemică*, rien 54,2; — *moarte*, immortalité 14*,3; — *voroavă*, silence 2*,3; *fara*, *istr.* en dehors *b.* 283,3. 284,2 .. (v. afară).

fărăm, va. 1. casser, briser 167. 361, 3; *b.* 54,3. 240,3 (v. sfă-); **fărămă**, sf. (me) bris, débris, miette 30,3. 107. 354, 2 ..; *b.* 335; **fărămitúră**, sf. (rĭ) id. *b.* 69; **fărămúșă**, sf. id. *b.* 121,2.

Faraón, sm. Np. 145,3; *b.* 135—136. 322 ..; —, bohémien *b.* 335,2.

fărecare, sf. artifice, dessin 5*,2.3 (επιβουλη).

fareól, sm. lisez: *farĭjul*, cheval *b.* 110,2.

farfuríe, sf. assiette *b.* 303,2.

Fariséĭu, sm. (eĭ) Pharisien 4*,3 .. 23,2. 56,2. 140,3; *b.* 21; —, (*săi*,) *b.* 58; **-seesc**, aj. pharisaïque 4*,3.

fármec, sn. (ce) charme, enchantement 228. 291,2. 303,3; —, (č) 116,2; *fărmecător*, v. fer-.

Faron, sm. Nl. 358,3.

fărșesc, (șĭ) va. 3. finir, terminer 203,3. 204. 257,2.3; **fărșít**, sn. (urĭ) fin 204,3 ..; *b.* 10; *fâ-*, *b.* 13 (v. sfă-).

fărtát, sm. frère en croix; *fră-* 90.. 216,2; —, camarade *b.* 306,2. 348. 369, 3. 370,3; **fărtăţél,** sm. dim. *b.* 295,3.

fasolă, sf. (le) haricot *b.* 356,2; *-su-, b.* 98.

fáşă, sf. (şe) bande, lien 188,3. 259, 2; *b.* 287,2; —, *(făşuri,)* 196; **făşíe,** sf. id. 357; **făşioáră,** sf. dim. *b.* 327,3; **făşlát,** aj. emmaillotté *b.* 327,3.

fát, va. 1. mettre bas *b.* 226. 259,3. 262. 367,2; —, sm. (feţi), enfant, garçon, fils 35,3. 36,2. 166,3. 167,2. 168,3. 317,2; *b.* 67,3. 68,1.2. 135. 239. 255,2.

fátă, sf. (fête) fille, vierge 5. 6.. 9. 16. 23,3. 32,2. 36,2. 41,2. 52.. 59. 106,2. 171. 175,3. 232,3. 271,3.. 282. 315,2; *b.* 60,3. 67.. 71—72. 138,3. 239; *feată,* 276,3. 277,3; *b.* 10; *mr. b.* 268,3. 273,3.. 275,3..; **fătătoáre,** sf. portière (vache) *b.* 258,3.

fáţă, sf. (feţe) face, visage; personne; surface, teint 1*,2. 12*,2. 4. 10. 11,3. 12,2. 14. 15,3. 28,3. 37. 80,2. 83,3. 99,3. 112.. 118,2. 127,3. 140,2. 181. 215. 224,3. 231. 248.. 268,2. 303,2. 338,2. 364,3; *b.* 6. 17,3. 65,3. 95. 98, 3. 106,3.. 107,2. 159. 218,3. 364..; —, couleur *b.* 173,3; —, personne *b.* 261,2. 317; *de* —, présent, en présence de 62,2. 207,2. 355. 360; *b.* 7. 74. 75, 2. 90,2. 125,2. 169,3. 250; —, en face 11,3; —, évident, manifeste 50. 123. 162; —, en public 161,3. 163,3; — *(faţiă), mr. b.* 275,2.

făţăese, va. 3. frétiller *b.* 375.

făţáre, sf. (ăr) dissimulation 54,2; **făţărésc,** vr. 3. être partial, avoir égard à l'apparence 193,2; —, feindre 16*, 2; **făţăríe,** sf. partialité 51. 185,2. 193, 2. 198,2; —, dissimulation, hypocrisie 105; *b.* 79,3. 261,2; **făţărnic,** aj. s. hypocrite, dissimulé 16*,2. 54,2. 112. 169; *b.* 73. 153,2; **făţărnicésc,** v. 3. être partial 169,3; **-céşte,** av. en hypocrite *b.* 79,3; **făţărnicíe,** partialité 169. 170, 2; *b.* 196; hypocrisie 169.

făţiş, av. en face 191,3.

Făurárîu, v. Fevruarie.

Favno, sm. Np. 59.

Favstina, sf. Np. *b.* 10.

feară, v. fiară.

feată, v. fată.

Febru̯arie, v. Fevruarie.

feclor, -cloară, -ciorie, v. ficlor.

fel, sc. (urĭ) sorte, espèce, genre, manière *b.* 45,3. 125,3. 127,2. 147,3. 364,2; *felĭu* 156,3. 189,2; *b.* 31,2. 41, 3. 72,2. 143,3. 178,3; *fĕl* 34,1.3. 57,3. 76,2. 78,2. 79. 88. 106. 110,3. 121,2.. 123,2; *b.* 9,3. 13. 79,2; *fĕlĭu* 281.. 290. 339. 353,3; *b.* 3,3. 157,2. 174. 188,2. 211,2..

feldmárşal, sm. maréchal de camp *b.* 86,2. 128.

felea, sf. une mesure d'une demi oca *b.* 292,3

felegeán, sm. tasse *b.* 34.

feleleatĭu, sm. discours 2*,2; **feleluesc,** vn. 3. défendre 6*,3.

femée, sf. (eĭ) femme *b.* 362,2; *femeae* 145,2. 246,1.2. 258; *fimee, b.* 67, 2. 82,2. 85. 91. 98,3. 120,1.2; *fomee* 218; *mr. fumellie, b.* 277,1.3; **femeesc,** aj. féminin *b.* 110,3 (v. fămẽe).

fer, s. 4; — *(feară),* morceaux de fer *b.* 335,3.

ferb, -inte, v. fierb, -inte.

ferdela, sf. boisseau *b.* 320,3.

fereástră, sf. (tre) fenêtre 172,3; *b.* 12. 19,2; *fereastă* (eştĭ), *b.* 330,3. 344, 3. 345; *ferastă, b.* 116,3. 117,2.

férec, va. 1. ferrer, garnir de fer 6; —, enchaîner *b.* 171,3. 302,3..; **ferecat,** aj. ferré, doublé 14; *b.* 370,2; —, enchaîné 228,2; *b.* 186; —, bienheureux 8*,3.. 19,2.3.. (v. fericit).

feresc, va. vr. 3. préserver, garder, éviter 11*. 12*,2.. 24,2. 25,3. 49,2. 50,2. 58. 89,2. 141,2. 146,3. 154,3. 167.. 198,2. 200,2.. 213. 247,2. 286, 2. 289,2. 362,2; *b.* 25. 66,3. 144. 228, 2. 315.

ferestúică, sf. dim. petite fenêtre *b.* 295,3.

fericăclúne, sf. béatitude 136; **fericát,** aj. bienheureux 8*,3. 55,1.2. 83,2. 136,3; **ferice,** aj. heureux 1*. 13. 205. 213, 3. 216. 315,2. 363,2. 368; *b.* 72,2. 331,3. 332; **fericésc,** va. 3. rendre heureux, bienheureux 205,3. 248,2. 266,2. 367,3; *b.* 287, 2; —, vr. se féliciter *b.* 331,3; *-ecĭ,* louer 2*. **-cíe,** sf. (ĭi) bonheur, félicité, béatitude 205,3; *b.* 9,3. 10,2; **-círe,** sf. (rĭ) id. 325,3. 344,3; *b.* 14. 99,2. 244; **-cít,** s. aj. heureux, bienheureux (beatus) 77, 3. 78,3. 99.. 146. 152,2. 171. 178. 209, 2. 248,2. 257. 269. 283,2. 290,2. 315, 2. 325. 348; *b.* 3. 48. 72. 83. 89,2. 99, 2. 159,3. 203. 316,3 (v. ferecat).

férie, sf. barille *b.* 229.

ferínță, sf. garde 211,2. 251; **ferit,** aj. à l'abri *b.* 298,3 . .

feritór, aj. considérant (?) 13*.

ferm, aj. *istr.* ferme *b.* 286.

fermán, sm. firman, décret *b.* 113, 3. 312,2; *fir* —, *b.* 315.

férmec, va. 1. charmer, enchanter *b.* 323,3; **-ătór,** sm. empoisonneur *b.* 159, 3; **-ătoríe,** sf. enchantement, sorcellerie 162,2; *b.* 100,2 (v. fărmec).

fes, sm. bonnet grec *b.* 376.

Festul, sm. Np. 59.

feștelesc, va. 3. salir *b.* 352,2.

feștílă, sf. étoupe *b.* 93,2.

feștuít, aj. teint *b.* 225,3.

fete, sf. *istr.* fille *b.* 283,2 (v. fată); **fetícă,** sf. petite fille *b.* 362,1.2; **fetișcáncă,** sf. fillette *b.* 261,2; **fetișoáră,** sf. id. 292,2; *b.* 295,2; **fetítă,** sf. id. *b.* 295,3.

feținoáră, sf. dim. visage *b.* 298.

Fevruárie, sf. Février 321; *b.* 18, 3; *-roarie, b.* 27,2; *Februarie b.* 205,2; *Făurărîu* 256,2.

fiă, sf. (fie) fille 15,3.

fiáră, sf. (fiară, fieri) bête féroce, bête 10*. 9. 15,3. 34,3. 35. 57,3. 59, 3. 60. 81,3. 116,3; *b.* 59. 150,2. 164, 3. 165,3. 217; *fiară* 353,3; *b.* 146,3. 147,3; *fără, b.* 211; *feară, b.* 313,1-3; *feră, b.* 116,3 (v. hiară).

(fieĭoáră), sf. (re) fille, vierge, *fico-* 183,2. 214,2. 227,2. 241. 257,3. 299. 300, 3; *b.* 61. 143; *feč-* 282,3; *b.* 16. 38,3. 88, 3. 89,3. 91,3. 171,2. 187,2. 293,2; **fiĕor,** sm. (i) fils, jeune homme 38,2.3. 44,3. 135,3. 207,2 . . 256,2. 364,2; *b.* 64 . . 66. 135 . . 172,2; *mr. b.* 265; *fecĭor* 5. 7. 15. 20,2. 23. 25,3. 35,2 . . 47. 53. 55. 61. 64,2. 69,3. 90. 102 . . 105,2. 122. 140,3. 145,2. 171. 287,3. 351; *b.* 10,3. 38. 41,2. 70. 255,3; *istr. b.* 285, 3; *mr. fițior, b.* 268. 269; —, serviteur 33. 40,2. 223,2.3; *b.* 40,3. 128,3; — *de suflet,* fils adoptif *b.* 135; — *de boier,* noble *b.* 33,2; *fecur* 92,2; *fecĭurîu* 43, 3; —, vieux 16; **fečĭorâș,** sm. dim. *b.* 337,3; **fečoríe,** sf. virginité 130,2; **fečoresc,** aj. virginal *b.* 91,2.

fieleán, -leșug 171,3. 172; *fitlan* 39 (v. viel-).

fidelúș, sm. tonneau *b.* 369,2.

fie, intjct. amen 248,3.

fieástru, sm. (ștri) beau-fils 277—278 . .; **-stră,** f. belle-fille *b.* 173,2.

fie-cáre, pr. indf. chaque, chacun, quiconque 48,2.3. 51,2; *b.* 259,2; **-ce,** id. 353; **-cíne,** id. 48,3 . . 78,3. 162; *-cene* 111 (v. fieș-cáre hie-).

fíer, sm. (fiară) fer, fers 2*. 6. 7. 82. 132. 172,2. 228,2. 283. 320,3; *b.* 51. 90,3. 197. 204,2.3. 370,3; *fer* 4; *hier, b.* 31,3; 32. 57,3. 152. 259,2; *mr. b.* 268; *her* 178,2; *b.* 57. 153; *mr. b.* 264; *flier, istr. b.* 285,3 (v. fer, her).

fiérb, vn. 2. (rsei, rt) bouiller, bouillonner, cuire *b.* 42,2.3. 43,2 . . 118,3. 164; —, fermenter *b.* 45,3; *mr. herb, b.* 274; **-ínte,** aj. av. bouillant; chaud, ardent, fervent 33. 361; *b.* 86,3. 156,2. 192,3. 196,2; *her-* 69,2.

fiére, sf. fiel, bile 9. 16; *b.* 98. 102, 3. 368,2 (v. hieare).

fiertură, sf. (ri) sacrifice 84,2.

fieș-cáre, pr. indf. chaque, chacun, quiconque 78,2. 133. 185,3; **fieș-ce,** id. *b.* 46; **fiește-care,** id. 166. 170,2. 260, 2 . . 301,3. 331,3. 334,2. 340,3. 342,2; *b.* 14,2. 28,2. 50. 93,2. 99,3. 159,2. 169,2. 210. 213 . . 357; *fieațe* —, *b.* 9, 2 . . 13,3; *fiițe* —, *b.* 58,2. 88,2.3; *fieței* —, 337,3 . .; **fiește-ce,** id. 343,3; *b.* 39 . . 110,2. 155; **fiește-cíne,** id. 67,2. 312; *b.* 169,2; **flete-care,** id. 97, 2. 331,2 . . 353.

figuránt, sm. (ți) figurant *b.* 248,2.

fíică, sf. (ce) fille 313,2; *b.* 60,2. 83, 2. 137,2 . . 182,2.

fíință, sf. (țe) existence; être; essence; personne 164,3. 294,2. 303,2. 343,3; *b.* 21. 147,2. 176,3; *hii-, b.* 259,3.

fiiști-care, v. fiește-.

fíiu, sm. (fii) fils 1*,3. 9*. 10. 17,2. 19,2. 20. 37. 47,2. 48. 59 . . 63,3. 82, 3. 311,3. 322,3; *b.* 23. 37,2. 180 . .; — *sufletesc,* sm. fils adoptif 156,3; *fiu* 1 . . 12,2. 15. 16,3. 31. 86,2 . . 134,3. 155. 215 . . 254,3. 282 . . 284,3; *b.* 126,2.3 . . 199. 200; *feĭu, b.* 172,2; *istr. filku, b.* 283,2; *mr. hilĭu, b.* 266,2 . . (v. hiliu).

Filarét, sm. Np. *b.* 128. 175.

Filát, sm. Nl. le pays de Havila *b.* 61,3.

Filic, -cs, sm. Np. 5*. 7*.

Fílip, sm. Np. 194,2. 283,3; *b.* 151, 2. 166,1.2; **-ești,** sm. Nl. 38,2.

fiíu, *istr.* v. fiu.

filosof, sm. (i) sage; maître; philosophe, docte 60,2. 61,3 78,2. 119. 304,

2. 328,2. 342,2.3; *b.* 10,2. 12,3. 65,3. 166,3. 188,1-3; *mr. b.* 266,3..; — *de cêle de fire,* naturaliste 102; **-íe,** sf. (ii), art; sagesse; philosophie 60,2. 133. 204. 260,2. 261. 320; *filosófie, b.* 188, 2..3.. **-ésc,** aj. philosophique, sage 261; *b.* 4,2. 252; **-icésc,** aj. id. *b.* 212.

Filothéĭu, sm. Np. 337. 340,2.

fimee, v. fe-.

(fín), sm. (i) filleul, camarade, *hin* 258,2; *b.* 260—261.

finic, sm. (i) palmier 318,3; *b.* 197, 2. 198; **-ă,** sf. (e) datte *b.* 132,3. 133.

Finicecán, sm. Np. Phénicien 313,2.

finíx, sm. phœnix *b.* 109.. 254,2.

Finţitişte, s. Nl. 87.

Fior Avanti, sm. Np. *b.* 46.

flór, sm. (i) frisson *b.* 233,3.

fír, sc. (e) fil, fil d'or *b.* 90,2. 178, 3. 315,3. 328.. 331,3.. 340,3. 343. 364,3..; — *(firure),* fin line, Byssus 30, 3; *hir, b.* 261.

fíre, sf. (i) espèce; nature, caractère; substance; naissance 9*,3. (ὕλη) 10*. 34, 2.3. 47,2. 49,3. 55,2. 79. 84,3. 102. 112,2. 131,3. 171,2. 254,2. 294, 3. 303, 2. 313,3. 350,3. 364. 366,3; *b.* 10,2. 57. 79. 118,2. 130,3. 151,3. 175,2. 247, 2. 362. 373,2; *preste* —, surnaturel, trop 243,3. 297.. 299; *b.* 113,3. 363; *vin în* —, revenir à soi *b.* 111; *hire, b.* 260; **firése,** aj. naturel 344,2. 347,3; *b.* 112,3. 154,2. 163,3. 173,2. 213; **firéşte,** av. naturellement *b.* 162.

firídă, sf. (zi) *mr.* fenêtre *b.* 281.

firmán, v. fer-.

firuése, va. 3. tordre *b.* 328.

Fisênţê, sm. Np. 136.

Fisévs, sm. Np. Thésée *b.* 164.

fisognomíe, sf. (ii) physiognomie *b.* 205,2.

Físon, sm. Nl. *b.* 61,3.. 133,3. 167,2.

fitlan, v. ficlean.

fiţior, *mr.* v. ficior.

fiu, v. fĭu.

fival, *b.* 97 (?).

flácără, sf. (rĭ) flamme, feu *b.* 254,2. 306,3; **flăcărós,** aj. flamboyant *b.* 323.

flăcău, sm. (ăĭ) non marié *b.* 261,2. 298,3. 335,2.3.

flămând, aj. s. affamé 8*,3. 18,3. 19,2. 84,3. 181,3; *b.* 148,3. 373,3; — *(nḑĭĭ)* 250; **-nzesc,** vn. 3. affamer 9*,1.. 18,2. 19,2.

fleáncă, sf. bavardage *b.* 262,3.

flégmă, sf. flegme, glaire *b.* 27,2. 260,2.

flíer, v. fier.

flíntă, sf. fusil *b.* 303.

floáre, sf. (flori) fleur 57,2. 96,3. 107,2. 156,3. 172,2. 324..; *b.* 36,2.. 91; — **de aur,** chrysanthème 357,2.

flocós, aj. laineux, chevelu *b.* 118, 3. 169.

floricéa, sf. (cele) fleurette, petite fleur *b.* 295; **-cícă,** id. *b.* 173,3. 312.

florínt, s. *mr.* florin *b.* 266,3.

flótă, sf. (te) flotte *b.* 151,2.

flúer, sn. (e) sifflet, flûte *b.* 88,3. 287,3. 329,2; —, (tihia), 28. 320,3; —, va. 1. siffler *b.* 354,2.3; **-áre,** sf. sifflement.

flúture, sm. (i) paillette (d'or, d'argent) *b.* 312,2.

foáe, sf. (foi) feuille *b.* 44,2. 176,2. 298,2; —, soufflet *b.* 335,2. 374.

foale, sf. soufflet *b.* 375; *fole, istr.,* ventre *b.* 286,3.

foáme, sf. faim 15,3. 26. 206,2. 282, 3; *b.* 7,3. 212. 241,2. 373,3; *mr. b.* 265; *istr. home, b.* 283; **-te,** sf. (ţi) famine 175,2. 297,2. 318,2. 321,3. 354,2; *b.* 23,1.2. 164,3. 241. 260; *fuamete* 8.

foáră, av. *mr.* mais *b.* 267,2 (v. afară).

foarfecĭ, sm. pl. ciseaux *b.* 323,2.

foárte, av. très, fort, bien 27,2. 33, 2. 60. 65,3. 100,3. 126. 215. 272,2. 346,2; *b.* 13,3. 83,2. 113,2. 178.. 225, 3; *-ti, b.* 134,3; *fortă* 100,2. 137,2. 142, 2; *b.* 171,3. 229,2; *fortă, mr.* fort *b.* 266,2.

foc, sc. (uri) feu, chaleur 9*,3. 11*, 3. 2. 6.. 9. 15,3. 24. 44. 50,2. 58,3. 82,2. 130,3. 218,2. 338,3; *b.* 19,2. 118, 3. 132,3. 302,2.

Focşáni, sm. Nl. *b.* 126,3. 127,2. 128; *-şeani* 200; *-şenĭ, b.* 82; **-şĕ,** sm. Np. 103..

focuşór, sm. petit feu *b.* 345,2.

foésc, va. 3. souffler *b.* 335,2.

foĭofíu, sm. petite pervenche (vinca minor) *b.* 342,2.

fojgăésc, vn. 3. fourmiller *b.* 351.

fole, *istr.* v. foale.

folós, sc. (osse) profit, avantage, gain, gré; *de* —, utile 9*,2. 19,3.. 24,3. 29, 2. 38. 51,2. 77,2. 79,2. 94. 111. 118, 2.3. 143,2.3. 146,2. 198,3. 260,3. 276, 2.. 327. 363,2.3; *b.* 28. 67,3. 101,3.

138. 152,3. 199,2. 222. 231. 247,2; — (ure), intention 40,3 . .; **-ése**, va. 3. profiter, produire, bénéficier, gagner; être utile 10,2. 60,3. 105,2. 292,3. 321,2; *b.* 31. 121,3. 147,3. 156,2. 183,3. 188, 2. 190. 196; *-sășc, b.* 181,2; **-înță**, sf. (țe) profit, utilité, gain 94,2. 348,2; *b.* 77,2. 347,3; **-íre**, id. 80,2; —, secours *b.* 15,3; **-ítór**, aj. utile 280,2. 286. 321, 2. 336,3. 347,3; *b.* 6,2. 47,3; *-itori*, f. *b.* 114,3; **-ítór**, sm. secours 10,2.

fomeáe, sf. famille 9 (v. fem-).

fórmă, sf. forme 276; *b.* 236,2.

formós (v. frumós).

fortotire, s. *mr.* branche *b.* 272,2.

fortúnă, -tușag, v. furt-.

Fótie, sm. Np. 78,2.

frágid, aj. frêle *b.* 151,3.

Fragule, sm. Np. 207,2.

frămînt, va. 1. boulanger la pâte *b.* 309; —, vr. s'agiter *b.* 154.

frâmseță, -mșețez, v. frumós.

Frâne, sm. (i) Franc; Latin 221,3; **frănceáse**, aj. français (?) latin 295,2.

Franeise, sm. Np. 216,1.2; *-ghisc, b.* 195,3 . .

frăng, va. 2. briser, rompre; couper, fracturer 2*. 4 . . 42,3. 52. 64,3. 182, 2. 232,2. 233. 262. 331,3; *b.* 238,3. 290,2.3; *frangu, mr. b.* 266,2.

frânghíe, sf. (ii) frange *b.* 11,3.

franțozése, aj. français *b.* 346; *b.* 3,2; —, année d'étude *b.* 253.

Frăsănă, sf. Np. *b.* 182.

frásen, sm. frêne 356,3.

fráte, sm. (țI) frère 3*. 10* . . 15* . . 1 . . 3. 6. 18,3. 30,2. 44,2. 46,3 . . 52, 2. 62,3. 69,3. 85,2. 96. 139. 166,3. 184,2. 186,3. 187,3. 259,1.2. 262,1.3. 274. 297,3. 362,2; *b.* 31. 70. 119,2 . . 173,2. 200,2; *istr. b.* 286,3 . .; *-ti, b.* 63,2. 96,2. 180 . .; *-têlea* 132,2; — *sufletésc*, frère allié; **frățésc**, aj. fraternel 205,3; *mr. fra-, b.* 266,2; **frățéște**, av. fraternellement *b.* 168; **frățíe**, sf. fraternité 217,3.

frău, sn. (âe) frein, bride 13,2. 61,2. 365,3; *b.* 90. 237,1.2. 254 . . 296,2 . .; — *(frâne), b.* 311,3; *frân, mr. b.* 269,2.

free, va. 1. frotter, frictionner; brosser 222. 320,3; *b.* 46,2; **-át**, aj. frotté *b.* 42,2.

fredil, sm. foret *b.* 136,2 (sfredel).

frémbă, sf. (be) frange *b.* 327,2.

Frênțl, sm. Np. François 37,3. 38.

frențít, aj. s. syphilitique, qui a une maladie vénérienne 122,3.

fretatz, 216,2, v. fărtat.

fricá, sf. (cI) peur, crainte; frayeur 2*. 12*,2. 3. 8. 11. 25,3. 80,2. 89,3. 101,3. 128,3. 143,3. 169,3 . . 210,2. 259,2 . . 289,2. 313,2. 345,2; *b.* 4,2. 17,3. 41. 56. 85. 116. 158,3. 215,2. 239,2.3; *mr. b.* 264,2; **fricós**, aj. s. peureux, craintif, timide 147,3. 148,2. 193,3; *b.* 145,2. 239,2; *mr.* —, terrible *b.* 269,2. 271,3; **fricușéz**, va. *mr.* terrifier *b.* 264,2 (v. înfricoșez).

Friderie, sm. Np. Frédéric *b.* 246,2.

frig, sm. froid, froidure 6 . . 266,3. 349,3; *b.* 3,2; **friguri**, pl. fièvre 4. 300. 350; *b.* 26,2.3. 293.

frig, va. 2. (fripsel, fript) rôtir; brûler *b.* 44,3. 200,3. 214,2. 228,3. 337, 3. 369. 376,2; **-áre**, sf. broche *b.* 136, 2 . . 170,3. 228,3.

Frighia, sf. Nl. Frigie 350,3.

frigurós, aj. froid; glacé *b.* 26,2 . .

frípt, aj. rôti, brûlé 331,2; *b.* 104, 3. 211.

frumós, aj. beau 11*. 36,2 . . 57,3. 83,3. 106,2.3. 132,2 . . 177. 216,2. 273, 2. 336. 340,3; *b.* 13,2. 59,2. 85. 141. 162,2. 172,3; *formos b.* 234,3; —, s. le beau, la beauté (personnifiée); *b.* 137, 2 . .; **frumusétę**, sf. (țI) beauté 10*. 166.2. 173; *b.* 71,2; *-sêțe* 132,2. 291. 292,2 . .; *b.* 8 . . 91,2 . . 107,2 . .; *frumsățâ, b.* 65 . . 84,3. 118,2; *-seță, b.* 8 . . 94,2. 95. 218; *-sêță* 145,2. 297. 324,2.3. 333; *b.* 9,3 . . 17,3. 147. 173, 3. 176,2; *frâmsețe* 2 . . 313,2; *-sêțe* 14* . . 11,2. 57. 100,3. 106,2.3. 247,3. 254,2. 276,2.3. 351; **frumusăți**, sf. pl. Grâces *b.* 137,2; **frâmseței**, va. 1. embellir 57. 176; **frumușél**, aj. s. joli, mignon *b.* 177,2. 303,3. 318,2. 332,2; —, av. *b.* 350,2. 371,2; **-ușică**, sf. belle, mignonne *b.* 318. 362.

fruníga, *istr.* v. furnica.

frúnte, sf. front *b.* 2,3. 90,3. 109, 3. 118,2. 123 . .; *de* —, noble, élu, de considération 100,3. 143,3. 199; *b.* 223, 3; *în* —, à la tête 192. 200,2. 218,2; *b.* 201,3; —, frontispice *b.* 153,2.

frúnză, sf. (ze) feuille 276,2. 339; *b.* 176,2. 179. 304,2 . .; *-nță* 1*,2. 201, 3; —, feuillage 325,3; *frunza* 5; **frunziár**, sm. abri de feuillage *b.* 328,3. 329,2.

fug (gĭĭ) vn. 3. fuir, se sauver; s'évader; courir, sortir 13*. 15*,3. 3.. 4. 6.. 10. 57. 58,3. 60. 67. 105,3. 137, 3. 140,3. 165,2.3.. 168. 197,2. 230. 258,2. 274. 303,2. 327,2. 366,2; *b.* 22, 2. 41,3. 62,2. 152. 164,3. 250.. 255, 3; —, va. 1. 58,2. 73,2; *mr.* s'en aller, partir *b.* 264,2. 270,3. 272,1.3; —, sm. fuyard (?) 5*; **fugĭ,** va t'en *b.* 308,2. 363,3; **fúgă,** sf. fuite 213. 361,3. 362; **fúga,** av. vite 362; *b.* 296,3. 315,2. 349; **fugár,** sm. fuyard 305.

fughicel, sm. (eĭ) 4.. lisez **funicél,** herpes.

fuĭór, sc. (oare) botte *b.* 263. 368,2; *mr. fullĭor, b.* 275,3.

fúlg, s. lisière *b.* 303,3.

fúlger, sc. (e) foudre 16,2. 296,2; *b.* 26,3. 50,3. 89,2. 90,2. 327,2; — *(rĭ), b.* 64,2. 147; —, va. 1. foudroyer, éclairer 171. 257,2. 329,2; *b.* 64,2. 331. 343.

fullĭor, *mr.* v. fuĭor.

fúm, sc. (urĭ) fumée 184,3. 202,3. 324,3; *b.* 185,2. 327,3; —, prétention *b.* 249,2; **-ărít,** s. fouage, sorte d'impôt *b.* 103,3; **-edénie,** sf. fumée 157,2.

fumellĭe, *mr.* (lĭ) femme *b.* 277,1-3 (v. femeie).

fumitós, aj. *mr.* affamé *b.* 264 (v. foame).

fúnd, sm. fond, profondeur 165,3. 166. 327,2; *b.* 41,2. 129,3. 172,2. 217, 2. 327,2. 368,3; *istr. funt, b.* 286,3; *-ul corabiĭ,* câle 128,3; *fără* —, abysse 280,3. 303,3.

Fundescu, sm. Np. *b.* 366,3. 370,3.

fúnie, sf. (iĭ) corde, câble *b.* 136,2.. 158,2. 198,3; *mr. fune, b.* 273..

funt, *istr.,* v. fund.

fur, va. 1. voler, soustraire, dérober 8*.. 29. 33. 35,2. 40,2. 59,2. 112..,2. 121.. 161,3.. 162. 305; *b.* 11,2. 22. 62,2.. 108,3. 172,3. 225,2. 257,2. 364, 3.. 365,2; —, fourrer, glisser *b.* 241, 3; —, sm. (ĭ) voleur 8*.. 29,2.. 112, 2. 120,3.. 122,2. 161,3.. 289,2; *b.* 11,2. 200,3; **-át,** aj. volé *b.* 135. 201.

fúrcă, sf. quenouille *b.* 298,2; — **peptuluĭ,** poitrine, région épigastrique *b.* 297,2; **-úţă,** sf. fourchette *b.* 228,3.

Furdui, sm. Np. *b.* 222,3.

furíş, av. furtivement, secrètement 54.. 171,3. 351,2.

furnícă, sf. (cĭ) fourmi *b.* 121. 132, 2..; *istr. frumiga, b.* 282,3. 283.

furtişág, sm. vol, larcin *b.* 256,3; *-tuşág* (ure) 2. 120,3..; *b.* 135,2; *fortuşago* 54,3.

furtúnă, sf. (ĭ) tempête 201,2; *b.* 153; *for-* 257,2; **-nós,** aj. capricieux *b.* 247,2.

fus, sc. (e) fuseau 313; *b.* 120. 309, 2. 312,2. 348,3. 349..

fustáş, sm. (ĭ) porteur de gourdin *b.* 326,2.

fustélu, sm. (eĭ) bûche *b.* 327,2.

fuşte, sm. gourdin 2*.

G (Г, Ӷ).*

* Cuvintele începătoare cu *ğ,* trebue căutate la *gt* şi *j.* — On trouvera sous *gt* et *j* les mots qui commencent avec *ğ.*

găcesc, găcitoare, v. ghicesc, -citoare.

Gad, sm. Np. *b.* 71.

Gadára, sf. Nl. *b.* 238,3.

gádină, sf. (ne) animal, bête 10*. 13*,3. 57,3; *b.* 165,2; *gadenă, b.* 132, 2. 217,2; —, volaille 353,3.

găfuesc, va. 3. suffoquer *b.* 259,3.

Gaie, sm. Np. 308.

găínă, sf. (ne) poule 218,2; *b.* 172. 211,3.. 349,2. 353,2. 355,2..; *galĭna, istr. b.* 285,3. 286; **găinúşă,** sf. dém. *-şi de pădure,* perdrix *b.* 44,3; **-şĭĭ,** pl. Pléiade *b.* 159,2.

galánga, sf. galéga *b.* 45,2.

galánt, aj. gentil *b.* 248,2.

Gălătên, sm. Galathéen 15*,2.

Gălăţ, sm. Nl. 93,2.3; —, sm. Galathéen 15*.

Galáţie, sf. Nl. Galathie 153,3.

gálben, aj. jaune 75,2. 95,3.. 258; *b.* 91,3. 167; —, sm. ducat 53,2. 75, 3. 91,3. 93. 103. 160. 355; *b.* 40. 73, 2. 257,2..; *-bĕn, b.* 221,3. 293,3. 296, 3; —, ducat 45; *-bĭn, b.* 20.. 224,3; **gálbenesc,** vn. 3. jaunir 107,2; **gálbinás,** sm. (ĭ) ducat *b.* 326,2; **gálbinicĭós,** aj. jaunâtre *b.* 97,3; **gálbiór,** aj. id. *b.* 317,3; —, sm. ducat *b.* 326,2.

gălceávă, sf. (cevĭ) querelle, dispute 171. 302,2; *-čávă* 322,2; *b.* 123,2; *glăčavă* 67,2; **gălcevesc,** vr. 3. se quereller 243,3; *b.* 255,3; **gălcevitórĭu,** aj. de querelle 286.

găleátă, sf. (eți) seau *b.* 258,3. 320,3.
Galetovski, sm. Np. 236,3.
galîíra, v. găină.
Galiléa, sf. Nl. 238,3. 239,2; *b.* 238, 3; *-lei* 66,2.. 229,2. 231; *-leîu* 66,3. 233. 330.
Gamalilîu, sm. Np. 2*,3.
gâmbosése, va. 3. perdre 54,3.
gând, sc. (ure, urĭ) pensée, idée; opinion, intention; cœur 4*. 6*. 67. 77, 2. 88,2. 164,3. 191. 205. 207. 213. 266, 2. 273,2. 312,2.. 330. 342,3. 345,2; *b.* 7,2. 14. 64. 170,2. 174,2. 195,3. 198,3.. 200,2.. 229,2; *pe gânduri*, pensif *b.* 291,3.
gândác, sm. (ĭ) insecte 356,3; *b.* 62.
gândése, (dĭĭ) vn. 3. penser, songer, croire; prétendre; réfléchir, raisonner 16*. 50,3. 51. 66;3. 67. 293,3. 297,3; *b.* 104,2.3. 223,2.. 241,3; *gă-* 54,2. 66,2. 121,2. 134. 142. 158,2. 222,2. 277,2. 312. 315. 364,3; *b.* 41. 57,3. 92, 2. 200,2; **gândíre**, sf. pensée *b.* 253..; **gânditór**, aj. s. pensif; penseur *b.* 26. 27,2.
gângánie, sf. (gănĭĭ) être vivant 266,3; *b.* 259,3. 368,3; *gâîn-* 57,3.
Gánghes, sm. Nl. 204,2.
gangrénă, sf. gangrène 126,2.
găuscári, sm. jars *b.* 136.
găoáce, sf. (ocĭ) coquille, écorse 357; *b.* 129,2.
gáoră, sf. trou *b.* 213,2.
Garamánt, sm. Np. *b.* 10.
gâră-mâră, querelle de mots *b.* 361, 2. 362. 375,2.
gârbovése, va. 3. courber *b.* 358,3; **gărbovít**, aj. courbé *b.* 358.
gárd, sc. (urĭ) haie, palissade *b.* 289, 2. 320,2. 370.
gârlă, sf. (le) rivière 339; *b.* 298,2.
garoáfă, sf. (fe) œillet *b.* 176,2; **garofíță**, sf. (țe) œillet de poète *b.* 295,2. 344; **garofeoáră**, id. *b.* 295,2.
găscă, sf. (găștĭ), oie 356,2..; *b.* 77,3. 78.
gâsése, vn. 3. trouver, retrouver 59, 2.3. 76,2; *gă-* 117. 161,3. 202. 310,3. 336,3. 358; *b.* 119. 129,3. 155,2. 168. 257..; *găsăsc* 118,2; *b.* 56,3. 133,2. 134,2. 139,3.
Gáșpar, sm. Np. *b.* 332,3..
gât, sc. (urĭ) cou, gorge *b.* 308,3. 323; *gâtĭ*, *b.* 40,3. 258,3. 298. 353.
gáta, av. prêt, prompt; fini, préparé 12. 24,3. 55,2. 66,3. 71. 76,3. 181, 2. 200,2. 275,2. 368,2; *b.* 34,3. 83,2. 118,2. 188,3. 235,2; **banĭ** —, argent comptant 38,3.
Gatapod, sm. Np. 351..
gătát, aj. prêt, équipé 104,2; *b.* 307.
gâtéj, sc. (e, ĭ) ramilles, sarments 58,3. 60,3; *gă-* 349,3; *b.* 254,2.. 348,3.
gătése, va. 3. préparer; achever, mûrir; garnir, dresser 2. 3.. 56. 70,3. 80,3. 96,3. 100. 101,2.3. 136. 162. 167, 2. 178,2. 181,3. 223. 231. 268. 288,3; *b.* 24,2. 49,2.. 56,3. 74,2. 83,2. 84,2; 107,3. 114,2. 131,2. 176. 178,3; *gătez* 117,3; *gătez* 1. 258,3. 259,3; *b.* 35,2. 194,3. 320,3. 336,3; **gătíre**, sf. (rĭ) préparation; disposition 191. 334. 365, 2; *b.* 245,2. 347,2; **gătít**, aj. prêt, préparé, garni 18,2.3. 132,3. 157,3. 188, 3; *b.* 315,2; *gâtet*, *b.* 172,2.
gâtlán, sm. gosier 206,2.
gâtléj, sc. (je) gosier 210,3.
găurít, aj. perforé *b.* 369,3.
Gavaón, sm. Nl. *b.* 62,2.
Gavatha, sf. Nl. 21,2.
găvoázdă, sf. (de) clou 9,2.
Gavriil, sm. Np. 81. 170,3; *b.* 40, 3. 86,3; *-ril* 9. 53,2. 92,3. 173,3; **-riláchi**, sm. Np. *b.* 114; **-rilăș**, id. 91,2.
gázdă, sf. (de) hôte 73,2.. 222,1-3; *b.* 330.. 333; —, sf. auberge, quartier *b.* 12. 18,2. 114,2; *gaḑdă* 241,3.
Gazúr, sm. Nl. 221,2.
geába, av. en vain *b.* 348..; *de* —, *b.* 361,3; *gĭa-*, *b.* 364.
(geam), *gĭam*, sm. fenêtre *b.* 370,3.
gelát, sm. bourreau *b.* 117.
geamân, sm. aj. jumeau; *gê-* 59; *b.* 165,2; *ğa-* 187,2.
geánă, sf. (gêne) cil *b.* 90,3. 169, 2; *gĭa-*, *b.* 123,3.. 348; *ğa-*, *b.* 123,3..
geliste, *în -ea vântului*, exposé au courant du vent *b.* 333,3.
gem, vn. 2. gémir 195,2; *b.* 242,3. 291,2. 348..; *je-*, *b.* 232,3.
gemănáre, sf. (ărĭ) broussailles *b.* 110.
genépro, v. ghenuperĭ.
Genéva, sf. Nl. 216,2.
genúche, sm. (ĭ, e) genou 337,2; *b* 289,2. 363,2; *mr. b.* 268,3; *genunche* 351,3; *b.* 145. 299,2. 355,2; *genunchiu*, *b.* 88,3. 357,3.

genúne, sf. infinité, abîme 360,3.
ger, sc. (urĭ) froid 8,3; *b.* 343,2.
ghar, grâce 243 (v. **har**).
ghârâ't, aj. combattant 251,3.
ghe, v. de.
Gheéna, sf. Géhenne 10*. 113,2..
Ghenádia, sm. Np. 88.
Ghenár, sm. Janvier *b.* 58,2; *-rie* 44. 71,2. 72,2. 191,2. 336,3; *b.* 27,1.2.; *-nuarĭu* 124,3.
ghenerál, sm. (ĭ) général *b.* 19,3; *ghinărar*, *b.* 311,2; **ghinăralitét**, sm. généralité *b.* 53,3; **-feldmárşalu**, maréchal de camp *b.* 86,2.
ghenuperĭ, sm. pl. genièvre *b.* 44,3; *genépro b.* 45,2.
gheoace, v. ghio-.
Gheonu, sm. Nl. 58; *b.* 61,2,3. 134. 167,2.
Gheorgachi, sm. Np. *b.* 75; **-ghe** 158,3. 199,3; *-ghi* 251,2; *-ghie* 85,3. 124,3. 151,3. 224. 337,2. 340,3; *b.* 205. *-ghiĭ* 246; *Ghiorghie* 91,3; *Ghiurghe* 92, 2; **Gheorghiea**, Gorgias, le livre de Plato 350,3; **-ghiţă**, sm. *b.* 206. 293, 1-3..
Gheorma, sm. Np. *b.* 206,2.
Gherghe, sm. 73,3. 74.
gherg, -ghie, s. armes, blason 250,3 (herb).
Gherman, sm. Np. 60. 173,3. 244, 2. 245; **-nonisis**, sm. Np. 280.
Gherosia plata, Nl. 65.
Ghesna, sf. Np. *b.* 172.
Ghesti, sm. Np. 37,3.
ghetmán, sm. hetman 173,2.
gheţúş, sm. glace *b.* 59,2.
ghevghír, sc. (urĭ) voûtes de trésor *b.* 105,2.
Ghiánghe, sm. Np. 75,2..
ghĭáră, sf. (re) griffe, serre *b.* 129, 2. 130,3. 366,2.
ghĭáţă, sf. glace *b.* 351,3; *ghieaţă*, *b.* 159.
ghĭavol, v. dia-.
Ghica, sm. Np. 251,2; *b.* 82. 111, 3. 116. 126,3.. 206,2. 254,2.
ghicése, va. 3. deviner *b.* 313,3. 370. 371..; *gâcesc*, *b.* 164. 346,2; *gă-* 113, 2. 369; **ghicitoáre**, sf. (orĭ) énigme *b.* 368,2. 370,2. 371..; *gâc-* 155; *b.* 164.
ghiculése, aj. de la famille de Ghica *b.* 254.
ghieaţă, v. ghiaţă.
ghĭem, sc. (urĭ) pelote *b.* 261,3.
ghĭemonu, sm. hégémon 5*,2. 6*; *-munu* 5*,3..
ghĭine, *mr.* v. bine.
ghin, v. din.
ghinărar, -ralitet, v. gheneral.
ghíndă, sf. (de) glande *b.* 85,2.
ghioáce, sf. écaille, coquille *b.* 254, 3; *gheo-*, *b.* 254,2.
ghionoáe, une espèce de plante *b.* 98.
Ghiorghie, v. Ghe-.
ghĭos, av. *mr.*, *în* —, en bas *b.* 263, 3. 264,2 (v. **gios**).
ghită, *ghiţel*, v. vită, viţel.
Ghĭúla, sm. Np. 176; Nl. 176..
Ghĭurghe, v. Ghe-.
ghĭurghĭulíu aj. rouge clair *b.* 341,2.
ghĭuvăsése, va. 3. *mr.* lire *b.* 268, 2. 269.
ghivizíu, aj. violet *b.* 341,2. 343.
ghloba, dvornic ghlobini, le Vornik de peines 173,3.
glabă, **glam**, **glană**, v. gea-.
gle, va. 2. dire 3*. 56 (v. **zic**).
gleăluese, va. 3. persécuter 2*,2.
glmbăşíe, sf. (ĭi) jonglerie, divertissement *b.* 10,2.
gínere, sm. (rĭ) fiancé, gendre, époux 12,3. 45. 58,2. 318; *b.* 261.
gíngaş, aj. délicat, tendre, faible 71. 191,3; *b.* 348.
ginte, *b.* 341 (v. dinte).
(glOC), vn. 1. danser; *ğoc* 217,3; *b.* 121,3; —, jouer aux cartes 295,3. 296, 2; —, sc. (urĭ) danse 181,2. 219. 271,3 (v. joc).
ğlocurése, va. 3. se moquer 204,2 (v. batjoc-).
glodeţ, v. glu-.
(glóĭ), sc. Jeudi; *ğoi*, *b.* 137; — **marĭ**, le Jeudi Saint 218,3 (v. **Joi**).
glone, s. aj. *mr.* jeune; fort, sevère *b.* 267,3. 270,2. 273,2. 274,3.. 275; *ğŭire*, jeune homme 5*..
glós, av. bas, inférieur *b.* 35; *ğos* 2. 36,3. 75,2. 189,3. 255,3. 259,1.2. 273,2; *în* —, 71,3. 300; *mai* —, plus bas; plus jeune 72. 120,3. 201,2.. 277, 2; *b.* 13,3 (v. **ghios**, **jos**).
glúdec, v. 1. juger, apprécier; punir condamner 4*. 6*,2. 36,2. 126,3. 193, 2. 198,2. 213. 249,2.. 286. 312,3.. 365,2. 367; *b.* 75,3; *ğu-* 46,2., 50,3.. 51,2. 105,2.3.. 106,2. 119,2. 303; *b.* 151; **ğudecáre**, sf. (ărĭ) jugement 154, 2; **gludecátă**, sf. (ăţĭ) jugement, ju-

stice; arrêt 193,2..3; *b.* 76,1.2. 220; *ğu-*, 105,1.2.. 150,1-3; *b.* 216; **gĭudecătór, -rĭu,** sm. juge 2*. 145,3; *b.* 9,2. 65. 75,2; *ğu-* 105. 265,3; *b.* 122, 3; **gĭudéţ,** sc. (ţe); —, jugement, sentence, arrêt; dernier jugement 77. 150,2. 183.. 184,2. 198,2.. 213. 266,2.. 302, 3. 322,2. 323,3. 367.. 368,2; *ğu-* 1*,2. 7*. 46,2. 49,3. 50,1.3.. 51. 52. 55. 104,3. 105. 106,2. 117,3. 119.. 122,3. 123. 198,2. 250,2. 266,2..; *b.* 9; *ğo-* 155,3; **gĭúdeţ,** sm. juge 4*,2. 6*,2. 184. 206,2; *ğu-* 78,2. 120,3.. 123,2 (v. ju-).

gĭúg, sm. joug 1*,3; *b.* 205,3.

gĭumătáte, s. aj. moitié 38,2. 74,3; *b.* 84..; *ğu-* 45. 53. 75,2.3. 151. 201, 3; *b.* 221,3.

(gĭúncă), sf. (ii); *ğu-,* génisse 66,2.

gĭuneáţă, sf. *mr.* sévérité *b.* 267,2.

(gĭunghiere), sf. (rĭ) immolation, sacrifice; *ğu-* 67; **gĭunghietúră,** sf. (rĭ) point de côte (pleurésie) *b.* 339,2; **ğunghĭu,** va. 1. assassiner; immoler, sacrifier 63,2.3. 66,2.3.. 67,2.3. 104,3.

gĭúpă, sf. *mr.* (i) tunique *b.* 276..

(gĭupăn), sm. (i) *ğu-,* sieur, maître 53,2; **gĭupăneásă,** sf. (ese) femme, dame 74,3; *ğu-* 45. 53; *gĭupâneşĕ* 62,2.

gĭur, vr. 1. jurer, se jurer; promettre; *ğur* 4*,3. 5*,2. 66,2. 67; **gĭurământ,** sc. serment, jurement 4*,3. 272; *b.* 62,2; *ğu-* 50,3. 66,2; **gĭurát,** sm. *mr.* id. *b.* 277. 279; *ğurător pe strâmbul,* sm. parjure *b.* 12,2 (v. jur).

gĭúre, v. gióne.

Gĭurğuv, Ğu-, sm. Nl. *b.* 127.

gĭuruese, va. 3. promettre 48,2; **gĭuruit,** aj. s. promis, fixé; promesse 5*,2. 48,2. 205; *b.* 142,2.

glár, aj. *mr.* imbécile *b.* 272,2.

glás, sc. (urĭ) voix, son 2*,3. 14*,3. 1. 2. 3.. 8. 14,2. 25. 26,2. 58,3. 59, 2. 64,2. 76,3. 83,2.. 84.. 100. 105,3. 140,2. 147,3. 154.. 185. 254,2. 287.. 335,2. 363,3; *b.* 41,3. 62. 117. 129. 163,3. 192,2.. 253; — (ure) 14,1.2; **glăsâse,** va. 1. lamenter, vociférer 258, 2; *-sesc,* parler 2*,2; *-suése,* lamenter *b.* 340,2; **glăsitór,** aj. à voix, parlant 30,2; **glăsuíre,** sf. (rĭ) intonation, chant *b.* 192,2..

glávă, sf. (ve) chapitre 28,3. 122. 159,2. 186,3. 245,2. 261,2. 325,2.3..

glézná, sf. articulation du pied *b.* 4; **glezniţoáră,** sf. dém. *b.* 290,1-3.

Gligorăşco, sm. Np. 151,2. 173,3; **-rie,** sm. Np. 53. 103.. 173,2. 312,2; *-ri* 207,2..

gload, sm. fange 359,3.

gloátă, sf. (te) foule, multitude; peuple, populace 3*,2. 4*,2. 6*,3. 17, 2. 59,2. 114,3. 196. 273. 276.. 283,3. 292; *b.* 113. 142,2. 194,2. 195. 317,3; —, *gloote, b.* 143,2.

glodós, aj. fangeux 360,2; *b.* 334,3.

glomozése, va. 3. faire une boule de farine 352,3.

glónţ, sc. (oanţe) balle *b.* 130,1.2. 131..

glotnĭi, aj. du peuple 62. 91,3.

Glubina, sf. Np. *b.* 172.

glúgă, sf. capuchon *b.* 205,2. 258,3.

glúmă, sf. (me) plaisanterie, drôlerie *b.* 161,2. 247,2. 313,3. 365,2; **glumáş,** aj. plaisant *b.* 135,2; **glumése,** va. 3. plaisanter, rire *b.* 290,2.3..; **glumét,** aj. plaisant *b.* 371,3.

glúpav, aj. imbécile *b.* 145.

Gnéu, sm. Np. *b.* 197,3.

goáfă, aj. *mr.* creux *b.* 270,1.2.

goáná, sf. (ne) chasse, poursuite; persécution 192,3. 235. 257,3. 318,2. 362; *b.* 149,3. 152,3. 245,2.

Gofthia, sf. Nl. 224.

gogonéţ, aj. globuleux *b.* 118,3.

Goĭa, sm. Np. 62,2.

gól, aj. s. nu, vide; simple; pur 44, 2. 61. 84,3. 97. 104..3. 106,3. 123,2. 160. 184,2. 246,2. 276,2. 351,3; *b.* 4. 90,2. 119.. 148,3.. 177,2. 212,2. 232, 2. 253,2. 342; **golătáte,** sf. nudité 86, 2. 318,2; **golesc,** va. 3. vider; découvrir, mettre à nu 102,2. 258.

Golescu, sm. Np. *b.* 255..

Golgotha, sf. Nl. 21,2.

Golica, sf. Nl. *b.* 82.

golicĭúne, sf. nudité 276,2; **goliţanŭ,** aj. *mr.* tout nu *b.* 271.

gomár, sm. *mr.* âne *b.* 263,3. *gu-, b.* 263,2.

Gomorŭ, sm. Nl. 11*,3. 16. 49,2. 105,3. 194,3; *-ora, b.* 39,2.

gómot, sm. (l. gomon?) bruit *b.* 232,3.

gonáciu, sm. (i) persécuteur 257,3; **gonesc,** va. 3. chasser, poursuivre, persécuter; éloigner, bannir; courir, suivre 2*,3. 1,2. 4.. 6. 16. 58,2. 60,3. 64,3. 71,3. 72. 84,2. 91. 133,2. 142,3. 228.

3. 234,3. 301; *b.* 17,2. 42. 79,3. 97. 121,2. 180,3. 231,2. 320,2; **goníre**, sf. persécution, chasse 308,2. 348; *b.* 256; **gonít**, aj. chassé *b.* 23..; **gonítor**, sm. (i) taureau de monte *b.* 258,2.

Gorgóniea, sf. Np. 64; *b.* 90,2.

Gorghíĭu, sm. Nl. 176; **Gorgúța**, sf. N. 45.

Gorj, sm. Nl. *b.* 127,2.

góspida, sm. *mr.* seigneur *b.* 267; **gospoda**, sm. maître, prince 63,2; **gospodín**, sm. *istr.* id. *b.* 283,3. 284,2.

góștină, sf. un impôt sur les troupeaux *b.* 34,3. 220,2.3. 221.

Gothín, aj. de Gothie 224.

gotovínță, sf. (țe) les choses qui vont s'accomplir 16,2; **-vít**, aj. s. préparé 5*,3.

govitorĭu, aj. 6 *ûinru — după lége*, religieux 3*.

Govóra, sf. Nl. 87,3. 97,2. 98,3. 111,2.

goz, sc. (urĭ) *goț*, jonc 241,2; **Goză**, sm. Np. 207,3.

grăb, **de —**, av. vite, à la hâte 14*,2. 95,2; *b.* 128. 129,2. 135,2. 185, 2. 256,3; *forte de —*, très vite 137, 2; *în —*, id. *b.* 365; **grăbă**, sf. hâte, vitesse 121,2. 174,2. 375; *de —*, av. vitement, à la hâte 134. 192,3. 212, 3. 230. 283,2; *mai de —*, plus vite *b.* 92,3. 135,2; *foarte de —*, très vite *b.* 216,2; *în —*, à la hâte, vite 67; *b.* 33, 2. 92,2; *în de —*, bientôt 129. 285, 3; *mai în de —* 126; *mai în —*, 114, 2. 300,2; *cât mai în —*, le plus vite possible *b.* 215,2; *așa de în —*, si vite *b.* 84,2. 151,3; *de graabă* 306.

grăbăcĭu, sm. cravache 199,2.

grăbesc, va. 3. hâter, accélérer *b.* 17. 92,3. 177. 288. 344,3; **grăbíre**, sf. hâte *b.* 114,2; **grăbitór**, sm. pressé 2; **grábnic**, aj. empressé, vite, pressant; violent 121,2..; *b.* 15,3. 165,3. 243,2.

grădínă, sf. (nĭ) jardin 101.. 157, 2. 291,3. 324.. 351..; *b.* 30,2. 78,2. 173,3. 232,3. 257..; **gredinarĭu**, sm. jardinier *b.* 174.

grăésc, vn. 3. parler, dire 1*,3. 2*, 3. 8*.. 1,2.3. 3. 7. 8. 12.. 24,3. 25.. 26.. 31. 32,3. 46,3. 88,3. 96,2. 113, 2.. 128.. 139,2. 147,2. 179.. 215, 2..3.. 250. 253,3.. 284,1.2. 312; *b.* 31. 36,3. 37,2. 65,2. 199,2; —, disputer 15*,3; *gresc*, *mr.* *b.* 264. 271,3. 281,3; —, vr. nommer, appeler 21,3. 46,2. 54-55. 90.. 96,3. 301,3; — *de rău*, médiser 305,3; *b.* 123,2.3; *grâesc* 1. 2. 17. 18. 21.. 36,3. 50. 65. 76,3. 104. 107,3.. 108-109..; *grâdsc* 23,2. 83,2. 86.

grăf, sm. comte *b.* 86,2. 127,3. 249.

grăĭu, sc. (urĭ) parole, voix; sermon 81,3. 112,3. 193. 209,3. 210,3. 267. 309,3. 351; *b.* 95. 150,2. 154,3. 162,2. 202,3. 252,2; — (lure) 12*,2. 10,3. 12, 2. 14,3; — (griure) 141,2; — (le), *mr.* *b.* 268,2. 271,3. 279,3; *greaiu* (urĭ) *mr.* *b.* 266,3. 267; *greau*, *b.* 264,2. 265,2; **grăitór**, aj. sm. orateur, parlant 11. 267,3.

grăjăsc, v. grijesc.

grájd, sm. écurie *b.* 224,2; *-di*, *b.* 296,2.

Grama, sm. Np. 91,3.

grămádă, sf. (ăzĭ) amas, monceau; foule, troupe 192. 254,2. 313,2. 347; **grămădesc**, va. 3. amasser, entasser, agglomérer 142; *b.* 92,2. 241,3. 244,3. 245,3. 365,3; *grâmêdesc* 2; **grămădít**, aj. aggloméré *b.* 315,3.

gramatíc, sm. (i) écrivain, scribe 74,2. 135,2. 147; *grămă-*, *b.* 323; **grammátică**, sf. grammaire 157.

grănicér, sm. (i) garde-frontières *b.* 311; **grăniță**, sf. frontière *b.* 373.

grănu, v. grâu.

gras, sm. graisse 12. 15,2.. 16,2; **-ul grăuluĭ**, fleur du froment 15,2; —, aj. gras 36,2. 58,2. 141,3. 177,3. 178. 181,3; *b.* 26,3. 212; **grăsíme**, sf. graisse 247. 282.

graşală, v. gre-.

grătár, sm. grille *b.* 43,3; *-arĭu* 320,3.

grăție, sf. grâce *b.* 193.

grău, sm. blé, froment 13*,3. 15,2. 95,2. 104,3. 178,2; *b.* 27. 59,1-3. 71, 2. 138. 165. 321..; *grâu* 195,2. 264, 1.2; *b.* 12,2. 215,2. 335; *grănu*, *mr.* id. *b.* 274; **grâne**, pl. céréales *b.* 320,2.

grăúnț, sm. grain 13*,3. 17. 128,2.. 167,2. 336; *-únță*, *-țe* sf. id. 6,2; *b.* 44,3.. 45,2. 66,3. 221,3.

gráur, aj. **cal —**, cheval couleur d'étourneau *b.* 333,2. 335,2.

greaĭu, s. *mr.*, v. graĭu.

grêáță, sf. dépit 6*,3; —, répugnance, abomination 205,3. 210,1.2. 241,3; —, *mr.* poids *b.* 271,2 (v. greu).

greblíță, sf. petit râteau *b.* 369,2.

Grec, sm. Np. grec 15*,3. 25,2. 53, 2. 61,3. 84,3. 143,3. 221; *b.* 25. 81. 83 . .; **grecíe,** sf. langue grecque 198; **Grecia,** sf. Nl. Grèce *b.* 243; **grecésc,** aj. grecque 37,2. 78,3. 79. 119,2. 125, 3 . . 126 . . 146. 290,2. 336,3. 340,2; *b.* 30,3; — **cê de rând,** langue néo-grecque *b.* 153,3; **grecêşte,** av. en grec, néogrec 21,3. 251,2. 290,2; **grecorăsărít,** aj. grec-oriental *b.* 219,2.

gredinárĭu, v. grăd-.

gréore, sm. (rĭ) grillon 357; *grier* 291,3.

greotate, v. greut-.

grese, *mr.,* v. grăesc.

gréş, sm. **fără de** —, infaillible-ment 104,3.

greşálă sf. (ale) faute, erreur, délit, crime 7*,3. 12*,2. 8. 9. 10. 26. 28,3 . . 30,1.2 . . 37,3. 85,2. 111,3. 112. 113 . . 123,2.3. 125,2. 154,3. 212; *b.* 4,2. 6,3. 70,2 . . 78,3. 87 . . 162,3; *cu* —, par mégarde 1213 . .; *graşală* 84,2; *grişeală* 146,2; **greşesc,** vn. 3. errer, manquer; pécher, faillir; se méprendre 9*,3 . . 15. 23,2. 24,3. 26,2. 30,2. 48,3. 64. 81,3. 126,3. 270,3 . . 275,2. 276; *b.* 14. 135, 2. 190,2. 227. 248; **greşít,** s. coupable; pécheur obligé 10,1.2. 32. 37,3. 41, 3. 55,3. 82. 97,3. 111,2. 113 . . 141. 180,3. 246. 279,3; *b.* 141,3. 184,2; —, aj. fautif 79,2; *b.* 252,2.

gréu, sm. lourdeur, charge 29,2. 57. 212,2; —, aj. lourd, pesant; difficile; gros 2,3. 8. 42. 251,3; *b.* 25,2. 112,2. 200,3. 203; *cu* —, difficilement, à peine 133,2; *b.* 13,2. 179,2; *grê,* fem. 37,3. 44. 314. 359,3; *b.* 165,2. 238,2; *grè, b.* 59. 112,3; *mr. b.* 276,2; **grea,** aj. f. enceinte *b.* 59,3. 171,3; *grê* 59. 165,3; *grè, b.* 119,3; **greuez,** vr. 1. s'appe-santir 365,3; **greutáte,** sf. (ăţi) étreinte 51; —, difficulté, peine, fardeau, lour-deur 166. 346; *b.* 89; *greotate* 101,3. 112,2. 134,2; *b.* 164,3. 165; *mr. greaţa, b.* 271,2.

grĭer, v. greore.

Grigoraşco, sm. Np. 151,3; **-rie,** sm. Np. 43. 56,2. 68,2. 152. 158,2. 301,3. 341,2; *b.* 78,3. 111,3. 126,3. 128. 154. 163. 205,2 (v. Gli-).

grĭjă, sf. (je) soin; inquiétude, souci, sollicitude 27,2. 29,2. 52,3. 72. 97,3. 111. 133,2.3. 141,2. 165,3. 184,2. 366, 3; *b.* 23,2. 25,2. 104,2. 154; *cu* —, soigneusement 308; *fără* —, sans souci 144; *grije* (jĭ) 24. 64. 186. 192,3. 205. 326. 337,3. 366,2; *b.* 8,3. 11,2. 13,2. 47. 113; **grijesc,** va. 3. soigner, pour-voir, prendre soin, surveiller; suivre; nettoyer; —, vr. se pourvoir, s'occuper, se soucier 8*,2. 13*,2. 23. 30. 52,3 . . 76, 3. 80. 104,3. 147,2. 166,2. 184,2.3. 289,3. 313. 350; *b.* 38. 42,2. 236. 350, 1-3 . .; *grĭjăsc* 224,2. 253; *b.* 44,2. 196, 3. 203,3; *grăjăsc, b.* 49,2; **grijít,** aj. préparé, nettoyé 335; *b.* 12. 42,3; **gri-jitórĭu,** aj. soucieux *b.* 66,3. 156.

gríndă, sf. (zĭ) poutre 356,3; *b.* 210 . . 327,3.

grindine, sf. grêle *b.* 26,2. 64,3. 147. 159.

grindíş, sm. charpente *b.* 288. 291.

grípsor, sm. aigle, autruche 167,3; *b.* 111,2.

grĭşeală, v. greş-.

gromóvnie, sm. livre d'astrologie, (de la tonnerre) 175; *b.* 164,2.

groápă, sf. (gropĭ) tombeau; fosse, trou 44. 65. 100,3. 101,2 . . 102,2. 138, 3. 140 . . 148,2. 165,3 . . 171,2. 188,2. 224. 254,2. 292,2. 352; *b.* 56,1-3. 132, 3. 168; *gropă* 182,3. 230; *b.* 55,3; **grop,** va. 1. herser *b.* 333; **gropánă,** sf. (ne) grande fosse *b.* 146; **gropilíţă,** sf. (ţe) petit trou *b.* 97.

groáză, sf. (ze) épouvante, horreur, effroi; sort épouvantable 14*,3. 73. 106, 3. 171,3. 208,3. 213; *b.* 47. 127,3. 217. 218. 245,3; **groáznec,** aj. épouvantable, terrible, terrifiant 165,2.3. 166,1.2; *groa-znic* 203; *b.* 23,3. 53. 129,2. 130. 161,2. 208; *groznic, b.* 112. 199,2.3. 216,3. 217, 3. 243,3; —, terrifié *b.* 91,2; *grozdnic* 200,3.

grós, aj. gros, épais, lourd 61. 77. 118,3 . . 201,3. 323. 352,3; *b.* 11,3. 45, 2. 46 . . 78. 88,3. 100,2. 141. 145. 167, 3 . .; **grosíme,** sf. volume, épaisseur 323. 324,3.

grozáv, aj. affreux, hideux, abomi-nable 47,2. 359,3; *b.* 118,2. 169; *grozd-nic, groznic,* v. groază.

grumáz, sm. (ĭ) nuque; cou 11. 127. 315. 349; *b.* 88,3. 90,3. 98,2. 116,3. 122,3. 205,2. 213,2.3; *gromaz* 4; *gru-maţ* 258; *b.* 12,2; *grumaţ, mr. b.* 266, 3; **Grumazŭ,** sm. Np. 173,2.

grumb, aj. *istr.* — **pecat,** délit grave *b.* 285.

grumbo-cuvintaĭa, aj. *istr.* médisante *b.* 283,2.

Grue, sm. Np. *b.* 302-304.

gspd = gospodin 62,2. 260. 319,3. 358,2.

gúbav, s. lépreux 194,2.

gubernát, sm. Gouverneur 177,2.

gugenése, aj. du Np. 92,2.

gugĭumán, sm. bonnet princier *b.* 137,3; **guğu-,** *b.* 303,2.

gugóş, sm. **-ĭ de cernêlă,** noix de galle *b.* 46.

gúler, sm. collet *b.* 331,3.

gumár, v. *gomar.*

gunóĭu, sf. fumier, ordure 250. 293; *b.* 218. 375.

gúră, sf. (rĭ) bouche, gueule; trou, ouverture, entrée, bord 9*,3. 12*. 33. 40. 50. 64,2.. 80.. 127,3. 167,2.. 169,2. 233. 246,3. 247,1.2. 268,2. 279, 3. 309,3. 312,3.. 359,3; *b.* 5,3. 21. 45,2. 59,3. 93. 118,3. 130,2. 133,2. 144,3. 168. 213,3. 227,3. 253; — **sábieĭ,** tranchant de l'épée *b.* 22,3; **în — *mare,*** à haute voix *b.* 104; *gorâ* 9; **gurĭţă,** sf. dem. petite bouche *b.* 308, 3. 318,2.3. 344,3.

gust, sc. (urĭ) goût; plaisir *b.* 247, 2. 363,2; —, va. 1. goûter, éprouver; manger (un peu) 4*,3. 58,2. 90,3. 131, 3. 182,2. 253. 296. 313. 317,3; *b.* 61. 203,2. 321,3.. 324. 353. 370,2; **gustáre,** sf. goûter, dînette; goût 253. 285. 338,3.

gúşă, sf. gosier *b.* 77,3. 78..; —, *mr.* cou *b.* 268,2..

gutăĭu, sm. cognassier 356,3.

Gvagnín, sm. Np. 143,2.

H (X).

ha, interj. ha! ho! *b.* 365,3; *ha, ha, ha, b.* 214,2.

ha, pr. dém. f. (hele) celle-là *b.* 262, 2. 263..

hăbăúc, aj. hébété, idiot *b.* 358; **-cesc,** vn. 3. devenir hébété *b.* 358,3.

Hae, Np. f. *b.* 172.

hăgilichíe, sf. *mr.* pèlerinage *b.* 267.

háĭ, interj. hè! allons! *b.* 96. 212,2. 296. 309. 345,3; *hăi, b.* 296,3; *háidea,* allons *b.* 259; *haĭt, b.* 360,3. 361..

haĭducéşte, av. comme un brigand *b.* 303,2.

haín, sm. rebelle 122,2..

háĭnă, sf. (ne) vêtement, habit 44. 2. 67,2.. 86. 160. 212,2. 224,3. 258, 2. 276,1.2. 277.. 313; *b.* 3,1-3. 11,3. 19,3. 119. 186,2. 223. 225,3.

haĭnésc, vr. 3. devenir rebelle, perfide *b.* 34,2; **hainlâc,** sm. rebellion *b.* 49,2.

háĭt, v. hai.

hál, sm. situation, état, position *b.* 103,2. 112. 182,3. 245,2.

hălăştău, -teu, -lişteu, v. heleşteu.

Hălăştĭan, sm. Np. 103..

hălăduése, vn. 3. habiter 202,3; **-duít,** logé, habitant (?) 204,2.

halaĭu, v. alaĭ.

Halchidona, sf. Nl. Chalcédoine 163.

Haldeeán, sm. Chaldéen 270,3; *-déĭu,* id. 147,2.. 253,3. 255.. *Hăldiĭ,* pl. 204; **haldeĭése,** aj. chaldéen 133.

Halícĭu, sm. Np. 216.

halt, sc. (urĭ) halte(?) *b.* 106.

ham, sc. (ure) harnais 178; —, Np. *b.* 50..

hamál, sm. porte-faix *b.* 105,3.

hamgér, sm. poignard *b.* 116,2.

Hamza, sm. Np. 134,3..

han, sc. (urĭ) auberge, caravansérail *b.* 127,2. 245,3; —, khân 335,3.. 361, 3; *b.* 18,2.

Hananéu, sm. (eĭ) Chananéen 313,2.

hăpuese, v. 3. faire taire 326.

hár, grâce, faveur 27. 157. 344,3; *b.* 357,2; *dau* —, rendre grâce 25. 27, 2. 28,2; *dau în* —, accorder 39,3; **datul de** —, remercîment 42.. **în** —, en vain 33. 40; *ghar* 243.

harácĭu, sm. capitation, tribut 354,3.

Harán, sm. Nl. 273,2.

hărănesc, va. 3. nourrir *b.* 258,2 (v. hră-).

haráng, sm. cloche *b.* 344,2.

haráp, sm. nègre 301,1.3. 302..

hărăsesc, vr. 3. *mr.* se réjouir *b.* 269; **haráuă,** sf. *mr.* joie *b.* 278,3.

hărăzesc, va. 3. donner, faire présent *b.* 2,3; **-zíre,** sf. don *b.* 2,3; **-zitórĭu,** sm. donateur *b.* 2,3.

hârb, sm. tesson 320,3.

harbúz, sm. melon d'eau *b.* 200,3; **-zărie,** sf. (ii) champ de melons *b.* 200,3..

harém, sm. harem *b.* 178,2.

hărgĭuésc, va. 3. *mr.* payer, porter les frais *b.* 276,3.

Haricleea, sf. Np. *b.* 91.
Hărlău, sm. Nl. 91,3. 103. 151,3.
hârnic, aj. digne 194,3. 255. 257; —, habile, adroit *b.* 309. 348,2. 350, 2; **hărnicíe,** sf. habileté 198.
hârtíe, sf. (îi) papier; document 144, 2. 357. 363; *b.* 298. 303,3.
hartofilax, sm. bibliothécaire 78.
hasmu, sm. *mr.* ennemi *b.* 272,3.
hásnă, sf. produit; profit 3. 4.. 40, 2. 270,3.
Hăsnăşêni, sm. Nl. 53,2.
hăsta, pr. dém. m. celui-ci *b.* 262,2.
háşă, sf. (e) chabraque *b.* 90.
hăt, av. très *b.* 351,2.
hatmán, sm. hetman, général 72.. 200,3. 201. 251,3; *b.* 81,3. 97,2.
hatişerif, sm. édit impérial *b.* 18,3.
hătru, aj. rusé *b.* 261.
hăugáş, sm. ornière *b.* 298,2.
havalé, sf. (lele) corvée, charge *b.* 220—221..
hazná, sf. trésor *b.* 219,3. 220,2; *-nè, b.* 220,3.. 221,1.3.. 222..; **haznatár,** sm. trésorier *b.* 116,2.
heĭ, interj. *mr.* hé! *b.* 270,2.
Heĭlsadí, sm. Np. 326.
heleştéu, sc. (tee) étang, vivier 152; *hălăştău* 74,3; *-teu* 75,2. 151,3; *hăliştеu* 103.
Helmu, sm. Nl. 191.
Henedora, sf. Nl. 37,2; *Hinidioara* 175,3.
her, sm. fer 117. 178,2. 234,3; *b.* 57. 153; *mr. b.* 264,2; *hier, b.* 31,3. 32. 57,3. 152. 259,2; *mr. b.* 264 (v. fier).
Heráclu, sm. Np. 143,3. 144,1-3.
herb, va. 2. *mr.* chauffer *b.* 274.
herbíute, av. échauffé 211,2; *b.* 64, 3; *cu* —, avec ardeur 213,2 (v. fierb).
Herce, sm. Np. 37.
herghelíe, sf. (îi) haras *b.* 11,2. 25, 3. 317,2. 352.
herotonisesc, v. hiro-.
herţeg, sm. *mare* —, grand-duc 189,2.
heruvím, sm. (i) chérubin 82,3. 228, 2. 245,2.3. 293,2. 363,2; *b.* 106,2.3.. 147; **-icésc,** aj. *b.* 192.
Heteos, sm. Np. 36,3.
hezecheĭu, sm. (i) menteur *b.* 225,2.
hĭară, sf. bête sauvage 116,3; *b.* 61. 109—110. 250,3. 251. 259,3 (v. fiară).
hicát, sm. *mr.* foie *b.* 278.
hicleán, aj. s. rusé, fourbe, perfide, *hiclên* 41,3. 56. 171,2. 202,2. 204,2; *hitlênŭ* 8*; **hiclenía,** sf. fourberie, ruse 274,3; **hicleşug,** malice, perfidie 11*, 3. 12*,3.. (v. ficl-, viclean).
hieáre, sf. bile 260,2; *hiere, b.* 57, 3 (v. fiere).
hie-care, pr. chacun, quiconque 198, 2. 200,2.. *hiĭe* —, *b.* 259,2; **-cine** chacun 108. 363,2. (v. fie-).
hier, v. her; **hiere,** v. hieare.
hierbătoáre, sf. bouilloire *b.* 258,3.
hiĭe-care, v. hie- —.
hiínţă, sf. être *b.* 259,3 (v. fii-).
Hilip, sm. Filipe 45.
hilĭu, sm. *mr.* (lii) fils *b.* 266,2.. 269,2.3. 281,3; *hillu, b.* 270—272.. (v. fiiu).
hin, sm. filleul *b.* 258,2. 260,2.3. 261,3.. (v. fin).
Hinidioara, v. Henedora.
Hio, Nl. 157.
hir, sm. fil *b.* 261 (fir).
híre, sf. nature, espèce 198..3. 199..; *b.* 260; *dè* —, noble, bien élevé 258,3 (v. fire).
hireán, sm. raifort *b.* 228,3; *hrên, b.* 98,2.
hiréş, aj. naturel 360; **hirésc,** aj. (— *ipte,* les choses naturelles) id. 327,2.
hiromantíe, sf. chiromancie *b.* 145,3.
hirotonesc, va. 3. ordonner, faire prêtre 193. 259,2; *hirotonisesc,* nommer, sacrer 287,2; *her-* 141; **hirotonít,** aj. ordonné 157,3; *b.* 29; **hirotonía,** sf. ordination 358,3.
hitlên v. hiclên, viclên.
hiumusesc, vr. 3. *mr.* fondre, se précipiter *b.* 269,3. 279,2.
hlamídă sf. chlamyde *b.* 90,1.2.
Hlincêni, sm. Nl. 91,3. 103.
Hmíl, sm. Np. 200,3. 201.
ho, interj. *mr.* oh! *b.* 272,3; *ho! ho! b.* 360,3.
hoáră, sf. *mr.* pays *b.* 275,2.3. 281,2..
hoaţă, v. hoţ.
hógea, sm. maître 149,2; *b.* 365,3; 366,1-3.
hohámnec, aj. patrimonial 134,3 (v. ohabnic).
hólbură, sf. tourbillon 257,2 (volb-).
hóldă, sf. (de) champ labouré; pl. semailles 109; *b.* 215.. 259,2. 320,2.
holesc, vn. criailler *b.* 329,2.

holm, sm. (ĭ) colline 268.

home, sf. *istr.* faim *b.* 283 (v. foame).

hóntar, sm. (ĭ) concitoyen.

hóră, sf. (re) danse, chœur de danse 330..; *b.* 89. 233,3. 315,3; —, chœur (dans l'église) *b.* 33.

Horbăca, sf. Np. 45.

horn, sm. cheminée *b.* 369.

horopsesc, va. 3. punir, maltraiter *b.* 74. 348,3.

Hors, sm. Np. nom d'une idole *b.* 53.

hotár, sc. (ă) limite, confins, borne; pays 36. 47,3. 72,2.3. 119,3.. 130,1.3. 193. 249. 267,2.3. 281,3. 325; *b.* 7. 10. 34,2. 158,2.3. 203,3. 237,2. 238,2; —, (e) *b.* 295; *hutar* 92,2; **hotărâre**, sf. (rĭ) décision; résolution, sentence *b.* 83,3. 91.. 125,1..2. 207,3. 220; — définition, *b.* 253,2; —, limite *b.* 94,2; **hotărâsc**, va. décider, déterminer, résoudre; conclure; fixer 191. 343,2; *b.* 47,3,4.5. 84,2. 92,2. 169,2. 243,2; —, vr. prendre un parti *b.* 246,2. 355,2. 364,3; **hotărât**, aj. fixé, déterminé *b.* 189. 220,2. 221,2; **hotărîre**, sf. (rĭ) sentence *b.* 75,2; *dau* —, fixer *b.* 243,2.

Hotín, sm. Nl. 150; *b.* 76.

hotnógĭu, sm. dignitaire (Transilvanie), commandant (de la frontière) 37, 3. 70,3.

hoţ, sm. (ĭ) voleur, filou *b.* 39,3. 127,2. 323,2. 336,2. 365,1.3..

hrábor, aj. courageux 273,2; **hrăboríe**, sf. courage; désir 35,2. 274,3.

Hrăjil, sm. Np. (Hirschel) 33,2.

hram, sm. temple, église vouée, consacrée à un saint etc. 94,2. 97,2; *b.* 82.

hrănă, sf. nourriture, aliment 8*,2. 6.. 24,2. 57,3. 84,3. 106,3. 194,3. 240. 338,3; *b.* 7,3.. 50,2. 71,2.. 111. 161, 3; —, *istr. b.* 282,3; **hrănesc**, va. 3. observer les lois 12,3. 13. 15,2. 24,2. 61. 64; —, nourrir; élever 2*, 2. 8*,2. 104. 145,2. 167,2. 219,3. 253. 292—293. 356,3. 367; *b.* 29,2. 69. 111. 112,2. 129,2. 203,2. 208,3. 248,2; *mr. b.* 282, 1.2; *hărănesc*, *b.* 258,2; *ărănesc*, *b.* 259, 3; **hrănít**, aj. s. nourri; élevé 99,3. 181,3; **hrănitórĭu**, s. nourrisseur 84,3.

hrăniţă, sf. (ţe) cime 268.

hrên, v. hirĕan.

Hrincanii, sm. Nl. 62,3. 63.

Hrisopoli, s. Nl. 62; **-soscul**, sm. Np. 173,2; **-sostóm**, sm. Np. *b.* 204,3.

hrisóv, sc. (oave) charte, titre, diplôme, document 144,3. 190; *b.* 76.. 219,3. 220,2. 222,2.

Hristós, sm. (şĭ) Np. Christ 1*,3.. 1. 81. 86,2. 108.. 153..; *b.* 20,3 etc. —, oint 250,2.

Hroit, sm. Np. *b.* 33.

hrónic, sm. chronique 359,2. 360,2. 362,3..; *-ă*, id. *b.* 173.

húet, s. mugissement *b.* 93,2.

húlă, sf. (le) blasphème, blâme; médisance 11*,1.3. 123. 146,3.. 163,2. 284. 295,3; *b.* 10. 14. 37,2. 196,3; **hulésc**, va. 3. blasphémer; médire, calomnier; blâmer, mépriser 11*,3. 49,3. 129,2. 163,2. 195,3. 275,3. 278. 295, 3. 296,2. 349,2; *b.* 56. 80,1.2. 102,3. 206,2; **hulít**, aj. s. calomnié, blâmé 281,2; **hulitór**, aj. s. blasphématoire, médisant 100,2. 163,3; *b.* 29. 153,3. 154.

hulpe, sf. (pĭ) fourrure de peau de renard 199,2 (v. vulpe).

hultur, sm. (ĭ) aigle 297,2 (v. vul-).

Hulubai, s. Np. *b.* 172.

hulubáş, sm. pigeon *b.* 305,3.

Humor, sm. Nl. 62,2.

humuésc, va. 3. glaiser *b.* 350,2.

Hunédi, sm. Np. (Hunyad) 176; *Huniad* 176. 190,3; *Hunid* 177,2; **-vaida**, Nl. 175,3; **-var**, Nl. 175; **Hunuod**, Nl. 178,2.

hurdúg, sm. tapageur *b.* 369,2.

hursúz, aj. brusque, rude *b.* 352,2.

husmechiără, sf. *mr.* servante *b.* 281,3.

Huşĭ, sm. Nl. 142,3.

hutar, sc. 92,2. v. ho-.

I (Ï, И, Ꙇ, Ѧ).

i, pron. pers. 3 sgl. pl. passim.

i, va. 3 sgl. est *b.* 138,3..

i, conj. et 44,3. 62,2.. 91,3.. 123. 135,2. 173,2.. 290,3; *b.* 46..2.. 125. 128. 255; *mr.* 267,2. 273,2. 280,3; **i-i**, ou-ou *mr. b.* 281,2..

ĭa, interj. donc! eh bien! 85,2. 95, 2.3. 102,2. 113,2; *b.* 22,3. 73. 255,3. 303,2. 337,3. 350,3. 361,1. 367,2.3; —, voilà 46. 50,3; *mr. b.* 268,2. 271, 1.2; —, si *b.* 349,2; *ĭan*, id. 50,3; *b.* 295,2.. *ĭani*, 184,2; *b.* 68,1.2; *ĭane*, allons! 3*; *en*, *b.* 262,3; *ĭen*, *b.* 292,2 (v. ea).

Iacă, prép. voici, voilà 35. 199. 259, 2. 275,3; *b.* 141,2. 224. 327; *ieacă* 260, 3; **-tă,** id. 95; *b.* 364,2 (v. eacă).

Iacăpal aga, sm. Np. 335,3.

Iacomi, sm. Np. 93.

Iacov, sm. Np. Jacob 9*,3. 16*. 13,3. 35,2. 107,3.. 145,3. 186,2. 194, 2. 273.. 281,3. 292,3; *b.* 31. 142,2. 230; —, Iuifs 16*,2; *Iacob* 227,3; *Iacov, b.* 70..

Iad, sm. enfer 15,3. 30,3. 56. 137,2. 141. 156. 166,2. 238. 250. 267,3. 289, 2. 314,3.. 338..; *b.* 63,2. 158,3. 193, 3. 318,3..

Iafet, sm. Np. *b.* 50,1.2..

Ian, Iani, v. Ia.

Ianache, sm. Np. Jean *b.* 128.

Ianăş-Vodă, sm. Np. 176; *Ianoş* 76.

Ianeul-Vodă, sm. Np. 175,3. 177,2.

Iane, sm. Np. 33,2. 75. 91,3.

Iapă, sf. (epe) jument, cavale *b.* 25, 3. 133,2. 168.. 336,3. 364,3.

Iar, conj. mais 52,2. 142,3. 355; *b.* 142,3. 176,3. 191,2; —, av. de nouveau, encore 74. 134,2. 149. 166,2; *b.* 7,2.. 8.. 362,2; **Iară,** mais 2*,3. 8*, 2. 1. 2.. 4. 6. 7. 46.. 48,3. 248. 263.. 285,2..; *b.* 143..; *iarâ,* id. 1. 12,2. 23,2. 25,2. 27,3. 29,2.. 31,2. 32. 36, 2. 45,3.. 51. 52,2. 58,2. 60. 98,3. 117.. 120.. 364,2; **Iară,** de nouveau 42,3. 43. 45,3. 83. 317,2..; *b.* 20,2..3.. 56,2. 64,3. 169,3. 228..; *iarâ* 14*.., 1.. 2. 21,2. 108.. 163,2; **Iarăşi,** encore, de nouveau 15*,3. 17,3. 18. 121, 3. 138; *b.* 49. 108,3. 109,2. 149,2. 254, 2.3. 323,2.3. 361; *iarâşi* 79,2. 117,2; *-âş,* 95,3. 112,3. 187. 255,2. 325,3. 335, 3. 339. 360; *b.* 13,2. 41,2. 63,2. 65,3. 70,3. 73,3. 131,1.2. 170,2. 182. 200.

Iarbă, sf. (erbi) herbe 34.. 35. 57, 2. 58,2. 71. 96,3. 128,2. 179,2. 191,3. 201,3. 265,2.. 281.. 324,2. 355,3. 363,3; *b.* 11,2. 94,2. 120. 157,2; *mr.* (erghii) *b.* 264; —, (erburi) herbes *b.* 42,2.. 203,2; — *de munte,* l'hellébore 355,3; — *înghimpoâsă,* chardon 355,3. 356; — *grasă,* le laceron cilié (sonchus oleraceus) 355,3; — *mare,* la grande inule (inula helenium) 356.

Iarcu, sm. Np. *b.* 371,3.

Iarmaróe, sc. (oace) foire *b.* 11,2.

Iarnă, sf. (erni) hiver 8. 202. 257,2; *b.* 3.. 44,3. 59.. 121,2. 208,3; —, *istr. b.* 282,3.

Iaroslav, sm. Np. *b.* 34,2. 50,3.

Ias, sm. Nl. Jassy 63,2. 75. 92. 151, 2. 152; *Iaşi* 53,2. 63. 103,2. 114. 142, 3. 322,2; *Iaşiĭ* 359,2; *Iaşu, b.* 8,2. 75. 144,2.

Iaslă, sf. (esle) crèche *b.* 143..

Iastă, pr. dem. f. celle-ci 91,3 (v. acest).

Iaste, va. 3 pers. sgl. il est, v. gram.

Iaşi, v. Ias.

Iată, prép. voici, voilà 9*,1.3. 20. 21,2. 27,2. 29. 63,3. 66,3. 112,3. 129, 2. 184. 259,2. 271,3; *iată* 50. 57. 80, 2. 86. 141,3.. 215. 288,2. 326; *b.* 32. 37. 119. 127,2. 177. 215. 327,3. 364.

Iaţă, sf. nocturne (des Turcs) *b.* 19,3.

Iau, (luai, a lua) va. 1. prendre, saisir; recevoir, tenir 2*,1.3. 5*,1.3. 6*, 2. 9*,2. 11*,3. 13*,2. 2,1.2. 5. 6,2. 8. 10,3. 15,2. 17. 19,3. 20,1.3. 21,2..3. 25,2.. 26,2. 28. 29. 31. 33. 36,1.3. 40. 42,3. 48,2.3. 52,1.3. 59. 64,3. 70,3. 74. 80,2. 95. 101,1.2. 106,2. 109. 120, 1-3. 128. 131. 134,2. 146. 148,1-3.. 160,1..2.. 162.. 181,3.. 182,2.. 187, 3. 217,2. 267,3. 291. 304,3. 317,3. 331, 2. 341,3. 348,2. 367; *b.* 6. 7,3.. 33. 34,3. 43,2.3. 54. 55,2. 58. 133. 159,3. 166,3. 167,2. 168. 179. 181,2. 183,3. 200,2. 306,3. 351,2.. 358,2; — *aminte,* faire attention; prendre garde 14,3. 53, 3. 112,2. 125,2. 200,2. 211,2. 281,2. 289. 324,2. 364,3; *b.* 10,2. 17. 190,2. 199,2; — *asupra'mĭ,* se charger de *b.* 18,3; — *de goană,* poursuivre *b.* 245, 2; — *în* —, id.; — *în bine,* prendre en bonne part *b.* 348; — *sama,* prendre compte 279,2; — —, réfléchir *b.* 244,3. 372,2; —, vr. épouser, marier 90.. 362; —, se lever 11,2; — *în laturĭ,* éviter 133,2; — *pe cale,* marcher *b.* 340,2; — *zioa bună,* — *seară bună,* prendre adieu 336,2..; *b.* 205,3; —, v. imp. disparaître 232,2. 288,2; *mr. lau, b.* 263,2.3.

Iaurt, sm. lait caillé *b.* 376,2.

Iazer, sc. (e) lac, étang 57,2. 221, 2; *b.* 52,2. 147,1-3; *iazăr, b.* 199,2. 218,3; *eazur, ezer, b.* 199,3.. (v. ezăr).

ibóvnic, sm. (i) amant 291,3; *b.* 8. 119,3. 363,2; **-ă,** sf. amante 61,3; *b.* 292,2.

icâ, *mr.* cj. ou, ou bien *b.* 263,2. 264,2.

iciŭ, av. ici, ci 290,2; *b.* 170. 318, 1.2. 325,3; *icea*, *b.* 324 (v. aicĭ).

icoánă, sf. (ne) image 60. 146,2. 176,2. 221,2.. 333,2. 346,2; *b.* 80. 202,1.3. 339,2.

iconobóreţŭ, sm. iconoclaste 59,3.

icos, sc. (ă) hymne 298.

icre, sf. pl. caviar, œufs de poisson *b.* 43.. 110,3. 364,2..

Idasp, sm. Np. Hydaspes *b.* 92,2.3..

idée, sf. (eĭ) idée *b.* 253,2.

Idithom, sm. Np. 364,2.

ídol, sm. (ĭ) idole 5. 15,3. 146. 222.. 262,1-3. 288,3. 321; *b.* 39,3. 50—52. 77,1.2. 204,1-3; **-ésc**, aj. idolâtre, païen 85. 130,2. 131. 320; *b.* 100,3.

idrop, sm. un animal fabuleux aquatique (ὕδρωψ) (cheval marin) *b.* 110,2.3..

Iéderă, sf. lierre *b.* 342,2.

Iel, v. el, gram.

Iéle, sf. pl. mauvaises fées *b.* 338,3.. 341.

Ien, v. Ia.

Ieremiea, sm. Np. 147—149. 253—256; *b.* 23,2; *Ere-*, *Erm-* 148—149; —, le livre Iérémie 325,3. *Irimie.*

Ierihon, sm. Nl. *b.* 63,3. 64.

Iermonáh, sm. (ahĭ) prêtre-religieux 94,2.3. 287,2. 336,3. 348,2; *ierom-* 159, 3. 328. 340,2; —, (aşĭ) 157; *b.* 38,3. 156,3.

Ieroglífica, sf. hiéroglyphe *b.* 163, 3; **-césc**, aj. hiéroglyphique *b.* 163,3.

Ieromonah, v. Ierm-.

Ieronimŭ, sm. Np. St. Hiéronyme *b.* 157,3.

Ierotocrit, sm. Np. *b.* 178—182.

Iert, (aĭ) va. 1. pardonner, gracier; dispenser de 10,3.. 32. 39. 41,2.3. 43. 63. 95,3. 324,3; *b.* 6. 196,3; **-ăcĭune**, pardon 124,2 (v. ert).

Ierusalím, sm. Nl. 3*,2. 15*,3. 7. 8. 108,2. 139. 147—149. 209,2. 238,3. 255. 265,3. 290,3. 315.. 358; *b.* 22. 23. 55—56. 62. 139,2; *Ierosalim* 232,2.

Ies, (ieşiĭ) vn. 3. sortir, v. es.

Iesam, Iest, *istr.* v. aux. je suis, v. gram.

Iesus, sm. Np. Jésus 227,2 (v. Isus).

Iétă, sf. *mr.* monde *b.* 271,3; **Ietos**, aj. éternel *b.* 269,2.

Ievanghelie, sf. 53,3.. (v. ev-.)

Ievant, sm. Np. *b.* 167,2.

Iezavela, sf. Np. *b.* 62,2.

Iezechiil, sm. Np. 215; *b.* 106—107 (v. Ez-).

iflu, aj. jeune 177,2.

Ifrim, sm. Np. 53. 93,2.

ighimon, sm. gouverneur 320,3.

ighire, v. ivire.

Ignatie, sm. Np. 110. 157.

igúmen, sm. (ĭ) abbé, prieur 84.3. 94,2; *b.* 40—42. 98. 127,2; **-iţă**, sf. abbesse 319,3 (v. egumen).

Iinu, vn. 226,3..; —, *mr.* venir *b.* 263,2. 267,2. 268,2; *vhinu*, *b.* 268,2 (dcr. viu).

Iirima, sf. *istr.* temps *b.* 283 (dcr. vremea).

Iiurguş, sm. Np. George 93,2.

ijderenie, sf. origine 234,2; **-răsc**, vr. commencer, prendre origine 158; *ijdăresc* 142,3. 143,1.2; **izderitorĭu**, sm. créateur 227,2.

Iliáda, sf. l'Iliade 60,3.

Ilea, sm. Np. 174,1.2; **Ilíe**, sm. le prophète Élie *b.* 62,2. 65,2. 66; —, Np. 93,2. 105,2. 152. 173,2. 180,2; *b.* 30. 61. 126,2. 216,2..; —, sf. 330,3; **Ilieaş**, sm. Np. 150. 190,2..; **Ilina**, sf. Np. 92,3.

Ilion, sm. Nl. l'Olivet *b.* 171; **Iliopol**, sm. Nl. Heliopolis 209,3.

Ilişăşti, sm. Nl. 173,3.

ime, sf. slav. nom 240,2..3..

imereaţă, sf. *mr.* affabilité *b.* 270,3.

imn, vn. 1. *mr.* aller *b.* 263,2. 269. 276,2. 281. 282 (v. dcr. înblu, unblu).

imperator, sm. empereur *b.* 53. 372, 2..

impérie, sf. empire *b.* 219,3. 221.

imrecŭ, sm. représentant du nom propre 82,3. 83,1-2. 84.. 183,3. 186,1.2.

in, sm. lin, toile 313; *b.* 26,3.. 312, 2. 315,3. 320. 331,3.

inat, s. *mr.* fureur *b.* 271,3; **Inat**, sm. Np. 75.

India, sf. Nl. (ile) *b.* 61,3. 151,2; *-iea*, *b.* 76,3. 98,2. 130,2.

inél, sc. (èle) anneau, bague *b.* 68, 3. 130—131.. 275,2.. 302,3; **-uş**, dim. 302,3.

Inicér, sm. (ĭ) Janissaire *b.* 18—20.

inie, sf. glaçon 14,3.

inii, pr. slav. pl. autres 62,2. 173,3.

inimă, sf. (ĭ) âme, cœur 8*. 10*,3. 1. 3. 5. 13,1.2. 29,2. 33,2. 44,2. 51. 80. 97,3. 98,2.. 101,2.3. 115,2.. 131, 2. 137. 154,2. 207. 277. 351. 366,1.3; *b.* 5,3. 14. 37,2.3. 142; —, courage *b.* 11. 352; — *rea*, chagrin *b.* 104,3; *inemă*

11. 12,3. 23. 26. 29. 64. 131,3. 158,2. 180. 210,3. 236,2. 239,3. 312,3; *b.* 11, 2.. 70,2. 87,3. 196,2; *irema, îrema, dăremă, înaremă, înrima* 54,1-3. 55; **inimioáră,** sf. dim. *b.* 181; *-mcoară, b.* 295,2.

inoróg, sm. licorne 166..

inoscazáemíĭ, aj. figuré 209,2.

inpereçie, v. împărăție; **ins,** v. îns; **int-,** v. înt-.

intrigă, sf. intrigue *b.* 361,3; **-garisése,** vn. 3. intriguer *b.* 243.

intunecă, v. imp. *mr.* s'obscurcir *b.* 264,2.

inverinát, aj. av. *mr.* fâché *b.* 274, 2; *invi-, b.* 264,2.

io, av. où, v. iu; —, Chiffre initial de la formule (du titre) des princes roumains 44. 134,2. 159. 164. 168,3. 179, 260. 347,2; —, pr. pers. 1. je 135; — *istr.* id. *b.* 282,2. 283,2.. 287.

Ioan, sm. Np. Jean 9. 72,3. 77, 3. 88,3. 104,3. 107,2. 179. 190,3. 195, 3 etc.; *Ioannŭ* 20,2. 89,3. 96,2. 159. 183,2. 186,3; *b.* 156. 191,3..; *Ion* 92, 2.3. 137,3. 142,3. 207,2; — *botezătorĭul,* St. Jean le Baptiste 272; *b.* 51,3; *Ion* —, *b.* 61,3; — *bogoslov,* St. J. le Théologien *b.* 216,1.2; — *evanghelistul,* St. J. l'Évangéliste *b.* 163,2; **Ioană,** v. Iona; **Ioanichie,** sm. Np. 236,3; *Ion-, b.* 56,2..; **Ioanna,** sf. Np. Jeanne *b.* 27.

Ioasafŭ, sm. Np. Josaphat 132,2.

Iobagíu, sm. (ii) corvéable *b.* 321.

Iochim, sm. Np. Joachim *b.* 171,2.

Ioíe, sf. flanc *b.* 294,3. 296,2.

Ioil, sm. Np. Joël 263,3. 321,3.

Ion, v. Joan.

Iona, sm. Np. Jonas 115,3; *b.* 62. 66. 164. 372; *Ioană* 270; **Ionaşco,** sm. Np. 43,2. 75,3. 173,2; **Ionăşeşti,** sm. Nl. pl. 71,3.

Iordáche, sm. Np. George 134,2; *b.* 255; *-chi,* 135,3; *b.* 81,2.

Iordán, sm. le fleuve Jordan 9. 137, 3. 238,3. 239,2.

Iosaf, sm. Np. Nl. Josaphat 129,3; *b.* 65,3; *Josafat* id. 105. 288,3; *b.* 76 —78.

Iosíf, sm. Np. Joseph 36,2. 37. 100,3. 107,3. 244,2. 275,2; *b.* 229—230. 326,3..; *Iosăf, b.* 65; *Iosip,* Josephus Flavius *b.* 23,2.

Iotapate, Nl. *b.* 239

Iov, sm. Np. Job 267.. 270,2. 293; *b.* 65. 158; **Ioviţă,** sm. Np. *b.* 293—298.

ipingeá, sf. (ele) espèce de manteau *b.* 300,2.

ipparh, sm. (ἵππαρχος) *b.* 90,2.

i proč, slav. et caetera 145,3. 275, 2. 268,3; *b.* 26,3. 27. 53. 298,3; *-a* 153,2.

Ipsilante, sm. Np. *b.* 243,3.

ir, sm. onguent *b.* 318,3.

Ira, sm. Np. (Hera?) déesse de la mythologie grecque *b.* 39,3..

Iraclasŭ, sm. Np. Hercule 257; *-lie, b.* 164,2. 178; **-lidu,** sm. Np. *b.* 242,3.

Iričoe, sf. Np. 45.

Irimie, v. Ieremia.

irmósŭ, sm. hymne *b.* 17,2.

Irineu, sm. Np. 308,2.

Irod, sm. Np. Hérode 6*. 271,3. 307, 3; *b.* 62,2. 139,2. 140.. 143. 332,3; —, (ozi) mystère de la naissance *b.* 332, 2; **Irodia,** sf. Np. la femme d'Hérode *b.* 341..; *Irodieada,* id. 271,3; *-dĭiada, b.* 62,2.

iróu, sm. héros *b.* 89,2.

Isaac, sm. Np. 145,3. 186,2. 273,3; *Isac* 37.

Isahar, sm. Np. *b.* 71; *Iza-* 36.

Isaia, sm. Np. 26. 182. 252,2; *-iea* 118,3. 265,3. 276,2; *b.* 20,2..; —, le livre 325,2; *-iia* 221,2; *b.* 217,2.

Isanpaşa, sm. Np. 71,3.

Isavria, sf. Nl. 59,3.

Isav, sm. Np. Esaü 273.

Iscariotênul, Jude d'Iscariote *b.* 194,3.

iscălese, (ii) va. 3. signer, souscrire 76. 91,3. 103. 160,2.. 207,2; *b.* 35,2; *iscâ-* 151,2; **-itură,** sf. (ri) signature 136. 160,1.2.. 174,2; *b.* 34,3.

iscoádă, sf. explorateur, espion 305, 3; *b.* 34,2; **iscodése,** (ii) va. 3. espionner *b.* 126,3; **iscodíre,** sf. recherche 159,3; —, ruse *b.* 83; **iscoditorĭu,** aj. s. curieux 352.

Iscara, sf. Np. *b.* 172.

iscrnĭu, av. *istr.* en vérité *b.* 285.

iscusesc, (ii) yr. 3. se perfectionner *b.* 108,2; **-sinţă,** sf. habileté *b.* 144,2; **iscusirea minţiĭ,** perspicacité *b.* 118,2; **-sít,** aj. habile, adroit, expérimenté; intelligent 78,3. 118,2. 157. 169,2. 203,2. 343,3. 344,2; *b.* 3,2. 178,3. 183,3.

Ishodŭ, sm. le livre d'Éxode 37,3. 277,2.

Isiod, sm. Np. Hésiode *b.* 212,3.

Isop, sm. Np. Ésope 350—352; **Isópie**, sf. la vie d'Ésope 350,2.

ispăsénie, sf. (ii) rédemption 32,2. 41,2; **-ésc**, (ii) va. 3. expier 40,2.3. 41. 42.3; **-itór**, sm. sauveur 226,3 (v. spăsenie).

Ispirescu, sm. Np. *b.* 353,3. 367,2. 371,2. 376.

ispisóc, sc. (oace) document, titre 63. 93; *b.* 76,2.

ispítă, sf. (te) tentation 39. 55,3. 56. 82. 262. 275,2; *b.* 36,3. 184,2. 200,3; —, expérience *b.* 87,2; **-ésc**, (ii) va. vr. 3. tenter, éprouver; sonder, examiner, rechercher 6*.. 12*,3. 11,3. 97,3. 129,1.2. 157. 182,2.. 237,2. 247. 262. 269,3. 284,3. 297. 304,2. 307,3. 317, 2. 339,2. 345,2. 360; *b.* 21,2.. 71,3. 139,3. 152. 197,1.2. 200,3. 332,3; **-íre**, sf. tentation, épreuve 262; *b.* 202,2; **-itorĭu**, s. tentateur 36,2.

ispolin, sm. géant 102.

ispovedánie, sf. (ii) confession, aveu 89,2. 165; *b.* 28,2; —, louange 156,2; *-vĕd-* 107. 115,2. 284,3; **-vedésc**, vn. 3. reconnaître, avouer 4*,2. 6*,3; —, vr. se confesser 14,2. 89,2. 161; *-veduesc*, 28,2. 180,3; *b.* 28,2. 29; **-vedire**, sf. confession 14,2; **-vĕdnic**, sm. confesseur 284,3.

isprávă, sf. succès, effet, réussite 167,2; *b.* 83,2. 92,3. 122. 128. 243,2. 245,2; —, fait, action 258,2; *b.* 7,2; —, direction 24,3; —, sf. Np. *b.* 172; **isprăvésc**, va. vr. 3. finir, achever; accomplir 79,3. 125,3. 220,2. 276,3. 278,2. 290,2.3. 295,2. 319,2. 339. 344, 3; *b.* 9,3. 10. 92,2. 123. 129. 131. 194, 3. 243; **-ire**, sf. terminaison 280,2; —, succès 6*.

ispravnic, sm. (i) mandataire; administrateur; prévôt 105. 111,2. 266,2. 290,2. 328,3; *b.* 9,2.. 98.

Israil, sm. Np. 36,2. 100,2. 173. 194,2. 231,3. 261,2. 277; *Izrail* 145,3.. 193,2.. 213,3. 215,2. 248,3. 325,2; *Izdrail* 35, 2. 3; **Izrailime**, le peuple d'Israël 212,3; **Israiltên**, sm. Israélite 367,3; *Izr-* 148, 153,3.

isteciúne, sf. ruse, sagacité *b.* 5,2; *-čune*, *b.* 118,2. 152,2.

i steşa, pr. *istr.* la même *b.* 284,2..

istéţ, aj. perspicace, rusé, alerte 143, 3; *b.* 135. 243,2. 295,3; **-ie**, sf. sagacité *b.* 241,2; **-íme**, sf. adresse *b.* 129,3.

istirisit, aj. privé *b.* 183.

istóric, sm. (i) historien 198. 325,2. 357,3. 360; *b.* 3,2. 8,3. 50,2; **-ésc**, aj. historique 261; *b.* 38,3. 150,3; **istórie**, sf. (ii) histoire 145,2. 146,2. 150. 200, 2. 260,2. 261,1.2. 307,3. 308. 359,3; *b.* 2,2. 4. 49,3. 53,2. 76,3. 94,2. 97,2. 102,3. 150,1-3. 178. 262. 364; *istoriile Râmuluĭ*, Gesta Romanorum 342,2; **istorioáră**, sf. (re) dim. *b.* 257. 360,2; **istorisesc**, va. 3. raconter *b.* 150,2.

istóv, av. profondément 5*. (ἀκριβέστερον) 7*; *de* —, complet, total *b.* 243, 1.2; **-esc**, va. 3. finir, tuer *b.* 19,3.

Istratie, sm. Np. 75.

istrument, sm. instrument *b.* 152,2.

Isus, sm. 26,2. 30. 81. 127. 137; *b.* 20,3. 140,2; *Isu-Kerst*, Jésus Christ *istr. b.* 283,2; — *a lui Navi* 145,3; *b.* 62,2.

isvoru, v. iz-.

Italia, sf. Nl. 200,2; *b.* 3,2. 168,3. 195,3; *-iea* 321,2; *b.* 118,2; **-lián**, aj. italien *b.* 76,3; **-lienesc**, id. *b.* 212,3; *-liinesc*, *b.* 195,3.

iţă, sf. (iţe) fil *b.* 310. 332.

iţi, pr. *mr.* quoi, que *b.* 271,2. 276, 3; **-do**, chacun, tout ce que *b.* 263,3. 266,2.3.

Ĭu, av. *mr.* où *b.* 263,2. 265. 269. 271,2. 278,1-3; *ĭo*, dcr. id. 8*.. 10*, 2. 16,2. 29.. *ĭuo*, id. 7.. 54,3; **Ĭuva**, *istr.* id. *b.* 283. 286,2; —, *mr.* quelquepart *b.* 264,2.

Ĭubesc, (ii) va. 3. aimer 8*,2. 11. 19,3.. 56. 61,2. 66,3. 94.. 101,3. 112, 3. 137,2. 181,2.. 287,3. 318,3. 353,3. 366,3; *b.* 5,3. 21,2.. 22. 56,2. 67,2. 101,2. 155. 175,3. 189,2.. 305,2; *ĭubâsc* 47,3. 50,2; *b.* 137,3; **Ĭubíre**, sf. amour 2. 89. 98,2. 285,2; *b.* 21,3; — *de argint*, cupidité d'argent 94,3; *b.* 148,1-3; — *de om*, humanité 80,2. 337; — *de sine*, amour-propre *b.* 7,2; — *de slavă*, ambition *b.* 152; — *de streini*, hospitalité *b.* 65..; **Ĭubít**, s. aj. aimé, bien-aimé, cher 1. 3. 15,2. 50. 106,2. 137,2. 146, 2. 254,2. 274; *b.* 48,3. 176,3; *ĭubyt* 48, 3; **Ĭubitorĭu**, s. aj. aimant; — *de Dumnezĕire*, pieux 78; — *la straniĕ*, hospitalier 47,3; — *la nemĕrŭnicĕ*, id. 47; — *la oameni*, humain 186,1.2; — *de oamenĭ* 82,2. 86,2; — *de argint*, cupide 95. 96,2; — *de avuţie*, id. *b.* 26; — *la mueri*, débauché *b.* 66,3; **Ĭubul**, sm.

Iuboste, sf. (tile) personnification mâle et fém. de l'amour (dans l'enchantement) *b.* 137,2..; **Iúbovŭ,** sm. amour 11*,2.

Iuda, sm. Np. 10*,3. 11*.. 35,3.. 56,1.2. 95.. 331,2; *b.* 61,2. 70,2.3. 194,3. 322,3; — *de Scariot* 93,2; — *Iscariotul* 194,2; — *vănzătorĭul, b.* 62,3; **Iĭuda,** Nl. Judée 266; **Iudéa,** sf. Judée 261,3; *b.* 22,2. 23,2; *Iudea* 265, 3; **Iudéu,** sm. (ei) Juif 3*. 9*. 21,1. 2.. 221. 252,2. 348,2; **Iudeĭancă,** sf. juive 7*,2.

Iuga-Vodă, sm. Np. 70.

Iulie, sm. Juillet 70. 93,2. 151,2. 340; *b.* 26,2. 162,3; *Iulee, b.* 58,2; *Iuli,* slav. 63,2.

Iung, sm. Np. *b.* 242,3.

Iunie, sm. Juin 320,2; *b.* 27,2.

Iuo, v. Iu.

Iurúș, sm. *dau* —, donner l'assaut *b.* 19,2.

Iustin, sm. Np. 308,2. 355,2; **Iustĭean** 355,2; *Iustiniană* 162,3. 173.

Iușor, av. léger 194,3; **Iușurez,** va. 1. faciliter 151; *-eț* 212,2 (v. uș-).

Iute, aj. féroce, violent, véhément; fort, âpre 9*,3. 9. 12. 29,2. 81,3. 150. 212. 276,2. 305. 361,2; *b.* 27,2. 70,2. 159. 240; —, av. vite, rapide 81,3. 312,2; *b.* 13,2. 118,2. 129,3. 170,2; —, s. 112, 2; **Iuțime,** sf. ardeur, courroux *b.* 185, 1.3; *uț-, b.* 196,2.

Iuva, v. Iu.

Iuzbașa, sm. capitaine 92,2; *iz-, b.* 75,2.

Ivan, sm. Np. 72,3.

Ivése, (il) vr. 3. apparaître, se montrer, se manifester 7*,3. 12,2. 28,3. 29. 165,3. 207,2.. 265,2. 281; *b.* 19,2. 126,3. 129,1.2. 130,2. 139,3. 162,2. 195. 213,2. 244,2; **ivêlă,** sf. apparition 343,2; *ivĭală, b.* 314,2; **ivíre,** sf. id. 13*,2; *b.* 107; *ighire b.* 258,3.

Ivirên, sm. Ibérien 348,2; *b.* 15.

Izahar, v. Is-; **izbașă,** v. Iuz-.

izbândă, sf. (de) victoire, issue; délivrance 71. 72,1.3. 177,2. 191,2. 234, 2. 235,3. 249. 251,3. 262. 362,2; *b.* 237; —, vengeance 16,3; —, (derĭ) *b.* 63,2; **-desc,** vr. 3. se venger, punir 16,3. 116; *b.* 63,2. 211..; —, va. accomplir, remplir 17,2. 21,3. 104,3; réussir 168, 3; *b.* 294,3; **-íre,** sf. vengeance 341,2; *b.* 22,3. 23,2; **-itór,** sm. combattant *b.* 50,3.

izbăvése, (il) va. 3. délivrer, sauver, libérer 10. 12,2. 13,2. 27,2.3. 32. 56. 67. 81. 82. 95,3. 105,2. 214,3. 221,2. 229. 241. 247,2. 294,2. 317,2. 345,2. 3.. 365,3. 367,2; *b.* 36,3. 53,3. 56,2. 201. 317; *-ba-* 182. 184,2.3; **-íre,** sf. délivrance, rédemption 82. 97,3; *b.* 72, 2. 192,3; **-itorĭu,** sm. sauveur, libérateur 13. 109,2. 239,3; *b.* 17. 89,2. 191, 2; *izbav-* 110.

izbése, (il) va. 3. frapper, battre *b.* 90,3. 298,3.

Izbičan, sm. Nl. 134,3.

Izbran, sm. Np. l'Élu, nom d'Alexandre, *b.* 166,2.

izbucnesc, vn. 3. éclater, prendre origine 154. 198; —, proférer 210,3.

izbutésc, vn. 3. réussir *b.* 361. 365,2.

izderitorĭu, v. ijd-.

Izdrail, v. Israil.

izgonésc, va. 3. chasser; poursuivre 131. 169,2. 228,3; *b.* 76,3; **-íre,** sf. expulsion 346; *b.* 194,2.

izmă, sf. menthe *b.* 44,2; — **broșteáscă,** sf. menthe aquatique 356,2.

iznoavă, *de* —, av. de nouveau 236, 3.. 344,3; *b.* 43,2. 74,2. 84,2. 86,2. 125,2.

Izrail, -ime, -tên, v. Israil.

izvód, sc. (oade) copie, traduction 68,2. 79. 111,2. 125,3.. 126,2.3. 143, 1.2. 201. 209,2. 280; *b.* 124,2. 153,3. — (oadêli) 197,2; **-ésc,** va. copier, transcrire; traduire 98,3. 125,1-3. 126,2. 143.2.. 152,3. 201. 244,3. 284,2; *b.* 3,2; —, inventer *b.* 53.. 253,3; **-itór,** s. créateur, auteur, compilateur 311,2. 360,2.

izvor, sc. (oare) source; fontaine 10*. 8. 36,2. 68. 79,2. 98.. 108. 118,2.. 119,2. 147. 232,3. 241,3. 299,2.3. 359, 3..; *b.* 52,2. 78,2. 109,2.. 149. 176, 2. 217; —, (oară) 57,2. 84. 118,3. 158, 2. 193. 268.. 325,2; *b.* 147. 158,3; —, (ură), *b.* 231,3; *isvoru, mr. b.* 265; **-ésc,** vn. 3. sourdre, jaillir; naître 10*. 68,3. 107,3. 198. 293,2; *izvorăsc* 118,1.2. 360,2. 364; *b.* 117,2; **-ătór,** aj. jaillissant 340,3.

Î (ÎN) (Ѧ).

îl, pr. pers. 3. dat. 5*,3. 4. 165,3; *b.* 14, pass. v. gram.

îm, v. în.

îmâ, sf. mère 106,2; *b.* 133,2.. 134, 2. 137,3.. 361.

îmbăreaţă, sf. *mr.* bonheur *b.* 278,3.

îmb-, împ-, v. înb-, înp-.

îmĭ, pr. pers. 1. dat., v. gram.

împrustez, va. *mr.* élever *b.* 279,2.

împvărligă, *mr. d'a' —,* autour *b.* 270.

împvârvomât, aj. comblé 242,3 (v. vârf).

în, prép. en, dans, à, vers 1. 11. 26. 30,3; *b.* 5,3. 63,3.. pass.; — *de voi,* entre vous 46,3; — *de ei,* entre eux 192; — *de sine,* entre eux 63,2; *îm* 16,2; *înr* 3*. 9; *en* 14..

înaínte, prép. avant, devant 306; *-tĕ,* 1. 4. 5. 10,3. 18,2. 46,2; *înraintea* 1*,3. 4*. 5*,3; *înante* 75,3; *înainti, b.* 221,2; *înínte, mr. b.* 272,3; *înnainte* 2. 29. 31,3. 360,2; *-tĕ* 30,3. 35,3. 46,2..; *b.* 130,2; *maĭ* —, plus loin *b.* 133,3. 176; *naintĕ* 20,3; —, s. le devant *b.* 106,3 (v. ainte, mainte).

înălbésc, va. 3. blanchir 353,3; *b.* 303,3..

înált, aj. s. haut, grand, sublime 7. 16. 199,3. 273,2; *b.* 27. 51. 219,3; *înnalt* 65,3. 137. 351; *b.* 61,2.. 142,2..; *înralt* 9.

înálţ, (-ălţaĭ) va. 1. élever; louer 10,2. 247,3. 346. 358,2; —, vr. s'élever 313, 2. 324,3; *înnalţ* 26,2. 58,3. 66,2. 67. 82. 100,2. 130,3. 132,3. 365; *b.* 60,3. 66. 142,3. 209,2. 210,2. 241,3; *înralţ* 54,2. 56,2; *nalţ* 26,2; **înălţáre,** sf. élévation; rang; élévation dans le ciel 246. 336. 345,2. 357,3. 358,2; *b.* 55,2. 261, 2; — **lui Hs.** l'Ascension 329; **înălţát,** aj. s. haut, élevé 245,3. 286. 320. 340, 2; *b.* 47,3; *înn-, b.* 190,3; **înălţíe,** sf. (i) colline 36,2; **înălţíme,** sf. (i) hauteur, éminence; grandeur 303,3. 337,2. 347,3; *b.* 16. 30,2; *înn-* 112,2. 318,3; *b.* 92,2. 131. 149,3. 163,2.

înapoĭ, av. arrière, en arrière 4. 24. 72; *b.* 17. 73.. 331,2; *înnapoĭ* 36,2; *b.* 132; *-poĭu, b.* 107,2; *înăpoĭ, mr.* après *b.* 278,3.

înarmát, aj. armé *b.* 197,2; **-éz,** vr. 1. s'armer *b.* 208,2.

înăuntru, v. înlăuntru.

înăurít, aj. doré, d'or *b.* 86,3. 91,2.3.

înbărbătéz, (aĭ) va. 1. encourager 192. 361,3; *b.* 181,3..; **-teţ,** vr. rester ferme 248,2.

înbât, (aĭ) vr. 1. s'enivrer 24,2. 61, 3. 88,3. 318; *b.* 110. 319,3.. 339; **-áre,** sf. enivrement *b.* 108.

înbătrânesc, (ii) vr. 3. vieillir 308, 2; *b.* 109,2. 111. 255,2. 259,3.

înbe, aj. tous deux 49,3.

înbinéz, (aĭ) va. 1. unir, rejoindre *b.* 22.

înblânzésc, (ii) va. 3. adoucir, calmer, dompter *b.* 84,3, 91,2.3; 196,2. 211,3. 362; *-zăsc, b.* 142,3; *-ţesc* 364.

înblătitór, s. batteur en grange *b.* 59.

înblu, (aĭ) vn. 1. aller, marcher 10*, 3. 49,2. 50,1.3. 54,2. 76,2. 112,3. 117. 2. 139,3. 149,3. 176,2. 193,3. 249,3. 275. 366,3; *b.* 11,3. 120. 205,3; *îmblu* 57,3. 125,3. 126,3. 156,2. 187.. 190, 2. 194.. 350,3; *b.* 11,2. 103,3. 206,2 (v. umblu).

înbogăţésc, va. 3. enrichir 27,3. 344, 2; *b.* 153,3; *-ţăsc* 324,3; *b.* 196,3; —, vr. s'enrichir 155,3. 171,2. 313,2; *-ţez* 95.

înbold, va. 3. piquer *b.* 41,2.

înbrac, (ăcaĭ) va. 1. habiller, vêtir 14*,2. 19. 29,3. 102,2. 104,2.. 333. 335,3; *b.* 71,3. 73,2; —, vn. vr. s'habiller, revêtir, prendre 23. 30. 83,3. 85,3. 117,3. 225. 233,3.. 276,2.3.. 277. 303,2; *b.* 171. 209. 224,2.3. 360, 3; *îmbrac* 24,2; *b.* 136.

înbrăcâmânt, sc. (minte) vêtement, habillement 29,3. 84, 3. 86, 2. 266. 267,2. 276,2.. 313,2; *b.* 3; —, (mente) 352,2; *-mintĕ, b.* 12. 88,2. 158,2; **înbrăcát,** aj. s. habillé, vêtu 106,2. 199, 2. 224,3. 313; *b.* 3,2. 119..; *îmb-* 259; *b.* 33,2.

înbrâncíre, sf. poussée *b.* 153,2.

înbrăţisez, (aĭ) va. 1. embrasser *b.* 54; *îmb-* 319. 370,2. 374,2; *-ţăz, b.* 46,3; *-ţoţez, b.* 218,2.

înbrobodésc, va. 1. *îmb-,* envelopper *b.* 362,2.

înbúc, va. 1. avaler *b.* 370,2.

înbúcur, va. 1. réjouir 226,2.

înbulzélă, sf. consternation *b.* 22,3. 23,3.

înbún, vr. 1. se réjouir 271. 272; **-áre,** sf. amélioration, grâce 142. 313,2.

încă, av. encore, aussi 15*,3. 16*. 1. 4. 8. 46,3. 48,3. 54,2. 60,2. 63. 80, 3. 91,3. 105. 141. 172,2. 177,3. 311,3. 352,2; *b.* 19. 33,3. 51,3. 71,3. 141. 148,2.. 173. 211. 223..; *încâ* 11,2. 27,2. 34,2, 38. 46,3.. 117,2. 154,3.

155,2. 209,2. 246; —, certain 152,3; —, plutôt *b.* 202; **încaĭ**, du moins 291, 3; *b.* 161,2. 196,3. 362; **încă**, encore 218. 280,2.

încălare, *mr.* à cheval; *b.* 262 (v. călare).

încălecesc, vr. 3. *încălăcesc*, s'entortiller 156; **-ít**, aj. entortillé 79,3.

încălec, (ălecaĭ) va. 1. monter à cheval 5*,2. 6. 61,2 . . 63,3. 222,3. 258, 2. 333. 342,2. 361,3; *b.* 33 . . 133,2. 168. 180,2. 356,3; **încălecát**, aj. s. monté; *b.* 106,3. 107,2.

încálţ, (ălţaĭ) va. 1. chausser *b.* 4. 34. 137,3. 309. 314,3; **încălţát**, aj. chaussé 331,3; *b.* 3,3; **încălţămînt**, sc. (minte) chaussures 194,3; *b.* 3,3. 4 . . 90.

încălzésc, va. 3. chauffer 107,3; *b.* 304,2; *-ʒesc*, 114,3. 201,3. 245,3; *-zăsc*, 218,3; *b.* 111.

încáp, (ăpuĭ) va. 3. contenir, avoir place, suffire 102,2. 358,2; *b.* 37,2. 245, 2. 360,3; —, *mr.* *b.* 271; —, tomber; arriver 158,3; *b.* 116; *nu — e*, c'est impossible 198,3; *b.* 363,3; **încăpére**, sf. espace *b.* 315.

încárc, (ărcaĭ) va. 1. charger *b.* 84. 128,3. 260. 333. 351,3. 361.

încă, v. încă.

încăşteg, vr. 1. s'émouvoir 233 (v. căştig).

încât, av. que, ainsi que *b.* 78,3. 85, 2. 205. 242,3; *-e*, *mr.* *b.* 268,2 (v. cât); **încătrău**, av. là-contre, où, de quel côté *b.* 215,2. 347,2; *-ro*, 144,2. 200,2. 304,3; *b.* 262,3; *încotró* 165,3; *b.* 367, 2; *n'am —*, il faut *b.* 351,2; **-va**, n'importe de quel côté 168.

încceluesc, va. 1. tromper *b.* 214,2.

începe, (uĭ) va. 2. commencer 8*,2. 7. 52,2. 64,2 . . 72,3. 89,3. 102. 125,2. 131. 142. 152,3. 160,3. 180,3 . . 191,3. 197,3. 297,2. 328,2. 361; *b.* 136,2. 154, 2. 164,3. 166 . . 216, 3; *începp*, *bnl.* *b.* 262,2; **-ătór**, aj. s. initiateur, débutant; premier, élémentaire 50,3. 82,3. 132,3. 159,3 . . 182,3. 298,2; *b.* 28. 153,3. 253, 2 . . **-ătorie**, sf. (iĭ) principauté 318,3. —, commencement 328,2; **-ătură**, sf. (rĭ) commencement 68,3. 131,2. 179,2. 204,3. 221. 228,2. 245,2.3. 250. 257,3. 308 . . 311,3. 321,3. 328,2. 337 . .; *b.* 2. 9,3. 70. 89; **-énie**, sf. id. 125,2, 141, 2; **încêpere**, id. 328,2; *b.* 49,3; **-ut**, sc. (urĭ) id. chapitre 12,3. 33,3. 58. 69. 79,3. 104. 164. 197,2. 242. 290,2. 312 . . 339; *b.* 13,3; —, principauté 11*; *de —*, au commencement, premièrement 20 . . 221. 308,3 . .; *la —*, id. *b.* 26,2. 35, 3 . .; *întru —*, id. *b.* 186,2.

încére, (aĭ) va. 1. éprouver *b.* 255, 3. 256 . . 354,3.

încét, av. lentement, doucement, calme 128,3. 131; *b.* 212,2. 311. 356,3. 363,3; **-esc**, vr. se courroucer 1*,3; **-ez**, vn. 1. cesser; rester tranquille 128,3. 142. 156; *b.* 36,3. 52,3. 54,2. 130,2. 148,2. 184,3. 252,3; **-işór**, av. doucement *b.* 177. 311, 313,3.

încheĭu, (aĭ) vr. 1. consister, conclure *b.* 7. 99,3. 221,3; **încheeát**, aj. écoulé 141; *închiet*, boutonné *b.* 90; **încheitúră**, sf. articulation 215,2.

încherdisesc, vn. *mr.* s'en trouver bien *b.* 263,2.

închíd, (isei) va. 2. fermer, enfermer 12. 54. 79,2. 137. 184,3. 360,3; *b.* 11, 2. 72,3. 92,2. 93,2. 116. 119,2. 152,2. 239,3. 240,2; —, conclure *b.* 14,2; *-iʒ*, *b.* 10,3; *mr.* *închid* *b.* 281; **-ere**, sf. action d'enfermer *b.* 260.

închĭegătoáre, sf. vaisseau pour la caillebotte *b.* 258,3.

închín, (aĭ) vr. 1. révérer, adorer Dieu, prier, se prosterner, s'incliner; se rendre, se soumettre 1 . . 11. 16,3. 32, 3. 41,2. 60. 108,2 . . 3 . . 139,2. 189,3, 210,2. 222,3. 229,2. 239. 295,3. 297. 334,3. 358,2. 367,2; *b.* 35,2 . . 39,3. 54. 69. 81,3. 139,3. 160,2. 181. 198,3. 218. 3; —, appuyer 6. *închir*, 6*,3; —, va. dédier, vouer *b.* 2,3. 9. 82; —, soumettre *b.* 34. 240,2; —, boire à la santé *b.* 34. 315,2. 327—329; *mr.* *închĭin*, s'incliner *b.* 268,2. 276,2; **-áre**, sf. adoration 340,2; *b.* 39,3; **-ăcĭúne**, sf. (nĭ) adoration, prière; dédicace, ovation; inclination 107. 150,2. 184. 285. 322,3. 336,3. 347,3; *b.* 4,3. 70,2. 100,2. 184, 3. 248; **-ătór**, s. aj. adorateur 108,2; — **boĭlor**, idolâtre 46,2; — **de idoli**, id. 146. 304; **-idolilor**, 359; *b.* 159,3.

închipuésc, vn. vr. 3. ressembler; représenter; personnifier 44. 47,3. 48. 86. 117,2. 128,2. 172,2. 244,2. 245. 261. 318,2. 341. 353,2. 354; *b.* 69,2. 70,3 . . 107; —, s'imaginer, croire; *b.* 176. 260,2; **închipuíre**, sf. image, représentation, fantôme 166. 261; *b.* 53.

130,3. 208,3; —, fiction, idée *b.* 236,2. 253,2. 260,2.

închirése, va. 3. poursuivre *b.* 341.

închiriéz, va. 1. louer *b.* 365,2.

închís, aj. s. fermé, enfermé, détenu 86,2. 150. 244; *b.* 202,2 . . 241,3. 252, 3; **-oáre,** sf. (orĭ) prison, cachot 149, 3. 192,2.3. 308. 315. 322; *b.* 72,3. 104. 182; *-ri,* 151,2.

închisese, vn. 3. *mr.* partir *b.* 276, 2. 278,3.

încind, vr. 2. s'enflammer 2*.

încíng, (nseĭ) va. vr. 2. ceindre 250. 267. 313. 331,3; *b.* 18,2. 51,3. 91,2. 158; — **o bătălie,** batailler *b.* 367.

încĭudese, vr. 3. se fâcher *b.* 297,2.

încălcăcese, v. încălcesc.

încleştéz, (aĭ) va. 1. serrer, raidir *b.* 138,2.3 . .

încllĭn, v. închin; *încllĭd mr.* v. închid.

încllnáre, sf. inclination *b.* 363; **-éz,** va. incliner *b.* 247,3.

încloo, v. încolo.

încoáce, av. çà, de ce côté-ci 36,2. 69,2. 182. 196,3. 197,2. 352; *b.* 183,3. 304,3. 308,2. 311,3; *-cu,* 110,3; *-cê,* 197,3; *-cĭ b.* 69,3.

încoló, av. là, en delà 36,2; *-lê,* 352; *b.* 69,3; *mr.* *încloo b.* 267,3.

încolţése, vn. 3. germer 158. 163.

încordéz, (aĭ) va. 1. tendre, bander, plier 171; *b.* 138,2.3. 299,3. 328; **încordat,** aj. paré *b.* 334,2.

încorunéz, (aĭ) va. 1. couronner 332, 3—334; *b.* 234,3; *-ronez* 326. 347,2; **încorunáre,** sf. couronnement 333,3.

încotro, v. încătrău.

încotu, av. *mr.* sans raison *b.* 265.

încovăcát, aj. crochu *b.* 306.

încred, (ezuĭ) vr. 2. se confier, se fier; croire 8. 206. 256,2. 257. 279,3; *b.* 290,2; **-inţát,** aj. s. confié, assuré, sûr *b.* 86,2. 151,2.3. 156. 350,3; **-inţéz,** (aĭ) va. 1. assurer, affirmer; confier *b.* 49,2. 86,3. 208,2. 364; —, vr. s'assurer, se confier, se reposer 318,3. 333,2; *b.* 189,2. 254. 256,3.

încrestít, aj. crénelé, balafré(?) *b.* 334,2.

încreţése, va. 3. *-din sprincene,* froncer le sourcil *b.* 351.

încrezătură, sf. foi 16*,3.

încrúnt, vr. 1. devenir furieux *b.* 288, 3; **-át,** aj. s. sanguinaire 367.

încuĭb, vr. 1. nicher *b.* 163,2.

încuĭu, (ĭaĭ) va. 1. enfermer, barrer, 79,2. 156; *b.* 179,2. 364,3; **încuĭat,** aj. fermé 158; *b.* 37, 78,2; **încuĭetoáre,** sf. (orĭ) barrière *b.* 158,2; **-túră,** sf. (rĭ) constipation 300.

încúngĭur, (aĭ) va. 1. entourer, environner; côtoyer; parcourir, éviter, couler autour 13,2. 155. 165,3. 275. 278. 286, 2 . .; *b.* 61,3 . .; *-ğur* 12. 15. 247,1.3. 333. 365,3. 366; *b.* 13,2. 158,2; *-jur* 281,3. 350; *b.* 23,2. 204. 233,2; *-zur b.* 166,3; **-ğuráre,** sf. (ărĭ) tour, siége; affliction 154,2; *b.* 15,3. 83,2. 93,2; *-jurare b.* 108,2; **-ğurát,** aj. entouré, environné, cinglé, assiégé 130; *b.* 154. 239. 247,3; *-jurat* 360,3; *b.* 22,2. 23, 2. 90.

încununéz, (aĭ) va. 1. couronner; orner 11. 106,3. 211; *b.* 90,2. 91,3. 147,2.

încúr, vn. 1. accourir, courir 132,3. 313; —, va. presser *b.* 312.

încure, (aĭ) vr. 1. s'entortiller *b.* 52. 110. 337,2. 348,3; **-áre,** sf. entortillement *b.* 110.

încuviinţát, aj. av. conforme *b.* 201,3.

îndămănáre, sf. (ărĭ) capacité *b.* 222, 2; **-átec,** aj. propre, apte *b.* 153,2. 252,2.

îndărlu, sm. *mr.* niais *b.* 264,2.

îndărăcnese, va. 3. repousser *b.* 253.

îndărâpnic, aj. s. obstiné, récalcitrant 47,3; *înderepnic* id.; **îndărăpt,** av. en arrière 327; *trimet* —, retourner *b.* 208; *îndărăt* id. 291, 2 . . *de a îndărătele,* par derrière *b.* 346,2; **îndereptnicíe,** sf. opiniâtreté *b.* 11,2; *îndărătnicie* id. 80,3.

îndátă av. tout de suite, sur le champ 73,2. 139. 148,2. 169,2. 192,3. 298,3. 301,3. 341,3; *b.* 17. 85. 113,2. 129,2. 175. 256; **-şi,** id. 72; *-ş,* d'abord *b.* 37, 3. 57; **-ce,** aussitôt que *b.* 151,3.

îndatorése, va. 3. obliger *b.* 49,2. 220,3. 221. 222. 352,2; *-ez, b.* 259,2; **-íre,** sf. obligation *b.* 222; **-ítor,** aj. obligeant *b.* 298,3.

înde, av. pendant que 7*.

îndeletnicése, vr. 3. s'occuper *b.* 244; **-íre,** sf. occupation *b.* 155,3. 222,2.

îndelúng, aj. av. long; longtemps 198,3; *b.* 16. 85,3; —, va. prolonger *b.* 358; *-lúng,* 58,3. 80; **-át,** aj. long; étendu 199,3. 203,3. 337,2; *b.* 2,3. 10, 2. 47,2. 71. 226,3. 344,2; **îndelung-**

răbdare, longanimité 324,2; *-ă răḅdare* 242,3; *îndeluing-* 13*,2. 51.

îndémn, (aĭ) va. 1. encourager, engager, exciter, inviter 76,2. 97,2. 98,2. 117,3. 126. 132,3. 171,2. 232. 296. 307, 3. 329. 344,2; *b.* 6,3. 7. 22. 28. 79. 121,2. 200,3. 305,2. 333,2; *-ez, b.* 201; *îndămn, b.* 169,2; —, s. encouragement; courage, effort *b.* 247. 342,3 . .; **-áre,** sf. id. sollicitude, 11*,2. 157. 159 . . 237,2. 316; *b.* 69,3; **-ătúră,** sf. (rĭ) id. 219,2; **-ós,** aj. courageux 208,3.

îndeséz, va. 1. tasser *b.* 302; —, vr. s'introduire 15*,3.

îndestúl, av. plein *b.* 148,3; **-áre,** sf. abondance *b.* 11,2; —, satisfaction *b.* 147; **-át,** aj. content *b.* 11,2; —, riche, abondant; doué *b.* 98,2. 103. 241. 334,2; **-ez,** vr. 1. se contenter *b.* 14. 208.

îndezát, aj. *apă — ă,* eau bouillonnante *b.* 44,2.

Indiction, sm. l'Indiction (l'ère byzantine) 221 . . 252 . .

Indiĭa, sf. Nl. 130 . .; **îndiean,** *-iĭan,* sm. indien 129,3. 130; **îndienésc,** aj. indien 130,3.

îndoeálă, sf. doute, hésitation; soupçon *b.* 25,2. 54,3. 76. 152,3. 252,3; *îndoĭálă b.* 154,3. 363; **-ésc,** vr. 3. douter, soupçonner 180,2. 229,2. 231. 273,2; *b.* 54,2. 197,3. 243,3; —, se plier *b.* 289,2.3; —, va. doubler *b.* 129,2. 152, 3. 347,2; **-íre,** sf. doute 112,3; **-ít,** aj. double 36,3. 47,2. 167. 291,2. 303,2. 313,2. 347,2; *b.* 6,3. 24.3. 180; —, douteux, incertain, 170; *b.* 59,2 . .

îndrăcesc, vr. 3. être en fureur *b.* 260; **-ít,** aj. démoniaque 23,2. 319,3.

îndrăgésc, va. 3. aimer 16*,3. 195, 3. 320,3; *b.* 298,2.

îndrăznélă, sf. courage, audace, hardiesse 132,3. 239,2. 348; *b.* 41,2. 152, 3. 245; **-ésc,** (iĭu) vn. 3. oser, avoir la hardiesse 89,2. 98,2. 100,3. 119,3. 243. 289. 354; *b.* 47,2. 83. 86,2. 246,2. 363; **-éț,** aj. audacieux, hardi *b.* 206. 239,2. 242,3; *îndrez- b.* 243,3; **-íre,** sf. audace, courage 48,2. 76,2. 225,3. 241,2.3. 293, 3; *b.* 101. 199; *îndrăzdnire* 86; *îndreznire b.* 169,3.

îndrég, va. 2. *mr.* orner, préparer *b.* 274. 277.

Îndrei, sm. Np. André 93,2.

îndrépt, aj. *mr.* préparé *b.* 265.

îndreptáre, sf. (ări) guide, règle, loi; instruction, direction; correction 157, 1. 3. 158. 174,3. 193,2. 237; *b.* 31. 47. 87. 124,3. 198,2. 234,2.3. 247. 248. 363,3; *îndereptare* 156,2. 224,2; *îndir-,* 50,3. 237,2; *b.* 27,2; **-at,** aj. corrigé *b.* 207; *îndereptat* guidé 288; **-ătórĭu,** aj. s. guide, conducteur 168,3. 274,2; *b.* 17,3; *îndirept-,* 84, 2; **-ătúră,** sf. (rĭ) correction, 217,2; **-éz,** (aĭ) va. 1. guider; diriger; corriger; —, vr. se corriger, s'améliorer, se diriger, se conduire, tourner, rectifier 69. 157,3. 169,2. 170. 198,2. 270,3. 305. 313,3. 355,2 . . 362, 2; *b.* 6,2. 21,2. 28,2. 62,2. 87. 90,3. 121,3. 139,2. 148. 155,2.3. 169,2. 247, 2. 253. 314,2. 349,2. 364. 368,3; *-eḑ,* 192,3. 193,2. 295,2; *îndereptez,* id. 71,2. 154. 270; *b.* 14,3; —, se justifier 51,2; *îndir-,* 79,2. 88,2. 119. 144,2. 293. 364,2. 365,3; —, justifier 47. 318,2 . .

îndreznet, v. îndrăz —.

îndrug, (aĭ) va. vn. 1. filer *b.* 298,2. 348,3; —, jaser *b.* 314,3.

îndulcésc, (iĭ) va. 3. adoucir; rendre agréable; satisfaire, plaire 98,3. 107,3; *b.* 68,3. 94,3. 138. 172,3; —, vr. être à son aise; avoir plaisir; s'amuser 29. 58. 86. 100 . . 133,3. 179,2. 181,2.3. 221,2. 229; *b.* 195,3; **-ít,** aj. bien-aise 181,3; **-ítór,** aj. adoucissant *b.* 308,3.

îndumneḑăĭeḑ, va. 1. diviniser 242.

îndúplec, vr. 1. fléchir, céder *b.* 83, 3. 174.

îndúr, (aĭ) vr. 1. avoir pitié 110. 144, 2. 239,3; *b.* 18,3. 289,3. 299,2; —, oser *b.* 230,2. 232,3; —, céder *b.* 354,2; **-áre,** sf. (ări) pitié, miséricorde, grâce 81,2. 82,3. 346; *b.* 162,2. 219,3; **-át,** aj. pitoyable, 263,3. 368.

înec, înegresc, v. înn —.

înfăinez, va. 1. enfariner *b.* 44.

înfăș, (aĭ) va. 1. emmaillotter; couvrir 267,2; *b.* 158,2; *îmfăș* 258,2. 259,2; **-át,** aj. lié de bandes 140,2 . .; *b.* 140, **-ur,** (aĭ) va. 1. envelopper, rouler 101, 1. 2. 263; *b.* 3,3. 119.

înfatti, av. *istr.* en vérité *b.* 284,2.

înfățișéz, vr. 1. comparaître *b.* 319.

înfierbânt, va. 1. faire rougir dans le feu 11,3; *b.* 70,3; —, vr. s'échauffer, s'irriter 282,3; *b.* 347,2; *înfer-, b.* 309; *înher-,* 234,3; **înferbânțat** rougi *b.* 64,2; **înferbîntat,** *bubă — ă,* bouton *b.* 340,2.

înfig, (ipseĭ, ipt) va. 2. enfoncer, faire pénétrer, 85,2; *b.* 241,3; *înfimg b.* 98,2.

înfiinţáre, sf. existence *b.* 154,3.

înfimg, v. înfig.

înflorez, vr. 1. frissonner *b.* 302,2; *înhio-, b.* 261,3.

înflpt, aj. fixé, enraciné 267,2; *b.* 237,3.

înflăcărát, aj. enflammé, *îmf-, b.* 322,3.

înflát, aj. gonflé, *îmf-, b.* 341,2; **înflătórĭu,** s. gonfleur *b.* 98.

înflorésc, (iĭ) vn. 3. fleurir 106,3. 132,2. 257,3. 296,3. 299,2. 318,3; *b.* 143. 174,1—3 . . 296,3; *înflu-,* 6. 37,2. 367,3; *îmflo-,* 264,2; **-ítúră,** sf. fleuraison *b.* 26,2.

înfóc, vr. 1. s'échauffer *b.* 302; **-át,** aj. av. ardent; fougueux 204; *b.* 143,3 187,3. 245.

înfolosesc, vr. 3. profiter 94,2.

înfrâmseţat, -seţez, -şeḑ v. înfrumus-.

înfrân, (aĭ) va. 1. mettre un frein; dompter 9*,3. 326; *b.* 235; **-át,** aj. bridé 289,2. 361,2; **-áre,** sf. frein *b.* 91.

înfrâng, (nseĭ, nt) va. 2. battre, écraser *b.* 92; **-ere,** sf.; *-inimiĭ,* contrition, 115,2 . . 242,2; *b.* 28,3; **înfrânt,** aj. écrasé, contrit 170,2. 252,2; *înfrămt,* 99,2.

înfric, (aĭ) va. 1. effrayer, épouvanter *b.* 244.3; **-át,** aj. terrible 6 . .; effrayé 2*,3. 7*,2; **-oşáre,** sf. (erĭ) épouvante; intimidation *b.* 39,2. 256; **-oşát,** aj. s. terrible, épouvantable; timide 68. 99. 113,1.3. 117,3. 141. 165,2. 169,2. 184,3. 279,2. 288,3. 292,3. 301. 315. 345.2; *b.* 24. 65,2.3. 81. 83,3. 109,3. 130,2. 242,3; —, effrayé, *mr. b.* 270; **-oşéz,** (aĭ) va. 1. effrayer *b.* 41,3. 42. 127,3; —, vr. s'effrayer, être saisi d'effroi 128, 3. 225. 297,3. 302,3. 303,2; *b.* 165,2. 215,2; *-şăz, b.* 181,2. 182.

înfrumuseţáre, sf. ornementation *b.* 178,3; *-rumse-,* 84,2; *-museţát,* aj. orné *b.* 103; *-musăţat, b.* 182,2, *-măţat* 209,2; *înfrămsăţat* 124,3; *înfrâmseţat* 29,2; *înfrumuşitat* 340, 2; **înfrămseţez,** va. 1. embellir, orner 91; *înfrămşeḑ,* id. 107,2.3.

înfrúnt, (aĭ) va. 1. braver, s'opposer 47,3; —, reprocher 60. 228,2. 230,2; *b.* 17. 169,3; **-áre,** sf. reproche, défi 157,3; **-ătorĭu,** s. réprimandeur 84,2; **-ez,** v. înfrunt.

înfrunzésc, vn. 3. verdir *b.* 316,3; **-ít,** aj. couvert de feuillage 287.

înfund, va. remplir, *îmf-,* 247.

înfuriez, vr. 1. devenir furieux *b.* 367.

îngăduésc, (ĭi) vn. 3. obéir 4 . . 52. 3 . . 81. 86. 180. 190,2; —, permettre, tolérer, accorder 272,3 . . 283,3. 351,3; *b.* 236; —, attendre 254; *b.* 139,2; **-ĭálă,** sf. indulgence; *b.* 313,3; **-ĭtór,** aj. s. obéissant; indulgent 47,3. 181,3. 193,2. 302,2; *b.* 352,3.

îngălbenésc, vn. 3. pâlir *b.* 74.

îngân, vn. 1. balbutier 212; —, vr. passer le temps *b.* 304,2.

îngănfát, aj. orgueilleux *b.* 243. 247,3.

îngărlim, vn. 1. *mr.* grimper *b.* 270. 272, 3.

îngemănărát, aj. *lemn-,* broussailles. brande *b.* 110.

îngenunchez, vn. 1. s'agenouiller 258; *b.* 98.

înger, sm. (ĭ) ange 1. 2. 8. 11,2. 15. 17,3. 30,3. 37,2. 46,2. 64 . . 82,3. 96,3. 105. 110,2. 129,2. 232. 245,2.3. 281,3. 303 . .; *b.* 24. 40,3. 133,3; *îngăr* 3; **-aş,** sm. dim. *b.* 345,2; **-él,** sm. dim. *b.* 287, 2; **-ésc,** aj. angélique 49,3. 84. 106. 131; *b.* 64,2. 172,3. 203,2. 229. 297,2. 298,2.

îngheţ, vn. 1. geler *b.* 170,3.

înghĭesulĭálă, sf. angoisse 318,2.

înghímp, va. 1. piquer 13,2; **-ós,** aj. épineux *b.* 98.

înghit, (ţii) va. 2. avaler, engloutir, dévorer 55,3. 56. 68. 105,3. 165—167, 2 . . 233,3. 351,3; *b.* 66. 163,2. 363,3. 374, 2.

îngĭumătăţez, vn. 1. *núş vor -tăţă, ḑilele,* ils n'arriveront à la moitié de leur vie 367,2.

îngĭúr, va. 1. *mr.* offenser *b.* 267; *înjur b.* 265; **-áre,** sf. (ări) offense *b.* 267,2.3 . .

înglendisésc, vr. 3. s'amuser *b.* 104.

îngrădésc, (diĭu) va. 3. enfermer, entourer 3 . . 184,3. 229. 235,3. 267,2; *b.* 245,3. 371,2; **-íre,** sf. enclos *b.* 159,2.

îngráş, (ăşaĭ) vr. 1. s'engraisser 15,2. 282. 341.

îngrecáre, sf. grossesse *b.* 77; **-ătă,** aj. grosse *b.* 77.

îngreuéz, va. vn. 1. peser; oppresser *b.* 109,2. 198,3; **îngreuét,** aj. accablé *b.* 64; *-reoet,* id.

îngriját, aj. soucieux *b.* 153,2; **-ese,** vr. 3. soigner *b.* 204,2; **-íre,** sf. souci, angoisse *b.* 242,2. 244,2; —, soin *b.* 354.

îngróp, (aĭ) va. 1. enterrer 41,2. 62. 65 . . 72. 101. 138. 161. 185,2. 190. 202. 257,3. 258,3 . . 307 . . 322. 346,2; *b.* 62 . . 74,3. 82. 117,2. 201,2. 256. 359,2; *îngrup* 30,3. 32. 36,3. 37. 98,2. 124. 139,3; *mr.* 265,3. 266; **-ăcĭúne,** sf. (nĭ) enterrement, ensevelissement *b.* 359,2; *-ăcĭune, b.* 201, 1-3; *îngrupăcĭune* 269.

îngrupare, id. 182; **-ătór,** sm. fossoyeur *b.* 345,2. **îngrupâtoáre,** sf. sépulture 37.

îngrozése, (ĭĭ) va. 3. épouvanter, effrayer 228,2; *b.* 53. 144,3. 216,3. 238, 2. 241,3; *-zăsc* 212,3 . .; *b.* 146,3; —, vr. frémir 137; *b.* 217,2; **-ít,** aj. épouvantable 193,2.

îngúst, aj. étroit, serré 285,2; *b.* 145,3.

înhám, va. 1. atteler *b.* 72,3. 136.

înherbăntat, înhiorez v. înfierb-, înfior-.

înjúg, (aĭ) va. 1. dételer *b.* 345,3.

înjur, v. îngĭur.

înlărgít, aj. étendu 268,3.

înlăuntru, av. dedans 3. 176; *b.* 19, 2. 129. 169, 2; *înuntru b.* 294, 3 (v. lăuntru).

înlegĭuesc, va. 3. disposer, donner des lois 111,3.

înmărmurése, vn. 3. être saisi d'épouvante *b.* 239,2.

înmiít, aj. mille fois autant *b.* 4,3.

înmijlocéd, vr. 1. trouver le centre 323.

înmóĭu, va. 1. affaiblir, amollir *b.* 223,2. 356.

înmormântáre, sf. (ărĭ) enterrement *b.* 344.

înmugurése, vn. 3. bourgeonner *b.* 174,1.2.

înmulțesc, (ĭĭ) vr. 3. se multiplier; accroître 34,3. 35. 64. 145,2. 234,2. 235, 3. 283,3. 342; *b.* 88. 94,2; —, va. multiplier 65,3; *îm-* 49. 193,3. 271,2. 283,2; **-íre,** sf. multiplication, accroissement *b.* 50,2. 52,2. 59. 87,2. 154 (v. mulțesc).

înnădușésc, va. 3. étouffer *b.* 244,3.

înnăimése, vr. 3. se louer 296,2.

înnainte, v. înainte.

înnărăvesc, va. 3. corrompre *b.* 349,2.

înnăuntru, v. înlăuntru.

înnec, (aĭ) va. 1. noyer, submerger, inonder 145,2. 171,2. 303,3; *b.* 25,2.3. 39,2. 181,3; —, vr. se noyer 68,3. 127, 2. 223,2. 293. 349; *b.* 11,2. 129,3. 353, 3 . .; —, *mr. b.* 280 . .; **-áre,** sf. noyade *b.* 144,3. 164,3; **-át,** aj. *carne* — *ă* viande d'un animal étranglé 117; **-ătorĭu,** aj. suffoquant *b.* 98. 299,1.2.

înnegrése, vr. 3. se noircir *b.* 91,3. 303,2.

înnod, va. 1. nouer; ceindre *b.* 88,2. 370. 371,2.

înnoése, va. 3. renouveler *b.* 7. 13,2. 52,3. 74,2 . . 108,2. 254,2; —, vr. se renouveler 85,3. 211,2. 322; *b.* 23,3. 52,2 . . 109,3; **-íre,** sf. renouvellement 84. 85,3.

înnópt, vn. passer la nuit, *înopt b.* 327.

înnót, vn. 1. passer à la nage, naviguer 314 . .; *înot* 224,2. 240,3; —, av. à la nage *b.* 323,2; **-áre,** sf. voyage sur mer 224,2 (v. not).

înomenire, sf. incarnation.

înpác, (ăcaĭ) va. 1. réconcilier 191. 214,3; —, calmer *b.* 215; —, vr. se réconcilier, se calmer 46. 59. 111,3. 150. 169; *b.* 233. 305,2; *împăcĭuesc, b.* 372.

înpăcare, sf. paix 10*,2.

înpăclít, aj. obscurci 130,2.

înpănát, aj. ailé; *imp-, b.* 334.

înpărat, sm. (țĭ) empereur; maître 10,3. 14. 21,2 . . 77. 79,2. 84,2. 99,2, 115,3. 118,2. 133 . . 138. 146 . . 191,2. 293,1-3. 337. 355 . . 365. 367, 1-3; *b.* 20,3 . . 71 . . 72 . . 119, 1 . . 2. 188, 1-3; *imp-* 1*, 3. 147; *b.* 39, 2-3. 135, 3. 136, 1-3.

înpărătésă, sf. (ese) impératrice, maîtresse 66,3 . . 82,3. 300. 358; *b.* 10. 73 . . 74, 1-3; *-tĭasă, b.* 62, 2. 120, 3.

înpărătése, aj. impérial, d'empereur 17,2. 28,2. 67. 158,3. 332,3. 355; *b.* 50; *-tĭască,* f. *b.* 112,3. 113 . .

înpărătêște, av. en empereur *b.* 188,2.

înpărățesc, (ĭĭ) va. 3. régner, gouverner 66. 102,2. 114,3. 133. 149,2 . . 300,2; *b.* 20,3. 55,2. 86,3. 97,2; *-țăsc, b.* 142,3.

înpărâție, sf. (ĭĭ) empire, règne, domination 8*,3. 1. 3. 9. 10,3. 17 . . 18 . . 32. 35,2. 41,2 . . 3. 61,3. 77. 88. 99,2. 105,2. 127,1 . . 2. 133,2. 145,3. 149,2 . . 3. 182 . . 229,2 . . 238—239. 320; *b.* 22,2. 58. 64 . . 73,2. 101. 152,2; *-ții, b.* 94,3; —, Porte Ottomane 192,3; —, gouvernement impérial 197,3; —, empereur *b.* 312,2; — Majesté *b.* 97,3 . . 188,3; *imp-* 200,2. 326,2; *b.* 34,3. 117,3. 136.

înpărechieát, aj. en désaccord 171; **-ére**, sf. (rĭ) discorde *b.* 5,3. 6,3; *imp-*, accouplement *b.* 259,2.

înpárt, *înpărțesc*, (ărțiĭ) va. 3. partager, séparer, distribuer, disperser 5. 12,2. 15. 21,2. 35,3. 36,3. 46. 51,2. 52,3. 57,2. 58. 59. 70,3. 84,3. 103,3. 118,2. 144,2.3. 169. 171. 180,3. 207,2. 247,2. 281,3. 294. 353,2. 366,2. 368,2; *b.* 28. 50. 57,3. 168. 211,2. 212,2. 222; —, vr. se séparer 184,1-3 . .; *înpărțit* 45,3. 46. 50; *imp-*, 213,2; *b.* 41; *mr. b.* 263,3.

înpărtășesc, (iĭ) vn. 3. participer, partager, communiquer *b.* 91. 127, 152; —, vr. id. 262,2; *b.* 47. 107, 152,2. 204. 220,3. 236,2; **-íre**, sf. (rĭ) participation *b.* 86,2.3. 253,2.

înpărțesc, v. înpart; **-țélă**, sf. lot 281,3; **-íre**, sf. (rĭ) séparation, division 185; *b.* 221; **-ít**, sm. division 15; *b.* 223,2.

înpelițéz, vr. 1. s'incarner 182.

înpestrez, va. 1. barioler *b.* 213,2.

înpĭedéc, (aĭ) va. 1. empêcher, arrêter 7. 12,2. 197,2. 247,2; *b.* 7,3. 208; *înpedec* 71,2; —, vr. se heurter, trébucher 224,2. 225. 286,2; *înpiedic*, 303,2; **-áre**, sf. (ărĭ) embarras, obstacle 293; *b.* 6.

înpĭetríre, sf. *-a ínimeĭ*, dureté 230,2; **-ít**, aj. endurci 364; *b.* 20,2. 162; *înpetrit* 101,3.

înpíng, (nseĭ) va. 2. pousser, jeter 190,3. 241,3; *b.* 19,3. 69,3. 305,2; *imp-* 234,2.

înpistrít, aj. tissu, brodé (en or) *b.* 90,2. 91,2 (v. înpestrez).

înpizmése, vr. 3. s'opiniâtrer 275; **-moșát**, aj. vénimeux 81,3.

înplăntát, aj. mouilli *b.* 85,2.

înpletésc, va. 3. tresser, enlacer; tortiller 64,3. 172,3; *b.* 88,3. 90. 91,3. 164. 198,3 . . 300,3. 331,3; **-icít**, aj. courbé *b.* 91,2.

înplinésc, va. 3. remplir, finir *b.* 56, 3. 222. 236. 246,2; *imp-*, *b.* 127; **-íre**, sf. action de remplir *b.* 86,2; *-iri* obligation *b.* 220.

înplu, (luĭ) va. 2. emplir, remplir; achever, finir 12*,3. 14*,3. 40,2. 54,3. 128,2.3. 158. 247,2. 249,2. 257,3. 272, 3. 286,3. 317,3 . . 368; *b.* 19. 85,2 (v. umplu); *imp-* 58,2. 125,3. 192,3. 193,3. 214,3. 221,2. 232,3. 264,2. 266.3. 286, 3. 326,2. **înplut**, sm. plénitude 20, 3.

înpopoțat, aj. *îm-*, orné *b.* 349.

înpodobésc, va. 3. orner, parer 156, 3. 157,2. 173. 245,3. 320,1.2. 344,2. 358,3; *b.* 30,3. 39. 51. 68,3. 89. 90. 94,2. 107,3. 150,3. 252,3; *imp-*, *b.* 137,2.

înpomcișeș, vr. 1. s'opposer 47,3. 51; *înponc-* 247; **-cișát**, aj. opiniâtre *b.* 26.

înpotríva, pp. contre 17. 122,3. 146, 2. 159,3. 206,2. 284. 307,3. 323. 348. 357,3; *b.* 9,3. 21,2. 218,2; —, vis-à-vis *b.* 40; —, pour *b.* 196,2; *stau* —, contrarier 266; *b.* 47. 48,2; *imp-* 235; *împrotiva* 5. 123. 177,2. 200,2. 246,2. 275, 2. 285. 290,2. 340,3; *b.* 6,2. 80. 83,3. 87,3. 131,2. 146. 151,3. 163,2; —, conforme 32; —, du côté *b.* 144,2.3 . .; —, au contraire *b.* 84,3; *împrotiva*, ennemi *b.* 363; **înpotrivesc**, vr. 3. s'opposer *b.* 124,3. 230; *imp-*, *b.* 243,3; *înpro-*, *b.* 92,3. 244,3. 245,2. 247; **înprotivire**, sf. opiniâtreté 69,3; *b.* 80. 130; **-ívnic**, aj. s. ennemi 357,3; *înpro-* 337,2; *b.* 13,3. 79,3. 198; **-vítorĭu**, id. contraire *b.* 83,2; *înpro-*, *b.* 146,1.2 . .

înprăsilése, vr. 3. *împr-*, se multiplier *b.* 258,3.

înprăștiéz, va. 1. répandre; *îm-*, *b.* 368,3; **-etórĭu**, sm. dissipateur *b.* 145,3.

înprejúr, pp. autour, à l'entour; tour autour 10*. 10,3. 59. 172,3. 178,2. 288, 3. 349,3. 352. 358; *b.* 17,2. 31. 51,3. 73. 169,3. 209. 210. 254,2; *imp-* 234,3; *-ĭur* 188,2. 300,2; *b.* 196,3; *împreĭur*, *b.* 132,3; *-gĭur* 49,2; *b.* 3; *înprijur* 87.

înpregĭurez, va. 1. environner 156, 2 . .; **-rát**, aj. entouré *b.* 84,3. 92,2.

înpreĭurstáre, sf. (ărĭ) circonstance 325.

înpresór, (surai) va. 1. entourer, forcer, saisir, écraser 95. 193,3. 294,2; **împresuráre**, sf. restriction 219,3; **înpresurát**, aj. forcé; saisi, occupé 53. 190; *imp-*, oppressé 74,3. 93; **împresurătură**, sf. contrainte 174.

înpretesc, vr. tresser *b.* 51,3 (v. înpl-).

înpreúnă, av. ensemble, en même temps 2. 33,2. 60,3. 70,3. 98,2. 114,3. 303,2. 311,3 . . 318,2. 358 . .; *b.* 16,3. 21. 38,3. 80. 89,3. 108. 181,3; —, tant que 155; *-ură* 55,2; *împreună* 265,3. 362,3; **-áre**, sf. (ărĭ) union; réunion, communion 10*,3. 11*,2. 83. 180. 182. 262 . .; *b.* 49,2; **-át**, aj. uni 78; *b.* 6,3. 127,2; **-ez**, (aĭ) va. vr. 1. unir; réunir;

marier, visiter 60. 83. 98. 115,1.2. 116. 130,2. 131. 143. 144,3. 162,2. 182. 243, 277,2.3. 284,3. 345; *b.* 2,2. 6,3. 52,3. 54. 69,2. 107,2. 206,2; *împreunez* 209,2.

înprietenésc, vr. 3. s'apparenter *b.* 123,3. 362; *-priiț-* 143; *împriiet- b.* 255,2.

înpriiteníre, sf. amitié *b.* 17,3.

înprijur, v. -prejur.

înpróșc, va. 1. dissiper 228,3.

înprotiva, -esc, -itor, v. înpotriva.

înprumút, *dau* —, prêter *b.* 37. 223, 2. 225; **-éz**, va. 1. id. 20 . . 96,2; *împ-* 95,2. 205.

înpușc, va. 1. *împ-*, fusiller *b.* 260,3.

înpúng, (nsel) va. 2. piquer, poigner, percer 9. 338,2; *b.* 110,2. 228,3. 323. 334,2; **-ere**, sf. piqûre 338,2.

înput, (aĭ) va. 1. reprocher, imputer 9*. 19,2; *b.* 246,3.

înputernicesc, va.3. renforcer *b.*108,2.

înputéșc, vn. 3. pourrir 140; — va. gâter 168; **-iciúne**, sf. puanteur; cadavre 292,2. 358; *împ-* 101,2; *împuciucíune*, id. 289.

înputínáre, sf. diminution 79. 118, 3; *b.* 186; **-ez**, va. 1. diminuer, amoindrir 79,2. 83,3; *b.* 358,2; —, vr. s'amoindrir, diminuer 63,3. 69. 86,2. 344,3; *împ- b.* 24,3. 186,2; *-eț* 366,2.

înputít, aj. puant, infect 84,2. 137,2. 142,2. 188,2. 201,3; *b.* 153,3. 207,3.

înrădăcinéz, va. vr. 1. enraciner, s'enraciner 111,3. 113. 131.

înrăotățít, aj. malicieux *b.* 6,2.

înrotilát, aj. rond *b.* 293,3.

îns, -ă, pr. pers. il, elle 14. 15,3. 31; pass. (v. dânș) v. gram. *însumĭ, însuți, înșiși, însuși* moi, toi, il même (v. nus) v. gram.

însă, av. mais 9*,3. 20. 32,2. 88. 106. 126. 325,3; *b.* 23,2. 163,2. 188,2. 211,2; *ănsă* 140,3.

însămnez, v. însem-.

însănătoșez, va. 1. guérir *b.* 258,3; —, vr. id. *b.* 179,2.

însărcinát, aj. chargé *b.* 71,2. 127,2.

însărez, *însălat, însălțoșat* v. înse-.

înschimb, vr. 1. changer *b.* 369,3.

înscrís, sm. acquit *b.* 256,2 . .

însemnáre, sf. (ărĭ) signification *b.* 163. 253,2; *-săm-*, indication *b.* 58,3; **-nat**, remarquable 197; **-ez**, (aĭ) va. 1. noter, copier, marquer, désigner, signifier 68,3. 70,2. 143. 173. 207. 331; *b.* 21,3. 23,2. 31,3. 39,2. 48,2. 50. 102,3. 164; *-săm-* 68,3. 239. 270,2. 350; *b.* 144,2.3 . . 145,2. 211; *-neț* 244—245.

înseréz, vn. 1. se faire tard, nuit *b.* 68,2. 316. 334,1-3. 337,1 . . 2; *-sărez* 232. 273,2.

însetáre, sf. altération *b.* 341,3; **-at**, aj. altéré 104 . .; *-să-* 79,2. 118,3. 119; **-ez**, vn. 1. avoir soif 108,1 . . 2; *-să-* 257,2; **-oșéz**, (aĭ) vn. 1. s'altérer, avoir soif 18,2.3. 56,3; *-oșeț* 1; **-sățoșat**, aj. altéré *b.* 159,3.

însfirșít, av. enfin *b.* 353,2.

însor, (surăĭ) va. 1. marier 252,3; —, vr. se marier 52,2; *b.* 34,3. 51,2. 261. 309,2.

însoțesc, vr. 3. s'associer, s'unir 317, 2. 353; *b.* 151. 187,2. 194,2; —, va. marier *b.* 203. 261,2; —, accompagner *b.* 7,2. 322,3; **-íre**, sf. union 292; —, couple *b.* 361.

înspăĭmát, aj. épouvanté 128,3. 288, 3 . .; **-măntát**, id. *b.* 242,3; —, épouvantable *b.* 174,3; **-ăntez**, va. 1. effrayer *b.* 91; **-ăntór**, aj. épouvăntable *b.* 84.

înstreinéz, va. 1. aliéner *b.* 196,2.

însuflețésc, va. 3. encourager, animer *b.* 241; **-íre**, sf. animation *b.* 5,3; **-ít**, aj. inspiré, animé 157,3. 158; *b.* 21,3. 164,1.2. 173,2. 258,3; *-at* 319,2; **-itor**, aj. animant *b.* 21,3.

însurăcíúne, sf. mariage *b.* 144,3 . . 145; **-at**, aj. marié 45,3. 52,3 . .; *b.* 68. 261,2.

însușĭ, av. même 197. v. gram. *îns.*

însutít, aj. centuple *b.* 148,3.

înșél, (aĭ) va. 1. tromper, décevoir, séduire 48,2-3. 54,3. 56,1.2. 73,2. 205; *b.* 49. 170,2. 215. 257,2. 323; —, seller *b.* 311. 361,2; —, vr. se tromper 13*,3. 15*,2. 16,2. 46,3. 95,2. 117,3. 166; *b.* 5. 209. 218,3; *înșăl b.* 232,2. 236,3; **-âcíúne**, sf. (nĭ) tromperie, déception 11. 13. 31,3. 50,3. 100. 132,2. 366,2; *b.* 51,2.3. 261,2; *-ču-* 114. 160,3. 214, 3; *-leacíune* 364,3; *înșelăcíune* 49,3; *înșălăcíune* 83,3. 84. 85. 121,2.3 . . 166. 305; *-lečune, b.* 218,3; **-ătórĭu**, aj. s. trompeur, imposteur, séduisant; errant 10*, 3. 12*. 6. 11,3. 49,3. 110,2. 367; *b.* 184, 3; —, trompé 98; *înșăl-* 83,3. 202,2. 204; *b.* 49. 55,3. 95. 102,3. 230,3.

înșir, (aĭ) va. 1. enfiler *b.* 240,2; **-ățeá**, file *b.* 368,2; **-uire**, sf. rangée *b.* 254,2.

înștiențáre, sf. nouvelle *b.* 53,2; **înștiințéz,** (aĭ) va. 1. informer, avertir *b.* 28. 54,2. 75,2. 81,2. 126,3. 196,2; *-țăz, b.* 85,2.

întâĭu, av. premièrement; autrefois *b.* 97,3 . . 104,2. 112.2 . . 126. 133,3; *b.* 5. 109,2.3. 211,3. *întâĭ, b.* 14,3. 26. 29; *mai —,* id. 119,3; —, avant 311,3; *întiĭ, b.* 307,3; —, pron. num. le premier 1*. 11*. 14*,2 . . 8,3. 29,2. 56. 78. 3. 82. 89,3. 90. 115. 158,2. 180 . . 249,3. 285,2. 309,2. 328,3; *b.* 26. 31. 50—51. 63,2. 65,2. 156. 157,3; —, s. le commencement 69.

întâlnése, vn. 3. rencontrer *b.* 150,2. 214,2. 299,2.3. 376,3 . .; **-ít,** sm. rencontre *b.* 214.

întâmpin, (aĭ) va. 1. rencontrer; prévenir, recevoir *b.* 189,3. 197,2. 208,2. 319; *întimpin* 287,2; *b.* 6. 15,3. 69. 115. 212; *-pen, b.* 113,2; **-áre,** sf. (ări) rencontre *b.* 206,3; *întimpinare,* 302,2. 316; *b.* 35,2; *-ări, b.* 113,2; *timpinare* 12,3.

întâmplâre, sf. (ări) événement; aventure, hasard 332,3; *b.* 78. 112,1.2. 128,3. 151,2. 189,3. 236,2 . . 256. 346, 2; *din —,* par hasard *b.* 150,2; **-ez,** vr. 1. arriver, survenir *b.* 23. 52,2; **întâmplu,** (aĭ) vr. 1. id. 95,2 . . 134,1.3. 260. 280. 291. 328,2. 332,2. 340,2. 342; *b.* 29,2. 51. 59,1-3. 85,3. 139,3. 169. 208, 3; *-ănplu b.* 181,2; *-implu* 175.

întărî't, (aĭ) va. 1. irriter, exciter 15,3 . . 175,2. 284,2. 364,3; *b.* 155,2; **-áre,** sf. excitement *b.* 51,2; *întărtare b.* 92.

întărése, (ĭi) va. 3. fortifier, renforcer; affermir; confirmer 10*,3. 31. 50. 67. 81. 98,3. 107,3. 115. 124. 128. 131. 153,3. 158. 163. 169. 172,2. 193,3. 220, 2. 245,3. 248,2.3. 250,2. 268. 313 . . 345,3. 358. 365,3. 368,2; *b.* 13,2. 23,2. 54,2. 56. 68,2. 76. 91. 158,2. 173,2. 187,3. 196. 214,3. 236; **-íre,** sf. fortification; affermissement 153. 346,3; *b.* 31,3. 124,2. 189; **-ĭtúră,** sf. (rĭ) légalisation 174; *b.* 76; —, renforcement 229; —, voûte céleste 280,3. 281.

întărtare v. întărătare.

întărziez, va. 1. retarder *b.* 207; *-ziéz* 180,2. 181.

întemeeáre, sf. santé; consolidation *b.* 29; **-eléz,** va. 1. fortifier; baser, établir, consolider 268. 311,3; *b.* 34,2. 158 186,2; **-eeát,** aj. consolidé, établi 323. 2; *-ĕtat,* 199,3. 200.

înterés, sm. intérêt *b.* 376.

întevalése, vr. 3. *mr.* se rouler *b.* 264.

întinát, aj. sale *b.* 207,3.

întinerése, vr. 3. rajeunir *b.* 254,2. 352.

întíng, (nsel) va. 2. mouiller 331,3.

întínz, (nsel, nde) va. 2. étendre, tendre; étaler, présenter; propager 36. 224. 267,2. 362; *b.* 109,2. 111,2. 116,2. 117,2.3. 127,2. 129,2. 150,2. 151,2 158,2. 163,2. 199,2. 204,2. 237. 241,3. 243,3. 296. 325. 362 . . 365,3; *-índ* 214. 3; *întinsoare de voroavă,* discussion *b.* 150,3.

întoárcere, sf. retour 80; *b.* 82. 83. 2. 349,3; —, conversion 130. 314,3; —, changement *b.* 254,3.

întocát, aj. palpitant *b.* 314.

întócma, aj. av. égal, exactement 97. 3. 330; *b.* 93. 135. 161. 221. 222,2; **-aĭ,** id. *b.* 126. 303,3; **-míre,** sf. règle *b* 162,2; —, ligue 4*,3.

întóre, (rsel) va. 2. tourner, retourner, changer, 4. 12,3. 15,3. 31,2. 60,3. 120 . . 168. 248,2; *b.* 29,2. 54. 71. 231; —, conduire 9*,3 . .; —, ramener 86,2 249,2; —, retirer *b.* 57; —, restaurer 154,2; —, convertir *b.* 76,3; —, payer *b.* 210,2; —, traduire 37,2. 340,2; —, vr. se retourner, revenir; se tourner 3*. 2. 5*,3. 2. 6. 26,1.3. 27 . . 40,3. 71,2. 72,3. 73. 82,2. 89. 115,3. 127. 142,3. 148,3. 180,3, 200,2. 228,3. 235. 254,3. 285,2. 289,3. 342,2. 347,3. 365,3; *b.* 17 . . 39,2 . . 63—64. 73. 109,3 . . 122, 3. 132. 138,2. 167,2. 179,2. 185. 291,3; —, se changer 106; *b.* 218,3; —, se repentir 142; —, se convertir 262,3. 263,3 . .; **-ătór,** aj. repentant 137; —, changeant 324; **-ătúră,** sf. émeute 6*,3.

întorn, (urnaĭ) va. 1. se retourner 232,2. 275,3. 285,2; *b.* 140. 245,2. 289. 2.3. 351,2.

întórs, aj. changé 45; —, perverse *b.* 14,2; —, louche 350,3; —, châtré *b.* 259.

întórt, aj. perverse 282,2; —, tourné 350,3.

întovărășăse, va. 3. accompagner *b.* 48,3.

într, v. întru, *întră,* v. -re, *întrámare,* v. între-.

întrarméz, va. 1. armer 36,2. 71; *b.* 90,2 . . 307,2.

întráre, sf. entrée, accès 262,3; *b.* 16,2; —, introduction *b.* 99.

întreácăt, s. concours *b.* 366.

între, pp. entre 4. 5. 31 . . 36. 57,2; *b.* 6,3. 123. 157. 212,2; —, pour 11,2; *mr. b.* 280,3; —, devant 13. 14; *-ră b.* 157,3 . . 213. 214,2. 361,2; *-ri b.* 360.

întreb, (aĭ) va. 1. demander, interroger 3*,3. 9*,2. 2. 15. 19,3. 26,3. 33. 62,3. 70,3. 76,3. 120. 123,2 . . 131. 140. 201. 255,1.3. 267. 297. 314,3; *b.* 13 . . 73,3 . . 96,3. 129. 161,2 . . 200,2; —, vr. disputer, raisonner; éprouver 43. 47, 2. 51,3. 231,2; *b.* 29; —, se rétablir 85 (v. întrem); —, *mr. b.* 266,3. 270,2. 281,2.3; **-áre,** sf. (ăr) question 23. 24, 1.2 . . 39,2. 113,3. 123,2. 124. 146,2. 211,3. 274,2. 345,2. 351; *b.* 12,3. 60. 207,2.3; —, disputation *b.* 93,3; —, problème *b.* 209—210; **-at,** sm. question 5*,3.

întrebuințéz, va. 1. employer *b.* 213,2.

întrée, (uĭ) va. 2. devancer, dépasser, surpasser 12,2. 57,2. 133. 313,2. 316; *b.* 32,3. 50,2. 72,2. 83. 163,2. 349; **-út,** *pe — e,* à l'envie *b.* 226.

întrég, aj. entier, complet; intègre, intact 36,2. 76,3. 84,3. 115,3. 137,2. 168,2. 197. 221,3. 351,3; *b.* 43,2. 99,3. 191,2. 212,2. 250,3; —, intègre; 154, 2.3. 166,3. 167,2; —, sensé 99,3. 198; *întrĕagă.* f. *b.* 45; *întrĭagă, b.* 85,2.

întreít, aj. triple *b.* 238.

întrem, vr. 1. se rétablir; *întreb* 85;

întrămare, sf. consolidation 269,2.

întrepríndere, sf. entreprise *b.* 246,2.

întristáre, sf. tristesse 272,1 . . 2; *-răs-* 271; *-res-, b.* 180,1.2; **-át,** aj. triste 231,3; *b.* 186,3. 256. 363,2; **-ăcĭúne,** sf. tristesse 133,3; *b.* 6,2; **-éz,** (aĭ) va. 1. attrister 339,3; *b.* 63,2; —, vr. s'attrister, s'affliger 7*.3. 28,3. 72. 83,3. 112. 315,3. 174,2. 207,2. 320,3; *-res-, b.* 122. 123.

întru, pp. en, dans 2*,2 . . 3*. 10*. . 16*,2. 3. 5. 6. 17. 20,2 . . 23. 26. 27,2. 31,3. 34. 38. 45,3 . . 50,2. 54,1.2. 77, 2. 83 . . 88,2. 106—107. 109,3 . . 112,3. 127 . . 305. 316. 317,1-3. 348,3. 368; *b.* 7. 8,3. 9 . . 14,3. 219,2; —, parmi, entre 4*. 7*. . 15,2. 20,2. 52. 100,2 . . 309. 364,3; —, pour 20,2. 49,2. 246 . .; *întro* 111,2; **-căt,** en tant que *b.* 21,3 . .; **-acéstĕ,** pendant ce temps *b.* 54; **-atâta,** tant *b.* 204, 3; **întruna,** ensemble 24. 25 . . 32,3. 35,2 . . 37. 41,2. 130,2. 138.

întru, (raĭ) va. 1. entrer 3*. 3 . . 6. 11. 14. 21. 26. 29,2. 49. 54,1.3. 55.1. 2. 60,2. 63.3. 66,3. 82. 91. 100,2. 109. 127,2. 136,3. 147,2.3. 165 . . 194,2. 221. 230. 232. 285. 314. 326,3. 349. 360,2; *b.* 22,3. 37,2. 91. 113,2. 120. 209,1.2. 256; —, *mr.* commencer *b.* 272,2.

întruxésc, va. 3. *mr.* aiguiser *b.* 265 . .

întrulocát, aj. uni 323,2; **-céz,** va. 1. réunir 323.

întrup, (aĭ) vr. 1. s'incarner *b.* 70,3; **-áre,** sf. incarnation 124,3. 158. 314; *b.* 79,2. 80,2.

întúnec, (aĭ) va. 1. obscurcir; égarer 106. 170,2. 203. 224; *b.* 130,3. 163; —, vr. s'obscurcir 81. 142; *b.* 90,2. 160, 3. 218,3; *-turec* 54,2; **-áre,** sf. obscurcissement 82,2. 201,2; *b.* 198,3; *-nĕcare* 200,3 . .; **-át,** aj. s. obscur; sombre, noir 8*,1.2. 29,3 . . 82,2. 84,2. 98,2. 102,2. 119,2. 179,2. 185,3. 269. 289,2; *b.* 107. 164; —, s. Satan, idôle 168; *b.* 51,3. 56; *-nicat, b.* 260,2; **-ătór,** aj. obscurcissant *b.* 299,1.2 . .; **-ós,** aj. obscur 245; *b.* 141,2 . . 307,2; *-nicos, b.* 133,2.

întunĕrec, s. (ce, cĭ) aj. obscurité, ténèbres; obscur, noir 8*,2. 12*. 7. 29,2. 33,3. 34. 49,2. 54,3. 57. 85,3. 130,2. 158,2. 224,3. 264,3. 267,3. 280,3. 286,2. 308,3 . . 345,2. 366,2; *b.* 36. 157 . . 163 . . 209,2; *unt-* 20,2 . . 23 . .; *-nerec* 164,3. 219,2; *-neric, b.* 133,2; —, enfer *b.* 95,3. 196,3; **întunerecat,** aj. obscurci 54,2.

întunĕrec, sc. (ce, cĭ) myriade 50. 60,2. 163,2. 193,3. 339; *b.* 17,2. 56,2; *unt-* 16.

întunare, sf. repentir 142.

înțânát, aj. penché 70.

înțăpănesc, vr. 3. se roidir *b.* 57.

înțărcát, sm. sevrage *b.* 27. 258,3;

înțărc, va. 1. sevrer *b.* 261.

înțelég, (gúĭu, esĕi) va. 2. comprendre, s'apercevoir, sentir, entendre 2*. 4*,2. 8. 10,3. 13,2. 15. 16. 24,3 . . 41,3. 48,1.3. 50,3, 51,2. 58,2. 72. 76, 3. 126,2.3. 132. 198; *b.* 164. 169,2. 207; —, vr. s'entendre *b.* 206,2; *înțăleg* 72. 73,1 . . 124,3. 192,2. 240; *b.* 140,3.

143,2. 150,3. 200. 209; **-ătór**, intelligent *b.* 15,2. 147,2; **înțelégere**, sf. (rĭ) intelligence; connaissance; sens 51,2. 79. 107,3. 260,3. 330. 335,3; *b.* 30,2. 147. 155. 163; —, explication 54; —, entente 212,3; —, intelligibilité *b.* 252, 2; *-gire* 261. 365,3; *înțălégere, b.* 86,2; *-gire* 196.

înțelenésc, vr. 3. s'affricher *b.* 368; *înță-, b.* 262,3.

înțelepeĭúne, sf. intelligence, sagesse; connaissance 12,2. 50,2. 51,2. 76,3. 79. 100. 110,2. 119,2. 331,2; *b.* 5,3. 11. 82, 3. 169,2. 188,2; *-ciune* 54,2; *înțăl-* 250; *b.* 95. 135; *înțél-* 198 . .; *înțil-* 118,2;

înțelépt, aj. s. av. sage, prudent, intelligent, 12*,2. 8. 46,3. 50,2. 77,3. 97, 2. 110,2. 118,2 . . 166,3. 291. 324 . .; *b.* 5,3. 13,2. 38. 72 . . 122,3; *înțăl-* 350, 2; *b.* 66,2. 82,3. 93—96. 181,2; **înțelepțésc**, vr. 3. devenir sage, raisonnable 122. 353,2; *înțil-* 123,3; *înțălăpsesc* 350,3; —, va. rendre sage, intelligent 313,3; *înțél-* 365,3; **-țéște**, av. sagement 110. 154,2. 195,2; *înțălepțască*, f. *b.* 181,2; **-țéz**, va. 12,3 v. *-țesc*; **-țíe**, sf. sagesse 155. 342,2. 343,3; *înțăl-, b.* 64,2. 65 . .; —, instruction 157.

înțelés, sc. (urĭ) connaissance, intelligence; sens 25,2. 99,1.3. 104,2. 127 . . 208,3. 236. 240. 337,2. 364,2 . .; *b.* 13, 2. 68. 203,3; *înțăles*, 209,2 . . 246,2; **-ătură**, sf. entendement 141,3.

înțepáre, sf. piqûre *mr. b.* 271,2.

înțesát, aj. gonflé *b.* 259,3.

înțíp, va. 2. *mr.* commencer *b.* 264, 2 (dcr. v. începe).

învălătucésc, vr. 3. rouler *b.* 9,3.

învălésc, va. 3. envelopper, voiler, couvrir 172,3; *b.* 4. 300,3; —, vr. s'envelopper 245; *b.* 97. 119; *învelesc, b.* 186,2. 338,2; **învăluésc**, vr. 3. id. 184, 1.3. 185; *b.* 3,3. 346; —, s'embrouiller *b.* 98,3; *învăluesc*, va. envelopper 257, 2; —, plier *b.* 167,2.

învălur, vn. 1. voleter (?) *b.* 91,3.

învărcolíre, sf. (rĭ) entortillement *b.* 254,2.

învărgát, aj. rayé *b.* 370,3.

învărtejesc, v. *-toșez.*

învărtésc, va. 3. tourner, 322,3; **-ít**, aj. tordu 172,2; *b.* 327,2.

învărtoșáre, sf. affermissement; dureté, roideur 14,2; *b.* 91,3; *învrăt-* 11*. 84,3. 101,3; **-șéz**, (aĭ) va. 1. endurcir; fortifier; rendre vigoureux 13,2. 81; *învră-* 16,3; *învărtéjesc, b.* 182,3; **-șítură**, solidification (ciel) 265 . .

învăț, (aĭ) va. 1. ordonner, enseigner, instruire; dire 1*,2.3. 2*,2. 15*,2.3 . . —, vn. vr. apprendre; s'habituer 5. 15 18. 23 . . 25,1.3. 27. 31,2.3 . . 40.3. 42,3. 47,2. 48,2 . . 88. 89,3. 111. 133. 2. 144,3. 149. 167,2. 217,2. 229,3. 234, 3. 258. 284,3. 311,3. 342,2; *b.* 20,2. 21. 36,3. 71,3 . . 88,2. 156,2. 163,3. 179. 2. 188,2.3. 203,3. 238,3; —, *mr. b.* 263. 3. 267,3 . . 269,2. 281; **învățát** 259,2; *b.* 132,3. 133. 135,1.3. 373,2 . .; **învețlu**, sm. *mr.* morale *b.* 266,3. 267; **învățát** aj. s. savant, instruit; habile, accoutumé 33,2. 78,2 . . 88,2. 133. 232.3. 236,3. 261. 308; *b.* 6,3. 29. 120,3. 189 . .; **învățătórĭu, -tór**, sm. maître; professeur 9*,3. 36. 77,2. 108,3. 128.3. 131. 187. 270. 312; *b.* 21,2. 110,3; —, instructif 109,2; —, propre à enseigner 47; —, écolier *b.* 162,3; **învățătúră**, sf. (rĭ) instruction, explication; précepte, enseignement; commandement 2*. 13. 24,3. 25,3. 28,2. 29,2. 47,3 . . 51,3 . . 52,2. 66,2. 77,2. 80. 89,2. 94,1-3 . . 101. 107,2. 115,3. 118,2 . . 119,2 . . 134. 138,3. 164. 270. 304. 312,1.2. 320. 329,2. 336,3. 346,2; *b.* 3,2. 5,2. 22. 28,2. 46 . . 77,3 . . 120,3. 153; —, morale *b.* 211,1-3; *mult la* —, très docte *b.* 198; *învețа-*, 183,3.

învâng, v. înving.

învechesc, (iĭ) vr. 3. vieillir 85,3. 155, 2. 263. 346,2; *b.* 186,2. 254, 2; **din-chíte**, de toute antiquité *b.* 220,2.

învenc, v. *-ving.*

învenínat, aj. vénimeux *b.* 98. 340,2.

înverzésc, vn. 3. verdoyer *b.* 173,3. 176,2. 330,2.

învésc, vr. 3. s'habiller 8*,3 . .; —, *mr.* id. *b.* 276. 280,2. 281,2.

înveselésc, vr. 3. se réjouir *b.* 290.

învhie, av. aj. *mr.* vite *b.* 278.

învidiósa, sf. *istr.* envieuse *b.* 283.3.

înviére, sf. (rĭ) résurrection 4*,2. 6*,3. 2. 54,2. 55. 100. 101,3. 138,2. 153,2. 179,2 . . 182,3. 307; *b.* 52. 55,2. 109; *-viare* 183 . . 187,3. 285,3. 316, 2 . .; *-vitare*, 89,3; *înviere* 7*.

învĭerșunát, aj. enragé *b.* 242.

învingătúră, sf. (rĭ) victoire 35,3.

înving, (nseĭ) va. 2. vaincre, maîtriser *b.* 209,3; *învâng* 154,3; *învenc* 56,1.2; *învâînc* 13; **învăngătórĭu**, sm. vainqueur 129,2; **învingere**, sf. victoire 15*.

înviorése, vn. s'épanouir *b.* 303.

învit, (aĭ) va. 1. provoquer, exciter 262,2; *b.* 232,2. 252,2.

învĭu, (iseĭ) va. vn. ressusciter 1*,2. 13*,2. 12,2. 16,2. 31. 32,2. 41,2. 137, 2. 138,1-3. 139,2.3. 140,2 . . 3. 141. 153, 2. 182,1-3 . . 186,2. 187,3. 215,1-3 . . 216,3. 222,2. 227,3. 231. 247,3. 315,3. 316 . .; *b.* 66. 131. 168 . . 304; *-iez* 102, 2 . .; *ieț* 250; *îmviez*, *b.* 134.

învoĭálă, sf. *îm-*, accord *b.* 374,2. **-ése**, vr. 3. s'arranger *b.* 245.

învólb, vr. 1. s'agiter *b.* 329,2.3.

învrăjbése, va. 3. brouiller *b.* 372; **-bíre**, sf. discorde *b.* 83,2; **-bitórĭu**, aj. s. instigateur, brouillon 112,2; *b.* 102,3.

învrednicése, va. 3. daigner, faire digne; —, vr. devenir digne 299,2. 308, 2. 336. 345,2. 346; *b.* 15. 47. 54,2. 79. 83. 107,1.2. 149,3. 184,3. 203,2.

înzestráre, sf. ornement *b.* 328,3; **înzăstrése**, va. doter *b.* 97 . .

își, îți, pron. pers. v. gram.

J (ЖК).

jac, sm. rapine 258,3; **jăcuése**, (iĭ) va. 3. piller *b.* 19,2 . .; *jec-* 228,2.

jaf, sc. (urĭ) rapine; spoliation 355, *b.* 64. 347; **jăfuése**, va. 3. piller *b.* 63, 3; **jăfuíre**, sf. spoliation *b* 148,1.3.

jăganie, Jăjie, v. ji-.

jajet, sc. (e) *istr.* doigt *b.* 286,2. (dcr. deget).

jálbă, sf. (jălbĭ, jelbĭ) pétition, supplique 169,3. 170; *b.* 75,3. 124,3. 347; *jalobă*, id. 199,2; *b.* 151,3.

jále, sf. (lĭ) tristesse, deuil; chagrin; plainte 33,2. 202,2. 223,2. 297,3; *b.* 23, 2. 25. 179, 3. 216,3—218 . . 230,3; *-li*, *b.* 134,2. 182. 197,1.2; *jeale* 209,3. 211, 2; —, *mr.* *b.* 278; *jêle* 106,2; *b.* 11,3. 230; *jele* *b.* 186,2; **jálnic**, aj. s. triste, déplorable; affligé 339,2; *b.* 69,1.2. 112. 135,2. 201,3; *jealnic* 212,2; *b.* 186, 2; **jălése, jăluése**, v. jel-; **jăluitór**, sm. (ĭ) plaignant *b.* 75,2.

jăuțiță, sf. petit lait *b.* 258,3.

jărătec, sm. braise 320,3.

jârtvă, -víre, -vuesc, v. jer-.

jărtvênie, sm. autel *b.* 204,2 . .

jățĭu, sm. trône *b.* 130,2.3; *jeț*, *b.* 324,2.

jder, sm. martre 199,2.

jelánie, sf. désir 37,2; **-lése**, va. 3. plaindre 147,3; *b.* 186,3; *jă-*, *b.* 300; —, vr. se plaindre 102,1.2; *b.* 69,2 . .; *jilesc*, *mr.* *b.* 277,1.3; **-luése**, va. 3. désirer 15,2 (ἐπιπόθησε) 30,3. 33,2; *b.* 347,2; —, plaindre 115,3. 264,2; *jă-*, 206; —, vr. se plaindre *b.* 212,3. 230, 3. 232,1.2. 234 . .; *jă-*, *b.* 132,3. 152,3.

jema, sf. *istr.* soupe *b.* 285,3.

jenie, sf. génie *b.* 251,2.

jertfă, sf. (fe) sacrifice *jă-*, 262,2 . .; *b.* 246,2; *jârtvă*, 238,3. 321,1.3; *b.* 21. 49,2. 52,1.2. 83,3 . . 204 . .; *jărtivă*, *b.* 196,3; *jertvă* 345,2; *b.* 88,3; *jirtvă* 67 . .; *b.* 51,2.3. 52,2; *jrătvă*, 24 . . 66,2 . . 84,2. 85,3. 99,2. 101,2. 132,2 . . 248. 263,3; **jertfése**, va. 3. sacrifier, immoler, *jă-*, 262,2; *jertvesc* 262,2; *b.* 196,3. 211; *jirt-* 156,2; *jrăt-* 247—248; *jertfuesc*, id. *b.* 241,2; *jârtvuesc* 282,2; **jărtvíre**, sf. sacrifice *b.* 48; **jertvuitór**, sm. (ĭ) sacrificateur *b.* 88,2; *jirtvi-*, *b.* 51 . .

jeț, v. jățĭu.

jghêb, sm. égout *b.* 93.

Jicmont, sm. Np. Sigismond 175,3; *Jigmon* 37,3.

jicnicer, v. jit-.

Jídov, sm. (ĭ) juif 23,2. 51 . . 101. 108 . . 137,3. 140,2.3. 146,2. 187 . . 188 . . 243,3. 303. 317,3. 330,3. 333,1. 3; *b.* 20,3. 55,2 . . 219,2. 222,2; *jydov* 153,2; **-ésc**, aj. juif 37. 287; *b.* 20,3. 26. 157,3. 167,2. 341,2; *-ăsc* 315,2; *jydovască*, f. 152,3; **-ín**, s. juif 2*, 2; **-íme**, sf. Nl. Judée 212,3.

jigánie, sf. (anĭ, ănĭ) animal, bête 34,3. 117. 161. 166,3. 349,3 . .; *b.* 130, 2. 131,2. 146,3. 163,3. 165,2; *jâg-* 282,3.

Jigmon, v. Jicmont.

jignire, *b.* 177,2. v. jinghire.

Jigoreni, sm. Nl. 92,2.

Jijia, sf. N. d'un fleuve 62,2.3. 63. 75,2 . . *-iĭa* 53 . . 91,2; *-ie* 152; *Jejiĭa* 74,3; *Jăjăĭa* 103 . .; 244—245 . .

jilesc, va. *mr.* v. je-.

jimbesc, va. 3. sourire *b.* 209,2 (v. zim-).

jind, sm. désir *b.* 316; **jinghíre**, sf. désir, amour (?) *b.* 177,3.

jirtvitor, v. jertfă.

jítiea, sf. vie (biographie) *b.* 133,2.

jitár, sm. (i) garde-champêtre *b.* 319,2.

jitniceár, sm. rang d'un boïar 173, 3; *-cêr* 152; *jicn-,* 91,3 . .; **jítniță,** sf. (ţe) grenier 8*,3. 271,2. 326,2; *b.* 149.

jivése, vn. 3. *istr.* vivre *b.* 283.

jívínă, sf. (ne) animal, reptile 4 . . 35; *b.* 147,2.3. 148,3. 351.

jivítu, sm. *istr.* chair *b.* 283,2; **jivlíénie,** sf. *istr.* provision, nourriture *b.* 283; —, vie *b.* 283,2.3.

joácă, sf. danse 338,2.

joc, sc. (urĭ) jeu, danse 61,2.3. 291, 3. 353,3; *b.* 29,3. 51,2.3. 52,3. 89,1. 3. 348. 349. 354,2. 358; —, (jucái) vn. va. 1. jouer; danser 19,2. 61,3. 62. 91; *b.* 51,3. 89. 224. 226. 261. 362 . .; —, *istr. b.* 283; —, vr. se jouer *b.* 227. 355,3; *gĭoc, b.* 338,3 (v. gĭoc).

Jói, s. Jeudi 330,3. 331,2 . . 3; *b.* 59,2; **Joímăriță,** sf. une fée dans les croyances populaires roumaines *b.* 261 (v. gĭoi).

jos, av. bas, en bas 4. 27. 57,2. 70. 85,2. 87,2. 143,3. 156,3. 172,3. 293,3. 336,2; *b.* 73,2 . . 166,3. 191,3; *ğos, b.* 98. 117,2. 118,2. 359,3 . . (v. gĭos).

jucăríe, sf. (ii) jeu *b.* 236,3. 347,2; *-reĭa, b.* 256.

júdec, (aĭ) va. 1. juger, punir 12*, 2. 13*. 11. 14. 16,2. 32,2. 37,2. 74. 95. 113,3 . . 168,3. 170. 316,2; *b.* 17,2. 71. 112,2. 124,3; *jĭudec, b.* 143,2. (v. gĭudec); —, vr. disputer 9*. 11*,3; —, s. juge 16,3; **-átă,** sf. (ăţĭ) jugement; procès; loi, arrêt 21,2. 44,2. 113,1.2. 158,3. 168,3 . . 169—170. 281,2. 316, 2; *b.* 124,3. 125,3. 169. 204; —, disputation 11*,3; —, raisonnement *b.* 253, 2; —, vengeance 349,3; **-ătór,** sm. (i) juge 13*. 144, 159,2 . . 3 . . 169,2. 170, 2. 279,3; *b.* 47,3. 194,3 (v. gĭudec).

judéţ, sc. (e) jugement; justice 13*, 3. 11,3. 12,3. 15. 16,2. 185. 234,2; —, peine 11*,3; *gĭu-,* 275,2; —, juge 33,2. 44,2. 73,3. 184,2 . . 185,2; *juteţlu* 74,2; —, district, arrondissement *b.* 127, 2. 259,2, 324,2; **-ul,** le dernier jugement 170,2. 288,2.3. 315,2; *b.* 141,2. 143,2. 187,3 (v. gĭudec).

jug, sm. joug 4. 283; *b.* 50. 237 (v. gĭug).

jugán, sm. (i) hongre, châtré *b.* 258, 2. 311.

jugástru, sm. cornier 357.

julít, aj. *mr.* écorché *b.* 271,2 . .

jumătáte, sf. (ăţĭ) moitié, demie 135. 178,2. 335; *b.* 130. 174,3. 212 . .; *ğu-, b.* 92,3. 93; *jumita-, mr. b.* 266. 271; **jumătăţáre,** sf. moitié *b.* 186; **jumătăţát,** aj. à moitié 82,2 (v. gĭum-).

junc, sm. (i) bouvillon 132,3; *b.* 315. 3. 330; —, taureau 15,2; **-án,** sm. (i) id. *b.* 258,2 (v. gĭuncă).

júne, sm. jeune homme 25,2. 164; *b.* 235,2. 307,3; *-lŭ,* 16 (v. gĭone).

junghêtul, sm. victime 90,3; **-ghíere,** sf. (i) action d'égorger 318,3; *-ghere,* victime *b.* 88,3; *-ghíare,* pleurésie *b.* 341,3; **-ghíu,** va. 1. tuer; assassiner 293,2. 331,2; *b.* 129; —, piquer *b.* 341, 3. 342; *juînghĭu* 62; —, sc. (urĭ) pleurésie *b.* 340,3 (v. gĭungh-).

junícc, sf. génisse *b.* 258,2.

jupân, sm. seigneur, maître 33,2. 92, 2. 352,2 . . 3 . .; *b.* 69. 317,3; —, *mr. b.* 356; *-pan* 134,2 . . 343,2. 344,3; **-a,** sf. madame *b.* 330; **-easă,** sf. (ese) femme; dame; maîtresse 171. 352,2 . . 3; *b.* 68, 1.2. 207. 226. 333,2; *-easă* 353,2. 354 (v. gĭupân).

jur prejur, av. tour autour *b.* 326,2.

jur, (aĭ) va. 1. jurer; conjurer 59,3; *b.* 179,2; —, vr. jurer 16,2. 144,2. 234, 2; *b.* 5. 73,3. 74. 185,3. 347; *gĭur* 7 . .; **-ământ,** sc. (urĭ) serment 171,2 . . 172. 217,3. 333,2. 335,2; *b.* 74,3. 179,2. 213,3; —, (minte) *b.* 364; **-át,** s. aj. juré 217; *b.* 260; —, serment *b.* 264 (v. gĭur).

L (*l*).

l' v. la.

'l, -l, pr. pers, il v. el, passim.

la, prép. à; vers 1. 28. pass.; —, désigne une quantité indéterminée *b.* 248, 2. 351,2. 355; **-ce,** pourquoi *b.* 368,3.

lábă, sf. (be) patte *b.* 261,3.

lac, sm. étang *b.* 157,3; —, remède *b.* 138 (v. leac).

lăcáș, sc. demeure, habitation 212,3. 238,3; *b.* 16,3. 48,2. 71. 107,1.2.

lăcátă, sf. (ăţĭ) cadenas 228,2.

Lachedemonêu, sm. (i) Lacédémonien 157; *-mon, b.* 10,2.

lachéu, sm. (eĭ) laquais *b.* 244,2.

lácom, aj. avide, cupide; avare 46. 47,2. 258; *b.* 14. 26. 351,2; —, s. avare *b.* 9,3. 11—12.

lăcomesc, va. 3. convoiter, être avide 44,2; *b.* 148,3 . .; **-míe**, sf. avidité 285; *b.* 14. 25. 128,3. 212,2. 374,2; —, avarice 50; *b.* 9,2 . .

lácrămă, sf. (ămĭ, me) larme 7. 67, 3. 99,1.2 . . 107. 180,3. 241,3 . . 285,3. 339. 361,1.2; *b.* 31,3. 47. 85,2. 161,2. 179,3; *lacărmă*, (mĭ) *mr. b.* 277,2.

lăcrămez, (aĭ) vn. 1. pleurer, larmoyer 139,3. 188. 225; *b.* 183. 186,2. 190,3. 207,3; —, *mr. b.* 279; *-căr-*, *b.* 279,2; **-rimióră**, sf. dem. larme *b.* 307,2; —, myosotis *b.* 320; **-rămós**, aj. pitoyable *b.* 192,2.

lăcuésc, (uĭ) vn. 3. demeurer, habiter; vivre 10*,3. 4 . . 5. 12,3. 20,2. 36. 76,2. 99,3. 101,3. 112,2. 113. 118,2.3. 141. 143,2. 181,3. 205. 206 . . 234,2. 253. 267,3. 353,2; *b.* 1,2. 6,2. 25,3. 47,2. 64,3. 169. 186,2. 374,3; **-uínță**, sf. (te) habitation, demeure 240,3. 253, 2; *b.* 71. 222; **-uitór**, sm. aj. habitant; résidant 37,3. 69,2. 119. 155. 197,2 260,3. 279. 320. 340,2; *b.* 2,3. 75,2. 87,2. 124,2. 219,2 . .; *cetate — toare*, ville d'habiter 238,2.

lăcustă, sf. (te) sauterelle 8 . . 264, 2; *b.* 365,3; —, (tea) 201—202 . .; **Lăcustên**, sm. Nl. 134,3.

ládă, sf. (lăzĭ) caisse, coffre *b.* 105, 2. 351,2 . . 352,3 . .

ladán, sm. oliban, encens 64,3.

Ladislau, sm. Np. Ladislas 361,3.

lădíță, sf. dém. petite caisse *b.* 368,3 . .

Lado, sf. nom d'une déesse slave *b.* 51,1.2 . .; —, intjct. *b.* 320 . .

lae, v. laĭu.

lăeață, sf. *mr.* misère *b.* 267,2.

laemn, s. *istr.* bois *b.* 285,3 (dcr. lemn).

Laértie, sm. Np. *b.* 13,2.

laĭu, aj. *mr.* pauvre; misérable *b.* 274,3 . . 279. 281 . .; —, noir *b.* 343,2. 349,2; *mr. b.* 277,2; —, vr. *mr.* se laver *b.* 275,2 . . (dcr. lău).

lăîngore, sf. fièvre chaude 5.

lămâe, sf. limon *b.* 44. 45,2.

lămurít, aj. purifié, affiné 154,2; *b.* 340.

lână, sf. laine 313. 367,2; *b.* 3,3. 258,3.

lance, sf. (lăncĭ) lance *b.* 127,2.

lăndure, sf. (rĭ) *mr.* hirondelle *b.* 281,3.

lângă, prp. près, auprès de, à côté de 169,1.2. 308,2. 325,2; *b.* 37,2. 124. 149, 1 . . 2 . . 255. 373,2; *-gâ* 40. 65. 268, 2; *lăngâ* 7. 36. 60,3. 99,3. 107,3. 123, 3. 127,3. 158,3; *-gă* 70. 72,2. 220; *b.* 19,3. 25. 84,3. 167. 180. 200,3. 205,2; *pe — aceĭa*, outre cela *b.* 145,3; *lâîngâ* 2*,2. 4*,3. 33. 38. 62. 80,3.

lânged, aj. malade, languissant 18, 3. 19; —, *mr. b.* 273,3 . .; **lăngeĝune**, sf. langueur 229.

lanțĭu, sc. (urĭ, ure) chaîne; liens 132; *b.* 194,2. 329,1. 2. 369,3.

lanțu-lu, sm. *istr.* linceul, couverture de lit *b.* 285,2.

Lapithên, (enĭ) sm. Np. *b.* 90,2.

lapte, sm. lait 7 . . 15,2. 36. 282; *b.* 12,2. 44. 99,2. 226; —, suc, jus 255, 2—256 . .; *-ti*, *b.* 120,2. 258,3.

lăptúgă, sf. laitue *b.* 98,2.

Lăpușnên, sm. Np. *b.* 127; *Lep-*, *b.* 126,3.

larg, aj. large, ample 44,2. 69,2; *b.* 9,3. 130,2. 142,2. 169 . .; *pe —*, *pre —*, en détail 189. 300. 333,3; *b.* 2,1.2. 83. 197,3. 236.

lărgesc, vr. 3. s'élargir 15,2. 206. 249,3; **-gíme**, sf. largeur, étendue 224, 3; *b.* 92,2.

Larísa, sf. Nl. 320 . .

lărmuesc, vn. 3. faire du bruit *b.* 369,2.

las, (lăsaĭu) va. 1. laisser, quitter, abandonner 3*,2. 7*,3. 1. 3. 4. 7. 8 . . 9 . . 12,2. 13,2. 15,2. 17,2. 21 . . 23, 2. 26. 28,3 . . 30,2. 39. 42,2. 46. 47,2. 60. 68,2. 96,2.3. 97. 108,3. 126,2. 128, 3. 140,2. 155,2. 163. 188,3. 210. 290, 3. 338; *b.* 23,2. 56. 63,3 . . 121. 148,3. 307,3. 345; —, pardonner 13. 55,3 . . 81. 113; *istr. b.* 284,3; —, relâcher 21 . .; *mr. b.* 264; —, instituer 23. 42,2; —, remettre 365; *— sec*, jeûner 235,2 . .; —, vr. se délaisser; cesser; s'éloigner 89,3. 91; *b.* 39,3; *— jos*, descendre 167,2; *b.* 311. 327—328; *îmĭ — sânge*, se faire tirer du sang *b.* 27,2 . .; *— apa*, découler *b.* 43,3. 44 . .; *les*, 39. 212; **lăsáre**, sf. action de cesser 24,2; **lăsata**, sf. commandement 25; *— de carne*, mardi gras, jeûne 99; *— săculuĭ*, id. 235; *-tul cărneĭ*, id. 103,3; *-tul de carne*, id. 310,3; *-ul săngeluĭ*, saignée *b.* 27.

Laslău, sm. Np. Ladislas 234,2. 235, 1.2 . . 361,2 . . 360—363 . .; *-lo* 177,2.

lăstărúț, sc. (e) rejeton *b.* 344,3.

lastru, sm. (re) voile (?) *b.* 176,2.

lat, aj. large, vaste 176,2. 323; *b.* 61,2 . . 118,3. 145,3. 306,3; —, s. étendue 267,3; —, (poitrine) *b.* 340,2.

Latin, sm. latin, Np. 59. 280,2. 329. 330,3; **-ésc,** aj. latin 59. 143,2 . .; *b.* 183,2. 252,3; *lă-* 119. 125,3; *b.* 312,2. 315; **-éște,** av. latin *b.* 315; *lă-* 21,3; *b.* 35. 125,3.

latru, (raĭ) va. 1. aboyer *b.* 121,3. 250. 251. 358.

láture, sf. (rĭ) côté; contrée 61,3. 68. 130,1.3 . . 285,3. 286,2; *b.* 51,2. 165, 2; *în laturĭ,* de, à côté 218,2. 294; *b.* 22, 3. 228,2. 304,3; *în lăturĭ, b.* 261. 327.

laț, sc. (urĭ) lacet, filet 81,3. 214. 365; *b.* 348,2; —, piège 47,2. 286.

lățesc, va. 3. répandre (le nom) 205, 3; — vr. s'élargir, s'étendre 68,3. 142,2. 158. 282; *b.* 50,2. 327; *-țâsc* 69; **lățíme,** sf. étendue, développement 323; *b.* 50 . . 93. 158,3.

lau (lăuiu, la) va. 1. laver 8*. 36. 241,3; *b.* 352,2; *mr. b.* 277,3.

laud, (lăudaĭ) va. 1. louer; prier 14, 2.3 . . 16,2. 35,3. 45,3. 61,3. 80. 83,2. 164. 267,2. 272,3. 292,2. 313,2; *b.* 142; *lăud* 313,2; —, vr. se vanter 9*,3. 11. 13,2. 47,3. 55 . . 147,2 . . 250,1.2 . . 253,3. 254; *b.* 6,3. 9,3 . .; **-ă,** sf. (laude) louange; grâces 13*,3. 27. 47,1.3. 72, 3 . . 84,2.3. 170,2. 233; *b.* 111,2. 126. 151; *cartĕ laudelor,* le Psautier 364,2; **lăudát,** aj. loué, élevé 80,2. 84; *b.* 235,2.

lăuntru, av. *în-,* dedans; en, au dedans 137. 222,2. 288,3; *b.* 41. 45,3. 87,3. 93. 178,3. 241,3. 244,3; *den —, din —,* en dedans, dans l'intérieur 69. 292, 2. 331,3; *b.* 37. 100,3. 178,3. 357,2; *pre din —,* id. 173; *b.* 33; *lontru* 46,2. 149,2; *lăontru, b.* 84; *nontru* 299,2; *diniontru, b.* 122,3 (v. înlăuntru).

lăută, sf. (te) violon *b.* 315,2; **-tár,** sm. (l) ménétrier *b.* 104,2. 345,2.

lăutoáre, sf. bain *b.* 351.

láva, sf. lave *b.* 237,2.3.

lavirínth, sm. labyrinthe *b.* 164.

láviță, sf. (țe) banc *b.* 12.

lavră, sf. couvent, monastère 97,2. 98,3; *-re,* 94,3; *lavvră* 109,3.

Lavredán, sm. Np. *b.* 195,3; **Lavrentie,** sm. Np. Laurent *b.* 3,2.

Lazar, sm. Np. 30,3 . . 139,1 . . 3. 141. 186,3. 188,3. 196. 208; *-ăr* 137, 2.3. 138,1.3. 140,2 . .

lazur, sm. azur, lapis lazuli 173.

le, pr. pers. f. 3. 5. etc. v. gramm.; *lea* 16,2.

'lea, pr. dém. *mr.* celle-là *b.* 273,3.

leác, sf. (urĭ) remède *b.* 300. 304, 3. 306,3. 342—343 . .; *lĕc* 64,2. 115,2. 363,3. 364; *b.* 177. 182. 212; *nice* —, rien 110,3; —, pas un moment 253; *lĭac, b.* 66,3. 67,2; *lac, b.* 138.

leáfă, sf. (lefe, fĭ) solde *b.* 34,3. 326,2 . .

leágăn, sc. (gene) balançoire *b.* 52; *lĕg-,* berceau 303; *lĭag-* 136,3; —, (ganaĭ) vr. 1. bercer, brandiller 12. 35 . .; *b.* 52. 217,3. 287.

leápăd, (lepădaĭ) va. 1. rejeter, abjurer; jeter; éloigner; ôter 1*,3. 3*,2. 4. 11. 18. 29,3 . . 59. 60. 80,2. 85,3. 86,2. 101,2 . . 117. 120,3. 127,2 . . 248, 2. 265,3. 283. 306,2. 349,1.2. 362; *b.* 16,2. 80 . . 90. 214,3; —, semer 292,3; —, vr. se défaire; rejeter, abjurer; renoncer 10*,3. 11*,2. 15,2. 48,2. 80,3. 85. 141,2. 288,3. 304,2; *b.* 110,3. 181, 3; *îmĭ — pruncĭĭ,* avorter *b.* 323,2; — — *legea,* abjurer la religion *b.* 34,2; — — *doftorul,* éliminer *b.* 182; *lăpăd* 327,3; *lap-, b.* 208,2; *lăp-, b.* 233. 357, 3; *lăped* 319; *lipăd, b.* 359.

lecuésc, va. 3. guérir 84. 221,2. 319, 3; **-uíre,** sf. guérison *b.* 30,3. 373; **-uít,** aj. guéri *b.* 339; **-uitór,** aj. s. curatif; médecin 84,3; *b.* 72,2.

lecúță, sf. une goutte, un bien *b.* 318,3.

lefegíu, sm. (gĭi) mercenaire *b.* 326,2.

leg, (aĭ) va. 1. lier, attacher 2*,2. 36. 52,2. 89,2. 113. 127. 132. 140,2. 171,2. 183,3. 266. 310. 323. 328,3. 359. 364,3; *b.* 3,3. 133,2. 171,3. 213,2 . . 3 . .; — *nunta,* marier 116. 162,2; — *voroava,* entrer en pourparlers 200; — *dinții, istr.* agacer les dents *b.* 285,3; —, vr. s'obliger *b.* 193,3. 210,2; **-at,** aj. s. lié, attaché 7*,2. 188,3. 232,3. 310,3; *b.* 41,2. 148,2. 167,3 . .; —, obligatoire *b.* 28,3; *ligat, mr. b.* 266,2; **-ătoáre,** sf. (orĭ) lien 1*,3; **-ătúră,** sf. (rĭ) lien, bande, chaîne 4*. 5*,3. 11*,2. 49,2. 97,3. 99,2. 228,2. 283,2; *b.* 4. 73. 91,2. 171,3; —, alliance; traité 4. 277,2; *b.*

10. 34,2. 159,2; —, obligation 335,2; *b.* 7. 210,2; *liga-, mr. b.* 266,2.

lége, sf. (gi) loi, foi 71,3. 153 . . 216, 2; *b.* 57,3; *lége* 1*. 2*,2. 4*. 5*,3. 15*. 16*,3 . . 4. 8. 9. 12,2. 20,3. 43. 51 . . 54,2. 87,3. 90,3. 110,1.2 . . 122. 133,2. 154,2. 174,2. 260,2. 261,1.2. 275,3. 330,3. 331. 344; *b.* 21,1.2. 46,3. 132. 202,2. 219,2. 236,2; — *vêche,* le vieux Testament 105,3. 209,1.2. 342; *b.* 64 . .; — *noaĭ,* le nouveau Testament 209; *b.* 64 . .; — *călcătórĭu,* celui qui viole la loi 12*; *fără* —, impiété 210. 248,3. 354,3 . .; *fără de* - , id. 2; .16 etc. *b. ledzce* = lege 226,2.

legéndă, sf. (de) légende *b.* 353,3.

leghenéşte, av. à la manière des mineurs *b.* 224.

legheón, sm. légion 228,3; *-ghioană, b.* 237,3.

leghin, sm. lavoir 352,2.

legĭuíre, sf. (rĭ) législation, droit *b.* 80. 221,2; **-uít,** aj. légitime *b.* 220. 243; **-uitoare cóndică,** code judiciaire *b.* 86.

legúmă, sf. (mĭ, me) légume 57,2; *b.* 42,2. 258,3.

lehăĭese, vn. 3. jaser, clabauder *b.* 102,3.

leĭcúţă, sf. entonnoir *b.* 318,2.

Lelea, sm. Np. nom d'une déité populaire slavone et roumaine *b.* 51,2 . .; *ler-doamne, b.* 329,3; *ler-oi-leo* —, *b.* 325, 3; *ler-uĭ* —, *b.* 327,2; *ler-om*—, *b.* 324,3; *ler-umi* —, *b.* 326,3. 331,2.

lele, s. ami *b.* 335,3; **lelíţă,** sf. amie, chérie *b.* 308,3. 309.

lemn, sc. (e) arbre; bois, forêt 1*,2. 12*. 3. 4 . . 5 . . 6. 8. 17. 49,3. 65. 104, 3. 117,3. 121. 126,2. 142. 233. 264,2. 288,3. 325,2. 356,3; *b.* 14,2 . . 27. 32, 3 . . 52,2. 106. 129,3. 146,3. 157,2 . . 182. 240,1.3; — *de roadă,* arbre fruitier 265,2 . .; — *roditorĭu,* id. 281 . .

lemozína, sf. *istr.* aumône *b.* 283,3. 284.

léne, sf. paresse, indolence 3. 169, 2. 301; *b.* 373.3; *lêne* 54,3. 80,3. 105, 2. 157,3. 161. 236,2; **lenese,** vr. 3. devenir paresseux 3*. 206; **leneş,** aj. s. paresseux *b.* 197. 349. 352,2; *lê-* 99,3. 181,2. 236,2. 313,2. 327,3; — *cu inima,* tardif 232; *lenĭş, b.* 121,2; **lenevese,** vr. 3. fainéanter 360,2; **-víre,** sf. oisivité 236,2; **-vos,** aj. oisif 169,3; *b.* 247,2.

lenjese, va. 3. *istr.* mentir *b.* 285.

leoáe, sf. lionne 36.

Leodíchiea, sf. Nl. Laodicée *b.* 68,3.

Leon, sm. Np. 299,1.3 . .; *b.* 60; —, Nl. 58,3.

lepăd, v. leapăd, **-át,** aj. s. rejeté, jeté; abject; apostat 46,2. 86,2. 156. 169,2. 304.2. 329,2; *b.* 61,3. 80,2. 117, 2; **Lepădat,** sm. Np. 76.

ler v. Lelea.

lésne, av. facile, aisé 35,2. 123,2. 126. 159,2. 275,2. 285. 327. 364; *b.* 25, 2. 37,3. 115,2. 212—213; *leasne, b.* 13, 3; *lezne, b.* 189. 208,1.2; *lisne* 288; **-níre,** sf. *cu* —, facilement *b.* 83,2.3. 87.

léspede, sf. (lèspezĭ,-dĭ) table; plaque *b.* 130,2 . . 179; —, carreau *b.* 41,2.

Lêşi, sm. pl. Np. Polonais 25,2. 70, 2. 71,1.3. 150 . .; *Leaşi* 191,3. 200,3; **leşese,** aj. polonais 69,3. 73. 143,2. 200,3. 360,3; *b.* 34,2; *-păsc* 190,3; **leşeşte,** av. id. 235; *b.* 35.

leşin, vn. 1. s'évanouir *b.* 183; *lea-* 254,2; **leşăn,** sc. (urĭ) défaillance *b.* 161,3.

lêşnic, sm. (i) embûche 364,3.

leşuese, va. 3. se tenir aux embûches 273. 364,3. 365.

let, sm. an 219,2.

letopíseţ, sc. (e, â) chronique 69; *lê-,* 142,3. 169,2 . . 3. 189. 196—7; *b.* 1. 2,2; *-săţ* 150,2 . .; *letopisiţ, b.* 32,2. 102; *litopíseţ* 69,2; *-săţ* 70.

letorghie, leturghie, v. lit-.

leu, sm. (leĭ) lion 12. 35,3. 36. 59, 3. 60,1.3. 104,3. 247,2. 353,1 . . 2; *b.* 55,2. 70,3 . . 84,3 . . 212,1.2; —, piastre 151. 207,3; —, franc *b.* 334,3; **Leu,** sm. Np. Léon 59,3 . . 60,3. 221,3.

Levcáda, sf. Nl. Leucadie (?) 258,3.

levantín, sm. étoffe orientale *b.* 226,2.

levei, va. *istr.* lever *b.* 284,3.

levertín, sm. (i) affranchi 284.

Leveu, sm. Np. 194,2; **-vĭ,** sm. Np. 35,2; *b.* 70,2.

lexicón, sc. (e) lexique 251,2 (v. lixon).

Léyda, sf. Nl. 216,2.

lĭac, lĭagăn, v. leac, leagăn.

lĭáu, va. *mr.* (lo, londalui) prendre *b.* 264,2. 265,1.3. 266. 272 . . 281; —*drumu,* partir *b.* 276 (dcr. lau).

Liba, sf. Np. *b.* 172.

líber, va. 1. *istr.* délivrer *b.* 284,3.

líbov, s. grâce *b.* 91,2; *cu —*, gracieux *b.* 91,2 (v. líubov).

líbru, sm. (ri) *istr.* livre *b.* 284.

Lichír, sm. Np. *b.* 207—208 . .—210.

licurâşte, sf. une plante *b.* 98.

liepure, s. *istr.* lièvre *b.* 286,3 . . (dcr. lep-).

Liea, sf. Np. Lea 37.

lĭert, va. 1. *mr.* pardonner *b.* 264; **-ăţiune**, sf. permission *b.* 272,3 (s. dcr. lert).

ligâre, sf. *mr.* alliance *b.* 263,3 (v. dcr. leg).

Ligaridi, sm. Np. 157.

ligat, -ură, *mr.* v. leg.

lĭşor, av. *mr.* facile *b.* 268; —, léger *b.* 270 (v. dcr. uşor, ĭuşor).

lilice, sf. (ce) *mr.* fleur *b.* 269. 280, 2. 3.

limán, sm. hâvre, port 293; *b.* 15,3. 149,2. 151,3. 242,3.

limb, sm. Limbes *b.* 190,2. 192,2.

limbă, sf. (bl) langue; peuple, nation, les Gentiles 1*,3 . . 6*,1.2. 9*,3. 16*, 2. 8. 11. 13,3. 15,1.3 . . 24,3 . . 31. 36. 37,2 . . 42,3. 54. 64,2. 78,3 . . 85,1.2. 94,2 . . 103,3. 119,2. 125,3. 126. 143, 2. 146. 184,3. 209. 237 . . 282,3. 312, 3. 365,2. 367; *b.* 5,3. 38. 55. 56. 138, 2. 142,2; — *de moarte*, testament *b.* 307,3; *lĭnbă* 51,2; **-bút**, aj. éloquent *b.* 197,2.3; **-buţie**, sf. éloquence *b.* 195,3.

límpede, aj. limpide, clair 193. 257, 2. 359,3; *b.* 109,2. 134. 254,3; **-pezése**, va. 1. clarifier, épurer *b.* 263. 368; —, vr. s'approprier *b.* 324—325; *-peḑâse* 242.3; **-pezie**, sf. limpidité 29,2; **-zít**, aj. limpide *b.* 176,2.

lín, aj. calme, doux; tendre 137. 268, 3. 337; *b.* 90,2.3 . . 174,3. 176,3. 192, 2. 292. 314,2; —, s. le calme 29,2.

ling, va. 2. lécher 30,3. 157. 367,2; *b.* 98,3.

lingură, sf. cuiller *b.* 234,3. 370,2; *lung-, istr. b.* 285,2.

linguşése, va. 3. flatter, caresser *b.* 208. 247,3. 248; *-şâse*, *b.* 84,3; **-şíre**, sf. flatterie *b.* 153,2.

linişór, av. tranquillement *b.* 72; **linişte**, sf. repos, calme, tranquillité 84, 3. 214,3. 257,2. 345,3; *b.* 6. 49. 87,2. 147. 305; *cu —*, μεθ' ἡσυχον *b.* 90,3; *lineşte* 79,3; **-ĭştít**, aj. tranquille *b.* 353,2.

línte, sf. lentille 356,2; *b.* 97,3.

Liov, sm. Nl. Lemberg 70. 190,3. 191; *Livov* 237.

lipăd, v. leapăd.

lipán, sm. (i) courrier *b.* 311,3.

lipesc, va. 3. coller, souder 23. 69, 2. 72,3. 163,2. 201. 342,2; *b.* 50,3. 178, 3; —, vr. s'attacher; s'unir 131,1.2. 315; *b.* 22. 96,2. 147,2. 148 . . 185,3; —, toucher *b.* 110.

lipovenésc, aj. lithuanien *b.* 341,2.

lipsă, sf. manque; défaut; besoin, nécessité 125,2. 211,3. 212. 217. 242,2. 276,2. 278; *b.* 6,3. 7. 9,3. 102,2. 107,2. 148,2. 241,3. 246. 253,2. 323,2; *e —*, il faut (πρεπει) 217,2 . . 270 . .; *b.* 210; *de —*, nécessaire 219,2 . . 3 . .; *b.* 162, 3. 201,3. 212,3. 236,2. 247 . .; **lipsésc**, va. 3. priver, dénuer; —, vn. manquer; —, vr. se priver, renoncer 79,2. 158,3. 160. 206,3. 219,3. 292,3. 297,3. 312,3. 325. 346,3; *b.* 6. 11,3. 17,2. 34,2. 70, 3. 87,2. 94,3. 105. 118,2. 127,3. 148, 2 . . 3 . . 151. 187,3. 209,3. 247. 252,2. 354; —, fuir *b.* 127,2; —, *mr.* avoir besoin; falloir *b.* 264,3. 265. 272, 2. 276,3. 278,2; *-sâsc*, *b.* 182,3; **-síre**, sf. manque *b.* 5,2; —, *mr.* nécessité *b.* 265 . .; **-sít**, aj. s. dépourvu; pauvre 106,2. 118,3. 119. 344; *b.* 8. 12,2. 28,2. 47. 196,2. 248,2. 359.

líră, sf. livre turque *b.* 310,3.

Lisie, sm. Np. Lysias 5*,2. 6*,2. 7*.

literă, sf. (re) lettre *b.* 183,2 . . 3 . .

Litfa, sf. Nl. Lithuanie 360,3.

Lithostroton, sm. Nl. 21,2.

litră, sf. (re) litre 101; *b.* 43. 46; — livre, *b.* 294,3.

litrosesc, va. 3. sauver 361.

liturghíe, sf. (il) liturgie, messe; bréviaire 115. 239,3. 240 . .; *b.* 33,2; *let-*, 9. 91. 176,2. 293,2; *b.* 55; *lyt-* 160,3. 161,2. 330,2 . . 343. 344,3. 345; *b.* 35,3. 56,2. 80,2; *letor-*, 89,3.

líubov, sm. amour, charité 48,3. 49. 50,2. 224,2 (v. lib-, ĭub-).

livádă, sf. (vezi) prairie 291,3. 296, 3; *b.* 200 . . 221,3.

livân, sm. oliban 367,3; *b.* 97,3. 133, 3; *-un*, *b.* 167,2.

Liviea, sf. Nl. Lybie 358,3.

Livov, v. Liov.

lixon, sm. lexique 355,3.

loc, sc. (ure, uri) lieu, place 1. 3. 4. 5. 31. 36. 38,3. 43,3. 58,3. 69,2. 83,2. 137,3. 272,3. 284 . .; *b.* 13,2 . . 172. 215,

2; —, *mr.* terre *b.* 269,2; — *tocma,* plaine 19; *are* —, avoir lieu *b.* 87,3; *de* —, aucunement 197; — —, tout de suite *b.* 297,2; *în* —, *în* — *de,* au lieu 24. 59, 2. 95,3. 101,2. 285,3 . .; *b.* 28,2. 47. 72,3. 157,3 . . 180. 194. 236,2. 345,2; —, tout de suite 201,1.2; *b.* 72; *stau în* —, ne bouger pas *b.* 304; *la* —, dans sa place primitive *b.* 57. 334; *pe* —, à l'instant, sur le champ *b.* 291,2. 352. 361,3; *pi* —, *b.* 133,3; *pă* —, *b.* 167,2.

Loga, s. Np. *b.* 234,2.

Loggos, sm. Nl. (Longus)? *b.* 40.

lógbica, sf. logique *b.* 247. 251—253 . . 254,3.

Logobatul, sm. Nl. Lombardie *b.* 118,2.

logodíre, sf. l'action de fiancer 346.

logofăt, sm. (eți) logothète, chancelier, ministre 62,2. 73,1-3. 74. 75,3. 136 . . 199,3 . . 290,3. 333; *b.* 1,3. 34. 75,3. 205,3; — *mare,* chancelier 75,2; *b.* 97, 2; *-feț* 76,2. 79,3. 91,2. 119,2.

Logoj, sm. Nl. 37,2.

Longobarda, sf. Nl. *b.* 168,3.

lopátă, sf. (ăți) pelle; rame 104,3. 219. 327,2; *b.* 353.

lor, pr. dativ plur. v. gram.

Lot, sm. Np. 237,3. 275. 293; *b.* 62.

lou, sn. *istr.* chasse *b.* 286,3 . .

loválă, sf. coup 362,2; **-vese,** (ii) va. 3. frapper, heurter; toucher 71,2. 114,2. 121,3. 192. 255,2. 301. 341. 362; *b.* 40,1.2. 69,2. 91. 116,2. 121,2. 130, 2 . . 131,2 . . 177,3. 199,3. 240,3. 245, 2. 375; —, vr. se heurter *b.* 52,2. 217, 3. 338,3; —, rencontrer, lutter 142,3. 358; —, quereller 265,3; *-văsc, b.* 64, 2; **lovíre,** sf. coup *b.* 85,2. 184,3. 242, 2; **lovitúră,** sf. (rĭ) id. 241,3; *b.* 197,2. 357,3; —, attaque, maladie *b.* 26,3.

lozie, sf. (ii) osier *b.* 350,3.

lu, gen. et dat. du pr. pers. il v. gram.; *mr. b.* 266,3 . .

luáre, sf. acceptation 97,3; — *aminte,* attention 89,3 (v. lau).

Lucă, s. Np. Luc 41,3. 76. 96,3. 252,3 . . 258,3. 271,2. 275,3 . . 307,2; *b.* 22,2. 34,2 . . 36,2. 63. 203 . .; **Lucaci,** sm. Np. 33,2; **Lucari,** sm. Np. 290,2.

luceafăr, sm. (ferĭ) lucifer 57,2; *-ča-* 267,2; *b.* 158,2. 195; — *de seară,* l'étoile du soir *b.* 159,2; —, (firĭ) *b.* 137,3; **luceferél,** s. dim. (reĭ) id. *b.* 326,2. 328,2. 370,3 . . 371,2.

lucese, vn. 3. luire *b.* 306,3.

Luchii, sm. Np. Luc *b.* 198; **-illa,** sf. Np. *b.* 10.

lucĭu, sm. (ii) pleine mer; bas-fond 130. 224,2. 293; *luču, b.* 93.

lucrăre, sf. (ărĭ) travail, activité; œuvre 245,3 . .; *b.* 83,2. 108,2. 202. 243,2. 244. 253,2; **-rătór,** sm. (i) travailleur, ouvrier 47,3. 97,3. 178,2. 194, 3. 313; *b.* 219,2. 222,2; **-rătorie,** sf. (ii) entreprise *b.* 260; **-rez,** (ai) va. 1. travailler; faire, agir 15*. 9. 14. 23,3. 27. 89,3. 253. 313. 318; *b.* 2. 5,3 . . 29,2. 67,2. 80. 84,3. 92,3. 215,2. 239. 244,2; —, servir (Dieu) 2*. 8*,2; —, *mr. b.* 278,3; *îmĭ* — *mintĕ,* tourmenter l'esprit *b.* 96,3; *-eđ,* 107,2 . . 3 . . 119, 3. 197. 304,2. 312,3. 326; *-ru,* 9. 178, 2; *b.* 223,2. 262,2. 357,3; **-rișór,** sc. (șoare) objet *b.* 11,2; **lucru,** sc. (rurĭ, rure) travail; ouvrage, œuvre; fait, chose 12*. 1. 2 . . 3. 8. 23 . . 24,3 . . 29,3 . . 31,2. 35,3. 39,3. 42,1.2 . . 44,2. 51 . . 66,2. 73,1.3. 86. 88,2. 115,2. 117,1.2. 121. 131,3 . . 168,3 . . 185,3. 219,3. 263. 266. 276,3. 292,3 . . 312,2. 331,2.3. 366; *b.* 1,2. 7,2. 13,3. 56,2. 77,2.3 . . 120,2. 155,3. 213,3. 235,2 . .; —, *mr.* travail *b.* 271,2. 273. 276,2; —, événement 68,3; —, intention 142; — *de oaste,* occupation belliqueuse *b.* 50,2; — *de odihnă, b.* 231,3; **lisez:** *locurĭ* — —; **lugurie,** sf. *mr.* chose *b.* 271,1.2.

lúcs, sm. luxe *b.* 246.

lugurie, *mr.* v. lucru.

luleá, sf. pipe *b.* 333,3.

luludi, sf. (uzi) *mr.* fleur *b.* 273,2. 275.

lumáche, sf. *mr.* rameau *b.* 270,1 . . 2 . . 271,3. 277,3.

lumânăre, sf. (ărĭ) lumière; chandelle 224,3. 294,2; *b.* 64,2. 324,3 . . 365; *lumin-, b.* 344,2.

lumbíniță, sf. pastèque *b.* 98,2.

lumbrisesc, vn. 3. *mr.* resplendir *b.* 282.

lume, *istr.* nom *b.* 284,3 (dcr. nume).

lúme, sf. (mĭ) monde 1. 2. 12,2. 14. 17,2. 18,2. 20,2 . . 29,2. 36,3. 41. 42, 2. 46,1.2. 48,3. 54,1.2. 56,3. 80,1.2 . . 84,1.3. 96,2. 100. 104. 109,2. 118,2.3 . . 145,2. 154,2. 186. 202—204. 272,1.3. 298,2. 309 . . 324 . .; *b.* 3,2. 13,2. 24. 36 . . 95,3. 93—96 . . 142,2.3. 216—218; *mr. b.* 280,2; —, foule *b.* 246,3; *a toa-*

tă —, universel (καθολικός) 146. 162,3; *b.* 100. 133,3; — *ochiuluĭ*, prunelle de l'œil 12. 15,2; **lumán**, aj. séculier, laïque 51,3; *-mên* 113; **lumése**, aj. mondain, séculier 46,3. 114,3. 325,3; *b.* 9 . . 29, 2. 155; *-mâsc* 51,3; —, s. pl. les choses du monde 52,3 . .; **lumêşte**, av. séculairement 51,3.

lumínă, sf. (nĭ) lumière 8*. . 7. 20, 2 . . 3 . . 23. 29,2. 32 . . 34,2 . . 64,3. 80,3. 85,3. 99 . . 102,2. 110,3. 203. 265, 1-3. 308—309 . . 329,3; *b.* 36 . .; *lumiră* 2*,3 . . 3*; — *ochiuluĭ*, prunelle 247. 281,3; *b.* 340; *lunini* —, *b.* 138,2 (v. lume); **-náre**, sf. (nări) illumination 85, 3. 270,2; **-nát**, aj. illuminé, éclairé; resplendissant 8*. 11*, 2.29,2.3 . . 32,2. 48. 83. 100,2. 102,2 . . 106,3. 132,2. 254. 285,3. 302,3; *b.* 15,2. 17,3. 39,3. 52,2; —, illustre 98,2. 99,2. 109,3. 118,3. 124,3. 336,3. 348,2; *b.* 249; —, clair, pure *b.* 23. 138. 139. 338,2. 340,2. 342, 3. 343,2.3; —, av. magnifiquement; clairement 30,3; *b.* 23,3; *lumirat* 55,2; **-nătór**, aj. s. qui répand la lumière; éclaireur 77,3. 84,3. 154,2. 158; *b.* 182, 2; **-néz**, va. 1. éclairer; vn. luire, briller 12,3. 20,2 . . 57,2. 81. 111. 130,3. 225,2. 299. 308,3; *b.* 36. 39,3. 56. 236, 2; —, vr. s'éclairer, s'instruire; luire 17,3. 83,3. 85,3. 345,3. *b.* 147,3; —, il se fait jour 57,2. 254,3; *b.* 84. 127; *-eḑ* 34,2. 114,2. 119. 179 . .; **-nós**, aj. lumineux; clair, splendide 14*,2 . . 34,2. 133,2; *b.* 291,2.

lúnă, sf. (nĭ) lune; mois 14*. 11,2. 44. 57,2. 66,2. 83,3. 109. 124,3. 252. 253,2. 316,3. 350. 367,2; *b.* 22,3. 26,3. 27 . . 58,2. 136,3. 203,2. 210; —, clair de lune 288,2; — *noaĭ*, néomenie *b.* 27 . .; *la* —, chaque mois *b.* 335.

lúncă, sf. (cĭ) petit bois; prairie 71, 2 . . 192. 342,2; *b.* 300,2. 313,2. 333,2.

lúnec, vn. 1. glisser *b.* 1,3. 91,2. 338,3; **lunincare**, l'action de glisser, faute 313,3.

lung, aj. long 16. 251,2. 286,3. 361, 2; *b.* 47,3. 61 . . 118,3 . . 145,3 . . 167, 3 . .; *lungo*, *istr.* 285; —, sm. longueur *b.* 340,2; — *răbdător*, long à la colère 263,3; **-a**, sf. espace 235; **-án**, aj. longuet *b.* 259; **-ăréţ**, aj. oblong, longuet *b.* 67. 168,3 . .; **-ése**, va. 3. allonger *b.* 2,2; **-íme**, sf. longueur *b.* 93; **-íş**, s. *în* —, en long *b.* 304,2. 335.

lungura, *istr.* v. ling-.

luní, sf. lundi 89,3. 309,2; *b.* 59. 137; *luri* 9; *lunĕ* 218,3. 219; *b.* 125.

lunincare v. lunec.

luntre, sf. barque *b.* 120. 137,2.

lup, sm. (ĭ) loup 36,3. 58,3. 60,2. 90,3. 95,2. 116,3. 171; *b.* 38. 62. 215; *-lu*, *mr.* *b.* 263,2 . .; —, (pchi) *b.* 84,3; **-éşte**, av. à pas de loup *b.* 303,2; **Lupaşcu**, sm. Np. 103; **Lupul**, sm. Np. 53,2. 59,2. 75,3. 91,3. 92,2; *-pe* 62; *Lopol* 92,2.

lupiţă, sf. une plante *b.* 344,3.

lupt, vr. 1. lutter, combattre 81,3; *b.* 54. 92. 116,3. 151,3; **-ă**, sf. combat, lutte 355; **-átór**, sm. (ĭ) antagoniste; combattant 240,3; *b.* 47,3. 154.

lut, sm. argile, glaise 2*. 58. 79,3. 205,2. 267,3. 289. 292; *b.* 32 . . 47,2. 60. 92,2.3. 158,3. 350,2 . .; —, boue *b.* 137,2.

Luz, sm. Nl. 273.

M (Μ).

mâ, pr. pers. acc. moi 2. 3. etc. (v. gramm.); —, intjct. hé v. măĭ.

ma, cj. mais; *b.* 213; —, *mr.* mais; seulement, ne . . . que, donc *b.* 263,3. 264,2. 3. 268,3. 270,2 . . 271. 272. 277,2. 278, 3. 279. 281,2; —, *istr.* id. 282,2 . . 284,1.2 . . 286,2; — *catu*, aussitôt que *b.* 264; —, av. plus *b.* 264,2. 266. 278 (s. maĭ).

mac, sm. pavot *b.* 304,3. 340,3. 343.

măc, v. mănânc.

maca, cj. *mr.* puisque; si *b.* 270,3. 271. 272. 281,2.

măcár, cj. du moins 111. 161,3. 167. 223. 358,2; *b.* 29. 114,3. 117,3. 317,3. 318; —, quoique 157. 340,2; —, même si *b.* 39,2; — *că*, quoique, quand même 68,3. 260,3. 280. 315; *b.* 11,3. 19. 24, 3. 52,2. 54 . . 145,3. 150,2. 211. 253, 2; — *cât*, quelque soit le nombre 133,3; *b.* 25,2 . .; — *ce*, id. 120,3; — *de*, bien que, pourvu que; au moins 121; *b.* 95,3. 154. 162,3. 179; —, n'importe *b.* 202; *macar*, 122,3. 123,3. 180,3. 293; — *că* 323. 360, 3; *b.* 76,2; *măcară* 96,2 . . 113,2. 272. 329,2.

Macárie, sm. Np. Macaire 306,2.3 . . 307 . .; *b.* 106,2.

măcát, sc. couverture de sopha avec frange *b.* 34.

măcenic, v. muc-.

măcéș, sm. azérole 356,3.

machedón, aj. macédonien 111,2; *-chi-*, *b.* 132,2; **-le**, sf. Nl. Macédoine 61; *b.* 167; *-chi-*, 262,3 . .; **-îtên**, s. Macédonite (une secte) 246.

mácin, (măcinái) va. 1. moudre *b.* 334.

macĭúcă, sf. (cĭ) gourdin, massue *b.* 355,3. 356,2 . . 367 . .; **-chíță**, sf. dém. *b.* 355,3. 356,3.

Maclin, sm. Np. 299,2.

Madiam, sm. Nl. 60.

măduhă, v. -duvă.

mădulár, sc. (e, ări) membre 10*. 55. 81. 115. 184,2. 243. 345,3; *b.* 119, 2. 149 (*b.* 48 l. măgulările).

măduvă, sf. moëlle; suc *b.* 370,3; *măduhă* 357,2; *me-* 124.

mae, v. mai.

măemuță, v. maim-.

maene, v. mână.

măestríe, sf. (ĭi) intelligence; art; adresse 16. 59,3; *b.* 108,2. 175,2; *măie-*, *b.* 313; **-tru**, s. maître; ingénieux 265, 3; *b.* 327,2; —, aj. enchanteur; magique *b.* 172,3. 173; **maĭástră** (estre), sf. fée *b.* 338,3; *mestru*, *istr.* *b.* 286,2.

măgarĭu, sm. (rĭ) âne 90,3. 353 . . 2 . .; *b.* 118,3. 260. 357,2.3 . .; *ma-* 91.

magazá, sf. (le) magasin *b.* 245,3.

Măgdălin, sf. Np. Magdalène 43,3; *Magdalina*, 101. 229,3. 231,2.

maghie, sm. pl. les mages *b.* 143.

maghistán, sm. (ĭ) magistrat (?) 146, 3; **-trát**, id. *b.* 359,1-3 . .

Magnentie, sm. Np. Maxence 357,3.

magnít, sm. aimant 347,3.

măgulése, vr. 3. se flatter *b.* 83,3; **-líre**, sf. caresse; flatterie *b.* 48,3. 49. 170,2.

mă'gură, sf. (rĭ) colline, montagne boisée 1*,3. 1. 10,2. 65,3 . . 67,3 . . 108,2 . . 141,3. 367,3; *b.* 219; **-reni**, sm. Nl. *b.* 300,2.

Măhácĭu, sm. Nl. Mohacs 43. 56,2.

măhăesc, va. 3. faire signe 6*,2.

mahalá, sf. (ale) faubourg *b.* 127, 3; **-lagițóae** sf. faubourienne *b.* 119,3.

máhină, sf. mécanisme *b.* 150,3.

Mahmet, sm. Np. 303,2.

mahmúr, aj. grisé 62.

măhnése, (ĭi) va. 3. chagriner, affliger 256,2. 299,2; —, vr. s'affliger 259,2 . . 299,3. 324,3; *b.* 15,3. 155,2; **-nicĭúne**, sf. chagrin *b.* 178,2; **-níre**, sf. (rĭ) id. 133,3. 205,2. 313,3; *b.* 56,2. 256; **-nít**, aj. s. triste; chagriné 255,3. 364; *b.* 11,3. 14. 69.

măhrámă, sf. (ămĭ, ame) linge, toile; fichu 196. 300,3. 346,2; *b.* 68,3. 312.2; *maramă*, *b.* 262.

maĭ, av. plus, davantage 3. 4 . . 12, 3 . . 17. 18,3. 31,1.2. 34,2; *b.* 5,2 . . 25,2. 217,3 . . 353,2. 362,3. 368,3; —, encore 7. 348,2; *b.* 132; —, à peu près, presque 126. 128,3. 149,3. 176,3 . . 361; *b.* 22,3. 23,3. 169. 215,2. 225,2. 238,3. 239,3. 296,2; — —, id. *b.* 350; *mae* 134,2; —, *istr.* plus *b.* 286,2; *ma*, *mr.* *b.* 264,2. 266. 277,2.3. 278. 282 . .

Maĭ, sm. mois de Mai 56,2. 92. 135, 2. 239,3; *b.* 27.

măĭ, intjct. hé, holà *b.* 294,2 . . 295, 3 . . 309,3. 333—334. 371; *mă*, *b.* 262, 2 . . 367,3 . .; *mr.* *moĭ* *b.* 280,3. 281,3.

máĭa, sf. *istr.* mère *b.* 283,2.3 . . 284,1.2 . .

máĭcă, sf. (ce) mère 60,2. 61. 63. 64 . . 158,2. 185,3. 214,2.3 . . 248. 249, 3. 319,2. 340,2; *b.* 61,2. 78,3. 137,2 . . 186—187. 202,3. 230 . .; **-precista**, Notre-Dame *b.* 28,3. 340 . .; **măĭculíță**, sf. dém. chérie *b.* 345; **măĭcuță**, sf. dém. *b.* 351.

măĭmár-lu, sm. *mr.* maçon 277,2 . . 3 . .—279.

maĭmúță, sf. (țe) singe 353,3. 354 . .; *măem-*, *b.* 358,1.2 . . *momiță* *b.* 121; **-țóĭu**, sm. dém. *b.* 250,2.

mâĭne, av. demain 96,2 . . 3 . . 198, 2. 205,2. 211,3. 327; *b.* 210; *mâĭnre* 55, 2 . .; *măni*, *b.* 136,2; *mĭre*, *istr.* *b.* 285, 3. 286,2.

maínte, pp. avant 16*,2. 20,3. 23, 1.2. 32,2. 37,2. 41. 50. 51 . . 100. 101. 114,2. 120. 122. 133. 137,2.3. 152,2. 201. 209. 253,3. 268 . . 329,3. 330,3. 366,3. 367,3; *mainûte* 47,2; *maintea* 200,3 . . 367,2; *b.* 9 (v. ainte, înainte).

máĭor, sm. Np. *b.* 201,2.

máĭstur, sm. (ĭ) *mr.* maître maçon *b.* 276—280 (cf. măestru).

măĭu, (măsaĭu, mas, a mâne) vn. 2. rester, reposer; vivre; passer la nuit 9. 194,3. 201,3. 222,2. 232,2. 242,1.2 . . 353,2; *b.* 41. 307,3.

maĭúg, sm. (ĭ) maillet *b.* 300,3.

mal, sc. (urĭ) bord, rivage 165,3. 199,3. 327,2; *b.* 287,3. 298,2. 346.

Maláchie, sm. Np. *b.* 195,3.

mălăĭu, sm. millet *b.* 121. 165; *mălae* 178,2; —, pain de maïs *b.* 336,3. 353,2.

Mălălăeşti, sm. Nl. *b.* 76,3.

mălcomíş, aj. taciturne *b.* 26.

mălít, aj. fangeux *b.* 350. 352.

Malkoeĭ, sm. Np. 75.

maltratéz, va. 1. *istr.* maltraiter *b.* 282,2.

mălúră, sf. (rĭ) charbon (maladie des blés) *b.* 320,2.

mámă, sf. (me) mère *b.* 319,3. 362; **mămi-ta, mămi-sa**, à ta, à sa mère (génit. et dat.) 7 . . 59,2. 224; *măne-ta* 184,2; **mă-ta, mă-sa**, (nom. et accus.) 91,3; *b.* 349,2; *mr. b.* 271. 278 (v. mumă).

mămălígă, sf. pain de maïs *b.* 375,2.

Mámbre, sf. Nl. 37.

mamona, s. richesse 8*,2. 195,2 . . 3 . .

mămúcă, sf. dém. petite mère *b.* 305, 2; **-cúţă**, sf. id. *b.* 352,2. 353,2; **-ulícă**, id. *b.* 336,2.

măn, (aĭ) va. 1. envoyer 256. 257; *b.* 141,2. 143,2. 293,2 . . 328,2.3. 359, 2; —, mener, diriger *b.* 88,3. 328,3. 335—338.

mână, sf. (mânĭ, ne) main 16*,2. 5. 11,2. 12,2 . . 16. 37,2 . . 58. 61. 64,2.3. 67. 74. 82. 88,1 . . 3. 110,3 . . 127,2. 132,3. 158,3 . . 184,3. 188,3. 244,2. 283,3. 293,3. 349 . . 350. 352,3; *b.* 51, 3. 54,1.2. 107,3. 137,2. 169,2. 174,2. 175,2. 192,3. 242,3. 262,3. 349; —, *mr. b.* 264,2. 267. 271,2; —, (mâlnĭ) 14. 16,2. 81,2. 89. 101,3. 131. 196. 263. 289,2. 290,3. 313 . . 345,2; *b.* 31,3. 32. 51,1.2. 145,3 . . 148; —, (manu) 36,2. 105,2. 121,3. 144. 145,2. 147,2 . . 152. 154. 174,3. 193,2. 230,3. 231. 246,2. 248,2. 249,2. 254,2. 266,2. 304,1.2. 324,2. 327,2. 365; *b.* 135,2. 145 . . 171, 2. 172. 199,3; —, (mănurĭ) 137,3. 140, 1.2. 141; *o* —, une poignée *b.* 44; *a* —, sous main; *à la portée* 147,3. 198,3. 212,3. 254. 361,3; *b.* 75,2; *războĭul de a* —, mêlée *b.* 82,3; *în-de* —, apte 319,3; *pre* —, dans la main 192,3; *maene* 216,2 et *mîjna* 226,3 = *mână; mâîna* 28; *mâînra* 3*. 5*; *mâra*, (-ru) 9 . . 54,2; *mera, istr. b.* 282,2; **mănúţă**, sf. dém. *b.* 344,3.

Mănăil, sm. Np. 74,3; Emmanuel; *-lă* 45; *Mane, b.* 289; *Manoli, b.* 287—291; *Manolachi, b.* 81,2; *Manulê* 75.

mănânc, (mâncái, a mânca) va. 1. manger 7. 42,3. 46,2. 62. 64,2.3. 66. 90,3. 116,3 . . 165,2. 193,3. 238. 242. 247,3. 263,2. 264,2 . . 271,2. 285 . . 330,3. 331,2 . . 351,2 . . 3 . .; *b.* 44, 3. 63. 67,2 . . 71,2. 94. 149. 201. 215, 3. 233. 255,2; *mănâînc* 15,3. 36,3. 52,1-3. 80,3. 104. 108,3. 112. 116,3; *mânc, mâânc, mâînc* 8*,2. 13*,3. 16*,2. 4 . . 5 . . 15,2. 16,3. 29,2. 81,3. 90,3. 104, 2 . . 108,3; —, *mr. b.* 269,1 . . 3; *măc, b.* 263,2. 264. 273,3. 281,3; *manc, b.* 264,3; *munc, istr. b.* 283. 285,2 . . 3. 286, 3; *mărâînc* 4*,3. 5*,2; *mărânc, istr. b.* 285,3. 286.

mănăstíre, sf. (rĭ) couvent, cloître 44. 62,1.2. 78. 87,3. 94,2. 103,2. 131. 174,1-3. 193. 221 . . 297,2.3. 319,2. 328; *b.* 24,3. 32,3 . . 34,3. 40,2 . . 127, 3. 156,3; *monastire* 109,3; *-tir* 214,2; *manaster mr. b.* 274,3.

mănătúrcă, sf. (cĭ) champignon *b.* 98.

măncăcós, aj. gourmand 285,3; **-cáre**, sf. (cărĭ) l'action de manger; manger, mets; proie 15,3. 18,2.3. 35. 61. 64,2. 129,2, 167,2. 282,3. 354,2; *b.* 23. 2. 42,2. 47,2. 203,3. 210,3; *-cari, b.* 85; *mâîncare* 28. 30; **-cărîme**, sf. démangeaison *b.* 341,3; **-cát**, s. manger 266,3; *b.* 102,2; **-cătúră**, sf. id. *b.* 289,2.

Mancê, s. Np. 45.

mance-le aj. *istr.* le premier *b.* 285.

măndila, sf. *mr.* habit *b.* 274,2 . .

mândreáţe, sf. fierté 250; **-rése**, vr. 3. s'enorgueillir, se glorifier 47; *b.* 291,2. 332; **-ríe**, sf. (ĭi) sagesse 10*, 2 . .; —, orgueil, fierté 50. 54,3. 247. 364,3; *b.* 47,3. 48; **-rişór**, aj. joli *b.* 317,3; **-ru**, aj. vain, fier 50,3. 300,2. 327,3; *b.* 158,3. 197,3; —, beau, joli *b.* 141,2. 287,3. 330,2; —, sage 59. 141,3; *b.* 72; —, s. amant, amante *b.* 289,2.3. 290,1.2. 293,3. 306,2. 309,3 . .; **-rúţă**, sf. (ţe) id. dém. *b.* 290,2. 296,2.

Manend, sm. Np. Mani *b.* 79,2.3.

mângăére, sf. (rĭ) consolation; caresse *b.* 67,3. 161,3; *-ri, b.* 179,3; *-eare* 99,2; *b.* 15,3. 52,2 . . 146,3. 149, 2 . . 230,2; *mâîngdeare* 31,3; *-tare* 10*, 2. 84,3; *mîĭ-* 211; **-găeát**, aj. consolé 249,2; **-găĭós**, aj. s. consolateur *b.* 172, 3. 224,3; (—, *b.* 231,31. **mănios**); **-găltór**, aj. s. consolateur; calmant 84,2. 130,3. 289; *b.* 79,3. 242,3; *-gdetor* 136,2. 208,

3; **-găitură**, sf. consolation 9*. 19,2; **-găĭu**, (ăĭă) va. 1. consoler; caresser 148 . . 179,1.2. 181. 188. 300,2; *b.* 54, 2. 104. 135,2. 140,2. 182. 230,2. 304; —, vr. se consoler 99 . . 139. 258,3. 350. 364; *b.* 178,3; *mîngâĭu* 31. 184,2.

mănic, vr. 1. se lever de grand matin *b.* 137.

mâ'nică, sf. (cĭ, ce) manche *b.* 11,3. 337. 351. 373,2.

mânie, sf. colère; fureur; courroux 1*,3. 13*,2 . . 15,3 . . 16,2. 35,2.3. 51 . . 60,3. 76,3. 81,3. 83,3. 111,3. 113,2. 142 . . 170 . . 201,3. 213,3. 247,2. 295, 2. 320,3. 338. 364,3; *b.* 18,2. 22,3. 29, 2. 55,2. 57,2. 67. 83,2.3 . . 123,3. 185. 196,2. 246,2; **mânios**, aj. s. furieux, violent 113,3. 169,2. 364; *b.* 26. 27,3. 56, 2. 83,3. 84,2. 146; *-neos, b.* 67; **mângâos**, *b.* 231,3 (l. **mânios**); **măniu**, (iăĭu) va. 1. irriter; fâcher 11. 15,2.3 . . 36, 2. 80. 211. 365; *b.* 48,2. 63,2. 96; —, vr. s'irriter, se fâcher, avoir du dépit 2*. 27,2. 66,2 . . 86,2. 112,2. 117,2. 121,3. 182. 227,2. 233. 270. 273. 305. 368,2; *b.* 246,3.

Manolache, -li, v. Mănăil.

mansúp, sc. (urĭ) poste, emploi *b.* 106.

mântá, sf. (le) manteau *b.* 294,2. 337,3.

mântuésc, (uĭ) va. 3. sauver, délivrer 27. 50,2. 85. 89,2. 127,3. 148. 241. 289. 293. 309,2. 349,3. 367; *b.* 16, 2. 29,2. 38,2. 132,3. 199. 214,3. 356, 2; —, vn. finir *b.* 245,2; *ment-* 39; *mânt-, b.* 184; **mântuínță**, sf. salut; délivrance, rédemption 108,2. 240,3. 242, 2. 249. 270. 322; *mîn-* 214.2; **mântuíre**, sf. id. 49. 83,2. 166,2. 263,2. 295. 336, 3; *b.* 17. 31,2. 156,1.2. 192,3. 196,3; —, fin *b.* 62; **mântuít**, aj. guéri 187,2; **mântuitór**, sm. Sauveur 50,2. 65. 124,3. 136,2. 183,3. 214,3. 348 . .; *b.* 101. 190; —, aj. sauvant, délivrant 130,3. 163. 292. 348; *b.* 20,3. 81.

mănúnchĭu, sc. (che) fagot; gerbe, bouquet, botte 249,3; *b.* 317,3. 321. 336,2. 344,2.

Manul, sm. Np. *b.* 126,2; *-lé*, v. Mănăil.

mănúță, sf. (ţe) petite main *b.* 295, 3. 352,2.

mânz, sm. (ĭ) poulain 310,3 . . 311 . .; *b.* 359,2. 372,2; —, (zăĭ) *b.* 133,2 . .; —, (jĭ) *b.* 168 . . 258,2; *mânz* 232,3. 233; **-zár**, sm. (ĭ) brebis à lait *b.* 258,2; **-zát**, aj. sevré *b.* 258,2; sm. Np. 87; **mânzisór**, sm. ânon 36.

măr, sc. (mere; merĭ) pomme, pommier 356,3. 357; *b.* 2,3. 73,2 . . 3 . . 74 . . 91. 97,2. 137,3. 138. 174,2. 299, 2.3. 324,3 . . 327,2 . .

măra, v. măna.

mărăcíne, sf. (nĭ) épine; broussailles 222; *b.* 310,2. 342; *-čuni, b.* 119,2 . .

marama, v. măhr-.

Maramorúș, sm. Nl. 234,3. 235,2. 3; *-mureș* 197,2; *-murăș* 125,2.

marăne, *istr.* v. mănânc.

mărárĭu, sm. anet 356,2.

mărát, aj. *mr.* pauvre, misérable *b.* 274,2. 278,3. 280. 281.

Marco, sm. Np. Marc 42,3 . . 100,3. 128. 256,3. 310,3. 358,3; *b.* 22,2. 63; — **Avrélie**, Marc Aurèle *b.* 9,2 . . 10, 1.2; *-cu, b.* 292 . .; — **Antonie**, Marc Antoine *b.* 197—198.

marchéz, sm. marquis *b.* 249.

Mardohéĭu, sm. Np. 277.

mare, aj. grand 11*,2. 3. 6. 11,2. 17. 24. 31. 34,2.3. 35,2. 36,3. 43,3. 55,2. 59,2. 61,2. 67,3. 84,3. 104,3. 186, 2. 329,1.2. 348,3; *b.* 8. 13,2. 227. 355, 3; —, s. le grand, supérieur 20,3. 33, 2. 89,1.3. 154. 156. 170,3; *b.* 213,2. 247,2; *cu — ce*, à peine *b.* 348,3. 353, 2; —, *istr. b.* 283,3; *mari, b.* 10. 82,3. 103. 150,3 . . 171,3; *maare* 92,2.

máre, sf. (mărĭ) mer, océan 6. 11 . . 14. 18. 19. 23,3. 34,1.3. 36. 49,3. 84, 3. 110,3. 127,2. 202,3. 224—225. 265, 2. 303,3 . . 304. 339. 367,2 . .; *b.* 13,2. 22,3. 110,1-3. 147. 157,2. 217; **-roșie**, la Mer Rouge 145,3.

măre, intj. hé, holà 199,2; *b.* 324,3; *-ri, b.* 301,2; —, *istr.* v. măine.

mărése, va. 3. louer; grandir, élever 80,2. 83,2.3. 86,3. 164,3. 165. 243. 248, 3. 249,2 . . 264,2 . .; *b.* 15,2. 56. 192. 253; —, vr. grandir, magnifier 365,2; *b.* 17.

Máreș, sm. Np. *b.* 205,3. 206,2.

mareșál, sm. maréchal *b.* 127,3.

márét, aj. av. fier 13*. 50,3. 285,3.

márfă, sf. (mărfurĭ) marchandise *b.* 128,3. 135. 245,3.

mărg, v. merg.

mărgăritár, sc. (ĭ, e) perle fine 18. 38. 114,2 . . 176,2. 179. 290; *b.* 133,2.

151,2. 168. 218. 336; *-rînt, b.* 333,2; *-rintăr, b.* 334.

mărgelát, aj. marqueté (?) *b.* 258,2.

marghĭól, sm. (i) bouffon, vaurien *b.* 12,2. 118,2.

márgine, sf. (ne, nĭ) marge, rivage, bord; extrémité; frontière; flanc 18. 73, 2. 83. 97,3. 131. 154,2. 189,3. 223,2. 250,2. 261,3. 272,3. 314 . . 330. 367,2; *b.* 92,3. 107,2. 132,2. 158,2. 169. 206, 2. 301,2; —, *mr.* fin *b.* 278,2; *-gene, b.* 71,3. 90,3 . .

Mărginénĭ, sm. Nl. *b.* 127,3. 207.

márhă, sf. bête de somme 23,3.

Marĭe, sf. Np. 32,2. 92,3. 101 . . 124. 137,2. 183,2. 188 . . 196. 230,2. 231,2. 299,1.3. 300,3; *b.* 38,3. 171,2; —, sm. Marius *b.* 197—198.

mărĭe, sf. grandeur; gloire; majesté 12*,2. 4. 38 . . 50, 2. 75,3. 83,2. 97. 103,3. 104,3. 105. 114,3. 119,2. 124,3. 130,3. 159. 192,3. 240 . . 290,3 . . 336, 2. 340,3; *b.* 2,2.3 . . 8,2.3. 126,3 . . 181,2; **mărîme,** sf. grandeur, quantité *b.* 84,3. 88,2. 129.

Marín, sm. Np. 355,1 . . 2; **-rină,** sf. *mr. b.* 274,2 . .; *-rien* 38.

măríre, sf. gloire, louange; grandeur; splendeur 14,2. 15. 49,2. 50. 51. 85,2. 99,2. 106. 114,3. 182,3. 184,3. 236,2. 298,2. 302,3. 367,3; *b.* 16,3. 86. 107. 147. 173,2. 184,1.2. 188. 232,2.3; **-işór,** *cresc* —, grandir un peu *b.* 178, 2; **-ít,** aj. loué, fameux 183,2. 344,2; *b.* 249. 315,2.

mărit, (aĭ) va. 1. marier *b.* 261,1. 2 . .; —, vr. prendre un mari 46 . . 52, 2. 59; *b.* 60,3. 89,2. 309,3 . .; **-át,** aj. marié 46 . . 52,3; *b.* 353,2.

mármură, sf. marbre 172,3. 173. 361 . .; *b.* 40,2.3. 130; *-re* 6. 205,2 . .; **mărmurése,** vn. devenir stupéfait 223, 2; **-rít,** aj. stupéfait 222,2.

Maroc, sm. Nl. *mr. b.* 281.

Mártha, sf. Np. 137,2. 138,2. 139, 2 . . 140. 186,3.

Mártie, sm. mois de Mars 74,2. 76. 208. 314; *b.* 38,3. 166,2; *-rt* 331; *b.* 58,2; *-ti, b.* 60,3.

mártur, sm. (i) témoin, 122,3. 123. 297,3. 301,3; *b.* 256,3; *-tor* 3*,1.2. 257; *b.* 3.

mărturíe, sf. (ii) témoignage; témoin 3*,2. 12,3. 20,2. 33. 38,3. 40,2. 82. 93,1.2. 123. 128. 134,3. 153,1.2. 174,2.3. 237,2. 245. 261,3. 277,2. 284, 2. 309,3. 351,2; *b.* 8,3. 30,3. 38. 97,3. 206; — **pravo-slávnică,** la confession orthodoxe 290,3; — **rísése,** (sii) va. 3. témoigner, rendre témoignage; avouer, prouver; confesser; avertir 2*,3. 4*,3. 15*,2. 20,2.3. 31. 32,3. 41,2. 63,2. 74, 3. 85. 109. 115,3. 122,3. 132,2. 144, 1-3. 153,2. 160 . . 165. 308,3. 311,2.3. 342,3. 365,3; *b.* 36 . . 50,2. 131. 159, 3. 160 . . 210; *-resesc* 134,2; *-torisesc* 43,2; *-torosesc* 44,3; *mrăturisesc* 52; **-risíre,** sf. confession, aveu *b.* 204. 210, 2; *-ri, b.* 219,2; **-rísít,** aj. de bon témoignage 283,3; —, reconnu 3*.

Marţĭ, s. pl. Mardi 218,3. 235,2. 310; *b.* 59. 137; *-ţă, mr. b.* 280,3; **-ţíe,** sm. Np. 143,2 . .; **-ţĭalis,** sm. Np. *b.* 3,3.

mărúnchĭu, sm. (i) manche, anse *b.* 333,3 (v. mănu-).

mărúnt, aj. av. menu, fin, mince, petit 70,3; *b.* 43,1.3. 300,2; *pre a* —, en détail *b.* 171,3; **-nţél,** aj. av. dim. id. *b.* 42,2.3. 300,3. 328,3. 333,3; —, sc. atome 339.

mas, sm. couchée 201,3 . . (v. mâĭu).

másă, sf. (mese, mê-) table 28. 30, 3. 49,3. 58,2 . . 100. 210,2. 223 . . 262, 2. 283,2. 293. 336,2; *b.* 7,2. 28,2. 43, 3. 69. 84,3. 104,3. 170,2. 224,2. 225,3. 248,1.2. 255,2; *measă, mr. b.* 281,3 . .

măscărícĭu, sm. bouffon, jongleur 88,2. 217,3; *b.* 170,3; *-reţ, b.* 360,1 . . 2; **-cĭúne,** sf. arlequinade *b.* 51,2. 52,3.

máscur, sm. (i) cochon mâle châtré *b.* 34,3.

maslín, sm. (i) olivier 7 . . 64,2.3. 286,3. 287; *b.* 62; — *sălbatec,* terebinthe (?) 357; **-ă,** sf. (e) olive 10*,2; *b.* 97,3; *mr. masnă (?) b.* 275.

máslu, sc. (le) extrême onction 115. 243,2; *b.* 29.

masnă, *mr.* v. maslină.

mastoríe, sf. *mr.* art *b.* 265,3 . .; *-tu-, b.* 276,2 (cf. măestríe meşter).

măsur, (aĭ) va. 1. mesurer 30,2. 128; *b.* 92,3. 366,2; **-ă,** sf. (rĭ) mesure; nombre 15. 17. 29,2. 30,2. 82,2. 97,3. 195,2 . . 267,2; *b.* 25,2. 108,2. 158,2. 211,2. 323,2. 359,3; *cu* —, modéré *b.* 87; *de* —, id. *b.* 26,2; *peste* —, trop, à outrance *b.* 161,3. 174,3; *asupra de* —, id. *b.* 63,3; **-rát,** aj. mesuré 82,2.

mâşăesc, vn. 3. fourmiller *b.* 153,3.

mâşc, sm. mulet 365,3.

máştehă, sf. belle-mère 90,2. 277—278.

mătăcíne, sf. mélisse *b.* 342,3.

mătărsăsc, va. 3. confesser 207,2 (v. mărturisesc).

mătásă, sf. soie 313,2. 356,3; *b.* 120; *-se*, *b.* 225,3; *matasă*, *b.* 332. 368,2. 369,2.

matca, sf. (mătcĭ); — **focului**, le fleuve de feu (dans l'enfer) 82,3. 113,2. 127,2. 349; *b.* 141,3; —, lit de rivière *b.* 261,3.

Mateĭu, sm. Np. 75. 109,3. 134,2. 200; *b.* 82; *-theĭu* 78,2.3. 98. 111,3; *b.* 63; *-theĭ* 41,3. 194. 274,3. 275 .. 307. 3. 309,2; *b.* 20,2 .. 3. 38; *-thei* 27,3. 30,2. 159. 194,2. 237,3. 325,2. 348,3; *Mătĕiu* 38,2; **Mătieaş** 176. 177,1.2. 191. 3; *Ma-* 71.

matérie, sf. (ĭĭ) matière, substance 260; *b.* 64,2. 91,3. 214,2. 237,3.

Mătieaş, v. Mateiu.

mátor, sm. vieillard 164.

mătrăgúnă, sf. mandragore *b.* 342 ..

mătur, (aĭ) va. 1. balayer 91; *b.* 339, 2; *-tor* 1*,2; **-ă**, sf. (rĭ) balai, herbe à balai 356; *b.* 339,2.

mătúşă, sf. (şe) tante 90,2. 190,3; *b.* 350,3; —, vieille femme *b.* 353—356.

maţ, sc. (e) pl. intestins 156. 166,2. 321; *b.* 362,2; *mr. b.* 263,3.

mă'ţă, sf. (ţe) chatte *b.* 172. 213,2. 319,2. 337,3 .. 362. 374,3; —, flocon *b.* 309,2.

Mavríki, sm. Np. 75; **-rocordát**, sm. *b.* 18.

Maxim, sm. Np. 257. 320,2. 328; **-ián**, sm. Np. 322.

măzáe, sm. écrivailleur 362,3.

măzăre, sf. pois commun 356; *b.* 27; *-zi-*, *b.* 98.

mazíl, aj. s. destitué; petit boĭar *b.* 34,3. 102,2. 219,2. 220 .. 319,2; *-zăl*, *b.* 75; **-ésc**, va. 3. destituer 149,3; *b.* 34,2.

me, **mea**, pr. pass. 1 sg. f. ma (v. gram.).

me, v. **merg**.

mea, av. *mr.* après *b.* 272,2.

measer, v. meser.

meáşire, sf. *mr.* don, gratuitement *b.* 263,2.

mecét, sc. (urĭ) mosquée 149,2 .. 3; *b.* 19,3.

Mecisláv, sm. Np. *b.* 50,3.

medelnicér, sm. (ĭ) le boĭar qui versait l'eau sur les mains du prince 91,3. 151,3 .. 173,2; *b.* 195,3; *-dĭl-* 103; **-niţă**, sf. lavoir 238,3 .. 239 ..

Medena, s. Np. *b.* 173,2.

Medieş, sm. Nl. 178; *-iaş*, *b.* 3,2.

megiáş, s. aj. (ĭ) voisin 174,2. 197; *b.* 2,1.2; —, (ieşĭ) 136; *b.* 121,2; **-ieşésc**, vr. 3. avoisiner à 189.

Mehedínţĭ, sm. pl. Nl. *b.* 127,2.

Mehmet, sm. Np. 71. 149,2 .. 191,2.

meĭdán, sc. (e) champ de combat *b.* 240.

meĭu, sm. millet 6,2.

melahónie, sf. mélancolie *b.* 26,2.

melc, sm. (ĭ) limaçon *b.* 42,2. 371,2.

Meleti, s. Nl. Malta 349,3; **-tie**, sm. Np. 290,2; *-tiĭ* 111,2.

Melhi, sm. Np. 66 .. 67 ..; **-or**, sm. Np. *b.* 332,3; **-sedec**, sm. Np. 66. 94, 2; **Melíntie**, sf. Np. 6 .. 7.

mélińa, sf. moulinet, brisoir *b.* 349. 369.2.

menčuros, v. mincinos.

Menelau, sm. Np. *b.* 83,3 ..

menésc, vn. 3. présager, prédestiner 201; *b.* 70,1.2.

mente, v. minte.

menut, v. min-.

Mepeş, 178, l. Meghieş.

mera, *istr.* v. mâna.

meráchie, sf. *mr.* souci *b.* 271,2.

Mercurĭ, sm. Mercredi *b.* 59,2. 137; *mĭercure* 218,3 .. 220; *b.* 125; **Mercurii**, sm. Np. Mercur *b.* 82,3.

meréu, av. continuellement *b.* 288, 2. 290,1-3. 344,2.

merg, (merşi, mersei, mear-, mĭar-) vn. 2. aller marcher 1*. 2*,3. 5*. 9*. 15*,3. 1 .. 3 .. 6,2. 9 .. 13,2. 17,3. 19. 24,2 .. 25,2.3 .. 31. 61. 65. 67. 70,3. 74. 82. 97. 99,2. 115,3. 127,3. 131. 141,3. 166,3. 187,3. 188. 201,2. 218,2 .. 3. 229, 2.3. 253 .. 291,3. 297. 309,2. 310,3. 327. 334,1.2 .. 352,1-3; *b.* 39. 56,3. 63,3. 97,2. 105. 114,2. 115. 119,2. 133—134. 167,2. 199,2. 200,2. 359,3; *mărg* 95. 116. 139,3. 147,2. 149. 182,2 .. 3. 230, 2 .. 3. 255, 2. 273, 3. 299,2. 300,2.3. 305,3. 306 .. 307. 340,2. 360,2; *b.* 64, 2. 66,3. 114,3. 120,3. 132,2.3. 133,3. 135,3; *mĭerg*, *mr. b.* 272; *merĭ*, *-re* 2 et 3 sg. *b.* 345 *me*, 3 sg. *b.* 293,2; *mere*, *istr. (mes) -a*, il est allé *b.* 283,2. 284,2.

286,1-3; **-ere**, sf.; — *înainte*, progrès *b.* 162,3.

meri, s. miel; v. **miere**.

meridián, sm. méridien 323.

merişór, s. (şoare) pervenche *b.* 356; —, petite pomme *b.* 174,3.

mers, sm. *pe — ul drumuluĭ*, pour aller en chemin *b.* 294,3.

meruésc, vn. 3. être digne *b* 214,3.

mes, sm. (şi) *mr.* mois *b.* 268,2.

meser, aj. s. misérable; pauvre *mê-*, 8*,3. 19,2. 59,3. 61. 181,2. 185,2. 252, 2. 313. 364,3. 365. 367,1.2..; **-átáte**, sf. pauvreté, misère 25. 26. 31,3. 32. 181,3; **-êre**, sf. miséricorde 11*. 11. 13,2. 14,2. 28,2. 78,2.

Meserelu, sm. Np. (?) 45.

mesésc, vn. 3. tenir table *b.* 293,3.

meséţ, sm. (slav.) mois 38. 56,2. 87, 2. 340,2.

mésla, s. Messie 108,3. 153,1.3; *b.* 322; *messia* 153,2.

Mesopotamie, sf. Nl. 273.

mesteácăn, sm. bouleau 356,3.

méstec, (aĭ) va. 1. mêler 2. 126,3; *b.* 67,2. 301,3 (v. am-); **-ătură**, sf. mélange, composition 101.

mestĭ, sm. pl. espèce de chaussures *b.* 34.

mestru, *istr.* v. măestru.

meşină, sf. (nurĭ) basane 258,2.3.

méşter, sm. (ĭ) maître; artisan, maçon 33,2. 38. 125. 177,2. 222,3; *b.* 13,2. 19,2. 88. 136.. 178,3. 211,2.. 252,3. 292,3; —, aj. habile 10*,2. 167,3; **-áş**, sm. (ĭ) dim. *b.* 364,2; **-íe**, sf. art *b.* 291,2; **-şúg**, sc. (urĭ) art, métier; artifice, ruse 71. 79. 116.. 118. 123,2. 191,3. 235.. 236. 337; *b.* 88; —, connaissance 110,3..; —, malice 301; *meşteşug*, id. 84. 171,2. 172,2.3.. 291, 2. 353,3; *b.* 5,2. 30,3. 91,2.3. 171,2. 179. 181,3. 239. 253,2. 257. 362. 373,2; **meşterşuguésc**, va. 3. travailler, faire; préparer 118,2. 133,3. 144,2. 324; **-şuguít**, aj. artistique *b.* 13,2; **meşteşugíre**, sf. art *b.* 92,2.3; **-teşugít**, artificiel *b.* 173,2.

metafizică, sf. métaphysique *b.* 247.

metaforicésc, aj. métaphorique *b.*163.

Metafrást, sm. Np. 241,2.

metaherisésc, va. 3. user, employer *b.* 47,3. 90,2. 198.

metánie, sf. (ĭi) prosternation 90,2.. 3. 91. 181; *fac —*, s'incliner 305,3. 306,2.

meteáhnă, sf. (ne) défaut 170,2; *-tahnă*, *b.* 249,3. 250,2.3.

Methodie, sm. Np. *b.* 56.

Methomori, sm. Nl. 321,3.

Metisláv, sm. Np. *b.* 50,3.

metóh, s. église succursale *b.* 40..

meu, pr. pass. mon, v. mieu (v. gram.).

meuréz, va. 1. mesurer(?).

mev, *istr.* mon *b.* 285 (dcr. meu.)

mez, v. miez.

mi, pr. pers. datif: à moi.

mia, pr. pass. *istr. b.* 285,2 v. mea.

mĭară, v. miere.

Miasin, sm. Nl. 221,2.3.

miază-noápte, sf. Nord 130,3. 177, 2. 222,2; *miadă —*, 65,3. 68; **-zi**, Sud 130,3.

mic, aj. petit 9*,3. 8. 17. 18,3. 31. 34,2. 66,3. 70,3. 89,3. 94,2.3. 104,2. 3. 114,3. 119,2. 127,2. 193,2. 260,2. 290,2. 309,3. 337; *b.* 13,2. 107,2. 118, 3. 140,2. 166,3. 233,2. 249..; *o mică de vreame*, — — *de ceas*, peu de temps 256; *b.* 41; *mic*, *mr. b.* 277,3; **-şór**, aj. dim. très petit 79,2. 120,3; *b.* 254,2; **-şoréz**, va. 1. rapetisser 83, 3; *-şurez* 119,3; *b.* 12.

micşuneá, sf. (ele) violette *b.* 295.

micúţ, aj. très petit *b.* 354; *de —*, depuis qu'il était très petit *b.* 292,2.

míe, sf. (miĭ) mille, millier 4. 10,2 16. 28,2. 60. 95,3.. 96,1.3. 238. 296. 3. 332; *b.* 47,3. 55,3. 92,3. 147,2. 210. 2. 304. 369,3. 370,2.3.

miél, sm. (miel) agneau 15,2. 74,3. 104. 3. 282. 293,2; *b.* 258,2.. *mr. niel b.* 265,..2..

mieoáră, sf. brebis de deux ans *b.* 258,2.

Mĭercurĕ, s. Mercredi 88,2.

miére, sf. miel 98. 165,3. 166..; *b.* 94,3. 102,3. 132,3; *-ri*, *b.* 59.. 85. 133; *meri*, *b.* 59,2. 137,3; *mieare* 12,3. 15,2. 68. 154,2. 282; *b.* 173; *miară* 175. 2; *nere*, *b.* 138.

mĭerlă, sf. (le) merle *b.* 44,3.

mierós, aj. mielleux *b.* 354,2.

mĭeu, (mea, nostru, noastre) pr. pass. mon; v. gram.

miez, sm. milieu *b.* 340,2; — *de paĭne*, mie de pain *b.* 42,2. 43; — *de noapte*, minuit *b.* 36,3. 37; *-ul nopţiĭ*, id. 80,3. 82. 288,2; *b.* 54,2; *mez*, *b.* 341,2 (cf. *mr.* nliza).

migdálă, sf. (le) amande *b.* 98.

Mihaĭ, sm. Np. Michel 33,2. 37. 93, 2. 268,3; *b.* 81,3. 128. 144,2. 217,3. 333,3; — **Vodă,** *b.* 24,2. 75,3. 82; *-haĭl* 11*. 49,2. 61,2 . . 3. 64,3. 81. 363; *b.* 40,3. 111,2. 171—172. 244; *-hăĭl* 87,2; *-hăĭlă* 207,2. . .; *b.* 330; **-hálce,** sm. Np. *b.* 38,3; *-ci* 173,3 . .; *-ciu* 174 . .

Míhnea, s. Np. 171. 172; *b.* 206,2. 300,2.

miĭáș, sm. capitaine (sur mille soldats) 3*,3. 4*,3.

mijése, va. 3. cligner *b.* 363,2.

mijlóc, sc. (ĭ, oace) milieu, moyen; reins 18. 21,2. 34. 57,3 . . 102,3 . . 110, 3. 127. 129,2. 156. 244,2. 265 . . 267. 310. 313. 334,3. 348,2. 366,2.3; *b.* 9,2. 11. 22,2. 28,2. 38. 151,2. 153,2. 158. 253,2; —, le gros, centre de l'armée *b.* 301,2.3. 304; **-él,** sm. dim. *b.* 320; **-ése,** va. 3. causer; intervenir *b.* 6,2. 182,3; **-íe,** sf. intervention 245,2; **-íre,** sf. (rĭ) id. *b.* 7. 81,2; —, moyen *b.* 131, 2; —, centre 323.

mílă, sf. (le) pitié, miséricorde, grâce, aumône; charité; *a fi* —, avoir pitié 10*,2. 12*,2. 8. 12. 25,2. 28. 37,1.3. 49. 50,2. 52,2. 67,3. 68,3. 82,2. 88. 95,3 . . 96,3, 107. 125,2. 156,2. 191,2. 193. 210,2.3. 299,2. 324,2. 346. 349,3; *b.* 2,1.3. 30,2. 63,3. 116,2. 135,2. 193 . . 200. 229,2. 231. 308,2; —, bonté, richesse *b.* 102,3; —, amour *b.* 318,3. 374,3; *mĭlă, mr. b.* 272,3.

mílă, sf. (le) mille 58,2. 177,1.2; *b.* 133,3. 172,2; —, (urĭ) *b.* 40.

Mílcov, sm. Nl. 72,2.

milcuése, vr. 3. prier, supplier 99. 184,2. 304,2; **-cuíre,** sf. supplication 97; **-cuitúră,** sf. id. 42 . .

Milĕști, sm. Nl. 92,3; **-lie,** s. Np. 257.

milión, sc. (oane) million *b.* 366,2 . .

militár, sm. (ĭ) militaire *b.* 310,3.

milós, aj. miséricordieux 1. 2. 277,3; **-sărd,** id. 159,2 . . 337. 344,3. 354,3; *-sărd* 20; **-sărdie,** sf. miséricorde 130,2; **míloste,** sf. miséricorde, clémence; aumône, charité 13,3. 30,2. 81; **-ténie,** sf. id. 6*,3. 8,3 . . 24. 25,2. 30,2. 44 . . 86. 96,3. 107. 161. 181. 296. 304,2; *b.* 7,2. 62,2; **-tĭv,** aj. s. miséricordieux; favorable 82,2. 86,2. 114,2. 149,3. 165. 242,3. 263,3. 346,3. 368; *b.* 10,3. 77, 2. 101,2. 111,2. 143,3. 219,3; — *a ta,* votre Grâce (titre) 88,2; **-tĭvése,** vr. 3. avoir pitié 64,3. 86,2. 124,3. 125; *b.* 185,3. 233. 357,3; **-tĭvíre,** sf. miséricorde, grâce *b.* 47,3. 146,3. 182,2. 219,3.

Milos, sm. Np. 74 . .

miluése, va. 3. avoir pitié; faire une grâce; donner, faire l'aumône; traiter bien 12*,2. 8. 25,3. 26,2 . . 3. 30,2. 50,2. 52,2. 62,2. 81,1.2. 82,3. 86,2. 95 . . 169,3. 183,2. 193,2. 320,2. 344. 358,2. 363,2. 368; *b.* 33,2. 94,2. 124. 135. 162. 185,3. 225. 233,2. 310. 317 . . 323,3. 375; *doamne miluéște,* κυριε ἐλεησον 240—241; **-uitór,** aj. s. miséricordieux 84,2. 96,3.

Mina, sm. Np. 221,3. 223.

mínă, sf. mine *b.* 223,2.

minareá, sf. (ele) minaret 149,2.3.

mincĭúnă, sf. (nĭ) *-ču-,* mensonge 156,2. 302,3. 360; *b.* 8. 41,3. 98,2. 159, 3. 206,3. 211,2. 228,2. 248. 257,2; *men-* 48. 231,2. 351,2; *mr. b.* 264,2; *mințună,* (ñĭ) *b.* 268; **-cinós,** aj. s. faux, menteur 9*. 11. 19,3. 84,2. 131,3. 133, 2. 210. 293,2. 324,2 . .; *b.* 23. 39,3. 73. 145,2. 207,2. 214,3 . . 234,3; *-ciunos* 123. 245. 360; *-cenos* 284. 313,2; *mencĭunos* 47,3 . . 48,1.2. 129; *menčuros* 54,3.

minduése, (uĭ) *mr.* vn. vr. 3. penser, croire; réfléchir; *b.* 264,1.2. 266, 1.3. 267. 268,2. 272,3. 276,3; *-ntu-, b.* 267,2; **-uíre,** sf. pensée, intention *b.* 266. 267 (v. dcr. minte).

mine, pr. pers. sg. accus. v. gram.

minéĭu, sc. (eae) menaeum 251,2. 319.

Minieát, s. Np. *b.* 30.

mint, (țiĭ) vn. 133,2. 3. 10*,2. 248. 302,1.2; *b.* 209,3. 234,2; *mănt* 2.

mínte, sf. (țĭ) esprit, raison; sens, intelligence 12*,3 . . 23. 31. 44. 58. 60, 3. 99,3. 110. 122,3. 132. 157. 167,3. 168,2. 232. 272,2. 276,2. 324,3 . .; *b.* 5,2. 13,2. 20,2 . . 47. 80,3. 100,3. 151. 199,3. 247,3; *cu* —, intelligent *b.* 214; —, *mr.* caractère *b.* 264; *-ti, b.* 121,3; *mente* 13,2. 50,1.2. 57. 76,3. 77. 79,3. 364,2; **mintĭáscă,** aj. f. fictive 323.

minúnă, aj. admirable 12; **-nát,** aj. s. admirable, merveilleux; 11,3. 31,2. 60,3. 83,2. 99,3. 137,2. 149,3. 172,2. 212,3. 223,3. 249. 264,3. 298,2; *b.* 30, 2. 57. 84,3 . . 150. 183; *mien-* 138; **-ne,** sf. (nĭ) miracle, merveille; prodige 13, 3. 84,1.3. 223,2.3. 225,3 . . 283,3. 299. 303,2. 358,2; *b.* 21. 41,3. 108. 174,3;

men- 138 . .; *mĭen-* 140,2; **-néz,** (naĭ) vr. 1. s'étonner; admirer 225,2; *b.* 72. 226,2. 199 . . 200; — *neș* 247. 251,3. 159,2.

minút, aj. *mr.* menu *b.* 280,2.3 (v. der. mărunt).

mioreá, sf. (ele) agneau *b.* 329 (v. mieoară).

miorlăése, vn. 3. miauler *b.* 337,3.

mír, (ái) vr. 1 s'étonner; admirer; s'émerveiller 12*. 1. 5. 47,3. 66,2. 69,2. 77. 100,3. 108,3. 221,2. 222,2. 231,2. 256, 3. 292,3. 297,3 . . 316,2. 327,3; *b.* 33, 3. 37,3. 164. 169,2. 236.

mír, s. (slav.) monde 97,2.

mír, sc. (urĭ) chrême, les saintes huiles 9. 101,2. 186,3. 225,2. 241,3 . . 243,2. 259,2; *b.* 324,3. 325; *myr* 115; *floarea -ului,* myrrhe (?) *b.* 327,3; *Cosma de* —, corruption de (C. et) Damian, *b.* 339,3.

mír̆ă, sf. (ile) Parque (μοῖρα) *b.* 196,3.

mír̆ăesc, vr. 3. *mr.* se fâcher *b.* 263,3.

miráre, sf. admiration, étonnement 319,3; *b.* 13. 111,3; *-ri, b.* 83; *de* —, admirable *b.* 112.

miraze, sf. *mr.* héritage *b.* 269,2.

Mirca, sm. Np. 75,3.

míre, sm. fiancé; époux 116. 154,2. 264,2 . .; *b.* 345.

mireán, sm. (enĭ) profane, laïque; *-rê-* 88,2. 89,2. 117. 193. 217,2. 219. 276,3. 329,2; *b.* 29,2.

mireáșă, sf. (ese) fiancée 209,2. 264; *b.* 159,3. 293. 312,2. 316,2.

mireázmă, sf. (ezme) parfum; aromate *b.* 30,2. 109; *-rezmă* 106,3. 179, 2; *-rismă* 157,2; *myrizmă* 57,3.

mirenése, aj. laïque, mondain *b.* 101, 2. 146; **-nêște,** en laïque 91; **-níe,** sf. în —, se trouvant dans l'état de laïque 180,2.

míriște, sf. chaume 61.

mirodénie, sf. (ii) aromates *b.* 89; **-díe,** sf. (ii) drogues aromatiques 101.

Mirón, sm. Np. 44,3. 173,2. 196,2. 202; *b.* 1,2. 2,2.

mirós, sm. parfum, odeur 272,3. 359, 3; *b.* 30,2. 89. 138. 232,2; —, (ii) vn. va. 3. sentir, fleurer; flairer *b.* 30,2. 133,3. 167. 174. 176,2. 295,2. 328,3; *-esc, b.* 110; **-álă,** sf. odeur *b.* 120; **-enĭă,** sf. id. 5; **-itór,** aj. odoriférant, aromatique 101,2. 159. 225,2. 340,3; *b.* 42,2. 45. 97,3. 314 . .

mirotocéț, Nicodim — **ul,** Nicodemus unguentem fundens 158,2.

miruése, va. 3. oindre 221,2; *b.* 325.

Misaíl, sm. Np. *b.* 1,3.

misanthropía, sf. misanthropie *b.* 47,2.

Misír, sm. Nl. Égypte 61,2; *b.* 61,3.

mistuése, va. 3. consommer 363,3; — sauver *b.* 81,3; —, remplir 96.

mișc, (aĭ) va. 1. remuer, mouvoir 345; *b.* 108,3. 117. 202. 251,3; —, vr. se remuer 212,3. 258. 266,3. 319,3; *b.* 212,2; *mijc, b.* 172,3; **-áre,** sf. (ăr̆ĭ) mouvement *b.* 90,3. 192,3. 243,2; **-ătór,** aj. *avere -toari,* meubles *b.* 220.

mișél, aj. s. (eĭ) pauvre; malheureux, misérable; débonnaire 8. 24,3. 25,2. 30, 3 . . 31,3 . . 32. 119. 248,2. 250. 364,3. 365 . . 367,2.3. 368,2; *b.* 10,3. 12,3. 68,2. 73,2; —, humble 209,3; *mișél, b.* 17. 69. 132,3. 245; **-áme,** les misérables, la totalité des pauvres 24,3. 25 . .

mítă, sf. don pour corrompre 7*,2. 159,2.

mitárcă, sf. (ăr̆cĭ) champignon 356,2.

mititícă, aj. sf. petite *b.* 369,3; **-tél,** aj. s. (teĭ) petit; plus petit 19; *b.* 247, 3. 250,3. 292,2. 334. 370; **-telúț,** dim. très petit, mignon *b.* 258,3.

mitropolíe, sf. (ii) cathédrale 172,2. 236,3. 239,3. 246,3. 279. 307,2; *b.* 15. 30; **-lít,** sm. (țĭ) métropolitain, archevêque 33,2. 70,3 . . 87.3. 98,2. 103,2. 114,3. 125. 157,2. 199. 208,2. 217. 240. 320; *b.* 34,3. 75,2. 125. 253,3.

mĭu, v. meu.

mizâ, sf. clin d'œil 211,3.

moále, aj. s. (moĭ) mou 186. 276. 285,3. 338,2; *b.* 26,3 . . 145,2. 330. 340,2; *mole* 136,3; *icre moĭ,* caviar *b.* 364,2.

moáră, sf. (morĭ) moulin 53. 62,2. 3. 74,3. 151,3; *b.* 11,2. 314,3. 333 . . 370,2; *piatră morĭi,* meule 127,2. 349.

moárte, sf. mort 2*,2. 10*. 13*. 14*. 3 . . 23. 26. 64. 67,2. 96,3 . . 99,2. 102 . . 2. 113,3. 121,3. 138,1.2. 141. 166,2. 187,2. 257,1.2 . . 267,3. 317,2 . . 354, 2.3. 366,2; *b.* 53,2.3. 63,2. 193,3; — *de om,* meurtre 121; *fără* —, immortalité 233,3; *de* —, mortel *b.* 47; —, *mr. b.* 266,2. *moarăte* 50,3. 52; *morte b.* 54,2. 137,3. 182; *b.* 120,2.3. 234,3.

moáșă, sf. (șe) sage femme *b.* 166, 2. 375,3; —, *mr.* vieille femme *b.* 281.

moáşte, sf. (moştĭ) reliques 85 . . 121. 258,3. 259,2.

mocán, sm. (ĭ) montagnard *b.* 259,2; **-ănésc,** aj. montagnard *b.* 333; **-ănít,** id. *b.* 336.

mocirlă, sf. bourbe 285,2.

módă, sf. manière *b.* 213.

mogândeáţă, sf. bête noire *b.* 261.

Moghíla, sm. Np. 75,3; **-ldea,** sm. Np. 173,2 (v. Movila).

Moámeth, sm. Np. *b.* 132.

mohorâ't, aj. rouge foncé *b.* 43,3. 98. 167. 339,3. 340; **-râţése,** va. 3. teindre écarlate 107,2.

moĭ, intj. *mr.* v. *mă.*

Moisi, sm. Np. 33,3. 145,3. 148,3. 153,2. 172. 311,3. 364,2; *b.* 62,2. 322 . .; *-seĭ* 75,2. 193,2 . .; *-să, b.* 64. 65,3. 66; *Moysi* 11*,3. 14,3. 20,3. 23,2. 31. 32, 3. 37,2. 49,3. 100. 105,3. 180,2. 232. 277. 284 . . 309,2. 321,2; *b.* 36,2; *-seĭ* 238,3. 325,2.

moĭu, (muiaĭ) va. 1. mouiller, tremper; adoucir 10*; *b.* 43,2. 46. 162,3. 316; —, vr. s'amollir 366,3.

mojíc, sm. (ĭ) roturier, plèbe 133; *b.* 77,2 . . 3 . . 78 . . 374,3; *mujic, b.* 118, 2 . .; **-ésc,** aj. grossier *b.* 374,3.

Moldóva, sf. Nl. 68,2 . . 70,3. 72,2. 114. 118,3. 143. 150 . . 189. 234,3. 239. 251,2. 322,3; *b.* 1 . . 18. 32,2. 34,2.3. 81; *-davia* 190,2; *b.* 219,3. 222,1.2; **-veán,** aj. s. (enĭ) moldave 71,3. 191. 361,3; *b.* 75,3. 126,3; —, Np. *b.* 206; *-venul,* sm. Np. 135,2 . .; *muldovan* 197; **-venésc,** aj. moldave 142,3; *b.* 86. 151. 195,3; *-vinesc* 69; *b.* 151; **-ovlahía,** sf. Moldo-Valachie 240.

molicĭúne sf. amollissement *b.* 197.

molíd, sm. (izĭ) mélèze *b.* 306,2.

mólie, sf. (iĭ) mite 81,3. 112 . . 212, 2. 324,3. 341.

molităvnic, sm. livre de prières; rituel 284,2. 315,3; *-tvănic* 241,2; **-vă,** sf. (ve) prière 25,2. 80. 121. 142,3. 160,3. 161. 183,2. 228. 333. 345,3; *b.* 54,2.

molótru, sm. fenouil (melilotus off.) *b.* 44,2. 98,2.

Óm, sm. Mome *b.* 249,3.

omésc, va. 3. allécher *b.* 362.

omíţă, v. maimuţă.

monáh, sm. (aşĭ, ahĭ) moine 78; *b.* 32. 203,2.3.

monárh, sm. monarque *b.* 53,3 . . 54 . . 87,3; *-ha, b.* 9; **-hínă,** sf. souveraine *b.* 54,3.

monastíre, v. mănăstíre.

mor, (murĭ) vn. 3. mourir 12*. 13*, 3 . . 16*,3. 2 . . 21. 24,2. 30,3. 52,2. 58,2. 60. 67. 85. 96. 100,3. 110,2. 113, 3. 124. 129,2. 138,1.3. 139,2 . . 159,3. 175,2. 182. 187,2.3. 300,2; *b.* 7,3. 52. 94,3 . . 96,3. 109,2. 119,3. 137,2. 141, 3. 208,2. 230,2. 260.

morál, sm. morale *b.* 247 . .; *-lă,* sf. id. *b.* 362. 363,3; **-icése,** aj. moral *b.* 169; **-nic,** id. *b.* 212.

morárĭu, sm. (rĭ) meunier *b.* 333,3.

mórcov, sm. (ĭ) carotte *b.* 98,2.

moresti, v. *istr.* il faut *b.* 282 . .

morlăĭ, intjct. *mr.* hé, holà *b.* 270,2 (v. moĭ, măre).

mormânt, sc. (urĭ) tombeau; monument 11. 117,2. 155,2. 195,3. 215,3 . . 230 . . 257 . . 292,2. 308,2 . .; *b.* 7,3. 62 . . 82,3. 131,3. 307,2.3; *morămănt* 316,2.

Morsima, sm. Np. 175,3.

mort, aj. s. mort 13*,2 . . 5. 9. 31 . . 32,3. 59,2. 71,2. 101,2.3. 106. 124,2 . . 139,2 . . 140 . . 182,2. 185 . . 196. 215, 2. 233,3 . . 292,3; *b.* 117. 174,3. 216, 3. 255,3; —, *istr. b.* 282,3. 283,3; —, mortel 102,2; *maĭ* —, défaillant *b.* 192; **-ăcĭúne,** sf. (nĭ) charogne 90,3. 116,3; *b.* 12,2; **morţĭú,** av. mort *b.* 288.

morún, sm. esturgeon *b.* 43,2.

Moscál, sm. (ĭ) Moscovite *b.* 3,2. 34, 2; *mu-, b.* 126,3; **moschicése,** aj. moscovite, *b.* 34,2. 35,1.2; **Moscul,** sm. Nl. Moscovie, Russie 125,3. 360,3; *b.* 34,2; —, s. Russe *b.* 35.

mosór, sm. bobine *b.* 354,2 . .

móstru, sc. (re) échantillon *b.* 268.

moş, sm. (ĭ) aïeul; ancêtres 59,2. 68,3. 93. 171,2. 173,3. 174,2 . . 345; *b.* 96,3. 142,2. 293—297; —, vieillard *b.* 261. 303,2. 354,2. 370,3.

moşíe, sf. (iĭ) propriété, terre 38,2. 53. 75,3. 91,3. 92. 100,2. 103. 200. 235,3 . .; *b.* 34,3. 69,2. 76 . . 2. 82. 142, 2. 221,2; —, patrimoine 101,3. 118,3; *b.* 166,3; —, pays 288. 340,2; *moşăie* 135,2; *b.* 256.

moşneág, sm. (egĭ) vieillard 255,3; *b.* 333,3. 348—351.

moşteán, sm. (enĭ) héritier 165; *moştnean,* id. 185,3; **-tenésc,** va. 3.

hériter; posséder (en héritage) 14*,2.. 18,2. 97. 233,3. 250. 263,2; *b.* 11,2. 12,3. 224; *-tinesc,* 325; *b.* 95,3. 96,3. 359,2; **-tenire,** sf. (rĭ) héritage, patrimoine 281,3. 283; *b.* 88. 144,3. 205,2; *-tinire, b.* 359; **-tenitór,** aj. s. héréditaire; héritier *b.* 96,2. 144,3. 261,2.

motóc, sm. matou *b.* 213,3. 337,3.

Moţóc, sm. Np. 173,2; **-el,** 173.. 174,2; **Moţaílă,** *b.* 259,3.

movílă, sf. (le) colline 71,2.3. 72; *b.* 33,3..; —, sm. Np. *b.* 33,2; **-líţă,** dim. *b.* 33; **Movileştĭ,** sm. Np. les descendants de Movila *b.* 33,2 (v. Moghila).

mozícă, sf. (ce) musique 226,3.

mreájă, sf. (mrejĭ) filet 351; *b.* 262; *mrêge, b.* 171; *mreji, b.* 119,1..2.

mşt, v. meseţ.

muc, sm. (ĭ) morve *b.* 225.

muče, *istr.* v. muşc.

muceníc, sm. (ĭ) martyr 83,2. 84, 2..3. 85.. 90. 221,3. 224. 256,3. 291, 3. 320,2; *b.* 68,2. 80. 117. 204,2.. 217,2; *mucinic* 363,2; *măc-,* 86.. 257,3; **-ésc,** aj. de martyre 257; **-íe,** sf. martyre 256,3; *mâcenicie* 257,2; **mâcénie,** sf. place de supplice 257,3.

múcid, aj. moisi *b.* 12,2.

mucós, aj. morveux *b.* 224,3.

muére, sf. (rĭ) femme 2*,3. 15*,2. 1. 5. 47,1.2. 89,3. 218,2.3. 232.. 276, 3; *b.* 26,2. 59,2. 121,2.3; *-ri, b.* 60,3. 64,2; *mueare* 17. 23,2. 24,3. 26,2. 33. 35. 40. 273. 274. 291.. 313,2. 362; *b.* 6,2. 170. 208,1.2; *mŭare* 37. 45,3.. 46. 52,2.. 59,2. 63,3. 107,3. 108.. 2. 110,3.. 122..; *mulĭăre, istr. b.* 283,3; *mulĭere, mr. b.* 265,2.3; *mullĭere, b.* 280, 3; **-ésc,** aj. féminin 276,2.3; *b.* 51,3. 129,2. 167; *muearăsc* 313,2.

múget, sm. mugissement *b.* 306,2.

múgur, sc. (e) bourgeon 68; *b.* 368.. **Muha,** sf. Np. *b.* 172.

muĭát, aj. trempé *b.* 45 (v. moĭu).

muleít-a, va. *istr.* il a laissé tomber *b.* 284,2.

mult, aj. av. beaucoup 2*,3. 9*,3. 8. 12,3. 21,2. 24. 32. 45,2. 52,1.2. 67, 2. 69,2.. 118,2.. 204,2.. 337,2. 345; *b.* 26,1.2. 144. 148,3. 168.. 186. 211. 245,3. 262; —, *mr.* très *b.* 280; —, sm. foule, quantité 11. 242,3; — *preţ,* grand prix 18; *mulţĭ,* grande foule; *de mult,* depuis longtemps; autrefois 33,2. 49,2. 84.. 122,2. 130,2. 177,3; *b.* 3,3. 190, 3. 194,3; *mai* —, plus 31,2. 39,3. 142; *molt* 92,2. 175,2.

mulţămeálă, sf. remercîment 222,3; **-ţămesc,** va. 3. remercier, rendre grâce: satisfaire; —, vr. se contenter 52. 105,3. 140,2. 180,2. 222,3. 251,3. 252; *b.* 6. 47,3. 125. 155. 201. 210,2. 316,2. 325; *-ţemesc* 73. 98,3. 188,2. 206,3. 225,3. 269; *b.* 227. 228; *-ţemăsc, b.* 96,3; *-ţimesc* 196. 294,2; *-ţumesc, b.* 68. 321; **-ţămíre,** sf. remercîment, grâce *b.* 79. 194; *-ţem-* 132,3. 225,2; **-ţămít,** aj. satisfait 243; *b.* 7. 350; **-ţămítă,** sf. remercîment, grâce *b.* 4,3. 47. 51,3. 111,2. 147,2.3. 150,3. 351,3; *-ţem-* 15*. 31,3. 335,3. 336; *b.* 184,3.

mulţesc, va. 3. multiplier 11*. 4. 58, 2. 84. 155,3; *-ţăsc* 266,3. 267; *b.* 70,2; **-ţíe,** sf. multitude 11; **-ţíme,** sf. (mĭ) foule, multitude; quantité; nombre 64, 3. 81. 113.. 115,3. 128,3. 153,2. 189, 2. 233.. 283,2. 305,2. 349,3. 367,2; *b.* 7,2. 16,2. 53,3. 92,3. 109. 240,3; *-ţâme* 241,3. 253,3; *-ţâmi, b.* 360 (v. înmulţesc).

múmă, sf. (ămĭ) mère 33. 40. 62.. 190,3. 229,3. 277,2. 278. 317,3..; *b.* 17,2. 63,2.. 69,2. 189,2; *-păduriĭ,* fantôme; ogresse *b.* 261 (v. mamă).

Mumuleánu, sm. Np. *b.* 246.

múncă, sf. (cĭ) tourment, châtiment, peines de l'enfer 19. 49,2. 95. 96. 104, 2. 107. 138.. 139,2. 141. 167. 171. 182.. 289. 291,3. 322. 338—339. 346; *b.* 14. 49,2. 87. 117. 200,3. 204,2; —, travail 120. 219,3; — *de cap,* peine de mort *b.* 189; *muînca* 4. 30,3. 31. 37. 49, 2. 54,3. 106,3; **-césc,** (ĭĭ) va. 3. tourmenter, châtier, punir; —, vr. se tourmenter, lutter 1, 3. 60,2. 171. 338. 339,2.3; *b.* 14. 49,2. 308 —, travailler; *b.* 249; *muîncesc* 10*. 13*,3. 31; **-cít,** aj. torturé 84,3; —, gagné par dur travail *b.* 374; **-cítor,** aj. laborieux *b.* 26; —, s. tyran, démon, celui qui tourmente 60,1.2. 113,2. 228, 2; *b.* 171,3. 204,2.

múnte, sm. (ţĭ) mont, montagne 23, 2. 32,3. 40. 57,2. 114,2. 127,3. 141,3. 199,3. 212,3. 254,3.. 282,2. 309,2. 349,2. 367; *b.* 22,2. 60,3.. 146,3. 167, 3. 233,3..; —, (ţăĭ) 268,2; *b.* 234; **-ele Maslinilor,** Olivet 232,3. 310,3; **muntéan,** sm. (enĭ) montagnard; Valaque, Roumain 72,1. 3. 200. 335; *-tean, b.* 258,

2; **-tenése**, aj. id. 71. 72. 191,3. 200. 433,3; **-tós**, aj. montagneux *b.* 259.

muntrése, va. 3. *mr.* voir, regarder *b.* 269,2. 270,1. 2 .. 271,3. 272,3. 278. 279.

mur, sm. *mr.* mur *b.* 268.

múră, sf. (re) mûre de ronce *b.* 262, 2. 295,2. 298,3. 342.

Murăş, sm. Nl. 176,3.

Murát, sm. Np. 150,2 ..

múrg, sm. cheval bai *b.* 295,3. 296. 306,1.2; **Murgeştĭ**, sm. Np. 173,3. 174.

murguése, vn. 3. murmurer 23.

muritór, aj. s. mortel 131. 205,2; *b.* 13.

muruése, va. 3. barbouiller, salir 363; *b.* 98,3.

músă, v. muză.

Musalip, sm. Np. (?) *b.* 56,3.

múscă, sf. (muşte) mouche 98. 201, 2; *b.* 172. 376,3.

muscal, v. mos-.

must, sm. jus, suc *b.* 45,2; —, moût *b.* 45,2 .. 3 ..

Mustafá, sm. Np. 149,3; **Múste**, sm. Np. *b.* 24,2.

mustecĭoáră, sf. petite moustache *b.* 298,2.

mustése, va. 3. pressurer *b.* 45,3.

musteáţă, sf. (teţe) moustache *b.* 297,2 ..; *-tĭaţă*, *b.* 119,3; *-taţă* (tăţi) *b.* 314; *-teţă*, *b.* 369,2 ..

mustráre, sf. (ări) opprobre, peine 47, 2. 212; **mústru**, va. 1. reprocher, gronder; sermonner *b.* 72,3. 116. 185. 201. 206. 253,3. 288,3.

musulín, sm. mousseline *b.* 225,3.

musulmán, sm. musulman *b.* 131,1.2.

Muşát, sm. Np. 87; —, aj. *mr.* beau, joli *b.* 264,3. 265,2.3. 268; —, *istr.* id. 285,3.

muşăţél, sm. camomille 356.

muşe, (ai) va. 1. mordre 36,2. 206, 2. 296,2; *b.* 163,3. 189,3. 238,2; *muĉc*, *istr. b.* 285,3; **-átul**, sm. piqûre *b.* 339; **-ătúră**, sf. (re) id. *b.* 339. 340,3.

múşchĭu, sm. *-ul grâului*, fleur du froment 282.

muştár, sm. moutarde 17. 128,2. 320,3. 356.

muşterĭu, sm. (it) acheteur *b.* 356.

muşutéţă, sf. *mr.* beauté *b.* 280,2; **-tíe**, aj. beau *b.* 280,2.

mút, aj. s. muet 211,1.2. 228,3; *b.* 62. 150,2.

mút, (ai) va. 1. changer, transférer, déplacer 66,2. 68,3. 105,2. 212,2; *b.* 3,2. 44,3. 93; —, traduire *b.* 252,2; —, vr. partir, mourir; se changer; déménager 58,2. 143,3. 200,2. 203,2. 209, 2. 210,2. 323,2; —, *mr. b.* 264; **-áre**, sf. changement (?) 12,3.

Muză, sf. Muse *b.* 172,3; *muză*, *b.* 252. 2. 3.

múzgă, sf. *mr.* bourbe *b.* 264.

myrizmă, v. mireazmă.

N (N).

na, tiens, prends *b.* 308,2. 355,3. 362, 2; —, istr. vers *b.* 283,2.

năbădáe, sf. (ăi) malheur *b.* 356.

năbuşése, va. 3. suffoquer *b.* 297,2.

naca, av. *mr.* peut-être *b.* 263,2.

nacĕlnicíe, sf. commencement *b.* 254,2.

năcĭunár, aj. national *b.* 368,2.

năcoválă, sf. enclume *b.* 375.

Nacu, sm. Np. 150,3. 151 ..

nádă, sf. appât 228,3; **nădăése**, vr. 3. se confier 55,2; —, espérer 7*,2.

nădéjde, sf. (dĭ) espoir, espérance 131, 2. 203,3. 204,2; *b.* 71. 83,3. 189; *-dĕj-*, 13,2. 31,3. 41,2. 100. 112,2 .. 3 .. 133, 2. 153. 184,3. 315,3; *b.* 6. 15,3. 31,2. 149,2 ..; *-di*, *b.* 116,2; *nedeajde* 48,3. 215,2; *nedejde* 199; *b.* 19. 112,2. 181, 3; *-di*, *b.* 181,2; **nădăjduése**, va. 3. espérer; attendre 28 .. 112,3. 185,3. 300,2; *b.* 48,2. 99,3. 115,2. 148. 151, 3. 181,2. 236,3; —, vr. se fier, confier 155. 317,2; *-dĕj-*, 281,2. 286,1.2. 366; *nedĕj-*, 2*. 231,3. 247,3. 283,2. 288,3. 367; **nădăjduíre**, sf. espoir *b.* 149,2 ..

nădrágĭ, sm. pl. chausses *b.* 34.

năduşálă, sf. chaleur *b.* 3,2; **-şít**, aj. suffoqué 117; *b.* 291,2.

năfrámă, sf. (me) fichu *b.* 310. 339,2.

náfură, sf. pain béni 181, 2. 3 .. (v. ana-).

năgáră, sf. zizanie *b.* 337,2.

Nagumodru, sm. (ri) gymnosophiste *b.* 167 ..

năhut, sm. pois chiche 356.

Năĭan, sm. Np. (?) 87,2.

náĭba, sf. diable *b.* 260,2.

năĭmesc, vr. 3. se louer 61; **-mít**, sm. salarié 180 (v. nămală).

naínte, pp. av. avant; devant 74. 161. 279,3. 332,3; *b.* 235; —, plus loin 75. 141,3; —, allons! 216,2; *mai* —, plus loin, *b.* 1,2.3 . . 17,2. 23. 101. 129,3; — —, devant 72,2; *b.* 167,2 . . 216,2 . .; *-tĕ*, 16*,2. 309. 364,3; *-tea*, 173,3; —, contre 253,3, 255; *năinte* 109,3 (v. în-).

năirese, (ri) vr. 3. *mr.* se fâcher, devenir furieux *b.* 269,3. 271,3; **-rire**, sf. colère *b.* 269,3.

nálba, sf. mauve 356; — **mare**, althée 356.

nalt, aj. haut, élevé 172,2. 250. 337; *b.* 234,3. 291. 324,3. 353,2; **nálţ**, va. 1. élever 142,2. 257,2. 264,2; **nălţíme**, sf. (mĭ) hauteur 101,3. 233. 288,2; —, ciel 14*,1.2 . . *naltzime* *b.* 186 (v. în-).

nălúcă, sf. spectre, fantôme *b.* 41,2. 174,2.3. 261. 313,2; **-cése**, va. 3. apparaître en vision *b.* 20.3; **-círe**, sf. apparition, fantôme 345,3; *b.* 172.

nămálă, sf. bail *b.* 221,3 (v. năím-).

nănáş, sm. père assis *b.* 293,2.

nani, dodo *b.* 287,1-3.

Năntа, sf. Np. *mr.* *b.* 277.

nap, sm. (ĭ) navet 356,2; *b.* 26,3.

nap, av. *mr.* peut-être, est-ce que *b.* 270. 271,2 . . 3 . . 272,2.

năpă'rcă, sf. vipère 60.

năpáste, sf. (ăşti) malheur 10. 31,3. 32. 56. 214,2. 331; *b.* 74,3; *-ti*, 55,3 . .; —, tentation 41,3; **napastovanie** sf. *istr.* malheur *b.* 283; **năpăstuése**, va. 3. tenter 45,3; —, faire tort, affliger 46,3; *b.* 74,3. —, vr. délaisser *b.* 128; **năpăstuít**, aj. s. malheureux, opprimé 46,3. 84,3. 168,3.

napóĭ, av. derrière, arrière *b.* 41. 90, 3. 91,2 (v. în-).

năprásnă, *de* —, soudain, tout à coup 2*,3. 68. 288,2. 361,2; *din* —, 185,2; **-nic**, aj. véhément, sévère 154,3; *b.* 59, 3. 135,2.

nără, sf. (năr) narine 320,3; *b.* 118, 3. 169. 311,3.

naramgíe, aj. f. couleur d'orange *b.* 343; *-agie*, *b.* 341,2; **-ámză**, sf. orange *b.* 43,3. 45,2; **naramzát**, couleur d'orange *b.* 300,3.

năráv, sn. (ure, urĭ) coutume, habitude; nature, mœurs 10*,2. 11*. 13*,3. 15*,3. 31, 2. 47,3. 50,3. 59. 3. 131,3. 157,3. 179,3 . . 208,3. 295,3. 302; *b.* 7,2. 202,3. 246,2. 359,1 . . 2. 373.

năroc, *năród* v. no-.

nárd, sm. narde *b.* 176,2.

Narta, sf. Np. *mr.* *b.* 276–280.

năruese, vr. 3. s'écrouler 199,3.

nas, sn. (urĭ) nez 171. 350,3; *b.* 19, 3. 104,3. 144,2. 169. 206,3.

năs, **ă**, pr. dém. *mr.* il, elle-même *b.* 268,2 . . 278. 279,2. 280,3. 281. 282,2.

náse, (născuĭ, a naşte) va. 2 naître; —, vr. être né 2*. 3*,3. 6. 9. 15,2. 20. 2. 48,2. 58,2. 63,3 . . 64. 66. 97. 116,3. 124 . . 132,2. 133. 153,3. 163,2. 175,3. 204,3. 205,2. 209 . . 239. 243,3 . . 267, 2. 307,3; *b.* 26. 58,2. 65,3. 99,2. 142, 3. 159. 171,2. 214,3; —, *istr.* *b.* 286, 2; —, produire *b.* 5,3. 148,2 . .; —, va. être né 32,2 . . 41,2. 106,2. 136,2. 164; *b.* 60,3. 61. 63. 66,2.3; **Născătóare de Dumnezeu**, sf. la sainte Vierge 82,3. 158,2. 183,2. 300,3; *b.* 38,3. 61. 184.

născocíre, sf. invention *b.* 247.

născút, sm. naissance 2*,2. 10*. 89, 3; —, enfant né 35,2; *b.* 202,3; —, aj. né 109,3. 285,3; *b.* 248,3 . .; *unul* —, unigenitus 32,2; *b.* 95,3.

năsdrăván, aj. surnaturel, enchanté *b.* 356,2; — **văníe**, sf. (ĭĭ) bouffonnerie *b.* 364,3.

năsălnicíe, sf. endurcissement 51; **-sílnic**, aj. véhément 60; —, dur 84.

năsílie, sf. bière 244.

năsíp, sm. sable 178,2. 339; *b.* 62, 2. 297,3; *-săp*, *b.* 62,3. 136,2 . .

Nastase, s. Np. 53.

năstăvitór, sm. (ἐπιστάτης) maître 26, 2; **nastávnic**, sm. (ĭ) directeur, maître 87,3.

năstrápă, sf. coupe, cuvier *b.* 217,2.

Nastratin, sm. Np. *b.* 364,3 . .

năstur, sm. (ĭ) bouton *b.* 90,1. 2. 331,3; *mr.* —, (lĭĭ) *b.* 276,2; **Nasturél**, sm. Np. 98,3; *Nă* —, 130.

naş, sm. (ĭ) parrain 90; **năşíc**, sm. dim. id. *b.* 250,2.

năştere, sf. naissance 24. 43. 87,3. 94,3. 132,2.3. 243,3. 271. 272; *b.* 28, 2. 51,3. 79. 139,2. 166 . .; —, lieu de naissance 184; —, Noël *b.* 58—59; —, Genèse 325,2; *-tire*, *b.* 67,1.2. 119,3.

nat-lu, sm. *mr.* enfant *b.* 268—269. 278. 280.

năţărău, sm. imbécile, vaurien *b.* 250,2. 363,2. 371.

năţezesc, va. 3. repasser (?) *b.* 177 (v. neted).

Nathan, sm. Np. 26,3.

natúră, sf. nature *b.* 145,3.

năválă, sf. assaut, attaque 251. 361, 3; *b.* 13,3. 242,2; *dau —,* attaquer, fondre sur q. *b.* 18,2. 19,3. 301; **năvălése,** va. 3. se jeter, monter à l'assaut; envahir 37. 267,2; *b.* 92. 116,3, 134,2. 242,3. 244, 3.301,3; **năvălíre,** sf. assaut *b.* 92,2.

Navan, sm. Np. 105,3.

năveástă, sf. *mr.* femme *b.* 274,2.

năvód, sm. filet 18.

Navohodonosor, sm. Np. 146. 255, 3; *b.* 31,3; *Navu —,* 271,3.

Năvrăpăscu, sm. Np. 91,3.

Nazaret, sm. Nl. G. 233; — **reĭu,** sm. 36,3; *Nazárie,* sm. Np. *b.* 126,3; *Nazarénin* 2*,3; **nazarênên,** sm. de Nazareth 21,2; *-ri —,* 230. 231,3. 284; *b.* 171,2; **-rínésc,** aj. id. 6*,2.

nazát, av. *istr. tornu —,* retourner *b.* 286,3.

năzdrăván, aj. magique, doué d'un pouvoir surnaturel 361,3.

Nazianzeu, sm. Np. de Nazianze *b.* 13,3.

năzuesc, va. 3. avoir recours, désirer 190,3. 214,2. 228,3; — **uínţa,** sf. aspiration *b.* 128; **nezuire,** sf. discorde (?) *b.* 212,2.

ne, pr. pers. 1. pl. dat. acc. nous 1.. 2.. 9. 27.. pass. *ni* 110,2; *b.* 56, 3. 140,3. 143,3.

ne-adormít, aj. vigilant; incessant 9; *b.* 143,3. 154. 163,3; — *dur-,* 54,3.

ne-aducătór-aménte, qui ne peut pas se rappeler 159,2.

ne-adunát, aj. *mr.* non cueilli *b.*

Neágul, sm. Np. 87,2; **Nêgoe,** sm. Np. 164. 168,3.

ne-ajutând, aj. non aidé *b.* 181,3.

ne-alergând, aj. non courant *b.* 170,3.

Neámţul, sm. Nl. *b.* 76,2; *Nê—,* 53, 2; *b.* 203.

neám, sc. (urĭ) peuple, race; famille; âge; génération; sorte *b.* 33,2. 34,2. 183,3.. 185,3. 186. 322. 340,2. 341,3; *nêm,* 14, 2.. 15. 18. 97, 3. 99. 110,1.3. 155, 2.. 171, 3.. 172. 195, 2. 237. 269. 281,1.3. 356,3. 361; *b.* 1, 2. 3. 22,3. 50. 78,3. 87,2.. 111. 143, 2. 165,3. 211,3. 252,2.3; *niam, b.* 93, 2. 197. 198; *de—,* noble 100,2. 322,2; *b.* 7,2. 249; **cartê nêmului,** table généalogique *b.* 20.

ne-apandixită, *mr.* av. à l'improviste *b.* 265.

ne-apărát, aj. av. indispensable, nécessaire *b.* 86,2. 87,2.

ne-apús, aj. sans coucher 83,3.

ne-arătând, av. ne montrant pas 358,2.

ne-armát, aj. non armé *b.* 197,2.

ne-ascultând, aj. désobéissant *b.* 94; **-táre,** sf. désobéissance 145,2. 262,2; *b.* 47,3. 193,2. 232,2; **-tătór,** s. (i) desobéissant 193. 346,3; *b.* 20,2.

ne-asemănát, aj. incomparable *b.* 16,2.

ne-astămpărát, aj. turbulent; brûlant *b.* 143,3. 243.

ne-aşezát, aj. en mouvement; orageux; *-şeḑat,* 79,2; *-aşăzat,* 69,2.

ne-aşteptáre, sf. l'action de ne pouvoir attendre 81.

ne-atíns, aj. intact 229.

ne-auzít, aj. inouï 201.

ne-avút, sm. (ţi) pauvre 31,3. 106, 2. 250.

ne-bag, va. 1 — *în seamă,* ignorer *b.* 208; **nebăgător de sémă,** sm. inattentif 346,3.

ne-bătút, aj. non battu 341,2.

neberese, *istr.* va. 3. recueillir *b.* 282,3.

ne-beţív, aj. non adonné au vin 47.

ne-biruít, aj. invincible 80,2. 84,2; *b.* 15,3. 204,3.

ne-boít, aj. non teint *b.* 298,3.

Nebojatco, sm. Np. 62,2.

ne-botezát, aj. s. non baptisé 239, 2.3; *b.* 143,3.

nebún, aj. s. fou, insensé; furieux 13*,3. 2. 15. 113,2. 123,2.. 3. 141,3.. 155,2. 289,2. 297,3. 324,2. 348,2; *b.* 5,3. 13,2. 83,3. 121. 149. 211,3. 212, 2. 352, 2. 355, 3. 358, 2; *ñe-, b.* 263; **-ésc,** va. 3. rendre fou 291,3; *b.* 95; —, vr. affoler *b.* 104. 196, 2; —, aj. fou *b.* 48,2; **-êşte,** av. insensé 275,3; *b.* 5; **-íe,** sf. (il) folie; démence, furie 51, 3. 61,3. 80,2. 90,3. 117,3. 123,3. 155, 2. 354,2; *b.* 4,3. 6,2. 46,3. 148. 196; *-niĭe, b.* 119,3; **-ít,** aj. fou 225.

nec, va. 1. se noyer 59. 60,2. 98,2. 99,2 (v. înnec).

neca, cj. *istr.* que (ut) *b.* 283,1.. 2. 284,2; *nego, b.* 286,2 (v. ca).

ne-cădére, sf. qui est illicite 217,3.

necaíre, v. nicăirĭ.

necăjésc, va. 3. fâcher; vexer 354, 3; *b.* 261,3. 364,2; *necazesc, b.* 185,2; **-jít**, aj. fâché, tourmenté 365,3; *-jăt, b.* 197,2; *-zsit, b.* 186,3.

ne-călcát, aj. où l'on n'est jamais marché 252,3; *b.* 159; **-cătór**, aj. s. immobile 15*.

ne-cărturár, sm. (i) illettré 69,2.

ne-cătát, av. sans viser (?) *b.* 245,2.

necătór, aj. noyant 213,3.

necáz, sn. (uri) peine, tourment; dépit 171,2; *b.* 15,3. 22,3. 23,3. 161,2. 236. 245,3. 302,2; *nă-*, 348; *b.* 103; **-esc**, v. necăjesc.

nece, v. nicĭ.

ne-cetínd, av. non lisant 37,2; **-tít**, aj. non lu *b.* 312,3.

Nêchi, v. Nichea.

ne-chĭemát, aj. non invité 352,2; *b.* 293,2.. 325,2.

ne-chipzuít, s. irréfléchi 131,3.

Nechítă, sm. Np. 38,3. 53,2.

ne-cinste, sf. déshonneur; honte; mépris 14*. 316,3. 338,2. 341,3; *b.* 86,3; **-ésc**, va. 3. mépriser; offenser *b.* 5. 7; **-tít**, aj. malhonnête; indigne *b.* 5. 40. 250,2.

ne-clevetitór, aj. s. non médisant 47,2.

ne-clipít, aj. sans cligner *b.* 163,2.

ne-clătinát, aj. invariable 131,3.

ne-clătít, aj. invariable; immuable; ferme 82,2. 89,2. 112,2. 184,3. 245,3. 303,3. 323; *b.* 86,2. 153,3. 204,3; **-tór**, aj. id. 322,3.

Necoáră, s. Np. 53,2.

ne-contenít, av. continuellement 338, 2; *b.* 65,3.

ne-credincĭós, aj. s. infidèle; *-cos*, 16*. 46,3. 100,2. 106. 138. 239,1.2; *b.* 158,3..; —, méfiant *b.* 145,2; *-nĕcos*, 46,2; **necredínță**, sf. infidélité; incrédulité; méfiance 9. 112,3. 304; *b.* 148,2.

ne-crescút, aj. *mr.* jeune *b.* 280.

ne-creștinésc, aj. non chrétien *b.* 22.

ne-crezínd, aj. non croyant *b.* 143; **-crezút**, aj. incroyable *b.* 363.

ne-cruțând, aj. non épargnant 240; **-cruțát**, sans considération *b.* 238,3.

Nectárie, sm. Np. 209,2.. 3.

Nectenáv, sm. Np. *b.* 207—210; *Nehtinav, b.* 166..

Neculce, sm. Np. *b.* 32,2.

ne-cúm, moins encore 69. 106,2. 120.

ne-cumínecát, aj. s. non communié 88,3.

ne-cunoscând, non connaissant *b.* 108,3; **-cătór**, aj. s. ignorant *b.* 95. 3; **-cút**, s. inconnu 79,2; *b.* 11; *ni-*, *b.* 360.

ne-cupríns, aj. infini, incompréhensible 138,3. 157,2. 344,3; *b.* 151.

ne-curát, aj. s. impur, impie; immonde; sale 1*. 12*. 3. 12. 13,2. 19. 50. 80. 83,3. 90,3. 194,2. 241,2. 247. 1.2. 304. 363,2; *b.* 80. 145,2; —, (țăr) 267,3; —, diable, satan 44; *b.* 51,3. 171. 2. 260,2; **-răție**, sf. (ii) impureté; impiété; immondicité 12*. 11. 29,3. 30. 50; *-ră-*, 292,2. 365,3.

ne-curmát, aj. continu; —, av. sans cesse 164,3. 193; *b.* 253.

ne-cusút, aj. sans couture 21,3..

ne-cutezând, non osant *b.* 321,3.

ne-cuvínță, sf. injustice *b.* 28,2; **-cuvíos**, aj. s. inconvenant; indécent; indigne 30. 210,3. 345,3. 351 (ἀτάκος); *b.* 8.

Neda, s. Np. *b.* 300,3.

ne-dăfăĭmát, aj. irréprochable *b.* 79.

ne-dăspărțiț, aj. indivisible 172,3; *-de-*, 323; —, av. sans cesse 131.

nedejde, v. năd-.

nedelea, sf. (slav.) dimanche 80.

ne-deosăbít, aj. non séparé 323.

ne-depărtát, aj. non éloigné 323,2.

ne-deprins, aj. inexpérimenté 76,2.

nedereptate, v. nedreptate.

ne-destoĭnic, aj. s. indigne, incapable, 10*,3. 52. 80,2. 89. 98,2; *-dăs-*, 157,2. 340,2; **nedăstoĭnicie**, sf. indignité 157; *-des-*, 12*,3.

ne-dezlegát, aj. indissoluble 11*,2. 49,2.

nedirept, v. nedrept.

ne-dobândesc, va. 3. non obtenir *b.* 163,3.

ne-doít, aj. ferme 224.

ne-dormíre, sf. insomnie 285,2.

ne-dospít, aj. sans levain 330,3..

ne-drépt, aj. s. injuste; faux; infidèle; injustice 171,3; *b.* 58. 100,2; *cu —*, illégalement *b.* 356,3; *-dirept*, 46,2.3. 195,2. 210,3. 248; *b.* 26; **nedreptáte**, sf. (ăți) injustice, iniquité 119. 169,1.2. 367,3; *b.* 105,2. 212,3; *-derep-*, 7*. 12*. 3. 12. 15. 54,3. 366,2; *-direp-*, 50,2. 105,3. 195,2.. 247; *ne-îndreptate*, *mr.* id. *b.* 263,2. 266,3.

ne-duchíre, sf. *mr.* stupidité *b.* 263,3.

ne-dúlce, aj. s. ingrat 20.

ne-domirire, sf. indécision, incertitude; *b.* 22,3.. 363; **-rit,** aj. indécis.

ne-dumnezeeáște, av. impie *b* 79,3; **-zeire,** sf. impiété *b.* 100,2; *-dumnăḑărie,* id. 190,2.

ne-ertát, aj. non pardonnant 26,3; —, non pardonné 63.

ne-fățărnic, aj. non hypocrite 10*, 2. 159,2; —, impartial 170,2; *b.* 147.

nefér, sm. (i) soldat *b.* 127.

ne-fericit, aj. malheureux *b.* 307,3.

ne-ființă, sf. non-existence 164,3; *b.* 147,2. 152,3.

ne-firésc, aj. contre nature *b.* 142,3.

ne-folositór, aj. inutile *b.* 7,2.

Neftalim, sm. Np. 36,2; *-tha-, b.* 71,2.

ne-găcit, aj. non expliqué, peu clair 198,2.

ne-gândire, sf. inattention 3; **-dit,** aj. inattendu *b.* 132,3; **-ditor,** sm. impartial 10*,2.

ne-gătát, aj. non préparé 242.

negél, sm. mamelon *b.* 144,2..3..

neghină, sf. (nĭ) ivraie 163; *b.* 153,3.

neghiób, aj. s. imbécile *b.* 249.

nego, v. neca.

ne-grăit, aj. inexprimable *b.* 106,3. 107. 192.

negreálă, sf. noirceur 60,2; **negrêță,** sf. noircissement *b.* 91,3; **negrésc,** vr. 3. se noircir 346,2. 353.

ne-greșit, aj. sans faute *b.* 366,2.

ne-grijă, sf. insouciance 88,3. 89; *b.* 64; **-jésc,** va. 3. négliger *b.* 263,2; **-jíre,** sf. négligeance 236,2; **-jít,** aj. sans souci 85,2.

negrișór, aj. noirâtre *b.* 327,2; **negru,** aj. noir; sombre 82,2. 93,2. 200, 2. 350,3; *b.* 64,3. 136,3.. 146,2.. 199, 2; *nêgru* 165,3. 301; —, s. *b.* 294,2; **Negru-Vodă,** *b.* 287,3.

négură, sf. (rĭ) brouillard; tourbillon 71,2. 192. 201,2. 224,3. 267; *b.* 137,3. 158,2; **-reáță,** aj. nébuleuse *b.* 299,2.

ne-gustáreț, sm. sobre 47,2.

neguțătór, sm. (rĭ) négociant, marchand 18. 59,3; *-ță-,* 93,2; *b.* 125,3. 128,3. 129. 256,2.. 3..; *-ți-, b.* 195, 3. 219,2. 221,2; *negustor, b.* 323; *niguțitoriu b.* 135; *nigustor b.* 138; **negustoráș,** sm. dim. *b.* 360,3; **neguțătorésc,** va. 3. acheter; marchander 52,2; *b.* 154; *-ți-,* 279,2.3..; *b.* 221; **neguțitorie,** sf. commerce 279,3; *b.* 221; *negoțetorie* 313; *negustorie b.* 25.

ne-hárnic, aj. incapable *b.* 74.

ne-herotonít, aj. non consacré *b.* 61,3.

Nehtinav, v. Nectenav.

Neĭ, sm. Np. 136.

neĭcă, sf. ma mie *b.* 344.

ne-îmbiát, aj. non invité *b.* 294,2..; *-înbieat* 352,2.

ne-îmblát, non marché 252,3.

ne-îmbrăcát, aj. non-habillé *b.* 356,3.

ne-împăcát, aj. non-satisfait *b.* 305, 2. 314,3.

ne-împrustát, aj. *mr.* non-élevé; (jeune) *b.* 278. 280.

ne-începút, aj. sans commencement 257,2.

ne-încetáre, sf. continuité *b.* 361,2; **-tát,** aj. av. continuel; perpétuel; incessamment 31,2. 106,3. 131,3. 164. 274, 3.. 301. 337,3; *b.* 16. 23. 101. 124,3. 147,3.

ne-închinát, aj. sans trinquer *b.* 293, 1. 2. 325,2.

ne-încuviințát, aj. indigne *b.* 162,3.

ne-îndoít, aj. indubitable 101,2. 112,2.3.

ne-îndrăznind, non-osant *b.* 92,3.

ne-îndreptát, aj. sans absolution 89,2; —, non-corrigé 170. 355.

ne-îndurătór, aj. intolérant *b.* 323,3.

ne-înflorít, aj. non fleuri *b.* 143,3.

ne-înfrânát, aj. effréné 146,3; *b.* 6.

ne-împăcát, aj. implacable *b.* 198.

ne-împlinít, aj. incomplet *b.* 138,3..

ne-împuținát, aj. inépuisable *b.* 147.

ne-însuflețit, aj. inanimé 132,3.

ne-întimilát, aj. mobile *b.* 62..

ne-întinát, aj. immaculé 244,2.

ne-întórs, aj. impénitent 51.

ne-întrulocát, aj. non-uni, dispersé 323,2.

ne-întulburát, aj. non troublé 245,3.

ne-înțelegând, non comprenant 169, 3; *b.* 108,3; **-gătór,** aj. s. imbécile; qui ne veut pas comprendre; ignorant 50,3. 79. 117,3. 119. 132,3.

ne-înțelépt, aj. s. fou; abruti; ignorant 13*. 15,3. 16. 27,3. 88,3. 155,2. 348,2; **-lés,** sm. ignorance 125,3; —, aj. inintelligible *b.* 315,2.

ne-învățát, aj. s. ignorant, inculte 78,3. 79. 118,3. 219,2. 253,2; *b.* 13,2. 249. 373,2.3..

ne-iscoditór, aj. incurieux (ἀπερισργον) 352,1—3..

ne-ispitít, aj. s. ignorant 12*,3.

ne-ispovedít, aj. sans confession 89,2.

ne-isprăvít, aj. non fini, incomplet *b.* 287,3. 288.

ne-ĭubitór, aj. s. — *la arŭgint*, exempt d'avarice 47; —, ennemi 13*; *b.* 26,2..

ne-jelínd, aj. non regrettant *b.* 186,3.

ne-judecát, aj. sans jugement *b.* 325,2.

ne-lácom, aj. non cupide 47,2.

ne-lăcuít, aj. inhabité 268; *b.* 129. 159. 185,3.

ne-legĭuíre, sf. (rī) crime *b.* 260,3; **-gĭuít**, aj. inique *b.* 363,3.

ne-lesne, aj. difficile 113. 253,2; **-nicos**, id. *b.* 252,2; **ne-leznire**, sf. difficulté *b.* 164.

ne-lipít, aj. non glaisé *b.* 350,2.

ne-luotór, aj. — *de mită*, incorruptible 159,2.

ne-lucrând, aj. ne travaillant *b.* 88.

ne-măhnít, aj. non chagriné *b.* 260,3.

ne-mâncáre, sf. jeûne *b.* 341,3; **-cát**, aj. sans manger, à jeun 253; *b.* 119,3. 203,2.

ne-mândru, aj. s. fou 8; —, laid *b.* 3,3.

ne-măngăeát, aj. non consolé *b.* 187.

ne-măniós, aj. doux, non irrité 47, 2. 159,2.

ne-măritát, aj. non-marié 52,3.

ne-mărginít, aj. infini; illimité 343, 2; *b.* 93. 150,3.

ne-măsurát, aj. infini, immense 203; *b.* 21,2; *nemeresc*, v. ni-.

nemêrnic, sm. (ī) étranger, errant 47. 104,1.. 212,2; *-nec*, 238,2..; —, prosélyte 283,3; —, vaurien *b.* 193; **-cíe**, sf. carrière terrestre 279,3.

nemic, v. nimic.

ne-mijlocít, aj. direct, *b.* 222.

ne-milostív, aj. s. impitoyable, dur; peu miséricordieux 13*. 95,3. 96. 106, 3; *b.* 143,3. 363,3; *-my-*, 50,3; **-íre**, sf. inclémence 278,2; **nemilosrădia**, id. 101,3.

nĕ'miș, sm. (ī) noble 177,3.

ne-mișcát, aj. immobile 184,3; *b.* 130; **-oari**, aj. f. id. *b.* 220.

Nemitór, sm. Np. 59.

ne-mórt, aj. immortel 290,3.

nemțésc, aj. allemand 333,3; *b.* 225, 3. 341,2; **-êște**, av. id. 177.

ne-mulțămíre, sf. ingratitude 104,3; **-mită**, sf. id. *b.* 6; **-mít**, aj. s. mécontent *b.* 357,2. 374,2; **-mitór**, aj. s. ingrat *b.* 47,1.2; *-țemitor b.* 12,2; *-țumitor*, mécontent *b.* 348,3.

ne-muríre, sf. immortalité 344,3; **-itór**, aj. immortel 146,3. 257,2. 344. 348,2. 362,3; *b.* 83,3. 84,3. 147.

ne-mutát, aj. inflexible 184,3; **-tătór**, aj. immobile 322,3.

ne-năprásnic, aj. non véhément 47,2.

ne-naroc, v. ne-noroc.

ne-născút, aj. s. non né 109,3; *b.* 372,2.

nenavidna, aj. f. *istr.* envieuse *b.* 283,3.

nêne, s. ami! *b.* 214,2.

Nenevitên, sm. habitant de Ninive 270.

Nênĭul, sm. Np. 76.

ne-noróc, sm. malheur *b.* 346; *-na-*, 110,2; **-íre**, sf. (rī) id. *b.* 5,3. 84,2. 85,2. 3. 144,3. 152,2. 243,2; *ni-no-*, *b.* 359; **-ít**, aj. s. malheureux *b.* 5,3. 10. 2. 144,3. 152,2. 182,2; *ni—*, *b.* 359; **-ós**, aj. s. malheureux *b.* 11,3. 12,2.

ne-numărát, aj. innombrable 106,2. 299. 311,2. 319,3. 360,3; *b.* 47,2. 82, 2. 254,2. 369,3.

ne-oáspe, sm. *mr.* ennemi *b.* 266,2..

Neofít, sm. Np. *b.* 30. 40,2.

ne-oprít, aj. libre; permis 29,2. 30. 323,2.

Neoptolím, sm. Np. *b.* 89,2..

ne-orânduealĕ, sf. (le) désordre *b.* 87,3.

ne-osebít, av. sans cesse *b.* 307,3.

ne-osîndít, aj. non condamné *b.* 184,3.

ne-ostinînd, aj. sans se fatiguer; *neust-* 8*,2.

ne-păcúic, aj. non tranquille *b.* 214,3.

ne-părăsínd, aj. non abandonnant 130, 2; **-sít**, aj. av. continuel; sans cesse 57, 2. 107,3. 164,3. 192. 279,3.

ne-pățít, aj. *mr.* nouveau, pas encore essuyé *b.* 271,3.

ne-páza, sf. négligence, sans garde *b.* 153,2.

ne-plecát, aj. s. désobéissant, opiniâtre 47,2. 193; *b.* 20,3; **-cătór**, aj. s. désobéissant 13*. 50,3.

nepoată, v. nepot.

ne-pocăít, aj. impénitent 13*,2.

ne-podobít, aj. non orné 57.

ne-poftít, aj. s. non invité *b.* 375,3.

ne-pomenít, aj. qui n'a pas été mentionné *b.* 355.

ne-póstnic, aj. incontinent 88,2.

nepót, sm. (ţi) petit-fils 53. 59,2. 60. 66. 92,2; *b.* 98. 168,2. 193,2. 212, 3. 241,2. 293,3. 303,1—3; —, (ţie) 134, 2; —, (ţă) 68,2; —, neveu 143,3. 144, 1—3. 237,3; *b.* 98,2. 135; **nepoátă**, sf. petite fille 53; *nepotŭ* 44,3. 92,3.

ne-poticnesc, vr. 3 ne trébucher pas 110,3.

ne-potrebnyĭ, aj. (slav.) inutile 157,2

ne-povăţuíre, sf. manque d'instruction *b.* 125,3.

ne-povestít, aj. inexprimable 257,3.

ne-prăvălít, aj. non bouleversé 202,3.

ne-pricepând, aj. non comprenant *b.* 255,2; **-cépere**, sf. ignorance 225; *-cêpere b.* 5,3; **-pút**, aj. ignorant; fou 324,3; *b.* 94,2. 181,2.

ne-priceştuít, aj. non communié 300,2.

ne-prieáten, sm. (ĭ) ennemi *b.* 13, 3. 14; *-tin*, 361. 362,2; *b.* 10. 101,2.

ne-prilítor, aj. s. envieux; diable 17, 2; *b.* 12,2.

ne-purtáre de grije, sf. négligence; incurie *b.* 51. 125,3.

ne-putând, aj. ne pouvant 190,2; *b.* 48,2. 112,2. 240,3.

ne-putêrnic, aj. s. faible 105,2; **-putincós**, aj. s. id. infirme, incapable, impotent 25,2. 30,2. 52,2. 250. 275. 312, 3. 344. 361; *b.* 91. 246,2; *-tsos b.* 185; **-putínţă**, sf. impuissance; infirmité, faiblesse 77. 79,3. 118,3. 168. 194,2. 201; *b.* 108,2. 179,3; *cu* —, impossible *b.* 83. 164. 252.

ne-pútred, aj. (ḍi, de) incorruptible 99. 233,3; **-reğúne**, sf. incorruptibilité 51. 233,3; **-rezíre**, sf. id. 102,2. 316,3; *-redíre* 14*,1.3. 233,3. 303,3.

ne-putút, av. impossible 224.

ne-răbdáre, sf. impatience, *-reb-*, *b.* 83; **-dát**, aj. intolérable 338,2.3; **-dător**, aj. impatient *b.* 356.

ne-rás, aj. non lissé *b.* 11,3; —, non rasé *b.* 11,3.

ne-rătăcít, aj. non égaré 127,3.

ne-răutáte, sf. intégrité 248,3.

nere, v. miere.

ne-roditór, aj. stérile *b.* 26,2 . .; *-ri*, id. 26,2.

Neron, sm. Np. 308,2; *b.* 237.

ne-rourát, aj. non couvert de rosée *b.* 316,3.

ne-sămuít, aj. incomparable 311,2.

ne-sărutát, aj. non baisé *b.* 337,3.

ne-săturáre, sf. insatiabilité *b.* 212,2.

ne-săţiós, aj. s. insatiable 99,3. 102; *b.* 358; *-saţos* 242,3; **-sáţiu**, sm. insatiabilité 29,2.

nescănt, *-care* v. niscănt, -care.

ne-scăzút, aj. qui ne diminue pas 118,3. 119,2.

ne-schimbát, aj. non changé 45; *b.* 147.

ne-scrís, aj. non écrit *b.* 62.

ne-semuít, aj. immuable 112,2.

ne-sfărşít, aj. infini, perpétuel 38. 81,2. 97. 106,3. 163,2. 338,2; —, incomplet *b.* 83; *nesfrăşit* 182,3. 365,2. 368,1.2; *nesvrăşit* 77,2. 119,2. 185,2. 186,2.

ne-simţitór, aj. insensible *b.* 48,3. 124,2. 227,2.

neskund, neszkut v. nasc.

ne-smintít, aj. stable, immuable, constant 131. 145,3. 250,3.

ne-socotésc, va. 3. ignorer; mépriser 285. 355,2; *b.* 108,3; **-tínţă**, sf. incontinence 46; —, imprudence 76,2. 105, 2. 121,3; **-tít**, aj. imprudent 193. 204,3.

ne-spuínd, aj. ne disant *b.* 178,3; **ne-spus**, aj. ineffable, inexprimable 31,3. 297,2. 298,2. 344,3; *b.* 112,3. 150,3. 316,3.

ne-stăpânire, sf. anarchie *b.* 87,3.

ne-stătătór, aj. instable; changeant 198,2. 203,2. 324,2. 325; **ne-statórnic**, aj. id. *b.* 152. 182. 247,2.

nestidínţă, sf. impudence 241,2.

nestimát, aj. précieux *b.* 300,2.

ne-stíns, aj. foc —, feu éternel 54, 3. 99,2. 117,3; *b.* 322,3.

Nestorián, sm. Np. 355.

ne-strămutát, aj. immuable 228,2.

ne-strângător, aj. s. *ne-strîngător la avuţie*, qui n'est pas porté au gain 47.

ne-suferínd, aj. av. ne tolérant pas 359; *b.* 169,3. 204,2; **-ít**, aj. insupportable *b.* 157, 3. 249,3.

ne-sulemenít, aj. sans fard *b.* 298,3.

ne-svadnic, aj. éloigné des querelles 47.

ne-svinţít, aj. non sanctifié 120,3..

neşchít, s. pr. quelques 7*; —, un peu 11,2. 12,2 (v. niscănt).

neştíne, pr. quelqu'un, -e 10*, 3. 15*, 2. 46, 2 .. 47 .. 48, 2. 51, 2. 77. 79, 2 .. 91. 115, 3. 119, 3. 121, 3 .. 161, 3. 179, 3 .. 180, 2 .. 209. 328, 2. 338. 341; *b.* 151, 3. 160 .. 202. 246, 3; *niştine b.* 85; *neştiînre* 6*, 3.

ne-ştiínţă, sf. ignorance 29, 2. 98, 2. 130, 3; *b.* 28. 201, 3. 214, 3.

ne-ştiút, aj. s. inconnu 116. 205; *b.* 122, 3; *cu—ul*, par ignorance 59, 2; **ne-ştiutór**, aj. s. ignorant 88, 2. 141, 3. 154, 3.

ne-tăerê-împreğuru, s. prépuce 141, 2.

ne-tăgăduít, aj. indubitable *b.* 126.

ne-tâĭát, aj. non coupé, entier *b.* 375, 3.

ne-tămăduít, aj. non guéri *b.* 182.

ne-tănguind, aj. av. non complaignant *b.* 186, 3.

ne-táre, aj. faible 55, 3.

néted, aj. net, poli *b.* 92, 3. 146.

ne-têmere, sf. hardiesse, courage 291, 3; *b.* 87, 2. 147; — *luĭ D. zeu*, sans crainte de Dieu *b.* 4, 2; *-mire b.* 196, 2.

netend, vr. 2. *istr.* s'attacher, saisir *b.* 284, 2 (v. dcr. **întind**).

ne-tezésc, va. 3. lisser; polir *b.* 349. 353, 2; —, aplanir 172, 2; *b.* 177, 2.

netocmélă, sf. (le) adversité 205; —, irrégularité *b.* 9; **-míre**, sf. id. 308; **-mít**, aj. s. déréglé; irrégulier, sans ordre; brouille 47, 2. 246, 3. 280, 3. 351 (ἀδιάρθρωτον); *b.* 146. 157.

ne-trébnic, aj. inutile, sans valeur 168, 3; *b.* 92, 3; *-trêbnic* 257, 2. 340, 3; *b.* 52, 2. 87; **-íe**, sf. inutilité *b.* 5, 3.

ne-trecút, aj. impérissable, éternel 77, 2. 3. 82, 2. 106, 1-3. 114, 2. 3. 182, 3; -rècot 43, 3; —, sûrement 55, 3.

ne-tremurând, aj. sans crainte 11*, 3.

ne-tulburát, aj. serein *b.* 260, 3.

ne-ucigáş, aj. s. non violent 47, 1. 2.

ne-uĭtát, aj. qu'on ne peut pas oublier 125.

ne-umblát, aj. loc —, terre vierge *b.* 203, 2.

ne-unít, aj. non uni (à l'église de Rome) *b.* 99.

ne-urát, aj. av. sans trinquer *b.* 294, 1. 2.

ne-urmát, aj. inimitable 224, 3.

ne-ustinind v. ne-ost-.

ne-várnic, aj. perfide *b.* 11, 2.

ne-vărstnec, aj. mineur *b.* 125, 3.

nevástă, sf. (este) femme 116; *b.* 68, 2. 3. 137, 2. 256, 3 .. 362, 2; *nvestă, mr.* jeune femme *b.* 274; **nevestícară**, sf. petite femme *b.* 293, 2.

nevăstúĭcă, sf. belette 90, 3.

ne-vătămát, aj. non blessé *b.* 184, 3. 189, 3.

ne-văzut, aj. s. invisible 41. 101, 2. 109, 3. 280, 3. 311, 2; *b.* 17, 2. 157. 174, 3. 353, 2; *-văḑut*, 54, 2. 115. 228, 3. 264, 3. 296; *-vuzut* 32, 2.

Nevederica, sf. Np. *b.* 172.

nevestĭoară, *nvestă* v. nevastă.

ne-vestit, aj. sans renommée 133.

ne-vicleán, aj. simple *b.* 38.

ne-viforát, aj abrité, non exposé aux vents *b.* 15, 3.

ne-vindecát, aj. non guéri, incurable 15, 3. 16, 2. 81, 3. 282, 3.

ne-vinovát, aj. s. innocent, sans reproche, sans tâche; impuni 6*, 3. 12*, 2. 12, 3. 13. 33. 40. 47, 1. 2 .. 50, 2. 113, 3. 170, 2. 204, 2. 214, 3. 364, 3; *b.* 143. 236.

nevóe, sf. (oĭ) peine; gêne; malheur 13*, 2. 19. 26, 2 .. 46. 56. 76, 2. 86. 2. 119. 134, 2. 171, 2. 190, 3. 214, 2. 3. 253. 289, 2. 3. 297, 2. 330, 2. 349, 3; *b.* 11, 3. 13, 2 .. 19. 22, 3. 25. 29, 2 .. 122. 208. 213, 2. 354, 3. 363, 2; —, contrainte 10*, 3; —, effort 30. 204; —, péril 318. 2; —, nécessité 11*, 2; *b.* 27, 2. 83, 2. 87, 3; —, faiblesse *b.* 203, 2; —, diable *b.* 78; *cu* —, difficilement 260, 2. 280, 2. 337, 2; *b.* 6, 3; *de* —, nécessairement 49. 90, 3; *a fi* —, être nécessaire 161; *am* —, certainement 110, 3; *nevoiá* 42; *-ia* 52, 2. *mr. nevoiă mare*, terrible *b.* 269, 2; *nevoie* 42, 2. 72; *b.* 161, 3 ..; *nevoi b.* 96, 2. 181, 2. 216; *mr. nevoĭe*, angoisse *b.* 270 .. 272, 3; **nevoĭáş**, sm. misérable *b.* 375; **nevoésc**, va. 3. forcer, nécessiter 38, 2; *b.* 87, 3. 151, 3; —, dépenser 79, 2; —, vr. s'efforcer 3*, 2. 6*, 3. 47. 49. 57. 60, 3. 68, 2. 95. 96, 2. 106. 129, 3. 163. 179, 3. 180 .. 181, 3 .. 236, 3. 270, 2. 278, 2. 285. 293 .. 320. 327; *b.* 11, 2. 54. 131. 195, 3. 242, 3; *nivoesc b.* 141.

ne-voínţă, sf. (ţe) effort; zèle; peine 29. 49. 68, 3. 73. 76, 2. 110. 118, 2 .. 3 .. 146, 3. 184, 3. 241, 3. 251, 3 .. 257. 291, 2; *b.* 8, 3. 47, 1. 3. 149. 180; —, (ţă) malheur *b.* 181, 2; **nevoít**, aj. av. forcé, contraint 15*, 3. 45. 74, 3; *ni-* 87; **nevoitór**, aj. s. s'efforçant, qui s'efforce, se donne de la peine 30. 99, 3. 130, 2. 285. 295, 2.

ne-vólnic, aj. s. infirme 304, 3; **-cie**, sf. infirmité 291, 2.

ne-vrând, ne voulant pas *b.* 162.

ne-vrêdnic, aj. s. indigne 246,1.2. 340,3; *b.* 6. 15,2. 16,2. 47,3. 67,3. 170, 3; *-vredĭ-, b.* 184,2.3. 302; —**íe,** sf. incapacité, indignité 157. 246,2.

Nevrod, sm. Np. Nimrod 66,1.2.

ne-zăbávnic, aj. efficace, sans délai *b.* 153,3.

ne-zăticnínd, aj. sans trébucher *b.* 13.

ne-zidít, aj. non créé *b.* 154,3.

ne-zdrávăn, aj. miraculeux *b.* 236, 2. 3.

ne-zmintit, aj. sans changement *b.* 124,2.

ni, pr. pers. 1 pl. dat. 132,3. v. gram.

ni, cj. ni, *mr. b.* 281,2; *ni istr. b.* 285 .. 287, v. nicĭ.

Nica, sm. Np. 87.

nica, av. *mr.* encore, aussi *b.* 265,3. 270,2. 280,3 (v. dcr. încă).

nicăírĭ, av. nulle part *b.* 233,2. 234, 2. 369,3; *-rê,* 133,3; *nicăiurĭ b.* 179,2. 245,2; *-rea b.* 301.

Nicanor, sm. Np. 283,3.

Nichéa, s. Nl. Nicée 320; *-céa b.* 100; *Nêchi* 93,2. 183,2.

nicĭ, part. cj. ni, ni même, ni .. ni 25,2. 31. 38,2; pass. *nič* 48,3 .. 90. 110,3. 318,3 ..; *b.* 136 ..; *nice* 36. 57,3. 60,2 .. 71,2 .. 82. 88,2. 108,2 .. 116,3. 161,3. 193,2 .. 242. 255,2 .. 274,3. 310,2. 325. 350,3. 364; *b.* 13 .. 100,2. 173,2. 307; *neč* 3. 8. 21. 141,3; *nece* 1*, 2. 4*,3 .. 8*,2. 10*,2. 13*.. 8. 10,3. 12,2. 19. 22,3 .. 27,3. 29 .. 33 .. 40,2 .. 54, 3. 74,2 .. 128; *neci* 124,3; *mr. neți b.* 265,2; *ban, niși b.* 262,2; **nicĭ că,** jamais *b.* 291,3; **nicĭ cum,** id. nullement, aucunement 165,2. 363; *b.* 190. 243,3; *nič* —, 287,3. 295,2. 323,2; *nice* —, 243,3. 277,3. 324,3; **nicĭ de cum,** id. 291,2; *b.* 203,2; *nice* — —, 315; **nicidănuoară,** jamais 367. 368,2; *nice dinioară* 83,3. 85; *nice o dănăoară* 101; *neč diniorâ* 1,3; *istr.* **nič-ur,** aj. aucun *b.* 283,3.. 284. 286,2 (cf. niș).

Nicoare, sm. Np. (Nicolas) 62,2.

Nicodim, sm. Np. 100,3. 101,2. 158, 2. 243,3. 244,2.

Nicarda, sf. Np. *b.* 172.

Nicolae, sm. Np. Nicolas *b.* 126,2. 128; *-cu-,* 283,3; *Necula,* 38,2. 75; *-ae* 223,3. 224,2 .. 225; *b.* 1,2; *-ai,* 152; *b.* 8,2. 18; *-aĭu* 102,3. 173,2; *-leĭ* 93,2; **Niculaitán,** Nicolaïte 129,2.

nĭel-lu, sm. *mr.* agneau *b.* 265 .. (dcr. miel).

Nifon, sm. Np. 170,3. 171,1.2. 172. 192,2. 287,3. 288.

nigdar, av. jamais, *istr. b.* 284,1.

Nigoíț, sm. Np. 87 (cf. Neagoe).

Nil, sm. Np. 58; —, le Nil *b.* 93.

nimic, av. s. rien 131,3. 177,3; de —, vaurien *b.* 95,2. 166,2; *bnĭ ñimic, b.* 262,2; *-cŭ,* 316,2; *b.* 151. 156,2; **-că,** 96,2. 306,2; *b.* 105; *de —,* 295,2; *maĭ —,* à peu près aucun 361,2; **-ca,** 292, 3. 331,3. 338,2; *b.* 20,2. 31. 154,3. 210. 239,3; *de —,* pauvre *b.* 358; *nemic* 134. 180,2 ..; *nemica* 4*,3. 10*,3. 33. 40,2. 163,2; *de —,* indigne 156,3; *nemică* 2. 17. 20. 23,2. 27,2. 63,3. 96,3. 112,3 .. 116,2. 120. 129,2. 147,3. 211,3. 323,2. 349,3; *b.* 9. 13. 67,2. 121,3. 123. 212, 2; *maĭ —,* presque rien 79,2; *alta —,* rien que 200,2.

níme, pron. personne, nul, aucun 8. 38,2. 44,2. 45. 48,3. 51,3. 53. 61,2. 77. 78,3. 91,3. 101. 108,3. 118,3. 137. 2. 139,3. 141,2. 155. 181,3. 183,3. 210. 223,3. 296,2. 298. 310,3. 327. 361,2; *b.* 72. 115. 169,2. 296.. 304,2. 340,2 .. 350,3; *nimĕ* 10*. 4 .. 5 .. 26,2.3. 67, 2. 136,3; —, rien 20; *nimi* 87; *b.* 95; *neme* 74,3. 102,3; **nimene** (gen. dat. nimănuĭ, nimăruĭ) 5*,2. 171,3. 174. 177, 3. 198,2. 204,2; *b.* 149,2. 178,3. 200,3. 350,2; *-nĕ* 8*,2. 69,2. 159. 329; *b.* 6, 3. 69,2. 159,3. 329; *b.* 6,2. 69,3; *-ni b.* 257,2; *nimerilĕ* 40,2; *nimine b.* 56,3. 218; *-ni* 204,2 ..; *b.* 1,3. 167; *nemene* 159,2. 230,2. 245,3; *b.* 11,2. 218 ..

nimerése, va. 3. trouver; parvenir; rencontrer; arriver 360,2; *b.* 174. 346, 2. 350,3; *ne-,* 58,3. 111. 121,3 .. 133, 2. 221,2. 222,2. 350; *b.* 1,2. 19,2.

Nineviea, sf. Nl. 115,3 ..

ning, va. 2. couvrir de neige *b.* 343,2.

ninga, *mr.* encore *b.* 274,3. 280 (v. dcr. încă); —, près de *b.* 277 (v. dcr. lângă).

ninsoáre, sf. l'action de neiger 281.

niscâni, pron. *mr.* quelque *b.* 269; *nes-, b.* 266,3 (v. neșchit).

niscare, pron. quelqu'un 95,2. 116 .. 121. 160. 177,3; *b.* 315,3; *nes-, b.* 312, 2; *nescar-va,* id. 333,3.

nisétru, sm. esturgeon *b.* 43.

Nistor, sm. Np. *b.* 82,2.

Nistru, sm. nom du fleuve 73,2.. 235,2; *b.* 34,2. 35,2.. 292..

niš, pr. *istr.* rien *b.* 283,3. 284. 285 (cf. nicĭ).

nişte, pr. quelques 59,3. 77,2. 88. 95,2. 160,2. 165,2. 171,2. 176,3. 199, 2. 203. 306,3. 330,2. 354,2; *b.* 2,2. 19, 3. 28,3. 38.. 51,3. 91,2. 132,3. 134, 2.. 152,2.. 174,3. 211,3.. 365,3; *-tê* 360,2; *-têe, b.* 200,3; *-ti b.* 84,3. 217; *neşte* 24.. 25. 27,3. 49. 61. 69,2. 96. 100,2..101,2.105,2. 120,2. 133,3..140, 3. 184,3. 207,2. 225,2. 232. 243,2. 259.

nişţota, sf. pauvreté 269.

nişóru, av. *mr.* léger *b.* 266,2; **nişureaţă,** sf. légèreté *b.* 266,2 (dcr. luşor, uşor).

nĭizâ, prép. *mr.* entre *b.* 263,3. 266, 3 (cf. dcr. mĭez).

noă, aj. neuf. 70; *b.* 339,3; *noao* 27. 127,3. 146. 309,2. 332,2; *b.* 28,3; *noî b.* 64,2. 67,2. 83..; *a noa,* f. 33. 40,2; *al noaole,* le neuvième 9; *b.* 71,2; *al noole* 90; *al noaăle* 224,2. 225; *al noîle b.* 66,2; *istr. al noptele,* id. *b.* 285.

noă, v. nou.

noápte, sf. (nopţi) nuit 34,1.2.. 52. 61. 98,3. 154. 245,2. 286,2. 364,2; *nopte* 266,3. 313. 365,2; *mr. b.* 276,2; **noaptea,** av. pendant la nuit 11,3. 82. 117,2. 164,3; *b.* 149,3; *noaptè* 1,2. 7. 217,3; *b.* 67; *nuptè* 366,2; *noptea* 1*,2.

noăzecĭ, aj. quatre-vingt-dix, — **şi noă,** quatre-vingt-dix-neuf *b.* 339,3; *noaozecĭ şi noao* 127,3. 309,2. 332,2; *nouăzecĭ şi nouă b.* 367.

nóbil, aj. noble *b.* 248,3.

nod, s. nœud *b.* 370.

Nódea, s. le diable (noueux) *b.* 260,2.

nodorós, aj. noueux *b.* 191,3. 192.

Nóe, sm. Np. 145,2. 266,3. 275,2. 286,3; *b.* 49,3. 50,2. 60,3. 61.. 66. 371,3.

noeán, sm. la vaste étendue (de l'Océan) *b.* 129,2; *noţan,* abîme 343,2.

Noémvrie, s. Novembre 221,3. 279; *b.* 26,2. 27.. 127. 203; *-vre b.* 127,3; *Noevre* 114. 256,3. 363,2.

noese, v. înnoesc.

nohot, s. pois chiche *b.* 98.

noĭ, pr. pers. 1, pers. pl. v. gramm.

noĭmă, sf. (me) sens *b.* 163,3.

nomofilax, sm. garde-loi 78,1.2.

nontru, 299,2 (cf. lăuntru).

noptele, *istr.* v. noă.

nor, sf. *mr.* brue *b.* 278,2..3. 282 (dcr. noră).

nor, sm. (i) nuage; nuée 202,3. 313, 3; *b.* 23. 24. 50,3. 64,2.. 158,1.2. 330; —, (nouri) *b.* 199,2. 216,3. 353; *noor* (i) 83,3. 316; *b.* 56,2. 137,3; *nour, b.* 330,2; *nuăr,* (i) 49,3. 105. 106.. 107. 2. 267,2. 326; *nuor,* (i) 12*. 2,1.2. 29, 2. 201,2.. 285,3. 302,3..; *b.* 48,3. 121. 321..

noroc, sc. (uri) bonheur; sort 70,3. 72,3. 203,2..3.. 235,2. (τυχη) 356,3; *b.* 7,3. 13,3. 26. 146,1..2. 182..305; *năroc* 70. 114,3. 116,3. 162,2. 199; *b.* 123,3; —, talisman 162,2; **năroeire,** sf. sort 325,3; *no-,* bonheur; sort 336; *b.* 8,3. 12,2.. 51,2. 144,2. 180. 198. 365; **norocĭt,** aj. av. bienheureux 337,2; *b.* 2,3. 6. 50,2. 86,2; **norocos,** aj. heureux *b.* 212,3; *rău* —, malheureux *b.* 212,2.

norod, sc. (roade) peuple; nation; populace; foule; troupe; multitude 145, 3. 147,2.3. 165. 280,2. 282,3. 284. 358, 2; *b.* 1.3. 20,2. 22,3. 25,2. 37,2. 52,3. 71. 86,3. 124,2. 143,2. 194,3. 242,2; *nărod* 4. 17. 19.. 24. 132,3. 140,2. 177,2. 189,2.3. 215,2. 221,2. 237,3. 258,3.. 264,2.. 281,3. 310,2. 319,2. 362,3; *b.* 70,2.

noroĭu, sc. (oae) bourbe *b.* 373.

nostru, nostră, pron. poss. 1. pl. nôtre v. gramm.

not, vn. 1. naviguer 58,2.. (v. innot).

nou (nouă, noĭ, noue), aj. neuf; nouveau 100,2. 141,2. 199,2. 230,3. 252. 282,2; *b.* 151,2. 351,2; *noaâ* f. 101. 133, 2. 145. 280,2; *noao,* f. 43. 194. 268,2. 336,3; *b.* 30. 124,3; *noo* 120,2; *noaua b.* 294,2..; —, (noao f. pl.) 13,3. 18. 2. 84; *b.* 45,3. 223; —, (noaĭ) *b.* 64; —, (noo) 4; —, (nooă) 314,3; *cêlea noaâ,* les nouvelles choses *b.* 13,2; *de* —, de nouveau 343; *b.* 240,2; *din* —, tout neuf *b.* 223,2.

nouăzecĭ v. noăzecĭ.

Novacu, sm. Np. 92,2; *b.* 302—304; **Novăciţă,** id. *b.* 293,3.

nravoucénie, sf. éthique 88,3.

nu, av. non, ne pas, point 1*,2. 1. 2. 3.. 31; pass. *no* 1*,2.. 4*,3. 16*,2. 8.. 363,3. 365,3; *istr. b.* 282,3.

nuc, sm. noyer *b.* 368,2. 369,2; **nucă,** sf. (nucĭ) noix 357; *b.* 44. 98. 376,2.

nucşoárĕ, sf. *(re)* noix muscade 356; *b.* 42,2; *nucuşoară b.* 97,3.

nucĕ, sf. (ele) verge, gaule 357; *b.* 240,2. 289,2; *nue b.* 369,3.

numaĭ, av. seulement 1. 24. 27,2. 37,2. 42,2. 51,3 .. 62. 80,3. 88,3. 101, 3. 113,2 .. 176,3. 274. 324; *b.* 7,3. 150,2. 214,3. 255,3; — *cât,* aussitôt, de suite 27. 96,2. 232,3 ..; *b.* 41,3. 77,3; — *ce,* id. 201,2; *b.* 73,3. 74; — *decât,* 128,2. 195,2. 310,3; *b.* 40,2. 3. 54,2. 57. 174,3; —, de rigueur *b.* 349; *nu* —, non seulement 46. 89,2. 107. 262,2.3; *b.* 28,2. 80,2; *fără,* —, seulement 262,2.3; *b.* 37,2; *numa, b.* 224,3. 259. 260,2. 307,2.

numa-le, *mr.* v. nume.

nú-mândru, aj. peu sage 15.

numĕr, sc. (ere) nombre 43. 82,2. 126. 133. 211,3. 267,3; *b.* 7,2. 82,3. 152,3. 253,2; —, numéro *b.* 164,3. 165; *fără de* —, innombrable 80,2. 362,2; —, va. vr. 1. compter, nombrer 84. 95. 1,2. 102,2. 279,2. 338,2; *b.* 86,2. 120, 2. 121,2. 349,3. 366,2; —, lire 5*,3.

núme, sn. (me) nom; titre 3*. 9*. 1. 2. 7.. 14,2. 19,2. 25. 39,3. 42,2 .. 55 .. 78,2 .. 100,3. 126,2. 142,3. 194, 2. 197,2. 292,3. 299,2. 350. 367,3; *b.* 36,3. 105. 172 .. 249. 252,2; *numĕle b.* 8,3; *numeale b.* 13; *-mi-, b.* 55,3. 56. 220. 261,2; *mr. numală b.* 276,2. 281, 2; *nome* 54,2; *b.* 188,2. 369,3; *istr. lume b.* 284,3. 285; **numése,** va. vr. 3. nommer; appeler; désigner 365,2; *b.* 154,3. 206,3; *număsc* 245,3. 322,3; *b.* 12,2. 61,2.

numeríș, sm. nom d'une troupe des anges 221,3.

numíre, sf. (rĭ) nom; dénomination; terme *b.* 49,3. 88,3. 155. 220,2. 222,2. 3.. 252,2. 253,3. 260; **-ít,** aj. s. fixé *b.* 213; —, renommé *b.* 88,2.

numpta v. nunta.

nún, sm. parrain de noce 317,3; *b.* 321,3; **-ă,** sf. marraine de noce *b.* 315,2.

nuns v. nus.

núntă, sf. (te, ţi) noce 116. 217,3. 317,3 ..; *b.* 29,3. 34,2. 51,2 .. 68,1. 2 .. 3 .. 261. 312,3; *numpta, mr. b.* 280,3.

nuor v. nor.

nus, pr. 3. pers. (nusa, nuşĭ, nuse) il, elle; eux, elles 15*,3. 16*,2. 15,2 .. 18,2. 21,2. 81. 85,3. 100,2. 102,2. 103, 3. 108,3. 187,2. 188,1.2; *nuns* 58,2; *rus* 7*,1.2.

nymphă, sf. (e) nymphe 216,2.

O (O, Ꙍ).

o, art. fem. acc. elle 1*,2. 14*,2. 2 .. 4. 8. 17 .. 21,2; pass.

o, pr. f. une 14*. 2. 4. 6 .. 21,2. 23, 2. 25. 188,2.3. 262; *b.* 213,3; *istr. b.* 283,3 .. (v. uă).

o, intj. oh 3. 55. 60,2. 140,2; *b.* 231,2.3 .. 247,2.

oablă v. oblu.

oáchĭeș, aj. brunet *b.* 258,2. 287,2. 329,2.

oáe, sf. (oĭ) brebis 11,2. 14,2. 15,2. 18,2 .. 74,3. 76,3 .. 88,1.3. 103,3 .. 155,2. 171. 175,2 .. 282. 318,3. 331, 2 ..; *b.* 28. 163 .. 221,3 ..

oajde, sf. (de) fers 3*,3.

oála, sf. (le) pot, marmite *b.* 118,3. 164,2; *istr. olă b.* 286,3.

oără, sf. (or, orĭ) fois 2. 4 .. 5. 15,2. 23. 52 .. 61. 65,3. 95,3. 104,3. 120,3. 152,3 .. 169,3. 183,3. 292,2; *b.* 29, 2 .. 52,3. 67,2. 187,2. 194,2; —, moment *b.* 206,2; *mr.* fois, *b.* 272,3 .. 280,3; *un' —,* une fois; soudainement, *b.* 264,2. 266,3. 268 ..; *de un'—,* id. *b.* 268,3; *tr'—,* immédiatement *b.* 264,3. 265,3; *puţină —,* peu de temps *b.* 266; *multă —,* longtemps *b.* 264,2.

oáre, cj. ou bien, serait-il possible, est-ce que 112,3. 215. 233; *b.* 30,2. 101,2; — —, ou-ou 46,2 .. 105,2 ..; — —, soit-soit 180,2; — *când,* jadis; une fois 100. 143,2. 234. 263. 290,2. 317, 2. 357,3; *b.* 360,3; — *care,* quelqu'un 284. 306,3. 342,2; *b.* 8. 28. 47,3. 51,3. 52, 2. 63,3. 79,3. 87,2 .. 153,3. 195,3. 203,3 .. 364; — *câte,* quelque que ce soit 183,3 .. 187,3; — *ce,* quelque, quelque chose 5*. 129. 262,2; *b.* 11,3. 146,2; — —, en quelque sorte 305,3; — —, quelqu'un 298,2; — —, quelque peu 353,2; *b.* 35; — *cine,* quelqu'un 59. 61,3. 100,3. 137,2. 186,3. 294. 348,3; *b.* 211, 2; — —, quiconque 127. 128,3; — *cum,* en quelque sorte; ou bien 263,2; *b.* 90, 2. 91,2. 354, 3; — *oare,* 183, 2; — *unde,* n'importe ou; quelque part 84,2 .. 132. 138,3; *oari undi b.* 360; **oáreșĭ-care,** quel-

que *b.* 106,3. 124, 3. 220,2; **oáreşĭ-ce,** quelque chose, en quelque manière 63, 3; *oariş-ce b.*182; **oáreşĭ-cine,** quelqu'un *b.* 123,3; **oareşĭ-cum,** en quelque sorte *b.* 124,3 (v. orĭ).

oárfăn, sm. *mr.* pauvre *b.* 281,2.

oáspe, sm. hôte 352,2; *ospe* 137; *oszpe* 216,2; —, *mr.* ami *b.* 263,2. 270, 2..; **oáspete,** sm. (ţĭ) hôte 237,3. 238.. 271,3; *b.* 67. 248; *oaspite, mr.* ami *b.* 265,2; **ospătáre,** sf. traitement *b.* 315,3; **ospătéz,** va. 1. (aĭ) traiter, régaler 237, 3.. 238..; *us-,* 12*; —, loger 350; *ospetedz* 306; —, vn. vr. manger, se régaler 49,3; *b.* 303. 325. 342..; **ospăţ,** sn. (eţĭ, êţe) repas 80,3. 224. 238,2; *b.* 128,3. 209,3; *-ţi* 336.

oáste, sf. (oştĭ) troupe; armée 6. 36, 2. 59,2. 66,2. 70,3. 71.. 72,2.. 106, 2. 142,3. 177,2. 190—193. 200.. 334, 2. 357,3; *b.* 23,2. 35,2.. 55,3.. 83,1. 3. 126,3.. 132,3.. 197,2..3; —, guerre 178; *b.* 4. 50. 128; *de* —, guerrier 177,3; *oste,* 4; *b.* 166,2; **ostáş,** sm. (ĭ) guerrier 292,3; *b.* 22,2. 23,3. 29,2. 168,2. 189, 2. 197. 204,3. 244.

obádă, sf. menottes *b.* 336.

obărşénie, sf. fin, bout *obrăşenie,* 32, 2. 41,2; —, origine 254,2; **obârşesc,** vn. 3. finir, accomplir 160,2.3. 171,3. 197, 3; *obrăşesc* 256,3. 257,2..; **obârşie,** sf. fin 257,3..

obĭčaĭnyĭ, aj. slav. d'après l'usage commun de la langue 208,3.

obiceĭu, sc. (eĭurĭ, ee) coutume, usage, mœurs; droit; loi 297, 1. 3; *b.* 25. 75, 2..3..; *b.* 119,2. 124,2.. 220,2.3; *-cei b.* 220; *-čaŭ,* 101. 193. 219,3. 221. 224, 2. 270,3. 276. 350,3; *-cĕŭ* (cée) 144. 145,3. 284. 288,2. 330,3. 337,3; *b.* 5. 39; *-cêi* 333; *-ceaŭ* 241,2. 259. 313,2; **običnă,** sf. id. 252; **obiclnuésc,** va. vr. 3 s'accoutumer; s'habituer; être l'usage *b.* 75,2; *obič-, b.* 163. 177. 236; **-nuít,** aj. s. accoutumé; ordinaire, commun, régulier *b.* 25. 87,2.. 145. 196,3. 197,2..; *obişnuít, b.* 113; **obiclnínţă,** sf. (ţe) coutume *b.* 52,2.

obicnésc, vr. 3 se piéter *b.* 155.

obídă, sf. peine, chagrin 9*.2, 19,3; *b.* 101,2, 233,3; **-desc,** va. 3. affliger, chagriner; offenser 96,2. 127,2. 309,2; *b.* 69,2; *obiduesc,* 115,3. 364,3; **-dít,** affligé 169,2.

obléct, sc. (urĭ) sujet *b.* 246,2.

obĭíale, sf. pl. loque 94; *b.* 3,3.

oblădúesc, va. 3. gouverner; administrer 78,2. 159,3; *b.* 97,2; **-duíre,** sf. administration *b.* 87,3. 254,2; **-duitór,** sm. gouverneur, maître 239,3. 240. 322, 3. 335. 347,2.

oblă'ne, sm. pommeau de la selle 362,2; *b.* 258,3.

óblaste, sf. province; diocèse *b.* 219, 2..3. 220; *-ti, b.* 221,2; *-tie,* 159.

oblicésc, vn. 3. entendre, apprendre 12*,1.2. 144. 258.

óblu, aj. droit; plan *b.* 357; *oablă,* f. *b.* 177,2.

obór, va. 1. renverser; détruire, abattre 88,3. 105. 199,3. 213. 320,2. 367.

oboróc, sc. (oace) boisseau *b.* 62,3.. 333,3.

obosésc, va. vn. 3. fatiguer 58,2; *b.* 196,2.

obrăslit, 341. l. odrăslit.

obrăşenie, -sc, v. obârşenie.

obráz, sc. (e) visage; figure; image 11*,3. 35. 58. 60,1.2. 133, 3. 266. 292. 321; *b.* 7,3. 47. 69,3. 72. 106, 2.. 107. 130,3.. 202,3. 338; —, courage *b.* 74. 102,2; **-nic,** aj. impertinent *b.* 169, 3; **obrăznicíe,** sf. impertinence *b.* 131,3. 152,2. 352,2.

obrăzovánie, sf. organisation *b.* 219.

obrezuésc, va. 3. circoncire 15*,2.3.

obrintit, aj. enflammé *b.* 341,3; —, s. enflammation *b.* 343.

obşte, sf. *de* —, général, public, universel 159. 237,2. 319,2. 333. 340,2. 346,2. 361; *b.* 10. 27,2. 30.3. 78,3.. 124. 156. 201,2. 221,2. 252,3; *b.* 9,2. 191. 252,3; *opşte,* 290,3; —, s. public, assemblée 333,2; **obştése,** va. 3. révéler *b.* 95,3; —, aj. général *b.* 220,2. 222,2.

oca, sf. cause 270,3; *ocâ* 272,2.

ocá, sf. (ă, ale) ocque 95,2. *b.* 334. 376,2; —, (azĭ) *mr. b.* 268. 271,2.

ocaainic, sm. misérable 163,2; *ocaanic* 96,2.. 117,3; *-nie,* (slav.) id. 79,3.

ocaca, s. cri de la grenouille *b.*335,3..

očaeánie, sf. désespoir 296.

ocără, sf. (re, ocără) affront, outrage, insulte; honte; malédiction 3. 49,3. 102, 2. 122,2. 192. 264..; *b.* 2,2.. 48. 105. 140,3. 193,3. 229,3. 240,3. 310. 366, 3.. 367; *ocarea,* 47,2; **ocărâre,** sf. insulte 30; **ocărăsc,** va. vr. 1. bafouer, in-

sulter; outrager 15*, 2. 55. 102. 122, 2. 3. 198, 2. 206, 2. 3; *b.* 53. 81. 95, 2. 211. 256, 2. 310; **ocărât,** aj. outragé *b.* 138, 3. .; —, non considéré 46, 3; —, qui mérite d'être réprimandé *b.* 47, 2; **ocărâtor,** aj. s. offensant 291; **ocarnic,** moqueur 50; *ocarŭnic,* s. médisant 46, 2.

ocărmuésc, va. 3. gouverner 321, 2; *b.* 222; **-uíre,** sf. gouvernement *b.* 9, 2.. 47. 90, 1. 3. 219, 3; **-uitór,** aj. s. qui gouverne *b.* 8, 3. 243 (v. otcăr-).

ocasione, sf. *mr.* occasion *b.* 265.

ocenă, v. ocină.

oce-naș, sm. (e) Pater noster 25, 2 28. 41, 3.

ochése, va. 3. viser, lorgner *b.* 295, 2. 3; **ocheșíc,** aj. brunâtre *b.* 318; **ochișór,** sm. (i) dim. petits yeux *b.* 290, 3. 306; **ochĭu,** sm. (i) œil 8*.. 11, 1. 3. 12, 3. 19, 2. 23.. 28. 30, 3. 54, 2. 64, 2. 82, 2. 88, 3. 99, 1. 3. 105, 2. 114, 2.. 127, 2. 167, 3. 223, 2. 274, 3. 312, 2. 337. 349..; *b.* 47, 3. 106, 3.. 123, 2.. 171, 2; —, (ochyĭ) 364, 3; —, (otĭi) *bnl. b.* 263; —, prairie dans la forêt *b.* 259; **ochĭul bouluĭ,** pulsatille, 355, 3; *ocĭu, mr. b.* 266. 270, 2.

ocínă, sf. (ne) patrimoine; immeuble, propriété 2*. 38, 2. 3. 43, 3.. 45.. 54, 3. 75, 2. 3. 93, 1-3.. 143, 3. 151, 3.. 180, 2. 200.. 264; *b.* 34, 3; *ocenă* 74, 3. 91, 3..; **ocinăș,** sm. (i) héritier 86, 2; **ocinătoárea,** sf. (κληρονομουσα) 209, 3; **ocinéz,** va. 1. posséder (en héritage) 103, 3.

ocĭĭu, *mr.* v. ochĭu.

ócnă, sf. (ne) mine, saline 176, 2. 3. 177; *b.* 34, 3. 365, 2; —, bagne *b.* 363, 2.

ocól, sn. canton 173, 3. 174; —, enclos de bétail *b.* 85, 2.. 334, 3..; **-ésc,** va. 3. entourer 172, 3; *b.* 158, 2. 260; —, faire le tour, parcourir *b.* 251, 2. 299, 3. 331.

ocrotése, va. 3. protéger *b.* 156; —, vr. se gouverner *b.* 243; **-íre,** sf. protection *b.* 125, 3.

Ocsisteri, sm. Np. Oxenstirn *b.* 46, 3.

Octómvrie, s. Octobre *b.* 27, 1-3. 126, 3; *-ovrie,* 321, 3; *b.* 58, 2.

odáe, sf. (ăĭ) chambre 73; *b.* 20.

odăjdie, sf. (iĭ) chasuble, vêtement d'église 346, 2; *odejdie* 176. 244.

odănăoară, -re v. odinioară.

odată, à la fois 58, 2. 362, 2 (v. dată).

odejdie, v. odăjdie.

odgón, s. mesure de cent pas *b.* 92, 3. 93.

odíhnă, sf. (ne, nă) repos 2. 36. 106, 3. 111. 294, 2. 360; *b.* 6. 16, 3. 104. 132. 161, 2. 245; **-nélă,** sf. id. 3. 256, 2; **-nesc,** vr. vn. 3. se reposer 17. 23. 36. 63, 3. 66, 2. 71, 3. 72, 3. 89, 3. 186, 2. 206. 228, 2. 271, 2. 273, 3. 306, 3. 366, 2; *b.* 14, 3. 129. 134. 139, 2. 163, 2. 200, 3. 238; *odinesc* 304, 3..; *b.* 326, 3. 327; **-níre,** sf. repos 323; **-nitór,** aj. s. reposant 109, 3.

odinioárâ, av. jadis, un jour 130, 2. 222; *b.* 47; *nic* —, jamais 132, 2. 203, 3. 341, 3; *odinioră* 131, 3; *odineoară b.* 179; *odănăoâre, nice* —, jamais 233; *-ăoără* 304, 2. 353, 3; *odănioară b.* 87, 2 (v. dănăoară).

Odisef, sm. Np. Ulysse *b.* 82—84; **Odisia,** sf. Odyssée 60, 3; *-iea b.* 82, 2.

odobáș, sm. (i) capitaine d'une compagnie *b.* 19; **Odobești,** Nl. 72, 2.

odor, sn. (oară, -re) bijoux; trésor 114, 2. 148. 240; *b.* 96, 2. 162, 2. 181. 218. 348, 3.

odrăslă, sf. scion *b.* 314, 2; **odrăslesc,** vn. 3. pousser, bourgeonner *b.* 314, 2. 316, 3; —, devenir comme un bourgeon *b.* 341, 3.

Odríe, s. Nl. Adrianople *b.* 127; *-iŭ,* id. 192, 2; *b.* 294, 3.

odprostése, va. 3. *istr.* pardonner *b.* 283..

of! intj. ah, hélas *b.* 309. 362, 1. 3; *oh,* 66, 2; *b.* 102, 3. 114. 182. 190. 222, 3; —, *istr. b.* 282, 2.. 3.

ofilése, vr. 3. faner, flétrir *b.* 311, 3. 312.

oftáre, sf. gémissement *b.* 342, 3..; **ohtătură,** sf. id. soupir *b.* 161, 2. 180, 2; **oftéz,** vn. 1. soupirer, gémir 67, 3; *b.* 290, 2. 307, 2; *ohtez b.* 183.

ogár, sm. (i) lévrier *b.* 172. 354, 3.. 355.. 373.

ogeác, sn. (urĭ) cheminée; famille *b.* 244.

oglíndă, sf. (nde; nzĭ) miroir 61, 3. 238, 3. 364; *b.* 2, 2. 9. 12, 3. 160, 3. 250, 3; — *năravurilor,* Speculum morale 295, 3; **-dése,** va. 3. fixer, regarder (attentivement) 256, 2. 324, 2.

ogoáda, sf. grâce 7*, 2; —, repos 30; **ogodése,** vn. 3. reposer 30.

ogór, sn. (oare) jachère, terre 141, 2; *b.* 305, 2. 320, 2.

ográdă, sf. (ăzi) cour; *b.* 351; —, gîte 365; —, haie *b.* 12.

oh, v. of.

ohábnic, aj. patrimonial, *hohamnec* 134,3.

ohtătură, ohtez v. oft-.

oĭ, av. oui, (vaĭ) 187,3.

oit, 85. v. uit.

Oîtúz, sm. Nfl. 38,2.

oiță, sf. (ţe) petit agneau *b.* 258,2.

ólă, v. oală.

olăcăesc, vr. 3. crier, lamenter *b.* 138,3 . .; *olic-,* ib. id.

olăcár, sm. (i) estafette *b.* 179,2.

o-l-altă, av. *la* —, ensemble *b.* 307, 3 . . (v. alt).

olár, sm. potier 283.

olát, sn. (urĭ) arrondissement 175,3; *b.* 9,2.

olicăesc, v. olăc —.

Olimbiĭádă, sf. Np. *b.* 166,3.

Olivét, sm. Nl. *b.* 190,2.

ológ, aj. paralytique 23.

oloĭu, sm. huile 242,3 (v. uleiu).

Olt, sm. Nfl. 189,3; *b.* 127,2.

oltár, sn. (e) autel 83,2. 101,2. 172. 259.. 262,2. 297,3. 346,2; *b.* 32,3. 204, 3; **-nic,** sm. acolyte 297,3.

om, sm. (omenĭ, oamenĭ) homme; peuple 1*,3. 13*. 1 . . 2 . . 7. 8. 16,2. 3. 17,3. 19. 25,1 . . 2 . . 26. 27,3. 30,2. 3. 34,3. 36,2.3. 39,2. 50,3 . . 61. 69, 2 . . 70. 83 . . 96,2. 100,2 . . 102 . . 104, 3. 111. 115,3. 117,2 . . 137,2. 166,3 . . 169,3. 184-185. 205,2. 206,3. 266,1-3. 272. 291,3. 293. 314,3. 342,2. 366,3; *b.* 13,2. 59,1-3. 63,3. 110. 141,2 . . 230, 3; —, (oaminĭ) 8. 135,2; *b.* 171,3. 199, 2; —, (oamerĭ) 3*. 55,3; —, famille 123,3; —, (oameînri) 4*,2; —, *istr.* (omiri) *b.* 282,2. 286; — *bun,* homme honorable 45 . . 87,2. 92,2; — *de cinste,* id. 72, 2; — *de credinţă,* homme de foi 122, 3; — *de frunte,* notable, principal 72, 2; — *de treabă,* h. comme il faut *b.* 355; **omoáĭe,** sf. femme *b.* 372,2 . .

omăt, sm. (ţi) neige *b.* 24,2; *omet b.* 147.

omenésc, aj. humain, d'homme 9*. 12. 17. 97,3. 105. 139. 182. 184,1 . . 3. 185 . . 344,2. 367; *b.* 148; *oamenêscă,* f. *b.* 10,2; —, va. 3. traiter *b.* 229; **-éşte,** av. humainement *b.* 356,3; **omenie,** sf. dignité, honneur; humanité, civilité 30. 31,3. 216. 256,3. 326,2; *b.* 99. 169,3. 197. 213,2 . . 224,3. 226. 234,3. 315,3. 374,2; **omenire,** sf. humanité *b.* 87,2. 150,3 . .

omet, v. omăt.

omídă, sf. (de, izi) chenille 8; *b.* 350 . . 352 . .

omilie, sf. (ii) sermon *b.* 106,2. 108,3.

omilésc, vr. 3. se humilier 321,2; **-linţă,** sf. humilité 100,3 (v. umilesc).

Omír, sm. Homère 60,3. 342; *b.* 82, 2. 91.

omofór, s. chape, omophore 258. 259,2.

omór, va. 1. (ăi, ă) tuer 24. 35,2. 102. 117,2. 150 . . 171,2. 190,2. 291,3. 324,3. 342,2.3 . . 361,3; *b.* 4,3. 16,2. 38,2. 63,2. 129,2. 171,2.3. 206. 367,1 . .; **-ăcĭúne,** sf. l'action de tuer 106; **-ăt,** aj. s. tué, mort 102. 318,3; *-rît b.* 186.

omşór, sm. petit homme *b.* 79,3.

on, s. (ŏv) être *b.* 154,3; —, un *b.* 340,3 (v. un).

Onc'ul, sm. Np. 43,3.

Onórie, sm. Np. Honorius 300,2.

opăresc, va. 3. échauder, brûler *b.* 352,1.2; **-rită,** l'action d'être brûlé *b.* 341,3.

opíncă, sf. (ci) sandale *b.* 3,3. 4. 224. 225. 259,3. 319,2. 361,2 . .; **-cár,** sm. paysan *b.* 258,2; **-cúţă,** sf. petite sandale *b.* 309,2.

Oprea, sm. Np. 73 . . 74 . . 87,2. 135.

opreá, intjct. halte *b.* 355,3; **opreálă,** sf. arrêt; empêchement 161; *b.* 206,3; **oprése,** va. 3. arrêter; retenir, empêcher, prohiber 11*,3. 25,2. 60. 120,3. 137,2. 144,3. 160. 161 . . 188,2. 202,2. 212. 323. 355. 363,3; *b.* 54,3. 63. 83,3. 100, 2 . . 149,2. 197. 242,2; —, vr. s'arrêter; se retenir; cesser 47,3. 88,2. 89,3. 359, 3; *b.* 46,3. 84,3. 313; **-ít,** aj. défendu, prohibé 323,2; *b.* 29,3; **-itór,** aj. s. qui empêche 6*,2.

opsprezêce, v. opt.

opşte, v. obşte.

opt, num. huit **al — ul,** le huitième 89, 3; — *ăle,* id. *b.* 71; **optŭ-sprâ-zêce,** dix-huit 23,2; — *spre* —, *b.* 203; *optusprezâce b.* 111; *opsprezêce b.* 203,2; *optŭ-sprezăcelĕ,* le dix-huitième 162,3; **optŭ-zecĭ,** quatre-vingts 164; *mr. -zăţ b.* 266,2.

opu, e —, il est nécessaire 13*. 3. 55,2.

or, v. oară, orĭ, voiu.

óră, sf. heure *b.* 214,3.

Orádia, sf. Nl. *b.* 293.

orănduése, va. 3. commander; arranger, régler, classer 267,2. 344; *b.* 125, 2 . . 153,3; **-uĭálă,** sf. (elĭ) règle, ordre; institution 245,3. 308,2. 320,3, 330,2. 331,2. 333. 344,3 . .; *b.* 42,2. 108,3; *-ueală,* 345; *b.* 24,3. 75; —, rang *b.* 53,3; **-uíre,** sf. ordre *b.* 253,2; **-uít,** aj. nommé; arrangé *b.* 86. 115,3. 125,2.3.

oráș, sn. (e) ville 1. 5 . . 25,3. 38, 3. 43,3. 47,2. 74. 93,2. 137,2 . . 141,3. 176,2 . . 188. 189,3 . . 194,3 . . 233. 255,3. 296,2. 347; *b.* 8,2. 27,3. 75. 113, 2. 165. 210; **orășán,** aj. s. citoyen 295, 3. 296; *-ean* 38,2; *b.* 12,3.

Orâștie, sf. Nl. 38. 178.

oráție, sf. oraison, adresse 246. 335, 3; *b.* 310,3. 312,3; *-ște b.* 228,2.

orb, aj. s. aveugle 25,1.2. 110,3. 188,2. 252,2. 299,1-3. 319,3; *b.* 120. 245,2. 257,1 . . 2 . .; *mr. b.* 265,3. 266 . . *istr.* 286,3 . .

orbálț, sm. érysipèle; **orbălțát,** érysipelé *b.* 341,3.

orbése, va. vn. 3. aveugler; rendre, devenir aveugle 23; *b.* 109,2. 237; **-éște,** av. aveuglement *b.* 46,3. 238,3; **-íre,** sf. aveuglement 300; **-ítór,** aj. s. aveuglé 35,2.

ordinár, aj. ordinaire *b.* 223,3.

ördög atta (magyar) que le diable l'emporte *b.* 224,2.

Orighén, sm. Np. 163.

orgán, sn. (e) orgue, harpe 179. 314,3; *b.* 181,2; —, organe *b.* 48,2.

orĭ, cj. ou, ou bien *b.* 171; — —, ou-ou, soit-soit 146,2. 191; *b.* 19,2. 24, 3.35,2.163 . . 208,3 . . 312.364,3; — *când,* toujours, quand que ce soit 362; *b.* 178, 3; — *care,* quiconque 318,3; — *cât,* autant que, de quelle manière que ce soit 310 . . 323; *b.* 229,2. 242,3; — *ce,* qui que ce soit 77,2. 317,3; *b.* 126,2. 202,2; — *ce fel,* de toute sorte *b.* 148,3; *-cine,* quiconque *b.* 161,2. 170 . .; — *încătro,* dans toute direction 200,2; — *unde,* on que ce soit *b.* 106,3; — *și unde,* id. *b.* 349,3; — *și cum,* en quelque sorte *b.* 362 (v. oare, vare).

Orión, sm. Np. *b.* 159,2.

ort, sm. să dea *ortul* popel, mourir *b.* 366.

ortá, sf. régiment *b.* 81,3.

orz, sm. orge *b.* 26,3. 298,2.

os, sn. (oase) os 13. 85 . . 117,2. 192,2. 210,3. 215,1-3 . . 218,2. 331,3; *b.* 26,2. 138. 185,3. 356.

osăbésc, va. 3. séparer 268. 284,3. 318,2.3; *b.* 90,1.2. 149,2; —, vr. se distinguer 316,3; *osebesc,* 280,3; *osi-,* 282; **osébĭ,** av. *de* — séparé, 270,2. 332; *b.* 72; **osebíre,** sf. différence 328,2. 330, 3; *b.* 4; *osibire,* division 260,2; *b.* 156, 3; **osăbít,** aj. séparé; différent 235,3; *b.* 220,2; *osebit b.* 426,2; *osi-, b.* 163. 185,3; —, av. surtout *b.* 221,3; *osebit* 344,2; *b.* 201,3; **osebitór,** s. séparation 280,3.

Osanna, s. Hosanna 233 . . 287. 311 . .

osă'ndă, sf. (de) châtiment, punition 4*,2. 26. 55,2. 210,3. 242,2. 285. 346; *b.* 125,2. 237. 242,3; **-désc,** va. 3. condamner; punir 13*. . 50,3 . . 80,3. 85. 168,3. 230,3. 259,2. 318,2; *b.* 17,2. 141,3. 154,2. 251,2; **-díre,** sf. condamnation, peine 231,3. 295,2. 302. 316, 2; *b.* 192,3. 193,2, 242,2; **-dít,** aj. s. condamné, maudit *b.* 17,2. 322; *osindit b.* 83.

osă'rdie, sf. zèle, ferveur 130. 209, 2. 290,2. 360; *b.* 8,3. 78,3. 162,3. 192, 2. 211,3. 252,2; *osrădie* 118,2.3. 119. 237; *usrădie* 31,2; **osă'rdnic,** aj. s. empressé *b.* 154. 254,3.

Osedec, sm. Np. 66.

osem, *istr.* num. huit *b.* 284,2.

ósie, sf. axe 323 . . .

Osie, le livre d'Hosée 325,2.

osindesc, v. osănda.

Osmán, sm. Np. 149,3. 150 . .

ospătez, v. oaspe.

osrădie, v. osărdie.

osteneálă, sf. (eale, elĭ) fatigue; peine; travail *b.* 124,3. 259,3. 357,3; *-nêlă* 95,2. 119,3. 129. 157. 204,2. 280, 2. 337,3. 340,2; *b.* 1,3 . . 37. 41,3. 79. 96. 108,2. 156,2.3. 163,2. 176,3; *-ntală* 145,2. 146,2. 195,3; *ostinală b.* 114; *ustenêla* 79,2; **ostenesc,** va. 3. fatiguer; lasser; —, vr. se fatiguer 58,2. 81,2. 146,3. 295. 306,2. 336,3; *b.* 13,2. 249, 1.2; *ust-* 37,2; **ostenîînță,** sf. fatigue 80,3; *-nință* 360,2; **ostenítă,** sf. fatigue 58,2; —, aj. fatigué *b.* 176,3; *ostênit b.* 200,3.

ostoése, va. vr. 3. calmer, reposer *b.* 295 . .

ostropiel, sm. une sauce *b.* 44,3. 45.

ostróv, sn. (oave) île 140,3. 143,1, 3. 258,3. 308,2. 349,3. 350. 367,2; *b.* 40—42. 129. 133. 151,2.

osvêştistva, sf. sainteté 157,2; **osvetit,** aj. saint 7.

oszpe, v. oaspe.

Oşerhêli, s. Nl. 176,3.

oştean, sm. (ênĭ, enĭ) soldat, militaire, *-tên* 58,2. 72. 200,2. 299,2..; *b.* 4.. 34,2; **oştésc,** va. 3. militer, lutter; camper; servir 36,2. 132. 247,3. 292, 3.. 322; **oştíre,** sf. (rĭ) expédition; armée *b.* 23. 102,2; **oştitór,** aj. belligérant 35, 2; **oştitură,** sf. armée 228,3.

ot, prép. (slav.) de 28,3. 43,2.3.. 53. 56,2. 62,2. 63,2. 87. 97,2. 103.. 109,3. 134, 2.3.. 135,2.3. 141,2. 186,3. 215; **ottam,** de là 92,2..; *otam* 87,2..

otác, sm. palais, résidence 336..

otărâ't, aj. fixé *b.* 355 (v. hotar).

otcărmuésc, va. 3. gouverner *b.* 14; **-uíre,** sf. gouvernement *b.* 11; **-uitór,** sm. maître 190,3; *b.* 14 (v. ocăr-).

oteşesc, vr. 3. s'attrister *b.* 71,2.

oteţĭ, sm. pl. (slave), les Pères de l'Église (les membres du concile de Nicée) 93,2. 312.

Otici, sm. Np. Nl. 92—93.

otĭĭ, bnt. v. ochiu.

otpúst, sm. dimissorium 161. 186,2.

otrávă, sf. (ăvĭ) poison, venin *b.* 94, 3. 163,2. 243; *istr. otrov b.* 286,2; **otrăvesc,** va. 3. empoisonner *b.* 96,2. 182, 2. 305,2. 364; **otrăvít,** aj. venimeux 191; *b.* 11,3; **otrăvitór,** aj. s. id. *b.* 85,2. 163, 3. 242,2.

otţi, v. oteţi.

otvêt, sm. slave, réponse.

oţăl, oţăt, v. oţel, oţet.

oţărese, vr. 3. frémir 139,3. 140. 188.

oţél, sm. acier 178,2; *b.* 130,2. 152. 339..; *oţăl b.* 64,2; **oţelésc,** va. 3. acérer *b.* 335,3; **oţălit,** trempé 361,3.

oţét, sm. vinaigre 320,3; *b.* 42,3. 375; *oţăt* 9; *b.* 57,3. 98; **-esc,** vr. 3. s'aigrir *b.* 11,2; **oţâţât,** aj. aigri *b.* 12,2.

ou, sn. (oao) œuf 167,3. 168; *b.* 77, 3. 129.. 136,3.. 211,3..; —, (oau) *b.* 360,3; — (oule) *b.* 361; — (ouă) *b.* 369; *istr. ovu b.* 286; **ouez,** vn. 1. pondre, faire des œufs 167,3; *b.* 166,3. 337, 3. 355,2.

ovăs, sm. avoine *b.* 27. 321.

Ovideus, sm. Np. Ovide *b.* 13,3.

Ovreu, sm. (Ovrêĭ, eĭ) Hébreu 16*, 2. 59,3. 60. 85,2. 237,3. 263; **Ovreíca,** sf. Nl. Judée 19; **ovreeáşte,** av. en hébreu 16*,2. 21,2.3; *ovrieşti b.* 65,2; **ovrĭĭáscă,** aj. f. hébreu, *ovreească* 16*,2; *b.* 65,2.

ovu, istr. v. ou.

P (П).

pac, istr. av. seulement *b.* 284,2.

păcát, sn. (e) péché 3*. 9*,3. 14*, 3. 2,2. 4. 13. 24,3. 29,3. 48,3.. 80,2. 86,2. 104,3. 107. 113.. 147,2. 171. 233, 3. 234. 258. 365,3; *b.* 63,2. 234,3. 236, 2; *mr. pecat,* dommage *b.* 264,3; *istr. pecat b.* 283,2.3; **păcătós,** aj. s. pécheur; méchant 1*. 9*,2. 12*. 2.. 13,2. 19, 3. 20.. 37,3. 50. 79,3. 86. 102. 106. 2.3. 180. 211,2. 231. 285. 299. 304.. 314. 338,2. 364,3. 365. 368,2; *b.* 49,2. 57,2; **păcătuésc,** vn. 3. pécher *b.* 4,3. 193.

páce, sf. paix 10*,2. 4. 49. 81. 94. 111,3.. 149,2.. 165,2. 178,2. 190. 240,2.. 248,3. 268,3.. 273,3. 327. 366. 3. 367; *b.* 30,2. 35,2. 103,3.. 108,3. 204. 210,2. 236; *patse* 216,2; *mr. pache b.* 263,2; **păcuit,** aj. fixé *b.* 193.

păclă, sf. brouillard 29,3; *istr. pchè.* enfer *b.* 283,3.. 284,1.. 2..

pácoste, sf. malheur 113,2; *b.* 356. 2; —, imputation 305.

păcuit, v. pace.

păcurár, sm. berger *b.* 328,3. 329.. 343,2.

páde, sf. *mr.* terre *b.* 272.

păducél, sm. aubepine (crataegus aria) 356,3.

păduche, sm. (ĭ) pou *b.* 119,3. 363,3.

pădúre, sf. (rĭ) forêt, bois 4. 38,3. 43,3. 57,2. 58,3. 71,3. 297,2.. 339; *b.* 44,3. 84,3. 147,3. 165,2. 239,2; *-ri b.* 120,3; *mr. padure b.* 264.

păgân, aj. s. païen; gentil; nation infidèle 15*,3. 16*,1.2. 5. 27,2. 51. 89. 128. 133,2. 146. 194,2. 212,3. 249,2. 264.. 309,3. 362..; *b.* 9,3. 22.3. 29, 3. 55,3. 79,2. 204,2; —, mécréant *b.* 180,3; **păgânésc,** aj. païen 130; *b.* 10, 2; **-êşte,** av. 16*,2; *b.* 79,3; **-nătate,** sf. paganisme 131; *b.* 4,3; —, crime 210, 3; —, cruauté *b.* 180,3.

págubă, sf. (be) dommage, perte 60, 3. 61,3. 151. 191. 257,2. 341,2.3.

354,2; *b.* 25,3. 59,2.3. 77,3. 122,3. 197. 236,3. 252,3. 375; **păgubésc,** vn.3. perdre va. 3. faire perdre 296,2; *b.* 248,2; **păgubitór,** aj. s. faisant perdre 274,3; *b.* 202.

păha, sf. orgueil 54,3.

păhár, sn. (e) verre 43. 52,1 . . 3 . . 100. 224 . . 244,2. 262,2 . . 285. 332. 363,3; *b.* 180. 225,3. 227. 242,2. 312, 2. 317,1.3 . .; **păhărél,** sm. dimin. *b.* 351,3; **păhárnic,** sm. (i) échanson 72, 2. 75,3. 151,3. 340,3. 343,2 . .; — *mare,* grand échanson *b.* 97,2; **păharnicél,** sm. id. 103; *-hăr-,* 103; **paharnicéşte,** av. comme un échanson *b.* 369; **păhărúţă,** sf. (ţe) petit verre *b.* 353.

păi, av. puis *b.* 258,3 (v. apoi).

paíu, sm. (pai) tuyau de blé 201,3; *b.* 11,3. 336.

păiájen, sm. (i) araignée; toile d'araignée 171,2; *-jin* 205; *paiján b.* 172; *păianján b.* 262 . .; *paingină* 212; *b.* 12; **painjănése,** vr. 3. se voiler (des yeux) *b.* 98,3.

paíe, sm. (i) page *b.* 75,2.

Paílie, sm Np. *b.* 343.

pâíne, sf. (ni) paine; grains 5 . . 9. 52. 65, 3. 66. 90. 107. 175, 2. 232, 2. 238 . . 244,1.3. 246,1.2. 256,2. 262,2. 326. 330,3. 332; *b.* 11,2 36,3. 37. 71, 2. 77. 121,2. 164,3. 203,2. 221,3; *păne,* 36,2. 218,3. 284,3; *b.* 24,3. 48,3. 103, 2. 184,2. 233; *păni b.* 138,2; *peni* 39; *păinre* 55,2 . .; *mr. pâne b.* 281,2. 282, 1.2; *istr. pâra b.* 284,3; *pera b.* 283.

Paísie, sm. Np. 159.

păínră, 9; v. pănă; **pâínre,** v. pâíne.

pájere, sf. aigle *b.* 371.

pájişte, sf. gazon *b.* 176,3. 177,2.3; *pajeşte* 218,3.

păläcăríe, sf. *mr.* prière *b.* 268,2; **-rsesc,** va. 3. prier *b.* 268,3. 276,3.

Paládie, sm. Np. 304,2 . .

palamídă, sf. chardon 355,3. 356.

Palas, s. Np. *b.* 83,3.

palát, sn. (uri) palais *b.* 39. 84,3. 252,3; —, *mr. b.* 281.

păíc, sn. (uri) troupe; régiment; camp *plăcu* 3*,3. 4*,3. 5*,1.2.

păíésc, va. 3. frapper *b.* 296,2. 297, 2; —, hâler *b.* 344,2.

Palistína, sf. Nl. 351,1 . . 2; *b.* 200,3.

paligoríe, sf. consolation *b.* 182.

pálmă, sf. (e) paume de la main; soufflet 7. 211,3. 326; *b.* 63. 69,2. 297, 2. 303,3. 366,2; **pálmuésc,** va. 3. soufleter *b.* 302. 303,2. 364,2.

páloş, sn. sabre *b.* 171,3. 292,1.3. 293.

pálş, sm. (glis ?) 90,3.

páltin, sm. (i) platane 356,3. 357; *b.* 289,2.3; **păltíor,** dim. *b.* 317,3.

pământ, sn. (uri) terre; pays; terrain; monde 1*,2. 8*. 14*. . 1 . . 2. 3,1-3. 23,2. 29. 65 . . 67—68. 69. 77. 98, 2. 106,3. 111,3. 118,2 . . 120,1. 2. 124. 139,2. 202. 203. 248. 254,2. 264,2. 306, 3. 325,2 . .; *b.* 22,3. 131,1 . . 342,2; *pământ* 23; *pamînt* 213. 214; *pemint* 39. 178; *istr. pamint b.* 283; *pe-,* 283. 284,3; **pământeán,** aj. s. (eni) indigène; terrestre; habitant de la terre 83; *b.* 25, 1.2. 147. 254; **-tésc,** aj. indigène; mondain; terrestre 130,2. 271. 314; *b.* 124, 2. 193,3. 220,3; *pămentesc* 233,2. 316, 3; *pementesc* 367,2.3; *pemintesc* 145,2. 298,2.

pámente, sf. mémoire 16; —, commémoration religieuse 62,2. 63.

păn, av. jusque 179,3. 180,2 . . 3. 351,2; *b.* 48,3. 119,2. 290,3; **pănă,** id. tant que 15*,2. 2. 4. 5. 7. 14,2. 24. 28. 36. 72,2 . . 86,2. 90. 96,2. 147,2 . . 189, 3 . . 261,2.3. 317,3; *b.* 16. 60,3. 137,2. 158,2. 224. 327. 359; — *cânul,* jusqu'à ce que 52. 68; *b.* 230; — *ce,* id. 158,3 . .; *b.* 111. 212,2; — *a nu,* avant de *b.* 9. 215. 231,2. 365,3; *pâinră* 2*,2. 3*,2. 4*,1.3. 5*,2. 9. 55,2; *pir, b.* 120; *piră* 5*,2; *b.* 82,2. 83,3. 85,3. 135; *istr. pir* tant que *b.* 283,3. 284.

pănă, sf. (pene) plume; panache *b.* 111 . .; *istr. b.* 285,2; *pênă b.* 213; **pănicéa,** sf. (ele) dim. *b.* 327,2.

Pănă, sm. Np. 74,3 . . 75,2. 76; **Panu,** Np. *b.* 360. 361. 364,3. 370. 372,3.

pândésc, va.3. épier *b.*227,3; **-ditúră,** sf. lace *b.* 108,2.

pandúr, sm. (i) soldat *b.* 214. 215.

păne, v. pâíne.

Pangă, s. Np. 93,2.

păngărésc, va. 3. diffamer 303,2; **-rít,** aj. s. flétri *b.* 47,2.

Panonía, sf. Nl. 171,2; **-neau,** 157,2.

pă'ntece, sm. ventre; sein; intérieur 60,3. 85,3. 243,3. 267,2. 285. 321; *b.* 22,3. 23,2. 31,3. 62. 63,2. 68. 89,2.

106,3. 150,2. 158,2. 164. 240,3. 369; *-tice b.* 61; *mr. pântică b.* 271,2.

Panteleĭmón, sm. Np. 157.

Panuchie, sm. Np. *b.* 10,3.

pă'nză, sf. (ze) toile; linceul, linge 100,3 .. 101. 140,2 .. 222. 288,2; *b.* 45,2. 117,3. 129,2 .. 3. 262. 303,3 ..; *-zi, b.* 97; *-nță* 231,3; **pănzăr,** sm. (i) tisserand 353,2 ..; **pănzăturĭ,** s. pl. linges *b.* 63,3. 64.

paos, sm. libation 264.

pápa, sm. pape 146,2. 163. 321,1.2. 328,1-3. 332.

Papai, sm. Np. 216.

paparúdă, sf. (de) jeune fille couronnée de feuilles, sur laquelle on verse de l'eau en temps de sécheresse et on chante une formule pour amener la pluie *b.* 320,2 ..

Păpăuți, s. Np. *b.* 82; **Papiea,** sf. Nl. 308,2.

papistáș, sm. (i) catholique 189,2; **păpistășie,** sf. papauté 328,3.

păpsésc, va. 3. *mr.* finir, cesser *b.* 268,3. 281,3.

păpúc, sm. (i) pantoufle *b.* 177,2. 255. 294,3. 361,3. 364.

pápură, sf. roseau *b.* 376,2; *-poră* 355,3.

păpușoĭu, sm. poupée *b.* 250,3.

păr, pără, v. pân.

par, vn. vr. 2. (părul a păre) paraître, sembler 27,3 .. 52,2. 54. 61. 67,3. 106,2. 113. 117,2. 127,2.3. 133,2. 138, 2. 170 .. 187,2. 222,3. 224,3. 231,2. 259,2. 262. 267. 274,2. 298,1.2. 308. 309,2. 323,3. 342,3. 349,2. 365; *b.* 14, 2. 40,3. 41,2. 48,3. 54. 78,3. 90,2. 104, 3. 118,3. 173,3. 217. 313,2. 362,2 ..; — *bine,* se réjouir 83,1.3. 137.2; *b.* 208, 2; — *rău,* regretter 63,3. 115,3. 142. 340, 3; *b.* 135,2; **par'că,** comme *b.* 249,3 .. 281,2. 308 .. 349. 353,2.

par, sm. *mr.* pieu *b.* 268,2.

păr, sm. (peri) cheveux, chevelure 65,3. 117,3. 186,3. 222. 234,3; *b.* 27. 65. 71,3. 90,3. 109,3. 118,3. 119,3. 159,2. 172,3. 177,2.3; *mr. per, b.* 264. 279,3.

păr, sm. (eri) poirier 357,1.2; *b.* 199, 1-3. 327,2 ..; **pără,** sf. (pere) poire 357, 2; *b.* 320.

pará, sf. (le) parà, sou *b.* 337,3. 374; **-le,** pl. argent; monnaie *b.* 346,3. 363; **părălúță,** sf. (țe) *id. b.* 360,3.

pără, sf. flamme 142,2. 165,3. 246, 2; *b.* 180,2. 181. 194,2. 217,2. 223,2. 237,2; *parră* 303,3 ..

pă'ră, sf. (rĭ) plainte; action; accusation, procès 4*,2. 16*,2. 46,2.3. 63. 93,2. 159,2. 174,3. 175. 331; *b.* 206, 2. 374,3; **părăsc,** va. 1. dénoncer; —, vr. se plaindre 4*,2. 24,2. 62,2. 63,2. 74, 1. 2 .. 144,1.3. 151. 175. 195. 198,2. 318, 2. 351,2.3; *b.* 55,2. 75,2. 97,2. 98,2. 205,3. 206 ..

păra, *istr.* v. păine.

Pară, Np. 93.

părăcălísesc, vn. 3. *mr.* prier *b.* 267,2.

paraclís, s. chapelle; prière *b.* 66,3.

părăésc, va. 3. claquer *b.* 352,3.

parágina, s. aj. inculte *b.* 367,2; **părăginésc,** vr. 3. être en jachère *b.* 367, 3; *bnt. -șinesc, b.* 262,2; **părăjinită,** aj. laissé en jachère *b.* 262.

paralíș, sm. paralysie *b.* 54,2.

paramíthă, sf. (the), *mr.* fable *b.* 263,2; *parmithiu b.* 268. 269,3. 273..

parascovénie, sf. (ii) conte *b.* 262.

părăsésc, va. 3. abandonner; quitter; cesser 27. 61,2.3. 85,2. 145,2. 156,2. 180,3. 196,3. 197. 205,2. 284,2; *b.* 19, 2. 48,1.2. 96,3. 148. 165,2; *-săsc* 248. 266,3. 275,1.2. 283,2; *b.* 48,3; **-slit,** aj. abandonné 361; *b.* 230,2.

părăș, sm. (i) accusateur 351,3; *b.* 125,2; **pără't,** sm. accusé *b.* 125,2.

părățésc, vn. 3. régner 146; **părăție,** royaume 35,2 (v. în—).

părâu, sn. (răe, rae, rao) ruisseau; fleuve 72,2. 213,3. 249,2; *b.* 133,3. 161, 2. 196,3. 298,2.3. 334,2.

părcăláb, sm. (i) préfet; maire 53, 2. 74,3. 93. 173,2. 174,2; *b.* 76,1.2. 300,3. 343,3; —, la dignité de préfet 72,2. 73,3.

pardosésc, va. 3. parqueter; paver 173; *b.* 130.

părécheie, sf. (i) couple; paire 35; *-chi b.* 91,2.3.

părére, sf. (rĭ) opinion *b.* 313,2; *-rê-,* 202,3. 252,2; —, apparence *b.* 91, 2. 177.

părésimi, sm. pl. quadragésime 218,3.

părété, sn. (eți) mur; paroi 24,2. 366,2; *b.* 98,3. 178,3; *-rê-,* 4*. 57,2. 162. 271,3; *-ti, b.* 136,2.

părgâ, sf. primeurs; prémices 37,3. 269,2. 270,2. 321,3; *b.* 153,3.

părgár, sm. (i) échevin; citoyen 38, 2. 45. 73,3. 93,2; *pră-* 43,2.

părghie, sf. bière; levier 357.

părguesc, vr. 3. mûrir *b.* 238,2.

parhie, sf. diocèse 223,3 (v. ep-).

părigorisesc, vr. 3. *mr.* se consoler *b.* 267,2.

parimíe, sf. (ii) chapitre de la bible lu dans l'église 263,2.

părínte, sm. (ți) père; parent 9*.. 15,1.2. 18,2. 19,2.. 30,1.2. 36,3. 38, 2. 48,2.. 50,3. 60,1-3. 76,3.. 82,1.2. 88, 2. 106,2. 108,1-3. 140,2. 155,3. 172. 179. 244,1-3. 277,2.3.. 291,2. 292,2. 305,2.3. 306,2. 345; *b.* 16,3. 28, 3. 38. 125,3.. 179,2.3. 234,2; — *duhovnic*, père spirituel 157,3; *-ți buni*; vrais parents 278,2; *părînte* 81; *părente* 134,2..; *părănte* 2*,2; *părănte* 178,3; *parinte* 39; *b.* 359,1.2..; *mr. parinte* (țilii), *b.* 265,2. 266,2; **-tésc**, aj. paternel 348,2; *b.* 173. 183,3.. 349,3; *-tăsc*, *b.* 196,3. 202,2. 220,2. 359,1.2.

Pariz, sm. Np. 216. 296,2; *b.* 246,2.

părjină, sf. *mr.* coup *b.* 271,2.

părjól, sm. feu *b.* 263; *dau —*, incendier *b.* 368; **-esc**, vn. 3. brûler; roussir 71. 191,3. 234,3.

părláz, sm. haie *b.* 349.

părlesc, vn. vr. 3. brûler; brunir *b.* 64, 3. 293,3. 337.. 376,2.

Parmena, Np. 283,3.

parón, sm. curé *b.* 201,2.

părós, aj. poilu *b.* 145,2.

părpălít, aj. délabré; gâté *b.* 333,3.

părtăsêlă, sf. rue pavée 176,2; **-sésc**, va. 3. paver 176,3.

părtáș, sm. (i) participant 326; *b.* 15,2. 29. 125,3. 221; —, communion 262,2..

parte, sf. (părți) part, partie; la portion 15. 21,3.. 31,2. 33,2. 38,2. 41,3. 43, 3. 62,3. 72,2. 93,1-3. 101. 112. 227,1-3; *b.* 28,1.2.. 118,2; —, côté; contrée 67. 130. 165,3. 177,1..2.. 190,3. 192,2. 199, 3; *b.* 3,2.. 50,1.2. 68,3. 117,2; —, sexe *b.* 51,3; *a avea —*, participer 242, 2; —, avoir du bonheur; de la chance *b.* 103. 105,2. 223,2.3. 309,3. 353,2; *de o—*, séparément 335..; *de o — de alta —*, çà et là 334,2; *de aceea —*, de l'autre côté 172; — *parti* 115,2. 151..

părticêa, sf. (cèle) particule 244,2.

particulár, aj. s. particulier *b.* 222, 1.2.

părtinésc, vn. 3. tenir part; être partiel 70,2; **pártnic**, sm. (i) participateur; partisan 242,3. 257,2.

pás, sm. (și) pas 203,2. 210,2. 299, 3; *b.* 89,3. 240,3. 305. 356; —, possibilité *b.* 304,2; **pasă**, vn. 2. prs. imprtf. **vas 2*,3. 3*,3. 7*,2. 24,3. 63, 3. 127,3. 216,2. 254,1.3. 274. 291,3. 353; *b.* 37,3. 68,2. 96,2.. 136,3; **păsați**, 2. prs. pl. allez 26,2. 27. 42,3; *b.* 138,3.

pas, vr. 1. importer *b.* 170. 362.

pásăre, sf. (ări) oiseau 8*,2. 10*. 14*. 17. 34,3.. 102.. 128,2. 167,3. 266, 3. 316,3. 341; *b.* 109,2. 121. 129,1-3. 232,3. 254,2..; *-ră* 11,2; *-ări*, *b.* 111,2. 165,2..; *pasere* 35. 57,3. 116,3.. 121, 3. 354; *b.* 211; *-seri*, *b.* 213,1.2. 228; *-sire* 35; *b.* 105; **păsărár** (ri), sm. oiseleur *b.* 208,3; **păserică**, sf. petit oiseau *b.* 308,3; *păsăruica* (ci), sf. id. *b.* 44,3.

pásc, vr. vn. 2. (a paște) paître 2*. 12*. 59,2. 193,2. 238; *b.* 11,2. 329,2. 3. 371,3; **păscuít**, pâturé 14,2.

pásca, sf. l'agneau pascal 330. 331, 2.3. 332.

păslă, sf. feutre *b.* 3,3.

pâstór, sm. (i) pasteur; berger 18, 2. 36,2. 60,2. 76,3.. 77,2. 86,2. 92,3. 103,3. 136,3. 280,2; *b.* 27,3. 153,2. 163..; **-esc**, aj. pastoral *b.* 252.

păstréz, va. vr. 1. conserver; préserver; se garder *b.* 121,3. 153,2. 257. 261.

paşa, sm. (și) pacha 18.. 19.. 71, 2. 334,1-3; *b.* 81,2. 92,3.

Păşcánii, Nl. 53,2.

Paşcovschii, Np. 143,2..

pâșésc, vn. 3. marcher 286,2; *b.* 89, 3. 90,3. 176,3. 357,3; **pășíre**, sf. (ri) pas *b.* 303,2.

paşión, sm. *istr.* souffrance *b.* 284.

paşmátii (?) 61,3.

páștile, sf. pl. pâques 21,2. 107,2. 146,2. 178,3. 201. 219.. 308,3; *b.* 28, 3. 35,3. 52; —, paine de pâques 217,2.

păşúne, sf. pâturage 165. 251; *b.* 159.

pat, s. lit; couche 35,2.. 37. 90,2. 137. 248,2. 301. 307; *b.* 37,2.3. 70,2. 170, 2. 355; —, *istr. b.* 285.

pătul, sm. (e) grenier à blé *b.* 320,2.

pateri'c, sn. les Vies des Pères *b.* 198,2.

pátimă, sm. (mi) souffrance; passion 256,2. 257. 261,2. 303,2. 307,3. 321,3.

338,3; *b.* 79. 108,2. 118. 126,2. 180. 181,2. 190,1-3. 235,3. 236,1.2. 246,2.. 3..; *pátema, b.* 91; *pathima, b.* 187,3; *vremê — lor,* la semaine de la passion *b.* 63; **-máș,** sm. souffrant 348; **-mese,** vn. vr. 3. souffrir 308. 317,2. 355,2; *b.* 7,3. 80, 3. 161,2. 179,2. 191,3. 357,2; *pathi-, b.* 187; **pătimírê,** sf. passion *b.* 204; **pătimitor,** aj. s. souffrant *b.* 204,3.

pătlăginâ, sf. (gene) tomate 353,3; *b.* 43,3..

Patmo, Nl. 308,2.

pătrănjéiu, sm. (ăi) persil 356,2; *b.* 45; *-jel, b.* 44,2; *pitrinjăl, b.* 98,2.

Pătrășco, sm. Np. 43, 3. 53,2. 91, 3. 150,3. 152 (v. Petru).

pátríe, sf. patrie *b.* 31. 82,2. 85,2. 86,3. 126,2. 128. 170,2. 246,2. 251,3.

patriárh, sm. (rși) patriarche 8. 60, 2. 78,1.2.. 146. 159. 192,2. 210,2. 329,2. 332,3; *b.* 49,3; —, (patrierși) *b.* 94, 2; *-ĭtarh* 178,3. 186,2; **-íe,** sf. cathédrale *b.* 82; *-ĭtarhie, id. b.* 73,2; *-ierhie* 258.3; *-erșie* 60. 78; **-carșesc,** aj. patriarcal 259.

patriót, sm. (ți) compatriote *b.* 86,2 197,2. 252,1.2.

Patróclu, sm. Np. *b.* 82,3. 196,1-3

pátru, quatre 21,3. 24,3. 137,2. 260, 1.2..; *-turle, mr. b.* 272,2; **a patra,** f. la quatrième 23,2; —, m. le quatrième 25,1.2; *al—ul, id.* 57,2. 90,2; *al—le* 176, 3; *al—lê, b.* 54,2; *-răle, b.* 70,2; *-rele, istr. b.* 285.

pătrúnd, va. vn. 2. pénétrer; percer 345,2; *b.* 152,3. 186,3. 192,2. 208, 3. 372,2; **-ere,** sf. l'action de pénétrer 323,2; **pătrunditor,** aj. pénétrant 323, 2; **pătruns,** pénétré *b.* 49. 85,2.

patrusprezéce, num. quatorze 164; *-sprăzéce* 15*,3. 308,2; *-sprăzăcĭ, b.* 140, 2; *-spre-ce, b.* 332,3; **patruzécĭ,** quarante 29; *b.* 145,3; *-zăcĭ* 103. 217; *-ḑecĭ* 4*,3.

pățésc, vn. 3. souffrir; pâtir; essuyer 120,3. 124,2. 191. 222,3. 223. 232. 302. 339; *b.* 81,3. 102. 122,3. 256; *pațesc, mr. b.* 271,1.3. 272,2. 279,2.3; *pațesc, istr. b.* 283. 284,2; **pățírea,** sf. *mr.* l'accident *b.* 263,3.

păún, sm. paon *b.* 109.

pávăză, sf. (veze) bouclier *b.* 90,1.2. 240,2.

Pavel, sm. Np. Paul 3*,3. 4*.. 15*. 24,3. 26. 42,3. 84. 153,3.. 237,3. 262, 1.2. 263. 269,3. 284,3. 349,3. 350; *b.* 28. 64.. 80,3. 155,3; *Pavăl* 363,3; *Pavlu, mr. b.* 265,2.

Pavlin, sm. Np. 74,1.2; *b.* 73,2.3..

Pavmos, Nl. = Pathmos *b.* 63.

pază, sf. surveillance; observation; visite; garde 107,2. 123,3. 200. 343,3. 346,3; *b.* 10. 28. 131,3. 153,2. 174,2; **păzésc,** va. vr. 3. (zii) surveiller; observer; garder; maintenir 2.. 12.. 59. 61, 2. 89,2. 112,3. 131,2. 162. 167.. 168. 193,3. 200.. 204. 223,2. 236,3. 254,2. 255.. 291,2. 319,2. 337,2.. 342,2. 346, 2; *b.* 7. 19,2. 23,2. 28,2.3. 51,2. 112, 2. 182. 205,3. 219,2. 357,3. 358,3; *păḑesc* 2. 3; *păzăsc* 148. 180,3. 258,2; *b.* 46,3. 56. 189,3; **păzíre,** sf. observance *b.* 220; **păzitór,** sm. garde; gardien 159; *b.* 8,3. 90. 174,2; *mai înainte —,* circonspect *b.* 145,2; *păzitor de tainâ,* discret *b.* 26,2; *păzătoriul oilor,* berger *b.* 65,3; **păzitúra,** observation 154,3.

payne, 216,2 (v. păine).

pche, *istr.* v. pâclă.

pe, prp. par; sur; vers 74,2. 105,2. 193. 331,3; *b.* 1,2. 3. 7,3. 8,3. 9,3. 13, 2. 19,2. 25,3. 33,2.. 66,2. 96,2. 189, 2. 246,1-3. 255,3..; — *cum,* comme *b.* 104; — *la,* parmi *b.* 224,3. 312,3. 319,3; *pă* 352; *b.* 44. 69,2. 126,3.. 127,3. 128.. 138,2.. 3.. 161.. 166,3.. 167. 250. 251,2. 255. 257. 258,3.. 260,1-3. 347. 357,1-3. 375,3; —, *bnt.* 262,1-3; *pi, b.* 133,2.. 136,3. 137,1-3. 138,2. 359,3; *mr. pi, b.* 280,3 (v. pre).

pecéte, sf. (ți) cachet; sceau 38,3. 53,2. 75.. 91,3. 93,2.. 134,3. 174,2; *-tă* 103; *-cĕt* 43,3; *-cête, b.* 81. 131,3..; *pečate* 45,2; *peceție, b.* 312,2; **-tluésc,** va. vr. 3. sceller; cacheter; imprimer 16,2. 163. 228,2. 244,3. 254,2. 338; *b.* 78,2. 159,2. 218,3..

pech, sm. *istr.* coup *b.* 287.

pecliár, sm. *istr.* mendiant *b.* 283.

pedêpsâ, sf. (se) châtiment; punition 117. 138. 146; *b.* 51,3. 87,2..3.. 211, 2. 220,2. 256; *pedeapsă* 339,2; —, éducation *b.* 5,2; *pedepsa* 89,2. 220,2; **pedepsesc,** va. vr. 3. punir; châtier *b.* 26,2. 159,3. 160. 222,3. 293. 294,3; *b.* 48. 51. 87. 103,2.. 131,3; —, torturer 206,3; —, apprendre; élever 341. 350,3; *b.* 359,2; **pedepsíre,** sf. châtiment; punition 157,3; *b.* 237,3; —, *mr. b.* 267,2;

-sit, aj. s. (ţi) bien élevé 280; —, puni *b.* 152,3. 173.

pedestríme, sf. piétons 71, 2; **-tru,** aj. av. pédestre; à pied *b.* 136. 164. 244,2. 322,2.

Peflagonica, Nl. 224.

peğur, prp. sur; concernant *b.* 10 (v. pregiur; înprejur).

pehlivăníe, sf. (ii) bouffonnerie *b.* 10,2.

peíre, sf. destruction; annihilation 345,3. 354,3; *b.* 22. 59. 164,3. 180,3. 218,3 (v. perire).

pekurăe, sf. enfer 124 (v. păclă).

pelag, sm. la mer; immensité 343,3.

pele, v. piele.

pelicán, sm. pelican 102..; *b.* 185,3.

Pelin, Np. 173,3. 174,2.

pelín, sm. absinthe *b.* 308..; —, vermouth *b.* 81,3. 298; *-ni,* herbe à balai 356; **-nuţă,** sf. (ţe) absinthe *b.* 344,3.

péliţă, sf. corps; chair 25,2. 54,2.. 55,2; —, peau 138.

Peloponisên, Peloponésien 328.

Pentapoli, Nl. 358,3.

Pende-deka, Np. *b.* 245.

pênig, sm. monnaie; denarius 180; *pening, id.* 79,2.

Penişoară, sm. Np. 75,2.

Peniţi, Np. 207,2.

pen-prejur, prp. à l'entour 196. 235,3 (v. prin).

penticostár, sm. rituel des fêtes depuis pâques jusqu'à la pentecôte 313, 3; *-ion* 312,2.

pentru, pp. pour; à cause de 15*. 16*,3. 31,2. 45,3. 77,2.3. 115,3. 135; — *acêea,* c'est pour quoi 31,3..; *-tr'acè* 50,2.107; *-tr'ânsă,* pour elle 107; — *ca,* parce que; afin que 67; *b.* 204,3. 210, 2; — *ce,* pour quoi *b.* 20,2.. 101,1.2; ——, parce que 13*,2..112,3; *pintru* 139, 3. 141,3.. 142. 220. 311,3.. 312,2; *pintr'acê* 137,3. 138. 139; *pintrucâ* 138. 219,3; *păntru* 74.. 136. 141,2; *b.* 259, 2. 261. 262; *pêntru* 4. 5; **pentru,** par; entre 79,3. 130. 187. 306; *-r'acêsta,* par cela 49; *-r'alte* entre autres 144,2; *-r'o,* par une *b.* 43,2; *pêintru,* (= prin) par 40,3; *prentru, id.* 26,1-3. 27. 62,2. 3; *prêintru* 38; *prîntru* 9 (v. printre).

Pepélea, sm. Np. *b.* 368,2.

pépene, sm. (nĭ) melon *b.* 259, 2. 369. 374,2.

pept, v. piept.

per, sm. *mr.* v. păr.

pera, sf. *istr.* v. pâine.

perd, v. pierd.

perdeá, sf. (ele) rideau *b.* 238,2.

pérde-vără, sm. flâneur; vaurien *b.* 367,2; *bnt. un perghe-vără,* sm. *b.* 262,2.

peréche, sf. paire *b.* 361,3. 363.

pergám, sm. *mr.* parchemin *b.* 280,3.

perghe-vară, *bnt. b.* 262,2 (v. perde-).

Periandru, sm. Np. *b.* 9,3.

periclu, sm. *mr.* péril *b.* 264.

perierghilă, sf. exactitude *b.* 126,2..

pérină, sf. coussin; oreiller 136,2; *pernă* 363,2; **pernişoară,** sf. (şoare) *id.* dim. *b.* 300,2.

perire, sf. calamité; anéantissement 11*. 16,2. 56,2. 76,2.3. 89,2. 106,3. 142.. 148,2. 155. 204,3. 254,2. 339,2; *b.* 59,2. 132,3. 165,3. 193,2 (v. peire).

perişór, sm. chevelure *b.* 344,3.

perít, sm. maladie de bouche *b.* 59,3.

perit, aj. s. perdu; ruiné 2. 194,2. 329,2; *b.* 103; **peritor,** aj. s. périssable; passager 23; *-uri,* pl. mutilation 300.

Pers, (i) persan 130. 146. 337; *b.* 56. 96,3; **Pers,** Persie *b.* 2,3; *-sida,* Nl. id. *b.* 98,2. 332,3; *-sădа, b.* 61,3; *-sica, b.* 188,2; **-slesc,** aj. persan 326.

persoánă, sf. (ne) personne *b.* 221, 2. 246,2; **-sonal,** aj. personal *b.* 220..

Perún, sm. nom d'une divinité slave *b.* 50,3.

pervaia, (slav.) première 159,2.

pescár, pêcheur *b.* 362; *păs-, b.* 39, 3; **păscărie,** (ii) sf. pêcherie *b.* 219,3.

pê'su, sm. chant religieux 213, 2. 249,3.

péspe, pp. par 157,2.3 (v. prespre, spre).

péste, pp. sur; après; plus, outre, au-delà de 270. 355; *b.* 1. 3,3. 19,2. 24, 3. 85,2. 102,2. 127,2. 242,2. 245,3. 342,2. 373; *piste* 180,2. 255,2. 299; — *tot,* partout 71. 92,2; — *tot,* en tout *b.* 360,2; *pisti tot,* tout apart *b.* 181; —, *mr.* sur *b.* 270 (v. preste).

pestese, vn. 3. tarder 180,2; **-tit,** aj. tardif; lent *b.* 164,2.

pestríţ, aj. bariolé; bigarré; tacheté 172,3. 276,3. 277; *b.* 369,2.

peşchír, sn. (e) linge 313,2.

péşte, sm. (ti) poisson 10*. 14*. 11, 2. 34,3. 35. 57,3. 266,3. 316,3; *b.* 61. 110,2.3. 134,1.. 2. 171; *-ti, b.* 67,2.

117,2. 168..; *pêşte, b.* 26,3. 42,1..3. 164; *mr. pescu,* (peşti) *id. b.* 204.

péştere, sf. (rĭ) caverne; grotte 1. 36,3. 148. 188,2.. 195,3; *b.* 130,2. 167, 3. 168; *-tiră, b.* 133,2..; *pieş-, b.* 133, 2; —, *mr. b.* 263,2.

Peştişel, sm. Np. 37,2.

Pesco, sm. Np. 135.

péteca, sf. morceau; loque *b.* 340; *petic,* (ce) *b.* 361,2; *peatec, b.* 346,2.

petrée, (ui) vn. vr. 2. passer le temps; demeurer 45,3. 46.. 48,1.2. 51,2. 52, 2. 66. 67,2. 68.. 84,3. 109,2. 225. 236, 2; *b.* 308,2; —, vivre; passer la vie 64. 80,3. 110. 130,3. 137,3. 145,1.3. 146,2. 204. 205,1.2. 206,3.. 235,3. 253. 286,2. 305,2. 367,2.3. 368,1.2; *b.* 12,2. 65,3. 82,2. 95,3. 161,2. 191,3. 203,2. 210,2; —, s'amuser 181,2.3..; *b.* 225,2. 230,2; —, souffrir 70,2. 223, 2. 353,3; *b.* 8; —, accompagner, conduire 5*,2. 139,3. 363,2; —, faire 88, 3; —, vr. se passer; périr 203,1-3. 205,2.. 229; —, arriver 286; *pitrec, mr.* envoyer *b.* 268,3. 280,1.3; —, apporter *b.* 278,2; **-cánie,** sf. vie; distraction 156,3; *b.* 346; *-căniĭ,* événement 251,3; *-canie,* accompagnement 270, 2; **-cătór,** aj. vivant *b.* 10,2; **petrecere,** sf. vie 129,3. 301,2; *b.* 82,2. 124,2; *-rêcere* 323,2; *b.* 32,2; *-reacere* 250,3. 324, 2; —, décès 280; —, demeure 49,2; —, égarement *b.* 87; **-cut,** aj. passé *b.* 91,2.

petricea, sf. (cele) caillou *b.* 300,2. 327,2; **-cícă,** sf. *id. b.* 339,2.

Petru, sm. Np. 69,3. 70.. 153,2. 230. 329,1-3; *b.* 52. 283,3.. 284,1.. 2..; *Petrŭ* 231,2. 256,3. 257,2.3.. 358, 3; *b.* 79,3; *Petŭrŭ* 194,2; *Petar* 245; *Pătru* 16*.. 69. 153,2. 190.. 191; *Petre* 93,2; *b.* 61,2. 62,3; **Petriţi** 157.

Petruburg, sm. Nl. Saint-Pétersbourg *b.* 127,3. 128.

peţitór, (ĭ) sm. qui recherche en mariage *b.* 330.

pê'veţ, sm. maître chantre 212,3.

Pezostrat, sm. Np. 179..; *b.* 178..

pezuesc, vr. 3. *mr.* jouer; se moquer *b.* 267,2.

piátră, sf. (pietrĭ) pierre 8. 15,2. 23, 2. 24. 36,2. 40. 57,2. 101,3. 172,2. 230.. 244,3. 288,3. 296,2. 312,3. 359..; *b.* 23,2. 61,3. 129,3..; *pieatre, b.* 123, 2; —, rocher 65,3. 101. 102; *pitatra* 121,3. 140.. 246; *petra* 8; — *curată,* pierre précieuse 12,3; — *scumpă, id.* 114. 2.. 126,2. 270,3; *b.* 133,2; — *cioplită,* pierre sculptée, gravée 172,2. 176; — *cailor,* sulfate de cuivre *b.* 46; — *de ugolniţă,* pierre angulaire 267,2; — *pucósă,* soufre 142,2; — *trăsnetuluĭ,* carreau de foudre *b.* 51.

piaţă, sf. *mr.* marché; place *b.* 266,3.

piază-rea, mauvais augure *b.* 303,2.

pic, sm. goutte 242; —, vn. tomber 4. 5; *b.* 166. 244,2. 291,2. 297,2. 306, 2; —, dégoutter 165,3. 367,2; *b.* 173. 306,3. 324,3; **-ătură,** sf. (rĭ) goutte 165,3. 166,2. 367,3; *b.* 149,2. 324,3.. 338,3; **picaţică,** bariolé(?) *b.* 300,2.

piciór, sn. (oare) pied; jambe 2*,2. 11,2. 16,2. 27. 36. 54,2. 127,2. 139,2. 184,3.. 186,3. 188,3. 199,2. 240,3. 307. 349..; *b.* 3,3. 4.. 167,3; *picioare* 9; *-cĭuore* 140,2. 241,3. 266,2; *b.* 161, 3. 372; *-cioarĭ* 288; *b.* 49. 57. 118,3; — *de munte,* pente d'une colline *b.* 329,2.. 3; — *de lut, b.* 93,1-3; — *găştiĭ,* chelidonium bonus 356,2; **-ruţă,** (ţe) sf. *id.* dim. *b.* 344,3.

picádecă, sf. obstacle; empêchement 248,3; *pédică,* bride *b.* 296,3.

piéle, sf. (pielĭ) peau; basane 171. 258. 303; *b.* 241,3.. 259,3. 309,3; *pieale* 91. 215,1.2. 238,3; *pĭtale, b.* 3,3. 4; *pele, b.* 368; *chiale, mr. b.* 271,3.

piept, sm. (ţĭ) poitrine; sternum 102; *b.* 31,3. 32. 90. 91,2. 95. 117,3. 163,2. 248, 3; *pept,* sm. *b.* 137,3. 205,2; *pietţo, id.* 226,3.

pieptén, sm. peigne *b.* 369,3. 371, 2; **péptен,** vn. 1. peigner *b.* 11.

piér, vn. va. 3. périr; perdre; succomber; mourir 1*,2. 2*. 4. 42,3. 49, 3. 51. 56. 59. 67,3. 70,1.2. 82,3. 96,3. 105,3.. 127,3.. 128,3. 143,3. 144,3. 147,2. 155,2.. 167,2. 206,2. 212,3. 234, 2. 248,3. 263. 270.. 309,3. 338,2. 349, 2. 355. 365. 368,2; *b.* 3,2. 5. 61,2.. 148. 230. 363,3; *per, peiu, b.* 182,2. 303,2. 340,2.3. 343..; —, disparaître *b.* 129.

piérd, (dui, rzând) va. vr. 2. perdre; détruire, exterminer 11*. 11. 16.. 26, 3. 76,2. 80,2.3. 82,2. 89,2. 96. 105,3. 110,2. 112. 119,3. 160. 163,3. 167. 171, 2.3.. 210,3. 223. 264. 342. 366,2; *b.* 87,3. 129. 212,2. 314,3. 363,3; *perd* 3. 6.. 234,3; *b.* 64,2. 181,2; *perŭd* 49, 2; *pglierd, istr. b.* 282,2; **pierdere,** sf.

perte 360, 2; *b.* 197; *pieardere*, destruction 346; **-út**, aj. s. perdu 309, 2. 349, 2.

piearsec, sm. pêcher 356, 3; **piersică**, sf. pêche *b.* 98, 2.

pierzáre, sf. ruine; destruction; perte 31, 2. 168, 3; *b.* 4, 3. 87, 3. 152, 3. 303, 3; **-zător**, aj. qui détruit 84, 3; *b.* 230; *-dător*, méchant 1*; —, tuant 6*, 2.

pietros, (armăsar —) cheval solide *b.* 259.

piezéș, aj. oblique 89.

piftíe, sf. gelée *b.* 43.

Piha, Np. *b.* 172.

pílă, sf. lime *b.* 374.

Pilatŭ, sm. Np. 20, 3. 21 .. 32, 2. 41, 2. 100, 3. 315, 2; *b.* 58, 2; *-tus* 124.

píldă, sf. (e) parabole; similitude; exemple 17, 1. 2. 18, 2. 25, 3. 30, 3. 95, 3. 128, 2. 155. 166, 3. 277. 326, 3; *b.* 5, 2. 9. 25, 2. 49, 2. 63, 3. 109, 3. 110, 2. 111, 2. 164. 169, 2. 189, 2. 202. 211. 255; —, proverbe 268. 312, 3; —, livre de proverbes 326, 3; —, dicton *b.* 4, 2. 30, 3; —, fable, conte 353, 2. 3. 354, 2; *b.* 109. 207. 360.

Pileu, sm. Np. *b.* 89, 1. 2 ..

pin, pp. par *b.* 181 (v. prin).

Pin, sm. Nl. *b.* 302, 3.

Pinelopa, sf. Np. Pénélope *b.* 82, 2.

pinér, sm. panier *b.* 89.

pintenĭ, sm. pl. éperons *b.* 224. 296.

pintre, pp. par *b.* 222, 2 (v. pre).

pipăesc, va. 3. tâter 23. 244, 2.

pipér, sm. poivre *b.* 42, 2. 3. 43, 2.

pipiligós, aj. plein de joncs *b.* 369, 3.

Pir, sm. Np. 200 ..

pir, *istr.* v. păn.

Pira, sf. Nl. *b.* 89, 2.

pira, pp. *istr.* autant que *b.* 285, 3 (v. păn).

Piramón, sm. Np. *b.* 10, 2.

piridez, vn. 2. *mr.* gazouiller *b.* 279, 3.

piron, sn. (oane) gros clou *b.* 358; *chiron*, *b.* 245, 2; **pirunu**, sm. *mr.* fourchette *b.* 285, 2.

pis, vb. (slav.) écrit 45, 2. 53, 2. 56, 2. 63, 2. 74, 2. 76. 87, 2. 92, 2.

pisăgésc, va. 3. bâtonner *b.* 356, 2.

pisc, sm. bec 341.

pisc, sn. (urĭ) hauteur; sommet *b.* 261, 3.

piscop, sm. évêque 37 (v. episcop); **Piscop**, Nl. 62, 2. 63.

piscuésc, vn. 3. gazouiller *b.* 217, 3.

pisei, va. *istr.* za —, pour écrire *b.* 285, 2.

piséz, vn. 1. piler; broyer *b.* 45, 2 .. 46; *-săz*, *b.* 67, 2; **-sat**, aj. broyé *b.* 44, 2. 45. 46, 2.

pisícă, sf. (cĭ) chatte 90, 3; *b.* 259, 3. 373, 2. 376, 2; **-cúță**, sf. *id.* dim. *b.* 362.

pismitelnyĭ, aj. slav. littéralement 208, 3.

pistipsec, vn. *mr.* croire *b.* 268.

pistol, sn. (oale) pistolet *b.* 18, 2. 306, 2.

pistrêlă, sf. (le) stade 187, 3.

pistrulét, aj. bariolé *b.* 258, 2 (v. pestriț).

pisusit, aj. *mr.* goudronné *b.* 268, 2.

piș, vn. (chiși) pisser *b.* 98, 3.

pișlêlniță, sf. marais 359, 3. 360, 2.

pit, pp. *mr.* par *b.* 277, 3. 281, 3 (v. prin).

pită, sf. (te) paine 32. 41, 3. 42, 3. 238. 332; *b.* 7, 3. 223. 320, 3; **pitărie**, sf. (ĭi) four *b.* 12, 3.

pitesc, vr. 3. se cacher *b.* 314, 3.

pitic, sm. (ĭ) nain *b.* 133.

Pitistênul, Np. *b.* 126, 2.

pitpalácă, sf. caille *b.* 215.

pitrop, sm. tuteur 14, 2 (v. ep-).

pitulíș, av. secrètement 6, 2.

píuliță, sf. mortier *b.* 45, 2.

pívniță, sf. (țe) cave 92, 2. 171, 3 ..; *b.* 294, 2. 296, 3; **-țár**, sm. sommelier 171, 3; *-icĕr* 171, 3.

pízmă, sf. (me) haine; envie 12*, 3. 295, 2. 302, 2. 340, 3. 341, 1-3. 342 ..; *b.* 21, 2. 55, 2. 63, 2. 261, 2; *chiz-*, *b.* 137, 2; **pizmáș**, aj. s. envieux; ennemi 113. 210. 212, 3. 247, 3. 248, 3 .. 275, 3; *b.* 154; *piḑmaș* 240, 3; **-mășésc**, aj. hostile 228, 3; **-mătáreț**, s. envieux; jaloux 341, 1-3. 342, 2; *-tariță*, sf. *id.* 341; **pizmesc**, envier 302, 2; *-muesc*, *b.* 21, 2. 208, 1 .. 2 .. 357, 2; —, (?) 68, 3.

plác, vn. vr. 2. (a plăcea) satisfaire; plaire 27, 2. 38. 72, 3. 111. 158. 211. 235 .. 283, 3. 288. 294, 2. 353, 1. 3 ..; *b.* 35, 2. 42, 3. 46, 3. 77, 3. 83, 3. 96. 99, 2. 176. 184. 187. 194, 2 .. 226, 2. 243, 2. 248. 249, 2; **plăcére**, sf. plaisir *b.* 247, 2; *-cê-* 333, 2; —, volonté *b.* 77.

plăcíntă, sf. (te) gâteau 352 ..; *b.* 43 .. 351 .. 374; **-tár**, sm. pâtissier 352 2.

plăcút, aj. agréable; aimé; gracieux 283,2. 301,2. 347,3; *b.* 49,3. 84,3; *bine* —, très agréable 162.

plái'u, sn. (urĭ) haute montagne (Valachie) 156,3. 157,2. 236; *b.* 30. 128. 259,2. 292.

plan, sn. (urĭ) plan *b.* 243,2. 362. 364,3. 366,3.

planétă, sf. (te) planète *b.* 26,1.. 2..; *-nită*, *b.* 166,2..

plâng, (nṣu, nseĭ) vn. 2. pleurer; plaindre 8*,3. 9*. 2. 8,2. 19,2.. 37. 63,3. 64, 2.. 99,2. 106. 139,3. 142. 147,1.3. 182.. 249,3. 254.. 288,2. 306,3; *b.* 31,3. 119, 2.3. 179,3. 186,3. 196,3. 305,1.2; *plâng* 52,2..; *-je*, *b.* 230; *plang*, *mr. b.* 264.. 265; **plângu**, s. *mr.* sanglot *b.* 264,2; 268,3; **-ător**, aj. pleurant *b.* 215,1.3; **-ere**, sf. pleurs; sanglot; plainte 17,3. 18. 54,3. 184,2. 271. 272; *b.* 140,2. 185, 1.2; *plânjere*, *b.* 232; **plâns**, sn. (urĭ) *id.* 66,3. 67,2. 86,2. 106. 258,3.. 263, 3. 272. 285,2..; *b.* 151,3. 187,2. 241, 3; *plânsări*, pl. lamentations *b.* 169,2.

plăpâ'nd, aj. délicat; douillet *b.* 258,2.

plápomă, sf. couverture *b.* 376,2.

plásă, sf. canton *b.* 259,2; —, filet *b.* 371,2; —, sorte *b.* 213.

plăsez, vn. 1. frapper les mains 14.

plăşcă, sf. manteau 245.

plátă, sf. paie; récompense; rétribution 7*. 9*. 11*,3. 19,2. 20. 29. 32. 38,1.3. 91,3. 100. 109. 125. 154,3. 211. 286,2. 348,2; *b.* 28,2. 64,2. 142. 175. 221,3. 309,3; *în* —, pour le gain 49,3; *în — lui D-zeu*, que Dieu le récompense *b.* 352,3; **plătesc**, va. 3.; payer; récompenser 74. 75,2. 95,2.3. 144,1..3. 204, 2. 248,3. 277.. 315,2. 354,3; *b.* 22.. 25. 47. 63,3. 118. 121,3. 207,2; —, avoir la valeur 329,2; *b.* 77,3; *platesc*, *mr. b.* 266,3; **plătire**, sf. récompense 13; **plătitor**, sm. payeur *b.* 14,2; **platnic**, aj. s. payeur 151. 348,2.

Platon, sm. Np. 85,2. 341,3. 350,3.

pláva, sf. navire *b.* 181,3.

Plăviceni, Nl. 136.

plăvíţ, aj. blanc; blond; jaune 109. 260,2; *b.* 258,2; *plăghiţ*, *mnt. id. b.* 288,2.

Plavt, sm. Np. Plaute *b.* 3,3.

plaz, **-ult**, oracle; sort 58,2.

plăzmuésc, va. 3. moudre l'argile 267,3; **-uíre**, sf. création 324..; *b.* 94; **-uítor**, sm. créateur 326,1.2..; **plăzuitul**, 58,2, v. plaz.

pleámă, sf. marque-envie *b.* 144,3.

pleávă, sf. (ve) balle de blé 104,3. 163; *b.* 218,3; **plêvílă**, ivraie 17,1.2..; **plevesc**, va. 3. biner 220,2.

pléc, vn. vr. 1. incliner; plier; baisser; s'incliner 11. 12. 36,2. 65. 81. 82. 99, 3. 134,2. 231. 240,3. 247,2. 266. 347, 3. 362; *b.* 48. 49,2. 110. 135,2. 204,2; —, s'en aller, partir 248; *b.* 55,3. 128. 138,2. 185,2. 237. 363,3; —, fuir 361, 3; —, imputer 366; —, entrer *b.* 175; —, se prosterner, se soumettre; obeïr 35,3. 51. 69,3. 289,2, *b.* 164,3. 185,3. 362; —, décliner 80,3. 232,2; **-ăclúne**, sf. inclinaison; soumission 242. 287,2. 337; **-áre**, sf. (ărĭ) *id.* 47. 86. 329,3; *b.* 87,2. 88,3. 144,3; **-át**, aj. humble; soumis; dévoué 115,3. 125. 156,3. 221,2. 290,3. 314,2. 322,3. 347,2; *b.* 2,3. 88, 3; **-atul**, inclinaison; désir 54,2.

plesnesc, va. 3. claquer *b.* 51,2. 294, 3. 295. 352,2. 354,3; —, éclater *b.* 302, 2. 354,2; —, fouetter *b.* 373,3. 338.

pleşúv, aj. chauve *b.* 353,2.

plete, sf. pl. tresses de cheveux *b.* 90,3; **pletesc**, va. 3. tresser 365,3 (v. înpl-); **pletós**, chevelu *b.* 350,3.

plethron, sm. une mesure *b.* 92,3.

pleván, sm. nom de bœuf *b.* 345,3.

plimb, va. 1. promener *b.* 259,2; —, vr. se promener *b.* 255,2.

plin, aj. plein 10*. 30,3. 50,2. 158. 166. 198. 215. 283,3. 324..; *b.* 26. 106, 1.3..; **a fi** —, se remplir *b.* 166,3; **-ul**, sm. plénitude 14. 249; **-esc**, va. 3. remplir 66,2. 147. 213,2. 217,3. 245,2. 257. 274. 289,3. 312,2. 331. 339; *b.* 22,1.3. 23,2. 25. 50,2. 64,2. 88,3. 156,2. 178, 3. 184; **-ire**, sf. (rĭ) plénitude 309,2. 325; *b.* 36,2; **-itul lunei**, pleine lune *b.* 27.

pliroforisesc, vr. 3. s'informer *b.* 128.

ploă, v. imp. 1. pleuvoir 166. 264, 2; *b.* 59,2. 159,2. 343,2; **ploae**, sf. (ploĭ) pluie 3,2. 49,3. 83,3. 107,2. 201,2. 281, 2. 349,3; *b.* 12. 25, r. 2. 50,3. 59,1.2.. 147. 159. 320..; *ploaĕ*, *b.* 330; *ploca* 14,3; *ploai*, *b.* 181,3; *ploia*, *mr. b.* 285, 3; **ploiós**, aj. pluvieux *b.* 26,2; *ploos*, *b.* 58,3. 59,1-3; *vreme de ploat*, temps pluvieux *b.* 298,2.

plód, sn. fruit; produit 10*,2. 8,2; **-esc**, va. 3. produire *b.* 110,3.

plóp, sm. peuplier *b.* 320. 326, 3. 327 . .; — *sălbatec,* στωραξ 357, 2.

ploscă, sf. flacon; plat en bois 273, 2; *b.* 258, 3. 315. 369; **-cíţă,** sf. *id.* dim. *b.* 303.

Plotonéştĭ, Nl. 43, 3.

plug, sn. (urĭ) charrue 178, 2; *b.* 33, 3 . . 62, 3. 259, 2. 317, 2; —, *mr. b.* 271, 2; *vremea — ului,* temps de labourage 119, 3; —, chanson de nouvel an *b.* 333; **-ar,** sm. (i) laboureur; paysan 119, 3 . . 120, 1 . . 2; *b.* 39, 3; **-uşór,** sm. petite charrue *b.* 345, 3.

plúmb, sm. plomb *b.* 162, 2. 172, 2. 178, 2; *b.* 33.

Plutarh, sm. Np. *b.* 14, 3. 198; *Plu-* 198.

plútesc, vn. 3. nager *b.* 151, 3; **-titór,** aj. nageant 205, 3.

poálă, sf. sein; giron 30, 3 . . 134, 2; *b.* 166, 3 . . 326, 2 . . 333, 2; —, bordé; raie *b.* 90. 115, 2; —, bord; lisière *b.* 328. 330, 2; —, côté, plane *b.* 131, 3. 132. 342, 2; —, pan *b.* 225; —, pl. jupe; vêtement de femme *b.* 98, 3. 120, 2. 177, 2. 362, 2. 376, 2.

poámă, sf. (me) fruit *b.* 34. 178, 2. 265, 2. 285. 324. 351; *b.* 12. 59, 1-3. 89, 2. 97, 2. 122. 200.

poártă, sf. (porţĭ) porte 22. 30, 3. 75, 3. 147, 2. 165. 176, 2. 267, 2. 285, 1-3. 313, 2. 334, 2; *b.* 32, 3. 112, 3. 158, 2; *portă* 3. 255.

poáte, peut-être 339, 2; *b.* 324, 2. 354, 2; — *fi, id. b.* 73, 3. 95, 2. 127 (v. pot).

poblican, sm. péager 126, 2.

pobrăzesc, v. prob-.

pocaánie, sf. pénitence; repentir 13*, 2. 82, 2. 90, 2 . . 91. 99, 3. 101, 2. 243, 2. 285. 292, 2; *-can-* 217, 3; *-caea-* 289, 2 . .; *-caia-* 289; **pocăesc,** vr. 3. se repentir; faire pénitence 8. 31. 90, 2. 3. 100. 129, 1. 2. 270. 284, 3. 289, 2; *b.* 39, 2; **pocâínţă,** sf. repentir; pénitence 51. 76, 2. 79, 2. 115, 1. 2 . . 179. 285, 1. 2 . .; *b.* 6, 2. 48, 2. 194, 2.

pocít, aj. s. difformé; défiguré *b.* 339. 361, 3; **-úră,** sf. maladie; déformation causée par enchantement *b.* 338, 3. 341, 3 . .

pociu, va. 2. v. pot.

pócle, av. *istr.* plus tard *b.* 282, 2.

poclón, s. don; présent 132, 3. 351.

pocnése, va. 3. claquer *b.* 335, 2.

poçnese, va. 3. *istr.* commencer *b.* 282, 2.

pocrovéţe, sf. pl. couverture 244.

poctă, sf. poste *b.* 221, 2.

pód, sn. (urĭ) rue 176, 2; —, pont 360, 2; *b.* 132, 3. 152, 2. 244, 2. 370, 2; —, comble, grenier *b.* 228, 3. 327, 3. 351, 2 . .; **Podul înalt,** Nl. 71, 1. 3. 191, 1-3. 192, 2.

podagrie, sf. podagrie *b.* 26, 2.

podbeál, sm. (tussilago farfara) pas d'âne *b.* 321; *-bêl* 355, 3.

podgorie, sf. (rĭ) vigne; vignoble 189, 3; *b.* 311, 2.

podină, sf. plancher *b.* 130, 2.

podnójie, sf. marche-pied 259, 2.

podoábă, sf. (be) ornement; décor; parure; beauté 106, 2. 145, 2. 203. 259. 324, 2 . . 333; *b.* 17, 3. 33. 89, 2. 90. 94, 2. 147, 3. 156, 3. 324, 2; —, abondance 245, 2; —, aj. s. ressemblant; semblable; exemple 11*, 3. 17, 1 . . 3. 18. 166, 3; **podobesc,** va. 3. orner; parer 57, 2. 106. 107, 3. 110, 2; **podobnic,** av. semblable, ressemblant 18.

Podolica, sf. Nl. 191. 201, 2.

podpolcovnic, sm. sous-lieutenant *b.* 126, 3.

podurel, sn. (e) petit pont *b.* 325.

poeánă, sf. (ene) clairière; prairie 350, 3; *b.* 342, 2; **poeniţă,** sf. *id.* dim. *b.* 339; *poie-, b.* 250. 371.

poéticul, sm. le poète *b.* 182; **poezia,** sf. poésie *b.* 247.

pofida, sf. dépit *b.* 365, 2.

poftă, sf. (te) désir; convoitise 36, 3. 121, 3. 298, 2. 343, 3; *b.* 4, 3. 6. 7, 3. 36, 1 . . 2 . . 48, 3. 91, 2. 121, 1. 3. 188, 2. 196, 2. 376, 2; —, plaisir *b.* 164; *pohta* 12*. 20, 2 . . 30 . . 50. 67. 81. 88, 2. 116, 2. 251, 2. 261. 275. 285 . . 292 . . 345, 3. 364, 3; *b.* 70, 2. 199, 3; *potha* 251, 2; **poftesc,** désirer, convoiter; souhaiter 40, 2. 64, 2. 76, 2. 121, 3. 127. 192, 2. 238. 278. 299, 3. 323, 3. 325. 343, 2; *b.* 3. 7. 12, 3. 53, 3. 96. 119, 2. 204, 3; —, aimer 307; *b.* 73, 3; —, inviter *b.* 85. 175. 200; —, je vous prie *b.* 315, 2; *pohtesc, id.* 37. 47, 1. 3. 69, 3. 94, 1. 2. 98. 99, 3. 222. 288. 328, 2 . . 3 . . 338, 3; *b.* 21, 3. 30, 2. 57. 71. 151, 3; —, exciter 282; —, inviter 334, 1-3. 353, 2; *b.* 53, 3. 120, 3; *pothesc* 268, 3. 269, 3; **poftitór,** aj. s. désireux, cupide *b.* 357, 3; *pohti-* 94, 3.

poftoresc, vn. 3. répéter *b.* 347,2; *poht-*, *b.* 52,1.3.

pogon, sn. (ı; oane) arpent; demi hectare 87. 92,2. 135; *b.* 365,2; —, **ăritul**, sm. impôt sur les vignobles *b.* 220,3. 221. 222.

pogheáz, sm. bagage *b.* 244,3.

poghoi, 213,3.. (v. pohoiu).

pogór, vn. vr. 1. (ăĭ) descendre; abattre; faire descendre 68. 80,3. 107, 2. 124,2. 147,3. 148. 155,3. 156. 168, 2. 183. 189,2.3. 190,3.. 222. 227,3. 245. 250. 270,3. 281,2. 293,3. 366,3. 367,2; *b.* 56,2. 64,3. 84,2. 131. 159. 244,3; *-esc*, v. 3. *b.* 18; *pugor* 256,2; **-ăre**, sf. descente 237,3. 345,2.

pogrebánie, sf. enterrement 319,2. 333,2.

pohfálă, sf. louange *b.* 72,2; *-hvală*, parade; pompe *b.* 197,1.2.

pohóiu, torrent 213,3; *poghoĭ* 213,3..

pohtesc, **pohtoresc** v. pof-.

Pohvint, Np. *b.* 51.

poĭ, pp. après 226,3 (v. apoi).

poiádă, sf. foule 201,2.

poidu, va. *istr.* manger *b.* 286,2.

pojár, sm. feu 321,2.3.

pojiváesc, va. 3. gagner 144.

pol, slav. (polny) en plein; complètement 92,2.. 207,3.

polátă, sf. (te; ăţĭ) palais 66. 107. 240,3. 271,3. 342,3; *b.* 53,3.. 54,3.. 169,2. 232,3.

poleésc, va. 3. dorer 173; **-eít**, doré 172,3.. 178,2; *b.* 74,2. 88,3. 90. 92. 167. 314; *apa poliită*, eau doré 176, 2; *b.* 32,3.

Polefrăne = Polihronie, sm. Np. 75.

Polélea, nom d'une divinité *b.* 51,2..

polĕi, sm. (pulegium) pouliot 356,2.

policándru, sm. candelabre *b.* 33.

policresc, v. poreclă.

Polidor, sm. Np. *b.* 179. 180..

polimarĭ, s. pl. sacristie *b.* 33,2.

poliorchie, sf. (ĭĭ) approches *b.* 92,2.

politică, sf. ordre *b.* 83,3; **-cesc**, aj. politique; de l'ordre 337,3. 344,2; *b.* 86,2.3. 87. 162,2. 212; **-cós**, aj. *b.* 3. 250,3; **-tie**, sf. politie; ville; gouvernement 333,2; *b.* 9.. 29,2. 178. 180,2. 183,3.

Politheu, Np. *b.* 85.

poliţie, sf. police *b.* 256,2; **-ţar**, sm. agent de police *b.* 256,2..3..

polobóc, s. tonneau *b.* 334,2.

polomídă, sf. chardon *b.* 357,3.

polonícu, s. grande cuillère en bois *b.* 336,3.

polunóştniţa, sf. matines 257,3.

polus, pôle 347,3; — antarcticus, 322, 3..

pom, sm. (ı) arbre 34.. 35. 57,2.3. 64,3. 129,2. 149. 256,2.. 324..; *b.* 49, 2. 94.. 175,2. 200..; —, arbre fruitier *b.* 374,3.

pomănă, sf. commémoration 125. 220; *-mêna* 43.. 221,2.. 273,3; —, aumône *b.* 123. 260,3. 261. 301; *fac* —, aider; avoir pitié *b.* 304,3; **pomenésc**, (işĭ) va. 3. commémorer; mentionner; faire souvenir —, vr. se souvenir; se rappeler 11*,2. 7,2. 11,2. 13,3. 15. 23,3. 55,3. 69, 3. 70. 72. 81. 86,2. 102. 110. 111,2. 150. 156,2. 171,2. 200,1.3. 205,2.. 241. 315,1.2; *b.* 2,1.2. 3. 16. 55,3. 67, 3. 69. 141,3. 185. 191,2; —, vr. voilà que *b.* 127; —, se trouver *b.* 305; **menire**, sf. (rĭ) mémoire; commémoration; souvenir; mention 52. 83,2. 90. 99,2. 185, 3. 256,3. 271,2. 272,2.3. 290,3. 321. 345. 362,3; *b.* 48. 50,3. 52,3. 185,3. 235,3. 287,3. 288; **-it**, aj. mentionné *b.* 191,3; **pomina**, sf. famé; mémoire *b.* 261,2.

pomăzuésc, vn. 3. oindre 70,3; **-uíre**, sf. onction 247,2.

pomesealnic, s. linge 188,3.

poméşcic, sm. (ı) propriétaire d'une terre *b.* 219,2.

pomét, sm. (mête; meţĭ) verger 57, 3. 107,2. 291,3; *b.* 12; *-mă-* 79,2. 256.

pomilui, sl. ελεισον 225. 319,3. 358,2.

pominóc, sn. (oace) don; présent 213,2.

pomitica, s. refus 256,3.

pómpă, sf. pompe *b.* 225,2. 313; *pombă*, *id.* 333. 334,1.2; *b.* 88,2. 90,2.

Pompei, sm. Np. 204.

pomuşór, sm. petit arbre *b.* 344,3.

ponegrésc, vr. 3. se noircir *b.* 95.

ponorăt, sn. (urĭ) penche *b.* 242, 3.

ponosit, aj. s. plaignant 2; **ponóslu**, sm. complainte 3; **-sluésc**, va. 3. diffamer; calomnier; accuser 366; *b.* 206,3. 246,3. 249,3. 250.

pont, sn. (urĭ) article 335,2.

Pont, sm. Np. 32,2. 41,2; —, Nl. 153,3; **-ius**, Np. 124.

pópă, sf. prêtre 7,2. 24,3.. 25,1.2. 33, 2. 45. 47,2. 74,2. 89. 91. 92,3. 125.

153,3. 186,2. 217,2 . . 3 . . 220,2 . . 3 . . 231,3. 233; *b.* 144,2. 166,2; *pop* 33,2. 43,3. 56,2. 92,2 . . 103. 135,2 . .; —, (popi) nonne 59 . .

Popănzăleşt, Nl. 134,3.

popas, sn. (url) halte 201,3.

popesc, aj. de prêtre, sacerdotal *b.* 261,2; **popíe,** sf. sacerdoce; dignité de prêtre 91. 160,1. 2 . . 217,2. 219.

Poplie, Np. Publius 350 . .

poposésc, vn. 3. se reposer 201,3.

popór, vn. (oare) peuple 217,3. 240, 1 . . 3. 241 . . 254,2. 255,3 . . 259,2; *b.* 261,2; — (oară) 249,2; —, paroissien 220,3; **-an,** (enĭ) paroissien 218. 220,2. 255,2. 259,2.

poprésc, va. 3. empêcher *b.* 86,3. 87. 92,3. 97; —, s'arrêter *b.* 90.

porc, sm. (ĭ) porc; cochon 24,2. 91. 285,2; *b.* 118,3. 369,3; *mr. b.* 265; **-ár,** sm. (ĭ) porcher 59,1.2; *pur-, b.* 67,3. 127,2.

poréclă, sf. surnom; sobriquet 78,2 . . 159,3. 299,2. 360,2; **-lésc,** va. 3. surnommer 9*. 19,2. 194,2; *-roc-, b.* 127,2; *policresc,* id. *b.* 260,2.

porfíră, sf. pourpre *b.* 209.

Porkia, s. Np. 7*,2.

pornésc, va. 3. mettre en mouvement; commencer; envoyer; — vr. aller; partir 9*,3. 71,3. 158. 166. 191,2. 199,3. 201,3. 213,3. 273. 274. 308,2. 320,3. 329,2. 350. 361,3; *b.* 25,1.2. 127,3. 137, 3. 176. 195. 206. 238,3. 240,1.2. 288. 320,2. 352,1-3. 354,3. 363,3; **pornilă,** sf. zèle 246; **-níre,** sf. *id. b.* 48,3. 129,3; —, intensité *b.* 130, 2. 196,2; **-nít,** aj. emporté; impétueux 150. 267, 2; —, lancé 266; —, disposé *b.* 169; —, envoyé *b.* 238; **-nitór,** aj. excitant *b.* 91,2.

porobóc, sm. enfant 127 . . 154,2; *porboc* 136,2 . .; **-cíe,** sf. enfance 269,3.

porojestva, (sl.) naissance 38.

port, va. 1. (purtal) porter 12*. 2. 3,2. 15,2. 21,2. 36,2. 67,2. 89. 91. 101. 106. 116 . . 162 . . 277 . . 280,3. 288,2; *b.* 23,2. 37,2. 89. 94. 106,3; —, emporter 49,3; —, conduire; diriger 36,2. 166. 205. 220,3. 330, 2; *b.* 49. 214,2; —, apporter 58,3; —, se conduire; se porter 327,3; *b.* 70. 155,2; —, faire passer 215; —, habiller; s'habiller *b.* 74. 331, 3 . . 332,1.2; —, planer 34,2. 264,3; —, soigner 97,3. 141,2. 148,3. 192,3. 193,2. 275,3. 322; *b.* 104,2. 159. 208, 2; *purŭt* 233,2.

port, costume; habits 256,3; *b.* 3 . . 4,1.2. 33,2. 71,3. 74. 205,2.

portă, 267,3; **portár,** sm. (ĭ) portier 134,3. 267,3. 297,2. 3; *b.* 158,3 (v. poartă).

portată, sf. une petite partie *b.* 262,2.

porúmb, sm. (ĭ) pigeon; colombe 166,3. 167,2.3. 286,3. 366,2; *-romb, b.* 38. 62; —, mays *b.* 320,2.

porúmbă, sf. (be) prunelle 356,3 . .

porumbioáră, sf. petit pigeon *b.* 307, 2; **porombíţă,** *id. b.* 368,3 . .

porúncă, sf. (ce; cĭ) ordre; commandement 2,2. 37. 98,2. 125. 154,3. 163. 177, 3. 261,2. 289,2.3 . . 326,1-3. 331,3 . .; *b.* 21,1-3. 22 . . 155 . .; *-ăncâ* 3,2. 4. 23, 2. 24. 40. 42,2. 154,2; *poroncă* 73. 145, 1-3. 189,3. 193,2; *b.* 19,1.3. 25. 48. 55,3. 75,1.3. 113. 114,2. 197. 359; **poruncésc,** va. 3. ordonner; commander; mander 100,2. 111,3. 124,3. 130,3. 133,3. 134. 144,3. 220,1.2. 270,2. 330,2. 344; *b.* 28,3. 54,2. 100,2. 189,2; *-rân-* 6*. 10*, 3. 23,2. 24. 25,2. 36,3. 41. 42,2. 88,2; *-ron-* 145,2. 215,2.3; *b.* 18 . . 48. 63. 135,2; *purun-, b.* 98; **porăncítă,** sf. ordre 5*,3; **poruncitór,** aj. s. impératif *b.* 248,3; *-ron-, b.* 245.

posădesc, va. 3. faire seoir 250.

posdéĭu, sn. (ei, e) teille (= posdérie) *b.* 334,2.

Posidon, sm. Np. *b.* 39,3. 84.

posleduésc, va. 3. suivre pas à pas 125,3.

posluşánie, sf. ordre 263,2. 300,3.

posomorâ're, sf. hauteur *b.* 90,3; **-răsc,** vr. être d'une mauvaise humeur *b.* 259,3; **-răt,** aj. s. sombre; morose *b.* 6. 91,2. 206,3. 250,2.

pospoiésc, va. 3. badigeonner *b.* 302.

post, sn. (urĭ) jeûne; carême 29. 45, 3. 117. 161 . . 181,3 . . 220. 235,2. 264. 305,3; *b.* 28,3. 31. 47. 48. 66; *pust, istr. b.* 285,3; **postesc,** va. vr. 3. jeûner 7*, 1. 3 . . 8*. 9. 28,3. 29 . . 88,2. 112 . . 180,1.2. 181 . . 285; *b.* 65,3; **-íre,** sf. l'action de jeûner *b.* 47,3; **-ítor,** jeûneur; **póstnic,** (ĭ) sm. qui jeûne; tempérant 100; *posnic* 47,3. 179,3; —, ermite 131,2.

postărnác, sm. panais *b.* 98,2.

postáţă, sf. andain *b.* 367,3.

postáv, sn. drap *b.* 11,3. 302.

postélnic, sm. maréchal du palais; secrétaire d'État 62,1.3. 63,1.2. 73,3. 135,3; *b.* 205,3. 206; *-mare, id.* 61,2.

postrúgă, sf. salmo fario *b.* 43.

posvetésc, vn. vr. 3. *istr.* sanctifier *b.* 284,3. 285.

pot, (putui, a putea) vn. 2. pouvoir 6*,2. 14*. 8. 23.. 24,3. 25,2.. 26,2. 27,3. 31. 40,3. 42,2. 46,1.3. 54,3. 55. 62. 64,2. 78,3.. 98,3. 105,2. 110,2. 129. 132,3. 137. 138,3. 141,2. 155,2. 172. 183. 262,1.2.. 274,3. 275,2.3. 291,2.. 304,2. 316,2. 323. 337,3. 338. 360,3. 362. 363; *b.* 8. 13,3.. 14. 20,2. 25,1-3. 37. 48.. 56,3. 83,2. 103,2. 111. 120,2. 154,3. 172. 173. 180. 184, 2. 200,3. 211. 213,2. 239,3. 246,3. 249, 2. 306,3. 354,3; *poč* 82. *mr. b.* 255,2. 266,2..; *istr. b.* 283,2.

potărníche, sf. perdrix *b.* 368,2; *-nitie, bnt. b.* 263.

potcóvă, sf. (ve) fer à cheval *b.* 11, 3. 306.

potez, vn. 1. *istr.* saisir (?) *b.* 284,2.

potică, sf. sentier 254,3. 360,2.

poticálă, sf. trébuchement 70,2.

poticnesc, va. 3. broncher 187..; —, faire tomber 6*,3.

Potiol, Nl. Pouzzol 380.

potír, s. coupe 262; *-riu* 244,1.2. 293,3.

potolésc, va. 3. calmer; apaiser; —, vr. se calmer 64,2.3. 107,3. 169,3. 182,2. 211,2. 212,2. 257,3. 282,3. 292; *b.* 83, 3. 123,3. 256. 316.

potóp, s. déluge 13,2. 145,2.. 365, 3; *b.* 1,3. 39,2. 60,3. 93,2. 216,3.. 317; —, ruine 147,2; **-esc,** vn. 3. perdre, ruiner *b.* 206,2; *-ăsc* 147,2.

potricălésc, vn. 3. perforer 361,2.

potríva, s. *în* —, contre; contraire; vis-à-vis 132. 329,2; *b.* 76,3; *protivă, în* —, 4,3. 37. 63,3. 67,2. 129. 270,3; *b.* 80. 92, 2; *de o*—, pareil; semblable 292. 327, 3; *b.* 71,3. 220,3. 221; **-vesc,** vr. 3. se comparer; s'accorder; s'égaler 69,2. 110,3; *b.* 31,1.3. 95,3. 97. 209,3. 253, 2.. 325,1.3. 375,2. 376,2; —, s'opposer 172; *b.* 197,3; *pro-,* 4*,2. 272,2; **-vire,** sf. opposition 6*,2; proportion **-vit,** aj. en proportion; exact, conforme, égal 323,2; *b.* 129,3. 221. 222,2. 352,2; **protivitor,** aj. s. antagoniste 12; **potrivnic,** aj. s. égal *b.* 72,2. 294,2.3; *prot-,* ennemi; hostile; opposant 98. 346. 348; *b.* 16, 2. 53.

potropop, sm. archiprêtre 92,3 (v. proto-).

povără, sf. (ări) fardeau 341; *b.* 357, 3; *povoară b.* 336; *pohoară b.* 333,2.

povăță, sf. (eți) leçon; précepte 113, 2; *b.* 124,3; —, conduite *b.* 181,3; —, mentor 210,2; **povățuésc,** va. 3. enseigner; conseiller; commander; guider, diriger 329; *b.* 80,3. 107,3. 154,2. 242,3. 245. 316,3. 350,3; *povețuesc b.* 90; *povețesc* 111; *povățeț* 248; **povățuíre,** sf. (ri) instruction; conseil *b.* 199. 255; —, commande *b.* 82,2; **-țuitor,** sm. (i) précepteur; conseilleur; guide 274,3; *b.* 6. 17, 2. 242,3; —, conducteur *b.* 127,2.

poveretu, aj. s. *istr.* pauvre *b.* 284.

povéste, sf. (ști) récit, conte, narration; histoire 63,3. 68,2. 69,2. 298. 304,2; *b.* 67,3. 138,2. 166. 255. 262. 361; —, homilie 178,3; *-vês-* 137,2. 143.. 203,3. 294. 359,3; *-veas-* 201. 209; **-esc,** vn. 3. raconter; relater; dire 94,3. 95,3. 153,3. 232,2. 281,3. 283. 320,3. 322,3; *b.* 23,2. 32,3. 41,2. 85, 2.3. 126,2. 197,3; *-vis- b.* 106; **-tire,** sf. récit; conte *b.* 92,3. 302; **-titor,** aj. racontant *b.* 38,3.

povódnic, sm. (i) destrier; cheval de main 334,3.

Pozvizdů, Np. *b.* 51.

pozvolésc, va. 3. permettre *b.* 19.

prăclab, 134,2 (v. părcălab).

prădă, sf. (ăzi) proie; butin 36,3; *b.* 84; —, dévastation 58. 149; —, pillage 362; *b.* 180,3; —, captivité 249,2.. 256,2; **prădáre,** sf. destruction 16,2.3; **-dat,** aj. s. spolié 84,3. 146,3; *b.* 352; —, captif 86,2. 252,2; **-dătór,** sm. (i) pilleur 270,2; *b.* 330; **prădéz,** va. 1. (ai) piller; 46,3. 60,3. 61,2. 72,2. 182,2. 271,3. 361; *b.* 25,3. 127,2.3.

prae, v. prin.

práf, s. poudre *b.* 46..; *prav* 152, 2; —, poussière *b.* 49,2. 109,2. 238,3. 343,3; *prah* 156,3. 194,3. 324,3; *b.* 218, 3; **prăvuít,** couvert de poussière 241,2.

prag, s. seuil 331,2; *b.* 353,2.

prăgar, v. părgar.

prah, v. praf.

prăjesc, va. 1. griller; brûler 42,3; *b.* 43,1.3. 44..; **prăjit,** *răbdări prăjite,* des espérances vaines *b.* 374,2.

Prăjescul, sm. Np. 53,2.. 91,3. 151,3.

prăjină, sf. perche *b.* 364,2.

prânz, sm. dîner; manger au milieu du jour 80,3; *b.* 129,2. 289,2; —, midi *b.* 362,3. 363. 372,2; —, *mr. b.* 278, 2..; **-are,** sf. *b.* 309; **-zesc,** va. 3. dîner 58,2; *b.* 363; *-zăsc* 352,2.

prăpădénie, sf. (ii) destruction, ruine *b.* 238. 254,3; **-desc,** va. 3. détruire; ruiner 115,3. 324,3; *b.* 132. 305. 331..; —, perdre *b.* 244,3; —, vr. périr; se gâter *b.* 215,2. 245,3. 308,2. 376,2.

prăpástie, sf. (ăști) abîme 170,2. 264, 3. 267,3. 268; *b.* 129,3. 242,3. 316,2; *propáste* 31; **-păștuire,** destruction *b.* 152,2.

prăpurél, sm. (el) porte-gonfalon *b.* 345,2.

prăsésc, va. 3. multiplier *b.* 258,2; **-sílă,** sf. procréation; reproduction *b.* 259,2; **-sitor,** sm. procréateur *b.* 259,2.

prăvălésc, va. 3. bouleverser 204; —, rouler 300,2; **-lit,** aj. précipité 202,2.

prăvălíe, sf. (ii) boutique; magasin *b.* 252. 298. 362,3.

právdă, sf. (prăvzi) *mr.* animal *b.* 268 2. 271,2.3.

pravédnic, aj. s. juste 182,3. 256.

právilă, sf. code; loi; précepte 76, 2.. 77,3. 87,3. 88,1.2. 89,1.2. 116. 120,3. 128,2.3.. 158,2. 163. 198,2. 291; *b.* 9,3. 10,2. 124,2.. 203,3; — *de noapte,* ordre des prières pour la nuit 288,2; —, lois Basiliques (?) 119,2; *b.* 124,2.

pravo-račun, *istr.* juste raison *b.* 284,2.

pravoslavie, sf. orthodoxie 158,3. 163. 237,2; *b.* 31. 79. 252; **-vnic,** aj. s. orthodoxe 76,2. 77,3. 118. 157,3. 236. 239, 3. 329,2. 343,2; *b.* 31. 51,2. 78,2. 153.

prav, v. praf.

praxiu, s. Actes des Apôtres 9*,2.

praz, sm. (jï) poireau *b.* 105,3; *praj, b.* 98,2.

prázăn, aj. *istr.* vide *b.* 287.

práznic, sn. (e) fête, festivité 132, 3. 133. 140,3. 181. 358,2; *b.* 52,3. 214; *-nec, b.* 88,3; *praḍnic* 2. 83,1.2. 85, 3..; **prăznuésc,** va. 3. fêter 180,2. 213. 252; *b.* 67,2; *-zdn-* 85,3.. 90; **-nuíre,** sf. jour de fête *b.* 30; *-zdn-,* jour solennel 83,2.

pre, pp. sur, dans; après; pour 1*. 13*,3. 1,3. 2.. 3. 4.. 5. 9,3. 21,3.. 24,3.. 25,3. 34,3. 35,1.2.. 40. 44. 45,2. 50, 3. 55. 58,1.3. 61,2. 69. 70. 77,2. 91, 3.. 105,3. 107,2.. 119,2. 128,3. 273, 3.. 310,3. 312,3.. 313. 326,3. 363,3; *b.* 6,2. 17,3. 22. 36. 37. 38. 56,3. 57, 3. 60,2. 79. 95. 156. 158. 194,2. 211, 3. 215. 216,2. 242,2. 253,1.. 369,2; *prê* 3. 6,1-3. 136,2.3. 141,3..; *b.* 90,2; *pri,* 140. 193; *prênsu, prînsu,* 48,1, 3. 103,3. 108,3. 109,1..; *pre, mr. b.* 265; *pre, istr. b.* 284; *pri, mr. b.* 273,2; **pre,** par 3. 23,2. 40. 119. 282, 2. 366,2; *b.* 35,2; *precât,* sans que 199,3. 324 (v. pe).

prea, pp. fort, trop *b.* 360,3; *prê* 12*, 2. 1,2. 9. 14,2. 30. 35. 50,1.2. 61, 2. 111. 276. 360,3. 367,3; *pre* 129,3. 141,2. 183,2; *b.* 8,3. 14,3. 61. 70,3.. 72. 83. 123. 150,3. 151,1.. 179,3. 181, 2. 195,3. 197,2. 245,2.

prêalesul, sm. très élu 224; **prêcurata,** aj. très pure 60,2. 81; **prêcurvă,** adultère 291,2; **-var,** sm. id. 122,2. 123. 289,2; *b.* 39,3; *-curăvar* 46,3; *precurvar, b.* 61,3..; **prêcurvesc,** va. 3. commettre un adultère *b.* 22,2; **-vie,** sf. adultère *b.* 39,3; **preacuviós,** aj. s. très pieux 340,2; *pre-* 365,3; *b.* 198,2. 199; **prêînțelepciune,** souveraine sagesse 77; **prêîubire,** adultère 2; **prêluminat,** illustre 240; **prêmândru,** très sage 10*,2; **prêsfințit,** très saint *b.* 128; **preslăvít,** aj. très glorieux 225; *b.* 106,2; *preslăvita, b.* 97; **prêpodobnic,** aj. s. pieux, saint 13. 15; *pre-* 221,2; *b.* 80,2; **prêtrufă,** sf. orgueil 12*.

Précista, sf. très pure, sainte Vierge *b.* 67,1.2. 221,2..; *Prêcista* 63. 94,2. 141,1.. 295,3. 301; *b.* 28,3. 111,2; *Prêcesta* 98,3. 343,2; *Precista,* Nl. *b.* 82; **preacistit,** aj. très pure 101,2.

preajmă, sf. *(în prêjmă)* en face, vis-à-vis 310,3. 333,3.

precep, v. pri-.

precum, av. comme 63,3. 120,2. 189. 279,3. 323; *b.* 20,2. 31. 36,3.. 79,2. 94,2. 148,2. 177. 194. 204,3. 244,2; *prêcum, b.* 221,2; —, aj. ainsi que 359,3. 362,2; *b.* 10,2.. (v. pe-cum).

precupitór, sm. marchand *b.* 80,2.

Preda, Np. 98,3.

predánie, sf. leçon 252.

predică, sf. (che) *istr.* sermon *b.* 285, 3; **-căție,** sf. id. 335.

prediteci, (sf. Ioan —) St.-Jean le précurseur 72,3. 89,3.

predoslóv, sm. l'auteur de la préface 98,3; **-vie,** sf. préface, introduction 68,2. 76,2. 87,3. 110. 124,3. 125,2. 152,2. 290. 343,2; *b.* 1,2; *-du-* 363,2; *prê-* 196,2. 268,3; *b.* 8,3.

prêdêsfelnișe, s. sérénissime *b.* 35.

prefác, va. 2. changer, traduire, —, vr. feindre, simuler 158,3. 205,2. 279,3. 359,3; *b.* 162,3. 192. 261,3. 328,5. 362, 3. 363; *prifac, b.* 182,3; **prefăcút,** aj. s. traduit *b.* 188,2; —, hypocrite *b.* 247,3.

préget, va. 1. négliger, se décourager 111. 129; **prêget,** s. 57; *făr de* —, sans cesse *b.* 79.

pregĭur, pp. autour 156; *în* —, id. 72,2; *preĭur* 213. 267,2; *dim* — 215; *în* —, *prin* — 228,1-3; *prejur* 234,3 (v. peĭur, înprejur).

prelungésc, va. 3. prolonger, allonger *b.* 244,3; **-íre,** sf. prolongation *b.* 87,3.

premeniálâ, sf. changement 200,3; *-nêlă* 205,2; *primineală,* change des habits *b.* 294,2; **-nesc,** va. 3. changer 131. 203. 292. 349,3; —, changer les habits *b.* 324,3. 325,1-2..; *pri-,* traduire 98.

pren, v. prin.

prenosnyi, aj. (sl.) métaphorique 209.

préntru, pp. pour 27. 40,2. 74,3; *prêintru* (v. pentru).

préot, sm. (ți) prêtre 61. 87,3. 89, 2. 91. 115. 117. 120,3. 160,1.. 161,1.. 238,3. 279,2. 293,2. 308,1. 2. 346,3..; *b.* 20,3. 56,3.. 68,2. 201,2; *prêot* 193; *preut* 2*, 2. 4*, 2. 8,2. 20,3. 26,3. 33,2. 103. 105,2. 125. 176. 217,1.2. 219,2. 3.. 220,3. 244,2. 255,3. 276,3. 330, 1.2; *b.* 63,3. 64; —, évêque 47,2; —, (țăi) 264,2; — *mai mari,* les principaux sacrificateurs 21,2; **preoțésc,** aj. de prêtre 87,3; *preu-* 277; **preoție,** sf. prêtrise, sacerdoce 79. 91. 117. 120,3. 160. 243,2; *b.* 29. 50. 115; *preuție,* la position d'évêque 47; **preuțăme,** sf. les prêtres 240,2.

prepár, va. 1. *istr.* préparer *b.* 283; **prepúĭu,** (pune) va. 2. traduire 157; —, soupçonner, suspecter *b.* 85. 114; — **punere,** sf. (rĭ) soupçon 159,2; **prepus,** sm. soupçon 360; *b.* 105. 114. 244.

presăr, va. 1. saupoudrer *b.* 44.. 228,3.

préscură, sf. pain bénit 160,2; *-re, b.* 372.

prespre, pp. sur, pendant 4*. 5*, 3. 12*. 13*, 2.. 15*, 3. 11,3. 19. 20. 31. 78. 88,2. 99,3; —, contre 16*, 2; *-prê* 2.

prêstăvesc, vr. 3. décéder 44.

preste, pp. sur, dans 50. 188,3. 215. 257,3. 273. 320,3. 350; *b.* 20,3. 52. 70, 2. 88,2.3. 108. 113,3. 128,3. 129,2. 142,1.2. 158,2. 170. 192,3. 217,2. 240, 3. 311,2. 358; —, pendant 263,2; *b.* 81, 3. 174,3; *prê-,* pendant, dans 111; *prestă, b.* 231 (v. peste).

prestoesc, vr. 3. s'approcher 16,2.

prestól, sm. autel, table 148,3. 244. 245. 333; *prê-* 42,3. 172,2. 292,2. 293, 2. 335; *pri-, b.* 32,3.

presus, pp. *mai* —, supérieur 337,2; *b.* 21,3 (v. sus).

pretór, sm. prétoire 21; **-riadă,** sf. prétorie 320,2.

prétu, pp. *mr.* par *b.* 265,3; **pretutindenilê,** pp. partout; toujours, *-dinile* 220; *-dinê* 230,3. 292,3; *-dine, b.* 152,2. 184; *-denê, b.* 15,3. 156,2. 212,2; *pretutîndirê* 6*, 1.2.

preț, sn. prix 3*, 3. 18. 114. 155. 223. 272,2. 277. 312,3; *b.* 54. 72,2. 89; *de mult* —, précieux 65,3. 101,2. 148,3. 241, 3; *b.* 178,3; *fără de* —, très précieux *b.* 6,2; **prețuesc,** va. 3. estimer, évaluer 74,3.

prezidiruesc, va. 3. présider *b.* 215,2.

pri, pp. vers, contre 43,3 (v. pre).

Priam, Np. 58,2. 59.

pribeág, aj. s. fugitif 73,3; **pribegesc,** émigrer va. 3. 73. 143,3. 190,2.3. 273,2; —, marcher, errer *b.* 175,3; *-bejesc, b.* 233,2; *prebegesc, b.* 81,2; **-gíre,** sf. l'action d'errer *b.* 173.

priboĭu, sm. une plante *b.* 342.

príce, sf. (cĭ) querelle, dispute 49, 3. 72,2. 211,2. 235,3. 366,2; *b.* 13,2. 140,3. 169. 374,2.

pricép, va. 2. (uĭ) comprendre, entendre 131,3. 133,2. 170. 250,2. 297. 324. 325. 361,3; *b.* 13,3. 21,3. 56,3. 57,2. 72. 78,2. 112. 189,2. 199,3. 253, 3. 371; —, reconnaître 192; —, s'apercevoir 222,2; —, considérer 281,3; *precep* 15*, 2. 57,3. 58,3. 61. 138,2-3. 369; *prêcep,* connaître 110,3; **pricépere,** sf. intelligence, connaissance 169; *-cê-,* 236. 324,3; *b.* 154,3; *-cea-* 267,2; **precepător,** aj. s. intelligent 58; **pricepút,** s.

savoir 253.2; **preceputui**, *pomul — lui*, l'arbre de science 58.

pricese, vr. 3. quereller 49,3. 69,3. 169,3; *b.* 55.

priceştánie, sf. communion 345,3; *-čaştenie, b.* 80,2; *priceaşténie* 243,2; **priceştuése**, vr. 3. faire la communion 160,3. 161,1.. 162,2. 246,1.2. 298,3. 300,1-3..; *-ces-, b.* 54,2.

príceínă, sf. (ne) titre 119,3. 120,3. 203; *b.* 31,3. 135,3. 175; —, procès *b.* 124,3. 125,1..; —, cause 270,3. 307, 3. 317. 328,1.2. 331; *b.* 1,2. 21,3. 83, 3. 154. 169,3. 202,2. 207,3. 364; **-nuése**, va. 3. causer *b.* 83,2. 87,3. 236. 252,3; —, vr. processer *b.* 125,2; **-nuitór**, aj. s. qui cause *b.* 254,2.

pridădese, va. 3. délivrer 2*,3. 16; **-díre**, sf. amour 11*,2.

pridvór, sn. (oare) vestibule *b.* 223,2.

priése, va. 3. souhaiter 94. 156,3. 157,3. 236; *b.* 3; —, vr. s'en trouver bien, favoriser *b.* 311,3. 312.

prietin, s. (ni) ami 137,3. 183,3; *b.* 35. 96,3. 122; *-ten* 166,2; *b.* 235; *priaten* 96,2. 161,3; *priatin* 185,2. 195,2. 255, 2. 292,1.. 341,1.. 342; *b.* 5,2. 207,2. 208; *prieaten* 112,3. 352; *b.* 6,2.. 14. 36,3. 37,1.. 77,1.. 131. 179; *priĭaten* 106,2.. 137,2. 140. 184,2. 204,3; *priĭeten, b.* 255,1-3. 256; **prieteníe**, sf. amitié *b.* 115,2; **preteníme**, sf. id. *b.* 108,2; **prieteşúg**, s. id. 239; *b.* 95, 3. 210,3; *priĭeteşĭug, b.* 256,2; *prieateşug, b.* 10.

prigonitór, sm. (i) persécuteur *b.* 82,2.

prihánă, sf. tache, souillure 242,2. 345,2.

priimesc, va. 3. accepter; saisir, recevoir 9*,3.2,3. 15,2.16,1.2.20,1.2.. 29,3. 30,2. 32. 51,3. 56. 65. 76,2. 80,3. 89,2. 97. 99,2.3. 101. 121. 122,2. 127,2. 130, 2. 136,3. 157,2.. 194,3. 305. 348,3. 359; *b.* 12,1.. 36,1.. 47. 70,3. 107; *primesc* 44,2. 111. 220,3. 334,1.. 336.. 362,2; *preemesc* 3*,2. 4*,2. 6*. 7*; —, accuser 6*,3; **priimíre**, sf. réception 237,3..; **-mitor**, aj. s. qui reçoit, qui fait bon accueil *b.* 20,2; — *la oaspeţ*, hospitalier *b.* 67.

priínţă, sf. faveur; désir, amabilité 336; *b.* 2,3; *cu* —, favorable *b.* 48,3.

prilăstése, va. 3. duper, séduire 56..; *b.* 39,2.

priláz, sn. (urĭ) passage par dessus une haie 313,2.

priléj, sn. (urĭ) occasion 172. 198. 217,2. 253,2. 269,2. 344,3. 352; *b.* 48,3; **-ese**, vr. 3. arriver, survenir 75,2. 120. 121,3. 150. 198,2. 200,3. 353,2; *-jind vreme*, à force de temps *b.* 124,3.

prilóg, sn. jachère, lande *b.* 294,3. 296,2.

príma, num. premier -ère 33,3. 35, 2..

primăvără, sf. printemps 179,2.. 266,3; *b.* 45,3. 59,1-3. 208,3.

primbláre, sf. promenade *b.* 72; *-lari, b.* 114,2; **primblu**, va. vr. 1. (lai) promener; se promener 267,3; *b.* 104,2. 198,3. 295.. 298,2; *primn, mr. b.* 277.

priméjdie, sf. (ii) danger 116,3. 200, 2. 202,2. 203,2.3.235. 299,2; *b.* 66,3. 93, 2. 112,2.3. 152,3. 236; *primesdiea, b.* 184,3; —, sort *b.* 10,2; *primĕjdiea, b.* 93,2; **-diós**, aj. dangereux, périlleux *b.* 6,3; **-duinčos**, id. *b.* 150,2. 152.

primesc, vn. 3. prospérer *b.* 314,2.. (v. priesc).

primineală, v. premen-.

Primislea, Nl. 191.

primn, v. primblare.

prin, pp. par, avec, à travers *b.* 36, 1-3. 152, 2.. 158,1.. 192,2.. 236, 2. 252,3.. 361; *preîn* 16*,3. 4. 24,2. 28. 32,2. 33. 39,3. 40,1-3. 41,2. 47,2. 91, 3. 131. 322; *prîn* 3*,2. 8,3; *pren* 40,3. 73. 78,2. 118,2. 309,2. 344,2.3.. 348. 349; *b.* 95,3; *prae* 124; *pen, b.* 43,2. 44,2. 76,3. 77,3. 115,3; *pin* 71,3. 217,3; *b.* 25,3.. 105,2. 120; *păn, b.* 127,3. 249, 3. 259. 261,2. 365,2; *prin-ce-că*, parce que 35,3.. (v. pre).

principul, sm. prince *b.* 243,3.

prind, va. 2. (nsei) prendre; saisir, capturer, attraper; recevoir 15*,3. 12. 20,2. 24. 59,2. 60,3. 61,2. 70. 71,2. 73,2. 96,2. 120,3. 151,1.2. 161,3. 167, 2. 172.2. 204. 275. 294,3. 297. 353,2. 354; *b.* 19,3. 71,3. 77,2.. 127,3. 170, 3. 171,3. 204. 208,3. 211. 243; *prînd* 3*. 5*,2.3. 6*,2. 52; —, commencer *b.* 341,3; —, fixer *b.* 179; —, participer *b.* 222,2; — *de veste*, apprendre 140,3; *b.* 241,3. 258,2; — *putere*, reprendre ses forces *b.* 362; — *bine*, être utile *b.* 350,1..; —, vr. parier *b.* 262; —, concevoir 124. 227,2; —, entre-

prendre *b.* 136,2. 213,3; — se figer *b.* 43. 2; — *cu capul*, s'embrouiller *b.* 110; — *poftă*, satisfaire, rassasier *b.* 352,3; —, *mr.* comprendre *b.* 265,2.

prinós, sn. (noase) aspersion, offrande, sacrifice, don 16,2. 99,2,

prinsoare, sf. prison 214.

printre, pp. par, à travers, parmi 178,2; *b.* 252,3; *-tru*, *b.* 93; *pintr'altă*, pour 141,2; *prentr'-*, par 308,3; *păntre*, *b.* 259; *pintre*, *b.* 306; *pintr'un*, *b.* 136,2 (v. pentru, pretuprin).

prinţip, sm. prince *b.* 249; *pren-*, *b.* 83,2. 84,2; **-pat**, sm. principauté *b.* 124.

prípă, sf. hâte, célérité 213,3. 256, 2; *b.* 6,2.

pripálă, sf. chaleur *b.* 64,2 (v. pripec).

pripás, sm. (şi) bétail *b.* 172,2.

pripec, sm. chaleur *b.* 165. 254,2.

pripese, va. vr. 3. hâter, se hâter 121,2. 333,3; *b.* 322,2. 376,3.

priróg, va. 3. supplier *b.* 284.

prisácă, sf. (ăcI) rucher *b.* 25,2. 309.

prisnă, sf. (ne) lampe *b.* 33.

prisós, s. abondance *b.* 246,2; **-sală**, sf. id. 293,3; **-sesc**, vn. 3. surabonder, rester 337,3; *b.* 118,2. 161,3. 211,2. 360,3; **-sinţă**, sf. superflu *b.* 91,2.

pristánişte, sf. port *b.* 41.

pristăvesc, vr. 3. décéder, mourir 319,2. 321,2; — **virea**, sf. décès 223,3.

pristol, v. prestol.

pritce, s. dicton 270,3.

pritocésc, va. 3. soutirer *b.* 45.

priţe, sf. (ţI) *mr.* bête féroce *b.* 268, 2. 270,1.3. 272,3.

priválă, sf. vue 360,2; *-via-*, *b.* 314,2.

privedeáre, sf. providence *b.* 11.

priveghéz, va. 2. veiller, surveiller; garder 89,3; *b.* 164. 167,2. 185,3. 279. 288,2; *privi-*, *b.* 28; *preve-* 49,2. 66,2. 274,3.. 275; **priveghiére**, sf. surveillance, vigilance *b.* 154; *-vi-*, *b.* 221,2; *prevegheare* 274,3; *preveghêre* 275,2..

priveghietoáre, sf. rossignol 91; *-vighe-*, *b.* 77. 304.

priveghitor, aj. surveillant *b.* 156.

privélişte, sf. spectacle *b.* 246.

privése, va. 3. regarder, voir, observer 61,3. 168,2. 206,3. 223,2. 337,3. 361,2; *b.* 2,2. 16,2. 30,2. 53,3. 160,2. 186,3. 242,3. 338,2; *priivesc*, *b.* 245,2..; *pră-* 196,3. 201. 254. 324,2.3. 368, 2; *prăvăsc* 247,3. 364,3.

Priviţi, Nl. 92,2. 208..

priviléghiu, sm. (iI) privilège *b.* 219, 2. 220. 222,2.

privíre, sf. vue, aspect *b.* 89,3. 90, 2. 110. 174,2; *pre-* 29; **-vitor**, aj. (i) spectateur 90.

privistuluése, va. 3. recevoir *b.* 53,3.

proáspăt, aj. nouveau, frais, tendre 255,2; *b.* 43. 360,3.

proaşcă, s. *fac* —, disperser *b.* 245.

probrăzăse, va. 1. injurier 256; *probrăzesc*, réprimander 327,3.

pročaea, sl. i —, et caetera 145,3.

procitése, va. 3. lire 337,3.

proclét, aj. s. maudit, anathématisé 7. 163,3. 302,2. 351,2; *-lêt* 63,2. 303, 2; *-leat* 60. 89; **-leţese**, va. 3. anathématiser, maudire 163,1.. 3.

procopsít, aj. instruit *b.* 153,3.

procuvăntáre, sf. préface *b.* 246. 251,3.

proegúmen, sm. prieur 111,2.

prohitesc, va. 3. répandre, disperser 212.

Prohor, Np. 283,3.

proímion, sm. préface *b.* 216,2.

proin, ci-devant 205,3.

proliču, sm. *istr.* printemps *b.* 286,2.

prológ, sn. (oage) Vies des saints 221. 252.

prónie, sf. providence *b.* 151,2. 152. 236.

pronomie, sf. (iI) privilège *b.* 86,2. 219,2; *-ion*, *b.* 220,2.

propáste, v. prăpastie.

propovedánie, sf. (ii) sermon, prêche 141,2. 153,2. 268,2. 269. 270,2.. 271. 273,2; *b.* 201,2; *-vê-* 98; **-vedúese**, va. 3. prêcher 10*,3. 130,3. 153,2. 194,2. 358,3; *b.* 39,2. 80,2. 156,2; *-vê-* 230, 2.3; **-duíre**, sf. l'action de prêcher; sermon *b.* 79,2. 156,2; **-duitór**, aj. s. prédicateur; qui propage 37,2; *b.* 162,2.

proptése, va. 3. étayer *b.* 210.

proróc, sm. (i) prophète 17,2. 19,2. 23,2. 24. 26. 31. 100,2. 249,3. 315,2; *b.* 61,2.3. 65,2.3.. 148; *prooroc* 108,2. 170; *b.* 66,1..; **prorocesc**, va. 3. prophétiser, prédire 15*,3. 24. 99,3. 104, 3. 153,2. 215,1-3; *b.* 62. 175. 236; **-cíe**, sf. (ii) prophétie 1*,3. 260,2. 263, 3. 355,2; *b.* 159,2. 160; **-cirê**, sf. id. 134; **pror(o)éstva**, sf.(sl.) id. 215.

proscomídie, offertoire 160,3. 161; **-dit,** aj. de l'offertoire 160,2.

proslăvésc, va. 3. louer, glorifier; rendre grâce 27,2. 56,2. 170,2. 185,3. 187. 223,3. 307,2. 318,2. 344,2; *b.* 107, 2. 108,3. 193..

prost, aj. s. sain 8*; —, simple 46. 69,2. 79. 98..106.2. 119,2. 133,3. 157, 1.2. 158,3. 276. 330,2. 377,2; *b.* 2,3. 29. 163; —, ignorant; niais 94,2. 98,2. 117. 352; *b.* 13,2. 215. 220,3. 221. 243,2. 246, 3. 358, 2; —, commun, vulgaire; bas peuple 113. 120,2; *b.* 33,2. 91. 194; —, mauvais, *b.* 11,3. 24,3; —, av. misérablement *b.* 12,2; —, trivial *b.* 84; —, néogrecque *b.* 4,2. 38,3; *cel mai* —, le moindre 318; *prostă* 251, 3; **prostatee,** aj. vulgaire *b.* 170,3; **prostesc,** bêtement aj. av. *b.* 364,2; **-éşte,** av. id. *b.* 352,2; **-ticel,** id. *b.* 364,2; **-tíe,** sf. simplicité, naïveté; ignorance *b.* 28. 88, 3; **-tíme,** sf. simplicité 157. 360; —, bas peuple 213,2. 363.

prostír, sm. (i) toile 258.

prot, sm. prieur 170,3.

prot, num. *mr.* le premier *b.* 275,2.3.

proteguesc, va. 3. protéger *b.* 153.

protoiereu, sm. (ei) archiprêtre *b.* 220,3; **protopop,** sm. (i) id. 157,3. 217..218. 219,2..220,1-3; (v. potro-) 37,2; **protosinghel,** vicaire *b.* 128.

Provata, Np. 75.

providénţie, sf. providence 343,2. 344.

prove, vn. 2. *istr.* éprouver *b.* 284.

provérb, sn. (urĭ) proverbe *b.* 246,3. 361. 371,3. 372,3.

provodésc, va. 3. enterrer, tenir les offices des morts 258,3. 259,2.

prún, sm. prunier 357; — *sălbatec,* crequier 356,3; **-ă,** sf. (ne) prune *b.* 42,3. 228,3.

prunc, sm. (i) petit enfant 218,3. 220.. 233. 264. 278,1.2; *b.* 59,3. 99. 140,2.. 170. 201,1-3. 238,2. 240,3; *proncu, b.* 66; **-íe,** sf. enfance *b.* 47. 150,2; *b.* 359,2; **-címe,** sf. id. jeunesse *b.* 108,3.

prunt, sn. (urĭ) javeau, grève *b.* 302.

Prut, N. fleuve *b.* 104,2. 243,3. 245,3. 317,2.

psalm, sm. (i) psaume 282,3. 363,2. 364,1-3; *b.* 154,3. 185,1.2; *psalom* 26, 3. 153,3. 154. 209,3. 212,3. 247,2. 248, 2. 249. 272,3. 286. 364,1-3; **-míst,** sm. psalmiste *b.* 153,2; **-ísta,** id. 239,2; **psalmuesc,** va. 3. psalmodier 248. 249; **psalt,** va. 3. id. *b.* 142; **psaltíră, -re,** sf. psautier 152,1..3.. 153,3.. 154. 206,2. 208,2. 246; *b.* 203,3; *-tirie, b.* 74, 2; *psăl-* 253. 363,2. 3.. 364; *psaltiri* 14, 2. 155.

ptiu! interject., onomatop. *b.* 343.

Ptolomeu, Np. 348,2.

public, aj. s. publique *b.* 219,2. 221,2.

publican, v. pob-.

publicarisit, aj. publié *b.* 221,3.

pucioasă, sf. soufre 142,2.

púcşă, sf. (se) *istr.* fusil *b.* 286,3.

pufuesc, vn. 3. haleter *b.* 297,2.

pugnava, sf. *istr.* couverture *b.* 285, 1.2.

púică, sf. poulet *b.* 355,2. 356,3. 373, 2; **puicúţă,** sf. petit poulet; aimée *b.* 296, 3. 305; **puişor,** sm. (i) petit poulet *b.* 215,1..2.. 337; —, petit homme *b.* 344; —, ami *b.* 310,2; **puiu,** sm. (pui) petit, jeune, poulet 15,2. 28. 36. 60. 102. 282; *b.* 111. 129,1..2.. 208,3. 215. 254. 304,3. 360,3; —, aimé *b.* 310,2; *-ul leului,* lionceau 247,2; *b.* 70, 3..; — *de şearpe,* petit serpent *b.* 35; **puliu,** *mr.* oiseau *b.* 264,3. 277,3.. 281,2.

púlbere, sf. poussière 1*,3. 3*,2. 324,3; *b.* 298,2. 301..

Pulheriea, Np. *b.* 74,3.

púlpă, sf. (pe) pulpe, mollet *b.* 88, 3. 90,3; **-pişoáră,** sf. (re) id. dim. *b.* 290,1-3.

púmn, sm. poing *b.* 2,3; —, poignée 157,2; *b.* 49,2.

pún, púĭ, (puş, puséi) va. 2. mettre, placer; faire 1*,3.3,2.11,2.12,3.38,3.46, 3.50,2.53,2.58.82,1.2.83,3.87,2.93, 2.100,3.101..112,2..126..133,3.134. 149. 158,2. 162. 168,3. 191.. 215. 230. 248,3. 267,1-3. 283. 306,3. 337. 349; *b.* 7,2. 20,3. 28,2. 42,1.3.. 46. 50,3. 57,3. 62,3. 63,3. 103,2. 117,3. 158,1-3. 162,2. 171,3. 262,3; —, diriger (les yeux) 12; —, établir 47,2; —, mettre (terme) 197; —, instituer 328,3; —, donner, habiller *b.* 137,3..; —, installer, nommer (un prince) *b.* 206,3; — *bine,* mettre de côté *b.* 227,3; — *de faţi,* confronter *b.* 97,3; — *de să,* ordonner *b.* 30,3; — *foc,* allumer 117,3; — *gănd,* avoir l'intention *b.* 48; — *în gănd,* s'ima-

giner *b.* 242,2; — *înainte,* montrer 32; — *înainte,* tenir un discours 99,3; — *împotrivă,* opposer 302; — *în ţapă,* empaler 294,2; — *jos,* faire cesser 220, 2; *-ĭoș,* id. 219; — *la loc,* replacer *b.* 44,2; — *la spate,* ignorer *b.* 213,3; — *lêge,* faire une loi 51; — *masă,* préparer la table 218,3. 352, 2; — *nume,* nommer 57,2. 59,3. 61,2. 78; *b.* 166,2; — *pe rând,* ranger 69, 2; — *peceaţĭ,* opposer le sceau 45,2. 75. 76; — *să,* ordonner *b.* 242,3; — *soroc,* fixer un temps *b.* 243,2; — *ziua,* id. 207,3; —, vr. se placer *b.* 129,3; — *înainte,* se montrer 261; — *pofta în cuiu,* renoncer *b.* 376, 2; — *în gând,* vouloir *b.* 229,2; — *viaţa,* exposer la vie 107; *-ĭa,* (= nea) *bnt. b.* 262,2; — *istr. b.* 284; **puitor de credinţă,** législateur 84,3.

púngă, sf. (gi) bourse 95,2; *b.* 82. 103,2. 105,2. 178,3. 223,2. 317,2; **-gáș,** sm. (i) filou *b.* 323,2.

púnte, sf. (ţi) pont *b.* 260,3. 370,3; —, *mr.* id. 276,2. 280..

pur, cj. *mr. ma* —, mais pourtant *b.* 284 (v. purure).

purăncita, sf. commandement 54,2 (v. por-).

purcár, sm. (i) *b.* 127,2 (v. porc).

purcéd, vn. 2. procéder, émaner; couler 35,2. 71,3. 208,3. 255,2. 267,2. 334,2; *b.* 2. 69. 167. 200,2; —, suivre 297; —, partir, se mettre en mouvement 149. 191,1.3.. 223. 225. 350; *b.* 58,2.. 83,2. 132,2. 136. 139,2. 166, 2. 170,2. 179,2. 243,3. 325,3; —, provenir 114; —, naître, ressortir *b.* 214, 3; —, résumer 105,3; —, concevoir *b.* 119,3; *-eg, b.* 83,3. 114,2. 180,2; **purcĕderĕ,** sf. émanation 328,2.

purcel, sm. (ceĭ) pourceau 58, 2; **Purcel,** Np. *b.* 33,3.

purcésul, sm. fureur 35,3.

purcezător, aj. émanant 109,3.

púrec, vn. 3. visiter, chercher *b.* 303,2.

púrice, sf. (ci) pou 264,2; *puriclu, mr. b.* 268; **Purice,** Np. *b.* 33,1-3.

puroi, sm. pus 30,3..

purtáre, sf. conduite *b.* 362; — *de grijă,* soin, l'action de soigner 345,1. 2; *b.* 40,2. 47,3. 49. 252; **purtăreţ,** aj. facile 78,3; **purtat,** costume; manière de se porter *b.* 102,2. 294,3; **purtător,** aj. s. qui apporte; apportant, contenant 10*. 98; — *de grije,* qui prend soin 98,3. 278; *b.* 134,3; — *de trup,* corporel 191,3; — *de D-zeu,* saint 158. 304, 2. 330; — *de folos,* utile *b.* 162,2; — *de birunţă,* vainqueur 198.. 224; **purtătura de grije,** soin, providence 273, 2.3. 277,3 (v. port).

púrure, av. toujours, continuellement 7,3. 140,2. 183,2; *de* —, id. 56,3; *de a* —, id. *b.* 83,2. 84,3. 196,3; *-rĕ* 6*,3. 3,2. 13. 31,2. 64. 77,2. 82,3. 86,3. 98,2. 102,2. 107. 110. 127,3. 181,3. 196. 241. 275. 298. 314..; *b.* 5,3. 51. 124,2. 208, 2; *de* —, 80; *b.* 36,3; *de a* —, *b.* 48, 2; *dĕ* —, 338,3; *b.* 151,3. 154,3; *-rea* 186,2.. 367, 3; *b.* 184,2; *de* —, 119; *purure* 184; *pururile* 43.

pus, (pe — ul) de mettre *b.* 294,3; —, fixé *b.* 194; **pusorea,** sf. position 268.

pust, sm. *istr.* jeûne *b.* 285,3 (v. post).

pustíe, sf. (iĭ, iurĭ) désert, steppe 1. 15. 84,3. 100,2.. 264,2. 304,2; *b.* 147, 3. 159. 198,3. 242; —, pl. sottises *b.* 225, 3; **pustiesc,** vn. 3. désoler, ravager, dévaster 5,2. 171. 197,2. 354,2; *b.* 2. 140, 3. 165. 236,2. 237,2; *-esc* 142; **-tĭire,** sf. ravage *b.* 22,2. 23,2; **-tĭetáte,** sf. désert *b.* 338,3; **pustenecíe,** sf. désolation *b.* 198,2; **pustiú,** av. désert, désolé, vide 5,2. 176,3; *b.* 116,2. 242,2. 288. 352,3; *-tĭiu* 33,3. 129. 141,3.. 235,3. 238. 291,3; *b.* 215,3; *-teĭu, b.* 338,2.

puşe, va. 1. tirer *b.* 240,3; **-ă,** sf. (puşti) canon, fusil 71, 3. 238, 2. 265, 3. 367; —, décharge 335,3; *pusca* 307; **-ărie,** sf. prison *b.* 125,2.

put, vn. 2. puer 196; *b.* 12,2.

putére, sf. (ri) pouvoir, puissance, force, vigueur 3; *b.* 94,3,2; *-têre* (eri) 12*. 3. 10. 20. 21.. 26. 27,3. 28. 32. 35,2. 50,2. 51,2. 57. 58. 67,3. 82,3. 86,3. 98,2. 112,3. 132,3. 147,1-3. 148. 164, 3. 203. 234.. 245,1-3. 310,2. 311. 313,2. 318,3. 321,1..2; *b.* 15,2. 22. 24.. 173. 202,1-3; *-tea-* 228,3.. 254,3. 255; *b.* 11; *-teri, b.* 94,2; *putara* 39,2; *nu este putere, mr.* impossible *b.* 265,2; **putérnic,** aj. s. puissant, capable; fort, vigoureux 96,3. 168,2. 227. 367,2; *b.* 123,3. 162,2. 254; *-têr-* 16*. 32, 2. 36,3. 41. 56,2. 67. 81. 82,3. 118,2. 138,2. 154.2. 231,3. 271,3. 274. 311,3; *b.* 15. 193; *-têrŭnic* 47,3. 183, 3; *-tear-* 250..; **puternicíe,** sf. force 343,3; **putincĭós,** aj. s. puissant *b.* 24, 3; *-cos, b.* 7; **putinţă,** sf. possibilité 219,

3. 296. 339,2; *b.* 29,3; —, pouvoir 340, 2. 344,3 . .; *cu* —, possible *b.* 52. 65,3. 86,2. 91. 99,2. 154,2. 175,2; *prin-*, id. *b.* 188,3. 242,3.

putinélu, sm. petit baril *b.* 354,2 . .

Pútna, sf. Nl. 71,3. 72,2; *b.* 32,3.

putoáre, sf. puanteur 205,2. 292,2. 359,3; *-tore* 264,2; **putós**, aj. infect 359,3.

pútred, aj. s. pourri, infect 18. 96, 2. 99. 137,2. 166; *b.* 12 . .; —, corruptible 233,3; **putredíre**, sf. putréfaction 14*, 3. 303,3.

putregáe, sf. id. 264,2; *-gaĭu*, bois pourri *b.* 336; **putreglúne**, sf. pourriture, décomposition, corruption; charogne 153,3. 367; —, fosse 155,2. 156; *-ğune* 233,3. 303,2; *-rejune* 112; *b.* 148. 358; **putrezése**, vn. 3. pourrir 24,2. 99,2. 112; *-ḑesc* 29 . .; *-desc* 8*; **putrezíre**, sf. corruption 316,3.

puturós, aj. puant, infect 359,3. 360,2.

puţ, sn. (urĭ) puits, fontaine 59,3. 107,3 . . 108 . . 367; *b.* 325,2.

puţăt, aj. puant, pourri 247.

puţín, aj. peu, petit, mince 8*,3. 69, 3. 78. 94,2.3. 95. 110,2. 138. 165,3. 166. 195,2 . . 197. 272. 285,2. 326,2; *b.* 1. 2,2. 11,2. 25,3. 59,1-3. 77. 117, 2. 203,2. 208,3. 217. 224,3; —, pour peu 355,2; *fără* —, sous peu 330; *peste* —, sous peu 355,1. 2; *puţân* 253. 257,3. 272,2; *b.* 217,3; *poţin* 111; *puţin*, *mr.* *b.* 263,3. 265,3; **puţinél**, quelque peu 9*,3. 61. 71,2. 157. 166 . . 185 . . 297. 304,3. 360,3; *puţânel* 256; *puţunel* 334 . .: **puţinícă**, f. id. 337,3; **puţintél**, id. m. 72. 327,2 . . 337. 351,3; *b.* 19,3. 25,3. 41,2. 42,2. 96. 166,2 . . 237,2; *puţíntel* 198,3 . . 200 . . 253. 255, 2 . .; **puţíntícă**, f. id. *b.* 5,3. 42,2.3. 173. 192,3; **puţináre**, sf. diminution 366,2.

puzderie, sf. corde de chanvre *b.* 155.

R (Ρ).

ră, **ra**, pp. *istr.* en, dans *b.* 282,2. 3 (v. întru).

rab, v. rob.

rabd, (răbdaĭ) vn. 1. souffrir, endurer 31,3. 80. 102. 129,2. 165,2. 190,2. 262. 278,2. 291,2. 324,2. 348. 366,2; *b.* 16. 104. 178,2. 180,3. 194,1.2. 200,3 . .; —, attendre 248,2 . .; —, persévérer *b.* 38, 3; **răbdáre**, sf. (ărĭ) patience, persévérance, action de supporter; espérance 1.2. 51. 55,3. 56. 129. 153. 211,3. 285, 2. 338,3; *b.* 7. 48. 65 . . 190,3. 374,2; **-dát**, aj. souffert *b.* 190,3; **-dătór**, aj. s. patient, endurant 55,3.

răbnicéskĭ, aj. de Râmnic 98,2; *-nĭṣchi*, id. 110 (v. Râmnic).

rac, sm. (ĭ) écrevisse *b.* 42,2. 43,2. 346,2.

răca, sf. envie 205,3.

răcése, va. vr. 3. rafraîchir, froidir; se refroidir 31; *b.* 44,2. 54,2. 106; **răčélă**, sf. froid, froideur, refroidissement 297,2; *b.* 23. 64,3; *-cêla* 12*; *-cêa-*, *b.* 43,2; **răcít**, aj. frais *b.* 176,2.

răchítă, sf. osier, saule rouge 356, 3; *b.* 320.

rachíu, sm. eau de vie *b.* 98. 326.

răchnitúră, sf. gémissement, cri de douleur *b.* 341,3.

račun, sm. *istr.* raison *b.* 284,2; **-a**, sf. *istr.* compte *b.* 286.

ráclă, sf. cassette *b.* 136,2 . . 3 . .; **răclíţă**, sf. id. dim. 246,2.

răcnése, vn. 3. hurler, crier *b.* 130. 302,2.

răcoáre, sf. fraîcheur *b.* 313,2 (v. rece).

răcodélie, sf. travail de la main 304,2.

răcomăndăluese, va. 3. recommander *b.* 229.

răcorése, va. vr. 3. rafraîchir, satisfaire 57. 107,3; *b.* 102,2. 104. 121. 200, 3; **-ritor**, aj. rafraîchissant *b.* 254,3.

Rácoti, Np. 124,3. 200; **Racovăţ**, Nl. 191,3; **Racoviţă**, *b.* 81.

rad, va. 2. raser, gratter, rader 60. 66; *b.* 105.

răd, (răsei) vn. 2. rire 1*,3. 8*,3. 19, 2. 141. 351,2; *b.* 19,3. 119,2. 122. 207, 3. 214. 249,3; *rid*, *b.* 331,1. 2.

rădăcínă, sf. (nĭ) racine 12*. 6. 39 3. 104,3. 116,2. 156. 361,2; *b.* 25,2. 45. 2. 67,2. 149; *-de-*, *b.* 235; *radĭţină*, *mr.* *b.* 264.

rădíc, va. 1. lever, élever, soulever 3*,2. 6*,2. 8*,3. 5,3. 8,2. 14. 15,2. 16,2. 19,2. 31,2. 36,2. 56,2 . . 60. 61. 62. 101, 3. 105,3. 109. 140,1 . . 140,2. 157,3. 175,2. 196,2. 200,3. 201,1.2. 270,2. 327,3; *b.* 16,2. 30,2. 48,3. 49. 50,3. 54.

88,3. 136,2. 225,3; —, nommer prince, roi 70,2.3. 150. 353,3; —, conjurer 171; —, mettre en fuite 16; —, établir 236, 3. 269,2; —, emporter, enlever *b.* 37, 3. 79. 152,3. 291; —, faire croître 215,1-2; — *oşti,* mobiliser 59,2; — *arme,* lutter, se révolter 150; *b.* 18,2. 84. 131,2; — *obiceĭu,* suspendre *b.* 76,2; *ridic, b.* 192; **-áre,** sf. élévation 332,3; *ridicare, b.* 54, 2; **-át,** aj. élevé 361,2; *b.* 118,3. 252.

rădíche, sf. raifort 356,2; *b.* 98,2; *ridichê, b.* 27.

Radovíč, Np. 337,2.

Radu, Np. 44.. 74,2.. 87,2. 134, 3.. 170,3; *b.* 301,2; — **negru** 189,2..3; — **pê** *(harnic)* 207,3; — **voevod** 63; — *vodă* 71, 3. 72. 189,3. 190. 191,2.. 193.. 197,3.. 199,1-2.

răe, sf. gale, teigne *b.* 121.

Rafaíl, Np. 81.

răgăesc, vn. 3. crier, hurler 12,2. 17,2.

Răghileşte, Nl. 103.

Rahíla, Np. Rachèle 274; *b.* 140,2.

răhnă, sf. envie 242,3 (v. răvnă).

ráhturĭ, sn. pl. harnachement *b.* 90.

răimazán, sm. le Ramadan *b.* 117,2.

răíme, sf. méchanceté 13*,2.

raĭu, sm. paradis 9,2. 44. 54,3. 56. 57,3. 63.. 64,1.3. 129,2. 157,2. 163, 2. 297,2. 315,1.2. 347; *b.* 31,2. 60,2.. 133,3. 167,2.. 231,2.. 232,3. 233,2.

rakha, vaurien, tu 113.

ram, s. branche *b.* 136,3.. (v. ramură).

Râm, sm. Nl. Rome 197,2. 357,2 (v. Roma).

ră'mă, aj. sf. qui fouit (porc) *b.* 335; —, ver *b.* 362,2.

rămăĭu, -ăn, (ăsei, a — ăne) vn. 2. rester, demeurer 5,3. 36,2. 59. 68,2. 72. 96. 110. 143,3. 144,2. 145,2. 154,2,155,2. 167. 192. 232. 253. 263. 278.. 292,2. 316, 1.. 331,3. 341,2. 362,3; *b.* 5. 25,2. 50, 2. 56,2.3. 85,2. 94,3. 102,2.. 103,2.3. 138. 180. 181. 182. 201,3. 213. 365; **-ăşíţă,** sf. (ţe) reste, surplus 12,2. 144, 2. 155,2. 247,2. 253 (v. remen).

rămătór, sm. (i) cochon *b.* 85,2.. 118,3. 220,3. 222,2.

Rămlé'n, v. Roman.

rămnesc, v. răvnă.

Râmnic, Nl. 72. 357,2; **-canul,** de Râmnic *b.* 154 (v. răb).

rámură, sf. (ri) branche, rameau 165,3.. 166; *b.* 69,2. 176,2. 370.

ránă, sf. (răni) blessure, plaie 3*,3. 13,2. 81,3. 102,2. 171. 241,3. 304,3. 366,2; *b.* 63,3. 64. 164,3. 187,2. 196, 3. 343,3..; *-ni, b.* 116,2.

răneed, aj. rance *b.* 12,2.

rânchĭezésc, vn 3. hennir *b.* 312.

rând, sn. (uri, urĭ) rang, ordre, ligne; sorte 13*,2. 25. 42. 49,2. 57,2. 68,2. 174,2. 193. 199. 220. 252. 297; *b.* 3. 75,3. 102,2. 116. 158,2. 323,2. 324. 367,2; —, fois 150. 191,2. 197,2. 320, 3; *b.* 243,3; —, question *b.* 132,3; —, lignes blanches sur les ongles *b.* 146; *de* —, bas, vulgaire *b.* 153,3. 261,2. 325; *de a* — *ul,* un après l'autre *b.* 330, 3; *d'a* —, id. *b.* 256; *în* —, id. *b.* 169,3; *pe* —, id. consécutivement 69,2; *b.* 54,2; *pre* —, id. 125,2. 143. 145,3. 146.. 152, 3. 196,3. 197. 334,2; *b.* 70; **-uesc,** va. 3. ranger, arranger; disposer 318,1.2. 334. 342,3; *b.* 112,3. 159. 210,3; —, ordonner *b.* 92,2; **-uĭálă,** sf. (le) ordre, disposition, règle 157,3. 219,2. 220,2. 245,3. 260,2-3. 261.. 284,3. 334. 357, 3; *b.* 68. 87,2. 115,3. 221. 222,2; —, rang *b.* 220,3; *-ueală, b.* 190,2. 203,2-3. 236,1..2; *pe* —, dans l'ordre *b.* 75, 2; *fac* —, gouverner *b.* 26,2; **-uít,** aj. s. fixé *b.* 221. 346,3; —, envoyé; —, arrangé *b.* 87,2..

rândunecă, sf. (ele) hirondelle 179, 2; *b.* 327,2.3..; *-dure, b.* 211,3.

rănésc, va. 3. blesser 60,2. 88,2; 222; *b.* 19,3. 181. 247..; —, balayer, curer *b.* 350,2.

rang, sn. (urĭ) rang *b.* 220. 326..

rănícherĭ, sf. pl. rognons *b.* 138,2.3.

rânjése, va. 3. grincer des dents 64, 2. 165,3. 166; **-jitúră,** sf. grincement *b.* 361,3; **răînjálă,** sf. (le) disputation, controverse 10*,2.

ră'nză, sf. estomac, panse *b.* 342,3..; *rynza* 156.

ră'pă, sf. (pi) ravin, rive 213,3; *b.* 261,3.

răpáos, sn. repos, délassement 89,3. 106,3. 118,2. 186. 305,2; *b.* 162; —, va. reposer 185,3. 186; **răpăsez,** vn. 3. mourir 253,2; **-are,** sf. décès, enterrement 308,2. 319,2; **răpăosát,** aj. s. défunt, décédé 186,2. 196,3. 290,2; *b.* 8,2; *răpău-* 197,2; *răpo-, b.* 126,2. 255.

răpegĭúne, sf. vitesse *b.* 84 (v. repede).

răpése, va. 3. enlever, ravir 12*,2. 15*,2. 6,3. 82,2. 95,2. 131,2. 224. 285, 3. 296,2. 316; *b.* 17,2. 70,2. 175,2. 175, 3. 196,2. 210,3. 252,2; —, sauver *b.* 41; —, occuper *b.* 92 . .; *rap-* 4*,3; **răpit**, aj. qui dérobe *b.* 11,2; **răpitór**, aj. s. ravisseur, spoliateur 36,3. 198,3; *b.* 323,2. 328; —, qui murmure 12* (v. răpştitor).

răpezese, v. repede.

răpştése, vn. va. 3. murmurer 305, 3. 354; **-íre**, sf. murmure 283,2; **-títor**, aj. s. qui murmure 50.

răpúĭu, (a-une) va. 2. tuer *b.* 303. 363 . .

rár, aj. rare, peu; épais 211,3; *b.* 320,3.

Rareş, Np. 69.

răs, sn. (uri) rire 272. 285,3. 293,3; *b.* 249,3. 367; *de* , ridicule 291,3; *b.* 366,3. 367.

rásă, sf. cilice, froc de moine *b.* 45, 2. 49. 303 . .

răsădesc, va. 3. planter, replanter; fleurir 1*,2; *b.* 71,2; *răsă-* 57,3; *răsed-* 313; **răsâdire**, sf. transplantation 78.

răsár, vn. va. 2. germer, pousser, éclore; produire, résulter 128. 158. 163. 265,2. 281; *b.* 30,2. 70,2. 137,3 . . 143. 157,2. 159. 253,2. 307,3; — (soarele), le soleil se lève 114,2. 228,2; *b.* 40,2. 111,2; *răzsar* 325,2; **răsărít**, sm. orient 6. 59,3. 64,2. 78,2. 98. 130,3. 177. 301, 3. 302,3 . . 328,2; *b.* 50,2. 63. 109,1 . . 2. 164,3; —, lever (du soleil) 148,3. 230.

răscoálă, sf. (le) révolte *b.* 236,1. 2. 242.

răscopt, aj. trop mûr *b.* 336.

răscúmpăr, va. 1. racheter, délivrer 70. 155,1. 3. 231,3. 302,2; —, venger *b.* 70,2; **-áre**, sf. rançon 155,1. 2; —, vengeance, châtiment 289 . . 294; —, délivrance *b.* 190,3; **-ător**, sm. vengeur 84,2; —, rédempteur 154,3.

răsfáţ, sm. plaisir *b.* 346.

răsfir, va. 1. disperser, répandre 126, 3. 163,3 (v. răşchir).

răsfrânt, aj. retroussé 350,3.

răsípă, sf. (pl) dispersion, destruction *b.* 2. 9; *răssi-* 361,3; *răzsi-* 199,3 . .; *răsâpă* 149; **răsípése**, va. vr. 3. dissiper, disperser; tomber 16*,3. 49. 84,3. 85, 2. 166,2. 195. 244,2. 260,2. 277,2. 321, 2; *b.* 32,3. 83,2. 89,2. 154. 340,2. 341. 350,2. 368,2; *răsă-* 68. 208,3. 266,2; *b.* 181,3. 263; *resi-*, *b.* 212,3; —, se répandre *b.* 159; *risi-* 235,3; **-píre**, sf. destruction *b.* 83; *risi-*, *b.* 235,3; **-pit**, aj. dispersé; persécuté 111,3; *b.* 76,3; **-pitór**, aj. destructeur *b.* 14,2. 89,2.

răspântie, sf. entre deux chemins, *răḑ-* 311.

răspier, (peri) vn. 3. périr complètement *b.* 343,3 . .

răsplătesc, va. 3. récompenser, payer 281,2; *b.* 92. 131,2. 196,3. 238,2; **-íre**, sf. récompense 339,2; *b.* 82,2. 216,3. 363,3; —, vengeance *b.* 5,3. 6,1.2. 129, 2. 182,3. 243,3; — **pletitor**, sm. vengeur *b.* 194,3.

răspund, (unşu, unsei) va. 2. répondre 2*,3. 3*,3. 7*. 15*,2. 1,2. 2 . . 3. 15. 18, 3. 21 . . 30,2. 43. 76,3. 179,3. 190,3. 199. 231,3. 259. 266 . . 302,1 . . 2. 310, 2. 328,2; *b.* 6,3. 37. 64. 169,3. 170,3. 200,2; —, payer *b.* 221,2.3 . .; — *punḑu*, *b.* 14,2; *respund* (punsei), *mr. b.* 263,3. 265. 266,3; **-dere**, sf. responsabilité *b.* 220; **răspuns**, (uri) réponse 21. 23,2. 24 . . 50,3. 54,2. 133,2. 146,2. 190,3; *b.* 13,1.2 . . 22,2. 60 . . 105,2. 170,2. 200,2; *re-* 234,2; *respunsu*, *mr. b.* 265,2.

răsşúer, va. 1. siffler *b.* 343,2.

răstése, vr. 3. brusquer, rudoyer 63, 3; *ros-*, *b.* 297,2.

răstignése, (niĭu) va. 3. crucifier 16*, 3. 9. 21,1.2 . . 32,2. 106. 153,2.3. 231,1. 3. 289. 303. 315,2. 358,1 . .; *b.* 16. 57, 3. 58. 80,3; *res-*, *b.* 186,2; *resti-* 124, 2; *răsticnesc* 41,2; **-nire**, sf. crucifiement 182,1.3 . .; **-nit**, aj. s. crucifié 230; *b.* 187,2; *restengniĭt* 227,3.

răstóc, s. courant *b.* 329,2.

răstórn, (turnai) va. 1. renverser, bouleverser 101,3. 327,2; *b.* 237. 238. 289, 2.3. 364,2; —, rouler 101; —, jeter à terre *b.* 131; —, labourer *b.* 333. 335, 1.3. 345,2.3; **răsturnát**, aj. ôté 230.. 231; —, renversé *b.* 12; —, retroussé 350,3.

răstvít, aj. s. dispersé 86,2.

răsúflu, vn. 1. respirer, vivre *b.* 130, 3; —, se reposer *b.* 151,2; —, épancher *b.* 196,2; —, vr. s'exhaler, devenir fade *b.* 11,2. 45; **-láre**, sf. respiration, haleine *b.* 364; **răsuflát**, aj. s. inspiré, animé 69,3. 153,1 . . 269,3.

răsún, vn. 1. résonner, retentir *b.* 54, 3. 240. 296,2. 344,2. 354,2; **-net**, s. écho *b.* 240.

răsván, sn. (e) carrosse *b.* 315,2.

răşchír, vr. 1. se répandre, disperser, dissoudre 118,2. 138. 144,2. 153,3. 184,3. 262,3. 324,3; *b.* 140,3. 218,3 (v. răsfir).

răşínă, sf. résine 356,3.

răşnese, va. 3. moudre *b.* 309; **răşniţă**, sf. moulin à bras *b.* 374,2.

rătăcése, va. vr. 3. égarer, errer; se perdre, s'égarer 49,2. 127,3. 255,2. 266, 2. 309,2.3. 349,2; *b.* 175,3. 305. 350; **-eíre**, sf. erreur, déviation *b.* 153,2; — *lui Odisef*, les aventures d'Ulisse *b.* 82, 2; **-eít**, aj. s. errant, égaré 79,2. 80,3. 127,3. 242,2. 295,3. 309,2; *b.* 196,3. 261,2.

rătéz, va. 3. couper (les cheveux) *b.* 71,3.

rătêţă, sf. (ţe) barre 156.

rătúnd, aj. rond *b.* 146; **rătunzálă**, sf. circonférence *b.* 92,2; *-nţală*, sphère céleste, cycle 322,3. 326 . .; *-ţélă* 323, 2; **rătunzát**, aj. *părul* —, coupé *b.* 168, 3 (v. rătez).

ráţă, sf. cane *b.* 370.

râu, sn. (râure, rĭ) fleuve, rivière 8. 14. 291,3. 314,1.2; *b.* 7,3. 51. 111,2. 130,2. 146,3. 147,3. 148,2. 173,3. 176, 2. 237,2; *riu, mr. b.* 264,2.

râu, aj. s. mal, mauvais; méchant, malin; malheur 9*. 15,1.3. 18. 19,2. 20. 24,2. 31. 40,3. 46,2. 51 . . 82,3. 123. 129. 141,3. 146. 158. 168,3. 275,2. 325,3. 340,3; *b.* 6,3. 36,3. 95,2. 208, 1-3; —, av. très, trop mal 26. 60. 175, 2 . . 325,3; *b.* 108. 290,1-3. 331,2; *reu* (rei) 55,3. 140,3. 235,3; *b.* 309,2; —, av. 4*,2; **rea**, rè f. (rele) 13*. 2. 4. 8,3. 25,3. 26. 27,2. 29,2.3. 31,2.3. 110,3. 111,2. 163,3. 278,2. 282,2. 316,2; *b.* 5,2 . . 17. 22. 23. 39,3. 78; —, (reale) 8,3. 266; *re, b.* 292,2; *rá*, (răle) 68; *b.* 57,3. 58,2. 104. 123. 183. 359,1.2 . .; *rrea* 105,2. 115,3. 116,2.3. 122,3. 363, 3; *ra*, f. *mr. b.* 265,2; *rev*, m. *istr.* mal *b.* 284,3; **răutáte**, (ăţi) sf. malignité, malice, méchanceté 50,3 . . 73. 105, 3. 116,1.2. 117,3. 145,2. 263,3. 278,2. 337,2; *b.* 39,3. 79,3. 172. 216; —, malheur 165,3. 200,3. 210,3. 275. 291,1.2 . . 353,2; *b.* 23,3. 146,2. 178,2; —, vice 291; *răotate*, méchanceté 141,2. 170,2. 171,2. 206,3; *b.* 8. 108,2 . .; —, malheur 134,2. 141,2. 354,3; *b.* 212,2; —, vice *b.* 6,3.

răvár, sm. passoire, filtre *b.* 258,3.

răvărs, va. vr. 3. verser, épancher *b.* 108. 190,3; —, poindre 209,3; **răvărsát**, *-ul zorilor*, sm. point du jour *b.* 345,3.

răváş, sn. pétition, billet *b.* 125,2. 146,2.

Răvéca, sf. Np. 37.

Ravía, sf. Np. Arabie 6.

rá'vnă, sf. (ne) désir ardent, zèle; avidité 98; *b.* 30,2.86,2. 243,2. 244,2. 252; **răvnese**, vn. va. 3. envier, convoiter, désirer ardemment 15,3. 73. 79. 206,3. 285,2. 292,2; *b.* 148; —, irriter 282,2; *b.* 13,3; *răhnesc* 206,2; *rămnesc* 222. 223,1-3; **-níre**, sf. désir, zèle 29,3. 30. 131; *rev-* 54,3; **-nitór**, aj. s. désirant, zélé 69,2; *b.* 66,3; *rev-* 2*,2.

rázĕ, sf. (ze, zĕ) rayon 82,2; *b.* 91, 2. 109,2 . . 111,2 . . 147. 163,2. 177. 195. 330,1.2; *raţă* 212,3.

rázăm, va. vr. 1. s'appuyer, étayer, supporter *b.* 102,2; *-zim, b.* 97. 363,2; *raţăm, b.* 9,3; *raţim* 323,2; *rezem, b.* 333,2; **razim**, sm. appui *b.* 345,3; **răţimare**, sf. l'action de supporter 323; **răzimát**, aj. s. adossé 273,2; *b.* 151,3.

răzáş, sm. copropriétaire 93,2.

răzătór, aj. s. riant, rieur 9*. 19,2.

răzbát, vn. 2. pénétrer *b.* 236,3; **răzbătut**, aj. percé 172,2.

răzbése, vn. 3. arriver, pénétrer 8* . . 29 . .; **răzbit**, aj. percé *b.* 117,2;

răzbóiu, sn. (boae) guerre, lutte 70, 3. 71,2. 72,2. 102. 142,3. 146. 150,2. 178. 197. 198. 292,3; *b.* 18,1 . . 3. 39. 82,2.3. 89,2. 123. 159. 164,3 . . 237,3; *dau* —, livrer une bataille 150. 191,3. 192; *b.* 243,2; *fac* —, *b.* 189,3; *război, b.* 113; *războai, b.* 182,3; *răsboĭu, b.* 33; *rozboĭu* 213; **răzbóinic**, aj. s. guerrier *b.* 197,2.

războlesc, vr. 3. tomber malade 137, 2. 187.

răzgăĭát, aj. cajolé *b.* 373,3.

răzgĭúdec, vr. 1. juger déréchef (ανακρίνω) 6*,2.

răzluşése, vr. 3. se séparer 98.

răzmíriţă, sf. révolution 355,2.

răzvrătése, vr. 3. se révolter *ras- b.* 243,2 . .; **-vrătit**, aj. s. pervers, rebelle 15. 193. 289; **resvrătitór**, révolutionnaire *b.* 244,2.

Razul, Np. *b.* 81,3.

razum, s. (slav.) intelligence 365,2.

rea, reu, v. rău.

réce, aj. av. frais, froid *b.* 339. 351; *rê-* 79,2; *b.* 229; *rea-* 213,3; *răci, b.* 135,3; *racé, istr. b.* 285,3; *raţe,* id. *b.* 282,3. 283; **recoáre,** sf. fraîcheur *b.* 339,2; **recorése,** vr. 3. se rafraîchir, refroidir *b.* 326,3. 351,3.

redobăndése, va. 3. obtenir de nouveau *b.* 48,2.

régulă, sf. (le) règle *b.* 253,2; **-lát,** aj. régulier *b.* 243,3.

remen, *istr.* rester *b.* 284,2 (v. rămăiu).

rempig, vr. 1. *istr.* s'accrocher *b.* 284,2.

répede, aj. rapide, vitement, à la hâte *b.* 354; *rea-* 213,3; *rê-, b.* 170,2; *rrepe-* 35,3; *ră-, b.* 313,3; **răpegĭúne,** sf. vitesse 327,2; **răpezése,** va. vr. 3. hâter, dépêcher, s'élancer 72. 73,2; *b.* 136,2; *re-* 72; *b.* 303,2.

republica, sf. gouvernement *b.* 14,2.

resbese, va. 3. broyer *b.* 356; —, *istr.* rompre *b.* 286,2.

resgăndése, vr. 3. réfléchir, se raviser *b.* 352,3. 360.

restéĭu, sn. (tee) cheville *b.* 371,2.

resucese, va. 3. tourner *b.* 331,3.

retevéĭu, sn. rondin, gourdin *b.* 356, 1.3. 371,2; **-veĭáş,** id. dim. *b.* 355,3.

revărsát, aj. pas dru *b.* 298,2; —, débordé, refoulé *b.* 332.

revedei, va. 2. *istr.* revoir *b.* 284.

rezbér, va. 3. crier de nouveau *b.* 343,2.

rézbese, va. 3. fuir, se cacher *b.* 128.

rezidénţia, sf. résidence *b.* 168,3.

rezór, sn. (oare) raie *b.* 298,3. 345,3.

ridicáre, v. rădic.

ridichê, v. rădiche.

Rimléan, v. Roman.

Rionŭ, Nl. 63,3.

rişchitóare, sf. dévidoir *b.* 371,2.

risipése, dissiper 235,3 (v. răsi-).

ritor, rhéteur *b.* 197. 198; —, animal *b.* 163,3; **retórică,** sf. rhétorique *b.* 162,2; **-icese,** aj. rhéteur *b.* 30,3. 112; **-ie,** sf. rhétorique *b.* 195,3.

roabă, v. rob.

roada, v. rod.

roátă, sf. (te) roue 73. 202,2.. 323; *b.* 106,3.. 369,2; —, av. alentour *b.* 234. 306. 313,2; *rota, b.* 234.

rob, sm. (i) serf, esclave, serviteur; captif, prisonnier 4. 70. 82,2.3.. 88. 100. 119,2. 132. 156,3. 185,2. 186. 223. 256. 291,1.2. 298,3. 341,2..3.. 352; *b.* 15, 3. 17,2. 69. 172,2. 186,2. 222; *rabŭ,* (sl.) 157,2; **roabă,** sf. (be) 229; *b.* 67, 3. 84. 177; *roba, b.* 172,2; **robáce,** aj. laborieux *b.* 348,3; **robese,** va. 3. faire esclave, prisonnier; captiver, subjuguer 61. 314,3. 362; *b.* 23. 197. 205,3; —, vr. devenir esclave 289,3; **robéşte,** av. servilement 340,2; **robíe,** sf. captivité, esclavage 132. 146. 148.. 149. 240,3. 254,3. 307. 317,2. 351; *b.* 23,1. 2. 164,3. 191,3; **robít,** aj. s. subjugué, captif 130,2. 221,2. 224. 255,3. 314,3.

roba, sf. *istr.* vêtement *b.* 285,3.

robin, v. rubin.

roc, sm. nom d'un oiseau *b.* 129,1.3.

róchie, sf. robe *b.* 225; **rochíţă,** sf. id. dim. *b.* 309. 332.

rod, va. 2. (a roade) ronger 165,3. 166; *b.* 11,2. 12. 319,2. 358.

rod, sn. (urĭ) fruit, produit 1*,2. 10*, 2. 100,2.. 128,2. 269,2. 271,2..; *b.* 8,3. 27.. 150,3. 157,2..; —, postérité, descendants 38,3. 368; *b.* 202,2. 220,3; —, genre, peuple, génération 57,3. 105, 3. 114,2. 119,2. 182. 364,3. 367,2; *b.* 68,2; —, utilité *b.* 1,2; **roádă,** sf. fruit 49,3. 105. 109. 119,3. 120. 131,2. 193,3. 240,3. 265,2.. 281. 313. 324, 1.. 325,1..3; *b.* 59,3. 174; —, produit *b.* 71. 170; —, abondance *b.* 165; **rodese,** va. 3. produire, pousser, porter des fruits 8. 34,1.3.. 128,2. 136, 2; *b.* 21,3. 174; **rodíre,** sf. succès *b.* 195; **rodít,** aj. productif *b.* 327,1..; **roditór,** aj. s. productif, fertile, fruitier 3. 4. 265,2. 281; *b.* 157,2.. 163. 231, 3; —, créateur 124. 136,3; **ródnic,** aj. fertile 178,2.

ródie, sf. grenade *b.* 97,3.

Rodinu, Np. de Rhode 159.

Rodna, Nl. 177,2. 234,3.

rog, (rugaĭ, a ruga) va. vr. 1. prier, implorer 3*,2. 9*. 1..2,3. 8,2. 9,2. 13, 2. 16,2. 19,3. 24,2. 26,2. 30. 31. 42,2. 44. 49. 50. 54. 64,3. 79,2, 85. 86,2. 86, 1.2. 88,2. 89,3. 96,3.. 108,1.3. 166, 3.. 213,1..3. 216,2. 240,1..3..241.. 254. 274,2. 307,3. 361; *b.* 28,3. 36,3. 77. 227.

rogojínă, sf. (nĭ) natte 300,3; *b.* 12.

roĭ, sm. jet d'abeilles *b.* 309.

roĭca, — boica (?) *b.* 369.

rójistvo, s. slav. naissance de Christ 56,2. 109,3. 152,2.

Rom, sm. Romus 59,2; *Romil* 59,2; **Roma**, sf. Nl. Rome 163; *b.* 1,1-3. 63. 68,3. 197,3. 236,3; *Roama, b.* 9,2; *Romă, mr. b.* 265,2; *Roman, b.* 140,2; *Rămi* 143,3. 146. 234,2. 235,3. 321,1.2. 342, 1..3. 350. 363; *b.* 4. 10,3. 13,3; *Rym* 59,3; *b.* 35,3; *Rimŭ* 4*,3. 15*,2; *Rămul nou*, Constantinople 299,2.

Róman, Nl. 43,2. 151,3; *b.* 82; —, Np. 190,1.3.. 191,1..

román, aj. de Rome *b.* 237,3; —, Romain 176,2; *b.* 242; *Român*, sm. (i) 37,1.2. 38. 189,2; *Rumân* 58. 58,3. 176, 3; **Rămlén**, (eni) id. 200,2; *b.* 4; *-lean* 252; *b.* 140,1.3; *-len, b.* 197,2; *Rimlean* 3*,3.. 5*,3.. 12*,3. 126. 318; **rămlenése**, aj. romain 146. 358; *b.* 23,2; **rămléşte**, av. en latin *b.* 166,2 (v. Rumân).

Rós, Np. Russe *b.* 49,3 (v. Rus).

rósa, sf. *istr.* rose *b.* 286,2..

rost, sn. (urĭ) bouche 3*. 4*. 10*. 2. 11,1.2. 12,1.2. 17,2. 77. 100,2. 111,2. 154,3. 179,1.. 212. 281,2. 311,3. 363, 3; *b.* 72,1.. 137,3; —, chaîne *b.* 370, 3; *rost de aur*, Chrysostome 240,2.

rostesc, v. răstesc.

róşiu, aj. roux 45; *b.* 90. 118,3. 130, 2. 167. 209,2; *roiŭ, istr. b.* 280; *Roş*, Np. 208; **roşátec**, aj. rougeâtre *b.* 169.

Roşca, Np. 76. 91,3; *Roşcat* 173,3.

róşcovă, sf. (ve) caroube *b.* 98.

roşesc, vr. 3. rougir *b.* 297,2; *ru-* 107,2. 359; **roşiáţă**, sf. rougeur *b.* 313. 314,3; *ruşaţa, b.* 176,2; *ruşéţă, b.* 176, 3; **Roşiuri**, Nl. 43,3.

Rota, Np. *b.* 172; *rotă*, av. alentour *b.* 234 (v. roată); **rotat**, rond *b.* 300,3; **rotogoálă**, sf. ronde *b.* 225; **rătúnd**, aj. rond *b.* 321,2; **rotungiorĭ**, aj. allant à l'alentour *b.* 306.

roa, sf. rosée 14,3; *b.* 340,2; *roao* 159. 177,2. 193,3. 281,2; *roua, b.* 338,2.

rozmarín, sm. (i) romarin *b.* 176,2. 304,2.

rúár, vr. 1. se rafraîchir 243.

rubín, sn. (urĭ) rubis *b.* 354,2; *robín, b.* 51.

rúblă, sf. (le) rouble *b.* 88.

Ruca, Np. 53.

rúda, sf. (de) famille; nation; espèce; parent 58,2. 59,3. 65,3. 66. 97,3. 100, 2. 143,1.3. 144. 177,2. 184,1.2. 255,2. 265,2.. 342; **rudénie**, (ii) parenté, parent 93,2. 184,2. 185,1.2; *b.* 5,3.

rudăresc, aj. de cigain-charron, *taler* —, une assiette, plate de bois *b.* 364.

rúfe, sf. linge 346,2.

rug, s. églantier, ronce 6; *b.* 293,2.

rugă, sf. (gĭ) prière, requête 6. 7.. 8,2. 28. 45,3. 107. 110. 111,2. 117. 118, 2. 147,3. 149. 161. 168. 180. 181,3. 209,3. 213,1.2. 249,3. 253,3. 257,2. 302. 320,2. 327,2. 345,3. 350. 359. 366; **-cĭúne**, sf. (nĭ) id. 1. 2. 10,3. 11,3. 24. 25. 28. 80,2. 82,1-3. 169. 172; *b.* 29, 2.. 178. 183,2. 184,2; *-čune, b.* 16,4.. 100,3; **-mínte**, sf. id. supplication 192, 2. 361,2; *b.* 10; **rugáre**, sf. (ări) l'action de prier 81,2; —, supplication 246,3. 366; **rugătór**, aj. s. priant, intercesseur, supplicant 83. 86. 348,2. 350; *b.* 86.. 156,3 (v. rog).

rugínă, sf. rouille 112; *rrug-* 82; *rujină, b.* 346,2; **Ruginá**, Np. 173,3; **Ruginoasa**, Nl. 103,1..2.

rújă, sf. rose *b.* 176,3.

rumăn, sm. (i) roumain, corvéable 24,3. 25,2. 37,2. 124,3. 126,2.3. 175, 3. 269,2. 270,3; *b.* 3,2.3. 205. 247. 259. 260,1.3. 261; —, esclave 134, 2.3. 135,3; *ro-* 362,3; *b.* 3,2. 183,2..3.. 366,3. 367,2; **rumánése**, aj. roumain 33,2. 79. 88. 94,2. 98. 130. 143,2. 152, 3. 157. 217,2. 236. 239,3.. 240. 250. 251,2. 269. 284,2. 307,2. 332,3. 334,2. 336,3.. 340,2. 347,2; *b.* 15. 26. 30,3. 31. 38,2. 78,3.. 79. 99. 126,2. 154,2. 251,3. 252. 254,2; *-me-* 312,3; *rumu-* 110; *ro-* 37,2. 103,2. 118. 119,2.. 280; *b.* 76,3. 102,2. 162,2. 188,2; **rumánéşte**, av. en roumain 41,3. 126,2. 236, 3. 237. 290,3; *b.* 4,2; *-neşte* 158,3. 217, 2. 219,2; *românéşte, b.* 156. 234,2; **rumăníe**, sf. langue roumaine 220,2 (v. roman).

románt, s. roman *b.* 168,3.

Rumeanţov, Np. *b.* 86,2; *Romanţov, b.* 127,3.

rúmen, aj. rouge *b.* 176,2. 314,3; *rumân, b.* 295; **rumeneálă**, sf. anthemis nobilis 356,2; **rumenéşe**, vr. 3. se farder, rougir *b.* 310; *-mi-, b.* 98,3; **rumenire**, sf. vermeil *b.* 174,2; **-nit**, aj. farde, rougi *b.* 310,1.. 351,2.

rúp, (rupsei) va. vr. 2. briser, déchirer, rompre 1*,3. 4*,3. 54,3. 63; *b.* 11,3.

308,3. 324,3. 353,3. 365; *rump* 102. 203, 2. 254. 263,3. 283. 359; *b.* 149,2. 205, 3. 240,3.

ruptáș, sm. (i) privilégié *b.* 219,2. 220,3.. 221,1..

rus, *pron.* lui; *cu — ul*, avec lui 5*,3. 7*,2 (v. îns).

Rus, sm. (ii) Russien *b.* 3,2 (v. Ros).

Rusáliĭ, s. pl. pentecôte 153,2. 309,2.

Rusalím, Nl. *b.* 326,3 (v. Ie-).

Rusca, Np. 62,2..3.. 63.

rusésc, aj. russe 98. 190,3. 236,3. 362,3; *b.* 50,3. 51,3.

Ruséț, Np. 251,2; **Rusi**, Nl. 38,2; **Rusinéști**, Nl. 135,3. 136; *-sn-* 134, 2. 3.

Rusíca, sf. Nl. Russie *b.* 53,2; *Rosia, b.* 225; *Rossia, b.* 219,3.

Rusul, Np. 173,2.

rusumát, sn. (urĭ) impôt *b.* 221,3.

ruşíne, sf. honte, vergogne 13*,3. 29,3. 46,3. 81,3. 102,2. 170. 195. 246. 266,2. 276,2; *b.* 8. 49. 92,2. 120. 214, 2. 238,2; **-néz**, va. vr. 1. rendre honteux, confondre; avoir honte, rougir 83, 3.. 85,2. 89. 185,3. 264,3. 303. 317. 348; *b.* 17,1.. 56. 74. 93,2. 105,2. 185, 2; *-ge-*, déshonorer 35,3; **-nát**, aj. s. confondu, honteux 48,2; *b.* 21,2. 246, 3..; **-nós**, aj. *mr.* honteux *b.* 267,2.

rutes, av. vite, trop 2*,2. 6*,3; *maĭ —*, ἐπὶ πλεῖον.

Ruven, Np. 35,2; *-vim, b.* 70. 321,3.

S (G).

să, cj. que (ut) 1,1.3. 3. 6. 19; *se* 26. 54.. 55,3.. 74. 110..2.. 180—182. 363,3; *b.* 4,3. 196; *se* 2*. 3*.

să, cj. si 7*,3. 13*,3.. 16*,3. 3. 4. 5. 6. 16. 19,3.. 28,3. 31. 37,2. 40,2. 42,2. 47. 89. 91. 111,3. 112,1..3. 113..2. 126,3. 127,2.3. 128. 129. 138,2. 139,2. 141,3. 152,3. 179,2.3.. 183,3. 185. 187,2.3.. 218,3. 232,3. 273,3..; *se*, 4*,2. 54,3. 55,3..; *mr. b.* 266,2; *sa, istr.* pour *b.* 282,2. 283; —, *si b.* 283.

să, pr. réfl. 3 pers. se 1..2. 9..; *b.* 13, 3. 37.. 133 (v. se).

să, prp. slav. avec 43,2. 62,2. 207, 2..; *sŭ* 44,3.

sae, *istr.* pr. pers. f. sa *b.* 283,3.

Sabeuşên, sm. (i) Sabéen 270,3.

sábie, sf. (ii, săbiĭ) épée, sabre 123, 2. 175,2.. 208,3. 216,2. 282,3. 318,2. 348; *b.* 14. 17,2. 22,3. 112,3. 149,3. 197,2. 307; **săbiĭáre**, sf. l'action de sabrer *b.* 341,3; **săbiéz**, va. 1. sabrer 171; *b.* 341,3.. 342.

săbláznitór, sm. (i) scandalisateur 17,3.

săbór, sn. (oară, re) congrégation, assemblée; concile; tribunal 32,3. 41,2. 46,3. 86,2. 89,2. 116,2. 128. 129,2. 146. 158,1.3. 162,3.. 163. 193. 217.. 219, 2.. 225,3. 292,2. 309,3. 313,2. 320; *b.* 38. 213,2; *sobór (oare)* 77,3; *b.* 82. 100. 213,3; **săbórna**, aj. synodicale *b.* 97,2; **sobórnic**, aj. catholique 173; **săbornicăscă**, sf. catholique *b.* 29,2. 31.

sác, sn. (urĭ) sac 204,2; *b.* 47,2. 255, 3.. 256..

saç, cj. *istr.* pourquoi *b.* 283.

saca, pr. *istr.* chaque *b.* 283; *sachi, b.* 284,2. 286,2.

săc, săcare, să'cer, v. sec-.

Săcoĭán, sm. Np. 43,3.

săcrĭíu, v. sicriu.

Săcuĭu, sm. Szekel 177,3.. 191,3. 268,3; **săcuíme**, sf. la nation des Szekles 334.

săculéț, s. petit sac *b.* 45,2..

săcúre, sf. hache 104,3; *b.* 239,3.

sădése, va. 3. planter 131,2. 157,2. 318,3. 343,3; *b.* 174. 175,1.3. 187. 331, 3; **săditór**, aj. qui plante *b.* 175,2.

Saduchéu, sm. (ei) Saducéen *b.* 21, 1.2; *-chĭeu* 4*,3..

săesc, săínța, v. sfieală.

safír, sm. *aur —*, or pur *b.* 72,2.

săgeátă, sf. (ête, eți) flèche *b.* 32,3; *-gê-* 15,3. 16,3. 81,3. 171. 282,2. 345, 2. 366,3; *b.* 19,2. 133. 178,2. 240,1.3. 241,3; *-ğa-* 229. 286,2; *b.* 64,2; **săgetáre**, sf. l'action de tirer *b.* 341,3; **săgetát**, aj. paralysé *b.* 339,2; **săgetătór**, aj. s. tirant, archer 5*,2. 36,2; *b.* 338,2; **-tătură**, sf. (ri) coup de flèche *b.* 92, 3; —, paralysie, pleurésie *b.* 339,2.3, 341,3; **săgetéz**, va. 1. tirer, blesser à coup de flèche 81,3. 171; *b.* 73,3. 299,3.

săhaĭdác, sn. (e) carquois *b.* 18,2.

săhástru, sm. (ri) ermite 305,2..; *săhrast* 363,2.

sălă, v. silă.

salamúră, sf. saumure *b.* 258,3.

sălaș, sn. (ă, e, ure) habitation, logis, tente; terre 98,3. 155,2. 286,2. 350. 366,3; *b.* 71; **sălășuésc**, vn. vr. 3. loger, habiter 12. 66. 128,2. 130,2. 185,2; *-șluesc* 58,2. 82. 233,2. 286. 309. 366, 2; *b.* 36,2. 144. 184. 203,2; **sălășluíre**, sf. (rĭ) habitation 239; *b.* 147,2. 350,3.

sălbă, sf. collier 222,2.3; *b.* 351,3.. 353; — **moale**, sf. fusain (evonymus europæus) 356,3.

sălbátec, aj. féroce, sauvage 13*,3. 60. 65,3. 68. 90,3; *b.* 55,2. 163,3. 165, 2. 357,2; *sal-*, *b.* 132,2; *sălbatic* 4.. 95, 2. 116,3; *b.* 118,3..; *sel-*, *b.* 339; **sălbătăcíune**, sf. terre sauvage *b.* 238; **selbățícă**, aj. dim. *b.* 339.

sálce, sf. (sălci) saule 6.. 286,3; *-cie* 314,3. 357; *b.* 374,3.

salec, pr. *istr.* un peu *b.* 282,2. 283.

sălesc, vn. 3. se hâter 234,3.

sălighésc, vn. 3. laisser libre *b.* 271,2 (v. slăbesc).

Salím, Np. 66. 67,3; *b.* 66,3.

sălínță, sf. contrainte *b.* 116.

săliște, (?) *b.* 219,3; *sel-*, champ 8*,3.

Salomíe, sf. Np. 229,3.

sált, vn. danser *b.* 195; **săltătúră**, sf. (urĭ) danse, saut 181,2.

sălț, s. lacet 214.

săluit, aj. forcé 45 (v. silă).

sámă, sf. (semĭ) mesure, quantité, nombre; compte; soin; manière 54,2. 72. 75,2. 77,3.. 78,2. 149,2. 174,2.3. 175,3. 177,2.3. 190,2. 192. 200. 241. 362; *b.* 1,3. 2,2. 32,2. 102,2, 371,2; *de —*, à la manière *b.* 336,2; *mai cu —*, surtout *b.* 293,3; *nice de o —*, rien 211, 3; *fără de —*, énorme, innombrable 259,2; *b.* 59; *bag în —*, considérer, observer 209,2. 259; *b.* 89,3. 95; *dau —*, rendre compte, considérer 88,2. 174. 195. 242. 275,3; *b.* 47,3. 206,1.2. 296; *dau în —*, mettre sous direction 193,2; *dare de —*, compte 275,2; *iau —*, prendre compte; comprendre, observer 170. 213. 279,2. 324,3; *b.* 19,2. 87. 215,2; *sêmă* 131,2. 168,2. 289,2. 338,2..; *b.* 28. 40,2. 174,2. 310,3.. 313,2. 314,2. 322,3. 362,2. 372,2.

sămăluíre, sf. discernement 51,2.

sámăn, va. 1. semer 8*,2. 10*,2. 4. 15. 17. 109.. 119,3.. 120. 128,2. 141. 249,2. 265,2.. 281,3. 316,3.. 317; *b.* 26,1.3. 27.. 59,2. 62,3.. 157,2.. 345, 3; *se-* 13*,3. 14*..; *sê-* 17,2.. 212,2; —, disperser 116. 282,3; —, ressembler 57; *b.* 112. 136,3. 168; **sămănăcíune**, semence 265,2; **sămănătór**, aj. s. semeur 281.. 292,3; *b.* 153,2; **semănătúră**, sf. (rĭ) semaille, semence 4.. 57, 2. 120. 193,3. 201,3. 265,2..; *b.* 59,3. 221,3. 222; —, pl. blés *b.* 61,3. 120,3. 164,3; —, exemple 209,2.

sămănță, sf. (semințe, sămănțe, -men-) semence, grain 17,2.. 34,2.. 35.. 36,2.3. 49. 119,3.. 128,1..2. 249,3. 281.. 303,2. 321,3; *b.* 26. 27,1..2.. 45,2. 62,3. 157,2.. 165. 186,2; *sămînță* 14*. 16*,2; *se-* 13*,3; **sâmințíe**, v. se-.

Samáriea, sf. Nl. 107,3.. 261,3; *-rên*, sm. Samaritain 27,1.2.. 108. 109..; *-ínên* 194,2; *-inian*, *b.* 63,3. 64; **-rêncă**, **-renína**, sf. id. 107,3. 108..

Sâmbătă, sf. (bête) samedi 22. 23, 2.. 24,1.2. 89,3.. 229,3. 231. 330,3; *b.* 59,3. 113,2. 125. 137; *Simbătă* 9; **sâmbotín**, aj. (née Samedi) 259,1.2.

sămbria, sf. salaire *b.* 292,2.

sâmeníș, s. semailles 266,3.

sămn, **sămnătúră**, v. semn-.

samoderjeț, aj. s. autocrate *b.* 35.

Samos, Nl. 143.

Sámpson, sm. Np. *b.* 21; *Samson* *b.* 65.

sămțăre, v. simțire.

Samuíl, sm. Np. *b.* 156,3. 183,2; *-oil* 249,3. 275,3; —, le livre de S. 275,2.

samúr, sm. zibeline 335,3.

sân, sn. (urĭ) sein, intérieur 57,2. 130, 2. 347,3..; *b.* 121. 163,2. 362,3. 363,3; *sin*, *b.* 243. 306..

Sănaea, sf. Nl. v. Sinaea.

Sanagríd, sm. Np. *b.* 134,3.. 135. 136,1-3.

sănătáte, sf. santé 30,2. 107. 125, 2. 156,3. 157,3. 268,3. 269,3. 343,2; *b.* 7,2. 104. 155,2; *szenetate* 216; **-tos**, aj. av. sain 111,2. 137,2. 240; *b.* 79. 97. 134. 180. 196. 233; —, *mr.* vigoureux, sain *b.* 272. 277; *sărătos* 5*,3.

Sandomír, s. Nl. 70.

săndúc, sn. (e) boîte, caisse *b.* 105,2.

sânge, sm. sang 3*,2. 14*,2. 2. 16, 3.. 20,2. 36. 55,2.. 82,2. 90,1.3.. 117. 204. 257,2. 266,3. 267,2.. 331,2. 342; *b.* 27,2.. 80,2. 179. 217,2.. 238; — *mestecat*, inceste 90,1.2..; — *drept*, inno-

cent *b.* 63,2; — *sprijenit,* sang des animaux étouffés, sang caillé 117; *-gi, b.* 58. 89,3; *singe* 43. 52. 105,3. 115. 150,2. 233,2. 284,3. 303,3.

sângeăc, sm. (gĕţi) province 71,2.

sânger, sm. fusain 356,3.

sângerât, aj. couvert de sang *b.* 189, 3; *sânginat, mr.* ensanglanté *b.* 271,2..; **-rós,** aj. pléthorique.

Sân-Ghiérghie, v. sfânt

sangulíe, sf. toile, fichu *b.* 315,3.

sângur, aj. lui-même. —, av. seul, seulement 78,3. 105. 127,3. 132,1.3. 147,2. 242,2. 266,2. 352..; *b.* 14,3. 95,2. 108. 147,2. 150,3. 207,2; *singur* 16*. 88,3. 95,2. 101,3. 141, 3. 152,3. 190. 192.. 203. 231,2. 311,2. 325. 342,2. 358; *b.* 13,3.. 23,3. 53,2. 101,2. 175,2. 191,2. 246,2; **singurat,** *mr. b,* 268,2; **-ătáte,** sf. solitude 305,2; *b.* 47. 198,3; **-ătoáre,** sf. id. *b.* 47,3; **-él,** aj. seul *b.* 115. 117; **singurică,** f. seule *b.* 345,3.

sănín, aj. serein *b.* 239,3 (v. se-).

sáp, (sápal) va. 1. piocher, creuser, percer 8*.. 29,2.. 65. 112.. 118,2. 162. 171,2. 195,2; *b.* 40,2. 92,2. 117,2; *săp, bnt. b.* 262,2.3; **sápă,** sf. pioche 178,2. 203; *b.* 120,3; — *calului,* la croupe du cheval 362; **săpát,** aj. gravé, sculpté, incrusté 172,2.3; *b.* 307,3; **săpătór,** sm. laboureur 351; **săpătúră,** sf. piochage, labourage *b.* 262,3. 368.

sapfir, sm. saphir *b.* 106,3.

săptămână, sf. (ăni) semaine 24,3. 44. 91.. 199,2. 207,3. 217,3. 230. 293, 3. 309,2; *b.* 113. 125. 136,3..

Săptévrie, v. Septemvrie.

sár, (sar, sări) vn. 3. sauter; franchir; monter 161,3. 223. 354,2; *b.* 52. 56,3. 73. 84. 134,2. 166,3. 228,3. 262,2. 289, 2. 296,3. 314,2. 336,3. 345.. 355,3.

sară, sf. soir 211,3. 265,1.2.. 280, 3; *b.* 51,3.. 60,3. 96; *în de* —, le soir 311; *sêră* 34,1..2.. 35,2. 36,3. 80,2. 345,2; *b.* 71,2. 191,3; *saera, istr. b.* 286; **sára,** av. le soir, au soir 61,3. 73,2. 90. 100,3. 128,2. 366,3; *sêra* 9. 351,2; *b.* 157.

Sara, sf. Np. 37; —, sm. 45.

sărác, aj. s. av. pauvre 16*,2. 25,2. 26,3. 27,3. 44,2. 84,2. 96,2. 117,2. 136, 3. 169,2.3.. 193,2. 248,2. 258,2. 278, 1.2.. 291,2. 296. 300,1-3. 301. 307. 321,2. 326,2. 337. 338,3. 365,1.2; *b.* 1, 3. 5,2. 49,2. 68,2. 103,3. 161. 208,2. 292,1-3; **sărăcăcos,** aj. id. *b.* 26,2; **sărăcése,** vn. 3. devenir pauvre *b.* 121, 2. 228; **sărăcíe,** sf. pauvreté, misère 27,3. 136,3. 278; *b.* 5,2. 25,2. 103. 155, 2. 347. 360,3; **sărăcúţ,** aj. pauvret *b.* 181.

Sarachin, sm. Np. 340,3.

saráiu, sn. (ri) sérail, palais *b.* 20. 97. 180,2.

sărăimán, aj. nécessiteux 248,2.

saraschê'r, sm. sérasquier 334.

sărát, aj. salé 10*. 287,2. 292.

Sărb, sm. Np. serbe 25,2. 207,3; *b.* 365,1..3..

sárbăd, aj. âcre *b.* 12,2.

sărbătoáre, sf. (ori) fête, jour de fête 24,2. 25,2. 218,3. 220,2; *b.* 77. 229. 349; *-toor* 5.

sărbesc, aj. serbe 33,2. 37,2. 125, 3; **-ęşte,** s. la langue serbe 24,3; *b.* 166,2. 240; **sărbíe,** sf. la langue serbe 220,2.

sărbéz, va. 1. célébrer 24,1. 2. 33. 40. 221; *b.* 322,2.

sárcină, sf. (ne) poids, fardeau 1. 2. 285,3; *b.* 357,3.

sărcuste, s. aumône pour prier pendant 40 jours pour l'âme du défunt 180,3.

sărdár, sm. serdar 200.

sáre, sf. sel 177. 329,3; *b.* 42,2. 216,2.

sărenesc, v. sir-.

sârg, s. de —, av. vitement 69,3. 72. 137,2. 234,3; *sîrg* 233,3; *b.* 11,2; **-ueálă,** sf. zèle, effort 314; *b.* 79; *-uială, b.* 9,2; **-uése,** vn. 3. s'efforcer, se dépêcher 147,2. 247,1.2. 255,2; *b.* 124, 2. 125,2. 153,2. 169,2; *sir-* 182,2; **-uitor,** aj. zélé *b.* 12,2.

sárhát, sn. (uri) forteresse à la frontière *b.* 81,2.

sărita, sf. fuite *b.* 127,2.

sârmă, sf. fil d'or, d'archal (brodé) *b.* 68,3. 302,1-3.

sârmă, sf. (e) *mr.* petit morceau *b.* 270,2.

sarmaniţă, sf. *mr.* petit enfant *b.* 264,1.2 (v. serman).

sărpi, v. şarpe.

sărút, va. 1. baiser, embrasser 2. 31, 3. 37. 185,2. 241,3. 257. 287,2. 292,2. 298. 333,2; *b.* 53,3. 68,2. 80,3. 180,2. 309,3; *sărut* 184; **-áre,** sf. embrasse-

ment, baiser 101,3. 306,2; *sărutare* 184, 2. 185,1..2.

Sás, sm. Np. (saşi) Saxon 177,2. 178. 189,2; — **reghin,** s. Nl. *b.* 201; **-şebeş,** Nl. 176,3. 178. 268,2; **Sasvaroş,** Nl. 178.

sat, sn. (e) village, bourgade 15,2. 25,3. 38,2. 3. 43,3. 45.. 53. 75,1-3. 103.. 138,3. 173,3.. 174,1-3. 189,3. 230,2. 238,3. 240,3. 310,3. 333,3. 354, 2; *b.* 25,3. 168,3. 204. 219,3; —, champ 8*,2. 17,3..

Satána, s. satan 46. 48. 129,2. 168. 274,3. 275..; *b.* 52,3. 80,2. 171,2. 260, 2; **sătănesc,** aj. satanique 228,3.

sătcél, s. bourgade 232,3.

săteán, sm. (eni) paysan 219,2; *b.* 220,3. 258,2; *-tên, b.* 77,1..2.. 78..

satire, sf. satire *b.* 247; *-tera, b.* 246.

satisfacţiúne, sf. *mr.* satisfaction *b.* 267,2.

sătúl, aj. s. (ui) rassasié 9*. 19,2. 181,3; *b.* 164,3. 374.

sătur, (săturaĭ) vn. vr. 1. saturer, rassasier, se rassasier 8*,3. 5. 12,2.. 15, 1.2. 18,3. 19,2. 28. 29. 30,3. 44. 133, 3. 204. 237,3. 238. 247,2. 255,2. 264, 2.3. 282. 351,2; *b.* 28,2. 138. 148,3. 159. 248,2. 262. 318,3..; **săturáre,** sf. l'action de rassasier, satiété 193,3; *b.* 302,3.

Satúrnus, sm. Saturne *b.* 26. 83.

saţ, s. satiété, assouvissement *b.* 228, 3; *saţiu* 4. 31,3. 32. 55,2. 86. 206. 285; *b.* 252; *saţu, b.* 123,2; **săţiós,** aj. qui rassasie 9,3. 32. 41,3. 55,2.

sau, cj. ou 15*,3.. 11,2. 18,3.. 19.. 24,3. 28. 34. 47,2. 90,3. 95,2. 104..; *b.* 124. 146.. passim.

său, v. gram.

Saul, sm. Np. 145,3. 293; *Savlu* 2*, 3.. 3*.

Sáva, s. Np. 45,2. 217.. 219,1.2.. 367,2; *Savva* 354,2.3. 355.

sâva, cj. quoique, même si, cependant 126,3. 155,2.3.. 218,2. 273,3; *savai* 107,2. 139,2. 257,2. 290; — *cine,* quiconque 154 (v. să).

Savanul, s. Nl. Libanon(?) *b.* 109,2.

Savantul, Np. 59.

Savaoth, sm. dieu, Sabaoth 265,3.

săvârşesc, va. vr. 3. faire, accomplir, finir; mourir 132,3. 195,2. 247. 280,2. 282,2. 289,2. 290,2. 322. 338,2. 345; *b.* 54. 74,2.3. 79. 84,3. 86,2.3. 92,3. 93. 94,3. 117,3. 151,3. 203,3. 229,2. 253,2. 350; *săvrăşesc* 2. 233. 311,3. 312, 2; **săvrăşénie,** sf. fin 222; **săvărşíre,** sf. fin, accomplissement, perfection; résultat *b.* 4,2. 5,3. 87,2. 92,3. 364; **-şít,** sm. id. 37. 109,3. 261,2. 325. 332; *b.* 195,3; **-şitór,** aj. s. qui finit 337.

Savavtie, s. Np. 287,2.3.

Savila, -velia, Sibylla *b.* 71..72, 1.2..

săzdánia, sf. création 97,2.

sbavésc, va. 3. *istr.* sauver *b.* 283 (v. izbăvesc).

sbór, vn. 1. (sburaĭ) voler *b.* 215. 328,3; **sburătór,** aj. volant *b.* 291.

sbór, sn. (oare) *mr.* mot *b.* 272,2. 273,2. 281,3; **-esc,** vn. 1. parler *b.* 279; *sburesc, b.* 266,3; **-rire,** sf. conférence *b.* 267.

scád, vn. va. 2. (scăzuĭ) diminuer, baisser; déchoir 4. 250. 263. 327; *b.* 26, 3. 27. 45. 46. 217; **scădére,** sf. diminution, défaut 68,3. 79. 119. 220. 289, 2; *b.* 9,2. 24,3. 102; *-ri, b.* 59,2..

scáĭu, s. chardon *b.* 336. 356,1.2.

Scăeni, s. Nl. *b.* 300,2.

scală, sf. *istr.* échelle *b.* 285 (v. scară).

scáld, vr. 1. se baigner *b.* 134. 168. 324,3. 325,1..2..

scâmenul, s. σκομνος 12.

scándu, sm. *istr.* table *b.* 285,2.

scándălă, sf. honte 258.

scă'ndură, sf. (rĭ) planche 357; *b.* 44. 93,2. 151,3; *-rĕ* 21..

scăntée, sf. (eĭ) étincelle *b.* 333. 370, 3; —, (tellĭi) *mr. b.* 271,3.

scáp, (scăpaĭ) va. 1. sauver, échapper; tâcher, éviter; —, vr. se sauver, se libérer 29,3. 50,3. 58,2. 67,2. 88,2. 89, 3. 107. 113,2.. 122. 123,2. 167. 172. 213. 223,1.2. 275,3. 320,3. 342,3. 349, 2. 351. 355,2. 362; *b.* 25,3.. 33,2. 47. 129,2. 180,3. 182. 211,2. 237,2. 261, 3.. 367; —, perdre 258,2; *b.* 102,3; —, *mr.* sauver *b.* 264. 266. 267; —, *istr.* échapper *b.* 286,3; **scăpăcĭune,** sf. *b.* 102,2; **scăpáre,** sf. délivrance, refuge 84,3. 286. 365,3; *b.* 4,3. 15,3. 151,2. 242,3. 256.

scă'păr, va. 1. faire sortir des étincelles *b.* 312; —, *mr.* étinceler *b.* 271,3.

scápăt, vn. 1. se coucher (le soleil) *b.* 304; **scăpătáre,** sf. le coucher *b.* 139,3.

scără, sf. (scărĭ) échelle, escalier 162. 173. 273,2; *b.* 115. 151,2. 339,2. 340, 2. 370,3; —, étrier *b.* 296,3. 311,3.

scă'rbă, sf. (be) peine, angoisse 129, 2.. 133,3.. 134. 241. 272. 285. 296.. 318,2. 355; *b.* 29,2. 53,3. 59,1.2. 65.. 97,3. 165. 175,3. 198,3. 218,2. 365,3; *scrâbă* 13,2. 29,2. 51. 52. 97,3. 366; **scărbése,** va. 3. affliger, peiner; —, vr. s'affliger, s'attrister 255,2. 282,1.2.. 298. 305..; *b.* 73. 300; —, se dégoûter *b.* 53; **scărbít,** aj. misérable, affligé 16, 2. 82,2.

scarchin, v. scarpin.

Scariot, sm. Np. Iuda de —, 93,2.

scă'rnav, aj. sale *b.* 12. 98,3. 199,2.

scárpin, vr. 1. se gratter *b.* 367; *scarchin,* va. gratter *b.* 121.

scărșesc, va. 1. grincer des dent s. 19; *scrâșc* 368,2; *scrâșnesc* 81,3; *scrșnesc, b.* 199,3; **scărșcare,** sf. grincement 302, 3; *scrâșnire,* id. 17,3. 18; **scărșnit,** sm. id. 338,3; *scărcc-,*

scărțiu, vn. 1. crier *b.* 333.

scáun, sn. (e) chaise, siège, trône, résidence 1. 7,2.. 8. 9. 18,2. 60. 73,2. 82,3. 103,3. 119. 125. 130,2. 143. 236. 245,2.3. 258,3. 259.. 279. 288,3. 302, 3. 303. 329. 335; *b.* 15. 57,3. 85. 142, 3. 166,3.. 225,3. 375,3; —, arrondissement 178. 236,3; *b.* 76; *cetate de* —, résidence 177; *scaon* 70,3. 146. 189,3. 190,1.2; *scamnul, mr. b.* 274,2.

scăzămá'nt, s. décadence *b.* 160,3.

schéle, sf. pl. échafaudage *b.* 289,2.

Schilurlu, sm. Np. *mr. b.* 266.

schimb, (aĭ) va. 1. changer; —, vr. se changer, se déguiser; changer de linge 14*,2. 8. 86,1.2. 111. 114,3. 119, 3. 120,1.2. 131. 174. 195. 233,3.. 263. 273. 284. 297,3. 328,3; *b.* 23,3. 24. 33, 2. 148,2. 186,2. 207,3. 213,2. 216,3. 247,2. 351,3; *schîmb* 48. 49,2; *schimb, b.* 180; **-are,** (ărĭ) sf. change, échange 95,3. 197. 297,2. 366,3; *b.* 3. 10,2. 91, 3. 154; *schîmbare* 7*,2; **-ătură,** sf. id. 151,3. 152. 174.

schimonosesc, va. 3. altérer 203; **schimosít,** aj. difformé *b.* 169,2.

schinirát, sm. *mr.* dos *b.* 271,2 (v. spinare).

schiptru, sm. sceptre 70,3.

schít, s. monastère 304,2. 305,1.2.

Schítiea, sf. Nl. Scythie 176. 177,3.

schizmíre, sf. composition 79,3.

sciu, *b.* 215, v. știu.

sclav, sm. *mr.* (vhi) esclave *b.* 276,2.

sclipésc, vn. 3. briller *b.* 328,2.

scoábă, sf. (be) crampon 172,2.

scoárță, sf. croûte *b.* 348,2.

scobésc, va. 3. creuser; —, vr. se curer les dents *b.* 298,3. 299. 353,2.

scobít, aj. s. gravé 172,2. 173; **-tură,** sf. (ĭ) sculpture 173.

scobór, vn. 1. descendre *b.* 299,2 (v. cobor).

scodela, sf. *istr.* assiette *b.* 285,2.

scól, (sculai, a scula) va. 1. lever, relever, éveiller; —, vr. se lever, s'éveiller, se révolter 2*,3. 4*,2. 13*,2.3. 14*.. 10, 2.. 24,2. 27,1.2. 45. 59. 60,2. 61. 64. 67. 85. 124,2. 128,2.3. 130,2.. 138,2. 3. 139. 147. 175,2. 182,3. 213,3. 222, 2.3.. 231. 232,2. 247,3. 273,3. 274. 313,2. 316,3.. 317; *b.* 15,1.2. 37,1.3.. 55,3. 98,2.3. 140,3. 176. 216,3. 327; —, *mr.* lever, prendre *b.* 270,2. 281,3.

scolástic, sm. (ĭ) écolier *b.* 162,3.

scolusma, s. *mr.* fin *b.* 266,3.

scóp, s. intention *b.* 156,3; —, *mr.* cause *b.* 265,2; *scopos,* l'intention *b.* 93,2. 243.

scornésc, va. 3. exciter 63. 93,2; —, inventer 360. 363; *b.* 25,2.. 152,2. 236, 2.3. 365,2; —, vr. naître, s'élever (une tempête) 128,3. 224,2. 262,3; *b.* 26,2; **scornitúră,** sf. (rĭ) invention, fable 198, 2; *b.* 214,3.

scórpie, sf. (ĭi) scorpion 229.

scorțisoáră, sf. canelle *b.* 42,3. 43.. 44.. 45; *-re, b.* 109,2.

scót, va. 2. (scosei, a scoate) ôter, tirer, délivrer; destituer, éliminer, chasser 11*. 7. 16,2. 18.. 49,2. 56. 59,2. 76,2. 77, 3. 88. 98. 107,3. 116. 118,2. 127,2. 132. 156. 161,3. 171,3. 182. 192,2. 215,2. 3. 237. 294,1.2.. 329. 341,3.. 350,3. 363; *b.* 12. 19,2. 25. 43,1.3.. 116,2. 132,3. 133.. 160.. 193,1.3. 240; —, traduire, rédiger, composer 33,2. 37,2. 78,3. 79. 88. 119. 198; *b.* 2,2; —, publier 38. 114,3. 119,2; —, inventer *b.* 102,3. 261,2; —, obtenir 142,3. 143; —, excepter *b.* 245,2; —, provoquer 162,2; —, produire *b.* 131; —, chasser les démons 194..; — *plodul,* pousser le fruit 264,2; — *apâ,* puiser 108,2; — *pui,* couver 167,3. 168; *b.* 215; —, *mr. b.* 267,2; **scoțătór,** qui délivre 136,3.

scovărdez, vr. se cambrer *b.* 261,3.

scrăbă, v. scărbă.

scrășnesc, v. scărșesc.

scrigna, sf. *istr.* écran (ital. scrigno) *b.* 285,2.

scrilitór, aj. s. écrivain 68,2. 69,2. 360,2. 364..; *b.* 170,3; **-túră**, sf. écriture *mr. b.* 268,2.

script, s. écriture 58,2; **-ură**, sf. (rI) livre, manuscrit; lettre, écriture; Sainte Écriture 6*,3. 11*,2. 8. 21,3. 32,2. 37,2. 60,1.2. 76,2. 88,2. 110,1-3. 111,2. 124. 125,2. 132. 138. 154. 163,2. 193. 195,2. 237.. 260,2. 261. 269,3. 270. 280. 364,2; *b.* 29. 68. 95, 3.. 191,3; *screp-* 88,3; *scrâp-* 8; **scrisoáre**, sf. (rI) lettre, écriture; œuvre; document, original 44,3. 49. 62,2. 63, 2. 69,2. 119,2. 152,3. 195,2. 304. 335, 2. 342,2; *b.* 9,3. 74. 102,3. 210. 236, 2; —, description *b.* 1,2. 2,2; — *vechie*, le vieux Testament 312; *-sore*, *b.* 189.

scriu, va. 3. (scrişI, scrisei) écrire; rédiger; composer 11*,2. 21,3.. 23. 24. 27,2. 38,1. 2. 42,3. 43. 45,2. 46. 58. 68,3. 73,3. 77,3. 78,3. 92,2. 93,2. 123. 129,1.2. 135,2. 145,2.. 197. 209,1.2..; *b.* 20,2. 42,2. 133,2. 160.. 244,2; —, imprimer 38..; —, noter 49,2; —, copier 146,2; —, décrire, peindre 104,3; *b.* 31,3. 37,3. 326,2..; *cernéla de scris*, encre pour écrire *b.* 46.

scroafă, sf. truie 58,2..

scuíp, va. 1. cracher 321; *b.* 373,2; *scuipesc* 1; **scuipít**, s. salive *b.* 340,2.

scúlă, sf. (le) bijoux, joyau 176; *b.* 262,2.

sculát, sm. résurrection, *-ul morţilor*, (des morts) 32,3. 41,2; **sculătură**, id. 14*. 124,2.

Sculéni, Nl. *b.* 245,2.

scúmp, aj. précieux, cher 38. 60,3. 65,3. 114,2.. 148.. 155,2. 178,2. 240. 259,2. 272,1.2. 273,2. 275,2. 277; *b.* 11,3. 30,2. 61,3. 72.. 164,3. 225,3. 376; *scumpu*, *mr. b.* 266,3. 267; —, aj. s. avare 326,3. 341,2.3; *b.* 26,2. 144,2. 148,3. 163,3.

scúmpăr, va. 1. sauver 242,2; **-at**, s. rédemption 41 (v. răscumpăr).

scumpése, vr. 3. faire l'avare 107; **-pétĕ**, sf. avarice *b.* 7,2. 261,2.

scupa, aj. *istr.* ensemble *b.* 286,3.

scúrg, va. vr. 2. couler, s'écouler 102. 359,3; *b.* 43,3. 44 (v. curg).

scúrm, va. 1. fouiller 98,2.

scurt, aj. court 52,2. 98. 113. 124. 150. 202,2. 347,3; *b.* 27. 47,3. 169. 226. 236,2; —, modique *b.* 9,3; —, bref 332; *b.* 47,3. 48,2. 76,2. 100,3. 151. 163,3. 361,2; *pe* —, en résumé, bref; en peu de temps 69; *b.* 28. 39,3. 88,2. 96,3; *pre* —, id. 116,2. 126. 274,2. 320, 3; *b.* 80,2; *preste* —, sous peu *b.* 194, 2; **-at**, aj. abrégé *b.* 99,3.

scurtéică, sf. jaquette fourrée *b.* 226,2.

scurtéz, va. 1. raccourcir 166,2; *b.* 7,2. 216,2. 236,2.

scút, s. bouclier 211. 212,3; **-eálă**, sf. abri, exemption 269; *b.* 220,2.

scútec, s. lange 267,2.

scutése, va. vr. 3. abriter, exempter, sauver; se préserver 204,2. 276,2. 362; *b.* 220,2; **-tít**, aj. exempt *b.* 201,3. 220, 2; **-títor**, s. protecteur 247,3.

scútur, va. 1. sécouer, ébranler, écarter 58,3. 194,3. 228,2. 267,3. 271,3. 349,3; *b.* 158,3. 254,3; **-át**, aj. nettoyé, égrainé *b.* 11,3.

Seyth, sm. Np. *mr. b.* 266,2.

sdrâncănese, va. 3. cliqueter *b.* 329,2.

sdrumíe, va. 1. briser *b.* 329,2.

se, pr. prs. réfl. pass. 1*,2. 1.. 28,2 pass.; *sé* 6; *si*, *b.* 56.

se, v. să.

seamă, **seamăn**, **seară**, v. sa-.

sec, va. 1. sécher, épuiser, devenir sec 8..; *b.* 335,3. 343,2. 353; **sec**, aj. sec 104,3. 171,3. 313,2. 316. 352,2. 357,2; —, vaurien, pauvre 224,3; *b.* 262; *mâncare de* —, manger maigre *b.* 42,2; *săc* 49,3. 215,1..2. 235,2..; **săcare**, s. desséchement 178,2.

sécer, va. 1. moissonner, faucher 8*, 2. 61. 109,1.2..; *b.* 215,2. 309. 321. 333,3; *săcer* 249,2. 306,3; *săcir*, *b.* 120, 2; **-áciúne**, sf. moisson 117,2; **-át**, s. moisson *b.* 320,3; *să-* 128,2; **-ător**, s. moissonneur 17,2; *b.* 336,2; *sâ-* 128, 2; *b.* 62,3..; **secere**, sf. moisson *b.* 321. 333,3. 369; *sê-* 109..; *seacire* 201,2; *secire*, *b.* 120,2; *să-*, *b.* 59,3. 171,2; —, faux *b.* 215,2; **secerís**, s. moisson 266, 3; *b.* 51,3. 59.

sécetă, sf. sécheresse *b.* 24,3. 50; **-tós**, aj. aride 98,2. 119; *să-*, *b.* 59..

seciose, aj. 39 (v. săţios).

Sêchil, s. Np. 102,3.

Secvaraş, s. Nl. 177.

sectă, sf. secte *b.* 26.

sed, vn. 2. *istr.* être assis, s'asseoir *b.* 283,2. 285,2. 287 (v. şez).

Sedec, sm. Np. 66.. 67,1-3; *Sedéchie* 148,2.

sedla, sf. *istr.* selle *b.* 286.

Segyşvar, Nl. 178.

seín, aj. gris foncé *b.* 258,3. 298,2. 299,1. 2.

selbátec, v. săl-.

sêlină, sf. céléri 58,2..

Selinum, s. Nl. 176.

Selivéstru, v. Silv-.

semănătură, v. sământ.

semeníe, s. immortelle *b.* 342,2; **Semenic,** Nl. *b.* 342,2.

semeţie, sf. hardiesse 85,2.

semenţie, sf. (ii) tribu 105,2.. 182. 367,3; *-min-,* sf. (ii) id. 173. 239,3..; *b.* 1,3. 70,3. 71,1-3; *semenţie,* postérité 317,2; *sâ-* 273,3. 368 (v. sămânţă).

seman, sn. (semne, sê-) signe, marque, trace; augure, présage 18. 34,2. 61. 117,2. 123,2. 130,3. 136,2. 175.. 192, 1.2. 200,3. 201.. 255,1.2.. 283,3. 302, 2. 303,2. 318; *b.* 7. 22,3. 39,2. 80,3.. 163,3. 176; *sămn,* signe 115. 228,3; *b.* 32,3. 60,2. 62,1.2. 67,2. 84. 116,2. 122, 2. 145,2. 217,1.3..218..; *pe—e,* vraisemblablement *b.* 102,2. 363,2; *pi—ni, b.* 94,3; **semnez,** va. 1. désigner, signifier, montrer 132,2. 166,1.2..; *b.* 170,3; *să-* 65; *-eḑ* 250,3; **sămnătúră,** sf. (ri) note 217,2.. 219,2..

semprovavie, av. *istr.* toujours *b.* 284,2.

semuire, sf. regard 97,1.3. 99.

Senat, sm. sénat *b.* 205,1-2. 223; **-or,** sm. senateur *b.* 53,3.

sendese, va. 1. condamner *istr. b.* 283,2 (v. săndesc).

Seneca, s. Np. 341; *b.* 14,3.

senduchia, sf. *mr.* caisse *b.* 274.

senín, aj. clair, serein 288,2; *b.* 328, 3. 343; *să-, b.* 239,3; **-át,** aj. sérénissime *b.* 35.

Septemtriou, s. Septentrion, nord *b.* 3,2.

Septémvrie, s. Septembre 357,3; *b.* 25,2. 27,1.2; *Septevrie* 221. 252; *-riiu* 97,2; *Săptevrie, b.* 58,2. 66,2.

sivér, sm. nord 264,2.

sêra, cj. *istr.* si *b.* 284.. (v. să).

serafim, sm. (i) séraphim 33,2. 82, 3. 245,1.3. 263,2. 293,2; *b.* 147. 184,3; **-icése,** aj. séraphique *b.* 192,2. 195,2.

seraschê'riu, sm. maréchal 336,2.

Serenissimus, s. sérénissime *b.* 35.

sermán, aj. pauvre *b.* 350,3; **-cúţă,** sf. pauvre fille *b.* 309,2.

sestra, sf. (slav.) sœur 44,3.

séte, sf. soif *b.* 110. 353; *sêtê* 15. 107, 3. 285,2. 297,2. 299,2..; *b.* 7,3. 241; **-cĭune,** sf. id. 281,3; **setós,** aj. altéré 18,3. 19.

sêu, 23, v. sau.

seu, sm. graisse 282.

Sevâh, Np. *b.* 128,3.

sfádă, sf. (zi) querelle *b.* 83,3. 144, 3. 313,2; *svadâ* 50,3. 58,3. 59; **sfădesc,** vr. 3. se quereller 24,2; *b.* 65..

sfără, sf. repas 58,2.

sfânt, aj. s. saint (-ă, sfinţi, -te, sfenţie, sfi-) 1*,3. 11*,2. 14,2. 24. 55,2. 60. 72,3. 83,2. 130,3. 161,2. 168,2. 303,3. 362, 3; *b.* 54,2. 62,3. 108; *sfînt* 3. 9.. 24,3. 29,2. 32,3. 37,2. 86. 99,3. 222.. 223, 3. 355,2..; *b.* 216,3.. 217; *svânt* 1. 5. 7. 46,2. 48. 49.. 50.. 51,2.3. 62,2. 63, 2. 103,3. 106,1-3. 107,1..3. 114,3.. 118,2.3. 119. 121. 124,1..2. 137,2. 183, 2.. 192,2.3.. 216.. 285. 312,1.. 2..; *svînt* 1.. 2.. 76,2. 77,3. 78. 79,2; *sveti,* 6; *istr. b.* 283,2..; **Sfîntagora,** sf. Nl. mont Athos *b.* 40; **-goreţ,** sm. habitant le mont Athos 340,2; **Sînt. Gheórghe,** St.-George *b.* 127,3; **Sân-Ghierghie,** id. *b.* 259,2; **Sînta Maria,** St.-Marie *b.* 259, 2; *sîti* 84,2 (?); *sîyi* 96,2.

sfărâm, va. 1. briser; —, vr. se briser 167; *sfărm* 71,2; *b.* 55,3.. 56,2.. 158,2. 217,3; *sfărim* 61,3; **sfărmáre,** sf. l'action de briser *b.* 62; **sfărâmat,** brisé 222,2. 267,2. 324,3; *b.* 16,2. 158, 3. 228,2. 335.

sfârşénie, sf. fin 142. 163,2. 211,3. 229,3. 271. 272,2; *-şă'nsia, b.* 167; **-şésc,** va. vr. 3. finir, achever, accomplir 7*,2. 155,2. 156. 212. 288,2. 290. 314. 338; *b.* 54,2. 104,3. 141,2. 143,2. 181,3. 203, 241,3; *sfrăşesc,* 7*,2. 11*. 15*,2. 11,2. 12. 15,3. 18,2. 37; *săvrăşesc* 28,2; **-şíre,** sf. 197,2; *b.* 54,2; **sfârşit,** s. fin 73,3. 81. 166. 203. 279,3. 314. 338,2. 343,3; *b.* 5. 23,1-3. 38,2. 83. 94,2. 108. 155, 3. 179,2. 216. 217,3. 218. 236,2..; *în* —, à jamais 248,2; *sfrăşit* 1*,3. 2*. 10,3. 12,2. 17.. 86,2. 365; *svărşit* 105, 3; *svrăşit* 48. 64,3. 79,1.3.

sfă'şiu, va. 1. déchirer 60,2.

sfăştnec, v. sfeşnic.

sfát, sn. (urĭ) conseil; avis, intention, dessein; assemblée 1*. 13*. 20,3. 35,2. 50,2. 60. 98,2. 125. 171,3. 210,3. 221. 267. 284,2. 308,2. 366,3; *b.* 10,2. 14. 71,3. 83,2. 158. 184,3; *sfĕt* 16. 55. 83,2. 90; *svat* 52,2. 78,3. 101,2. 110. 140,3. 363,2. 364,3; *svat*, alliance 65, 3; **sfătuésc**, va. 3. conseiller; —, vr. tenir conseil 50,2. 73,2. 191. 235,3. 266,2. 354,2; *b.* 28,3. 55,2. 57,3. 155, 2. 213. 241,3. 260,3. 349,3; *svăt-* 123, 2.3; *sfe-* 5*; **sfătuíre**, conseil *b.* 232, 2; **-uitor**, sm. conseiller 265,3.

sfeclă, sf. (e) betterave 356,2; *b.* 98,2. 169,2.

sféră, sf. globe 323; *b.* 254,2; —, corde *b.* 288,2 (v. sfoară).

sferep, v. sirep.

sféşnic, sn. (e) chandelier *b.* 33. 74,2; *sfăşnec*, lampe 313.

Sfetagora, sf. Nl. mont Athos 170,3.

sfetésc, vr. 3. se manifester *b.* 127,3.

sfétnic, sm. (i) conseiller *b.* 10,3. 134,3; *sfĕt-* 171,2; *b.* 169,3; *sfĕdnic*, *b.* 231; *sfatnic* 59,3; *b.* 218,2; *svĕtnic*, sénateur 100,3.

sfieálă, sf. crainte, peur *b.* 252,3; *sfiélă*, *b.* 233; *sialâ* 201; *sĭtală*, honte *b.* 70,2; **sfiesc**, vr. 3. craindre, se gêner *b.* 93,2. 153. 169,3. 196,3. 244,3; *sviesc* 3; *sătesc*, *b.* 141; **sfínţă**, sf. craindre *săinţă*, id. *b.* 172.

sfingă, sf. sphinx *b.* 164.

sfinţénie, sf. sainteté *b.* 31,3; *sfĕ-*, *b.* 32; **-ţesc**, va. 3. sacrer, consacrer; sanctifier, dédier 9. 23,3. 41,3; *b.* 184; *sfen-* 55; *svin-* 39. 47. 264; *sfĕţ-* 23,3.. 25. 32; *b.* 36,3. 159,2; **sfinţíe**, sf. sainteté 41,2. 57,3. 80. 83,2. 147,2. 170,3; *b.* 56,1.. 2..; *sfĕ-* 29,3. 88.. 141,3; *svin-* 67,3.. 179. 181.. 186,2. 252,1.2; *sven-* 137,3. 140. 141; *sfţie* 29,1-3; **svinţíre**, sf. consécration 245; **sfinţít**, aj. saint, sacré 98,2.. 347,3; —, sacré, sûr *b.* 346,3; *sfĕţit* 87,3. 279,2; *b.* 153,2; *svin-* 120,3.. 121.. 244,2. 245,2.

sfircíóg, s. crécelle *b.* 369,2.

sfitóc, s. boîte 60,3.

sfoára, sf. (orĭ) corde *b.* 44,2; *sferă*, *b.* 288,2.

sgârcít, aj. avare *b.* 250,2.

sgărcĭu, sm. cartilage *b.* 340.

sgă'rĭu, va. 1. égratigner *b.* 19,3.

sgorít, aj. *istr.* échaudé *b.* 286.

sgripsor, sm. γύψ *b.* 111,2..

shímă, sf. froc de moine *b.* 203,1.2.

shismátic, aj. 3. schismatique 329,2.

si, cj. que *b.* 263,2.. (v. se, să).

sială, v. sfeală.

Sibíl, s. Nl. 178; *b.* 183,2. 188,2; *-iu* 333,3; *b.* 162,3. 168,2. 190.

sic, *istr.* (= zic, v. zic) dire, parler, *b.* 283.

Sichelia, sf. Nl. Sicilie *b.* 203.

Sichimitén, sm. habitant de Sihem *b.* 70.

sicríu, s. boîte, caisse 268,2; *b.* 96; *sec-*, *săc-* 137; *b.* 12,2; —, cercueil *b.* 152,2.

Sidon, Nl. 19. 36; *Sindon*, *b.* 71.

sie, pr. ref. v. şie.

siguru, aj. *mr.* assuré *b.* 266.

Sigyşar, Nl. 178.

Sihar, Np. 107,3.

Sihem, Np. *b.* 70,2.

Siina, Nl. *b.* 92,1-3. 93,1-3.

siioru, sm. *istr.* Dieu, seigneur *b.* 284,1-3.

Sila, sm. Np. Sylla *b.* 198.

silă, force, violence; pouvoir 3. 14, 2.. 54,2. 56,2. 135,3. 228,3; *b.* 330,2; *cu* —, forcément 301. 321; *de* —, id. *b.* 375; *în* —, id. 327. 363,2; *b.* 29,2; *din* —, id. *b.* 12; *fac* —, violenter 199,2; *sălă*, force 278,3; *b.* 141; **silesc**, va. 1. forcer; —, vr. s'efforcer 118,2. 126,3. 143,2. 258,2. 259. 269. 270,3. 285,2. 320,3. 327,1.2. 344,2. 362..; *b.* 46,3. 54. 82,2. 83. 85,3. 152. 197. 256, 3. 361,2; *să-*, *b.* 94,3. 95; **silínţă**, sf. effort, assiduité *b.* 152,3; *cu* —, assidu *b.* 154,2; **silít**, aj. forcé *b.* 204,2; **silitor**, aj. s. zélé 199; **sílnic**, aj. s. fort 9*,3. 29,2. 228,2.

Silvestru, Np. 146,2; *Seliv-* 125,2.

Sim, sm. Np. *b.* 50..

simbríe, sf. (ii) gages, salaire 144, 1-3. 257; *b.* 40,2. 138,3.. 351,2.

Simeon, sm. Np. 241,2; *b.* 1,3. 70, 2; *Sy-*, *b.* 78,2; *Simion* 142,2. 143,2. 173,3. 360; *Simon* 35,2. 125. 140,3. 194,2. 232,2; — *vrăjitoriul*, S. le mage *b.* 79,2; *Symon*, *b.* 79,3.

simíd, sm. (gi) pain blanc *b.* 360,2; **simigíu**, sm. pâtissier *b.* 360, 2. 3.. 361..

simţ, va. 3. (ii) sentir; s'apercevoir, comprendre 5. 81,3. 142,2. 190,2. 224, 3. 297,2. 298,2. 338,3; *b.* 171. 187. 259,3. 355,3; *sâmţ*, *b.* 90,3; *sâmţu*, *mr.*

b. 269; *simțesc*, *b.* 273; **-íre**, sf. (rĭ) sentiment, sens *b.* 48,3. 108,2. 131.. 173. 260,3. 357,2; *sămțăre*, *b.* 180,3; **-itor**, sensible *b.* 164; *sămțitor* *b.* 47.

sîn, v. sân.

sín, sm. (ĭ) fils 87,2..; *sen* 87; *săn* 207,3; *sĭ* 44,3. 135. 173,3. 190,2.

Sinaea, sf. Nl. 32,2.3; *-e* 40. 148,3; *Sănaea*, *b.* 200.

sinaxariu, s. Synaxarium 251,2.

Sindon, Nl. v. Sid-.

síne, pr. réfl. se 38. 50; *cu* —, 100, 2. 191; *în de* —, entre eux 71,2; *la* —, chez soi 116,2..; *pre* —, soi, se 166,2; *săne*, *b.* 198,3. 220,3; *sănĕ*, *b.* 200,2; **sineșĭ**, id. 107,2. 358; *b.* 203,2; *de -șĭ*, de soi-même *b.* 243; *de la -șĭ*, *b.* 243,2.

singe, v. sânge.

singur, v. săn-.

sinthronon, s. le siége devant l'autel 259..

Sion, sm. Nl. 1*,3. 100,2. 147,3.. 148,3. 173. 212,3. 232,3. 249,2. 264, 2.. 283. 314,3..; *b.* 32,3. 72,2. 185,3. 195.

Siracussa, sf. Nl. Syracuse 350.

Sirah, Np. 236,2; *b.* 202.3.

sirĕĕ, c'est-à-dire 350,2. 355,3; *b.* 198,2.

sirép, aj. fougueux *b.* 336,3; *șerĕp* 12*.

Siret, N. du fleuve 71,3. 235,2..; *b.* 25,3. 33. 245; *-țiu*, *b.* 317,2; *Sirĕțiul* 189,3.

siretem, magy. il me plaît 235..

Siriea, sf. Nl. Syrie *b.* 68,3; **Sirián**, Syrien 6; **sărenése**, aj. syrienne *b.* 65, 3; **sirienéște**, sf. langue araméenne 113,2.

Sirig, Np. 290,2.

sirg, v. sârg.

sirmă, sf. *mr.* soie *b.* 282,1.2.

Sirsa, sf. Np. Circe *b.* 84,3.

Sisin, sm. Np. 6..; *Sisoe* 306,2.

Sith, sm. Np. 63,3.. 64,1.3; *Sĭft* 65.

sítă, sf. tamis *b.* 43,2. 44,2. 170,3. 337,1.2. 373,2.

Sitelia, sf. Nl. 252,3.

Skith, Scythe 357,3.

slab, aj. faible 77. 83,2. 212,2. 254, 2. 344. 361; *b.* 15,3. 45,2. 145. 151,3. 196,2. 260,3. 296,2. 297,2.

slabe, s. *istr.* mal *b.* 283.

slăbicĭúne, sf. faiblesse, infirmité 14*. 269. 270,2. 316,3; *-ciunre*, délivrance (ἄνασις) 7*; *-ču-* 118,3; *-băcune*, *b.* 47. 48,3. 145,2.

slăbânóg, aj. s. paralytique *b.* 37,3; *-ho-*, *b.* 63; **-ese**, vr. 3. devenir paralytique *b.* 98,2.

slăbése, vn. va. 3. faiblir, amaigrir, relâcher 16,2. 71. 81. 184,3. 209,2. 247, 3. 250. 341; *b.* 117. 161,3. 165,2. 171, 3. 179; *-băscu*, *b.* 48,3; **slăbít**, aj. faible 269.

sláma, sf. *istr.* paille *b.* 285,3. 286, 3..

slávă, sf. éclat, gloire, magnificence; hommages rendus à Dieu 3*. 8*,3. 11*, 3. 12*,2. 3.. 9. 10. 11,2. 18,2.. 27. 55.. 56. 65. 99,2. 102,2.. 107. 114,3. 137. 140. 150,2. 154. 164,3. 266. 296, 3. 316,3.. 325,2. 348,2. 362,3; *b.* 23. 50,3. 163. 197,2. 230,3. 235,3; **slăvése**, va. 3. louer, glorifier, vénérer 7. 25,3. 27. 32,3. 55. 164,3. 222,3. 286,3; *b.* 192,2. 248,2; **slăvíre**, sf. excellence *b.* 86,2; **-vít**, aj. s. glorifié, loué; glorieux, illustre 37,2. 84,3. 112,2. 158. 241. 313, 2. 337,2; *b.* 15,2. 49. 50,2.. 372,2; **-itór**, aj. louant 109,3.

sleíése, vn. 3. fondre 116; **sleít**, aj. figé *b.* 352,2.

sloátă, sf. pluie mêlée de neige 14,3.

slóbod, aj. s. (ă, ozĭ, oade) libre 58. 123,3. 177,3.. 196,3. 212. 245,3; *b.* 14, 2. 77,2. 91,2.. 221. 222. 254,2.3; —, va. 3. lâcher, laisser libre, délivrer 177. 212,3. 359,3; *b.* 12,2; *sloboz*, id. *b.* 172; — *grațiu*, parler 209,3; **slobozénie**, sf. liberté; permission *b.* 87,2.3. 219,2. 236, 2. 255,2; *-ză-*, *b.* 58; *-ḑenie*, *b.* 10. 11; **slobozese**, va. 3. laisser libre, délivrer; permettre 26. 29,2. 71,3. 81,1-3. 102,2. 130,2. 151. 171,2. 221,2. 298,3; *b.* 73, 2. 77,2. 84. 164. 167,3. 206,3; —, descendre *b.* 37,2; —, publier *b.* 236,2; — *aripile*, étendre les ailes 282; — *piatra*, laisser tomber la pierre *b.* 129, 3; — *tunurĭ*, faire feu, tirer *b.* 19,2. 245,2; *-ḑesc* 123,3. 145,3. 149,3. 193. 307; **slobozia**, sf. liberté 99,2. 350,3; *-ḑâe* 252,2; **-ḑâre**, sf. id. 252,2; **-zitor**, qui délivre 136,3; *b.* 163,3; **slobóznea**, sf. liberté 15*,3.

slóvă, sf. (ve) lettre 146,2. 295,2. 357,3; *b.* 133,3. 167,2. 183,1-3. 346,2; *-vo*, mot 208,2.

Slovên, sm. Np. Slovène 280,2; *b.* 50,2. 183,2; **-enésc,** aj. s. slavonien, la langue slave 125. 270,3. 312,3; *b.* 49, 3. 50,2.3.. 76; **-éşte,** av. id. *b.* 35. 76. 183,3; *-êşte* 125,3. 236,3. 355,3; **slovenéţ,** aj. éloquent, lettré *b.* 206; **-eníe,** sf. langue slave 130. 284,2; *b.* 76..

slúgă, sf. (gi) serviteur 16*,3. 3. 23. 25. 27,2. 36,2. 48.. 82,3. 104. 105,2. 125. 133,3. 143,3.. 174,2. 198,3. 199, 2. 209,3. 225,3. 269,2. 317,3. 326,3.. 346,3. 352,3; *b.* 12,2. 28,3. 33,2.. 62, 2. 94,3. 176,3. 180,2. 215,2; **slugér,** sm. officier à la cour, sorte d'écuyer tranchant 91,3. 134,3..; *b.* 127,3; *-ğar* 173,2.

slújbă, sf. (be) office, service divin, culte 24. 25,3. 55. 66,2. 85,3. 193. 219,3.. 254,2.3. 264,2. 283,2. 288,3. 312,2; *b.* 10. 41. 131. 349,2; — *idolilor,* idolâtrie 262; — *pogrebanieĭ,* le service d'enterrement 333,2; **slujése,** va. vr. 3. servir, assister; officier, se servir 1.. 3. 6. 19. 23. 34,2.. 47,2. 61,2. 85.. 104,2. 115. 148,2. 160,2. 165. 177,3. 223,3. 274,2. 283,2. 304,3. 325,3. 327,2; *b.* 33,2. 66, 3. 100,1.2. 131,2. 208; *slugesc, b.* 183, 2; *slujăsc* 181; *b.* 96; **slujíre,** sf. service 89; **slujitór,** aj. s. serviteur; soldat 72. 86. 159. 198,3. 221,3. 222,2. 257. 263. 332, 3; *b.* 4. 51,2. 169,2. 249; *-gitor, b.* 205,3.

slújnică, sf. (ce) servante 23. 313.

slut, aj. av. hideux *b.* 333,3. 348,2.

smêren, aj. s. modeste, humble, délicat 114,3; *b.* 72; *smêrin,* aj. s. 47; **smerénie,** sf. humilité, modestie; soumission 46. 269,2. 277,2. 284,3. 285,1.2; *b.* 7. 15, 2. 59,2. 155. 169,3; —, sujet, très humble 158. 159. 236.2; **smerése,** va. vr. 3. humilier, abaisser; —, se humilier, devenir modeste 40,3. 127,2. 266. 348, 3. 365. 366,3. 367,2; *b.* 130,2; **smerít,** aj. s. humble, modeste; assujeti, bas 65. 88,2. 94,3. 99,2. 142. 170,2. 208,2. 240. 245,3. 279,2. 285,3. 291. 348,2; *b.* 79. 154. 186. 248,2; *smê-* 365,2.

sméu, sm. (eĭ) dragon *b.* 314. 329.

Smila, Np. 71,3.

smintélă, sf. dérangement, erreur; dommage; tort; dépit, scandale 132,2. 161,3. 210,3. 306. 333,3. 349.. 355; *b.* 4,3. 154. 171,3; *-teală* 235,2; *b.* 47, 3. 59,3; **smíntă,** sf. id. 210,2; **smintese,** va. vr. 3. égarer, déranger; scandaliser 170,2. 258. 275. 349,1.2; *b.* 171, 2..; *smen-* 1*,3; **-titór,** aj. trompeur 277,2.

Smirnên, s. habitant de Smyrne 129,2.

smírom, av. *istr.* tranquille *b.* 282,3.

smoálă, sf. poix *b.* 93,2. 217,2 (smolă di la mori) *b.* 137,2.

smoc, sm. touffe *b.* 304,3.

smochín, sm. figuier 10*,2.. 264,2. 276,2; **-ă,** sf. (e) figue 148,2..3.. 149, 1.2. 254,3. 255,1..2.. 256,1..2.. 351,1..3.

smolése, va. 3. brunir 112.

smreduesc, va. 3. rendre malade par contagion, infecter *b.* 243.

smulg, va. 2. arracher, tirer *b.* 243,3. 262,3. 368.

snágă, sf. force *b.* 342,3.

Snêgov, Nl. 328. 336,3. 340; *Snag-, b.* 207.

snoávă, sf. (ve) facétie *b.* 357. 367,2.

snop, sm. (i) gerbe *b.* 320,3. 336,2.

soábă, sf. (be) poêle *b.* 370,2; *sobă, b.* 12.

soácră, sf. belle-mère 90,2; *b.* 69,2. 309,2. 372,2.

soáre, sm. (sorĭ) soleil 14*. 1. 12,2. 57,2. 60,2. 64,2. 67,3. 83,3.. 99,2. 148, 2. 203. 242,2. 255. 316,3. 367,2.3; *b.* 17,3. 64,3.. 137,3. 182,2. 200,3.. 209, 1..2..; *-ri, b.* 142,2.

soarece, *b.* 105,2 (v. şoa-).

soarte, sf. (sorţi) sort; destin 21,3.. 66,3; *-tă,* id. *b.* 50. 83,2. 152,3. 187,3. 190,3. 357. 362,2; *sorte, istr.* id. *b.* 284,2.

sobor, v. săbor.

soc, sève 357,2; —, sureau *b.* 329,2.

socác, s. rue *b.* 105,3.

socolán, aj. (hai lumi —) ? *b.* 96.

socotê'lă, sf. (êle, eli) raisonnement; considération, reflexion, opinion; compte 95,2. 223,3. 236,3. 330. 333. 337,2.3.. 360; *b.* 6,2..12,2. 31,3. 40,2. 152,3. 154,3. 181,3. 208,3; *-tială,* id. 198,2. 224,1.3; *b.* 10,2. 48,2. 120,2; *socutêlă* 313,2; **-tese,** va. vr. 3. (til) considérer, regarder; penser, croire; soigner, conserver; visiter; calculer, opiner, juger; choisir 8*,2. 15*,2.. 2. 3. 10,2. 11,2. 13. 18,2. 19. 24,2. 47,2. 49,3. 50,2. 52. 62,3. 68,3. 74,3. 76,3. 79,2. 88,1.3. 89, 2..91. 95,2. 104,1.2.. 105. 110,2. 116, 3. 120,2. 125,2.3.. 131,2. 133. 153,3. 160,2. 161,3. 162,2. 208,3. 211,2. 247,

3. 255,2. 260,2. 267,3. 277. 283,2. 286, 2. 294,2. 297,3. 304,3. 308,2. 309,2. 312 3. 318,3. 326,2. 338. 342,2.3. 363. 366. 368; *b.* 2,2. 5. 23. 51,3. 68,2. 73. 92,3. 94,2. 99,2. 150,2. 152,3. 154,2.. 169,2. 170,3. 175. 193,2. 198. 257; *socoteascu*, croire *b.* 11,2; **socotínță**, sf. raisonnement, considération; soin 89,1.2. 125. 130,2. 159,2. 214,3. 278. 338; *b.* 72,3. 78,3. 153,3; —, intention *b.* 214, 3.. 215,1.2..; —, horoscope 133,2; **socotitór**, aj. s. qui prend soin, inspecteur 77,2. 78,2. 328,3; —, pieux 305,2.

sócru, sm. (rĭ) beau-père *b.* 81, 2. 98,2. 261,2. 274,1.2; **-mare**, parrain *b.* 312.. 313.

Sodóm, sm. Nl. 11*,3. 16. 49,2. 105, 3. 194,3. 266. 293; *-a*, *b.* 39,2; **Sodomê'n**, Sodomite 289,2; *-mîn* 11*.

Sofie, sf. Nl. sta — 149,3. 173.

sofismaticésc, aj. sophistique *b.* 209,3.

Sofronie, s. Np. 307,3; *b.* 127,2.

Sohul, s. Nl. 92,3. 93.

soĭu, sn. (urĭ) espèce *b.* 258,2. 341, 3. 343. 349,3.

sol, sm. (i) messager, courrier, envoyé 73. 100,2. 168,2. 334. 360,3; *b.* 34,1.2. 62.. 205. 208.

Sofonfea, livre de Zophonie 277.

Solea, sf. Nl. 174,1-3.

soldát, sm. (ți) soldat *b.* 214,2; *sălid.* *b.* 145,2.

solitor, s. messager 192,2.

solnțe, s. (slav.) soleil 44.

Solomíea, sf. Np. 151.

Solomón, sm. Np. 8*,3. 132. 145,3. 173,1.2. 272. 341,2; *b.* 71,3.. 72,1.. 2. 250,3; *Solmon* 275,2.

solomon, *o pieale ce să chiamă* —, une sorte de cuir 238,3.

Solún, sm. Thessalonique 78,2; —, l'épître 275..; **Solonŭ** 319,2; **-ê'n**, sm. (i) habitant de Thess- 262,2.

solzi, sm. pl. écaille *b.* 91,3. 134,2. 292. 354,2.

Sameș, Nl. 177.

somn, s. sommeil 117,2. 138,2. 187,2. 212,3. 222,3. 294,2. 345,3; *b.* 5. 15,1. 2. 370,2..

sor, sf. (surorĭ, sorĭ) sœur 7. 106,2; *b.* 135,2; 329,3; *sorâ* 6. 44,3. 62,2. 90.. 139. 151. 173,2.. 186,3.. 319,2. 362, 1..2..; *b.* 70,2. 98,1.2. 119,2.. 234. 308,2. 330. 369,2; *suro* 43,3; —, *b.* 274,1.2.

sorb, va. humer, avaler, engloutir 213,3; *b.* 34; —, *mr. b.* 270,2; —, *istr. b.* 285,2.

sorbu, sm. sorbier s. 356,2.

sorioáră, sf. petite sœur. *b.* 288,3.

sóroc, sn. (soroace), ligne 126; *b.* 304; —, terme 197. 204,2. 243,2. 259,2. 348; *-ci*, (pl.) taches sur les ongles *b.* 146,1-3.

Sorocê'n, Np. 53,2.

Soroco, Nl. 73,2.

sorți, sm. pl. sorts 21,3 (v. soarte).

sosésc, vn. 3. arriver; parvenir; devenir 35,2.3. 37,3. 58,2. 59,3. 61,2. 72. 106. 147,2. 150. 196,3. 201,2.3; *b.* 23. 56,2. 82,2. 103. 130. 239,2; *sosêsc* 254, 3. 256,1.2; *b.* 180,2. 181.

soț, sm. (i) ami; compagnon 21. 60, 2.3. 106,2.. 138. 146,2. 185.. 242,3; —, époux 68,1.2; *b.* 69,2.. 289. 302, 3; — *cu* —, l'un avec l'autre 181,2; **soție**, (ii) compagnon 151,1.2. 203,2.. 320. 351,2; —, époux *b.* 69,3; —, épouse; femme *b.* 109. 363. 375; **soțiál**, aj. social *b.* 247; **soțíre**, sf. société 344; **soțillie**, *mr.* compagnie *b.* 263,3.

soțioáră, sf. petite femme *b.* 288,3.

sovăltoică, sf. gonflé *b.* 369.

spaer, vr. *istr.* espérer, attendre *b.* 286.

spáĭmă, sf. terreur; crainte 212,3. 230,2. 271,3. 297,2; *b.* 48,3. 127. 215; *spaemâ* 3*,2; **-ăĭmá'nt**, va. vr. 1. effrayer; épouvanter; s'effrayer *b.* 24. 138, 2.3. 158,3. 165,2. 217,2. 241,2. 322,3. 323,1-3; *spâmânt* 3*,3. 4*,3. 4. 23. 225. 230. 232. 257,3. 366,1.2; **spămăntáre**, sf. effroi 225.

spăl, (aĭ) va. 1. laver 3*. 29. 47. 107, 3. 112. 161,2. 178,2. 218,2. 223. 238, 3. 239. 299,3. 304,3. 342,3.. 346,2.. 352,2..; *b.* 43,3. 44,3. 48. 58. 72. 120. 134. 137,1.2.. 168. 176. 185. 350,2; —, *mr. b.* 275; **-áre**, sf. l'action de laver 238,3; **-át**, sm. lavage *b.* 64; —, aj. lavé 285,2; *b.* 342,3; **-ătór**, aj. qui lave *b.* 137; **-ătúrĭ**, sf. lavure *b.* 69,3.

spăn, aj. s. imberbe *b.* 261. 375,3.

spănác, s. épinard *b.* 105,3.

Spánia, sf. Nl. Espagne *b.* 151,2; **-iól**, sm. espagnol *b.* 151,2.

spâ'nzur, va. vn. 1. pendre; suspendre; dépendre 171,2. 314,3. 321. 349,3..; *b.* 45,2. 88,3. 91,2. 222. 374,2; *-ḍur* 105,3. 120,3. 121; *b.* 9,2; **-ât**, aj. suspendu; accroché *b.* 41,3. 92. 98,3. 209,2; **-ătoáre**, sf. gibet *b.* 363,2.

sparánghe, s. asperge *b.* 98,2.

spárg, (spărsei; spart) va. 2. rompre, détruire, déchirer; percer 11,2. 21, 3. 60,2. 84,3. 111,3. 116,3. 162. 171, 2. 172,2; *b.* 12. 37,2. 121. 129. 223,2. 240,2. 241,3. 242. 250,3. 361,2 362. 373,2; —, *istr.* *b.* 286,3; **spărgătór**, aj. s. qui détruit *b.* 260,3; — *de icoane*, iconoclaste 221,2.

spărtúră, sf. (rĭ) débri *b.* 130.

spărcăetor, aj. (?) cioará —, *b.* 371,2.

spăriu, v. sperĭu.

spăsénie, sf. rédemption; salut 11*, 2. 7. 29,1.2.. 31,2.. 88,1-3. 89. 156, 2. 240,2. 260. 279. 343,2; *b.* 28; *spa-* 10,2. 226,3; *ispâ-* 32,2; **spăsésc**, va. 3. sauver; expier 11*,2. 12*,2. 10,2. 12. 13,3. 15,2. 77,2. 82,3. 84. 185,3. 186,3. 223,2. 230,2. 305. 359; *b.* 57; *-ăsc*, *b.* 141,3; **spăsitór**, sm. sauveur 12*,2. 345.

spátă, sf. épée 16,1.2. 176,2; *b.* 341; **spătár**, sm. porte-glaive; officier 91,2. 150,3. 152. 173,2; *b.* 97,3; *spatar*, *b.* 81,1.2..; **spătărie**, sf. arsenal *b.* 24, 2. 75,3. 113.

spate, sf. dos; épaule 286; *b.* 91,3. 106,3. 116,2. 177,1.2. 214,1-3. 316. 351, 2. 371.

spătril, Np. (sau = spătărel) (le petit spatar) 87,2.

spegliu, s. *istr.* miroir *b.* 285,2.

spériu, va. vr. 1. effrayer; épouvanter; s'effrayer 61,3. 62. 66. 180,1.2; *b.* 74. 166,3. 216,3. 307. 313,2. 351; *spă-* 223. 267,3. 271,3; *b.* 63,2. 67,1.2. 290, 2; *spa-* 247,3; **-ĭát**, aj. effrayé *b.* 363.

spetésc, va. 3. épauler *b.* 294,2. 353,2.

spic, sm. (e) épi 128,2.. 306,3; *b.* 209. 320,2. 336; **-uésc**, va. 3. glaner 12.

spíjă, sf. bronze *b.* 33.

spin, sm. (ĭ) épine 13,2. 365,3; *b.* 57,3. 357,3; *spire*, *istr.* id. *b.* 286,2.

spináre, sf. (ări) dos; reins 15,3. 320,3; *b.* 106. 255,3.. 295. 356,2. 358, 1.3; *-rĭ*, *b.* 85,3.

spíntec, va. 1. éventrer *b.* 134,2.

Spir, Np. *b.* 245.

spíță, sf. (ţe) rayon *b.* 336.

spițér, sm. apothicaire *b.* 96,2.

splină, sf. rate *b.* 26,2.

spodobésc, va. vr. 3. daigner; trouver —, rendre —, devenir digne 3. 118,2. 214,3. 237,3. 253. 313,3.

spór, sm. abondance, prospérité; profit; succès *b.* 211. 235; *b.* 183,3. 252,2. 334,2; **-ésc**, va. 3. prospérer; multiplier; avancer 131. 278,3. 345,3. 358. 359; *b.* 29,2. 162,3. 320,2. 347; **-íș**, sm. verveine 355,3; **-nic**, fécond *b.* 212,3.

sprătlgós, aj. rustic; *un om* —, 61.

sprăncénă, v. sprin-.

spre, prp. sur 1. 8. 10,2. 11,2. 13, 2. 15,2.3. 21. 28,2. 31,2. 34,1..2.. 35. 55. 56. 64,2. 66,2. 82.. 101. 112, 2. 154. 165. 171,3. 181. 188,2. 194,2. 230,3. 232,3. 261,3. 272,3. 284.. 286, 2. 303,2. 317,2. 346. 365,2; *b.* 57,3. 70,2. 142,2; —, à, vers; contre 1*,3. 2*,1.3.. 4*. 10*,2. 30. 44,2. 96,3. 101, 3. 143. 148,3. 262,2. 299. 302,2. 318, 2. 347,3. 364,3; *b.* 5. 10,2. 23,2. 38. 39,2. 50.. 57,2. 80.. 109. 132,2. 133. 213,2. 247,2..; —, par 54,2; —, pour *b.* 107. 142,3. 156,2; —, de côté de 177,2; *sprê* 142,2. 366; *spri*, contre 3*,1.3. 6*,2. 12*. 365,3 (v. asupra pe).

spregiúr, vn. 1. *mr.* faire jurer *b.* 279 (cf. sperjur).

spreste, prep. — *tot*, partout 323,2 (v. preste).

sprijinĕ'lă, sf. appui 251; **-nesc**, vn. vr. 3. appuyer; soutenir 235. 241. 344; *b.* 115,2. 243,3; *spre-*, id. 248,3; —, se cacher *b.* 128; — *sângele*, retenir, recueillir (le sang) 258,2; *-jănesc*, *b.* 245, 2; *sânge* **sprijenit**, aj. sang caillé 117; **sprijinâre**, sf. (nĭrĭ) étayement; appui *b.* 108,2; *-nire*, sf. soutien *b.* 108,2; **-nitór**, s. id. *b.* 149,2.

spr'-insu, (asupra lui) contre lui 50. 366,3 (v. spre).

sprincénă, sf. (ene) sourcil *b.* 298,3. 351,2; —, crête de colline *b.* 92,2; *sprănceánă*, sf. *b.* 118,3. 137,3. 370,3; *-čana*, *b.* 123,2..; **-cenát**, aj. qui a les sourcils très épais *b.* 298. 334,2.

sprinteneór, aj. leste *b.* 295; **-nie**, habilité; commodité *b.* 4.

spuiu 3 v. spun.

spălbăr, va. 1. soulever (la poussière) *b.* 218,3.

spămă, sf. (me) écume 202,3. 203. 205,3. 296,2; *b.* 238,3. 289,3; **-éz,** vn. 1. écumer *b.* 366,2; **-át,** aj. moussant *b.* 298; **spumeg,** vr. 1. faire de l'écume *b.* 90. 330,2.

spun, spuĭn (spuș, spuséi, a spune) dire; raconter; déposer; exprimer 3*,3. 4*,3. 5*,1-3. 6*, 2. 7*. 3,2. 9. 12,1. 2. 13, 2. 15,3. 17,2. 24,3. 26,3 .. 32. 51,2. 57.. 60. 65. 67. 76,3. 95. 106,2. 141. 164, 3. 166,3. 169,2. 231,2. 304, 2. 342,2. 351,2. 354,3; *b.* 41,2 .. 57. 96. 97,3. 109. 114 .. 161. 167,3. 175. 179,2. 215, 2. 248. 355. 356,3; —, fixer 120,3; —, prédire *b.* 123,2.3; *spuntu* 1*,3; *spon,* indiquer 175,2; —, vr. se nommer 66. 105 ..; —, *mr.* dire *b.* 264,3. 273. 279, 2; —, montrer *b.* 270,3. 280,3; —, *istr.* se faire *b.* 283; *spur, istr.* dire *b.* 286, 2; **-ere,** dire; narration; nouvelle; l'action de dire; 8. 133, 2. 157. 301, 2; **-erĕ,** sf. introduction, contenu 10*,3. 15*.

spúre, vn. 1. souiller, salir; corrompre; profaner; — , vr. se souiller 10*. 11*,3. 2 .. 35,2. 46,3. 49,2.3. 50. 90, 2. 289. 364,3; *b.* 63,2. 70,2. 108,2. 159, 2. 197,2. 238,3; —, violer 366, 3; **-ăciúne,** sf. (ni) des choses immondes 11*,2. 12*. 30,2 .. 49,2.3; *-dcune* 161, 2; —, souillure; impureté 90. 131; *b.* 184. 219; **-át,** aj. s. souillé; impur, immonde 12*,2. 30. 50,2. 80. 81. 130,2. 241,2. 293,3. 303,2; *b.* 15,2. 217,2; —, maudit *b.* 51,3. 52. 55,2. 79,3. 80,1. 2. 204,2. 205,3; **spurcátu,** sm. le diable *b.* 260,2.

spúză, sf. cendre chaude *b.* 305,3.

srăgŭ 188 .. v. sârg.

ssteno, (sveșteno) aj. saint 256,3.

stáhie, sf. (ii) spectre *b.* 261.

stâlp, sm. (uri) colonne, pilier; monument 172,2. 228,2. 267,2. 273,3. 274. 319,2. 331,2. 361,1 .. 2; *b.* 32,3. 40 .. 133. 158,2. 210 .. 365; —, appui *b.* 207,2; *stâlp* 6 .. 253,3; —, branche 17; *b.* 137,3; *stilp, b.* 353,2; **-páre,** sm. (ări) branche; rameau 128,2. 233,2. 287. 311; *b.* 62. 91,3; *-ár, b.* 71,2; **stlăpnic,** Stylites 16*.

Stamáti, sm. Np. *b.* 368,2.

stámbă, sf. imprimerie *b.* 78,3. 151.

stă'mpăr, va. 1. calmer; modérer *b.* 157,3. 237,2; **-áre,** aj. s. calme 240,3; *b.* 370; **-át,** aj. calme *b.* 93,2.

Stan, sm. Np. 134,2.3 ..; *b.* 360,3.

stă'nă, sf. parc de moutons *b.* 258, 3. 305,2.

stána, sf. (stenurele) roc, rocher *b.* 259. 329; **stă'ncă,** sf. (ci) id. *b.* 150, 2. 217,3; *stincă* 234,3; **Stăncă,** sf. Nl. *b.* 244,2.

Stanciul, Np. 87,2; *-ĕul,* id. 74,2. 134,3 ..

stâng 69,2 v. sting.

stă'ngă, aj. s. gauche; main gauche 258,3; *b.* 54. 122,3. 123,1-3. 144,3; *dĕ* —, à gauche 18,2 .. 103,3 ..; *în* —, id. 323,2; *stanka* 227; **-găciu,** s. gaucher *b.* 260,3.

Stănislăv, sm. Np. 235.

stă'njăn, sm. (jini) toise 87. 92,2; *b.* 92,2. 366,2.

stánțle, sf. (ii) station *b.* 221,2.

stăpă'n, sm. (i) maître 61. 121. 132. 143,3. 158,2. 180 .. 199 .. 223 .. 2. 325,3. 329. 351,1-3; *b.* 2,3. 16. 33,2 .. 189,3. 215,2 .. 358; **-ă,** sf. maîtresse *b.* 38,3. 181; **-easă,** sf. id. *b.* 321; **-ésc,** va. 3. dominer; posséder; —, vr. se maîtriser 189. 265,3. 266,2.3. 326,3. 329,2. 330,2; *b.* 11. 34,3. 94,2 .. 110. 118,2. 130. 134,3 .. 148,2. 168,3. 170. 246,3; —, aj. seigneurial *b.* 316,2; **-ie,** sf. domination; force; royaume 228,2. 256; *b.* 2,1.2. 8,3. 9,2; **-íre,** sf. (ri) gouvernement; domination 279. 328,1. 2; *b.* 9. 35. 46,3. 79,3. 87. 101,2. 121, 3. 168,3; —, pouvoir, (ange) 245,2.3; *sângur* —, autocratie *b.* 147,2; **-itór,** s. maître; souverain; qui règne, gouverne 229,2. 326. 328,3. 336,3; *b.* 155. 175, 2. 219,2.3; *singur* —, autocrat *b.* 35; *însuși* —, id. *b.* 86.

stagorețul, (= de la Athos) 337 (v. sfeta-).

stă'rc, s. cormoran *b.* 111.

stáre, sf. (ări) état; position 240,2. 323,1.2; *b.* 49,2. 84. 85,2. 86,2. 132. 166, 2. 242,2.3 ..; —, résistance *b.* 93,2; —, classe *b.* 219,2. 220,2; —, avoir; richesse *b.* 242,3. 347,2; — *împrejur,* circonstance *b.* 87,2; *cu* —, riche *b.* 246, 3; *a fi în* —, être en état de; pouvoir *b.* 245,2. 263. 368,2.

stáreț, sm. prieur 298; *-rĕț* 305; *-riț*, *b.* 200,1.2; **-ța**, sf. abbesse 319,2; *-riță*, *b.* 97,3.

stári, aj. vieil *b.* 24,2.

starostíe, sf. prévôté 171,3.

stăruésc, vn. 3. vivre, rester 202,3.

stărv, sm. charogne *b.* 47,2; *străv* 95,2. 116,3.

stat, s. position, condition *b.* 50. 192, 2; —, stature 201,2; *b.* 294,3; —, la vie; l'avenir 133,2. 211,3; —, (urĭ) statue *b.* 205,2.

stătătór, aj. constant; immobile 134, 3. 208; *b.* 3. 149; —, stagnant 359,3; *înainte* —, défense 84,2; *cĭle stătătoare*, les choses immobiles *b.* 149,3.

Statie, Np. Eustathius 152.

stătoríe, sf. stabilité *b.* 10,2; **siatórnic**, aj. immuable; stable *b.* 82,3. 112, 2. 180,2; **statornicíe**, sf. constance *b.* 82,2. 83. 180.

statúra, sf. stature; forme *b.* 168,3. 169. 205,2. 357,2 (v. stat).

stătútul, sm. existence 55,2.

stáu, vn. 1. (stetei) être debout; être; devenir; consister 1*,3. 3*. 7*. 14*,3. 16*,2. 1. 2,1. 2. 5. 7. 8,2. 10,3. 19. 26,2. 44,2.. 59. 64,3. 65,3. 91. 140,2. 147,3. 149,2. 158,2. 159,2. 165,3. 203,1-3. 213, 3.. 215,2.. 216. 222. 231. 234,2. 257, 3. 284,3. 300,3. 301,3. 311. 331,3. 361; *b.* 7. 10,2. 11. 19. 62,2. 85. 115,3. 119, 2. 131,3.. 133,3.. 139,2. 154. 166,2.. 169,3. 171,2. 180,2. 186,2. 198. 234. 290,2. 291,2. 343,2.3..; — *împotrivă*, opposer; résister 133,2; *b.* 196,2; — *înnainte*, id. *b.* 167,2; — *la vorbă*, disputer *b.* 96; — *pe gânduri*, méditer *b.* 291, 3; — *să*, avoir l'intention de *b.* 360,3..; —, *mr. b.* 263,2; —, *istr. b.* 282,3. 284,2.

stául, sm. écurie *b.* 154.

Stavaráchi, sm. Np. *b.* 81,2.3.

steá, sf. (stêle) étoile 12*. 14*.. 11, 2. 34,2. 49,3. 57. 66,2. 67,3. 83,3. 116, 2.. 129. 133,1.2. 172,3. 179,2. 203. 228,2. 244,3. 267,2. 300. 316,3.. 322, 3. 323,1.. 2. 357,3. 358; *b.* 22,3. 146, 3. 166,2.. 171,2; *stĕoa* 244,2; *b.* 159, 3; *stiaoa* 200,3; *b.* 139,2..; *-ua*, *b.* 306, 2. 314,2.3.

steag, sn. (urĭ) drapeau; bannière 37, 3. 70,1..3; *stĕg* 73; *b.* 127,2. 137,3.

Stefan, sm. Np. 3*,2. 69,3.. 90. 98, 2. 110. 125. 156,3. 157,2. 158,2. 199, 3. 251,2. 283,3..; *b.* 74,3; — **vodă**, Np. 70,1-3. 71,1-3. 72,1-3. 190,2.. 191, 2..3.. 192.. 202; *b.* 32,2..3. 33,1-3. 82; **Stefăniță**, id. *b.* 32,2 (v. Ștefan).

stegár, sm. porte-enseigne *b.* 326; **-él**, s. bannière *b.* 326,2

stejár, sm. chêne 357,2.

stémă, sf. couronne 89; *b.* 316,2; *-mmă*, id. 251; —, armes *b.* 1. 237,3.

stemparița, *b.* 224,3 (v. șt-).

stenahorie, sf. embarras; angoisse *b.* 48.

stépénă, sf. (ne) marche; rang; degré 259. 264,2; *b.* 27,3. 29; *stĕpena*, id. 299,3; **stepennaía**, psalme des marches 213,2.

stepsulu, *mr.* (στίξις) tâche *b.* 265, 2.

Sterideal, Nl. *b.* 342,2.

sterigoáe, sf. hellébore blanche 355,3.

sterp, aj. stérile 209. 250; *b.* 258,3. 352,2; **sterpése**, vn. 3. devenir stérile 209; **stărpíe**, sf. stérilité *b.* 63,2; **-pít**, aj. avorté *b.* 372,2.

sti, prp. *mr.* sur; dans *b.* 270,3.. 272,3 (v. stri).

stíclă, sf. verre 224,2; —, bouteille *b.* 219. 260,3; *stecla*, *mr. b.* 286,2.

stidése, vr. 3. avoir honte 85; **-díre**, sf. honte 289.

stih, sn. (urĭ) verset 126. 184. 206, 2. 241,2. 296,3. 325,1-3; —, vers *b.* 102,3. 111,3. 154,2. 178,3. 182,2. 222, 3. 236,2.

stihíe, sf. (ii) élément 166,2. 260..; *b.* 23,3. 146,3. 218.

stinchése, vn. 3. cesser *b.* 343,2.

sting, (nsei) va. 2. éteindre; anéantir 99,2. 184,3. 204.. 313; *b.* 16,2. 19, 2. 51. 185,2. 238,3. 259,3. 290,3; *stăng* 58,3. 69. 141,2. 142. 182,2; *b.* 48. 180,2. 240,2..; *stîng* 212; **stíngere**, sf. extinction, chute *b.* 25,2; *stăn-* 199,3. 200,3; **stinsul**, sm. l'extinction 321,3; **stâns**, aj. éteint; mort *b.* 13,3. 196,3.

stircsese, va. 3. *mr.* consentir *b.* 271; *stricsesc*, *b.* 272,2.

Stirlĭán, Np. 93,2.

stismusése, va. 3. *mr.* emmurer *b.* 279,3.

stog, sm. meule de grains *b.* 297,3. 320,3; —, *mr.* foule *b.* 263,3; **stogóșă**, *lâna* —, sf. laine ordinaire *b.* 258,3.

Stolán, Np. 93,2. 135,2; **Stolca**, id. 73; **Stolcan**, id. 171,2.3..

stol, s. groupe, nuée 201,2.3..

Stolița, Nl. résidence (Moscovie) *b.* 34,3. 35.

stolnic, sm. (i) sommelier; écuyer de bouche; rang 91,3. 150,3. 152; *stul-* 207,2; — **mare**, id. *b.* 73,2. 97,2.

stomáh, sm. estomac *b.* 26,2.

stors, aj. pressuré *b.* 45; **storsúra**, sf. pressoir *b.* 4.

străbát, va. 2. parcourir 130,3.

străbún, sm. aïeul *b.* 261.

străcurát, aj. purifié *b.* 342,3.

strădánie, sf. peine; effort 182,3; *b.* 130; **-duése**, vr. 3. s'efforcer *b.* 124; **-duitór**, aj. assidu *b.* 156,2.

stráe, sf. (le) habits *b.* 178,3. 200,2. 294..; *stranie, mr.* vêtement *b.* 274,3. 281,2.

strafídă, sf. raisin sec *b.* 98.

strágóiŭ, sm. spectre *b.* 215.

străín, aj. s. étranger 68,3. 69,2. 315; *b.* 233,3. 304,2; *strein* 119,3. 125. 137,3. 189. 195,2. 197. 208,3. 237,3.. 305,2. 324,3; *b.* 7,2. 11. 65.. 74,3. 121,2. 180,3. 291. 233,2; *străin* 13. 15, 2.. 18,2. 3.. 23,2. 24,3. 25,2. 33. 40. 98. 155,2. 161,3.. 222,2. 237. 238.. 282..; *b.* 183,3.. 184; **strĭinat**, aj. s. qui est devenu étranger *b.* 69; **-ătáte**, sf. l'étranger *b.* 233,2; *stre-* 212,2; —, les étrangers *b.* 127,2.

stráĭță, sf. havre-sac *b.* 227,2.

strájă, sf. garde; poste 72. 84,3. 211,2; *b.* 169,2. 244,2.3; **străjeár**, sm. (i) gardien 244,3; **străjuése**, va. 3. garder 3*,2. 6*. 167,3; *b.* 11,3; *stre-* 167,2.

strălucésc, vn. 3. luire; briller; resplendir 2*,3. 57,1.. 2. 66,2. 85. 179, 2. 212,3. 231. 302,3. 340,2. 367,2; *b.* 24. 107. 177. 209,2; *stre-* 368; **-íre**, sf. lustre; éclat 245,3. 246; *b.* 55. 163; **-cít**, aj. s. illustre *b.* 107,2. 249; —, brillant *b.* 89.. 91; **-citór**, aj. s. id. *b.* 159,3. 177,2.

străluminát, aj. illuminé 257,3. 259, 2; **-ătór**, lumière 247,2; **-neḑ**, vn. 1. illuminer 242,2.

stramásu, sm. *istr.* matelas *b.* 285,2.

strămătúră, sf. laine teinte *b.* 312,2.

strâmb, aj. faux; inique; injuste 15*, 3. 33. 40,2. 166.. 193. 210. 218,2; *b.* 12,2. 74. 374,2; —, tort; courbé 350,3; *b.* 14,2. 91,2. 98,3. 120,2. 169. 371,2; *strâmb, b.* 118,3; **strîmbáre**, sf. courbure *b.* 88,3; **-ătáte**, (tăți) sf. iniquité; malice 1,3. 26. 35,2. 105. 109,2. 155. 170. 190,3. 218,2; *b.* 7,3. 70,2. 159, 2.. 211.

strămóș, sm. (i) aïeul; ancêtre 182. 345; *b.* 4. 5,2. 17,2. 50. 96,3; —, Adam *b.* 64,3. 95,2; *stre-* 260,3; **-ésc**, aj. des ancêtres *b.* 252.

strâmt, aj. étroit; serré 285,2. 313, 2; *b.* 152,2; **strimtáre**, sf. manque 280; **strâmtoáre**, sf. détroit 191,3; *b.* 93,2; *strimtoare*, sf. presse, réduit *b.* 116; **strămtoréz**, va. 1. serrer *b.* 93; **strimtúră**, sf. *mr.* presse *b.* 270; **strimt**, aj. *mr.* serré *b.* 266,2.

strâmút, va. 1. changer 7*,3. 28,3. 202,3.

strână, sf. (e) chœur *b.* 339,2.

străneenát, v. strun-.

strănepót, sm. (ți) arrière-; petit-fils 237; *stre-* 92,2. 93; **-ótă**, sf. petite-fille 44,3.

strâng, va. vr. 2. (strânșu, strânseĭ) serrer; ramasser; assembler 25.. 60, 2. 69,2. 117,3. 132,3. 161,3. 169,3. 204. 211,3. 212. 249,3. 271,2.. 306,3. 313,1.3; *b.* 11. 12,1-3. 111. 116,3. 136, 3. 213. 221,3. 290,1-3; *string* 71,2. 72. 138. 234,3; —, *mr. b.* 265,2.3; —, vr. se réunir; s'assembler 131. 133. 174,2. 225. 265,1.2. 319,2. 353,3; *b.* 313,2; *string* 3*,3. 34. 70,2.. 72,2; *b.* 18.. 19, 1.2. 25; **-ere**, sf. syllexis 145,2.

stranie, pl. *mr. b.* 247,3 (v. straie).

stránie, sm. étranger 47,3.

strâns, aj. av. serré; recueilli; plié 245. 258. 271,2. 325,3; *b.* 90. 248,3, 313. 358,3; **strinsul**, sm. l'amas des eaux 34,2; **strinsoáre**, (sorĭ) id. 265,2; —, gain 149; *b.* 148,2; **strânsúră**, sf. gain; richesse 47,2. 211,3; —, l'action de plier 245.

strănút, vn. 1. éternuer *b.* 121. 336,3.

straste, sf. angoisse 13,2; **străstuése**, va. 3. affliger 12.

străstúră, sf. (re) couche; planche *b.* 295.

strășină, sf. avant-toit 172,3; *stre-*, *b.* 327,3.

strășnic, aj. av. terrible, 228,2. 238; *b.* 56,2.3. 81,3. 109,3. 171,3.

strát, s. lit 242,2; —, planche *b.* 320.

Stratul, Np. 75,3.

stratocamil, sm. autruche 167,3.. 168.

străvŭ 95,2. 116,3 (v. stărv).

stréchiu, vn. 1. courir comme piqué par un taon *b.* 337,3.

strecór, (curaĭ) va. 1. filtrer; tamiser *b.* 46. 128; *stri-, b.* 43,2; **-curát,** aj. filtré 242; *b.* 340. 342.

stredie, sf. miel 12,3. 154,2.

strepezálă, sf. agacement 285.

stri, prp. *mr.* en, dans, sur *b.* 269, 1. 3 .. 270,1 .. 2 (v. sti).

strîc, va. 1. gâter, détruire, briser; déchirer; vaincre 23. 27,2. 59,2. 62,3. 96. 110,2. 120. 168 .. 171,2; *b.* 205,3; —, démolir 230,3. 253,3. 254. 292. 320. 341 .. 350,3; *b.* 19,2. 26,2. 47. 124,2. 149. 208,2; *străc, b.* 116,3. 132,3; **-ăcós,** aj. nuisible *b.* 148; **-ăcĭúne,** sf. dommage; dégât; blessure 291,2. 300. 359,3; *b.* 6, 2; —, nuisible 292; —, l'action de détérioter *b.* 79; **-cúne,** sf. id. 160. 162, 2; *b.* 152,2; **-áre,** sf. destruction; endommagement *b.* 87,3. 164,3. 236. 259, 2; **-át,** sm. (ţi) lépreux; malade 26,2. 122,3. 304,2 .. 3. 305 ..; —, aj. brisé; gâté 120,2. 212,2; *b.* 12. 22 .. 74,2.

Stricovschie, sm. Np. 192 ..

stricsesc, v. stircsesc.

stricurătoare, sf. passoire *b.* 258,3.

strídie, sf. (ĭĭ) huître *b.* 42,2. 43,3 ..

strig, va. 1. (aĭu) crier 3*, 2.3. 10, 2. 13,3. 21,2. 26,2. 30,3. 31,2. 156 .. 165. 186,2. 235. 247. 286,3. 287. 296, 2. 358,2; *b.* 19,3. 170,3. 209,3; —, appeler 65,3. 83,2. 85. 86. 318; *b.* 33,3; —, publier 264,2. 266; *străg,* crier 188, 2. 296. 301. 302,3; *b.* 58. 116,2. 133, 2. 136,2. 142. 196,2; —, appeler 307; *strig,* appeler *mr. b.* 276,2; **-áre,** sf. (ărĭ) cri; clameur 85,2. 316,2; *b.* 93. 152,3; 185,2; *-ari, b.* 142,2; *străgare, b.* 84.

Strilbiţchiĭ, sm. Np. *b.* 144,2.

Stroéscul, Np. 173,3.

Stroia, (vornicul) Np. *b.* 206,2.

stropése, va. 3. asperger; arroser *b.* 177,3. 327,3; **stropuléţ,** sm. (tĭ) goutte *b.* 327,2.

strugur, sm. grappe 16; **-e,** sm. (ĭ) raisin 100,2. 157. 282; *b.* 12. 45,3. 97, 2.3. 98,3 ..

strujése, va. 3. torturer; rompre 321. 322; *b.* 204,2.

strúmurar, sm. (ĭ) pique-bœuf *b.* 127,2.

struncinát, aj. brisé *b.* 217,3; *strâncenat.*

strúnă, sf. (ne) corde de violon 14, 2. 179.

strúngă, bergerie; parc de brebis *b.* 258,3; *stungă, mr.* id. *b.* 263,2.

struţ, sm. bouquet *b.* 294,3; **-uşór,** sm. petit bouquet *b.* 295,3.

Studitul, Np. *b.* 38,3.

stungă v. strungă.

stup, sm. (ĭ) ruche *b.* 24,3 .. 25,1. 2 .. 34,3. 67,2. 220.2 .. 221. 222.

stupái, intject. halte! *b.* 127,3.

sturlubátec, aj. têtu *b.* 352,3.

sturz, sm. (ĭ) grive *b.* 44,3.

su, istr. v. sup.

subásul, Aga *b.* 294,3.

subţiéz, vr. 1. devenir fin *b.* 328.

suc, sm. suc *b.* 317,3.

Suceávă, sf. Nl. 76,2. 246; *-ca-* 174, 2; *-cê-* 70,3; **sucávschi,** aj. de Suc- 114,3. 173,2. 205,3.

sucése, va. 3. tordre *b.* 120; **sucít,** aj. tortillé 172,3.

sucţesive, aj. successif 343,3.

sudálmă, sf. (ălmĭ) injure; invective, offense 122. 123 ..; *b.* 7.

sudar, s. sudarum 244,3.

Sudiale, (?) *b.* 127,3.

sudoáre, sf. (orĭ) sueur 57. 97,3. 300,3; *b.* 103. 306,3. 344,2.

suduése, va. 3. offenser; injurier; maudire 121,1-3; **-uít,** sm. offensé 122, 2; **-itor,** sm. qui offense 122,1-3. 133 ..

súfăr, vn. 3. (a su feri) souffrir 129. 338, 2; *b.* 7. 13,3. 82,2 .. 3. 193,3. 236,3. 375; **suferít,** aj. toléré *b.* 8.

sufláre, sf. souffle; haleine; vent 102. 166,2; *b.* 90,2. 131. 164 ..; *toată —,* tout ce qui vit *b.* 146,3; *fără —,* hors d'haleine *b.* 196. 368,3; **suflát,** aj. inspiré 321,2.

súflec, vr. 1. retrousser *b.* 350,2; *-lic, b.* 337. 351.

súflet, sn. (e) âme 1. 2 .. 3. 4. 5. 24,2. 30,2. 42,2. 64,3. 76,2. 88,1. 2. 111. 127. 183 .. 186 .. 215,2 .. 3. 271, 2 .. 317. 347,3; *b.* 46,3. 47. 48. 49. 100,3. 199,2 .. 3 ..; *sof-* 54,2. 139,2; *sufflit, mr. b.* 280,3; **-tése,** aj. s. spirituel; de l'âme 10*, 2. 12*, 2. 29. 30. 37, 2. 50. 51, 2.3. 76,3. 98. 111. 112,2. 169. 238 .. 364; *b.* 28,3. 146,3; —, animé 317 ..; **-é'şte,** av. spirituellement 85,3. 240; **sufleţél,** s. dim. petite âme *b.* 345,2; **suflu,** vn. 1. souffler; respirer 80,2. 165,3. 168. 215,2. 357; *b.* 54,2. 86,3. 131 .. 137,3. 211. 239,2.

sug, va. 2. (supsei; supt) teter; sucer 7.9,2.15,2.61.264,282; *b.*163,2.309.369, 2; **-ár**, sm. qui tette à la mamelle 233, 2; *b.* 258,3; **sugăritu**, sm. l'action de teter *b.* 258,3; **sugáș**, sm. (i) à la mamelle; **-ătór**, aj. s. qui tette 11,2. 282,3.

sugmán, s. manteau *b.* 205,2.

sugrúm, va. 1. étrangler 90,3; *b.* 207.

súĭu, va. vr. 3. monter; élever; s'élever 6*,3. 32,2. 35,2. 41,2. 57,2. 65,3. 68. 99,3. 112,2. 124,2. 149,2. 162. 203, 2. 222. 250. 259,2. 273,2. 282. 300,3. 301,2.3. 302,1.2.. 333,2. 361; *b.* 27,3. 33,2.. 70,2. 142,2. 197,2. 216,3. 233, 3. 258,3. 351,2; **suíre**, sf. ascension; l'action de monter 105. 245,3; **suít**, sm. id. 35,2.

súlă, sf. poinçon *b.* 346,2; —, *mr.* id. *b.* 264,2.

sulemenít, aj. fardé; plâtré *b.* 370,2.

súliță, sf. (țe, țĭ) lance 6. 9. 200,2. 201,2. 212,3; *b.* 19,3. 89,2. 237,3. 323. 333,2; *-ți*, *b.* 120,3; **-țașul**, s. lancier 53.

sultán, sm. le sultan 71. 149,2.. 150.. 191,2. 334,1-3. 336..; *b.* 81,2. 366,1..2..; —, *mr.* *b.* 280,3. 281,1.2. 282; **Sultănică**, sf. Np. *b.* 308,3.

súmă, sf. (e) somme; nombre *b.* 364; *summă* 124. 152,3. 227; *b.* 220,2; *somă*; *b.* 82.

sum, *mr.* *b.* 269 (v. supt).

sumár, sm. *mr.* bât *b.* 271..

sumés, aj. retroussé *b.* 314,2.

sumeț, hardi; audacieux *b.* 227. 366, 2; **-țíe**, sf. hardiesse *b.* 141,2. 241.

sún, va. vn. 1. sonner; retentir; faire du bruit 200. 233,3; *b.* 22,3. 213,2. 311; **-ătór**, aj. faisant du bruit; retentissant 314,3; **-et**, sm. (e) son; bruit 199,3. 201,2; *b.* 23,3. 89,3. 93,3. 140, 2. 217.

súpăr, va. vr. 1. fâcher; importuner; se fâcher 247,3. 248. 259,2; *b.* 7,3. 14, 2. 198,3. 208,2. 229,2. 335,2. 362,2; —, s. souffrance; oppression; tourment; dépit *b.* 24,3. 25; **-áre**, sf. id. 219,3. 228. 229. 366; *b.* 11,2. 24,3. 25. 49. 81,2. 82,3; *supar-* 184; **-álnic**, aj. irritable *b.* 6,2; **-át**, aj. fâché *b.* 114. 230, 2; *-perat* 186; **-ătór**, aj. fâcheux; vexant 228,3; *b.* 249,3.

súpra, prp. sur 247,3.. 248,3; *de* —, au-dessus 34; *b.* 20,3. 27.

supceriul, sm. qui est sous ciel; atmosphère, terre 267,3.

súpt, prp. sous 16*. 11,2. 24,2.. 32,2. 113,2. 115. 149.. 185,3. 266,3. 360,3..; *b.* 66,3. 91.. 107,3. 157. 220. 239; *de* —, en bas; de dessous 15,3. 34; *de de* —, id. 322,3; *b.* 118,3. 123, 3; *pe* —, sous *b.* 118,3; *suptu* 6. 7. 49, 3. 125..; *sopto* 175; *sup* 266. 268; *subt*, *b.* 243; *sub*, *mr.* *b.* 204,3. 205,3; *sum*, *mr.* *b.* 269,3. 270.. 271,2; *su*, *istr.* *b.* 283,1.2.

suptsisioáră, sf. aisselle *b.* 115,2; *suptŭsuara* 13,3.

supțíre, aj. délicat; fin 78,3. 140, 2.. 202,2. 352,3; *b.* 45,2. 46,2.. 62. 177,2. 305. 315,3; —, âpre 92; *-țăre*, *b.* 84,3. 262; *subțire*, *mr.* mince *b.* 280, 3; **-él**, aj. très mince *b.* 43,3. 296,3; *subțirel*, *b.* 297; **supțietáte**, sf. subtilité *b.* 108,3.

supún, va. 2. (uș; usei -ne) soumettre; asservir 9*, 3. 11, 2. 284; *b.* 5. 46, 3.. 94,3. 132,2. 142,2. 156,3. 199,3. 205,3. 235,2; *suppun*, *b.* 9. 14,3. 161. 249. 362,2; *supŭu* 360,3; *b.* 203,2; **-ere**, sf. soumission; obéissance 291,2; *b.* 47,2; *supp-*, *b.* 155; **supús**, aj. s. soumis; sujet; exposé à; docile 191,2. 245, 3. 317,2; *b.* 7,3. 19. 35. 79.. 105,2. 150,3. 168,3. 169,2. 220,2. 237. 349,3; *subpus*, *b.* 357,2.

supuréz, va. 1. *mr.* se moquer *b.* 281,3.

surafea, sf. *mr.* rasoir *b.* 267.

surcéa, sf. (cèle) copeau 24.

súrd, aj. s. sourd 66,2. 132,3. 228, 3; *b.* 49. 376,3.

suróră, sf. sœur 5* (v. soră).

surp, va. 1. renverser; crouler; détruire 70. 205. 284; *b.* 23. 39,2. 52,3. 185,3. 288,2.3; *surup* 203,1-3; **-áre**, (arĭ) sf. destruction *b.* 153,2. 243,2.

sursése, va. 3. *mr.* raser *b.* 266,3.

surumán, aj. s. pauvre; non employé 155. 276,3; **-mănie**, sf. pauvreté 129, 2. 269.

sus, prp. en haut; dessous 10*,2.. 3. 11. 57,2. 165,3. 240,2. 293,2; *b.* 4. 73..; *susul*, le très haut; Dieu 15. 25. 77. 114,3; *de* —, d'en haut 21. 36,3. 107. 142. 177,1.2; *b.* 80,3. 229,2; *în* —, av. en haut 140,2. 320,3; *b.* 33, 3. 157,3; *în — de*, plus haut que 178; *în — ul apăi*, en amont 327..; *în -u*, *mr.*

b. 265; *maĭ* —, plus haut; susdit 69,3. 93, 2 ..; *maĭ — de,* plus âgé 120,3; *maĭ pre* —, supérieur *b.* 24. 199,3. 243,3.

susáĭu, sm. laiteron 355,3.

suspín, sn. (e; urĭ) soupir 32. 64. 82. 186. 196,3. 241,3. 242. 338,3; *b.* 25,2.. 47,2. 48. 212,3; —, vn. 1. soupirer 9*. 19,2. 64,3. 67,3. 140. 142. 230,2; *b.* 54. 178,3. 183. 200. 232. 307,2; *suschir, mr.* id. *b.* 278; **-áre,** sf. (ărĭ) soupir; sanglot 99,2; *b.* 47. 53,3. 180, 2; *-ire, b.* 109,2; *suschirare, mr.* id. *b.* 279,2.

sús-strigare, sf. cri de joie 248.

sútă, sf. (e) cent 4. 53. 71,3. 75,2. 96 .. 101. 103,3. 104,3. 127,3. 183,2. 297,2. 338,2; *b.* 77. 109,3 .. 254,3; —, siècle *b.* 168,3; *o — de boi,* hécatombe *b.* 83,3; **al — elea,** le centième *b.* 367 ..; **sutáş,** sm. (centurio) 3*,3 .. 5*.

sutur, *mr. b.* 278,3 (v. sătur).

svadă 265,2 (v. sf-); **svádnic,** aj. querelleur 285,3.

svănt 289,2 (v. sfănt).

Sveatoslăv, sm. Np. *b.* 50,3.

svérca, sf. *mr.* nuque *b.* 271,2.

svĕştnic, sm. (ce) chandelier 129,1-2. 148,3 (v. sfeşnic).

sveta Sofia, Nl. l'église de sainte Sophie 60,2; — **Mochie** 61.

svĕtnic, sm. (ii) conseiller 133. 354, 2. 355 (v. sfetnic).

svĭéa, sf. *istr.* lumière *b.* 285,2.

svĭdočese, va. 3. *istr.* déposer un témoignage *b.* 285.

svinţie 311,2; *suynt,* id. 226,1.3. 227,1-3 (v. sfănt).

svîrĕ'p, aj. sauvage 60 (v. sirep).

svitése, va. 3. prouver 324,2.

svrăşesc 312 (v. sfărşesc).

symból, sm. symbole *b.* 100.

symvulíe, sf. conseil *b.* 266.

synagógă, sf. (gurĭ) assemblée; synagogue 126,2. 153,3; *b.* 38.

S'yndipa, sm. Np. *b.* 188,1-3. 189 ..

syntaxisul, sm. syntaxe 157.

S'yria, sf. Nl. Syrie *b.* 204.

Ş, Şt (III, IIĮ).

şágă, sf. plaisanterie *b.* 290,3.

şálcă, sf. barque *b.* 302,3; **şalculíţă,** sf. dim. *b.* 302.

Şandru, sm. Np. Alexandre 38,2.

Şanta, Nl. *b.* 113,2.

şánţ, sn. (urĭ) fossé; retranchement 150. 197,2; *b.* 92,2. 141. 173,2. 240, 2. 3.

şápte, num. sept 12*. 42,2. 283,2. 322. 350; *b.* 131,2. 188,2. 204; *şeapte* 114. 146. 209,2 ..; *şăpte* 7; *b.* 67,2; **al şĕptelê,** le septième 49,3; **a şeptea,** la septième 2. 22,3. 33; *b.* 63,2; **şieaptesprăḑêce,** dix-sept 199,3; **şĕptezécĭ,** soixante-dix 151; *b.* 156; *-ḑăcĭ* 149; *şaptezece* 183,3; *-ḑecĭ* 5*,2; *şeptezečy* 61. 183,3.

şarpe, sm. (şărpi) serpent 36,2. 56. 60,3. 90,3. 102 .. 166,3; *b.* 6,2. 38. 59. 131,1.2. 153. 189,3 .. 232,2; —, (şerpi) 229. 230,3; *b.* 91,2.3. 163,3. 354,3 ..; *şarpi, b.* 138; *şerpe, b.* 340,3.

şarvaná, f. (le) chausse; culotte *b.* 33,2.

şáse, num. six 9. 21,2. 22,3. 293, 2. 317,3; *b.* 126,3; *şásă* 6; *b.* 60,2; *şêse* 103,3. 107,3; *şese, b.* 311,3; **al şasele,** le sixième 6; *al şease,* id. 253; *a şase,* id. 40,2; **a şase,** f. la sixième 33. 35; *b.* 168,3; *şastele, istr.* le sixième *b.* 285; **şease sprezéce,** seize *b.* 372,2; **şasezecĭ,** soixante *b.* 40; *şease-* 231,2; *şasăzăcĭ, b.* 360.

şatrár, sm. v. şetrar.

şbula, sf. *istr.* oignon *b.* 283,3. 284.

Şcheu, s. (ei) Bulgar 33,2. 61; **Şchée,** Nl. *b.* 33.

şchĭóp, aj. s. boiteux 127,2. 349; *scop* 25,2; **şchĭopéz,** vn. 1. boiter *b.* 66,3.

şcoálă, sf. (le) école 201,2; *b.* 27,3. 178,2. 249,2. 252,2; *şcolă, b.* 228,2; *şculă* 220,2.

Şcodra, Nl. *mr. b.* 276.

şe, *bnt. b.* 263 .. (v. ce).

şea, sf. (şele) *b.* 296,3. 342,3 .. 371, 2; *şê* 361,2. 362,2; *şêua, b.* 333,2; *şauă, b.* 306,2; —, (şeale) *b.* 326,2.

şele, s. (pl.) reins *b.* 223,2; *şale, b.* 332.

Şeptelíc, Np. 173,2.

Şebeş, Nl. 37.

şed, vn. 2. (şezuĭ; a şedea) être assis; s'asseoir; se coucher; se tenir; demeurer; rester 1*. 9. 18,1.2. 21. 32,2. 36, 1.2. 103,3. 124,2. 130,3. 167,2. 216. 263. 300,2. 304,2. 305,2. 314,2.3.. 329. 334 .. 353,2. 364,3; *b.* 19,3. 34. 41,2. 68,2. 119,3. 142,3. 169,3. 189,2. 369,

3; — (şedul) 210,2. 255; — (a şădea) 41,2. 163,2. 195,2. 284. 288,2. 301,3. 310,3. 311. 331,3. 352; *b.* 37,2. 60,3. 72,3.. 75,3. 107,2. 138,3. 143,3.. 166,3. 172,2. 256; — (a şidea) 335..; *b.* 98. 115,3. 198,3.. 216,3; *şed,* (şizul) *mr.* *b.* 264,2. 265. 268,3; **şedêrĕ,** sf. (κάθισμα) part du Psautier 1*. 24,2; —, (rl) assemblée 1*.

şeialaltă, *bnt.* *b.* 262,3 (v. altă).

şel, *bnt.* *b.* 262,2 (v. cel).

Şendrĕ, Np. 72..

şerb, sm. (l) serviteur; esclave 11*. 3. 12,3. 16. 67,3. 147. 186.. 248. 254,2. 257,2; *şerŭb* 49; *şărb* 179,3. 180; *b.* 72,2: *şărŭb* 179; **şerbésc,** va. 3. servir 367,2.

Şerban, Np. 38. 260. 333,2; *b.* 205, 3. 206; *Şăr-* 279. 290,2.3. 343,3; *b.* 127,3.

şerpurél, sm. petit serpent *b.* 339..

şerveţél, sm. petit essuie-main *b.* 370,2.

şes, sm. (url) plain; vallée 114,2; *b.* 209,2. 300,2. 321; *şăs,* *b.* 62,2; —, aj. plat, plain *b.* 219,2. 261,3.

şetrár, sm. şetrar; titre de noblesse en Valachie 44,3. 53. 62,2; *şatrar,* *b.* 220,2.

şez, v. şed.

şezătoare, sf. veillée; réunion *b.* 262. 348,3. 370; *şă-,* aj. assis *b.* 98,2. 180.

şfert, s. quartier *b.* 27,2.. 294.

şghiáb, sn. (url) gorge d'une montagne *b.* 314,2.

şi, cj. et, aussi 1 pass.; *si* = *şi* 216; *szĭ* 226,2..; *shi* 188; *b.* 183; *şă* 255,2. 256. 257; *b.* 262,2..3.. 263..; *şe* 134,2.. 3.. 175,2; *şi, istr.* *b.* 284. 286,3. 287.

şI, pr. réfl. 3. pers. dat. 4. 9; —, *mr.* *b.* 266 (v. gram.).

şie, (sieş) 52; *b.* 358,3 (v. gram.).

şiioru, sm. *istr.* seigneur, Dieu *b.* 284,1.2 (v. si-).

Şikhem, Nl. 35,3.

Şileşen, Nl. 173,3.

Şiloh, Nl. 36.

Şinca, Nl. *b.* 205; *Şincai,* Np. *b.* 205.

şindlesc, va. 3. couvrir des bardeaux *b.* 223,2. 337,2; **şindrilă,** sf. (ll) bardeau *b.* 291.

şineva, *b.* 262,2 (v. cine).

şioput-lu, s. *mr.* fontaine *b.* 275,2.

şiret, sn. (url) galon; passement *b.* 90.

şiriténie, sf. finesse *b.* 356.

şiroĭu, sn. (roae) torrent *b.* 289,3.

şiută, *b.* 330 (v. ciuta).

şleáh, chemin battu.

şliahtă, sf. ban 191.

şlic, sn. (ce) bonnet *b.* 3,3. 11,3. 121.

şoapta, sf. voix; chuchotement *b.* 288,3.

şoarece, sm. souris 161. 166; *b.* 12. 213,2..3.. 376,2; *-ice* 165,3; *b.* 11,2; *şoric, mr.* 270,2. 273; *b.* 269,3.

Şocuţ, Np. (Saxon) 208.

şofran, s. safran; crocus 356; *b.* 42, 3. 97,3. 319,2. 374,3.

şoĭm, sm. (l) faucon *b.* 328,1-3; *şoiim,* *b.* 137,3.

şóld, sn. (url) hanche *b.* 260,3. 309, 3. 332,2.

Şoldan, Np. 173,3.

şoldină, sf. maladie des hanches *b.* 26,2.

şoltuz, sm. (l) maire (Schultheiss) 38,2. 45. 93, 2; *-toz-* 43,2.

şopăcăitor, aj. médisant *b.* 208,3.

şopărlă, sf. lézard 357.

şoptesc, vn. va. 3. chuchoter; calomnier 352,2; *b.* 304,2. 362,3; *şopotesc* 248,3; **şoptitór,** aj. s. calomniateur, rapporteur 12*,3; *şopotitor* 50,3; **şoptire,** sf. (rl) séduction *b.* 58.

şoricel, sm. souriceau *b.* 362.

şovăĭésc, vn. 3. mentir (?) 10*,3; —, chanceler 290; *şuvăesc,* tergiverser, chanceler 122. 123,2; *b.* 98,3.

şovár, sm. fenouil 355,3.

şpán, sm. (l) gouverneur de province 218,3.. 219. 268,3.

ştăpărésc, va. 3. piler; broyer *b.* 225.

Ştefán, Np. 37,2. 44,3. 45. 173,2. 200; *-vodă* 174,1..2; **Stefánéşti,** Nl. 45,1.2 (v. Stefan).

ştempár, sm. (l) mineur; broyeur *b.* 223,3.. *-părţă,* sf. *b.* 224,3.

şterg, va. 2. (ştersei, -e) essuyer; effacer 186,3. 295,2. 300,3. 346,2; *b.* 46, 2. 229,3. 241,2; — *palme,* souffleter *b.* 303,3.

ştergár, sn. (e) essuie-main *b.* 339,2.

ştrêng, sn. (url) corde 359.

ştiflă, sf. *mr.* botte *b.* 265,3..

ştiinţă, sf. (ţe) science; connaissance; méditation 155. 211. 280. 293,3. 360; *b.* 2. 7,2. 155,2. 243,2. 247. 249,2;

cu—, sciemment 346; *b.* 201,3; *ştiinţele formose*, les beaux-arts *b.* 234,3.

ştir, s. blette *b.* 97,3.

ştir, s. essuie-main *b.* 334,3. 335 (v. peşchir).

ştíre, sf. (rĭ) savoir; connaissance; nouvelle; rapport 11*,2. 135,2. 217,3. 363,2; *b.* 65,3. 363,3; *cu —*, sciemment 87; *b.* 127; *fac —*, notifier 220,2; *b.* ; *-ri*, *b.* 97,3; *ştire*, *mr.* connaissance *b.* 266, 2. 268,3; **ştíu**, vn. 2. (ştiúĭu) savoir; connaître; entendre 1*,2. 5*,3. 1. 2. 3. 8. 14. 15,2.. 21. 25,2. 39,3.. 42,2. 3. 46,3. 47,3. 48,1. 3.. 51,3.. 54. 66, 3. 68,3. 73. 76. 86,3. 89,2. 100,3. 108, 1-3. 109,2. 116. 122. 126,2.. 179,3. 180. 182,2. 211,3. 241,3. 297,3.. 314, 3; *b.* 22,2. 74,3. 113. 158,3.. 203,3. 216,2. 224,2. 265,2. 312,2. 314,2; —, *mr. b.* 267,2. 279,2. 281,2; **ştiút**, aj. s. connu; expert; connaisseur; expérimenté 212,3. 260,2. 280. 366,3; *b.* 209,3; **ştiutór**, aj. s. connaisseur 25. 363,3; *b.* 21. 22; **ştiutúră**, sf. connaissance; science 31,3.

ştupésc, va. 3. cracher *b.* 90.

şúer, vn. 1. siffler *b.* 343,2; —, s. sifflement *b.* 345,3.

şugubéţ, aj. illusoire 324,2; **şugubínă**, sf. dommage; péché *b.* 258,2.

şúmă, sf. table de matières 126..

şupărĕz, vr. 1. *mr.* se moquer *b.* 270,3.

şupesc, vn. 1. courrir 95.

şuteálă, sf. (tele) flatterie, caresse 171,2.

şuţesc, vr. 3. *mr.* tourner *b.* 270. 271,3..

şuvâesc, v. şov-.

şvără, sf. corde, ligne; niveau 267,2.

Şved, sm. (ezĭ) Suédois *b.* 18,2. 3. 19,1.2..; **şvezesc**, aj. suédois *b.* 18.

T (T).

ta, pron. f. 2 pers. v. gram.

tabac, sm. tabac *b.* 116,2; **-chére**, sf. tabatière *b.* 116,2.

tabalhaná, sf. (ele) instrument de musique, orchestre 334,3.

Tabán, Nl. *b.* 300,3.

tábără, sf. (bere) camp *b.* 167. 197, 2. 206,2. 234. 252,3; **tăbărésc**, camper, jeter un camp; fondre 150. 333,3. 334; *b.* 300,2.

tábie, sf. (ĭĭ) retranchement; bastion *b.* 92,3. 244,3. 245,1.2.

táblă, sf. (le) table 23,2. 40; —, planche *b.* 360,3. 361.

tăbuéţ, sm. sac; besace *b.* 348,3.

tac, intj. *mr.* onomatop. *b.* 280,3.

tac, vn. 2. se taire 13. 31,2. 63,3. 64,3. 85. 169,2. 184,2. 327,2. 331. 365, 2; *b.* 200; —, (a taşe) *bnl. b.* 262,2; **tăcére**, sf. silence *b.* 161,3. 362,2; *-cêrĕ*, *b.* 5,2. 53,3. 149,2; *-cea-* 184,3. 213.

tăcĭúne, sf. rouille (du blé) *b.* 320,2.

tăére, sf. carnage *b.* 165; — *capuluĭ*, décapitation 89,3; **tăeáre** s., circoncis, Juif 15*,2; **tăeát**, aj. taillé 101; **tăetor**, s. coupeur *b.* 27; **tăetúră**, s. les circonsis, Juifs 16*..

taft, sm. *tatht*, taffetas 136,3; —, tapis.

tágă, sf. (a prinde —) nier 160,3..; **tăgádă**, sf. dénégation 213,2; **tăgăduésc**, nier; dénier 187,2. 245. 272,2; *b.* 206, 3. 256,2; **tagăduíre**, sf. dénégation *b.* 153,2.

tágmă, sf. ordre, classe *b.* 219,3. 220, 3. 222,2.

táĭcă, sm. père *b.* 229,3. 233,3.

táĭnă, (ne; nĭ) sf. mystère, sacrament; secret 8*. 47,2. 77. 79,2.. 88,3. 97,3. 114,1-3. 115.. 137,2. 161,2.. 200. 226. 233,3. 330,3. 346; *b.* 7,2. 26,2. 28. 74, 3. 106,3. 107.. 235..; *de —*, privé 169; *în —*, en secret; secrètement 29. 88. 112. 163,3. 186. 187,3; *b.* 69,3; *prin —*, id. *b.* 241,3; **-nic**, aj. s. secret 293,2; *b.* 107; —, initié 244; **tăĭnuésc**, va. 3. céler 245; **tăĭnuít**, aj. s. secret; discret; mystérieux 327; *b.* 145,3. 163,2. 245,2.

táĭu, (a tâĭa) va. 2. couper; tailler; tuer 47,3. 66. 71,2.. 81,3. 101,2. 104, 3. 113,2. 127,2. 133,2. 141,2. 171,2. 190,2. 192. 197,3. 204,2. 258.. 307,3. 308,2. 311. 342,3. 349,2, 355,1.2. *b.* 32,3. 42,3. 93. 117. 120,2. 140,2.. 197. 216,3. 239,3. 255,3. 315,3. 332,3; —, *istr. b.* 285,2; *talĭu*, *mr. b.* 266,3. 277. 282. 286,3.

talánt, sm. (ţĭ) talent 95,3.. 96.. 98,2. 158,2. 236,2. 275,3. 326,3..; *b.* 72,2. 154. 210,2; *-ndul* 279,2.3..; —, génie *b.* 246,3.

taláz, sm. flot *b.* 130.

tălc, sm. (urĭ) commentaire; explication 166. 297. 314,3.. 315,1..2; *b*

20,2.3. 21,2. 23. 57,2. 64,1.2. 73. 119, 2; —, fable 353; **tălcovánie**, sf. commentaire 110; **-cuésc**, va. 3. interpréter; expliquer; commenter 98. 166. 308, 2.. 312; *b.* 31,2. 163,2. 164..; —, traduire 260,2. 261,2. 313,3. 321,3. 358,3; *b.* 20,3. 50. 150. 202,3; — 77, 3. 180,3. 253,2; **-uíre**, sf. explication; interprétation 243,3; *b.* 20. 31,3. 106, 2. 122,2; —, traduction 260,2; **-cuitór**, interprétant *b.* 39.

táler, sm. (i) écu 38,3. 43,3. 45. 63. 90; *b.* 63,3. 64. 192,3; *talir*, *mr.* id. *b.* 265,3. 266..

táler, sn. (e) assiette *b.* 364.. 374,3.

tălhár, sm. (rı) brigand 235,3. 285. 294,1-3. 324,2. 358,1.2; *b.* 16. 17,2. 60,2. 64,2. 127,2.3. 312,2; *tyl-*, *b.* 170, 3; **-hărése**, aj. de brigand 234,3; **tălhuése**, va. 3. brigander; piller *b.* 71.

tălmăcése, va. 3. interpréter 51,2; *b.* 83,3; —, traduire 119,2. 130. 251, 2.. 280. 335,3. 360,2; *b.* 4,2. 30,3. 38, 2. 78,2.3. 79. 240,3; **-círe**, sf. (rı) traduction 280. 336,3. 348,2; *b.* 76. 79. 252,2; **-cít**, sm. id. 86. 280,2; **-citór**, av. traducteur 280,1.2; *b.* 251,3.

tălnése, va. 3. rencontrer *b.* 233 (v. înt-).

tálpă, sf. (e) plante du pied *b.* 72, 2; **talpa găştíi**, chelidonium bonus 356,2.

tam, av. (slav.) là 43,2. 134,3..

tămăduese, va. vr. 3. guérir 10*,3. 11*,2. 137,2. 138,2. 148,3. 248,2. 252, 2. 285. 319,3. 350; *b.* 63,3. 246,2; **-uíre**, sf. guérison 51,2. 321,2.

tămă'e, sf. encens 294,2.. 367,3; *b.* 67,1-2. 167. 204,2. 345.

Tamas, v. Thoma.

tămbár, s. robe, manteau 21,3.. 36.

tămpă, aj. obtus 98,2.

tămpăne, sf. tambours 14,2.

tă'mplă, sf. (le) tempe *b.* 122,3.. 123..

tămpláre, sf. évènement 327,2; *tăn-*, *b.* 180,2; **tă'mplu**, vr. 1. arriver 43,3. 58,3. 69. 73,2. 90. 121,3.. 125,2. 127, 3. 152,2. 160,3. 177,3. 191. 192,2. 220. 231,2. 235,3. 266. 299,2. 349,2. 359,3. 360,3. 363; *b.* 2; —, *b.* 35 (v. înt-).

tănăr, aj. s. jeune 11,2. 12,3. 67. 131,2. 133,3. 134. 169,2. 230. 252,3. 276,3. 305,3. 306.. 319,2; *b.* 5,3. 27.. 51,3. 52,2. 67. 71,3.. 89,3. 91,3. 162, 3. 164,3.. 203. 212. 325. 362; *ti-* 35,3.

Tanasie, Np. 87,2.

Tăncenski, Np. 70.

tănd, v. tind.

tăngése, vn. 3. gémir *b.* 305,2; **tînga**, sf. gémissement 211,2; **tingíre**, sf. id. lamentation *b.* 42,2. 44. 376,2; *-ri*, *b.* 42,3; **tănguése**, vr. 3. complaindre; se lamenter 1. 3. 185. 288,2; *b.* 187,2. 323, 3. 341..; —, lamenter 147; *tâîn-* 181, 3; **-guíre**, sf. (rı) lamentation, plainte 67,2; *b.* 54,2. 140,2. 242,3.

tănjeálă, sf. (jelı) bascule *b.* 337.

tar, sm. poids, compensation 90. 233, 3; —, *mr.* âne *b.* 271..

Tarasie, Np. 78,3.

tărăş, av. traînant *b.* 132,2.

tără'ţă, sf. (ţe) son (du blé) *b.* 212, 3. 310,2. 376.

tărcáv, aj. barriolé *b.* 258,3.

táre, aj. av. puissant, fort; vigoureux; très, fortement 15*. 5.. 36,2. 56,2. 64, 3. 67,3. 84,2. 105.. 165,2. 193,2. 204, 3. 224,3. 262,2. 351,3. 360,3. 368; *b.* 13,2. 35,2. 67. 101. 145. 162,3. 173,2. 227,2. 228,2. 331. 332. 370,3; —, vitement 255,2; —, haut *b.* 33,3; *-ri*, *b.* 171,3; **tărişór**, vitement *b.* 334. 337.

tărésc, va. 3. traîner; —, vr. se traîner, ramper 222; *b.* 91,2; *-răsc* 359..; *b.* 98,2. 153,3; *-răesc*, *b.* 164. 177,3.

tărg, sn. (urı) ville, place; marché, foire 72,2. 217,3. 235,3. 294,3. 352,2. 361,3; *b.* 33,2. 34,3. 169,2. 214. 252, 3. 256,2..; *trăg* 38,2. 45,2. 114. 199, 2..; **tărguesc**, vr. 3. acheter *b.* 355,2; **tărguíre**, sf. (rı) licitation *b.* 221,3; *trăguíre*, achat 179,3; **tărguşór**, s. dim. *b.* 244,3. 245,3; **Tărgu-frumos**, Nl. *b.* 333,2; — **Jiuluí**, id. 73,3; **tărgovéţ**, sm. (i) marchand *b.* 219,2. 221,2.. 222, 2..; **Tărgovişt**, Nl. 135,2; *-şte* 156,3. 157,2. 236; *b.* 15; *-şti*, *b.* 4,2.

tărhat, sm. fardeau, bagage *b.* 260.

tarhón, sm. dracunculus *b.* 97,3.

tărîe, sf. force; vigueur; fermeté; vertu 14*,3. 3. 4. 6.. 7. 19,2. 24. 28. 31,3. 34. 35. 58. 86,3. 131.. 147.. 228,3. 250. 264,2. 313,2; *b.* 65.. 87, 3. 148,3. 186. 197,2. 230,2; —, puissance 169; —, rocher 154,3; —, firmament 34,1.. 3. 154. 288,3.. 303,3; *b.* 157,1-3; **tăríre**, id. *b.* 70.

tărlă, sf. parc de bétail *b.* 258,3. 260.

târnăcóp, sn. (coape) hoyau; pioche *b.* 312.

tăroásă, aj. f. enceinte 273. 274.

tărpesc, va. 3. souffrir 165,2.

tártar, sm. tartar 228,2; *b.* 143,3. 172,2.

tărzĭú, aj. av. tard, tardement *b.* 25, 2. 40, 3. 164, 3. 348, 3; *-zăe*, *b.* 26,2; *-ḑăe* 264,2; **-zĭór**, un peu tard *b.* 337.

tăslár, sm. charpentier 265, 3.

taştie, s. *en* —, *istr.* en vain *b.* 285.

tăt, 138,3 (v. tot).

tátă, sm. père 10*. 1,2. 7. 15. 17,3. 20. 28,2.3.. 31. 42,3.. 105,3.. 248. 311,3; *b.* 5,2. 36,3. 68,1.2. 69,1.2. 146, 3. 349,3. 361,3; —, avec le pr. poss.; *tătâni-meu*, mon, à, de mon père 184, 2. 273,3; *b.* 70,2..; *tătâni-tău*, ton, de, à ton père 35,2.3. 36,3. 67. 273,2; *b.* 96; *tătânisău*, son, à, de son père 37. 69,3. 90, 2; *b.* 50,2.. 82. 120. 359,2; *-ne-* 179, 3; *b.* 255,1.2. 256. 352; *tatul* 226,2.3.. 227,1.3; *mr.* — *(ăñĭ) b.* 276; **tătăcúţă**, sm. id. dim. *b.* 352,2. 353,2; **tatăl nostru**, la prière: „Notre père, etc." 220,2; *b.* 80,2; **tătăînrésc**, aj. paternel 2*,2.

tato, sm. *istr.* voleur *b.* 282,3.

Tătar, sm. (ĭ) Np. Tatar 191,2. 197, 2. 234,1-3. 235,1-3; *b.* 18,2. 25,3. 297, 3. 367..; —, (ăĭ) id. *b.* 204. 361,1.3; *b.* 3,2; **-rése**, aj. de tatar 71. 360,3; *b.* 81,2.

tău, pr. poss. 2 pers., tu 2*.. 1. etc. (v. gram).

táur, sm. (ĭ) taureau 282; *b.* 77. 258, 2. 368,3; — 35,1.2.

Tăutul, Np. 151; — *logofătul*, id. *b.* 34.

tăvălésc, va. vr. 3. rouler, tourner 45,3. 184,3; *b.* 98,3. 117,2. 322,3.

tăvane, s. *mr.* plafond *b.* 269,2.

Tavromenie, sf. Nl. 252,3; *b.* 203.

te, pr. pers. 2. sg. acc.; *ti*, *b.* 135, 1-3. 360,2.. (v. gram).

tea, prp. *mr.* pour *b.* 269,1-3. 271,2. 272,1.2.. 278; *tia*, *istr.* *b.* 284,2 (v. ti).

teácă, sf. fourreau *b.* 306..

teámă, sf. crainte 158,3; **têmere**, sf. crainte 49,3. 50,2. 346,3. 366,2; *b.* 212; *bună* —, respect 297. 298,1.3 (v. tem).

tease, sn. (urĭ) plat 222,3.. 223, 1.2..

teátru, s. théâtre *b.* 152,2.

Tecucĭú, sm. Nl. 71,3; *b.* 25,3.

Teca, sf. Np. *b.* 172; **Tecana**, sf. id. *b.* 172; **Tehaca**, id. *b.* 172,

tehne, sf. *mr.* art *b.* 276.

téĭu, sm. tilleul 357.. 371,2; —, tille 357.

telegár, sm. (ĭ) cheval de carrosse *b.* 258,2.

tem, vn. vr. 2. craindre, redouter 16*, 2. 6. 10,2. 21. 28,2. 68. 85. 89. 104,3. 129,2. 139,2. 155. 170. 180,2. 182,2. 213. 229.. 247,3.. 258. 273,3. 276,2. 289,2. 310. 342,3. 361,2. 368,1.2..; *b.* 4,2..3. 20,2. 41.. 84,3. 100,2. 106. 110,3.. 141. 148. 178,2. 186. 208,2. 215,2.246,3. 337,2; **-ător**, aj. s. craintif; religieux 146,3. 171,2; *b.* 67,3; *-ătoor* 5.

teméĭnic, aj. solide; sûr *b.* 93,2. 236,3; **teméĭu**, sn. (urĭ) fondament; base 228,2; *b.* 99,3. 128. 156,2. 220, 3. 221. 224,2. 300,3; **temelíe**, sf. (ĭi) fondament; fondation, base, abloc 112, 2.. 172,2. 270,2. 282. 315,2. 320; *b.* 42,3. 288,2..3; *themeallie*, (lli) *mr.* *b.* 277,3.

têmere, sf. crainte 12*.

témniţă, sf. (ţă, ţe) prison 2*,3. 3*, 2. 18,1.3. 19.. 59.. 96.. 104.. 149, 3. 224. 234. 359,3. 363. 364,3.

tênchiu, s. drachme *b.* 45.

Ténedos, sm. Nl. *b.* 84,2.

tentaţiun, sm. *istr.* tentation *b.* 284,3.

terşejíe, sf. compagnie *b.* 223. 226, 3; **-şej**, sm. (ĭ) compagnon *b.* 226, 3.

Tertil, Np. 6*.

Tertulĭean, sm. Np. *b.* 13,3.

teslim, s. *fac* —, confisquer *b.* 117.

testaménţ, sm. testament 124,2. 125, 2. 128,3. 260,2.. 347. 348,2..; *-mânt* 126; *b.* 156; —, dernière volonté.

Tetra-evanghel, sm. les quatre Évangiles 17.

Tever, sm. Np. 55.

Thadeu, sm. Np. 194,2.

Thales, Np. *b.* 13.

Thamara, Np. 276,3; **Thamaria**, sf. Nl. 65,3; — 68.

Tharsis, sm. Nl. 367,2.

Theagen, Np. *b.* 91..

Theoctist, Np. 70,3..; **Theodor**, Np. 78. 224 (v. Toader); **-dora**, id. 319,1.. 2; **-dosie** 60. 93,2. 164. 168,3. 279,2.

280,2; *Todosia* 91,3; **Theofil**, Np. 98,2. 110. 261,2; **-filact**, id. *b.* 20; **-ofilit** 61,2.

theologhia, sf. théologie 159; *b.* 60. 253,3; *-ghiia* 204.

Theona, Np. 257.

Thesalonic, Nl. *b.* 78,2 (v. Solun).

thesaurarie, sf. trésorerie *b.* 223.

Theti, Np. *b.* 89,1.2..; **Thetalie**, sf. Np. Thessalie 320; *b.* 90; **-lieese**, aj. de Thessalie *b.* 80. 88,3.

Thoma, Np. 130. 187. 194,2; *b.* 86; *Toma* 91,3; *Tamas* 227,3; *-aș* 38.

ti, pnp. *mr.* pour; de; sur *b.* 270.. 276,2. 279,2. 281,2.. (v. tea).

ticăit, aj. misérable *b.* 145,2; **ticăiă**, sf. (le) misère 9. 25; **ticălós**, aj. s. misérable; indigne; pauvre; malheureux 85. 157,2. 242,2. 315,2. 355,2; *b.* 40, 3. 47,2.. 48,2. 83,2. 85,1.2. 126,2. 141,3. 142,2. 152. 196. 197,3. 204, 3. 212,2. 231,3. 239,2. 357,3. 363,2; **ticăloșie**, sf. (ii) misère 348.

tichíie, sf. bonnet *b.* 266,3.

ticnă, sf. repos *b.* 161,2. 361,2; **ticnésc**, va. 3. faire du bien *b.* 353,2; **ticnit**, aj. paisible 292; *b.* 362.

ticsit, aj. encombré; tout plein *b.* 352.

tie, *b.* 184 (v. ție).

Tighinea, Nl. *b.* 18,2.

tigru, sm. le tigre 58; *b.* 61,2.3. 134; **Thigru**, Nfl. *b.* 167,2.

tigva, sf. (ve) courbe *b.* 44; —, crâne *b.* 361,3.

tiha, sl. de là (?) 134,3.

tij, (slav.) idem, le même 93,2. 103; *b.* 181,3.

timielíie, sf. *mr.* respect *b.* 267,3.

Timon, Np. 283,3.

Timotheĭu, Np. 269,3..; *Tym-* 153.

timp, sn. (ure, rĭ) temps 240,3. 256, 2; *b.* 235; *tămp*, *b.* 201,3.

timpin, va. 1. rencontrer 182. 187, 3. 188. 201,2. 285,3; *tăm-* 67. 287. 301, 3. 302..; **timpinare**, sf. rencontre 1,3. 229; *tămăp-*, sf. id. 1. 3. 67; **timpinălă**, id. *b.* 115,2 (v. înt-); **timpinát**, s. maladie contagieuse 286,2.

timpurĭú, temporaire; prématuré 264,2; *b.* 26,3. 59,2.

tină, sf. (nĭ) boue 254,2. 293,3. 360, 2; *b.* 17,2. 98,3; **tinâ-ĭuby**, qui aime la terre 56,3.

tind, va. 2. (tinsei) étendre; tendre; entrainer 15,2. 64,3. 101,3. 189,3.. 234,2. 272,3. 366,3; *b.* 52,2. 57. 176, 2. 241,3; *tînd* 49,3; *tănd* 313 (v. în-).

tíndă, sf. (de) vestibule; porche 72, 3. 173; *b.* 12; —, prætorium 6*.

tine, pr. 2..pers. *mr.* tu *b.* 270,2 (v. gram).

tinerél, aj. sm. (el) jeune; petit-fils 247,2. 265,3. 282,3; *b.* 305. 332; *-năl-* 315,2; **tineréțe**, sf. pl. jeunesse 7; *b.* 48,2. 109,3. 373,2; *-ereță*, *b.* 111; *-erê-* 110,3. 179,3. 180,2. 292; *b.* 151. 176; *-ereațe* 266,2; **tinerícă**, aj. f. jeune fille *b.* 318; **tineríme**, sf. jeunesse *b.* 313; **tinerlór**, aj. dim. très jeune *b.* 326,2 (v. tănăr).

tingese, **-gire**, v. tăngesc.

tinós, aj. fangeux; vaseux 360,2; *b.* 26,2..

tip, sn. (urĭ) type; figure *b.* 205,2.

tipár, sn. (e) imprimerie; typographie, presse 38. 78. 103,2. 114,3. 201. 290,3; *typ-* 216,2. 236,3. 237; *b.* 30,3. 79. 150. 207. 234,2; **tipărése**, va. 3. imprimer 33,2. 38. 78. 87,3. 94,1.3. 98,3. 109,3. 114. 125,3. 237. 268,2. 280,2. 290,1-3. 335,2; *b.* 53,2. 202,2; *typ-* 260. 340,2; —, faire représenter *b.* 163,3; **tipăríre**, sf. édition *b.* 360, 2; *typ-*, impression *b.* 234,2; **tipărítul**, s. impression 236,3; *b.* 86,2; *ty-* 348,2; **typárnă**, sf. typographie 94,3; **tipárnic**, aj. imprimé 158,3; **-niță**, imprimerie 246,3. 250,3.

tipic, sn. (e) modèle 218; —, rituel 260,2.3. 261.

tipíre, sf. imitation, image 245,3.

tipografie, sf. (ii) typographie; imprimerie 268,2. 269,2. 270,2. 280,2. 343; *ty-* 125. 236,3.. 261,3. 328. 337..; *b.* 30,3.

tiposesc, va. 3. former 145,2; **-síre**, formation 163,2.

tipsíe, sf. (ii) braisière *b.* 43, 1.2. 44, 2. 89.

tirán, aj. s. tyran 146,3; *b.* 9,3. 14, 2. 76,3. 152. 229,3. 230. 363; *tirian*, *b.* 180,3; *ty-*, *mr.* *b.* 266,2; **tirănĕ'ște**, av. tyranniquement *b.* 238,3; **tiranie**, sf. tyrannie *b.* 197.

tiriac, sm. remède *b.* 138.

tísă, sf. if *b.* 342,2.

tist, sn. (urĭ) officier *b.* 226,3.

titesc, va. 3. viser *b.* 297,2 (v. chitesc).

tit, sn. titre *b.* 34,3. 35; *titu, b.* 201, 3; *titulúș,* id. 189,3. 190.

Tit, sm. Np. Tite 15*,3; *b.* 237,3; *Titus* 47,2.

Tiverie, s. Nfl. (Tibre) 59,2; —, Np. (Tiberius) 358,3.

tîvgă, sf. calebasse; gourde *b.* 373.

tîz, s. homonyme 209,2.

tîlcovanie, 54 v. (tâlc).

toácă, sf. (cl) planche de bois ou de fer au lieu des cloches d'église *b.* 3.

Toader, sm. Np. Théodore 43,2. 53, 2; *b.* 244,2; **Toderașco,** id. 199,3 (v. Theodor).

toámnă, sf. automne 49,3; *b.* 26,2. 58,3. 59,1-3. 329,2. 365,2.

toánă, sf. mauvaise humeur; manie 213,3; —, sort *b.* 57,2.

Toaneștĭ, Nl. (?) *b.* 333.

toártă, sf. anse *b.* 338,3.

toc, va. 1. sonner 218,3; *b.* 238,3. 376,3; **-átă,** hachée *b.* 42,2. 43. 44,2.

tochílă, *b.* 137,2 (v. topilă).

tocma, aj. plaine 19; —, av. justement; exactement; comme; égal 20. 58, 2. 60,2. 89,3. 94,2. 96. 120,2.. 132, 2. 156,3. 278,2. 329,2. 353; *b.* 41. 205, 2; *de a* —, id. *b.* 9,2; *tocmai, b.* 366,2; *togmai, b.* 336,2. 367.

tocmálă, sf. (elĭ) stipulation, arrangement; accord 38,3. 45. 75,1..3. 91,3. 103. 119,2. 120; *b.* 13,3. 221,3; —, institution; organisation 76,2. 79. 89,2. 140,3. 218,2. 220. 284,3; — 139..; *cu* —, mesuré 313,2; *fără* —, dérangé 88,3; *-mê-,* (le) institution; création 3. 17,2. 18,2. 39,3. 81. 88,2. 119. 193. 197,3. 364,3; —, accord 87. 223; *b.* 376; —, affaire 366,3; —, ordonnance 354,3; —, règle 307,3; *b.* 166,2. 189,2; *-melă* 208; **tocmésc,** va. 3. instituer; organiser; établir 24,1.2. 25,2. 57,2. 115. 190. 244,2. 343,3; *b.* 53. 158,2; — 79,3. 125,3; *b.* 24,2; —, régler 47, 2. 185,3.. 193; *b.* 68; —, fixer; arranger 71,1..2.. 76,2. 159. 171,3. 360; *b.* 19.. 166,2. 216,3; —, diriger *b.* 18; —, nommer 191. 237; *b.* 178,3; —, conduire 47; —, louer *b.* 128,3; —, réparer *b.* 335,3; —, s'engager 220,3; —, composer 166,2; —, vr. convenir; tomber d'accord; marchander 6*,2. 43,3. 62, 3. 63. 91,3. 120,1.2. 136. 151,2.3. 162. 296,2; *b.* 336,2. 355,1.2; *-cŭm-* 92,2; **tocmíre,** sf. constitution 166,2; —, institution 193; —, ordre 288,3; *b.* 164, 3; *tog-,* ordre 334,3; **tocmitór,** instituteur 159,3; —, compositeur 111,2; —, économe 47,2.

Todosia, Np. v. Theod-.

toeág, sn. (toeage) bâton 322; *toĭag* 36. 194,3. 273,2. 283. 306,1.2; *b.* 41, 316,3.. 331..; *toeag* 320,3. 322; *toĭag,* coup de bâton 199,2.

Toma, v. Thoma.

Tomeștĭ, Nl. 151,3.

tomnátec, aj. autumnal 12*; **tomnésc,** va. 3. faire passer l'automne *b.* 329,2.

Tomșea, sm. Np. 174.

Topeltin, Np. *b.* 3,2.3.

topésc, va. vr. 3. fondre; dissoudre; se fondre 15,3. 30. 228,2. 282,2. 368, 2; *b.* 45,2. 46. 104,2. 217,3. 219. 238,3. 327, 2. 365,2.

topílă, sf. rouissage; macérage (du chanvre); *tochilă, b.* 137,2.

topór, sn. (oare, oară) hache; cognée 361,2.3. 362,1-3; *b.* 88,3. 129.

tora, av. *mr.* maintenant *b.* 266. 270,3.

torc, va. 2. tordre; filer 8*,3; *b.* 298, 2. 320. 348,3. 349,2.

Tordaș, Np. 37.

tormentum, s. (latin) *b.* 240,3.

torn, va. 1. (turnal) verser 273,3. 317,3. 320,3; *b.* 20,3. 42,2. 44. 238; —, retourner 13,2. 61. 222,3. 273,3; *turn, mr.* id. *b.* 267. 280,3. 284; —, *istr.* id. *b.* 286,3.

tortul, s. trame; fil *b.* 120.

tot, aj. (ṭoată; toțĭ, toate) tout; chaque; —, av. toujours; entièrement 6*, 3. 16*,2. 1..2.. 11. 18. 25. 27,3. 28. 30. 34,3. 51,2.. 54,2. 70,3.. 77,1.2. 88. 111. 113,1.2. 126. 263; *b.* 19,3. 21, 2. 24. 101. 105,2.. 107,2. 160,3. 166. 169,2. 215,3. 219,3. 257,3. 304,3. 308. 362,2; —, cependant 163,3; *b.* 246,3; —, (toțĭ) 258; —, (tuturorah) 136,3; —, (toate) 1; —, (toată) 1*,2; —, (tuate) 363,3; —, (totă) 239,3; —, (tôte) 1. 35. 47,2. 111. 266,3..; *b.* 171,3; —, (toôte) 3. 4; —, (totĭe) *b.* 262,2; —, (tute) *mr.* *b.* 264,3. 266,3. 267,3. 269,2. 270,3. 272,3. 276,2; —, (e, ți) *istr.* *b.* 283,3. 286,2; *tot cela,* quiconque *b.* 37; *cu totul,* tout à fait *b.* 91,1-3. 107,2.. 143; *de* —, entièrement; tout à fait; très 123,

3. 139,2. 160,2; *b.* 21,3. 62. 109,2. 292. 344,3; *di —, b.* 143,3. 160,3; *tot dêuna,* av. toujours 45,3. 166. 167,3. 277. 306, 3. 323. 338,2; *b.* 39,2. 151,2. 164; *tot diuna, mr.* id. *b.* 266,3; *tot una,* id. *b.* 295,2; **tótuși**, cependant *b.* 201,2; *totuluș; cu totuluș tot,* entièrement 95.

Totruș, Nfl. 38,2 (v. Trotuș).

továrâ, sf. fardeau 36,2 (v. povară).

tovărăș, sm. (i) compagnon; associé; camarade 143,3. 144,3; *b.* 48,3. 84,3. 85,2. 180; *-roș, b.* 125,3. 130. 131,3; **tovărășíe**, sf. (ii) compagnie; association *b.* 47,2. 84,2.

Tovia, sm. Np. 79,2; *Tovit,* id. *b.* 62,2.

trâ, prp. *mr.* pour *b.* 263,3. 265. 266. 267,2; *tra, b.* 264,1-3.

trabă, v. treabă.

tractír, sm. cabaret *b.* 325,2.

tradiciúne, (i) sf. tradition *b.* 268,2.

trăesc, sn. 3. vivre 16*,2. 32. 96,2. 136,2. 197,2. 210. 235,3. 327,3. 349, 3. 353,3; *b.* 2. 7,2. 31,2. 58,2.. 68,3. 88. 187,2. 241,3. 322,2 (v. traiu).

trag, va.vn.2. (traș, trăsei) tirer; traîner 5. 15,3. 16,2. 51. 83. 95,2. 96,3. 219. 258. 282,3. 299,2. 365,1.3; *b.* 3. 17,2. 32,3.. 34. 72,3. 89,3. 91,2.3. 125,3. 131,2. 132,2. 162,3. 212,2. 234,3. 244, 2; —, attirer *b.* 244; —, étendre 215; —, continuer 343,3; —, accumuler 13, 2; —, ramper 35; —, louvoyer 110,3; —, partir 143,3; —, souffrir *b.* 102,2. 182,2. 350,3. 374,2; — *nedêjde,* espérer 315; *b.* 375,3; — *vănt,* souffler 300,3; *b.* 177,2; — *de moarte,* mourir *b.* 293,2; — *zefchĭurĭ,* banqueter *b.* 104,3; — *danț,* danser *b.* 331,3; —, vr. se retirer 137. 319,3; *b.* 35,2. 242,3. 327; —, provenir; descendre; dériver 252,3. 353,3; *b.* 6,3. 33,2. 51,2.. 220; —, apparaître *b.* 75,2; —, *mr.* tirer *b.* 268,2; —, *istr. b.* 284,3.

tragedie, sf. tragédie *b.* 205,2; *-ghedie, b.* 152,2.

trágere, retraite; recours *b.* 151,2; —, respiration *b.* 254,2; *trageare, mr.* l'action de tirer *b.* 271,2.

Trăgoviște, Nl. 33,2 (v. Tărg-).

trăĭ, v. treĭ.

tráinstă, sf. havre-sac 194,3.

trăitór, aj. vivant 202,2.

tráiu, sn. existence; bonne vie 170, 3. 275,3..; *b.* 9,2. 11. 173,3. 293,2. 362,3 (v. trăesc).

Traĭan, Np. 197,3. 308,2; *b.* 1,2.. 3. 2..; *Troian* 196,3.

trămbiță, sf. (țe) trompette 71,2. 158. 192. 316. 334,3; *b.* 311; *-ta* 14*, 3.. 233,3. 254,2; *trimbița, b.* 88,3; **trâmbițáre**, sf. l'action de sonner la trompette 233,3; **trâmbițéz**, va. 1. sonner la trompette *b.* 141,2

trămur, v. tre-.

trandafĭr, sm. (i) rose 356; *b.* 45. 46. 67,2. 176,2; *Trandafir,* Np. 93,2.

trăndav, aj. s. paresseux *b.* 247,2; **-dăvesc**, vr. 3. devenir paresseux *b.* 142; **-dăvíe**, sf. paresse *b.* 198,3.

trântesc, va. 3. jeter à terre *b.* 131. 141. 296. 299,2. 365.

trănzi, sm. pl. hémorroïdes 300.

trapezárĭu, sm. réfectoire *b.* 207.

trăsnésc, va. 3. foudroyer *b.* 64,2.3. 331,1.2; —, claquer; sonner *b.* 312. 352; *trăznesc, b.* 240; **trăsnet**, foudre; tonnerre *b.* 51. 64,2.. 180,3; —, carreau de foudre *b.* 64,2; *-snit, b.* 181,3; *tresnet, b.* 363,3; *-snit, b.* 242,2.

trăsúră, sf. trait 211,2.

trat, sm. *istr.* fois *b.* 284,2.

treábă, sf. (trebĭ) affaire; occupation 46,2.. 77,3. 78,2. 224,2. 332,3. 351, 2; *b.* 29,2. 81,3. 113,3. 155. 202,3. 249, 3. 312,3; —, travail 171,3; *b.* 19,2. 350,2. 351; —, utilité 79,2. 94,2. 283, 3; *b.* 99; —, affaire; responsabilité 88, 2. 89. 93,2; —, droit 75; —, importance 328,2; —, nécessité; besoin 13. 304,2. 338,3. 350. 364,3; *b.* 12; *nice de o—,* vaurien; inutile 119,2. 144,2. 184, 3. 266. 351; *fără de —,* id. 212,2; *cu —,* ayant du succès *b.* 202; —, adroit *b.* 40,3; *de bună —,* utile 313; *triabă* 148, 3. 245; *trabă* 74,2. 207,2; *b.* 113; *trebă.*

treambur, *mr.* v. tremur.

treáptă, sf. (te) degré; marche, rang 173; *b.* 154,2.3. 220,2.3. 234,3; —, (treapce) 249,2.

treaz, aj. sobre 47.

trebuésc, va. vr. 3. avoir besoin; il faut; être nécessaire 25. 39,3. 41. 42,3. 48,2. 52,3. 111. 123,2. 125,2. 169,2. 277,2. 3.. 291.. 292,3. 349,2; *b.* 31,2. 3. 68,3. 77,3. 112. 148,2. 170,2. 180,2. 221,3. 310. 369,2; *trêb-* 305,3; *trib-* 5. 82,2. 221. 222,3.. 262,3. 312; *b.* 258,2. 261,2; *tră-* 217,2; **trebuinčós**, aj. s. nécessaire 246,2; *b.* 28. 87.. 128,3. 129.

148,2..355,2; *trîb-, b.* 124,3; **trebuínţă,** sf. (ţe) besoin; nécessité 279,2. 343,3. 344,3; *b.* 50,2. 163,3. 180,2. 188,3. 249, 2; *cu —,* nécessairement *b.* 154,2; *de —,* nécessaire 345; *b.* 30,2. 77,3. 131. 151.

trec, vn. va. 2. passer; cesser; faire passer 14*,2. 15*,2. 4. 7. 8,2. 56.. 57. 67,3. 68,3. 71,2.3. 84. 86. 128,2. 131, 3. 145,3. 162,3. 166. 197. 203.. 229, 3. 267,2. 302.. 325,2.355; *b.* 13,2. 83. 114,2. 126,2. 128,3. 214,3. 233,3. 300. 316. 322,3; —, surpasser 16,2; —, échapper 54,3; —, partir; sortir 18,2. 55,2; —, transcrire *b.* 126,2; —, ignorer 199; *— cu vedêre,* négliger 283,2; *b.* 90, 2; —, *mr.* passer *b.* 264,2. 275; —, *mr.* vivre *b.* 268,2. 273,2; **trecătór,** aj. s. passant; passager; temporaire; périssable 23. 96,2. 99. 131,2. 202,3.. 318, 3; *b.* 260. 272,2. 298,2; **trecătoare,** sf. (pl.) passagères 14*,2; *b.* 152,2; *tră-* 213,3; **trécere,** sf. l'action de passer 360,2; *b.* 243; —, instabilité *b.* 5; —, influence *b.* 349,2; **trecút,** aj. s. passé; les choses passées 24,2. 146,3. 205,2; *b.* 1,3. 13,2.3. 24,3. 48. 75,3; —, *mr. b.* 272,3.

treclêt, aj. maudit 63,2; *tri-* 93,2.

tréer, va. 1. battre le blé *b.* 333; *trier, b.* 62,3. 336,3..; **trierătór,** aj. s. batteur en grange *b.* 62,3.

treĭ, num. trois 2. 17. 70.. 298,1. 2; *trii* 71,3. 183,2; *b.* 32,3. 66,3. 139, 2. 216,2.. 245. 301,2; *tri* 226,2..; *trăi* 142; *b.* 114,3.. 117,3; *tre* 95. 145, 2; *treilli, mr. b.* 277; **al treilea,** le troisième; *al treile* 5*,2; *al trelê* 94,3; *al triile* 132,2; *b.* 60,2. 217,2; *ai treĭĭ* 6; **a treea,** f. la troisième 8. 25. 32,2. 34,2; *b.* 157,3; *a treia parte,* le tiers 191,3; *b.* 45. 46; *a treia* 227,3; *a treiea* 43,3; *b.* 10; *a trâe, b.* 112,2; **Trei sfetiteli,** nom d'une église 103,2; *Trei sfetitele* 118; **treizecĭ,** trente *b.* 145,2; *trei zăcĭ, b.* 210; *treizeci* 53,2; *trii zăcĭ, b.* 63.

tremésul, s. épître 9*,3; *-mi-* 10*,3.

tremêtere, sf. (rĭ) épître 10*,3. 11*.. 12*,3. 15*.

tremiţ, v. trimit.

trémur, vn. 1. trembler 222. 230,2; *b.* 74. 182. 229,3; *trămur* 141,3; *treambur, mr. b.* 280.. 281,3; **tremur,** s. tremblement 266,3; *b.* 41; **-rare,** *mr.* id. *b.* 267.

trenţuesc, vr. 3. se dégueniller *b.* 361,2.

trepetnic, (e) l'oracle des palpitations (un livre) *b.* 122,2 (v. tripelnic).

trestie, sf. (ĭi) roseau de marais; jonc 9. 169,3; *b.* 336. 338,3.

treti, (slav.) le troisième 173. 3. 253; *b.* 15,2.

tréucă, sf. auge 85,2.

trezése, vr. 3. s'éveiller *b.* 289; *trezvesc* 13*,3. 170; **trêzvă,** aj. f. réveillé 276,2; **trezvitul,** s. l'éveillement 55,2.

tri, v. treĭ; *triabă,* v. treabă; *triclêt,* v. tre-; *trier,* v. treer.

Trifan, Np. 62,2.3. 63,1.2.

Trikis, Nl. 158,3.

trimit, (iş, iseĭ) va. 2. envoyer 4. 5. 68. 73. 81,3. 128,2. 132,3. 192,1-3. 334. 355,2; *b.* 39.. 56,2. 113,1-3. 126,3. 200; *-met* 20,2. 73. 100. 129,2. 132,3. 158,3. 221,2. 263,2; *b.* 34,2. 38. 245, 2. 362,2; *-măt* 306; *b.* 136,1.2; *trîmiţ* 4. 7. 8,1-3. 15,3. 26,2. 30,3. 100,2. 130,3..; *tremit* 3*,2. 5*,3. 7*,3. 17, 3. 109,2. 140,2. 148,2; *b.* 71,3; *tremet* 8,12. 31. 137,2; *trumit, b.* 179,2.. 199; *trumet, b.* 33,3; *treimet* 8,2.. *trămit* 137; *trămit* 316,2; **tremiţătór,** aj. s. qui envoie 36.

tripélnic, calendrier *b.* 58,3 (v. trepetnic).

trist, aj. triste; affligé 223,2; *b.* 69, 2. 151,3. 175. 193,3..

trivún, sm. tribun 256,3. 257,3.

Troáda, Nl. 58,2. 186; *b.* 82,2. 83; **Troadetan,** Troyen *b.* 89,2; *-di-, b.* 196,3.

troĭán, s. retranchement 197,2.

Troian, v. Traian.

trọíţă, sf. trinité 109,3. 156,3. 172, 3. 298,2. 314. 344,2. 363,2; *b.* 62,3. 79,2; *troica,* id. 226..; **Troiţ,** Nl. *b.* 54.

tron, sm. trône *b.* 169,3; —, arche *b.* 322..

tropár, sn. motet *b.* 15,2.

tropotése, va. 3. frapper 249.

tróscot, s. sainfoin 14,3. 281,2.

Trotuş, Nfl. 72,3. *Totruţ,* 38,2.

tru, pp. en; dans 86; —, *mr. b.* 263, 2. 264,1.2. 269; *tr'an,* dans une année *b.* 280; *tr'oara, mr.* immédiatement *b.* 264,2; *tu, mr. b.* 269,1.3. 279,3. 280, 3. 281.. (v. întru).

trúdă, sf. travail, peine 89. 98,2. 140,3. 145,2. 197. 207. 255,2. 285,3; *b.* 48. 53,3. 357,3; **trudésc**, vr. 3. se fatiguer; travailler 109. 146,3. 211,3. 240.3; *b.* 161,3. 226,2; **-díre**, sf. peine; labeur *b.* 252,2; **-dít**, aj. 107,3; *b.* 200,3.

trúfă, sf. orgueil; vanité 12*. 12. 54,3; **trufáș**, aj. orgueilleux 13*. 267, 3; *b.* 8. 206,2; **trufășíe**, orgueil 84,2. 85, 2; **trufésc**, vr. 3. se glorifier; s'enorgueillir 96,2. 341; *b.* 9,3; **trufíe**, orgueil 4. 170,2. 277,2. 287,3; *b.* 5,3. 6, 3; *-șie*, *b.* 261,2.

Trufanda, Np. 134,2 .. 153,3.

trulă, *b.* 74,2. (v. turlă); **tr'oară**, *mr.* *b.* 264,2 (v. tru).

trup, va. 1. *istr.* chasser *b.* 284,2.

trup, sn. (ure, urĭ) corps; chair 8*, 1 .. 2 .. 14* .. 2,3. 5. 9. 20,2. 23. 30, 1.2. 45,3. 49,1.3. 52,1.3. 54,2. 77. 100, 2. 104,3. 112,3. 115. 117,3. 124,2. 131. 139,2. 167 .. 186. 192. 258,2. 274,3. 316,3. 317 ..; *b.* 3,1,2. 17,2. 46,3. 47, 2.48.49.62,2.216,3.240; **-ésc**, aj. corporel, charnel 30,2. 50,2. 52,2. 83,3. 268,3. 309,2; *b.* 16,2. 101; **-peáște**, av. corporellement; matériellement 240; *-pește*, *b.* 20,3. 203,2; *-peșce*, *b.* 220,3; **trupíță**, sf. dim. *b.* 344,3; **-pușór**, dim. *b.* 290, 1-3. 317,3.

trupină, v. tulpină.

tser, 124 .. (v. cer).

tu, pr. pers. 2. tu 2*. 14*. etc.; *tine* 13*; *tĭnre* 3*,2. 5*,1.3. 6* (v. gram.); —, *mr.* v. tru.

tufă, sf. buisson; broussailles *b.* 127, 3. 210,3. 214,2. 339 ..

tufecĭú, sm. armurier *b.* 245; **tufigĭú**, fusilier *b.* 114,3. 115,3; **tufigibașa**, commandant des gendarmes *b.* 114,3. 117.

Tukeli, Np. 333,3. 334 ..

túlbă, sf. carquois *b.* 92.

túlbur, vr. se troubler *b.* 355,2; **-ráre**, sf. (ărĭ) trouble; agitation *b.* 84. 115,3.

Tulie, Np. 342.

tulpínă, sf. tige; tronc *b.* 30,2. 331, 3. 370. 376,2; *trupină*, *b.* 72,2. 327,2.

tun, va. vn. 1. tonner; gronder 164, 3 .. 165,1-3. 250,2. 347; *b.* 64,2. 66,3. 240. 343,1.2; **tun**, sn. (urĭ) canon; pièce d'artillerie 333,2. 335,3; *b.* 18, 1-3. 19,1.2. 240,1.3.

tunce, av. alors *b.* 283; *tunțe*, *b.* 282, 3 (v. atunce).

tunêrec, s. obscurité; ténèbres 368; *-nea-* 229 (v. înt-).

túnet, sn. (e) tonnerre 296,2. 302,3; *b.* 26,3. 50,3. 59,3. 64,2 .. 147. 327,2.

tupésc, va. 3. aplanir *b.* 84.

tupilát, aj. caché; écrasé 337,2; *b.* 368,2.

Tura, Np. nom d'un idole *b.* 52,3.

turbăcĭúne, sf. rage; fureur *b.* 243, 2.3; **-báre**, id. *b.* 366,2; **-béz**, vr. 1. s'enrager; devenir furieux *b.* 238. 241. 243. 246,3. 290. 302,2.

túrbur, va. vr. 1. troubler; agiter; déranger; se troubler; s'inquiéter 214, 2. 328. 331; *b.* 24 .. 70,2. 87,2. 132. 140. 143. 185,2 .. 236,3. 329,2; —, faire perdre 266; —, épouvanter 283; **-êlă**, sf. agitation, trouble; désordre; peine 29,2. 132; *b.* 236,2; **-áre**, sf. (ărĭ) id. 67,3. 100,2. 292. 314,3. 331. 337,2. 339,3; *b.* 7,2. 23,3. 198; *turbare*, id. 130,2; **-e**, aj. troublé *b.* 326.

turc, s. turc 6. 71,1-3. 72 .. 146,2. 150. 177,2. 191,2 .. 3 .. 192 .. 200; *b.* 19,3. 116,3. 297,3. 243. 244,2. 245,3. 366,3; **-ésc**, aj. turc 71. 146. 191,1 .. 3 .. 192 .. 334,2; *b.* 81. 112,3.

Turcogreție, nom d'un livre 146,2.

Turda, Nl. 176 ..

túrlă, sf. (le) coupole 172,3; *trulă*, *b.* 74,2; **turlișór**, sn. (șoare) id. dim. 172,2 (v. turnu).

túrmă, sf. (me) troupeau 59,2. 60, 2. 76,3. 84,3. 88. 193,3. 257,2; *b.* 11, 2. 25,3. 153,2. 352.

turn, v. torn.

turnu, sn. (urĭ) tour; flèche 114,2. 176. 205,3; *b.* 50,2. 130,2 .. 3 .. 141. 207,2 (v. turlă).

Turmos, Np. 59.

turtésc, va. 3. écraser *b.* 361; **-tít**, aj. aplati 350,3.

turtureá, sf. tourterelle *b.* 69,2 ..

turturez, vn. 1. trembler *b.* 307,2.

turuétic, aj. fou; confus d'esprit *b.* 94,3.

tuse, sf. toux 18; *b.* 26,2.3.

tus-trei, tous les trois *b.* 99,3. 298 (v. tot).

tutínderea, av. partout 212. 239,3; *-denea* 273,2; — 358,3 (v. pretu).

Tutova, Nl. 71,3.

tutun, s. tabac *b.* 221,3. 222.

Tversca, Nl. *b.* 54,2.
tvoréţ, sm. créateur 241,3.
typar, typograf v. ti-.
tyran, *mr.* v. ti-.
Tyrul, Nl. 19.

Ţ (Ц).

ţá, pr. rel. *istr.* que *b.* 282,2.
ţa, intj. hé, à droit *b.* 345,3.
ţap, sm. (l) bouc 15,2. 282; *b.* 118,3. 214,1.2.. 309,2. 361.
ţápă, sf. pâle 294,2.3; *ţeapă, b.* 302.
ţăr, sf. *o—,* un peu *b.* 229.
ţárâ, sf. (ţări) pays; contrée 11*,2. 4. 33,2. 37,3. 49,2. 58,2. 61,2. 68,2.3. 72,2. 94,2. 98,3. 100,2. 114. 118,3. 119. 126,2. 150,2. 175,3. 177,3. 196,1.3. 197,1.2. 211. 237. 251,2. 260,3. 322,3. 332,3.. 334.. 347,2; *b.* 1,1.2. 3. 12, 3. 14,3. 24,3. 34,2. 35. 102.. 127. 242, 2.3; *ţêrâ* 73; *ţeara* 234,1-3. 235,2.3; *ţră* 333; *ţarră* 59,2; —, patrie *b.* 241, 2; *la —,* en campagne; libre *b.* 179,2; *dă —,* rustique *b.* 259,2; — **arapêscă,** Arabie *b.* 50; — *arăpască, b.* 61,3; — **Ardêlului,** Transylvanie 88; — **Frăncăscă,** France 295; — **Frăncĕască,** Italie 321,2; — **Grecăsca,** Grèce 60,3; — **de ğos,** la Moldavie inférieure; — **de sus,** la Moldavie supérieure 75,3; — **Leşêscă,** Pologne 73,2. 142,3; *b.* 81, 2; — **Moldovei,** Moldavie 196,2.3; — **Muntenêscă,** Valachie 72,3. 197,2; *b.* 81,3; — **Românêscă,** Valachie 72,2. 189,1-3; — *rumânêscă* 177,2. 192,2; — *rumunêscă* 110; — **Rusască,** Russie 190, 3; — **Turcăscă,** Turquie 224; — **Ungu-riască,** Hongrie 190,3. 268,3. 360,3. 361,3. 363,3..
ţărán, sm. (l) paysan; rustique 198, 2.3. 352,1-3; *b.* 168,3. 218. 219,2. 221, 1-3; **-ănesc,** aj. rustique 352,2.
ţârâ'nă, sf. poussière; cendres 64,2. 82,2. 140. 185. 233,2.. 292,2. 367,2. 3; *b.* 17,2. 186. 190,2; *ţărnă* 254; *b.* 95.
ţărcălát, s. circulaire; recherché 217, 2; **-căluesc,** va. 3. examiner; rechercher 218.
Ţarigrad, Nl. Constantinople 60,3. 61. 78,2. 146,1-3. 149,3. 162,3. 170,3. 179. 211,3. 225,3. 253,2. 288. 329,2. 332,3; *b.* 30,3. 81,3.. 102,1-3. 126,3. 165. 243,2. 303,1.2; *Ţrigrad* 299,2.
ţarină, sf. (nl) champ 38,3. 43,3. 103. 255,3; *-re-,* id. 282.
ţârm, sn. (uri) rivage; littoral 36; *b.* 93,1.2. 130. 217,2. 328,1.2..; —, (ţermuri) 235; *b.* 329,2; *ţierm, b.* 340,2.
ţar(stva), slav. Le livre des Rois (Bible) 27,5,2; *ţrstva* 37,2.
ţărúş, sm. (i) pieu *b.* 241,3; *ţer-, b.* 300,3.
ţâ'ţâ, sf. (ţe) mamelle; sein 264; *b.* 88,3; *ţiţă* 61; *b.* 91,2. 369,3; *ţâţa, mr. b.* 280..; **ţâţişóară,** sf. (re) id. dim. *b.* 290,3.
ţe, pr. *mr.* pourquoi *b.* 271,2; **ţi,** que; quoi *b.* 263,3.. 264,1-3 (v. ce).
ţeápăn, aj. solide; vigoureux; propre *b.* 258,2. 368; *ţepenă, bnt. b.* 262,3.
ţeávă, sf. tuyau *b.* 354..
ţela, pr. *istr.* celui-là *b.* 286,3..; *ţelii, b.* 282,2 (v. acela).
ţé'linĕ, sf. jachère 87.
ţénchiu, sm. marque 197.
ţeperíg, s. frutex palustris incisus 356.
ţes, va. 2. (ţesuĭ; a ţese) tisser *b.* 262. 328,2. 370,3; —, (a ţăse) *b.* 197.
ţest, sm. le calvaire 21,2; —, test *b.* 362,2.
ţest, pr. *istr.* celui-ci *b.* 286,3 (v. acest).
ţesút, aj. tissu; brodé *b.* 259,3. 315, 3; *ţă-, b.* 178,3.
ţi, ţie, pr. pers. 2. a toi (v. gram.).
Ţichindél, Np. *b.* 212.
ţifnos, aj. capricieux; boudeur *b.* 348,2.
ţigán, s. bohémien, tsigane 207,3; *b.* 366,3. 367,1.2; *ţăg-, b.* 219,2. 222,1.. 2; **ţigáncă,** sf. tsiganne 208; **ţigănésc,** aj. bohémien *b.* 310.
ţiinrutu, v. ţinut.
ţilitór, aj. s. qui entretient; teneur; Dieu 81,2. 314,2. 344,2; **ţietór,** aj. puissant 5*,2; *ţiinietor* 6*; **ţiitoáre,** sf. concubine *b.* 70,2.
ţin, va. 2. (ui; ne) tenir; soutenir; observer 2. 3. 4. 9.. 12. 13,2. 24,1.. 2. 50,3. 88. 94,2. 111,2. 126,2. 131,3. 150.. 218,3. 220. 276. 293,3. 344; *b.* 8. 51. 54,3. 67. 115,2. 121. 142,2. 204, 3.. 211,2. 302,2; —, garder 60,2; —, garder la continence 46; —, contenir *b.* 21,2; —, maintenir 88; —, durer 335; —, occuper 58,2. 73,2; —, vivre 324..; —, marcher *b.* 326,3; — *minte,* se

souvenir 364; *b.* 22,2. 77,2.3. 78,2.3. 79,2.3. 199,3; —, *(a ţâne)* 241,3. 253. 267. 361,2. 365,3; *b.* 106,3. 199,2. 228, 3. 359,2; —, posséder 62,3 . .; —, durer *b.* 102,2; —, *(ţenu) mr. b.* 263,3. 267. 281,3; **ţinêrê,** sf. tenue; maintien; retention; possession, domination 29,2 . . 50,2. 182,3. 283,2. 289. 311,2. 317,2. 343,3; *b.* 149,2; *ţă-, b.* 221,2; **ţinêrê,** sf. territoire 146,2; **ţinêrea mintea,** mémoire *b.* 13,2.

ţineva, pr. *mr.* personne, aucun *b.* 265,3; —, qui que ce soit *b.* 272,3 (v. cine).

ţingu, va. 2. *mr.* ceindre *b.* 274 (v. cing).

ţinsprăţi, *mr.* num. quinze *b.* 280,3 (v. cinci).

ţint, vn. 1. fixer *b.* 313,2; **ţintă,** sf. but, mire 323; —, bouton de métal (d'or) *b.* 332; **ţintăţél,** sm. (ţei) chanfrein *b.* 334,3.

ţinterím, s. cimetière 257,3; *-tir-* 258,3 . .

ţintuesc, vn. 3. fixer 131,3.

ţinut, s. force, pouvoir 12*,2. 3; *ţînrutu,* chasteté 7*,2.

ţinút, sn. (urĭ) district; département; province 2*. 33,2. 38,2. 53,1.2. 71,3. 72,3. 91,3. 141,3. 152. 191,3. 320,2; *b.* 22,3. 23,2. 25,2. 168,3. 242,2; *ţinot* 43,3; —, (ture) 175,3 . .; *ţânut* 62,2. 103, 258,2; *ţe-* 74,3.

ţip, va. 1. jeter *b.* 227,3. 228.

ţip, va. 1. pousser des cris 217. 218, 2; *b.* 140,2. 217,2. 239,3. 352,2; *ţăp, b.* 171,3; **ţípăt,** sn. (pete) cri *b.* 140,2. 323,2. 356,2.

ţiră, sf. poussière *b.* 305,3 (ţărnă).

ţire, pr. *mr.* qui *b.* 286 (v. cine).

ţiritor, sm. *mr.* mendiant *b.* 281, 2 . . (v. cer).

ţişnesc, vn. 3. jaillir *b.* 338.

ţiţolesc, va. 3. conduire *b.* 225.

Ţiţero, Np. Cicero *b.* 13,3.

ţiţínă, sf. gond; charnière *b.* 12.

ţîuţîlat, aj. pointu (?) *b.* 340,2 . .

ţiva, av. *mr.* rien *b.* 265,3. 281 (v. ceva).

ţudă, sf. *istr.* nourriture *b.* 282,3.

ţúndră, sf. manteau *b.* 205,2.

ţurcánă, *lînă* —, laine longue et ordinaire *b.* 258,3.

Ţuţurmác, Np. 103.

U (Oγ, ϑ).

u, *mr.* art. f. acc. elle *b.* 263,2. 264. 265,3. 286,2 (v. o).

u, slav. prp. dans, ou; vers 45,2. 75. 76. 92. 93,2. 152.

u, uă, num. une, v. un.

Uar, Np. 322.

ubor, s. *mr.* cour *b.* 277,3. 281,2.

ucaz, sn. (urĭ) décret *b.* 219,3.

ucenic, sm. (i) disciple; élève; apprenti 8*,3. 17,2. 19. 33,2. 42,3. 100, 3. 107,3. 130,3. 138,2 . . 163. 187,1. 2 . . 283,2; *b.* 36,3. 200. 356,2; *ucinic* 137,3.

ucíd, (isel) va. 2. battre; frapper 9*. 9. 19,3. 106,3; —, tuer 3*,2. 5*,2 . . 3 . . 1,2. 24. 26. 33. 40,2. 59. 62. 111, 3. 161,3. 222. 266,2. 353; *b.* 22,2. 60, 3. 62,2. 134,2. 362,3; —, *istr. b.* 285; *ucig,* id. 5*,3. 1. 16. 20,3. 98. 121,2 . . 3 . . 123,2. 137,3. 140,3. 161,2.3. 162. 187. 296,2. 364,3; *b.* 76,3. 111,3 . .; *ucigă-l-vederea, — toacă, — tamă'ta, — crucea,* surnoms du Diable *b.* 260,2; **ucídere,** sf. (rĭ) meurtre; assassinat; homicide 3*, 2. 12*. 50,3. 113, 2. 121, 2. 3. 294, 2. 303,3; *b.* 39,3. 197,2. 135,2. 167.

uciese, va. 3. amasser en grattant *b.* 340,3.

ucigáş, sm. (i) meurtrier; assassin 235,3. 294,2 . . 3. 349,3; *b.* 39,3. 62,2. 113,2. 159,3. 196,2. 323,2.

ud, aj. humide *b.* 177,2. 241,3; —, va. vr. 3. humecter; arroser; tremper 31. 57,3. 58,3. 67,3; *b.* 61,3. 185,2. 292. 320,2; —, vr. lâcher de l'eau *b.* 361,3; **-áre,** sf. arrosement; **udélă,** sf. humidité 117.

udagáč, sm. bois d'aloès *b.* 45,2.

Udrişte, sm. Np. Orest 130.

ũg, monnaie d'or hongroise dans la valeur d'un ducat 74,1.3. 92,2. 307.

úger, sn. (ere) mamelle 36,3.

ugóda, sf. plaisir 44; **ugódnic,** aj. juste; pieux 286,3.

ugólniţă, sf. pierre angulaire 267,2.

Ugrovlahiea, Nl. Hongro-Valachie; Valachie 236. 279,2. 307,2; *Uggro-,* id. *b.* 30. 78,3. 153,2; *Ungro-* 156,3. 157, 2. 164,1.2; **ugrovlahiiskoi,** aj. de Valachie.

uĭmésc, vr. 3. s'étonner *b.* 111,3; **uĭmíre**, sf. étonnement; confusion 313, 3; .. 107.

úĭt, va. 1. oublier; négliger; —, vr. regarder 110. 111,2. 141. 145,2. 165, 3. 166. 168,3. 184,3. 196,3. 199. 212, 2. 240. 252. 282. 315. 344,3. 365 ..; *b.* 2. 17,2. 25,2. 69,2. 77,2. 85,2. 128,3. 136,2. 143,3. 167. 179. 185,3. 216,2. 226,3. 229,3. 356,2. 361. 370,3; *ult* 15,3; *oit* 85,2; **uĭtáre**, sf. l'action d'oublier 197. 270,2; **uĭtătór**, aj. s. oublieux *b.* 12,2.

uîn, v. un.

ujivi, s. *istr.* résurrection *b.* 283,2.

ujuesc, vn. 3. hurler *b.* 329,2.

ulceá, sf. (ele) petit pot *b.* 45 ..; **ulcĭór**, sn. (oare) pot *b.* 81,3. 122.

uleu, sm. épervier 167,3 ..; —, huile *uloiu* 273,2.3; *ulie, istr. b.* 285,2.

úliță, sf. (țe) rue 80,3. 218,2. 359.

ulm, s. orme 356,3.

uloĭu, v. uleu.

uluesc, vr. 3. se brouiller 169,3.

uluită, sf. système, doctrine 124.

úmăr, sn. (umere) dos; épaule 15,2. 36,2; *b.* 3,2. 88,3. 90,3. 137,3. 260,2. 3. 365,3; —, sm. (i) joue *b.* 340; **umerél**, sm. (ei) dim. épaule *b.* 326,2. 344, 3. 372,2.

úmblu, vn. 1. (ai) aller; marcher; parcourir; voyager 83. 84,2.3. 85,2. 130. 289,2. 297,3. 345,2; *b.* 16,2. 37, 3 .. 51,3. 59,2. 73,3. 89. 95,3. 123. 134,2. 158,3. 164. 179,2. 182,1.2. 342, 3 .. 350,3. 374,3; —, avoir l'intention *b.* 170,2; —, être tout près de *b.* 344; *înblu* 1. 3. 4 .. 5. 29,3. 123,3; *unblu* 11,2. 25. 26 .. 36,2. 110,3; **umbláre**, sf. l'action de marcher 83,2; **umblătór**, sm. voyageur *b.* 60,3; **úmblet**, sn. marche.

úmbră, sf. (re) ombre; protection 15*,2. 14,1.2 .. 24,2. 84,2. 85,3. 99. 202,2 .. 3. 209. 211,3. 256,2; *b.* 97. 185,3. 327 ..; **umbrar**, (re) tonnelle (?) *b.* 315,3; **umbrése**, va. 3. ombrager; couvrir; protéger 61. 286; *b.* 326,3. 327. 350,3; *umbrez*, va. 1. *b.* 190,2; **umbrós**, aj. ombreux *b.* 316.

umezeálă, sf. humidité *b.* 61,3.

úmflu, va. vr. 3. enfler; gonfler 349, 3; *b.* 61,3. 95. 253. 259,3. 264,3. 311, 3; *un-*, *b.* 181,3; **umflătúră**, sf. (urĭ) gonflure 300; *b.* 26,2. 343,2 (v. înflu).

umilénie, sf. humilité 257; **umilese**, va. vr. 3. humilier 306,2; *b.* 201,3; **umilínță**, sf. humilité 319,3. 345,2; *b.* 28,3.

umór, va. 1. tuer; assassiner 250; **umorăt** (v. omor).

úmplu, va. vr. 1. remplir 58,2. 86, 2. 130,2. 132,2. 168,2. 171,2. 224,3. 225,2. 289. 303,3; *b.* 30,2. 44,2. 48,3. 55,2. 69. 73,2. 74,3. 94,2 217,2; *împlu*, 12,2. 34,3. 35; *în-* 18. 20,2; *un-* 130,3; *umplu, mr. b.* 271; **umplêrê**, sf. fin 133,3.

un, art. pron. num. un 12*,2 .. 2. 5. 13. 16. 18. 26. 32,2 .. 47,3. 50,2. 78, 3. 83,2. 104,2. 169,3. 220. 272 .. 343, 3. 364; *b.* 36,2. 59,3. 61,3. 110,3 .. 172, 2; *u* 2. 7. 46. 137,2.3. 138,2. 139 .. 141. 365. 366,2.3; *b.* 200; *uîn* 3*. 8*,2. 15*,3. 16*,3. 2. 6. 7. 12,3. 19. 21,2. 30,3 .. 32,3. 41,2; *uă* (= uîn) 20,2. 22. 23,2. 24. 25. 28; *um* 4*,2 .. 5*.. 7* .. 256; *ur, istr. b.* 282,2. 284. 285, 3 ..; **una**, f. (une, pl.) quelques-unes 11*, 2. 47. 49,2. 50,3 .. 71,3. 126,2. 202. 288,3. 306,2. 336,3; *b.* 3,2. 87. 108,2. 119,2. 189,2; *u* 8 ..; *o* 46,2. 95,3 ..; *ună, mr. b.* 263,2. 264. 265. 273,2; *uă, b.* 271,2 .. 272,1-3; *ura* 5*,3; *ură, istr. b.* 283,3. 286,3 ..; **tot de una**, toujours *b.* 66,3. 122. 208,2. 247,3. 375,2; **uneorĭ**, parfois 330,2; *b.* 144,3; *-orê, b.* 52,2; *uni-orĭ, b.* 233,3; —, jadis *b.* 124,2.

unchiáș, sm. vieillard *b.* 353,3. 356 ..; **únchĭu**, sm. (i) oncle 144,3. 190,2 .. 255,3; *b.* 214,2.

úndă, sf. (e) onde, vague; flot 49,3. 79,3.128,3.156.213,3; *dau—*, bouillonner *b.* 43,3; **undéz**, vn. 1. bouillonner *b.* 323,3.

únde, av. où; quand; comme 14*, 3 .. 16*,3. 2. 21,1.2. 44,2. 57. 64,2. 73,3. 84,2 .. 105. 131,2. 182,2 .. 223, 2. 294,2. 356,2; *b.* 1,2. 16,3. 23. 41, 2 .. 74. 104,3. 133,2. 166,3. 197,2 .. 245,2. 354,2.3; *undê* 197; *b.* 9,3; *undi* 327,2; *b.* 56,3. 135,2. 142,3. 171,2; *un* = unde *b.* 368,3; *de unde, d'unde,* lorsque; parce que 11*,3. 13*,3. 15*. 16*,2 .. 25; *de* —, d'ici *b.* 202,2; *ori* —, où que ce soit *b.* 208,3; **únde-va**, quelque part 166,3. 215; *-vaș*, id. *b.* 78,3.

úndiță, sf. hameçon 7. 228; *b.* 362.

unê'lte, sf. outils; instrument 151; *b.* 209,2. 240,3.

une-orê, v. un.

unésc, va. vr. 3. unir; s'unir 220,2. 345; *b.* 15,3. 93. 180,3. 243,3 . .

unevsk, aj. (sl.) de Uniev 208,2. 214,2.

ung, (unsei; unge) va. 2. oindre; graisser; embaumer 8*. 29. 101,2. 112. 186,3. 230. 241,3. 252,2. 282,2. 320,3. 331,2. 363,3; *b.* 20,3. 21. 63,2. 67,2. 137,3. 369,2; *unje*, *b.* 228,3. 229,2.

únghie, sf. (ghe; ii) serre; griffe; ongle 65,3. 66. 117,3; *b.* 145,3 . . 163, 3. 171,2. 340,3; —, clou *b.* 204,2; —, sabot de cheval *b.* 312. 314.

unghĭu, sn. (urĭ) angle; coin 153,3. 176,2. 209,2 . .; *b.* 158,2. 209,2 . .

Úngur, sm. Hongrois 25,2. 70. 71. 176,2. 190,3. 234,2. 361,3; *b.* 33; **ungurésc**, aj. hongrois 37,3. 135. 175,3. 177,2 . . 189,2. 200. 235,2. 335,3. 362, 3; *b.* 156. 201,2; **ungurește**, av. id. 235; *b.* 224,2; **Ungurie**, sf. la Hongrie 190; *Ungrovlahia*, v. Ugrovl-.

unicĭúne, sf. unité 240,2; —, union 124,2; **unire**, sf. union *b.* 361,2; **unit**, aj. uni *b.* 87,3.

universitáte, sf. université *b.* 201,2. 234,2.

uns, aj. s. oint 168,3. 169. 283; **unsoáre**, sf. onguent; oint 101. 271. 272, 1.3. 304,3.

únsprezece, num. onze *b.* 110,2; *-sprădece* 229,2; *-sprâdeace* 231; **al—cele**, le onzième 80,3. 97,3; *al — cilea* 197,3.

unt, s. huile; beurre 15,2. 95,2 . . 282,2. 366,3; *b.* 44,3. 59,1-3. 138,3; **— de lemn**, huile d'olive 195,2. 282. 320,3; *b.* 20,3. 21. 42,2. 43,3. 63,3. 66,3. 67; *un-de—* 264,2; *b.* 362,2.

untru, prp. dans 96,2 (v. întru).

untunecát, aj. sombre 12*; **untunêree**, id. 11*,2; —, myriade 12* (v. înt-).

Unvar, Nl. 177.

upovăésc, vn. 3. espérer 11. 12,2. 13,2. 16,2. 56,2; **upovăínță**, sf. espérance 4*,2. 6*,3. 56,2.

ur, ură, *istr.* num. un, une v. un.

ură, sf. haine; inimitié *b.* 76,3. 243, 3; —, *istr. b.* 286,3 . .; **urâcĭúne**, sf. haine; aversion; abomination 10*,2 . . 30. 282; *b.* 53; *-ču-* 220,2; *b.* 47. 48,3.

urámăt, s. vacarme *b.* 127.

urăse, va. 1. haïr; détester 8*,2. 9* . . 4 . . 5,2. 11. 16,3 . . 19,2. 3. 31,3. 105,3. 210. 289,3. 363,3; *b.* 14,3; *urâz*, (?) id. 5; *b.* 53. 95,2. 258,3; *urésc* 56,2. 61, 2. 129,2. 294; **urăt**, aj. s. odieux; haï; repoussant; abomination 15,2. 50,3. 251, 3. 277; *b.* 9,2. 12,3. 38,2. 51,2. 52,3 . . 153,2. 154. 205,3. 370,2; —, laid 302, 2; *b.* 118,2. 168,3. 169. 250,2; 307,2. 309,3 . . 359,2; *urît*, odieux; laid *b.* 24, 3. 102,3. 225; *urât*, *mr.* odieux *b.* 272, 3; **urătós**, aj. odieux 181,3; **urătu**, s. l'ennui *b.* 262.

urc, va. vr. 1. monter; élever; s'élever 165,2 . . 166. 267,2. 362,3; *b.* 259, 2. 290,2. 308 . . 371,2.

úrdă, sf. fromage mou *b.* 258,3.

urdinâre, sf. diarrhée *b.* 26,2.3; **urdinru**, va. 1. visiter 7*.

urdurós, aj. chassieux *b.* 168.

uréche, sf. (chĭ) oreille 360; *b.* 185, 2; *urêche*, (echĭ) 12. 17,3. 81. 82. 88, 3. 99,3. 155. 171. 200. 247. 365,2; *b.* 72. 118,3. 123,1 . . 2 . . 169; *ureache*, *b.* 12. 26,2. 51; **Urechi**, Np. 68,2. 69,3. 73,1.2; *Urêche*, id. 91,2. 143. 196,3. 197,2 . .; *Urêchie*, id. *b.* 1,3. 2.

uréz, va. 1. souhaiter; féliciter; saluer 59,2. 194,3; *b.* 334,2.3. 337,1-3.

urgíe, sf. (ĭi) fureur; courroux; exécration; affliction 1*,3. 2*. 76,3. 105,2. 202. 241. 282,2. 289,2. 320,3. 365; *b.* 103,2. 112,2. 116,2. 356,3. 363,3. 374, 3; *urăgie*, id. 51; **urgisésc**, va. 3. châtier; punir 282,2; *b.* 74; *-gesăsc*, *b.* 182,3.

urîc, sn. (e) titre; document 37. 174; *b.* 76; **urîcár**, sm. (ĭ) cartulaire; archiviste; écrivain des chartes, titres 152. 175; *b.* 18. 76.

Uriea, Np. 26.

uriclós, aj. laid *b.* 307,2 (v. ură).

urîiaș, sm. géant 12,3; *urieaș* 265, 3; *b.* 199,2.

Urîil, Np. 81. 98,3.

url, vn. 1. hurler *b.* 62. 217,2. 288. 365,2; —, *istr. b.* 286; **úrlet**, s. fracas 201,2; —, *mr.* id. *b.* 268,2.

úrmă, sf. (me) trace; pas 12. 77,2. 79. 82. 118,3. 247 . . 267,3; *b.* 25,2. 153,3. 158,3. 313,1-3; —, fin *b.* 128; —, conséquence *b.* 363,2; *în* —, à la suite de *b.* 333,1-3; *la* —, après *b.* 127, 2; *mai la* —, plus tard; après *b.* 145. 243,2; *pre* —, ensuite; après; plus

tard; derrière 6. 68,2. 150. 160,2. 306, 3. 315; *b.* 53,3; *pe —*, id. 71,2. 307,3. 334,2; *b.* 2. 10,3.. 12,2. 75,3. 99,3. 135,2..; *de pre —*, dernier (ère) *b.* 82, 2. 105,3. 159,3. 198. 235,3; *dupâ —*, enfin *b.* 356,2..; *dupre —*, dernier 317; *dupâ —*, id. *b.* 47; *mai pre —*, après; plus tard 73. 326,3; *b.* 65. 163,2; —, dernier 360,2; *b.* 66; *mai de pre —*, extrême *b.* 107. 364,3; *îmbla pre —*, suivre 76,3; *b.* 77,3; *urma* 49,2; **urmáre**, sf. (ări) suite; série; conséquence; règle; obéissance 261. 337; *b.* 32. 155,2. 202,3. 243,2. 244,2. 252,3. 363; **urmărése**, va. 3. poursuivre *b.* 315; **urmáş**, sm. (i) descendant *b.* 196. 220,2.3; **următór**, aj. s. successeur; qui suit; imitateur 146,2. 262,2.3; **urméz**, vn. 1. suivre; poursuivre; continuer; obéir 68, 3. 118,3. 260,3. 292,3. 297,2. 325,2. 330,2.. 344,2; *b.* 16,3. 25. 47,3. 75, 3.. 76,1. 84. 88,3. 89,3. 119. 124,2. 3. 131. 163. 210; —, par conséquent 68,3; *urmeț* 146,3. 325,2.

urnésc, va. 1. mouvoir; remuer; pousser 210,3. 241,2. 327; *b.* 126,3.

urs, sm. (şi) ours *b.* 212,1.2. 261,3. 313,2.

ursésc, va. 3. *mr.* demander *b.* 276, 2; —, destiner *b.* 278; **ursítă**, sf. sort; destin *b.* 362,2; **ursător**, sm. (i) Parque *b.* 196,3.

urşeníc, s. velours 136,3; *-şi-* 199,2.

urzeálă, sf. (zăli) chaîne; ourdissure *b.* 197. 261,3; **urzésc**, va. 3. créer; fonder 11,2. 263; —, ourdir; tramer 21, 3; *b.* 261,3; —, commencer; tracer 196, 3; *urzăsc* 267,2.

urzíc, va. 1. piquer *b.* 171; **-ă**, sf. (ci) ortie 356; *b.* 120. 171; —, *mr.* (ţi) *b.* 272,2.

urzitúră, sf. (re) fondament 15,3; *urdă-*, id. 268,2.

usărdie, sf. zèle 236,2; *user-* 159 (v. os-).

usc, va. vr. 1. sécher; dessécher *b.* 185,3. 218,2; *b.* 340,3. 353. 368; *usuc* 82,2. 96,3. 228,2; *b.* 259,3. 309; **uscát**, aj. s. sec. terre; terre ferme 7. 34,1.2.. 98,2. 130. 136,3.. 166. 265, 1.2. 357,2; *b.* 26,3. 42,3.. 69,2. 132, 3. 134,2. 137,2. 152,3. 317; *peşte —*, poisson sauré *b.* 134; **uscătúră**, sf. (ri) bois mort *b.* 350; **uscătsúne**, sf. sécheresse *b.* 185,3.

usebése, va. 3. séparer 276,3; *usi-b.* 15,3; **usébĭ**, à l'écart, en particulier 5*. 128,2; **usebíre**, sf. (ri) différence *b.* 21,3; **usebít**, aj. différent 346; **usebitúră**, sf. différence 276,3 (v. os-).

Uslead, sm. nom d'un idole *b.* 53.

usnă, sf. (ne) bord 363,3.

uspătez, vr. 1. banqueter 12*.

uspăţ, sn. (ęţe) festin 271. 272,1.2 (v. osp-).

uspénie, sf. Adormitio 94,2. 97,2.

ustáv, s. fin de la prière 253.

usteneálă, sf. (ęle) peine; effort 97, 3. 98,3. 112,2; **ustenésc**, vr. 3. s'efforcer; se peiner 6*,3. 10*. 98,3. 125,2. 313, 3. 314; **ustenilînţă**, sf. travail 109; *ustenínţâ*, tourment 364,3. 366 (v. ost-).

ústur, vr. 1. brûler; piquer *b.* 259, 3. 341,3. 342. 369,3; **usturát**, aj. piqué; brûlé 106,3; **usturíme**, sf. brûlure; peine; picotement 106,2; *b.* 171, 3. 341,3. 352,2.

usturóĭu, sm. ail 356,2; *b.* 98,2. 362,2.

usuc, v. usc.

úşă, sf. (uşi) porte; entrée 14,2. 29. 54. 101. 168. 230. 285. 288,3. 296. 331, 2; *b.* 12. 37. 75,3. 96,2. 115,3. 176,3. 178,2. 260,3. 364,3.

uşérnic, aj. folâtre *b.* 349.

uşór, aj. léger; agile; facile; —, av. légèrement 338,2; *b.* 59. 82,3. 90,3. 96, 2. 208,1.2. 231,3. 258,2; **uşuráre**, sf. allègement *b.* 221.

V (B, V').

vă, pr. pers. 2. pl. 1. 5. pass. (v. gram.).

vâ, slav. prp. dans 93,2.

vácă, sf. (ci) vache 15,2. 74,3. 181, 3. 218,2; *b.* 59,2.3. 258,2.

Văcărescu, sm. Np. *b.* 27,3. 128. 160.

văcár, sm. (i) vacher, bouvier *b.* 127,2.

văcuíre, sf. éternité 338. 339,2..; **-itór**, aj. éternel 338,2.

vád, sn. (uri) gué; bas-fond 53. 71, 3; *b.* 322,3. 323.. 326..; **-ul**, Nl. 125,2.

văd, văz, (văzúi, a vedea) va. 2. voir; considérer; soigner; punir 4. 6. 10,3. 11,2.3. 13,3. 16,2.. 18,3.. 20,2. 26, 3. 29. 38,3. 48,3. 49,2. 51,3. 54.. 63,

3. 64. 68,3. 69,2. 84.. 86,2. 88,3. 89. 97,3. 99.. 102. 105. 106,2.. 111. 113. 114,2. 117,2.. 127,3. 130,2. 138,2.3. 155,3. 166,3. 185,2. 271,2. 292,2. 306. 309,2. 333. 349,2. 353,3. 361,2; *b.* 12. 13,1.3. 24,2.3. 45,2.3. 69,2. 93,2. 94, 2. 105,3. 112,2. 118,2. 119,2. 127,2. 129,2.. 133,3. 159. 166,3. 174,3. 188, 2. 192,3. 195,3. 199,2. 202,2.3. 204,3. 217. 218,3. 244. 245,3. 251. 262,3. 292, 2. 307,3. 308.. 316.. 322. 323,1-3. 335,3. 351. 354,3. 368; *văḑ* 2*,3. 3*.. 11*,3. 2.. 3. 6.. 7.. 34. 36. 37,2.. 48,3. 66,2. 67,3. 104,1.2. 117,2. 119. 147,2. 148,2. 182,2. 192. 201,2. 215, 2. 230. 233. 241,3.. 254,2. 256. 259, 2.. 265,2.3.. 297. 299,3. 300,2.3.. 301.. 302,3. 303. 306. 313. 314. 324, 2. 365. 366,2; *b.* 13. 14,2; —, (a vide) *b.* 47. 49,2. 57,2. 62,2. 64,2. 74. 84,3. 135,2. 142,3. 180. 182,2. 227. 243,2. 301,2; —, (vuzut) 140; *mr. văz,* (vizui, vide) *b.* 263,3. 264,1-3. 265,3. 266,2.. 269,2. 270. 271,2. 277,3. 280,3; *văd, istr.* (vesui, vedea) *b.* 282,2. 284,1.2. 286,3; —, *bnt.* (a veghea) *b.* 263.

vădăóĭu, sm. veuf *b.* 348,2.

vădésc, va. 3. montrer; découvrir; publier 50. 163,3. 289. 351,3..; *b.* 21, 2. 87. 141,3. 216.

vadesc, va. 3. *istr.* (ital. scodellare) *b.* 285,2.

vádră, sf. (vêdre) mesure de liquide 95,2.3.. 317,3; *b.* 220,2; **vádrărít,** impôt sur les liquides *b.* 220,2.3. 221. 222.

vă'duvă, sf. (ve) veuve 193,2. 283, 2. 300,1.2. 306,3. 307. 337,2; *b.* 176, 3. 348,2; *vâduă* 25,2. 45. 84,2; *b.* 293,2.

văer, vr. 1. se plaindre; gémir *b.* 340,2.

văet, vr. 1. gémir, se plaindre 223; *b.* 138,2.3.. 323,2.

văgăúnă, sf. (nĭ) vagin; fourreau *b.* 261,3.

văhód, sm. la première partie de la messe 160,3.

váĭ, intj. ouais! malheur; 9*,3.. 19, 2. 117,2. 127,2. 223. 266,2. 294,3. 296, 2. 324,3. 349. 351,2; *b.* 22,3. 23,2. 103. 127. 181. 218,2. 242,2. 308. 349,3. 356; **văĭcărez,** vr. 1. se plaindre; gémir *b.* 339,3. 380..

văĭetáre, sf. gémissement *b.* 341,3.

văjâésc, vn. 3. mugir *b.* 23,3.

vájnic, aj. coupable 121,2..

vál, sn. (urĭ) vague; onde; flot 12*. 29,2. 49,3. 79,3. 156. 267,2; *b.* 22,3. 23,3. 84. 150,2. 158,2. 181,3.. 338,3; —, les orages de la vie 201. 205. 293..; *b.* 110,2; —, malheur *b.* 344,2. 345,2. 346,2; *fără -urĭ,* tranquille 196,3.

Vala, Np. Bileah *b.* 70,2.

Valaám, sm. Np. Biléam 11*,3. 49,3.

Valáhia, sf. Nl. 189,2; *b.* 124,2.

vălceá, sf. (ele) vallon 178,2; *b.* 311,2; **Vălcĕ,** Np. 72,3; —, Nl. *b.* 127, 2; **vălcícă,** sf. petite vallée *b.* 173,3.

vále, sf. (văĭ) vallée 57,2. 114,2; *b.* 65,3. 84,3. 190,2. 239,2. 261,3. 309. 313,2; —, ruisseau; étang *b.* 237,3. 238,2. 306,3; *la* —, plus bas *b.* 244,3; *dă* —, en bas *b.* 259,1.2 *mr.*; —, (vălură) *b.* 273,2; **Valea lungă,** Nl. *b.* 315, 2; **Văleni,** Nl. *b.* 128.

vă'lfă, sf. pompe; gloire *b.* 94,2.

Valie, Np. 173,2.

valsam, sm. baume *b.* 72,2; **Valsamón,** Np. 78,1.3.

Valtasár, Np. 271,3; *b.* 332,3; *Varta-* 60,2.

văltor, sm. *mr.* métier de tisserand *b.* 275,3.

valtráp, s. housse de selle *b.* 371,2.

văluésc, vr. 3. s'envelopper *b.* 171.

vălŭhovnic, sm. (ĭ) mage 244,2.

vălvoáre, sf. (orĭ) flamme *b.* 323,3.

vámă, sf. (vămĭ) douane; station céleste 301,3. 302,1..2; *b.* 34,3. 369,2; **vámăş,** (ĭ) douanier; péager 93,2. 174, 2.. 285,2; *vameş* 174,2.. 194,2. 309,3.

vână, sf. (vine) veine; nerf; fibre 113,2. 118,2.. 215,1-3; *b.* 67,2. 204,2. 239,2. 341. 370.

vănát, s. chasse 6. 12. 247,2; *b.* 368, 2; —, venaison 353..; **vânătoáre,** sf. id. 214; *b.* 311,2; **vănătór,** sm. (ĭ) chasseur 6. 286; *b.* 11,2. 39,3. 65,2. 110; **-toríe,** sf. chasse 167,3; *b.* 313.

vă'năt, aj. bleu, noir *b.* 341,2.

vânătáre, sf. (tărĭ) souffle (?) *b.* 342, 2. 3.

vând, va. 2. (dui, a vinde) vendre 17,3. 18. 21. 38,3. 43,3. 63. 93,1.2. 95,2. 121. 134,2. 135,1.3. 194,2. 245. 291,2; *b.* 6,2. 105,3. 224,3. 355,2. 360, 3; — 45; — 304,2; *mr. vindu b.* 266,3.

vănéz, va. 1. chasser, vener 81,3; *vinez* 204,2. 214; *b.* 11,2. 111. 311,1.2; —, attirer *b.* 235,3.

vânós, aj. musculeux *b.* 259.

vânslése, vn. 3. ramer 327,2.

vânt, sn. (urĭ) vent; air; orage 1*, 3. 9*,3. 25. 29,2. 49,3. 58,3. 128,3. 268. 300,3. 324,3; *b.* 90,2. 91,3. 147. 151,3. 211; *vînt* 215,2.

vă'ntur, va. 1. vanner 104,3; *b.* 336, 3; **-rós**, orageux, venteux *b.* 26,2. 58, 3. 59,3..

vănzáre, sf. (ărĭ) vente *b.* 103,3. 194, 3; **vănzătór**, sm. vendeur; traître *b.* 61,2. 194,3.

vâpáe, sf. (văpáĭ) flamme 6. 31. 99, 2. 289,3. 338,1.3; *b.* 130,2. 161,2. 314; *-paie, b.* 167,2.

văplăşténie, sf. incarnation 97,2.

vaporez, vn. 1. s'évaporer *b.* 302.

văpseálă, sf. (le) couleur 106; **văpsea**, sf. (săle) couleurs *b.* 173; **-sésc**, va. 3. peindre 173; *b.* 236; **văpsít**, aj. coloré *b.* 42,3.

vár, s. chaux *b.* 136.. 209,3.

var, pp. sans *istr. b.* 286,3.. (v. fár).

vâr, vr. 1. se glisser, fourrer 222,2; *b.* 294,3. 361,2.

vâr, sm. (verĭ) cousin 90,2.. 190, 3..; *b.* 254. 259,3.

vără, sf. (verĭ) été 202,2. 266,3. 313. 352,2; *b.* 26,2.3. 308,1.2. 370,2; —, printemps *b.* 262,2; *vara*, pendant l'été *b.* 3,2. 64,3. 121,2; *vera*, id. *istr. b.* 283; *-ro, b.* 282,3.

vare, cj. qui que ce soit 125,3. 127, 2. 274; —, comme 285; —, dans quelle que ce soit 37,3; —, qui que ce soit; quelconque 160,2; *b.* 29,2. 168; *var-nă, mr.* quelque *b.* 267,2.3. 268,2; *văr-nu*, aucun *b.* 273,2. 279,3. 281; *ver ună*, quelqu'une *b.* 265 (v. vre. oare).

vărcolác, sm. vampire 117,1.2..

vărcăşănesc, aj. bocard *b.* 222,3.

Varda, Np. 61,2.

văréz, va. 1. faire passer l'été *b.* 329.

vârf, sn. (urĭ) sommet; pointe; bout; chef 329,3. 330; *b.* 40,2.. 44,2. 90,2. 142,2. 237,3. 324,3; *vărh* 157; *vrăh* 6. 23,2. 32,3. 40; *vărv* 361,1.2.. 362, 3; *b.* 32,3. 122,2. 341 369,3; *vrăv* 367, 3; **vărvúţ**, s. dim. *b.* 294,3.

várgă, sf. (vergĭ) verge; barre *b.* 85, 2; —, (verzĭ) *mr. b.* 266,2.

vărgúră, sf. v. verg-.

vărh, v. vărf.

vărhóvnic, sm. magicien 234,2; *verh-*, supérieur, chef 329,3. 330,1..2.. (v. vălh-).

Varlaam, Np. 103,2. 114,3. 129,3. 133,2. 236; *b.* 76,3. 77. 204..

vărlúgă, sf. goujon *b.* 309.

varmeghíe, sf. district; province 176, 2; *-ejie* 37,2.

Vărnáv, Np. *b.* 195,3; **Varnava**, Np. 15*,3.

Varónim, sm. Np. Baronius *b.* 55.

vărs, va. 1. verser; répandre; vomir; —, vr. se verser; couler 3*,2.3. 11*,3. 2. 43. 63,2. 102. 115. 150,2. 160, 3. 161,2. 162,2. 172,2. 184,2. 244,2.. 267. 327,2. 339.. 351,3. 361,2; *b.* 104, 3. 108. 111,2. 130,2. 158,2. 172,3. 180, 2. 237,2. 243; *vrăs* 60,2; —, *mr.* tuer *b.* 263,3; **vărsáre**, sf. (ărĭ) écoulement; débordement 204. 245,3. 303,3; — *de singe*, massacre 72,2. 105,3. 303,3;

vărsát, aj. fondu 172,2. 362,3; *b.* 51; —, s. variole; petite vérole *b.* 26,3. 67, 1.2.

vă'rstă, sf. vie; âge; rang 133,3. 164. 252,3. 319,2; *b.* 68. 120,2. 204. 254,2; —, époque *b.* 251,3. 252; *de* —, adulte; majeur *b.* 68. 125,3; *în* —, id. *b.* 150,2.. 155,2. 201,2; *vrăstă*, adulte 61; *b.* 218.

vărstez, va. 3. rayer; fixer 204,2.

Vartasar, sm. Np. v. Valt-.

vărtéj, sn. (eje) tourbillon; chaos *b.* 13,3. 301; **vărtejése**, vr. 3. tourner 61,3.

Vartholoméĭu, sm. Np. 194,2.

Vărtóp, sn. Nl. 53,2; *vrătóp*, sn. (oape) caverne 57,2.

vărtós, aj. dur; roide; fort; robuste; firme 247. 253,3. 268. 282. 313. 344. 362; *b.* 26,3. 145,2. 340,2; —, *mr.* fort; robuste *b.* 270,2.3. 271.. 272..; *mai* —, surtout; d'autant plus; plutôt 55, 3. 125,3. 142. 153. 166. 277,3. 309,3. 341,2. 344,3; *b.* 21,3. 50,2.. 80. 108. 201,3; *vrătos*, dur; ferme 15,2. 35,3. 57,2. 101,1.3; —, av. très 21. 112,2; *mai* —, plutôt; surtout; plus 8*,3. 31, 2. 46,3.. 60,2. 66,3. 97,3. 99,2. 109, 2. 114. 118,3. 132,3. 134,2. 364,2. 366, 3. 367,3; *mr. vrtosu*, très *b.* 263,3; **vărtučós**, aj. s. fort; robuste 265,3. 268.

vărtúte, sf. force; vigueur 54,2. 223, 2. 250,2; *b.* 89,2. 145,2. 152,3. 197,3. 202. 240. 342,3; —, soutien 265,3. 282;

vrătute, voûte céleste 12,2. 15,2; *vĭrtute, mr.* force *b.* 272,1.2.

Varuh, sm. Np. 147,1-3. 149. 253. 255,2.3. 256.

văruít, aj. blanchi; badigeonné 4*. 292,2; *b.* 369,3.

vârv, v. vărf.

várvar, aj. barbare 196,3. 197. 349, 3; **Varvara,** Np. 151; **Varvaria,** Nl. 358,3.

várza, sf. (verze) chou 356,2; *b.* 98, 2; —, (vèrze) légume 17; —, (vèrde) herbage 34,2*.

vas, sn. (e) vase; cruche; vaisselle 18. 35,2. 108,1.3. 126,2. 168,3. 244. 254,2. 271,3. 283. 289. 317,2; *b.* 46,2. 80,3; —, bateau; navire 228,2; *b.* 68,3.

văscă, sf. glu 356,3.

Văscanie, Nl. 151,3.

văscrêsna, sf. dimanche 229,2 .. 3.

Vasilichiu, sm. Np. 61,3; **Vasilicu,** sm. Np. 143,3. 144,2; **Vasílie,** sm. Np. 61. 76. 89. 116,1.2 .. 158,3. 207, 2. 301,2. 302,1.2 ..; *b.* 16. 190. 204,3; *-le, b.* 334,2; *-vodă* 199,3 .. 200 ..; *b.* 24,2.

vasilísc, sm. basilic 171; *-că* 286.

vâslă, sf. (le) rame *b.* 130 (v. vânslesc).

Vaslúĭu, Nl. 71. 72,3; *b.* 33,2.3.

vătáf, sm. (aşĭ) intendant; inspecteur 76; *b.*206,1.2; *-av* 87,2. 199,2; *b.* 77,1-3. 213,2; — *de copii,* commandant des pages *b.* 32,3; *-tah* 93,2; **vătăjíe,** la fonction de vataf 199.

vătăm, va. 1. (vătămái) blesser; heurter; nuire 10,2. 16,2.3. 117,2. 182,2. 296,3; *b.* 110,3. 132; —, *mr.* battre *b.* 264,2; **vătămáre,** sf. dommage; lésion 116,2; —, *mr.* meurtre *b.* 266,3; **vătămătór,** aj. nuisible 29,3; *b.* 251. 338, 2; **vătămătúră,** sf. (rĭ) blessure; lésion 31,2. 111.

vătămán, sm. adjoint de maire d'un village *b.* 318,3.

vátră, sf. âtre; foyer *b.* 228,3. 365; — *sătuluĭ,* bien fonds 38,2. 93. 103.

vătráĭu, s. tisonnier *b.* 375,2.

vățătúră, sf. (rĭ) commandement 368 (v. înv-).

va-vec, av. *istr.* toujours; éternellement *b.* 283,2. 284. 286,3.

Vavilón, sm. Nl. 66. 148. 150,2. 254, 2. 255. 256,2 .. 271,3; *b.* 55,2. 3..210,2; *-vy-* 314,2.3 ..

văz, v. văd.

vázĕ, sf. vue 276,3; **văzătór,** aj. s. qui voit 130,3; **văzătúră,** sf. vue; importance 16*.

văzdúh, s. l'air; atmosphère 3*,3. 57,3: 240,2. 285,3. 288,3. 289. 302. 316; *b.* 51. 64,3 .: 129,3 .. 157,3. 176,2 .. 338,3; *vas-, b.* 291,2.

văzút, aj. s. (te) pl. les choses vues, visibles 32,2. 41. 83,3. 109,3. 260. 311, 2. 343,2; *b.* 146,3; *văḑutele* 54,2.

veac, sn. (vecĭ) éternité; vie; siècle; temps; âge; monde 17,2 .. 18. 100,2 .. 113. 166,2. 195,2. 236,2. 368,1.2; *b.* 149,3. 254; —, (vècure) 32,2. 41,2; —, (urĭ) *b.* 131,3; —, (vêcĭ) 12*,2.3. 76,3. 344,3; —, (veacĭ) 119,2. 243. 251,2. 268. 311,3; —, (vecĭ) 366,3; *vecul* 7; *b.* 141,2; *vac,* (urĭ) 201. 202,2. 204,2 .. 205. 206,2. 359,3; *b.* 2,2. 3,2. 4. 9,1. 3 .. 86,2. 261; *în vêcu,* av. éternellement 8. 28,1.3. 64,2. 155,2 ..; *în veac, b.* 104,2. 185,3; *în vec* 3; *b.* 64,3; *în veaci* 38,3; *în vêcĕ* 43,3; *de vêc,* id. aj. av. éternellement 19. 104,1.2; *de več* 50,2; *b.* 220; *din vec, b.* 143,2; *de când vacu,* de siècles *b.* 361,2; *în vêe de vêc,* aux siècles des siècles 12,3; *vêci de vêci* 65. 82,3. 107; *vêcie de vêcĭ* 184; *în vêcie vêcilor* 150,2; *în vecĭĭ* — 39; *b.* 172,2; *focul vêcilor,* feu éternel 18,3; *zilele de vêc,* les jours d'antrefois 15.

vecérnia, sf. vêpres *b.* 40,3.

vechése, vr. 3. vieillir 13. 365,2; **vechíme,** sf. antiquité 324,2; *b.* 124,2. 261,3; *din* —, d'autrefois *b.* 124,2; **vechitúră,** sf. antique 101,2; **véchĭu,** (f. veche, vêche) aj. vieux; ancien; antique 11*,2. 18,2. 60,2. 85,3. 105,3. 120,2. 177. 193,3. 199. 280. 294. 325,2; *b.* 3, 2.3. 9,2. 13,2. 51,2. 52,3. 134,3. 183, 3; *-chi, b.* 64 .. 216; *vecu* 4.

vecíe, sf. éternité 28,2. 32,3. 41,2. 56,2; *b.* 192,2. 228; *vetsie* (= vecie) 124,2; *în* —, éternellement 135,3. 159, 3; *de* —, id. 137,3; *vi-, b.* 227; **vécĭnic,** *vêcnic* aj. éternel 99. 106. 114,2 131,3. 324. 338; *b.* 16,3; *večnic* 131. 290,3. 338,2.

vecín, *ă,* s. (ĭ, e) voisin (e); prochain 30,2. 33. 40,2 .. 98,2. 113,2.3. 161,3. 207,2. 224,2..3 .. 225,1.2; *b.* 12. 21,2. 119,2. 224,3. 257,1..2; *vecĭri* 55,3; —, paysan, corvéable; indigène *b.* 34,3;

vecen 74,3; *vicin* 135,2; *mr. viţin, b.* 265,3.. 266..

vecrŭ, s. (slav.) soir 80.

vedu, vn. 2. *mr.* voir *b.* 265,2. 280, 3 (v. văz); **vedénie,** sf. apparition; vision *b.* 106,2..; *vi-* 244,2. 294,3; *b.* 20, 2.3. 31,3. 199,1.2; *vidênie* 298,2; **vedére,** sf. (rĭ) vue; vision; regard; aspect 101,3; *b.* 126,2. 161. 203,2; *-dê-* 61. 79. 102,2. 149,3. 345,1.3; *b.* 7,3. 17,2. 106, 2. 153,3. 169,2; *vedeare* 252,2; *în —,* apparent 8. 130,3; *vi-, b.* 64,2. 138,2; *vidêre* 298,2; *—,* au vu 54; **vederós,** aj. clair.

vegheáre, sf. veille; vigilance 240, 2; **veghiéz,** va. 1. sauver 13; *—,* garder 11*,2..3. 12*.

vel, aj. (slav.) grand (titre) 62. 91, 2.3. 343,2; *b.* 126,1.2. 128.. 220; *velikii,* id. 116; *vl* 290,2. 333; **velít,** aj. grand; titré *b.* 75,2.3. 76. 125..

Velzăvul, sm. Np. Beelzebub *b.* 171, 2; *Verzuvul, b.* 172,2.

Venculeţu, Np. 91,3.

venetic, aj. s. étranger 193,2.

Veneţia, sf. Nl. 58,2; *b.* 195,3.

Venĭamín, sm. Np. 36,3; *b.* 71,2.

venín, sn. (urĭ) poison; venin 10*. 60,2. 98. 102,2. 182,2. 338,3; *b.* 138. 339; **-át,** empoisonné *b.* 183. 184,3. 217, 2; **-ós,** vénéneux *b.* 339,2.

veníre, sf. arrivée 48,2. 73. 100,2. 104,3.. 117,3. 279,2. 286,3. 288,3. 316; *b.* 206,3. 216.

venít, sn. (urĭ) l'arrivée 15*,2; *—,* revenue 38,3. 43,3. 45. 53,2; *b.* 34,3. 88. 219,2. 222,2. 249,2; *venet* 74,3; *vinit, b.* 259,3; **venitul,** s. avènement 24; *veînretul* 55..; **venitór,** aj. telle chose à venir 318,3; *veñitor, bnt. b.* 262,2.

vera, *istr.* v. vară.

Verbic, Nl. 142,3.

vérde, aj. vert; vivant *b.* 61,3. 137, 2. 167. 176,2. 241,3; *— (verdi)* 107,2; *-di, b.* 141,2; *vêrde* 34. 357,2; **verdéţă,** sf. verdure *b.* 173,3; *—,* couleur vert.

verere, sf. vendredi 8 (v. vinere).

vérgură, sf. vierge 124. 130,2; *vărgură* 136,2.

verhovnic, v. vărh-.

verĭ, cj. ou—ou 120,2 (v. vare).

verígă, sf. (gĭ) verrue; anneau *b.* 167,3.

verişoáră, sf. (şorĭ) cousine *b.* 295..

vérme, v. vierme.

Veróna, Nl. *b.* 118,2. 168,3.

vers, sn. (urĭ) verset, vers; poésie; chanson *b.* 111,3. 234,2. 267; *—,* chant *b.* 306; *viers* 297,2; *b.* 304; **versificát,** aj. versifié *b.* 360,2; **vers,** sn. poème; chanson 327; *b.* 222,3. 229,2. 231,2. 233,2.

vêruea, sf. le Crédo 105.

verzĭú, aj. verdâtre *b.* 341,2. 343.

verzuvul, v. velză-.

vêsel, aj. joyeux; gai 29,2. 100,2. 171,3. 257,3; *b.* 2,3. 6,2. 17,3..; **veselése,** va. vr. 3. égayer; réjouir; se réjouir 11. 12,3. 13,2. 16,3. 30,3. 83. 85. 106,3. 167,1.2. 235,2. 249,3, 264,2. 271,2. 299,3. 339,2. 366; *b.* 68,1-3; *-să-* 181,2; *b.* 110. 138; **veselíe,** sf. (ii) joie; gaîté 1. 14. 29,2. 40,3. 83. 100. 133,2.3. 315,2..; *b.* 51,2. 108,2. 123,2. 198; **veselitór,** aj. réjouissant 154,2. 292; *vesă-, b.* 90; **veselós,** aj. réjoui *b.* 223.

Vespazian, sm. Np. *b.* 237. 240,2.3.

véste, sf. nouvelle; avis; renommée; réputation 71,3; *b.* 96. 138,2. 222,3. 226,2; *-ti, b.* 122,3. 143; *vêste* 131. 133, 2. 154,2. 192,2. 230,2. 257. 271. 272, 2. 278,2; *b.* 173,2; *veaste* 211,3; *fără —,* subitement; inattendu 72. 242,2. 349,3. 361,3; *b.* 365; *fără de —,* id. *b.* 25, 3. 52. 85,2. 243,2; *dau de —,* avertir; prévenir *b.* 140; *prind de —,* apprendre; entendre *b.* 241,3; **vestése,** va. 3. annoncer; avertir; signaler; raconter; *—,* vr. se répondre; s'annoncer 5*, 2. 136,2. 154. 155,2. 217,2. 230,2. 252, 2. 254,3. 262,3. 286,3. 295,2. 358,2. 359; *b.* 39,2. 64,3. 112,3. 113. 144,2. 156,2. 186. 190,2; **vestíre,** sf. annonciation *b.* 81. 196,2; *buna —,* l'Évangile 40,3; **vestít,** aj. célèbre; fameux 37. 71. 114,3. 150,2. 157. 177. 191,2. 200. 237. 256,3. 271; *b.* 13. 82,3. 112; **vestitór,** aj. s. messager; annonciateur *b.* 88,3. 179,2; **bunul —,** aj. s. évangéliste 238,3; **vêstnic,** sm. messager 61,2.

veşmânt, sn. (minte) vêtement; habit, manteau; vaisseau 8*,2. 7. 21,3.. 24,2. 36. 67,2. 126,2. 148. 194,3. 230, 2. 231,2.. 254. 266. 272,3. 276. 277..; *b.* 57,3. 72,2. 88,2. 328; *—,* (ente) 3*,2. 176,2. 231. 311..; *—,* (mănte) 65,3.

148,3; *văţ-* 9*,2. 19,3. 141,2 .. 263; *b.* 74,2; *văj-*, *b.* 209; **veştimânt**, *b.* 186,2.

veşted, aj. (f. pl. vèştede) fané; flétri *b.* 146; —, *mr. b.* 273,3; **veştezésc**, vr. 3. se faner 184,3; *-tejesc*, *b.* 344; **veştedítor**, aj. qui fane 324.

vétea, sf. *mr.* personne *b.* 270,1.2.

Vethel, Nl. 273. 274.

vetrila, sf. (le) *vêt-*, voile 225.

véveriţă, sf. écureuil *vê-* 90,3.

vezesc, va. 3. *istr.* conduire *b.* 283.

vhie, sf. *mr.* vitesse *b.* 270; *in* —, vitement *b.* 270. 272; *cu* —, id. *b.* 279,2.

vhin, *mr.* v. vin.

vhingală, sf. *mr.* ceinture *b.* 271.

Vias, sm. Np. Bias *b.* 10,2.

vîáţa, sf. (vîeţi) vie 10*,2. 11*,2. 2, 2. 3. 12. 20. 23. 31,3. 32. 35. 42. 76, 2. 86,3. 99,2.3. 124,2. 129,2 .. 142. 183. 202. 221; *b.* 2,2. 5. 31. 155,2.3. 198, 2.3. 230,2; *viaţă* 19. 48,2. 54,2. 68,2. 166. 316,2 .. 362 ..; *b.* 36 .. 111,2; *viiaţă* 50,2 .. 118,2. 119,2. 155,3 .. 181, 3. 186,2. 301,2; *viiaţi*, *b.* 123,3. 180; *de — făcătóriu*, vivifiant *b.* 16,2.

Vichentie, Np. Vincentius Bellovacensis 295,3.

vicle'n, aj. s. rusé; perfide, méchant; trompeur; satan 158,2. 163,3. 210. 242, 2. 246,3. 289; *b.* 26. 194,3. 211,2. 215; *-lean*, *b.* 205,3; *-lian* 266; *b.* 118,2; *-lan*, *b.* 115,2; *villên* 365; *hillên* 10,3. 11. 32. 58,3; *hiclên* 41,3. 55,1.2 .. 56; *fillan* 39; **viclenie**, sf. méchanceté, ruse 175, 2. 228,3; *b.* 292,3; **vicleşúg**, sn. (url) méchanceté; perfidie, ruse; malice 50, 2. 66,3. 190,2. 355; *b.* 85. 97,3. 113,2. 119. 206. 213. 214,3. 216,2; *hiclenşug* 54; *hiclinşug* 56.

vie, sf. (vii) vigne; vignoble 8* .. 16. 36. 62,2 .. 63. 92,2. 97,3. 100,2. 148, 2 .. 3. 149,2. 254,2.3. 264,2; *b.* 12. 64, 2 .. 221,3; *viie*, *b.* 372,2; *viñiă*, *bnt.* 262,1-3. 263.

vîerme, sm. (mi) ver 8*. 9. 29. 35. 54,3. 99,2. 292,2; *b.* 47,2. 109,2. 120. 143,3; *viiarme* 202,3. 205,1.2; *verme*, *b.* 343,3 ..

vieroşanul, s. de Vieroş *b.* 127,2.

vîers v. vers.

vietór, s. le vivant (Dieu) 1*,3; *viitor*, aj. s. vivant *b.* 21,3 ..

vîeţuésc, vn. 3. vivre; exister 102, 2. 106,2. 205 .. 247,3. 287,3. 304,2 .. 337,3. 339,2; *b.* 14. 16,2. 31 .. 86,2. 124,2. 212,3. 357. 358,2; *vet-*, *b.* 141; **vîeţuíre**, sf. vie *b.* 50. 198,3; **vîeţultór**, aj. s. vivant; existant; tout ce qui vit 267,3; *b.* 158,3. 372; —, vivifiant 300; *viiţui-* 317; **viez**, (viu, a via) vn. 1. vivre 3*,1.2. 4*. 6*,2. 16*,2.3 .. 2, 3. 3. 14. 16,2. 25. 28,2. 39,3. 129,2. 155,2; *b.* 368,3; —, préserver en vie 248,2; —, *istr. b.* 283,3.

Vifleem, v. Vithleem.

vífor, sm. (i) tempête, orage; tourbillon *b.* 151. 158. 342,2; *vihor*, *b.* 128, 3; *vivor* 267. 302,3. 366,2.

vig, s. blé 13*,3.

vigan, sm. jupe *b.* 225.

Vighilie, Np. 163.

Vihor, Np. *b.* 51 (v. vifor).

vîitór, aj. s. futur; prochain; à venir; avenir 229. 262,3. 348,2; *b.* 48. 53,3. 149,3. 193,2. 216. 248,2. 346,2. 357. 358,2; *vietor* 35,2; *vinitor* 141,2; *venitor*, *bnt. b.* 262,2.

vîitor, v. vietor.

vîn, sn. (urî) vin 15,2. 36. 47,2. 62. 65,3. 95,3 .. 100. 224 .. 264. 317,3. 318 ..; *b.* 26,3. 42,3. 45,3. 59,1-3. 220, 2 ..; *mr. vhin*, (lin) *b.* 269. 282,1.2.

vîn, (veni) vn. 3. venir; arriver 3*. 4*. 5*. 6*,1.2..3. 7*,1.2. 16*,2.. 1,2. 3. 2,2..3. 3,1.2. 6. 7. 9. 14. 15,2. 16. 17,1.2. 18,2 .. 19. 20,2.3 .. 31,2. 32, 2 .. 36,3. 38,2. 39. 41,2 .. 58,3. 61. 66,3. 70,3. 71. 72,2. 76,3. 79,2. 80,3 .. 91,3. 99. 100 .. 101. 104,3 .. 108,2 .. 3 .. 124,2. 127,2. 136,2. 137,3. 139,2. 141.3.146. 163,2.165,3.181,3. 184. 185. 187,2. 188,1.3. 192,2. 200,2. 209,2. 223,2. 242,1-3. 275,3. 296,1.2. 297,2. 301. 306. 316. 340,2. 342,2. 349; *b.* 6, 3. 21,2. 22,3. 30,3. 33,2. 36,3. 39,2 .. 50. 56,2. 88,3. 95,3. 102,2. 105. 111, 2. 112,2. 120,3. 159,3 .. 163,2. 167, 2 .. 182,2. 189. 202. 205,3. 206,2. 215, 2. 251,2. 258,3. 297,3. 307 .. 313. 316. 326,3 .. 360,1 .. 2 .. 365,2; *vîn* 55 ..; *veînru* 56,2; *mr. viniu*, *b.* 266; *vin*, *b.* 269,2 .. 270. 272,3. 274,3; *vhin*, *b.* 269, 2. 270,2. 271,3 .. 272,1.2. 280,3. 281, 3; *tînu*, *b.* 263,2. 264,2. 265; *istr. a veri*, *b.* 282,2. 283,2.3. 284,1-3. 285,3.

vînă, sf. (ne) faute; crime 3*. 21. 30. 47,3. 126,3 .. 346,3. 352,2; *b.* 18,3. 34,3. 70,2. 206. 225,2. 319,3; —, cause 5*,3. 10*,3. 15*,2. 259,2. 296; *de* —,

coupable *b.* 306,3; *fără de —*, irréprébensible 47. 122,3.

vin-ars, sm. eau-de-vie *b.* 299.

víndec, va. 1. guérir 16,2. 19,1.2. 22,2. 88. 194,2. 300. 350; *b.* 67,1.2. 185. 300; *-dic* 167; *vendec* 102,2; **vindecáre**, sf. (cări) guérison; cure 31,2. 84; *b.* 72,2; —, torture 84,2; *ven-* 115,2.

vinerí, sf. vendredi 21,2. 100,3. 201. 220; *b.* 59,3. 127. 137. 244,2; *-rê* 88, 2; *vinire, b.* 67,2; *vererê* 8; *veînrerê* 9,2.

vinețícă, aj. f. dim. bleuâtre *b.* 339,2.

vinovát, aj. s. coupable; criminel 12*. 16*,3. 15. 50. 52. 55,3. 113,2. 122, 3; *b.* 206,1.2. 319,3; **vinovățése**, vr. 3. se faire coupable *b.* 210; —, aj. *b.* 125, 2; **vinovățíe**, sf. (iĭ) faute *b.* 125,3.

vintre, s. dyssenterie 350.

Vinți, Nl. 243,2. 269,2; **Vințești**, Nl. 92,2.

vinuése, va. 3. accuser; inculper 69, 2; *b.* 125,3..; **vinuítă**, sf. (e) accusation 328,2.

vioreá, sf. (ele) violette *b.* 305,2. 317,3.

vipere, sf. vipère 349,3.

vipia, (?) *b.* 356,2.

vipt, sn. (ure) fruit; produit 240,3. 266.

virtute, sf. vertu *b.* 363,3.

vis, sn. (e; urĭ) rêve; songe *b.* 49,2. 117,2. 202,3. 273,2; *b.* 166,1.3. 288,3.

víscol, s. chasse-neige *b.* 337,3; **viscolós**, aj. orageux *b.* 304,2.

visez, vn. 1. rêver *b.* 172,3. 288,2.3. 373,3.

vistiér, (tieare, erĭ) trésor; trésorier 16,2. 18. 37,2. 112. 125. 251,2. 331, 2; *b.* 184; *-tiar* 84,2.3. 159; *b.* 206; *-tĭar* 8*; *-tear* 325,3; *-tier* 38; *b.* 128; *-têr* 106,3. 324,1.2.. 364; *-ter* 363,3; **visteríe**, sf. trésor de l'état *b.* 34,3; *-tierie, b.* 147. 159..; *vesterii, b.* 94; **vistérnic**, sm. (ĭ) trésorier; ministre des finances 43,3; *-ternec* 53,2. 74,3..; *-ternic* 75,2.. 78. 91,3. 158,3; *b.* 34.. 128..; *-tiernic* 135,3; *-tĭarnic* 152. 174, 2..3.

Vișa, Np. 208.

vișánă, sf. nom de vache *b.* 361,2.

vișínă, sf. (ne) griotte *b.* 42,3. 44,3. 97,2. 320; **vișinĭú**, aj. couleur cerise *b.* 90,2. 91,2.

vișny, aj. (sl.) d'en haut; supérieur 62,2. 173,2.

vítă, sf. (te) bête; animal 5*,2. 11*, 3. 11. 28. 57,3. 296,2; *b.* 66,3. 106,3.. 352; *ghită, mi. b.* 258,2. 259,2.

viteáz, sm. (tejĭ) héros; vaillant 177, 2. 251,3..; *b.* 141. 197,2. 375,2; *-têz* 37,3. 59. 362,2; *b.* 39,3. 110,2; —, (ρητωρ) 6*; *-tiaz* 150,2; *vetêz* 362; *b.* 82,3; **vitejése**, aj. vaillant; héroïque 205,3; *b.* 50,2; **vitejéște**, av. héroïquement 72,2; *-jâște, b.* 240; **vitejíe**, sf. (iĭ) vaillance; héroïsme; bravoure 73. 150,2. 177,2. 251,3; *b.* 4. 50,2. 107, 2.. 189,2; *vete-* 71; *b.* 145, 2. 292, 3; *vitezie, b.* 241,2.

Vithanie, Béthanie 137,2. 139,1.2. 186,3. 187,2.. 233,2. 310,3; *Vyth-* 153,3.

Vithezda, Nl. *b.* 63.

Vithfaghi, Nl. 310,3.

Vithleem, Nl. 273; *Vitl-, b.* 326,3. 332,3; *Vifleem, b.* 142; *Vifleim, b.* 140,2.

vitlean, v. viclean.

vítreg, aj. beau-père, belle-mère 277, 2.3. 278,1.2; *b.* 348,3.

víță, sf. (țe) branche; famille; sang 16. 36. 157; *b.* 149. 293,3. 297; *viți, b.* 307,3; —, vigne 10*,2; —, cordon 172,3; *de* —, noble *b.* 14,3; **-albă**, bryone 356,3.

vițél, sm. (eĭ) veau 74,3. 181,3..; *b.* 106,3; —, taureau *b.* 165..; *ghițel, mi. b.* 258,2. 259; *vițel, istr. b.* 286,2.

viu, aj. av. s. vif; vivant; tout ce qui vit 14*. 7. 9. 16,2. 28. 32,2.. 34, 3. 41,2. 58. 70. 71,2. 101,2. 108.. 114, 2. 117,2. 137,2. 141. 230,2. 248. 266, 3. 271. 316.. 331,2; *b.* 21,3. 63,3. 69, 2. 129,2. 218; *de* —, tout vivant 105, 3. 120,3. 121. 135. 213,3. 366,3; *b.* 62. 363,3. 372,2; *vhiu, mr. b.* 276,3; *viie, istr. b.* 284. 285.

vivat, intj. vivat 335,1.2..

Vizántia, Nl. Byzance 162,3. 224; *b.* 204.

vizítă, sf. visite *b.* 251,2.

vizír, sm. vizir 335,3; *b.* 126,3. 178.. 179,2. 205,3.. 366; *vezir* 336; *b.* 34.. 128..; *-tiernic* 135,3; *-tĭarnic* 152. 174, 2..3.

Vlad, Np. 93,2; *b.* 76,3; **Vlădești**, Nl. 53,2.

vlădícă, s. évêque 44,2. 142,3. 178, 3. 217. 219,1.2.. 259; *b.* 27,3. 94,2. 156; **vlădicése**, aj. sacerdotale 259..

vlăduitór, aj. s. maître 11*,2.

Vlăico, Np. 44,3. 87,2; *b.* 246,2; **Vlăiceni**, Nl. 53,1.2. 62,2. 63. 75,2; *-ičan* 45; **Vlăicêni**, Nl. 74,3.

Vlaherna, Nl. 78.

Vlastari, Np. 78,2 .. 159,3.

vlăstár, s. scion *b.* 70,2.

vlĕt, l'an; dans l'année 43,3. 45,2. 56,2. 246,3. 322,2; *-to* 76. 152,2; *vŭlĕto* 340.

vlizvu, sm. murmure; frémissement *b.* 93,2,

vo, f. acc. *istr.* elle *b.* 282,2 .. (v. uă).

vodă, prince régnant 69,1.3. 70 .. 290; *b.* 81,3. 111,3. 116,2 (v. voevod).

vóe, sf. volonté; gré; permission; liberté 11*,3. 1. 2,2. 3,2. 9. 25. 26. 33,2. 37. 55,1.2 .. 70,3 .. 77,1.2. 90, 3. 105,1.2. 120. 171,2. 253,3. 309 ..; *b.* 16,2. 126,3. 170. 180 .. 199,3; —, grâce de Dieu *b.* 152,3; *voie* 44. 49,2. 51,2. 72,2. 109; *b.* 207. 225,3. 262; —, disposition *b.* 104; *bună* —, gaîté; affabilité; bonne humeur *b.* 115,2. 223. 318, 3; —, consentement 38, 3. 45; *dulce* —, agréable 13; — *veghĕtă,* intention préméditée 169,3. 198,2; *de bună* —, volontairement 46; *din* —, id. *b.* 12; *să fie pre* —, au gré; agréable; à la volonté; satisfaction 50,3. 70. 76,2.3. 154,3. 204, 2; *b.* 24,3. 55,3 .. 123,2. 133,2; *dau* —, permettre 253,3; *voâ* 5; *de* — *de nevoie,* nolens volens *b.* 256,3; — *bună,* bienveillance 11. 28. 138,3. *b.* 314,2.3. —, bon train *b.* 144; *volia, istr. b.* 283. 284, 3.

voesc, vr. 3. s'accorder; vouloir 170, v. gramm. (v. voiu).

voéşniţă, sf. mentha silvestris 356,2.

voevód, sm. (zi) prince; duc 44. 49, 3. 70 .. 75,3. 98,2. 110. 189,2. 260. 288,3. 322,2.3. 347,2; *b.* 218,2; *-da* 118, 3. 240,1.3. 251 .. 288 ..; *voivod* 176. 287,3 ..; *b.* 40,3. 96,2 .. 171,2; *-dâ* 37,3 (v. vodă).

Vogomil, Np. *b.* 79,2; —, (il) la secte des Bogomiles *b.* 79,3.

voi, pron. 2. pl. vous 3 .. 8 .. 9 .. 16 .. 18,3. 19,3 .. 28,3. 30. 46. 127. 144,2. 169; *b.* 37. 78,3; —, dat. (voao) 8*,3. 46,1.3. 184,2. 231. 309,2 ..; —, (voo) 37,2. 38. 139,2; —, (voâ) 266, 2; —, (voî) *b.* 58. 63; —, (voah) 141,2.

voínic, sm. (i) soldat 4*,3. 5*,3. 6. 21,3 .. 265,3; *b.* 56,3. 67. 164,3; —, aj. s. vaillant; brave; vigoureux 59,2. 84,2. 185,2; *b.* 41,2. 259. 292,2. 295,3. 305, 2. 307,3; —, vif *b.* 351,3; —, gaillard; jeune homme 164. 224. 230; *b.* 40,2 .. 42. 72. 98,3. 261,3. 304,2; *vonic* 52,2; **scaĭu voĭnicésc,** une sorte de chardon 356; **voĭnicéşte,** av. en brave *b.* 314,3; **voĭnicíe,** sf. vaillance *b.* 304,2.

voínţă, sf. volonté, intention 328,2; *b.* 162.

voĭós, aj. s. de bonne humeur *b.* 223. 335,2.

voitor de bine, bienveillance 147; *b.* 162,3. 208.

voĭu, *(voesc)* va. 3. vouloir 3*,1-3. 5*,1-3 .. 6*,2. 9*,2. 11*,2. 13*,3. 14*, 2 .. 3 .. 10,3. 11. 13 .. 17,2. 19,3. 21, 1.2. 24,2.3. 25. 33. 39,3. 40,2. 41,2. 42,2. 44. 50,3. 60. 89,2. 94,3. 112,2 .. 113. 138,3 .. 140,2. 147,2. 153,3. 157. 158,2. 187,1.3. 188,2. 211. 218,3. 244, 3. 291,3. 292,3. 288,1.2. 293,2. 296. 306, 3; *b.* 13. 31,2. 39 .. 46,3. 47. 48,3. 55, 2. 75,3. 97. 120,2. 121,2. 122,2. 160, 3. 181,3. 213,1.3. 215,2. 236,3. 242,3. 245. 247,3. 248. 255,3. 375; *bine* —, bien-vouloir *b.* 15,2; —, employé aussi comme verbe auxiliaire 1. 2. 3 .. 4. 5 .. 6. 9. etc. (v. gramm.).

vólia, sf. *istr.* volonté *b.* 283. 284,3 (v. voe); **vólnic,** aj. permis; libre 162; *b.* 34,3. 35,2.74; **volnicésc,** va. 3. permettre *b.* 89.

voloc, sn. (oace) grand filet; traîneau *b.* 136.

Volos, Np. *b.* 51.

Vonifatie, Np. Boniface *b.* 68,2.

voníc, v. voinic.

vórbă, sf. (be) mot; parole; discours; discussion; manière de parler 167,2. 168,2. 293,3. 334; *b.* 5,2. 26. 46,3. 96 .. 116. 162,2. 163 .. 179,2; —, *b.* 256; — *pasărilor,* chant *b.* 232; — *de obşte,* nom général *b.* 99,3; **vorbésc,** va. 3. parler; dire 168. 261,2. 293,2; *b.* 7. 34. 85. 113,3. 118,3. 158. 166,3. 209, 2. 214,2. 215,2. 228,2. 252,3; *vorbiesc, mĭ. b.* 259,3; **vorbíre,** sf. parler; parole *b.* 100,3; **vorbitór,** aj. s. parlant; parleur *b.* 135,3. 298,2; *limba cĕ* —, langue parlée *b.* 252 (v. voroavă, vorovesc).

vórnic, sm. (i) gouverneur; ministre de l'intérieur; portier; intendant; maire 45. 68,2. 75,3. 152. 198,2 ..; *b.* 1,3. 75,1.2. 76. 242,2. 318,3; *dvor-* 75,3 ..; —, garçon qui convie aux noces 217,3; **vornicél,** sm. (el) id. *b.* 317,3. 345,3.

voroávă, sf. (ve) discussion; dispute; discours; causerie 29,2. 99,3. 121,2.

196,2. 200. 253,2. 305,2. 334. 337,2. 360; *b.* 10. 73,3. 74,3. 83,3. 85; —, tumulte 7*; *fac* —, parler 198,3; *vorova, b.* 150,2. 189,2; **vorovésc,** va. 3. parler; causer; discuter; —, vr. conférer 68. 72,2. 185,2. 231,2.3. 242,3. 242,3. 258; *b.* 83. 85,2. 116,2. 138. 244; **vorovitór,** aj. s. parlant; causeur 179 . .; *b.* 66,3. 67 (v. vorbă).

vorontár, sm. volontaire 53,2.

vostru, pr. poss. 2. pers. (voştri; voastră, -re) vôtre 8*,3. 11*,2. 3. 4. 5. 19,2.3. 29,2. 44,2 . . 100. 140,3. 141, 2 . . etc.

votă, sf. (te) *istr.* fois *b.* 286,2.3.

vră-, v. văr-.

vrábie, sf. moineau 214,2; *b.* 320, 2. 334,2.

vrăcĭu, sm. médecin 40,3. 363,3; *vrač* 81,3. 123,2.

vrăcolac, v. văr-.

vrájă, sf. (je; vrăji) sortilége; sorcellerie 58,2. 116 . . 162,2 . . 218,3. 303, 2; *b.* 84,3; **vrăjesc,** va. 3. ensorceler; user de sortilége 116 . .; **vrăjit,** sf. ensorcelé; enchanté *b.* 177. 362,3; **vrăjitór,** aj. s. sorcier; magicien 116 . . 146, 2. 162 . . 217,3. 362,3; *b.* 79,2. 307; *vrej-, b.* 175; **vrăjătorie,** sf. magie *b.* 100,2.

vrájbă, sf. (be) inimitié, querelle 12*, 3. 111,3 . .; *b.* 59,3. 84,2. 297; *vrăjbie* 16,2.3; **vrăjbésc,** va. 3. porter inimitié 10,2; **vrăjbitór,** aj. semant la discorde 285,3.

vrăjmáş, aj. s. ennemi; hostile; le diable 4. 11. 16. 17,2. 35,3. 47,2. 49 . . 56. 60,3. 81,3. 105,3. 148. 163, 3. 177,3. 204,3. 263. 341,3; *b.* 6. 56. 101,2. 159. 208; —, terrible *b.* 240,3; *-ăji-* 4. 5; *vrăsmashii* (= vrăjmaşii) *b.* 185,2; **vrăjmăşie,** hostilité; haine 204. 272; *b.* 84. 108,2; **vrăjmăşésc,** aj. en ennemi *b.* 191,3. 196,2; —, vn. 3. haïr 366.

vre, pr. quelque 59,2. 77. 79,3 . . 80, 3. 121. 122. 123,3. 161,3. 170. 297. 309,2. 331,3. 366,2; *b.* 3,2. 6. 7. 48. 78,3. 80,3. 85 . . 100. 107,2. 126,3. 191,2. 213,2. 246,3 . .; *vr'o căteva,* quelque *b.* 178,3; *-o dată,* une fois; jamais *b.* 17,3. 148,2. 161,2; *vr'un* 46. 90; *ve* (= vre) 157 (v. vare).

vreau, vn. 2. (vruĭu, vrut) vouloir; désirer 5. 28,3 . . 29,3. 31. 46. 52,3. 55,3. 58,2.3. 62,3. 64,2. 66,2. 70. 72, 3. 77,3. 78,2. 94,2. 95. 96,2 . . 100,2. 105,2. 112,2. 117. 120. 126. 132. 143, 1.2. 147,3. 153,3. 169. 248,3. 252,3. 254,2. 279,2. 296,2. 304,2.3 . . 323,3. 328,3. 329,2. 350. 351,3. 354,2. 362, 2. 366 . .; *b.* 7,2. 8. 33,2. 47. 56,3. 58. 65,3. 71,3. 72,3. 77,2. 81,2. 83,3. 102. 105. 106,3. 113,3. 114,3. 116,3. 121,3. 130,3. 134. 142,3. 145,3. 151,3. 156,2. 159,3. 163,2. 170. 196,2. 200. 204,2. 206. 208,3. 244. 245. 255,2. 257. 290, 2; *b.* 47. 265 . . 267,3. 268,3. 271,2. 273. 277,3. 284. 287. 308,2 . . 349,2. 351,2. 355,1.3. 363,3 (v. voĭu).

vrédnic, aj. digne; capable *b.* 126. 151. 243,3. 375; *vrêdnic* 194,3. 292,3; *b.* 2,3. 5,2. 7,3. 11,3. 13. 50,2. 122. 152. 188,2.3. 235,3. 292,3. 332. 339, 2; **vrednicíe,** sf. dignité 277,2. 335,3; *b.* 29,2. 50. 162,2.

vréme, sf. (mĭ) temps; saison; époque *b.* 47,2 . . 63; *vrê-* 7*,2. 3. 13,2. 16,1.2. 19. 20,3. 28. 34,2. 35,2. 52,2. 57,2. 69,3. 82,2. 94,2. 100,3. 108,2.3. 110,2. 119,3. 186,3. 190,2. 201 . . 202. 203,2. 204. 254,2. 261,3. 276. 325,2 . . 332,3; *b.* 3,2. 13,2 . . 22,3. 31,3. 51. 101,2. 212. 217; — *dêpoi,* le temps à venir; dernier temps 12*,2. 48. 50; *cu vremĭ,* avec le temps; à la longue *b.* 3; *de vreme ce,* puisque; vu que 77,2. 177, 2. 121,2. 123. 131. 294 . . 323,2. 326. 331. 338 . . 344,2. 347,3; *b.* 1,2. 21. 39. 77,2. 87,2. 150,2. 188,3; *de — că,* id. *b.* 48; *de cu —,* de bonne heure *b.* 115, 3; *după vremĭ,* par intervalle *b.* 154. 198; *fără vreme,* à contre-temps 167, 2; *în toată vreme,* toujours *b.* 69,2. 179, 3; *pe vreme,* de temps 158; *vremi, b.* 59 . . 60. 112,2. 217,3; *vrema, istr. b.* 284. 285,3; **vremélnic,** aj. temporaire; transitoire *b.* 147,2; *-mê-* 338,2. 339, 3 . .; **-meanic,** aj. temporel 325,3; *-mennye* 131,2.

vrére, sf. volonté; désir 72,2. 269, 3; *b.* 166. 182; *vrêre* 3*. 12,3. 152,3. 295,2. 280. 303,2. 314; *b.* 11,3. 155; *bună —,* bienveillance 84,2. 211; *mr. vrearea, b.* 271. 272,2; *vrere, mr.* amour *b.* 266,2; **vrut,** aj. s. *mr.* aimé; amant *b.* 269,2. 279,2 . .

vtoro cartu, le second secrétaire 98,3.

Vucolii, Nl. 359; *-lon* 256,3.

Vulgaria, Nl. *b.* 20.

vŭhodulŭ, s. (slav.) Exode 161..

vúlpe, sf. renard 58,3. 90,3. 353,13. 354; *b.* 210,3.. 212,2.. 263,3.. 367, 2..3 368..; *vulpea, mr. b.* 264,3; **vulpóĭu,** sm. (oi) petit renard *b.* 263. 368.

vultur, sm. vautour; aigle 58,3. 116, 3. 282. 298; *b.* 41. 106,3. 109,2. 136, 1-3. 145,3. 163,2. 208,3.. 209,2.. 210, 3. 211.. 213. 237,3. 329; *vălłur,* aigle 60,3. 61. 91,2; *vlătur* 15,2.

Vythania, v. Vith-.

X (Ş).

Xant, Np. 352,1-3.

xen, *mr.* étranger *b.* 277,2.

Xerxis, sm. Np. 203,3.

Y (V).

Ydasp, Np. *b.* 92,1-3.

Ydit, Np. Ulysse *b.* 164.

ypodiacon, sm. (ı) sousdiacre *b.* 32.

ypolipsis, sm. députation *b.* 87,3.

Z (З, S).

za, sf. (le) cotte de mailles; chaînon *b.* 90,2. 332. 369.

za, prp. *istr.* pour *b.* 285,2..

ză, *mr. b.* 280,3 (v. zi).

zăbálă, sf. (le) mors; frein 9*,3. 13, 2. 365,3; *zebava, b.* 197,2.

zăbávă, sf. (ăvı) retard; délai 69. 327,3; *b.* 195,2; *cu —,* lentement *b.* 6; *fără de —,* immédiatement *b.* 125,2; *— limbiĭ,* bégaiement 351,3; **zăbăvésc,** vn. 3. tarder; ralentir 147,2. 180,2. 190, 3. 252,3. 255,2. 256; *-bovesc* 72,2. 313; *b.* 17. 87. 89. 92,2. 196. 203. 244; **zăbávnic,** aj. (= *la limbă*) bégayant 351.

zăbreá, sf. (ele) treillis *b.* 115,3.

zăbún, s. sarreau *b.* 331,3.

zac, vn. 2. être couché; reposer; s'arrêter 11*,3. 29. 30,3. 61. 85,2. 167, 3. 185,2. 188,2. 280,3. 305,2. 319,3. 350; *b.* 37,2. 82,3.. 110,2. 189,3. 212, 2. 224,3; *ḑac* 49,2. 201,3. 264,3. 300, 3; *zac, istr. b.* 285,2.

zač, prp. *istr.* pourquoi *b.* 284.

začálo, slav. syncope; chapitre 17. 100,3. 127. 128. 192,2. 261,2. 316,1. 2; *b.* 21. 35,3. 36,2. 37,2. 38.

Zacanŭ, Np. 37,2.

zaconu, sm. *mr.* loi, coutume *b.* 266,3.

zădár, s. vanité; *în —,* en vain; inutilement 211,3. 248,3; *b.* 152. 349; **zădárnic,** aj. persévérant *b.* 145.

zăduh, s. chaleur étouffante; hâle 15. 97,3; *b.* 200,3..; *-duv* 255,1.2. 256,2. 266,3.

zahár, s. sucre *b.* 43. 45. 308.. 322,3.

Zaharie, Np. 26.

Zalăsamca, Np. *b.* 172.

zalic, aj. *istr.* peu *b.* 285,3.

Zălina, Np. *b.* 172.

zălóg, sn. (oage) gage; ôtage 207, 3; *b.* 224.

zaluz, aj. (zı; jı) jaloux *b.* 246,3..

zămislésc, va. vr. 3. engendrer; concevoir *b.* 150,2. 254,2; **zămislíre,** sf. procréation *b.* 254,2.

zămós, sm. mélon d'eau *b.* 98,2.

Zamvri, Np. 146,2.

zână, sf. fée *b.* 294,3. 311,2. 313,3. 314.

zăpádă, sf. neige 85,3; *b.* 26,2. 64, 3.. 159. 219.

zapcĭú, sm. (ıĭ) zaptié; sous-préfet *b.* 125,2.

zápis, sn. (e) document; titre; billet 43,2.3. 44,3. 62,2. 63. 74,3. 87. 92, 2. 102,3. 134,2. 135,2.3. 144,3. 207, 2.3; *b.* 18,3. 172.

zăpláz, s. haie *b.* 296.

zăpóde, sf. vallée; plateau *b.* 231,3; *-podie* 288,3.

zapovid, s. *istr.* commandement *b.* 285.

zăpretésc, va. 3. reprendre; réprimander 49,3.

záre, sf. clarté; lumière 114,2; **zărésc,** vn. 3. voir; apercevoir *b.* 163,2. 261.

zárvă, sf. vacarme; querelle *b.* 236..

zárzără, sf. abricot *b.* 97,2. 98,2.

zătihnésc, va. 3. troubler; entraver *b.* 206,2.

zăŭĭt, va. 1. oublier 137 (v. uĭt).

zavistie, sf. (tıĭ) envie 2. 118,3. 206, 2. 306,2; *b.* 6; *-istye* 50,3; **zavístnic,**

aj. s. envieux 140,3. 331; *b.* 21,3. 26; *-visnic* 206,2 . . 3; *-vistŭvnic* 137,3; **zavistuésc,** va. 3. envier 181,2; *b.* 6,2.

zăvór, sn. (oară) verrou 267,2; *b.* 130.

Zavulon, Np. 36. 71.

(z)bavu, va. *istr.* sauver *b.* 284.

zber, crier *b.* 343,2 . .; **zberátul,** s. l'action de crier 165,2; *zbier-* 296,2; **zbieráre,** sf. vacarme *b.* 165.

zbărcesc, vr. 3. rider 292.

Zbigney, Np. 70.

Zbirĕ, Np. 151 . .

zbor, sn. (ure) assemblée 4*, 3. 6*, 3. 14,2. 291,3; *de* —, catholique, universel 9*,3. 10*,3.

zbor, (zburai) vn. 1. voler; voltiger 34,3. 57,3. 201,2. 229. 286,2. 293,2. 297,2. 345,2; *b.* 31,2. 77,3. 109,2 . . 129. 163,2. 199,2.3. 208,3. 240. 241, 3; *zbur* 366.

zbucnésc, vn. 3. éclater *b.* 137,3 . .

zburáre, sf. l'action de voltiger 163, 3; **zburătór,** aj. s. volant; voltigeant 34,3; *b.* 111,2. 147,3. 163. 199,2. 209, 3. 228 (v. zbor).

zburlesc, va. 3. ébouriffer *b.* 91,3.

zdrăvăn, aj. intact 167,2 . .

zdrobésc, va. 3. casser; rompre; écraser; briser 5. 10,2. 66,2. 85. 167. 267,3. 283. 289. 315,2. 320,3. 365; *b.* 341. 369,3; **zdrobicĭúne,** — *de suflet,* contrition 242,3; **zdrobíre,** sf. broiement 167; **zdrobít,** aj. brisé 252,2; —, fragile 275; *inimă* — *ă,* âme contrite 115, 3. 170,2; **zdrobitór,** aj. s. qui anéantit 84,3; **zdrobitúră,** sf. éclat 85; —, contrition 242. 276,2.

zdrúmic, va. 3. écraser; anéantir 167.

zĕamă, sf. jus *b.* 44,3; *zĕma, b.* 43,2.3; *zámă,* sf. sauce 331,3.

zeáră, sf. *mr.* clairière *b.* 269,3.

zebava, v. zăbálă.

zece, num. (zécĭuri) dix *b.* 330; *zĕce* 4. 27,1.2. 40. 129,2; *ḑĕce* 286,2. 326,3; *b.* 10,2; *zăce, b.* 92,2. 132,2. 220,3 . .; *zice, b.; zače, istr. b.* 285.

zečnesc, vn. 3. *istr.* concevoir *b.* 283,2.

zecopeit, va. *istr.* enterrer *b.* 283,2.

zéfchĭu, sn. (ĭuri) festin; banquet *b.* 104,2 . .

Zefirie, Np. 320,2.

Zefs, Np. Zeus *b.* 83,2. 84; *zevs* 57, 2; *b.* 211,2.

zemlia, sf. (slav.) terre; contrée; pays 62. 260.

zemós, aj. succulent *b.* 42,3 (v. zĕ-).

zeu, sm. Dieu 11*,2. 13,3. 14. 15, 2 . . 16,1.2; *ḑeu,* id. 9; *zău,* au nom de Dieu! 139,2; *b.* 296,2.

Zevedeiu, Np. 194,2. 307,3.

zgáĭbă, sf. ulcère *b.* 108,2.

zgărcít, aj. ridé *b.* 118,3.

zgărĕul, s. — *urechiĭ,* cartilage *b.* 123,2 . .

zgă'rĭu, va. 1. égratigner; déchirer *b.* 212,2. 374,3.

zgău, sm. matrice; ventre 12,2. 36, 3. 247,2.

zgură, sf. scorie; mâche-fer 210. 212,3.

Zgurali, Np. *b.* 127,2.

zgurnesc, va. 3. chasser *b.* 256,2.

zi, sf. (le) jour; jour de fête 19,2. 23,2. 24. 30,3. 32,2. 33. 34,2. 43. 44. 80,3. 128,2. 129,2. 139,1.2. 260,2. 279. 345,2. 350 . .; *b.* 16,2. 52,2. 103. 111, 2. 216,2; *zioa* 16,2. 23,1. 27,2. 29,3. 73,2. 80,3. 82. 90. 91. 162,2. 164,3. 221,3. 222,2. 261,2-3. 288,3; *b.* 44,1.2. 45. 72,2. 149,3. 174,1.2; *ziod* 225,2; *ziua, b.* 81,3; *zia* 138,3. 139,2; *zio* 11*, 2. 34. 357,3. 358,2.3. 359,2; *b.* 41,3. 91; *zua* 34 . . 57,1.2. 61,3. 100,2. 113, 3. 184,2. 187,1.3. 274,3; *zuoa* 98,3. 128. 271,1.3; *zuao* 318,3; *zua* 315 . .; *ḑi* 1,1. 2. 3. 9. 29. 37,3. 54,2. 107,3. 124. 146. 197. 201,3. 202. 229,3. 246. 284,2. 285,3. 298,2. 327; *b.* 8,2. 9,2; *ḑioa* 363,2. 365,2 . .; *ḑuoa* 34,2; *ḑuo* 4*,3; *ḑua* 1 . . 2. 7. 34,2. 51. 76,3 . . 105,3. 106,2. 153,2. 154. 229. 265,1 . . 2. 266,3. 286,2. 288,2. 296,3; *zy* 34,3. 280,3 . . 319,1 . . 338,2; *ḑy* 312,3. 313, 2; *ḑyoa* 314,2; *ză, b.* 49,2. 58,2 . . 60, 2.3. 65,3. 132,2. 135,2. 200,3. 263; *zăoa, b.* 65; *ḑă* 211,3 . . 241,2. 252 . . 253 . .; *si (lă)* 68,3 . .; *si (zele)* 134, 2; *zi de zi,* de jour en jour 12,2 . .; *zioa bună,* adieu 224,2; *b.* 136; — *mare,* jour de fête 161; — *întei,* le premier 70; *mr. ză (zăle), b.* 276,3. 280,3; *zăua, b.* 277,2; *zuă, b.* 265. 293,2; *bnt. ză, b.* 262,2; **ziulícă,** sf. dim. *b.* 331,3. 348,3.

zic, va. 2. (zis; zisĕĭ) dire; parler; exprimer; nommer 15,2. 16 . . 18,1.3.

19,2. 28. 30,3. 34,3 .. 40. 41,3. 44,2. 59,2. 63,3. 113,2. 128,1-3. 140. 152,2. 156. 158,2. 186,1-3. 188,2. 272,3. 288. 293. 308. 310,3. 315,2. 317,3 .. 360,2. 362,2; *b.* 20,2.3. 31,2. 47,2. 71,2 .. 90, 3. 91,1.2. 93,3. 94 .. 95. 114,2. 119. 127 .. 131,2. 150,3. 152,3. 193,2. 201, 3. 213. 245. 255,3. 356,2. 363,2; —, sonner 335,1.3; *ḑic* 1. 2 .. 6. 13,2. 16 .. 46 .. 54,2 .. 55,3. 68. 76,3. 77,2. 78, 1.2. 103,3. 105,3. 108,1.2 .. 116,3 .. 117. 118,3. 121,2. 122,2 .. 127,1-3. 192,1.3. 197,2. 198. 231,2. 232,3. 243, 3 .. 286. 295,3. 296,2 .. 301. 305,3. 324,2. 325,3 .. 326,3 .. 365,3; *b.* 9,3. 10,2 .. 12,3. 13,2.3 ..; *gic* 4*,2.3. 56; *zăc, b.* 55,2. 56,2 .. 58. 60,2. 63,2 .. 64,1.3. 65,2. 111,2. 113. 114,2. 133. 134,2. 135. 136,1-3. 171,2. 172. 179, 3. 198. 199,1.2. 200,3. 262,3 .. 359, 2 .. 3. 360,1 .. 2 ..; *ḑăc* 79,2. 116,2. 208,3. 209. 211,2.3. 213,3. 215,1-3. 248,2. 254,2.3. 264 .. 265,1 .. 2.. 266, 2; *mr. zic, b.* 264,3. 269,2. 270,3; *zâc, b.* 277,3. 280; *istr. zic, b.* 282,2 .. 284, 2. 286,3 ..; **zicătoáre,** sf. (tori) dicton *b.* 372,3; **zícere,** sf. (rĭ) mot; expression; parole 12*,2. 12,2. 14,3. 17,2; *b.* 163. 252,2. 253,3; **zăcătúră,** id. *b.* 142,2.

zid, sn. (urĭ) mur; muraille 60. 111, 3. 205,3. 346; *b.* 15,3. 39,2. 74,2. 92, 1-3. 217; —, (ure) 366,2; *ḑid* 36,2; *ḑidĭu* 147,3. 228,3. 254 .. 294,1 .. 2; *b.* 56,3. 82,3; *zydiŭ* 253,3; **zidár,** sm. (i) maçon *b.* 209,2, 287,2. 289. 291 ..; **zidése,** va. 3. former; créer; bâtir; fonder; élever 12*,2. 16*,3. 15. 58,3 .. 72,3. 73. 81,3. 107. 110,2. 112,2. 131. 172,2. 175,3. 178. 268. 281,3. 311,3. 343, 2; *b.* 133,3. 154,2. 156,3. 207,2. 212,3; *ḑidesc* 146; *zădesc, b.* 60 ..; *zydesc* 145,2 ..; **zidíre,** sf. (rĭ) création; bâtiment; créature; l'action de bâtir 89,3. 169. 178. 203. 298. 314. 319,2. 343,1.3. 344; *b.* 78,2. 87,3. 144. 156, 3 .. 193,1.2; *zy-* 145,2 ..; **zidít,** aj. s. créé *b.* 95,2; **zidítór,** s. créateur; constructeur; maçon 109,3. 153,3. 163,3. 209,2. 254,2. 324; *b.* 5. 47,3. 53. 150, 3; **zidítúră,** sf. (rĭ) créature 130,2; *b.* 23.

zimbesc, va. 3. sourire *b.* 209,2.

zămbru, sm. ure; bison *b.* 109,3 .. 110 ..

zinișoáră, sf. petite fée *b.* 295,2 (v. **zână**).

Zinon, Np. *b.* 200,2.

zísă, sf. (se) commandement; ordre; mot; dit (αντιλογία) 11*,3. 8. 12,3. 57, 3. 139,2. 311,3. 360,2; *b.* 77,3; *ḑâsă* 242,2.

zizánie, sf. (ii) ivraie 158,3.

Zlatoúst, sm. Np. Chrysostome 35, 3. 96,2. 110. 159,3. 244,3. 246. 290. 291. 292,2. 329,3. 339,2; *b.* 31,2.

zloabe, sf. iniquité 12*,3.

zlot, sm. une petite monnaie; florin d'or *b.* 292,3.

zmăcesc, vr. 3. se tirer; s'arracher 58,2.

zmaragd, sm. émeraude *b.* 151,2.

zmănțuít, aj. émaillé *b.* 45.

zmeu, sm. (ei) dragon; serpent; démon 16. 56; *b.* 131,1-3. 132. 224,3. 309,3.

zmintélă, sf. (le) égarement 127,2; *b.* 233; **zmintése,** va. vn. 3. pervertir; égarer 69,2. 127,2 ..; *zem-* 56,2.

zmirnă, sf. myrrhes 101; *b.* 133,3. 167,2.

zmochín, sm. figuier *b.* 63.

zmulg, va. 2. (sei) arracher; plumer; déraciner 49,3; *b.* 120. 213.

zoare, sf. l'aube 209,3; —, (zori) pl. *b.* 91. 289,1-3. 293,2. 306. 328,2. 331 .. 345,3.

zodiár, sm. astrologue *b.* 66,2; **zódie,** sf. (ii) constellation *b.* 66,2. 159,2. 166,2.

zor, s. *de* —, forcé *b.* 375.

zorí, v. zoare; **zorilă,** nom d'un bœuf *b.* 259.

zugráv, sm. (i) peintre *b.* 326,2; **zugrăveálă,** sf. peinture *b.* 32,3. 33; **zugrăvésc,** va. 3. peindre; représenter *b.* 42..152. 163,3. 179. 202,3. 326,2; **zugrăvíe,** sf. peinture *b.* 179; **zugrăvít,** sf. coloré 172,3; *b.* 311,3. 314. 336,3; **zugrăvitúră,** sf. peinture *b.* 13,2.

Zumara, Np. 78.

zvaca, s. *istr. de* —, tout *b.* 283.

zvântez, vr. 3. sécher *b.* 45,3.

zvăpăeát, aj. féroce 95,2. 289,2.

zvărlesc, va. 3. rejeter 282; *b.* 301,3.

zvêzda, sf. étoile 161,2. 244,1.2 .. 248,3; *ḑvêzda* 160,2.

zvón, s. — *albinelor,* bourdonnement des abeilles *b.* 232,3.

zvoritor, aj. présent *b.* 75,2.3.

Ea (Ѧ).

ea, ea- v. e. ia.

eád, sm. enfer *b.* 185 (v. iad).

eápă, sf. cavale *b.* 372 (v. iapă).

ear, av. mais *b.* 35 .. 160, 3. *eĭar b.* 199. *earesh b.* 183, 3 (v. iar).

eárbă, sf. herbe *b.* 26, 2. 44. 185, 3. 321 (v. iarbă).

eárnă, sf. hiver *b.* 26, 2 (v. iarnă).

eartagán, s. yatagan *b.* 294. 296, 3. 297.

eáslă, sf. crèche 136, 2. 244.

eástă, pr. celui-ci *b.* 245, 3 (v. acest).

Eaşĭ, Nl. 239, 3. 241, 2. 246, 3 (v. Iaşi).

eátă, prp. voici *b.* 25, 2. 199, 3 (v. iată).

P 984

CHRESTOMATIE ROMÂNĂ.

TEXTE TIPĂRITE ŞI MANUSCRISE [SEC. XVI—XIX], DIALECTALE ŞI POPULARE

CU O

INTRODUCERE, GRAMATICĂ

ŞI UN

GLOSAR ROMÂNO-FRANCEZ

DE

M. GASTER.

Τόρνα, τόρνα φράτρε.
Theophanes.

VOL. II.

TEXTE [1710—1830], DIALECTOLOGIE, LITERATURĂ POPULARĂ, GLOSAR.

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.

BUCUREŞCI: SOCECŬ & Co.

1891.